

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

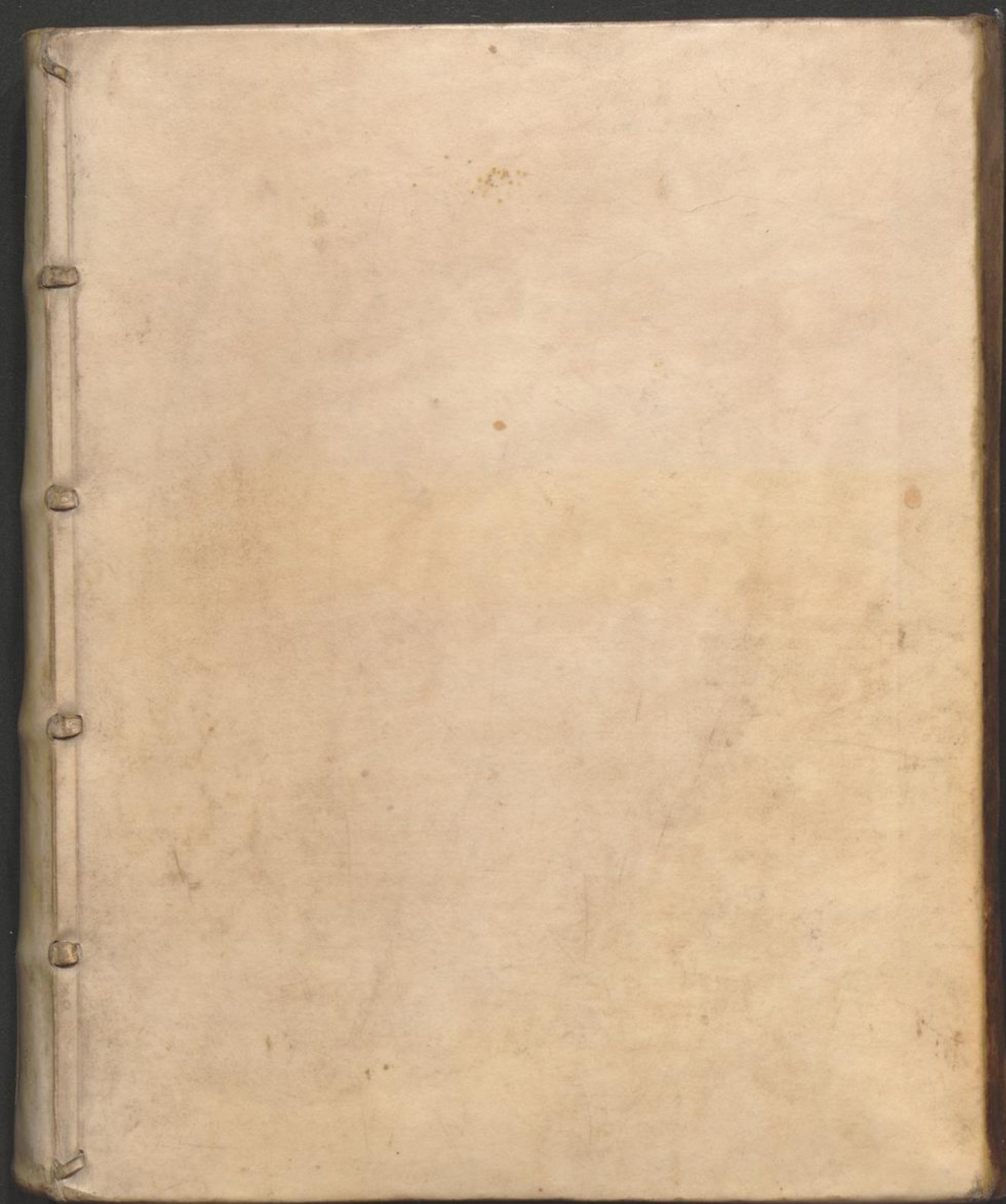
Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

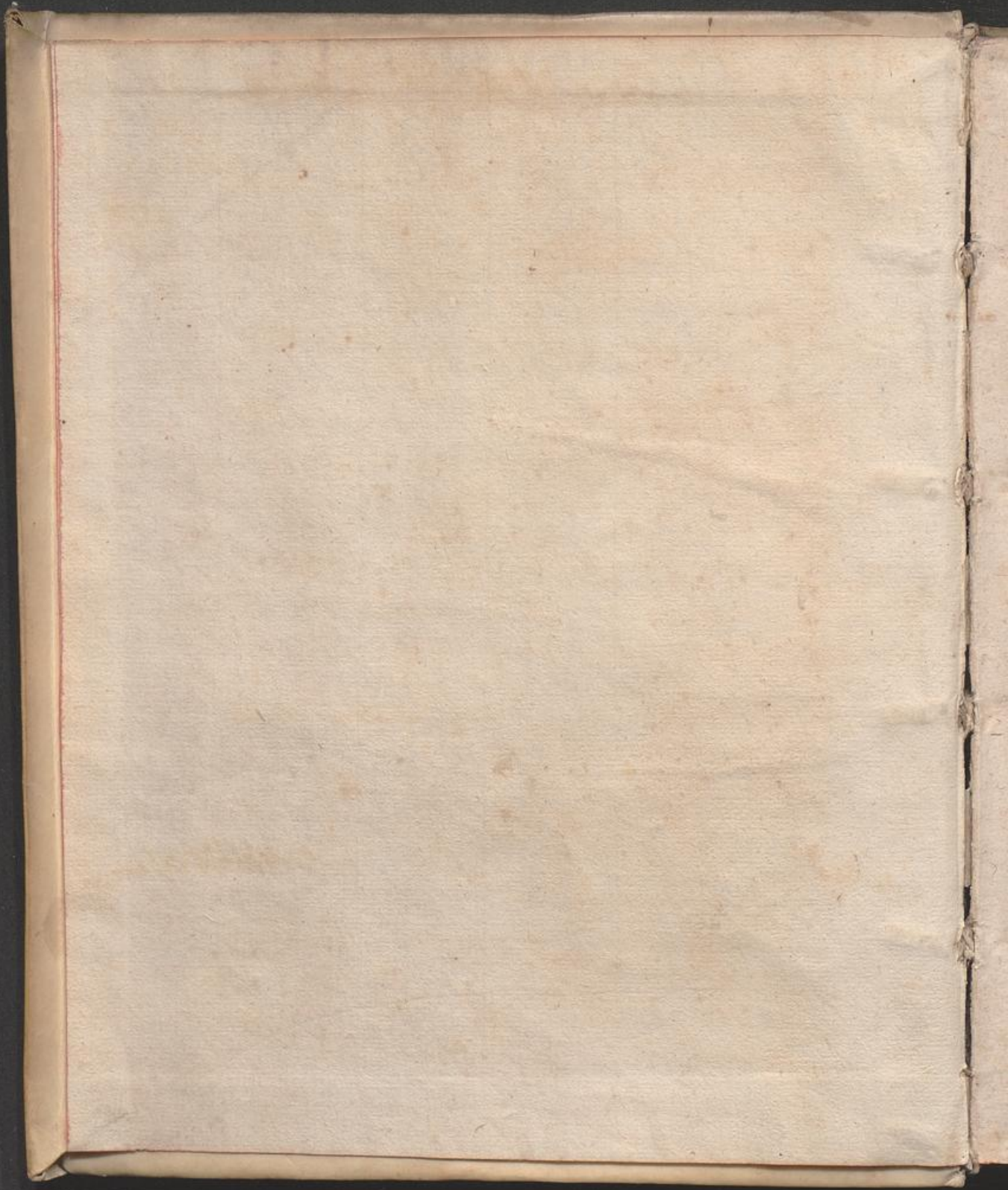
urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

Th. 2522.

J. H.
16

EPHEMERIS

ECCLESIASTICA CONCIONATORVM

HOC EST

CONSIDERATIONES METHODICÆ
SEV VERITATES PRACTICÆ

EX

VITA DOMINI JESU, SANCTORUMQUE GESTIS IN
Singulos anni dies mira facilitate & soletia distribuæ

AB OMNIBVS VERBI DIVINI PRÆDICATORIBVS, SACRORVM
Asceteriorum Magistris & Directoribus, Animarum Pastoribus, sacrisque catibus

LEGENDÆ, CONSIDERANDÆ
PRÆDICANDÆ

JUXTA QUATUOR ANNI STATIONES QUADRIpartitæ

PARS TERTIA, PARS ÆSTIVA.

A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimam quintam post Pentecosten.

Authore R. P. JULIANO HAYNEVEVE

Societatis JESU Sacerdote

Colly. 502. 1111 Cum indicibus necessariis. Paderborn. 1666

Dono

D. Wilh. Frischa.

COLONIÆ AGRIPPINÆ.

Apud JOANNEM BUSÆUM Bibliopolam sub Monocerote, Anno M.DC.LXV.

Cum Privilegio Sacrae Cæsareæ Majestatis.

F. P. H. I. N. D. I. E. R. I. S.
V. A. T. I. C. A. T. I. O. N. I. S.

IN SINGULOS

LIBROS

ET

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

liberum. 1080

liberum. 1080

liberum. 1080

liberum. 1080

INDEX
VERITATVM
IN SINGVLOS DIES,

TERTIÆ PARTIS.

DOMINICA SS. TRINITATIS,
Quæ est prima post Pentecosten.

Perverſa quædam eſt in mundo Trinitas, quæ niſi caveatur, divinam in nobis pervertit Trinitatem.	pag. 1.
Sicut negando potiùs quàm affirmando Deus cognoſcitur, ita & diligitur.	5
Non minùs peccat, qui non fatis, quàm qui nimis Deum ſcire velle.	9
<i>Duabus ſequentibus Hebdomadis, de ſanctiſſimo Sacramento renovante memoriam vite ac mortis D. N. quam repræſentat.</i>	
FERIA 2. <i>De incarnatione Domini conſideranda in SS. Sacramento.</i>	
Sic Deus dilexit mundum, ut quod Deo totus debet mundus, tu totum unus debeas.	15
Quò minùs potes reddere quæcunque debes, eò magis debes reddere quæcunque potes.	ibid.
FERIA 3. <i>De Nativitate Domini renovata in ſanctiſſimo Sacramento.</i>	
Revocata quotidie nova Chriſti Nativitas, noſtram in Chriſto quotidianam provocat novitatem.	18
FERIA 4. <i>De abſcondita Chriſti D. vita, exhibita in SS. Sacramento.</i>	
Nemo manifeſtiùs cum Chriſto vivit, quam qui occultiùs.	20
FERIA 5. <i>Solemnitas SS. Sacramenti, De Converſatione Domini, manifeſtata in SS. Sacramento.</i>	
Quibus amarum eſt converſati cum Chriſto, deliciæ ejus convertunt in amaritudinem.	22
Qui cum fiducia non adveniunt ad gratiæ Chriſti thronum: & ſe à throni ſecludunt gratia, & Chriſtum: excludunt à throno gratiæ.	24
Divina licet magis timenda ſint quàm humana: in divinis tamen minùs timenda eſt familiaritas quàm in humanis.	26
Vel neutro, vel utroque ſimul oportet eſſe humilem, interno ſcilicet & externo actu.	29
Quæ Sacramento debetur humilitas, velut ipſum Sacramentum, ſit indiviſa neceſſe eſt.	29
Quæ hodiernum Chriſti triumphum res una magis illuſtrare debuerat, hæc una magis obſcurat.	33

VERITATUM.

Sicut ab igne cera, sic deberent hodie peccatores à Christi perire facie.	36
FERIA 6. De Evangelica doctrina summatim contenta in SS. Sacramento.	
Sacra Christi schola, Sacro sanctum Sacramentum.	38
Hic totum discas Evangelium, brevi compendio, nullo impendio.	ibid.
SABBATO. De miraculo Christi D. rursus edito in SS. Sacramento.	
Nisi Christo resisteres, sic te Christus in se, sicut panem consecratum, converteret.	41

DOMINICA INFRA OCTAVAS.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos.

Qui se excusat invitatum, accusat invitantem.	44
Sat frequens multis cœna est, quibus magna cœna est infrequens.	46
Quos à cœna videlicet res humanæ non avocant, hos à cœna magna sæpe impediunt.	ibid.
FERIA 2. De virtutum Christi exemplis in SS. Sacramento exhibitis.	
Ad Sacramentum unde virtutes exeunt, revertuntur.	50
FERIA 3. De beneficiis qua olim mundo Christus D. & qua modò confert in sanctissimo Sacramento.	
Si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo animæ sunt donanda.	52
Ne forte fingas te nihil habere pretiosum quod Christo dones, da quod est in te vilius, & Christo dabis quod est ipsi pretiosius.	ibid.
FERIA 4. De persecutionibus Domini dum viveret, quas iterum suffert in sanctissimo Sacramento.	
Sicut tolerandis injuriis mensa nobis parata est, sic toleratæ injuriæ nos parant ad illam mensam.	56
FERIA 5. De Christi D. Passione, morte & sepultura in SS. Sacramento.	
Sacius esset nullo die velle vivere, quàm non omni die, velle cum Christo mori.	58
FERIA 6. De Christi D. resurgentiâ, ascendentis in cælum & ibidem regnantis, vita gloriosa qua apparet in SS. Sacramento.	
Gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christo quærimus gloriam.	60
SABBATO. De judiciaria potestate quam Christus D. exercet in SS. Sacramento.	
Agni vel maximè formidanda ira.	63

DOMINICA

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN.

De ove perditâ, quaesita & inventa.

Qui sibi palpat quod non longè erret , periculosius saepe is errat quam qui aberrat longius.	67
Quanta est Christi quaerentis animam cura , tanta est animæ Christum fugientis incuria.	69
Quod unius conversi peccatoris esse videtur , hoc est totius universi negotium.	72
<i>In quatuor sequentibus Hebdomadis exponitur sermo Domini in monte.</i>	
FERIA 2. De prima beatitudine , quæ est paupertas spiritus.	77
Beati pauperes spiritu.	77
FERIA 3. De 2. Beatitudine qua est mansuetudo.	79
Beati mites.	79
FERIA 4. De 3. Beatitudine qua est lugentium.	81
Beati qui lugent.	81
FERIA 5. De 4. Beatitudine qua est esuries & sitis iustitia.	83
Beati qui esuriunt & sitiunt Iustitiam.	83
FERIA 6. De 5. Beatitudine qua est misericordia.	86
Beati misericordes.	86
SABBATO. De 6. Beatitudine qua est mundities cordis.	88
Beati mundo corde.	88

DOMINICA QUARTA DE MIRA

Petri piscatione , humilitate , & perfecta conversione.

Nisi te humilies in prosperis , prospera te humiliabunt.	90
FERIA 2. De 7. Beatitudine qua est pacificatio.	93
Beati pacifici.	93
FERIA 3. De 8. Beatitudine qua est tolerantia persecutionum propter iustitiam.	95
Beati qui persecutionem patiuntur propter Iustitiam.	95
FERIA 4. De eadem 8. Beatitudine , qua spectat maledictiones aut benedictiones mundi.	86
Beati estis cum maledixerint vobis.	86
FERIA 4. Vosestis sal terræ , lux mundi , civitas supra montem. De cura propria perfectionis & proximorum , secundum triplicem perfectionis gradum.	Qui

VERITATUM.

- Qui non gradatim procedit in via virtutis, non in via virtutis incedit, sed vitii. 88
- FERIA 6. Sic luceat lux vestra, &c. De bono exemplo. Sicut humanæ aspectu gloriæ non est opus ponendum, ita nec ejus despectu deponendum. 90
- SABBATO. Nolite putare quoniam veni solvere legem, &c. Iota unum aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant. 94
- Curarum minimarum, rem procurat omnium maximam. 94
- Sæpe in minimis non est minima culpa. 94

DOMINICA V. De ira reprimenda.
Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, &c.

- Hoc ipso ira est injustior, quod ulli unquam irascenti, sua ira videtur injusta. 95
- FERIA 2. De oculo, manu, & pede amputandis. 96
- Qui non servat consilia, quia non sunt præcepta, nec ipsa etiam præcepta servabit. 97
- FERIA 3. De triplici hominum genere sub illis expressè symbolis, diligenter cavendo. Solum pietatis genus est, in re salutis adversa, suis esse crudelem. 99
- FERIA 4. De perfecta mortificatione triplicis concupiscentiæ, in illis etiam verbis comprehensa. Quò minus concupiscentiæ mortificabis, eò magis à concupiscentia mortificaberis. 101
- FERIA 5. De sublimi perfectione Evangelica, quam Christus D. proponit in suo sermone. Si quid videtur difficile, quod dixit Christus, hoc ipso facile redditur, quod Christus dixit. 102
- FERIA 6. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Si naturæ humanæ durum est obedire Christi præcepto, longè est durius gratiæ, naturam humanam non obedire Christo. 105
- SABBATO. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, &c. De respectibus humanis fugiendis. Qui suam iustitiam facit ut videatur, maximam quæ fieri possit, injustitiam videtur facere. 108

DOMINICA VI. De multa turba ex paucis pisciculis & panibus, à Domino saturata.

- Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus: sed ne tu desis Deo. 110
Qui

I N D E X

- Qui nimis timer ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit. 113
- Ars omnium artium quæstuosissima, est eleemosyna. 115
- Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes. 119
- FERIA 2. De prima petitionis oratione dominica, cui Superbia opponitur. Sanctificetur nomen tuum. 121
- Primæ petitioni prima se opponit superbia. Quod illa petit, hoc ista impetit. 121.
- FERIA 3. De 2. petitione cui avaritia opponitur. Adveniat regnum tuum. Qui terrena nimis desiderat, timet potius quam revera desideret, ne adveniat regnum Dei. 123
- FERIA 4. De 3. petitione: & de ira qua illi opponitur. Fiat voluntas tua, &c. Nihil iracundi ininùs volunt, quam quod magis patet Deum velle, 125
- FERIA 5. De 4. petitione, & de vicio intemperantia illi opposito: Panem nostrum quotidianum, &c. Ipsa intemperantis oratio, qua panem orat, intemperans est & temeraria. 127
- FERIA 6. De 5. petitione cui opponitur invidia, odium, &c. Dimitte nobis debita nostra, &c. Sicut pauci dimittunt suis debitoribus, ita & paucis sua dimittuntur debita. 129
- SABBATO. De 6. petitione cui repugnat impudicitia. Et ne nos inducas in tentationem. Hanc ad cæteras impudentiam impudicus adjicit, ut Deum orando irrideat. 132

DOMINICA VII. De 7. petitione cui acedia opponitur. Sed libera nos à malo.

- Et de Evangelica Lectione: Non potest arbor mala fructus bonos facere, &c. Vult & non vult piger. 139
- Qua ratione fit, ut plures dici possint mala quam bonæ arbores: eadem profus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor. 137
- Hæc Hebdomada, quidquid post Sermonem Domini proxime dictum vel factum est, refertur ad septem præcipuas virtutes. Id est Theologicas & Cardinales.
- FERIA 2. De fide Centurionis à Christo D. commendata. Non inveni tantam fidem in Israël. Majoris est animi se divinæ fidei supponere quam se illi opponere. 141
- FERIA 3. De suscitato Vidua Filio in civitate Naim: Et de spe retinenda in deploratis rebus. Non certius in spem itur, quam contra spem. 144
- FERIA 4. De Muliere peccatrice, qua dilexit multum. Et de Charitate in Deum. Quæ charitas dicitur, universa delicta operire, ea prius dicenda est universim aperire. 146
- Amantis

VERITATUM.

- Amantis lachrymæ eò suaviore quò amariore. 149
 Amori nihil est amarius, quam quod sentitur suavius. *ibid.*
 Nihil est ad amorem augendum magis appositum, quàm quod amori fuit aliquan-
 do magis oppositum. *ibid.*
 Amanti Deum animæ magis mirum est, quod non à mundo sic ametur & colatur
 Deus, quam sit mirum Mundo non amanti quod ab amante sic ametur.
ibid.
 Si scires quid sit Deum offendisse, non minus forte feres quàm hæc peccatrix mulier.
 At verò non excusatis quod illud nescias. *ibid.*
 Amor Dei mors est sui. *ibid.*
 FERIA 5. De fugato Damonio ceco & muto: Et de nostra per Christum fortitudine contra In-
 micos.
 Qua facilitate vincimur, eadem vincere possumus. 150
 FERIA 6. De verbis otiosis in die iudicii condemnandis: & de usu temperantia in continenda
 lingua.
 Quæ est Regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. 152
 Vel sic:
 Eadem est oris intemperantia in loquendo, quæ est in edendo. *ibid.*
 SABBATO. De injusta petitione signi celestis; quod Iudæi qualierunt à Domino: & de justa
 eiusdem negatione.
 Nisi diligenter adveritas, quod petis à Deo justius, hoc est quod petis injustius,
 155.

DOMINICA VIII. De prudenti Villico iniquitatis:
 Filii hujus sæculi prudentiores, &c.

- Indigni sunt sua luce, lucis filii, qui minus clarè vident in suis, quàm filii hujus sæ-
 culi. 157
 Filii hujus sæculi, quò prudentiores in generatione sua sunt, eò sibi majorem inge-
 nerant imprudentiam. *ibid.*
 AD HÆC VERBA: Redde rationem villicationis tuæ.
 Qui ne terreatur, non cogitat reddendam rationem, magisterrendus est, quia non
 illam cogitat. 163
 Qui se interrogat ante iudicium, interrogatus in iudicio facilius respondebit. 166
 Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, &c.
 Importuni, opportuni. 168
 Id est, quos modò habes magis importunos in petendo, possunt esse aliquando tibi
 magis opportuni, te apud Deum adjuvando. *ibid.*
 Hac Hebdomada, sex Parabola quæ profectum in via spiritali designent, proponuntur.
 FERIA 2. Parabola seminis seminati in terram, triplici ex parte infelicem.

Verbum

INDEX

Verbum Dei non redit vacuum: aut proſit neceſſe eſt recipienti, vel obſit.	171
FERIA 3. Parabola Zizaniorum. Cum dormirent homines, &c.	
Ne putes te benè ſemper excuſatum, cum dicis, non putabam.	174
FERIA 4. Parabola ſeminis paulatim germinantis & increſcentis, ubi exprimitur.	
Progreſſus ſpiritualis in quo quies & ſolicitudo ſimul iungenda ſunt.	
Neque quies niſi ſolicitata. Neque ſolicitudo niſi quieta.	176
<i>Vel ſic:</i>	
Quæ ad progreſſum ſpiritualem ſolicitudo valet, ſit quieta, vel non valet.	176
FERIA 5. Parabola grani ſinapis, & fermenti fermentati. De parvis magnificandis.	
Nec magna bene, ſi parva malè.	178
FERIA 6. Parabola theſauri abſconditi in agro, pro quo emendo dantur omnia.	
Non tam ſpectatur quid dones pro divinis, quàm quid non dones.	180
SABBATO. Parabola pretioſe margarita.	
Quantum peritus & prudens eſt Evangelicæ margaritæ Negotiator, tu tantum im-	
peritus eſt & imprudens, niſi proſpicias.	183

*DOMINICA IX. De lachrymis à Chriſto D. fuſis
ſuper Ieruſalem.*

Niſi cor tuum moveatur ad Chriſti verba lachrymantis, cor illud eſt de quo Sapiens:	
<i>Cor durum habebit malè in noviſſimo.</i>	187
Site cognoſces, hoc in te flendum noſſes quod deſlet Chriſtus.	190
<i>Hac Hebdomada. De noſtris concupiſcentiis Chriſto D. ſubſcindiſ, exemplo poſito ex variis, quæ oc-</i>	
<i>currunt conſideranda.</i>	
FERIA 2. De triplici hominum genere, qui videntur velle ſequi Chriſtum, nec tamen eum ſe-	
quuntur.	
Affectum probat effectus.	192
FERIA 3. De ſedata mari tempeſtate, imperio Chriſti. Tace, obmuteſce.	
Vox illa vox Chriſti eſt dum commoveris, Tace, obmuteſce: nec tamen taces aut	
obmuteſcis.	195
FERIA 4. De legione Dæmonum imperio Chriſti ejecta ex poſſeſſis corporibus.	
Obedientia dæmonum, noſtræ eſt condemnatio inobedienciæ.	197
FERIA 5. De ſanata Muliere Hemorrhoiſſa.	
Iniquè multum agunt qui tam multa agunt ſanando corpori: tam pauca ſervandæ	
animæ.	199
FERIA 6. De filia principis ſairi reſuſcitata.	
Quam Chriſto debet anima ſubjectionem, debet ita in corpore reddere, ac extra	
corpus.	201
SABBATO. De duobus cæcis à Chriſto D. illuminatis.	
Quo magis oculata eſt concupiſcentia, magis eſt cæca.	202

DOMINICA X. De Pharizæo & Publicano.

Omnnes insipientes & infœlices supra modum, superbi.	204
<i>Hac Hebdomada, De missis ad prædicandum Apostolis, & de his quæ spectant ad missiones.</i>	
FERIA 2. De oratione quam exigit Christus D. ut mittantur Operarii in messem,	
Sic pius est orare Deum pro salute proximi, ut sit impius non orate.	207
FERIA 3. De discretione adhibenda iuvando proximo, & salutem animarum procuranda.	
Non plus ultra.	209
FERIA 4. De pace procuranda cum salute.	
Pax in pugna.	212
FERIA 5. De simplicitate iungenda prudentia.	
In spiritali pugna fortior est ovis lupo.	214
FERIA 6. De magnanimitate necessaria operariis Evangelicis: Dico vobis amicis meis, ne	
terreamini, &c.	
Plus est quod Christus monet ne terreamur, quàm quod movent Inimici ut nos ter-	
reant?	216
SABBATO. De mala pace quam Christus suis vetat.	
Optabilius est bonum bellum quàm mala Pax.	218
APPENDIX AD MISSIONES FRUCTUOSE OBEVNDAS.	20

Præter Instructiones familiares certis horis habendas, ad vitam recte instituendam: triginta proponuntur capita, unde materia concionum desumi potest, ad assequendum finem missionum, qui est vera conversio animarum: quibus adduntur quædam de Sacramento Confirmationis.

DOMINICA XI. De surdo & muto sanato à Christo D.

Qui non audit, non audietur.	255
<i>Hac Hebdomada, De muliere Samaritana, sive de anima peccatrice qua in illa representatur.</i>	
FERIA 2. De siti Christi Domini loquentis Samaritana. Da mihi bibere.	
Quod vel Inimico nunquam negares, sæpissimè reculas Christo.	257
FERIA 3. De cognitione sui quam Mulier Samaritana, & anima nostra haurit à Domino.	
Quæ à Christo hauritur nostri cognitio, omnem in nobis exhaustam.	258.
FERIA 4. De illustri cognitione Christi Domini manifestantis seipsum Samaritana, & cuius peccatrici anima.	
Nunquam illustrius se manifestat Christus, quàm dum animæ peccatricis illustrat conscientiam, & peccatum larens ipsi manifestat.	261
	FERIA 5.

I N D E X

- FERIA 5. De sublimi cognitione Dei, quam Christus Samaritana communicat, & anima sibi addicta, sive de cultu Dei in Spiritu & Veritate. 263
- Sicut Spiritus & Veritas sunt indivisibiles, ita si in Spiritu & Veritate velis Deum adorare, oportet te toto indivisum Dei esse. 263
- FERIA 6. De continua communicatione Christi cum anima quavis gratiosa & fideli, ad bene semper agendum: Ego sum qui loquor tecum. 266
- Quod Christus semper vellet nobiscum loqui & agere, si vellemus: sic certè volendum est. 266
- SABBATO. De zelo, qui ex cognito Christo sentitur, ad eum aliis manifestandum, exemplo Samaritane. 268
- Rape ad eum quos potes. Nam si potes & non rapis, tot cælo perdis, quot Christo lucrari poteras. 268

*DOMINICA XII. Parabola Samaritani qui
hominem à latronibus cæsum curavit.*

- Si vis curari, cura. 275
- Hæc hebdomada post sanatum in piscina paralyticum, multa de magnanimitate & humilitate simul iungendis. 275
- FERIA 2. De sanato paralytico juxta piscinam, vis sanus fieri. 277
- Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis. 277
- FERIA 3. De humilitate Christi D. qua post sanatum paralyticum eminuit. 279
- Hæc est maximè laudabilis humilitas, quæ sic laudes fugit ut laudanda non omit-
tat. 279
- FERIA 4. De magnifica Christi humilitate, seu, de humili eius magnificentia; ex his eius
verbis. Non potest filius à se facere quidquam nisi quod viderit Patrem facientem. 282
- Nullus est dives, humili quantum vis paupere, magnificentior. 282
- FERIA 5. De sublimi & humili potestate judicandi homines quam Christus sibi datam
dicit. 284
- Superbo maximè formidandum divini Tribunal judicii. 284
- FERIA 6. De claritate Christi quam non accipit ab hominibus. 286
- Claritas quæ ab hominibus accipitur, mera est obscuritas. 286
- SABBATO. De repugnantia & incompatibilitate fidei cum vana gloria. 288
- Ne divina pereat fides, pereat potius humana gloria. 288

*DOMINICA XIII. De decem Leprosis mundatis
à Domino, quorum unus duntaxat acceptum
agnovit beneficium.*

- Verè paucorum est vera gratitudo. 291
Hac hebdomada. De multiplicatis panibus, & de SS. Sacramento, cuius figura quadam fuit illa panum multiplicatio.
- FERIA 2. De secessu Domini & Discipulorum eius in desertum.
 Christo non servit, qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit. 294
- FERIA 3. De multiplicatione panum quibus quinque hominum millia saturantur.
 Quod præsertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas. 296
- FERIA 4. De submersione Petri ambulantis super aquas.
 Res adversæ non possent quemquam deicere, nisi se his priùs vellet subicere. 298
- FERIA 5. De sanctissimo Sacramento, ut est panis vitæ. Ego sum panis vitæ.
 Quàm pretiosus est Panis vitæ, tanto in pretio esse deberet vita, cuius est Panis. 300

Vel sic.

- Quàm parùm pretiosus tibi sit Panis vitæ, apparet ex parvo pretio, in quo illam habes vitam. *ibid.*
- FERIA 6. De Sacratiss. Sacramento, ut est Panis de celo.
 Qui cælesti pane sic vivunt ut cælestes frant, ita vivunt in suis corporibus, sicut Cœlites in assumptis. 302
- SABBATO. De Divinissimo Sacramento in veteri Manna figurato.
 Qui oblatam expellit Sacramenti gratiam, qua divinus esse possit, non minùs forte peccat quàm qui olim Manna repulerunt. 303

*DOMINICA XIV. Nemo potest duobus
Dominis servire, &c.*

- Vel Domino Deo, vel libidini tenendum. 306
- Solicitude animi tantò minus probanda est, quantò magis probat Christus, seu quantis demonstrat rationibus, ne simus solliciti. *Octo afferuntur in textu Evangelii.* 309
- Nisi primùm quæras regnum Dei, quantum vis aliter illud quæras, non acquires. 311
 Sic

Sic primò quæri debet regnum Dei, ut secundò nil ita quæri possit. 313

Hac hebdomada, quidquid capite 15. Matthæi continetur de accusatis Discipulis, quod non lararent manus, & similia quæ representant illusiones quædam occurrentes in via spiritali, quibus prospicitur.

FERIA 2. *Queruntur Scriba & Pharizæi apud Dominum de illius Discipulis.*
Nec propter alios à bono te excusabis, nec quemquam alium propter te excusabis. 316.

FERIA 3. *Respondet Dominus Pharizæis.*
Nemo sui boni vel mali bonus Judex. 318

FERIA 4. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.*
Quò sæpe vehementiùs Deum oras, ore quidem illi adstas propiùs, sed corde distas longius. 321

FERIA 5. *Omnis plantatio quam non phantavit Pater meus cælestis, eradicabitur.*
Humana consilia eò sæpe pejora, quò meliora. 323

FERIA 6. *De corde exeunt cogitationes male, &c. Hæc sunt quæ coinquinant hominem.*
Etsi in aliis hominibus concupiscentia sæpe peccatum minuit: in te tamen sæpiùs auget. 326

SABBATO. *De muliere Cananaea.*
Sicut non satis fidit Deo qui nimis fatagit: sic qui de suo non satis agit. 328

DIE 11. Junii. *De sancto Barnaba. Erat vir bonus & plenus Spiritu sancto.*
Tantò unusquisque est magis aut minus verè bonus & sanctus, quantò magis minusve participat de Spiritu sancto. 331

DIE 21. Junii. *De B. Aloysio Gonzaga Societatis IESV. Consummatus in brevi explevit temporamulta.*
Mendaces filii hominum in stateris, si res non pendunt cæli pretio. 333

DIE 24. Junii. *In Nativitate S. Ioannis Baptistæ. Quis putas Puer iste erit?*
Sicut prima & puerilis ætas, index est secururæ vitæ præsentis, ita hæc vita præsens, indicium est futuræ post æternitatis. 335
Sanctus Ioannes Electus est, sicut Magitta electa. 338

DIE 29. Junii. *In Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli. Constituit eos Principes super omnem terram.*
Sicut fide, sic moribus, veri probantur subditi tantorum Principum. 339

DE S. PETRO. *Et ipsi tanquam lapides vivi superadificamini.*
Cui sanctus Petrus petra viva non est, petra est scandali. 343

DE S. PAVLO. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.*
Licet Pauli magnitudo vix sit imitabilis: vix tamen alius est magis imitabilis quam
†† 3

- quàm magnus Paulus. 346
- DIE 2. Julii. *In Festo Visitationis B. Mariæ Virginis.*
 Divinæ visitationes rarò conveniunt cum humanis, nisi hæ raræ sint. 349
- DIE 22. Julii. *In Festo S. Mariæ Magdalens, Vides hanc mulierem?*
 Tantum à perfecta pœnitentia deficiet, quantum à pœnitente Magdalena discedes. 352
 Magdalena seu anima verè pœnitens, verus est Christi triumphus. 355
 Sicut amor de Christo triumphat in cruce: ita Christus de amore, in anima peccatrice cruci subje&ta. *ibid.*
 Quem non perfecte pœnitet, Christi triumpho invidet. *ibid.*
- DIE 25. Julii. *In Festo S. Iacobi Apostoli, Potest bibere Calicem, &c.*
 Sicut possumus, sic debemus. 356
 Qua ratione tenemus nos posse bibere calicem Domini, eadem tenemur bibere. *ibid.*
- DIE 26. Julii. *In Festo S. Annæ. Dominus mortificat & vivificat.*
 Qui non vult mortificantem Dominum, non vult vivificantem. 359
- DIE 31. Julii. *De S. Ignatio Fundatore Societatis I E S V. Ad majorem Dei Gloriam.*
 Nulla operando potest esse major gloria, quàm quærendo majorem Dei gloriam. 361
- Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu.* Ps. 67
 Qui excellentior mentis excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita S. Ignatii, ut tota sit eius vita simul ecstasica, & tota exemplaris. 365
- Ecce dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terra.* Il. 49
 Quanto salutem omnium studio procuravit sanctus Ignatius, tam studiosi omnes illius esse debent, quibus est curæ sua salus. 376
- DIE 4. Augusti. *De sancto Dominico Ordinis FF. Prædicatorum Fundatore.*
 Nec lucere tantum, nec ardere: sed utrumque simul. 377
- DIE 6. Augusti. *In Festo Transfigurationis Domini: Hic est filius meus dilectus, &c.*
 Nullus est Christianus qui non credat Christum esse filium Dei: & vix est ullus Christianus, qui hoc verè credat. 379
- DIE

I N D E X

- DIE 10. Augusti. *In Festo S. Laurentii Martyris. Noli timere, cum ambulaveris in igne, non combureris, &c.*
 Quò à suis Christus abesse putatur longiùs, hoc ipso propiùs ipsis adesse putandus est. 348
- DIE 15. Augusti. *In Assumptione B. Mariae Virginis. Porro, unum est necessarium.*
 Quòd unum est in assumpta Virgine gloriosius, hoc est assumptum ex illo uno necessario de quo Christus. 386
 Stellam è Corona Virginis extrahis qui humilitati tuæ partem detrahis. 392
 Regnam sine regno dicimus, cum B. Virginem dicimus huius præcipuè regni Regnam, nobis non illi subjectis. 396
 Quàm Christus in Matrem piuse est, concedendo illi omnia: tam sumus impii, negando quòd postulat. 397
 Quò te minùs lentis amare Christum, hoc ipso magis amore mori poteris. 401
- DIE 20. Augusti. *In Festo S. Bernardi Abbatis. Homo sanctus manet in Sapiencia sicut sol.*
 Vera devotio inter varietates locorum & temporum, invariabilis. *ibid.*
- DIE 24. Augusti. *In Festo S. Bartholomaei Apost.* 403
- DIE 25. Augusti. *De S. Ludovico Rege. Certamen forte dedit illi ut vinceret.*
 Ille inter potentes potentissimus, qui contra magnam peccandi potentiam certat & vincit. 406
- DIE 28. Augusti. *De S. Augustino Episcopo & Doctore. Sagitta tua infixæ sunt mihi.*
 Sagittæ divini amoris quantò magis lethiferæ, tantò magis vivificæ. 407
- DIE 29. Augusti. *In Festo Decollationis S. Ioannis Baptista.*
 Mors Ioannis, Vox clamantis in deserto cordis est, contra proprias concupiscentias. 409
- DE VOTIS RELIGIOSIS. *In die professionis. Holocausta tua in conspectu meo semper.* 414
 Professus idem ac proficens. 416
- DE VOTO PAUPERIATIS. Quòd quis pauperior, eò ditior. 419
- DE VOTO CASTITATIS. Major est voluptas voluptatem nolle, quàm velle: voluptatem vicisse, quam capisse. 421
- DE VOTO OBEDIENTIÆ. Quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia. 423
- DE RENOVATIONE VOTORVM. *Prima die Recollectionis antecedentis. De ficu infructuosa.*
 Religiosus infra vel supra regulam suam vivens, ficus est sicum non ferens. 425
- DIE

VERITATVM.

DIE 2. Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratio-
rem deberet reddere. 427

DIE 3. Quantò minùs puniri timet infructuosus, tantò jam magis punitus est.
428.

Frustra tibi Cultor si culturam non pateris. 431

IN DIE RENOVATIONIS.

Vota non rectè renovas, nisi te vota renovent. 432

DOMINICA

DOMINICA

SANCTISS. TRINITATIS.

QVÆ EST

PRIMA POST PENTECOSTEN.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum. II.6. Apoc. 4.

VERITAS PRACTICA.

Perversa quædam est in mundo Trinitas, quæ nisi cavetur, divinam in nobis pervertit Trinitatem.

RATIO EST, Quia tunc divina in nobis Trinitas perversi dividenda est, quando vel errore in intellectu, vel concupiscentia in voluntate, tria hæc quæ sunt præcipua mysterij capita violantur. Unitas essentia, Trinitas personarum, & æqualitas perfectionum.

Sed triplex concupiscentia de qua dicitur; Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ; Perversa quædam est in mundo Trinitas quæ nisi cavetur, tria hæc præcipua capita in nostra violat voluntate.

Ergo & divinam in nobis pervertit Trinitatem. Quod cum sit summo opere detestandum, apparatus quam sit cavenda triplex illa concupiscentia.

I. PUNCTUM.

QUOD universim Scriptura monet ne de rebus divinis & sublimibus sermones & discursus multiplicentur, hoc particulatim de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis sancti Doctores dictum volunt; *Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes.*

Non vetat omnino loqui, sed multiplicare loqui, id est, nimis multa & plura quàm necesse sit ad fidem & cultum Divinitatis; Et certè necesse est omnino loqui de hoc Mysterio, cum primum hæc mensura pars servia.

sit quod loqui & audire debeamus, quia primum est & magis necessarium quod credere & colere teneamur: sed cum tam multa sint in eo sublimia, recondita, singularia, & singulariter excellentia nostri intelligenti facultatem, periculosum est ne si plura quàm par sit multiplicetur, sit potius curiositatis & vanitatis, quàm religionis & observantiæ quæ summa tamen adhiberi debet in hoc recolendo Mysterio.

Hoc ipsum est quod commendabat Sapiens: *Altiora sensu quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne suavis curiosus. Quæ quidem curiositas sitimenda est in operibus Dei quæ dicuntur ad extra, quàm id magis cavenda est in iis quæ sunt ad intra quæ venerationem atque admirationem magis postulant quàm discursum?*

Nec leviter prætereundum est quod dicitur, *quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper*, nam perinde est ac si diceretur, quando de Divinitate cogitas, cogita semper seu potius de excolenda voluntate tua per veram obedientiam & charitatē, quam de colendo intellectu per multam scientiam & cognitionem; neque enim minus obesse ad debitum Deo cultum exhibendum, depravata per concupiscentiam voluntas, quàm corruptus per errorem intellectus. Unde graviter S. Leo: *Virum Catholicum sicut nullo implicari errore, ita nulla oportet cupiditate violari.* Cur enim vitandus est error, nisi quia repugnat veritati quæ necessaria est credendis & colendis mysteriis? Sed nonne charitas æque necessaria est colendo Deo ac veritas, & nonne charitati æque repugnat præ-

Ecc. 3.

1. Joan. 2.

1. Reg. 2.

Δ

VR

va cupiditas, atque error veritati? Nonne ergo æque cavenda cupiditas? Nonne ergo æque cogitandum de illa cavenda, ubi de divinis mysteriis agitur, atque de errore vitando?

Quoniam obrem ad divini cultus praxim sic est propolita veritas quæ modo expendatur, ut in ea expendenda simul intelligamus, quod sicut in intellectu ita involuntate nostra, constituitur aut evertitur divinitatis cultus, sicut in intellectu per errorem evertitur, ita in voluntate per cupiditatem, sicut demum in tribus quæ sunt præcipua Mysterij hodierni capita veritari potest error, ita in his ipsis perversa sistit cupiditas, quæ cum sit triplex triplicem quandam in mundo facit Trinitatem, quæ divinam in nobis planè pervertit, nisi diligentissimè caveatur.

Ac primo quidem tria illa quæ dicuntur præcipua Mysterij SS. Trinitatis capita vide quam commodè comprehendantur verbis allatis, Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabaoth seu exercituum. Quod enim in singulari numero dicitur sanctus, unus esse Deus & Dominus intelligitur; unus unitate essentiali, substantiæ, & naturæ, nec ullo modo possunt esse plures. Non est sanctus ut est Dominus, neque enim est alius extra te est quidè alius intra sed non extra; & ita si alius intra ut non sit aliud, inquit S. Joannes Chryostomus.

I. Reg. 2.

Quod verò ter repetitur sanctus, trinus esse in personis Deus demonstratur, ut alibi passim scripturæ declarant distinctius: Pater, Verbum, & Spiritus S. & hi tres unum sunt. Pater seipsum intus perfectam sui generat imaginem, qui Filius ejus est ejusdem prorsus substantiæ; non est enim otiosus & infæcundus, ille qui dat omnibus creaturis vim producendæ simile. Nunquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? si ego qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Hic autem Filius sic a Patre diligitur ut Patrem similiter diligit, atque ex hac mutua dilectione producitur tertia Persona quæ Spiritus S. dicitur, ejusdem etiam cum Patre & Filio naturæ & substantiæ, non creatus nec genitus, sed procedens ex utroque.

I. Joan. 5.

Ij. 66.

Nihil quidem in creatis est simile, sed tamen a creaturis possunt deduci quædam similitudines quæ hanc Trinitatem Personarum representant ut in sole, substantia est solis, radius, & calor. In anima, tres sunt facultates, memoria, intellectus, & voluntas. In fonte reperitur scaturigo, fons & rivus. In arbore, radix, truncus, rami. In speculo, materia speculi, species rei representatæ per speculum, & ejusdem reflexio ad oculum. In sermo-

ne seu verbo, res concepta, conceptus, & expressio; sicque in aliis pluribus.

Quod denique sanctus & simili prorsus modo ter sanctus dicitur Dominus, sic perfectus in substantia & æqualiter in personis & attributis perfectus esse agnoscitur; nam licet innumeræ sint aliæ perfectiones, una tamen omnes comprehendit factitas, & idcirco præcipuè memoratur, quia nobis præcipuè proponitur imitanda; non potentia, non altitudo, non scientia, non independentia quam perverse rebellis angelus & primus homo ambierunt; sed sanctitas quæ omnibus commendatur: Sancti eritis, quia ego sanctus sum. Levit. 19. 1. Pet. 3.

Hæc sunt itaque tria præcipua quæ de Patre, de Filio, & de Spiritu S. sine differentia discretionis sentienda proponuntur, ut in confessione vera sempiternæque Deitatis, & in personis proprietas, & in essentiali unitas, & in maiestate adoretur æqualitas, quam laudant Angeli atque Archangeli, Cherubim quoque, ac Seraphim, qui non cessant clamare quotidie una voce dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sic adora, sic venerare, sic conclude: quandoquidem in his tribus summa credendorum de mysterio Trinitatis consistit, si quid contra in intellectu per errorem, aut in voluntate per concupiscentiam opponatur, planè in nobis destrui & perverti divina Trinitas dici possit & debeat, quia sic fides per errorem perit, & charitas per concupiscentiam; per eunte autem fide & charitate, perit aut pervertitur divinus SS. Trinitatis cultus, qui in illis maximè virtutibus situs est, ac tandem ubi perversus est Trinitatis cultus, nonne ibi perversa dici potest & ipsa divina Trinitas?

O altitudo divitiarum non modò sapientiæ & scientiæ Dei, sed & bonitatis & potentæ, qui sic patitur à nobis sua in divinitate & notata violari & offendi!

II. PUNCTUM.

SED triplex concupiscentia de qua dicitur: omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ; per-versa quædam est in mundo Trinitas, quæ itra illa præcipua divini mysterij capita in nostra violat voluntate.

In nostra quidem intellectu tres esse possent errorum species, quæ veram eorum trium capitum fidem evertent; ut primò Atheismus, & paganismus qui vel Deum negant aut plures deos faciunt. Deinde Judaismus, Arrianismus, & Sabellianismus qui vel negant Trinitatem personarum, aut distinctionem, aut divinitatem. Denique

nique blaſphemiæ horrenda mōſtra quæ vel divinam providentiam & ſcientiam vel bonitatem & juſtitiam diſſidentur. Sed in his non immeramur quia contrâ per Dei gratiã, *fide ſtamus.*

Verũ non ita forte credimus aut intelligimus quæ de cupiditate dicuntur, ac proinde illa fuerunt expreſſius diſtinguenda quæ modo ſingulatim & accuratè expendentur per tria illa capita, quorum primum eſt de unitate Dei, quàm concupiſcentia tam verè deſtruit & pervertit quàm verum eſt per concupiſcentiam committi peccatum mortale, & in quolibet mortali peccato poſi ultimum ſiorem.

Non ſemper quidem mortale eſt quod parit concupiſcentia, ſed quoties tale parit peccatum, ſemper ita conſans & verum eſt quod in eo ponitur ultimum ſinis, ut id de fide ſit, hoc autè poſito quid ſequitur niſi unitatem Dei deſtrui? nam cum ſit ita proprium Deo, eſſe ultimum noſtrum ſinem ut niſi talis eſſet non eſſet Deus, certè peccator qui hanc à Deo tollit perfectionem, quantum in ipſo eſt, tollit ab eo Divinitatem à qua inſeparabilis eſt illa perfectio, & dum illam ipſam perfectionem attribuit creaturæ quæ eſt objectũ ſui peccati, ponit in ea ſimul quandam divinitatem ſeu quandam idoli & idololatriæ ſpeciem, non quidem iudicio & cogitatione, ſed affectu & æſtimatione, ut loquuntur Theologi conformiter ſacræ Scripturæ ſanctis que Patribus.

Conſententur ſe noſſe Deum, inquit Apoſtolus, *ſed autem negant.* Id eſt ſpeculativè & intellectu, fatentur eſſe Deum vel illum: eſſe Deum, qui credendus & colendus proponitur: ſed voluntate & affectu illum negant, quatenus id omne faciunt in praxi circa objectũ ſui peccati quod ſoli Deo debetur; nempe ſic toti cogitant, ſic laborant ſic afficiuntur, ſic moventur, ſic eo intentiones & affectus omnes dirigunt quaſi illud quod concupiſcitur eſſet Deus, quod erat ſoli Deo dandum negant, & quod erat negandum creaturæ, concedunt. *Committunt verum*, inquit idem Apoſtolus, *veritatem Dei in mendacium, & colunt, & ſerviunt creaturæ poſius quam Creatori.* Quod & S. Petrus appoſitè exprimit, dum uno verbo ait, *Eum qui emit eos, Dominum negant:* q. d. licet fateantur ſe ab eo emptos & ſe ejus eſſe ſervos, tamen id verbo tenus dicunt, nam reiſa, non ei ſerviunt, ſed ventri, vel honori, vel pecuniæ, ſeu potius concupiſcentiæ quæ fertur circa illa objecta, unde & vocat illos *ſervos corruptionis*, & addit rationem, *in quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſervus eſt.* Sic & rurſum Apoſtolus: *huius modi*

enim Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ſuo ventri. Quod ut maniſteſtius ſignificet quam ſit oppoſitum unitati Dei, addit alibi: *Quorum Deus ventrare eſt;* & de cupiditate pecuniæ, *Idolorum, inquit, eſt ſervitus;* iterumque alibi quod videtur propius dicere de avaritiã, de omni alia concupiſcentia facile eſt intelligere, dum ait: *Mortificate membra veſtra qua ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam à malam, & avaritiam qua eſt ſimulachrorum ſervitus* q. d. tot ſunt ſimulachra & idola quibus tanquam Deo ſervitur, quot ſunt malæ concupiſcentiæ. Quod diſertis verbis affirmat ſanctus Hieronymus in illum pſalmi verſum, *non erit in te Deus*

Phil. 3. Eph. 5.

Coloſſ. 3.

Pſ. 80.

Sanctus quoque Cyprianus, aut quiſquis eſt author tractatus de duplici martyrio qui apud eum habetur, ſic præclare; *Cum tyrannus dicit, abnega Chriſtum, & immola levi, ſape lingua negat corde reclamante; quamquam hoc graviſſimum crimen, tamen aliquam impietatis culpam allevat humana natura imbecillitas. Tibi Satanas loquitur per tuam concupiſcentiam: abnega Chriſtum, & eſto dives; ſacrifica Mammona, & Chriſto nuntium remittito; nec dicit, morere, ſed potius ebullit oculos. Et tamen hic ſponte ſui vitium genua Satana, & abnegato Chriſto te totum illi: mancipia! In quibus verbis & aliis quæ plura de hoc argumento habet, adverte non aliter illum velle peccatorem Chriſto renuntiare quam dum concupiſcentiæ ſatisfacit, hoc enim ipſo quo illi ſatis facit, ſtatuit ſibi novam quandam divinitatem, & veram deſtruit: *Vertentur ad me tergum & non faciem!* O pravitatem concupiſcentiæ, ô animi pravè concupiſcentis dementiam!*

1er. 2.

JAM verò quod ſecundum eſt caput, Trinitatem perſonarum multis modis expugnat concupiſcentia ſeu peccatum. Primum quidem eã ſordatur anima in triplici ſua potentia quæ eſt Trinitatis imago, unde in peccator è ſic graviter S. Ambroſi. *Tu qui accepſiſti imaginem Dei, qui habes ſimilitudinem eiſi, noli eam irrationabili ſeditate conſumere.* Deinde quia ſingulis perſonis, peccatum ſingularem quandam inferit injuriam; nempe Patri ut Creatori, Filio ut Redemptori, Spiritui S. ut Sanctificanti animam, ſicque creatura perit quodammodo Creatori; perit redemptionis pretium, tot pereunt gratiæ quot receperat vel recepſiſſet anima ſi ſine peccato eſſet: ô quæ perditio!

Im capite 15. Lucæ.

A 2 Ter.

Rom. 1.

2. Pet. 2.

Ibid.

Rom. 16.

Tertio denique vel maxime quia unicuique divina Trinitatis Personae, sic una ex tribus illis pravis concupiscentiis directe opponitur, atque ut est illis opposita sic à mundo adoratur & colitur, ut verbi quidam poeta scripserit apud Cornelium.

In ep. 1.
Ioh. c. 2.

Ambitiosus honos, & opes, & facta voluptas.

Hæc tria pro trino Numine, mundus habet.

1. Cor. I.

PATER opponitur avaritia seu concupiscentia divitiarum, quia cum prima Persona sit origo bonitatis, & omnium bonorum, quæ effusè communicat sive ad intra ut vocant, sive ad extra: ut pote à qua descendat omni datum optimum, & omnino donum perfectum, ut ait S. Jacobus, nihil illi magis oppositum esse potest, quàm illa concupiscentia quæ nimis cupidè rapit aliena, & nimis avidè retinet sua.

2. Pet. 2.

FILIO cuius generatio divina & humana tam pura est ut Pater foemina nesciat, & Mater vitulum non cognoscat, nefandè opponitur concupiscentia carnis; ac proinde ex iniquis maribus, quos novit Dominus in diem iudicii reservare cruciandos, magis autem eos reservat, inquit S. Petrus quæ post carnem in concupiscentia immunditia ambulant.

Rom. 14.

SPIRITUI SANCTO qui super humilè & tremementem sermones suos, requiescit, & qui ut ait S. Augustinus, maxime ab humiliter recipitur, & à superbo rejicitur, adversa: ut illa concupiscentia quæ dicitur superbia vitæ, & quæ tumores & inflatos spiritus in homine movet, tam oppositos Spiritui S. ut propterea dicatur, quem mundus non potest accipere, quia non videt, nec scit eum.

Pl. 49.

RESTAT tertium de peccationibus divinis considerare; primò quidem quàm fœdè & procciter pessudentur omnes à concupiscentia seu peccatore, cum enim peccando nullà prorsus rationem habeat divinæ immensitatis & præsentis quam revereri deberet, nullam sapientiæ aut scientiæ cui nihil esse potest occultum, nullam bonitatis à qua suscipitur, nullam justitiæ quæ peccati pœnas reposcet, nonne quoties peccat, tum in divinas illas insurgit perfectiones? Deinde verò considera quàm virtutis & perfectionum inæqualitatem in Deo ponat pro sua quisque concupiscentia, facile enim avarus credit Deum omnibè superbiæ aut luxuriam alterius, sed non ita suam cupiditatem, quam vocat prudentem sollicitudinem. Contrà verò superbus aut carnalis, in avarum quidquid adversus peccatores scribitur, intorquebit: & quæ divina sunt dicta contra superbiæ quam vocat animi celsitudinem, intidebit, Existimasti iniquo quod ero tui similis?

Denique quod ait S. Bernardus de voluntate propria, propriè de concupiscentia concupita seu voluta debet intelligi: Nunc autem & ipsum, inquit, quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut eam nece. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est vult eum aut impotentem, aut injustum esse, aut insipientem. Cruelus planè, & omnino execranda malitia, quæ Deum potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat. Id quidem horribile est, verè: sed factio quàm longè est horribilius?

Serm. 3. de resur. Do.

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet quàm verè triplex illa, quæ in mundo est, concupiscentia sit velut perversa quædam in mundo Trinitas, quæ nisi dilgentissimè carvatur, divinam in nobis pervertit Trinitatem. Sic enim in re concupita peccator acquiescit, ut in ea suum summum bonum suamque beatitudinem videatur ponere. Probè scit impius, aut profecto scire debet, ex peccato, cœlestem illam & æternam perire felicitatem, nihil tamen curat satis se beatum putat si, quod concupiscit, possideat, vellet nullam aliam esse felicitatem præter concupiscentiam, aut se aliam simul facile consecuturum. Sibi fingit: atque interim quod pro sola divina & beata Trinitate fruenda deberet facere, facit pro sua triplici concupiscentia, quod facere quid est aliud quam se velut Deum habere, prohi nefas! & unum illum æ trinum Dominum quem columbæ cœli pavent, & ad cuius nutum contremiscunt adnegare, despiciere, aspernari? O superba cœli super hoc, & porta ejus desolamini vehementer! fieri ne potest ut homo hæc faciat, ut Christianus hæc credat & cupiditati peccando cedat!

1. Cor. 2.

Multum refert in hac materia probè illud intelligere, quod de ultimo fine & summo bono in re concupita posito, atque à divinitate sublato dicitur; hinc enim tota peccati gravitas & tota concupiscentiæ pernicietas. Quàm sint autem vera, quæ dicta sunt, sic universim confirmat S. Augustinus, ut, quæ de una dicit concupiscentia avaritiam seu de avaritia, de aliis facile intelligatur. Civit. Dei. Perversi, inquit, & avari, frus volunt nummo, c. 25. uti autem Deo, quoniam non nummum propter Deum impendunt, sed Deum propter nummum querunt, quia nimirum licet Deum agnoscat, & reverentur tanquàm eorum omnium parentem, immoderatis tamen affectibus quo in foribus pecunia inhaerent, &

Lib. 2. de Civit. Dei

sum ultimum & summum bonum esse & factio negare videntur, itaque in pecunia conquiscent, ac si nulla Dei cura & providentia egere deberent unquam.

Tob. 4.

Hæc declarari possent fusius, sed ad praxim, illud Tobiz tibi tuisque familiare sit, atque in & cassidum. Omnibus diebus visa tua in mente habeto Deum, & cave ne aliquando peccato consentias. In mente habeto, Deum unum esse, & Trinum & Sanctum; & hanc unitatem & trinitatem & sanctitatem per peccatum violari! Si nolles errorem in intellectu, noli cupiditatem in voluntate: si nolles negare intellectum Deum, noli eum voluntate & factis negare. Si nolles crede-

re plures Deos, noli plures peccando facere: si nolles veram & divinam Trinitatem non credere, noli falsam illi & mundanam opponere. Post concupiscentias tuas non eas & à voluntate tua avertere; non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut ostendatur concupiscentia eius; sed neque exhibeatur membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo. Quid æquius? aut quid contra iniquius?

Eccli. 18.

Rom. 6.

Vide in 4. parte, Fer. 2. Heb. 16. ubi hæc declaratur veritas:

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut ab omni errore intellectus verè convertatur, vix ulla est vera conversio.

E O D E M D I E

ALIA VERITAS PRACTICA.

Sicut negando potius: quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur.

SENSVS EST, Quod sicut ex duobus modis quibus cognosci potest Deus, nempe negatione & affirmatione, melius negatione quàm affirmatione cognoscitur: ita ex duobus praxiorum generibus, nempe negativis & affirmativis sive positivis, qui sunt duo etiam modi quibus diligi potest Deus, melius negativis diligitur quàm affirmativis, quod est apprimè sciendum, ad vera charitatis praxim.

ALIO magis universalis qua alias in se continet, sive pro cognitione, sive dilectione Dei, hæc est, quia tunc Deus dicitur melius in hac vita cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur.

Sed minus imperfectè cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Ergo sic melius cognoscitur & diligitur: ac propterea modus iste negationis est perquam necessarium scitu & factis.

I. P U N C T U M.

QUOD in sacratissimo divina Trinitatis Mystero magis considerandum est hoc in eius religioso cultu, nobis, est etiam magis observandum.

Quid porro magis considerandum est in hoc sacrosancto Mystero, quàm quòd Deus intellectu suo se perfecte cognoscens, Verbum suum, id est, sui perfectam imaginem generat, & voluntate simul cum suo Verbo sese diligit, Spiritum Sanctum spirat ac producit? Hæc summa

dicendorum omnium, sed summa quæ dicendo nunquàm consummabitur. Non est invenire magis naturalia Dei: cum eorum summa veritas hinc incipit.

Eccli. 18.

Aque hoc est etiam quod in sancto eius cultu, quem potissimum hic spectamus, nobis præcipue venit observandum, ut scilicet intellectum exerceamus ad divinas perfectiones cognoscendas, & voluntatem ad illas ex æquo diligendas. Hi sunt duo pedes quibus ad Deum ambulatur, hæ sunt duæ alæ quibus ad ipsum volatur, & duo brachia quibus eum amplectimur. Ambulatur ab incipientibus in via purgativa; volatur à proficientibus in illuminativa via; & qui dicuntur perfecti, dicuntur in unitiva præsentia illum amplecti. O quis suaves illos amplexus expleret? quis vel alas quibus volatur, aut gressus quibus ambulatur?

Ex multis duo sunt magis generales motus, quibus id agitur & declaratur, negando scilicet & affirmando; quod ut fructuosius, & ad praxim accommodatius fiat, sic ipsos explicandos suscipimus, ut iam ex ipso intelligamus limine, Negando potius quàm affirmando Deum posse à nobis cognosci & diligi.

Ratio pro ducetur commodè; quando de duobus istis modis, quantum satis est ad eorum intelligentiam, ex sanctis Doctoribus aliquid delibatum erit. Primus qui ad Deum cognoscendū illos proposuit, sanctus Dionysius, sic utrumque paucis expressit, dicens, Deum esse *πρότερον* & *επιτελειότερον* πάντων, omnium positionem & omnium ablationem: quia videlicet cum eminenter omnia contineat, sic dicitur omnia ponere: At cum illa longè alio modo contineat quàm

Lib. de div. nom. c. 2.

quo concipitur, sic dicitur illa formaliter excludere sive auferre. Quod sancti Dionysii dicitur; qui deinceps de cognoscendo Deo scripserunt, dilucidant duplici similitudine sculptoris & pictoris. Sicut enim sculptor non nisi detrahendo & auferendo subjectam elaborat effigiem; ita qui negando contemplatur Deum, vel quod contemplatur explanat. Contra verò sicut pictor non nisi varia multiplicique colorum additione propositam format imaginem, sic qui affirmatio præclara quæq; de Deo prædicat.

Qui duo certè modi multum valent & concipiendam aliquam Dei noticiam, sed multum etiam deficiunt, & nisi admodum imperfectè quantum ex parte nostra, possunt eam exprimere notionem, non modò quæ Deo digna sit, sed quæ de Deo, quid sit, aliquid dicat. Nam primus cum sit negativus, aperte patet quod nihil de Deo asserat; alter verò qui affirmativus dicitur, affirmat quidem aliquid, sed cum illud aliquid nihil omnino sit quod Deus est, perinde quasi nihil diceret, non magis notificat quid sit Deus post affirmata omnia quàm si de illo nihil affirmasset. Nam quod à creato quoque intellectu non potest capi, quomodo potest exprimi? Quia faciens multiplicata verba, cum omnia simul collecta nil faciant? *Multa dicimus*, inquit Sapiens, & deficiemus in verbis: consummatidatem sermonum ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valobimus! ipse enim omnipotens super omnia opera sum. Ne laboresis, non enim comprehendis. Quis videbit eum & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio? Sic quando Apostolus ait nos ex parte tantum cognoscere, ac velut in speculo & in ænigmate, nihil aliud ait quàm imperfectè nos cognoscere.

Ecclesi. 34.

1. Cor. 13.

22. q. 44.
a. 6.

Quod & idem profusus est de affectu voluntatis in Deum, qui vel negatione vel positione cuiusdam actus exercetur, id est cum propter Deum declinamus à malo, & facimus bonum. In quo duplici actu exercendo, quantumcunque perfecti sint, qui dicuntur in unitiva esse, non nisi tamen imperfectè Deum diligunt, propter cupiditatem naturalem qua vix omnino exuuntur, & donec plenè defecerit, non est totum cor hominis Deo diligendo, sicut meretur diligi & sicut in cælo diligitur, ut expressè docet S. Thomas secutus sanctum Augustinum.

Atque his ita expositis; jam evidentè patebit ratio veritatis propositæ, quantum ad primam illam præcipuè partem, qua dicitur tunc Deus melius cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur. Nam si, ut dictum

est, non aliter quàm imperfectè, quàm ex parte cognosci possit Deus ex diligi quàm diu hic ab illo peregrinamur, quid evidèus quàm quod proponitur, tunc melius & perfectius illud esse quod est minus imperfectum; sicut universim dici posset de quavis animi vel corporis naturali dote, quæ cum rarò perfecta reperitur, perfecta tamen dicitur quæ ad alias comparata minus imperfecta censetur? Quod particulatim & expressè sanctus Thomas refert de primo mandato, quo iubemur ex toto corde Deum diligere, nam postquam dixit, *Deum intendere hoc præcepto ut homo totaliter Deo uniat, quod non impletur plenè & perfectè, nisi quando in patria Deus erit omnia in omnibus?* hæc addit, *Et tamen in via tantò utius alio perfectius implet, quantò magis accedit per quandam similitudinem ad patriam perfectionem.* Ubi & probat illud sancti Hieronymi docentis in expositione Catholice fidei, *Quod maledictus qui dicit Deum impossibile aliquid præcipisse: Nec enim Deus præcepit aliud hic agendum quam quod homo possit: unde si non possit quàm imperfectè, satis est ut quantum possit, minus imperfectè agat; & hoc unum ad perfectionem illi restat, ut quid possit cum gratia videat; & quod posse viderit, enitatur.* Unde inerti animæ præsumenti Deus hoc vel præsertim exprobrat: *Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, & quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.*

Ibid.

Lect. 48.

Nunquid animæ tuæ, Lector, nunquid hæc tibi competunt? Responde & prospice, priusquam alios idem interrogas.

II. PUNCTUM.

SED minus imperfectè Deus cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Primo de cognitione patet: quando enim per modum negativum profiteor me nihil planè posse de Deo dicere vel cogitare, longè profiteor aliquid, quod est sublimius & excellentius quàm quidquid de illo dixerò. Nam quidquid affirmativè dixerò, totum finitum est, & tam angustis circumscriptum limitibus, quantæ sunt intellectus humani angustie: cum verò dico me nihil omnino posse dicere, tunc profiteor Deum esse ineffabilem, inconceptibilem illimitatum, & non minus incomprehensibilem omni creato intellectu, quàm vel loco vel tempore; quod certe tantò est aliquid dignius aut tantò minus indignum aliquid & minus imperfectum, quantò divinam clarius infirmitatem exhibet.

Sic divinus Dionysius, cum de Deo multa subij-

Iude Myf.
Theol. c.
ult.

In Psal. 26.

sublimiter, cum se nihil dixisse putat sublimius, quam cum dixit, Deum esse non substantiam, non vitam, non lucem, non sensum, non mentem, non sapientiam, non bonitatem, non Deitatem, sed quoddam huic omnibus eminentius & præstantius.

Psal. 85.

Sic Divus Augustinus: Excedat, inquit, cor vestrum omnia visa, & excedat intentio universas cogitationes vestras solennes ex carneeductas à sensibus carnis, & imaginatus nescis quo phantasmate. Totum ab animo rejicite, quidquid occurrerit, negate. Cognoscite infirmitatē cordis vestri: & quidquid occurrerit, quod cogitare posses, dicit, nō est illud, non enim si illud esset, mihi jam occurrisset.

Idemque rursus aperit ad illum Psalmi versiculū, Non est similis tui in Diis Domine: QUA NTVM autem, inquit, sit dissimilis Deus, non dixit, quia dici non potest. Intendat charitas vestra, Deus ineffabilis est: facilius dicimus quid non sit, quam quid sit. Terram cogitas, non est hoc Deus: mare cogitas, non est hoc Deus. Omnia que sunt in terra, homines & animalia, non est hoc Deus. Omnia que sunt in mari, que volant per aërem, non est hoc Deus. Angelus cogitas, Virtutes, Potestates, Archangeli, Thronos, Sedes, Domini: ationes, non est hoc Deus. Et quid est hoc? solum potui dicere quid non sit. Quartū quid sit? quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Quid quartū ut ascendat in linguā, quod in cor non ascendit? non est similis tibi in Diis Domine, & non est secundum opera tua. Sic paucis denique sanctus Gregorius: Omne quod de Deo dicitur, eo ipso jam in dnum est, quo potuit dici.

20. Mor.

34.

Deinde verò de affectu voluntatis in Deum, quod religiosius exhiberi possit negativis quam affirmativis præceptis, hæc suadent rationes. Prima, cum modus volendi sequatur modum cognoscendi, sit autem modus Dei cognoscendi: aptior ille negativus quem vidimus, quid sequitur, nisi ut affectus etiam se illi modo conformet, & tantò affectus voluntatis sit nobilior, quanto se magis intellectui conformabit? Hinc fortè propterea demonstratum Prophetæ, Quod manus hominis esset sub pennis illorum animalium qua volare cernebat, quasi diceretur, ut interpretatur S. Gregorius, affectus & effectus voluntatis sequi volatum seu contemplationem intellectus.

Ezech. 1.

Secundò, cum multò sint plura præcepta negativa quam affirmativa, quis dubitet, quod in illis oblectandis major sit fidelitas & probata virtutis exercitatio? Percurre Decalogum, vel si quæ alia sunt præcepta divina, & videbis omnia præter unum aut alterum, esse negativa. Ra-

tionem reddit sanctus Thomas, quæ hunc nostrum discursum seu institutum probandum valde confirmat, quòd scilicet negatio sese ad plura extendat quam affirmatio; plures sint personæ quibus non est inferenda injuria, quam quibus debita sint præstanda. Denique quod in ipsis etiam affirmativis semper est oppositè negatio, non ita verò in negativis continetur affirmatio; quam obrem, ut dicebam, qui in illis negativis constanter observandis Religiosum præbet, Religionem suam & fidelitatem probat apertius. Sic probatos ipse Deus suos declarat, non tam in bonis quæ faciant, quam in malis quæ caveant. Nunquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus, ac timens Deum & recedens à malo? BENEPLACITVM quippe est Domino, recedere ab iniquitate, quasi diceret Sapiens, hoc est quod præcipue placet Deo; qua de re fusius in prima parte.

12. q. 106.
a. 7.

Iob. 1.

Ecclesi. 35.

Ecclesi. 31.

Nunc autem tertio quod declarandum suscipitur, corroboratur firmius ex difficultate naturali, quæ in negativis sentitur gravior quam in aliis: nam cum illa præcipue naturam exacuunt cupiditatem, quanta huius omnino reprimendæ difficultas, tanta est in illis adimplendis præceptis. Da mihi hominem qui nulla rei cupiditate teneatur, hunc ipsum tibi dabo rerum suarum largitorem munificentissimum. Sic drves sine macula id est sine prava cupiditate, qui post aurum non abest, nec speret in pecunia & thesauris, inquit Sapiens, tunc elemosynas illius enarrabis omni Ecclesia Sanctorum, quasi diceret, nulla restat difficultas in affirmativis, si quæ in negativis est, fuerit superata; quapropter ad hanc pervincendam, nonne & vis major est adhibenda, & nonne majus inde colligi potest meritum?

Quartò denique, quod rein attingit proprius, quanto minus aliquid in operibus nostris intercedit de inordinato nostri amore, tanto minus illa sunt imperfecta, sicut quanto minus de inferiori metallo permixtum erit auro, tanto erit aurum purius. At quis nescit in affirmativis, id est in præstandis bonis quæ jubentur vel consuluntur, plus inesse vanitatis, gloriolæ, inconstantiæ, & eorum nescio quæ, privatus nostri amor progenerat vitiorum; quam in negativis, id est in cavendis duntaxat malis, si ve peccatis; quod vix humanis patet oculis ac ne vix quidquam ipse, qui malū caret sibi quod placeat, reperit; cum totus sit in continenda natura quæ in illa propèdet mala blanditiis. Nonne ideo fortitudinis illa pars potior semper vi-

22. q. 123.
a. 6.

la est,

Ita est, quæ in sustinendis quàm quæ in aggrediendis periculis exhibetur; quia scilicet minus est, quo sibi natu aliter complaceat qui sustinet, quàm qui aggreditur; ac proinde minus imperfectè Deum diligit in tota fortitudine, qui sustinendo diligit & diligendo patienter sustinet, quàm qui audacius propterea vellet arduum aliquid aggredi. Unde in Sacris Proverbiis, *melior est patiens viro fortis* & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Quo in sensu etiam sanctus Jacobus ait, *Patentia opus perfectum habet*, id est minus imperfectum, quia minus est illius cupiditatis sive amoris proprii, unde imperfecta & manca reduntur opera. O quam multi falluntur in suis quæ putant bona, nec tamen sunt: & in suis quæ non putant, & tamen mala sunt.

III PUNCTUM.

I. 10. Confess. c. 6. Sicut igitur negando potius quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur. Quod utrumque simul egregie videtur complexus Sanctus Augustinus, cum ipse Deo sic loquebatur: *quid autem amo cum te amo? Non speciem corporis, non decus temporis, nec candorem lucis, ecce istis amicis oculis: non dulces melodias suavium cantilenarum omnimodarum, non florum & unguentorum & aromatum suavolentiam, non manna & mella, non membra acceptabilis carnis amplexibus, non hac amo cum amo Deum meum; & tamen amo quandam lucem & quandam vocem, & quandam odorem, & quandam cibum & quandam amplexum, cum amo Deum meum, lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei, ubi fulget anima mea quod non capit locus, & ubi sonat quod non rapit tempus, & ubi olet quod non spargit flatus, & ubi sapit quod non minus adacuat, & ubi haret quod non deridit satietas. Hoc est quod amo, cum Deum meum amo. Et quid est hoc? Interrogavi terram, & dixit, non sum: quacunque in eadem sunt, idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos & reptilia animarum vivarum, & responderunt, non sumus Deus tuus, quare super nos. Interrogavi auras flatiles, & inquit universus aer cum incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum Deus tuus. Interrogavi cælum, solem, lunam, stellas, neque nos sumus Deus quem quaris, inquit. Et dixi omnibus his quæ circumdant fores carnis meæ: dicite mihi de Deo meo, quod vos non estis, dicite mihi de illo aliquid: & exclamarunt voce magna, ipse fecit nos. Interrogatio mea, insentis mea: & responsio eorum, species eorum.*

Quæ quidem sancti Doctoris verba, quantum ad negativum cognoscendi Dei modum plana sunt & expedita: sed quid continent ad praxim divinæ dilectionis, quia non ita forte obvium, expendi debet attentius. Primò illud quàm pie, quàm fideliter, quàm cuncte de Deo cognitione habet, statim ad eum diligendum tranfert, non sola cognitione pascit intellectum, sed affectum simul, ac præcipue movet atque inflammat, quia studio: & didicerat ab Apostolo, *Et si noverimus mysteria omnia & omnem scientiam, charitatem autem non habuerimus, nihil sum, nihil mihi prodest.* *I. Cor. 13.*

Secundò, cum tantò verius diligatur Deus, quàm verius cognoscitur, vide quàm præverriorem cognoscendi Dei modum utriusque, nempe negativum, quo quidquid bonorum est optimum, ita de Deo negatur, ut simul intelligatur illi aliquid inesse melius; unde ex veteri esse illa que haberi poterit, divinarum perfectionum intelligentia, conformis generatur dilectio, quæ hoc ipso magis perfecta censenda est, quò magis veritas. Congaudet quippe charitas veritati. *Ibid.*

Tertio divinam dilectionem cum in primis ita puram & defœccatam esse oporteat, ut non solum unus ametur Deus, sed unum in Deo diligatur, quod Deus est; quo id tandem modo intelligi & perficere tur ius poterat, quàm agnoscendo, nihil aliud in Deo esse quàm ipsum Deum? unde autem id agnosco, nisi cum audio, sic de Deo negari omnia, ut cum tamen in illo sunt omnia, non sint aliud quàm ipse Deus? Sic enim audiens Deum esse lucem & non esse, quid clarius, sed quid nobilius, ita inardescit ad amandum Deum ex amore lucis, ut non sit alius amor lucis & amor Dei; sed in luce Deum, & in Deo lucem, quæ Deus est, unicè diligam. *Non sunt Is. 47.* prima quibus calefiant, ait Propheta, nec focus ut sedeant ad eum. Quasi diceretur, In solo Deo verus ignescit amor, & verè cor inardescit.

Nam quod quartò præsertim advertendum, non est tantum in componenda puritas divinæ dilectionis, ut nihil in Deo præter Deum diligamus, sed ut eorum etiam, quæ sunt in nobis & circa eos præter ipsum Deum, qui rebus in omnibus est spectandus & amandus, nihil prorsus velimus diligere, quod est profectò longè difficilius, & tantò magis propterea laborandum, ut à creaturis ad Creatorem penitus animum abstrahamus, atque illius soli simus voluntate, cuius nos esse totos intellectu agnoscimus. At quo tandem modo id agnosci datur luculentius, quàm quo S. Augustinus creaturas interrogat, an sint Deus.

Deus suus, respondent que negativè omnes, non sumus Deus tuus? Quod perinde est ac si dicerent; non sumus principium tuum, non sumus finis tuus, non sumus bonum tuum, Quod in nobis quaeris, quaere illud supra nos, ne si nos simul ames, minus purè Deum ames. O vox amabilis!

Quintò denique, quod praxim dilectionis apprimè facit; sicut illa est admodum facilis ad Deum cognoscendum via, cum id solum negatur esse, quod revera non est: sic placet ad eum diligendum, nihil accommodatius, quam ut creaturis negetur affectus qui negari debet, Interroga te ipsum quid ames? si respondere possis, non terram, non aërem, non aurum, non honorem non quidquid creatum est, tunc profectò Deum faciliùs diliges, nam sine amore non potes vivere, unde si creaturis amorem negaveris, tunc quem ames, solus Creator supererit, dicetque cum Davide, *Quid mihi est in caelo & à te quid volui super terram? Deus cordis mei & pars mea Deus in aeternum.*

2f.72.

Quòd si te à creaturis amandis illectum sentis, dic illis, dic audacter, non estis Deus meus, non estis bonum meum, non estis mea requies, non hoc estis quod quaero, cum quaero diligere, Quid proclivius? quid expeditius? si quid diceretur positivè faciendum, excusare forsitan posses sed cum in negatione totum sit positum, quid excusabis? Neque verò putes hac praxi solum evitari malum & nullum agi bonum: nam sic, ut dictum est, Creaturis negando affectum, amoris

ille actus est quem appetitativum dicunt, & qui tanti est pretij, ut valore & merito ceteris etiam præponderare dicatur actibus. Hoc est uno verbo rectè amare, hoc est quod se serò fecisse deplorabat S. Augustinus, hoc est, quod se tandem singulari Dei dono affectum prædicabat; Serò se amari pul. *britudo tam antiqua & tam nova, serò te amavi: Ecce insus eras, & ego foris te quaerebam, & in ista formosa qua fecisti, deformis irrueram. Mecum eras & tecum non eram. Ea me sequebantur longè à te, quasi in te non essent, non essent. Vocasti & clamasti & rupisti surditatem meam. Coruscasti, splendisti, & fugasti cecitatem meam. Fragrasti & duxi spiritum & anhelasti sibi. Gustavi & esurio & sitio. Tetigisti me & exarsi in pacem tuam, Quasi diceret, utrumque simul, ex divino munere accidit, ut cum negarem sensibus quod ex cupiditate appetere, Deus omnino sensu suavior sese tum mihi sic communicaret, ut qui hanc velit participare suavitatem, id præsertim contendat ut neget suis sensibus, quod hic cupidius appetunt. Quod & paulò prius non minùs gratè dixerat, Quàm suave mihi subito factum est carere suavitatibus nugarum, & quas amittere metui fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejicisti enim eas à me, veritas & summa suavitatis: esiebas & intrabas pro tua omni voluptate dulcor, sed non carni & sanguini omni luce clarior, sed & omni secreto interior: omni honore sublimior, sed non sublimibus in se.*
Vide in 1. parte, Feria 3. Hebd. 3. in Adventu & die 2. Januarij.

1.10.c.27.

1.9.c.3.

E O D E M D I E.

AD HÆC, AVT SIMILIA SCRIPTURÆ VERBA.

Exaltate illum quantum potestis. Ecclesi 43.

Huius rei gratia flecto genua ad Patrem D. N. Iesu Christi, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum. Ephes. 3.

VERITAS PRACTICA.

Non minùs peccat qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet.

RATIO EST, quia qui nimis Deum scire vellet, idcirco peccare diceretur, quia statutum sciendi Hugenius Pars tertia,

modum sive regulam non servaret.

Sed qui non savi Deum scire vellet, non servaret etiam statutam sciendi regulam.

Ergo non minùs peccat qui non satis, quàm qui nimis Deum scire vellet. Quod quam sit commune multum & damnosum, patebit ex discur-su.

B

I. Purc-

I. PUNCTUM.

Psal. 75.

Osea 4.

2. 5.

Mal. 2.

1. Reg. 2.

1. Cor. 8.

CUM Pfaltes Regius aperte dixerit, notum in Iudaa Deum, & in Israel magnum nomen eius; quid est quod ille Propheta Oseas, qui ex primis prophetis memoratur, hinc potissimum Israelitas arguit, & futurum cum illis iudicium Domino vehementer denuntiat, quod non sit veritas, & non sit scientia Dei apud illos? Nonne hoc mirum dictu & auditu, cum apud illos solos esset Dei scientia? Responderi forte posset Prophetam alloqui separatum Israelitas qui ad idola defecerant: sic enim ait, *audite Verbum Domini filij Israel*, Sed cum paulo post dicat univertim in terra non esse Dei scientiam, manifeste patet non ad solos Israelitas, sed simul ad Judaeos omnes sermonem facere, unde & apud Prophetam alium, haec est Dei vox conquerentis, *propterea captivus est populus meus; quia non habuit scientiam.*

An vero dici posset, quae Davidis & primorum Judaici regni temporum vigeret scientia, sic paulatim extinctam vel sopitam esse, ut vix scintilla restaret ulla; Sed id cogitare vetat, quod nondum deessent sacerdotes quorum labia custodirent scientiam, & ex quo ore lex requireretur.

Dicendum itaque videtur aptius, quod non esset scientia Dei practica, non esset in praxi scientia quam de Deo haberent, non sicut Deum noverant, ita glorificarent & timerent, quod ex eo vel maxime patet, quia statim ad defectum scientiae Propheta jungit hanc peccatorum congeriem: *maledictum & mendacium & homicidium & furtum & adulterium inundaverunt.* Quasi diceret, hoc est nescire Deum, sic peccare: quod expressè de filiis Heli dicitur, qui cum sacerdotes essent, quia tamen pravi erant & impij, dicuntur filij Belial & nescientes Dominum. Nonne hoc ipsum est quod evidenter significat Apostolus, qui postquam dixit *omnes habere scientiam*, mox paucis interjectis, *sed non in omnibus*, inquit, *est scientia.* Quasi diceret, quod his praesertim nimis patet temporibus, quam multi sunt qui de Deo ac divinis nimis scire appetunt, tam pauci sunt qui satis velint, quo scilicet modo & sine sciendum est. Peccant illi excessu, defectu isti; nec minus forte peccatum est iste defectus, quam ille excessus; quod quia vix credi posset, idcirco praecipue proposita veritas in id incumbit, ut demonstrat, non minus vana peccata qui non satia, quam qui nimis de Deo scire vellet. Sic autem facile demonstratur, si advertas

quid sit, quamobrem peccet qui plus nimio de divinis scire velit. Nonne hinc peccatum oritur, quod statutam unicuique de divinis sciendis regulam ac praescriptum modum non servet? Nam cum habenda de re quavis scientiae sit virtus aliqua moderatrix, quae nimium discendi appetitum temperet; quanto id magis exigitur in divinis, ubi facilius est labi, & ubi lapsus est perniciosior? Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum, inquit Sapiens, qui scrutator est Majestatis opprimetur a gloria. Quod & alibi sic apertius: *altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed qua praecipit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Quod & serio graviterque sanctus Apostolus: *Dico enim per gratiam qua data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem; & unicuique sicut divisit Deus mensuram fidei; Quid clarius? unde sanctus Augustinus, sapite ad temperantiam; temperantia autem, inquit, est modus & temperamentum quo quisque uti debet, ut inter suos sermones se coerceat.*

Quapropter qui hos excedit terminos, peccat; quia discedit ab illius virtutis medio, cujus erat ipsum suis continere terminis, quos extra non nisi praecipit in virum ruat. Deus scientiarum Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes. id est, tantum scire de Deo nos oportet quantum ipse velit; temeritatis est plura scire velle, quam velit: perverlus ille est discendi & sciendi appetitus, quo primi nostri progenitores elusi sunt, Quam longe sapientior noster Apostolus, qui de se ac de suis: *Nos autem, inquit, non in mensuram gloriamur; sed secundum mensuram regula qua mensus est nobis Deus.* Audi curiose perscrutator rerum divinarum; audi Apostolum profitemem sibi statutam esse regulam, imo & mensuram regula quam non sit ausus praeteregre: tu vero nullis te coerceri sine limitibus, sed quod te feret impetus, audebis arcana illa, quae non licet homini loqui, quae soli Deo nota sunt, velle scrutari? O praesumptio nequissima, unde creata es operi eandem malitia!

II. PUNCTUM.

SED qui non satia etiam de Deo scire vellet, non illam servaret regulam & mensuram sciendi. Nam quid est non satia scire velle, nisi non velle, quod te Deus scire velit, nisi non velle quod possis & quod debeas scire? Sicut enim nimis velle non aliter intelligitur, quam velle plusquam possis & debeas, seu plusquam Deus velit; sic

2. 2. q. 163. De studio sitato.

Prov. 25.

Ecclesi. 3.

Rom. 12.

Eph. 47.

1. Reg. 26.

2. Cor. 10.

Ecclesi. 37.

hic planè non satis velle dicendus est, qui non velit, quod velit Deus, qui non velit quod possit & quod debeat: *Qui dixerunt Deo, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Cum enim divina voluntas sit regula sive mensura, qua se quisque metiatur, ut de Deo discat & sciat quod sibi sciendum est, profectò non minus illam violat regulam quilibet intra divinam voluntatem agat, quam qui supra se efferat: defectus enim est, quò à mensura seu à medio & à regula perinde disceditur, atque excessu. Unde jam supra S. Hieronymus: *In virtutibus, inquit, nec hyperbas nec ellipses, nec plus nec minus, sed omnia temperata.* Et si à recta via paulum declina veru, non interest utrum ad dexteram vadas an ad sinistram, eum verum iter amiseru, Et sanctus Gregorius Nazianzenus, *Virtutem excessus & defectus peraque labefaciunt, non secus ac regulam additio aliqua vel subtrahitio.*

Job. 21.

In Isaiam 6. 52.

Orat. 26.

In Joan. 2. 3.

Quamobrem unicuique particulatim attendendum, quid sibi forte deficit ex illa divina scientia, cujus defectu non modo fides in credendis, sed fidelitas in observandis Dei mandatis langueat, unde graviore in peccatum lapsus manifestè contingant. Nam sicut dilectus ait Discipulus, *Qui dicit se nosse Deum & mandata eius non custodit, mendax est: Et rursum omnis qui peccat non cognovit eum:* Sic planè qui nollet Deum sicut potest & debet nosse, non peccaret tam abruptè saltem, tam frequenter & obstinatè. Nam qui Deum novit, novit quid sit peccatum, novit gravitatem, sentit eius pondus, pertimescit eius perniciem, & tandem illud discit fugere quasi à facie colubri.

Discendum itaque diligentius peccatori quid sit Deus quem offendit, qualis quantusque sit in quem tam audacter peccat: & discendum non more Philosophico, non modo Metaphysico & abstracto à sensibus, qualis solet in Schola tradit: sed faciliori quadam & sensibili disciplina quam subministrat Apostolus: *Us possit, inquit, comprehendere cum omnibus Sanctu qua sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum:* Per has enim quatuor quas vocant positionum differentias satis vulgo notas, sic invisibilis & immensus exhibetur, ut ipsis propedum oculis cerni & manibus atrectari videatur: unde Apostolus non timuit verbum illud usurpare, quod alioquin liberius & audacius crederetur, quomodo enim possimus illum comprehendere, qui comprehendendi non potest? At responderetur non potest quidem Deus perfectè, ut in te est, comprehendere;

sed quantum potest à nobis, tunc compræhenditur, si per illa quatuor consideretur.

Est verò aliud in illo verbo *compræhendere* non minus observandum: nam intellectum non ita proprie spectat quam voluntatem: non tam ad nudam & simplicem de Deo referendam cognitionem, illo excitamur verbo, quam ad affectum ex illa Dei cognitione perimovendum, & ita totum animum persuadendum, ut effectus inde tandem sequatur: atque id compræhendatur & teneatur, quod tanquam finis quæritur: nempe cultus Dei & salus animæ, vel quidvis particularius eo spectans. Sic expressè S. Bernardus: *Ascendamus quadrigam istam, ut pote infirmi & imbecilles, indigentes tali vehiculo, si forte vel sic apprehendamus in quo apprehensumus, id est, huius ipsius vehiculi rationem.* Nam hoc montu habemus ab ipso auriga & primo curru huius exhibitore, ut studeamus comprehendere cum omnibus sanctu, qua sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundu. Compræhendere dixit non cognoscere, ut non curiositate contenti sciant, tota cura fructu inhiemus, Non in cognitione est fructus sed in compræhensione, alioquin scienti bonum & non facienti, ait quidam, peccatum est ei. Et ipse Paulus alio loco, sic currite, inquit, ut compræhendantis. Quod à paulo post fultius explicat, ut 3. puncto videbitur.

Lib 5. de consid. c. 13.

1ac. 4. 1. Cor. 9.

Neque verò etiam putandum est, quod quæcunque quaternario illo Apostolico recensentur, sint unicuique omnia perdiscenda, sed ex multis quæ proponuntur, satis fuerit illa ut quibus assumat, quæ sibi aptiora videbuntur, ut cum divina gratia dicat à malo declinare & bonum facere. Iste est finis instituti de Deo nostri discursus, & hic eius ordo, ut quæ ipse Apostolus exhibet ordinem religiosè observantes, divinam prius essentiam, tum notiora eius attributa in singulis quatuor gradib⁹ pari adoranda cultu considerem⁹

Prima est latitudo, & prima quæ in considerationem venit, divinæ essentiae latitudo, ipsa est immensitas qua ubique locorum præses existit; Nunquid non calum & terram ego impleo, dicit Dominus; Deinde verò, si S. Bernardo credimus, immensa est illa charitas, qua nihil odit eorum qua fecit; qua solem suu oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos; qua non modo animi affectione sed & cognitione excedit, adijcens Apostolo & dicente, scire etiam supereminente scientia charitatem Christi. Deniq; tanta est divinitatis latitudo, quanta est omnium perfectionu infinitas, Contèplare quidquid ubivis est eximiu & singulare, quidquid admirandū & illustre, quid-

1er. 23.

1. 5. de con. sid. c. 13.

Is. 40.

perfectum & in quovis genere absolutum, sic totū plene Deus possidet, nihil prorsus, quod rationem boni habeat, illi desit, creataque omnia cum illo comparata, quæcunque sint, quasi non sint. *Eecce gentes quasi strilla situla & quasi momentum statera reputata sunt. ecce insula quasi pulvis exiguus, omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo & quasi nihilum & inane reputata sunt et*

Quod si ad singulas descendere velis perfectiones, sic dices. omnipotentia latitudinem non alijs circumscribi terminis, quam omnium planè rerum, quæ cum non sint, possunt à Deo fieri, aut quæ cum sint, possunt ab eo destrui. Sic dices sapientiam tali patem potentia, cum quidquid potentia faciat, conferret sapientia. Nec minorem dices scientiam, quæ quidquid potest esse, intelligit; & quidquid potest intelligi, comprehendit. Sicut verò ad sanctitatem nihil addi potest, sic neque detrahi. Et sicut ad omne mali genus depellendum sese diffundit misericordia, sic ad omne largiendum bonum se divina proterdit bonitas, qua si foris peccator abuteretur, ubicunque tandem peccet, ibi Deus, ibi iustitia tam integra, tam incorrupta, tam inviolabilis, ut nullum quantumvis læve piaculum non sit expiandum. Denique pulchritudo tanta, cuius unius visio beatos reddat; cuius unius privatio, poenam quam damni vocant, invehat.

Ps. 47.
Ps. 144.
Ps. 146.

Nonne revera *Magnus Dominus & laudabilis nimis*? Nonne is revera est, cuius *Sapientia non est numerus, cuius magnitudinis non est finis*? Et tamen hunc peccator non veteris offendere: tanta tu audes magnitudini te opponere; tantam aspernari bonitatem, tantam deridere iustitiam! Undenam putas dicitur, *latum Dei mandatum nimis*, nisi quia divinam latitudinem ita quodam modo participat, ut quantus huic debetur cultus, tantus divinis observandis mandatis esset adhibendus, aut quanta est mandatorum Dei despectio, tanta divinæ magnitudinis sit violatio.

Ps. 118.

Latitudini porro longitudinem proximè jungit Apostolus, de qua hoc unum sufficit dicere, quod quanta quanta est æternitas, tanta est divinæ longitudo essentia, tanta est divinarum omnium perfectionū longæ vitas, tanta est omnipotentia, tanta sanctitas, tanta misericordia, bonitas, iustitia, pulchritudo; nullum ut unquam sit temporis aut loci spatium, quo vel Deus inceperit esse quod est, vel quo desinat esse quod semper est, semper magnus, semper iustus. *A saculo & usque in saculum tu es Deus.*

Ps. 59.

Quam longè peccator talleris, cum uno tibi

licere loco vel tempore peccatum putas, quasi Deus non illo tam præsens & iustus esset loco vel tempore! sunt ista maxime quæ provocare dicuntur oculis Majestatis eius, ut sciant omnes omni Deum colendum spatio; *Dixerunt enim, dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt. Igitur & meus non pariet oculos, neque mirerebor: viam eorum super caput eorum reddam.* *Ezech. 9.*

Tertio sequitur altitudo, quæ si tamen attentè consideretur, prima videri possit quæ nos à peccando deterreat: ipsa est enim divina majestas, ipsa est absoluta summa, suprema, independentis, & à qua omnes necessario creaturæ pendunt, dominatio. *Eecce ego Dominus Deus universa carnis; nunquid mihi difficile erit omne verbum?* Dominus est, Dominus inquam tanquam tamque alti & supremi dominij, ut cum de eundis hominibus vel Angelis quidquid buerit ordinavit, hoc unum diei possit: *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat. Quis enim dicit tibi, ait Deo Sapiens, Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindicare iniquorum hominum, aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti?* *1. Reg. 3. Sap. 12.*

Habent verò singulæ perfectiones Sublime proprium aliquid quod miremur. Potentia talis est, nulli ut liberæ creaturæ vim inferat; nulla ut illi etiam creatura possit obfistere. Sapientia mundum moderantis ea est suavitas conjuncta forti utidini, ut suis omnia relinquat motibus, quasi nil ageret; sic tamen agat cū omnibus, quasi non requiesceret. De perfecta Dei scientia dubitarunt Pagani, ne si facerent Deum scientem omnium, facerent eum malum, ut qui non arceret mala quæ præferret. Verum in hoc vel maxime mirabilis divinæ est altitudo scientiæ, quod ira quævis futura mala prævideat, ut neque humanae libertati sicut jam dictum est, neque divinæ sanctitati possit officere talis prævisio. Hæc est videlicet *altitudo divinarum sapientia & scientia Dei*, quam potissimum mirabatur Apostolus. Nonne verò in sanctitate oportet inesse aliquid altius & sublimius quam cogitari possit, cum in ea demiranda toti sint nobiliores Spiritus; neque unquam ab illo cessent trifragio celebrando, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum?* Quid porro altius illa bonitate & misericordia quæ dat omnibus affluenter, cum nulli quidquam debeat; quæ cū omnia dederit, nihil impropere; quæ sua cōpensat dona; cui tardius videtur dare, quā peccatori recipere quæ se denique

Rom. 12.

que totam tam multis effundit donis & modis, quam quisque velit frequentius in apertis & palam obvis illam haurire Sacramentis? Ac tandem sicut divina fruitione nihil homini potest contingere beatius, nihilve altius, nonne hinc evidenter patet, quam sit sublimis corona iustitiæ quæ cuiusque meritis redditur, quam sit excelsa illa iustitia, quæ nostra hæc exigua promerita tantæ æstimat talique compensat præmio, qualis est ipsius Dei possessio.

Denique quod in tanta divinarum perfectionum altitudine singularem habet admirationem, sic altus & sublimis est Deus, ut humilia & demissa potissimum respiciat, seseque quodammodo his adjungat; excelsa verò & tumentia peccatorum corda, quasi non videat, sic aspernatur. Videte, inquit S. Augustinus, videte magnam miraculorum: *Altus est Deus, erigit te, & fugit à te: humilias te & descendit ad te. Quare hoc quia excelsus est & humilias respicit, & alta de longè cognoscit, Humilia de proximo respicit ut attollas; alta, id est superba, de longè cognoscit ut deprimat.* Hocne peccator intelligit, hocne superbis cogitat, qui toties contra Deum intumescit? Nollet profecto, nollet sic deprimi, si Deum ita nosset superbos deprimentem, unde apud Sapientem in Proverbis: *Superbus & arrogans vocatur indoctus; Nescit quippe de Deo. quod si sciret, non ita forte superbus esset & arrogans.*

Sed quod quantum restat, prosequamur. Profundum est, quod in divina essentia dicitur ipsa eius incomprehensibilitas, In potentia, potestas operandi quidquid velit ex nihilo, & ex tanta facilitate quanta id velit, dixit & facta sunt. In sapientia, divinorum illa est abditæ judiciorum abyssus, quam nullus possit creatus penetrare intellectus. *Judicia tua, abyssus multa.* In scientia, *virius est ille sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.* Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda & aperta sunt in oculis eius, quasi qui rerum omnium anatomem & dissectionem faciat, hoc Græca innuit dictio. Sed cur sermo Dei dicitur divina hæc scientia? Quia nempe solius Dei est de his loqui, prout revera sunt, quia magis profunda sunt, quam ut possint intelligi vel exprimi; unde sapienti David; *Non est sermo in lingua mea Ecce Domine, tu cognovisti omnia, novissima & antiqua; mirabilis facta est scientia tua ex me,*

confortata est, & non potero ad eam.

In sanctitate verò profundum est ipsa Divinitatis natura, quæ sola ex se tanquam ex fundo suo habet ut sit sancta & perfecta, cum ex cæteris omnibus Sanctis nullus sit, cuius natura sit sanctitas, & cuius proinde sanctitas non aliunde proveniat, nempe ex illo divinæ sanctitatis profundo, unde quantumcunque derivetur in alios, nunquam tamen exhauritur. *Deus solus justificabitur.* ait Sapiens, id est, ille solus expers per sese totius probri & vitij. In iustitia porro qualem tandem illud punitionis & vitæ profundum, quo ab una culpa tot absorberentur Angeli, & unde ut possent homines erui, Deum oportuit fieri hominẽ, dira pati & mori; quo certè in profundo iustitiæ, late & patet profundum bonitatis ac misericordiæ circa humanum genus ita redemptum. Latet quidem quantum ad causam, quæ nulla potest esse præterquàm ipsa divina bonitas; patet porro quantum ad effectum, qui tam profundus est & intimus, ut quidquid est animarum penitus, eò se magis inferat. In divina denique pulchritudine quæ beatos facit, profundum quidem dici posset quod beati vident, quia sic illud vident, ut sine ullo fastidio videntes saturentur: sed verius dicas, illud esse profundum, quod Beati non vident, quia quantumcunque de Deo, videant in ipso Deo, tale tamen hoc est Dei profundum, ut restet semper infinitum videri, quod solus videt Deus. *Abcondes eos in abscondito faciei tus.*

Hæc sunt ex multis pauca, quæ eum de Deo sciri possint & debeant, ex illa saltem parte, quæ refrænandis cupiditatibus & cavendis peccatis est unicuique particulatim necessaria, nonne qui nolit ea scire, non satis de Deo scire velit? Et nonne is, qui non satis deo scire velit, non servat regulam & mensuram sciendi, quam statutam vidimus, ut quantum velit Deus, seu quod idem est, quantum quisque potest & debet, tantum scire velit? *Filii mei, scito Deum patris tui, & servo ei corde perfecto, & animo voluntario: omnium enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit.* Quasi diceret David, scito Deum, non ut illum scias, sed ut ei servias; & quantum necesse est scire, ut ei servias; tantum necesse est illum scire. Neque tibi fingas te satis illum scire, nisi ei servias, nam ille novit omnia; & quidquid dicas, probe intelligit an verè dicas. Vel sic interpretare: ut Deo servias, hoc in primis de Deo scire debes, quod omnium corda scrutatur & universas cogitationes intelligit;

Ser 175. de Temp.

Prov. 21.

Pf. 35. Heb. 4.

Pfal. 138.

Ecclesi. 18.

Pfal. 30.

1. Par. 28.

fic enim à peccando deterberis; aut nisi hæc de Deo scias & cogites; quidquid aliud noris, non satis de Deo scies, quia non illud scies quod est tibi maxime opportunum ut ei servias. Hoc est quod dolebat Christus Dominus: *Pater iusto, mundus te non cognovit.*

Ioan. 17.

III. PUNCTUM.

Hinc ergo manifestè patet, *Quod non minus errat, non minus peccat, qui non satius, quam qui nimis Deum scire vellet.* Nam si propterea peccet, qui nimis scire desideret, quod mensuram sciendi violet, nonne ab illo etiam violatur, qui non satis scire curat? Nonne in medio sistit illa mensura? Nonne ex æquo medium deseritur, si non satis coneris ut attingas, aut si supra quam oportet, effertaris? Nonne dextra perinde cavenda est ac sinistra volenti medium tenere iter? hoc utrumque videtur Sapiens ad rem nostram opportunè complexus, cum dixit, *Qui altam facit domum suam, quarit ruinam; & qui evitat discere, incidet in mala.* Nam quocumque modo quis supra suum statum molitur aliquid grandius, is altam dicitur facere domum suam; quod profectò is facit, qui de divinis Mysteriis plura & sublimiora, quam ferre possit humanum ingenium, disceptare aggreditur, neque alium suæ temeritatis exitum expectare potest quam ruinam fidei pietatis & salutis. Qui autem evitat ea discere, quæ divinum timorem & amorem pariunt seu nutriunt, manifestè incidet in ea mala & peccata, quæ non nisi timore vel amore Dei cohibentur. *Nonne qui sine timore est non iustificabitur,* id est, non erit sine peccato? At nonne is sine timore est, qui nescit non quidem illa omnia quæ de Deo commemorata sunt, sed horum unum aliquid, quo discat magis colendum & timendum Deum, quam vulgo colitur & timetur?

Prov. 17.

Ecol. 1.

Ier. 2.

Sicito & vide quia malum & amarum est reliquisset Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus. Nonne hoc vides quale sit malum, non esse timorem aut amorem Dei? At simul vide & scito hodie non esse Dei timorem & amorem, ubi non est Dei scientia, ubi non est cognitio divinæ bonitatis & iustitiæ. Ne mihi nunc multitudinem aut difficultatem discendorum excuses; unum aut alterum ex omnibus tenendum, discite Deum timere, discite diligere, & tenes omnia,

Hoc est enim illud comprehendere cum omnibus Sanctis, quod commendat Apostolus, & quod sic explicat S. Bernardus: *Novimus hæc, num ideo & arbitramur nos comprehendisse? Non ea disputatio comprehendit, sed Sanctitas: si quomodo tamen comprehendit potest quod incomprehensibile est. At nisi posses, non dixisset Apostolus: ut comprehendamus cum omnibus Sanctis. Sancti igitur comprehendunt. Quæris quomodo? si Sanctus es, comprehendisti & nosti: si non es, & tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, & ipsa gemina; timor Domini sanctus, & sanctus amor. Hu perfectè affecta anima veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, & ait; Tenui eum, nec dimittam. Et timor quidem sublimi & profundo; amor lato longoque respondet. Quid tam timendum quam potestas, cui abscondi non potes? Poterat minus timeri Deus alterutro carens. Nunc autem perfectè oportet timeas illum, cui nec oculus deest omnia vident, nec manus potens omnia. Quid item tam amabile, quam amor ipse quo amas & quo amaris? amabiliorem tamen iuncta æternitas facit; quæ dum non excidit foras mittit suspensionem. Ama igitur perseveranter & longanimitè & habes longitudinem. Dilata amorem tuum usque ad inimicum, & latitudinem tenes. Esto etiam in omni sollicitudine timoratus, & sublime profundumque apprehendisti. Aut si majoris quatuor aequè tuis divini quatuor respondere, facis hoc, si stupes, si pavet, si fer ves, si sustines. Scrupenda planè sublimitas maiestatis, pavenda abyssus iudiciorum, fervorem exigui charitatis, æternitas perseverantiam sustinendi. Quis stupet, nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pavet, nisi qui scrutatur profundum Sapientia? Quis fervet, nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseverat in amore, nisi qui amariatur æternitatem charitatis? Nempe æternitatu quandam imaginem perseverantia præsefert. Denique sola est cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino: **QUI PERSEVERAVERIT USQUE IN FINEM HIC SALVUS ERIT.***

Lib. 5. de
confid. c. 14

Vide in 4. parte, Fer. 4. Hebdomada 19.

Quidquid de Deo se scire dicant
impij, Deum nescire dicendi
sunt.

AD

AD DVAS SEQVENTES HEBDOMADAS.

MATERIA considerationum & veritatum desumetur ex sanctissimo Sacramento, quod ficitur præcipue dicitur institutum ad conservandam & renovandam memoriam vitæ ac mortis Domini nostri Jesu Christi quam repræsentat : sic unoquoque die pars aliqua insignior ejus vitæ proponetur, atque inde conformis consideranda veritas.

FERIA SECUNDA.

DE INCARNATIONE DOMINI CONSIDERANDA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Ioan. 3.

VERITAS PRACTICA.

Sic Deus dilexit mundum, ut quod Deo totus debet mundus, tu totum unus debeas.

RATIO EST facilis, quia quod Deo totus debet mundus est donum unigeniti Filii. Sed tu totum hoc donum unus debes, cum velut pro te uno totus sit datus filius.

Ergo & quod Deo totus debet mundus, tu totum unus debes.

Quæ certè consideratio perquam utilis & fructuosa est: sed cum vix ullam habeat difficultatem, jungenda sequens veritas.

Quò minus potes reddere quacunque debes, eò magis debes reddere quacunque potes.

RATIO EST, Quia quò minus potes reddere quacunque, Deo debes aut hominibus, eò magis te illis debes submittere & probare impotentiam tuam ac bonam voluntatem persolvendi omnia si posses aut quando poteris.

Sed nisi reddas quacunque potes, non te magis submittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, nec voluntatem satisfaciendi si posses.

Ergo quò minus potes reddere quacunque, debes, eò magis debes reddere, quacunque potes.

I. PUNCTUM.

TANTA est charitas, & tam admiranda dilectio, quam Deus mundo exhibuit, cum ei Filium suum unigenitum dedit, ut ipse filius de hac dilectione loquens, nõ-

nisi admirans exclamet: Sic Deus dilexit mundum! Admirare tu cum illo, expendens singulas divine dilectionis circumstantias quæ habentur in prima parte, Feria secunda, primæ Adventus Hebdomadæ. Tum verò contemplare, quàm sit quodammodo magis admiranda illa charitas, quæ vel Deus Pater eundem Filium suum, vel ipse Filius sicut olim in incarnatione, mundo: sic tibi se in Sacramento dedit semper præsentem, semper fruendum, semper quoties volueris, magis ac magis uniendum! O certè mirum ac stupendum! pro te uno misello inter mortales homuncione, sic Deum Optimum Maximum velle id toties, quod semel pro toto se miratur fecisse mundo! Tu quis es cui tanta famulantur obsequia?

Primò quidem quàm præclare simul conveniant incarnationis & sanctissimi Sacramenti mysteria, declarandum esset, nisi tam evidenter pateret, ut S. Chrysostomus non dubitavit asserere, sanctissimum hoc Sacramentum esse incarnationis extensionem; & S. Augustinus verbum ipsum Incarnare, pro ipso consecrationis actu diceatur usurpasse, dum hæc ejus referuntur dicta. O veneranda sacerdotum dignitas in quorum manibus velut in utero Virginia Filius Dei incarnatur! Quid porro in S. Thoma frequentius, quàm quod ait, totum mysterium nostræ salutis in illo comprehendit Sacramento? Denique cui non sunt hæc Authoris de imitatione Christi obvia? Ita magnum, novum & jucundum tibi videri debet, cum celebras aut missam audis, ac si eodem die Christus primùm in uterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in Cruce pendens pro salute hominum pateretur & moreretur.

Est certè quando hæc absent testimonio, quis ortho-

Molina de Instructio-
ne Sacra,
17. 1. c. 5. §. 2.

Lib. 4. c. 2.

orthodoxus non credat, aut quis rerum tam parum intelligens divinarum non agnoscat, quod sicut post quinque hæc verba consentientis virginis: *Fiat mihi secundum verbum tuum*, statim Verbum divinum in ejus illapsum est uterum, & Caro factum est: ita post quinque verba sacerdotis. *Hoc est enim Corpus meum*, eodem instanti Christus idem prorsus substantia & persona, in manibus consecrantis se præsentem listat, & tam verè tum sit sub speciebus papis, quàm verè olim erat in utero sanctissimæ Matris, nec minus verè possit dicere, quod ab illo dictum Propheta dixit, cum Incarnari cepit: *Ego ipse qui loquebar, ecce adsum*. Quid similis? quid expressius? & quid vulgarius?

Pj 32.

Quamobrem illis omisiss aut præsuppositis, quod singulariter expendendum proponitur, ille est singularis amor, quo te Deus ita prosequitur, ut tantundem quotidie tibi uni per sacram impertiat Eucharistiam, quantum toti mundo, semel se incarnando, dedit. Non conveniebat profecto, ut te cuilibet particulari homini Christus uniret unione illa, quam vocant hypostaticam; neque tamen divina bonitas sibi ac nobis deesse velit, quin mirabile hoc inventum excogitarit, quo se tam arctè nostris astringeret animis; atque ut ait S. Chrysostomus, *Per omnia nos ita sibi commentaret*, ut hoc uno beneficio simul omnia complecteretur, & hoc uno dato daretur in singulos tibi dies totum simul collectum, quidquid per partes dabat Christus dum viveret, aut quidquid modò cæteris universim concedat hominibus.

Hom. 60.
ad pop.

Stupendus certè amor, & nunquam satis prædicatum donum, ex quo sequitur quod si amantem redamare velis, tantum illi debeas quantum totus simul mundus; unde si omnium qui fuerunt, qui sunt, & qui futuri sunt corda solus haberes, tu ex illis totis Deum deberes diligere, cui tantum debes quantum reliqui homines. At saltem illum dilige, ex toto corde tuo, quod longè minus est illis & numero & merito. Ne vero possis unquam excusare parvitatem aut impotentiam tuam in reddendo quod debes; Audi & expende veritatem propositam, *Quo minus potes reddere quacunque debes; id magis debes reddere quacunque potes*.

Ratio est familiaris & obvia, nec minus tamen expendenda; quamobrem vide accuratè quàm diligenter observetur inter homines quod si quis debitor creditori non possit ex toto satisfacere, saltem se illi submittat, suam illi probet inopiam

& impotentiam, tantoque magis suam illi pro pensam voluntatem significet & paratum animum ad debita omnia per solvenda, quanto se impotentior profitetur. Nonne sic tibi velles fieri? Nonne sic te aliis demitteres? Nonne forma & exemplum hujus demissionis statutum est in illo debitore, qui creditori suo & Domino patientiam habe in me, inquebat, *Et omnia reddam tibi*? Quæ certè animi præparatio tantum valuit apud creditorem, ut omne propterea debitum debitori remisit. An vero putas minus Deo deferendum quàm hominibus? An putas tibi minus convenire aut Deo minus esse gratum, si supplex illum sic ores, ut patientiam in te habeat & te omnia illi redditurum? Nonne idcirco Christus Dominus hoc parabolicum exemplum retulit ut indicaret idem valere apud Deum quod apud homines; atque idem à nobis debitoribus præstandum Deo, quod præstatur hominibus?

Matth. 18.

1b 35.

Adhuc & vos sine intellectu estis?

II. PUNCTUM.

SED nisi reddam quacunque potes, non te submittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, aut voluntatem satisfaciendi si posses.

Quomodo enim de impotentia poteris os aperire si non facis quæ potes? Nonne te arguet duplex malitia tua? una quidem, quod, quæ potes, negligas facere; altera verò, quod negligentiam tuam ementito impotentiam nomine dissimules & obvolvas. Itane Deo, cordium & virium scrutatori affingis? Ego scio, ait Dominus, *jactantiam ejus, & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat conata sit facere*; quali diceret, quidquid mihi affingas, ego scio quid te vera sit, ego scio quid possis vel non possis, & sicut arrogantis & jactabundi est plus promittere & præsumere quàm præstare possit, ita etiam negligentis & tepidi non id efficere, quod per vires in Domino possit.

Tex. 48.

Sic jam pridem ex sacris audivisti Proverbiis: *Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordu ipse intelligit, & seruatorem anima tua nihil fallit, reddes quo homini juxta opera sua*. Quæ præsertim Sapiens verba triplicem habent sensum valde accommodatum. Primus est, quod Deus te judicabit non ex sermone sed ex operibus: id est, quidquid dicas ad te excusandum, nihil proderit si delis operari quod potes. Secundus, frustra te excusas apud Deum de impotentia tua, cum ipse videat ex operibus tuis quid possis, & ex illis te ipsum

Prov. 24.

ipsum

ipsum arguet & condemnabit. Tertius denique, ex illa tua negligentia qua non facis quod potes, eonvinceris a Deo te neque plura facturū si plura posses, neque ullam in te esse voluntatem satisfaciendi debitis tuis. Cur enim nō facis modō quæ potes & debes facere? Solius planē voluntatis defectus est, quæ si modō deest in his paucis quæ potes, quomodo probas illam affuturam in aliis quæ non potes? Nonne illud ipsum est, quod in Evangelio declaratur: *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est; & qui in modico iniquus est & in majori iniquus est*, id est, indicat se futurum iniquum si majora ei crederentur: imo & de presentibus, iniquus est in majori, si se in eo dicat fidelem futurum, cum sit infidelis in modico.

Luc. 16.

Job. 9.

Quam verē dictum a beato Job: *Quod non iustificatur homo composuit Deo: si volueris condonanda cum eo, non respondebis iurum pro mille.*

III. PUNCTUM.

QUO minus ergo potes reddere quacunque debes, eo magis debes reddere quacunque potes. Nam sicut verē ostenderes te non posse plura reddere, si redderes quacunque potes: sic planē nisi hæc reddas, quæ in tua sunt potestate, non probabis te impotentem esse ad plura quam reddas, reddenda: vel certē non probabis ex sola impotentia fieri, quod non reddas quæ plura debes, & quæ dicis te redditurum, si posses. Esto enim non possis plura; tamen in illa tua impotentia deberes præ te ferre bonam voluntatem totius debiti per solvendi si facultas adesset, at quomodo illam bonam voluntatem præ te ferres, cum voluntas desit in his quæ potes reddere?

Luc. 21.

Ps. 16.

Gal. 6.

Undenam putas factum, quod Vidua illa pauperula, quæ duos tantum obolos misit in Gazophylaciam, prælata est a Domino viris illis, qui eō immittebant munera sua, nisi quia dando totum quod poterat, sic verē probabat se plura daturam si plura possedisset, quod ditiores de se non ita probassent, cum non ita, quod possent, facerent. Sic planē de te judica, aut si aliter iudicas, te ipsum decipis. *Injurgis in te testis iniquus, & mentis a est iniquitas sibi*. An verō putas sic te posse Deum decipere? *Nolite errare, Deus non irridetur: quæ enim seminat veris homo, hæc & metos.*

Quasi dicat Apostolus, sicut nihil metitur ubi nihil feminatur: aut sicut non metitur triticum, ubi hordeum est seminatum: ita planē nihil metes ex mendacio & falsitate, nisi mendacium & falsitatem. *Ventum seminabunt, & turbinem metent*, ait Propheta. In te unum redundabit quidquid falsum & fictum cum Deo egeris. Tu solus falleris & decipieris. *Ipse deludet illusores*, inquit Sapiens. Et rursum: *Si fueris illusor, solus portabis malum.*

Osia 8.

Prov. 3. 16. 9.

Ecc. 9.

Quamobrem quodcunque potest facere manus tua instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erant apud inferos, quod tu properas; Id est, alioquin nihil te excusabit nisi quod potes, facias. Et tantum abest ut segnior esse possis & remissior ad agendum, quod pauca possis agere, quin potius hinc te ardentiorē & constantiorē esse oportet, sive ut sic indices non esse defectum voluntatis sed potentia, si non plura facis; sive ut illam voluntatem tuam explices & exerceas quæ non minus in paucis quam in multis acceptatur: sive ob id denique quod si pauca illa quæ potes facere, non facias, nihil ergo supererit, quod unquam agas, nihil pro tot collatis beneficiis, pro tot culpis condonatis, pro tot communicatis gratiis, nihil pro tuo Christo toties, & tot modis pro te impenso!

Pudendum quidem esset tam pauca posse in tam multis reddendis, sed tamen impotentia veniam habet, & pudorem abstergit bonitas. Creditoris, at verō nolle illa pauca, quæ facile possis reddere, tam probrosum est & infame, ut, si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam boricith; non possis eluere contrafactam maculam. *Servum inutilem projicite*. Quid, si servus ille sic etiam nocens?

1er. 2.

Matth. 25.

Vide in 2. parte, Feria 5. Hebdom. Septuagesimæ, Ubi hæc exponitur Veritas.

Ingratus est tanti beneficii, qui se tantum ex parte immolat, se totum immolante Christo.

FERIA TERTIA.
DE NATIVITATE DOMINI
RENOVATA IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis. If. 9.

VERITAS PRACTICA.

Revocata quotidie nova Christi Nativitas, nostras in Christo quotidianam provocat novitatem.

RATIO EST, Quia revocata quotidie nova Christi Nativitas novam nobis offert Christi charitatem & gratiam, quasi velimus, cum illo renascamur & renovemur.

Sed illa ipsa charitate & gratia nos excitat & provocat ad id volendum quod offert.

Ergo & revocata quotidie nova Christi Nativitas nostram in Christo quotidianam provocat novitatem, sive quam vocans Spiritus renovationem: qua certe non est negligenda.

I. PUNCTUM.

POSTQUAM tantisper in stabulo & præsepinalentem Dominum fueris contemplatus, admirare vehementius eundem illum quotidie sanctissimo in Sacramento veluti renascentem, & speciebus panis velut panis involutum, atque in altera quadam Bethlem, id est, domo panis residentem, suoq; modo concinentes Angelos, Gloria in altissimo Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatu.

Luce. 2.

Sed quod magis mirum, ille ipse infans semel olim natus in stabulo, & quotidie renascens in altari; simul etiam in pectore & in mente Sacerdotis, ac cuiuslibet communicantis, sic renascitur quodammodo, & quasi de novo sese offert novamque gratiam, ut si velimus, ita cum ipso quotidie renascamur, & Spiritu renovemur. O verè prodigium largitiam, sicut ait Urbanus Papa institutor huius proximæ solemnitatis! Quis verò nollet tantæ charitatis & gratiæ respondere? Quamobrem sic est instituta & proposita veritas practica, ut probè intelligamus, Quod revocata quotidie in Sacramento nova Christi Nativitas nostram in Christo quotidianam provocat novitatem, ut id recipi fiat, quod tantopere commendabat Apostolus: Renovamini Spiritu mentis ve-

Ephes. 4.

stra, & induite novum hominem qui secundum Coloss. 3.

Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.

Ratio petitur ab illa ipsa charitate & gratia, quæ sese offerunt ad hunc finem, quibus certè par est respondere, Ac primò illud præsupponendum, ut primùm totius veritatis fundamentum, quod ea planè sit intentio Christi Domini renascentis in nobis, ut simul cum ipso renascamur & renovemur. Cum enim tanta sit humanæ fragilitatis miseria, ut non minus animo quam corpore quotidie senescamus, atque illud animi senium & vetustas non parùm salutis & perfectioni nostræ præjudicent; profectò de divina bonitate dubitari non potest, quin providerit tale remedium in statu gratiæ, quod veteritati renovandæ non minus aptum esset, quàm illa erat vitæ arbor in statu naturæ de qua dicitur quod idonea esset corporibus reparandis, ac in novam revocandis juventutem. Et cum illa vitæ arbor aperta esset figura sanctissimi Sacramenti, quis non videat figuram in eo adimpletam, ut sic modò spirituales animæ restarentur vires, sicut olim instaurata essent corpora; nec minus appareat Deo esse curæ spiritualem hanc nostram vitam, quam corporalem, nec minus esse Christo potentiæ ad refarcienda peccati damna, quàm Adamo ad illa nobis inferenda. Sic enim aptè Apostolus: Si unus delicto mori regnavit per unum: multo magis abundantiam gratiæ & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum. Expende illud, in vita regnabunt, neq; enim tantum de vita æterna intelligendum est, sed de vita spirituali, in qua regnare est non veterascere.

Gen. 2.

Rom. 5.

Hanc autem gratiam de sanctissimo profluere Sacramento manifestè testatur Ecclesia, dum in una natalis Domini Missa sic orat: Hujus nos Domini Sacramenti semper novitas natalis instaurat cuius Nativitas singulari humanam repulsi vetustatem.

Postcommunio secundæ Missæ.

Jam verò quæ Christi bonitas in tali gratia? Quæ charitas in tanta bonitatis profusione, ut non semel in vita, nò aliquoties, nò per singulos vitæ annos, sed per unamquamq; constantè dè,

sed

sed incessanter quotidie sese offerat communi-
canti, quotidie communicanti novum afferat a-
nimum, novam inferat gratiam novam inspiret
vitam; quasi diceret, jam iachormus noviter nos
diligere, & nova dilectionis testimonia nobis in-
vicem exhibere; *Prima abierunt, & ecce nova*
facio omnia; En tunc presentem & paratum ad id
quod infirmum est, consolandum; & quod agro-
tum sanandum; quod & confractum alligandum:
quod abjectum reducendum: quod perit requirend-
um, & quod pingue & forte, custodiendum, DIC
mih: quare inuages? Quid a me petis? quid tibi
& aliis postulas? Dilata os tuum & implebo illud:
Expand sinum pectoris & complebo illum no-
vis donis. Ego veni ut vitam habeas, & abun-
dantius habeas.

Parvane videtur hæc tibi charitas? parumne
tanta bonitas & te merebitur?

II. PUNCTUM.

SED si quid meretur, hoc maximè, ut id velis
quod intendis, ut te sine excitari & permove-
ri ad illam quam offert gratiam, ad illam
quam affert novitatem.

Sicut enim suos habent gratias particulares
effectus & non alios, ita dicuntur a nobis recipi
vel recusari prout tales earum effectus recipi-
mus vel recusamus. *Contemplantes, inquit Apo-*
stolus, ne quis desit gratia Dei. Quid est contem-
plantes nisi attentè speculantes, quid velit illa
gratia, quem in finem detur, quid a nobis requi-
rat. Unde & addit; no qua radix amaritudinis
sursum germinans impediatur, quasi diceret, caven-
dum ne qua cordis & animi inotione prævenia-
mur, quò minus attentè contemplemur, quò
rendat affectus gratiæ; vel potius quò minus pa-
ratisimus ad nos tali affectui conformandos, ut
si paci habendæ cum omnibus, detur aliqua gra-
tia, nos amari corde gratiam alio detorquea-
mus. Quamobrem cum renascentis in Sacramē-
to Christi gratia detur, in hunc præcipuè finem,
ut simul cum eo renascamur & renovemur, quid
sequitur nisi quantum putamus optimè de nobis
meritum esse Christum, quantumque meritis
eius respondere volumus, tanto id velimus af-
fectu quod ipse a nobis exigit? Ignem veni mi-
tere in terram; quid volo nisi ut accendantur? Hoc
est vel loquendo univèrsim de gratiis, sicut qui
mittit ignem in lignum nihil aliud expetit quam
ut ignis accendatur, sic Christus conferens gra-
tias nihil magis optat quam ut finem suum ha-
beant; vel si particulatim intelligas da gratia re-

novationis, quæ velut ignis absorbit omnem ve-
tustatis rubiginè, *Quid volo, inquit, aliud de tali*
collata gratis nisi quod vestium est, mecum a-
gere ad producendum illius effectum, id omni-
no agatis? Expoliantes vos scilicet veterem ho-
minem cum actibus suis, & induentes novum
eum, qui renovatur in agnitionem secundum ima-
ginem eius qui creavit illum.

Expende omnia atque imprimis postrema
verba, *Secundum Imaginem eius qui creavit il-*
lum novum hominem qui est induendus; id est si-
cut ipse se renovat, sicut ipse renascitur in ani-
mis nostris, ita nos in ipso renovemur & renas-
camur, plenè, integrè, quotidie, partibus semper
animis. Cenabo cum illo & ipse mecum; recepto-
ca sit & mutua communicatio, necesse est.

III. PUNCTUM.

SIC ergo revocata quotidie nova Christi nati-
vitas, nostram in Christo quotidianam; pro-
vocat novitatem Quia tam præstans gratia que
se ad id offert, tam profusa bonitas, quæ nos in-
dignos sic prævenit, & ita constans charitas, quæ
non cessat quotidie nobis bene velle si velimus,
nos ita excitant & premunt ad volendum, ut ni-
mis durus sit animus qui tanto charitatis incen-
dio non emollefcatur, nimisque verecundum &
probrosum sit, si nobis obijceretur quod est in
Propheta, *Multo labore sudatum est, & non exi-*
vit de ea nimia rubigo eius neque per ignem: im-
munditia tua execrabilis, quia mundare te vo-
lui, & non es mundata à sordibus tuis.

De hac animi renovatione plura in prima par-
te, & in fine huius; sed interim hic agnosce quam
parcè utaris hoc beneficio, quod Christus quo-
tidianum esse voluit.

Dū fabricando sanctuario instarent artifices,
Quotidie, ait Scriptura, mane voca populus offe-
rebat. Sic planè cum Christo nobis esset agendū,
sic quotidie renovatis votis, verus homo magis
esset constringendus; sed heu magis è contra no-
vus homo astringitur, cum vel abusu gratiarum
vel non usu, quali restringuntur eius manus ne
possit benefacere. *Si affiget homo Deum, quia vos*
crucifixus me!

In hac certè quotidiana renovatione tantum
ponebat Apostolus, ut licet adversus undique
premeretur: *Propter quod, tamen diceret, non de-*
ficimus; sed licet is qui foris est noster homo cor-
rumpatur, tamen is qui intus est, RENOVATUR
DE DIE IN DIEM.

Hoc planè est, quod adumbrabat Sapiens cū
diceret, *Oritur sol, occidit, & ad locum suum rever-*
titur, ibi;

Apo. 21.
Ezech. 34.

Ps. 89.

Ioan. 10.

Ezech. 12.

Mal. 2.

coloss. 3.

Apo. 2.

Ezech. 24.

Exod. 36.

Mal. 2.

2. Cor. 4.

Ecles. 1.

ibique renascens gyrat per meridie[m], & seclit[ur] ad Aquilonem iustrans uniuersa, in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Sic enim homo fidelis quotidie renascitur & perlustrat quaecunq[ue] sibi quoq[ue] die praestanda sunt, ut renovatis animis cuncta velut in primo fervore peragat. Deniq[ue] sic Scriptura quotidie quasi primo die proponeret quae vitanda sunt vel agenda:

Deut. 26. Hodie Dominus Deus tuus praecipit tibi ut facias

mandata haec atq[ue] iudicia, & custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Dominum elegisti ut sit tibi Deus, & ambules in viis eius: & Dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris. Nonne id toto amplecteris peccore? An te punitet illius esse? An te illi totum tradere, nisi jam tradidisses? An quid cogitas retractandum? De his susceptus est, qui se cum Christo quotidie renascente non renovat.

F E R I A   Q U A R T A .
DE ABSCONDITA CHRISTI DOMINI
VITA, EXHIBITA IN SANCTISSIMO
S A C R A M E N T O .

Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel, Salvator. II. 45.

VERITAS PRACTICA.

Nemo manifestius cum Christo vivit,
quam qui occultus.

RATIO EST. Quia nemo manifestius vivit cum Christo, quam qui manifestius vivit vitam supernaturalem & spirituale[m]. Sed nemo manifestius vivit vitam supernaturalem quam qui cum Christo vivit occultus. Ergo nec manifestius cum Christo qui vivit, quam qui occultus, quo sensu declarabitur.

I. P U N C T U M .

VERÈ tu es Deus absconditus Primò quidem in ipsa Divinitate, in ipsa Divinitatis natura, in stupendis divinae naturae attributis in praesentia invisibili, in sapientia investigabili, in bonitate inenarrabili & cunctis aliis incomprehensibilibus. Caligo sub pedibus eius & ascendit super Cherubim, & volavit, volavit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum. Qui lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabilia viae eius! Secundo in incarnatione, quae est Mysterium absconditum à saeculo & generationibus, in quo non modo latebat Divinitas, sed & thesauri omnes Sapientiae & Scientiae in Christo erant absconditi. **L. Q. VI. M. V. R.** Dei Sapientiam, quae in Mysterio abscondita est, inquit Apostolus, quam nemo principum huius saeculi cognovit, si enim cognovisset

Pf. 17.
1. Tim. 6.
Rom. 11.
Col. 1. & 2.
1. Cor. 2.

senè nunquam Dominum gloriae crucifixissent. **IBI** abscondita est fortitudo eius, ait Prophetia. Posset etiam cogitari vita ejus occulta & abscondita, qua vel totos triginta annos latuit, vel toto vitae tempore non alius quam fabri filius est habitus. Nonne hic est fabri filius? **NONNE hic est fabri Filius Mariae?**

Hab. 3.
Matth. 13.
Matc. 6.

Tertio in sanctissimo Sacramento, ubi non modò Divinitas sed & Humanitas prorsus abscondita: ubi quidquid est, totum mirabile, totum stupendum est, ubi consecratio, ubi operationes, ubi effectus, ubi omnia longè renotata sensibus, mysterium fidei totum, nec ipsa humana ratione curiosius investigandum, Verbu[m] Christi defraudari non possumus, sensus verò noster deceptus facilissimus est, inquit S. Chrysostomus.

Quarto denique in animis nostris, verè Christus Dominus est, sed verè Deus absconditus, **Dei vobis,** inquit Apostolus, secundum divinitatis gloriae suae, virtute corroborari per Spiritum ejus, in interioribus hominum, Christum habitare per fidem in cordibus vestris. Et rursum: **An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est?** Sic & nos in ipso lumus, in ipso manemus, in ipso vivimus: **Manet in me, & ego in vobis. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo, sicut misit me vivens Pater & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me & ipse vivet propter me.** Sed vita illa nostra, vita est abscondita, vita occulta hominibus. **Mortuus enim estis,** ait Apostolus, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.

Ephes. 3.
1. Cor. 13.
Joan. 15.
1b. 6.
Coloss. 3.

Atque hinc veritas practica, quae modò expendatur, **Vi nemo manifestus cum Christo vivit,**

Quam qui occultus; hanc enim certam & manifestam notam agenda cum Christo vitæ declarat Apostolus, si vita sit abscondita; Sed & aperta est ratio: quod enim clarius quam quod nemo manifestus cum Christo vivat, quam qui manifestus vitam vivit spirituales & supernaturalem, cœlestem & divinam? Quid delicias aspernari pro deliciis habent, inquit sanctus Gregorius Nazianzenus, qui in mundo nihil habent, & mundo superiores sunt; qui cum in carne sint, extra tamen carnem vivunt. Vel, ut ait alter sanctus Gregorius Papa: Qui voluptatibus carnis renuntians cuncta sua terrena desideria per disciplinam cœlestem custodiam calcat, ut nihil jam, quod caroblanditur, libeat; nihil, quod carnalem vitam irrucciat, spiritus perhorrescat. Hæc est scilicet vita spiritualis, vita supernaturalis, vita Christiana, vita in Christo acta. Sed an sit vita tua, tu ipse videris.

Oratione de pace.

Hom. I. in Evang.

II PUNCTUM

AT QUI manifestus nemo vitam illam vivit supernaturalem quam qui cum Christo vivit occultus.

Tribus modis intelligi potest occulta cum Christo vita. Primò si remota sit à secularibus negotiis & curis, qualis est Regularium, vel eorum vita; qui domi suæ privatam & arciozem vivendi normam servant. Secundò si vita quidem sit publica & civilis quantum ad vacationem & ministeria, sed multa in occulto bona faciant, sive quæ Deum respiciunt in frequentandis Sacramentis & aliis piis obeundis exercitationibus; sive quæ proximum in largis elemosynis, sive quæ ipsos spectant in variis virtutum actibus frequentandis.

Tertiò denique sive illi religiosi sint sive seculares; sive privati seu publici: sive soli sibi vacantes, sive proximorum salutem sic tamen vivunt ut animam & omnia sua interna conforment quantum cum gratia possunt, Evangelicis præceptis, & consiliis, qui beatos credunt pauperes spiritu, & miseros divites: qui beatiore eos putant qui lugent quam qui rident; & qui beatissimos se dicunt potius si male dicantur pro justitia, quam si ab hominibus honorentur & benedicantur. Hi sunt præcipue, quos dicimus occulte cum Christo vivere: & hi sunt præ & cæteris qui manifestus vitam vivunt supernaturalem; quia quod in illis est occultus, hoc ipsum est magis supernaturale, hoc est magis supra humanam naturam, & communem vivendi modum ampe in divitiis paupertatem colere; in hono-

ribus humilitatem; in deliciis asperitatem, in abundantia penuriam; in varia negotiorum diversitate, eandem servare animi æqualitatem, & puram Deo placendi intentionem; quid occultus? quid rarius? & quid simul sublimius & excellentius? Rara hæc avis super terram, ait sanctus Bernardus. Hæc est aquila, inquit sanctus Gregorius de qua Job, Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum? Iob. 39. Hæc mulier amicta sole & luna sub pedibus eius, cui data sunt alæ duæ aquila magna, ut volaret in desertum, & in deserto deliciis affluens, inde ascenderet innixa super dilectum suum, ut est in Cantici, & in Apocalypsi; ad illud ipsum exprimendum, quod dicimus de occulta vita, quæ est manifestus vita spiritualis & supernaturalis. O verè thesaurus in agro absconditus, pro quo emendo vendi debent universa.

Iob. 39.

31. Mor. 19.

Apoc. 12.

Cant. 8.

III PUNCTUM

NEMO igitur manifestus cum Christo vivit quam qui occultus. Nam sicut nemo manifestus vitam vivit spirituales & supernaturalem quam qui vivit occultus; sic nemo manifestus cum Christo vivit, quæ qui vivit illam vitam spirituales quæ tota Christi est, sicut vita Christi tota lex & vita spiritus: Lex spiritus vita in Christo lesu.

Rom. 8.

Quamobrem colenda illa vita occulta & abscondita, reprimendi naturæ motus qui apparere gestunt, expectandum quod monet Apostolus: Donec Christus apparuerit vita vestra, tunc, inquit, & vos apparebitis cum ipso in gloria, unde & concludit: mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram, id est, quamdiu in terræ estis, quamdiu in hac mortali vita vivitis, quæ est velut hybernū tempus quo arbores videntur mortuæ, & cum verno sole reflorescunt, sic vos existimate mortuos quantum ad naturæ corruptæ motus inordinatos.

Coloss. 3.

Sic præclare sanctus Augustinus in illum Psalmi versiculum; & exaltabit cornu populi sui: MO- DO fructus per hybernū in radice non apparent: attendi quasi aridas arbores per hyemem; qui non novit vivere, aridam putat vitam, & forte juxta est qua vere aruit: similes sunt amba per hyemem, illa vivit, illa mortua est, sed illius vita, & illius mors in abscondito est. Aestas præcedit, vita illius clarificatur mors; illius manifestatur, præcedit horror foliorum, fecunditas fructuum, vestitur vitis in facie ex eo quod habebat in radice. Ergo modo, fratres, tales sumus quales sunt & alij homines. Quomodo nascuntur, manducant, bibunt, vivunt, & vestuntur, transigunt vitam istam, sic & san-

Pf. 148.

Hi. Aliquando res ipsa decipiunt homines & dicunt: ecce postquam cepi esse Christianus; nunquid non es dolet caput, aut quia Christianus est quid habet plus à me? O vita arida, attendi iuxta te visem nudam in hyberno sed non aridam per aestatis vim. Et veniet Dominus honor noster qui latet in radice, & tunc exaltabit cornu populi sui. Itemque in hunc Psalmi trigelimi versum,

Abscondes eos in abscondito vultus tui, ESTO, inquit, domus eius, & erit domus tua; habitet in te, & tu habitabis in eo; si eum exaspera in hoc saculo, in corda tuo: ille post hoc saculum, excipiet te vultu suo.

Psalm. 107.

Vide in 1. parte, die 14. Januarij.
Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.

FERIA QVINTA.
SOLEMNITAS
SANCTISS. SACRAMENTI.
DE CONVERSATIONE DOMINI MANIFESTATA
IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Hic est Deus noster, & non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplina: post hæc, in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Baruch. 3.

Dilicia mea esse cum filiis hominum. Prov. 8.

VERITAS PRACTICA

Quibus amarum est conversari cum Christo, delicias eius convertunt in amaritudinem.

RATIO EST, Quod cum delicia Christi sint conversari cum hominibus, delicias illas convertunt in amaritudinem, qui amarum Christo reddunt suam conversationem.

Sed quibus amarum est cum Christo conversari, amarum Christo reddunt suam conversationem.

Ergo illi delicias Christi convertunt in amaritudinem; quod sanè est & multum commune & multum execrabile.

I. PUNCTUM.

DE Christo Domino conversante inter homines dum viveret, tria possent fructuosè cogitari. Primum quam facilis semper esset & accommodatus ad omnes excipendos; idcirco *fructus campi* dicitur non hortorum: & *lilium convallium* non montium quia liberius itur ab omnibus in campos

Cant. 2.

quam in hortos qui clausi sunt, & in convalles facilius descenditur quam in montes ascendatur. Secundum, quàm suavis esset & jucunda conversatio de qua scilicet dictum erat: *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec radium convicius illius, sed latitiam & gaudium.* Tertium denique, quam esset benefica, fructuosa & utilis; ut qui bene omnibus vellet & faceret, quantum in se erat, & omnes ad se ideò invitaret: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Idque unum dolerat maximè si venire nollent: *Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.*

Sap. 8.

Matth. 11.

Joan. 5.

Hæc autem tria quàm facile appareant in sanctissimo Sacramento quis non videt? quid facilius ad aditum? quid familiarius ad congressum? quid suavius ad usum? quid ad fructum utilius? Certè dum Christus viveret, sic in uno se continebat loco ut non esset in alio? at modò quàm in multis & diversis! Sic uni sæpe se homini applicabat, ut non sic aliis intenderet; at modò simul omnibus qui se volent. Sic invitabat ad se omnes, ut tamen Discipulos & Apostolos haberet conjunctiores: jam verò singuli facti sunt eius contubernales, convivæ & commensales. *Intra te*

Dant. 39.

2 Cor. 6.

Deus. 4.

Sap. 6.

est in ore tuo, & in corde tuo. Intra nos habitat in nobis manet & vivit Vos enim estis templū Dei vivi, sicut dicit Deus: & ipsi erūt mihi populus. NEQUE enim est aut fuit aliquando tam grandis natio qua habeat Deos appropinquantē sibi, sicut adest nobis Deus noster. Hæc est divina Sapiētia, quæ cū semper tum hodie, sicut aiebat Sapiens, Praoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat Qui de luce vigilareris ad illam, non laborabit, assidentem enim illam foribus suis inveniet, quoniam dignos se ipsa circūit quærens. & in visis ostendit se hilariter, & in omni providentia occurrit illis. Quid familiarius, & quid aptius ad solemnitatem hodiernam?

Denique sicut nulla vox est qua suam hanc facilitatem Sapiētia potuerit expressius significare quàm vox ista: Delicia seu quod voce designatur, delicia mea esse cum Filijs hominum. Sic nulla res est qua vocem illam verius impleverit, & certius notificaverit quam hoc divinisimo, Sacramēto, quo se nobis communicat & nobiscum conversatur. Quamobrem advertant ij, quibus amarum est sic familiariter & frequenter cum Christo conversari, advertant quàm sint Christo injuriij, quam iniqui & offēsi; Sic enim suaviore eius delicias convertunt in amaritudinem? Patumae tibi hoc videtur injuriosum & iniquum?

Quomodo autem per eos amarefcant Christi deliciae, non potest melius declarari quàm si dicatur amarum fieri Christo, quod cum hominibus converteretur. Nam si suas ipse in familiari cum hominibus conversatione ponit delicias, profectò qui hanc eius conversationem reddet amarā, amaras eius reddet delicias: sicut amara mors dicitur, quod separando corpus ab anima, vitam tollat in qua erant eius deliciae. Sic enim se parat amara mors: inquebat ille Rex moriturus: sic amaræ fiunt deliciae quando tollitur vel quādo in amarefcit conversatio, in qua deliciae ponebantur. Va qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum!

II. PUNCTUM.

SED quibus amarum est cum Christo conversari, amarum Christo reddunt suā conversationē. Non potest enim non esse amarum Christo, videre animos sic à se alienos, ut durum sibi & amarum putent eum ipso conversari. Quid invenerunt in me iniquitatis? Quid molestiæ? quid injustitiæ? Popule meus quid feci tibi, aut quid mo-

lestus fui tibi? responde mihi. Durum forte putabunt & molestum, quod non possint cum eo conversari, quin negotiis vel curis suis & cupiditatibus modum ponant. Esto sanè, ponatur modus immodicus cupiditatibus, adeone verò hoc durum dici debet, ut propterea non sit cum Christo conversandum? Hoc est scilicet, hoc est quod non potest non illi esse amarum, cum videat animos cælo advocatos sic immodicis addictos cupiditatibus ut modum tenere nolint? Renuerunt accipere disciplinam. PEREAT Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum.

III. PUNCTUM.

QUIBUS ergo amarum est conversari cum Christo, delicias eius convertunt in amaritudinem; Quia conversationem illam in qua suas ponit delicias ita reddunt amarum, ut quantæ fuissent deliciae, tanta fiat amaritudo. Ecce in pace, Ecce in deliciis meis amaritudo mea amarissima, TRISTITIAM super tristitiam de quibus oportuerat me gaudere; Vel enim fingunt se non audere: vel audent fingere se non posse sic mecum conversari: & ex utroque duplex est malum; unde tristitia duplicatur; cur enim non audent? quia scilicet sanctus ego sum, at verò propterea deberent ad me accedere, ut ex me sanctitatem haurirent. Cur autem dicunt se non posse? Quia videlicet nimis implicati sunt suis cupiditatibus; at nonne idcirco fatius esset se illis expedire ut ad me confugiant, quàm me refugere ne se illis expediant; In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis visio te esse. O timendum Christi visum! sed ò magis timenda cordis amaritudo, & obligatio iniquitatis!

Expende quid sit obligatio iniquitatis; quam multi sic obligentur, quàm sit verendum ne sis ex illis. Nempe illud est quod aiebat S. Augustinus, ligatus non ferro alieno, sed sua ferrea voluntate. Velle meum, inquit, tenebat inimicus. inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa, facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dū consuetudini nō resistitur, facta est necessitas; quibus quasi ansulis quibusdam sibi innoxis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus.

Sicut itaque obstrictus & catena ligatus, ita retinetur, ut se ulterius movere non possit, quàm catena extendatur; sic constringuntur plurimi suis inordinatis affectibus, audentque dicere se non posse aliter facere, se non posse vacare pieta-

Jer. 5.
Osee 14.

Is. 38.
1. Cor. 2.

Act. 8.

1. 8. Conf.
c. 5.

3. Reg. 15.

Is. 5.

Jer. 2.

Mich. 6.

pietati, se obligari mundo, familiae vocationi, quae non permittit talem cum Christo conversationem. Haec est scilicet ordinaria mundi & mundanorum iniquitas quando sua Christo praeferrunt, & haec est obligatio iniquitatis, quando sic sua praeferrunt, ut se ad id obligari fingant, nec se inde posse expedire credant.

O quam sic se peccata excusatum, cum inde magis, acculeris! nam quod vocas impedimentum, mera est accedia, mera nausea: vel si mavis, ipsa est naturalis indoles plus a quo sui amans, quae quidquid sensibus non arridet, velut damnatum fugit suum; & cum propterea virtute stimulanda esset, suo nativo potius deseritur, corpori ac desidia: quod ne appareat vitium, velle, inquis, aliud posse; Deum testor, per me non stat: sed talem secessum non patiuntur negotia, non permittit corporis valetudo, vetat officij ratio:

Ad eam us ergo cum fiducia ad thronum gratiae.

Proponi haec potest

VERITAS PRACTICA.

Qui cum fiducia non adeunt ad gratiae Christi thronum; & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratiae.

RATIO postrema partis, quae sola difficultatem habet, hac est, quod qui negant aut diminuant facilitatem & beneficentiam Christi Domini conversantis nobiscum in sanctissimo Sacramento, Christum excludunt à throno gratiae.

Sed qui cum fiducia non adeunt ad gratiae Christi thronum, illi negant aut diminuant facilitatem & beneficentiam Christi Domini conversantis nobiscum in sanctissimo Sacramento.

Ergo hinc evidenter apparet veritas, & quam sit irreligiosum, religioso quodam praetextu se à familiaritate Christi velle abstrahere.

I. PUNCTUM.

PRAEMISSI debet tanquam fundamentum veritatis expendendae, quod quadruplex dici potest Thronus Christi gratiae. Primus est incarnationis de quo evidenter Apostolus ex Psalme Regio: *Thronus tuus Deus, in saeculum saeculi, virga aequitatis, virga regni tui.* Sicut enim Rex statim factus est ac incarnatus, ita & in throno sedisse dicendus est. Secundus est glorificationis, cum Christus resurrexit vel ad caelos ascendens in Patris sedit dextera, tunc in regnum venisse & proprium possedit thronum frequenter memorat S. Joannes in Apocalypsi. *Qui vicerit, dabo illi sedere mecum in throno meo.* Tertius est justificationis, cum in

*Psal. 44.
Hebr. 1.*

Apo. 3.

sicque fraudulententer teipsum vel à pijs libellis, vel à statis, meditando bonis, vel ab ipso frequentiori communionis usu, vel ab aliis demum Christianae pietatis exercitationibus abstrahis, quibus divina Christi conversatio colitur. Atque haec est illa interior amaritudo, de qua severè Apostolus, *Ne quia, inquit, radix amaritudinis sursum germinans impediatur, & per illam inquinetur vultus.*

Hebr. 12.

Huic radici securim adhibe. Sonet vox ista in auribus: *Quia tepidus es; & quae inde plura sequuntur, non cessent pectus pungere.*

Apo. 3.

Quia verò etiam multi religionum praetextu curam, & augustiorem quandam reverentiam, ac dum cavent ne ista familiaritate de illo aliquid detrahant cultu; malunt minus esse familiares, ne sint minus religiosi; contra ex verbis Apostoli:

anima iusti tanquam Rex in proprio throno sedet, ut ait Author libri de Imitatione Christi, & de quo potest illud Davidis intelligi, *paravit in iudicio thronum suum.* Quartus denique profusionis gratiae in sanctissimo Sacramento, quem sic paucis expressit Sapiencia; *Thronus meus in columna nubis, id est, obvelatus, coopertus, obumbratus: sic enim nobiscum conversatur Christus, sicut olim Deus in columna nubis cum Israelitico populo.*

1. 2. c. 7.

Ecclesi. 24

Cur hic porò Thronus dicatur profusionis gratiae, pendetur aptius in ipsa proposito veritatis declaratione, quae non est tantum intelligenda de frequenti communionis usu, sed de quibusvis pietatis officijs, quibus devotio sanctissimi Sacramenti, & familiaris cum Christo conversatio colitur & exercetur.

Hoc est enim adire cum fiducia ad hunc thronum gratiae, crebro templum frequentare, ubi salutaris adoretur hostia; frequentes illuc pectoris jaculari motus, quibus vel laudetur, vel oretur, vel pio quovis alloquio nobiscum foveatur, ac de publicis simul privatisque rebus familiariter agitur. Hoc est, inquam, adire confidenter, hoc est admonemem audire Apostolum, *Ad eam us ergo cum fiducia, hoc est Christi nutrire delicias, hoc est gratias eius demereri; ut è contra, qui*

qui

qui hoc non audent, qui audire refugiunt, quid-
quid prætexant religiosi cultus, audiant, quã se
imprudentes, quãve Christum injuria non cogi-
tantes afficiunt; *Se nempe à Throni secludunt gra-
tia, & Christum excludunt à Throno gratia.*

De primo nulla difficultas, eum se illa evidentee
privent gratia, quam referre possent, nisi sci-
ptos ita secluderent. Quid clarius;

At de secundo: forte à quibusdam dubitari
posset, & queri, quid est excludere Christum à
throno gratia? Respondetur & declaratur pri-
ma propositio, nihil aliud esse quod queritur,
quam vel negare de Christo, vel ita dictis aut fa-
ctis minuere facilitatem sui communicandi, quã
per thronum gratia significatur, ut falsò Sacra-
mentum dicatur thronus gratia, Nam sicut id-
circo dicitur thronus gratia, quia ibi se Christus
magnificum & gloriosum præbet in conferen-
dis facile gratia; sic planè qui hanc neget magni-
ficentiam, jure merito dici potest vel thronum,
vel in throno sedentem exturbare. Non id agit
quidem ut Christus illic adesse desinat, sed ut de-
sinat esse thronus gratia. Sicut si dictus esset
thronus Justitia, quod ibi singularem exerceret
Justitiam, nonne qui singularem illam negaret
Justitiam, negaret illum Justitia thronum, qui
non aliter talis dicitur thronus, quam quod talis
exerceret Justitia? Sic planè de throno gratia, si
tollis rationem, cur sic dicatur thronus, jam tol-
lis ipsum thronum aut in throno sedentem; tol-
lis autem rationem, si tollis facilitatem quam
exhibet sui aduendi, si tollis propensionem quã
præ se fert sui communicandi, si tollis illum quẽ
evulgar familiarem cum hominibus conversa-
di usum, quia ut dictum est, propterea maxime
dicitur thronus gratia, quia ibi præcipue regnat
& triumphat gratia, ibi sedet ipse Author gratia;
se suaque omnia tam effuse daturus, quam para-
tus erit accipere qui se adire velit. Nonne si om-
nem tolleres à Sacramento gratiam, simul ipsã
tollereres vim & efficaciam Sacramenti? Cur por-
rò, nisi quia non est Sacramentum, nisi sit gratia?
Sic prorsus si tollis facilitatem gratia, tollis &
thronum gratia, quia non est thronus gratia, ni-
si sit tanta scilicet & ubertas, quanta dici potest
& cogitari maxima. *Confessio & magnificentia o-
pus eius.* Id est, sic est opus eius magnificentia, ut
nisi accedat magnificentia confessio, non sit a-
pud illum, qui magnificentiam non constitetur,
opus eius magnificentia.

II. PUNCTUM.

SED qui cum fiducia non aduunt ad Gratia Chri-
sti thronum, non confidunt, imo & facti ne-

gant aut diminuunt illam facilitatem & magni-
ficentiam Christi Domini, converians nobiscum
in sanctissimo Sacramento.

Quid est enim quamobrem non aduunt, non
confidunt, non se magis communicent, nisi quia
vel non putant revera tantam inesse Christo sui
communicandi bonitatem; aut qualis ea cum-
que sit, non esse nostrum illa tam familiariter &
tam frequenter uti? Quid est quod Patriarcha
Jacob non remittit filios in Ægyptum, ut inde
frumentum convehant, nisi quia Virum illic au-
divit durius tractasse suos? Si sciret esse filiũ Jo-
seph qui dominatur Ægyptiis, an ita cuncta-
retur?

Gen. 34.

Num. 11.

Quid est, quod qui lustrarunt terram promif-
sionis, dicuntur illi terræ detraxisse, nisi quod
negarunt vel tantam inesse soli ubertatem, vel
tantam aduendi loci facilitatem quam Moyses
promittebat?

Ibid. 20.

Cur ipsi moyses & Aaron accusantur, quod ali-
quando non sanctificaverint Dominum nisi
quod illo tum die, quo gravius contra Deum
populus murmuraret, minus forte de Dei boni-
tate senserint quam oportebat?

Is. 7.

Peto tibi signum à Domino Deo tuo; Dixit Regi
Achaz Propheta. Non petam, inquit ille, & non
tentabo Dominum; Religiosus scilicet Dei cul-
tor: dum se Deum timere, simulat, Deum non
timuit offendere, quia sic oblatam recusavit ho-
nitatem. Nonne sic errabant Pharisei, quod nol-
lent publicanos & peccatores tam libenter ad
Christum accedere? Nonne sic ille de suo Do-
mino malè est meritus qui talentum acceptum
non duplicavit? Nonne sic Domini bonitatem
negavit, quando illam credere noluit nec expe-
riri? Sic illi planè qui cum fiducia non aduunt ad
gratia Christi thronum, sic illi gratia detrahunt,
sic illam negant bonitatem, dum se illi negant pos-
se uti, confidenter, si qua se ipsis facilitate offert.

Luc. 15.

Math. 25.

III. PUNCTUM.

ERGO illi & se à throni secludunt gratia, &
Christum excludunt à throno gratia, cum illa
throni exclusio sit ipsa gratia vel bonitatis ne-
gatio, quam præ se ferunt & aperte profitentur,
quando illam non magis adire volunt, quam si
nulla esset bonitas vel nulla gratia. *Ipsi non intro-
issu, & eos qui introibant prohibuisti.* Quod quã
sit grave, quã impium, & quã horrendum,
jam supra in secunda parte visum est, ubi hæc
declaratur veritas:

Luc. 11.

D

Quam

Is. 110.

Ter. 2.
Hebd. 4.
post Octav.
Pasche.

Quam gloriosum est Sacramento multa in nos posse si velimus, tam ignominiosum est paucis posse quod nolumus.

Certe sicut throni sedes non nisi gloriam & tranquillitatem designat, sic throni exturbatio quid nisi dedecus & dolorem inferat? Quid regi potest esse probrosius, quam expelli regno, quam throno deturbari? Et ne in magnificis ac gloriosis vocabulis videamur vim facere, facilius patet retur Christus se nec Regem haberi, nec habere thronum, quam se in illos non agnosci bonum ac facilem, qui sua velint bonitate uti. Nonne in regia sua dignitate contemptum passus est? Nonne in sanctitate, in sapientia, in scientia, in potentia, & in quibusvis suis animi dotibus illustratus fuit? Cur porro nisi ut suam nobis apertius indicaret bonitatem? Nonne tanto magis apparet eius bonitas, quanto minus apparet alia, quibus propterea denudari voluit, ut magis appareret eius bonitas? quasi diceret, nihil in me spectes præter bonitatem. Tu vero novus majestatis cultor & prædicator, solam inquit, intueri maiestatem: nil de bonitate, nihil de gratijs cogita. Potestne Christo aliquid cogitari magis oppositum?

Quam me autem jubes intueri maiestatem in Sacramento? Quid hic apparet tam splendidum, quid tam magnificentum, tam regium & tam tuncidum, ut me suo potissimum terrore percellat & occupet quam quod illis suis me allicit blanditijs? Nonne idcirco potius velata sunt illa splendentia, ne illorum fulgore deterreremur? Nonne idcirco sola vulgaria relicta sunt, ut eorum facilitate magis traheremur? Adoro quidem & veneror Majestatem, revereror Sanctitatem & Justitiam, quæ quanta sit in hoc Sacramento, non dissimulatur infra, ubi ab ira Agni, quam sic timendum, ostenditur. Et jam supra etiam fufius in prima parte, ubi pavendum in loco sacro demonstratur, & ad locum sacrum non aliter accedendum quam ad ipsum Sacramentum. Sed cur propterea bonitatem excludis, cum potius ipse Dominus maiestatem latere velit, ut ipsa magis pateat bonitas?

Sanè non debet maiestati præjudicare bonitas, sed neque potest Maiestas bonitati officere. Nulla inter illas potest esse contentio quas ex æquo Dominus possidet, & quæ simul ita colendæ sunt, ut non minus ametur maiestas quam bonitas, nec minus timeatur bonitas quam ma-

iestas. Timor autem iste non est fuga, nisi fuga sit culpæ. Qui divinam timet bonitatem, fugit quantum quidem potest à culpa, sed quantum à culpa fugit, tantum ad ipsam accedit bonitatem.

Quod si dicas te timere ne familiaritas contemptum pariat, sicut in humanis accidit, audi sequentem propterea præcedenti conexam veritatem.

Divina licet magis timenda sint quam humana: in divinis tamen minus timenda est familiaritas quam in humanis.

RATIO proxima petenda est ab illo quem experimur in humanis contemptum, quem profecto parit familiaris usus: unde si contemptus ille non sit timendus in divinis sicut in humanis, nec erit ipsa etiam timenda familiaritas.

Sed in divinis non est illa contemptus tam timendus quam in humanis.

Ergo nec ipsa etiam familiaritas pertimescenda.

RATIO vero cur in divinis non sit ille contemptus tam timendus, magis hic urgeri debet, sicque demonstratur: Contemptus ille quem parit familiaritas, vel sit à personis timendus, vel à rebus, vel ab ipso familiari usu. Sed nihil horum trium in divinis accidit quod timeatur, sicut in humanis.

Ergo non est ita timendus.

I. PUNCTUM.

TRES afferuntur causæ præcipuæ, quibus in humana & communi vita familiaritas contemptum pariat.

Prima est ex personis quas inter familiaris intercedit usus: cum enim sint homines & naturæ suæ versatiles & diversis obnoxij cupiditatibus, vix aliquot simul mentes transegerint, quin vel ipso sui alterius fastidio, vel delectis naturalibus vitijs, se mutuo ferre non possint; & quos natura sociarat, ipsa dissociat. *Quid communicabit cæcibus ad ollam? quando enim se colliserint, olla confringetur.*

Secunda ex rebus ipsis occurrentibus, quæ dum uni placent, displicent alteri: tum vero inquit Sapiens, *Occasiones quaris qui vult recedere ab amico: Id est, vel contemnit quem prius diligebat, vel se ab illo contemptum queritur, unde occasionem recedendi captat.*

Tertia

Tertia denique, familiari hoc ipso usu satis compertum est pretiosa quæque vilescere; nam cum quiddam creatum est, sit finitum, sit caducum, nec satiandum capax animo; vix aliud quiddam inde referas quam quod Sapiens: *Ecce univ[er]sa vanitas & afflictio spiritus.* O si hoc fakem ex animo sentirent homines, & discerent ea vir tute contemnere, qui vident alioquin contemnenda!

I I P U N C T U M.

SED nihil horum in divinis accidit sicut in humanis.

Non primum, quia ex parte Christi nulla inconstantia, nulla vitiositas, nulla intercedere potest ratio, cur ille uno magis æstimetur tempore quam alio, cum sit unus idemque sui semper similis, semper sanctus, semper amabilis, semper colendus. Si aliquid facti in venerimus in eo, ait S. Augustinus, non amemus. Ecce ipse invenit multa facta, & amavit nos. Si aliquid facti in venerimus in eo, non amemus: quia & hoc ipsum quod carnem indutus est, ut de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neque decorem: si consideres misericordiam qua factus est, & ibi pulcher est. Mihi autem absit gloriari dixit unus amicorum sponsi, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Parum est ut non inde erubescas, nisi etiam & glorieris. Quare ergo non habuit speciem neque decorem? quia Christus crucifixus, Iudæis quidem scandalum gentibus stultitia. Quare autem & in cruce habuit decorem? quia quod stultum est Dei, sapientius est quam homines; & quod infirmum est Dei, fortius est quam homines. Nobis ergo iam credentibus ubique sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus, verbum apud Deum. Pulcher in utero virginis, ubi non amisit divinitatem & sumpsit humanitatem. Pulcher natus infans verbum, quia & cum esset infans, cum suggeret, cum manibus portaretur, cæli locuti sunt, Angeli laudes dixerunt, Magos stella direxit, adoratus est in presepi, cibaria animalium mansuetorum. Pulcher ergo in cælo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher invitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro, pulcher in cælo, pulcher in intellectu. Audite Canticum neque oculos vestros à splendore pulchritudinis illius avertat carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo, justitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, ubi deprehendes injustum. Si ubique justus, ubique decorus. Ex parte autem nostra deficere quidem possu-

mus, sed hoc habet à Christo quisquis illi adheret, ut unus cum eo spiritus fiat, uno eodemque roboretur animo, atque ut ait Sapiens, *In sapientia maneat sicut sol, nec sicut luna mustetur.* *Ecclesi. 27.*

Secundum abest etiam ab hac divina cum Christo consuetudine, nam licet multa hic varia nobis contingant, cum nihil tamen adversi sine divino nutu eveniat, & diligenter Deum omnia cooperentur in bonum, Quid est quod ab illo nos possit disjungere? Quis nos separabit à charitate Christi? Vide locum Apostoli, & audi, S. Augustinum verba eius minutatim exponentem: *Nemo nos separat à charitate Domini minando mortem: id ipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab ea separatur, pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separatur, pollicendo aquam. Non separatur Angelus: non enim est Angelus, cum inhaeremus Deo, nostra mente potentior. Non separatur virtus qua potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhaerens Deo. Non separant instantes molestie: hoc enim leviores eas sentimus, quo ei unde nos separare molitur, arctius inhaeremus. Non separatur promissio futurorum: nam quiddam boni futurum est, certius promittit Deus: & nihil est ipso Deo melius, qui iam bene sibi inhaerentibus præsens est. Non separatur alitudo, neque profectio, quid enim mihi cæli pollicatur, ut à cæli fabricatore sejungatur, aut quid terreat infernus, ut Deum deseram? quem si nunquam deseruissim, inferna nesci vissem. Postremo quis me locus ab eius charitate dirvellet, qui non ubique totus esset, si ullo contineretur loco?* *Rom. 8.*

Supereft tertium de familiari usu quo sentimus atescere quiddam floret amœnius, & obsecrari quiddam splendet magnificentius: at non ita in Divinis, non ita Christus excidit, non ita ille obsolescit, *Apud quem non est transmutatio nec vicissitudo obumbratio. Non est in illo, EST & NON,* inquit Apostolus de Sermone quem de Christo habuit, & de ipso Christo, sic namque pergit: *Dei enim Filius Iesus Christus qui in vobis per nos predicatus est, non fuit EST & NON, sed EST in illo, fuit. Quot quot enim promissiones Dei sunt, in illo, EST. Quasi diceret, totum præsens est quod de Christo asseritur, nam quod fuit & quod erit, nunc est quodammodo; nunc tam suavis congressu, tam mitis verbo & accessu tam facili, quam olim fuit. Nihil ex illo consensit & deperit. Quod aliquando etiam futurum est in æterna beatitudine, nunc est suo modo. Nempe futurum est, quando in cælo vide-* *Iac. 1.* *2. Cor. 1.*

bitur, ut ita fatiet animum, nunquam tamen ut illa fatietas fastidiosa sit, sed in quem semper desiderent Angeli, & beatorum animarum magis ac magis prospicere, sic enim de presenti affirmat, & sic propterea nos ad se invitat: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me. Et a generationibus meis implemini Spiritus enim meus super mel dulcis. Et harditus mea super mel Et favum. Memoria mea in generationes saeculorum. Qui edunt me, adhuc esuriunt. Et qui bibunt me, adhuc sitient. Poteratne quid exprimi significantius? aut certe si quid ultra desideres, praesto est S. Gregorius, ubi de corporalibus agit delicijs & spiritualibus: haec enim humanae & divinae simul familiaritati tam apte conveniunt, ut sicut de illa humana dicitur, quod appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat; ita de hac divina sentitur, quod appetitus saturitatem, saturitas appetitum, pariat. Augent enim huius divinae conversationis ablectia desiderium in mente, dum satiant; quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur, quod avidius ametur. Proinde Psalmista nos admonet dicens: gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Quem Psalmi versiculum, atque ipsius etiam Psalmistae factum quo se immutavit coram Rege Achis ut haberetur in libris Regum, commemorans S. Augustinus & applicans S. Sacramento: *Gustate, inquit. Et vide quam suavis est Dominus, si autem non intelligis, Rex es Achis, immutabit faciem suam David. Et recedet a te, Et dimittet te Et abiet.* Quasi diceret S. Doctor, nisi tu sentias illum suavem, non inde est quod non sit suavis Dominus, sed quod tibi sit immutatus, quia tu forte constitutum mutas ordinem; vis videre priusquam gustes, vis gustare priusquam te alius ablectes creaturis.*

III. PUNCTUM.

IN Divinam igitur familiaritatem nihil eorum se ingerit, quae in humana contemptum pariunt; ac proinde non est illa formidanda familiaritas, non est timendum ne sic forte vel Christum contemnamus, vel ab eo contemnamur. Nam si recte sentimus, tantum abest ut quod jam dictum est, vel tantillum de debito detrahamus cultu, quin potius quanto magis se ipse nobis facilem praebet, tanto maiori bonitatis stupefacti miraculo magis eum veneremur. Et quod ille ad nos descendit demissus, eo nos illum altius supra nos evehere, summisque prosequi cogitemus honoribus. Tu es ipse Rex noster, Tu Domine susceptor meus es gloria mea, Et exaltans caput meum. Et profecto ille tam acceptam habet nostram animi propensionem, & indignam licet cordiuta

1. Pet. 1.

Ecclesi. 24

Homil. 36. in Evang.

Pf. 33.

2. Reg. 21.

Psal. 3.

communicationem, ac mutuam reciprocantium inter se voluntatum confessionem, ut Divo conformiter Augustino sanctus observavit Chrysostomus, idcirco praecipue Deum nos castigare, cum nos viderit ab eius familiaritate resistentes, sic enim loquitur, & post pauca: *Cum igitur videris, dilecte, tentationem nunc quidem extinctam, rursus autem animo accensam, ne animo concedas, neque refugias, sed unam spem tenens, illud intrinsecus ratiocinans, quod non per os nec a veritate nos Deus inimicorum manibus tradat, sed studiosiores et sibi magis familiares facere volens.*

Hoc est scilicet in omni quidem negotio, sed praesertim in isto vel maxime perpendendum, quid velit Deus. Nam sicut nolentem & veterantem si quis propius auderet accedere, iure merito temeritatis poenas daret; sic volentem, vocantem, invitantem ad se, & flagella minantem, nisi accedas, quis nisi rebellis & arrogans ausit refugere? Sic de Mose S. Gregorius Et superbus esset si vocantem praeceperet, Et superbus si non sequeretur.

Quamobrem licet fidelis formidare possit animam, ne tanta Dei bonitate quantam experitur, forte aliquando abutatur, longe tamen magis reformidat, ne si metu abutendi repudiet tantam bonitatem, ipsa repudietur anima, & audiat. *Egredere, Et abi post vestigia gregum Et pasce agnos tuos.* Quod praclare S. Bernardus in illa spongia ad sponsum verba sic exponit, *Qua enim anima semel Domino didicit Et accepit intrare ad se ipsam, Et in intemis suis Dei praesentiam suscipere, Et quarere faciem eius semper, Spiritus est enim Deus. Et qui quarunt eum, oportet eos in spiritu ambulare. Et non in carne, ut secundum carnem vivant; talis, inquam anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius panatusve ducat, quam post spiritualis studij huius gustatam semel suavitatem exire denuo ad illecebras vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem, dicent: Ecclesiaste. Oculus non impletur visu, nec auris auditu; audi enim hominem experiturus quae loquimur. Bonus es, inquit, Domine sperantibus in te, animo querenti te. Ab hoc bono si quis averteret sanctam illam animam conaretur, puto haud secus accepisset, quam si se de paradiso Et ab ipso introitu gloriae conficeret deurbari. Audi adhuc Et alium similem huic: Tibi dixit cor meum, ait, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. Unde Et dicebat: mihi autem adhaerere Deo bonum est. Et item loquens ad animam suam dicit:*

Hom. 146. ad Pop.

1. p. Pass. c. 7.

Cant. 1.

Serm. 35.

Deo D. op.

Dei. Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Dico ergo vobis, nihil est quod intantum formidet, qui quis hoc beneficium simul accepit, quod ne a grama derelictus necesse habeat deinde egredi ad carnis consolationes, imò de- solationes, nisi famis carnalium sensum sustinere vincit. Terribile proinde & nimis formidolosum comminatio: Egredere & pascere hircos tuos. Quod est indignam te noveris illa sua familiaris & suavis & vnum contemplatione celestium, intelligibilem, di- vinarum. Quamobrem egredere de sanctuario mo- corde tuo, ubi secretos sacrosq; veritatis ac sapientia- sensus dulciter haurire solebas; & magis tanquam una de secularibus, pascendis & oblectanda tua car- ni sensibus incurrere. Hircos quoque, qui peccatum significans, & in iudicio collocandi sunt a sinistris, dicit vagos & petulantes corporis sensus, per quos peccatum tanquam mors per fenestras intravit ad animam. Tum paucis interje- ctis, turpitudine mutationis studiorum, ut cui ante studij fuerat peregrinans, & oculum animam suam sacræ meditationibus tanquam celestibus pascere bonis, Dei beneplacitum & mysteria voluntatis eius inquirere, penetrare devotione Caelos, & mente superna circum man- siones, salutare Patres atq; Apostolos, & choros Pro- phetarum, Martyrumq; admirari triumphos, ac super pulcherrimos orantes Angelorum; nunc om-

nibus his omissis, turpi se mancipet corporis servi- tuti ad obediendum carni, ad satisfaciendum ven- tri & gula; ad manducandum in univ. sa terra, unde ex ea qua pratorit, mendi huius figura, suam semper famelicam curiositatem aliquatenus conso- latur. Exiret aquarum deducans oculi mei super huiusmodi animam, qua cum nutretur in croceo demum amplexatur stercore. Pascis enim iuxta beati viri sententiam, sterilem qua non habebat fili- os, & vidua non beneficit.

Quæ postrema verba ex Jobo deprompta, sic **Tob 24.** accommodantur à S. Gregorio carni & animæ, ut dum dicitur pasci caro sterilis, simul dicatur non bene fieri animæ viduæ, quasi diceretur, dum nutritur caro, negligitur anima. Caro autem di- citur sterilis, dum anima est vidua; quia dum va- cua & deserta est anima, nihil boni caro præstat. Denique vidua est anima, quando est Deo va- cua, & tunc illi animæ viduæ non bene fit, quan- do ita deseritur anima, ut cum posses illam Deo replere, non tamen audeas.

Ut verò quæ de humili cultu jungendo fami- liaritati cum Christo Domino dicta sunt, corro- borentur fitius: opportune videtur exem- plum Davidis, coram Arca ludæntis, saltantis, & sese cum internè, tum externè plurimum humili- antis.

Ante Dominum qui elegit me, Ludam & vilior sum plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. 2. Reg. 6.

VERITAS PRACTICA.

De utroque necessario humilitatis actu.

Vel neutro vel utroque simul oportet esse humilem.

Quæ Sacramento debetur humilitas, velut ipsum Sacramen- tum sit indivisa necesse est.

RATIO EST, Quia quæ Sacramento debetur hu- militas, nos illi perfecte totos debet subijcere.

Sed nisi esset in nobis indivisa, non perfecte nos totos Sacramento subijceret.

Ergo sit indivisa necesse est. & neutro vel utroq; si- mul humilitatis actu nos esse oportet humiles.

I. P U N C T U M.

QUAM in multis luculenter arca vete- ristamenti, figuram augustissimæ præ se ferret Eucharistiæ, posset con- siderari attentius, & illud Mosis de Po- pulo Christiano longè magis quam de Judaico pronuntiare: *En populus sapiens & intelligens gens magna. Non est alia natio tam grandis, qua habeat Deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis Deus*

noster. Verum quo cultu sit à nobis celebranda hæc novi Testamenti arca, quæ pietatis signi- ficatione prosequenda, his maxime solenniori- bus feriis, quæ totæ sunt illi cultui d. sinatæ, longè magis præstat expendere, seu potius intu- eri exemplo veteris illius populi, qui tanta reli- gione suam illam in arcam ferebatur, quanta de- scribitur in eorum monumentis ad omnem po- sterioris memoriam commendanda. Sic autè inter illos dignitate David eminebat, ita & isto pietatis genere præstitit, tantumque cultus ac religionis illi sacro ligno quondam exhibuit, ut videatur non fuisse magnus David, nisi ut se tum magis demitteret, nec major unquam vius sit, quam cum se ita demisit.

Deut. 4. D. Th. in opus.

Habetur rei gesta historia fuse descripta l. 2. Regum, cap. 6. Fufius autem à S. Papa Gregorio, multas quidem ob illustres quæ in ea lucent virtutes, sed unam præsertim humilitatem.

Lit. 27.
Mor. c. ult.
timo.

Intueri libet, inquit, quanta virtutum munera David perceperat, atque in his omnibus quam forti se humilitate servabat. Quem enim non extolleret ora leonum frangere, ut foris brachia dissipare, de spectis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad Regni gubernacula ungi, timendum cunctis uno lapide Goliath sternere; à rege proposita extinctis allophylis numerosa præputia reportare, promissum tandem regnum percipere cunctumq; Israëlitarum populum sine ulla contradictione possidere? Et tamen cum arcam Dei in Hierusalem revocat: quasi oblitus prælatum se omnibus, admixtus populis arcæ arcam saltat. Et quia coram arca saltare, ut creditur vulgi mos fuerat: Rex se in divino obsequio per saltum rotat: Ecce quem Dominus cunctis singulariter prætulit: sese sub Domino & exagando minimis, & abjecta exhibendo contemnit. Non potestas regni ad memoriam reducitur non subjectionum oculis saltando vilescere metuit, non se honore prælatum ceteris, ante eius arcam qui honorẽ dederat, recognoscit. Coram Deo egit vilis vel excreta: ut illa & humilitate solidaret, qua coram hominibus gesserat fortia. Quid de eius factis ab aliis sensiatur, ignoro: ego David plus saltantem stupeo quam pugnantem. Pugnando quippe hostes subdidit: saltando autem coram Domino semetipsum vicit. Quem Michol filia Saül adhuc & tumore regis generis insana, cum humiliatum despiceret, dicens: Quam gloriosus fuit hodie Rex Israël discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est quasi si nudetur unus de scurris, protinus audivit: vir vix Dominus, quia ludam ante Dominum qui elegit me potius quam patrem tuum. Ac paulo post ait: Et ludam & vilior fiam plusquam factus sum, eroq; humilis in oculis meis. Ac si aperte dicat: vilescere coram hominibus affecto, quia servare me coram Domino ingenuum per humilitatem quero. Sunt verò nonnulli qui de semetipsis humilia sentiunt, quia in honoribus positi nil se esse nisi pulverem favillamq; perpenderit, sed tamen coram hominibus de spectis apparere refugiunt, & contra hoc quod de se interius cogitant, quasi rigida exterius venustate palliantur. Et sunt nonnulli qui viles videri ab hominibus appetunt, atque omne quod sunt, dejectos se exhibendo contemnunt, sed tamen apud se introrsus quasi ex ipso merito offensa utilitatis intumescunt, & tanto magis in corde elati sunt, quanto amplius in specie elationem premunt. Quæ utraque unius elationis bella, magna David circum-

spectione deprehendit, mira virtute superavit. Quia enim de semetipso intus humilia sentiens, honorem exterius non quarit, insinuat dicens: ludam & vilior fiam. Et quia per hoc quod vilem se exterius præbuit nequaquam interius intumescit; adjungit: Eroque humilis in oculis meis. Ac si dicat, qualum me exterius despiciens exhibeo, tale me & interius attendo.

In quibus S. Doctoris verbis, utrum magis miretis, vide, an Davidem sic humiliter de se sentientem, an Gregorium sic humiles Davidis sensus exponentem. Ex utroque certe liquet, quam opportune modo hæc veritas perpendenda proponatur. Quod qua debetur Sacramento humilitas, velut ipsum Sacramentum sit indivisa, hoc est, sit ita simul à nobis jungenda, ut nisi simul internum ac externum humilitatis jungamus actum nulla sit prorsus humilitas, nullus Sacramenti cultus, nulla pietas, nulla devotio.

Ratio quæ affertur non tantum est efficax ad veritatis evidentiam, sed ad pietatis sensum acuendum: ut enim declaretur quamnam Sacramento debetur humilitas, debet ea proferri humilitas; quæ nos perfecte totos Sacramenti subsiciat; nec enim minor illi debetur: nam cum sit humilitati hoc proprium & nativum, ut quantum cuique debetur, tantum illi quod quisque debet, totum subsiciat: certe non minus à nobis Sacramento debetur, quam quod toti sumus, ac proinde non minor esse potest circa illud humilitas, quam quæ nos illi totos plenè & perfecte subsiciat, dicaturque nobis singulatim, Humilia valde spiritum tuum. Ecclesi. 7.

Jam verò ut apertius id agnoscamus, nonne inspectandi sunt tituli quibus jure suo SS. Sacramentum nos sibi totos devinct? nonne autem in his inspectandis titulis pietas inflammari potest? Age ergo, quid est quam obrem toti sumus præsertim hujus Sacramenti? Proferri possent tot tituli quod in se Christus continet, quibus nos sibi totos habet devinctos. Nam cum sit ipse Christus præsens Sacramento, præsentia, quam vœcant, reali & personali; quid minus habet Sacramentum quam quod ipse Christus? Sed ne longius abeat oratio, septem duntaxat attingemus illos qui Christo simul & Sacramento magis conveniunt.

Primus est Sacerdotis & sacrificij. Quis dubitet Christum esse primarium sacerdotem, qui se ipsum toties immolat, quoties hæc ab alijs sacerdotibus sacra immolatur hostia? Nonne propterea dicitur sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Psal. 109.
Hebr. 7.
Melchisedec.

II. PUNCTUM.

SED nisi esset in nobis sic indivisa humilitas, ut simul interna & externa esset, non perfecte nos totos subiceret Sacramento.

Cum enim confitemur anima & corpore, nonne si horum deficiamus alterutro, non toti sumus? Nonne autem illorum deficiamus alterutro, si vel interna vel externa desit humilitas? Nonne ad corpus æquè spectat externa humilitas, atque ad animam interna penetrat? Nonne idcirco in Sacramento & in universo Dei cultu adhibentur ceremoniæ, ritus & formæ quædam, quibus suo modo exercetur corpus & impenditur in divinū obsequium, sicut suis internis actibus anima? Nonne hoc est quod agebat David, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum*. Videri potest S. Thomas loco annotato.

Psal. 73.
1. 2. q. 107.
4. 2.

Licet verò etiam diceretur humilitate corporis animam, & humilitate animæ corpus humiliari juxta illud Davidicum, *Humiliatus est in pulvere anima nostra*, cum tamen aliter atque aliter internis & externis humilitatis actibus anima si ve corpus sese subjiciant, quis non videat, quod si deessent alterutri eorum actus, simul deesset etiam ex illis partibus humilitas & subiectio; sicut si fide divina non crederentur omnes articuli nonne tot illis ex partibus fides deesset, nec intellectum Deo subiceret, quot deesset ei eisdem articulis?

Pj. 43.

Sic planè sentiunt de vera humilitate sancti Patres. Sic expresse S. Ambrosius. *Vera humilitas est qua inter quoslibet meritum gradum, nunquam sui potest esse dissimilis. Nam & in officiorum vicissitudine, & in mansuetudinis lenitate, & in voluntaria paupertatis electione, invenitur multa distantia, & alter altero in proposito sui devotione aut major aut minor est. IN VERA AUTEM HUMILITATE NIHIL DIVISUM, nihilq; non solidū est, & ideo omnes participes suos unum facit, quia inæqualitatem ipsa non recipit.*

l. 10. ep. 84.

Non est sensus, æqualem esse in omnibus humilitatis virtutem, aut æquales omnes in hac esse virtute; cum longè dispar ejus possit esse ratio sicut fidei, charitatis, & aliarum virtutum; sed quod S. Doctor, nihil est ita divisum, ita mancum & deficiens in vera humilitate, ut non plene subiciat omnem hominem ex quavis ipsius parte quam exigit ejus status ut se subjiciat, nam si alioquin aliqua pars deesset, non esset vera humilitas, manca esset & mutila, sicut mutilum esset corpus, cui totæ non adessent sanæ partes & integre. O insignem humilitatis gloriam, quæ sic tota simul in se constat, ut vel nulla vel tota sit.

Melchisedech, & sempiternum habere sacerdotiū? Potestne verò considerari Christus sic se totū in Sacramento immolans. & nō inde inferri nos ejus esse totos hoc titulo tam frequenter renovato, quàm se ipse frequenter immolat? Nonne sic hostiam nos ut illi exhibeamus, sæpe admonemur.

Rom. 12.
Ephes. 4.

Secundus est **Redemptor**, sic enim passionis & mortis suæ meritum nobis applicat, unde illi ab Ecclesia canitur, *Ve redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus*. Quid verò est esse redemptos, nisi totos ejus esse, a quo redempti sumus? Nonne sic argumentatur Apostolus? *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno.*

2. Cor. 6.

Tertius est **Regn**. Sic enim regnat in tota universim Ecclesia, quæ dicitur ejus regnum, & particularim in anima, quæ se illius subdit legibus. At quid est esse subditum illius legibus, nisi totum illius esse, cum prima regni lex ea sit, *regnum meum non est de hoc mundo*. Id est, ubicunque regnaverō, nihil educum, nihil creatum, nihil mortale sese mihi opponat.

Joan. 18.

Quartus est **Pastor**. Carne sua videlicet nos ipse pascit, quid clarius at quid strictius ad nos illi totos astringendos? quid magis nostrum quàm eibus quo sustentemur, & quid minus nostrum, quàm nos cibo illo sustentari, si nos in se eibus ille covertat? *Qui manducat me*, inquit, *& ipse vivet propter me.*

Joan. 6.

Joan. 3.

Quintus est **Sponsus**. Nam qui habet sponsam, sponsus est; & qui sponsus est, habet sponsam. Hic autem in Sacramento cum inter Christum & animam intercedat unio quæ in terris potest esse strictissima, non potest alio quàm sponsæ nomine significantius exprimi: nec potest ambigi quin inde anima tota sit Sacramenti seu Christi, cum sponsa tota sit sponsi, relictis aliis omnibus.

Luc. 14.

Sextus est **Magistri**. Quo de titulo vide sequentem feriam, & quali nos inde vinculo sibi totos constringat, expende quod ipse dixit, *Omnis enim vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.*

Joan. 5.

Septimus denique **Medici** qui sanet omnes infirmitates nostras, si velimus eas sanari: velle id autem quid est aliud, quàm nos ei totos subicere? Unde ipse ab unoquoque nostrum, quærit, *Vis sanari? vis te mihi sanandum permittere?* o quis nolit? & tamen cum vix ullus sanetur, mirare poteris, o quis velit? Videtne saltem quo jure quibusve titulis Sacramentum hoc exigit, ut illius toti sumus, ac proinde humilitas quæ nos illi subiciat, nos totos ei subiciat necesse est, aut ea non sit humilitas quæ tali debetur Sacramento. *Hic apparebunt humiles moi.*

Matth. 16.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo David ex utroq; humilitatis actu dicebat: Ante Dominum vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis: sic nos oportet esse humiles, tum internè simul & externè, coram Christo Domino: sic indivisa debet esse humilitas qua sanctissimo debetur Sacramento, velut ipsum quodammodo Sacramentum, id est, tota simul in unaquaq; sui parte. Sicut nempe corpus & sanguis Christi separatim consecrantur in altari, aut sicut corpus ipsu in partes dissectatur, cum tamen Christus totus remaneat sub utraq; specie & sub minima quavis parte, sic humilis animus, licet hunc aliquando internum separatim, aut hunc externum humilitatis actum exerceat, debet tamen utrumque simul indivisim exercere. Debet externum actum ex interno producere, & internum quem edit, debet externo profiteri, aut paratus esse ad quamcunq; proficendi rationabilem occasionem. Sicut enim corpus ordinatur in Deum per animam, inquit S. Th. ita cultus exterior ordinatur ad interiorem, & interior ab exteriori perficitur, unde nonnullis indiget sensibilibus signis quibus adjuvetur & compleatur, sicq; homo perfecte Deo subiciatur, id est, se toto, id est, animo & corpore, non uno separatim sed utroq; simul. *Humilem ui illi animas nostras, seruiantes illi:* quocunq; scilicet externo cultu: sic sanctissima Judith non unum ab alio separans, sed utrumq; simul ita connectens ut sicut ex corpore & anima fit unum compositum, qui homo dicitur, & sicut ex Christi corpore & speciebus panis fit unum Sacramentum quod per excellentiam Sacramentum nominatur, ita ex internis simul & externis humilitatis actibus fit illa virtus humilitas, qua verè Christus colitur, & sine qua nullus est eius cultus, *In vanum & sine causa me colunt,* inquit Dominus, nec prodest interior cultus, si quem debent exteriorem non adhibent, nec sufficere potest exterior, si alter desit, atque ita in vanum & sine causa me colunt, quando mihi tantum alterutro seruiunt & non utroque simul.

Non potest quidem corpus sine anima, nec animus sine corpore quamdiu hic vivit, humilitatis aut religionis cultum ullum exhibere, sicque naturaliter à se invicem illi actus interni & externi non magis separati sunt quam corpus & anima quæ simul ununtur. Si tamen acuratius inspiciantur prout à multis exerceri solent, & morali sensu perpendantur, tanta illorum occurret disse-

rentia, quanta est corporis & animæ dum à se dissociunguntur, Solo corpore, solo externo cultu & actu, quasi essent exanimæ, illi Christum colunt: & se illi subijciunt, qui flexis quidem adorant genibus, sed mente, ne dicam lingua & oculis, mente interna sic vagantur, ut vix ullum veræ pietatis sensum, vix ullum veræ humilitatis actum ex animo edant. *Appropinquant populus iste ora suo & Is. 29. labris suis glorificat me, cor autem ejus longe est à me.*

Atque utinam de leviculis quibusdam animi motibus querela tantum esset, sed contineamus nos in nostra de humilitate materia, consideremus quo tempore se vir ille aut mulier ad templum conferunt adoraturi sanctissimum Sacramentum, seq; illi toto prostraturi corpore, quasi viles & humiles servi; nihil tamen animo versare aliud quàm superba, quàm elata, quàm mundana, & uno verbo, Christianæ humilitati planè opposita. Quod enim pene omnes in templis, nisi diligenter caveant, cogitatione detinet & affectu; superba illa est vestium laxitas, & ambitiosa quædam spectandi sui cupiditas, quæ fit, ut vel oculos & mentes spectantium omnium ad nos attrahamus, vel ipsi nos è converso sinamus in illos attrahi, ne quid forte nobis splendidius & illustrius præ se ferant, unde invidiæ faces, arrogantia stimuli, & superbiæ flatus excitantur supra fidem exitiabiles, atque ita mentem penitus occupant, ut non sola horum cogitatio, quod factis quidem grave foret, sed affectus, sed desideria, sed præcipua cupiditates, totum sibi furentur hominem, nihil ut concupiscat anima vehementius, quàm quod corpore videtur abjecisse. Nonne vides ut corpore sese deprimat, sese abjiciat, & in pavementum pronus se incurvet? At vides ne ut simul se superbè erigat animo? vides ut intumescat, ut invideat, ut se splendidiorem aliis gaudeat, vel minus illustrem doleat? Et vocabis externos illos humilitatis actus? Illum censebis humilem, qui dum se actu exteriori abjicit, se interiori attollit: dum Davidem simulat, Saulem agit, & quo se putat cultu corporis Christum magis venerari, magis inhonorat & offendit. *Es vos inhonorastis me. Et clamabunt & non exau-* Ioan. 8. *diet, propter superbiam.* Hæc una maximè ratio, *1ob. 35.* cur preces nullæ, quia dum oras, superbis: & superbos Christum non audit.

Quando etiam superbum deponerent habitum, nisi simul animo verè sint humiles, sunt illæ similes cuidam mulieri quæ mutavit habitum ut Prophetam falleret. *Ingrederet* 3. Reg. 14.

1. 2. q. 101.
a. 2.

Judith. 8.

Isa. 29.

Marc. 7.

duxerit Ieroboam: quare aliam se esse simulat?

Sunt alij vero qui se intus animo variis exercere in actibus humilitatis, devotionis & perfectioris cuiusque cultus, quasi sint omnium vilissimi & deterrimi, quos tamen si se obtulerit occasio vel in templis cedendi alijs, vel in compositis comitandi cum paucis sacram Hostiam ad infirmos delatam, pudebit scilicet, erubescant, confundentur, declinabunt à semita, quod soli pauperes Christo faciunt, id negabunt divites, quasi supra suam sortem sic Christo deservirent, quasi quod Christo præstare ut obsequium, sua

esset inferius dignitate. An istos credes humiles? an illa erit humilitas sic divisa, quæ Sacramento debetur? Apparet certe quàm sit manca. Quamobrem cave omni modo factum, & audi quod ait Dominus per Prophetam, *Non adjicies exaltari amplius in monte sancto meo.*

Sophon. 3.

Videri debet præsertim Feria 2. sequentis Hebdomadæ.

Atque ut nihil debitum Sacramento reservamus non plenè datum, subjungatur præcedenti sequens, de triumpho Christi ad hæc Apostoli verba:

Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Coloss. 2.

VERITAS PRACTICA.

Quæ hodiernum Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat.

RATIO EST, Quia voluntas humana est, quæ hodiernum Christi triumphum magis illustrare debuerat.

Sed illa ipsa voluntas hunc triumphum magis obscurat.

Ergo quod est valde deplorandum, & ne vitio nostro fiat, diligenter præcavendum, quæ hodiernum Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat.

I. PUNCTUM.

Sess. 13. c. 5.

SANCTA Synodus Tridentina declarans p̄, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam & festo die præcelsum & venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solennitate celebraretur, utq; in processionibus reverenter & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur, hanc reddit ratione valde considerandam: Equissimè est enim sacros aliquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & Redemptorem pro tam ineffabili & planè divino beneficio, quo mortuæ ejus victoriæ & triumphus representatur. Atq; sic quidem oportuit victricè veritatem de mendacio & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarij in conspectu tanti splendoris & in tanta universæ Ecclesiæ lætitiæ positi, vel debilitati & fracti tabescant, vel pudori & affectu & confusi aliquando respiscant.

Haynesius pars tertia.

Hæc ad verbū S. illa Synodus, unde non modo patet hodiernam solennitatem esse quandam Christi triumphum, sed hunc triumphum esse triplicem, de quo citata possint Apostoli verba intelligi, *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

Primus triumphus est crucis & mortis, cū Christus in cruce moriens, principes tenebrarum hæc nempe dæmones vicit, & de his triumphavit, quia per mortem suam, quantum in ipso est, animas eis sustulit, & æternæ damnationis sententiam contra homines latam, in sempiternam commutavit beatitudinem. Hic autem triumphus hodie representatur, ipsos hodie secum dæmones Christus victos & ligatos quodammodo circumducit per urbem & universum orbem, atq; in exemplum profert, quo discant omnes sic se victori Christo subijcere. Nam oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.

Secundus triumphus est fidei seu veritatis catholicæ contra mendacium & hæresim, cujus auctores & fautores sunt ipsimet principatus seu principes tenebrarum, de quibus triumphat hodie Christus, cum se tanto magis colendum & adorandum palam omnibus præbet, quanto illi magis eum deprimere contendeant, negantes Sacramenti veritatem. Sic honorabitur quemcunque Rex voluerit honorare.

Ephes. 6.

Tertius denique est virtutis seu veritatis practicæ contra pravam & perversam humanam voluntatem, quam sicut depravant illi ipsi tenebricæ

E

ace

Epist. 190.
ad Innoc.
Pont.

nes adversarii qui pervertunt intellectum, ita de illis hodie triumphet Christus, nisi ejus retardaremus triumphum; nec minus de hoc triumpho genere interpretari liceat Apostoli verba quam de aliis; sicut aperte S. Bernardus de se agebat. *Vitam ego inveniar in his spoliis quibus spoliata suos contraria potestates, tradidit & ipse in possessionem Domini.*

Sed pro dolor, quæ hunc hodiernum triumphum res una magis illustrat deberet, illa una est quæ hunc magis obscurat. Hoc est de quo minus triumphat Christus, de quo tamen potissimum vellet triumphare. Humana nempe voluntas est, quam unam sibi præ omnibus adversariis vellet esse subiectam, & illa una est quæ nunc illi etiam, nostræ vitio, & nostræ perfidia, magis resistit. Quamobrem id etiam atque etiam diligenter attendamus, & quantum hodiernæ Sacramenti gloriæ seu glorioso Christi triumpho deesse nolles, tantum vide ne modò desis considerandæ huic veritati, quæ te doceat, in quo sita sit illa triumpho gloria, quantumque possis illam aut illustriorem reddere vel obscurare deterius.

Ac primum illud quod expendendum venit de divina circa humanam voluntate, certum est non tam multis ad intellectum egere verbis, quam multo ad ponderandum intellectu, pro ipsa rei quam continet gravitate ac merito. Quid enim dignius quam quod primum à nobis Deus postulat? Quid autem clarius quam unam esse ex omnibus nostram voluntatem? Quid notius in scripturis quam illa Patris amantissimi sollicitatio: *Præbe fili mi cor tuum mihi?* Hoc est affectus omnes tuos quos dare vel negare solus est voluntatis? Aut si affectus inter omnes, amorem cordis præcipuè desiderat, cuius in humanæ potentia est, hunc affectum impendere nisi rationalis illius quam vocant appetitivæ facultatis, cuius idcirco solum obiectum est quod est bonum

Prov. 23.

Deut. 10.

ut quod solum est bonum norit diligere. *Et nunc Israel, quid Dominus Deus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum & ambules in via ejus, & diligas eum ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua? Vix magnam facit Moyses in paucis istis verbis, Et nunc. Quid post tot tantaque tibi collata beneficia, post tam insignes suæ singularis benevolentia thesauros patefactos, quid sequitur, quid exigit, quid meretur, quid reddes? Quid te illi debere agnosces? quid aliud quam amorem reciprocum, cum amor amore solo compensetur? Hoc unum si reddideris, licet abscesserit alia, satis sibi factum putat;*

& hoc unum nisi reddideris, licet abscesserit cætera, nihil te illi dedisse putes, nihil à te accepisse dicet.

O quam modò longè id aptius! *Et nunc Christiane! nunc post ipsum datum in mortem pro te Filium! nunc pro ipso in cibis filio derelicto, nunc pro tot effusis per ipsum gratis! Et nunc quid Dominus Deus petit à te nisi ut ipsum ex toto te diligas? Et quid est ipsum ex te toto diligere, nisi voluntatem tuam omnem illi dare, dedere, consecrare?*

Quod si alius & attentius tanti Sacramenti causas & effectus rimari velles; cur sic in sacrificium simul & cibum, cur in panis & vini specie, cur tam crebriò frequenterque? cur tam familiariter & intestinè nobiscum agas? Intelligeres profectò intelligeres unum hoc tandem spectare omnia, nostram ut sibi voluntatem demereatur ac devinciat, uni demum servire omnia voluntati vel purgandæ vel promovendæ vel unienidæ suo summo bono. Nam tamen si ad cæteras animæ facultates Sacramenti se confert gratia, licet refrænantæ cupiditati proficit, licet memoriam instruat & intellectum illustret; quia tamè horum est finis omnium nostræ cum divina voluntatis unio, cui prorsus perficiendæ nexum hunc Sacramentalem Christus instituit, nonne hanc unam nostram expetere dicendus est præcipuè voluntatem?

Quæramus ipsius voluntatem, dicebant de Rebecca parentes ad jungendas cum Isaac nuptias. O quid cogito, cum illud ipsum cogito pronuntiatum à divinis illis Personis quæ ad salutem animæ, Mysteriorum Incarnationis & Eucharistia decernebant? Quid quærebant in his mysteriis nisi salutem animæ? Quid quærebant in salute animæ nisi voluntatem ipsius? Quid dicebant si quid secum de Christo dicebant, & de anima, nisi hoc unum, *Quæramus ipsius voluntatem*. Purgari debet à peccatis anima, *Quæramus ipsius voluntatem*: Expugnari debet suis vitiosis cupiditatibus, *Quæramus ipsius voluntatem*: Illustrari debet virtutibus, *Quæramus ipsius voluntatem*. Divinis exoranda est dotibus, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc unum tota petit Divinitas, hoc unum quidquid cum Deo Christus agit in anima, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc unum quærit qui non nostra sed nos quærit, ac proinde quis non videt, quam hoc uno præsertim trophæo redderetur illustris ejus triumphus, cum ad hunc unum præsertim devincendum adversarium, quidquid gestum est pugnae, quam diu vixit Christus, propterea gesserit, & vitâ potius quam pugna cesserit.

Sen. 40.

111

ut de hoc triumpharet gloriosius inimico, quem faceret in triumpho amicum & triumphum focium

Si qui dicuntur alij à Christo debellati hostes, Dæmon, Infernus, Caro, Mundus, & quidquid contra Deum obsistit, nec obsistit contra Deum, nec à Christo debellatur, nisi quia voluntatē subducit humanam & in se pertrahit: subiecta detur humana Christo voluntas, nullus jam restat qui se illi opponat, aut quem nolit oppositū inimicus Non se opponet Mundus qui sola voluntate se opponit Christo. Non se opponet caro quæ voluntate, cum Christi gratia regitur. Se opponet quidem Dæmon, sed Dæmonem sibi oppositū contemnit Christus, nec illum quærit sibi amicum aut aliter debellatū, quàm quod in hominis vincitur voluntate. Quamobrem hæc humana voluntas unus est Christi adversarius, de quo quàm gloriose triumphat, tam illustrem agit triumphū hoc est medium inimicorum Christi de quo Psaltes, *Dominata in medio inimicorum tuorum.*

Ps. 109.

II. PUNCTUM.

SED illa ipsa voluntas hunc triumphum magis obscurat.

Quia videlicet illa est, quæ cum magis devicta magis subjugata, magisque Christo subiecta esse debet, minus tamen ex omnibus se illi subditam reddit. Quotquot enim aderunt in hodierna solennitate peccatores, quotquot in peccato voluntario comitabuntur, hunc solennem Christi triumphum, tot tantisque modis adirit inimica Christo voluntas, non triumphata, sed triumphans non victa sed vincens, non subacta sed subigens, ratione scilicet & gratiam, unde inordinatio nascitur, unde peccatum prodit, unde rebellio contra Christum fovetur, unde illa est denique triumphus obscuritas, cum qui capitalior est Christi hostis, Christum potius ducit subiectum quàm ab ipso ducatur. *Servire me fecisti in peccatis tuis* Hoc humana Christus ait voluntati, quæ Christo servire noluit, quæ servire Christum fecit in peccato suo cum à se Christum expulit, cum ejus leges & imperium detrexit, cum se sui Dominam fecit, non Christi legem & gratiam, *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non serviam,* id est, non me tibi subjeciam, sed tu mihi potius redes & sias quod volo facere. Nonne hoc ipsum est, quod alia jam Veritate supra exposita, declaratum fuit

Is. 48.

Is. 2.

In 1. p. die
Ed. 100.

Nisi te subdas Deo, Deum tibi subdis? Quis dubitat hunc animæ peccatricis damno-

sum esse statum, ut quamdiu manet in peccato, non sit ex parte voluntatis, subiecta Christo? Licet illi memoria, licet intellectu jungatur, licet pio quodam affectu sensibilique cordis aspiret motu: non est tamen, non est voluntate anima Christo subiecta, quia peccatum lethale quodvis est ipsa Christi & animæ voluntatum disjunctio. *Quasi romphaa bis acuta, omnis iniquitas:* Bis malitiam suam exacuit, & in Christum & in ipsam iniquam animam. *Iniquitates vestrae diviserunt inter vos & Deum vestrum,* quæ quæto divisione nisi voluntatum?

Eccl. 21.

Is. 59.

Quamobrem licet vel unus tantum in celeberrimo qui futurus est, vel qui jam fuit, populi cætu, peccator præsens ad hæc, satis esset ad obscurandum Christi triumphum, quia voluntas illius peccatoris non esset captiva Christi, non esset Christo subiecta, non de illa Christus triumpharet: quantum magis putatis obscurandum illum triumphum, cum tot pene peccatores ad sint, quod ad erunt triumphus comites, quot spectatores, quot cives? Quis enim cogitat hodie de revocanda in servitutem Christi sua voluntate? Quis de abjuranda sua perfidia? quis de suo sibi reconciliando Rege Christo? *Deus est qui agat penitentiam super peccato suo: cæcis, quid fecit omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium.* Quali ex sola consuetudine, quasi sine ullo adhuc intellectu, sine ulla recta voluntate sine ulla ratione, quasi nec adesset homo, nedum Christianus.

Is. 2.

III. PUNCTUM.

QUÆ hodiernum igitur Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat, Nempe humana voluntas, quæ quidem quantum esset magis subiecta Christo, tanto ejus triumphum illustriorem redderet. & quantum etiam per peccatum magis erit disjuncta, tanto illum obscuriorem faciet, tantumque de solenni ejus deducet gloria, quantum à præstantissimo belli Duce detraheretur, cum vel ei parva diriperetur præda, vel ne illa sibi pareret, avocaretur. *Mutaverunt gloriam incorruptibilem Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominum.* Quasi non esset ipse Christus, aut quasi Christus non esset Deus, quem hodie singulari gloria colendum ducimus. *Repletus es tu ipse ignominia pro gloria,* dicit Dominus. Id est, in te ipsum peccator convertis quod Domino facis. Si de te Christus triumpharet, gloriosum triumphum ageret, & in glo-

Rom. 1.

Hab. 2.

iam turam redundaret; quod si de te non triumphat, ignominiosus erit triumphus, & erit ignominia tua talis triumphus. Hoc enim ipso quo de te non triumphat Christus, triumphat diabolus: hoc ipso quod non vis dicere sicut Apostolus, *Deo gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu*, vis de te dici hoc ab eodem Apostolo: *resipiscant à diaboli laqueis à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem*, & rex Graeco, circumducitur velut bello victi, vel ut feræ reti captæ. Quid autem ignominiosius quam sic à Christo transire ad demonem? Sic è captivo Christi captivum fieri demonis? Sic malle de te demonem quam Christum triumphare? Sic denique quam Christo putas hodie conferre gloriam, hanc sibi demoni jure quodam suo vendicet, quis te ipsum vendicat, te suum possidet. *Voluntarium servum sibi diabolus auctionatur*, inquit S. Ambr. *nominem iugo servitutis astrictum possidet, nisi se ei prius peccatorum arrendiderit*; sic & nemo peccat quin se illi vendat in servum. O dignum tali Domino servum!

Hocne est solemnitatem Domini agere? Hocne est triumphum Christi celebrare?

Quid prodest vias mundare cum immunda incedas anima? Quid prodest faces accendere, cum in tenebris amoules? Quid prodest externum procedere tenere ordinem, cum iatus animo procedas inordinatus? Quid honoris causa corpus & pare Christi, cum ab eo per peccatum longè magis distes quam à terra ecelum? Pro sunt illa quidem suo palam modo, nec sunt propter peccatores deferenda, sed privatim ita infuscantur à peccatorum; ut quod illustrius esset in triumpho, si duceretur in gratia, fiat ejus defectu tenebrius. *Quomodo obsecratum est aurum mutatus est color optemus dispersi sunt lapides sanctuaris in capite omnium platearum*! Filii Sion inelysi & amici auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manusum figuli?

Hæc & alia quæ deplorat Jeremias externa danna, vastationes rerum sacrarum, jacturam bonorum omnium superat eimur, quis non indolere? Quis non lamentare tu? At quia non appareret foris nostra de de cora, quia soli Deo patent, non hominibus, ideo co minora ducimus, & hoc unum videmur agere, quod videtur, quod autem non videtur, nostra nil refert. O Christe quid tuor animi tui? Quid interni sensus? Quid sacri peccatoris? Quid divina mentis? Nonne tu ipse es qui curam inter norum præ externis tantopere commendabas? Nonne tu ille ipse qui cæcitatibus & amenciarum condemnas eos qui quod deforis es-

set, mundabant, interna verò negligebant? An minus modò circa hæc animi quam dum olim mortalem vitam ageres? An minus modò successi peccatoris quo in nos ardeas? Nonne tantò id magis nobis verendum quantò te minus verendum præ bes? Nonne illud de te nobis pronunciatum? Porro *Triumphator in Israel non parcat, & panitudine non flectitur*. Tantine, peccator, erat ut peccatum hodie deponeres? Ut confessione mentis expiaret; & paratior celebrando Christi triumpho accederes? Non legisti quod post insignem partam victoriam, cum David à suis Ierosolyma velut in triumphum duceretur, expresse dicitur, *Viri Iuda adhaerere Regi suo*. Qui sunt viri Iuda, nisi viri confessionis? Hi nempe sunt qui adhaerent regi suo Christo, licet locorum intervallo sint longiores. Quamobrem *pro occupemus faciemus in confessione*. *SI CVT fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei*.

Quæ Psalmi verba possent urgeri vehementius, vel conjunctim cum præcedentibus vel separatim, hanc formando & declarando Veritatem practicam:

Sicut ab igne cera, sic deberent hodie peccatores à Christi petite facie.

RATIO EST, Quia quod ignis in ceram agit, hoc Christus in peccatores, si Christo consentire vellent, & sic perirent.

Sed deberent Christo velle consentire. Ergo & sic perire, non quidam homines, sed peccatores.

Quæ enim dua res sunt, homo & peccator, inquit S. August. peribunt peccatores ut salventur homines, totis ipsorum peccat sperentibus. Sic idem ipse S. Doctõr exponens verba Jonæ Prophetæ. *Adhuc quadraginta dies & Nini ve subvertetur*. **EVERTUNTUR**, inquit, peccatores duobus modis, aut sicut Sodomitæ, ut pro peccatis suis ipsi homines puniantur, aut sicut Nini vite, ut ipsa hominum peccata puniendo destruantur. Factum est quod prædixit Deus; eversa est Ninive quæ mala erat, & bona edificata est quæ non erat; instantibus enim manibus atque domibus eversa est civitas in perditu moribus.

Ad primam autem propositionem quid clarius, quam quod ex Deuteron. clamat Apostolus: *Et enim Deus nos igne consumens est!* Nonne & ipse Christus de se affumabat: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur?* Licet verò per illum ignem posset omne bonum intelligi, quod Christus in mundum attulit, verius tamen illa significatur gratia, qua omne malum culpæ vellet absumere.

Non

2. Cor 2.

2 Tim 2.

Lib. de vita beata.

Thron. 4.

Matth. 23. Luc. 11.

1. Reg. 15.

2. Reg. 20.

Es. 67.

Tract. 12. in Ioan.

12. Civit. 24.

Deut. 4. Hebr. 12. Luc. 12.

Non sic enit̄ circa omne bonum, aut circa omnes homines de suo dicit igne, *Et quid volo nisi ut accendantur*, sicut circa omne malum & circa omnes. Non vult inquam omnibus omne bonū, *Cum in domo patris aeterni mansiones multa sint*; Sed ab omnibus omne vellet excludi malum praesertim culpae, *Nolens aliquos petire*, inquit S. Petrus, *sed omnes ad poenitentiam reverti*.

Cum autē semper, tum hac profecto die quam sibi singulariter caram & honorificam designavit dubitari non potest, quin vellet hunc ignem in illis accendi omnibus à quibus vellet honorari: Vellet, inquam, hoc illo suo igne tam ardentem illorum peccata consumere quam libet̄ hodiernum ab eis cultum & honorem acceptat. Nam

cum *domina est honoris iniquorum non probat aliquid*, ut ait Sapiens: nonne si quorum hodie dona probat & honores, nollet eos esse in quos & impios? Nonne si laudem hodie sibi acceptam indicat ab ore hominum, nollet hos homines esse peccatores, cum sit expresse scriptū. *Non est spacio saluti in ore peccatoris*: Nonne sic Deus dicitur

Abelis munera potius respexisse quam Caini? *Gen. 3.*

Nonne sic amicos Jobi ad ipsum remisit Jobum quo intercedente fierent eorum munera gratiora? Nonne sic illis deique omnibus quibus dicit *non est voluntas mea in vobis*, dicit, *et munus non suscipiam de manu vestra*: Quam obrem si munus hodie, si laudem, si honorem vult suscipere, nonne prius suam velit in nobis esse voluntatem, id est, nos esse cum ipso in gratia, nos extra peccatum esse, nos illius igne consumi si velimus, sicut *cera fluit ab ignis face. Emundate manus, peccatores: et purificate corda, duplices animo.*

Vide in 1. parte de Purificatione Beatæ Virginis, ubi de ferendis cereis.

SED Christo consentire debent peccatores.

Ad hanc secundam propositionem minus etiam restat dubij, cum id certū quod agunt hodie Christiani, hoc agere debeant, id est, non fictē, nō simulatē, sed verē agere. Nonne sic olim in sacris præcipue clamabatur, *Age quod agis*, verē Deum honorato, quandoquidem illum honorare contendis. Nonne alioquin res est ficta & simulata, nisi quis planē consentiat in illud externum opus tam verē ex animo faciendum, quam apparet foris esse factum? Quale est autem, peccator, quale est illud opus, quod paras hodie? Quid moliris? Quid contēdis? Nonne est honor reddendus Christo? Nonne hoc suscipis? Nonne hoc vis? Nonne hoc velle debes ex animo, sic conjungi Christo sicut videris velle coram hominibus? Nonne ve-

rum illi & non simulatum vis deferre honorem? At cum verus non sit alius quam qui à Christo reputatur & quē ipse à te quarit, sicut audivisti, nonne cum illo simul conspirare debes, nonne in hoc ipsum illi cōsentire, illi adhaerere, illi cooperari, cum sine te nihil velit agere sicut sine illo nihil posses?

Cernitū, inquit David populo suo, quod *1. Par. 22.* Dominus Deus vester vobiscum sit, praebete igitur corda vestra & animas vestras, Q. d. quasi concluderet quod nobis est concludendum ex Veritate proposita, ne desitis Deo, sicut vobis non deest: finite vos ipsius igne accendi, quo peccata vestra consumantur, sicut fluit cera à facie ignis. Non minus ille vult hoc in vos agere quam ignis agit in cera: sic vos æque id velitis, sic vos non magis quam cera resistatis. Liberum quidē vobis est consentire vel dissentire, sed libertatē præbere debetis gratiæ, consentiendo potius quam dissentiendo, Nonne illi etiā liberum est hoc in vos agere quod ignis necessariō seu naturaliter agit in ceram? At non minus quam ignis certō ager, non minus quam si necessariō ageret certō ager, quantum vis agat libere. Quin potius, audi excessum bonitatis Christi, pateret̄ potius ignem non agere, non ardere, non ceram liquefacere, non consumere, quam se non ardere desiderio, non inflammari voluntate consumi tui peccati, quo te praesertim tempore cum aliis ad se honorandum convocat. *Mundi sunt oculi eius, ne videant malum, et respicere ad iniquitatem non poterit.* Quid est quod tu modō non idem sentias? Quid est quod libertatem in hoc ipsum non ita certō præbeas? Nonne tibi liberum est, vel adesse hodie vel abesse si velis, ab illo communitate, quo passim convenitur ad Christo debitas referendas palmas? Tu tamen abesse nolles; tu tam bebitem agnoscis pietatis officium, ut tibi quodammodo non putes esse liberum non adesse: nec cera magis fluit à facie ignis, quam quaecunque obstacula quæ te possent inde avocare, deficiunt & quasi liquefiunt aspectu tanti debiti. Solum te manere videtur libertas, ut id unum agat quod debet. Cur non porro pergat ulterius? Cur non cogitas te non minus debere sacris hodie interesse persolvendis, animo rectē composito, quam corpore, quandoquidem agitur de honorando Christo, qui animo magis quam corpore honoratur? Aut si non ignoras tale debitum, cur non reddis æquē ac aliud? Cur te non reddis illi gratiosum, quem dicis te velle pro debito tuo colere, quē tamen probē scis non posse:

posse debite colere, nisi te illi gratiosum reddideris. Nonne hoc est pravaricari? Nonne hoc est una manu destruere quod altera construas? Nonne hoc est in duas partes claudicare? Nonne hoc est Arcam & Dagonem simul statuere?

If. 46.

Memento istud & confundamini: redite pravaricatores ad cor: recordamini priora seculi, quoniam ego sum Deus. Quasi diceret, hæc cogitate quæ cogitari non possunt sine confusione, nec eorum sentiri potest confusio sine pio cordis affectu, quo tandem, liquefacti peccatis qua parte peccatores estis. Quod si tali pietatis sensu non emollimini, revocate in mentem quæ prioribus sæculis supplicia. Deus sumpeit ab his, qui Arcam aut res sacras profane tractaverunt. Nam ille ipse est Deus qui olim & qui modo à vobis colitur; ille ipse ignis qui ardore justitiæ consumet eos in interitum, qui ardore bonitatis consumi noluerunt in salutem. O sancta Prophetæ vota, o antiqua sanctorum desideria, quod

tandem spectabatis, cum è cælo in terras sic Dominum evocaretis: *Vitam dirumperes cælos & descenderes: à facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabescerent, aqua arderent igni. Ecce jam torres dirum puntur cæli & descendent; nec dubium quia ab eius facie multi montes defluerint; Sed cur non omnes? cur tam multi adhuc indurati? Cur tam multi bonitate tanta magis etiam obfirmantur quam emollescunt? Hoc est scilicet quia licet ignis ceram liquefacit & obdurat lutum, sic lutozæ mentes illo divino igne magis indurantur, aut qui ceræ sic indurantur, apparet eos esse lutosos & terrenos homines.*

Contra est illa Veritas quæ infra in hac parte declaratur, ubi de cælesti pane, *Quo qui vivunt, Cælestes sunt: & sic in suo vivunt corporibus sicut Cælestes in Assumptis. Vide Fer. 5. 6. & Sabbathum Hebdom. 13. Quod etiam multa huius & sequentis septimanæ referri possunt.*

FERIA SEXTA.

DE EVANGELICA DOCTRINA, A CHRISTO DOMINO TRADITA ET SUMMATIM CONTENTA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Dabit vobis Dominus panem arctum, & non faciet avolare à te ultra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tua audient verbum monentis: hæc est via, ambulate in ea. If. 30.

VERITAS PRACTICA.

Sacra Christi schola, Sacro-sanctum Sacramentum.

Hic totum disces Evangelium, brevi compendio, nullo impendio.

RATIO EST, Quia totius Evangelij quoad moralem doctrinam & practicas veritates, de quibus hic igitur, breve compendium hic continetur Christi verbis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Quorum proinde verborum vim & sensum si facile didiceris, disces brevi compendio & nullo impendio totum Evangelium.

Luc. 9.

Ad horum verborum vim & sensum facile disces ex Sacro-sancto Sacramento

Ergo hic totum disces Evangelium, brevi compendio, nullo autem impendio: quod quam sit fructuosum, satis patet.

I. PUNCTUM.

MULTIFARIAM, inquit Apostolus, *Hebr. x.* multisque modis Deus olim loquens in Prophetis, novissime diebus istis, nobis locutus est in filio.

Cogita quam potenter, quam efficaciter loquebatur dum viveret, Erat enim docens sicut Matt. 7. potestatem habens, & non sicut Scriba eorum & Pharisei, NVNQVAM locutus est homo, sicut Ioan. 7. hic homo.

Et verò ut absolutam eorum omnium quæ ad formandos mores commendabat summam aliquam faceret, & breve quoddam compendium

fic

hic identidem se sequentes admonerat, *si quis vult post me venire, abneget seipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me*; Quibus in verbis quidquid continetur, cum eminenter & excellenti quadam ratione contineatur in sanctissimo Sacramento, nonne *Sacra Christi Schola* dici potest? Nonne *hic totum Evangelium brevis compendium, & nullo certo impendio, cum hoc tantum postulatur, ut consideres quid hæc verba significant; & te his affici sinas cum gratia ut id libenter velis exequi quod faciendum didiceris.*

Hoc itaque diligenter investigandum, quomodo tota moralis & Evangelica Christi doctrina compendiosè contineatur paucis illis Christi Domini verbis. Quod ut manifestius fiat, expende quod sæpius alibi dictum est, universam hanc nostram spirituales vitam, in his tribus consistere: Primò quidem ab inordinatis motibus concupiscentis appetitus circa bonum sensuale abstinere; deinde ut motus irascibilis circa malum sensibile sustineatur; ac demùm sua quique in vocatione quod sibi agendum viderit, id tranquille agat in Domino.

Cum enim voluntas humana naturaliter duos præcipuos habeat motus ad quos ceteri omnes referuntur, unum scilicet complacentiæ in bonum sibi connaturale: tum alterum displicentiæ naturalis à malo sibi contrariò: hinc fit ut omnis in ordinatio vitiorum ea sit, vel quod nimis & inordinatè homo feratur in illud suum bonum, vel nimis aversetur malum; ac proinde tota virtutum ordinatio contra naturales illos motus in eo præcipuè consistit ut abstinemus seu contineamus nos, in illo bono: & oppositum sustineamus malum. Nam sicut vita naturalis continuis duobus cordis moribus continetur, quos diastolem vocant & systolem, id est, dilatationem & contractionem, unde est eius pulsus & agitatio: sic vita sensualis & animalis, duabus illis motionibus, complacentia videlicet qua dilatatur ad bonum sensuale: & displicentiâ qua contrahitur ad malum sensibile: unde sequitur quod quemadmodum suffocatione, aut aliunde impeditis illis cordis motibus, humana vita tollitur; ita mortificatione seu virtutum exercitio repressis istis vitæ sensualis appetitionibus intereat illa necesse est. Reprimuntur autem abstinendo & sustinendo, unde ad perfectam onem restabit tantum agere quidquid agendum occurrerit; in quo perfectè agendo nulla prorsus erit difficultas, cum nulla

superfit naturæ repugnantia quæ sublata est per mortificationem utriusque appetitus, ut dictum

JA M verò quàm sapienter Dominus illa tria suis comprehendit verbis, facile est advertere. Nam quod dicit *ABNEGET SEMETIPSUM* perinde est ac diceret, *abstineat à prava concupiscentia* Tum quod pergit *ET TOLLAT CRUCEM SVAM*, hoc est, *sustineat quod sibi grave est; ac deniq; quod addit ET SEQUATUR ME*, Id est, *agat, & operetur in sua vocatione, exemplo ipsius Christi qui sic vitam suam instituit, ut nos idem facto doceret quod verbo; unde illud est sancti Augustini: *liberum continere ijs qua dicuntur bona, & sustinere qua abundant mala. Continentia est, sollicitas mundi non credere: sustinentia, iniquitatis mundi non erodere. Et ideo Christus Dominus omnia bona mundi contempsit, & mala sustinuit, ut nec in illa quæretur sollicitas, nec in ista timeretur infelicitas, itemque alibi: *Omnia qua habere cupientes non rectè vivebamus, carendo vita fecit: Omnia qua vitare cupientes à studio deviamus veritate, perpetuando asjecit.***

Serm. 245.
de Temp.

l. de Vera.
Relig. c. 16.

Mich. 2.

O quis prætexat ignorantiam vel rerum discordiarum multitudinem cum tam paucis omnia comprehendantur! Quis verò difficultatem assit objicere, cum suum videat ducem & magistrum non minus exemplo suò quàm verbo edocentem! O quàm rectè dictum à Propheta: *Transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum: Ut scilicet eò primus eat quò se sequentes vocat,*

II. PUNCTUM.

SED hæc tria facillimè percipiuntur in Sacrosancto Sacramento.

Et quidem duobus præcipuè modis, objectivè, & subjectivè. Objectivè considerando statum eius corporis seu modum sacramentalem quò ibi existit. Talis enim est ut totus sit in his tribus, *ABSTINENDO, SVSTINENDO, ET AGENDO*; primo quidem abstinere omni actui vitæ naturalis: licet enim habeat oculos, aures, linguam & alia corporis membra, non tamen ijs utitur, non ijs videt, nec audit, nec loquitur; sed alio prorsus spiritali modo. Deinde quantum quidem pati iam potest, quibus non injuriis & contumeliis subjacet, & quæ non patientia illas suffert? Ac denique perpetuò illic agit & operatur, conferens gratias omnibus, quotquot se ad eas dignè recipiendas obtul-

Ioan. 5. obtrahitur t. Pater noster usque modo operatur, & ego operor. Sic itaque objective dicitur id docere, cum se facit objectum in quo per fidem discitur hoc ipsum ab eo fieri. Sic & propterea dicitur *Pater noster & intellectus*, quia dum vivit vitam intellectualem & spiritualem, facit nos etiam intelligere & capere quænam sit illa vita spiritualis, & in quo consistat, quasi nobis diceret, *Quod me videritis facere, hoc facite. Si quis mihi ministrat, me sequatur.*

Iud. 7. Deinde verò subjective, id efficacius etiam promovet; id est, hoc ipse in nobis efficit quod in se facit; nempe nobis communicat hanc spirituale vitam, ut, quod ait Tridentinum, *Vivamus vitam illius qui dixit, qui manducat me. & ipse vivet propter me.* Sicut enim anima nostra nos ita vivere facit vita naturali, ut ipsa in nobis vivat, in nobis agat & operetur; ita Christus dando nobis vitam supernaturalem vivit in nobis, vivit vita sua spirituali, vita Sacramentali, vita illa qua vivit in Sacramento, & quam in nobis efficit. Quæ quidem vita cum tota sit, ut dictum est, in abstinendo, sustinendo, & agendo, quid sequitur nisi ut ipsi toti simus in his tribus, aut non simus in eius vita totum? Sicque evidenter fiat ut non tantum objective in Sacramento percipiamus illam trium verborum vim in quibus summa est doctrinæ moralis Evangelicæ, sed in nobis etiam ex eodem Sacramento sentiamus vitalem eorum effectum, & efficacem virtutem, ut in actu & re ipsam quales nos oportet esse intelligimus. Sequor autem si quomodo comprehendam, in quo & comprehensus sum à Christo Iesu. O verè nobis promissum, & verè nobis datum *Doctorem iustitiae*, qui simul omnia tam facile docet, ut tribus verbis omnia doceat: & quæ facienda docet, ipse in nobis efficiat!

Ioan. 4. *Ego sum qui loquor tecum:* aiebat quondam Samaritanæ: nobis nunc verò particulatim, ego sum qui tecum ambulo, qui tecum sedeo, tecum omnia facio, ut sic omnia mecum facias, verèque illud impleatur: *Vbi sum ego, illic & minister meus erit.* Ac rursum: *Qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulare, & ipse ambulare.*

Ibid. 12. *1. Ioan. 2.*

III. P U N C T U M.

SIC ergo sacra est Christi schola, sacro-sancti, Sacramentum ubi totum desas Evangelium breviter compendio, nullo in pendio; Quia totum in

his tribus consistit, abstinendo, sustinendo, & agendo, quæ in paucis Christi verbis continentur, quorum virtus & efficacitas ita simul lucet & ardet in Sacramento, ut ex luce fidei videamus quemadmodum ibi vivit Christus ut docuit, & ex ardore charitatis qua in nobis ipse vivit, sentiamus quod eandem vitam in nobis operetur. *Et vos nutritionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis,* inquit dilectus Apostolus, & non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium: & sicut docuit vos manete in eo. *1. Ioan. 2.*

EGO EGO locutus sum, & vocavi eum, adduxi eum, & directa est via eius, accedite ad me & audite hoc. Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel: *Ego sum Dominus Deus tuus docens te vitia, gubernans te in via qua ambulabis: utinam attendisset mandata mea.* *Is. 48.*

Hoc est verbum consummans & abbrevians in aequitate, quia verbum brevium facit Dominus super terram, sicut prædixit *Isaia*, inquit *Apostolus.* Hic est preparatus mens domus Domini, de quo idem Propheta & de quo omnes dicent, *venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius.* *Rom. 9. Is. 10.*

Hæc est domus disciplina quò nos invitat Sapiens: *Appropiate ad me in doctis, & congregato vos in domum disciplina, quid adhuc retardatis, & quid dicitis in huius? Comparete vobis sine argento, & collum vestrum subijcete iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim invenire eam.* Quasi diceret quod expressis verbis sæpe inculcat sanctus Chrysostomus: *Non est hic impendium, non est hic labor, non est hic temporis excruciatio sufficiens, & totum factum est.* Licet aliqua verò in praxi difficultas diceretur: qualis illa tandem pro rei de qua hic agitur dignitate! quam longè alia libenter exhauritur pro cæteris rebus perituris! si à sola nostra voluntate cum gratia sic dependerent dignitates, pecuniæ, prædia, præsentisque vitæ reliqua commoda, quis illa nollet, aut quis nollet necessariam illis acquirendis difficultatem? *Hom. 26. ad popul.*

Vide in 2. parte, Feria 6. post Cineres ubi hæc opportuna declaratur Veritas,

Qui te à sanctitate acquirenda excusas, ex aliis acquisitis bonis te condemnas,

SABBAa

S A B B A T O.
DE MIRACVLIS CHRISTI DOMINI
RURSUM EDITIS IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus,
escam dedit timentibus se. Ps. 110.

VERITAS PRACTICA.

Nisi Christo resisteres sic te Christus in se, sicut panem consecratum, converteret.

RATIO EST, Quia Sacramenta suum semper habent effectum nisi ponatur obex.

Sed effectus Sacramenti Eucharistia singulariter inter alios commendatus hic est, ut te Christus in se convertat, modo proportionato seu convenienti sicut panem in se convertit.

Ergo nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum converteret; unde apparet & quam illi resistas, & quam illud sit grave.

I. P U N C T U M.

Q UÆ tria in miraculis Christi semper eminebant, Potentia, Bonitas, & Sapientia; ea manifestè apparent in mirabilibus, quæ quotidie operatur circa sanctissimum Sacramentum. Quæ bonitas sic se omnibus communicare! Quæ potentia tot uno momento miracula edere! substantiam panis & vini à speciebus separare! species illas sine ullo subiecto sustentare! totum suum corpus in tam angusto constituere! totum in tota Hostia & totum in singulis partibus collocare! Verè videmus quotidie mirabilia &c. quia Prophetam magnam surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam.

LUC. 7.

Quamnam verò sapientia, quamque admiranda, dum documenta tam varia tamque salubria in illis includit miraculis! Quod enim pereunte panis substantia remanent accidentia, hoc indicat sic nos convertendos intus in Christum licet extra talem quoad formam maneamus. Accidentia suo à subiecto separata significant motus nostros naturales sic posse à concupiscentia

Haynesius Pars tertia.

contineri. Effectus quos illa producunt accidentia sine ullo subiecto repræsentant operationes vitales animæ quæ citra ullum animi detrimentum produci possunt. Esse totum in qualibet parte, nec maiorem esse in maiori Hostia quam in minori, docet nos sic perfectè omnia facere nulla ut in re vel exigua desimus sicut in præcipua. Quis sapiens & custodiet hæc? Et intelliget misericordias Domine.

Ps. 106.

Consideranti verò attentius circumstantias quæ hæc miracula comitantur, tam singulares & stupendæ apparent, ut is exclamet necesse est memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus. Quod enim Christus aliquando, vel quod Petrus, Paulus, aut alii viri sancti miracula per divinam interdum virtutem ediderint, quid mirum, cum tales tantiq; viri essent; sed ad unam Sacerdotis vocem quotidie ac singulis pene momentis & uno simul tempore tot ubique locorum multiplicari miracula, quot Hostiæ consecrantur! hoc verè est admirandum.

Cum autem æquè vellet Christus nos in se convertere sicut converti panem in corpus suum, & vinum in sanguinem, quid est quod non æquè convertimur? Nonne maiorem quàm ceteræ creaturæ Christo debemus obedientiam? Ita planè, nec ulla nos inde ratio iure avocare potest; sed quia liberi sumus & libertate abutentes Christo resistimus, ideo id in nobis non efficitur. Quod certè non minus pendendam est, quàm damnosum. Quamobrem ut seriò prospiciatur, sic proponenda fuit veritas, ut, quod est in hac materia magis probrosum & stupendum, tanquam certum tibi persuadeas, Quod nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum converteret.

Ratio quæ petitur ab effectus Sacramenti certitudine, tam certa est quàm ipsa effectus certitudo atque infalibilitas de qua sic Tridentinum

F tinum

tinum: Nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet. Et alibi: Si quis dixerit Sacramenta nova legis non continere gratiam quam significavit; aut gratiam ipsam, non ponentibus obicem, non conferre, Anathema sit. Rursumque consequenter: Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi ea rite suscipiant: sed aliquando, & aliquibus: Anathema sit. Potestne certius aliquod defini? Quod autem dicit de gratia, perinde est ac de effectu, cum effectus Sacramenti sit illa gratia quæ ad certos quosdam effectus datur. Ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest. NON dixeris, Per Deum abest.

1. Cor. 10. 16.
Sess. 6. c. 9.
Sess. 7.
Can. 6.

Can. 7.

2. Tim. 2.
Eccl. 15.

II. PUNCTUM.

SED effectus Sacramenti Eucharistia singulariter inter alios commendatus, hic est, ut te Christus in se convertat, sicut panem consecratum in suum corpus transmutat.

Non pari quidem modo, non substantiæ transmutatione, non separatis naturalibus à subiecto accidentibus: sed mutatione vitæ; sed participatione gratiæ; sed ineffabili quadam diviniæ communicatione naturæ quam variis similitudinibus, & diversis loquendi modis explicant sancti Patres. Sanctus quidem Chrysostomus de re ipsa comprobanda magis sollicitus quam de modo, sic pluribus hunc singularem prædicabat effectum: Semetipsum, inquit, nobis commiscet, & non sive tantum, verum & ipsa re nos suum efficit corpus. Et paulo post: Quod angeli videntes horrescunt, neque libere audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pacimur, huic nos unimur, & facti sumus unum Christi corpus & una caro. Et alibi: Non tantum per Charitatem, verum etiam ipsa re in illam miscemur carnem; propterea semetipsum nobis immiscet & Corpus suum in nos contemperavit, ut unum quid simus tanquam corpus capiti coaptatum. Itemque rursus; Nos in unam cum illo massam reducimur, effecti unum Christi corpus & una caro.

Hom. 60
ad pop.
aut.

Hom. 61.

Hom. 83.

Orat. Ca
tech. c. 37
l. 4. in
Ioan. c. 17

S. Gregorius Nyssenus, paulò explicatius: Sicut parum fermenti sibi assimilat totam conspersionem, ita corpus Christi cum fuerit intra nostrum, totum ad se transmutat & transfert. Sic S. Cyrillus Alexandrinus: Sicut si quis liquefacta cera & aliam ceram infuderit, alteram cum altera per so-

tum commisceat necesse est, sic qui carnem & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita coniungitur ut Christus in ipso & ipse in Christo invenitur. S. verò Cyrillus Jerololymitanus sic brevius nec minus efficaciter: Concorporei, ut ita dicam, & Consanguinei Christi facti estis. Et post pauca: sic efficitur Christi fieri hoc est Christum in corporibus nostris ferentes: sic secundum beatum Petrum divina natura consortes reddimur. Sanctus quoque Hilarius ex pluribus Christi verbis hoc idem fusè declarat. At Divus Thomas id clarè explicat ex modo quo traditur hoc Sacramentum nempe per modum cibi & potus.

Sanctus denique Ioannes Damascenus hanc aptissimam offert similitudinem: Quemadmodum illa qua mediante igne aurum attingunt, deaurantur: sumptoque colore vel ferrum auri instar resplendet, ita fideles qui dignè ad Sacramentum corporis Christi accedunt ac mediante igne Charitatis carnem eius Sacramentissimam contingunt, eadem uniantur Christo, adeoque similes videntur vita & opere, & quadam ratione sunt. Quasi diceret, ferrum ignitum vel deauratum semper est ferrum, sed per ignem & aurum quibus coniungitur sic mutatur, ut ferrum quodammodo esse desinat, & per ignis atque auri proprietates quas induit, ignis & aurum esse videatur. Hic est effectus ignis & auri ut sic ferrum & quidlibet in se transmutent, sic planè de effectu sanctissimi Sacramenti sentiendum. Adstupescere vel tantæ bonitatis diviniæ quæ id velit: vel tantæ malignitati humanæ quæ id nolit.

III. PUNCTUM.

HINC igitur nisi Christo resisteres, te Christus in se sicut panem consecratum converteret. Quia hic est effectus Sacramenti non minus infalibilis ex parte Christi, quam effectus verborum ipsius Christi per quæ panis consecratur & transmutatur in Christi corpus. Undenam credis ex prolatis verbis quæ dicuntur Sacramentalia, statim confici Sacramentum, nisi quia sic infalibiliter ordinatum & statutum est à Christo Domino? Atqui ab eodem sic ordinatum est ut Sacramenti effectus tam certò produceretur, nisi exponatur; quid ergo est, quod non in te producit nisi quia panis obicem, nisi quia resistis? Sic omnino Sacramentum non fieret nisi sacerdos proferret verba omnia proferenda, nisi esset materia debita & nisi haberet intentionem conficiendi Sacramenti, quia sic poneret obicem, quo

posito

posito nihil profus efficitur, & quo sublato fit infallibiliter quod significatur fieri.

Quid hic hæres? quid dubitas? quid non clarum & apertum? Dices forte alios referri fructus & effectus Sacramenti; sed esto, dum hic inter alios sit æquè certus effectus, manet probum tibi certò inferendum, te Sacramento resistere, nisi hunc referas fructum & effectum: sic autem certus est & determinatus, ut ad eum velut notio-riorem & firmiorem alii omnes referantur. Sic S. Leo: *Non aliud ait participatio corporis & sanguinis Christi, quam ut in id quod sumimus, transeamus*; Id est, eo cætera omnia referuntur, hic est præcipuus finis & effectus Sacramenti. *Non me in te mutabis, sed tu mutaberis in me*, ait Dominus S. Augustino.

Jam vero vide, quid sit Christo resistere in re tanti momenti! Quid times te in Christum converti? Quando aliquid de te detrahendum & perdendum esset, nonne id libenter profundendum esset pro ejus cultu qui se tam miris modis deprimi & deperdit, si fas est ita loqui, ut bene de te mereatur? Sed quem te ipsum facis?

Putasne si convertereris in Christum, deterius aliquid tibi adveniret? Quid dabis Christo quod non ille restituar & renumeret infinite quovis distanti pretio? Dabis vitam tuam animalem, & ille dabit suam divinam; compara simul utramque vitam; neque id ita respicias quid forte des quam quod recipias. Non est dare nec perdere quando quid vilius mutatur in pretiosius. Quando præter virgas & flagella Deus nihil daret, essent flagella dona, nec dona essent recusanda. Certè tantò minus excusaris cum nil præter gratias tibi offert & negligis; cum nihil minus quam seipsum tibi tradit, & quasi major ipso esses tu munus averfari! Nunquid Deo potest comparari homo? An ignoras quid manna recusantibus, pœnæ quondam contigerit? Hinc illa veritas infra explananda:

Qui divinam expellit Sacramenti gratiam, non minus peccat quam qui olim manna repulerunt.

Iob. 22.
Sabb.
Hebd. 13.

D O M I N I C A
INFRA OCTAVAM CORPORIS CHRISTI,
QUÆ EST
SECUNDA POST PENTECOSTEN.
DE CONVIVIIS QUIBVS CHRISTVS
DOMINVS INTERESSE VOLUIT,
UT AD SUUM NOS INVITARET.

Homo quidam fecit Cœnam magnam, & vocavit multos.

Luc. 14.

CUM in his duabus Hebdomadis nostrum sit institutum celebriores Christi Domini actiones, diebus singulis proponere considerandas in sanctissimo Sacramento; quæ nobis hodie proponitur ejus actio, pars illa est conversationis humanæ quam tenuit in auleis conviviis & hospitiiis, quò vocabatur. Mirum certè quod sic Christus vellet cum hominibus convivere & convivari: sed tamen decentissimum & fini quem sibi præstituerat convenientissimum, ut expressè docet D. Thomas, tota quæstione quadagesima tertiæ partis.

Quam obrem considerari tantisper posset in illis variis, quas frequentavit, mensis, ut modè in omnibus, ut accommodatè ad omnes, ut sapienter ad quæcunque occurrerent salubri documento condienda, & ad Sacrum suum epulum quod destinabat celebrandum nobiscum referenda. Vide illum in Cana Galilææ, ut inuitatus ad nuptias aquam in vinum mutat; nonne hæc est manifesta

Iob. 22.

F 2

nostris

Matth. 9. nostri figura Sacramenti? Vide apud Matthæum recens conversum, ut Publicanos & peccatores secum admittit, ut murmurantes propterea Pharizæos compescit, ut se medicum profiteretur, quo non sit opus valentibus sed malè habentibus: quid expressius ad illam quam in altari nobis exhibet, indicandam benignitatem? Quoties verò tam sæpe observatur, num more Pharizæico manus lavet, dum cibum sumit, docetque potiore internæ status quàm externæ deducendam esse rationem: quid propius ad dignum & probatum Sacramenti usum? Ubinam verò Zachæi aut Magdalenzæ melioribus antea factæ iacturam vitæ refarciunt consiliis, quàm in hoc sacro convivio?

Luc. 7. 19. Ne porrò longius diffundatur oratio, subsistamus in aperta nobis hodie cujusdam principis Pharizæorum domo, ubi recumbens Dominus, insignem illam de cœna magna parabolam cœpit enarrare, quâ certè nihil opportunius, sive ad frequentem, sive ad dignam Sacramenti participationem commendandam. Sicut enim à frequenti, sic à digno communionis usu, multis suis avocantur domesticis rebus seu potius rerum cupiditatibus, aut aliis præteritis causis, quibus suo modo respondent invitati Domino, rogo te, habe me excusatum. Quas tamen causas & excusationes omnino nullas esse prima hæc demonstrat.

VERITAS PRACTICA.

Qui se excusat invitatum, accusat invitatum.

RATIO EST, Quia qui se excusat invitatum ad cœnam seu ad frequentem communionem, præterdit justam excusationis suæ causam.

Sed cum invitat Dominus, non potest justa præterdi excusationis causa, nisi simul accusetur invitans.

Ergo qui se excusat invitatum, accusat invitatum. Quod cum sit manifestè impium, cavenda talis excusatio, & audiendus Christus, quibus ille cumque modis nos ad cœnam suam vocet.

I. PUNCTUM.

Matth. 20. **Q**UID est quod vocati ad vineam operarii cum essent otiosi, dixerunt se excusantes; Nemo nos conduxit; vocati verò ad cœnam magnam non negarunt nec dissimularunt se vocatos, sed rogarunt se excusari, quasi non possent ire, quò vocarentur, suis implicati negotiis, & domesticis distenti curis?

Digna certè quæ primo in aditu consideretur observatio; nam aliud est, se excusare quod non sis invitatus; & aliud, quod invitatus non possis ire commodè quò vocaris. Excusant se operarii, quòd non sint vocati, nec arguuntur, quia revera donec omnibus constet sua vocatio certum in vitæ statum, atque illum præcipuè qui vineæ nomine designatur, non possunt illum securè aggredi; neque is tam evidentè status omni constat ætati. Dicunt itaque qui nondum agnoscunt certam de se Dei voluntatem, *Quia nemo nos conduxit: Sed qui vocantur ad*

cœnam, non id usurpent, non id causentur non id excusent, quia statim atque ipsa floret ætas, statim atque fides ætate discernit inter panem Sacrum & vulgarem, tam apertè patet cœnam esse in Ecclesia; quàm ipsa patet Ecclesia; tam multi porrò sunt nuntii, qui nos ad illam clarè vocent cœnam, quàm multi sunt qui cœnam magnam de qua hodie memoratur parabola, factam interpretantur mensam. Quàm sine autem illi multi, quis non videat? Et quis illos hodie nos invitantes non audiat? cum in id universam conspirare simul Ecclesiam facile possit advertere, quæ hodierna Dominica talem elegit Evangelii sui lectionem, meditationum nostrarum materia, & sacrum concionum argumentum? Cur enim hæc proponit parabolam, nisi ut Concionatores suos velut servos & nuntios provocet, qui nomine Domini denuntient omnibus, quòd quàm verum est paratam ab eo cœnam esse, tam certum sit, eum velle nos esse simul paratos ad illam frequentandam?

Illam est Sapiëntia quæ in sacris Proverbiis, *adificavit sibi domum, excidit columnas septem, immolavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam, misit ancillas suas ut vocarent ad arcem: si quis est parvulus veniat ad me, & insipientibus locuta est, venite, comedite panem meum, & bibite vinum quòd miscui vobis.* Ancillas vocat quos diximus servos & nuntios, quia suaviter efficaces esse debent; & jubentur præcipuè parvulos & insipientes adhortari ut veniant, quia de his dubitari posset, atque ut omnibus pateat, neminem nisi volentem arceri, nisi volentem in peccato persistere, nisi volentem se oblati privare bonis.

Quamobrem nemo negare audeat se invitatum, sed audent invitati se multis excusare & rogare,

rogare, ut ipsorum proberent excusationes, quasi non possint, quasi non deceat, quasi non debeant; At frustra, quin & impiè; Nam dum se invitati excusant, accusant invitantem. Ita commodius videtur proponenda veritas, tum ne actum agamus, multa illa congerentes, quæ à multis referuntur de frequenti communionis usu; tum ut Evangelicæ propius inhæreamus parabolæ, in qua se invitati excusant; tum ut quàm impiè se excusent, apertius liqueat.

Sic autem manifestè declaratur: nam quisquis se excusat præ tendit justam excusationis suæ causam & rationem: præ tendit nempe se à culpa purgare vel à nota infamiæ, vel ab aliquo probro, quod sibi fortè possit objici, nisi se purgaret & excusaret. Quid niteris bonam ostendere viam tuam? Dilexisti enim absque peccato & innocens ego sum. Hoc est videlicet, quod excusatione præ tenditur, quod certè frustra contenderetur, nisi justa proferretur ratio, vel apparen ter justa & probabilis aut adumbrata. Quid clarius? Narrasti quid habes ut justificeris, ECCE ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris, non peccavi, Id est, convincam te mendacii & fallitatis; rationes tuas evertam, nullas esse ostendam, ac proinde nullam excusationem quæ illis innititur ruinosis structuris. Adam ubi es? INTERROGAT, inquit Eucherius, Ut suis quisque responsionibus convincatur, quia licet non ignoret quod sibi vult indicari, vult tamen delinquentem etiam responsionis testimonio reum statui; hoc est, ex ore proprio judicari. Quod certè est expavescendum.

II. PUNCTUM.

Sed cum ad suam vis Dominus invitatus cœnam, non potest iusta præ tendi ratio, si ve legitima excusationis causa, nisi simul accusetur invitans.

Nam vel invitans Dominus ignorabat talem causam, vel probè noverat. Si dicas ignorasse, vide quid dicas, vide qualiter impietate obvolvas, accusando Christum ignorantia, Nonne ad hanc vocem toto infemis corpore? Nonne iam statim cum Apostolorum Primò dices: Domine tu omnia nosti. Quod si probè noverat te legitimum reculandæ rei quam à te postular, habere causam, facis illum imprudentem & injustum, qui à te petat quod dicis te illi non posse legitime nec justè reddere. Quantum enim est æquum & rationabile, ut quod petit, neget; tam ini quum erit & irrationabile, quod illud à te petat.

Itane verò de Christo sentis? Aut si de Christo ita sentis, nonne illum accusas? Nonne condemnas? quid gravius quam illum dicere vel ignarum vel imprudentem & iniquum? Quid dicemus, inquit Apostolus, Nuncquid iniquitas apud Deum? absit. Et tamen hoc est quod dicis, si cum te ad suam invitatus cœnam, te legitime dicis excusatum.

Rom. 9.

III. PUNCTUM.

NONNE hinc igitur certa & evidens est veritas, Quod qui se excusat invitatum à Christo ad cœnam, accusat Christum invitantem? Et nonne satis est potens & valida consideratio ad deprimendas illas excusationes, atque ad debitum agnoscendum celebrandæ frequentius sacræ mensæ? Nam si saltem in illa tua Communionis infrequentia, te inertia accusares, si tuum esse vitium agnosceres: aut si te saltem non excusares, quasi legitime desis invitanti, quasi non possis religiose nec rationabiliter quod à te petitur; minus grave videretur quod peccas; sed accusare Christum! Accusare Christum inscientia, qui te non posse nesciat quod à te petit; vel imprudentia simul ac injustitia, qui hoc à te petat quod non possis nec debeas! hoc certè crimen est inexpiabile. Nuncquid condemnabis me ut tu justificeris? Quasi diceret Dominus, dum te justificas, me condemnas; hoc est autem tam impium, velle Deum condemnare, ut ne hanc impietatem contrahas, te justificare desinas.

Iob. 40.

Quid hic hæres? Quid dubitas? Nonne agnoscis, utrumque quod emergit nefas? Nonne agnoscis quam sit nefarium, sic Christum accusare, quamque sit evidens te illum accusare, dum te excusas? Hoc postremum fortè dissimulabis, hoc te negabis velle, negabis te hoc agnosce re. Sed audi rursum & responde, quid de illo sentias qui punit immerentes, qui pœnas illis deauntiat quasi reis, qui se tamen reos negant. Nonne si rei non sunt, ille qui punit, injustus est? Atqui hoc est quod de Christo affirmas, si te legitime dicis excusatum, hoc est quo illum manifestè dicis injustum: nam ille est qui pœnas his decernit qui se invitatos excusant, ille est qui iam eos hac pœna mulctat, Nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. Nonne igitur aut illi rei sunt & inexcusabiles: aut si excusantur, ille injustus est; & hoc ipso quo punitos excusas, tu accusas punientem? Licet enim dici posset nullam injulitiam Deo notam injuri posse,

Apud Molinam Carth. Tract. 7. & alios.

Ier. 2.

Jf. 43.

Ier. 2.

Gen. 3.

v. 9.

Ioan. 11.

posse quantumvis innoxios puniat; nec infligant à Deo poenam semper esse notam & signum peccati culpæ: hoc tamen dici non potest, cum aliquos Deus, nominatim ut nocentes & particularis noxiæ reos punit. Sic autem invitatos punit, sic illos antè peccasse iudicat, sic iudicatos condemnat. Aut certe si sunt innocentes, quomodo iuste tanquam nocentes iudicantur & condemnantur? O quam ille contrà sapientiùs, qui sic Deo loquebatur; *Nunquid perdes iustum cum impio? absit à te ut rem hanc facias. Et occidas iustum cum impio, fiat que iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc.* I. Et inq; *Sapientis: cum sis iustus, iuste omnia disponis, iustum quoque qui non debet puniri, condemnare, externum existimas à tua virtute.*

Abrah.
Gen. 18.

Sap. 12.

Gen. 3.

Quamobrem Christus, ut dictum est, cum recusantes invitatos tanquam reos puniat, non potest in illis puniendis dici iustus, si non essent rei; nec potest dubitari quin illum tanquam iniustum accuset, qui ab eo punitos excuset tanquam innocentes, ac proinde tandem agnosce quid sit se à cœna vel sacra mensa excusare. Non est tantum, non est se privare fructu tam uberi, qualis inde colligitur, sed est crimen accersere, poenasque consequentes, quibus advertendis nulla prosit excusatio. Sunt illa scilicet ficus folia, quibus se primi nostri parentes obtegere voluerunt, cum ejus fructu potius uti debuissent, ut rectè observavit S. Ambrosius; *Posteaquam, inquit, primi parentes spoliati os se illa sinceritate & simplicitate viderunt integra incorruptaque natura, quarere mundana & manufacta ceperunt, quibus nuda sua mentis operirent. Docet ergo me Adam quid sint folia, qui posteaquam peccavit, de folio ficus, fecit sibi cinctorium, qui de fructibus magis ejus gustare debuerit. Fructum iustus eligit, folia peccator. Voluit se operire quibusdam ficus foliis, fortasse quibusdam manibus & umbratilibus sermonibus, quos compositis mendacis assuens ad operiendam conscientiam sua mentis, factique velamen, peccator in xii, ut pudenda sua contegat. Iacit enim super se folia, qui culpam velare desiderans, aut diabolum delicti memorat auctorem, aut carnis præteritum illecebras, aut alium quempiam persuasorem prodit erroris.*

Vide in 4. parte, Feria 5. Hebdomada 18, ubi contra omnem excusationis speciem hæc declaratur Veritas:

Si non agis quod vult Deus, hoc unum infans habes quod respondeas, *Nolo, non placet,*

Quia verò non ad cœnam tantum, sed ad cœnam magnam vocamur, hinc alterius accipitur proponendæ veritatis causa, contra illos qui minus dignè quam deberent, accedunt ad sacram mensam: & minus fructuosè quam possent, inde recedunt.

Sat frequens multis cœna est, quibus magna cœna est infrequens.

Quos à cœna videlicet res humanæ non avocant, hos à cœna magna sæpe impediunt.

RATIO postrema partis qua priorem declarat, hæc est inter alias, quod cœna magna dicatur Communio integra & plene fructuosa.

Sed à tali Communione non avocant, sed impediunt quos à Communione non avocant.

Ergo quos à cœna res humana non avocant, hos à cœna magna sæpe impediunt. Quod cum sit valde damnosum, in id præcipue tibi est incumbendum, ut quantum impediti nolles humanis rebus à frequenti Communione, tantum prospicias, ne his ipsis impediari ab integra & plene fructuosa.

I. PUNCTUM.

AGITATAM sæpe hanc quæstionem Authores memorant, *Quoânam esset in cunctis rebus maximum in minimo.* Sunt qui artificis illius opus esse dixerunt, vel quo apis navim suis omnibus instructam armamentis tegebat alis suis: vel quo rotatum horologium in unius annuli pala continebatur. Alii hominem esse affirmant, qui mole quantumvis exigua totam rerum universitatem ita repræsentat, ut alter esse mundus dicatur. Alii de hominis oculo id verius posse asserti contendunt: quid enim pupilla minus in qua cœli & terræ simul recipi posset visio? Cordi humano denique singulariter id convenire visum est pluribus, quod innumera & propè infinita essent quorum capax est cor humanum, sive ut illa possidere desideret, sive ut amando possideat.

At quæ sunt artis & naturæ transcendamus, ut quæ sunt gratiæ contemplerur. Una una est cœna magna, de qua quod quæritur, verissimè dici potest, *maximum esse in minimo.* Da enim minimam, quæ dari potest, panis particulam, & in illa quod maximum dari possit, tibi offeretur, si accesseris animo rebus creatis vacuo; nam hoc unum præsertim cœnæ obstat magnæ, cum qui accedunt, humanarum rerum affectibus implicentur.

Hoc

Hoc uno vel maximè destruitur cœnâ magnitudo. Non cœnâ tollitur, sed magna cœnâ; vel sic cœnâ semper in se est magna, certè non illis est, qui res humanas nimis stupent & magnificunt.

Quamobrem ut illis animum facilius exuant, opportuna est veritas quâ monemur aliam, aliquo saltem modo, posse esse cœnâ; atq; aliam, cœnâ magnam; & quos à cœnâ res humana non avocant, hos à Cœnâ magna sæpe impediunt.

Ratio jam proximè manifestata est, quòd sic ut cœnâ nomine sacra intelligitur: Communio, sic additamento *Cœnâ magna* designatur potissimum illa Communio quæ fieri potest plenior & fructuosior. Sunt enim aliis aliæ pleniores & perfectiores, ut mox explicabitur. Nec diffitemur etiam alias esse causas, quibus cœnâ magna dici semper possit quævis Communio; quia semper ille est magnus qui hæc facit cœnâ; semper illud est magnum quod in ea proponitur; semper in toto quâ magnus & vastus est, præstatur orbe! Semper in consequentibus sæculis ad extremam usque temporum desitionem perdurabit, unde ab Angelo dicitur *juge sacrificium*. Sed præter hæc omnia singulariter dicitur & revera est cœnâ magna propter magnos & ingentes fructus quos producit, quando est integra & plene fructuosa Communio; id est, quando illa tota recipitur gratia quam Christus cuique destinavit, ut in se totus convertatur; quâ gratia quid majus dici potest? Cum enim potissimum rerum denominatio desumatur à fine agentis vel ab effectu actionis designato; cumque is sit finis præcipuus quem præcendit, & is effectus singularis quem designat Christus, ut ad se accedentem convertat in seipsum, sicut Sabbatho proximè præcedenti declaratum est; quis non videat hæc etiam singularem esse causam propter quam cœnâ magna magno hoc & illustri nomine decoretur? Nonne sic magni dicuntur viri qui res magnas vel magna virtute præstiterunt, vel magna populo beneficia contulerunt? Nonne sic magna domus Dei dicitur à Propheta? *O Israel quàm magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis ejus*; quasi diceret quod princeps Apostolorum postea declaravit, *maxima & pretiosa promissa nobis ibi donantur*, non quia tantum magnus est ipatio locus, sed præsertim quia tam magnum est quod in eâ datur loco, ut quantumvis spatiosus & ingens sit locus, id tamen omnibus sufficiat, & nihil de tua perdat unquam vel magnitudine vel

pretio. Sic Beatissima Virgo Deipara, *Fecit in me magna qui potens est*. Quas scilicet voluit gratias recipi totas & integras, ut dignâ Dei mater efficeret; majus est enim dignâ esse Dei matrè, quàm esse Dei matrè. Sic unversim cum dicitur, *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quâ abscondisti timentibus te!* non ita dicitur magna multitudo propter numerum & varietatè dulcedinis, quàm propter ipsius dulcedinis magnitudinè; sed nec ipsa dulcedinis magnitudo tam mira est propter suâ suavitatè, quàm propter affectu pietatis, aut veræ virtutis effectum inde profluentem; quid enim magnū esset in dulcedine, aut quid prodesset illa dulcedinis magnitudo, nisi magna inde proveniret pietas aut alia quævis virtus?

Sic planè de cœnâ magna, sit quantumvis magnum quod sumitur; sit magnus, ubi sumitur, locus; sit magnum quo sumi potest tempus; quid fumentum magna hæc sunt omnia, nisi fiat ipse qui sumit, magnus; magnus gratiâ, magnus merito, magnus sanctitate & gloria? Nam tunc illa sola quæ magna sunt, quia sunt illa sola quæ coram Deo magna sunt; sic S. Joannes *inter natos mulierum dicitur major*, quia quod facit magnū, est gratia seu virtus infusa & acquisita, qua qui magis abundat, tam verè est major, quam verè sola est hæc magnitudo seu sola magnitudinis ratio, solum magnæ rei pondus & mensura.

O quàm rectè Apostolus, *Mihi pro minimo est ut à vobis judicet aut ab humano die, sed neque me ipsum judico, qui autem judicat me, Dominus est*. Quali diceret, nihil verè est magnū, quàm quod tale Dominus judicat, nihil autem tale judicat, quàm quod conforme est suæ voluntati? unde id tandem apertissime sequitur quòd sola, quam diximus plenam & perfectam Communionem, cœnâ est magna, quia sola illa est conformis ipsius judicio & voluntati; sola illa est, quæ quâ vult Christus conferre gratiam recipit, & ex qua recepta gratia nos corroboretur animus, ut se in cæteris rebus totum eidem Christi judicio, divinæque voluntati conformet.

II. PUNCTUM.

SED à tali Communionem res humana sæpe impediunt quos à Communionem non avocant.

Non res ipsæ quidè, ut sæpe ex S. Joanne Chryso. dictum est, sed inordinati rerum affectus qui cum lethales non sint, non ab omni prorsus Communionem arcant communicare volentes: neque ita etiam inordinati sunt, ut frequenter commu-

Luc. 1.

Ps. 30.

Dan. 11.

Matt. 11.

1. Cor. 4.

Bar. 3.

2. Pet. 1.

communicandi tollant voluntatem, aut omnem impediant communionis fructum: sed ne illa tota recipiatur gratia, quae parata erat communicanti, si purior accessisset; et verò tales obstant affectus: quia cum per modum nutritionis sacra in nobis operetur Communio, tantò magis aut minus operatur, quantò magis aut minus intererit aliquid medium inter humanam animam & coelestem panem: sicut in ipsa nutritione corporali accidit, quando quae dicuntur cacochyla, id est, pravi humores parum aut multum abundant in nutriendo corpore. Sunt autem illi affectus inordinati, velut infesti quidam humores, qui se animam inter & Christum interponunt, quo minus anima Christo nutriatur & saginetur. Unde est illud D. Jacobi, *Dives in isomeribus suis marcescet*, id est, affectu divitiarum, aut alio quovis depravatus, non nutrietur spiritali alimento licet illud accipiat. Quo sensu praclare S. Gregorius in illum versum Cantici Annae matris Samuelis:

Iac. I.

1. Reg. 2.

Repleti prius pro panibus se locaverunt, & famelici saturati sunt. Non saturantur, inquit, nisi famelici, qui à vitiis perfectò jejunantes divina Sacramenta percipiunt in plenitudine virtutis. Et quia sine peccato, electi etiam viri esse non possunt; quid restat, nisi ut à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacua-re quotidie contentur? Nam qui quotidie non exhaurit quod delinquit, etsi minima sunt peccata quae congerit, paulatim anima repletur atque ei meritis auferunt fructum internae saturitatis. Et post pauca. Qui ergo quotidie delinquimus, quotidie ad poenitentiam lamenta curramus; quia ipsa sola virtus est quae evacuat quod in ventre anima culpa coadunat: & tunc verè famelici saturantur, quia quo studiosius mundamur lamento poenitentiae, eò uberiorè divina gratia fructum recipimus in spiritali refectioe. Sic S. Augustinus ad supra dicta psalmi, Quàm magna multitudo dulcedinis tuae respondens quae: cum ubi est ista multitudo dulcedinis: Quomodo, inquit, tibi ostendam multitudinem huius dulcedinis qui palatum d. f. bre iniquitatis perdidisti. Mel si non nosset, quàm bene saperet, non clamaret nisi gustasset. Palatum cordis non habes ad haec bona gustanda, quid tibi faciam? Non est cui dicam, gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Et in illum Psalmum, ubi dicuntur caeli distillare à facie Dei, & pluviam voluntariam segregaturum Deum hereditati suae, & haec denique parata in dulcedine pauperi. Non abundant, in-

Pf. 67.

quit S. ille Doctor, *sed pauperi Dominus haec paravit, id est, vacuo mundanis affectibus & terrenis curis, quibus qui abundant, privantur bonis quae sunt parata in dulcedine & suavitate pauperi.*

Adde quod cum ex mera bonitate & munificentia majores suas Deus profundat gratias, tantò in illos certè est profusior aut strictior qui ad coenam vocati accedunt, quantò hi liberalius aut strictius cum ipso agunt. Quid est autem magis aut minus cum Christo liberaliter agere, quam de suo corde seu de pravis suis affectibus plura vel pauciora detrahere, quae illi offerantur, ut tertiam proximè feria dicitur fustus Ex quibus planè intelligetur quod supra sanctus dixit Chrylostomus, *Eos indignos esse Sacramentis qui minus dignè accederent*, id est indignos ea totali gratia quam recepissent si magis dignè accessissent.

Vide in 2. parte, Fer. 6. quartae post Pascha Hebdomadae, nec non quarti libri de imitatione Christi capite 15. ubi haec apud de gratia quae confertur in hoc Sacramento; Tibi & peccatis tuis imputa, cum non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque est, quod gratiam impedit, & abscondit, si tamen modicum & non potius grande dici debeat, quod sartum bonum prohibet. Et si hoc ipsum grande vel modicum amoveris, & perfectè viceris, erit quod petisti. Et post pauca. Quisquis ergo se ab omni inordinato amore seu dissipientia cujuslibet rei creatae evacua-verit, aptissimus gratia percipiende ac dignus devotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, ubi vasa vacua invenerit: & quantò perfectius infimus quis renuntiaverit, & magis sibi ipsi per contemptum sui moritur, tantò gratia celerius venit, copiosius intrat, & altius liberum cor elevat. Vel è contra certè, quantò quis etiam minus terrenis renuntiaverit, tantò hunc magis terrena impediunt ab illa Communionis integra & plenè fructuosa, quae non plenum & totum fructum refert. O quid hic magis mirer, an modicum illud quod impedit, an maximum illud quod impeditur!

III. PUNCTUM.

SIC igitur quos à Coena res humana non arveant, hos à coena magna saepe impediunt: Quia non est illis coena magna qui magnos illos fructus non referunt, quos referre potuissent, si rerum humanarum affectibus implicati non es-

sent;

sent; aut certe tunc minus ex hac parte magna est, quando minus ipsi magni sunt illa magnitudine animi quae cuncta terrena despiciunt. Sicut enim de his Christi verbis. *Verba mea spiritus & vita sunt*, ait S. Augustinus, *Intellexisti carnaliter? Etiam sic illa spiritus & vita sunt, sed tibi non sunt*: Sic prorsus de coena magna dici debet; accessisti animo inordinato? etiam sic illa est coena magna, sed non tibi. *Cibus sum grandium*, dicebat Dominus: et quomodo illi grandes & magni qui suis subjacent cupiditatibus? Non ita subjacent, dices, quin eas in multis prement, & ita reprimant, ut nolent his impediri à sacra mensa. In hoc certe laudandi, sed dicant cur nolent sic impediri? quia videlicet bonum illud, bonam illam gratiam quae Eucharistia dicitur, tanti docent & in praxi estimant, ut nolent eam sibi deperire propter humana quaedam terrena quae inde avocant. Sana profecto ratio, sed inde arguuntur & suo ipsi ore judicantur, quod non pergant ulterius in suis reprimendis concupiscentiis. Nam si eas ita domant, ne aliquo faciat mensae fructu priventur, cui non eo usque domant, ut nullo ejus priventur fructu? Si tanti faciunt modicam illam gratiam, quam à coena recipiunt, ut, ne illa excidant, nolent non communicare frequententer, & nolent eos fovere affectus quibus ab illa frequenti Communione retardarentur, cur non tanti faciunt majorem illam gratiam, quae à coena magna recipitur, ut, ne illa priventur, neque nolint eos affectus quibus impeditur?

17. Conf. c. 10.

Quando vel unus esset gratiae & coelestis gloriae gradus, de cujus ageretur possessione vel jactura, an tu putas tam mediocre bonum esse, ut recolas nescio quas terrenas & humanas quibus afficeris non judices esse abiciendas, ne te illo de fraudes bono? Videsne qui divitiis aut honoribus cumulandis inhiant, adeo non negligere quod se offert ditius & gloriosius, ut quid quid etiam se ad cupiditatis cumulum offerat, cupidores semper existant, & plura magis desiderant. Tu vero cum commode possis bene juvante & invitante Christo, plures ac plures in una Communionem tibi donorum coelestium cumulare thesauros, an contemnes divitias tantae bonitatis? Si vero non aliter comparetur quam puritate animi, seu quam cavendo ne animus nimis implicetur rebus humanis, nonne ista cau-

rela est adhibenda? Nonne quantum impediri nolles humanis rebus à Communionem, tantum cavere debes ne iis impediaris ab integra & plenè fructuosa, quae tantum saepe continet boni praemia, quantum qui communicat, recipit gratiae, quae se privat, qui non communicat? Unde id mirum sequitur, quod si pro illa solum gratia, quae communicanti datur, non dubites saepe accedere ad Communionem; neque te ulla res, nullum negotium inde avertat; cur non pro illa majori gratia perinde laborabis; cur non avertes aut cavebis quidquid illam impedit? cur non illud Sapientius diligentius observabis: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te praterat?*

Eccl. 14.

Certe ad id invitatis à Christo sicut ad ipsam Communionem? *Comedite*, inquit, *amici & bibite; & inebriamini charissimi*. Vide differentiam moderati potus & inebriationis, sicut jam ante videndam proposuimus. Amici bibunt, & charissimi inebriantur. Sicut enim plus est charissimum, quam amicum, ita longè plus est in Communionem inebriari & repleti divinis gratiis, quam solum bibere. Illi sunt amici qui sunt in statu gratiae, qui sunt extra peccatum lethales; sed tamen nondum suis purgati affectibus, sicut charissimi. O quis nollet si posset ex his esse charissimis, quando nollet si posset sic esse Christo proximum! Tu id anime non vis, quamdiu quid ita charum habes ut illud inordinatè diligas? Nihil tibi charius Christo sit, & eris Christo charissimus. Cave tamen ne in alterutrum horum incidas extremorum, vel quo desperes te unquam satis perficere cupiditates repressurum; vel quo praesumas te id acturum melius, si abstineris frequentiori Communionis usu. Quod utrumque quam sit periculosum, vide in 4. parte, Dominica decima nona, ubi de nuptiis regni, quae vitandae non sunt, ne forsan sine veste nuptiali deprehendaris, sed potius quærenda vestis ne tales vitentur nuptiae. Id est, sacra mensa non est deserenda propter prava affectus, sed ipsi potius pravi affectus sunt deserendi propter sacram mensam. De his potè pravis affectibus plura passim ex indice. Non pauca etiam ex praecedenti vel sequenti Hebdomada possent in hanc referri Dominicam, ac praecipuè videnda est feria quarta de persecutionibus Domini.

Cant. 5.

In I. p.

Sabb. in-

fra Hebdom.

3 post

Epiph.

Haynesius Parisiis.

G

FERIA

F E R I A   S E C V N D A .
D E   S I N G V L A R I B V S   V I R T V T V M
EXEMPLIS, A CHRISTO DOMINO,
QUONDAM DATIS; ET IN
SANCTISSIMO SACRAMENTO
EXHIBITIS.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Altaria tua, Domine virtutum; Rex meus, & Deus meus. Pl. 83.
Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Joan. 13.

VERITAS PRACTICA.

Ad Sacramentum unde virtutes exeunt, revertuntur? ut iterum fluant,

SENSVS EST, Quod si virtutum qua à sanctissimo Sacramento profusunt, perennem & continuam velis haurire influxum, oportet quod ipsas virtutes in cultum & venerationem ipsius sanctissimi Sacramenti refundas: cessabit alioquin & arefcet influxus.

RATIO EST, Quia ex fideli vel infideli usu gratiarum dependet earum influxus & continuatio.

Sed fidelis aut infidelis usus virtutum seu gratiarum inde agnosceretur si acceptas à Sacramento virtutes in ipsius cultum impenderis.

Ergo ad Sacramentum unde virtutes exeunt revertuntur, ut iterum fluant, aut nisi revertantur, non iterum fluant.

I. P U N C T U M .

SANCTISSIMA Domini JESU vita, sive quam olim in terris gessit, sive quam modo in altari vivit, prope similis est vestigiis quâ habebat Sacerdos Mosaiticus in qua totus erat orbis terrarum, & parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, Sic Dominus sibi totum quodammodo terrarum orbem imposuerat seu potius universos homines cujuscunque essent vacationis & status, quos generatim & particularim suo vivendi modo instrueret & efformaret ad omnem virtutum praxim. Hic nempe est de quo Moyses: *Num. 27. Provideat Dominus Deus spirituum omnium carnis, hominem qui sit super multitudinem hanc: &*

possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere ne sit populus Domini sicut oves absque pastore.

Jam quidem supra de Evangelica ejus doctrina summam dictum est: sed hic distinctius de singulis ejus virtutibus aut singularibus actionum exemplis consideratio proponitur, ut quid cuique sit in particulari proprium & singulare dum quisque viderit, suos in usus deponat, quasi à Christo Domino illud audierit, *Hoc fac & vives. Si quis mihi ministrat, me sequatur. Exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Luc. 10.
Joan. 13.

Contemplare itaque quàm vera, quàm luculenta, quàm perfecta essent virtutum exercitia omnium, quæ dum viveret Christus, edidit. Qualis paupertas, patientia, mansuetudo, humilitas, obedientia, solitudo, charitas, devotio, benignitas & temperantia; qualis denique tota ejus vita qui suis inimicis quantumcunque invidis & malevolis facultatem sui arguendi dedit; *Quis ex vobis arguet me de peccato? VERE hic homo justus erat.* Joan. 8.
Luc. 23.

Deinde verò, etiam atque etiam considera quàm miro illas ipsas virtutes modo nunc exhibet in salutaris hostia! qualis humilitas, mansuetudo, paupertas, beneficentia! Qualis devotio seu religio quâ suum colit Patrem, dum se illi in perpetuum offert sacrificium! qualis patientia & charitas sic se communicando palam universis & quibuscunque ad se accedentibus! qualis obedientia & regularis quædam disciplina dum certis quibusdam regulis & legibus quas ipse constituit ita vult se alligatum & constitutum, ut nunquam secum duperet! Nunquam nisi statuta in materia consecratur & formam nunquam inde abfit, nunquam ibi desit, nunquam aliud

Hebr. 13. aliud in seipso statuat quam prout illæ ferunt leges. O verè virtutum Dominum! ò verè Christū huius & hodie, & ipsum in secula, sui semper similem, semper eundem, semper iustū & sanctū!

Eccl. 1. Et verò, quod hic præcipue perpendendum; tanta est harum virtutum communicatio inter Christum & animam, ut quod dixit Ecclesiastes de fluviis: *Ad locum unde exeunt, revertuntur, ut iterum fluant*, hoc verè dici possit, de virtutibus, quæ à Sacramento profluunt; *Ad illud ipsum unde virtutes exeunt refunduntur à fidei anima*, ut iterum inde ad ipsam fluant animam, sitque velut perennis & continuus inter ipsos virtutum influxus, & quotidiana reciprocatio: aut certè si desit anima quas haurit virtutes refundere in ipsum fontem, fons exareseat.

Pf. 17. Ratio est vulgaris in hoc communi fundata d. Q: *Quod cum bono bonus est Dominus, cū sancto Sanctus, cum innocente innocens, cum electo electus, & cum peruerso etiam pervertetur*. Id est, prout se fidelem aut infidelem quisque ostenderit in usu gratiarum & virtutum infusarum actibus, talem se omnino præbebit Dominus in illis ipsis quotidie vel augendis vel minuendis. Hoc est scilicet perverti Dominum quando contra morem sibi proprium qui totus in conferendis gratis est positus, invertitur quodammodo, vel denegando gratias, vel infligendo penas. Quod in Levitico pridem denuntiatum fuerat: *Si amularueritis contra me, & ego incedam adversus vos* Luc. 19. *in furore contrario*. Et Christus Dominus in Evangelio: *Omni habenti dabitur & abundabit; ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo*. Ecce venio cito, tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Sed nunquam tutius tenetur quod habetur, quam quando benè impenditur. Quotidiano usu terrena deficiunt; at spiritualia & divina magis eo proficiunt.

II. PUNCTUM.

SED fidelis aut infidelis usus gratiarum & virtutum acceptarum ex sanctissimo Sacramento inde agnoscitur prout illas ipsas virtutes in cultū & venerationem eiusdem Sacramenti rependetur.

Nam cum fidelitas maximè in opportunitate agendi dignoscatur, sitque vel maximè opportuna virtutum omnium aut certè plurimarum nobilium praxis in præsentia sanctissimi Sacramenti: profectò sicut se fidele ostendet qui opportunitate usus, illas virtutes exercebit, sic infidelis & peruersus iudicabitur qui hac neglecta bene agendi occasione, virtutis exercitium ne-

gliger, aut aliò transferet. *Hypocrita! faciem cæli* Luc. 12. *& terra nosis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? quid autem & à vobis ipsis non iudicatis quod iustum est*. Id est, quare à vobis ipsis non dicitis tempus exercendi virtutes; vel quare suo tempore non eas exercetis, cum alia omnia tempore opportuno facias? *Milvus in cælo* Jer. 8. *cognovit tempus suum, turtur, & hirundo, & Ciconia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit iudicium Domini!*

Quam verò sit opportuna & facilis plurimarum virtutum occasio, vel dum communicas, vel dum Missam audis, vel dum quocunque sis in Ecclesia tempore coram sanctissimo Sacramento, quis non videt? Primò enim objectum circa quod exerceri possunt est valde dignum. Deinde præsens est gratia, paratus quodammodo animus, corpus ipsum dispositum, & totum ad venerationem Christi compositum. Tertio illæ ipsæ virtutes quæ à nobis exerceantur patent in exemplari suo, præit nobis Christus in illis obediendis. *Inspice & fac secundum exemplar quod tibi monstratur*; Humilia te sicut se humiliat; religiosum exhibe Deo cultum & sacrificium, sicut ipse Patri exhibet; patere si quid est patiendum sicut ipse tuos patitur defectus. Charitatem in ipsum exerce & proximum, sicut ipse in te exercet. Sic in aliis perge virtutibus, quæ sicut à Christo profluunt, ita in ipsum refundi possunt.

Quarto denique si nullum est magis opportunum virtutis exercendæ tempus cum alioquin vitij oppositi periculum imminet; nonne multa & gravia committi possent vitia, nisi contra per virtutem invigilares? Nonne tepiditas? nonne languor animi? nonne irreligio, nonne curiositas? nonne sexcenta similia quæ in templis peccantur, tibi vides imminere, nisi prospicias? *Auferte ista hinc, & nolite facere domum* Ioan. 2. *patri mei domum negotiationis!* At quomodo auferes ista auferenda nisi virtute, nisi pietate, nisi humilitate, nisi patientia, nisi omni contentione animi, quæ necessaria est ad puritatem mentis qua coli debet Deus? *Ponite corda vestra* Pf. 47. *in virtute eius.*

III. PUNCTUM.

AD Sacramentum igitur unde virtutes exeunt, revertuntur, ut iterum fluant. Neque enim dubitari potest de fidelitate Domini quin mensuram reddat confertam & coagitatam & superfluentem, ut ipse loquitur; sed timeri etiam debet de nostra infidelitate & ingratitude quod

Serm. 52.
in Cant.
Iud. 7.
Eccl. 11.
scripsit sanctus Bernardus: Ingratitudo inimica est anima, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio, ventus urens, siccans sibi fontem pietatis, vorem misericordia, fluentis gratia. Tum vero maxime apparet ingratitude & infidelitas si virtutes infusæ non refunderentur in fontem suum quia tunc maxime commoda virtutis exercendæ occurrit occasio, quæ fidelitatis & gratitudinis probatio jure merito dicitur. *Duc eos ad aquas, & ibi probabo eos. D. A. TIO Dei permanet justia: ait Sapiens, & profectus illius successus habebit in aeternum.*
Atque ex his intelliges quod dicebat Domi-

nus: qui non colligit mecum, dispergit; qui videlicet non colligit cum Christo quas ipse virtutes communicat, ipsas dispergit, dissipat, perdit, & in vitia se opposita projicit; quod certe satis diligenter caveri non potest. Quamobrem quando etiam nulla nostri ratio haberetur, certum atque indubitatum est quod virtutis practicæ quæ a Sacramento proficit prima praxis debetur ipsi sanctissimo Sacramento; quia prima est virtutis exercendæ & gratitudinis exhibenda commoditas, quæ si differtur alio, dilatione perit. *Ne dicas amico, vade & revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare.*

Luc. 11.

Prov. 3.

FERIA TERTIA.
DE BENEFICIIS QUÆ OLIM MUNDO
CHRISTUS DOMINUS: ET QUÆ MUNDO
CONFERT IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Omnes male habentes curavit, ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam Prophetam dicentem: ipse infirmitates nostras accepit, & agrotationes nostras portavit. Matth. 8.

II. 53.

Qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Act. 10.

VERITAS PRACTICA,

& Christo dabis quod est ipsi pretiosius.

Si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt; semper pro cibo animæ sunt donanda,

RATIO EST, Quia idcirco pretiosa quæque pro cibo corporis aliquando danda sunt, quod vita corporis qua sine illo cibo periret, sit pretiosior illis pretiosis qua dantur.

Sed anima vita qua periret etiam sine sacro cibo, est pretiosior illis pretiosis danatis pro ea.

Ergo si quando pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt: semper pro cibo animæ sunt donanda Quod tamen vix unquam facis.

ALIA VERITAS INDE SEQUENS.

Neforte fingas te nihil habere pretiosum quod Christo dones, da quod est in te vilius,

RATIO EST, Quia nihil est in te vilius quàm concupiscentia qua est radix malorum omnium.

Sed Christo nihil est pretiosius quàm donum ipsius concupiscentia, quo illam potes modo dare.

Ergo si Christo dederis quod est in te vilius, dabis illi quod reputat pretiosius; ac proinde jam nihil est quod excuses, nisi hoc dederis, multa vero sunt qua te alioquin accusant.

I. PUNCTUM.

QUOT quantisque beneficiis corporalibus & spiritualibus universos Christus obstringeret qui ad se ventitabant, satis patet ex Evangelio, & sic breviter sanctus Augustinus perstringit; *Perulit omnes infirmos eorum, curavit In Ps. 63. omnes*

omnes languidos eorum, predicavit regnum caelorum, non tacuit vitia eorum ut ipsa potius eis dislicerent, non medicus à quo sanabantur.

Quam verò paribus animi bonis, præter jam dicta de virtutibus, non omnes Dominus in suo sanctissimo Sacramento prosequatur & cumulet, sic paucis sanctus Bernardus: Duo illud Sacramentum operatur in nobis, ut videlicet & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam saepe modo acerbos sentis iracundia motus, invidia luxuria, aut caterorum hujusmodi, gratias agat Corpori & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, & gaudeat quod pessimum ulcus accedat ad sanitatem. Sic alij passim sancti Patres, ex quibus sanctus Ioannes Chrysostomus ait omnia dicenda compræhendi voce Benedictionis qua divus Paulus utitur vocando

1. Cor. 10.

Calicem benedictionis, & voce Eucharistia, Quæ iam communis est Sacramenti nuncupatio, cum inquit Benedictionem dico, Eucharistiam dico; & dicendo Eucharistiam, omnem benignitatis thesaurum aperio.

Non est autem ea vis solum hujus vocis Eucharistia, ut significet bonam & copiosam gratiam quæ in hoc Sacramento recipitur, sed & gratiarum actionem quæ per illud Sacramentum pro beneficiis aliis redditur, vel quæ reddenda est à nobis pro tam singulari dono quod alia propè innumera compræhendit. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Certè id mentio esset inquirendum, nihilque adeo pretiosum in te esse debet quod non libenter impendas sive in agnitionem tanti accepti beneficii, sive ad necessarium usum tanti Sacramenti.

Ps. 115.

Ibren. 2.

Gen. 47.

Hinc orta duplex veritas quæ modò attentius expendatur; Prima est quòd si quando pretiosa quaque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo anima omnia sunt donanda. Quid est enim, quod pro cibo corporis pretiosa quaque danda sunt, nisi quia pretiosis illis pretiosior est vita corporis quæ sine cibo periret? Sic expressè Jeremias suis in Lamentationibus, Omnis populus gemens & querens panem, dederunt pretiosa quaque pro cibo ad refocillandam animam. Sic Ægyptij & Cananæi dum illa septeani fame quam Josephus prædixerat urgerentur, sua quæque pretiosa pro cibo tradunt; Primò quidem pecuniam, deinde pecora, tum terram omnem

ac seipfos in servitutem, ut quod superest pretiosius, nempe vita, restare possit. Non est enim census super censum salutis corporis, inquit Sapiens. Nonne sic vitam præfers cæteris omnibus? Nonne & interdum ipsi saluti animæ?

Ecc. 38.

II. PUNCTUM.

SED anima vita quæ periret etiam sine sacro cibo, pretiosior est illis omnibus pretiosis quæ danda sunt pro illo cibo.

Tria complectitur hæc propositio. Primum est quod sanctissimum Sacramentum sit cibus animæ seu vitæ spiritualis nutritio & conservatio secundum quod iste cibus fitali vitæ necessarius. Tertium denique quod hæc spiritualis vita sit pretiosior cunctis dandis pretiosis.

De primo nulla est difficultas, dicente Domino: Caro mea verè est Cibus. Ioan. 6.

De secundo nullus etiam dubitet quo saltem sensu dicitur necessarium esse hoc Sacramentum ad salutem ex necessitate præcepti: Nisi

manducaveritis carnem Filij hominis non habebitis vitam in vobis. Sed præterea dici potest cibus necessarius ad vitam spiritualement sustentandam, quatenus sine tali cibo vita deficeret & tandem periret, ut disertè sanctus Cyprianus, Mens deficit quem recepta Eucharistia non erigit

Sess. 13. c.

& accendit; Sicque universim Concilium Tridentinum, postquam dixit voluisse Dominum summi hoc Sacramentum tanquam spiritualement animarum cibum, addit, quo alantur & confortantur viventes vita illius qui dixit: qui manducat me, & ipse vivet propter me. Tum verò quod est etiam expressius, subdit: & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præservemur. Quod & postea repetens & confirmans, inde ad frequentiam Sacramenti fideles omnes adhortatur; Panem, inquit, illum super substantialem frequenter suscipere possint, & is verè eis sit anima vita, & perpetua sanitas mentis, cuius vigore confortati ex hujus misera peregrinationis itinere ad caelestem patriam pervenire valeant.

Cap. 8.

De tertio denique, quod hæc vita spiritualis & æterna sit pretiosior cunctis dandis pretiosis, quis ambigat, cum modicus gratiæ gradus sit omni omnium hominum vita pretiosior? Certè de Sapia, quæ pars est seu participatio quædam hujus vitæ spiritualis sic aperte Scriptura; Pretiosior est cunctis opibus, & omnia

Prov. 3.

nia qua desiderantur, huic non valent comparari.
 Ibid. 8. *Et rursum: Molior est sapientia cunctis pretiosissimis. Et omne desiderabile ei non potest comparari.*
 Act. 20. *Quo sensu affirmabat Apostolus: Non facio animam meam pretiosorem quam me. Id est, vitam presentem & quidquid ad vitam spectat, quidquid ad corporis & animæ dotes pertineat, quæcunque sit scientia, sapientia, peritia, & quidquid tale est apud homines in magno pretio. ego non sic pretiosum duco quin me, hoc est, salutem meam, vitam meam spiritualem & æternam longè ducam pretiosorem. Itanè sentis? Itanè loqueris?*

III. PUNCTUM.

Siquando igitur pretiosa quæque pro cibo corporis danda sunt, semper pro cibo animæ sunt donanda: Quia si non dantur pretiosa pro cibo corporis nisi quod cibis est necessarius vitæ, & vita est magis præstans & necessaria quam illa pretiosa danda; nonne hic etiam facer cibis est necessarius animæ? Et nonne animæ vita magis est præstans & necessaria quàm quidquid pro illa dederis? *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?*

Matt. 16. Dices forte, sacrum cibum, non semper esse necessarium quoties sumitur, & proinde non semper danda pro illo pretiosa quæque, sicut dantur pro cibo necessario vitæ corporalis, Responderi primò possit, sæpè esse necessarium quando non putatur; deinde verò, quando dicitur semper danda pretiosa pro cibo sacro, non intelligitur quidem cibis ille semper esse necessarius quoties sumitur; sed tamen supposito quod sumatur, verè dicitur, tum semper donanda pretiosa, quia nisi dentur non sumetur fructuose, non æquè saltem utiliter ac si data fuissent; perbit inde aliquid de gratia & de vita spirituali, quod est pretiosius eo quovis pretioso quod dare debuisse. Quid est enim illud pretiosum quod esset dandum? Non pecunia, non terrena bona, non vita corporis; sed affectus quidam inordinati, ut jam supra dictum est, & dicitur inferius. At quanti sunt illi affectus pretij, si comparentur cum gratia quæ propterea perit quod non dentur illi affectus?

Sed esto illud quod vis, demus ultro quod tu ges; concedamus non esse necessario danda pretiosa quæque pro cibo animæ nisi quando cibis ille est necessarius, & quando aliter rite

sumi non potest nisi datis illis pretiosis: putasne verò te in illa necessitate daturum ea quæ debes, nisi semper ea dones? Putasne te in Paschali Communione quæ est ex præcepto necessaria, tuis te affectibus quantum decet, exendum, nisi affueveris illos deponere, quoties communicas? Non sic, non sic inveterata deponuntur quando nimis inveterata sunt. *Quod semel volueris verè facere, sæpè tentandum est, ut semel aliquando verè facias.* Quod putas tibi aliquando præstandum ut fructuose communices, semper illud præsta quoties communicas, vix alioquin poteris, quando voles, nisi semper velis quando potes. *Ideo inter vos,* ait Apostolus, *multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.* Id est deficiunt in dies, defectu probatæ communionis. *Conemur quantum possumus, & ab hoc levior deficiemus in multis.* Et certè mirum est nos esse tam parcos & tenaces ubi Christus tam largus & profusus est! Mirum nos negare Christo quod à nobis petit, cum ipse sua quæque semper pretiosa donet, & quæ à nobis petit viliora in se sint, & in nobis deteriora: neque fiant unquam pretiosa nisi quando ei dantur!

HÆC est altera Veritas quæ sic facile demonstratur. Nihil est in se aut in nobis vilius & deterius quam prava illa cupiditas quæ ab Apostolo radix omnium malorum dicitur, & quam Petrus Revennas sic describit; *Transgressionis mater, magistra nocendi, primipilaria iniquitatis, auriga malitia, sicaria virtutum, seditionis origo, fovea scandalorum.* Atqui hoc est, quod à nobis magis petit, hoc est quod pretiosius donum ducit, hoc est quod remunerat copiosius *Præbe, fili mei, cor tuum mihi;* Id est, ut alibi explicatur, *Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere;* Nihil est enim aliud concupiscentia, quàm cordis, seu appetitus naturalis qui in corde residet, prava inclinatio: & nihil est aliud cor suum præbere Deo, quam talem coercere inclinationem propter Deum. *Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui.*

Nonne ergo quod vilius in te est, Christus sibi ducit pretiosius: cum id unum præcipue à te petat? Et nonne impium est, & barbarum, id illi denegare?

Spectata sunt aliquando vel audita quædam prodigia tenacitatis, ingratitude & avaritias, sed nullum unquam velanias, nullum horribilius, quàm si cum prava cupiditate communices aut ad sacram accedas mentiam. Propone tibi

Naba.

1. Reg. 25.

Nabalem illum de quo est satis longus sermo in primo Regum: vel finge tibi duos homines, quorum unus alium sibi omni beneficiorum genere devinctum & obstrictum habeat, ac tum forte hospitii causa in hujus ædes divertat; ædes sint satis laxæ, satis patentes, satis commodæ & honestæ; nihilque ibi desit quod à quovis jure desiderari possit ad hospitalitatis gratiam. At verò debitor, qui & simul est hospes, creditorem seu benefactorem suum eximium nolit apud se recipere; aut si admittit, intrudat in vile aliquod tuguriolum nec aliis mensam instruat cibis quam vilioribus, & iis quidem paucis & parcis admodum: rogetur ab illo suo benefactore & largitore quondam munifico, nunc ut vicem rependat, nunc ut concedat & largiatur aliquid de superfluis, inutilibus, & perituris, quos habet, cibis, & quos duplo compensabit. Recuset verò constanter hospes neque alia de causa recuset nisi quod nimis afficitur rebus illis suis, non satis fidit homini, mavult sua sibi perire quam illi deservire. Quid censes de illo homine? Num tibi parcus ille & tenax & sordidus videretur?

Ier. 14.

Talis autem tu ipse es si cum prava cupiditate communicas. Recipis domi tuæ benefactorem tuum munificentissimum, qui ut prædixit Propheta, *Quasi colonus futurus est in terra, & quasi viator declinans ad manendum*: Cui cum posses stratum & omnia satis magnificè si velles exhibere, negas illi hanc hospitalitatis gratiam; cumque ab illo rogetis ut ipsi saltem concedas quod habes domi tuæ vilium & deterius, hoc etiam perveraciter negas: neque ob aliud recusas quam quod, licet revera sit vilium, tamen illud inordinatè diligas. O pravitatem cordis humani, quæ nos sic tenaces facit & sordidos! Quàm verè dictum est à Moyse: *Peccaverunt ei in foribus! Generatio prava atque perversa: Hæc sine reddis Domino? Hæc sine redderes homini? Aut si hæc ita redderes, nonne apud quosvis et-*

iam barbaros & agrestes, habereris inhumanus, ingratus, sordidus? Cur non ita porò censes, si circa Christum te ita geras? An quia res non ita sentitur? non ita Christus cernitur? non ita res salutis æstimantur? Sed ubi fides tua? ubi religio? An fortè non satis amplè de te Christus est meritis? An forte quod à te petit, est nimium & plusquam debeas aut possis dare? An quod te illa indigeas quam à te exigit? Utere sanè & serva eam tibi. Tua non quaerit, sed te ipsum. Non eges affectu rei inordinato, sed potius *nociva illa sunt & inutilia desideria quæ mergunt homines in interitum & perditionem*: atque idcirco tantum ne vis demergaris & pereas, hæc à te petit. Neque verò ita gratis petit ut non rependat cumulatiè quod dederis: licet jam te suis prævenit beneficiis, tamen ita etiam donum tuum prosequetur, ut tanquam novum sibi collatum beneficium nova remuneret gratia. Idcirco displicet illi cor impurum, quia cum minus vacuum est creaturis, minus est capax gratis & beneficiis recipiendis. O Jesu munificentissime, tuis hoc adde munus muneribus, ut quod à me velis tu ipse sumas, nec quantumvis sim liber, liberè possim denegare quod petis. Fili, hoc ipsum mihi negas quod peto, sic enim tibi est liberum mihi denegare, quod quaeritur, ut simul etiam tibi sit liberum cum magna gratia mihi concedere, neque est aliud quod magis à te peto, quam quod sic liberè potes cum mea gratia.

2. Tim. 6.

FERIA

F E R I A Q V A R T A .
DE PERSECUTIONIBVS DOMINI,
DUM VIVERET, QUAS ITERUM
SUFFERT IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Ecce positus est hic in signum cui contradicetur. Luc. 2.
Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me.

Ps. 22.

VERITAS PRACTICA.

Sicut tolerandis injuriis mensa nobis parata est: sic tolerata injuriæ nos parant ad illam mensam.

RATIO, quoad postremam partem, qua sola potest habere difficultatem, hac est inter alias, quod tunc cum gratia vel maxime paramur ad sacram mensam, quando humanis affectibus purgati sumus.

Sed tolerata injuria nos purgant humanis affectibus.

Ergo nos parant ad illam mensam, cui fructuosius frequentanda, magis ac magis semper parandi sumus.

I. P U N C T U M .

DE his tantum persecutionibus hic agitur quas Christus sustulit ante mortem & passionem suam, dum inter Judæos versaretur. Triplex autem hominum genus potest considerari molestum illi & grave olim fuisse. Primum eorum qui aperte palam ejus doctrinæ & miraculis contradicebant, ut Pharizæi, Scribæ & alii. Secundum, qui non quidem aperte contradicebant sed tamen non credebant. Tertium denique qui credebant quidem sed imperfectè admodum, & fidei suos mores non conformabant. O generatio incredula, inquiebat, quamdiu apud vos ero? quamdiu vos passior?

Matth. 9.

Sic planè modò à triplici hominum genere in sanctissimo Sacramento divexatur; sunt enim hæretici qui aperte contradicunt, & blasphemant contra Veritatem Catholicam. Sunt indifferentes & dubii qui vix credunt aut vix profitentur quod credunt. Sunt alii denique qui

frequentant quidem Sacramentum sed parùm inde proficiunt, quod pluris Mundum faciunt. Dilixerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei. Nonne tu ex illis es? Certè si times ignominiam aut alias persecutiones quas

Joan. 12.

qui pie volunt vivere in Christo lesu patiuntur, verendum tibi est, ne ex illis sis qui vel Sacramentum non frequentant crebrius, vel ex frequentatione non referunt quem possent fructum.

2. Tim. 3.

Ad hoc enim potissimum vis & virtus Sacramenti confertur, ut roboretur animus contra quoslibet pietatis hostes & spiritualis profectus adversarios. Unde illud est Psalmi notissimum; Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Nec minus olim vulgare ac usitatum ut qui se pararent ad Martyrium, facia se communione munirent ut fortiores in agone persisterent. Quos tuos contra adversarium volumus, inquit S. Cyprianus, munimento dominica saturitatis armamus. Neque minus verum est de cœlesti pane quam de terrestri, quod ait David: Percussus sum ut sternum cor meum quia oblitus sum comedere panem meum.

Ps. 22.

Epist. 54.

Quamobrem si frequentas Sacramentum, quid times ab hominibus, tali confortatus præsidio? aut si forte nimis opprimeris, accede frequentius ut magis roboreris; nam & ista oppressio quam pateris, paratorem te reddet & magis idoneum ad Sacramenti susceptionem. Sicut enim tolerandis injuriis mensa nobis parata est, ut vidisti: sic tolerata injuria nos parant ad illam mensam. Quod quia minus forte est evidens, idcirco paulo fufius est declarandum; sic autem aperte declaratur.

Ps. 101.

Quandò magis purgamur terrenis & humanis affectibus, tanto paratiores seu aptiores cum divina gratia reddimur ad participandam divinam mensam, cujus figuræ tam veteris quam

NOVI

Exod. 16.
1. Reg. 21.
3. Reg. 19.
Matt. 14.
Luc. 14.
Matt. 22.
1. Cor. 5.

novi Testamenti nihil manifestius adumbrabant quàm plenam & perfectam hanc animi purgationem. Cœleste Manna non decidit nisi deficiente farina Aegyptiaca. Panes propositionis non nisi mundis & puris concedebantur. Panis subcinericis non est allatus ab angelo nisi Prophetæ omni humana ope destituro. Non sunt multiplicati panes nisi his qui sua omnia deseruerant. Neque ad cœpam magnam vocantur nisi qui se suis expedirent impedimentis. Nec denique nuptiali convivio potuit interesse nisi qui veste nuptiali esset indutus. Quæ omnia quid aliud innuebant quam quod aperit clamant Apostolus: Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vestra fermentum ut sint nova corpersio, sicut estis azimi. Etenim Pascha nostram immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia: sed in azymis sinceritatis & veritatis. Nonne id æquum judicas?

II. PUNCTUM.

SED tolerata injuria nos valde purgant humanis affectibus.

Primo quidem quod nos humiliant, & quod humiliatione patienter tolerata sic animus cæteris exiit & purgatur affectibus, sicut aurum in fornace, unde est illud Ecclesiastici: In humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum & argentum: homines verò receptibiles in camino humiliationis.

Deinde verò purgant, quod ex illatis injuriis amarefcit mundus, atque ipso sensu percipiatur quod dixit Ecclesiastes: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Vidi cuncta quæ sunt sub sole, & ecce universa vanitas & afflictio spiritus: Unde fit illa purgatio animi de qua idem sapiens in Proverbis: Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneum: Id est, ex illa cordis amaritudine gaudium & cæteræ passionis si forte movètur, non miscebuntur extraneis & mundanis rebus, pura sicut & delæcata.

Denique, sic divino fit munere, ut qui patientiam suam probat in illatis injuriis, Deus illi suam probet fidelitatem, qua promissis qui se in hoc pugnandi & patendi genere vincerent, victores essent seu victi & insuperabiles in aliis animi pugnis & certaminibus. Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis. **QUONIAM servasti**
Hayneusuo Partertia.

verbum patientia mea, & ego servabo te ab hora tentationis. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius. Nonne velles his promissis frui? At vide quibus fiant? pugnantis, vincuntibus, laureatis.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo tolerandis injuriis mensa nobis parata est, sic tolerata injuria nos parant ad illam mensam. Quia nos nostris humanis purgant affectibus, quæ cordis purgatio & animi puritas quò est major, eò est præparatio certior & aptior ad percipiendas abundantiores sacræ mentis delicias. Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in Paradiso Dei mei. Itemque paulo post: Scio tribulationem tuam & paupertatem tuam, sed dives es & blasphemaris ab his qui se dicunt Iudæos, & non sunt, sed sunt Synagoga Satana: nihil horum timeas qua passurus es. Ego fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ: Qui vicerit non ledetur à morte secunda. Ibidem sic alteri dicitur: Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit, Quali diceret, favero illi præ cæteris; sicut qui in ferendo suffragio favere volunt, designant suam favorem calculo seu lapillo candido, & erit, inquit, favor tam suavis, tam constans & tam sublimis ut ille cui favero, nomen Beati & Felicis obtineat.

Sic probatum est alibi ex S. Augustino, inimicos nostros læpe nobis plus prodesse odio, quam profuissent obsequio: quando videlicet odium & injurias patienter toleramus, & ex illis toleratis injuriis plus nobis accedit divinæ gratiæ. Vos cogitastis de me malum, ajebat Joseph fratribus suis, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me. Irascens? Irascetis? Undenam ergo tot murmura, tot querimoniarum?

Patientes igitur estote fratres usque in adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terra, patienter ferens donec accipiat temporaneum & srotinum. Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam ecce adventus Domini appropinquavit. Nolite irascere fratres in alterutrum, ut non judicemini. Id est, videte se calumniis & injuriis pressi murmuretis, & judicemini: potius digni quàm premio.

H

FERIA

FERIA QUINTA.
DE CHRISTI DOMINI PASSIONE,
MORTE, ET SEPULTURA,
IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

*Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum; sicut ovis ad
occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente
se obmutescet, & non aperiet os
suum. II. 53.*

VERITAS PRACTICA.

Quotidie Morior 1. Cor. 15,

Satius esset nullo die velle vivere, quam non
omni die, velle cum Christo mori.

RATIO EST, Quia satius esset nullo die velle vi-
vere quam velle vivere secundum carnem.

Sed non omni die velle cum Christo mori, est velle
vivere secundum carnem.

Ergo satius esset nullo die velle vivere, quam non
omni die velle cum Christo mori; si que atten-
tè prospiciendum ut cum Christo & Apostolo
possis dicere: Quotidie morior.

I. PUNCTUM

Luc. 22.

HOC facite in meam commemorationem:
Dicebat Christus Dominus instituens
hoc adorandum Sacramentum; refert-
que divus Apostolus, & sic declarat:

1. Cor. 11.

Quotiescunque manducabitis Panem hunc &
Calicem Domini bibetis, mortem Domini annun-
ciabitis, donec veniat; Id est, memorabitis & re-
præsentabitis mortem ejus sicut repræsentari
vult donec veniat ad judicium. Sic divus Tho-
mas de Christo Domino: Hoc Sacramentum in-
stituit tanquam passionis sua memoriale perenne.

3. Opusc.

Nomine autem passionis mors & sepultura
comprehenduntur, & in Sacramento tria
hæc simul repræsentantur, quatenus ipse
est Christus, qui ut ait sanctus Gregorius, Li-
cet resurgens à mortuis jam non moritur & mors
ei ultra non dominabitur, tamen in semetipso im-
mortaliter atque incorruptibiliter vivens pro no-
bis iterum in hoc mysterio sacra oblationis immo-

4. Dial.

6. 58.

latur. Ipse est qui peracti olim in cruce cruenti
sacrificii memoriam inevento modo renovat,
ac meritum unicuique particulatim applicat.
Ipse est qui dum pateretur humanitate, manebat
semper impassibilis divinitate, sic in Sacramento
dum species panis franguntur, illæsus permanet.
Ipse est qui dum efflavit animam, desinit homo
esse, & mortuus est; sic dum in Communione
recipitur, & consumptis in stomacho speciebus
desinit esse Sacramentaliter ubi ante erat, dici
potest quodammodo mortuus, quatenus ea vita
privatus est quam habebat. Dum caro etiam &
sanguis separatim consecrantur & offeruntur,
mors & passio quæ in effusione sanguinis potis-
simum transacta fuit, manifestius exhibentur.
Quid denique aptius cum sepultura quam ipsa
Hostia ubi conegitur Christus, vel Tabernacu-
lum ubi reconditur: vel pectus tuum ubi recipi-
tur? O Sacrum totivivium in quo Christus sumi-
tur, recolitur memoria Passionis ejus, mens imple-
tur gratia, & futura gloria nobis pignus datur!

Ergone putandum est toties ac toties pro me
Christum mori! Quis mihi det ut pro te Christe
sic moriar? Certè hoc conandum cum ejus gra-
tia, in id strenuè laborandum ut possis quotidie
factum audiendo vel faciendo dicere: Quotidie
morior. NECESSE est, inquit S. Gregorius, ut
eum hæc agimus, nosmetipsos Deo in cor. is contri-
tione maitemus: quia qui passionis dominice my-
steria celebramus, debemus imitari quod agimus.
Tunc ergo verè pro nobis Hostia eris Deo, cum nos
metipsos Hostiam fecerimus; Quæ sui maistandi
necessitas ut melius exprimeretur, sic est propo-
sita veritas: Expediret seu satius esset potius nullo
die velle vivere, quam non omni die velle cum
Christo mori.

Ratio quæ affertur constat uno aut altero ver-
bo, si bene intelligantur, nempe quid sit secundum

SAYNCM

carnem vivere. Quidquid enim sit tam capitale est & timendum ex Apostolo, ut qui hunc audierit minime dubitet, expedit potius nullo die velle vivere quam velle vivere secundum carnem: sic enim ille passim: Scio qui non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. Quid secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapientia; sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subiecta nec enimpotest: Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Ergo fratres debitoros sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. IN carne ambulantes non secundum carnem militamus. Quid dicit Scriptura? Ejce ancillam & filium suum: Id est carnalem appetitum. SPIRITU ambulate & desideria carnis non perficietis, caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur, qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.

Velle sine vel uno die, vel una hora non esse Christi? Velle sine mori quæ malâ & infelici morte dicit Apostolus moriturum qui secundum carnem vixerit? Unde manifestè vides quàm verè potius expedit nullo die velle vivere quàm velle vivere secundum carnem. Quid est enim vita tua? at quid est illa mors horrenda quæ sequitur vitam in carne transactam? O mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis!

II. PUNCTUM.

SED omni die velle cum Christo mori, est velle secundum carnem vivere. Hæc enim sibi adversantur, ut dictum est de carne & spiritu. Nam cum Christo velle mori nihil aliud est quam velle spiritu vivere quam velle mori omnibus carnis aut naturæ corruptæ motibus, quàm nolle, uno verbo, secundum carnem vivere. Induimini Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis. Unde à contrario manifestè patet quod qui nolit cum Christo mori, velit secundum carnem vivere. Non enim datur medium inter vitam & mortem: aut te oportet mortuum esse, aut vivere. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit illi dabitur illi. Id est, alterutrum necessarid ex his duobus eligendum, nec tertium quod sit medium, in optione nostra est. Unde & sibi; Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitam,

& viam mortis. Sic Christus Dominus duas tantum vias memorat, unam spatiosam quæ ducit ad perditionem: & unam arduam quæ ducit ad vitam. Non est hic tertia quædam via excogitanda Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata aut de angusta via est, inquit sanctus Hieronymus. Sicut autem unum & idem est esse in spatiosa via & vivere secundum carnem: sic planè idem est in arcta esse via, & mori cum Christo unde sicut qui non omni die vellet in arcta esse via, vellet esse in lata & spatiosa; sic omnino qui non omni die velit cum Christo mori, velit secundum carnem vivere.

O voluntas humana & propria quàm de te verè S. Bernardus: Caveamus à propria voluntate, tanquam à vipera pessima & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.

III. PUNCTUM.

Sic ergo satius esset nullo die velle vivere, quàm non omni die velle cum Christo mori, quia quo die nolles cum Christo mori, velles secundum carnem vivere: at longè expedit nolle in mundo vivere, quàm vivere secundum carnem. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Quo in sensu sapienter Sapiens laudavit magis mortuos quam viventes.

Cavenda hic vici sunt duo quædam extrema unum eorum qui putarent sic cum Christo moriendum, nullus ut sensus carnis aut naturæ depravata moveretur, nulla ut contradictio sentiretur. Non est ita; non est ista mors insensibilitas, non sic ille qui Christo confixus erat cruci, & qui simul videbat aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ. Sed ut ille ipse ait, Nihil damnationis est ijs qui sunt in Christo lesi, qui non secundum carnem ambulant, id est, qui non sequuntur motus carnis quos sentiunt.

Alterum verò eorum est, qui nihil hic timeandum putant nisi si mortali manifestè consentiretur, quasi hoc idem esset vivere secundum carnem quod peccare graviter; sed falluntur, neque enim derepente fit quisquam malus, sed ut passim ait sanctus Gregorius, Per levia delicta defecimus, & usu cuncta levigante, nequaquam post committere graviora timemus; Quod maxime intelligendum de his qui nolunt mori cum Christo, id est, qui suis affectibus sunt ita implicati ut nolint eos deponere; licet illi affectus non sint primò mortales, tamen suspecti sunt, periculosi sunt, dammandi sunt quando sic

Matt. 7.

Ep. 14. ad Colant.

Serm. de Dupl. Baptismo.

Matt. 21.

Eccl. 46

Gal. 2.

Rom. 7.

Ibid. 8.

Rom. 7. Ibid. 8.

2. Cor. 10 Gal. 4.

Gen. 21.

Eccl. 41.

Rom. 13.

Eccl. 15.

Ier. 21.

adhærent animo, ut animus nolit eos deponere.
 Sic enim fit quod ait Sapiens; *Concupiscentia quasi ignis exardescit. Et rursum; à semilla una augetur ignis. Quamobrem sicut nihil est aptius his continentis motibus quàm velle quotidie cum Christo mori; sic nihil est proclivius illis laxandis & solvendis in lethale crimen; quàm nolle mori; hoc est enim amare ipsam concupiscentiam, hoc est fovere peccatum, hoc est amare periculum, hoc est vivere sub ruina. Nam qui amat periculum, in illo peribit. Quod egregie, S. Augustinus & ad pacem appelle, in illud Apostoli, *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem immunditiam &c. QVOMODO, inquit, ista mortificantur opere continentis, nisi cum eis mente non consentitur, neque exhibentur eis arma, corporis membra, ET QVOD EST VIGILANTIA MAIORE CONTINENTIE CVRANDVM, ipsa etiam nostra cogitatio, si eorum quadam suggestione & quasi susurratione tangatur, tamen ab eis ne oblectetur, auertitur.**

Hæc est pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus. Hæc est fortis ut mors dilectio, & dura sicut infernus amulatio. Nempe quod mors agit in sensibus corporis, inquit S. Gregorius, hoc agit dilectio in cupiditatibus mentis. Sicut mors exteriores corporis sensus ab omni proprio & naturali appetitu interficit, sic dilectio in talibus viris omnia terrena desideria contemere mentem aliàs intentam compellit. Hujusmodi mortuis & viris dicebat Apostolus. Mortui enim estis & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Hæc proculdubio vitam suam abscondunt, quæ dum omnia quæ videmus postponunt, in his quæ non videmus, in beatitudine scilicet Christi veraciter & secreta vivunt. Quia enim falsam vitam despicunt quæ visibiliter apparet, in viâ vitam se abscondunt quos non nisi invisibilibus oculis se manifestat. Nonne sic velles cum Christo vivere? Cur non visigitur sic cum ipso mori? Responde, aut certe pudeat respondere quia tu magis secundum carnem vivere.

Pf. 119.
Cant. 8.

F E R I A S E X T A.

DE CHRISTI DOMINI RESVRGENTIS, ASCENDENTIS IN COELUM, ET IBIDEM REGNANTIS VITA GLORIOSA, QUÆ APPARET IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Videmus Iesum propter Passionem mortui, gloriâ & honore coronatum. Hebr. 2.

Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem, & virtutem. Apoc. 4.

VERITAS PRACTICA,

Gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christo quaerimus gloriam.

RATIO EST, Quia si aliam à Christo seu à Christi gloria quaerimus gloriam, signum est nos estimare aliquid gloriosius ipsa Christi gloria.

Atqui hoc est Christo ignominiosum, hoc est ejus gloriam vertere in ignominiam.

Ergo gloriam Christi vertimus in ignominiam, si aliam à Christi gloria quaerimus gloriam, Quod quàm si impium jatio patet.

L P U N C T U M.

QVAM gloriosus fuit hodie Rex Israël? 2. Reg. 6.
 QVIS est iste Rex gloria? Dominus fortis Pf. 23.
 & potens, Dominus potens in praelio,
 Atollite portas principes vestras, &c.
 Dominus virtutum ipse est Rex gloria. PRIMO- Apoc. 2.
 GENITVS mortuum & princeps regum terra,
 qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo, ipsi gloria & imperium in sæcula sæculorum, amen.

His & similibus canticis postquam glorificaveris Christum Dominum resurgentem, ascendentem in Coelum, & ibidem regnantem in statu glorioso: admirare quàm mirabiliter hic
 ejus

eius vitæ gloriose status appareat in sanctissimo Sacramento. Sic enim eius est incorruptibile & impassibile corpus, quale de sepulchro resurgens retulit, quale in cælum intulit, & quale in dextera Patris conservat. Quod si dum elevatus est in cælum nubes suscepit eum ab oculis discipulorum, nonne species Sacramentales instar nubis sic eum contegunt? Si nobis in cælo parat locum, ut ipse agebat; Si velut advocatus interpellat pro nobis ut refert Apostolus; ni velut Rex & Dominus univerſam regit Ecclesiam, infides docet; nonne hoc ipsum præſens ipse præſtat in sanctissimo Sacramento? Unde aptè S. Ambrosius; Ergo tu audis, quod quotiescumque offertur sacrificium, mors Domini, Resurrectio Domini, Elevatio Domini significetur

Quamobrem repetere Cantica, te iuncte Psalmos & quidquid gloriosum in cælis Christo decantatur, totum illud refunde in salutarem Hostiam. *Qua cæli pandit Ostium.*

Verum nihil ita efficies ad Gloriam Christi Domini in cælo & in terra triumphatur, quam si propter illum, humanam omnem respuat gloriam; aut si quam fortè quæris, non aliam ab ipso quæras; non aliam quam ipse quærit: non aliud denique gloriosum quam quod ipse reputat, putes & prædicēs: ut sic ut ille in te glorietur, sic tu in ipso solo glorietur; *Qui glorietur, in Domino glorietur.* Alioquin, Audi, quod quicumque audierint, tinniant ambæ aures eius: *GLORIAM Christi convertis in ignominiam si quam ab illo aliam tibi quæris gloriam.* Sic enim indicēs, sic proficiēs te gloriosius aliquid iudicare quam ipsam Christi gloriam. Non enim aliam quæres si tibi sufficiens & satis digna videretur Christi gloria, cum maxime non ignores humanam gloriam cum inordinatè appetitur sic pugnare cum divina & Christiana sicut in peccatam cum humilitate, sic ut virtutum cum vicio. *Va anima audaci qua speravit se aliquid melius & gloriosius Christo invenituram.*

II. PUNCTUM.

Aestimare aliquid gloriosius Christi gloria, nihil aliud est quam Christi gloriam convertere in ignominiam

Nam vel ita te verè putas esse aliquid gloriosius Christi gloria, vel licet non ita sit, tu tamen mavis aliam gloriam. Si primum dicis, manifestam facis injuriam divinæ gloriæ, divinoque iudicio, cuius est aestimare quid sit gloria, quid sit

gloriosius, & quid cuique sit impertiendum. Quasi Christus id nesciret, vel quasi tu esses intelligentior iudicium tibi arrogas de honore, de gloria, de rerum valore & pretio. Tu quis es qui hæc audeas? *Interrogabo te & responde mihi, ait Job. 38. Dominus, Ubi eras, quando ponebam fundamenta terra, indica mihi si habes intelligentiam, cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filij Dei? Quasi diceret, tu cum nihil esses quando ego rerum omnium fundamenta ponebam, nonne te pudet de rebus sic velle mecum disputare quasi tu me melius intelligas quid quæque res valeat. An putas me non intellexisse in quo laus esset & gloria quando cælum & terram condidi ut me laudarent & glorificarent? an me deceptum dices? an te peritorem finges? an aliter de cælo, de astris, & de creaturis ordinalles? Responde & confundere.*

Quod si cum Sapiente respondeas, *Non est Eccl. 18. minuire, neque adicere, nec est investigare magnalia Dei, si fatearis ut debes, nihil melius, nihil rectius, nihil verius & ordinatius quam quod ipse statuit; quare ergo alibi quæris gloriam quam ubi agnosces ab illo positam; aut dum aliam quæris, quomodo non simul vides te illum contemnere, te illi probrum & ignominiam, quantum quidem possis, inferretur qui licet bene & rectè sentiat, negligatur à te tamen in hoc ipso sensu quem rectum putas; tu contra malis sentire & iudicare, quam ipse iudicat; tu cum mundo malis errare & falli quam rectè cum Christo sentire! O insanus verè falsus, o verè mendaces filios hominum in statuas, ut decipiant ipsi de vanitate in id ipsum.*

Quod perinde mihi videtur dictū à Platone regio quasi diceret, tamen si omnes simul homines in unâ essent lancee positi, ipsam levitatem & vanitatem in altera lancee positam, levitate superarent; & tamen contra Deum præsumunt de rebus iudicare! Vel sic interpretare: tanta est levitas & falsitas humani iudicij, rebus in ipsis humanis aestimandis: ut quamcunque stateram homines & humanam regulam iudicandi afferant, adhuc errare possint, & errorem sibi mutuo communicare; & tamen non verebuntur de ipsis iudicandis rebus cum Christo & cum Deo contendere! O probrum! o insanam audaciam!

III. PUNCTUM.

SI ergo gloriam Christi vertimus in ignominiam quando gloriam quærimus, quæ à Christo non est, & quam

Et quam ipse non probat: Nam sic iudicamus nos aliter sentire de gloria & de rebus humanis, quam ille sentiat, nostrumque sensum tanquam probatorem & aequiorem divino illius sensui praefertimus: quandoquidem actu & re ipsa quaerimus aliam gloriam in qua magis a quiescimus quam in Evangelica & Christiana quam ipse professus est & quam nobis unice commendavit. Quod certe non potest non esse illi valde ignominiosum; quia hoc est illum manifeste arguere vel ignorantiae vel malitiae vel dolositatis, quasi nesciverit aut quasi noluerit nos docere quid esset rectius & verius. Sicut quia in materia, vel circa Sacramenta, vel circa Christianas virtutes vellet corrigere & immutare quod à Christo vel ab Ecclesia constitutum est; quid censeret de illo? Hoc ipsum de te sentiendum est, qui quod Christus statuit de honore & gloria, tu ausis improbare, tu invertere, tu aliud contra opponere.

Gal. 1. Miror, inquit ab Apostolo, quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi! Sed licet nos aut Angelus de caelo evangelizet vobis, praeferquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Tum paulo post idem Galatis: Vellem esse apud vos modo, & mutare vocem meam, quoniam confundar in vobis: Quasi diceret, non possum scripto exprimere quanto pudore animi & confusione vultus afficiar; oporteret me praesentem loqui, me à vobis audiri, me à vobis cerni; quia vos mei misereret, adeo sum stupefactus & confusus propter vestram illam audaciam, qua contra Christi sensum praesumitis aliud nescio quid sentire & profiteri.

Osee 4. Idem tibi à Christo & ab Apostolo dictum puta: neque aliter verum est quod ait ipse Deus per Prophetam de Superbis & vanis: *Gloriam eorum in ignominiam commutabo*, quam quod suo testimonio reddit ignominiosum id in quo gloriantur. At nonne tu hoc ipsum facis contra Christum? Nonne probro vertis quod ille gloriosum duxit? Nonne hoc est igitur gloriam eius in ignominiam commutare?

Pf. 105. Denique quod Scripturae passim contra Idololatrias dicunt, tibi aliter sentienti de gloria quam Christus sentit, tibi aliam quaerenti gloriam quam quae à Christo proponitur, tibi mundano & superbo ne dubites applicare: *Mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comodentis foenum!* POPV&VS verò meus muta-

vit gloriam suam in idolum! Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Nonne hoc ipsum est quod aperte Sapiens de superbia seu de vana gloria: *Initium superbiae hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor eius.* Nonne hoc denique quod ipse Dominus: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invisibilem accepistis, & gloriam quae à solo Deo est non quaeritis?* Notanda valde verba, non enim omnem vetat gloriam, sed illam solum quae ab hominibus accipitur, tanquam vanam & falsam, cum una sit vera gloria quae à Deo est, à quo solo est gloria. Sed quod in primis hic urgendum, sic verba haec Christi confirmant propositam veritatem, ut, qui aliam à Christo sive à Deo quaerat gloriam, prorsus infidelis & incredulus ceaseri debeat aut plane stultus. Primum enim aperte Christus affirmat illos non posse credere qui gloriam à se invicem acciperent; deinde vero cum evidenter asserat à solo esse Deo gloriam, interrogetur rursus qui aliam quaerit quam à Deo, an Christo credat, necne? Videtur certe non credere, nam illud quaerit quid Christus negat esse. Non quaereret autem nisi hoc esse putaret quod quaerit; nec putare potest id esse quod negat Christus, nisi quod Christo non credat. Quod si tamen id durus putet, nec se à Christo dissentire patiat, credat necesse est, quod Christus dixit nullum esse aliam à Deo gloriam; quid est ergo quod aliam quaerit? Nonne hoc est stultum, id quaerere quod fide divinam credis nusquam esse? Aut ut ad primum redeatur, nonne cum id quaeras quid Christus esse negat, manifeste significas te quod Christus ait non credere? Quid est autem esse incredulum & infidelum nisi hoc sit? Nam quod est extremum incredulitatis: vel non credes Christum esse Deum, vel non esse veracem Deum. Si enim Christo non credis, non aliunde est quam quia non id putas esse verum quod ille dixit. Si autem non est verum quod dixit, quomodo ille est Deus, aut quomodo verax est Deus?

O quam verè Propheta! o quam verè Apostolus. *Rom. 10.* *Non omnes obediunt Evangelio, sicut Is. 53.* *enim dicit, Domine, quis credidit auditui nostro?*

Vide in hac parte, Sabbato Hebdomadae 11. Et in die Transfigurationis Domini.

SAB-

S A B B A T O.

DE IVDICIARIA POTESTATE QVAM
CHRISTUS DOMINUS EXERCET IN
SANCTISSIMO SACRAMENTO.*Ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum & mortuorum.*

Actor. 10

*Abfcondite nos à facie Sedentis super thronum, & ab ira Agni: quoniam
venit dies magnus iræ ipsorum; & quis poterit stare. Apoc. 6.*

VERITAS PRACTICA.

Agni vel maximè formidanda ira.

SENSU & ratio est, quod sicut dicitur agni esse ira, quando bonitas Christi contemnitur, sic tanto magis est formidanda ira, quanto major est bonitas, aut quanto magis contemnitur.

Sed in Sacramento, maxima est bonitas, maximeque contemnitur.

Ergo hic agni vel maximè formidanda est ira, & praevenienda.

I. PUNCTUM.

HOC de Christo Domino superest considerare, quod sit omnium Iudex, & quali hinc honore colendus sit, ac tremendus. Licet enim in hac vita tale

judicium non exercuerit, neque ut ille dicebat,

missus fuerit in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum: tamen ut ipse etiam

affirmabat, omne iudicium Pater dedit filio, ut omnes honorificent filium, sicut honorificant

Patrem. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere quia filius

hominis est. Quali diceret, hæc etiam modò dum inter homines vivo, hæc in me dignitas agnoscenda est & colenda. Expende quanta dignitas & quam tremenda! Omnes stabimus ante tribunal Christi: ser. prum est enim: VIVO

EGO, dicit Dominus quoniam mihi flectetur o-

tine genu: & omnis lingua confitebitur Deo: Sic omnino, sic omnium planè hominum vita præsens ejus iudicio definitur, & futura decer-

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

atur.

Quis non timebit te Domine? quoniam omnes gentes venient & adorabunt in conspectu tuo! Apoc. 15.

Sed non minus nobis timendus est in sanctissimo Sacramento, quia non minus illic iudicat de nobis omnibus, sive frequentius sive infrequentius accedamus. Primò quidem de infrequentia iudicat, undenam tam rara quorundam Communio? Quid prætant causæ? quid valoris & ponderis sit causa quam prætexunt? Cur non impedimenta Communionis deferunt potius quam ipsam Communionem. Ille est qui hæc cuncta singillatim examinat; ille de singulis & cognoscit & iudicat: Iudicium Domini cum populo suo. Micb. 6.

Deinde in communicantibus, quænam sit eorum dispositio, quæ culpabilis, vel inculpabilis capacitas, quæ devotio, quis fructus, quis usus vel abusus Sacramenti, nonne hoc ipse examinat; nonne & iudicat, quandoquidem tam varios & diversos operatur in animis motus & effectus, quàm variam esse videt & iudicat esse communicantium dispositionem & capacitatem? Vnumquemque juxta vias suas iudicabo de vobis, quod quidem Apostolus apertè a vocis expreflit significatione cum dixit: Qui manducat indigne, iudicium sibi manducat: Id est, condemnationem suam tam propriam & tam justè adæquatam suæ indignitati recipit quàm proportionatè eibus manducatus manducanti adaptatur; & sicut quod manducatur convertitur in propriam manducantis substantiam, ita ex indigna manducatione agni fiet quodammodo ut manducata condemnatio totam penetret & in se convertat animam; si quid fortè superesset boni, pervertitur, corrumpitur, & tota transit anima in damnationem & corruptionem: Vs Apoc. 22. qui nocet, nocent adhuc: & qui in sordibus est, sordescat adhuc. Vs impleant peccata sua semper;

Ezech. 33

1. Cor. II.

Vs Apoc. 22.

1. Theff. 2.

per;

per; peruenit enim ira Dei super illos usque in finem.

Matt. 22.

Hæc est ira Regis irati contra eos qui vocati ad nuptias, neglexerunt vocantem. Hæc est ira

1. Pet. 4.

Christi iudicis cuius iudicium incipit à domo Dei. Hæc est Agni vel maxime formidanda ira, propter illam videlicet rationem quæ modo expendi debet ob quam Agnus irascitur. Aut non irascitur agnus, aut non nisi formidolosè irascitur; quanta est naturæ bonitas, tanta est neglectæ bonitatis ira; at cum maxima sit bonitas, maxima sit etiam ira necesse est. Quantum de suo bonus, tantum de nostro iustus; de tuo habet ut sit agnus, de nostro ut sit iratus, & de utroque ut sit vehementer iratus. Nisi esset bonus non esset agnus, nisi ut est bonus contemneretur à nobis, non irascetur agnus; nisi denique simul esset bonus & simul contemptus non tam vehementer & formidolosè irascetur. Facit bonitas ne de se irascatur, sed ipsa etiam facit ut à nobis commota non nisi vehementer irascatur. Sicut non est iudicium sine misericordia, sic neque misericordia, si læsa fuerit, sine iudicio est; & quanta fuerit misericordia seu misericordiar læsio, tale futurum de illa iudicium. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, NON dicit iudicium & misericordiam, inquit sanctus Augustinus, sed misericordiam & iudicium; quia præcedit misericordia, nec est iudicium nisi pro illa læsa. Pater misericordiarum est, & Deus ac Dominus ultionum. Pater quidem misericordiarum non modo, inquit sanctus Bernardus, quod Pater videatur misereri potius quàm indignari, sed quod miserendi causam & originem sumat ex proprio, iudicandi vel ulciscendi magis ex nostro.

Tertull.

Maliū quidem in nobis inter se differunt misericordia & ira, sed in Deo tam propè simul conjuncta sunt & unita, ut unum & idem sint. Sic Sapiens: Misericordia & ira, inquit, ab illo citò proximant: Misericordia & ira est cum illo.

Pf. 100.

2. Cor. 1.

Pf. 93.

Ser. 5. in

Natru.

Dem.

Eccl. 5.

Ibid. 16.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

Rom. 2.

& longanimitatis contemnis? thesaurizas tibi iram in die ira. Vide ut thesauros iræ opponit diuitiis bonitatis & patientiæ contemptis, quasi diceret, sicut ex diuitiis fiunt thesauri, sic fiunt ex diuitiis bonitatis iræ thesauri: & quantæ erant illæ diuitiæ bonitatis, tanti futuri sunt iræ thesauri. Theaurizas tibi, ait sanctus Bernardus, thesauros iræ pro prerogatis thesauris misericordiarum quos contemnis. O qualis diuina bonitas! ò qualis humana malitia!

II. PUNCTUM.

SED in sanctissimo Sacramento maxima est bonitas maximeque contemnitur, seu maximum subest eius contemnenda periclitium, nisi caveatur.

Quid enim mansuetius, quid facilius, quid ad omne genus beneficii conferendum, aratus, quid ad iuperbas profundendas gratias procliuus, cum nullum recuset, omnes inuitet, & unicuique quantum capere & referre potest indefinenter & certissime impertiar! O fons amoris perpetui quid dicam de te? Suauitatem huius Sacramenti, Dignus inquit Thomas, nullus dignè exprimere sufficit, per quod spiritualis dulcedo in suo fonte gustatur, & recolitur memoria illius quam in sua passione Christus monstrauit excellentissima charitatis. Denique quod ait S. Bernardus de duobus sponsi uberibus, ubinam apparet manifestius? Duo, inquit, sponsi ubera, duo in ipso sunt ingenita mansuetudinis argumenta, quod patienter expectat delinquentem, & clementer recipit penitentem: gemina, inquam dulcedo suauitatis excubitat in pectore Domini Iesu; longanimitas videlicet in expectando, & in donando facilitas. Verè hic longanimis & multum misericors.

Et verò periculum tantæ bonitatis contemnendæ non modo in illis est, qui actu & re ipsa Sacramentum blasphemant aut in mortali recipiunt, sed in his etiam vel qui non satis frequentant ne obligentur ad arctiorem vivendi modum, vel qui frequentant crebrius sine cultu aut ullo fructu qui dicunt Deo recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus.

Non quod ita ore loquantur, sed quod ita re ipsa vivant & sic affecti sint ut nolint meliores & perfectiores evadere, licet Christus eos sæpius inuitet ad Communionem; aut communitantes excitet ad perfectiorem vitam. Rogate, inquit inuitatus ad Cœnam, habe me excusatum.

vium. Vix est ullus qui non prætexat aliquam excusationem contra quotidianas illas gratias quæ nos vel à nostris defectibus retrahunt, vel ad altiora provchunt. Qua in excusatione triplex quidam reperitur Christi contemptus. Primo quod revera repudiet gratiam. Secundo quod falsò se excuset, & se excusando accuset invitentem, ut supra dictum est. Tertio deniq; quòd sic humana divinis præferat, naturam gratiæ, & seipsum Christo. *Ad vos, ó Sacerdotes qui dicitis nomen meum, Ad vos mandatum hoc.* Sacerdotes, ubi tot milliarum fructus? ubi tot communionum effectus? ubi tot gratiarum proventus? *Nunquid non medicus non est tibi, qui are igitur non est obducta cicatrix? Ego honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me.* Extendit laurus hæc Christi verba, multus in illis sensus est. Vide quantum honorificet Patrem cui se millies in die immolat, quoties videlicet celebratur Sacrum; quod fit in universo terrarum orbe, per singula per se momenta temporum. Tu verò vix mediam illi colendo impendas horam!

III. PUNCTUM.

ERGÓ hic Agni vel maxime formidanda est ira. Hic videlicet in sanctissimo Sacramento, ubi Christus sedet in throno misericordiae simul & justitiæ, unde agni accenditur ira, & unde accensa ira dicitur præcipue formidanda, quia nempe ubi summa est Christi bonitas sese pro nobis immolans, illic esse Christus dicitur velut agnus: ubi vero fuerit talis offensa bonitas, illic agni dicitur ira, & ira quidem tam vehementis quam ingens erat bonitas. Audi rursus sanctum Bernardum, de hac utraque simul Christi virtute sibi succedente: *sicut bonitas apparuit ultra omnem spem, ultra omnem estimationem: similem expectare possumus iudicii distributionem. Noli ergo contemnere Dei misericordiam, si non sentire vis justitiam, sed iram, sed indignationem, sed amulationem, sed furorrem. Ut enim scitis quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo prævenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem ultionis attende. Imensus est enim Deus, & infinitus in justitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendum multus ad ulciscendum, sed misericordia quæ dempiora sibi vendicat, ut si voluerimus, districtio in venire non possit in quem servat.*

Hæcneque pars certis.

Hæc & alia plura quæ sanctus Pater universim de Christi Domini mysteriis prosequitur, cum singulariter & eminenter pateant in sanctissimo Sacramento, quid restat nisi ut agnoscamus quam sit illic cavendus tantæ bonitatis contemptus, & quam formidanda quæ inde commoveri possit ira: non ut quidem à Sacramento fugiamus, aut rarius accedamus: sed ut formidemus offensas nostras quæ illam accendunt iram: & quæ fieri poterit vitæ innocentia & animæ puritate, *Accedamus, ut ait Apostolus, cum vero corde, in plenitudine fidei, aspersi corda, à conscientia mala.* Redditque paulò post rationem quæ supra dicta omnia valde confirmat: *Non enim accessistis ad tractabilem montem & accensibilem ignem & turbidum & caliginem, & procellam, & rubasonum, & vocem verborum quam qui audierunt, excusaverunt se ne eu fieret verbum. Non enim portabant quod dicebatur; & si bestia tetigerit montem, lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur; Moyses dixit, exterritus sum & tremebundus. Sed accessistis ad Sion montem & civitatem Dei urventem, Ierusalem cælestem, & mulierum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in caelis, & iudicem omnium Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & Testamenti novi Mediatorem Iesum, & sanguinis asperisionem melius loquentem quam Abel. Quali diceret; non sic nobiscum hic agit Christus sicut olim cum Judæis, quando illis apparuit in monte Sinai. Sic enim illos sensibiliter terruit ut non auderent propius accedere, quia nolebat etiam Deus eos esse propiores. Nos verò non ita sensibiliter terret, qui vult nos ad se confidenter accedere: in Ecclesia quidem militanti per Sacramentum, & alios accedendi modos; in triumphanti verò per beatitudinem.*

Nihil hic terrificum sensibus objicitur, ne timeamur: sed potius cuncta suaviter & allicentia: ne tamen tali abutamar bonitate & suavitate, neve offendentes misericordiam accendamus iram & justitiam, sic pergit S. Apostolus: *Videte ne recuseris loquentem. Si enim illi non effugerunt, recusantes eum qui super terram loquebatur, multo magis nos qui de caelis loquentem nobis avertimus.* Et post pauca: *Itaq; regnum immobile suscipientes, habemus gratiam per quam serviamus, placentes Deo cum metu & reverentia: etenim Deus non ignis consumens est.* Quali diceret, jam nobiscum nõ agitur in figuris mobilibus & transeun-

tibus

Hebr. 10.

Ibid. 12.

Mat. 1.

Ier. 8.

Ioann. 8.

Serm. 15. in Epiph. Dom.

ibus sicut cum Antiquis agebatur: firma sunt & immobilia quæ tractantur, nec putemus nos in illis ex nostro esse sensu & gustu regendos, sed & potius ex ductu & directione Ecclesiæ, quæ est regnum Dei, in quo nihil nobis præcipitur aut consulitur, quod non possimus cum gratia, quæ nobis confertur, ut serviamus Deo non servili terrore, sed filiali & reverentiali metu, qui accessum ad Deum non prohibet, nisi profanum & inconsummum qui solus iram accendit. Alioquin accedite ad illum & illuminamini: & facies vestra non confundentur.

Pf. 33.

In D. Pf.

Accedamus ad eum, inquit S. Augustinus, ut illuminemur, non quomodo ad eum accesserunt Iudæi ut tenebrarentur. Accesserunt enim illi ad illum ut crucifigerent: nos ad eum accedamus, ut corpus & sanguinem eius accipiamus. Illi de Crucifixo tenebrati sunt, nos manducando Crucifixum & bibendo, illuminamur. Et post pauca: Sed dicit aliquis, quomodo ad eum accedo? Tantis malis, tantis peccatis oneratus sum, tanta scelera clamant de conscientia mea, quomodo audeo accedere ad eum? Quomodo? Si humiliaveris te per penitentiam.

Et quæ plura prosequitur ad hanc humilitatis partem commendandam, quæ maxime requiritur in penitenti corde, & quæ modum affert immodicis cupiditatibus; quarum quanta fuerit moderatio, tanta erit ad sacram mensam dispositio. Verè namq; Christus Dominus quod de se David agebat, *Superbo oculo in insatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terra, ut sedent mecum. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat* Sed quare non de præfenti, dicit, *Ministrat?* A, quia non sic modo, sicut olim, immaculatus ministrabat e? An quia qui ministrare incepit in via immaculata, paulatim deficit & dum immaculatus esse desinit, desinit etiam ipsi ministrare? An forte qui ministrabat, ministratur: quæ sensu dicebat Dominus de suis servis, *Quid gratias ministrabit illis. Ac rursum: Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* O dignitatem ministrorum Christi, sive dum ministrant, sive dum ministrantur! O vitæ immaculatæ meritum quæ tantam conciliat dignitatem!

Pf. 100.

Luc. 12,

Ibid. 21.

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

DE OVE PERDITA, QUÆSITA, ET INVENTA A PASTORE.

Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores, ut audirent illum. Et murmurabant Pharisei & Scribæ dicentes: quia hic peccatores recipit & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens:

Quis ex vobis homo qui habet centum oves. Et quæ sequitur parabola de ove perdita, quæ sita & à Pastore inventa, ut habetur. Luc. 15.

Videri possent quæ proximè præcedentibus Hebdomadis dicta sunt de facili accessu ad Dominum, & de illa confidentia quæ nos ad ipsum adducit, excitanda potius, quàm timore qui nos inde avocet, prout aperte Apostolus ex multis à se dictis concludit: *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum Gratia, & misericordiam consequamur.* Hinc illæ Veritates Practicæ.

Hebr. 4.

Quibus amarum est conversari cum Christo, delicias eius convertunt in amaritudinem. Qui cum fiducia non adveniunt ad Gratia Christi thronum, & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratia. Divina licet magis timenda sint quàm humana; in divinis tamen minus est timenda familiaritas quàm in humanis.

Prima post Octavas Pentecostes Hebdomada, Feria 5. in solemnitate sanctissimi Sacramenti. Cum autem in tres partes divisa considerari possit parabola, sic consequenter ad unamquamque partem referentur Veritates Practicæ, ut primò quæ ad perditam, deinde quæ ad quæsitam; ac demiq; quæ ad inventam ovem, seu animam peccatricem spectant, producantur.

Quis

Quis ex vobis homo qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem, &c.

VERITAS PRACTICA.

Qui sibi palpat quod non longè erret, periculosus sapè is erret quàm qui aberrat longius.

RATIO EST, Quia periculosus ille erret, qui minus revertitur ad Pastorem quàm qui revertitur.

Sed qui sibi palpat quod non longè erret, sapè ad Pastorem minus revertitur quàm qui aberrat longius.

Ergo & is erret periculosus; quod sanè est diligenter cavendum cum gratia.

I. PUNCTUM.

UM sint multi & varii status ac gradus eorum qui se à Pastore suo, Christo Domino miserè subtrahunt; videndum est unicuique quoniam ex illis in gradu sit. Primi sunt illi qui per peccata vel affectus humanarum rerum vehementiores, tam acutè creaturis additisunt, ut unam sequantur concupiscentiam: Va filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium & non ex me; & ordiremini telam, & non per spiritum meum: ut adderetis peccatum super peccatum, & os meum non interrogastis.

Alii non ita fortè se suis sinunt cupiditatibus, ut gravius peccare vellent, sed quid in suo vitæ genere potissimum velit Deus, non multum curant: Hujusmodi Christo Domino nostro non servant, ait Apostolus, sed suo veniri: Sux item gloriæ, suæ rei domesticæ. Id est, hoc præcipue spectat & intendunt suis in quotidianis actibus; Servierunt creaturæ a potius quàm Creatori.

Sunt alii deniq; qui suis in externis & temporalibus negotiis Deū satis frequenter consulunt, & ad ejus ductū se suam, formant: sed in internis & spiritu tualibus, se solos audiunt; & sapè fit ut aliter ac Deo vitū esset, vel plus vel minus faciunt. Quæ nolui, elegistis. Consiliū Dei spreverunt in semetipsos. Hic teipsum noce attentius; & quod monet Sapiens in vitæ tua tenta animam tuam. Ante totum Christo velut ovis pastoris regendū suis? An quid illo inconsulto aggredieris?

An quod ille de te tuisque statuit, ut sanctū colis & veneraris? An quid humanū est deniq; seu creatū, quod te ab illo vel tantillum dimoveat? Cave tibi palpes; vel quod illud sit leve, vel quod si erras non longè abriperis, non abis in viā peccatorum, nec in vias ita pravæ quæ ducant in interitum & perditionē. Nam præterquam quod talis in errore progressus fieri potest, ut semper longius ac longius à Pastore discedas, esto tamē, non tam longè progrediaris quàm alii: non minus tamen distas à periculo: quin & sapè accidit, quod tibi modò est accuratius perpendendum, sapè inquam accidit, ut qui sibi palpat quod non longè erret, periculosus erret, quàm qui aberrat longius. Ratio est manifesta; nam periisti, si non redieris. Hoc est enim perire, sic se junctum esse à Pastore, ut nunquam ei uniaris, quæ illi debet unione conjungi, ut ab eo dirigaris, & movearis; sicq; fiat ut nunquam pastoris vocē audias, sed tanquam pullus onagri se liberū natum putas. Sint alii velut prodigus in regione longinqua & remotiores à Patre quàm tu fortè sis; si tamē redeant, nonne periculum sic evitant? Perierat & inventus est! At tu qui non procul quidē distas, distas tamen & non redis, certè tu unus vel maxime periclitaris, & omnino periisti si non omnino redis, quia sive multum sive parum discesseris; discessisse, periisse est. Va eis quoniam recesserunt à me; Filii subtrahitionis in perditionem, ait Apostolus, quali diceret, nemo se subtrahit quin se perdat, nemo est extra viam rectam quin sit in via lata & in via perditionis. Non est tamen desperata salus, quia non est desperatus reditus; in solo reditu spes salutis reposita. In desperato reditu desperata est salus. Et non redisti ad me? Quinquies repetitur in hoc uno capite. Et sapè alias, Non sunt reversi, Nihil crebrius in Prophetis. Nec tam videtur queri Deus quod à se discesserint, quàm quod ad se non redierint. Et dixi, cum fecisset hæc omnia, ad me revertere, & non est reversa. Nunquid qui cadit non resurget, & qui aversus est non revertetur? quare erga aversus est populus iste a versione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti. Quasi theceter, fingunt sibi aliquid quo se putant tutos & quo impediuntur à reditu, sed mentiuntur, & omnino peribunt nisi

Iob. 31

Luc. 15

Osea 7

Hebr. 10

Amos. 4

Ier. 3

Ibid. 8

bid. 48. redeant. Peristi popule chamos, quia comprehens
sunt filij tui & filia tua in captivitate. Nunquid
si tu cum istis comprehenderis, & cum istis pe-
nibis?

II. PUNCTUM.

SED qui sibi palpat quod non longè erret, sape
ad Pastorem minus revertitur, quam qui ab-
errat longius.

Nam vel ex hac sola cogitatione quod non
tam longè discesserit quàm alij, facile sibi per-
suadet non esse redeundum, aut se facile reditu-
rum quando volet; quod genus quoddam est
præsumptionis de quo graviter & verè inter ali-
os Tertullianus: *Præsumptio, in verecundia portio
est, inflat petiorem, despicit datorem: itaque dici-
pit nonnunquam. Ante enim quàm debeat, re-
promittit, quo semper is qui est præstiturus, offen-
ditur. Itemque alibi: qui præsumit minus vereetur,
minus præcavet, plus periclitatur. Timor funda-
mentum salutis est, præsumptio impedimentum tē-
moris.*

*l. de pæ-
nit.*

*l. de cul-
tu facm.*

Apoç. 3.

Luc. 18.

Matt. 21.

Coll. 4. v.

19.

Apoç. 3.

Atque hæc est ratio, ut alibi dictum est, cur
Dominus magis optet frigidum quam tepidum:
quia cum utrique sit redeundum ab illo statu in
meliorem, facilius ille qui est frigidus revertetur
quàm tepidus; quia facilius agnoscat sui sta-
tus periculum, quod quidem periculum licet
pro eo tempore, quo uterque illorum in suo sta-
tu degit, sit majus in frigido quàm in tepido, ta-
men pro futuro consequenti majus est in tepido
quàm in frigido, quia is tandem resipiscit, non
alter. Sic glossa: *Non optat eum frigidum simpli-
citer, sed talem de quo spes major habeatur: Talis
est autem frigidus præ tepido. Sic Publicanus à
Pharizæo exivit, ore Domini, justificatus; sic
meretrices præcedunt in regno Dei Judæos.
Quia videlicet illæ licet remotiores magis ta-
men moventur & redeunt. Frequenter vidimus,
inquit Cassianus, de frigidis atque carnalibus,
id est de secularibus ac paganis ad spiritualem per-
venire fervorem; de tepidis æque animalibus o-
mnino non vidimus; Quia videlicet non sibi ti-
ment, non sibi putant sicut alii esse reverten-
dum. Quia dicit quod dives sum; & nescis quia tu
es miser & miserabilis! O triplicem & ro-
bustam in uno corde malitiam Es-
se miserum, & nescire, &
dicere quod sit
dives.*

III. PUNCTUM.

QUæ sibi ergo palpat quod non longè erret, pericu-
l. sius sape errat quàm qui aberrat longius. Nā
licet non longè erret, errat tamen, & ab errore in
viam illi est redeundum; Revertere, revertere
Sunamitis. At non redibit quamdiu sibi palpat,
non redibit tam facile quàm qui se facile per-
cuntem videt, & qui dum vocantem pastorem
audit, sibi facile dictum putat quod avertit, & pe-
riculum videns evitat. Atque illa ipsa ratione
quæ non redit ille qui non longè distat, revertitur
iste qui errat longius: nempe ille videns al-
ios remotiores, non sibi dictum applicat quod
errantibus dicitur ut redeant; sunt enim, inquit,
alii me remotiores quibus id magis chavit. At
vero iste remotior nihil habet. Quis quod
contra dicat, nihil habet quo divinum rationum
detorqueat à se in alios. Ego sum, inquit, qui pec-
cavi, ego qui malum feci; Ac proinde alio reman-
ente in errore, hic revocatur & se suo Pastori
reddit. Vos qui aliquando eratis longè, facti estis
prope in Sanguine Christi. ISAIAS audet & dicit:
inventus sum à non querentibus me: palam ap-
parui iis qui me non interrogabant. Ad Israël au-
tem dicit: *Tota die expandi manus meas ad popu-
lum non credentem, & contradicentem. Id est: si-
cut Gentes quæ ab ipso Deo remotiores erant
quàm Judæi, facilius tamen Christianam reli-
gionem susceperunt: ita ex Christianis si qui
forte sint moribus deteriores, saepe facilius cum
divina gratia resipiscunt, quàm minus depra-
vati qui se ab illa moveri non sinent. Multi ab
oriens & occidente veniunt, filij autem regni eji-
cientur.*

Cant. 6.

2. Reg. 24.

1. Par. 21.

Ephes. 1.

Rom. 10.

Matt. 3.

Dent. 10.

Eccl. 10.

Hæc

Hæc opportunè referri possent hæc Veritates Practicæ.

Nè dicas, sufficiens mihi sum.

In 1. parte, Feria 4. Hebd. 3. post Epiphani. & aliis duabus precedentibus.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 4. parte, Feria 6 post Septuagesimam.

Melius est in via claudicare, quàm præter viam fortiter ambulare.

In 4. parte, Feria 4 post Sexagesimam.

Erranti in dubiis & non oranti, nulla est erroris excusatio.

In 2. parte, Feria 6. post Octavam Ascensionis Domini.

Verendum, ne quod tibi deest ad perfectionem, desit etiam ad salutem.

In 2. parte, Feria 2. Hebd. 17.

Qui vel uni creaturæ nimis adheret, duo mala facit, de quibus ipse Creator,

Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, &c.

In 4. parte, Sabbato Hebdom. 18.

DE OVE A PASTORE QVÆSITA.

Nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam?

VERITAS PRACTICA.

Quanta est Christi querentis animam cura, tanta est animæ Christum fugientis incuria.

SENSVS ET RATIO EST, Quia fugientis Christum animæ tanta esse apparet incuria & negligentia suæ salutis, quàm magnam tùm & præsens videtur obligatio non fugiendi, nec negligenda salutis.

Sed quanta est Christi querentis animam cura, tam magna tùm & præsens videtur esse obligatio non fugiendi, nec negligenda salutis.

Ergo & tanta est ejus incuria & negligentia, qua profectò excitari debet cum gratia, conferendo talem incuriam cum tali cura.

I. PUNCTUM.

UNUS est quidem divinæ bonitatis & sapientiæ, quæ in hac lucent parabola, finis & scopus, errantem à se animam revocare, sibi que reddere. Sed multa sunt & diversa media, quibus ad hunc finem utuntur: sic enim suavius agunt & fortius, quod est maximè proprium divinæ bonitatis & sapientiæ. Quod verò ex multis potentissimum esse solet, pudor & verecundia, nobis modò proponitur, tùm ex opposita nostri Pastoris cura manifestè apparet nostra incuria: quis enim non erubescat, qui se illi viderit oppositum & repugnantem, in cujus una similitudine nostra est

beatitudo? Quis tali potè rubore tactus non se à fuga illa contineat, in quam se turpiter abiecit, quoties se à Christo suo vocatum, & inquisitum & attractum sentit?

Sic ergo est, sic perpendendum est, sic erubescendum est, quòd quanta est Christi querentis animam cura, tanta est anima Christum fugientis incuria, tanta recordia, tantum probum & dedecus. Quid enim est univèrsim, quod infigorem & magis pudendam designet incuriam, nisi cum major adest obligatio curæ adhibendæ; cum id scilicet debitum exigit, cum facultas suppetit, cum facilitas & opportunitas obviant, cum omnia denique simul conspirant, ut quod incumbit negotium procuretur? Quid est, quod Jacob sic suos arguit: quare negligitis? audivi quod frumentum venundetur in Egypto, nisi quod tùm urgeret necessitas, cui sublevandæ facultas aderat, nec erat præsens occasio negligenda. Nonne sic Josue quibusdam delictibus Israelitis: Usquequo marceitis ignavia? & non intratis ad possidendam terram quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? Nampe illud erat tempus, quo erat terra possidenda vel perdenda. Sic pigrum Sapiens non alio carpit frequentius nomine, quàm quod illa potissimum otietur tempore, quò magis illi esset laborandum. Nonne sic ille malus & piger pronuntiatur servus, qui cum austerum se putaret habere Dominum, qui meteret ubi non seminarat non ei tamen acceptum, ut alii, duplicasset ta-

Gen. 42.

Jos. 18.

Matt. 25.

Ibid.

Ibid.

niente sponso dormitarant, dicuntur fatuæ: nec cum aliis ad nuptias introducuntur, quia tùm illis maximè vigilandum erat, quando se in somnum dederunt.

Sic profus animæ fugientis Christum tanta dici debet incuria, quàm magna tunc dici potest obligatio non fugiendi, nec negligendæ quæ se se offert, gratiæ. Unde est illud egregium Sapientis dictum: *Qui custodit mandatum, custodit animam suam. qui autem negligit viam suam mortificabitur.* Hoc est enim negligere viam suam, cum salutis via negligitur: tunc potè salutis via negligitur, cum eius procurandæ singularis opportunitas quæ se dabat, deseritur. Et profectò mortificabitur quisquis se ita negligit, mortificabitur nota de decorosa vecordia, mortificabitur privatione boni quod negligit, mortificabitur detrimentis inde sequentibus.

II. PUNCTUM.

SED quanta est Christi quærens animam curata magna tunc & præsens videtur esse obligatio non fugiendi, nec negligendæ salutis.

Sic enim decet, & sic necesse est, decet ex illa bonitate Christi, cujus est tanta circa unam animam cura & sollicitudo. Necesse verò est ex eisdem Sapientia, ut dicetur, si primo Bonitatem illam expendimus, Vide & contemplare, quid sit Pastorem Christum, perditam quærere animam. Potestne par in creatis & humanis reperiri bonitas, cum nulla par invenitur Majestas, quæ se ita in beneficentiam & charitatem demittat? Narratur quidem de Carolomanno Caroli Martelli filio, Rege Austrasiæ & Sueviæ, Monacho Cassinensi, ovem claudicantem in humeros suscepisse, atque in caulam deportasse; sed Rex esse desierat, cum enim Monachum induit, Regem exiit: at Pastor ooster sic humanam suscepit naturam, ut divinam nunquam deposuerit; sic homo est, qui quærat animam, ut Deus ipse sit, quem sua Bonitas excitat aut illam animæ curam. Potestne verò id audire, id credere anima, nec intelligere quanta sit inde non fugiendi, sed sui sistendi obligatio, quæ tantæ respondeat Bonitati? En offensus Deus cum pro suo in peccatum odio peccatricem in æternos ignes animam detrudere jam jam posset, se ipse continet; & quasi animam ipse offendisset, ipse offensus Deus animam se toties offendentem quærere, inclinat,

Anno
Christi
750.

excitat, urget, stimulat, ut ad se redeat; & tunc anima non intelligeret se tantum obligari ad reditum, quanta est illa bonitas? Intelligeret certe si hoc vellet attendere; & hoc profectò attenderet, si vel quod decet cogitaret.

Quid Saule ferocior, cum in Davidem fureret? Audivit tamen ferox ille Saul sibi semel à Davide sic paritum, ut cum vitam posset eripere, suæ duntaxat chalydis oram præcederet. Tunc quis sensus Saulis in Davidem? Quæ ferocitatis in lenitatem commutatio? Scriptura multis explicat, quæ videri licet loco agnato. Nonquid verò plus valet in animam Deum quàm David in Saulem? Nunquid plus Deo debet anima, quàm David Saul? Cur non id igi, ut magis deceret, cur non id magis intelligeret anima, quando sibi meliorem sentiret Deum quàm ulli unquam hominum homo bonus extitit.

Et verò id necesse est ex divina sapientia, quæ in illa pastorali cura potiores partes tenet: necesse est, inquam, non fugere, qua necessitate tenemur providere salutem per opportuna media. Si autem enim ad Divinam spectat sapientiam subministrare tempus, locum, modos seu gratias, & alia salutis animæ, quæ vocant, congruentia media; sic planè est animæ non illa respuere, non refugere, non d fferre tempus, non mutare locum non variare gratias, nec ab ullo desistere gubernationis tramite, quem cælestis Providentia constituerit; ne si Deum deserat viæ ducem, deseratur in viam, tandemque pereat. *Mententes Dominum sustinete misericordiam eius, & non desectatis ab illo, ne cadatis.* Jam enim idcirco cecidit & erravit à Pastore anima, quod eius ductum non sit secuta: nunc autem cum novam hanc ei Pastor gratiam offerat, ut si velit, revertatur, sic Pastorem debet sequi, non fugere, ut si fugiat, nec sequatur, non minus tum dicatur desistere, quàm cum primò cecidit; imò & magis periculose desectat, quia gravius sæpe est in hanc novam peccare gratiam quàm in antecedentes alias; ut sæpe alibi demonstratur, & ex subjectis infra veritatibus liquet. Sufficiat hic modo Prophetæ locus, ubi Dominus ad *consumptibilem*, ut vocat, animam: *In tempore, inquit, placito exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui;* Unde Apostolus, *Adjuvantes autem exhortamur, ne in vacuam gratiam Dei recipiatis, ait enim, tempore accepto exaudivi te. & in die salutis adjuvisti te. Ecce nunc, tempus acceptabile, Ecce nunc dies salutis.* Et quæ plura pergit

1. Reg. 24

Ecclesiæ, 2

Isa. 49.

2. Cor. 6

quæ

quæ nulli unquam aptius quadrare possunt tempori, quam quo perditam Christus vocat & quærit animam. Cur porro dicitur tempus acceptum & acceptabile, nisi quia sic illud acceptare necesse est, ut nisi tum acceptetur, cum se offert, transeat, nec revertatur, & qui quærebat animam Dominus, post quærat ab anima nec inveniatur, prout ipse dixit, *quæretis me & non inveniatis*. Nonne hoc sponsæ contigit, quæ animam divinis reluctantem monitis representat? nonne cum distulit surgere quando vocabatur, post vero, cum surrexit & se vocantem convenit, non inveniit? nonne hinc ejus lachrymæ: hinc gemitus: *ut ille declinaverat atque transferat: quasi non inveni illum: vocavi & non respondit mihi!* Oportebat nempe tum venire & respondere, cum quærebat & vocabat, nam *ut qui spernit, nonne & sperneris, cum fatigatus desieris contemneris, contemneris*.

III. PUNCTUM.

QUANTA est igitur Christi quarentis animam cura, tanta est anima Christum fugientis incuria: Nam sicut illa quæ tum agit Christus, magnam ejus indicant curam, sic profectò quæ simul anima debebat agere, nec tamen agit, supinam ejus producit incuriam. Sic enim sit ex illa boni & mali opposita diversitate, ut quanto bonum lucet appetitus, tantò malum appareat gravior & probrum ignominiosius. Tunc confunderis & erubescis, ait animæ Dominus, quando scilicet malitia tua meæ bonitati, & incuria tua meæ curæ opponitur. Quamobrem ad hanc foecordiam magis agnoscendam, atque inde ad salutarem excitandam confusionem, nihil habet ipse frequentius, quam ut alterum alteri sic opponat, quemadmodum vel ex uno Propheta datur intelligi, *Locutus sum, inquit, ad vos manens consurgens, & loquens, & non audistis: vocavi vos & non respondistis. Audite vocem meam & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus: & ambulare in omni via quam mandavi vobis, & bene sit vobis. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluntatibus, & in pravitate cordis sui mali facti: que sunt retrorsum & non in ante. Et misi ad vos omnes servos meos Prophetas, per diem consurgens diluculo & mittens. Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam & pejus operati sunt quam patres eorum. Et rursum, mane consurgens contestatus sum, & dixi, audite vocem*

meam, & non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali. Nec non iisdem præterea penes terminis: *Ego autem locutus sum ad vos, de mane consurgens & loquens, & non obedistis mihi, misique ad vos omnes servos meos Prophetas, consurgens diluculo, mittensque & dicens: convertimini unusquisque à via sua pessima, & bona facite studia vestra; & non inclinastis aurem vestram, & non audistis me. Perpendi hæc certe debent toties ab eodem & eisdem reperta verba: *Mane consurgens & diluculo loquens. Unde & tandem concluditur: Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam super Iudam & super omnes habitatores Jerusalem, universam afflictionem quam locutus sum ad verum illos: eo quod locutus sum ad illos & non audierunt: vocavi illos & non responderunt mihi: quasi diceret, hoc uno maxime punientur, quod tam parum de salute sua solliciti fuerint, quando illis tantam ego sollicitudinem propterea demonstrabam. Nimis enim hoc pudendum & castigandum in re tanta, qualis est salus animæ, sic animam oscitari, ut quo ipsa tempore Salvatorem deberet quærere, quærat à Salvatore, & quarentem fugiat atque aversetur.**

Quid nempe potest causari si pereat, præter illam oscitantiam & incuriam in tam serio gravi- que negotio: Quid est aliud quam contemptum & salutis & Salvatoris præ se ferre? Quid ille verò portendit atque infert contemptus, præter jam dicta, nisi quod ait Sapiens: *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit, sed sequitur eum ignominia & opprobrium.* Plura quidem alia sequuntur damna, sed illud in signe est ad omnem æternitatis memoriam, quod ignominiosè pereat, qui tum perit, cum salvari posset.

O reter miserum, qui hæc legis vel audis, nisi tu teipsum hic agnoscas, nisi agnitione pudeat & pudore poeniteat! Nonne a perfecta quæ te Deus ducit via devialisti? Nonne ut redires, tam crebrò es stimulatus, ut quia crebriores fuerunt stimuli, jam penè retusi sint & vix sentiantur? Nunquid verò tibi propterea putas erubescendum & pudendum? Nunquid aliquando revertendum? Quando nam autem? An quando Salvatori, vel quando tibi placebit? Non times tibi Christus objiciat, quod rebellibus & infidis olim Isaac dicit: *Quid venistis ad me, hominem quem odistis & expulistis à vobis?* Perge in hoc affectu, & plura si optas, vide his affines veritates.

Q 10

Quò longius differs, difficultatem difficilior tolles.

In 1. parte, For. 2. Heb. 4.

Si ordinatis ad salutem mediis non uteris, Mediatore Christo abuteris.

In 2. parte, Sabbato post Quinquagesimam.

Quantò te ipsum negligis quasi non es, cum cæteris periturus, tantò te Christus doluit præ cæteris perituris.

In 2. parte, For. 5. Heb. 1. Quadragesima.

Sedentem in cælo Christum, & inde nobis loquentem non audire, pe-

riculosius est, quam dum in terris loqueretur.

Sic dignum est cælum nostris desideriis, ut nisi cælum desideres, cælo sis indignus.

In 2. parte, For. 5. & 6. Ascensionis Domini.

Revocanti hominem Deo ab errore viæ suæ, non oblequi, peius est quam primò vocantem ne erraret, non lequi.

In 2. parte in fine, ubi de statibus, considerat. 4. Et vide in die Pentecostæ, de peccata in Spiritum sanctum.

DE OVE A PASTORE INVENTA SIVE DE ANIMÆ CONVERSIONE.

Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens, & veniens domum convocat amicos & vicinos dicens illis, congratulamini mihi, quia inveni ovem qua perierat.

VERITAS PRACTICA.

Quod unius conversi peccatoris esse videtur, hoc est totius universi negotium.

RATIO EST, Quia hoc est totius universi negotium, quod toti universo bene vel male vertitur.

Sed quod unius conversi peccatoris esse videtur negotium, toti universo bene vel male vertitur.

Ergo & totius est universi negotium; qua sane consideratio ponderosa est & frugifera, sive ut nobis cum gratia, sive ut aliis vacemus convertendis.

I. PUNCTUM.

QUID est quod de Christo scripsit Apostolus, *Instaurata omnia qua in cælis & qua sunt in ipso?* An pro aliis etiam creaturis Christus & non pro solo venit homine? An erat aliquid instaurandum in cæteris sicut in humana natura? Nunquid cælo,

nunquid elementis quidquam Christus contulit, quod ante non haberent?

Responderi primò posset, per cælum, Angelos; & per terram, homines hic intelligi, quos inter, à Christo Domino sunt instaurata omnia, quia simul in unâ beatitudinem conveniunt, & ut ait S. Gregorius, *illuc humiliati homines ceciderunt, unde Apostata Angeli superbiendo ceciderunt.* Secundo, quidam interpretantur in Christo sic instaurata omnia, ut quæcunq; in cælis & in terra sparsim creata sunt bona naturæ & gratiæ, simul in Christo collecta sint & velut recapitulata; sic enim D. Hieronymus ex Græca voce loquitur, quasi Christus esset compendium & summa quædam rerum omnium, quæ vel in cælis vel in terra spectantur, quæ vel in Angelis, in hominibus, & in cæteris creaturis insigniores apparent. Ille unus Angelorum intelligentiam, Patriarcharum hominum sanctitatem, solis & aëtorum splendorem, aëris suavitatem, aquarum abundantiam, & terræ fecunditatem, nobiliori quodam modo complectitur. *Primo-genitus omnis creatura, non solum qui sit primus & excellentissimus inter creaturas, sed qui omnium*

Lib. 3.
Mor. c. 31

Coloss.

Ibid.

omnium excellentiam primus ipse & præcipuus sic participet, ut in ipso condita sint universa in caelis & in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus sive potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Sic idem fusiè Apostolus,

Tertiò denique, quod propositæ nobis Parabolæ practica quæ Veritati videtur opportunus, sic alij explicant instaurata per Christum omnia, quæ in caelis & in terra sunt, quatenus scilicet beneficio Redemptoris Christi convertuntur peccatores atque in gratiam cum Deo redeunt; quæ in conversione, quæ in reditu tantum inest boni, tam longè lateque patet eius virtus ac momentum, ut in rerum omnium universitatem redundet, si que ad cælum & ad terram unjversim spectet, quòd convertantur peccatores, atque illius vera conversio non sit tantum illius conversi peccatoris negotium sed totius unjversis.

Quod certe si perpendere peccatores, & qui peccatoribus revocandis impenduntur, intelligeret acrius, quale sit illud opus converti peccatores, quod ad omnes qui cælum terramque incolunt spectare dicitur. Quamobrem in hac ponderanda veritate non sit transeursum legendum aut audiendum quod proponitur, sed alto quietoque animo sigillatim revoluendum, quæ sit illud verum, quàm momentosum, & expellendo peccato efficax.

Ac primò quid elarius, quam quod prima propositione præmittitur, id esse totius unjversi negotium, quod toti unjverso bene vel male vertitur, prout videlicet bonum vel malum exitum sortietur: prout verè vel falsò peccator convertetur. Sic Adamo imperatorem seu potius veritum illud opus circa scientiæ boni & mali arborem, opus erat & negotium totius humani generis, quia inde ut paruit, primogenius omnium hominum status pendebat: atque ex consequenti, Christi opus Salvatoris, opus & negotium unjversale fuit. Quin & ipsa Virgo Deipara, sapienter à Divo Bernardo prædicatur, *Negotium seculorum & terra medium*, iuxta illud Prophetæ de Domino Iesu, *operatus est salutem in medio terra. Ad illam enim*, inquit sanctus Abbas, *sicut ad medium, sicut ad arcem Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium seculorum respiciunt, & qui in caelo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui sequentur. & nati natorum & qui nascentur ab illa.*
Hayneusue Pars tertia,

li. Illi qui sunt in caelo ut refarciantur, & qui in inferno ut eripiantur; qui præcesserunt, ut Prophetæ fideles inveniantur: qui sequuntur, ut glorificentur. Eò beatam te dicunt omnes generationes, genitrix Dei, Domina mundi Regimæ cæli, omnes inquam, generationes quæ omnibus vitam & gloriam genuisti. In te enim Angeli letitiam, Iusti gratiam, peccatores veniam inveniunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi totius creatura quia in te & per te & de te benigna manus omnipotentis quidquid creaverat, recreavit.

Quæ quidem sancti Patris dicta sic omnia referenda fuerunt, non modo quia nostram valde illustrant propositionem, sed quia veritatis præxiæ & finem valde conciliant: Sic enim peccator intelliges, quantum illi debeas à quæ Salvatore habes, & ad quam Salvatore offenso confugas. Hæc enim illa Mulier quæ tanta sedulitate perditam quærit diachmam, id est, animam, ut si Pastoris offensi opera non adesset, nunquam illa decisset: ut fusiè alibi suis locis infra designatis.

II. PUNCTUM.

SED quod unius conversi peccatoris videtur esse negotium, sic toti unjverso bene vel male vertitur, ut prout verè an sit à conversus peccator fuerit, bene vel male sit toti unjverso.

Primò, licet Deus sit supra rerum omnium universitatem, & ad eius declarandam sublimitatem expressè dicatur homini: *si peccaveris, quid ei noceris? & si multiplicata fuerint iniquitates tua, quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est noceris impietas tua, & filium hominis adjuvabis iustitia tua:* Tamen ita unjversalis est & tam vera propositio ut ipsum Deum comprehendat, ut ipsi Deo bene vel male sit à peccatore converso vel non converso, quantum dici fas est suo modo, bene vel malè à creaturis esse Deo. Sic autem dici fas est, quatenus sua ipse lucra vel damna vale estimare, quæ ab illis dantur obsequia vel negantur, vel quæ ab ipso Deo conferuntur hominibus aut recusantur beneficia.

Sic expressè sanctus Hieronymus, *Salus creatura lucrum est Creatoris. SUUM deputat quod nostrum est*, inquit D. Augustinus Contemplare paulò attentius quantum inter sit discriminis inter animam Deo gratam vel infensam: inter sponsam Christi vel adulteram; inter beatam vel damnatam; inter charitatis seu gratiæ

K

decur

Serm. 2.
in die
Pentec.

Soloff.

In. c. 15.
1er.

decus internum, vel peccati turpitudinem; inter æternas laudes à Beatis decantandas, vel sempiternas blasphemias à damnatis evomendas. Hoc est, quo non modo bonum vel malum Dei dignoscitur, sed quale quantumque sit bonum vel malum hoc, evidenter declaratur. Nonne propterea malum culpæ quantumvis leve sit, malo pœnæ quantumcunque gravi gravius esse decernitur, quia malum culpæ malum est Creatoris; malum autem pœnæ malum est creaturæ? *Utrum malum apperuis in oculis eius, & aperiatu est,* inquit Propheta. Quid quod etiam constanter asseritur Christo suam mortem non tam fuisse gravem, quam vel unum peccatum, quia scilicet peccato Deus offenditur, quem cum pluris faceret Christus, quàm corpus suum, magis proinde dolebat eius offensa quàm sui corporis. *Pater major me est.* Vide in Passione Domini.

Is. 59.

Joan. 14.

Ps. 29.

Hom. 34. in Evan.

In secreta Vigil. Assumpt.

Hom. 20.

columbas, sic peccatum Angelos, quorum etiam custodiam reddis inefficacem. in Ps. 33.

Res item agitur Animatum purgatorii, quibus peccatores aut omnino non suffragantur, aut minus valida sunt eorum suffragia. quæ peccati veneno sunt infecta. *Non exaudiam,* dicit Is. 1. Dominus.

Ad singulos præterea spectat homines unius domus, unius civitatis, unius regni, & unius Ecclesiæ: sic enim unus aut alter innocens & probatæ vitæ divinam lenit justitiam, ne ceteros puniat peccatores; sic vel unius peccato sæpe fit, ut multi pereant, & eandem peccati temporalem luant pœnam. Nonne si vel decem Sodomis fuissent iusti, reliquis Dominus pepercisset? *Recessit ab eis omne præsidium,* dicebat Josue de Amorrhæis, quod de uno Jobo quidam interpretatur, qui dum ibi viveret, suorum erat præsidium; dum è vita excessit, tum recessit ab eis omne præsidium. Nonne propter unum Achan qui vel unum peccavit, sexcentis milibus à Deo dicitur. *non ero ultra vobiscum, donec converteritis eum qui huius sceleris reus est.* Nonne & propter peccantium multitudinem sæpe puniuntur peccatores, quibus esset condonatum, si pauciores fuissent? *sanguis sanguinem tetigit,* ait Propheta, de peccatis simul junctis, *propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitas in ea.* Osee 4.

Nunquid ad universam verò spectat Ecclesiam quæ unum corpus in Christo efficit, nullum ut sit membrum eius inutile, nullum onerosum, & nullum pestilens, qualis est peccator non conversus? Nunquid & hæreticis & infidelibus obstat, quo se minus Ecclesiæ Christoque aggregent, cum Christianos vident peccatores? *Per vos blasphematur nom. n. Dei inter gentes. O religionis probum & scandalum!* Rom. 2.

Quin & ipsis damnatis pejus cedit à quovis peccatore, quibus in culpa & pœna pares habere non est pœnæ solatium, sed augmentum. Unde ille sepultus in inferno sibi timens dicebat de fratribus, *ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Luc. 16.

Addo & rationis expertibus creaturis tanti conducere peccatoris conversionem, quanti dicuntur gaudij vel gemitus sensum habere, quando scilicet probis aut improbis se vivunt; quod refertur illud Apostoli: *Vanitati creatura subjecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe, quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloria filiorum Dei: scimus enim quod omnis creatura ingemiscit &* Rom. 8.

pavim-

parturit adhuc, Id est, perinde ac si dolores parturientis sentiret, sic factum edit & fructum qui servire debet his qui Deo minus servant quam ipsa inanimata creatura. Unde & Sapiens de offenso a peccatis Deo, *armabit creaturam ad ultionem inimicorum & pugnabit cum illo orbis terrarum contra infensas.*

Dici & posset de illis præcipue creaturis que nutriendo servant homini, transeuntque quodammodo in ipsius substantiam, quem nutriunt quod ita felices aut infelices evadunt, prout ille homo beatus aut miser fuerit. Unde quantum capaces nativi sunt appetitus, tantum profecto appeterent bonis ac beatis inservire, refugerentque peccatores, sicut de manna dicitur, quod semper bonis esse scapulum, malis autem insipidum & nauseosum, *Creatura enim tibi factori deserviens, ait Salomon, aut quisquis est Sapiencie libri author, exar desit in cornentum adversus injustos & lenior sit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.* Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutriti gratia sua deserviebat, ad voluntatem eorum qui a te desiderabant: ut scirent filij tui quos dilexisti Domine, quoniam non nativitate fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderunt, conservat.

Videsne creaturam in nutriendis hominibus non tam naturæ quam gratiæ quandam habuisse rationem, ut his potissimum sese profundere ret quos non natura sed gratia commendaret; unde satis est evidens, quantum suam referre indicet, quod vel homo non peccet, vel à peccato quam primum respiciat.

Intelligite hæc qui obliviscimini Deum, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat; quid enim pro peccatore statet, qui contra omnia peccando stetit?

III. PUNCTUM.

Quod unius igitur conversi peccatoris esse videtur, hoc est totius universi negotium. Res rerum omnium in eo agitur, res est Dei, res est Christi, res est Desparæ Virginis, res Angelorum res animarum Purgatorij, res cunctorum viventium, res uno verbo est universæ creaturæ, quæ bonitatem quandam aut malitiam contrahit, prout bonis aut malis hominibus servit. Sicut enim bonis bona sunt omnia, sic malis mala fiunt, non ex se, sed ex malo malorum hominum usu. Quam multi de altari accipiunt, inquit S. Augustinus, & moriuntur & accipiendo moriuntur; unde dicit Apostolus, *judicium sibi manducat & bibit.* Nonne buccella Dominica venenifera fuit Iudæ? nempe illam cum accepit, inimicus in eum intravit, non quia malum accepit, sed quia bonum male

malus accepit. Quasi diceret, non res sed rei usus malus fuit: res quidem omnis bona est, sed rei malus fit usus ab utente. Quid autem rei bonæ magis advertum, quam ut in malum degeneret malo utentis usu?

Si buccella illa Dominica capax esset appetitus nonne appeteret vel Iudam cui datur, esse conversum: vel non illi per verso dari; Nonne negotium convertendi Iudæ censeretur & illius buccellæ negotium, quo sensu dici posset huius appetitum, huius esse negotiū: sic planè de cæteris universi rebus circa quosvis peccatores, quantum illæ possent, appeterent, vel non servire peccatori, vel non esse peccatorem cui servirēt, quia cum sint bonæ, nolent esse malæ, nolent in malum verti usum: atque hoc ne ipsis unquam accidat, est earum negotium; & hoc est negotium quod agitur, cum de convertendo agitur peccatore, *Nescierunt* ait Plaltes de peccatoribus, *neque intellexerunt, in tenebris ambulanti, movebuntur omnia fundamenta terra.* Quidquid rerum ubiq; est ab imo terræ fundo, propterea movebitur, tanquam si res agatur suat, cum peccator non movetur de suo miserando statu.

Quæ si dicta sunt de inanimata creatura, quantum magis de rationali, quantum magis de cælesti, que simul omnes conveniunt velut in rem suam, & rem communem omnibus, quando agitur de conversione peccatoris. *Ecce caelum & cæli caelorum, his liceat uti scripturæ verbis, abyssus & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur, montes simul & colles & fundamenta terra cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur, & in his omnibus insensatum est cor,* Nempe cor peccatoris qui non movetur ut respiciat, & cujus præcipue ac præcipua res agitur in illa respiciencia. Hoc est certe mirum & stupendum!

Accidit aliquando Corinthi, ut uno peccante Christiano, cæteri non satis vehementer in illum exarserint, nec condigna peccatum multarent poena; tum vero Apostolus: *Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit!* Voluisset totam in luctu esse civitatem propter unum peccatorem, quia res erat omnium ut ille converteretur, & favente Deo sic converti poterat, cum videret omnes propter se commoveri. Quod & revera sic evenit, nam in luctum conversa civitate sic ille miser respuit, & tam lugubres poenitentis animi sensus induit, ut deinde ad eandem scribendum fuerit Apostolo

2. Cor. 1.

civitatem, ut marentem hominem solarentur & erigerent, ne forte, inquit, abundantiori tristitia aborbeat, qui e juxta est: propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum, charitatem.

If. 33.

O felix illud sæculum quo per pauci peccabant & permulti sic lugebant perpetratum peccatum ut statim expiarentur. Nunc è contra multi peccant & pauci lugent, unde & peccatum in dies crescit. Eritne vel unus hodie qui cœlum lætificare velit, qui se in cœlo prædicari appetat, & præclare de se ab omnibus sentiri Angelis? Quid gloriosius quàm supremæ beatorum lætitiæ posse aliquid adjicere? vel quid felicius in terris posito quàm posse in cœlis sermone Angelorum celebrari; Quàm verendum ne id potius accidat quod scriptura refert, *Angeli pacis amare flebunt.* En præsto Custodes nostri expectant quid sequatur ex hoc discursu; pendet à nobis illorum fletus vel gaudium. Quis tam vecors qui cum possit tutelarem suum lætificare Angelum, malit eum contristare? An recusares petenti à te aliquid quod facile posses dare, quod illi datum etiam cederet in tuum commodum, an inquam recusares illi qui nullum officii genus in singulas pene horas recusat tibi conferre? Hoc est quod modò Angelis, hoc est quod ipsi recusas Christo, qui quod in te videt peccatum petit ut deponas, jam jam sine mora; nimis enim jam retardatum.

Quid hic dices? nullumne prorsus in te peccatum agnoscis? visne illud aliquando vel nunquam deponere? quando autem opportunus quàm petente Christo, quàm spectantibus Angelis quid sis facturus? Nec dicas esse quid levius quàm ut multum propterea movearis, nam tantò est propterea facilius dare quod petitur, & tantò probrosius si negetur. Neque verò etiam deterrere si quid est gravius, nam in dies ingravescit, & magis inde semper deterreberis, tantoque periculosior est dilatio, quantò peccatum gravius.

Ac tandem ut cum divo Gregorio parabolam explanante concludamus: *Ecce, inquit, jam lapsi sumus, stare nequaquam valuimus, in pravis nostris desideriis jacemus; sed qui nos condidit reos, expectat adhuc & provocat ut surgamus. Sinum suæ pietatis aperit, nosque ad se recipere per poenitentiam quatit; sed poenitentiam agere dignam non possumus, nisi modum quoque poenitentia cognoscamus. Poenitentiam quippe agere est & perpetrata mala plangere, & plangenda*

non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut dissimulat aut ignorat. Quid enim prodest si peccata quis luxuria defleat, & tamen adhuc avaritia & sibus anhelat? aut quid prodest si iræ culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidia facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minime committat. & qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminit commississe; à quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc Conditori suo satisfaciatur, ut qui commisit prohibita, sibi metipsi abscindere debeat etiam concessa, & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.

Vide in 2. parte in Sexagesima.

Nisi verbum Dei te convertat, tu pervertes verbum Dei.

Et pro beata Virgine de qua primis duobus punctis, Vide in festo Annuntiationis.

Non tam sibi quàm nobis Christus elegit matrem.

Qui dicunt se non posse quod jubentur, non possunt id dicere sine injuria Virginis Matris.

Ex quarta porro parte conformes aliæ petendæ sunt veritates.

Qua una re potissimum à Dei cultu avocamur, eadem potius ad eum advocandi sumus.

Sabbato Hebdom. 15.

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut ab omni errore intellectus verè convertatur, vix ulla est vera conversio.

Si quis corripui noluerit, hoc ipso magis est corripiendus.

Feria 2. & 4. Hebdomadæ 16.

In levi quidem cupiditate pars aliqua nostri cordis detrahitur, in gravi verò totum cor Deo perit.

Dominica 17.

Nulla nisi primaria satis esse potest cura de peccatis evitandis.

Dominica 18.

Nunquam

Nunquam magis eris tuus, quam dum totus eris Christi.

Feria 4. Hebdom. 24. ubi de hac rursus parabola consequenter ad historicam Evangelii seriem.

AD SEQUENTES QVATVOR
HEBDOMADAS.

SERMO ille Domini qui est in monte habitus exponetur, cujus initium quæ octo Beatitudines faciunt, cum sint tot Veritates practicæ quæ suam secum invehunt probationem, non aliis opus est verbis nec rationibus ad eas primò exponendas, quam illis ipsi Evangelicis, quibus usus est Dominus.

FERIA SECUNDA.
DE PRIMA BEATITVDINE,
QUÆ EST PAUPERTAS SPIRITUS.

Beati pauperes spiritu. Matth. 5.

Va vobis divitibus. Luc. 6.

RATIO EST, Quia beati sunt quorum est regnum cælorum.

Sed regnum cælorum est pauperum spiritu.

Ergo illi beati sunt: & miseri divites qui iacturam illius regni faciunt: Ac proinde paupertas divitiis præferenda, sicut Beatitudo miseriæ.

I. PUNCTUM.

VIDENS Iesus turbas, ascendit in montem. & cum sedisset, accesserunt ad eum Discipuli ejus: & aperiens os suum, docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Hinc formanda loci compositio & Christi docentis representatio quæ reliquis subserviat meditationibus; tum gratiis Domino persolutis, quod ipse ore proprio cœlestem suam doctrinam nos docere voluerit, admittere quàm revera sit cœlestis illa doctrina, & supra humanos sensus evecta, quæ Beatitudinem ponit in paupertate, & miseriam in divitiis. O cogi-

tationes divinas & humanas, quam dispares & diversas! Sic exaltantur cœli à terra.

If. 55.

Quam porro ita sit, Beatos esse pauperes, sufficiebat ad fidem, quod Christus ita diceret: sed ut tantò magis afficeremur ad illam paupertatem, quanto clarius videremus adjunctam illi esse Beatitudinem, subiecit hanc rationem; quoniam ipsorum est regnum cælorum; quasi diceret, certum est illos esse beatos quorum est regnum cælorum: at regnum cælorum est pauperum spiritu. Ergo aperta & evidens est conclusio, quod illi sunt beati, & quod amanda est paupertas sicut ipsa Beatitudo.

Hoc itaque primò est non tam probandum quàm præsupponendum, & considerandum quàm beati sint illi, quorum est regnum cælorum. Expende quantum potes cum Gratia, quale illud sit regnum, quàm fœlix, quàm diuturnum, quàm ex omni parte beatum. Oculis non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus. Ibi sapientiam, Ibi potentiam, Ibi bonitatem suam suis manifestat. Gaudium ipsius Dei est: ipsa est Dei beatitudo quam Beati participant. Beati qui habitant

Isaia 64.
1. Cor. 2.

Pf. 83.

K 3

habitantes in domo tua Domine, in sacula seculorum laudabunt te. Dicitur domus simul & regnum, quia sic regnum universum participat unusquisque Beatus, quasi sit sola eius domus: neque tamen regni amplitudo impedit possessionem, neque possessio constringit amplitudinem. O Israel quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Magnus est & non habet finem, excelsus & immensus. QVAM dilecta tabernacula tua Domine virtutum, &c. His & similibus ita afficere, ut firmum illud firumque in mente maneat, unicam nostram beatitudinem in caelo esse positam.

II. PUNCTUM.

SED pauperum Spiritu est illud Regnum caelorum.

Pauperes Spiritu, id est, affectu & voluntate, sive id electione sive id necessitate contingat, sive id etiam in divitiis fiat, temperando animum ab omni cupiditate. Sed ad mentem Christi expressius intelliguntur illi, qui revera renunciant habendis facultatibus & humilem vitae statum praeligunt ac profitentur: spirituali scilicet intentione, seu desiderio supernaturali propter solum beneplacitum Dei & animarum salutem, non ut antiqui illi Philo'sophi, sed ut primi Christiani, qui ut ait sanctus Leo, *universis suis rebus possessionibusque distractis per devotissimam pauperitatem, bonis ditabantur aeternis, & ex Apostolica praedicatione gaudebant, nihil habere de mundo, & omnia possidere cum Christo.*

Hom. de octo Beatit.

Horum autem est regnum caelorum, tum quia Christus sic compensat talem affectum; tum quia ex illo affectu peccata penè omnia excluduntur, & virtutes exercentur quibus tale regnum acquiritur. Denique quo id cunque modo fiat, tam certa Christi promissio est, ut iam de praesenti regnum caeleste ad illos pertineat: *Vestrum est regnum Dei.* Exerce hic actus Fidei, Spei & Charitatis. Fidei quidem quod Christus dixerit, & verè dixerit; Spei autem quod si pauperitatem hanc colas, promissum regnum sis possessurus; ac denique Charitatis erga talem Dominum qui servos suos ita compensat. *Quis ego sum, aut qua est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut siam gener Regis? Non putabat David satis sibi esse opum & nobilitatis ut in familiam Regis ascenderetur; At è contra ut hæres Dei fias, & cohæres Christi*

Luc. 6.

1. Reg. 18.

exquire num satis sis pauper & inops, saltem affectu. Divitiis terrena comparantur, sed paupertate caelestia. Dic tecum serio, quis ego sum? an ego satis pauper effectu vel affectu? aut quæ est vita mea, aut quæ domus & possessio? an quid superfluum apud me est? an quid redundans? an quid humanum adhæret animo? an aliquid in tota supellectile quo non libens carerem? Hoc est enim esse pauperem spiritu, nulla re affici, paucis esse contentum, & iis paucis quæ necessaria sunt sic sustentari quasi nihil possideas.

Est quasi dives cum nihil habeat: & est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Id est nihil habenti quædam sunt divitiæ, & abundantia rebus quædam est paupertas. Potes esse dives in paupertate, & pauper in divitiis: & quod est magis mirum, potes utrumque vel ex virtute vel ex vitio. Virtus erit si tua in paupertate contentus viyas, aut si qua re uteris, sine affectu inordinato, utaris. Si verò in paupertate murmurares aut in divitiis plura desideres, virtutem vertis in vitium. Tanti refert in hac materia, rectum sibi facere spiritum, ut pro hac spiritus rectitudine sit paupertas Evangelica, & pro hac Evangelica paupertate sit præiens & futura participatio regni caelestis. *Cognovi, quia facies Ps. 139. Dominus iudicium inopis, id est, non modò causam suscipit inopum, sed causam examinabit inopæ; discerneret & iudicabit inopem ab inope, neque nisi hoc prævio quemquam remunerabit, iudicio.*

III. PUNCTUM.

ERGO Beati pauperes spiritu quoniam ipso. *Serm. 28. Erum est Regnum caelorum, quod verè Beatos de Verbo facit, & extra quod nullus esse potest beatus. Apost. Felicitas magna Christianorum, inquit sanctus Augustinus, quibus datum est ut pauperitatem faciant pretium regni Caelorum. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inveniri; Vis nosse quàm locuples sit, caelum emere. Quibus thesauris conferri posset quod videmus paupertati indultum? Ut ad regnum caelorum veniret dives, possessione sua obtinere non potest, nunc obtinet ut contempta perveriat.*

Sed cum omnes esse velint beati & nemo miser, undenam fit ut nemo velit esse pauper & omnes divites? Hoc certe est pavendum, nec aliunde provenit quàm ex defectu fidei, eoque duplici, nempe vix credunt esse aliam vitam,

aut

Ier. 12.

aut vix amant cœlestem præ ista temporali; nec credunt Christo affirmanti Beatos pauperes, seu misericors divites: sensus repugnat & prævalet: visibilia præponderant invisibilibus; præsentia magis urgent quam futura: Quia denique nullus est, qui recogitet corde, sic desolatione desolata est omnis terra. Sed cogitanti tantisper futura, longè est alius sensus; & quantumcunque illa tardent aut distent tempora, satis est ut sint præsentia, si sint aliquando futura. *Vnus dies apud Dominum, aut sanctus Petrus, sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti. Quamobrem sic aptè & præclare sanctus Bernardus:*

2. Pet. 3.

13.

Quærat Paganus divitias, qui sine Deo vivit: Quærat Iudæus qui terrenas promissiones accepit; Sed qua fronte magis, aut quamente Christianus divitias quarit, postquam Christus beatos esse pauperes prædicavit? Filii alieni, quousque vanitatem loquebantur vestrum, ut beatum dicentis populum cui hæc sunt, hæc visibilia, hæc præsentia, cum Filius Dei os suum aperiens, locutus sit veritatem, beatos esse pauperes, & va divitibus?

Serm. 1. in Fests omnium Sanctor.

Vide in 4. parte, totam hebdomadam 17 ubi hæc inter plures alias opportuna jam dictis habetur Veritas:

Hoc amanti cœlum paupertas est, quod amanti terram, divitiæ.

FERIA TERTIA. DE SECUNDA BEATITUDINE, QUÆ EST MANSUETUDO.

Beati mites. Matth. 5.

RATIO EST, Quia Beati sunt qui possident terram.

Sed mites terram possidebunt.

Ergo Beati sunt; & colenda mansuetudo.

I. PUNCTUM.

Serm. 1. in festo Sanctorum omnium.

CONNECTIONEM hujus Beatitudinis cum præcedenti declarans sanctus Bernardus: Sic oportebat, inquit, commendata paupertate, etiam mansuetudinem prædicari, quoniam relinquentibus omnia, prima solet esse tentatio de molestiis corporis, & afflictione carnis insaluta. Quia vero paupertas proderit, si, quod absit, pauper in murmurationem deveniat factus exasperans & impatiens disciplina? Optime quoque post regni promissionem minus aliud regnum velut in arham datur, ut secundum scripturam, promissionem habeamus vita ejus qua nunc est pariter & futura, & de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum. Sic sanctus Thomas docet ex sancto Augustino, præmia beatitudinis promissa, tam spectare præsentem vitam quam futuram, quod & patebit in septem sequentibus.

1. Tim. 4.

1. 2. q. 69 a. 2.

Nunc verò duo sunt nobis in hoc primo puncto declaranda, Primum, quænam sit illa terra quam possident beati sunt. Deinde quomodo sint beati qui terram illam possident. De pri-

mo nonnulli intelligunt cœlum quæ est terra viventium, alii volunt esse homines qui nobilitatem terræ partem efficiunt, & quorum corda possident Mites juxta illud Sapientis: In mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris. Alii denique quorum est communior & magis recepta sententia, terram interpretantur corpus nostrum, Quod nunc est terra mortuorum, inquit S. Chrysostomus, in gloria erit terra vivorum.

Ecclesi. 8

Suum autem corpus qui possident quomodo sint Beati, quod erat alterum hic explanandum, tripliciter cogitari potest. Primum quidem quod, sicut gravius miseria mortalis hujus vitæ miseri sunt qui possidentur à corpore seu carne, quando scilicet caro concupiscens adversus spiritum, spiritum sibi subjicit: ita beati sunt qui liberantur illa miseria; liberantur autem qui corpus possident, id est qui carnem subdunt spiritui. Nam hæc est vera libertas hominis, inquit S. Leo, quando & caro animo judice regitur, & animus Deo præside gubernatur. Rursusque alibi: Cum caro concupiscens adversus spiritum spiritali cupiditate superatur, tunc libera obtinetur sanitas, & sana libertas, ut & caro mensu judicio, & mens Dei regatur auxilio. Deinde quid beatius quam pax vera & solida? Inter benedictionis divina species pax perfectissima esse videtur, inquit S. Ba.

Serm. 1. in Quadr. Serm. 4. de Ierem. Pent.

In Ps. 23

S. Ba.

S. Basilius. Qui verò possident corpus, & generose carnis domant concupiscentias tam verè pacem possident quam verum est bella & lites non aliunde in nobis esse, quam ex concupiscentiis quae militant in membris nostris. Deniq; quis non beatos asserat eos, qui modico pretio locupletari possint coram Deo, comparatis sibi virtutum & bonorum operum ingentibus meritis? Tales sunt autem qui possident suum corpus. *1. Pet. 3.* Hac est incorruptibilitas quieti & modesti spiritus qui est in conspectu Dei locuples, inquit S. Petrus. Et vere dives est, ait S. Ambrosius, qui in conspectu Dei potest dives videri, in cuius conspectu terra exigua, mundus ipse angustus est.

II. PUNCTUM.

SED Mites terram illam possidebunt, aut jam crepta possident.

1. 4 Strom. Primò enim mites dicuntur non tantum qui repressâ iracundiâ patientiam servant, sed qui se universim domant in suis pravis cupiditatibus. Sic aperit Clemens Alexandrinus: Mansueti vel mites sunt, qui in fida, qua est in anima pugnam sedaverunt, ira & cupiditate, & eorum qua sub eas cadunt. Sic conformiter S. Basilius: *In Ps. 33.* Qui sedati sunt & compositis moribus, nempe ab omni affectu visio liberati, a seo ut nullum in animabus suis perturbationi reliquerint locum, hi demum mansueti appellantur. Quod & Scriptura videtur innuere cum viros universim probos & virtute insignes, mansuetos terræ nominat: Arguet in aequitate pro mansuetis terra. Quærite Dominum omnes mansueti terra, qui iudicium eius estis operati. Qua in significatione tam clarum est, quomodo mites terram possideant, ut unum & idem sit, esse mitem & terram seu corpus suum possidere.

Deindè verò si strictius Mites dicantur ii, qui surgentes iracundiæ motus reprimunt, rectè etiam dicuntur terram seu corpus & corporis motus possidere, quia cum iracundiâ ferociiores & turbulentiores corporis & animi motus excitet, profecto qui retinet iram, retinet corpus & animam, seque ipsum insigniter possidere dicendus est: sic Sapiens in Proverbiis: Qui acquiescit in crepatione tua, possessor est cordis, id est, qui non commovetur, qui mitis est, seipsum possidet.

Prov. 15. Adde, quòd cum ex illis omnibus causis, quæ cæteras animi commotiones aut corporis iactationes provocare solent, iracundiâ excitetur, hanc certè sit, ut, qui perfectè mitis est & iracun-

dæ do nitior, suas alias cupiditates domet necesse est, aut iracundiâ non domabit quæ ex indomitis cupiditatibus oritur; sic in Ethicis legitur quod mansuetus perturbatione vacare solet, nulloque duci affectu, quousque ratio praescripserit. Sic Christus Dominus dum ad perfectam sui & virtutum omnium imitationem nos hortaretur, Discite, inquit, à me, quia mitis sum & humilis corde, quali cæteras omnes virtutes his duabus complecteretur: & expressius ad rem nostram, in patientia, inquebat, possidebitis animas vestras; ubi Divus Gregorius, dum nobis dominari discimus, hoc incipimus possidere quod sumus.

III. PUNCTUM.

ERGO beati Mites, quoniam possidebunt terram, quam qui possident tam verè beati sunt, quam qui multa pace fruuntur: Mansueti hereditabunt terram, & delebuntur in multitudine pacis. Merito, inquit S. Ambrosius, terram possident in quibus Deus ipse requiescit, sicut divino per Isaiam resultavit oraculo. Super quem requiescam nisi supra humilem & quietum & tremendum verba mea? Et qui non vana non epulas, non divitias, sed pacem Domini dilexerunt in corpore constituti, pro illa delectatione corporali voluptatum qua se putarent esse fraudandos ut gratiam adipserentur æternam, delebuntur in multitudine pacis, quam Dominus no-
Ps. 36. ster Iesus in diebus suis, generi donavit humano. Sic S. Joannes Chrysostomus: Nihil animam ita in tranquillitate & quiete esse facit ut mansuetudo & modestia. Hac omni diademate se possidenti est utilior. Hac omni claritudine & gloria conducibilior. Quid enim beatius quam inestimo liberari bello? sicut nihil miserabilius est aliqua in civitate, qua licet praesidiis & muris bene sit munita, intus tamen civis foreat proditores.

Sic denique rem totam planè confirmat & concludit S. Bernardus, pergens in eodem sermone quo supra. Hanc ego terram, corpus nostrum intelligo, quod si possidere vult anima, si regnare desiderat super membra sua, necesse est ut sit ipsa mitis, & superiori suo subjecta, quoniam talis inveniet inferius suum, qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad ulciscendam sui injuriam Creatoris. Et ideo noverit anima qua rebellem sibi invenit carnem suam, se quoq; minus quam oporteat superioribus potestatibus esse subjectam. Mansuescat ipsa & humilietur

lietur sub potenti manu Altissimi : subiecta sit Deo, & his pariter quibus vice ejus habet obedire Pralatis, & continuo inveniet corpus suum obediens & subiectum; Veritas enim est qua loquitur, beati Mites quoniam ipsi possidebunt terram. Quam in rem & Sapiens aptissime quod expendas diutius; Fili in mansuetudine serva animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum; peccantem in animam suam quis iustificabit? & quis honorificabit exhorrantem animam suam? Quod sic alii vertunt clarius: Per mansuetudinem, gloriam animæ tuæ concilia; & eam honore quem meretur affice, conservando eam videlicet in ea dignitate & dominatione, quam habet à Deo supra suum appetitum:

sic beatus & gloriosus eris; hæc est beatitudo & gloria tua, quæ sic tamen à te pender, ut, nisi mansuetus sis, planè depercat; & tunc à beatitudine & gloria incidet in talem miseriam & ignominiam, ut nullus unuste honoret cum te ipse exhonoreris. Nam verè ille miser est & omni profusus miseratione indignus, qui cum facile beatus esse posset, mavult esse miser. Misere-re anima tua placens Deo, & contine.

Vide in 1. parte, Vigilia Natalis Domini, In 2. Feria 3. Hebdom. 2. in Quadragesima, Ubi hæc Veritas expenditur:

Quò quis est mitior, eò & generosior.

Ecc. 10.

Ecc. 30.

FERIA QVART A. DE TERTIA BEATITVDINE, QVÆ EST LUGENTIUM.

Beati qui lugent. Matth. 5.

Va vobis qui ridetis nunc. Luc. 6.

RATIO EST, Quia Beati sunt qui consolantur.

Sed qui lugent, consolabuntur.

Ergo Beati qui lugent, Et pluris æstimandus lucus quam risus,

I. PUNCTUM.

SI de futura Sanctorum felicitate seu consolatione beatifica, hic tantum ageretur, facile esset intelligere quomodo qui hic lugent, beati sint, quoniam ipsi consolantur: *Absterge enim Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra quia prima abierunt* Sed quomodo ad hanc etiam vitam beatitudo illa referri possit, unum est ex arcanis Evangelicis plurima dignum consideratione. Ac primo illud præmittendum est, quàm verè beati sint, qui verè gaudent & consolantur. Satis id autem planum est & apertum ex communi omnium sensu, sique indubitanter affirmat S. Augustinus unum & idem esse, beatè velle vivere & gaudere velle. Si quaratur, inquit, à duobus, utrum militare vel nri, fieri possit ut alter eorum velle se, alter nolle, respondeat. Si autem ab eis quaratur utrum beati esse velint, uterq; se statim sine ulla dubitatione dicat: *Haynefue Pars terra.*

optare: nec ob aliud velit ille militare, nec ob aliud iste nolit, nisi ut beati sint. Ita se omnes beatos esse velle, consonant quemadmodum consonant si hoc interrogarentur se velle gaudere, atque ipsum gaudium, & vitam beatam vocant. Quod est aliis hinc, aliis illinc assequitur, unum est tamen quò pervenire omnes nituntur ut gaudeant. Quæ quoniam res est quam se experiri non esse nemo potest dicere, propterea reperta in memoria recognoscitur quando beata vita nomen auditur.

Tum verò docens non omni gaudio esse beatum quemquã, sed solo vero gaudio, & quale illud sit, sic pergit: *Absit Domine, absit à corde servi tui qui confitetur tibi, absit ut quocunq; gaudio gaudeam, beatum me putem.* Est enim gaudium quod non datur impiis sed eis qui te gratis colunt quorum gaudium tu ipse es. Et ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te; ipsa est, & non altera. Qui autem aliam putant esse, aliud sectantur gaudium, neque ipsum verum.

Videsne quàm sit unum & idem, velle beatum esse, & velle gaudere seu consolari, dum modo scilicet vera sit consolatio verumq; gaudium? Videsne verò quàm multi errent, in vero querendo gaudio? Videsne tandem te inter illos esse qui sic errent? *Noli latari israhel, noli exultare sicut populi,*

Ubid. c. 22

Osee 9.

L

II PUN-

II. PUNCTUM.

SED qui lugent, ipsi consolabuntur: Ipsi gaudebunt vero gaudio.

Paulo major est difficultas in hac propositione: non enim omnes qui lugent ipsi consolabuntur & gaudebunt: & sicut iam diximus non omne gaudium esse verum gaudium, sic profecto non omnis luctus, luctus est Evangelicus & beatus. Distingui debet triplex luctus seu triplex lugentium status.

Primus est eorum, qui temporalia & terrena hæc tantum lugent affectu terreno & tristitia sæculi qua mortem operatur, ut ait Apostolus, & loage abest à beatitudine & consolatione, quæ promittitur lugentibus ut docet S. Leo: *Luctus hic, cui consolatio æterna promittitur, non est cum mundi huius affectione communi: nec beatum quemquam faciunt ista lamenta, qua totius humani generis deploratione funduntur: alia ratio est sanctorum gemituum, alia beatarum causa lachrymarum. Religiosa tristitia aut alienum peccatum luet aut proprium. Nec de hoc dolet quod divina iustitia agitur, sed de eo moeret, quod humana iniquitate committitur: ubi magis plangendus est faciens maligna quam patiens: quia iniustum malitia sua demergit ad pœnam, iustum autem tolerantia ducit ad gloriam.*

Secundus itaque status Lugentium illi primo totus oppositus, eorum est qui spiritualia & æterna tantum lugent, quales ii sunt qui ex compassione, Christo dolenti condolent: qui ex desiderio cœlestis patriæ suum desunt exilium: qui ex amore Dei & proximi sua & aliena plorant peccata. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.* Hi sunt qui verè lugent, & qui verè consolabuntur in luctu suo, *Quoniam sicut abundat passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra.* Quod & patebit à fortiori ex aliis qui minus forsitan perfectè lugent, & tamen ipsi consolantur.

Tertius est Lugentium status qui potest ita dici mixtus & temperatus ex duobus primis ut temporalia simul lugeat & spiritualia, sed utraq; spirituali & religioso luctu, non quia tantum temporalia sunt, non quia tantum in his plurima patiuntur detrimenta, sed quia simul vident Deum à se offensum vel ab aliis, quia vident se id suis committos esse culpæ: quia timent ne inde ex impatientia murmurent vel aliquid gravius peccent; quia vident regnare iniustitiam, opprimi verò æquitate. *Introcat in conspectu tuo gemitus compeditorum.* Ipse scilicet Deus his pitis

movetur lachrymis, sive ut eos liberet, sive ut eos consoletur. Talis eorum fletus qui suis in miseris & iacturis temporalibus lugendo benedicunt & laudant Deum, Domini est & divina quædam motio inhabitantis Spiritus Sancti, qui

scilicet pro nobis postulat gemitibus inenarrabilibus; Id est, qui nos orare & Deum colere facit cum illo gemitu quem exprimunt damna nostra spiritualia & temporalia: Vbi autem est Spiritus Domini, ibi libertas, ibi pax, ibi gaudium, ibi consolatio, ibi domus illa luctus, quod ire melius est, quam ad domum convivii, ut ait ex Sapiente Divus Bernardus. Ibi gratia quædam devotionis, de spe venia de propitiato peccato, de futura beatitudine, de Christi ac Sanctorum similitudine, de divina reparata iustitia, de divina voluntate facta; ibi summissima delectatio boni, & gustus sapientiæ licet exiguus. Quibus interim benignus Dominus afflicta refrigerat animam. Verba sunt S. Bernardi explantis hæc tertiæ Beatitudinæ: verba sunt Plalmistæ dicentis, *Auditui meo dabit gaudium & latitiam, & exultabunt ossa humiliata: Verba sunt Apostoli exclamantis: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra: Verba sunt totius Scripturæ, quando*

quidem, ut ipse idem ait, Quæcumq; scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripserunt, spem habeamus: Verba sunt deniq; Martyrum quibus cum diceretur à tyrannis, respicite miseri, & vos ipsos ab his cruciatibus eripite? Respondabant, nunquam tam jucunde epulati sumus quam hæc libenter Iesu Christi causa perferimus. Et ceterè cum ex Sapiente, Secura mens sit quasi iugo convivium, nunquam mens nostra potest esse magis secura quam in luctu, aut in pœnis, si temperatè tolerentur. Nunquam magis secura de certa salutis via, de certa pœnitentia, de statu gratiæ, de regno Dei quod est iustitia, pax, & gaudium in Spiritu S. Ac proinde mens illa quasi iuge convivium est, iuge est consolatio & iuge gaudium. De ipso enim gaudet gaudio, quo se gaudere sentit in pœnis, quia hoc unum verum est gaudium, hoc unum est gaudium quod à Domino provenit; cum alia quævis gaudia, mundus, caro, & dæmon possit efficere, sicque is solus verè potest dicere, Gaudens gaudebo in Domino. Itane tu?

III. PUNCTUM.

ERGO Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et va vobis qui ridetis nunc, quia lugent

Homil. de Beatis.

Ps. 118.

2. Cor. 1.

Ps. 73.

Rom. 8.

2. Cor. 3.

Ecclesi. 7.

Serm. 1. 10.

Ecclesi. 10.

Sanctor.

2. Cor. 7.

Rom. 15.

SS. Mart.

S. Marcellianus.

Prov. 15.

Rom. 14.

Is. 61.

lugebitis & flebitis. Vide admirabilem horum
texturam, & expendite tria singulatim. Primum
non hic fieri mentionem puri luctus, aut puræ
consolationis; sed utrumque simul à Domino
jungi, quod & ipse Sapiens dixerat, *Risus dolore*
Prov. 14. miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.

Secundum, ex his duobus alterutrum tibi ne-
cessario eligendum esse, aut verè lugere, prout
explicatum est, & verè simul gaudere: aut vanè
ridere, & lugere ac flere, quantum minatur
Christus, Id est, vel in Inferno, vel in angore
conscientiæ, vel in pœnis temporalibus suffe-
rendis sine solatio, vel quocunque tandem mo-
do fiat, certa est & indubitata vox Christi Do-
mini comminantis illud infaustum *Vahis qui ri-*
Amos 8. dent: ferius ocyus lugebunt & flebunt. Conver-
tam festivitates vestras in luctum, & omnia Can-
ticâ vestra in planctum: Risus vester in luctum
convertetur, & gaudium in mœrorem.

Tertium denique, quanto satius sit, bene &
Christianè lugere, ut consolationem & gau-
dium Christi participes, quàm vanè ridere, ut in
illos miserandos fletus & luctus incidas, quo-
rum nulla vera consolatio, nullum meritum,
nulla requies, illos Dominus irridebit, & erunt
post hac decedentes sine honore, & in concumelia
inter mortuos in perpetuum, quoniam disrumpet
illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun-
damentis, & usque ad supremum desolabitur: &
erunt gementes, & memoria illorum peribit. Ve-
nient in cogitatione peccatorum suorum simidi,
& traducunt illos ex adverso cogitationes ipso-
rum. O verè Sapiens, qui risum reputavit er-
rorem, & gaudium dixit quid frustra deciperis. O
verè stultus qui cum posset multum gaudere
cum modico luctu, mavult multum lugere cum
modico risu! Quasi tristis ille & semper gau-

dens: quasi gaudens iste & semper tristis. Ma-
gna est differentia, ut fusè ait in Psalmis sanctus
Augustinus, inter ea quæ sunt quasi mala & verè
bona, aut quæ sunt quasi bona & verè mala. Sic
est noster luctus quasi luctus & quasi nullus es-
set præ gaudio quod illi adjungitur: è contra sic
est risus tuus quasi non esset risus, quasi nullus
esset præ mœrore qui risum sequitur. *Somniantis*
est ad dore QVASI: quasi dicebam, quasi loque-
bar, quasi prandebam, totum quasi, quia cum evi-
gilarerit non invenit quod videbat. Quasi the-
saurum inveneram, dicit mendicus, si quasi non
esset, mendicus non esset, sed quia quasi eras, men-
dicus est: Itaque modo, qui ad lascivias seculares
oculos aperiant & cor claudunt, transi quasi eo-
rum & venit verum ipsorum: Quasi ipsorum fœ-
licitas est seculi, verum ipsorum pœna est. Ac si di-
ceret sanctus ille Pater de beatis Evangelicis,
quasi lugent & verè gaudent; de miseris verò
seculatibus, quasi gaudent & verè lugent. Jam-
ne dubitabis, ex utris esse debeas? Multiplicata
Gen. 7. sunt aqua, & elevarunt arcam in sublime à
terra. Ostendit Dominus Mosi lignum, quod
Exodi 15. cium misisset in aquas, in dulcedinem versa sunt.
ELVMINIS impetus lassificat civitatem Dei. QVI
Pf. 45. seminant in lachrymis, in exultatione metent. IN
Pf. 125. fetu venient, & in misericordia reducam eos: &
Ier. 31. adducam eos per torrentes aquarum in via recta,
& non impingent in ea.

His & similibus Scripturæ locis, posset non
modo Veritas, sed & animus in praxi Veritatis
confirmari. Vide etiam in 2. parte, Dominica
Palmarum, & Feria 4. Rogationum, ubi hæc pro-
ponuntur Veritates:

Lachryma, Passionis Christi Vicaria.
Lachrymarum descensus, ascensus est.

FERIA QUINTA.
DE QUARTA BEATITVDINE,
QUAE EST, ESURIES ET
SITIS JUSTITIÆ.

Beati qui esuriunt & sitiunt Iustitiam. Matth. 5.

RATIO EST, Quia beati sunt qui saturabun-
tur.
Sed qui esuriunt & sitiunt Iustitiam, saturabun-
tur.
Ergo illi Beati sunt, & procuranda illa esuries, ad-
que sitis Iustitiæ.

I. PUNCTUM.

Quartam hanc Beatitudinem cum præ-
cedenti conjungens S. Ambrosius:
Postquam, inquit, delicta deservi, esu-
rire incipio & sitire Iustitiam, ager
enim in gravi morbo esurit. Sanctus autem
Hieronymus

I 2 Hiero-

Hieronymus expendens hoc verbum, *Esurire, NON esse satis, ait, velle iustitiam ut salvemur & beati simus; sed oportet et eam esurire & sitire.* Id est tanta in eam ferri cupiditate animi, quanta qui esurit aut qui sitit, fertur in cibum & potum. Sicut enim nimis appetere terrena hæc & caduca, vitiosum est: ita non satis concupiscere spiritualia & cœlestia, probrosum est & divinæ Sapientiae quodammodo injuriosum. *Inisium enim illius, inquit Sapiens, verissima est disciplina concupiscentia.*

Sap. 6.

At quomodo qui esuriunt & sitiunt iustitiam, Beati sunt, ex hac etiam vita? Hoc nobis modo est accuratius perpendendum ex ratione quam affert Dominus, quia ipsi videlicet saturabuntur. Quæ ut ratio vim suam habeat, necessario præmittendum est, quod Beati sunt qui saturabuntur.

Tribus verò id modis explanari potest, primò sicut non potest melius concipi beata & æterna illa vita quæ in cœlo possidetur, quam si dixeris fatietatem esse animi, qua Beatus ex viro & amaro Deo ita conquietur ut nihil ultra desideret; unde agebat David, *Satiabor cum apparueris gloria tua;* Sic proportione servatâ, qui sic in hac vita saturatur ut nihil ultra desideret, planè beatus est quantum esse potest in hac vita; *Beatum dixerunt populum cui hæc sunt; beatus populus, cuius Dominus Deus ejus;* quasi diceret, quibus abundant omnia, hi se beatos putant, quia se putant in illis suis bonis posse satiari; sed errant, non quia non sint beati qui satiati sunt, sed quia non satiabuntur bonis suis, in solo enim Deo satietas querenda est; aut in iis mediis quæ nos ad ipsum ducunt.

Ps. 16.

Ps. 143.

Secundò, de saturitate animi discurrendum est ad eum penè modum, quo de saturitate corporis: atque ita sicut esuriens & sitiens postquàm id quod esuriebat & sitiebat mauducavit & bibit ad saturitatem, seu quantum voluit, dici potest ex hac parte quietus & contentus: sic planè si accidat animum nostrum suo modo repleti & satiari his quæ esuriebat & sitiebat: sic contentus, sic quietus, & quantum dici potest, dicitur esse beatus. *Beatos vos dicent omnes gentes: eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.* Id est, idcirco beatos vos dicent alii, quia vos videbunt habere quod desideratis seu quod est humanitus desiderabile.

Mat. 3.

Tertio denique, considerandum est quid sit esse miserum in hac vita: nam ex opposito constabit clariùs, quid sit esse beatum. Jam visum

est, non eos esse miseros cum illos beatos Dominus asserat qui pauperem & moerentem ducunt vitam: sed illi tum miseri sunt, sive sint in miseriis, sive in deliciis, qui se malè miseros putant & sentiunt, qui scilicet nolunt quod habent, & quod volunt non habent: qui sic dolent in iis, quæ sibi defunt & cupiunt, sicut si nihil possiderent; aut qui sic moerent in his quæ contra suâ voluntatem sentiunt, quasi cæcis omnino rebus quas possident non uterentur. Testis ille Aman qui cum tantis abundare bonis, quantis ullus à Rege in toto Persarum regno, tamen se nihil habere iudicabat, quamdiu videret Mardochæum sibi non procedentem sicut alios Persas. Nonne is tibi miser videtur? Cur porò nisi quia non est satiatus suis rebus? aliquid aliud sibi expetit quod non habet; vel se his expeditum vellet quæ malè ipsum habent. Oppone verò illi hominem, qui suo in vitæ statu sit contentus, qui nihil aliud ex humanis desideret, nihil metuat, nihil doleat, nihil vel speret præter cœlestia & divina: nonne is tibi beatus contentus erit? Nonne is est de quo Sapiens: *Fœlix qui non habuit animi sui tristitiam, & non excedit à spe sua;* Hoc est autem saturari, hoc est satiari & contentum esse; ac proinde hoc est beatum esse. O beata saturitas qua non repletur corpus sed animus; & qua repletus animus, magis est vacuus, magisque capax capiende Deo.

Esb. 5.

Eccl. 14.

II. PUNCTUM.

SED illi qui esuriunt & sitiunt iustitiam, saturabuntur.

Tria hic sigillatim expendenda. Primum quid sit iustitia, nempe cultus Dei & salutis animæ, quo quidem cultu nihil iustus, nihil æquius nihil magis debitum. *Sacrificare sacrificium iustitia.*

Ps. 4.

Secundum, quid sit propriè esurire & sitire, non est enim illa esuries aut sitis animi, sensibile aliquod desiderium, sed sufficit ut sit rationale & spiritale, quo voluntas ultra & libenter, cum Dei gratia, in illum Dei cultum feratur. *Mente promptissima atque devota;* Hæc sunt in Scripturis propensæ voluntatis insignia.

Exod. 35.

Tertium denique, qui sic esuriunt & sitiunt saturabuntur, quia quod unum maximè desiderant, illi habent si volunt; & quod non habent, non desiderant. Desiderant enim Deo servire &

place-

placere, quantum cum gratia possunt: & hoc ipso quo id desiderant, sic serviunt & placent Deo, ut nullus Deo sit acceptior cultus: nullumque gratius obsequium, quam talis animus. *In me sunt, Deus, vota tua qua reddam, laudationes tibi.* Ac si aperte David dicat, inquit S. Gregorius: *Et si exterius munera offerenda non habeo; intra memetipsum tamen invenio quod in ara tua laudis impono: quia qui nostra datione non pascaris, oblatione cordis melius placaris. Nihil quippe offertur Deo ditius bona voluntate.* Tum explicans fonsus quæ sit illa bona voluntas, sic concludit, *Quid ergo isto holocausto locupletius, quando per hoc quod Deo immolat in ara cordis, anima semetipsum maculat.* Id est, non sibi parcat, quidquid potest, totum explet, & in eo saturatur atque expletur animus, quod ex una quidem parte, velit quod possit, & quidquid velit ac possit, faciat: ex alia vero, quod licet illud totum, quod potest & quod facit, sit valde exiguum, tamen illo se contentum sibi que plenè satisfactum Deus significat. *Quod habuit, hæc fecit.*

Si quid sit autem quod non habent, quod certe multiplex & varium esse potest, non tamen illud aliter desiderant quam prout Deo placent. Cum enim ut supponimus, hoc unum maxime velint, Deo servire & placere; neque melius illi serviant & placeant quam si se conforment ejus voluntati: certe si vere habeant si e non habeant, perinde illis est: quia quando vel eas habent non ita rebus gaudent quam Dei voluntate, qua sit uti eas habeant; unde id equitur, ut quando illas etiam non habent, non minus gaudeant, quam si haberent: quia non minus vident Dei voluntatem in privatione rerum quam in earum usu; sicque velut *Angeli nec benedictione nec maledictione moventur*, Nonne hoc est saturari? Nonne hoc est expleri? Quid enim amplius & quid capacius potest velle voluntas quam quod velit Deus? Quid aptius explendæ voluntati humanæ quam voluntas divina? Quoniam alio Beati cibo vestuntur in cælis quam ipsa Dei voluntate? Quis denique alius Christi cibis, quam alia ejus satietas, quam ut faciam, inquit, voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus? Sic sem-

per esuriebat hunc cibum ut semper eo saturaretur, quia semper faciebat eius voluntatem: & sic semper saturabatur hoc cibo ut magis ac magis cum esuriret; quia hunc cibum qui comedunt, adhuc esuriunt; & esuriendo saturantur, & se saturando esuriunt sicut beati in cælo: in quem desiderant prospicere. Contemplant hæc attentius & ardentius.

III. PUNCTUM.

PATET ergo quàm verè Beati sint qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quia saturantur, quia quod volunt, habebunt; & quod habebunt vel non habebunt, id ita volent; quia quod unice volunt, est Dei cultus qui bona voluntate præfertim colitur; & quod habebunt vel non habebunt, est Dei voluntas in qua una conquiescunt; sicque semper dum in Deo sunt contenti, & in ipsius Deus, quid superest ad Beatitudinem in hac vita possidendam? *Beati sumus Israel, quia qua Deo placere, manifesta sunt nobis.* BEATI viri tui, & beati servi tui, qui stant coram te semper! Nota illud semper quia in eo est Beatitudo cælestis & terrestis. Sicut enim Beatum in cælo facit quod semper Beatus Deo fruatur; Ita hic Beatitudo saturitatis esurientium iustitiam, in eo est, ut semper, si velint, saturantur, quia semper habent unde saturantur. Semper habent ubi iustitiam operentur, semper habent ubi Deum colant, semper habent præsentem Deum, semper habent opus præsens quo illi letent; Nam *si ve manducant, si ve bibant, si ve aliud quid faciant, omnia possunt in gloriam Dei facere: possunt in omnibus divinæ se conformare voluntati: possunt ubique & semper quod volunt, si ubique & semper velint quod debent velle.* Nonne hoc ita vis? noane hoc saltem velle concupiscis? *Det nobis cor omnibus ut colamus eum, & faciamus ejus voluntatem corde magno, & animo volenti. Adaperiat cor nostrum in lege sua & in præceptis suis, & faciat pacem.* Vide in i. parte, Feria 5, Hebdomadæ 4, in Adventu.

Omnis copia quæ Deus non est, egestas censenda est.

FERIA SEXTA.
DE QUINTA BEATITVDINE, QVÆ EST
MISERICORDIA.

Beati Misericordes. Matth. 5.

RATIO EST, Quia Beati sunt illi qui misericordiam consequentur.
Sed misericordes misericordiam consequentur.
Ergo illi sunt Beati: & nos esse oportet misericordes.

I. PUNCTUM.

Serm. 1 in
festo San-
ctorum
omnium.

QUID potest esse omnis iustitia nostra coram Deo, ait S. Bernardus, Nonne juxta Prophetam, velut pannus menstruatus reputabitur: & si districtè iudicetur, iniustitia invenietur omnis iustitia nostra, & minus habens? quid ergo de peccatis erit, quando ne ipsa quidem pro se poterit respondere iustitia? Propterea obnixè cum Propheta clamantes, non intres in iudicium cum seruo tuo, Domine, tota humilitate ad misericordiam recurramus, qua sola potest salvare animas nostras: & sollicitè pensemus quod sequitur: Beati Misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Primò quidem quàm sint beati qui misericordiam consequentur, ita evidenter patet, ut indigni essent misericordiâ, qui se beatos non crederent dum eam consequentur. Nam si beatitudo consideretur ut est opposita miseriæ, quid miserius quàm quod opponitur divinæ misericordiæ non obtentæ? ac proinde quid beatis obtentâ misericordiâ? Vide accuratè quid sit non obtinere à Deo misericordiam: nempe esse in tali statu peccati, ut nunquam inde emergas, sed in eo moriaris atque in inferno sepeliaris. Potestne cogitari par in mundo miseria? quando ipsum solum esset peccatum non remissum: quid peccato miserius? non paupertas, non infamia, non morbus, non ipsa mors, aut ipse etiam tormentorum locus, infernus, si absque peccato subsisteret: Abominatio desolationis est peccatum, & extremum malorum omnium, à quo cum liberentur, qui misericordiam consequentur, nonne ipsi Beati, & omnium mortalium beatissimi sunt censendi?

Matth. 24.

Quid sentires de anima soluta corpore, aut quid ipsa de se sentiret, si ad inferos condemnata vel jam jam præcipitanda, revocaretur in corpus & in hanc vitam, ut in gratiam Dei rediret, & æternam sibi beatitudinem compararet? Nonne se sælicem, nonne se beatam prædicaret? At nonne est æquale beneficium si quis peccato suo condemnaudus misericordiam consequitur, ne pereat; sed ut habeat vitam æternam? Nonne sic agnoscebat vir ille qui misericordiam à Domino erat consecutus: Confitebor tibi Domine Deus meus, in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum: quia misericordia tua magna est super me, & eruisisti animam meam ex inferno inferiori.

Pf. 95.

Quàm multi alii Reges & Prophetæ misericordiam consequi voluerunt, & non sunt consecuti? Orabas scelestus Antiochus Dominum, à quo non esset misericordiam consecutus. Et multis Prophetis dicitur à Domino: Quia nunquam novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem. Tibi autem tot iniquitatum reo, tibi peccatorum hominum pessimo, si quando post mortem dicatur, veni dilecte mi, intra in gaudium Domini tui, quale putas illud bonum? quale illud crederes esse beneficium? At nunquam tibi dicitur nisi prius misericordiam consequaris! Illa una gratiam obtinet, & obtentâ gratiâ in æternam introducitur beatitudinem: unde non minus certum est Beatos esse qui misericordiam, quàm qui regnum cœlestis consequuntur.

2. Macch.

Matth. 7.

Misericordias Domini in æternum cantabo. Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitaasset in inferno anima mea.

Pf. 98.

Pf. 93.

II. PUNCTUM.

SED misericordes misericordiam consequentur, Non est probatio certior quàm ab ipso misericordiarum Domino: cum enim ipsi liberum sit præstare misericordiam vel negare cui voluerit; cuius potius concedat quàm al-

teri.

teri, quis illo certius norit? At cum ipse toties asserat in Scripturis se misericordi facturum misericordiam, quis dubitet nisi qui Christo non credat?

Auc. 6.

Audi verò quàm id apertè & profusè dicat: *Estote misericordes sicut & pater vester misericors est. Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, & non condemnabimini: Dimittite & dimittentur vobis, mensuram bonam, & confertam & coagulatam & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.* ORDO quodammodo, ait S. Gregorius Nyssenus, in *veritur, ut audeamus sperare futurum ut Deus nostra facta imitetur; ut dicas, quod ego feci, Domine fac: solvi, solve; dimisi dimitte: Sed tamen quid clarius? quid expressius verbis Domini? Aut ne quid in his etiam difficultatis latere videatur, sic omnes ad unum Patres ea interpretantur, ut quod sonant, hoc plane significet, nec quidquam aliud figuratum aut involutum sublit. A nobis, inquit S. Chrysostomus, tota hac res sumit exordium: futurum de nobis, in nostra est potestate iudicium, ipsum reum, Dominum Christus fecit esse sententia. Sic S. Chrysologus: Humanam misericordiam Deus petit ut largiatur divinam. Est in caelis misericordia ad quam per terrenas misericordias pervenitur. Domine, inquit, in caelo misericordia tua. Dicitur causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordia certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solum causam praevenit, & anticipat cognitionem, sed etiam sententiam, revocat, absolvit addictos.*

Serm. 8.
de le. un.
& elem.1. 2. 9. 113.
9. 4.

Sanctus denique Thomas qui res ad amissimam exigat, sit instar omnium: sic autem ait actum misericordiae operari in iustificatione seu in divina consequenda misericordia, ut & praecedat, comitetur, & sequatur ipsam iustificationem. Praecedat scilicet & comitatur, per modum, inquit, preparationis, in quantum misericordes misericordiam consequuntur: sequitur verò per modum satisfactionis, in quantum poena peccati post remissionem remanens culpa per ipsam etiam misericordiam actam dissolvitur; unde est illud Tobiae, elemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Satinne vides quomodo misericordes divinam consequantur misericordiam?

Tob. 4.

III. PUNCTUM.

BEATI sum igitur misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur: & quoniam ipse est Dominus misericordiae, qui hoc promittit & qui tam verax & certus est in promissis, ut de his nemo fidelis dubitare possit. In repromissione Dei non habita vit dissidentia, sed confortatus est fide, danti gloriam Deo, planissime sciens, quia quaecumque promissis, potens est & facere. Sic de fidelium patre Abrahamo Apostolus, quem nos omnes imitemur in quibuslibet divinis verbis & promissis inconcussè credeatis.

Rom. 4.

Sed quia non tam huc agitur de veritate speculativa quàm practica, inquirendum nobis potius est, utrum simus misericordes quàm utrum misericordes misericordiam consequantur. Vide quid sit esse misericordem: ubi, quādo, & quo modo virtus est exercenda; quid in hoc genere peccet: quid remedii: quid perfectius fieri possit: quale motivum ut misericordiam consequaris, quanta sit tibi opus misericordia pro tot commissis delictis, pro tot debitis poenis, pro tot periculis evitandis.

Adde verò quod est maxime perpendendum in hac materia, non modò misericordiam promittitur misericordia, sed ita simul promissioni comminatio jungitur, ut nisi quis sit misericors, nunquam speret misericordiam. Si dimiseris hominibus peccata eorum, inquit Dominus, dimittet & vobis Pater caelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra; Unde S. Augustinus, Induxit nobiscum Deus pactum & placitum, firmumque chirographum ut dicamus, sicut & nos. Qui vult dicere efficaciter, dimitte nobis debita nostra, oportet quod dicat veraciter, & nos dimittimus.

Matth. 6.

Quod si dicas de te parva tecum agi, parum esse quod petitur aut quod negatur, respondet idem S. Augustinus, quia parvum est quod datur, l. contra magna impietate non datur. Iudicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Non legis & tremis ad haec verba? Non spectatur quid feceris, sed quid non feceris. Non inquitur quoties misericordiam feceris: sed quoties illam negaveris. Vix est ullus qui non aliquam aut qui non aliquoties faciat misericordiam, sed si recuset facere cum deberet; hoc est quod divino & tremendo subjacet iudicio. O quàm multis id dicitur: Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. Prudētes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lapidibus quibus

Osea 6.

Matt. 15.

quibus verò vel ad horam defecit oleum, fatuæ
didi sunt & reprobatae.
Vide infra in hac parte, Hebd. 6. & Dominica

12. Necnon in 4. parte, Dominica 21. & postre-
ma Hebdomada.

SABBATO. DE SECUNDA BEATITVDINE, QUÆ EST MUNDITIES CORDIS.

Beati mundo corde. Matth. 5.

RATIO EST, Quia Beati sunt qui Deum vi-
debunt.
Sed qui mundo sunt corde, Deum videbunt.
Ergo illi beati: & amanda est illa cordis mundi-
ties.

I. PUNCTUM.

QUANTA esset facilitas explicandæ
hujus sextæ Beatitudinis de æterna fe-
licitate: tanta fortè est difficultas ejus-
dem declarandæ de hac præfenti vita,
quod tamen hujus considerationis est institu-
tum declarare, sicut revera est quod, qui mun-
do sunt corde, jam ex hac vita, vident Deum
præsentem quo videri potest modo præfens in
suis creaturis, & propterea sunt Beati.

Et quidem primum quàm sint Beati qui sic vi-
dent Deum, tripliciter explicari potest, secu-
dum triplicem animæ facultatem quam exer-
cent in recolenda Dei præfentia. Prima est me-
moria seu cogitatio Dei præfentis, quando hoc
solum esset quod cogitatur Deus præfens &
quodammodo præfens qualicumque creatu-
ra: mirum quantum lætificet; unde in Psal-
mis David, *Provi debam Dominum in conspectu
meo semper, quoniam à dextra est mihi ne com-
moverear, propter quod latatum est cor meum, &
exultavit lingua mea, insuper & caro mea re-
quiescet in spe.*

Quidquid aliunde te angat, memor esto præ-
fentis Dei, hunc angorem tuum permittentis:
& statim interna quadam suavitate afficeris, Re-
nuit inquit idem, *consolari anima mea, memor
fui Dei & delectatus sum.* Sic & de Machabæis:
*Præfentia Dei magnifice delectui, prostraverunt
hostes suos ad multa millia.*

Secunda facultas est intellectus qui naturali
seu supernaturali modo percipit quàm sapien-
ter Deus & amanter, seu, ut ait Sapiens, *Quam*

fortiter attingat à fine usque ad finem, & dispo-
nat omnia suaviter. Licet enim nonnulla sint
inscrutabilia & quorum ratio investigari non
debeat, plurima tamen sunt, quæ non modò in
se comprehenduntur, sed ex ipsis alia longè à
sensibus remotiora, quemadmodum ait Apo-
stolus, *Invisibilia ipsius à creatura mundi per ea
quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiter-
na quoque ejus virtus & divinitas.* Hæc est co-
gnitio vespertina Angelorum de quâ sanctus
Augustinus in Genesim, cum sic in creaturis vi-
detur Deus, sicut est matutina cum in Deo vi-
dentur creature. Quàm sit verò suavis & ju-
cunda illa cognitio vel ex eo facile colligi po-
test, quòd sit altissimæ contemplationis obje-
ctum & causa, quæ ita mentem admiratione rap-
it & affixam Deo tenet, & vix inde possitavel-
li. *Quia delectasti me Domine in factura tua, &
in operibus manuum tuarum exultabo: quàm
magnificata sunt operatua Domine, nimis pro-
funda facta sunt cogitationes tuæ: vir insipiens
non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Van-
i enim sunt omnes homines in quibus non subest sci-
entia Dei: & de his quæ videntur bona, non po-
tuerunt intelligere eum qui est: neque operibus
attendentes agnoverunt quis esset artifex.* Hæc
est optima pars quam qui eligit non auferetur
ab eo.

At cum voluntatis quæ tertia est facultas, af-
fectus jungitur intellectui, & in amorem cogniti
Creatoris inardescit, suamque simul libertatem
paternæ illius providentiæ penitus abdicat: tum
verè beatus ille quantum hic esse potest qui sic
Deum videt & amat, quia nihil in humanis il-
lum conturbat: non adversus fortunæ casus,
non injuria temporis, non paupertas, non ægru-
tudo, non ipsa mors: quia nihil horum est sine
Dei nutu, & quidquid à Deo est, præterquam
quod non nisi sapienter & provide est ordina-
tum, hoc solo tamen quod à Deo est, ita placet
bonæ

Pf. 15.

Pf. 76.

1. Mach.

35.

Sap. 8.

Rom. 1.

Pf. 91.

Sap. 13.

Luc. 10.

bonæ voluntati seu bene in Deum affectæ, ut nihil aliud sit in rebus quod illi placeat nisi quia sunt à Deo. *Quid mihi est in cælo? & à te quid volui super terram. TV fecisti priora. & illa cogitasti, & hoc factum est, quod ipse voluisti.* Sic S. Judith. Sic de Mose narratur, quod fide reliquit Ægyptum non veritus animositatem Regis: *Invisibilem enim tanquam videns sustinuit, Expendenda valde verba, & affectus conformes excitandi.*

II. PUNCTUM.

SED mundi corde sic inter ceteros maximè apti sunt videre Deum.

Cùm enim sint illis affectibus inordinatis perpurcati, qui suum duntaxat in Creaturis cõmodum aut delectamentum amant, facile penetrant ad eum intus qui se illis communicat per Creaturas. Nam sicut ibi revera est, sic ab eis ad esse creditur, adoratur, & quæritur: quid est ergo cur ab eis non inveniretur eum se maximè facilem præbeat se inquirentibus, nisi quid obstat? nihil autem in puro corde obstat imò puritas ipsa cum alliciat? Quod egregiè confirmat Sapiens sub nomine Sapientie: *Clara est, inquit, & nunquam marcescit Sapientia, & facile videtur ab his qui diligunt eam, & invenitur ab his qui quarunt illam: præoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat, qui de luce vigila verit ad illam, non laborabit, assidens enim illa foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus, & qui vigila verit propter illam, securus erit, quoniam dignos se ipsa circum quærens, & in viis ostendit se illa hilariter, & in omni Providentia occurrit illis. Initium enim illius verissima est disciplina concupiscentia. Cura ergo disciplina dilectio est & dilectio custodia legum illius est, custodia autem legum consummatio incorruptionis est incorruptio autem facit esse proximum Deo.*

Iam paulo ante dixerat idem Sapiens de impuris & profanis hominibus, qui nihil nisi in Creaturis suam quærebant voluptatem, *Nescierunt sacramenta Dei, quasi diceret, sicut in Mysteriis & Sacramentis aliud videtur & aliud creditur quod non videtur, ita in Creaturis aliud est quod apparet & aliud quod intus latet; impuri autem illud tantum spectant quod apparet, puri verò & mundi corde quod etiam latet.*

Dominus est, inquiebat S. Ioannes? quando videlicet piscantes Discipuli ad vocem ignoti hominis, miserunt in dexteram navigij rete, & jam non valebant illud trahere præ multitudinem piscium.

Haynesius Pars tertia,

um; dixit ergo Discipulus ille quem diligebat Iesus Petro, Dominus est. Nempe ille præ cæteris in illa piscatione Dominum novit, qui præ cæteris mundo corde & corpore habebatur. Vide caput quartum secundi de imitatione Christi, & tibi dictum puta.

III. PUNCTUM.

ERGO ex hac etiam vita, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Videbunt quidem in fine, *Facite ad factum, inquit S. Bernardus, vide debunt etiam nunc, sed per speculum in enigmate, & nunc cognoscent ex parte, perfecte postea cognoscunt, Sic & Divus Thomas, In hac etiam vita, inquit, purgato oculo per donum intellectus. Deus quodammodo videri potest. Quod autem dicit per donum intellectus purgari oculum, id ex S. Augustino mutuatur, qui hoc intellectus donum refert ad hanc sextam Beatitudinem, sive quod illo dono magis purificetur animus, sive quod per virtutem iam purificatus animus accipiat illud donum tanquam suæ virtutis præmium, quo in Creaturis facilius Deum legat, est enim intelligere quasi intus legere, ut ait idem S. Thomas. Unde etiam apertius confirmatur Veritas, & quantum puritati vacare debeas hinc facile dices, quantum videlicet supra creaturas Creator est æstimandus, & quantum impuritati puritas præferenda. Nam sicut corde purus Deum in omnibus videt, & videndo amat, atque amando ei totus inhaeret ac purior redditur: ita impurus non nisi creaturis adhaerescit, & qui in sordibus est sor descit adhuc. **APPROPINQUATE** Deo, & ap propinquabit vobis, **Emundate manus peccatores & purificate corda, duplices animo. PLACEAT** necesse est facies, inquit S. Bernardus, *qua in Dei claritatem intendere potest: neque enim id posset nisi clara ipsa quoque esset & pura, utique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem, alioquin ipsa dissimilitudine resiliet, insolito reverberata fulgore. Quia denique, vel ipso naturæ ductu, nomen ac notam impuritatis refugimus, vix se quisquam impurum & immundum fateatur, cum tamen contrà, vix quisquam purus & mundus sit, diligenter illud Sapientis memorandum; **Generatio qua sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis.****

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebd. 4. in Adventu. In Festo S. Joannis Evangelistæ, Feria 4. Hebd. secunda post Epiphaniam; Et ali passim, Verbo **Castitas.**

M

DOMI.

Serm. 1.
in Festo
omnium
Sancto-
rum.

1. 2. q. 69.
a. 2.
2. 2. q. 8.

Ibid.

Apoc. 22.

Iac. 4.

Serm. 62.
in Cant.

Pro 23.

Ps 72.
Ibid 9.

Hebr. II.

Sap. 6.

Ibid. 2.

Ioan. 21.

DOMINICA QVARTA
POST PENTECOSTEN.
DE MIRA PETRI PISCATIONE,
HUMILITATE ET AD CHRISTUM
PERFECTA CONVERSIONE.

IN quatuor partes dividi posset Evangelium, sive illius Consideratio.
Prima continet prædicationem Domini factam in Petri navicula.

ET *SEDENS* docebat de navicula turbas.

Quò referri possunt hæc veritates.

Si quid nos revocat à Doctrina Christi, vel ob id maximè recipienda est.

In 1. parte, Feria 6. Hebdom. 2. Post Epiphaniam.

Quò tibi veritates Evangelicæ minus dignæ apparent quæ considerentur, hæc ipso magis sunt considerandæ.

In eadem 1. parte, Dominica 6. post Epiphaniam.

Nisi verbum Dei te convertat, tu pervertes verbum Dei.

In 2. parte, Dominica Sexagesima.

Sedentem in cælo Christum & inde nobis loquentem non audire periculosius est quàm dum in terris loqueretur.

In eadem 2. parte, in Ascensione Domini.

SECUNDA pars cui simul & tertia jungitur, proponit duplicem Petri laborem valde diversum: primus quo multum laboravit, & nihil profusus effecit: alter quo parum laboranti multum ei accessit.

PRÆCEPTOR per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. & cum hoc fecissent, conclusi sunt piscum multitudinem copiosam. De quo duplici labore dictum est copiosè in 1. parte, Sabbato Hebdomadæ 2. post Epiphaniam, & præsertim de primo qui stultus labor dicitur, & quo nisi diligenter advertas, consumeris. De altero autem qui sapientum est labor, quo laxatis ad verbum Christi retibus, id est, ex Christi ductu, obedientia, vel intuitu sua quæque faciunt, quod est facillimum factu ac si usutu uberrimum, posset hæc Sapientis pronuntiarum sententia. *Vir obediens loquetur victoriam*, id est, obedienti cuncta obediunt. Quæ de te suscipies, atque

Prov. 21. in primis Cornelius à lapide Proverbiorum vigesimo primo.

QUARTA & postrema pars, quæ hic potissimum expendenda relinquitur, piscatorum & maximè Petri stuporem, humilitatem & integram conversionem complectitur, ubi certè mirum illud, quod ait Petrus procidens ad genua Domini Jesu, *Exi à me quia homo peccator sum, Domine.* Quid est enim quod se tùm ita demittit, ita peccatorem confitetur, ut se indignum Christi consortio iudicet? Quid peccavit obediendo, cum vel maximè tantum obedientiæ retulerit emolumentum? Non peccavit quidem dum obediit, sed dum obedientiæ tam prosperum retulit fructum, forsitan peccasset, nisi se ita demississet.

Quamobrem in prosperis hæc est admodum necessaria humilitas, ne alioquin prospera degenerent in adversa, unde hæc modò consideranda proponitur Veritas:

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt.

RATIO EST, *Quia nisi te humilies in prosperis, divinam in te iram provocas.*
Sed ira Dei sic provocata provocantem humiliat.

Ergo nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt, seu quod idem est, erunt in causa, cur à Domino humilieris & confundaris.

I. PUN-

I. PUNCTUM.

AD hunc Psalmi nonagesimi versum: *Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis*, Rectè ait S. Bernardus, *Non sine certi ratione Mysterij à sinistris multos, sed multo plures à dextris casuros hostes. Quod videlicet abundantiori malignitate & velut copiosiore manu, dextris insistere partibus, dextrum laus appetere consueverunt. Quænam sint autem illæ partes, dextræ vel sinistrae, quas sic impetunt adversarii, trifariam explicatur.*

Primo dicuntur esse perfecti & imperfecti, sive ut verbis sancti Bernardi utar, *Spirituales viri & carnales*, Quorum illi longè acrius impugnantur à Dæmone quàm isti, nempe *esca eius electa*.

Secundò non spirituales viros, sed bona spiritalia per dextram intelligi; nec carnales, sed carnalia per sinistram, refert idem sanctus Abbas, ac vehementius nos utgeri ab hostibus animæ docet quàm corporis.

Coll. 6. c. 10. Tertiò denique Cassianus & alij prosperitatem spiritualementem & temporalem in dextris, adversitatem verò in sinistris agnoscunt, & una omnes voce constanter affirmant multo plures prosperitate homines quàm adversitate cadere, ac proinde saluberrimum esse monitum in prosperis, ut quò se ingerunt felicius, eò cautius & modestius admittantur. Nam profectò, *Nisi te in illis humiliter, illate humiliabunt & confundent.*

Cujus quidè veritatis cum plures afferantur rationes, tum multis hæc videtur solidior, quod nisi te humiliter in prosperis, divinam in te concitas iram: habent enim hoc prospera, ut inflent animum nisi humilitate temperentur, Inflat autem animum in quantis peccet quò loquendo quò cogitando, vix dici potest, unde tandem gravissimè offensus Deus, *Elevaverunt cor suum, inquit, & oblitum sunt mei. Et rursum, Insanisti in me, & superbia tua ascendit in aures meas.* Itemque sapius de superbo, *Elevatum est cor eius, & factum est contra eum ira.* Unde illud Job aptè huc spectat ex interpretatione sancti Gregorii: *Si vidi solem cum fulgeret & lunam incidentem clarè, & latatum est in abscondito cor meum & osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima & negatio contra Deum: Quasi diceret, si me nimis exaltavi, si nimis exultavi in prosperis, fateor me non par-*

um in me irritasse Deum. Nonne & tu idem fateberis?

II. PUNCTUM.

SED ira Dei sic provocata provocantem humiliat.

Cum enim ira Dei sit punitio irritantis Deum: cumque ordinariè pœna sit proportionata culpæ, & per qua peccat quis, per hæc torqueatur, ut ait Sapiens: hinc fit ut ordinariè superbi pœna sit humiliatio. Dominus cogitavit hoc, inquit Propheta, ut detraheret superbi omnis gloria, & ad ignominiam deduceret omnes inelytos terra. Rursumque, *Inebriate eum calice ira Domini quia contra Dominum erectus est.* Itemque ibidem. *Ecco ego ad te superbe, dicit Dominus, quia veniet dies tuus, tempus visitationis tue. Cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum.* Quod cum adolescens Machabæus superbo prædixisset Antiocho, tum postea quam id verum esset, expertus est, *Tu autem ô scelestè, noli frustra extollere nis spebus, nondum enim omnipotentis Dei omnia insipientis judicium effugisti; Et post pauca: Tu verò judicio Dei justas superbia tua pœnas exolues.* Nempe ita humiliatus est, ut conigerit illum impetu euntem de curru cadere, & gravi corporis collisione membra vexari. Itaque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, & montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans, ita ut de corpore impij vermes scaturirent, ac virventia in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & fetore, exercitus gravaretur: & qui paulo ante sidera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiâ fetoris portare.

Nonne hoc est humiliari! Et ne putes id tantum cadere in graviores illos blasphemantes & impios, qualis erat Antiochus, audi quid te moneat Sapiens: *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.* Expende singula, & primum illud præcipue quod ait, non te extollas in cogitatione animæ tuæ, quasi diceret, ad iram Dei provocandam, atque ad humiliationis pœnam subeundam sufficit una cordis elatio; nam qui se ita extollit in aliquo scilicet successu, ut vel sibi nimis pal-

palpet, vel se alius præferat, vel se paulo magnificentius prædicatum lætetur, tùm permittente Deo, reflabit oppositus ventus, & sinistri aliquid accidet, quo confundetur & humiliabitur. Priusquam humiliarer, ego deliqui. Tunc illud saltem agnoscis?

Ps. 118.

III. PUNCTUM.

NIS ergo te humiliet in prosperis, prospera te humiliabunt: Prospera Deum irrabunt qui te confundet & humiliabit. *Conuersi sunt, inquit, ad irritandum me, Ergo & ego faciam in furore. Non parcat oculus meus nec miserebor. Certè nihil ad confusionem & humiliationem acius viro præsertim Religioso, vel Sacerdoti, vel spiritalem vitam profitenti, quàm peccatum illud quod ne nominari quidem vellet Apostolus: At verò illud est præcipuè in quo elatos labi permittit Deus quos humiliat. Multis, inquit sanctus Gregorius, sape superbia luxuria seminarium fuit, quia dum eos spiritus in altum erexit, caro in infimis mersit. Hi enim prius secretò eleuantur, sed postmodum publicè corruunt, quia dum occultis intumescunt motibus cordis, apertis cadunt lapsibus corporis. Sic sic elati fuerant iusta retributione feriantur, ut quia superbiendo se hominibus præferunt: luxuriando usque ad iumentorum similitudinem devolvuntur. Et post allatum eorum exemplum, quos, ut refert Apostolus, Tradidit Deus in desideria cordis sui, in immunditiam. Sic pergit: Curandum itaque est, & omni custodia mens a superbia timore seruanda; non enim ante oculos Dei vacua trasvolant cogitationes nostra, & nulla momenta temporis per animum transeunt sine statu retributionis. Intus ergo videt Deus quod mentem eleuat, & idcirco permittit foris inualescere quod deponat Intus prius extollitur, quod foris postmodum luxuria corruptione feriatur. Occultam videlicet culpam sequitur, aperta percussio, ut malis exterioribus interiora puniantur, & cor publicè corruat quod latenter tumebat. Hinc quippe per Osea contra Israelitas dicitur, Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognouerunt: qui ut ostenderet quod causa libidinis ex culpa prorumperet elationis, mox subditis dicens, & respondet arrogantiæ Israel in faciem ejus: ac si diceret, culpa qua per elationem mentis in occulto latuit, per carnis luxuriam in aperto respondit.*

Sic S. Augustinus apertè ad rem nostram ubi multa de peccato Davidis. Admonemur, inquit, In Ps. 50. tali exemplo, non se quemquam debere extollere in

prosperis rebus. Multi res aduersas timent, res prosperas non timent. Periculosior est res prospera animo quam aduersa corpori: prius corrumpit prospera, ut inuenias quod frangat aduersa. Fratres mei aduersus felicitatem acius vigilandum est, propterea videte quemadmodum eloquium Dei in nostra felicitate tollat nobis securitatem: seruite inquit Domino in timore. & exultate ei cum tremore. In exultatione ut gratias agamus, in tremore ne cadamus. Hoc peccatum non fecit David cum persecutorè Saulèm pateretur quando David sanctus Saulèm inimicum patiebatur, quando illius persecutionibus agitabatur, quando per diuersa fugiebat ne in manus ejus incideret, non concupiscebat alienam, non adulterata uxore occidit virum. Erat in infirmitate tribulationis sua tanto in Deum intentior quàm inferior videbatur. Quod & alibi repetit ad hunc Psalmi versum, Jucundetur cor meum, ut timeat nomen tuum, DANDO, inquit, timorem non nos faciat malè exultare, & recedere de via. Quidquid prosperum vniuit, magis metuendum est. Quidquid etiam prosperum est secundum Christum, & germanam Charitatem Christi, exultatio illa non nos faciat securos, sed ita jucundetur cor nostrum ut timeat nomen Domini, ne aliunde jucundetur, aliunde feriatur.

Denique illud est quod ait Sapiens: Memento ira in die consummationis, & tempus retributionis in conuersatione faciei. Memento paupertatis in tempore abundantia, & necessitatum paupertatis in die diuitiarum. Amane usque ad vespem immutabitur tempus, & hac omnia citata in oculis Dei. Id est, à prosperitate ad aduersitatem, & ab elatione ad humiliationem, modicum interest temporis; statim unum ex alio sequitur; si te in prosperis mane eleues, te ipsa prospera vespere depriment: unde & consequenter concludit: Homo sapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum atteret ab inertia. Hi sunt videlicet dies delictorum qui sunt prosperi nisi attendatur ab inertia, quia si fuerit inertis animus, id est, sibi relictus, eriget in superbiam & à superbia deprimetur. Eleuatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti Sapienciam tuam in decore tuo: in terram projecit te: producam ignem de medio tui qui comedat te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Certè si hæc non paves, stupendæ signum est superbiae.

Vide S. Gregorium, tertia parte Pastoralis, admonitione 27. Vide & in I parte, Dominica 4. post Epiphaniam, ubi navis Petri periclitatur; & ubi hæc Veritas exhibetur:

Peregrini-

Ezech. 8.

Ephes. 5.

26. Mor.

c. 12. in 33.

Iob.

Rom. 1.

Ps. 86.

Ecclesi. 8.

Ezechiel

Peregrinantis in corpore animæ majus est periculum, quam periclitantis in navi corporis.

In 2. item parte, Dominica 2. Quadragesimæ: & Feria 2. Hebdomadæ 2. post Pascha.

Sicut vinum novum, sic novus honor maximè temperandus.

Nec non in 4. parte, tota Pent. Hebdom. 22. post Pencecosten. DENIQUE quod relicto omnibus sequuntur Apostoli Dominum, aptè huc revocari potest quæ in 1. parte, Feria 3. Hebdomadæ secundæ Veritas declaratur.

Magis tenemur omnes, affectu nostra relinquere, quam effectû Apostoli.

FERIA SECUNDA. DE SEPTIMA BEATITVDINE, QUAE EST PACIFICATIO.

Beatipacifici. Matth. 5.

RATIO EST: Quia Beati sunt illi, qui filii Dei vocabuntur.
Sed pacifici vocabuntur filii Dei.
Ergo & illi Beati; ac talis in pace beatitudo summopere conquirenda.

I. PUNCTUM.

AD duas proximè præcedentes aptè adjungitur hæc septima Beatitudo, quod videlicet non sit satis proximum sibi, aut se Deo reconciliare, quod sit per misericordiam & munditiem cordis; sed ad majorem perfectionem oportet etiam alios & inter se, & cum Deo pacificare, quod est proprium hujus septimæ Beatitudinis.

Tanta est autem ejus excellentia & sublimitas, ut qui sunt pacifici, sint etiam singulari quodam modo vocandi filii Dei, id est tales futuri sint hoc ipso quo erunt pacifici, nam vocari perinde est atque esse, cum apud Deum qui novit omnia prout vera sunt, non sit aliud esse & dici, sicut apud homines qui dicunt malum bonum & bonum malum.

Quomodo verò id fiat ut Pacifici revera sint filii Dei, & quomodo inde Beati ex hac vita, hoc est modò attentius perferendum: ac primò illud quàm verè beati sint qui sunt singulariter filii Dei. Hoc enim perinde est ac singulariter spectare ad Deum, hoc est singulariter ab eo esse, ab eo diligi, ab eo enutriti, foveri promoveri & omnium denique beneficiorum fieri participem, quæ à tali Patre redundant in fi-

lios. *Ipsam elegi mihi in filium, & ego ero ei in Patrem;* dixit Deus Davidi de Salomone filio, ut sic exprimeret, quidquid dici & cogitari posset bonitatis & beneficentiæ divinitus effundendæ in Salomonem. Nam cum omne bonum sit vel honestum, vel utile vel delectabile, quid honestius aut nobilius: quid utilius & delectabilius quàm sic Deum diligere sicut filius diligit Patrem; aut sic à Deo diligi & foveri sicut à Patre Filius diligitur & fovetur? *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui,* dicebat Pater de unigenito Filio suo, quod quidem filio tam gratum erat & gloriosum, ut hoc uno gloriaretur & exultaret.

Sic certè sanctus Petrus ex his, ait, verbis Christum Dominum suam potissimum accepisse gloriam. *Accipiens,* inquit, à Deo Patre honorem & gloriam voce delapsa ad eum hujusmodi à magnifica gloria: *hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto.* Unde si cuivis hominum hæc communicetur gratia, ut singulari quodam modo dicatur filius Dei, nonne dicitur quidquid dici potest ad statuendam in terris beatitudinem magnificentius? O quàm profusa Christi bonitas, quæ se in tam indignos effundit, ut nec ipsi velint eam accipere!

II. PUNCTUM.

SED pacifici vocabuntur filii Dei,
Triplex est horum genus; sunt enim
M 3 qui

1. Par. 28.

Matth. 17.

2. Pet. 1.

qui secum pacem habent, sed non cum aliis: sunt qui sibi & aliis pacati sunt, sed non ultra, progrediuntur: at verò sunt, qui non modò secum & cum aliis pacem servant, sed eam etiam ubicunque possunt, procurant, dissidentes reconciliant, mutua componunt odia, lites dirimunt, averfos placant animos, nihil denique inententatum relinquunt ad communicandã ubique pacem.

Isti sunt verè pacifici quasi pacem facientes: & hi suat præter alios filii Dei, primò quidem, quia unigenitum Dei filium proximè imitantur, per quem omnia reconciliata sunt cum Deo, & pacificata per sanguinem Crucis ejus, sive qua in terra, sive qua in caelis sunt, inquit Apostolus. Et rursus: Ipse est pax nostra qui fecit utraque unum, ut duos condas in semetipso in unum novum hominem, faciens pacem & reconcilians ambos in uno corpore, Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso.

Deinde verò sunt filii Dei, quia ad ipsam Dei similitudinem accedunt propius, est enim Deus, Deus pacis & non dissensionis, Pax est Dei, Deus est ipsa pax; & pax est ipsa divinitas, quæ sicut in tribus personis consistit, ita tres Personæ in pace & unitate subsistunt. Sic proinde pacifici qui omnes inter se hominès & cum Deo vellent ita unire ut quod orabat Christus Dominus, Unum essent, sicut ipse unum est cum Patre & Spiritu S. hi planè Deo similes sunt ac proinde præcipuè filii Dei. Sic disertè S. Gregor. Nazianzenus: Qui pacis bonum amplectantur, pace & ad Deum divinasque mentes accedunt. Pax amica meditatio mea, & decus meum, quam & Dei, & ejus Deum & quam Deum esse scriptura pronuntiat: velut in illo Apostoli loco, pax Dei, & Deus pacis, & ipse est pax nostra.

Tertiò denique, si, ut ait Apostolus, Qui cunq; Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei: Nonne pacifici præ cæteris divino aguntur Spiritu, qui tam arduum & sublime peragant opus quale est pacificare dissidentes, & quod est illi maxime proprium, qui inhabitare facis unius moris in domo? Itane tu morem geris huic divino Spiritui, sive ut te pacificari velis, sive ut alios pacificare possis?

III. PUNCTUM.

BEATI sunt ergo pacifici, quoniam filii Dei 3. parte vocabuntur; Atque è diverso, inquit S. Pastor Gregorius, si filii Dei vocantur qui pacem faciunt, procul dubio sunt filii Satana qui confundunt. Omnes autem qui per discordiam separantur à viriditate dilectionis, arescunt; qui est boni operis fructus in suis actionibus proferunt, profecto nulli sunt, quia non ex unitate Charitatis oriuntur. Quia autem nihil pretiosius est Deo virtute dilectionis, nihil est delectabilius diabolo extinctione Charitatis. Tum post pauca convertens admonitionem ad pacificos, Admonendè sunt, inquit, ne tanta actionis pondus levigent, sed inter quos fundare pacem debeant, ignorent. Nam sicut mulum nocet si unitas desit bonis, ita valde est noxium si non desit malis. Si ergo per verborum nequitiam in pacem jungitur, profecto eorum in malis actibus robur augetur, quia quo sibi in malitia congruunt, eò se robustius bonorum afflictionibus illidunt; Et quæ fustibus prosequitur, ac tandem concludit; Admonendè itaque sunt qui faciendã pacis studiis occupantur, ut pravorum mentibus prius amorem debeant interna pacis infundere, quatenus eis postmodum valeat exterior pax prodesse: ut dum eorum cor in illius cognitione suspenditur, nequaquam ad nequitiam ex hujus perceptione rapiatur, dumque supernam provident, terrenam nullo modo ad usum sua deteriorationi inclinent.

Hic te ipsum discute quàm sis strenuus aut ignavus in hoc divino negotio. Vide si quos nominis dissidentes quibus eos modis reconciliare possis; aude hic fortius quàm soleas. Aptissima est etiam admonitio Authoris de Imitatione Christi, Tene te, inquit, primo in pace, & tum poteris alios pacificare. Vide caput tertium libri secundi, aude illud imprimis observa quod dicit, Habe primo Zelum super teipsum: & tunc zelare poteris justè etiam proximum tuum. Videti & infra debet Hebdomada decima, præsertim Feria 4. & Sabbato.

FERIA

FERIA TERTIA.
DE OCTAVA BEATITUDINE, QUÆ EST
TOLERANTIA PERSECUTIONUM
PROPTER JUSTITIAM.

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Matth. 5.

RATIO EST, Quia beati sunt illi quorum est regnum Cælorum, etiam ex hac vita, quantum inchoari potest hoc regnum. Sed tale regnum illorum est qui persecutionem patiuntur.
Ergo & Beati; & sic plandè sentiendum de nobis cum persecutionem patimur.

I. PUNCTUM.

CUM per virtutes in septem Beatitudinibus comprehensas pia Sanctorum via instituat: Cumque omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patiuntur, rectè octava hæc Beatitudo cæteris additur, ut ad quælibet toleranda parati potius simus quàm à virtute deficere. Nihil horum timeas quæ passurus es propter virtutem, nam vel hoc solo nomine Beatus eris, quia tuum erit regnum cælorum; non illud tantum quod futurum speratur in æterna Sanctorum beatitudine, sed quod jam inchoatur in anima de quo dicitur: Regnum Dei intra vos est: & Regnum Dei iustitia & pax & gaudium in Spiritu Sancto.

Hæc sunt quæ modò attentius considerentur: atque illud imprimis unde aliud deducatur quàm verè Beati sint illi quorum est tale regnum seu in quibus regnat Deus. Certè jam pridem dictum est, & instat oraculi celebratum universim, quod illa demùm forent beata regna in quibus vel Reges essent Sapientes, vel Sapientes essent Reges, quod nulli unquam regno verius contigit quàm interno Dei regno, ubi quæ regnat ipsa est divina Sapiencia quæ, quanta quanta est, tota leges præscribit, mores componit, acta dirigit & cuncta regit. Beati viri tui, & beati servi tui, dicebat Salomoni Regina Saba: sed quanto verius Regi Regum, Quis plus quàm Salomon est, ne plura dicam quam ipse de se dixit.

Beati oculi, inquit ille, qui vident quæ vos videtis, & beata aures vestra quæ audiunt. At cur non ita beatum peccus esset, cur non beata

anima quæ illum ipsum habet secum loquentem secum omnia operantem, & sibi dominantem? Denique quid hic hæremus cum dicenti eisdem, beatum ventitem qui illum portasset & ubera quæ suxisset; Quin immò, inquit, Beati sunt qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud: Quibus paucis verbis, & quid esset illud regnum, & quàm beatum esset, satis indicavit; sed an tu audias & custodias verbum illud, in quo regnum Dei situm est, tu paulò attentius recogita.

Luc. 11.

II. PUNCTUM.

ATQVI hoc Regnum, illorum est qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Hæc est illa universalis Iustitia, qua, ut iam dictum est, verbum Dei auditur & custoditur: quæ virtus omnis exercetur: quæ leges illæ divinæ servantur quibus suos Christus regit. At verò cum quis propter talem iustitiam injustè patitur, signum est manifestum, quod tam fidelis & constans est in illa servanda iustitia, ut malit malè tractari & persecutionem pati, quàm vel ullam violare legem: unde & illud sequitur quòd in eo sit regnum Dei, aut quòd is in regno Dei sit; quandoquidem istud regnum non aliter floret aut viget, quàm per virtutem & constantem divinarum legum custodiam, in qua nullus magis excellit quàm qui magis propter ea patitur. Parati sumus mori magis quàm patrias Dei leges prævaricari, E cælo ista possideo, nempe linguam & manus, sed propter Dei leges, nunc hæc ipsa despicio. Ego sicut & fratres mei animam & corpus meum traño pro patriis & divinis legibus. Sic Machabæi persecutionem patientes propter iustitiam, facti sicut regnum Dei: & illi fuerunt Sancti de quibus Apostolus: Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, & quæ susè Apostolus prosequitur. Quid tu propterea patieris? aut quoties ne propterea patiereris, maluisti legem infringere? Vos estis literatus? Vos Hebr. 11.

2. Mach. 7.

legis

4. 33. legis verba ponderans? Vbi Doctor parvulorum?
O præclarè dictum à Propheta!

III. PUNCTUM.

ERGO illi Beati sunt qui persecutionem patiuntur propter Iustitiam, quoniam ipsorum est Regnum cælorum; seu regnum illud Dei quod ad cælestè perducit tam certò, quàm certum est non regnare Deum in anima nisi per Iustitiam & per virtutes propter quas qui persecutionem patiuntur, ipsi sunt omnium aptissimi & dignissimi cælo fruendo: proptereaque dictum est in

Apoc. 14.

Hic patientia Sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei & fidem Iesu.

3. p. Pa-

stor Adm.

10.

Et quidem hinc servandæ patientiæ motivum est efficax, sed quomodo servari debeat, a piè movet S. Gregorius. *Admonendi sunt, inquit, patientes ne in eo quod exterius portant, interius doleant, ne tanta virtutis sacrificium, quod integrum foris immolant, intus malitia peste corrumpant, & cum ab hominibus non agnoscitur, sed tamen sub divina examinatione peccatur, tanto deterior culpa doloris fiat, quanto sibi ante homines, virtutis speciem vendicat. Dicendum itaque est patientibus ut studeant diligere quos sibi necesse est tolerare, ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odii virtus ostensa vertatur.*

Et post multa de hoc argumento. *Virtus itaque est, coram hominibus, adversarios tolerare; sed virtus, coram Deo, diligere; quia hoc solum*

Deus sacrificium accipit quod quidem ante ejus oculos in altari boni operis, flamma Charitatis incendit. Vide plura quæ pergit & illud præcipue cave, quod monet evenire plerumque patientibus, ut eo quidem tempore quo vel adversa patiuntur vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsantur, sed cum post paululum hac ipsa qua pertulerunt, ad memoriam revocant, igne se doloris inflammant, argumenta ultionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantes habuerunt, retrahentes in malitiam vertunt, &c. Nonne hoc tibi accidit aliquando? quis verò tum animus? an motum internum reprimis? an contines? Contine saltè linguam, & invita etiam depravata natura, benedic Dominum, & beatum te prædica quod patiaris. *Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt, ait S. Jacobus; At cur non eos etiam modo qui sustinent? cur non te ipsum, quando est aliquid gravius sustinendum?*

Videri debet in 2. parte, tota præsertim Hebdomada 1. Quadrag. ubi hæc profantæ Veritates:

Quo in cælis corona gloriæ sumetur vultu, hoc in terris calix sumendus est.

Si propter Scripturas sunt adversa toleranda, sunt libenter toleranda.

Necnon Hebd. Passionis, ubi hæc inter alias per opportuna.

Non quæsitæ cruces, sunt magis exquisitæ.

FERIA QVART A.
DE EADEM OCTAVA BEATITVDINE, QUÆ
SPECTAT AD MALEDICTIONES AUT BENE-
DICATIONES MUNDI.

Beati estis cum maledixerint vobis. Matth. 5.

Væ cum benedixerint vobis homines. Luc. 6.

RATIO EST, Quia illi Beati sunt, aut miseri, quibus benedicit, aut maledicit Deus.

Sed illis benedicit Deus, quibus maledicunt homines; & è contra illis maledicit quibus benediciunt.

Ergo Beati estis cum maledixerint vobis; & væ cum benedixerint homines. Quod tam certa fide credendum est, quàm quodvis dictum ab eo qui mentiri non potest.

I. PUNCTUM.

ILLUSTRANDÆ apertius octavæ Beatitudini, quæ est universalis tolerantia persecutionum omnium, adjungere voluit Dominus & hanc particulatim designare tolerantiam, cum nos maledictis & probris insequerentur homines, propter justitiam & contra veritatem; quia tum maxime natura est fragilis & tum præcipue roboranda. Iterum ergo propter

ca

ea beatos dicit eos qui paterentur cum his tribus conditionibus. Prima est ut maledicta inferrentur propter justitiam sive propter bonum ac pium aliquod opus. Secunda, ut essent falsa maledicta seu quod idem est, mentirentur maledicentes. Tertia denique, ut libens ac læta esset

L. de Verbis Dom. in monte. e. 5. Hom. 9. in Ezech.

eorum tolerantia. Non enim ista perpeti fructuosa est aut S. Augustinus, sed ista pro Christi nomine, non solum a quo animo sed etiam cum exultatione tolerare. Sanctus item Gregorius sapientissime monet, linguas detrahentium non debemus excitare ne pereant, sed exsultantibus equanimiter tolerare ut nobis meritum crescat: aliquando tamen detractores debemus compescere, ne innocentium, qui à nobis audire bona poterant, corda corrumpant, dum de nobis male disseminant.

Et ratio quidem cur ita beati sint, & cur ita exultare debeant qui sic patiuntur, peti posset à futura mercede quam inde consequentur in cœlis; sed hæc præterea quæ affertur pro præsentis vita, attentè est cogitanda, nempe quod illi beati sint aut miseri, quibus benedicit aut maledicit Deus. Nam ut paucis omnia complectamur, id solum de Deo verum est, quod Rex Balac de

Nam. 12.

Propheta Balaam iactabat, *Novi quod benedictus sit cui benedixeris, & maledictus in quem maledicta congesseris*; Unde & sacra Scriptura, ut uno verbo omnia bona vel mala comprehendat, non aliter quam his verbis effert, *Benedictio Domini, vel maledictio. Benedictio Domini super caput iusti*. Tum paulò post: *Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio*. Id est verè divites & beatos facit. *Maledictus à Deo quis exasperat matrem. Testes invoco hodie cælum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem*. Id est, quidquid magis est in divinis & humanis optandum vel timendum, sive pro præsentis sive pro futuro. Nonne ita sentis? Nonne ipsa vox maledictionis divinæ terrorem incutit? Nonne hoc est quod ipsis damnandis gravissimum reservatur? *Discedite à me maledicti*? Aut quod salvandi suavius audient, *Venite Benedicti Patris mei*? O quis tum animæ sensus?

Prov. 10. Ibid.

Ecclesi. 3.

Deut. 30.

Matt. 25.

II. PUNCTUM.

SED cum maledicunt homines propter justitiam & mentiumur, tum benedicit Dominus, aut cum benedicunt mentientes, tum ipse maledicit.

Nam diversa planè sunt judicia Dei & mundi, *Haynonsue Pars tertia.*

seu illorum hominum qui non nisi ex depravato concupiscentiæ sensu de rebus judicant; unde id necessariò sequi debet ut cum mundus maledicit, benedicat Dominus: aut è contra; quia ratio cur maledicat mundus est iudicium, quod de rebus piis habet sive de hominibus pietatem sectantibus, cui mundano iudicio cum Deus oppositum habeat, hinc etiam oppositam benedictionem vel maledictionem infert; eoque copiosiore quo maledictus ab hominibus maledicta libentius patitur, *Maledicent illi, & Ps. 105. tu benedices*, dicebat Deo David: atque ipse *Deus: Maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis quia non posuistis super cor. Utrum ex his duobus iudicium verius censes? Expende accuratè, hinc enim tota vis conclusionis.*

III. PUNCTUM.

ERGO Beati estis cum maledixerint vobis, & ve cum benedixerint vobis homines. Nam cum ex benedictione vel maledictione Dei totam beatitudinem vel miseriam vestram metiri debeatis, si cum vobis maledicunt homines, Dominus benedicit; aut cum benedicunt, ipse maledicit, nonne beati estis cum maledixerint homines, aut miseri cum benedixerint? *Vbi est ergo beatitudo vestra*, dicebat Galatis sanctus

Gal. 4.

Apostolus, nisi videlicet in divino sit constituta iudicio? Quod ut manifestius pateat, atque ut inde etiam vehementius excitemur ad patientiam, cogitandum est quod illo ipso momento, quo magis vituperaris ab hominibus, magis à Deo commendaris & laudaris; at nonne hoc longè est præferendum? Nonne magis laudabile sic laudari à laudato quam ab illaudato? Quid porò est laudabilius Deo? Confer Datum cum mundo, confer utriusque iudicium, confer laudem & vituperium quæ ab eorum alterutro inferuntur. Nonne est quod præligas iudicium & laudem Dei? Et tamen nonne sæpius mavis laudes & benedictiones hominum quam ipsius Dei? O probrum! ò injuriam Deo factam! *Cui assimilatus me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem*; Hæc aggratio tot nominum idem significantium, gravitatem rei denotat supra quam credi possit. *Po-*

Is. 46.

pule meus, ait Propheta, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum Dominus, stat ad iudicandos populos. Tum paulò post: Et dixit

Is. 3.

N

Domi-

Dominus: pro eo quod elevata sunt filia Sion, & ambulaverunt extento collo, & composito gradu incedebant; decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nublabit. Et erit pro suavi odore fœtor, & pro crispanti crine calvitium. Quasi diceret, Domini est beatum dicere & facere, sicut Domini est iudicare de rebus: cum autem de his iudicat, planè aliud est eius iudicium ab humano iudicio, nam quod homines statuunt, ille evertit: & quod evertunt, ille statuit. Huc etiam revoca quod jam supra dixit S. Augustinus; Qui laudari vult Domine de tuo dono, & non quarit in illo tuam

In Modis,

gloriam sed suam, hic licet laudetur ab hominibus à te tamen vituperatur: qui autem ab hominibus laudatur vituperate Te, nõ defenditur ab hominibus iudicante Te, nec liberabitur condemnante Te. Vide in 1. parte, Fer. 3. Hebdomadæ 2. in Adventu. Die 19. Januarii. Fer. 4. Hebdomadæ 6. post Epiph. ubi hæc satis apta proponitur Veritas:

Qui nimis humana timet iudicia,
non satis reveretur divina.

Et alibi passim in singulis partibus, nominatim verò in 4. parte, Feria 3. Hebd. 16.

FERIA QUINTA.

DE CURA PROPRIÆ PERFECTIONIS ET PROXIMORUM, SECUNDUM TRIPLICEM VIRTUTIS, SEU VIÆ PERFECTÆ GRADUM, IN HIS TRIBUS CHRISTI DOMINI VERBIS CONTENTUM.

Vos estis sal terra.

Vos estis lux mundi.

Non potest civitas abscondi supra montem posita. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Qui non gradatim procedit in via virtutis, non in via virtutis incedit, sed vitii.

RATIO EST, Quia qui non gradatim procedit, precipitatio totus agitur.

Sed precipitatio vitium est.

Ergo non in via virtutis incedit sed vitii. Quod sanè est diligenter praevidendum.

I. PUNCTUM.

TOTUS hic sermo, quem Christus Dominus in monte habuit perfectionis est, seu perfectæ vitæ viam demonstrat, & consilia sublimiora suggerit omnibus, in quocumque vitæ statu degentibus. Antequam verò ad singula particulatim descendat, suos monet, & eos præcipue qui dirigendis aliis præsumunt, ut gradatim ad virtutem & perfectionem ipsi conscendant, & sic alios promoveant. Sunt autem hi tres præcipui gradus seu status incedentium in via perfectionis acquirendæ, ut

refert S. Thomas & alii. Primus eorum qui incipiunt per purgativam viam quæ est in recessu à vitiiis. Secundus eorum qui proficiunt per illuminativam quæ est in exercitatione virtutum. Tertius denique qui perfecti sunt per unitivam, quæ est in studio inhærendi ac fruendi Deo.

Atqui hi tres procedendi gradus designantur à Christo Domino per tria symbola supra dictis verbis contenta. Primus nomine salis, *Vos estis sal terra*: nam salis natura, ut ait Plinius, est mordens, adurens, repurgans, extenuans, & exsiccans, quæ omnia satis aptè conveniunt viæ purgativæ seu primo incipientium statui. Secundus gradus est in nomine lucis, unde & illuminativa via dicitur & qui in ea sunt, Proficientes nuncupantur quo sensu, ait Sapiens, *Iustorum semita quasi lux splendens procedit & creseit, usq; ad perfectam diem*. Tertius nomine civitatis exprimitur, quæ, ut ait Philosophus, est multitudo civium per se sufficiens ad vivendum, sic perfecti dum uni Deo inhærent & eo perficiuntur, sibi & aliis abundè sufficiunt ad perfectam vitam. *Vita sibi sufficiens operarii condulcabitur, & in ea invenies thesaurum.*

2. 2. 9. 24
a. 9.

1. 31. 2. 7
& sequen
tib.

Prov. 4.

3. Polit.

Eccl. 40.

Quod

Quod verò præcipuè circa hos gradus ob-
ferves, sive tecum sive cum aliis, proposità Ve-
ritate continetur: nempe ut gradatim ab uno in
alium promovearis & promoveas tibi commif-
sos, cum alioquin, non in via virtutis incederes
sed vitii; Quod sic facillimum est declarare.

Hæc est enim præcipitatio, quæ, ut expressè
habet S. Thomas, in actibus anima metaphoricè
dicitur secundum similitudinem à corporali motu
acceptam; dicitur autem præcipitari secundum
corporalem motum quod à superiori in ima per-
venit secundum impetum quendam propriis mo-
tus, vel alicujus impellentis, non ordinatè de-
scendendo per gradus. Ipsissima sunt sancti Do-
ctoris verba, qui pergeus ostendit gradus ordi-
natos in omni negotio sapienter dirigendo:
tum infert, Si quis autem feratur ad agendum
per impetum voluntatis vel passionis, pertransi-
tis, seu non transitis hujusmodi gradibus, erit
præcipitatio.

Quæ si vera sunt de quovis negotio seu acti-
one, ubi aliqui fortè gradus reperiantur per
quos oportet procedere; quanto magis certa
& rata erunt de processu perfectionis, qui totus
est in gradibus ordinatè constitutis, de quibus
spontè: *Ordinavit in me charitatem?* Sit ergo
aliquis qui non gradatim, seu quod idem est, qui
non per illos gradus ordinatos incedat, quid
quàm præceptus dicendus est? & quid aliud ille
incessus quàm præcipitatio? Hoc qui non videt
in tenebris ambulat, *Et hæc est via impiorum
tenebrosa*, de qua Sapiens, qui nesciunt ubi cor-
ruant. Vellesne ita periclitari?

II. PUNCTUM.

SED ipsa in super præcipitatio, vitium est.
Quid est enim vitium nisi mentis inordi-
natio? nisi ordinis ab æterna lege constitu-
ti violatio? Quid verò præcipitatio nisi talis
inordinatio, cum aliter præcipitatio non fiat, ut
dictum est, quàm quia graduum constitutus or-
do non servatur? *Va his qui dereliquerunt vias
rectas, & diverterunt in vias pravas.* Et qui-
dem in negotiis quibuslibet petagendis vitium
est, inquit S. Thomas, sub imprudentia conten-
tum, quo quis per impetum voluntatis vel pas-
sionis, gradibus prudentiæ contemptis in rui-
nam labitur; at in nostra materia vitium est eò
longè gravius & damnosius quò materia sese
diffundit latius & spirituale bonum animæ
proprius tangit. Est enim temeritatis impruden-

tissima & præsumptionis intolerantia, velle a-
liter esse perfectum quàm prout ordinavit Deus.
Nonne hæc est illius superbia qui contra quàm
sibi erat ordinatum, *Ascendam, dixit, super al-
titudinem montium: similis ero Altissimo: ve-
runtamen ad infernum detraheris, in profundum
laci. Et tu Capharnaum, inquebat Dominus:
Nunquid usque in coelum exaltaberis? Vis, in in-
fernum descendes.* Non expavescis ad hæc verba?

If 14.

Mats. 11.

III. PUNCTUM.

QVI non ergo gradatim procedit in via vir-
tutis, non in via virtutis incedit sed vitii.
Nempe præcipitationis & exitii apertissimi cõ-
sequentis. Nam qui festinus est pedibus, offendit.
inquit Sapiens. Sunt quidem aliquando viæ
quædam extraordinariæ, quibus in momento
nonnullos ad perfectionem Deus vocat, ut A-
postolum Paulum, qui continuo non acquirit
sarni & sanguini, sed hæc raræ sunt & singulares
viæ, de quibus judicare spectat ad discretionem
spirituum; at prout ordinatè divina procedit
Providentia, sic pro certo habe non aliter te ad
supremos caritatis aut virtutum gradus perve-
nturum, nisi prius in inferioribus diu multum que
te continueris. Sic præclare S. Gregorius, ad
hæc Ezechielis verba: *Et ascendit per gradus e-
jus. Quid enim sunt gradus hujus porta nisi me-
rita virtutum?* Sive in cognitione mediatoris
Dei & hominum hominis Iesu Christi, seu in sci-
entia divini eloqui, seu in ipsa fide quam de illo
accepimus, quibusdam gradibus ad altiora incre-
menta pervenimus. Nemo enim repente fit sum-
mus, sed in bona conversatione à minimis quibus
inchoat ut ad magna perveniat. De his gradibus
per Psalmistam dicitur: *Deus in gradibus ejus di-
gnoscetur, dum suscipies eam.* De his quoque gra-
dibus beatus Job loquitur dicens, per singulos gra-
dus meos pronuntiabo illum. Si quidam gradus in
cordis ascensione non essent, Psalmista non diceret
ambulabunt de virtute in virtutem. Nec mirum
si de virtute in virtutem gradus sunt, quando u-
naquæque virtus quasi quibusdam gradibus agi-
tur, & sic per incrementa meritorum, ad summa
perducitur. *Alia namque sunt virtutis exordia,*
aliud profectus, aliud perfectio. Quæ quidem ibi
fusius profectur, atq; in librū Job notatis locis
S. item Bernardus aptissime, ubi de triplici
osculo, pedis, manus, & oris Domini: *Nolo, in-
quæ, repente fieri summus; paulatim proficere volo.*
*Quantū distat Deo impudentia peccatoris, tan-
tum poenitentia verecundia placet. Cuius placet*

Prov. 19.

Gal. 1.

Ezec. 40.

Hom. 15.

27. Mor.

c. 14 &

l. 28 c. 6.

1. Cant.

Serm. 3.

& 4.

et si mensuram tuam servaveris, & altiorate non quaesieris. Longus saltus & arduus est de pede ad os, sed nec accessus conveniens. Quid enim, regenti adhuc resperis pulvere, ora sacra concinges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloria praesentaris? Per manum tibi transitus sit, illa prius te tergat, illa te erigat. Et post nonnulla: Hac via, hic ordo: primo ad pedes proclivimus, & ploramus coram Domino qui fecit nos, ea qua fecimus nos. Secundo, manum quarimus sublevantis & roborantis genua dissoluta. Postremo cum ista multis lacrymis obtinemus tum demum audemus forsitan ad ipsum os gloria, caput atollere; parvus ac tremens dico, non solum specularum, sed etiam osculandum: quia spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, cui adhaerentes in osculo sancto, unus spiritus, ipsius dignatione efficitur.

Jam verò tu qui haec audi, ad sic gradatim pergis in via Domini? nunquid summum sine medio, vel medium sine primo gradu affectus? Audesne eò temerè ascendere, quò Sancti venentur accedere? Satisne sunt purgati omnes affectus tui, quantum requirit divina charitas? Cur non haeres diutius fundendis lacrymis ad pedes Domini & peccatis eluendis? Aut cur his immorari longius, nec te ulterius promovetis, & altius erigis nisi à gratia? O quam pie quam prudenter dicitur à Propheta: *Viam dirigantur via mea ad custodiendas justificationes tuas.* Tunc non confundar cum perpexero in omnibus mandatis tuis. *Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia justitiae tuae.*

Es. 118.

Vide in 1. parte, tota Hebdomada 3. post Epiphaniam, ubi de recurfu ad Ductorem agitur.

FERIA SEXTA. DE BONO EXEMPLO CUNCTIS DANDO, AD DEI GLORIAM.

Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est. Matth. 5,

VERITAS PRACTICA,

Sicut humanae aspectu gloriae non est opus ponendum, ita nec ejus despectu deponendum,

RATIO EST, Quia idcirco humana aspectu gloriae non est ullum opus ponendum, ne quid divina gloria qua in operibus nostris spectanda est, detrabatur.

Sed, si humana despectu gloriae opus inchoatum deponatur, divina aliquid etiam gloriae possit detrabi.

Ergo sicut humana aspectu gloriae non est ponendum opus, ita nec ejus despectu deponendum.

I. PUNCTUM.

GENERALE hoc etiam est sicut praecedens, Evangelicae legis documentum, ad nostram simul & aliorum perfectionem spectans, ut bono exemplo prae-luceamus omnibus, non ad humanam & propriam, sed divinam duntaxat gloriam. Neque enim nisi vera virtute alius lucere possumus; ne-

que esset vera virtus si humanam & non divinam spectaret gloriam. Quando autem sic est ordinata virtus, vix dici potest, quantum valeat ad promovendos eorum animos quibus datur in exemplum. *Ut qui non credunt verbo, inquit S. Petrus, per conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conversationem vestram.* Unde & idem paulo post, unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam a ministrantibus sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Cui conformiter S. Paulus *Qua pacis sunt sectemur: & qua edificationis sunt, in invicem custodiamus.* Et paulo post. *Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem.* Id est, ad promovendum verum ejus bonum; quod dum ita peragitur, tunc edificari dicitur.

1. Pet. 3.

Ibid. 4.

Rom. 14.

Ibid. 8.

Verum quia in hoc facile potest subire pere appetitus propriae gloriae, sic ab eo cavendum monet proposita Veritas, ut tamen bono nunquam desis Exemplo: *Non est quidem humana aspectu gloria bonum opus ponendum, sed nec ejus despectu deponendum aut desistendum à capitis.* Expende fideliter, Cur enim nolles propriam gloriam? Nempe ne quid divina detraberetur gloriae, quae

quæ in omnibus operibus nostris maximè spectanda est & colenda. Sic aperitè Christus Dominus, ut glorificent patrem vestrum. Hic finis exempli dandi, & omnium agendorum; Unde & Apostolus: Omnia in gloriam Dei facite. Sine offensione estote Judæis & gentibus & Ecclesiæ Dei. sicut & ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant. Glorificatur autem Deus bono exemplo quatenus boni Author Deus agnoscitur, sicque totius operis laus illi refertur & gloria. Non enim potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de cælo.

1. Cor. 10.

1. Cor. 9.

Exech 36

Ibid. 3. l. 24. Idor 9. 11.

Deinde, quod notum fiat omnibus, quæ iam illius sint servi, quid sit ei servire, quid eum colere, quid ille amet, quid oderit, in quo non minima est divinæ perfectionis cognitio & glorificatio. Ut sciant Gentes me, cum sanctificatus fuero in te, in oculis eorum. Denique alii avertuntur à malo & excitantur ad bonum, sicut illi Seraphim qui se alis suis provocabant ad divinas laudes: unde S. Gregorius: Alæ suæ me percussit, qui exemplo sanctitatis propria, me ad melius accendit. Alæ mea viciniam ferio, si quod imiteris ostendo. Itane inflammas? Itane inflammari? Itane putè propter Deum? At certè agnosce quantum hinc divinæ obstares gloriæ, si tuam quæreres.

II. PUNCTUM.

SED si humana aspectu gloria, bonum opus deponeres: si meri laudæ à bono desisteres, divina aliquid etiam gloria possit detrahi.

Nam. 20.

Detraçto nempe opere in quo erat divina gloria, nonne ipsam detrahis gloriam? Quia non credidistis mihi ut sanctificares me, coram filiis Israel, non introducatis hos populos in terram quam dabo eis. Stupenda certè verba in Moysem & in Aaron dicta, qui quantum omiserant facere, in quo Deus sanctificatus & glorificatus fuisset, tantum subtraxerant divinæ gloriæ. Deinde fieri posset ut prætermittendo bonum opus malè ageres aut malè edificares, & scandalum alis pareres: tum verò nunquid contra Charitatem peccares & Dei Gloriam? Nam ut alias forte audivisti, vel boni sunt qui te peccantem intubuntur, vel mali; si quidem boni sunt, dolebunt, murmurabunt quod bonum illud præcimitras aut malum committas; si verò mali sint, ad idem committendum incendentur, tuo se exemplo protegent: & va homini illi per quem scandalum

Matt. 18.

venis. Neque tibi proderit quod bono fine movearis fugiendæ videlicet vanæ gloriæ. Nam alia via est ejus fugiendæ sine ullo præjudicio Charitatis & ædificationis ut dicitur. Atque universim Apostolus, Ne ponatis, inquit, offendiculum fratri vel scandalum. OMNIA sustinemus ne quod offendiculum demus Evangelio Christi.

Rom. 14. 1. Cor. 9.

Atque ut evidentius videas non minus sepe offendi Deum & proximum, quando quid boni omittitur quovis bono prætextu, ac si in illum committeretur. Va mihi est, ait ibidem Idem Apostolus, si non Evangeliz. vero. Sic ante Prophetæ dixerat: Va mihi qui tacui. Quod argumentum fusè prosequitur divus Gregorius tertia parte pastoralis in ea admonitione quæ fit Prædicatoribus, qui præ nimia humilitate formidant apparere: Quo reatu, inquit, constringantur aspiciant, qui dum peccantibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus mentibus vita remedia abscondunt. Nonne illa est impii Regis simulata pietas qui cum moneretur petere signum à Domino, Non pesam, inquit, & non tentabo Dominum. Nunquid illa Prophetæ inconculata humilitas, qui cum iustus esset à Domino pergere Nivinem, Surrexit ut fugeres in Tharsis à facie Domini? Nonne hæc denique mali servi mala timiditas qui talentum suum exerceat noluit ne forte humana tangeretur gloria, sicque maluit nihil Deo & nihil sibi & proximo laborare, quàm de labore gloriar? Va nobis si sic humiles & timidos habuissimus Apostolos!

Ibid. If. 6.

Adm. 26.

If. 9.

Ioan. 1. Matt. 23.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo humana aspectu gloria non est ullum opus ponendum: ita nec ejus aspectu deponendum: Quia quod times in aspectu, non minus est timendum in despectu, si non minus in isto divinæ quid subtrahatur gloriæ quàm in illo. Laude mea infranabote, ne intorens. Id est, si verè inchoas opus tuum ad laudem & gloriam Dei, bene spera, & perge in hoc divino opere, nam Deus te illa laudis suæ intentione reget & gubernabit sicut freno reguntur equi. Et licet aliquo gloriolæ sensu pungaris, non intrebis propterea, Liberabo te à sagitta volante in die & revocabo te ad unam meam gloriam intendendam. Sic S. Bernardo accidit, qui cum dicendo adrepentem & blandientem sentiret gloriam: non propter te inquit cæpi, nec propter te desinam; Quasi jactato semine germimandi radices subtrahit qui opus quod imitandum est non ostendit. Sic præclare

If. 48.

If. 90.

præclare S. Gregorius in eadem tertia parte Pa-
toralis, admonitione postrema. Ubi hæc duo
Domini aptè conciliat dicta quæ sibi repugnare
videntur, *Videant opera vestra, & glorificent pa-
trem vestrum qui in cælis est: Et attendite ne jus-
titiam faciatis coram hominibus ut videamini ab
eis. QVALITER, inquit, videnda essent, vel qua-
liter non videnda ex sententiarum sine monstra-
vit, quatenus operantis mens opus suum & pro-
pter se videri non quæretet & tamen hoc propter
cælestis Patris gloriam non claret. Quidquid au-
tem contra sentiat, non nocet sensus ubi non
est consensus. Non est autem consensus, nisi ad-
vertas ad sensum & tibi in eo voluntariè con-*

placeas; Est verò facile cum Dei gratia compla-
centiam illam excutere vel negativè cogitatio-
nem abduccendo, vel positivè renovando in cen-
tionem his aut similibus corde vel ore prolatis
versiculis: *Quid mihi est in cælo, & à te quid
volui super terram! Deus cordis mei & pars mea,
Deus in æternum. ET nunc, qua est expectatio
mea, nonne Dominus? EGO autem ad Dominum
aspiciam. AVERTE oculos meos ne videant vani-
tatem: SI quæro gloriam meam, gloria mea nihil
est. NON nobis Domine, non nobis sed nomini tuo
da gloriam. MIHI absit gloriari nisi in cruce Do-
mini nostri. QUI gloriatur, in Domino glori-
etur.*

Pf. 72.
Pf. 38.
Mich. 7.
Pf. 118.
Ioan. 8.
Pf. 113.
Gal. 6.
2. Cor. 10.

S A B B A T O.
DE CVRA RERVM MINIMARVM
IN CULTU DEI: AD HÆC CHRISTI
DOMINI VERBA:

*Nolite putare, quoniam veni solvere legem, aut Prophetas: non veni solvere,
sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat cælum
& terra, Iota unum aut unus apex, non prateribit
à lege donec omnia fiant. Matth. 5.*

VERITAS PRACTICA,

Cura rerum minimarum rem procurat omnium
maximam.

RATIO EST, *Quia res omnium maxima est
pura Caritas quæ diligimus Deum, & qua di-
ligimur à Deo.*

*Sed cura rerum minimarum hanc procurat Ca-
ritatem.*

*Ergo rem procurat omnium maximam: ac proinde
ut diligentius illa cura fervetur, hac alia Ve-
ritas additur;*

*Sæpe in minimis non est minima culpa,
Ratio post exponetur.*

I. PUNCTUM.

AUDIENDUS ante omnia S. Augustinus
circa hæc Christi Domini verba quæ re-
rum minimarum commendant obser-
vantiam. *Iota, inquit, minima est litera-
rum, apex vero ejus particula in summo: signi-
ficat ergo minima quæque ad effectum perducen-*

*da. Quam perfectè autem minima quæque
Christus Dominus adimplet & quam certa sit
nota fidelis servi, sic adimplere omnia, jam su-
pra declaratum est in prima parte. Nunc verò
cum res maximi sit momenti, rursus hic & in-
fra etiam amplius, de eadem materia proponun-
tur Veritates tantò quidem brevius, quantò sunt
per se claræ & apertæ. Prima ostendit bonum
quod in cura rerum minimarum continetur.
Secunda manifestat malum, quod ex earum in-
curia provenit, ut utroque motivo boni & mali
simul exhibitò, magis ad finem propositum
cum gratia moveamur.*

Prima sic habet & declarat: *Cura rerum mi-
nimarum rem procurat omnium maximam. Quid
enim majus Caritate tum qua nos Deum purè
diligimus, tum qua nos à Deo diligimur? Re-
mulamini autem Charismata meliora, inquit
Apostolus: Et adhuc excellentiorem viam vobis
demonstro. Quasi diceret, quantumcunque ve-
hemens sit æmulatio, & quantumcunque bona
sint quæ vobis æmulemini & concupiscatis: su-
pereminet ramè & præcellit illis omnibus quod
jam vobis demonstraturus sum bonum, nempe
Caritas*

Feria 6.
Dom. 6.
post Epiph.

1. Cor. 12.

Caritas de qua toto sequenti capite differit, & quod ita concludit, *Nunc autem manet fides spes Charitas, tria haec; major autem horum est Charitas*, Id est major & maxima rerum omnium Denique *Charitas, Deus est*, ait dilectus Discipulus, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Potest aliquid dici majus cum praesertim de pura Caritate sit sermo, id est, *de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta?*

II. PUNCTUM.

SED cura rerum minimarum hanc procurat Charitatem.

Primo quidem de Charitate qua Deum diligimus, sic aperte patet, quia nunquam est certior Caritas quam in effectu, id est quam in agendo vel patiendo, unde est illud frequentissimum sancti Gregorii: *Probatio dilectionis, exhibitio est operis*. Quamvis verò etiam minus de proprio, seu minus de nostro comodo vel incommodo permiscetur in illo exhibendo opere, tantò certè opus exhibitum, major est probatio dilectionis, quia dilectio tum erit purior & sincerior. Hoc est autem opus quod inducit & procurat cura rerum minimarum, non diligit lingua & sermone qui curat minima, *Sed opere & Veritate*: Cura minimorum est opus & opus pene continuum, pene singulis continuatum momentis prout occurrunt frequentissime. Opus verò est purae dilectionis si quod est aliud, neque enim hic spectatur magnum praemium sicut in arduis illis & heroicis virtutum actibus; neque gravis timetur poena sicut in gravibus culpis. Timor ille sanctus & castus & perfectus est quem, ut ait Cassianus, non poenarum terror nec cupido praemiorum sed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentissimum Patrem, vel fratrem fratrem, vel amicum amicum, vel conjugam conjugum sollicito revereatur affectu dum eius non verbera, neque convicia, sed *VEL TE NVE M AMORIS FORMIDAT OFFENSAM*, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis astonita semper pietate distenditur, ne erga se quantumcumque fervor dilectionis illius in se peccet.

Jam verò quod is à Deo diligatur qui sic Deum diligit, quis dubitet nisi qui de bonitate aut fidelitate illius dubitet, qui dixit, *Ego diligentes me diligo; & qui mane vigilam ad me, intervenient me*. Id est qui non expectant interdiu quid operentur, sed ipso statim lucis exordio simul ac vigilant, vigilaunt ad me, mihi laborant,

mibi operantur, quidquid tandem agant & operentur: mihi vivunt, illi sunt praeter ceteris qui me inveniunt, nempe ista cura & vigilantia me totum allicit ut me totum illi communi- cem, me praesentem & praesidentem singulis eorum operibus exhibeam, me cognitorum bonorum omnium quae faciunt, & compensato- rem exitium. *Ecce ego declinabo super eum quasi fluvium pacis: ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis. O quis cum non diligat à quo sic diligitur!*

III. PUNCTUM.

CURA ergo rerum minimarum rem procurat omnium maximam; Nempe Charitatem, qua nihil est majus, & quae non magis pure exhibetur quam dum in minimis non propter res ipsas mandatas, sed propter mandantem talis adhibetur cura & vigilantia nihil ut omnino committatur vitium, nihil iustum omittatur, quantumcumque exiguum. *Euge serve bone & fidelis, quia super paucis fuisti fidelis, super multis te constituam.*

Hic est verus Dei timor de quo dicitur, *Qui timet Deum, nihil negligit*, & de quo verè etiam dici potest, qui nihil negligit, is est qui timet Deum, is est qui se pure & sincere Deum time- re indicat. *Cujus timoris magnificentiam, ut Cassiani verbis utar, Isaias unus Prophetarum eleganter expressit: Devotus, inquit, salutis sapientia, & scientia, timor Domini, ipse thesaurus eius: quasi diceret, sicut ex multis divitiis conflatur thesaurus, ita multae salutis divitiae ex multis bonis operibus: & multa bona opera ex casto timore Domini, qui bene in omnibus operari facit.*

In portis nostris omnia poma, nova & vetera, dilecte mi, servavi tibi. Sponsa est sic Sponso loquens: sed mirum quod sic de pomis cum illo agat! quid vilius quam pomum ubi praecipue tam multa sunt ut in portis & in obviis quibusque locis pateant? At sponsa sic grata sunt & accepta illa poma, id est minima quaeque & obvia quae amore sponsae ipsi offeruntur, ut hoc uno maxime delectetur. O felix anima quae sic in minimis Christo suo placere novit! Quia tamen minima sunt, nec tanti videntur ab omnibus pretij & ponderis, ut inde vel Christo magnus honor aut offensa redundet; Idcirco sequeus adjungi debuit Veritas:

Sæpe

Sæpe in minimis nõ est minima culpa.

RATIO EST, Quia non est minima culpa cum interveit aliquis Dei vel divini mandati contemptus: quod quidem persepatet. Sed in minimis non servatis, sæpe intervenit aliquis Dei vel divini mandati contemptus: nempe quia sunt minima, negliguntur, & in illo neglectu nonnullus involvitur præcepti & Præcipientis contemptus; Sic luculentè sanctus Hieronymus, Neque verò, inquit, eorum te seducat error qui ex arbitrio suo eligunt, quæ potissimum mandata faciunt, quæve quasi vilia ac parva despiciant: nec metuntur ne secundum divinam sententiam, minima contemnendo paulatim decidant. Stoicorum quidem est, peccatorum tollere differentiam & delicta omnia paria judicare, nec ullum inter scelus & erratum discrimen facere; nos verò est multum inter peccata distare credimus, quia & legitur: tamen satis prodesse ad cautionem dicimus, etiam minima pro maximis cavere. Tancio enim facilius abstinemus à quocunque delicto, quando illud magis metuimus, nec citò ad majora progreditur qui etiam parva formidat. Et sane nescio, an possimus leve aliquod peccatum dicere quod in Dei contemptum admittitur. Estque ille prudentissimus, qui non tam considerat quid jussum sit, quam illum qui jussit, nec quantitatem imperij, sed imperantis cogitat dignitatem. Sanctus quoque Bernardus sit piè & solidè de hoc argumento disserit; Cum per contemptum vertuntur in usum & consuetudinem, tunc non peccati species sed peccantis intentio pensatur. E-latio quippe contemnentis, atque impænitenti ob-stinatio, IN MINIMIS QUOQUE MANDA-TIS, CULPAM FACIT NON MINIMAM, & convertit in crimen gravis rebellionis, nervum fati levem simpliciter transgressionis. Denique in quo inobediencia crimen absque dubio sit, apud Samuelem advertite: Quasi, inquit, peccatum aris-olandi est, & quasi scelus idololatria, nolle acquiescere. Non ait, non acquiescere, sed nolle acquiescere, ut non jussionis simplex ipsa transgressio, sed voluntatis superba contemptio scelus idololatria reputetur. Non est enim id ipsum nolle obedire & non obedire. Hoc quippe interdum erroris est nonnunquam & infirmitatis, illud verò aut odiosa pertinacia, aut contumacia non ferenda. Quod & ipsum repugnare est & resistere Spiritui sancto, & ad mortem usque perduraverit, blasphemia est non remittenda si ve in hoc seculo si ve in futuro.

12. Ep.
20 ad
Celans.

Tract. de
præcepto
& de
spensat. c.
14.

In Cor.

Item que alibi; Diserte frater noster iustum iudicem

Deum, non modo quid fiat sed & quo animo fiat, considerate: & cavete deinceps ne quis parva reputet quantumlibet parva si scienter delinqueret convincatur. Nemo dicat in corde suo, levia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hac est enim, dilectissimi, impænitentia, hac blasphemia in Spiritum sanctum, blasphemia irremissibilis.

Nonne ergo in minimis non est minima culpa? Quid tibi videtur de illo Dei contemptu, de illa pervicacitate & malitia, de illa impænitentia & blasphemia? Nonne tibi satis graves videntur culpæ? Sed dices forte, nihil has ad te spectare, nihil te in ruis quot dianis culpis cogitare de tot nefandis criminibus, longè tibi aliam esse mentem, te profus detestari quidquid gravius Deum offendit. Esto id dicas, esto id sentias, esto id ita sit in aliquibus culpis. Sed an putas ita esse in omnibus? an putas tibi de te sentienti credendum? Quis blasphemus non juraret se nolle Deum offendere, sibi non cogitanti excidere blasphemiam, se ne quidem de peccato cogitare! An putas verò quod semper excusetur? Non est necesse ad incurrendum crimen expressa ut vocant mente cogitare de crimine satis est non ignorare esse crimen quod committis satis est posse latere aliquid in obsequio capitalius quam quod apparet; satis est te posse agnoscere tali te obnoxium esse vitio quod licet primò leve sit, possit tamen ingravescere & augeri nisi advertas.

At verò nonne est quod ita de te sentias? Nonne quæ minima peccas, idcirco peccas quia sic peccare vis, quia non curas emendari, quia non putas esse gravia? Nonne in his emendandis sæpe monita, sæpe lumina, sæpe gratias accepisti, quæ tamen omnia negligis? Quid hoc est autem nisi quod agebat sanctus Bernardus, contumacem esse, impænitentem esse, & Spiritui sancto resistere? Si fragilitate duntaxat peccares peccatum elevare & excusare posset materię levitas; sed peccare ex prava consuetudine quam non curas deponere, vel ex naturali propensione quam non vis cohibere, hoc est peccare graviter licet in levibus & in minimis culpis; hoc est peccare advertenter, ex malitia, ex contemptu atque ex obstinata mente, quandoquidem neque te horum poenitet, neque putas tibi unquam ab istis esse resipiscendum. Hæc est peccati fallacia, quæ ne obduremur tantopere cavet Apollolus, sic enim fallit pertentia quadam levitatis specie sub qua gravitas & malitia major obtegitur quam

vers. 5.
Pauli
Serm. 1.

Hebr. 3.

*quæ tibi forte appareat. Atque idcirco quod
toties audivisti, Ab omni specie mala te contine.
1. Theff. 5. Noli judicare secundum faciem. Minue offendicu-
Ecc. 17. lum, & nimis odito execrationem.
Vide in 2. parte Hebd. 1. & 3. post Pascha,*

nec non Dominica 4. ubi hæc proponitur Veritas.
Inordinata quævis affectio, licet parum sit mala, non est tamen parvum malû.

DOMINICA QUINTA
POST PENTECOSTEN.
DE IRA REPRIMENDA.

*Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit
Judicio. Matth. 5.*

VERITAS PRACTICA.

*Hæc est ira nostræ iniquitas, quod in aliis semper
injusta, semper in nobis justa videatur,*

VEL SIC

*Hoc ipso ira est injustior, quod nulli unquam
irascenti, sua ira videtur injusta.*

*RATIO EST, Quia hoc ipso aliquid est inju-
stius, quod & pluribus, & quò majorem infert
injuriam,*

*Sed ira, hoc ipso pluribus & majorem infert in-
juriam, quò minus irascens videtur injusta.
Ergo & est injustior, & proinde magis cavenda:
sive, ne excitetur, sive ne excusetur.*

I. P U N C T U M.

*UOD occurrit hodie Evange-
lium, ipsa sunt sermonis in
monte habiti verba quæ conse-
quenter occurrunt consideran-
da. Sic enim post antecedentia
considerata pergit Dominus:*

*Dico autem vobis, quia nisi abundaverit Justitia
veltra plusquam Scribarum & Pharisaorum,
non intrabitis in regnum caelorum. Audistis, quia
dictum est antiquis: non occides, qui autem occi-
derit, reus erit Judicio. Ego autem dico vobis,
quia omnes qui irascitur fratri suo, reus erit ju-
dicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca, reus
erit concilio, qui autem dixerit, fatue, reus erit
Hayneque Pars tertia.*

*gehenna ignis, Si ergo offeres munus suum ad al-
tare; Et quæ sequuntur.*

*Ex quibus primum illud liquet quàm longè
perfectius sit Evangelium lege Mosaiica, & quàm
supra religiosiores illos antiquos quales erant
Pharisei, nos religiosissimi & perfectissimi esse
debeamus, cum illis tantum expressè vetare-
tur homicidium; nobis autem ipsa ira, seu ipsa
prima causa unde est homicidium, ad quod ex
iracundia venit per quosdam gradus qui ex-
primuntur; Nempe si quis iratus dixerit, raca,
id est, si ex commotione aliquid injuriosum pro-
tulerit, licet nihil in particulari significet. Tùm
verò id erit acerbius, quando fatuum pronuntia-
rit, quæ est injuria certæ & notæ significationis,
unde tandem procedunt rixæ, contentiones, &
homicidia.*

*Ut igitur ad radicem securis ponatur, de ira
reprimenda seriò est cogitandum; & quia, ut
ait S. Augustinus, Nulli irascens ira sua videtur
injusta; hoc ipso, ait proposita Veritas, est ira in-
justior & hoc ipso magis cavenda.*

*Ratio autem quæ affertur est evidens, quoad
primam saltem partem qua declaratur quid sit
injustum & quid injustius. Nempe hoc est ex
communi sensu injustum, quod est injuriosum
seu quod injuriam affert alteri; unde quo quid
graviorem injuriam afferet, & quò pluribus in-
feret, erit illud certè injustius, nonne hoc patet?
Nonne idcirco poena gravior denuntiata est di-
centi raca quam irascenti? & dicenti fatue,
quam dicenti raca? Quia videlicet in his po-
stremis injuria major est, & est injustior ille, qui
sic aperte infamat fratrem suum quàm qui levius
afficit,*

afficit. Nunquamne id tibi accidit? Nunquamne injuriam hanc intulisti? & quomodo reparasti? O quam providè Sapiens: *Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cisò: ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.*

Prov. 25.

II. PUNCTUM.

SED ira hoc ipso pluribus & majorem infert injuriam quò minus irascenti videtur injusta.

Nam sic iratus credit se habere causam irascendi, & causam illam refundere necesse est, non modò in proximos quibus irascitur, sed & in ipsum Deum qui permittit occasiones quas iratus vocat causas iræ suæ. Quàm verò id sit injuriosum & Deo, & proximo, & ipsi irascenti, paulò attentius considera. Deo quidem, quia facit Deum auctorem sui peccati. *Qua impietate nihil detestabilius, esse putat S. Augustinus. Nunquid irritum facies Dei judicium ut tu justificeris? Et quidem Deus auctor est seu causa permittens aut etiam effectrix illius incommodi quod sentire homo potest & unde succenditur: sed cur ita succedatur & exardescat, solius hominis culpa est qui tale incommodum sic volente Deo, patienter ferre deberet. Quid times contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo hujuscemodi sermones? Nunquid iniquitas apud Deum? absit.*

Et. de ordine.

Job. 40.

Job. 15.

Rom. 9.

Deinde verò si in eos à quibus se læsum iratus credit, causam iracundiæ suæ referat, mirum quantis illos probis læcessat, quàm multis se purgando verbis utatur, & quàm multò pluribus ad infimulandos alios atque in invidiam adducendos abutatur, quæ omnia quantam seculum invehant injuriam quis non videt. *Vir enim iracundus provocat rixas. Et rursum: Ira non habet misericordiam nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?*

Prov. 15.

Ibid. 27.

Ac denique sic sibi injuriosus est ipse iratus, cum vel negat se posse continere, vel cum nunquam aut serius peccatū agnoscit cujus causam à se excludit; atque ita vix unquam Deo, vix proximo & vix sibi placatus miseriam vivit vitam, & in sempiternum ruit interitum, unde Sapiens, *Iracundia animositatis illius, subversio illius est, & apud Jobum, quid perdis animam tuam in furoribus tuis?*

Ecclesi. 1.

Job. 15.

III. PUNCTUM.

HOC ipso est igitur ira injustior quò nulli irascenti sua ira videtur injusta; Nam sic pluribus nocet & graviores infert injuriam, quò uno verbo omnem dixeris injuriam. Sic de Caino dicitur, *Quod à Sapiaentia recessit injustus in ira sua: quia v. delictet prætendebat causas iræ suæ.*

Sap. 10.

His iracundis aptè S. Gregorius in suis admonitionibus, Nonnunquam verò, inquit, quod est gravius, ira sua stimulum, justitia zelum putant, & cum vicinis virtus creditur, sine metu culpa cumulat. Et post pauca: Admonendi sunt iracundi, ut amulationi quam se habere existimant, mansuetudinem subiurgant. Idcirco namque Spiritus sanctus in columba & in igne monstratur, quia videlicet omnes quos implet & columba simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo Spiritu sancto plenus est, qui aut in tranquillitate mansuetudinis, forvorem amulationis deserit; aut rursum in amulationis ardore, virtutem mansuetudinis amittit.

3. parte

Past.

adm. 17.

Itemque in alia admonitione: Sape verò, inquit, dum quosdam major scientia erigit à ceterorum societate disjungit, & quasi quò plus sapiunt, eò à concordia virtute desipiunt. Hi itaque audiant quid per semetipsam Veritas dicat, habete Sal in vobis, & pacem habete inter vos. Sal qui pax sine pace non virtutis est donum, sed damnationis argumentum. Quo enim quisque melius sapit, eò deterius delinquit, & idcirco inexcusabiliter & multò majus merebitur supplicium quia prudenter, si voluisset, posset evitari peccatum. Quibus quoque rectè per Iacobum dicitur, quod si zelum amarum habetis inter vos, & contentiones sunt in corde vestro, nolite gloriari, & mendaces esse adversus veritatem, non est ista sapientia descendens à sursum, sed terrena, animalis, diabolica: quæ autem desursum est Sapiaentia, primùm quidem pudica est deinde pacifica. Pudica videlicet quia castè intelligit; pacifica autem quia per elationem se minime à proximorum societate disjungit.

Adm. 23.

Iac. 3.

Admonendi sunt dissidentes, ut norerint quod tam diu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quàm diu à proximorum Charitate discordant, scriptum namque est, si offers munus suum ad altare, &c. Ex qua præceptione pensandum est quorum hostia repellitur, quam intolerabilis culpa monstratur.

Diacresne

Diceretne tuam illam culpam quā tam facile commoveris in alios, & tam difficile reconciliaris, culpam esse intolerabilem: cum vix eam esse culpam agnoscas? O quantum nostris palpamus vitis! o quantum nocet ista palpatio!

Plura ex aliis partibus passim occurrunt quae huc facile revocari possint, sive de ferendis & condonandis injuriis; sive de ipsa comprimenda ira, sive de mansuetudine, sive de reconciliandis animis; praesertim verò haec opportuniore designantur loca.

In 1. parte, In Vigilia natalis Domini, Die 16. Januarii. Dominica 5. post Epiphaniam.

In 2. parte, Feria 3. post Sexag. Feria 3. post Dom 2. Quadrag.

Tota Hebdomada 3. Quadragesimae, & Feria

2. quartae Hebdomadae. Dominica Palmarum. Feria 3. Hebdomadae 3. post Pascha, ubi referuntur decem injuriae quae per iracundiam inordinatam Christo inferuntur.

In hac 3. parte: Feria 3. Hebdomadae 3. Feria 4. Hebdomadae 4. Tota hac pene sequenti quinta Hebdomada, praesertim Feria 2. 5. & 6. Feria 4. & 6. sextae Hebdomadae. Feria 3. Hebdomadae 9. Feria 5. Hebdomadae 10. Feria 3. Hebdomadae 14.

In 4. parte, Feria 4. & 5. Hebdomadae 16. Dominica 21. Ubi haec non silenda declaratur Veritas:

Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers, ne parcat tibi Deus.

FERIA SECUNDA.

DE EXCELLENTI CASTITATE QUAM A SUIS EXIGIT CHRISTUS DOMINUS, HIS VERBIS.

*Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te.
Et si dextra manus tua scandalizat te, abscide eam.*

Matth. 5.

Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum. Marci 9.

VERITAS PRACTICA.

Qui non servat consilia quia non sunt praecepta; nec ipsa etiam praecepta servabit.

RATIO EST, Quia quando quadam inter se sunt ita connexa, ut unum ex alio pendeat, qui unum deserit, deseretur ab alio.

Sed ea quae sunt consilia & praecepti, in hac praecepti materia Castitatis, sunt ita inter se connexa ut unum ex alio pendeat.

Ergo si unum deseris, & aliud te deseret; si consilia non servas, nec servabis praecepta, seu positis, ut praecepta serves, serva consilia.

I. PUNCTUM.

CUM praecepta quaedam Decalogi Christi Dominus in illo suo sermone suscepisset declaranda: *Audistis, inquit, quia dictum est antiquis, non mœchaberis? Ego autem dico vobis, quia qui viderit mulierem ad*

concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te. Et cætera. Ubi tria refert Dominus: primum ipsum praeceptum de non mœchando, quod approbat & confirmat; deinde explanationem praecepti quae comprehendit etiam concupiscentiam internam, adeo ut qui viderit & concupierit mulierem, jam peccarit. Tertium denique, ut ipsum aspectum contineas, ne concupiscas. Hoc est enim sibi erueri oculum, dum ejus usus continetur. Ex occasione autem oculi eruendi, etiam manus abscindendae meminit: & alias, pedis amputandi. Quae tria membra corporis, tria significant ad excellentiam Castitatis multum conducunt. Primum quidem per oculum, ne omnino conjiciatur in mulierem. Secundum quod per manum designatur, ne ullo modo tangatur mulier, aut familiarior cum ea conversatio habeatur. Tertium in pede adumbratum, ut ipsae etiam evagationes per urbem, circuitus & concursus, quam caute fieri poterit evitentur.

Atque hæc tria sic expressa, non sunt ita certè imperata sicut in cœchari & concupiscere, sunt enim tantum monita & consilia: Sed ne putes propterea minus esse observanda: nam hæc est certa veritas, *Quod qui non servat consilia quia non sunt præcepta, vix aut ne vix omnino ipsa præcepta servabit.* Ratio quæ affertur universalis est, atque in eo fundatur quod de mutua aliquorum inter se connexionem dicitur, quæ quando tam arcta est & constricta, ut unum ab alio naturali quadam consecutione pendeat, sic etiam naturaliter & quasi necessarîo fit ut unoposito vel sublato, ponatur aliud vel tollatur. Hoc videre est in naturalibus, in artificialibus, in civilibus, in moralibus & divinis. Tolle radicem ab arbore, an erit fructus? Si nullum est ædificii fundamentum, aut si fundamentum in arena ponitur: qualenam erit ædificium? Si nulla fides sit inter homines, si nulla in civitate justitia, si nullius in mundo jus servatur, & æquum bonum: an erit pacata Civitas? Sint inordinati omnes ejusquam motus, nihil in eo cum ratione fiat; an erit in illo virtus homine? Si denique divinam tollis gratiam, nonne tollis æternam gloriam? Quia videlicet tanta est connexio inter illa naturalia vel artificialia, civilia, moralia, & divina, ut qui unum ex alia detrahit, utrumque subtrahat. O quanta inde in animum tuum pernicies cum divina deseris unde æterna pendet! Aut cum humana non satis curas quibus divina connectuntur! *Qua in juvenute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?*

Eccles. 25.

II. PUNCTUM.

SED ea quæ sunt consilii & præcepti in hac præcipue materia Castitatis, sunt ita inter se connexa, ut unum ex alio pendeat.

Nempe ex visu aut conversatione familiari sic excitatur concupiscentia, & alii lethales motus, ut propterea Sapiens sapientissimè & subtilissimè monuerit: *Ne respicias mulierem multivolum, ne forte incidas in laqueos illius. Cum salatrice ne assiduas sis, nec audias illam ne forte peras in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizetis in decore illius. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec aberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam à muliere compra, & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit: speciem mulieris aliena vultu admirati reprobi facti sunt, collo quiqum animi*

Eccles. 9.

illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedas omnino, ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. Quid clarius quid expressius? Itemque in eodem libro; Omni homini noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri: melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium. Quis dicat, mihi periculosum est castitati conversari cum malo homine, quàm cum bona muliere quæ facile inducit hominem in peccatum & in confusionem.

Job. 42.

Sic conformiter sancti omnes loquuntur Patres, imprimisque divus Gregorius ad hæc Jobi verba; *Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de Virgine: UT enim cogitationes cordis castè servare potuisses, fœdus cum oculis pepigi, ne prius incausè aspiceret quod postmodum in vitis amaret. Valde namque est grave quod caro deorsum trahit, & semel species formæ, corvis per oculos illigata vix magni lucit amnis manu solvitur. Ne ergo quadam lubrica in cogitatione versemus, providendum nobis est quia intueri non deset quod non licet concupisci. Ut enim munda mens in cogitatione servetur à lasciviam voluptatis suæ, deprimendi sunt oculi quasi quidam RAPTORES AD CVLPAM. Et ibidem explicans illa Jeremix Verba: *Ascendit mors per fenestras nostras. Quisquis per has corporis fenestras incausè exterris respicit, plerumque in delectationem peccati etiam nolens cadit, atque obligatus desisteris, incipit velle quod noluit.**

Job. 37.

22. Mor. 3.

Ier. 9.

Ithron. 3.

Nonne hoc ipsum est quod habet propositio? Nonne est illa connexio quam dicimus inter consilium, ne aspicias: & præceptum, ne concupiscas? cum ab uno tam facile itur ad aliud, ut etiam quasi nolens & quasi invitus, eò pertraharis. O quàm nimis verè dictum, *Oculus meus de-*

III. PUNCTUM.

QUI non servat ergo consilia quia non sunt præcepta, nec ipsa etiam præcepta servabit; Quia præceptum ita pender à consilio, ita se invicem utraque ligant & sociant, ut dissoluto uno, solvatur & aliud. Desperasti omne consilium meum: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis, acciderit. Unde iterum sapiens Sapiens: *Fili sine consilio nihil facies, & post factum non parnitobis. In*

Prov. 1.

Eccles. 32.

via

via ruina non est, & non offendes in lapides; nec credas te via laboriosa, ne ponas anima tua scandalum. RESISTO seductionibus oculorum, dicebat S. Augustinus, ne implicentur pedes mei quibus ingredier viam tuam: & erigo ad te invisibiles oculos ut tu ocellas de laqueo pedes meos.

10. Conf. 34.

Quando ipse actu & de facto eruentus esset oculus, ad evitandum vel unum peccatum, Expediret, inquit Dominus, ut unum membrorum deperires quamvis totum corpus perires: Quamvis magis cum sit tantum temperandus aspectus? Quod certe ipsi Ethnici docuerunt & fecerunt; Sancti vero Viri qui non fecerunt, sancti esse de-

Mat. 17.

sierunt. Disce aliorum exemplo sapere; disce & tuo qui nimis forsitan expertus es quantum ab oculo, à manu, & à pede inesset damni & detrimenti. Nec sanctior Davide, nec Samson fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper quod Paradysi colonum de possessione sum mulier ejeceris. Sic apte S. Hieronymus.

Ep. I. ad Nepot.

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdomadae 4. in Adventu, ubi demonstratur:

Securior est Castitatis victoria fugiendo, quam pugnando.

FERIA TERTIA.
DE TRIPLICI HOMINVM GENERE
QUI HIS TRIBUS NOMINIBUS EXPRIMUNTUR,
OCVLO MANV, ET PEDE;
QUIQUE UT NOBIS SCANDALO ESSE
POSSUNT, ITA DEBENT A NOBIS
AMPUTARI SEU CAVERI.

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proiice abs te.
Et si dextra manus tua; & si pes tuus te scandalizat, amputa illum.

Matth. 5. & 18.
Marci. 9.

VERITAS PRACTICA.

Solum pietatis genus est in re salutis adversa, suis esse crudelem.

RATIO EST, Quia quando agitur salus anima, quicumque illi sint quibuscum agitur, solum pietatis genus est, esse efficacem.

Sed in tali occurssu, esse efficacem cum suis, perinde est ac illis esse crudelem.

Ergo solum pietatis genus est in re salutis adversa suis esse crudelem. Quod certe assenta est consideratione dignum.

I. PUNCTUM.

SANCTORUM Patrum is est communis sensus, ut his nominibus, oculo manu & pede, Parentes universim, Propinqui, affines & amici intelligantur. Non de membris cor-

poralibus loquitur sed de amicis, inquit sanctus Chrysostomus. In dextro oculo & manu, propinquorum affectus intelligitur, ait sanctus Hieronymus: rursusque, omnis truncatur affectus & universa propinquitas amputatur, ne per occasionem pietatis, unusquisque credentium scandalis pateat.

Quia vero hi possunt esse in triplici genere ut sint superiores, æquales, vel inferiores, sic aptè exprimuntur his tribus membris; nempe Oculo, Superiores, ut Pater, Dominus, Magister: Manu, Æquales ut frater, cognati, socii, amici: Pede Inferiores ut filii, servi, discipuli.

Sunt autem nobis scandalo, quando sunt causa peccati, quando vel nimio affectu, cultu, respectu, & eorum denique consideratione omitimus bona quæ alioquin videmus agenda, vel committimus mala quæ alioquin non audeamus. Quid tum igitur factu est opus?

erue

erue oculum & projice abs te, abscinde manum, & pedem amputa, id est, discede ab illis aut ab eorum cultu: ne ullo eorum affectu propterea pecces: nullo plane, & potius illis renunties: sicut jam pridem monuit Sapiens: *Ne pro his omnibus confundaris: & ne accipias personam ut delinquas. Quod sit tibi durum, impium & crudele videri.* Audi Divum Hieronymum: *Solum pietatis genus est in hac re, esse crudelem. Nempe ubi agitur animæ salus solum pietatis genus est esse efficacem, id est, totum illud adhibere quod est necessarium. Nonne id meretur salus animæ? Quam dabit homo commutationem pro anima sua? Cur alioquin dixisset Sapiens: Agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certare pro iustitia? Quantum laborat homo, ait S. Augustinus, quando mors imminet, fugiendo, latendo quidquid habet dando, & se redimendo, laborando, cruciatus molestiasque sustinendo, medicos adhibendo, & quidquid aliud homo potest? si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impenditis, tanta instantia, tanta vigilantia, tanta cura agitur ut aliquando plus vivatur: quomodo agendum est ut semper vivatur? Et, si prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt ut differant mortem, & vivant paucos dies, ne perdant paucos dies; quam stulti sunt qui sic vivunt, ut perdant diem æternum? Vellesne ex his esse stultis?*

II. PUNCTUM.

SED in tali occurso esse efficacem cum suis, perinde est ac illis esse crudelem.

Primo est magis explicandum, quinam sit ille occurso seu casus in quo agatur cum aliis de salute tua. Quando videlicet talis est affectus erga quodlibet horum hominum genus de quibus dictum est, ut propterea pecces, vel nimis eos amando vel ex nimio eorum amore, cultu, timore & aliis affectibus, nonnulli acquiescendo & consentiendo pravitati. Tunc manifestè salus animæ agitur, non modo quia peccas sed quia tale peccatum nisi maturè provideas ita est connaturale & proprium, ut vix agnoscas, vix respicias & convertaris, ac tandem percas. Nam præterquam quod regitur pio quodam respectu, nec fortè malum apparet; tanta est naturæ corruptæ in hac materia deceptio & fallacia, ut quod magis animus inveteretur in vitio, eo minus illud ientiat & doceat. Nolite credere

Mich. 7, amico, & nolite considerare in duce, ab ea qua dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui: quia si-

lius contumeliam facis Patri, & filia consurgit adversus matrem suam, & nurus adversus socrum suam, & inimici hominis domestici ejus. Hæc Prophetia, cum Christus Dominus; unde apparet, quale utrimque damonū imminet sive à filio, Patri: sive à patre, filio. Unde *Charies bellicus* dicitur à S. Hieronymo quod ex utraque parte vicissim impetat & vim faciat. Sicutaque agitur animæ salus & illius qui scandalizat, & qui scandalizatur, & qui est causa peccati, & qui causam in se admittit; *Scandalizabuntur & invicem tradent.*

At quale tandem remediū, ut sit opportunū & efficacē? Nēpe ut pater à filio, & filius à patre, ut dilectus à dilecto, amicus ab amico, frater à fratre, discipulus à magistro separentur, divellantur, discendantur, seu res ipsa commercio & contubernio: seu consuetudine seu affectu, quovis denique fiat modo, ita fiat ut jam affectu nihil prius indulgeatur, hoc est unicum & singulare remediū, sed nonne hoc crudele? Nonne hoc ipsum quod Christus Dominus affirmabat, *Nolite arbitrari quod venerim pacem mittere in terram, non veni pacem mittere sed gladium veni enim separare hominem adversus patrem suum & filium adversus matrem suam, &c.* Quidquid contra reclamat natura, quidquid sanguis opponat, quidquid affectus, pietas, & totus mundus objiciat. *Non dixit prælum, inquit D. Chysofostomus sed quod difficilius gladium, asperitate Verborum excitans. Admirare tam aspera in tam miti Jesu.*

III. PUNCTUM.

SOLVM ergo pietatis genus est in hoc esse crudelem negotio.

Oportet nempe esse efficacem; nonne in id consensisti, ubi agitur animæ salus? At nonne efficacitas in hoc uno vertitur ut nullo modo affectui contra salutem indulgeatur? Ad hoc quid dicis, quid opponis nisi quia nimis hoc durum, nimis crudele? Fatendum est, crudele esse; sed non nimis, nec ita durum quin emolliiri possit alio præstantiori pietatis affectu, nempe Christi & salutis animæ. Nam, ut ait idem S. Hieronymus, *Facile rumpit hac vincula amor Christi & gebenna timor. Facile peccus obdurat mundo & emollit Christo, qui Christum loquentem audit. Qui amat patrem aut matrem plusquam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. Qui invenit animam suam perdet illam, & qui perdidit animam suam*

suam propter me, inveniet eam: Ubi rursus S. Hieronymus: *Amandi parentes & filii post Deum; quod si uterque amor servari non possit, odium in juos, pietas in Deum est.*

Dicitur odium sicut & crudelitas ratione videlicet efficacitatis, quæ talis est in effectu quasi si odium & crudelitas in affectu esset, cum tamen non desit pietas & mansuetudo, sed tale genus est pietatis ut sit odium & crudelitas. *Qui dixit patri suo, & matri suæ, nescio vos, & fratribus suis ignoro vos, & nescierunt filios suos. Magna crudelitas! At vide pietatem: Hi custo-*

dierunt eloquium tuum & pactum tuum servaverunt: iudicia tua, o Jacob, & legem tuam, o Israel. Hac amulare, in his esto; Audi Sapientem: A filiis tuis carve & à domesticis tuis attende. Audite me Magnates, & omnes populi, & Rectores Ecclesie auribus percipite. Filio & mulieri, fratri & amico non des potestatem super te in vita tua, & non dederis alii possessionem tuam ne forte poeniteat te. In omnibus operibus tuis præcellens esto; ne dederis maculam in gloria tua. Quam mundus vocat civilitatem & splendorem, divina Scriptura vocat maculam. Utri magis credes?

Eccles. 32. Ibid. 33.

FERIA QVARTA.

DE PERFECTA MORTIFICATIONE TRIPLICIS CONCUPISCENTIAE, IN HIS ETIAM CHRISTI DOMINI VERBIS COMPRÆHENSÆ.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proiice abs te.

Et si dextra manus tua; & si pes tuus te scandalizat, amputa illum.

Matth. 5. & 18. Marci 9.

VERITAS PRACTICA.

Quò minus Concupiscentiæ mortificabis, eò magis à Concupiscentia mortificaberis.

RATIO EST, Quia quò minus Concupiscentia per mortificationem ressecabis, eò plus semper supererit immortificatum & ressecandum.

Sed quò plus supererit Concupiscentia ressecandum, eò major eris in ea mortificanda labor & molestia: quod est magis à concupiscentia mortificari.

Ergo & quò minus Concupiscentia mortificabis, eò magis à Concupiscentia mortificaberis: Ac proinde cum à perfecta mortificatione nihil te magis deterreat quàm labor, discere minorem esse laborem in perfecta quàm in imperfecta; sicque excitare potius ad illam perfectam, quàm ab ea retraharis quòd sit perfectior,

I. PUNCTUM.

TRIPLEX concupiscentia quæ hic etiam designatur oculo, manu & pede, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ de qua S. Johannes in Epistola sua. Concupiscentia carnis per *manum* exprimitur, quæ est symbolum sensua-

litis prout communiter intelligitur illud Sapientis, *Manus in manu non erit innocens*; Et de *Prov. 11. impudica, expressè alius, Vincula sunt manus illius.* Concupiscentia oculorū ipso aperitè oculo declaratur de quo sic Ecclesiastes, *Non saturatur oculus visus,* id est cupiditas habendi nunquam expletur.

Deniq; superbia vitæ per *pedem* adumbratur, de quo *Psaltes: Non veniat mihi pes superbia,* id est motus seu affectus. Quod si pes ille venerit, si te manus si oculus scandalizaverint, si qui uno verbo triplicis hujus concupiscentiæ motus insurgant: statim reprimendi, & tam perfecte atque integrè mortificandi sunt, velut si ipse oculus erueretur, si pedes aut si manus amputarentur. *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem immunditiam, libidinem.* Concupiscentiam malam, hæc est securis ad radicem ponenda, nam *radix omnium malorum est cupiditas.* Hæc est arbor bona facienda & fructus ejus bonus, id est, ab ipsa radice progrediendum, aut arbor mala facienda & fructus ejus malus; alioquin nihil fiet.

Et quia difficultatis horror, ab illa perfecta mortificatione te plerumq; solet avertere; audi & expende veritatem propositam; *Quo minus Concupiscentia mortificabis tanto magis à concupiscentia*

Prov. 11. Eccles. 7.

Eccles. 1.

Pf. 35.

Coloss. 3.

1. Tim. 6.

Matth. 12.

puscentia mortificaberis: Non diminues laborem & mortificationem, sed augebis: tantum abest ut parcendo mortificandis integre concupiscentis tibi & labori parcas, quin potius in te mortificando longè magis laborabis, quia videlicet quò minus refecabis, eò plus semper restabit in te refecandum. Sunt enim in unoquoque nost-um certi gradus vitiose cujuspiam qualitatis, ex quibus quantò pauciores demas, certum est quòd eo plures remàent, ut in aqua calida ubi fuerint octo gradus caloris, si uno tantum aut altero refrigescat, nonne alii septem aut sex gradus remanebunt? Sic de superbia in animo, de voluptate, de avaritia, & de omni prava concupiscentia, quæ habet suos naturales & acquisitos gradus, quibus crescit aut decrescit, eà proportionem quâ similes vel contrarii motus exercentur. S. edicitur in Scripturis Deus punire à facie malitia nequitiam, id est, à gravitate nequitia: quæ per plures malitiæ gradus multiplicata cernitur. Sic Sapiens de quodam nequissimo: *Sapientem nequitia sunt in corde illius.* Id est, vel multæ numero nequitia, vel unius & ejusdem nequitia multi gradus. Nostine quanti sint in te? Si te ignoras, periculosum est: si tuam nosti malitiam, nec emendas, et verò id perniciossimum.

II. PUNCTUM.

SED quò plus supererit Concupiscentia refecandum, eò plus semper laboris & molestia tibi restabit in ea mortificanda. Quod est ab ipsa Concupiscentia magis mortificari, & affligi.

Nam tota quam pateris difficultas in exercitio virtutum non aliunde nascitur quàm ab immortificata concupiscentia. Si labor est in te humiliando, superbia est quæ huic humiliatiioni repugnat, & quanta est superbia, tantus est labor. Nonne id jam audivisti ex Propheta: *Superbia tantum est, quiesce*: quiesce ab illis inquirendis causis tuæ difficultatis: superbia sola in causa est. Quiesce à superbia, non laborabis in humilitate exercenda. Quiesce, seu quietem tuam præpone vanitati, ambitioni, & aliis concupiscentiis; præstat enim quiescere sine mundana gloria, quàm in ea comparanda semper laborare sine ulla quiete. Nonne si Israelitæ non possident pacificè terrâ promissam, hostes sunt Amorrhæi; Jebusæi & alii quos non ad intercessionem usque deleverunt? Et quanti super sunt hostes robore & numero, tot tantæ que sunt illis difficultates ne tranquille vivant; sic planè

tecum. Si nolueritis interficere habitatores terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adversabunt vobis in terra habitationis vestrae. Tunc es ille qui conturbas Israel? Dicebat Achab Eliæ: cui Propheta respondens, Non ego, inquit, conturbo Israel, sed tu & domus patris tui, qui reliquistis mandata Domini. Non est Religio, non est virtus, non est humilitas, non Superior, non regula, non quidquam aliud præter te præter tuam pravam concupiscentiam, quod te conturbet & laborem præbeat. Tolle cupidinem & invenies requiem, dimitte omnia & invenies omnia; Lege caput integrum, & mirare tuam ignaviam si veritati credis; aut stupiditatem, si non credis.

III. PUNCTUM.

QUO minus igitur Concupiscentia mortificaberis, eò magis à Concupiscentia mortificaberis: eò magis in te mortificando laborabis: quia causa laboris & molestia, quæ est immortificata cupiditas, tantò magis erit immortificata, & tantò erit major causa, seu tantò majoris molestia causa, quaniò minus erit mortificata cupiditas.

Qui timent pruina, irruet super eos nix, quæ certè gravior est quàm pruina. Propter frigus, piger arare noluit, mendicabit ergo astate, & non dabitur ei. Nonne id gravius quàm arare? Omnis piger semper in egestate est, ait idem ad excitandam scilicet diligentiam, in qua si labor est, longè est major in egestate toleranda. Sic Apostolus: Qui parè seminat, parè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: Id est, qui se parè mortificat, modicum suæ mortificationis fructum feret: qui verò plenè & perfectè, atque adeo se totum suis purgat cupiditatibus; aut non laborabit, aut labor erit gratus, qualis est eorum qui messem colligunt. Qui cupiditates tollit, & metus sustulit, inquit S. Cyprianus, nam ex cupiditibus metus veniunt; qui cupiditates vincit, de peccato triumphat; qui cupiditates vincit, malum generis humani sub pedibus suis jacere ostendit; qui cupiditates vincit, pacem sibi perpetuam dedit; qui cupiditates vincit, libertatem sibi quod est etiam ingenis difficillimè reddidit. Qui dominari verò nescit cupiditatibus, ait sanctus Ambrosius, ut quasi equus rapitur indomitus, volvitur, obscuritur, lanitur, affligitur.

Labor

Labor est certe in vincendis cupiditatibus : sed nonne est major in illis subeundis damnis quæ à non victis cupiditatibus enascuntur? Unde iterum atque iterum vide, quod si fugis laborem domandæ cupiditatis, quare non illum potius fugis qui ab indomitis manet subeundus? Responde & confundere. Nec dicas, plus fore meriti, quando labor augebitur; nam labor qui ex defectu virtutis provenit, non auget meri-

tum sed minuit; talis est autem labor immortificatæ concupiscentiæ; defectus virtutis est, ac proinde etiam defectus est meriti: *Labor est stultorum qui affligit eos, ut ait Sapiens.*

Ecc. 10.

Vide in prima parte, Sabbato Hebdomadæ secundæ post Epiphiniam; Et vide *ut semper mortificationem Iesu in corpore & animo tuo circumferas: ut doctrina & vita Iesu ubique in te manifestetur.*

FERIA QUINTA.

DE SVBLIMI PERFECTIONE EVANGELICA QUAM CHRISTUS DOMINUS PROPONIT

HIS VERBIS.

Audistis, quia dictum est: oculum pro oculo, & dentem pro dente? Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, prabe illi & alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo, & alia duo. Qui petit à te, da ei, & volenti mutuari à te, ne avertaris.

Matth. 5. Luc. 6.

VERITAS PRACTICA.

Si quid videtur difficile quod dixit Christus, hoc ipso facile redditur quod Christus dixit.

RATIO EST, Quia quidquid sit difficile, facile redditur, quando voluntas permovetur ad illud libenter acceptandum.

Sed si quid difficile videatur, quod Christus dixit, hoc ipso quod Christus dixit, voluntas permovetur ad illud libenter acceptandum.

Ergo & hoc ipso facile redditur. Quod certe consideranti valde est opportunum.

I. PUNCTUM.

RECTE observant Interpretes, quæ hic dicuntur à Domino, posse esse præcepta, vel consilia tantum, vel nec præcepta nec consilia. Præcepta sunt primò negativa, ut evitetur omne peccatum, si quod in tali materia possit contingere ut vindictæ appetitus, scandalum religionis, & si quid simile. Deinde præcepta sunt etiam affirmativa, ut si quando se daret occasio multum illustrandæ divinæ gloriæ, & juvandi proximum & salutis c-

Haynefius Parsertia.

jus promovendæ: tunc quod jubetur, observemus oportet; atque interim ita simus affecti & parati ad hanc observantiam, ut potius nobis petire omnia, & vitam ipsam tolli vellemus quam vel Deum offendi, vel scandalizari proximum, vel Religioni probum ullum nostram inferri culpam.

Consilia tantum sunt, quoties non talis urget necessitas, sed vel utilitas aliqua proximi solum promoveret, vel majus nostrum spirituale bonum, vel ad propitiandum divinum numen, impetrandumque aliquod sibi vel proximo, donum cæleste.

Hæc præcepta verò sunt nec consilia, quando hinc publica læderetur Justitia, quando daretur impiis impunita licentia, quando denique rectæ rationi & prudentiæ, non carnali non politiciæ, sed Christianæ adversarentur. *Cognovi Domine quia æquitas judicium tuum: æquitas testimonia tua: omnia mandata tua æquitas.*

Pf. 110.

Verum quia proclive est homini sese in his palpare & fingere sæpe esse rationem & prudentiam, ubi sola est naturalis repugnantia & difficultas, idcirco diligenter contra obfirmandus est animus, & attentè consideranda veritas, quod si quid difficile & arduum dixit Christus, hoc ipso facile redditur consideranti quod dixit Christus.

¶

Ratio

Ratio est evidens ipso naturæ lumine, & quotidiana experientia quâ docemur, quod, quidquid difficile nobis proponatur, si simul voluntati proponitur aliquid quo permoveatur ad illud libenter acceptandum, tunc facile redditur & jucundum; quia volenti nihil difficile. Atque

Ecl. 10. hinc, ut ait Sapiens, *Pecunia obediunt omnia, Quia voluntas hominis sic facile allicitur & permovetur: quando autem est allecta & permota voluntas in aliquid, sibi ad illud assequendum subternit omnia quantumcunque sint ardua & difficilia.*

Hinc & illud ejusdem Sipientis in Proverbiiis, *Anima saturata calcabit farum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet; Id est, quantumcunque res ad agendum propositæ, sint suaves vel asperæ, si se tamen voluntas aliter persuaderi permiserit, & suavitatem aspernabitur, & asperitatem amplectetur.*

Sap. Ep. 104. Nunquid fortè propterea dictum est ab alio Sapiente: *Non quia difficilia sunt, non audemus: sed quia non audemus, difficilia sunt.* Expende quàm sit id verum & probrosum.

II. PUNCTUM.

SED si quid videatur difficile quod Christus dixit: hoc ipso quod Christus dixit, voluntas permovetur ad illud libenter acceptandum.

Nempe imprimis Christus ad id exequendum quod dixit, confert gratiam, quâ vel sola si permovetur voluntas, tam libenter tunc acceptat quod proponitur, quàm potenter permovetur à gratia. *Sufficit tibi gratia mea.*

1. Cor. 12. Deinde, suppositâ fide & gratiâ, quidquid ad insectendam nostram voluntatem potest esse in persona efficax, nonne id totum in Christo loquente sic reperitur, ut potiùs neget Christum dixisse aliquid, quam te neget velle quod dixit? Nonne est ipse Rex tuus? Pastor & legifer tuus? Redemptor & singularis Benefactor tuus? Mediator & Pontifex tuus? Tuus denique de cælo datus Doctor & præceptor? At nonne ista nomina in humanis rebus voluntatem nostram insectant? Cur non in divinis? *Domine ad quem ibimus, verba vite aeterna habet.*

Joan. 6. Denique si aliquo insigni bono sibi aptè representato voluntas trahitur; aut si malo denuntiato deterretur, quid meliùs quàm quod promittit Christus? Quid damnosius quàm quod minatur? Quid honestius aut utilius aut

jucundius, quàm proximè sequi Christum? Quid infelicius quàm ab eo vel latum unguem discedere? *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Phil. 1.* Nonne hoc libenter diceres?

III. PUNCTUM.

SI quid ergo videatur difficile quod Christus dixit: hoc ipso facile redditur quod Christus dixit: Quia quod voluntas libenter acceptat, sibi facile reddit, libenter autem acceptat quod dixit Christus, persuasa quod ille dixit, persuasa quod nec dicendo fallit nec fallitur; persuasa quod nihil verius doctrina Christi, nihil melius bono quod suadet, *A judicio tuo non declinavi quia tu legem posuisti mihi. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super meliori meo? Adverte quam rationem reddat, cur & mandata faciat, & cur omnia faciendâ dulcissima reperiat, quia inquit, Tu legem posuisti mihi, quasi diceret, licet aspera lex & mandata essent difficilia, quia tamen considero Deum esse, qui talem mihi posuit legem, quod fortè non facerem aut non nisi repugnantè propter rei difficultatem, libenter tamen & facile facio propter te Domine qui suavis & mitis eum sis, facis omnia suavia. Quod & alibi distinctius exprimit, *Propter verba labiorum tuorum, ego custodi vias duras: Duras ex se, sed in te suaves, & propterea custodi vias quam mihi caras & pretiosas. Non quid præcipiar cogito, sed quis præcipiat; & tum si quæ esset asperitas in præcepto, statim emolliitur dum præipientem cogito.**

Nonne hoc ipsum posses tantò magis cogitare & dicere, quântò est aliquid in Domino Jesu quod suavius afficiat & potentius alliciat? Certè id tam suave erat sancto Bernardo, ut nihil sibi sapidum & suave sentiret nisi Jesum sonaret; tibi verò nisi prospicias, nihil asperius insonabit, quàm ubi Jesus apertius loquitur, & præfens adest, in his scilicet verbis & factis ubi summam suæ legis Evangelicæ posuit gratiam. Audi ad confusionem & instructionem tuam sanctum illum Christi Jesu cultorem. *Quid a quæ mentem cogitans impingat, quid ita exercitatos reparat sensus, videntes corroborat, vegetat mores bonos atque honestos, castas fovet affectiones? Aridus est omnis anima cibus si non oleo isto infunditur: inspidus est si non hoc sale conditur. Si scribas non sapit mihi, nisi legero tibi lesurum. Si dispenses aus conferas, non sapit mihi nisi son-*

eris tibi Iesus. Iesus mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Et post pauca, sic ad rem nostram propius. Nihil ista ira impetum cohibet, superbia tumorem sedat, sanas livoris vulnus, restringit luxuria fluxum, extinguit libidinis flammam, sistim temperat avaritia, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Iesum, hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omnidēq; honestate ac sanctitate conspicuum: eundemq; in sum Deum omnipotentem, qui suo me & exemplo sanet & roboret Adjutorio: Hac omnia

simul mihi sonant cum insonaverit Iesus, Sumo itaq; mihi exempla de homine, & exemplum à potentis. Semper tibi in sinu sit, semper in manu: Pone me, inquit, signaculum in corde tuo; signaculum in brachio tuo. Tu rariùs de illo cogitas; adverte, & vide in 1. parte, Feria 4. primæ Hebdomadæ in Adventu hæc explanatur Veritas.

Nulla in re frequentius Spiritui Sancto resistitur, quàm quod infrequentius de Christo cogitatur.

FERIA SEXTA.

DE DILIGENDIS INIMICIS.

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Si naturæ humanæ durum est obedire Christi præcepto, longè est durius gratiæ, naturam humanam non obedire Christo.

RATIO EST, Quia id cuique rei durius censendum est, quod rationabilis ei repugnat. Sed rationabilius repugnat gratia, naturam humanam non obedire Christo præcipiens dilectionem inimicorum, quàm natura repugnet obedire.

Ergo & id gratia est durius, ac proinde magis obediendum.

I. PUNCTUM.

CONSIDERANDA sunt verba Christi Domini quibus non modò præceptum sed & modus diligendi inimicos continetur. Audistis, inquit, quia dictum est, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calumniantibus vos, ut sicut filii Patris vestri qui in caelis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos.

Ex quibus colliges primò ad hoc præceptum tria requiri, corde, ore & opere exequenda. Corde, ut diligamus inimicos; ore, ut oremus pro ipsis; opere, ut eis beneficiamus. Deinde præcepti dignitas & excellentia demonstratur, cum

dicitur ut sicut filii Patris vestri. Ac denique apparet ejus necessitas cum vix alioquin ulla sit charitas proximi; nam addit, si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne & Ethnici hoc faciunt? Quod si natura humana durum est, huic obedire præcepto: quàm longè durius gratia, naturam humanam non obedire Christo? Quod ut accuratius expendatur, præmitti debet, quod unicuique rei censendum est id esse durius quod rationabilius ei repugnat. Non est videlicet durum nisi quia repugnat, & quò magis repugnat, eò durius censi debet, est verò duplex repugnantia; una sensus seu naturæ corruptæ; & altera rationis. Ac quidem de repugnantia sensus non est quæstio, nec unquam esse potest in re spirituali & divina, cum ubi talis repugnantia reperitur, sit semper rationi seu gratiæ subijcienda. Debitores enim sumus Rom. 8. non carni ut secundum carnem vivamus, si enim secundum carnem vixeritis, moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. In hoc uno tota sistit vita spiritualis & virtus.

Repugnantia verò rationis duplexitem considerari posset, nempe rationis inferioris & superioris, sed indistinctè hic pro eadem accipitur, intelligendo rationem rectè ordinatam, cui quidquid magis repugnat, aut quidquid secundum eam, cuicumque rei magis est repugnans, id omnino debet dici esse durius & molestius. Iniquè & durè agis mecum, quare ita egisti, dice-

bat Laban Jacob; imò tu quam iniquius mecum & durius, respondit Jacob, tum verò probat dictum ex repugnantia cum a quietate & Ratione.

1. Pet. 3. Parati semper ad satisfactionem omni poscentis vos rationem non modo de ea qua in vobis est spe, ut exigerat sanctus Petrus: sed de omni prorsus actione, ut sanctus Thomas respondit rogatus aliquid memorandum posticum diceret jam jam moriturus: Nihil, inquit, agite cuius non positis probatam rationem reddere.

II. PUNCTUM.

SED rationabilis, sed iustus, sed secundum illam rationem rectè ordinatam longè magis repugnat gratia, naturam humanam non obedire Christo præcipienti dilectionem inimicorum, quàm repugnet ipsi naturæ obedire tali præcepto.

Et enim quænam est illa naturæ humanæ repugnantia? Nonne est tota sensualis aut rationis illius inferioris, quæ secundum considerationes terrenas & caducas de rebus differit & iudicat? Cur enim non d. ligas inimicum? Responde & responsum examina, num sapiat carnem aut spiritum terram aut cælum, Dæmonem aut Dominum Iesum? Vade post me satana, scandalum es mihi, quia non facis ea qua Dei sunt, sed ea qua hominum. Sic Christus repellendam docuit carnis prudentiam.

Matt. 16. Vade post me satana, scandalum es mihi, quia non facis ea qua Dei sunt, sed ea qua hominum. Sic Christus repellendam docuit carnis prudentiam.

At verò quod humana natura non obediat præcipienti Christo, repugnantia est gratiæ seu divini Spiritus secundum rationem rectè ordinatam. Sicut enim ratio fide illustrata cunctis aperte clamât omnem creaturam & præcipuè rationalem esse Christo subiectam, sic prorsus infert sibi repugnare, si non illi obediat. **Omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit Caput supra omnem Ecclesiam, qua est corpus eius & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.** Et alibi: **in eo enim quod omnia ei subiecit, nihil dimisit non subiectum ei.** Decebat eum propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem, consummare. Id est, sic perfecte gloriosum eum facere, ut nihil d. esset ad eius gloriam: deesset verò aliquid, si quid non esset ei plene subiectum.

Eph. 1. Omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit Caput supra omnem Ecclesiam, qua est corpus eius & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.

Heb. 2. Et alibi: in eo enim quod omnia ei subiecit, nihil dimisit non subiectum ei.

1. Pet. 1. Et quidem varij sunt tituli quibus id Christus promeruit, de quibus jam supra in prima parte non nihil dictum est. Primus est excellentia personæ qua Deus homo, unde si Regi quasi

præcellenti, subiiciendi sumus, quantò magis Christo cuius ministri sunt Angeli? Secundus, Filatio, seu quia filius Dei est, hoc enim vel solo nomine Patet: **filium constituit heredem universorum: per quem fecit & sacula.** Tertius est, humilitas & subiectio quæ semetipsum examinavit formam servi accipiens, & humiliavit semetipsum, factus obediens, usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine IESU omne genua flectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum. Id est, omnes ubique locorum ei subiiciantur. Sed & quartus est titulus in eius morte, qua factus Redemptor omnium, hoc ipso etiam omnium factus est Dominus; **In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, ut & mortuorum: & vivorum dominetur.** Sertius: **oculus, omnes stabimus ante tribunal Christi, scriptum est enim, verus ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectitur omne genu.** Quintus est donatio Patris, quando iam non esset tot titulis metuit, tamen Bonitate sua Pater hoc illi dedisset quod Filius agnoscebat sibi datum, dicens pater: **Dediti ei potestatem omnis in cælo & in terra.** Sextus est, perpetua gratiarum communicatio quam iussit in totum Ecclesiæ corpus & in membra singula, quæ certe non minorem ei debent subiectionem quàm membra capiti, Septimus denique ut plures committam alios, est ipsa eius electio quæ fit à cunctis fidelibus per Baptismum, in quo esse velut pactum & Chirographum sancti Patres affirmant, quo nos Christo totos dedimus & consecramus.

O Domine quia ego servus tuus, ego servus tuus; Non sufficit semel profiteri, quia tam multa sunt nomina quibus eius Dominio toti astringimur, ut quantum illa iam rationi humanæ nota sunt, tantum reclamet ratio si non ipsa natura humana se totam illi subdat.

III. PUNCTUM.

ERGO si natura humana durum est obedire Christi præcepto, longè est durius Gratia, naturam humanam non obedire Christo, Cui tot titulis & nominibus est devincta, ut ne ipse Christus possit quemquam eximere a debito servitutis & obedientiæ. Nam in hoc ipse Christus obediit Patri qui vult omnes nos ipsi esse subiectos,

ac proinde etiam non potest non id velle Filius qui nunquam dissentit à Patre; *Ve omnes, inquit, honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Qui non honorificat filium, non honorificat Patrem.* At cerè qui non obedit Filio non illum honorificat, & Pater se ultorem futurum talis inobedientiae jam pridem testatus est: *Ponam, inquit, verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quae praecepero illi: qui autem verba ejus qua loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.* Quasi diceret, quando in te ab illo imperata vel vetita nihil aliud esset quam quod imperavit & vetuit: si quis ei non paruerit, hoc ipso punietur. Et tamen si rationes possent fingi contra id quod jubetur, nulla tamen nec dici nec fingi potest contra iussionem ab illo factam, quam omnino ratam fixamque volo.

At que hoc praecipue spectandum est, in hoc praecepto, quidquid sit de re ipsa quae praecipitur, quidquid contra opponas, Christus est Dominus qui praecipit, *Contra quem non est Ratio non est Sapientia, non est prudentia, non est consilium.* A DOMINO egressus est sermo: non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui. *EGO Dominus, non oderis fratrem tuum in corde tuo.* EGO Dominus, leges meas custodite. Quem emphaticum loquendi modum videtur usurpasse Dominus cum hic dicit, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Quasi diceret, quidquid mundus, quidquid natura humana, quidquid ratio, quidquid legis antiquae dicant Interpretes, EGO qui superemineo istis omnibus, *Dico vobis, Jubeo, praecipio, & mihi praecipienti obedire debetis.*

At rursus dices, haec quidem esse vera in speculatione ut dicitur, sed in praxi semper dura & aspera Esto id quidem ut dicit, quid porro inde? Nunquid propterea non obedendum? Nunquid non subijcienda natura gratiae quia non hi laborat in illa subjectione? Nimirum *interroga jumenta & docebunt te: & volatilia*

caeli & indicabunt tibi. Loquere terra, loquere caelo, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Intuere solem, nunquid naturale illi est & proprium moveri motu continuo? At jubetur stare in gratiam hominis, & ecce stat contra naturam, *Obediente Domino voci hominis.* Nunquid natura est ignis comburere quidquid attingit; aut aqua vehementis absorbere quidquid attingit? Utrumque tamen elementum sese continet, & Deo jubente, homines intactos servat. Naaquid Leoni, nunquid serpenti aut alius belluis naturale est, ut homines devorent & enecent? Non devorant tamen Deo vetante. Quid Corvo voracius? & tamen Eliae panem portat illaerum. Quid in mari ferocius quam immane illud Cete quod Jonam accepit in utero & inde vivum reddidit? Quid morbis, quid morte, quid Damone diu: aut implacibilis? Cedunt tamen Christo jubenti, & uno verbo, vix ulla est creatura, quae non iussa fuerit contra naturalem inclinationem homini deservire; iustis que statim paruit. Itane homo, homo ille supra Creaturas ratione praeditus, ut Dominum suum cognoscat & imperanti lubens volensque pareat, non parebit! O quam vere dictum, *pugnabit cum illo orbis terrarum, contra Insensatos.* Jam enim ratione pugnant & viciunt irrationabilia rationabilem. Certè non jam homo, comparandus jumentis insensatis aut similibus illis effectus, sed longe infra omnes a seipso degenerat! *Memento novissimorum, & desine inimicari.* Id est, sicut in instanti morte sic modo deponendum omne odium, *Quia fortis ut mors dilectio.*

Vide in 2. parte, Sabbato Hebdomadae 3. Dominica Palmarum, & Feria 2. Hebdomadae 3. post Octavas Paschae, ubi haec habetur Veritas:

Charitas non quaerendo sua, melius invenit, quam si quaereret,

Ios. 10.

Dan. 3.

Matt. 14.

Dan. 14.

Act. 18.

3. Reg. 17.

Ioan. 1.

Sap. 2.

Eocl. 28.

Cant. 2.

Mat. 5.

Deut. 18.

Pr. 21.

Gen. 24.

Levit. 19.

Iob. 12.

P 3 SAB.

S A B B A T O.

DE RESPECTIBVS HVMANIS FUGIENDIS.

Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin non habebitis mercedem apud Patrem vestrum. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui suam Iustitiam facit ut videatur, maximam quæ fieri possit, iniustitiam videtur facere,

RATIO EST. Quia maxima iniustitia est usurpare quod Dei est, ipso Deo invito & vetante. Sed qui iustitiam suam facit ut videatur, sibi usurpat quod Dei est, ipso invito & vetante. Ergo maximam quæ fieri potest iniustitiam videtur facere: seu potius, ne faciat, attendat quod Christus Dominus monet.

I. PUNCTUM.

1. de Corp.

EGREGIE sanctus Joannes Chryostomus primo de Compunctione libro, postquam enumeravit multitudine vitiorum quibus involvimur: Si quis, inquit, potuerit ab istis se nexibus exuere, cautiusque & astentius quæ mandata sunt, adimplere, malum ingens superbia continud obrepit in qua est gravior lapsus. Cui conformiter sanctus Augustinus, Nisi humilitas omnia quacunque bene facimus & praeceperit, & comitatur, & consecuta fuerit, & proposita quam intueamur, & approposita cui adhaereamus, & imposita quæ reprimamur; jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus, totum extorquet de manu superbia: Virtus quippe cetera in peccatis, superbia verò etiam in recte factis timenda est, ne illa qua laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. Quomobrem opportunè Christus Dominus, Attendite, inquit, ne Iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis, Nomine autem Iustitiæ intelliguntur omnia bona opera quorum res sunt præcipuæ species de quibus ipse conlequenter agit toto capite sexto sancti Matthæi, nempe Eleemosyna, Jejunium, & Oratio; quæ

Ep. 56.

tria distinctè spectant Deum, proximum & nos ipsos.

Atque ut in eorum actibus exercendis hoc attendamus quod monet Dominus, attentè consideranda est Veritas quæ hic docetur, Quod si nostram Iustitiam fecerimus coram hominibus, ut videamur ab eis, videbimur maximam quæ fieri possit, Iniustitiam facere. Quia videlicet maxima illa censenda est iniustitia, quando quod Dei est maximè proprium, ipso nolente & prohibente Deo, sibi quis usurpat. Cum enim omnis usurpatio rei alienæ invito rationabiliter Domino, sit iniustitia, certè quod res usurpata magis est propria & cara Domino suo, quod Dominus à quo subripitur est altior seu quod altiori & superiori jure rem possidet, quod denique magis rationabiliter est invitum, tunc omnium iudicio illa rei alienæ usurpatio dicenda est major iniustitia, seu magis iniusta & gravis in suo genere, utpote quæ in se magis comprehendat quæcunque faciunt ad gravitatem iniustitiæ.

At verò quid potest esse aut cuius potest esse magis proprium, quam quod Dei est, Deo, qui à se uno habet quod habet, & à quo pendent creata omnia? Quis verò est altior Dominus quam qui est *Altissimus super omnem terram: Et* Ps. 96. qui tali jure sua possidet ut nec ipse suo se jure possit exuere. Si autem sua nolit communicare, nisi quantum permittit libertati hominum qui ab eo nolente & invito, sibi quæ Dei sunt non vereatur usurpare, quis cogitari possit magis rationabiliter invitum & nolens quam qui suprema est ratio rei omnium, & prima quarumlibet regula rationum? *Nunquid via mea non est aqua, Ezach. 11* & non magis via vestra prava sunt, dicit Dominus? Unde aperte patet, quanta sit illa iniustitia, quam gravis & exitima, si quis, quod Dei est maximè proprium, sibi usurpet, Deo nolente & Ps. 118. vetante? *Injustè iniquitatem fecerunt in me.* Nonne id agnoscis.

II. PUN-

II. PUNCTUM.

SED qui iustitiam suam facit ut videatur ab hominibus, usurpat sibi quod Dei est, ipso Deo invito & nolente.

Usurpat enim gloriam illius iustitiæ, quam facit ut videatur, ut æstimetur, ut laudetur, & glorificetur. Quæ quidem gloria sic proprium Dei bonum est, ut singulariter Deus dicatur in Scripturis, Rex & Dominus Gloria, quasi diceretur, neminem sibi posse illam præterdere, nisi quantum ipsi Deus voluerit communicare, aut nisi qui talem præterdit gloriam se reum faciat usurpatæ rei divinæ contra vel præter divinam voluntatem. Neque id gratis dicitur, sed firma est constansque ratio fundata in duobus divinis titulis seu attributis quæ sunt ita Divinitati propria, ut non possit esse Deus quin sit Principium & Finis omnis iustitiæ, totiusque boni operis à quocunque hominum facti: ac proinde quin omnis Gloria quæ ex tali permanat bono, sit Deo maximè propria. Propter me, propter me faciam ut non blasphemem: & gloriam meam alteri non dabo. Ego ipse, ego primus, & ego novissimus. Quasi diceret, sicut ego sum primum principium à quo quidquid sit, oritur: ita ego sum finis ad quem debet referri omne opus, & omnis operis gloria. Quod sic declarat apertius: Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? Aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? quomodo si elevetur virga contra elevantem se, & exaltetur baculus qui utique lignum est: Perinde ac si diceretur, sicut rei bene gestæ non datur gloria instrumento, sed agenti per instrumentum; sic planè Deo qui primarius est agens omnium bonorum operum debet referri gloria Omnia opera nostra operatus es nobis, Domine Deus noster.

Agunt quidem cum Deo & cooperantur ad bonum opus homines, aliter ac instrumentum inanime, unde & merentur suis bonis operibus mercedem sibi promissam: sed nihil propterea deperit Deo, nihil propterea gloriæ sibi potest homo usurpare. Primò quidem quia homo cum nō sit sui ipsius principium neque finis, non potest propter se ita operari, ut finis, quem sibi proponit, destruat finem Dei; destrueret autem finem Dei, si propriam quæreret gloriam, & non divinam; neque enim hic est finis Dei agentis cum homine, ut homo suam quærat gloriam: ac proinde nec potest esse finis

agentis cum Deo hominis, Noli propter eam, Noli propter tuam gloriam, destruere opus Dei.

Deinde si quæ merces promissa est operanti homini, bene operanti promissa est, seu bonis eius operibus. At non possunt illius bona esse opera, qui in suis operibus velit videri ab hominibus ut laudetur, hæc est vanitas quæ poenam potius meretur quam præmium; Va qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: Er expressè dictum à Domino; Alioquin mercedem non habetis apud Patrem vestrum.

Denique si operanti bonum precatur Apostolus Gloriam & honorem & pacem, opportunè quidem, sed an propterea qui operatur bonum, possit illam ambire & sibi usurpare non dixit Apostolus, imo cum Christo vetuit. Non gloriatur omnis caro in conspectu eius. NON efficitur inanis gloria cupidi, NIHIL per contentionem, neque per inane gloriam. GLORIA in consensione ipsorum qui terrena sapiunt. NON quarimus ab hominibus gloriam: neque à vobis, neque ab aliis, SOLI Deo honor & gloria. Poveratne loqui expressius contra quærentes suam gloriam?

III. PUNCTUM.

QUAM suam ergo iustitiam facit ut videatur ab hominibus, maximam, qua fieri possit, injustitiam videtur facere: Quia quod Dei est maximè proprium, ipso invito & nolente sibi usurpat. Unde aptè sanctus Bernardus, Gloriam meam, Dominus ait; alteri non dabo: & superbus, ego, inquit, mihi eam licet non dederis, usurpabo. Potestne aliquid injuriosius & injustius cogitari? Cogita duos homines in eodem opere laborantes, quorum unus alio longè minus de suo conferat, longè minus laboret, & tamen totum quod ex labore colligitur emolumentum sibi omnino attrahat, defraudetque socium operis, sua debita parte, licet reclamantem & contradicentem. Nunquid tibi videtur illa esse merces defraudata, quæ à sancto Jacobo clamare dicitur, Et clamorem eius in aures Domini Sabbathoth introire? Velle sic tam crudelem in homines exercere injustitiam? Hæc est verò, hæc est injustitia quam contra Deum meditaris, quando iustitiam tuam facis ut videaris & lauderis. Laboras cum Deo in opere, sed profectò longè minus quam ipse Deus: & tamen totum laboris pretium, totumque operis emolumentum tibi assumis, ni-

Pf. 23.
1. Cor. 3.

Is. 48.

Ibid. 10.

Ibid. 26.

96.

sch. 11

118.

Rom. 14.

Rom. 2.

1. Cor. 1.

Gal 5.

Phil. 2.

Ibid. 3.

1. Thess. 2.

1. Tim. 3.

Serm. 4.

de Nativ.

Dom.

Iac. 5.

hil profusus Deo reservans, qui sibi solam gloriam reservatam volebat!

- Hab. 4.* *Ve ei qui multiplicat non sua! usquequo & aggravat contra se densum lutum? Usquequo in suam perniciem accumulat terrenam gloriam, quæ velut lutum erat caleanda & quam tamen in dies sibi multiplicat & condensat, quia nihil familiarius nihil ostratius nihil copiosius ista vanitate, quæ quæritur in iis quæ apparent coram hominibus: & hanc unam referet ex cunctis suis operibus, vanitatem! O lutum verè densum quo vana inficietur anima & cujus pondere demergetur ad infima, nisi sibi prospiciat! Nunquid justificabo stateram impiam. & sacculi pondera dolosa? Nunquid possum approbare, & non punire illum qui tam injustè & fraudulenter agit cum proximo & cum Deo, ut non nisi subtractis eorum bonis ditescat? Nonne percussit Herodem Angelus, Eò quod non dedisset ho-*

norem Deo, & consumptus à vermibus, exspiravit? Non omnes vani & superbi sic forte superbiunt & peccant sicut iste Herodes; sed quantumcunque minus superbiant, magis tamen peccant quàm putent: & gravius punientur quam timeant: nam verè Deo David confitebatur: Odisti observantes vanitates, supervacuè, Quamobrem deinceps ex consilio Sapientis: Bono animo gloriam redde Deo: Et dic sæpe cum Domino, si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est.

Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdomada 2. in Adventu, ubi hæc statuitur Veritas:

Nulla re homo quantumvis gloriosa gloriari potest.

Et alibi passim, Verbo, Gloria, Humilitas, In-

sentio.

DOMINICA SEXTA

POST PENTECOSTEN.

DE MVLTA TURBA, EX PAVCIS
PISCICULIS ET PANIBUS A
DOMINO SATURATA.

Cum turba multa esset cum Iesu nec haberent quod manducarent, convocatis Discipulis, ait illis: misereor super turbam, quia ecce iam tri-duo sustinent me, nec habent quod manducant, &c.

Marci 8.

VERITAS PRACTICA.

Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus, sed ne tu desis Deo.

RATIO EST, Quia non est timendum nisi malum quod à te penderet ut caveas, & cui precavendo timor est opportunus.

Sed quod times ne desit tibi Deus, non est ita malum, quod à te penderet ut caveas, sicut ne tu desis Deo.

Non illud igitur quod times timendum est, sed aliud quod minus times, & unde ad Divinam providentiam pleris refert.

I. PUNCTUM.

AT quidem notum est omnibus miraculum illud quod hodie nobis proponitur, sed non est satis consideratum. Tria vero sunt præcipue quæ attentius expendas & admireris.

Primum est quam multa turbæ sequerentur Dominum, quanta vis & virtus Domini qui tam multos ad se alliceret, & tamen nos illi Domino toties resistimus! O quam prudenter Apostolus. *Videte ne recusetis loquentem.*

Secundum, quanta devotio, quantus fervor & quale studium universi hujus populi qui ad deficien-

Heb. 12.

deficientem usque vitam Dominum sequebatur! Ecce jam triduo perseverant jejuni, nec cogitant aut loquuntur de cibis; non exiunt à Domino, nisi iussi discedere, si verò dimittantur, non perveniunt domum; *Deficient in via*, inquit ipse Dominus; & præsto ac parati omnes deficere prorsus ac mori pro eo; nos verò vix ad horam illum possumus sustinere! *Va hi qui perdididerunt sustentiam.*

Tertium denique, quàm piè, quàm paternè Dominus misertus fuerit omnium, & sic extremæ providerit eorum necessitati, ut saturatis omnibus qui aderant, multa cibaria super fuerint alendis alijs. Non est, homo timide, non est timendum ne quid tibi unquam depereat pro Christi cultu, non est timendum ne nobis ille desit qui ne minimæ deest creaturæ. Et tamen quæ curæ tuæ & quantæ sollicitudines pro futuris eventibus: quanti metus & tremores ne quid nobis deficiat? *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Non arguit Psaltes Regius quod trepidaverit sed quod trepidaverint timore ubi non erat timor: id est, quod nimis timuerint ubi erat minus timendum & minus timuerint, ubi erat magis timendum. Quod cum sit valde arguendum, tum valde frequenter etiam, id nobis accidit, quoties videlicet nimis diffidimus divinæ providentiæ. Tunc enim, *non quid times, timendum est, ne tibi desit Deus, sed ne tu desis Deo.*

Ratio est plurimum consideranda, & in plures alios derivanda usus; non est videlicet, non est timendum, nisi malum illud quod à te pendet cum divinâ ope, ut caveas, & cui præcavendo timor, est opportunè adhibendus.

Hic enim agitur de timore non subitaneo non naturali, non prout est pura cordis passio, sed de illo timore qui advertenti animo & planè libero sic concipitur, ut sit actus rationis deliberatus & sit ipse actus rationabilis & virtutis. Nam aliud est esse actum rationis & actum rationabilem. Rationis actus est ille omnis qui advertenter efficitur, licet sit malus & inordinatus: at ille solus est rationabilis qui ex ratione subiecta legi æternæ profuit, dicitur debet virtus & æternum mereri præmium.

De hoc itaque solum timore sermo est, cum dicitur: non est timendum nisi malum quod à te pendet ut caveas, quasi diceretur si prudenter, si rationabiliter est timeadum, non est timendum nisi malum illud quod à te caveri potest, & cui præcavendo timor est opportunus sive accommodatus & necessarius, quis enim

Haynufuo Pars tertio

timor qui sine causa est, nisi timor inanis, & vanus, & irrationabilis, & noxius? At quæ potest esse probata timoris causa nisi sit eius quædam necessitas & utilitas ad malum præcavendum? Quænam porro potest esse utilitas ad hunc finem, quando tale est malum, ut sit extra hominis potestatem illud cavere, quantumcunque timeat & expavescat? Nonne his diceretur, *Quid timidi estis modica fidei? Videte ne turberimini. Non turbetur cor vestrum, neque formidet.*

*Matth. 8.
Ibid. 24.
Ioan. 14.*

Sicut enim ab illa tristitia nos dehortatur Sapiens, in qua nulla est utilitas, sic planè à timore cuius finis & fructus est nullus. Quod fuscè argumentum prosequitur sanctus Joannes Chrysostomus: *Remedia*, inquit, *medicinalia* propter illos tantum morbos facta sunt quos tollere possunt, non propter illos quos nihil adjuvare possunt putà medicamentis oculos lippientes tantè juvare valens, nullum verò alium morbum propter oculorum agritudinem tantum factum esse dicere quis posset; non propter stomachum, non propter ullum aliud membrum. Quasi diceret: non rectè: non rationabiliter assumeretur ad alterius morbi quàm oculorum usum, quia hic unus est eius usus, hæc una eius utilitas, ut oculos non alias corporis sanet partes.

Eccl. 30.

*Homil. 5.
Ad Pop.*

Sic de tristitia, sic de timore pergit dicere, *Percurramus*, inquit, *ingruentium nobis malorum quodque, & tristitiam superadducamus, & videamus quid ex hac fiat utilitas? Multatata est quispiam pecunia? Tristatus est, multatam non emendavit; Filium amisit? Doluit, mortuum non resuscitavit; Flagellatus est, alapiæ casus, contumelia affectus? Doluit, non revocavit contumeliam. In morbum quis incidit & agritudinem gravissimam? Doluit, agritudinem non sustulit sed & difficiliorē reddidit. Vides horum nulli prodesse tristitiam. Peccavit quis? Tristatus est? peccatum delevis & dissolvit debitum.*

At de his infra commodius, nunc id sufficiat, quod sicut non est tristandum de malo cuius à tristitia nullum est remedium, sic planè nec timendum illud malum cui timor prodesse nequit, cum alioquin timor non modo esset inutilis, sed & malignus & prope illi similis quem Judæis olim minatus est Dominus: *Non quiesces neque eris requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus cor parvum, & deficientes oculos, & animam consumptam marore, & eris vita tua quasi pendens ante te. Timebū nocte & die & non crederis vita tua. Mane dicas, quis mihi des vestrum?*

Deut. 28:

spem? Et vespera, qui mihi det mane? Propter corda tui formidinem qua terreberis, & propter ea qua tuu videbis oculo.

Potestne hoc miserando timore miserius aliquid cogitari?

II. PUNCTUM.

SED quod times, ne desit tibi Deus, non est malum quod à te pendat & cui præcavendo timor sit opportunus, sicut malum illud ne desit Deo.

Quid est enim quod times, ne desit tibi Deus? Dupliciter posset intelligi; primò ne desit tibi tuis gratis ad evitandū malum, & bonum bene agendum, quod certè malum esset; sed non est illud quod times, nec est profectò quod timeas sicut in prima parte declaratur ad illa Sapientis verba. *Non dixerit, per Deum abest.*

Dom. 3. post
Epiph.
Eccles. 17.

Secundò quod magis times, hoc est, ne tibi ex humanis illis rebus quas appetis, vel quas tibi credis esse necessarias, Deus desit subministrare & providere, unde harum defectum minus commode vel delectabiliter, vel honorifice tibi sit in hac vita. Nonne hoc est quod magis times, quando agitur de danda Eleemosyna, de longiore tempore pietati concedendo, de remittendis debitis & de piis eiusmodi persolvendis operibus? *Vani estis, inquit similes tui, vanus est qui servit Deo: & quod emolumentum quia custodivimus præcepta eius?* Hoc est, hoc est quod timeatur, emolumentum periculum & iactura.

Mal. 3.

Verum quæ sit illud malū & an à te pendeat, sicut aliud, ne desit Deo, nunc perpendendum, Certè negari non potest, esse aliquod malū, malum naturæ, malū vitæ temporalis, malum huius mundi, malum coram hominibus, malum ita vulgo iudicatum, sed an putas illud malum, esse verè malum & non potius bonum si bene acceptetur; Adeone hospes & peregrinus es in evangelica disciplina, ut neferas, malum illud esse illud bonum & beatitudinem qua Christus suos donat? An ignoras beatos esse pauperes, beatos illos qui lugent, beatos qui persecutionem innocenter patiuntur & qui uno verbo subiacent illis, quæ tu vocas, malis? *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide & heredes regni quod repromisit Deus diligentibus se?* Nonne illis abundarunt malis Apostoli? Nonne Christo propinquiore? Nonne ipse Christus in illis totam exegit vitam? *Nonne idcirco bona mundi contempsit omnia, & mala quæcunq; suscipuit,*

Matth. 5.
Luc. 6.

Iac. 2.

ut nec in illis quareretur felicitas, nec in istis timeretur infelicitas? Nonne hæc pridem ex sancto accepisti Augustino.

Sed esto, sint illa mala, prout vulgo sentiuntur; an sit illa times, aut mala esse desinent, aut tibi non evenient? Times agrorum sterilitatem? An illam timor tuus impedit? Mortem reformidas? An propterea non aliquando morieris? Adversa quæcunque metuis, An idcirco nullis urgebere? *Forti vastabit eos gladius & intus pavor,* id est, quantumcunq; mala paveant, non desineat esse mala, Tantum abest, ut pavore mitigentur, quin potius augeantur; quod foris gladius infert, hoc intus suffert pavor.

Deut. 32.

At verò, si Deo desis, hoc est videlicet, hoc est verè malum, hoc est malum quod à te totum pendet, hoc est malum cui præcavendo timor est opportunus remedium.

Quid est enim Deo deesse, nisi quod tuum errare præstandum, illi negare: nisi quem debebas cultum, non tradere: nisi quam exigebat in se confidentiam, diffidere: nisi, uno verbo, peccare? An nonne hoc est verè malum, nonne hoc est duplex malum de quo expressè dicitur: *De malo ad malum egressi sunt: & me non cognoverunt, dicit Dominus.* Id est, à malo peccati ad malum impenitentia seu indurati animi transcunt; vel à malo relictæ Creatoris ad malum requirendæ creaturæ se convertunt: quæ sunt illa duo mala propter quæ cœli debeant *Obstupescere & eorum porta desolari vehementer.* Nam quando infinite Creator excedit creaturam, tantò malum culpæ, quod Creatoris malum est, malum est gravius malo peccatæ quod creaturæ solum est malum.

Ier. 9.

Ibid. 2.

Quam sit porro à te illud malum, tam aperte liquet quam illud malum, esse peccatum: quam illud esse voluntarium; quam illud esse puniendum. *Quid enim punit aut odit Deus quam propriam voluntatem, qua scilicet peccatum perpetratur, & qua una sublata infernus non erit; quia non erit peccatum? Scito & vide quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus exercituum,* Quia scilicet, quod erat postremum hæc à nobis demonstrandum, si fuisset timor, non fuisset illud malum; nam ut testantur omnes Scripturæ, *Per timorem Domini declinat omnis à malo.*

S. Ber. Ser.
3. in Ref.
Dom.
Ier. 2.

Prov. 15. 11

HI. Punctum

III. PUNCTUM.

Pf. 33.
Pf. 22.

NON quod times igitur, timendum est, ne desis tibi Deus: sed ne tu desis Deo. Nam, præterquam quod nihil desit timentibus Deum. Et verò omnis sicut David potest affirmare, Dominus regit me & nihil mihi deerit: Licet etiam concederemus deesse aliquid, quid tandem illud? Nam quod timendum est timore rationabili de quo hic agitur, malum esse debet quod à nobis sic pendeat ut timore caveatur: quò sum enim alioquin timor? non est autem tale illud malum ne desis tibi Deus: quale perfectò est, ne tu desis Deo. Quis nempe non illud videat tam procul à te esse, quam istud totum tuum? Quis non illud intelligat, quod dicebat Dominus,

Matth. 5. 6.

non esse in quovis sollicito potestatem Faciendi capillum suum nigrum vel album, neque ad staturam suam posse quidquam cogitando adijcere? Sunt hæc uni Deo propria, sunt hæc divina eius opera; tibi autem quod tuum esset, præscripsit: cur quæ sunt Dei, præsumis attingere: & quæ sunt tua, negligis? Nunquamne admonentem audivisti Sapientem: Altiore te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed qua præcepit tibi Deus, illa cogita semper: & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.

Ecclesi. 4.

Adde, quod est valde considerandum, quoties de timore malorum agitur: non tam illud esse timendum malum quod vix continget, quàm quod frequenter evenit: malum autem quod times, Ne desis tibi Deus, præterquam quod exile malum est, vix etiam accidit; Non est quippe inopia timentibus Deum: Qua de re infra fufius at contra, Ne desis Deo, malum non modò perniciosissimum est, sed tam frequens & prope quotidianum, ut si paulò attentius quid in eo pecces attendas, totum te in illo vivere, totum te in illo esse malo perspicies.

Pf. 33.

Quamobrem cum sancto Chrysofomo concludamus, & illud fixum maneat, quid sit dolendum, quid timendum: non quod extra nos malum accidit, sed quod in nobis à nobis efficitur: Ne igitur, inquit, propter mortem tristeris, natura enim est: tristere propter peccatum, voluntatis enim est culpa. Si quis mortem minetur, dic ipsi: Institutus sum à Christo non illos timore qui corpus interimunt, animam verò occidero nequeunt. Si rei familiaris publicationem minetur, responde, nudus exivi de utero matris meae, nudus & revertar illuc: nihil in hunc mundum intulimus, manifestum est, quod nec exportare quidquam

Homil. 6.
ad Pop.

poterimus. Et si tu non abstuleris, mors superveniens auferet, & si tu non jugularis, natura lex finem afferet. Nihil igitur eorum timeamus quæ nobis natura afferuntur, sed illa quæ ex mala nobis proveniunt voluntate.

Vide in hac 3. parte, Dominic. 14. & in 4. Fer. 2. Hebdomad. 21. ubi hæc Veritas exhibetur:

Si, quod creditur necessarium, petenti desit: credendum potius est non illud esse necessarium, quàm quod petenti desit.

ALITER etiam quæ supra est declarata Veritas, ad majorem perspicuitatem sic proponi & illustrari posset.

Qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit.

RATIO EST, Quia qui non satù confidit Deo, non satù timet ne Deo desit.

Sed qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satù confidit Deo.

Ergo si etiam non satù timet ne ipse Deo desit, quod tamen longè magis est timendum & cavendum.

I. PUNCTUM.

PRIMA propositio sic breviter expeditur. Est enim Deo deesse, non accipere media quibus nos uti vult Deus ad coagendum & collaborandum cum ipso. Medium verò frequentius & opportunius quod ad usum nobis proponit, est confidentia, de qua jam sæpe supra, & de qua semper supersunt dicenda ex Scripturis, quæ hoc medium ita commendant sive ad spiri. ualia, sive ad temporalia bona obtinenda, vel avertenda mala, ut in eo totum ponant quod petitur: Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciat. Id est, propone illi quidquid volueris, & dum speres in eo, dum confidas in eius bonitate & providentia, certus esto quod de re proposita statuet, & ordinabit, quidquid erit convenientius. Et auxiliabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & salvabit eos, QUIA SPERAVERUNT IN EO Dulcis causa, inquit sanctus Bernardus, Attamen efficax, attamen irrefragabilis. De quacumq; tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos. Ecco numerata tribulationes, secundum multitudinē eorum

Pf. 36.

Ibid.

In Pf. 90.

consolationes eius latificabunt animam tuam, dummodo ad alium non convertaris, dummodo slames ad eum, dummodo speres in eum, nec humilis aliquid vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum.

O suavitatem divinæ providentiæ quæ se in te tam facili, tam profusè communicat! quid facilius quam in eo sperare qui potest omnia & qui promittit omnia in se sperantibus? Et tamen quàm pauci sunt qui verè sperent in Domino.

II. PUNCTUM.

SED qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis confidit Deo.

In hoc enim est præcipuè confidentia, ut quid quid accidat, non defectu auxilij, non defectu potentia vel bonitatis divinæ id credatur accideret, sed alia ex causa quam iustè permittit Deus ad maius nostrum bonum. Ipse enim dixit; non te deseram neque derelinquam, ait Apostolus, ita ut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. At certè cum id dixit Deus, non sic intellexit aut intelligendum voluit, quasi nihil mali accideret illis quos protegeret; fuerunt enim ex his multi submersi aquis, igne consumpti, & aliis obnoxij calamitatis, licet expresse dixerit: Cum transferis per aquas tecum ero, & cum ambulaveris in igne, non combureris. Verè tamen dixit Deus non defuturum, nec revera defuit sicut dixit: quia dū comburentur, illis adfuit; & tū ipsos comburi cū adesset Deus, & cū sic fieri vellet, erat illis melius quam si combusti non essent.

Ex quibus illud patet quod dicitur, in hoc præcipuè defectum confidentia verti, Si quis nimis timet, ne ipsi desit Deus. Ut sicut propriè confidentia tum esse dicitur quando firmè speratur nunquam defuturum Deum sicut promissit; sic diffidentia aut defectus confidentia tum esse agnoscat, quando dubitatur vel quando nimis anxie perimescitur nūm forè desit, quasi non posset, aut quasi nollet adesse. Quod quidem accidit Moyse percutienti perram & Aarone fratri eius, unde & ipsi percussi sunt hac animadversione, ut terram promissionis propterea non sint ingressi. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo illis.

O pavendum supplicium deficientis confidentia

tiæ! o tremendum exemplum divinæ severitatis in eos qui sic deficient!

III. PUNCTUM.

Quoniam nimis igitur timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit. Quia non satis confidit Deo, quod est Deo deesse, & non satis Deo confidere sic indicat quod nimis timeat in suis necessitatibus ne sibi desit aliquid; aut si forte, Deo sic permittente desit aliquid, ne tū desit divina providentia, ne tū desit eius potentia vel bonitas, quod certè est impium cogitare, & quod valde timendum est, ne tacitè cogitet, quisquis nimis timet. Quid timidi estis, modica fidei? Cur nimis timetis nisi quia non satis confidunt Deo? Aut cur non satis confidunt Deo nisi quia non satis bene cogitant & sentiunt de illius potentia vel bonitate? Nisi quia nimis timeant ne forte nolite; ne forte non sit satis benevolus? Nam si certò sibi persuaderent illum affuturum, aut illum æquè bonum ac potentem ut adesset & confortet, quid timerent? Hoc autem timere, hoc sentire, hoc cogitare ne non satis bonus sit aut benevolus Dominus, certè est ita sentienti timendum & tremendum sive quod valde offendat Deum, sive quod ita offensus graviter puniat offendentem. Timidis & incredulis pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure quod est mors secunda.

Nemo vos seducat in anibus verbis propter hæc enim, venit ira Dei in filios diffidentia. Vide quænam sint illa inania verba, & quam damnose te seducant. Vide quid mundus contra veritatem propositam obiiciat, quid caro, quid amor proprius unde est ille tuus nimis timor. Quare sic times cum nihil accidat nisi volente aut permittente Deo? Revolve hic iterum quæ supra dicta sunt: times paupertatem, times opprobrium, times morbos, times mortem, times aliquid simile. Inania verba sunt, timores nocturni sunt; non evenient hæc forte mala: sed esto veniam, nonne est moriendum? Nonne est aliquid patiendum in hac vita? Putasne malū esse, pati? Putasne paupertatem esse miseriam? Inania verba sunt, sic urge pluribus: & perge tibi proponere quantum seducant, nempe alios sensus de bonis & malis inducant quàm Christus in Evangelio docuerit: alios de bonitate Dei motus quàm vera pietas excitet, admovent; quasi hoc sit tantum Deo esse bonum & benevolum si nos ab omni temporali

Iosue 1.
Lebr. 13.

Is. 43.

Num. 20.

Matth. 8.

Apo. 21.

Ephes. 5.

rali malo liberet, & quidquid caducum petierimus, indulgeat, atque in concupiscentijs nostris nos fovcat. O seductionem pessimam! O formidandam bonitatem! *Corripit me Domine, verumtamen in iudicio, & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me.*

Nunquam disjungas confidentiam à timore, nec timorem à confidentia. Time ne nimis timeas quod non est timendum : & non fans timeas quod est verè timendum. Sicut times Deū sic ille prorsus confide quia sic timeris, sic colitur Deus per fidem & confidentiam. Sic aperte Sapiens: *Metuentes Domini suscinere misericordiam eius, & non desectatis at illo, ne cadatis; qui timeatis Domini, credite illi, & non evacuabitur mer-*

ces vestra Qui timetis Dominum, sperate in illa, & in oblectationem veniet vobis misericordia.

Videri possunt quæ de fiducia frequenter alibi proponuntur.

Vera fiducia confidenti nunquã infida.

In 2. parte, Feria 3. Hebdom. 4. post Octavas Pasche.

Non certius in spem itur quam contra spem,

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 7.

Ad hæc autem verba de acceptis & multiplicatis panibus:

Et accipiens septem panes gratias agens fregit & dabat discipulis suis, ut apponerent, & apposuerunt turbæ, & manducaverunt & saturati sunt, & sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Marci 8.

Opportuna forentiæ Veritates Practicæ.

Si vis quod non habes, da quod habes.

In 1. parte, Dominic. 2. post Epiphaniam.

Nunquam melius homo sibi prospicit, quam si minus sibi prospiciens, totum se in Deum suaque omnia projicit.

In 2. parte sexto Decembris, paulo aliter expressis terminis.

Non tam spectatur quid dones in divinis, quam quid non dones.

In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 8.

Quod præsertim spectat Christus: non est quid ad se afferas sed quid à te auferas.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 13.

Ars omnium artium quaestuosissima, est eleemosyna.

eleemosyna si indigentibus erogetur Sanctus item Cyprius Alexandrinus: *Liberalitas nobis hoc miraculo commendatur, & quasi magna voce dicitur, quando plura dabis liberaliter, ac misericorditer, tanto tibi plura largius confluent. Nam & ait sanctus Leo: ille qui in suis pascitur, quæ potius augere dando, potest multiplicare sumendo. Et rursum: In omni hoc opere, illa intervenit manus, quæ panem frangendo auget, & erogando multiplicat.*

Cum hæc autem eleemosynæ virtus & efficacia varijs exprimi possit verbis & sensibus, tum quæ aucto illo ex ore profluxit Veritas de arte omnium quaestuosissima, convenientissimè proponitur, & ex eodem facillimè declaratur: *Si enim, inquit, artis est, ad aliquam utilitatem pervenire: Eleemosyna verò nihil est utilius: clarum est profecto quod ars, & omnium artium est optima.*

Talis autem ratio inatio sic procedet planius, & in sua partes distribuetur æquius:

Illæ est omnium artium quaestuosissima quæ minori sumptu majorem facit proventum.

Sed Eleemosyna minori sumptu majorem facit proventum.

Ergo est ars omnium quaestuosissima. Nec proinde timendum ne quid inde rei domesticæ dederatur.

Quod sane motivum adjunctum aliis plurimum valet ad exercitium bonorum operum,

Q 3

estque

Serm. 1. de
Jejun. decem
mensis,
& collectis
Serm. 10.
de Quadr.

10.

Ecclesi. 2.

6. 8.

21.

50.

Homil. 33.
ad Pop.

150. Homil.
39.

1. 2. in Iohann.
4, 18.

CELEBERRIMUM est S. Joannis Chrysostomi dictum, quod ut apertius appareat cum propositis Evangelij verbis convenire, præmitti debet illorum Patrum sententia qui hanc panum multiplicationem sensu quodam morali referunt ad eleemosynæ compensationem & commendationem. *Saturata sunt tanta millia, inquit S. Augustinus, & nihil innotuit, & crevit eis civitas, dum impenditur victus, sic & e-*

Serm. 1. de
Colossis.

estque illud primum quod sic proponit S. Leo: Multa diuinarum scripturarum testimoniis ad-
cemur, quantum elemosinarum meritum, & quan-
ta sit virtus. Certum est enim unumquemque nostrum
anima sua benefacere quoties misericordia sua in-
opia succurrit aliena. Prompta ergo & facilis dile-
ctissimi apud nos largitas esse debet. si credimus sibi
unumquemque, id prestare quod indigentibus tribuit.
Quasi diceret, tametsi suppetunt ex scripturis
multa & eximia quibus ad beneficentiam per-
mouemur, quia tamen inani iacturæ metu hinc
retardamur, tollendus est iste metus, ut simul
tollatur tarditas in largiendo. Tunc enim nihil
erit quo minus prompta & facilis ejus evadat
largitas, qui firmè semel sit persuasus nihil adeo
sibi largitate sua deperire, ut potius multum ac-
creseat.

Tob. 12.

Matth. 19.

Luc. 16.

1. Tim. 6.

Cum autem in prima propositione nihil pos-
sit esse dubii, hoc unum ex secunda superest de-
monstrare, quod inter omnes artes elemosyna
minori sumptu maiorem facit proventum. Tres
autè modi sunt quibus id patet: Primus est, cum
elemosynæ tam certò promittitur regnum cœ-
lorum, quam crebriò repetitæ habentur in scrip-
turis hæc promissiones: *Elemosyna facit inueniri
vitam æternam: DA pauperibus & habebis the-
saurum in celo; FACITE vobis amicos de mam-
mona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos
in æterna tabernacula. DIVITIBVS hujus sæculi
præcipit facile tribuere, communicare thesaurisare,
sibi fundamentum bonum in futurum ut appre-
hendant veram vitam.*

Sap. 11.

Qualis enim ille est, Deus immortalis, qualis
ille proventus, qui promittitur elemosynæ,
quæ quando ex tota rerum universitate conflu-
retur, quid tandem illa est rerum universitas præ
celo potiundo, præ vita consequenda æterna,
præ regno beatorum possidendo? *Tanquam mo-
mentum statera, inquit Deo Sapiens, sic est ante te
orbis terrarum, & tanquam gutta voru antelucani
qua descendit in terram; At certè non exigitur
totus terrarum orbis, ut cœlum promittatur &
derur, non centesima, non millesima, non definita
quælibet ejus portio petitur, sed qualis illa
cunque fuerit particula, vel unius frigida potus
aquæ, quale quantumque est regnum cœlorum,
huc tantillæ sitientibus datae aquæ totum promit-
titur, totum traditur, totum in æterna relin-
quitur sæcula possidendum!*

Serm. 1. de
Colossis.

O mira providentia & bonitas Creatoris, exclama-
mat S. Leo, ut uno facto duobus velles esse succur-
sum. Viro scilicet miserando & miserenti. Nec

reticendum quod ait S. Petrus Chryologus: *Mar-
tus pauperis, Abrahæ sinus est ubi quidquid pau-
per accipit, mox reponit. Thesaurus cælestis ma-
nus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat reponit
in cœlum, thesaurisare, inquit, vobis thesauros in
cælo; manus pauperis est gazophylacium Christi,
quidquid pauper accipit, Christus accipit. Da ergo
homo pauperi terram ut accipias cœlum. Da num-
mum ut accipias regnum, da micam ut accipias to-
tum. Da pauperi ut des tibi, quia quidquid pauperi
dederis tu habebis, quod pauperi non dederis, habebis
alter. Notanda certè sententia.*

Serm. 8.

Secundò, quia fortè dici posset non elemosy-
næ sed alius simul infusus & acquisitis virtutibus,
aut gratis & Sacramentis concedi beatitudinẽ,
age videamus in peccatore vel infideli destituto
prorsus omni alio promerendæ beatitudinis vi-
tulo, quia potius multis jam nominibus sit infe-
rorum reus; videamus inquam quid possit elee-
mosyna: videamus quidquid est utique quaque
necessarium ad miserandum damnandi statum
cum beato permatandum, illud posse ac re ipsa
efficere. Quid illud tandem est? Enumera gradati-
m omnes quæ requirantur ad infidelem animam
vel peccatricem, gratias & virtutes siue quibus
præveniat ad fidem, siue quibus adjuvetur ad
relapsionem, quibus confortetur ad periecy-
rantiam, quibus excitetur ad diuinarum actus
virtutum, & quælibet Christianæ mentis officia,
quibus contra cunctos roboretur hostes: videbis
sigillatim omnia vel universum in Scripturis ita
promitti & dari elemosynæ, nihil profus illi ut
negetur quod vel desiderari possit, vel concedi
ad perfectè beatæque vivendum.

*Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere, sic Tob. 4.
enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini: quo-
modo potueris, ita esto misericors: si multum fueris,
abundanter tribues; si exiguum tibi fueris, etiam ex-
iguum libenter impartiri stude. Præmiū enim bo-
num tibi thesaurisat in die necessitatis, quoniam e-
lemosyna ab omni peccato & à morte liberat, &
non patietur animam ire in tenebras. Fiducia ma-
gna erit coram summo Deo, elemosyna omnibus
facientibus eam.*

*Ignem ardentem extinguis aqua, & elemosyna Eccl. 3.
resistit peccato: & Deus prospicitor est ejus qui red-
dit gratiam: meminit ejus in posterum, & in tem-
pore casus sui interveniet firmamentum.*

*Pauperi porrige manum tuam ut particietur Ib. 7.
propitiatio & benedictio tua.*

*Elemosyna viri quasi signaculi cū ipso, & gra-
tia homini quasi pupillæ conservabis. Quasi sigil-
latus*

lum esset, vel quasi syngrapha sigillo Dei ob-
gnata, ut stato tempore, mercedem ei rependat.
Quod & consequenter confirmans. Conclude,
inquit, elemosynā in corde pauperis, & hac pro te
exorabit ab omni malo. Super semitū potentis, & su-
per lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit.

Serm. 50 de
Temp.

ET alia multa sunt, inquit S Augustinus, Di-
vini eloquij documenta quibus ostenditur multū
valere elemosynam ad extinguenda & delenda
peccata; proinde illis quos damnaturus est, imo
plus illis quos coronaturus, solas elemosynas im-
putabit tanquam dicens, difficile est ut si examinē
vos & scripserit diligenter facta vestra, non in-
ueniam unde vos damnem. sed ite in regnum: esu-
riui enim, & de ditiū mibi manducare. Non ergo
itis in regnum quia non peccastis, sed quia vestra
peccata elemosynis redemistis. Non certē magnis
elemosynis, cum de cibo & potu ac similibus
cuiuslibet obvis expressa fiat mentio; magna verō
& multa redimantur peccata, cum alio quin,
nisi factis elemosynis redempta essent, sempiternis
fuisent in inferno lucenda supplicijs.

Tertio denique quod supradictis additum,
valde illustrat propolitam quæstionem, non cæ-
lestium modō rerum elemosyna proventum facit
maximum ex minimis quas largitur rebus,
quod certē multum est; sed ipsorum etiam tem-
poralium tantam aduenit copiam, commo-
dorum, quantam nulla possit ars alia suo compara-
re artificio. Quod quia vix credi posset, idcirco
pluribus & Scripturæ & Patres in eo firmiter de-
cernendo, insistant.

Nec mirum quidem esset, si veteres tantum
scripturæ quæ carnali populo carnalia & tem-
poralia magis proponebant, istud additarent &
identidem inelamarent: Quoniam Dominus re-
tribuitis est & septies tantum reddet tibi. Hoc est
multoties quam dederis; sed quis non miretur
cælestium & temporalium affectu totum Dominū
de his etiam temporalibus loqui sic abundanter,
Luc. 6. Date & dabitur vobis, mensuram bonam & con-
fertam & coagitatam & superessentiam dabunt
in sinum vestrum: eadem quippe mensura qua
mens fueritis, remittetur vobis. Quod & egregia
similitudine representabat Apostolus, Qui par-
et seminat parit & metet, & qui seminat in bene-
dictionibus de benedictionibus & metet. Tū pau-
lo post: qui autem administrat semen seminanti,
& panem ad manducandum præstabit, & multi-
plicabit semen vestrum & augebit incrementa
frugum iustitiae vestrae.

SEMEN est elemosyna, Divus ait Christo-
stomus, quia non est sumptus sed redditus. Sic & S.

Augustinus: Pœcundus est ager pauperum, cito
reddit donantibus fructum. Si vis esse mercator
optimus, fuerator egregius, da quod non potes re-
tinere. S. etiam Leo: Constans esto Christiane lar-
gitor; da quod accipias, sere quod metas, sparge
quod colligas, noli metuere dispendium, noli de du-
bio suspirare proventu. Substantia tua cum bene
erogatur augetur. Quamvis enim non habeas ni-
si quod acceperis, non potes tamē non habere quod
dederis. Qui ergo pecuniam amat, & multiplicare o-
pes suas immodicis optat augmentis, hoc potius san-
ctū fœnus exerceat, & hac usurariū arte ditescat.

Quæ plura de his videri possent, quia sunt ob-
via, prætermittuntur, satisque patet ex dictis
quod erat demonstrandum, talem inter omnes
artes esse elemosynam quæ minori expensa
maiores fructum referat, ac proinde magis esse
quæstuosam. Quod & plurimum confirmatur
ex his quæ affert declarando suo dicto Divus
Chrysostomus; Et artium quidem secularium,
inquit, unaquaque suum habet quod accepit meri-
tum, ubi gratia, agricultura pascit, textoria ve-
stit, invid vero nec hoc ulla potest à semetipsa vobis
conferre. Vi si libet, agriculturam examina primæ,
nam nisi lignem habuerit & vomerem, falcem,
securim & alia plura mutuetur: & carpentariā
ut aratrum pangat, & jugum parat & plastrum,
ut spicas excutiat: & corviam ut & lorum fa-
ciat: & edificatoriā ut & arantibus tauris sta-
bulum adificet & serentibus agricolis domum: &
succisoriā ut ligna secantur: & pistoriā: post
hac omnia nusquam apparebit. Similiter & textoria
cum aliquid faciat, multas secum artes con-
vocat ut propolita secum expediant: quod si non
acceserint, & manum porrexerint, hac quoque si-
militer ut illa remanebit inops. Et artium quæque
alterius indiget artis: cum autem oporteat misere-
ri, nihil aliud nobis opus est, sed sola voluntas est
necessaria.

Quod si dicas quod pecunijs opus est & habita-
tionibus, & vestimentis & calceamentis: illa lege
Christi verbi quæ de vidua dixit, & ab angustia
desiste: licet valde sis pauper, & mendicantibus
pauperior, si duo minuta contuleris, totum expla-
sti est: si des panem eum habens solum, ad perfectio-
nem artis venisti. Hanc itaque suscipiamus artē
& scientiam, & obeamus, melius est enim hanc
scire quam esse regem & diademate coronari: non
enim est hac sola etus præcellentia quod aliarum
non indiget, verum & diversarum rerum est
expeditoria & multarum quidem & omnigena-
rum. Dornos enim adificat in cælis semper man-
surus, & qui se consecuti fuerint, docet quem ad-

Serm. 75 de
Verb. Dom.

Serm. 6. de
Ieiunio.

Homil. 33.
ad Pop.

Luc. 21.

H. 29.

Ecclesi. 35.

Luc. 6.

2. Cor. 9.

modum immortalem fugiant mortem & tibi thesauros donat qui nunquam assumuntur, sed omnem damnatum effugiunt tam à latronibus quam à verminibus & tempore. Si quis circa frumentorum conservationem hoc solum se docuisset, quid non reddidisset, ut in absumptum multos annos posses conservare frumentum? Ecce autem hac non in frumento tantum, verum & in omnibus docet & quomodo paria, & anima & corpus indiminuta conserventur ostendit.

Et quid opus est omnia particulatim dicere huius artis merita? hac namque te docet quomodo possis simili Deo fieri, quod est omnium summa bonorum. Vides quomodo non unum huius est opus sed multa? Non alterius indigens artis domos aedificat, texit vestes, in absumptos parat thesauros, facit ut mors superetur, diabolum cohibet, Deo reddis similes. Quid igitur hac arte fuerit utilium? Nam alia quidem cum dictu & cum praesentis solvuntur vitia, & morbo laborantibus artificibus nusquam apparent, & earum opera durare non possunt, & laboru indigent & laboris multi, & aliorum mille: hac autem cum mundus praeterierit maxime tunc apparet, cum fuerimus mortui, maxime tunc coruscet & opera monstrat à se gesta, nec laboru indiget nec alterius huiusmodi cuiuspiam operationu: verum & egrotante te fructum affert & annis confecto & ad futuram vitam emigrat, nec unquam te deserit. Hac & Sophistis & Oratoribus potentiorum te efficit. Nam illi quidem in sua praecellentes artibus multos habent amulos: hac autem pollentes, infinitos habent proseorantes: & illi quidem hominum assibunt tribunalibus, injuriam patientibus exhibentes patrociniu, at frequenter injuriam facientibus: hac autem Christi adstat tribunali, non tantum patrocinians, verum & ipsi persuadens iudici, ut teo patrociniu praestet, & pro te sententiam ferat: & licet millies peccaverit, coronat & victorem promulget. At enim Deus, datus elemosynam, & omnia erunt munda.

Et post multa: Hac qui hic erogas, illic sunt, repetitur mutuum, focius & debitum. Nam Chirographa tibi Desu se, it, aut enim, qui miseratur inopu, foverat Deo. Arrhabonem tibi dedit & vades & hoc cum Deu sit, Quem arrhabonem? Praesentia vita sensibilia, spiritalia futurorum primordia; quid itaque differet & corpes, cum jam tanta recepisti & hac expectas?

Quò etiam illud ejusdem referas, Hic eruditur ut magna in dandis elemosynis largitate utamur, quo datu parvis adipiscamur magna. Quomodo enim paria sunt, dis obsecro date parum argenti & obtinere peccatorum remissionem? Pascere esurientem, & in die illa horribili fiduciam assequi & audire verba nulli regno conferenda, esurivi & dedisti mihi quod comederem. Et nonnullis interjectis: talia, inquit, animadverentes, ita respiciamus pauperes quasi operarios qui occasiones salutis dare nobis possunt & ea largiter, hilarique promptitudine cum eis communicemus.

Sanctus denique Prosper ubi agit de promissionibus Dei & praesertim de ista Christi quae habetur Lucae undecimo: Veruntamen quod superasti, dato elemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis sic accommodatè concludit: O quam breve compendiosumque sacrificium quod intrinsecus atque extrinsecus totumque hominem mundat; Tum inter varia quae conglobat elemosynae commoda, hac, inquit, fovet Deum, hac continet regnum caelorum; hac est qua discernit agnos ab haedu: hac est qua ad dexteram collocat iudicium; hac angelu sociat; hac ex servis filios Dei fieri praestat. Concurrunt omni ex genere peccatores, concurrunt omnes ex vitii erroribusque leprosi; concurrunt omnes quolibet flagitio maculati, atque immundi patientes: concurrunt ad tam magnum compendiosum, utileque sacrificium cum omni laetitia offerentes. Hilarum enim datorem diligit Deus. Prout quique quod offerat, habuerit, hoc offerat munus. Quod ita noster princeps sacerdotum insituit, acceptumque pra omnibus esse mandavit, ut usque ad duo minuta calicemque aqua frigida mensurata huius perduxerit sacrificij, pacem promittens, & si hac desunt, hominibus bona voluntaria.

Licet porro hac ita sint & quamcumque suis affecto rebus multum valere possint ad persuadendam in pauperes largitatem, quia tamen ad hanc persuasionem divina est opus fide quae in multis est valde modica; idcirco qui nimio rerum suarum tenentur affectu, vix se persuaderi patientur: unde, & quibus Christus panem & pisces multiplicavit, ijerant, qui suis ita rebus reuerant ut omnium obliti de uno sequendo Christo vel de sua una salute negotianda moverentur; quamobrem hac opportuna etiam videtur Veritas Practica:

Rom. 13.
in Gens.Parte 2.
c. 7.

Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes.

RATIO EST. Quia vix satis affectus eris in pauperes, si ex parte tantum necessitatibus eorum prospicias; & qua etiam parte prospicias, multum deficias.

Sed nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicias; & qua etiam parte prospicias multum in illa deficies.

Ergo & vix satis affectus eris in pauperes; nec quod debes exsolves, nec te omnia misericordia sanam fructu privabis, sed te culpa reum & poena consequentem consues.

PRIMA propositio probe intellecta, probe probata est; atque etiam ut apertius intelligatur, non est longiori opus discursu. Quis enim illum satis affectum erga iustitiam & suos creditores credat, quibus cum debeat centum quae possit commodè reddere, reddat tantum quinquaginta quae non sint etiam satis probati pretii? Quis illum satis affectum ad pietatem & obedientiam pronuntiare auserit, qui cum totam probet & deberet quadragesimam jejunare, mediam tantum observet, & laxius quam jejunii leges ferant, Nonne propterea condemnatus est Saul, quod ex duobus quae à Samuele mandatis acceperat, unum penitus non praestitit; & aliud ex parte tantum explevit? Nonne hoc erat eorum vitium quibus Dominus per Prophetam: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra.* Et quibus per seipsum: *Va qui decimatis mentham & anethum & cymimum, & reliquistis quae graviora sunt legi, iudicium, & misericordiam & fidem. Haec oportuit facere, & illa non omittere.*

Sic planè cum ex multis, ut post dicitur, partibus, necessitati pauperum sit à nobis prospiciendum: quis credat suo satis muneri facere, si cum possit & teneretur omnes explere partes, unam tantum attingat, in qua etiam obeunda, multum deficiat? Vos non intratis, nec introeuntes sinu iurare. Q. d. Dominus: cum utrumque praestandum esset, neutrum facitis. Et licet in introducendis aliis videamini vestram conferre iadustriam; vos tamen in hac parte ita deficitis, ut nihil restet quod praestetis. Quod illud spectat: *Omni habenti dabitur & abundabit ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo:* Unde sequitur: *& inutilem servum esse in tenebris exteriores. Nempe inutilis servus qui quod debet non facit; & qui quod etiam facit, non bene facit.*

Haynesius pars tertio.

IL PUNCTUM.

SED nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicias; & qua etiam parte prospicias, multum deficies.

Pauperem affectu esse, perinde est, ac non affectum esse divitiis. Sicut enim dives in Scripturis dicitur, non is tantum qui divitias possidet, sed qui vel cum affectu possidet vel possidere desiderat, vel non possidere metuit: sic pauper spiritu & affectu qui si ve careat, si ve abundet divitiis, aulo earum affectu tenetur. Unde est illud Sapiētis: *Est quasi dives cum nihil habeat: & est quasi pauper cum in multis divitiis sit.* Nisi tu autem sis ita pauper & nullo plane inordinato affectu circa divitias movearis, ex parte tantum necessitatibus pauperum providebis: nam illa inordinata cordis affectio, si te omnino non impediatur largiendo aliquid, obstabit tamen quò minus tantum largiaris, quantum necesse est, seu quantum pauperis exigit praefata necessitas.

Vel enim simulabis te nescire, vel non posse, vel esse alios qui commodius possint: aut denique non teneri, licet esse possit praecipuum quando videlicet satis apparet pauperum extrema indigentia. Tunc enim illud divinum valet praecipuum: *Ego precipio tibi ut aperiās manum fratri tuo egeño & pauperi qui tecum versatur in terra.* Id est, quem nosti pauperem. Alioquin, si non parvis sit, occidisti, ait S. Ambrosius, refertque D. Thomas, ubi de his expresse agit. Jam verò quid est quod tunc à dando te avocet nisi affectus depravatus? Cum enim, ut supponimus, non ignores extremam illam pauperis necessitatem, cum probe possis illi succurrere, cum satis scias quanta inde luera vel detrimenta importentur, prout debi: um persolveris vel neglexeris, quid est quod illud negligas, nisi quia nolis? aut quid est quam obrem nolis, nisi quia nolis illud amas quod esset dandum? Rectè enim D. Augustinus: *Cum super sua terrena diliguntur, arctius adepta quam concupita eversingunt: aliud est enim nolle incorporare quae desunt, aliud jam incorporata divellere.* Quod si dicas te nescire unquam extremam egeni necessitatem, vide quid dicas, & hic vide fallaciam quam Dominus vocat divitiarum: sic enim divitiæ fallunt te amantes, sic inducunt illos in eam mentem ut sibi fingant se nescire quod sciunt, vel quod scire possunt, & quod nescire peccatum est. Quod aptè Sapiens sic expressit: *Ani-*

Prov. 13.

Deut. 15.

2. 2. 9. 32.

a. 5.

Ep. 43.

ProV. 13. *ma dolosa errant in peccatis: Iusti autem misericordes sunt, & miserentur, id est, qui non sine ceteris ambulant, sibi fingunt non id esse peccatum quod appetunt: qui autem iusti sunt & sinceri nihil tale fingunt, sed quando exercenda est misericordia, tunc illam verè colunt & exercent.*

Laz. 2.

Quod si etiam dicas te non semper posse, te tuas habere necessitates quibus provideas, vide hic iterum quam sint fallaces tuæ divitiæ seu divitiarum cupiditates; vide an quas dicis necessitates, sint meræ vanitates, & profusi sumptus; vide nùm tibi quadret illud Prophetæ, quamque sic expavefcendum: *In aliis tuis inventum est sanguis pauperum & innocentum;* Id est, in laxis illis vestibus quæ ne deessent, illud pecuniarum exhaustum est quod multis alendis pauperibus sufficiebat & cujus defectu perierunt.

Aut si forte mavis in futuros & impendentes adversos casus quod non largiris reservare, ac dum interim fame pauperes enecantur, tu vanas tuas sollicitudines quas mentito nomine vocas necessitates nutrias ac sustentas, an te tuo parabis solum debito? Cave id putes, nam vel hoc solo nomine quo sunt superflua quæ tu reservas non sunt tua sed pauperum, quo sensu dixit sanctus Basiliius, & refert etiam Divus Thomas loco supra memorato: *Panis est famelicis quem tu tenes; nudi tunica quam in conclavi conservas: discalceati calceus qui penes te marcescit: indigentis argentum quod possides inhumatum.* Et horum radix malorum sola est cupiditas non repressa, solum illud quod non sis affectu pauper.

AT QUE ut etiam liberalius tecum agam, quam tu agas cum egenis: non immorabor diutius in his quæ à te omittuntur; nec ultra quærã an satis sit quod largiris, sed quali animo largiaris videamus: & quod est alterum propositionis caput, *quam multum in hac etiam parte deficiat quam obire videris,* expendamus.

Ecclesi. 32.
Rom. 12.
2. Cor. 9.

Nonne quod in largiendo præcipuè commendatur, est, hilaris ac promptus animus, qui quod agit, libenter agat? Nonne sic expresse Scriptura; *Bono animo gloriam reddo Deo: tu omni dato hilarem fac vultum tuum. Qui miseretur, in hilaritate. NON ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorum diligit Deus.* Nonne quibus illa deest in tribuendo hilaritas multum illis deest in hoc ipso quod tribuunt? At responde, quibus illa deest hilaritas, nisi quibus ipsa deest de qua nobis hic quæstio, *paupertas spiritus & affectus?* Nonne quanta est rei dandæ cupiditas, tanta est data tristitia? & quando est illa major

tristitia, tantò est illa minor hilaritas quæ summa esse debuerat?

O quam verè sanctus Augustinus; *Plerumque sit à tristibus & murmurantibus ut carant te alio interpellant, non ut reficiant viscera indigentis. Si panem dederis tristis, & meritis perdis disti.* O pavendam sententiam.

In Ps. 40.

III. PUNCTUM.

HINC igitur evidenter patet quod nisi pauper affectu fuerit, vix satum affectum erit in pauperes: Vix satisfacies debito succurrendi pauperibus in extrema illorum necessitate: vix illud faceberis debitum; vix illam agnosces necessitatem; aut si quam forte agnoscis, dolebis te id scire quod ignorare non potes, & quidquid in illo dolore dones, donum ira detereatur, ut fructu suo careat. Hinc aptè Sapiens; *Qui amat divitias, fructum non capiet ex eis,* Nam vel amore, sibi eas reservabit: vel amorem earum reservans non nisi tristis dabit quidquid dederit: quod utrumque perinde est infructuosum. Unde & Ailius etiam opportuè: *Nihil est iniquius,* inquit, *quam amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet, quoniam in vita sua projecit inima sua.* Quasi diceret, mavult pecuniam quam animæ salutem: pecuniã illã quam sibi servat, sibi suam vendit & perdit animam, dum magis prospicit conservandæ pecuniæ quàm servandæ animæ. Qua profectò in te videtur omnem exuisse humanitatem & sine ullis misericordiæ visceribus crudelem vitam ducere.

Ecclesi. 5.

Ecclesi. 10.

Quod & Propheta, more suo, sic insigniter obvelavit: *Es dixit Ephraim; dives effectus sum, inveni idolum mihi:* Nempe divitias seu divitiarum affectum quem ut idolum odit, qui non est pauper affectu & velut quidam idololatra, quæ sunt divini cultus & salutis animæ, penè videtur abjicere.

Osee 12.

Quamobrem, *Divitias si affluant, nolite cor apponere,* si cor non apposeris, facile fluent è tuis manibus in manus pauperum; si verò consideraveris quã inaniter aliunde fluant, non minus facile persuaderis cor illis tuum non apponere, ne tu cum illis effluas & pereas. Sic illa duo simul inter se conveniunt, *cor non apponere divitis, & divitias libenter elargiri,* ut utrumque sibi vicissim serviat & obsecundet. Non est videlicet divitiis cor apponendum ut illis libenter largiaris: Si verò etiam libenter largus fueris, sic disces cor non apponere: Quemadmodum *aisaïo facit præcepta servare,* ut ait sanctus Augustinus, & *præcepta servata faciunt dilectionem:* sic de contemptu

Ps. 62.

1782. in
Leon.

temptu pecuniarum ad eleemosynas, & de eleemosynis ad contemptum pecuniarum. S. Joannes Chrysolost. Dans, inquit, eleemosynam sicut oportet dare, dicit aspernari divitias: Qui pecunias didicit aspernari, malorum radicem excidit: itaq; non minus accipit quam praeferat beneficium, non eo solum quod debitum est restituitur sit eleemosyna reposita, verum & quod anima sapiens & alta fiat & divites. Qui dat eleemosynam dicit non admirari pecunias, neq; aurum. Hac autem instructus mente

Hom. 36.
ad pop.

maximum in caelum ascendendi principium accipit, & innumeras contentiones, & litis, & invidia, & tristitia sustulit occasiones; Atque in unum multa contrahens: Cum velit pauper fieri, sua purgas oculos anima. Quasi diceret, quod purgatus animae oculus contulit acquirendae paupertatis: hoc acquisita paupertas refert oculo animae magis ac magis semper purgando.

De his vide plura, Verbo Eleemosyna, in hac & sequenti parte.

HAC Hebdomada, quae supersunt consideranda ex sermone Domini, referuntur ad septem Petitiones Orationis Dominicae, ibidem expressas, quibus quia singula vitia quae dicuntur capitalia opponuntur; ex hac potissimum oppositione veritates practicae deducuntur.

FERIA SECUNDA.

DE PRIMA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, CUI SUPERBIA OPPONITUR.

Sanctificetur nomen tuum. Matth. 6. & Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Primae petitioni prima se opponit superbia; quod illa petit, hoc illa impetit.

RATIO EST, Quia quid prima petitio petit, est, ut ante omnia divinum celebratur nomen.

Atqui hoc prima impetit & expugnat superbia.

Ergo prima petitionis prima se opponit: & quod illa recte petit, illa directe impetit. Unde profecto est, ut, quam sit damnosa superbia, manifestum agnoscatur.

I. PUNCTUM.

IN duobus Evangelij locis ac diversis, ut putatur, temporibus, pronuntiata est haec caelestis & divina oratio, quae Domini seu Dominica nuncupatur. Primum quidem hic continuans suum sermonem Dominus, tunc vero post interrogatus de orandi modo, sic ubiq; nos idem edocet, Cum oratis dicitis, Pater noster qui es in caelis, Sanctificetur nomen tuum. Haec est prima petitio de qua prius quam mediteris, agnosce hic & venerare in Christo Domino tria illa notissima Divinitatis attributa, quorum primum est Bonitas quae in eo apparet, quod ita particulatim & distincte nos docere voluerit quid esset orandum. Secundum est Sapientia quae relucet in admira-

Luc. 13.

bili structura huius orationis, in qua & precatio bonorum, & deprecatio malorum tali ordine connectuntur, ut quae sunt potiora, praecedant; & sic paucis omnia verbis comprehendantur, nihil ut desit petendum, quod non in aliqua petitionum includatur. Tertium est Potentia quam manifeste declarat, promittendo certum huic orationi effectum, dummodo sincere, ex animo, & non fictè pronuntietur. Non enim omnes sincere orant, non omnes ex animo volunt quod ore postulant, aliud ore petunt, & aliud corde appetunt. Septem nequitiae sunt in corde viri, ut ait Sapiens, id est septem capitalia vitia quae septem petitionibus huius orationis dominicae sic opponuntur, ut vel non sit pronuntianda oratio, vel deponendum vitium. O felicem necessitate deponendi vitij cum quo nec ipsa legitime possit oratio dominica pronuntiar!

Prov. 26.

Ac primae quidem petitioni primum se opponit vitium, nempe superbia, quae hoc ipsum plane expugnat & impetit quod illa petit. Quid est enim quod prima petit petitio, quid est dicere, quid est à Deo petere, cum illi dicitur: Sanctificetur nomen tuum? Expende accuratè, & discere illud esse quod primum est ex omnibus desiderandis optandum & petendum; nempe ut agnoscatur Deus ab omnibus, ut ante omnia divinum celebretur nomen, ut de Deo omnes magnifice sentiant & loquantur: ut quàm sit sanctus, quàm

R 2

bo.

Dan. 6.

bonus, quam colendus omnibus innotescat, & revera cum omnes ita colant & prædicent, Tremiscant & paveant omnes Deum Daniels, ipse est enim Deus vivens & æternus in secula.

Sic dicitur sanctificari nomen Dei, ut interpretatur S. Augustinus, quatenus Dei notitia talis habeatur, ut non nisi sanctus prædicetur & nihil de illo nisi sanctum cogitetur & dicatur. Nihil denique sanctum in unaquaque creatura putetur, nisi ab illo sanctitatem derivet: ac proinde omnis omnium Sanctorum gloria in illum referatur. Adde vero D. Chrysostomus, sic perfectè sanctificari nomen Dei, si per sanctam nostram vitam agnoscat esse sanctus, si nos ita sanctè vivimus, ut ex sanctitate vitæ nostræ agnoscant omnes gentes sanctum esse Deum nostrum, & cum unum colendam S. c. f. s. orabat Sapiens:

Ecl. 36.

Sicut in conspectu agrum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus, quoniam non est Deus præter te Domine. Hoc autem dicitur primum esse optandum & petendum, quia hic est finis noster, ut Deum revereamur & colamus:

Is. 43.

hæc ejus gloria propter quam nos condidit: Et omnem, inquit, qui invocat nomen meum, in gloriam meam oravi eum, formavi eum & feci eum. Finis autem ante omnia primum est, quod in mente & intentione habendum est, ut ad illum cetera referantur. Nam ut ait S. Thomas, *Causarum ad invicem ordinarum si prima subtrahatur, necesse est alias subtrahi. Prima autem est causa finalis: Unde & illud vulgare in Ethicis, Finis cognitio, vita humana est ordinata. Sicut sagittæ, quem spectemus scopum habeamus. Cum itaque sit ille scopus, quo nos omniaque nostra dirigere cum divina gratia debeamus: quid aptius quam hoc primum petere, quam hoc primum exoptare,*

I. 2. q. 1. a. 2.

quam hoc primum & postremum cum Christo dicere: *Pater, clarifica nomen tuum.*

I. 11. 12.

quam hoc primum & postremum cum Christo dicere: *Pater, clarifica nomen tuum.*

II. PUNCTUM.

Ecl. 10.

1. 2. q. 84.

a. 2.

2. 2. q. 162.

a. 7.

ATQVE hoc prima impetit & expugnat superbia.

Primo quidem ut est, *Initium omnis peccati*, quemadmodum dicit Sapiens, & sicut interpretatur D. Thomas in hoc sensu quod in omni peccato peccator prætendat aliquam excellentiam ex qua vel ad quam movetur in peccatum. Est autem talis excellentiæ prætentio maxime propria superbiæ, quæ proinde dicitur causa & radix omnis peccati ex parte aversionis à Deo; sicut

cupiditas ex parte conversionis ad Creaturas. Cum itaque omnia in genere peccata, & unumquodque in particulari obstent quo minus sanctificetur non è Domini, quo à nobis modo sanctificari debet; de hoc rectè dicitur huic petitioni primam sese opponere superbiam, quæ prima est in omni peccato, unde & Tobias filius: *Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.*

Tob. 4.

Deinde verò strictius considerata superbia, ut est speciale peccatum, expugnat & impetit quod dictum est, de sanctificando Dei nomine: quia cum sit inordinatus propriæ excellentiæ appetitus, sic movet hominem ad sui nominis celebrationem & commendationem, ut primum id sit quod superbus desideret, quod præterdat, quod pro fine habeat, & quod primum à Deo peteret, si auderet: *Celebrimus nomen nostrum: FACIAMUS nobis nomen, & in cælum conscendam: ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimi.* Hi sunt proprii motus superbiæ qui nulla habita ratione sanctificandi divini nominis, unum superbi quem movent hominis nomen & exultationem prætendunt evahere & celebrare. Quod quidem non modò non est sanctificare & prædicare nomen Domini, quod primum petebatur in oratione dominicæ, sed è contra manifestè est sese opponere illi divino nomini prædicando, quatenus inordinatè id prætenditur vel tanquam finis operum, vel in modo ardentiori expectandæ propriæ gloriæ, vel ex alia denique circumstantia quæ ordinariè comitatur hunc inordinatum propriæ excellentiæ appetitum: unde præclare Sapiens, *Initium superbiæ est apostatare à Deo.*

Gen. 11.

1. Mach. 5.

1. 14.

Ecl. 10.

2. 2. q. 162.

a. 7.

Ezech. 28.

Id est, ut explicat S. Thomas, hæc est prima superbiæ pars, àficere à Deo, seu quod idem est, revocare hominem à Deo celebrando & colendo, ad se potius celebrandum & colendum. O detestandam superbiam propter quam homini à Deo dicitur, *Cum sis homo, & non Deus, dedisti cor tuum quasi cor Dei!* Expende verba & expavelce.

III. PUNCTUM.

PRIMÆ ergo petitioni prima se opponit superbia & quod illa petit, hoc ista impetit. Quatenus illa divinum ante omnia & in omnibus petit celebrari nomen, atq; illi uni referri quæ debetur gloria: contra verò superbia de solo superbiæ nominis & celebratione cogitet, moveatur, &

omnia

Osee 13.

omnia idcirco moveat. Iuxta pascha sua adimpleri sunt & saturati sunt, & levaverunt corpus & oblitivi sunt mei. Id est, cum ego pascerem eos, cum eis beneficerem, non Pastorem aut Benefactorem respexerunt, sed pascha, sed sua bona & dona que magis dilexerunt quam donantem, & suis naturalibus donis & bonis sic repleti & saturati sunt, ut nihil aliud præter se commendandos & celebrandos cogitarent. Frustra instatuo sensu carnis sue, & non tenens caput ex quo totum corpus, Vide locum Apostoli & compungere quod non modò in indifferentibus & obviis quibusque objectis se superbus respiciat & respiciendum velit magis quam Deum, sed in sanctioribus illis observantibus & piis exercitacionibus, quales sunt Oratio, Eleemosynæ, & Jejunia; tùm ubi maximè Deus esset spectandus, minus sæpe attenditur, & ubi animus magis esset deprimendus, tùm magis exaltatur.

Coloss. 2.

Unde in antecedenti & consequenti sermone textu Dominus, Nesciat, inquit, sinistra tua quid faciat dextera tua, Cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostia ora Patrem tuum in abscondito. Cum jejuas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejuans, sed Patri tuo. Quasi diceret, unum Deum cura cui placeas, & humanam illam complacentiam quæ sese contraherit prorsus abijcias.

Non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. 1. Thess. 1.

Neque id tantùm initio operis præcavendum, sed in medio & extremo fine, nam ut ait sanctus Gregorius, Opera nostra, tribus modis antiquus hostis insequitur, ut videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur, in interni Iudicis conspectu vitietur. Aliquando namque intentionem polluit; aliquando in ipsa actione se quasi in itinere opponit, ut cum per propositum mentis se ulterior quisque egreditur, subjuncto latenter vitio quasi ex insidiis perimatur. Aliquando verò nec intentionem vitiat, nec in itinere supplantat, sed opus bonum in fine illaqueat, quandoque vel à domo cordis, vel ab itinere operis longius recessisse se simulat, tanquàm ad decipiendum bona actionis terminum astutius expectat. 1. Cor. 13.

Certè quando abessent cætera quæ tam multa sunt ad coercendam superbiam; ista consideratio plurimum valere debet, quod sic impetat & evertat illud primùm omnium nobis à Christo propositum quod desideremus, quod petamus quod impetremus; sicque fiat ut nihil proficit oratio, & forte id tibi possit obijci quod Apostolus: Usque modò non petisti quidquam in nomine Domini. NE nomini meo ascribatur victoria. Habeto illud Joab frequens & familiare, ac vide in 2. parte Dominicam s. post Pascha. 1. Jon. 16. 2. Reg. 12.

FERIA TERTIA.

DE SECUNDA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ CUI AVARITIA OP- PONITUR.

Adveniat Regnum tuum. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA

Qui terrena nimis desiderat, timer potius quàm revera desideret, ut adveniat regnum Dei.

SENSVS EST. Non tantum de desideriis rerum habendarum, sed vel maximè de affectu rei habita & possessa qui quando est vehementior, tanquàm magis timere facit quàm optare advenitum illius regni quod petendum proponitur.

RATIO EST. Quia quisquis ex depravatione affectus valde timer mortem, timer potius ne adveniat Regnum Dei, quàm revera illud desideret.

Sed qui terrena nimis desiderat, aut qui suum nimis afficitur, valde timer mortem ex depravatione sui affectus.

Ergo & magis timer ne adveniat regnum Dei, quàm verò illud desideret; Quod quia valde est inordinatum, cavendum istud vitium, unde est tanta inordinatio.

I PUNCTUM.

TRIPLEX hic regnum intelligi possit; primum illud de quo dicitur, Regnum Dei intra vos est. Secundum de quo psal-
lus Scripturæ; Domini est regnum, & ipse

R 3

ipse

*ipse dominabitur Gentium; Nempe ut ubique regnet pro sua voluntate & pro eo, ac meretur. Tertium denique quod alia duo nos ducunt, est regnum cœleste & æternum quo in Beatis tam perfectè regnat quàm vult ipse regnare. Possidete paratum vobis regnum: Hoc est propriè regnū quod petimus, *Vi adveniat.* Nempe ut eo aliquando perveniamus cum ipsi placuerit: vel indicamus nos jam esse paratos, nos nihil in ter-
 Matsh. 25.
 Tit. 2.
 Hom. 20.
 Serm. 196. de Temp.*

ritis remorari, nos unum Cœlum & cœlestia cogitare & concupiscere, *Expectantes beatam spem & adventum gloria magni Dei & salvatoris nostri IESU Christi.* Sic enim ipse nos semper esse paratos voluit, velut servos expectantes Dominum, quacunque hora veniret aut vocaret. *Et hoc gratissimi servii estis, inquit sanctus Chrysostomus, Neque in habere presentibus, neque magnum aliquid qua videntur putare; sed ad Patrem semper argeri, semper quo in futura gestire; quod certè de optima oritur conscientia, & mente terrenis omnibus exuta.*

Quæ postrema sancti Doctoris verba sunt valde notanda? sicut enim facile est nihil desideranti vel inordinatè amanti in ter-
 Sicut enim facile est nihil desideranti vel inordinatè amanti in ter-
 ris, desiderare quæ su-
 sum sunt; sic valde difficile & rari-
 um est, ut, qui terrena nimis amat, velit cœlestia. Atque hinc est quod huic petitioni directè opponitur illud vitium quod avaritia seu nimis & inordinatus terrenorum affectus dicitur. Nam ut ait S. Augustinus: *Non solum avarus est qui rapie aliena, sed etiam qui cupidè servat sua; Sive ergo plura desideret, sive sua nimis amet, is certè timet potius ne adveniat illud regnum Dei quam verè illud desideret, quod cum sit tam alienum ab ea mente quam conformare debemus secundæ huic petitioni, profectò hinc patebit luculentè, quam sit d. monitus ille terrenorum affectus.*

Ut autem liqueat manifestius quod asseritur, *Refrimidari potius, quam desiderari regnum cœleste, ab Avaro aut à quovis qui terrenis inordinatè afficitur, sic procedit ratio: Qui ex depravatione affectus nimis timet mortem, timet potius quam desideret illud regnum. Nam cum morti necessariò subeundæ conjunctum sit illud regnum, neque aliter evenire possit tale regnum quam per mortem & per jacturam rei quam nimis amat: certè qui nimis timet mortem ex illo pravo affectu, timet simul & illud regnum. Si naturalis tantum esset amor vitæ ex quo timeret mortem, dici forte posset non timeri propterea regni illius adventum nisi ex quadam concomitantia & consecutione quæ non esset vitio-*

sa: sed quando timor est ex depravato rei terrenæ affectu, timor ille mortis includit simul quodammodo timorem regni, quia quandam habet repugnantiam cum illo regno, peribit illa res quæ amatur, si adveniat regnum: & quia non vult sibi rem talem perire, idcirco non vult etiam tale regnum & talem vivendi statum in quo re-
 amata privetur.

Et nescierunt Sacramenta Dei, ait Sapiens, neque mercedem speraverunt iustitia, nec judicaverunt honorem animarum sanctarum, Id est, non cogitaverunt, non expenderunt quale illud regnum cœlorum, quali honore & gaudio beatificarentur animæ sanctæ; qui depravatis sunt affectibus, hæc non cogitant, hæc non curant, hæc negligunt quodammodo præ suis amoribus, & mallet privari cœlestibus, ne terrenis privarentur. Evenerunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Ne sic de aliis hæc cogites, quin tibi bonam eorum partem applices.

II. PUNCTUM.

SED qui terrena nimis desiderat, aut qui sua vitia afficitur, valde timet mortem ex depravatione sui affectus, id est, præter naturalem quem habere possit timorem mortis ex naturali affectu vitæ; sic timet mortem ex illo depravato affectu, ut licet eam naturaliter ex amore vitæ non timeat, timeret tamen ex amore rei quam inordinatè amat. Nam hæc est inordinati affectus pœna, ut quantum quis aliquid inordinatè amat, tantū timeat illo privari; & quia mors est privatio rei illius amari, idcirco singulariter hoc respectu mors ab eo timetur: *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in suisstantis suis!* Apud hic enim quod supra sanctus Augustinus: *Arctius adepta quam concupisita constringunt: aliud est nolle incorporare qua desunt, aliud jam incorporata divellere.* Notanda certè verba quibus & conformia sunt quæ in libro Job referuntur, *Divitias quas devoravit, evomet: & de ventre illius extrahet eas Deus.* Id est, quantum est dolor corporis quando per vim & violentiam extrahuntur de ventre quæ sumpta sunt alimenta: sic planè dolet animus, sic horret, sic formidat quando quod sibi incorporavit, extrahendum est ab invito & renitente. *Deos meos quos mihi feci, tulisti; & dicisti quid mihi est? Expende singula & contremisce.*

III. Punc-

III. PUNCTUM

Qui terrena igitur nimis desiderat, timet potius quam verura desideret ut adveniat regnum Dei. Timet enim privationem rei desideratae vel possessae, quae cum repugnet regno caelorum possidendo, timet simul ne adveniat illud regnum; & vel omittenda est haec secunda petitio, vel fallacia committenda, vel certe depravatus affectus corrigendus. *Emundate manus peccatores: & purificate corda, duplices animo.*

Mat. 4.

Matth. 6.

Hinc opportunè in consequenti sermonis textu Dominus, *Nolite, inquit, thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi arugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi nec arugo nec tinea demolitur, & ubi fures nec effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.*

Expende singula ex quibus varia purificandi affectus à terrenis motiva & media desumunt sancti Patres. Unus modò sufficiat sanctus Augustinus, *Non est, inquit, cor mundum, quod in terra voluntarius, sordescit enim; quod inferiori miscetur natura. Et alibi, Frumentum tuum times ponere in terra, & cor tuum perdis in terra? Leva*

cor tuum in caelum ne patrescat in terra.

Atque in eundem sensum explicat illum Psalmi sexagesimi secundi versiculum: *Introibunt in inferiora terra: eradentur in manus gladii.* Rursumque in alium Psalmum, ut ostendat quanto sint in periculo qui terrena sapiunt, illud affert ex Genesi dictum serpenti, *Terram comedes cunctis diebus vitae tuae.* Et subdit: *Vbi dictum est Draconi, terram manducabis, dictum est pravaricatori, terra es, & in terram ibis. Cibus serpentis esse non vis, noli esse terra: si non sapis terrena, non es terra, si non es terra, non manducaris à serpente cui cibus datus est terra.*

In Pj. 103.

Quomodo denique sit talis corrigendus affectus, audi eundem admonentem: *si ista terrena diligitis, ut subjecta diligite, ut famulantia diligite, ut munera amici, ut beneficia Domini, ut arrham sponsi.*

Alioquin verè quod Propheta dixit, *Amantissimi corum non proderunt eis.* Imò & multum nocebunt: *Cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii, derelinquentes rectam viam, erraverunt.*

1s. 44. 2. Pet. 2.

Vide in 2. parte, Feria 4. Cinerum.

FERIA QVARTA.

DE TERTIA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, ET DE IRA QUA EST ILLI OPPOSITA.

Fiat Voluntas tua, sicut in caelo & in terra. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Nihil Iracundi minus volunt, quam quod magis patet Deum velle.

RATIO EST, Quia nihil iracundi minus volunt quam quod sentiunt sine remedio malum. Sed nihil magis patet Deum velle quam quod est sine remedio malum.

Ergo nihil iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle: unde manifestè patet quomodo sit ira opposita huic tertiae petitioni, & quam propterea diligenter sit reprimenda ne nobis orantibus contradicamus.

I. PUNCTUM.

TRIA hic aptè simul conveniunt consideratione digna. Primum est petitionis hujus cum praecedenti connexio; quid enim ap-

tius ad regnum caeleste promerendum quam si fiat Dei voluntas? Nam qui fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ait Dominus, ipse intrabit in regnum caelorum.

Matth. 7.

Secundum est ipsa in se considerata petitio, quid justius quam ut à nobis divina fiat voluntas? Nam praeterquam quod est regula nostrae voluntatis, nonne servorum & filiorum est Domini seu Patris sui voluntatem adimplere? Omnia quaecunque praeceperit Dominus noster rex, libenter exequimur servi sui. OMNIA quaecunque praecepisti mihi, faciam, pater. Sic servi loquuntur Domino, sic Filius Patri.

2. Reg. 14. Tobia 5.

Tertium denique est, praescriptus ille modus faciendae in terra Dei voluntatis, Sicut in caelo fit. Cur enim minus à nobis fieret quam à Beatis? An quia liberi sumus qua libertate possumus illi contradicere? Absit ut libertatem sic demus in

Gal. 5. occasio-

1. Pet. 2.
1. Mach. 3.

occasionem carnis: Quin potius, quasi liberi & non quasi velamen habentes malitia, libertatem, sed sicut servi Dei. ET sicut fuerit voluntas in caelo, sic fiat. Sic semper sentiendum & dicendum esset cum Juda Machabæo.

Sed contra obstat iracundia. Nihil enim æquè pugnat cum divina voluntate quam hoc vitium, sicut nihil æquè pugnat cum ira quam divina voluntas. Hæc sibi adversantur secumque pugnant, non ut contrarium contrario, quemadmodum cætera vitia contraria sunt divinæ voluntati, sed ut contradictorium contradictorio vel ut negativum positivo, quæ sunt oppositionis genera graviora.

Hinc nata Veritas modò expendenda, *Quod nihil iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle*. Et ratio in promptu est, quia nihil illi minus volunt quam quod sentiunt sine remedio malum. Malum quidem nolunt unde irascuntur, sed si malo esset remedium, forte adhererent & sic minus irascerentur, aut facilius sedarentur. At cum se in adversa sita oppressos vident, ut nullus sit remedio locus, cum jactura est irreparabilis, cum insanabilis plaga, cum morbus desperatus, cum denique nullum effugium; tum illos videas efferrari, tum exandescere, tum indicare nihil sibi minus gratum & voluntum, quam tale genus adversitatis! *Vitam mortui offeremus in Aegypto: utinam pereamus: utinam perissemus inter fratres nostros. Nonne sic sapius commoveris?*

Num. 14.
& 20.

II. PUNCTUM.

SED nihil magis patet Deum velle quam quod est sine remedio malum.

Ecclesi. 11.

Nullum quidem est poenæ malum quod non divina fiat voluntate. *Bona & mala*, inquit Sapiens, *vita & mors; paupertas & honestas à Deo sunt*: sed tamen illud malum quod est sine remedio, magis asseveranter divina fieri voluntate dicendum est, quia sic & absolute, & firmiter est ordinatum, ut aliter fieri nequeat. *Sufficit tibi: nequaquam ultra loquar de hac re, ad me*. Sic Deus loquitur de suis absolutis decretis, quæ tum dicuntur absoluta, ubi de malis agitur, quando nullum restat remedium. Nam si adhibendo remedio via esset: non ita dici posset esse absoluta voluntas de tali malo, quantum scilicet ad eius durationem: imò forte vellet

Ecclesi. 38.

Deus, ut, quod superest remedium non negligas, sicut expressit ait Sapiens: *Fili in tua infir-*

mitate non despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. *Dalocum Medico: eionim illum Dominus creavit, & non discedat à te quia opera eius sunt necessaria.*

De solo itaque illo malo, quod curari & evitari non potest, dici debet, magis patere quod Deus illud velit, quia non potest aliter fieri: non potest cogitari quod aliter velit Deus: frustra & temerè vires humanæ contenderent divinum pervertere ordinem. *Uade idem Sapiens eodem quo supra capite, postquam dixit tantisper lugendum esse mortuum, sic sapienter monet non esse propterea producendam tristitiam: Neque enim, inquit, est convorsio, & huic nihil proderit, & teipsum pessimabit: Quasi diceret, ratum fixumque est de mortuo, non revocabitur tuis ad vitam lachrymis, frustra illum diutius ploras, nihil illum juvant isti flebiles luctus, tibi autem obsunt, quatenus absoluta Dei voluntati videris contraire. Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quare resistit? O homo tu quis es qui respondeas Deo?*

Ibid.

Rom. 9.

III. PUNCTUM.

Nihil igitur iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle. Cum nihil illi minus velint quam illud quod sentiunt sine remedio malum, & quo ira irascuntur ut iræ suæ modum non teneant. Et tamen illud est malum quod maxime & indubitanter divina voluntate factum est, & infectum esse nequit. *Nolite rebelles esse contra Dominum*; sic contra rebellant iracundi, sic contra Dominum, sic contra eius voluntatem, sic contra seipsum commoventur. Quæ certe commotione nihil stultius, nihil iniquius. Quid enim stultius quam velle quod fieri nullo modo potest, aut quam nolle quod ipse petas? Tu petis ut fiat Dei voluntas, & contra irascaris quia fit aut quia facta est? Quid est hoc nisi petere ne fiat, quod ipse petis? Aude resne Deo dicere, aude resne Deum orare, ne fiat eius voluntas? Cur ergo aude irasci quando magis innotescit tibi eius voluntas?

Num. 14.

Quid porro iniquius quam in absoluta Dei decreta insurgere? Quam in Sapientiam & Justitiam eius contendere? Quam ratum & fixum eius regendi mundi ordinem velle immutare? *Nunquid quis contendit cum Deo, tam facile, conquisit: ut Virique qui arguit Deum, debet respondere Job, 39.*

et. Sic Deus fuit apud Job sibi contradicentibus Cum verò huius contradicentis iræ multa sint

Matth. 6. sint & gravissima detrimenta, tum etiam apta remedia referuntur à Domino in consequenti Sermonis discursu, ab his verbis: *Lucerna corporis tui est oculus tuus, ad hæc usque, Nemo potest duobus Dominis servire, aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unum sustinebit & alterum contemnet: sic enim Deo irasci & cōtendere nihil aliud est quam se ab eius dominio subtrahere.*

1 Reg. 12. Habes & illustre exemplum in Davide, qui cum ægrotantem puerum valde lugeret, lugere destitit mortuum, quia videlicet mortuo non erat remedium quod sperabat ægrotanti. Sed nihil illustrius & potentius in hac materia quam quod Christus Dominus dixit & fecit. prout declarat sanctus Augustinus: *Pater, inquit si fieri potest, transeat à me calix iste, HÆC humana voluntas erat, proprium aliquid & tanquam privatum volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, ut quidquid in illo aliquantum curvum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus: ve-*

rum non quod ego volo, ait, sed quod tu Pater. Sed quid possit mali velle Christus? Quid aliud posset velle quam Pater? Quorum una est divinitas non potest esse dispar voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos quos in se transfiguravit cum ait: esurivi & dedistis mihi manducare: ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit & correxit te. Ecce vide te, inquit, in me, quia potes aliquid proprium velle, ut aliud Deus velit. Conceditur hoc humana fragilitati, conceditur humana infirmitati, aliquid proprium velle; difficile est ut non tibi contingat, sed statim cogita qui sit supra te: illum supra te, te infra illum: illum Creatorem, te creaturam; illum Dominum, te servum: illum omnipotentem, te infirmum, corrigens te, subjugansque voluntati eius ac dicens, verum non quod ego volo, sed quod tu vis Pater.

Vide plura passim de ira, & de conformanda nostra voluntate cum divina.

FERIA QUINTA. DE QUARTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ, ET DE VITIO INTEMPERANTIÆ ILLI OPPOSITO.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Luc. 11. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Ipsa intemperantis oratio qua panem orat, intemperans est & temeraria.

RATIO EST, Quia illa oratio dicitur suo modo intemperans & temeraria, quia pluramalo sine petis, quam petenda proponantur à Domino. Sed talis est intemperantis oratio qua panem orat. Ergo & ipsa est suo modo intemperans & temeraria, proindeque intemperanti vel non orandum, vel potius sermo cogitandum de intemperantia corrigenda.

I. PUNCTUM.

TAMETSI non desunt Interpretes, qui per panem hic alimenta spiritalia intelligant, quale est vel sanctissimum Sacramentum, vel orationis donum, aut verbi divini pabulum, lectionis sacræ nutrimentum & similia; tamen communior & verior sententia est.

Haynefue Pars tertia.

tentia est, temporalia seu corporalia peti quantum necessitas humanæ vitæ potest illa exigere. Petuntur autem à Deo ut intelligamus & ab eo omnia provenire & ad eum omnia referenda esse. Nec enim *nobis vivimus nec manducamus, sed Deo, inquit Apostolus. Solus verò panis fit mentio, ut sciamus non ad voluptatem sed ad meram necessitatem corporalia esse petenda; & hic panis dicitur quotidianus, id est vulgaris & obvius, atque in unum duntaxat hodiernum diem expetitur, quasi non ultra diem victuri essemus, neque de hac vita plures ad dies extendenda cogitemus.*

Super substantialis porrò ab uno Evangelista nuncupatur, quod super substantiam nostram adveniat & adiciatur; vel quod superet reliquas corporeas substantias, hac in te, quod vitam conservat humanam; vel certè quod, quidquid corporale sumimus velut aliquid supernaturale & spiritale sit sumendum: cum aliter corpus nostrum non sit nutriendum, quam ut serviat spiritui ad Dei cultum & æternam animæ salutem.

S

O præ-

O præclaram temperantiæ servandæ formam sive in substantia, sive in modo, sive in fine! Unde aptè sanctus Chrysostomus Christum Dominum ait velle, *Nos undique necinatos esse, ac quibusdam veluti pennis fides instructos, semper ad caelestia subvolare, nec amplius indulgere naturam quam quod nobis ipse necessitatis usus exposcit.*

Sed quam longè ab hac mente intemperans! Quàm longè alius à Christi Domini fine ac intentione vivit, non modò dum ventri servit, sed dum etiam Deum orat! Nam ipsa eius oratio qua panem petit, tota est intemperans & planè temeraria. Quod quidem facile demonstrat ratio, quâ primo dicitur, illam esse orationem intemperantem & temerariam quæ plura petit & malo fine quàm quæ petenda proponuntur à Christo Domino. Sicut enim propriè dicitur homo intemperans qui violatis temperantiæ legibus excedit in cibo vel potu: sic proportione quadâ, oratio quæ illum excessum cibi & potus petit, dici posset intemperans quia materiam intemperantiæ continet: nec alio fine funditur quam ut intemperanter usurpetur quod petitur. Sic superba diceretur oratio vel alio infecta vitio cuius materiam complecteretur & praxim exercendam. Sic oratio Adoniæ filij Davidis qua Sunamitidem à patre derelictam rogavit sibi in uxorem, iudicata est à Salomone fratre, ambiciosa & fraudulenta; quia sic ipsa regnum Israeliticum ambiebat. Sic oratio Balsami Prophetæ impudica simul, & avara, & impia dicitur, quia his erat implicita vitia, quæ vel ipse orans patrabat, vel ab Israelitis patranda consulebat. Cur non pari modo intemperans illa erit oratio quæ intemperantiæ vitium redolebit? An non talis eorum fuit precatio, qui neglecto manna quovescebantur in deserto, petierunt sibi carnes ad vescendum? Nonne potro talis oratio temeraria & scelestâ dicenda est, quæ vel à Deo non petenda petit, vel non aliter petit quam ut ipse Deus offendatur? Nonne est ille impius qui à Scriptura dicitur, *accedere ad Dominum duplici corde, velut hypocrita & malignus, cuius cor plenum est dolo & fallacia?*

3. Reg. 2.
Num. 31.
2. Pet. 2.
Apo. 2.

Num. 11.
Eccle. 2.

II. PUNCTUM.

SED talis est intemperantiæ oratio quæ panem orat.

Cum enim intemperans non sit contentus iis, quæ sub nomine panis petenda Dominus voluit, sed alia multo plura sibi velit indulgeri

quibus intemperanter vivit: interrogandus est, an dum orat panem, comprehendat hæc superflua quibus utitur, vel non comprehendat. Si primum ait, manifestè reddit orationem suam intemperantem prout supra descripta est; nam orando comprehendit suæ intemperantiæ materiam, & eo fine comprehendit atque orat, ut vitio serviat. Quid amplius desiderari possit ad vitium orationi tuæ inducendum? *Canes impudensissimi, nescierunt saturitatem!*

Is. 56.

Quod si secundum respondet, si se ait non comprehendere orando, quæ manducando absumet, urgendus est & inquirendus undenam illa expectet & à quo habeat, quæ à Deo non petit nec expectat? An putat esse aliquid ad vitæ usum quod à Deo non sit, quod à Deo non sit petendum & expectandum? Dicit forte, jam id sibi esse à Deo datum, jam concessis uti, jam sibi subministrata omnia quibus peti uatur. At verò nonne etiam tibi panis erat datus? Cur panem petis quem habes, aut cur non alia simul petis esculenta quæ non minùs abundant quàm ipse panis? An existimas, à Deo quidem panem & alia quædam leviora esse petenda: non autem exquisita illa quibus natura indulget? An ignoras idcirco peti panem non quod tibi desit, sed ut agnoscas à Deo esse quem habes: ac similiter quæcunque possides, sic à Deo petenda esse vel agnoscenda sic à Deo provenire? *E celo ista possideo. OMNE datum optimum descendens à patre luminum. Quid habes quod non accepisti?* Sic loquuntur, sic scribunt, sic sentiunt Sancti quique.

2. Macch. 7
Iac. 1.
1. Cor. 4.

Quod si datis & acceptis tibi licere putas ad arbitrium, & libidinem uti, non ad rationis & virtutis præscriptum, vide quantis te implicet impietatum nodis! Vide sic excusari rerum omnium creatorum ab usum: vide sic vitia universa purgari à vitio & crimine: sic Divina mandata eludis: sic condemnari divinâ justitiâ; sic pares cælis inferos facere: sic nullum fore peccatoris, nullum superbum, nullum avarum, nullum intemperantem. Nam hi utuntur rebus suis, utuntur creaturis, utuntur donis Dei, sic se se provocant ad eorum usum quia sic sibi data putant; *Venite, inquit, & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creaturâ tanquam in juventute celeritar.*

Sap. 2.

Vino pretioso & unguentis nos impliamus; Multaque alia in hunc sensum multiplicant apud Sapientem, quæ si tu probas, certè impius es. Probas verò si creatis utendum pro arbitrio putas, ac denique illud putas, si orando panem, aliud

aliud oras quam quod nomine panis debet intelligi, vel si non credis orandum, quidquid aliud intelligas.

III. PUNCTUM.

IPSA ergo intemperantis oratio quæ panem orat, intemperans est, & temeraria, & vitiosa, & blasphemata, & execrabilis. Nam vel orat intemperans illa omnia quibus intemperanter utetur, vel aliqua tantum orat & non omnia quibus abutetur. Quod utrumque quàm sit impium & capitale quis non videt? *Oratio eius fiat in peccatum, sicut dies eius paucis. NE quis profanus ut Esau qui propter unam escam, vendidit primitivam suam. OPTIMUM est Gratia stabilire cor, non escis, qua non profuerunt ambulanti in eis.*

Cum in sacris vasis Rex Baltazar & alij Babylonij largius biberent & epularentur liberius, in eadem hora, inquit Scriptura apparuerunt digiti quasi manus scribentis, Mane, Thecel, Pharez. Nimirum abuti factis ad intemperantiam suam, id valde injuriosum est Deo, & perniciosum. Quid autem sacratius quàm ipsa ore dominico consecrata oratio? Et quis abusus manifestior, quam sic illam proferre ad vitium? *Quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapient.*

Cum verò multa contra hoc vitium passim in Scripturis & Patribus: tum quæ consequenter in Sermone suo Dominus habet, revolvi possunt, ab his eius verbis: *Ideo dico vobis, ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis:* Et quæ reliquo continentur capite, ex quibus tria præcipuè ad veritatis praxim referes.

Primum quod non omnis quidem sollicitudo de cibis vetatur, sed ea tantum, quæ nimia est & inordinata: *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vite.*

Secundum quod nimia tunc censetur sollicitudo, quando nos implicat, quando nos distrahit ab oratione, quando magis applicat animum ad illa bona corporalia postulanda, quàm ad cœlestia, aut quàm ad debitum & temperatum eorum usum. *Conglutinatus est in terra venter noster. AEGYPTO dedimus manum & Assyrijs Thron. 5. ut saturaremur pane.*

Tertium denique, non sufficit hic dicere, te nihil cogitare de his & sentire, dum oras; nam si te nosse deditum gulæ nec illi studeas temperandæ, non oras panem quo animo est orandum, nempe animo paucis contento; animo probè instituto in omnibus: animo ad omnia æquè parato: animo denique perquam scienti & abusu dare, & satiari, & esurire, & penuriam pati,

Vtere quasi homo frugi his quæ tibi apponuntur, ne cum manducas multum, odio habearis. Cessa prior, causa disciplina, & noli nimius esse ne forte offedas. Tortura viro infrumto. Id est, dolor corporis & animi viro intemperanti, viro nescienti vel nolenti scire modum temperandæ vitæ. Vix aliud est quod magis ignorent homines, quàm temperatè vivere, quod tamen præcipuè sciendum esset, si ve ad corporis si ve ad animi valetudinem. Hinc illud Levitici, *Verescatis quid comedere & quid respicere debeatis.* Itemque sancti Petri, *Curam omnem subinferentes, ministrare in virtute scientiam, in scientia autem abstinentiâ.*

Obsecro se piissime Deus, præser va me à curis huius vite, ne nimis implicer: à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar. Sic perge orare fufius cum Authore libri de Imitatione Christi. Et vide in 1. parte, Dominica 4. Adventus ubi hæc Veritas exhibetur: *Sibi, non Domino vivit, qui temperatè non vivit.*

Ps. 108. Hebr. 12. Ibid. 13. Dan. 5.

Phil. 3.

Luc. 21.

Ps. 43. Thron. 5.

Phil. 4.

Ecclesi. 31

Levit. 31.

l. 3. c. 25.

FERIA SEXTA.

DE QUINTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ: CUI OPPONITUR INVIDIA, ODIUM, ET SIMILIA VITIA.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Sicut pauci dimittunt suis debitoribus, ita & paucis sua dimittuntur debita.

RATIO consequentis est manifesta, cum aliter nulli dimittantur debita nisi qui dimiserit suis debitoribus. Quàm pauci verò sint qui dimittant suis, hæc demonstrat ratiocinatio.

S 2

NISI

NISI dimittant sicut Deus ipsis dimittit, non dimittunt.

Sed pauci sunt qui sic dimittant sicut Deus ipsis dimittit.

Ergo nec dimittunt: ergo nec ipsis etiam post dimittetur. Quod cum sit damnosissimum, has accuratè discenda est dimittendi forma quam Deus servat & servandam præscribit.

I. PUNCTUM.

QUÆ præcesserunt quatuor petitiones, totæ sunt in exorandis bonis: quæ tres verò sequuntur, in deprecandis malis sunt positæ: cumque inter omnia mala præcipuè numerentur peccata, idcirco ante omnia petimus iis liberari. Dicuntur autem debita quod peccando debitores sumus divinæ justitiæ, à qua si absolvi & dimitti volumus, dimittenda sunt etiam quæ nobis ab aliis deberentur. Hanc singulariter adjecit conditionem Dominus: *sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, quam & paulò post repetens sic declarat aperitius. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester coelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Quod certè bonitatis divinæ insigne est argumentum; sic enim in nostra potestate futurum de nobis iudicium ponit, ut ait sanctus Joannes Chrysostomus: quid amabilius? Sic suaviter & fortiter obligat atque abstringit homines ad mutuam inter se reconciliationem in eundem; quid desiderabilius? Sic multiplicis in proximos exercendæ misericordiæ materiam nobis exhibet, unde & pariter meriti seges amplissima nobis in æternum comparatur; quid gloriosius?

Et tamen miserè conditionem non admittimus! malum nobis nostra non dimitti debita quam debitoribus nostris dimittere! aut velle-mus potius divinam justitiam nihil juris in nos exigere, quam nos erga proximum de præten-to juce nostro vel tantillum decedere! Tanta est odij, Invidiæ, rancoris, & simillium contra caritatem vitiorum in animis nostris obstinatio, ut propterea, Pauci sint admodum quibus sua dimittuntur debita, quia pauci sunt & valde rari qui suis dimittant debitoribus.

Quæ certè consideratio præ multis quæ in hac materia possent institui, videtur efficacissima, quia damnum inde emergens sic evidenter proponit, ut remedium malo suggerat eadem

profus ratione quæ malum detegit. Hæc est a-
tem ratio, quæ demonstratur paucos & raros esse
qui verè parcant & suas remittant injurias. Nam
nisi remittant sicut sibi remitti volunt à Deo, &
sicut re ipsa Deus nobis remittit, non sunt dicendi
remittere, nõ sunt existimandi condonare. Nimis
aperta vox est Domini quàm ut in dubium revo-
cetur: *Nonne oportuit & te miserari conservi tui,*
sicut & ego tui miserus sum? Neque enim illud
sicut similitudinis est quemadmodum dicitur,
Esote vos perfecti, SICUT, & pater vester coe-
lestis perfectus est, sed est æqualitatis ut ad eum
profus modum quo nobis peccata dimittit sic
dimittamus aliis, quantum in nobis erit. Nam
hoc est expressè & signanter quod illi servo ne-
quam exprobrat, hoc est quod ait *oportuit*, id est,
necessarium fuit, ad hoc ipsum ne obligavi cum
tui miserus sum.

Et hoc quidem ex ipsa rei natura tam manife-
stum est ut, etiam si nihil expressè dixisset Do-
minus, tamen ipsa exhibita misericordia similem
exhibendam imperaret. Quæ est enim compa-
ratio servi ad Dominum, & conservi ad conse-
rvum? Quæ comparatio centum denariorum ad
decem milia talenta? Unde si servo dimissa sunt
hæc ingentia debita, quantum magis servus di-
mittere debuit suo socio levissima? Quod &
modus loquendi valde confirmat; *Nonne oportuit,*
quasi diceret, nonne id clarum & apertum
est inde sequi obligationem pariter misericordiæ
faciendæ? Atque ut etiam omnis tolleretur lo-
quendi ambiguitas, verba factis probavit, & re-
cipia servum punivit, quod non eandem reddidit
gratiam Debitori quam à Creditore receperat.
Quod certè divina justitia non exigeret nisi
hoc peccatum esset, neque peccatum hoc esset
nisi esset obligatio reddendæ similis gratiæ.

Sed quæ illum penam punivit; neque enim ger-
nus penæ vacat mysterio, nempe eodem se pla-
nè modo gerit erga immisericordè servum quo
ipse in conservum se gesserat. Servus imitari
Dominum noluit in misericordia: Servus imi-
tabitur Dominum in immisericordia, in iudicio
& injustitia. Et licet servus jam condonata essent
debita, licet Deus dimissa semel peccata non re-
vocet: tamen non miserari aliis sicut Deus no-
stri miseretur, tale est peccatum, ut qui hoc pec-
cet, petinde puniatur ac si præterita eius peccata
non fuissent dimissa, non tantum propter ingrati-
tudinem quæ committitur post acceptum be-
neficium; sed propter formam præstiti beneficii,
ut ait expressè sanctus Thomas: cum enim for-

Matth. 18

Ibid. 5.

3. p. q. 88.
a. 2.

122

ma beneficij accepti sic condonatio peccati, hæc forma seu ratio dati beneficij ita obligat ad similem gratiam conferendam ut qui desit illi obligationi, supra modum sit ingratus, & talis ingratitude reatum virtualiter, ut ajunt, contineat ante dimissi peccati.

Potesne aliquid dici aut fieri gravius & manifestius ad indicandam Propositionem, quam & Apostolus disertis semel ac iterum verbis comprobat; *Donantes invicem sicut & Deus in Christo donavit vobis. DONANTES vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam: sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. O SICUT DONAVIT VOBIS, Expende.*

II. PUNCTUM.

SED pauci sunt qui sic dimittant seus ipsi: Deum dimittit.

Primo enim Deus statim atque rogatur parcat: *Convertimini ad me, & conversar ad v. s. IMPIETAS impij non nocet ei, in quacunque die conversus fuerit.* Sed & prævenit rogantem suis gratiis quibus ad rogandam veniam excitat, *Ecce ego, ecce ego ad gentem que non in vocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. ET dixi cum fecisset hæc omnia, ad me revertere.* Sic nos oportet statim miseri, sic statim iræ dandus locus esset ut diceret, sic omni modo cavendum, ne sol occidat super iracundiam nostram, At vero quàm rari & quàm pauci sic misescunt! quam multi contra perpetes inimicitias gerunt? *Quid agemus nos in die Judicij, ait sanctus Hieronymus, super quorum vitam non tenuis dies, sed tantorum annorum sol testis occubuit!*

Deinde quoties ex animo rogatur Deus, semper dimittit, & nunquam verè poenitenti negat veniam: *Misericordia & veritas tua semper susceperunt me: DIVES in omnes qui invocant eum.* Quod præcipue verum est in dimittendis culpis cum alia quæ petuntur bona, sæpe ob justas causas vel differat vel non concedat, sed verè poenitentem nunquam à se repellit, etiam si decies, centies aut millies jam ipsalia condonavit: *In æternum misericordia eius.* Atque hoc ipsum similiter ut præstaremus nonne aperte Christus, cum quærentem Petrum quoties in se peccanti fratri parceret: an usque septies? sic commonuit, *Non dico tibi usque septies, sed usque superagies septies, id est quoties omnino in te peccabit.*

Itane vero solent homines? Itane tu vel quin-

quies aut rarius etiam in te peccanti dimittis? Nonne hoc unum omnes vel maximè sibi opponunt ne parcant, quia non semel sed multoties in idem recidit? Quis est hic & laudabimus eum qui decies se offendentem tam benignè recipiat; quam ipse à Deo receptus est post centenam culpam?

Tertio denique, quando se nobis rogantibus reconciliat Deus, sic plene omnem ex animo dimittit offensionem, ut perinde novis ad contritus paratus sit nos prosequi & cumulare beneficiis, velut si à nobis offensus nunquam esset; quin sæpe *abyssus abyssum invocat; abyssus misericordie abyssum misericordie: & ubi abundavit delictum, ibi superabundet gratia.* Quod ut proximè imitemur, tot Scripturæ nos ammonent quot passim clamant, *Vincendum esse in bono malum.*

At quorū quisque est qui sic ex animo parcat? qui sic injurias beneficiis remuneret? Nonne id omnibus satis superque videtur si offendentem non oderint, si malè illi nolint, si malū malo non reddant? Nonne hoc sæpe allegas; non teneor illi loqui, non benefacere, nisi fortè in extrema necessitate, non illum admittere in meum confortium, non in primam denique gratiam revocare? Nonne ad dis quod omnes sic sentiunt, quod sic omnes loquuntur & ipsi quoque religiosi sic vivunt! O quàm verè quàm tremendè Sapiens: *Abseondunt odium labia mendacia, sic dicunt se non odisse proximum, & sic sæpe mentiuntur & in peiori vivunt periculo quàm si aperte odissent; nam saltem peccatum non absconderent, saltem se nosset, & sui forte pueret status: sed quando absconditum est peccatum, Manet vulnus in pectore; niqui sanctus Chrysostomus, & curando vulnere subtrahitur manus.* Velle sic Deum tibi non loqui, tibi non benefacere? tibi non aliter reconciliari?

III. PUNCTUM.

SIC ergo pauci suū dimittunt debitoribus, ac proinde sic pauci sua dimittuntur debita: Quia rara est & irrevocabilis sententia Domini; Sic Pater meus celestis faciet vobis, si non remisistis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Sicut videlicet remittit unicuique Deus. Quod & in sequenti textu Sermonis in monte habiti tam fusè graviterque inculcat, nihil ut luculentius & efficacius videatur exprimere: *Nolite, inquit, judicare & non judicabimini: nolite condemnare & non condemnabimini: dimicite & dimitemini. In quo eorum iudicio judicaveritis, judicabimini;*

Ephes. 4.

Coloss. 3.

Zach. 1.

Ezech. 33.

Is. 65.

Ier. 3.

Rom. 12.

Ephes. 4.

Pf. 39.

R m. 10.

Pf. 99.

Matth. 18.

Pf. 40.

Rom. 5.

Rom. 12.

Prov. 10.

Matth. 18.

Matth. 7.

Luc. 6.

Et in qua mensura mensi fueritis, remittetur vobis. Sive enim consideretur quid iam nobiscum fecerit Deus, condonando nobis nostra delicta; sive quid facturus sit nobis quotidie peccantibus, perinde valet ad veritatis propositæ declarationem, cum ex utraque differentia temporis sive præteriti sive futuri, hoc unum & idem intelligatur, quod est in praxi servandum, non alium esse modum remittendi debita debitoribus nostris, quam illum qui à Deo servatur in remittendis nostris debitis. Cumque super sit adhuc multa nobis à Deo remittenda debita, seruemus tam diligenter illum miserendi proximo modum quam studiosè volumus nobiscum miserericorditer à Deo agi. Caveamus ab iis vitiis quæ nos ab illo servando modo revocant. Non spectemus quid alij dicant aut faciant, quia revera pauci sunt qui rectè in hæc materia sentiant, & rari sunt qui non sibi blandius palpent & naturæ corruptæ assentiantur quàm oportet pro suæ salutis cura.

Cogitemus potius quid Christus Dominus, quid Apostoli, quid sancti Patres, de hæc re dixerint & fecerint. Expendamus non strictim non perfunctionariè, sed religiosè sed Christianè sed sincerè, illud appositum à Christo Domino, sicut, quod est tanti ponderis & valoris ut non aliter omnino putemus nos posse remittere aliis debita, quam sicut jam nostra dimisit Deus: nec speremus aliter nobis ea quæ quotidie contrahimus, esse dimittenda quam sicut dimiserimus. Hoc est pactum nobis cum Deo initum, nec ulla alia sententia, inquit sanctus Augustinus, *scramus ut paciscamur cū Domino: in qua pactione si mensimur, orationis totius nullus erit fructus, & u-*

De Serm.
Dom. in
mens.

la delictorum venia, nulla remissio. Hæc ipsum est quod petimus, nobis ut non aliter parcat Deus quam sicut parcimus. Uade si, ut par est, non parcat, si non ex animo, si non omnino; sic tibi ne parcat Deus, à Deo petis dum oras; *Dimitte nobis sicut dimissimus. Qui sic petit, inquit sanctus Chrysologus, & debita non relaxas, iste se etiam per quod orat, accusat. Tantum sibi donari postulat & remitti quantum ipse donat & remittit: Deum taliter inquit ad pactum, s. e. dicendo, homo, indulgentia modum mensuramque venia tu tibi dedisti, qui à Domino tantum tibi peti dimitti, quantum dimiseris ipse conseruo. Homo, penes te est potestas venia, in te est indulgentia jus, tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis peti veniam qui tibi in alio indulgere contemnu! De supplicantiu pactione, venia fons emanat, & ad veniam refluit quidquid pietatis exuberat, & effundit in alteru quando indulget sibi tantum, quantum alteri condonarueris.*

A Sermone
67. ad
Serm. 72.

Serm. 67.

Atque hæc ad verbum sanctus ille Pater, varij sermonibus in orationem Dominicam, quæ ad veritatem elucidandam de modo dimittendi præcipuè faciunt, tum verò ex eodem pauca hæc habe quæ ad eius Praxim plurimum movent. *Homo si sine peccato esse non potes & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum: quoties vis dimitti tibi, toties tu demitte: imo quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte. Homo intellige quia remittendo aliu, tu tibi veniam dedisti.*

Vide int. parte, die 16. Januarij. In 2. parte, tota Hebdomada 3. Quadragesimæ. In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 3. post Pentec. In 4. parte, Feria 5. Hebdom. 16. & Dominica 21.

S A B B A T O.

DE SEXTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE; CUI REPUGNAT IMPUDICITIA.

Et ne nos inducas in tentationem. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Hanc ad cæteras impudentiam impudicus adjicit, ut Deum orando irridet.
RATIO EST, Quia is Deum orando irridet, qui hoc ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Sed impudicus dum se inducit in tentationem, hoc ipsum libens volensque facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.
Ergo u Deum orando irridet, Quod quàm sit impudens & cavendum, jam patet.

I. Punct-

I. PUNCTUM.

SIC de veteribus & præteritis eluendis culpis fatigendum est, ut, novæ ne contrahantur, non minus diligentes sit curandum. Quamobrem aptè post præcedentem, hæc sequitur Petitiō, quæ ne inducamur in tentationem, id est ne in peccatum incidamus, Deum precamur. Nec enim possumus sine Dei auxilio peccatum evitare, quod ut intelligamus, petimus illud auxilium: & sub nomine tentationis declinandæ petimus, quia ordinariè loquendo, non statim & repente peccatum committitur, sed pedetentim & progressu quodam qui dicitur tentatio seu sollicitatio in malum morale: quod est peccatum. Cui proinde tentationi resistendum cum gratia sicut ipsi peccato; nam nisi resistas, induceris in tentationem, induci autem est consentire & peccare.

Dicitur verò Deus nos inducere in tentationem, cum permittit nos ei consentire, denegando eas gratias quas si habuissimus, fore restituissemus. *Tentare dicitur*, inquit S. Chrysologus; *cum contumaciter euntes ad tentationem, laqueos derelinquit: sic Adam tentatorum incurrit insidias, dum suis præcepta deserit. Conditōrū: Sicque intelligendus est D. Jacobus, dum ait: Nemo cum tentatur dicat, quoniam à Deo tentatur, Deus enim inventor malorum est, id est, per se positivè neminem inducit in laqueum & in tentationem. Vnusquisque autem tentatur à propria concupiscentia, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum autem generat mortem.*

Quod licet de omni concupiscentia seu de quolibet peccato dici possit, tamen id verius est & frequentius usurpatur de impudicitia, cui maxime proprium est tentari & tentationi succumbere, prout infra declaratur. Quamobrem hoc vitium inter alia, sextæ huic Petitioni repugnat, & impudicis vel non orandum, vel orantes, hanc ad ceteras impudentiam adijcens ut orando Deū intendant. Quæ sanè consideratio multum valere potest ad pudorem conciliandum. Quæ verò afferitur ratio: ad propositam Veritatem declarandam, tam plana est & aperta, ut suis solis confert & probeur loquendi terminis, quis enim dubitet quin is Deum orando irideat, qui hoc ipsum libens vult & facit quod ne à Deo fiat Deum orat? Vel enim orando credit Deum non latere quid habeat in animo, quid velit facere, quid vult se revera facturum, vel hoc ipsum latere, si primum, nonne aperta est ratio? Nonne apert-

ta est simulatio sive orationis contractio quæ se idem nolle simul indicat & idem velle? Nolle scilicet quod orat non fieri, velle tamen hoc ipsum, quia hoc idem actu & re ipsa vult facere? *Pa duplici corde & labiis scelestis! Hoc in oculis Dei cogitare! Hoc in ejus conspectu efficere, nec revereri vultum ejus, nec Majestatem pavere; nec justitiam reformidare! O impudentiam,*

Quod si alterum dicat, si latere Deum putet, quod maligno gerit animo, & tamen oret quasi scientem & probe audentem omnia, nonne & aliud genus est irrisionis non minus execrandū? Quasi si orando palpet, quasi si ejus oratio sit Dei assentatio, quasi si fingenda laus sit ut Deum laudet! *Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus.*

III. PUNCTUM.

SED impudicus dum se inducit in tentationem, hoc ipsum libens vult & facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Dicitur impudicus præ cæteris se inducere in tentationem, tribus de causis. Prima, quia hoc vitium præcipuè tentatione pertrahitur, id est, progressu quodam & gradatim ab uno ad aliud: nam cum sit aperte peccatum & valde fecdum, repugnat ipsa ratio, quapropter non ita subito tentator repræsentat ipsam vitii fecdantem, nec prius ad pravum actum sollicitat quin ante cogitationem impuram præferat, ac primò quidem levem & subitanam, tum diuturniorem & firmiorem; deinde à cogitatione ad auditum procedit ab auditu ad visum, à visu ad colloquium, à colloquio ad tactum, cæteraque infanda quibus ille vecors irrecitur qui à Sapiente describitur, *Quasi* *Prov. 7.* *bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivius, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta jecur ejus, & ut sit vultus festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo anime illius agitur.*

Deinde, sic impudicè tentari & sollicitari, frequentissimum est inter omnia vitia, unde aptè S. Ambrosius; *Sarvus criminum stimulus libido est qua nunquam manere quietum patitur assiduum, nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione revocat; Et quæ plura profequitur.*

Denique proclive est admodum, tentationi cedere, & dum ignem impudici sui sinu foyent, ab igne comburi & consumi. Sic enim Sapientis: *Nunquid potest homo abscondere ignem*

Ecc. 2.

Ier. 7.

Prov. 7.

I. de Cain & Abel. c. 5.

Prov. 6.

in

Serm. 60.

lat. 7.

in siccis suis, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur planta eius?

Quamobrem evidentissimum est quam facile impudicus præ cæteris sese ipse inducat in tentationem, unde & aliud non minus apertè patet, quod illum ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat; Deum orat. Quid enim orat dum Deum orat ne se inducat in tentationem? Nonne hoc ipsum est quod ille facit dum impuros legit libros, dum atridet obscœnis verbis, dum affluiscit profanis congressibus, Dum omnia denique qua desiderant oculi eius non negat eis, nec prohibet cor suum quin omni voluptate fruatur, & obliet se in hiis qua preparaverit? Nonne sunt illa qua inducunt in tentationem? Nonne sunt illa de quibus dicitur, *Cortissimè avertent corda vestra?*

Ecl. 2.

3. Reg. 11.

III. PUNCTUM.

HANC igitur ad cæteras, impudentiam impudicus adjicit, ut Deum orando irrideat, Quandoquidem in illam ipsam tentationem sese ultio inducit, in quam ne à Deo induceretur, Deum orabat; quod non minus irridere ac tentare Deum est, quam si quis temerè sese præcipitem aut in aquas aut in ignem projiceret, rogaretque Deum se ut ab aquis & igne liberaret. Quid liceres de hoc infano homine nisi quia insanit & mente captus est? At verò si sit sanæ mentis, si sui probè compos, nec tamen desistat à crimine, et inique suam adjungat orationem qua liberari petat à præcipitio in quod se inducit, quid nisi execrandam dicas & blasphemam hujusmodi orationem? *Non tentabu Dominum Deum tuum: Aut si tentare audes, audes & irridere, audes & provocare ejus patientiam, Ut qui spernit spernatur, & qui contemnit contemnatur.*

Deut. 6.

Matth. 4.

Is. 30.

Gal. 6.

Sic expresse Apostolus impudicis: *Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim seminaverit homo, hæc & metet, quousam qui sminat in carne sua, de carne & metes corruptionem.* Quasi diceret nolite errare vel in apparenti bono quod putatis facere, dum oratis: vel in vanis excusationibus quibus vosmetipsos fallitis: sic enim quantum in vobis est, Deum irridetis, Deum impudenter contemnitis. Sed non ita Deus irridetur, non sic se sine contemni, quin potius illi præcipuè illuderes illudentur, & quæ in carne inceperint, in carne perficientur, ex illis ipsis concupiscentiis

quibus indulserunt, flagellum fiet quo cædantur, Erunt quasi clavi in oculis, & lancea in lateribus, illi hostes interni quos edomare neglexerunt. *Num. 23.*

Sic & graviter sanctus Petrus Chrysologus in hanc sextam petitionem: *Hoc petere, inquit, miles multis modis cogitur, ne fragilitas plus ausa & de se tumora præsumens, nec virium suarum modum colligens in consiliu malè causa succumbat, deinde offensus Deus tradat tentationibus quos relinquit.* Vide itaque ne hic erres, vide ne dicas te nihil horum cogitare dum oras, vide ne tibi persuadeas seridè & verè te orare ne inducas in tentationem, nisi tu ipse simul velis abduci ab his quæ te in eam inducunt. *Auferes malum de medio tui. DECLINATE de semita, auferite offendicula de via populi mei, Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, QVIS miserebitur incantatori à serpente percussis, & omnibus qui appropiant bestiis? Et sic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus.* *Serm. 62.*

Deut. 16.

Is. 57.

Is. 58.

Ecl. 12.

Vide in 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 4. Adventus, ubi hæc habetur Veritas:

Securior est Castitatis victoria fugiendo, quam pugnando.

Et Sabbato Hebdom. 6. post Epiphaniam.

Hæc sponsæ fides est, ut sicut neminem præter Sponsum velit diligere, ita velit a nullo diligi.

Item in hæc 3 parte, tota pene Hebdomada 5. Et alibi passim, ubi de tentationibus, & de Castitate. Ac præsertim in 2. parte, Dominica 1. Quadragesimæ.

Si tentatorem permiseris ingredi, non se permittet egredi.
Facilius ejicitur quam excluditur.

DOMI-

DOMINICA SEPTIMA
POST PENTECOSTEN.
DE SEPTIMA PETITIONE ORATIONIS
DOMINICÆ, CUI ACEDIA
SEU PIGRITIA OPPONITUR.

Sed libera nos à malo. Matth. 6.

ET DE EVANGELICA LECTIONE,

Non potest arbor mala bonos fructus facere, omnis arbor que non facit fructum bonum, excidetur. Matth. 7.

VERITAS PRACTICA.

Vult & non vult Piger Prov. 13.

SENSUS EST, tam de malo à quo petimus in Oratione dominica liberari, quam de bono ad quod in Evangelica lectione provocamur. Sic enim utrumque vult & non vult piger, ut tamen absolute & simpliciter nolle potius quam velle liberari à malo, aut facere benedicendus sit: unde patet manifestè quàm sit directè oppositum septimæ petitioni & Evangelio septimum hoc vitium quod acedia seu pigritia & negligentia dicitur.

RATIO autem cur volens & non volens piger dicatur potius absolute nolle quam velle, hæc est inter alias, quod, qui non adhibet media necessaria, quæ possent adhibere ad finem aliquem obtinendum, non vult simpliciter & absolute illum finem, licet dicatur & videatur velle.

Sed piger sive acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ possent adhibere ut liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

Ergo simpliciter & absolute potius nolle dicendus est quàm velle, licet perinde dicatur velle ac non velle; quod certè quàm damnandum sit acedia vitium evidenter declarabit.

I. PUNCTUM.

NON est distinctè & aperte malum explicatum à quo in postrema petitione Orationis dominicæ liberari petimus, ut facilius intelligamus sub hoc gene-

Hayneusue pars tertiam.

rali nomine *Mali*, omne malum contineri, quod adversatur saluti animæ, perfectioni status, & tranquillitati vitæ, quale est quodcunque peccatum committendum, quæcunque adversitas aut prosperitas eò nos inducens, quicunque tandem hostium vel visibilium vel invisibilium metus, unde damnum aliquod & nocumentum possumus accipere, ut avertat illud Deus & ab eo nos liberet, hoc est quod paucis hæc verbis petimus; & quod abundantius orandum suadet Apostolus, dum ait, *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietæ & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & castitate.* Sic dum in hodierno Evangelio commendatur bonum faciendum, non aliter determinatur illud bonum quàm nomine *fructus arboris*, ut intelligatur illud esse omne bonum, quod unicuique faciendū est in suo statu. Sicut enim alius est fructus cereali & alius pruni, pomi & pyri, cæterarūque terræ arborum; sic plantæ aliud est bonum ab Ecclesiastico, seu Religioso; & aliud à laico & seculari faciendum; sicut longè diversa est eorum conditio. Aliud dives, aliud pauper tenetur facere. Sanis & ægrotis sua sunt diversa bona faciēda. Senili aliud & aliud juvenili ætati competit. *Unicuique*, ait Apostolus, *sicut dixit Dominus: Unumquemque, si ut vocavit Dominus, ita ambulet & sicut in omnibus Ecclesiis doceo, unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Unusquisque in quo vocatus est, in hoc permaneat apud Deum.* Id est, in hoc sit assiduus, in hoc se constanter exerceat, in hoc præcipue Deo serviat, hoc unum agat quod est proprium suæ vocationi;

T

Hi

Hi sunt enim fructus à quibus quisque cognoscitur, num bona vel mala sit arbor. Hæc est divina voluntas, quæ in regnum cælorum introducit, dicente hic Domino: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum.*

Verum hæc est acedia seu pigritia propria quædam & specialis malitia ut quem in vaserit & occupet, non sinat eum velle aut liberari à malo quo premitur, aut facere bonum quod debet in suo statu. *Vult & non vult piger*, inquit Sapiens, videtur velle quia sic orat sic statuit sic loquitur, sed absolute non vult.

Ratio fusiori consideratione perpendenda est quam sermone exponenda, tum quia satis est evidens, tum quia proponitur alia Veritas ex hodierno Evangelio pluribus enarranda. Sic itaque paucis declaratur, quod licet hic piger & acediosus dicatur velle sicut non velle, dicendus tamen est proprie & re ipsa non velle: nam voluntas quæ dicitur efficax & quæ sola proprie est voluntas, in hoc talis esse agnoscitur, & ab ea voluntate distinguitur quæ non est proprie voluntas, sed velleitas tantum & complacentia quædam, ut expresse ait S. Thomas, in hoc inquam distinguitur quod operi necessario non parcat, quod nihil agendum negligat, quod denique omnia illa quæ sunt ad finem intentum necessaria & possibilia media tam verè adhibeat quam verè vult illum finem. Unde hæc custatissima in Scholis effata: *Volitio finis, volitio est mediolorum ad finem; & nolitio mediolorum, nolitio est finis.*

3. p. q. 19.
a. 6.

1. 2. q. 8.
a. 2.

Joan. 5.

Matth. 22.

2. Tim. 2.

Vu sanus fieri? Aiebat Christus Dominus paralytico, *Surgito tolle grabatum tuum, & ambula;* Quid apparebit, utrum revera velis, si surgas & tollas grabatum tuum, nam hæc sunt media, quæ tibi ordino & præscribo ad sanitatem recuperandam: Sicque re ipsa surgens indicavit se velle & sic sanatus est. Contra vero illi qui vocati fuerant ad nuptias licet fingerent se velle ire, nisi occuparentur, dicuntur omnino noluisse: *Et volebant*, inquit, *venire;* Quia non adhibebant media ordinata. O quam multi tales, quam multi sic se ipsos decipiunt dum se putant velle quod revera nolunt, aut etiam nolle, quod volunt. *Cognovit Dominus qui sunt ejus* Vide infra in hac parte

Feria 2. Hebdom. 12. Et in 4. parte, Feria 5.

Hebdom. 28. & Feria 2.

Hebdom. 27.

SED piger sive acediosus & negligens non adhibet media necessaria quæ possent adhibere, ut liberetur à malo, & faciat bonum ad quod tenetur.

In hoc enim est proprie acedia & pigritia ut quod est officij particularis, & debiti per solvendi non expleat; timet laborem, & dicitur afficitur, alia omnia facit, mira causatur & excusat, rem in dies procrastinat, fingit impossibilitatem, aut nimiam difficultatem: *Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum.* Et rursum idem Sapiens, *Dicit piger: leo est in via & leana in itineribus: sicut ostium veritatis in cardine suo, ita piger in latulo suo.* Quasi diceret de omni pigro, quod de eo dicit qui sterrens in lecto suo, non surgit; non adhibet media sine quibus res non conficitur: & in eo cognoscitur esse piger, quod non omnem adhibeat operam quæ est opportuna & necessaria fini quem videtur præendere.

Prov. 22.

Ibid. 26.

Quod & ibidem variis inculcat loquendi modis: *Abcondit piger manum suam sub a cella, nec ad os suum applicat eam.* PROPTER frigus piger arare noluit, PER agrum hominis pigri transiit, & ecce totum repleverunt urtica. Quibus diversis locutionibus hoc unum intendit exprimere, in quo quis agnoscatur esse piger & negligens, nempe in defectu laboris necessarij adhibendi. Nonne ex hac nota te cognoscet? Nonne ex hoc defectu tuam inspicies negligentiam? Nonne labori parcis & operæ? *Uisque piger dormies? Quando conserges è somno tuo?*

Ib. 19.

Ibid. 20.

Ib. 24.

Ib. 6.

III. PUNCTUM.

SIC ergo vult, & non vult piger, ut simpliciter & absolute nolit aut liberari à malo, sicut videtur petere, aut facere bonum sicut se simulat velle: Quia hoc ipso quod piger est non adhibet media opportuna ad utrumque necessaria. De nostro enim, ait S. Hilarius, beata illa aternitas promerenda, præstandumque est aliquid ex proprio, ut bonum volumus, malum omne vitemus, totoque affectu præceptis cælestibus obtemperemus, ac talibus officiis cognoscat Deo simus. Notanda hæc postrema verba, quasi diceret, sic revera cognoscemur velle. Nam hoc est cognosci à Deo, quod tale revera est & non fictè, sic ergo cognoscemur à Deo velle, cum re ipsa volumus, & tum re ipsa volumus, cum id præstabitur, quod ex parte nostra præstandum est. Ut è contra qui hoc non agunt, non cognoscuntur à Deo velle, quidquid petant quidquid

quid orent, quia eorum Deo & re ipsa non est vel le aliquid, quando non id facis sine quo illud non potes assequi.

In Proverbia.

Sic apud S. Hieronymus: *Delectantur premia cum pollicentur, deterrent certamina cum iubentur: sic volunt & nolunt; sinem appetunt, non tamen amplectuntur media.* Sic varia quæ habetur lectio horum Sapientis verborum, *Vult & non vult piger*, Rem planè confirmat. Septuaginta namque legunt, *In desiderio est omnis piger, seu otiosus aut non operans*, Nam Græcè est *resyros*, & sensus est, qui non operatur quantum debet operari non est dicendus in vera esse voluntate, sed in quibusdam desideriis quæ videntur voluntas & non sunt. Quod & Hebræa sic enuntiant, *Concupiscens & non, anima pigri*. Id est, concupiscit & non consequitur anima pigri quod desideravit, quia fugit laborum sine quo desiderata non habentur. Denique se ipse Sapiens sic explanat: *Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari: tota die concupiscit & desiderat.* Quod si ipse piger desideriis obruitur, tam multa quotidie profert ut vel ipsa enecetur multitidine; vel potius, cum ipse solis desideriis inefficacibus sit contentus, hinc certè perit & occiditur, quia non illa sufficiunt ad vitam spiritualem sustentandam & æternam promerendam; vel denique, cum piger totus sit in suis illis volvendis ac revolvendis desideriis, neque quidquam actu efficiat, videtur esse quasi sine anima, videtur quasi non vivere, videtur quasi occisus, quia sine ulla est vera voluntate. Quantum ad id spectat quod concupiscit, videtur velle quia concupiscit, sed non vult quia noluerunt manus ejus operari, quod est propriè nolle: sic autem nolle quid aliud est quam voluntatem, & animam, & vitam sibi eripere.

Estius in Prov. 13.

Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari: tota die concupiscit & desiderat. Quod si ipse piger desideriis obruitur, tam multa quotidie profert ut vel ipsa enecetur multitidine; vel potius, cum ipse solis desideriis inefficacibus sit contentus, hinc certè perit & occiditur, quia non illa sufficiunt ad vitam spiritualem sustentandam & æternam promerendam; vel denique, cum piger totus sit in suis illis volvendis ac revolvendis desideriis, neque quidquam actu efficiat, videtur esse quasi sine anima, videtur quasi non vivere, videtur quasi occisus, quia sine ulla est vera voluntate. Quantum ad id spectat quod concupiscit, videtur velle quia concupiscit, sed non vult quia noluerunt manus ejus operari, quod est propriè nolle: sic autem nolle quid aliud est quam voluntatem, & animam, & vitam sibi eripere.

Prov. 21.

O nunquam satis deplorandam inertiam! Quæ spes salutis inerti & desidiofo cum nec ipsam salutem velit! *Fili hominum quid fiet de ligno vitis? Quando scilicet est præcistum & aridum? Ecce ignis datum est in escam, utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam; Nunquid utilis erit ad opus? Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus, quanto magis cum illud ignis devoraverit & combusserit, nihil ex eo fiet operi? Hæc est arbor quæ non facit fructum bonum, quæ propterea excidetur, & in ignem mittetur.*

Ezech. 15.

Et ne tibi palpes, quasi nihil tibi hinc sit timendum, quasi non illa sis arbor excidenda, perge in sequenti consideratione te melius nosse.

Alia Veritas Practica, ex eodem hodierno Evangelio.

Qua ratione fit ut plures dici possint malæ quam bonæ arbores; eadem profusus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor.

RATIO EST, Quod idcirco plures dici possint mala quam bonæ arbores, quia cum bonum sit ex integra causa, malum autem ex quo vi defectu, facilis est in pluribus reperiri defectum quam integram causam.

Sed in te hæc ratio valet, in te facilius reperitur defectus ex quo est malum, quam integra causa qua est necessaria ut bonum esse possit.

Ergo quæ ratione fit ut plures dici possint mala quam bonæ arbores: eadem profusus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor. Quæ obrem in id diligenter in vigilandum.

I. PUNCTUM.

IAM pridem ab antiquis illis Philosophis dictum erat, hominem esse velut inverfam arborem, cujus radix sursum erecta esset ac velut in caelo fixa, quod inde suam traheret originem, atque inde producendis operum fructibus aptum & convenientem hauriret succum. Et verò sicut steriles & infertiles sunt quædam arbores, quædam verò fecundæ & uberes, ita planè ex hominibus, sic alij boni & alij mali sunt ut unusquisque in particulari bona vel mala dici possit arbor. *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, dicebat Dominus: aut facite arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu arbor cognoscitur.* Hoc præceptum est, inquit S. Augustinus, *ut simus arbores bonæ; illud verò, facite arborem malam, monitio est ut caveamus, nec usemus si mali simus, bona opera habere prius enim est mutandus homo ut opera mutantur.*

Matth. 23.

Quam sit autem malæ timendum arbori, id est, homini non ferenti fructum bonum, satis patet, satisque fateberis: sed an tibi sit timendum quasi malæ arbori, non sic forte agnoscis. At certè saltem non debes præsumere te tam certò esse bonam arborem, aut sic semper fore, ut sine ullo timore sis, cum nemo hominum id certò sciat: meritòque sit unicuique timendum in illa igno-

Rom. 11.

rantia & incertitudine: unde apud Apostolum cui-
dam te sanctiori; Noli altum sapere sed simis. Si o-
nim naturalibus ramu, Id est Judæis, non peperit
ne forte nec sibi parcat. Vide ergo bonitatem & se-
veritatem Dei. In eos quidem qui ceciderunt ser-
viam; in te autem bonitatem Dei, si permanseris
in bonitate, alioquin & tu excideris. Quam obrem
licet etiam certus esses de præsentia, te bonam ef-
se arborem, tibi tamen esset timendum quia in-
certus esses de futuro: semperque cavendum esset,
ne forte excideres à bonitate tua & excidereris à
bonitate & severitate divina. Jam verò cum ne-
que de præsentia certus sis, simò cum ex certa ra-
tione sit evidens, quod, nisi diligenter & sollicitè
caveas, tu mala potius quam bona sis arbor, non-
ne erit quod illam diligentem adhibeas cautelam
& sollicitudinem: primò quidem in indaganda il-
laratione, ac deinde in praxi frequentanda, quam
secum infert cognita veritas?

Sic autem commode ratio indagari poterit, si
attentè perscruteris quid sit quod malam faciat
arborem: & quid, quod plures malæ sint quam
bonæ arbores; nam si hæc eadem ratio in te lo-
cum habeat, profectò mala sis arbor necesse est.
Hoc est porro quod malam facit arborem, nem-
pe si nullos fructus ferat, aut pauciores quàm fer-
re deberet, aut omnino malos: sic planè homo
malus dicendus est, si vel nulla, vel pauciora bo-
na faciat vel denique si plura mala quam bona
edat opera. Ex operibus namque velut è fructu
arbor cognoscitur. Ex fructibus eorum cognoscatis
eos.

Id. de Div.
Nom. c. 4.

1. 2. q. 18.
a. 4. ad 3.

Ecc. 9.

Sed unde agnosceretur fructus? Unde opus esse
bonum vel malum discernatur. Ex hac nimirum
regula quam post D. Dionysium tradunt omnes
Theologi. Bonum ex integra causa: malum ex
quovis defectu. Sic exprisse S. Thomas: Non est a-
ctio bona simpliciter nisi omnes bonitates concurrant:
quia quilibet singularis defectus causat ma-
lum, bonum autem ex integra causa. Unde & illud
est Sapientis, Qui in uno peccat, multa bona
perdet; Sive ut habent Septuaginta, Bonitatem
perdet, Quia ex uno defectu deficit bonum quod
non consistit sine suis causis.

Causæ verò sine quibus non est bonum, referri
possunt ad has vulgares quatuor quæ dicuntur
Materia, Forma, Efficiens, & Finis. Debet esse
materia seu objectum bonum vel saltem indiffe-
rens & non malum. Nam si quid ex objecto suo
malum est ut mendacium, vel ex accidenti, ut res
verita vel non ordinata, licet alia fuerint causæ,
tota peribit actio. Sic de cæteris ratum est cau-

sis: tamen si materia, finis, & efficiens adsint, sola-
que desit forma, totum deest. Iustè quod iustum
est prosequeris. Efficiens dicitur homo liber & in-
gratia. Nam si peccator est, vel non liber, nihil
agit ad æternæ vitæ præmium, quidquid bonum
& bene agat. Charitatem autem non habeam, ni-
hil mihi prodest. Denique finis est tam necessarius
ut propterea Dominus dixerit: Si oculus tuus fue-
rit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit:
OCVLVM hic accipere debemus ipsam intentio-
nem, inquit sanctus Augustinus de qua ipse fuit,
& S. Gregorius in Moralibus.

Ex his verò patet quod hic præcipue spectan-
dum est, longe plures esse malos quam bonos,
quia lógè facilius est in homine, sive in humanis
actionibus reperiri unum defectum seu unã de-
ficientem causam, quam totas simul colligatas?
Non est qui faciat bonum. Dominus de celo pro spe-
xit super filios hominum ut videat si est intelligens
aut requirens Deum. Omnes declinaverunt, simul
inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum, non est
usque ad unum. Id est tam pauci sunt qui coram
Deo & absolute bonum faciunt, ut vix unus è mul-
tis reperiat. Non defunt quidem qui multa bo-
na faciant, sed illa quæ videntur hominibus bo-
na, non sic videntur Deo, quia non constant suis
causis, Semina verunt triticum, & spinas messu-
runt, hereditatem acceperunt, & non eis proderit,
confundimini à fructibus vestris. Hoc est cæcè
pavendum.

II. PUNCTUM.

SED in te, hæc ratio valet, in te facilius reperitur
defectus ex quo est malum, quàm integra causa
quæ est necessaria, ut bonum esse possit.

Tu quis es qui hæc legis? Nonne homo? Non-
ne vanitati similis? Nonne venundatus sub pecca-
to? Nonne is cui malum adhaeret? Nonne is qui
videt aliam legem in membrum suum repugnanti legi
mentis suæ, & captivantem se in lege peccati quæ est
in membrum suum? Nonne hæc in te iuvenis, nonne
hæc in te vides & sentis? At verò illa sunt prop-
ter quæ facilius in unoquoque reperitur defe-
ctus quàm integra boni causa. Illa sunt quæ nisi
omnino reprimantur, causæ sunt defectuum om-
nium: aut si ex aliqua parte reprimantur, tan-
torum sunt causa defectuum quanta pars super-
est reprimenda. Claudicare verunt à semitis suis.
Nonne hic est defectus animi sicut & corporis,
Claudicare? VS QVE QVO claudicatis in
duas partes?

Deut. 6.

1. Cor. 13.

Luc. 11.

28. Mor.

c. 13.

Pf. 13.

Bellarmin.

1er. 12.

Pf. 143.

Rom. 7.

Pf. 17.

3. Reg. 18.

Aut

Aut itaque est omnino comprimendū quod in te deficit, aut aliquid semper deficiet: aut comprimenda est vanitas seu illa propensio, quæ te ad vanam tui consecrandam famam trahit, aut decrit finis in cunctis tuis operibus. Aliquoties defuit! Aut coercenda libido illa quæ te ad opus ex genio, & non ex ordine, non ex intuitu divinæ voluntatis attrahit, aut decrit operi suæ materia, suave forma; non erit illud opus quod vellet Deus, non erit illa forma quam adhiberi vellet. *Si in die jejuniij tui invenitur voluntas tua, non est jejunium quod elegit Dominus, cum veniretis in conspectum meum, quis quaesivit hac de manibus vestris?* Quali diceret, licet ea sacrificia quæ immolatis, sint à me ordinata, & materiam contineant boni operis, quia tamen non ea facitis qua religione & pietate vellem, non sunt mihi grata, quia deest illis sua forma, virtus, suum decus, & proinde facta sunt mihi potius molesta, laboravi sustinens.

Sic planè tecum reputa de his tuis operibus quæ vel ex amore proprio, vel ex incuria & negligentia facis. Nonne vides quantum illis deest eius perfectionis & excellentiæ quæ à te requireretur? Tantum puta illis deesse suæ formalis & efficientis causæ. Nam quæ forte sufficerent, a laico vel à novitio facta, multum deficiunt in te spectata, si plus quam à laico vel à novitio, requiratur à te Deus. Hinc nempe erunt turcausarum differentia, diversusque valor. Spectatur ætas Agentis, conditio, status, vocationis tempus, gratiarum numerus, talentorum qualitas, cæteræque spiritus divisiones. Uode tu quantum ætate proventus es in divino cultu, si ætati operatua non respondent, tantum deficiunt ab integritate & plenitudine quam ex illa tot annorum persona religiosi derivare debuerant, diciturque tibi; *Appensus es in statera, & inventus es minus habens. Quid respondebis?*

III. PUNCTUM.

QUA igitur ratione fit, ut plures dici possint mala quam bonæ arbores: eadem prorsus fiet, ni caveas, ut mala potius quam bona sis arbor. Nam non erit in te fructus bonus, non erit in te bonum, non erit ex integra causa, non erit conforme statui, non respondens ætati & gratiæ, non adimplens eam justitiam quam ex accepto talento debes operari. *Ventus urens sicca vit fructum eius: marcuerunt & arefacta sunt virga roboris eius. Quis ille ventus urens, unde tanta sic-*

cas & ariditas, nisi vana ipsa Gloria qua fit ut aliud quam velit Deus opereris, vel alio modo vel sine; sicque desint operibus tuis suæ causæ: & desint esse bona & probata opera? *Iniquitates vestra declinaverunt hæc, & peccata vestra prohibuerunt bonum à vobis.* Id est, impediverunt, quo minus illud censeretur bonum quæ vos bene facere putabatis.

Hoc est verò quod te non advertentem decipit, cum sit aliquid partim boni partim mali quod agis, tu parte boni respecta, malum non intueris quæ cum inficiat totum opus, nihil ex opere tuo superest præter inanem illam quantum de illo habes opinionem. *Quidquid tetigerit, immundus, immundum faciet.*

Nec mireris id esse in morali statu, quod frequentissimum est in naturali. Vides sæpe in formis remissis plurimum esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum quod multum habeat frigiditatis; ita planè in virtutibus & bonis operibus tuis tam multa sunt admixta mala, ut non virtutes sed vitia potius dicenda sint. Blandiris tibi forsitan de devotione, de obedientia, de humilitate aut de aliqua demum virtute quam exerceas: at non vides, quorū quantumque simul indevotionis, inobedienciæ & superbiæ committas actus: verèque de bonis tuis spiritualibus dici possit, quod Propheta de terrenis Judæorum, *Oliveta vestra & ficeta vestra comedit eruca.* Totum absumit vanitas vel negligentia.

Atque hinc pavenda illa expositulatio, quæ sæpe alias tum ve d hie opportunè à Domino; *Scio opera tua quia nomen habes quod vivas & mortuus es. Esto vigilans & confirma cetera quæ mortitura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In menta ergo habe qualiter acceperis & audieris, & serva & penitentiam ago. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur & nescies qua hora veniam ad te. Quid autem veniens, de sterili arbore Colono sit dicturus jam ipse dixit: *Suscide illam, ut quid etiam terram occupat?**

Videri multa possunt in singulis partibus quæ huic servant Veritati, præsertim verò in 1. parte, Die 3. & 4. Januarij. Feria 5. Hebdomada 3. post Epiph. In 2. parte, Dominica Septuagesimæ Feria 2. Hebdomada 2. in Quadragesimæ, Feria 5. Hebdom. Passionis. Feria 4. Hebdom. 4. post Pascha. Die 1. Maij ubi hæc in primis oportuna Veritas.

Si tempus respicis comparandæ tibi virtutis

S. Ber. ex If. 58.

Ibid. 1.

Dan. 5.

Ezech. 19

Ier. 3.

Num. 19.

Amos 4.

Apo. 3.

Luc. 13.

tutis, vix ullam tibi comparatam respicias.

In 3. parte Feria 2. Hebdom. 1. Sabbato Hebdom. 5. Feria 5. Hebdom. 8. Fer. 2. Hebdom. 9. Die 6. Augusti. In fine ubi devotis religiosis, unde hæc commodè depropi possint.

Religiosus aut quisvis alius infra vel supra regulam aut sortem vivens, ficus est ficum non ferens.

CUM sint autem Evangelij plures aliæ diversæque partes vide ad singulas, quid referri possit aliunde depromptum,

Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium.

Hæc sunt apostolatus & perfectioris vitæ duo signa ceteriora, velle abstinere libenter ab omnibus bonis, & omnia mala sustinere.

In 1. parte, Die 2. Decembris.

Sæpe videtur esse charitas, & est magis carnalitas.

In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 1. post Octavam Pasche,

Loquendo de divinis, quando magis lucet quam ardet, tanto minus in te divina lucet charitas.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Octavam Pasche.

Qui eminentior est in illa quæ dicitur eminentis scientia, minus inter homines eminere cupit.

In 2. parte, Fer. 3. Hebdom. Pentecostes.

Amori potius ab amore timendum est, quam à timore.

Sabbato Hebdom. Pentecostes.

Optabilius bonum bellum, quam mala pax.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. decim, qua tota est de missionibus, de modo ac materia concionandi.

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Affectum probat effectus.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 9.

Quod te imparatum magis reddit ad ferendum fructum, hoc te paratorem deberet reddere.

Quando minus puniri timet infructuosus, tanto jam magis punitus est.

In 4. etiam parte Sabbato Hebdom. 19. Feria 3. Hebdom. 21. tota penæ Hebdomada 23. Feria 5. Hebdom. 27.

Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

Malæ vitæ mors bona, rara est.

In 4. parte, tota Fer. Hebdom. 23.

Sicut prima & puerilis ætas index est securitæ vitæ præsentis, ita hæc vita præsens indicium est futuræ post æternitatis.

In 3. parte, Die 24. Iunij.

Omnis arbor bona bonos fructus facit

Salutis animæ nulla est certior certitudo, quam in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. parte, tota penæ Hebdom. 5. post Epiph. ubi de vocatione cuiusque status, qua tanto est perfectior, quanto magis sua respondet arbori seu perfectioni specificæ.

In patris major est servi Dei fidelitas.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 6. post Epiph.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.

Ad memoratas supra veritates de modico cuiusque fructu nec non de pœna consequente, possent hæc adungi.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Sabbato Septuagesima.

Nimia

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. parte, Feria 2. Sexagesima.

Verbum Dei non redit vacuum: aut profit necesse est accipienti: vel obfit.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 8.

Vide & in 4. parte, Fer. 6. Hebdom. 24 ubi de divite Epulone.

Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum.

Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. 2. Tim. 2.

In 1. parte, Die 1. Januarij.

Frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi: Quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. post Epiph.

Quæ causa est cur pauci salvi sint, hæc in te causa est cur ex illis forte non sis.

In 2. parte, Dominica Septuag.

Si ordinatis ad salutem mediis non uteris, Mediatore Christo abuteris.

Sabbato post Quinquag.

Qui sibi non contradicit in suis malis desiderijs, sibi contradicit in bonis.

In 2. parte, Dominica 5. post Pascha.

HAC Hebdomada, quicquid post Sermonem Domini proximè dictum, vel factum refertur ab Evangelistis, ita consideratur, ut ad septem præcipuas Virtutes referatur: quarum aliæ sunt tres theologicæ; aliæ quatuor cardinales. Omittitur tamen historia Leprosi mundati quia de eo per integram Hebdomadam actum est in prima parte, Dominica & Hebdomada tertia post Epiphaniam.

FERIA SECUNDA.

DE FIDE CENTVRIONIS A CHRISTO DOMINO COMMENDATA.

Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Matth, 8.

VERITAS PRACTICA.

Majoris est animi se Divinae fidei supponere, quam se illi opponere.

RATIO EST, Quia majoris est animi seipsum vincere quam a seipso vinci.

Sed qui se divina supponit fidei, seipsum vincit: qui se vero illi opponit, a seipso vincitur.

Ergo majoris est animi se divina fidei supponere, quam se illi opponere. Quod tamen pauci putant.

I. PUNCTUM.

CUM introisset Capharnaum Dominus, accessit ad eum Centurio, qui in ea civitate praesidio Romanorum praerat, ac proinde Gentilis erat, sed credens in Deum & in

Christum.

Luc. 7.

Christum. Accessit autem primò per seniores Judæorum. Deinde per amicos suos: ut est apud sanctum Lucam; ac tertio per semetipsum cum Christus iam vicinior esset domui, ut interpretatur sanctus Chrysostomus. Tum verò conveniens Dominum, his eum rogabat Verbis, *Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, male torquetur. Cui statim Dominus: Ego veniam & curabo eum.* At ille, *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum; sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, *vade & vadit; & alij veni & venit: servo meo, fac hoc & facit:* Quasi diceret, ut interpretatur sanctus Augustinus, ego sub potestate Tribuni mei & Cæsaris constitutus, & merus homo, si quid subditus meis impero, mox obtineo: quaniò magis tu qui sub nullius es potestate, & præes omnibus creaturis, ut pote filius Dei, poteris imperio tuo quidquid volueris, ad autem audiens **JESUS**, miratus est, seu mirantium more se habuit, & ita locutus est ut astantes idem admirari atque imitari doceret: *Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.* Non inveni, qui tam pie, tam facile, tamque certò crederet.

Alio quidem & diverso sensu poterant Ethnici & politici homines mirari hanc Centurionis facilitatem in credendo, quod vir nempe militaris & generosus, nimis se videretur abjicere, nimisque de magnitudine animi detrahere, sese summittendo dictis huius hominis. Sic enim selecta illa ingenia quæ dicuntur fortia, sic tantum de fortitudine ingenij detractum putant, quantum facile est in credendo ingenium. At contra Dominus sic miratur & admirandam præbet Centurionis fidem, ut Centurionem propterea maximè laudet ab animi præstantia & fortitudine, tantumque ablit, ut aliquid de generositate sua credendo detraxerit, quin potius, sic se præst intem ingenio, & animo fortem ostenderit, atque ita promeruerit sanitatem servo suo: *Vade & si, ut credi disti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora.* Hinc ergo nata veritas modò expendenda & nunquam ex animo depõnenda, Quod, quidquid dicant sui adulatoribus & adoratoribus ingenij, longè majores est animi divini se fidei supponere quam se illi opponere.

Ioh. 9.

Ratio est ita evidens ut evidens ut mirum sit non videri ab his qui se perspicaciores autumant nisi forte illi sint de quibus Dominus: *In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident*

videant; & qui vident, cæcificent. Sic autem breviter & dilucidè procedit ratio: longè majoris est animi seipsum vincere, quàm à seipso vinci: in hoc enim sita est ipsa virtus quæ dicitur animi fortitudo. *Revera*, inquit sanctus Ambrosius, *l. 1. de officiis, iure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit.* Et Clemens Alexandrinus: *Magni animi virtus non solum in ferendis casibus, sed etiam in eo quod resistat voluptati & cupiditati, dolori, & ira, & in summa cuius rei quæ nos vel ut vel fraude aliqua illicet.* Sic sanctus Papa Gregorius: *Quid fortius quàm omnes animi sui motus rationi subigere, omnia carni desideria, & vitia virtute frangere, proprias voluntates abjicere, contemptu visibilibus, ea quæ non videntur, amare?* Unde & Salomon ait: *Melior est patiens viro fortis, & qui dominatur animo suo, expugnatoris virtutum.* Prov. 16.

Lactantius denique fusè id prosecutus: *Ille, l. 1. de lib. inquit, solus vir fortis debet iudicari qui temporans est, moderatus & iustus.* Et post multa de Herculis laboribus; *opera sunt ista fortis viri, hominè tamen. Illa enim quæ vicis fragilia & mortalia fuerunt. Nulla est enim, ut ait Orator, tanta via quæ non ferro ac viribus debitarè frangique possit. At animum vincere, iracundiam cohibere, fortissimi est, quæ ille nec fecit unquam nec potuit.* Hac quis faciat non modò ego eum cum summo viris comparo, sed simillimum Deo iudico. Vellem abjecisset de libidine, luxuria, cupiditate, insolentia, ut virtutem eius impletet quem similem Deo iudicabat. Non enim fortior iudicandus est, qui leonem quàm qui violentiam in seipso conclusam feram, superat iracundiam; aut qui rapacissimas volucres desiguit, quàm qui cupiditates avissimas coerces. Et quæ plura pergit ex quibus ita patet fortis & magni hoc esse animi, seipsum vincere, ut si à seipso vincaris, minimè magnus nec fortis unquam haberi possis. *Abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentes.* Thren. 1.

II. PUNCTUM.

SED qui se divina supponit fidei, seipsum vincit: qui se verò illi opponit, à seipso vincitur.

Hoc est enim seipsum vincere, cum quidquid in nobis contra Deum, rectamque rationem insurgit, refrænamus & subjicimus Deo: sicut è contra ille à seipso vincitur qui rectæ rationi oppositis moribus cedit, siye illi sint animi siye corporis motus: nam hæc est ordinata contentio partium hominis, ut, quemadmodum rationi appetitus, ita & Deo subordinetur ratio: Unde id tandem fit, ut, sicut

sicut appetitus naturalis aut ratio quæ dicitur inferior, multa suggerunt contra divinam fidem; sic planè is se vincat qui appetitum & humanam rationem divinæ subijciat fidei; vel à seipso vincatur qui divinam fidem humanæ subijciat rationi. In carne ambulantes, inquit Apostolus, non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes: & omnem altitudinem extollentem se ad versus scientiam Dei, & in captivitatē redigentes omnem intellectum, in obsequium Christi. Quali diceret, ubi agitur de fide, non spectamus quid caro vel humanum ingenium suadeat: in dō si quid forte suadet quod repugnet fidei, habemus arma parata quibus id expugnemus: & hæc arma non sunt humanæ artes, non politicæ formæ loquendi vel agendi, non Sophismata philosophicæ, non aliud denique quo solent uti homines huius sæculi peritiores: sed arma sunt longè his potentiora, potentiam quippe divinam continent, arma sunt ipsa fides, ipsa divina autoritas cui fides innitur, & quæ qui armantur tam potentes sunt ad expugnanda cuncta quæ sese contra opponunt, ut nihil sit tam altutum & munitum quod non deiciant; nihil tam altum & eminens quod non subijciant fidei. Atque ita intellectus ipse humanus, ne quid forte humanum ratiocinari præsumat, quasi constructus & captivus tenetur, ut obsequatur Christo, sicque sit tandem ut dum quisque fidelis sic se supponet fidei, seipsum vincet: & sic de unoquoque fideli Christus triumphabit. Hæc est victoria qua vincit mundum fides nostra. Et hæc ipsa fides, armatura est qua certamen inicitur & qua comparatur victoria. In omnibus sumentes scutum fidei. IN DVTI loriscam fidei.

3. Ioan. 5.
Ephes. 6.
1. Thess. 5.

III. PUNCTUM.

MAIORIS est igitur animi divina se fidei supponere, quam se illi opponere, Nam sic te animus vincit dum se continet ne quid contra fidem opponat; dum se vero vincit animus, fit se ipso maior, & quod se magis vincit, eo se majorem facit. Magnarum hic vigor est mentium, inquit sanctus Leo, & valde fidelium lumen est animarum, incunctanter credere quæ corporeo non videntur intuitu; & ibi figere desiderium quod ne queas inferre conspectum. Sic apud S. Hieronymum viscere quantum sit ardor bene credentium? audi Haynesius Pars tertia

Serm. 2. de Asc. Dom.

Ep. 61. ad Pamma.

Apostolus: & si nos, aut Angelus de celo aliter Evangelizaverit nobis, anathema sit. Id est, in eo maxime apparet vis animi & vigor eorum qui credunt, quando sic credunt, ut, quidquid contra fidem apparet, quantumcunque appareat credibile, statim excrucientur.

Nihil certe debilius ingenio quod nihil potest credere nisi quod intelligat. Primum enim ignorat quid sit fides: deinde ita de se præsumit, ut putet posse intelligere quo credenda proponuntur. Ac tertio denique se universa Ecclesia cui promissit Deus infallibilitatem fidei, prudentiorem, peritiorē & perspicaciorem fingit, quæ insaniâ quid insanius fingi potest? Unde illud egregium Divi Augustini. Disputare contra id quod universa Ecclesia sentit, insolentissima est insania. Ep. 118.

Eant nunc & se jactent fortiora ingenia, debilitatem nostram irideant, suam unam deprecantur fortitudinem. Ecce illius viri iudicio qui omnium consensu ingenij fuit excellentissimi, non alij quàm insolentissimè insani sunt iudicandi. Irane verò qui sint dementes, sint mentis & animi fortioris? Audiant verò Prophetam, si quid super sit bonæ mentis: Cum fuerit velut quercus defluentibus foliis, & velut hortus absque aqua: erit fortitudo vestra ut sarsilla stuppe, & opes vestrum quasi scintilla, & succendetur utrumque, & non erit qui extinguat. Id est, ocyus tardius præclarum illud vestrum ingenium apparebit quam fuerit acidum & inane; apparebit fortitudo illa præterita & præsumpta quam fuerit stuppea, straminea, fictitia & omnino nulla. Apparebit ex aliis vestris operibus quam imbecillus esset animus, cum nihil forte, nihil solidum, nihil diuturnum, nihil permanens & sibi constans efficiatis; sed vestra omnia sentillant solum & lucefcunt ad momentum, tum statim evanescunt.

Sic planè, nihil imbecillius in agendo & patiendo quam qui se animo jactant ita fortes ut nihil credant nisi quod animo placuerit: nutant in omnibus, palpant in meretricie, duces exaci, Semet ipsos passentes, nubes sine aqua quæ à ventis circumferuntur, arboris autumnales, infructuosæ, bu mortæ, eradicatæ, stulticiæ feri maris, desquamantes suis confusiones, sidera errantia quibus procella tenebrarum servata est in æternum. Id est, præter inanem sonitum & effusam iactantiam nihil in eis est.

At vero vetè credentibus nihil est fortius, nihil generosius non modò in eo quod credentes se ipsos vincunt, sed quod ubi semel se ipsos sic vicerunt, inde ad alia quantumvis ardua sic se

Judas.

V

C1165

Hebr. 11. fortes præbent, ut manifestè appareat nihil esse fide ac fideli majus & fortius. Lege Apostolum ubi fortiores quosque veteris testamenti nominatim compellat, & à fide omnes fææ fortitudinis commendationem habere testatur. In uere unum Abrahamum qui Pater omnium creditur dicitur, quantæ opus fortitudinis est aggressus, cum Isaacum filium immolavit. Nonne à fide hæc eius fortitudo profecta est? At quanta quanta fuerit eius fides nonne in eo præcipuè excelluit, quod supra omnem intelligentiam crederet, quod seipsum prius credendo inacta-

ret quam filium: atque in seipso sic ma&ando, sic vincendo, sic fidelis, sic fortis, sic iustus & sanctus est habitus, ut esset cæteris documento majoris esse animi sic fide divinæ fidei supponere quam se illi opponere. *Non est enim scriptum: tantum propter ipsum, inquit Apostolus, sed & propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit JESUM Christum D. N. & mortuum.* *Ibid.*

Increduli & subuersores sunt tecum. Attende diligenter. Et Vide quæ multa passim de fide proponuntur. Ex. 1.

FERIA TERTIA. DE SUSCITATO VIDUÆ FILIO IN CIVITATE NAIM.

Et de spe retinenda in deploratis rebus.

Noli flere. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA.

Non certius in spem itur, quàm contra spem.

RATIO EST, Quia tunc magis & melius speratur in diuino, cùm spes est purior, seu cùm in diuino solum speratur.

Sed quando humana desunt subsidia, tunc spes ipsa potest purior.

Ergo & major & certior; ergo & cò melius speratur, & cò magis sperandum est in diuino quo humana desunt subsidia. Ergo & non certius in spem itur quàm contra spem, exemplo Abrahami qui, ut scribit Apostolus, contra spem in spem credidit. Contra id scilicet quod naturaliter fieri poterat, credidit & sperauit diuinitus eventurum.

Rom. 4.

I. PUNCTUM

ET factum est, inquit sanctus Lucas, post sanati Centurionis seruum, Deinceps ibat (Iesus) in civitatem qua vocatur Naim: & ibant cum eo Discipuli eius, & turba copiosa. Cum autem appropinquaret porta civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue & hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa. Quam cùm vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: noli flere. Et accessit, & tetigit loculum, illi autem qui portabant, steta-

runt, & ait: adolescens tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui. Et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum dicentes: quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam.

Nihil hinc difficile quoad intelligentiam: multa verò sunt quæ voluntatem cum Dei gratia in spirituales & divinos affectus excitent, de quibus in quarta parte, Dominica decima quinta, cujus est hoc Evangelium. Nunc quoniam ad virtutem spei referitur consideratio: contemplare tantisper quàm deploratæ res essent hujus Viduæ quæ filium suum unigenitum deflebat mortuum: Et tamen illi tunc ait Dominus: Noli flere, Bene spera, resurget filius. Sic planè nobiscum agit per scripturas suas: sic moerentes consolatur, sic ne desperemus in ipsis desperatis rebus adhortatur, sic ut magis tum speremus provocat, quia nunquam certius in spem itur quàm contra spem. Nunquam securius sperandum in diuinis subsidiis quàm cùm humana desunt. Quæ centè veritas si semel persuaderi possit, multum valere poterit ad corroborandam nostram confidentiam; quia omnem profus tollit diffidentiam, cùm concludat eo vel maximè sperandum esse tempore quo solemus magis diffidere de diuinis subsidiis.

Sic autem facile suaderi potest: nam tunc vel maximè spes est certa & secunda, quando est pura

& Gnera; quando purè & solum speratur in Deo, & nulla simul in creatura. Multum enim deducit de ea spe quam in se haberi vult Deus, quando simul speratur in re humana aliqua, unde licet ipse Dominus utatur creaturis ab subsidium suum nobis conferendum, vehementer tamen cavet ne in ipsis confidamus, & potius illas subtrahet, & subministrabit media quædam minus apta & idonea si quem præcedit, ut agnoscamus evidentius totum à Deo provenire opus. *Multus tecum est populus*, ait Dominus Gedeoni. *nec tradetur Madian in manu eius, ne gloriatur contra me Israel, & dicas, metu viribus liberatus sum.* Itaque extriginta duobus millibus qui aderant, primò quidem viginti duo milia recesserunt; tum vero ex decem millibus trecenti tantum selecti sunt qui pugnarent in adversarios: & modus pugnandi sic determinatus fuit, ut loco gladium, lagenas vacuas simul ac lampades manu gestarent, easque inter se comploderent & confringerent; neque aliter hostes aggredierentur. Cur ita porro? Ut spes militum scilicet esset purior, ut purius in uno Deo sperarent; non in suis armis & viribus quæ nullam ad certandum & vincendum habebant aptitudinem. Sic, quæ stulta sunt mundi, elegit Deus ut confundat Sapientes: & infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia; & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus: & ea quæ non sunt ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriatur omnino caro in conspectu eius: Atque ut qui sperant in eo, verè possint dicere, *Exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo, itane verè posses orare?*

II. PUNCTUM.

SED quando humana desunt subsidia, sic spes in uno Deo purius figi potest.

Non est quidem expectanda extrema necessitas ut recurratur ad Deum, cum in ipsarum usu facultatum plus in Deo semper quam in rebus sit sperandum: sed nescio qua infidelitate animi fit, ut, dum adsunt facultates & media comparandis rebus quas volumus, longè magis in ipsis confidamus mediis quam in ordinatione divina quæ his vult uti. Quod ex eo vel evidenter apparet, quod, quando subtrahuntur illa media, tum plane toti diffidimus, quasi Deo sublata esset potestas nos adjuvandi, vel quasi tota vis & potestas sperati adjutorij esset posita in illis mediis, & non in Deo. *Nunquid manus Domini in valida est? Et malè locuti sunt de Deo: dixerunt, nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? Nunquid*

& panem poterit dare, aut parare mensam populo suo. Ideo audivit Dominus & distulit, & ignis accensus est in Israhel, & ira ascendit in Israhel, quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutare eius.

Desint ergo oportet illa humana subsidia, si-
musque in arcto positi sicut Rex Josephat & qui cum eo erant, ut possimus in uno Deo verè sperare & dicere: *In nobis quidam non est: antea fortitudo ut possimus huic multitudini resistere quæ irruit super nos: sed: iam ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Tum verè hujus Regis putra & sincera spes erat quia non erat aliud in quo speraret. Quod ex eo plurimum confirmatur, quod, cum paulò post fecisset foedus cum Ochozia Rege Samariæ ut si reduceret hostes, ab eo juvaretur, minus spei retinuit & confidentiæ, minus purè & sincerè in uno speravit Deo. Unde & illi dictum à Domino: *Quia habuisti foedus cum Ochozia, Percussit Dominus opera tua, contritaque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.* Ac propterea forte dictus est ambulasse in via patris sui Asa, Qui Rex alioquin probus, religiosus & confidens Deo, tamen aliquando minus purè illi uni confisus est: unde & à Propheta quodam sic est argutus: *Quia habuisti fiduciam in Rege Syria, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syria Regis exercitus, de manu tua. Nonne Aethiopes & Lybii multò plures erant quadrigis & equitibus & multitudine nimia, quos cum Domino credidisses, tradidit in manu tua? Oculi enim Domini contemplantur unam versam terram, & præbent fortitudinem hiis qui corde perfecto credunt in eum. Sultè igitur egisti, & propter hoc ex presenti tempore, adversum te bella consurgent.*

Nota illud perfecti corde. Quasi diceret, qui purè & sincerè credunt aut sperant. Neque enim iste Rex omnino non speravit in Deo, sed non perfecte non purè quia videlicet simul fidèbat in humanis aliis subsidiis quorum si fiduciam abjecisset, puriori & perfectiori corde sperasset in Domino. Quod & rursum illi eidem Regi obiectum est cum ægrotaret, multisque medicis abundaret, *Magis in eorum arte confisus est quam in Domino, Et idcirco tam parum in Deo sperasse dicitur ut nec eum in sua infirmitate quaerisse dicatur; Non quod forte omnino non quaesiverit, sed non spe illa pura qua quaerendus & implorandus erat, & qua eum quaesivisset, si tot medicos non habuisset.*

O quam verò dictum de probatis & fidelibus

Judicum 7.

2. Cor. 1.

Esther 14.

Num. 11.
Pl. 77.

2. Par. 20.

Ibid.

2. Par. 16]

Ibid.

Dei servis, quod fidem sive spem suam nunquam mutant ab eo; Sive illis ad sint sive desint humana praesidia, nam qui minus sperat quando desunt humana, quam quando ad sunt, illi spem suam mutant.

III. PUNCTUM.

ERGO non certius in spem itur quam contra spem; Non certius & securius speratur in divinis, quam cum desint humana in quibus simul spectetur: quia non certius speratur in Domino, quam dum in eo uno pure speratur: nunquam vero purius in eo uno speratur quam cum alia desint in quae spes dividatur & corrumpatur, *Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus praeter me. Ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruire: Quasi dicat, possunt quidem in subsidium vocari creaturae prout à me sunt ordinatae in talem finem: sed sic semper subsidium creaturae separetur à subsidio Creatoris, quasi aliud esset quod à creatura, & aliud quod à Creatore recipitur, nam unus est Deus à quo & ipsa creatura recipit quidquid confert subsidii, & sine quo nihil potest. Unus est proprie Deus qui rem omnem conficit, ille est qui mortificat & vivificat, qui percutit & qui sanat. Creaturae sunt velut instrumentum quibus ad nutum utitur, & sine quibus aequè posset solus quidquid cum illis facit. Vel sic interpretare: *Ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam & ego sanabo: Quasi diceret, tunc maxime ad ero laturus opem invocantibus me, quando dejecta erunt omnia, si tum**

in me sperent: occidam idcirco & percutiam, ut de occiso & de percusso speretur, & tum eos vivere faciam & sanabo. Quia tum spes erit purior spes erit certior, & sic in me sperarem nunquam expectatione sua defraudabo. Sic Psaltere Regius: *Cum occideres eos quarebant eum, & revertentur, & diluculo veniebant ad eum. Et commemorati sunt quia Deus adiutor est eorum: & Deus excelsus, redemptor eorum est: Ac rursum: Et humilitum est in laboribus eorum, infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret: & clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberavit eos.*

Sic unusquisque ut speret in desperatis rebus, apud Propheta: *Qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Quod etiam illud Jobi transferri potest: Lignum habes spem: si praecisum fuerit, rursum virisces, & rami eius pullulant. Id est, quod res magis accisae sunt & diminutae, eo spes humana minor est, sed divina major esse debet: quantum humana deficit, tantum divina sufficit. TUMULUS HUMANAE CONFIDENTIAE SUNT INCUBABULA DIVINAE SPEI. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo, tum vel maxime spei puram & certam in eum figam. Haec est spes confessa, quam videt Apostolus, in declinabilem, id est, firmam & constantem retinendam. Tibi hoc praecipue dictum puta, quia in hoc praecipue deficiis. Et prope illi similis es de quo apud Jobum dicitur, *Non credis quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens undique gladium.* Vide alibi passim ubi de confidentia*

FERIA QVARTA.

DE MULIERE PECCATRICE QUAE DILEXIT MULTUM.

Et de Charitate in Deum.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. 7.

VERITAS PRACTICA

Quae charitas dicitur universa delicta operire, ea prius dicenda est universim aperire.
RATIO EST, Quia Charitas non operit delicta nostra nisi quatenus ipsa delicta remittuntur. Sed non remittuntur nisi aperiantur.
 Ergo quae Charitas delicta operit, ea prius aperit; & quanto planius aperit, tanto plenius operit.

I PUNCTUM.

CIRCA hoc tempus, & in Civitate quadam Galilaeae, ubi tum morabatur Dominus, contigit quod de Muliere peccatrice conversae, quae putatur esse Maria Magdalena, narrat sanctus Lucas, post Sermonem quendam à Christo habitum cum Discipulis sancti Joannis Baptistae, de quibus alias Regalae, inquit, Dominum quidam de Pharizaeis ut man-

6111.

erat cum illo, Et ingressus domum Pharisæi, discubuit. Et ecce mulier quæ erat in Civitate peccatrix: cognovit quod accubisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti, & stans retro fectus pedis eius, lacrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat.

Videri possunt apud Evangelistam reliqua, & imprimis expendi quæ Dominus ipse testatur de multa eius Charitate qua factum est, ut ei remissa fuerint peccata multa. Hæc est enim Charitas de qua dicitur à Sapiente in Proverbiis, quod *non universa delicta operit, sive ut referunt sancti Petrus & Jacobus, Charitas operit multitudinem peccatorum.* Quæ quidem de Charitate proximi deque eius delictis ab ea sufficere intelligi possent: sed nos hic ad Charitatem Dei referimus, & ad propria nostra delicta quæ per illam Charitatem qua Deum diligimus sic operiuntur, ut ea prius aperiantur; Neque enim aliter Charitas operit quin ante aperiat, & tamen illud plenius, quam vult ad planius.

Quod cum sit ad proximum uberrimum, tum præcipue modo est expendendum, ut discamus quamclare, quam distinctè, quam plinè cuncta sint in confessione detegenda, si volumus ea plenè tegi & operiri. Et ratio quæ affertur, exemplo Magdalene plurimum illustratur sicut & huius exemplum ex allara ratione magis declaratur. Quid est enim quod in illa muliere & in nobis Charitas universa delicta operiat, nisi quod ipsa delicta remittat, vel quod id est, nisi quod per illam Charitatem remittantur, sive, ut vocantur dispositivè, sive formaliter, sive meritorie, nihil ad rem nostram refert, cum hoc certum sit & indubitatum, quocumque id fiat modo, sic Charitate operiri & tegi peccata, ut vel ea semper Charitas remittat operiendo, vel nisi remittat, nunquam operiri neque regat.

Quocumque horum verborum adjungatur in Scriptura cum voce peccatum significante, non alium efficit sensum quam remissionem peccati. *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum cuncta sunt peccata,* id est, remissa, sic enim de more Hebræorum pars una verus, explanat aliam. Sic cum idem dicit, *operuisti omnia peccata eorum;* Idem prorsus est ac primò quod immediatè dixerat, *remissi sunt iniquitates plebis tuae.* Sic ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur. Id est, non remittas saltem quoad ætatem sed semper eorum peccatum vindica.

Quid enim aliud esse possit, operiri & tegi peccatum coram Deo nisi esset remitti? An possit esse peccatum in homine, & sic tegi ut non videret illud Deus? Quo tandem velo tegetur, quo tegumento possit operiri? Non certe Charitatis quæ tam fidelis est Deo suo, ut ipsa etiam peccatum videre non possit quin oderit, & odiendo tollat. *Qui diligit Dominum, odite malum;* Id est, ostendit vos verè illum diligere, odiendo malum.

II. PUNCTUM.

SED non remittuntur peccata nisi aperiantur.

De venialibus quidem non est necesse omnia sic aperiri, ut non possint omitti aliqua, quia nec necesse est omnia simul remitti ut alia quæ remittantur, & sunt præterea plures alij modi quibus aliter remitti possint quam confessione. De mortalibus itaque sola est quaestio, quæ tamen ita esse videns, ut nulla de his superesse possit dubitatio, quin omnes omnia teneantur aperiri quantum quidem meminisse possunt, & quin omnes in hac parte suæ satisfaciant conscientie. Verum ut alias est observatum, nimis verum est & nimis viget illud Sapientis Proverbum, *Anima dolosa errant in peccatis,* Sicut quædam scilicet sibi dolosæ animæ, quæ dolo malo sua sibi tegunt peccata, ne cogantur ea confiteri & deponere, aut si prorsus ea sibi non possint ita tegete quin appareant, fingunt sibi tamen non esse adeo gravia ut sint mortalia, nam mortale quidem sibi videntur detestari; nollens aliena surripere, sed tamè sibi servare aliqua, quæ sciunt non esse sua non verentur. Nollent actum fornicationis aut adulterij committere, sed tamen affectus in corde pravos fovere & congressus liberos habere non reformidant; nec aperire ea in confessione, aut tam leviter, quasi nihil esset, quia non putant esse mortalia; nollent enim mortale ut sibi fingunt, & cum præterea nolint ea deponere, nimio enim rerum aut personarum affectu detinentur, non possunt de his conteri vel atterire, proinde nolunt de his confiteri.

Et quidem rectè hi nolunt confiteri de quibus nolunt conteri, sed malè quod nolint ea deponere; sed malè quod nolint de illis conteri, sed malè quod non putent ea esse mortalia, quia non sunt graviora in illo genere quæ committi possunt. In hoc nempe sunt animæ sibi dolosæ & quæ errant in peccatis; nam sic sibi palpant & fingunt, ut eò peccent libenter quod se fingunt peccare levius. Et or sandè frequentissimus & pern-

Prov. 10.
1. Petr. 4.
Jac. 5.

Prov. 13.

Pf. 31.

Pf. 84.

Eccl. 4.

perniciosissimus; affectata est ignorantia quæ non excusat; satis possent agnoscere gravitatem peccati si vellent, & velle tenentur quia res est tati momenti ut inde salus eorum pendeat, inde nulla confessio, inde nulla remissio. *Hanc culpã,* inquit sanctus Ambrosius, *sacerdotes non auferunt, neque peccatum eius qui in dolo se offert.*

Ep. 4.

Hæc erant videlicet operienda, sicut & alia quævis mortalia ut remitterentur; nec excusat quod ignores aut quod non putes ita esse, quia sic tibi dolo malo palpas, sic conscientiam obtundis, sic veram animæ scientiam vis ignorare,

Job. 11.

& ex his esse qui dixerunt Deo, ut est in libro Job, *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus; Quod & paulò post ibidem sic declaratur, De industria recesserunt à Deo, & vias eius intelligere noluerunt.* Quidquid dicat qui talis est, quidquid ad sui defensionem excuset,

Ib. 34.

Ps. 35.

Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere, ut bona ageret. Quod unum proferunt, est, quia non putant esse mortale; sed quod contrà respondetur, est, nolunt putare, nolunt scire, & nolle scire perinde est ac nolle facere, licet scias, nam fraudulenter nolunt scire, ne scilicet teneatur facere quod nolunt, si sciendi esse faciendum: quasi minus esset, nolle scire quid facias, quam nolle, quod scias, facere. Sic miser clamant in suis æternis poeni: *Iustitia lumen non luxit nobis: sol intelligentia non est ortus nobis:* Nec tamen eorum clamor auditur ut exaudiatur, quia eorum culpa est quod non intellexerint quæ scire poterant & quæ debebant discere. Nonne hoc expavescendum?

I. 1.

Sap. 5.

Iustitia lumen non luxit nobis: sol intelligentia non est ortus nobis: Nec tamen eorum clamor auditur ut exaudiatur, quia eorum culpa est quod non intellexerint quæ scire poterant & quæ debebant discere. Nonne hoc expavescendum?

III. PUNCTUM.

SIC ergo est de his delictis quæ non putantur aperienda quasi non sint lethifera, sic protus est de his delictis velut de cæteris mortalibus, *Quod quæ Charitas dicitur unum verum à delictis operari, ea prius dicenda est unum verum & particulam aperire.* Cum alioquin non remittantur, sicut nec alia non aperiatur, neque excuset ignorantia quia est voluntaria, quia est dolosa & maligna, *Lates enim eos, hoc volentes,* inquit sanctus Petrus. Et certè hoc est quo præcipue Mulier illa peccatrix commendatur, hoc est quo præcipue veniam meruit, quando scilicet sic unum verum se peccatricem detexit & aperuit, ut non minus se fateretur peccasse in his quæ putantur levitia quàm quæ graviora censentur. Idcirco enim

2. Pet. 3.

in oculos & in capillos suos piè defævit, ut, quod in illis peccaverat, quantumque minus esset & levius, non minus tamen confiteretur & plangeret quam quod peccasse posset gravius.

Sic præclare de illa sanctus Gregorius, *Oculis* *Hom. 33. in*
terrena concupierat, sed hos iam per poenitentiam
conterens fiebat. Capillis ad compositionem vultus
exhibuerat, sed tam capillis lacrymas tergebat. *Evang.*

Ore superba dixerat, sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia fiebat. Quoc ergo in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. *Convertit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum servires Deo in poenitentia, quidquid ex se Deum contempserat in culpa.* Unde post multa concludit, *Ad vos ergo fratres, ad vos oculos mentis reducite, & poenitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte.* Quacunquæ vos in adolescentia, quacunquæ in juventute deliquisse meministis, deserte, morum operumque maculas lacrymis tergite. Quasi dicere, cum juniores & liberiores in peccando essetis, non putabatis esse lethalia & confidenda quæ jam in cultu Dei provelti agnoscitis non fuisse præmittenda: Quæ obrem illa vobis in mentem & confessionem revocato, quantiisque modo digna fuerit esse perspicitis, tantum ea flete, & sic omnes culpas diluite.

Sic sanctus Ambrosius, ubi de Lazaro fratre Mariæ Magdalene, *IESVS compatitur Dilectæ suæ & dicit de sancto Lazaro, veni foras: hoc est quid* *l. 2. de Pa-*
faces in tenebris conscientia, & delictorum tuorum
sordibus, quodam reorum carcere? Exi foras, delictum tuum prode, ut justificeris: Ore confessio fit
ad salutem. Observa vocari tenebras conscientia
& quendam reorum carcerem; Ut designet ibi
esse aliquid quod ignoretur, & quod tamen
ignotum non excuset, quia crimen est, hoc
ignorare: & huius criminis rei detinentur in
quodam veluti carcere conscientia, quia captivi
& cruciati tenentur à sua cupiditate, quæ
dum impedit ne se cognoscant & aperiant, valde
angitur, & damnosus planè status de quo cogitare
& apud alios dicere non semel aut aliquoties
sed crebro necesse est. Vide quæ his affinia
tractantur in 1. parte, tota Hebdomada 3. post
Epiphaniam.

Plures aliæ Veritates de charitate & contritione possent hic exponi, quas satis erit proponere.

Aman-

Amantis lachrymæ eò suaviores,
quò amariiores.

RATIO EST, Quia tales lachrymæ tantò sunt suaviores, quantò sunt magis satisfactoriæ. Sed quò sunt amariiores, tantò sunt magis satisfactoriæ. Ergo & suaviores. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima. V. A. D. E. in pace.*
SCIENT, inquit S. Joannes Chryostomus qui ejus quod dico, fecerunt periculum, quantam læticiam habeant hi fontes lachrymarum. Vide in 2. parte, Dominica in albis. *Haurietis aquas in gaudio, de fontibus Salvatoris.*

Alia verò veritas sic inverso modo posset formari.

Amori nihil est amaritius, quàm quod sentitur suavius.

RATIO EST, Quia quod sentitur suavius est ipse amoris seu dilectionis actus,

Sed amoris nihil est amaritius ipso dilectionis actu. Sive propter peccata quibus aliquando dilectum offendit vel quibus adhuc offenditur: sive quod non satis amet quem agnoscit totò modo diligendum: sive quod se videat ab eo separatum, cui se unitum vellet ardentissimè, sive ob alias causas: certum est quod sit amara quædam mors & dura sicut infernus amulatio, qua de re inter alios, Richardus à sancto Victore de quatuor gradibus hujus quam vocat violenta charitatis: quam dicunt suam rem quandam esse tyrannidem, piam servitiam, & optandam crudelitatem.

Alia his conformis veritas.

Nihil est ad amorem augendum magis præfens, magis opportunum, magisque appositum, quod amori fuit aliquando magis oppositum,

RATIO EST, Quia nihil amori fuit aliquando magis oppositum quàm peccatum & quæ peccati sunt causæ, vel effectus, ut sunt vanitates sæculi, mundi illecebræ, & vitæ mollioris deliciae.

Sed animæ conversæ à peccato, & amanti Deum suum, nihil est ad amorem suum augendum magis præfens, magisque appositum, quàm sui peccati quondam admissi consideratio & de-

testatio; sic enim mirum quantum David Magdalena, Petrus, Augustinus, & alij peccatores in amorem divinum excreverunt cogitantes se illum offendisse quem cognoscunt tantopere diligendum, *Peccatum meum contra me est semper. DILIGENTIBVS Deum omnia cooperantur in bonum.* Etiam ipsa peccata, ut disertè ait S. Augustinus, *Quid ergo? peccabimus ut magis Deum amemus?* Absit, sed potius quia jam nimis in eum peccavimus, sic peccata defleamus, ut nostris fletibus in amorem ejus emolliamur & toti colliquefaciamus.

Rom. 8.

l. de Con-
cept. &
Grat. 6. 17

Amanti Deum animæ magis mirum est quod non à mundo sic ameretur & colatur Deus, quam sit mirum mundo non amanti, quod ab amante sic ameretur.

RATIO EST, Quia ubi est prior ratio cur aliquid fiat, magis mirum est si non fiat, quàm aliud cujus efficiendi non est par ratio.

Sed longè est prior ratio, cur Deus à mundo sic ameretur & colatur, ut ab amante colitur, quàm ut non ametur sicut à mundo non amatur. Ergo id magis mirum. Et tamen ita stupet mundus ad aspectum unius amanti Deum, & tam illi mirum videtur quod ita Deum amet: ut quia mirum sic videtur, paucorum id esse videatur, & non cujusvis animæ quæ tamen tota facta est ad amandum Deum suum!

Si scires quid sit offendisse Deum, non minus forte heres, quam hæc peccatrix mulier. At verò non excusaris quod illud nescias,

RATIO hujus postremæ partis quæ sola videtur probanda, hæc est, quod non excusaris si illa nescias quæ potes & teneris scire. Sed potes & teneris scire quid sit offendisse Deum. Ergo non excusaris quod nescias. Et tamen hoc uno videris durtitiam cordis tui probare.

Amor Dei mors est sui.

RATIO EST, Quia verus amor sic amantem in amatum transmutat, ut amanti anima sit potius ubi amet quàm ubi animet. Sed

talis

ralis transmutatio mors est sui. Ergo & amor Dei qui verus est amor, mors est sui, aut non est verus amor, unde tam certum est paucos verè a-

mare Deum quàm certò liquet paucos sibi esse mortuos. Vide infra in Festo S. Mariæ Magdalene, Die 22 Julij.

FERIA QUINTA. DE FUGATO DÆMONIO COECO ET MUTO.

Atque de nostra per Christum fortitudine contra inimicos.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet, si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Lucæ II.

VERITAS PRACTICA.

Qua facilitate vincimur, eadem vincere possamus.

RATIO EST, Quia idcirco vincimur, quod nolimus decertare & vincere. Sed eadem facilitate possumus velle quod volumus.

Ergo & eadem vincere qua vincimur, adjuvante scilicet Christo Domino qui dat velle & posse.

I. PUNCTUM.

Matth. 12.
Luc. 11.
Marci 3.

QUOD sancti Mattheus & Lucas non nisi post alia multa referunt de demonio per Christum ejecto, id sanctus Marcus ad hanc nostram historiam ferriem consequenter videtur attigere. Sic porò res habet. Cum oblatus esset Domino quidam dæmonium habens, cæcus & mutus, statim ita curavit eum ut rectè loqueretur & videret. Quod dum admirantur turba, Pharisei calumniantur & audent blasphemando dicere, hic non eiecit Dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Tum vero JESUS calumniam multis refutat ac de sua in Dæmonem potestate fusius disserit, quæ videri possunt, & ita considerari, ut mireris & inquiras apud te unde tandem fieri potest quod ita Dæmon contra nos adhuc prævaleat, qui victus, spoliatus, & exarmatus à Christo est. Non aliunde profectò accidit nisi quod sponte ceditus inimicò; nolimus contra obstitere, contra decertare & vincere; nam si vellemus, possumus: Et qua facilitate vincimur, ea-

dem planè cum Christo vincemus.

Dignissima certè veritas quæ attendè perpendatur: ac primum illud indubiatum est, quod idcirco tantum vincimur quod nolimus decertare. Neque enim ut præclare S. Joannes Chrysostomus, sua fortitudine fortes sunt inimici nostri, sed nostra ignavia. Nam quantumlibet importunè, acriter & molestè nobiscum pugnent, si tamen nolimus peccato consentire, nihil efficit. Nam de hoc nostro consensu eliciendo totum est, quod inter nos agitur negotium & certamen, unde fit ut sicut non vincimur nisi quia consentimus, ita non consentimus nisi quia nolimus contrahistere & decertare, malumus cedere quam pugnare & vincere.

Aurelius, inquit S. Augustinus, posita sunt inter monumentum Deum, & suggerentem serpentem, quare huc stultuntur, hinc avertuntur. Non cessat Satanas suadere malum, sed nec Deus cessat admonere bonum. Satanas autem non cogit in vitium, in sua potestate est consentire aut non consentire. Si aliquid persuadente Satana mali feceris, dimitte Satanam, acculate. Et alibi. Alligatus est tanquam innoxius canis catenis & nominem potest mordere nisi eum qui se illi morsura securitate convincerit. tam videte, fratres, quàm stultus est homo ille quem canis in catena positus mordet. Et quæ plura ibi habet, partimque jam supra sunt commemorata. Sic egregiè S. Gregorius Nazanzenus: Quid nos omnibus in rebus miserum hostem, nempe Dæbolum accusamus, eique noxas omnes nostras ascribimus, cum ipsi scelerata nostra vivendi ratione potestatem demus? Tibi ipsi vel soli possimum succense. Igitur enim noster est, flamma autem adversi spiritus. Adde his Tertullianum; Princeps generis & de-

in Ps. 91.
Serm. 197.
de Temp.
in Sent.
Tertull. 5.
Exhort. ad
Cast.
& de-

In Homar-
sig.

Et delicti Adam voluit quod deliquit, & post pauca; Diaboli opus unum est tentare quod in te est, an velis: at ubi voluisti, sequitur ut te tibi iubeat, non operatus in te voluntatem, sed nactus possessionem voluntatis. Quod & versibus non contemnendis scite Prudentius cecinit:

Ille quidem fomes nostrorum & causa malorum est.
Sed tantum turbare potest, aut fallere, quantum
Nos volumus, qui decrepito suggesti a leone
Armamenta damus.

Onos profecto miseros, sed non miserandos, qui scientes volentes sic in nostram perniciem facile ruimus, ut non aliter ab hoste vincamur, quam quia nolumus vincere.

II. PUNCTUM.

SED eadem facilitate qua nolumus, possumus scum Christo & velle & vincere.

l. 5. de Civ.
c. 10.

Ipsum velle, inquit S. Augustinus, si volumus, est: si nolumus non est. Non enim vellemus, si nolumus. Itemque alibi, peccatum esse tam liberum

l. de Duab.
anim. c. 11.

et voluntarium scribit, ut hoc à Pastoribus canteatur in mensibus: à poeta in theatris: ab indoctis in circulis: à doctis in Bibliothecis: à magistris in Scholis: à Pontificibus in templis: à genere humano in orbe terrarum. Sic apte ad rem nostram S. Gregorius Nazianzenus: Arbitrii libertas parem in utramque partem, motum habet. Id est, æquè potest cum gratia velle, ac potest nolle. Hæc sola est differentia, quod ex se possit velle malum & nolle bonum: non possit autem velle bonum sine gratia; sed ut præclare ait S. Augustinus: Liberi arbitrii non ideo tollitur quia iuratur: sed ideo iuratur quia non tollitur.

In Apolo-
getico.

Ep. 89.

Quantam autem facilitatem ad volendum & vincendum à divino recipiamus auxilio, sic luculentè S. Hieronymus ad Eustochium: Si Demonem, inquit, te multitudo turbaverit, & ad singula incitamenta visitorum ceperis astuare, & dixerit tibi cogitatio tua, quid faciemus? Respondet tibi Elizeus, noli metuere quia plures nobiscum sunt quàm cum illa; & orabis & dicet, Domine aperi oculos puella tua ut videat: & apertis oculis videbis igneam currum qui te ad exemplum Elia in astra sustollas, & tunc lac à cantabù: anima nostra sicut passer crepta est de laqueo venantium. Quo de argumento fulsissimè Cassianus tota collatione septima & octava. Sed hic modo sufficiat expendere, quod inde documentum proponit Hayneus Pars tertia.

Ep. 22. de
Cust. Virg.

197.
mp.

st.
st.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ponit S. Augustinus, ad afficiendam voluntatem sicut ante ad instruendum intellectum: sic enim non minus piè quàm breviter: Suadere Diabolus & sollicitare potest: cogere omnino non potest: & deo cum per Dei adiutorium in tua potestate sit, utrum consentias Diabolo; quare non magis Deo quàm ipsi obtemperare deliberas?

Hem. 12.
mer. 50.

III. PUNCTUM.

SIC ergo non modò manifeste patet, quod, quâ facilitate vincimur, eadem possumus vincere: Sed etiam evidenter admonemur, ut quantum nostra refert in hac pugna vinci vel vincere, tantum studij & vigilantia deinceps adhibeamus ut quod æquè cum Christo possumus, vincamus potius quam vincamur Subditi ergo estote Deo, lac. 4. inquit S. Iacobus: resistite autem Diabolo & fugiet à vobis. Quasi diceret: alterutri horum duorum vos esse oportet subditos: vel Deo vel Diabolo: videte verò simul conjunctim quanta sit utriusque distantia: & cum in vestra positum sit libertate, utri vos eorum subdatis; videte non sit fatius, Deo subdi quàm Diabolo. Neque verò difficultatem pugnae vel victoriae causamini, nam hoc unum à vobis desideratur, ut resistatis Diabolo, ut contra stetis, ut ne illi assensum detis, & hoc sufficit, sic enim statim fugiet. Quid est autem facilius quam negare assensum? Licet enim ad illum eliciendum multas proponat hostis illecebras, plus ramen valet gratia sive ad retundenda inimici tela, sive ad acuendos pugnantium animos, quàm possint ulli contra nos adversarii. Major est qui in vobis est, quàm qui in mundo, inquit alius Apostolus.

1. Ioan. 4.

At verò Princeps Apostolorum. Et quis est qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Cui cohaerens S. Bernardus, hæc aptè ad nostrum propositum: Si Diabolo suggerente vel saculo suadente quod non oportet, assensum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permisisti regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonum te amulatores probasti, cui malitia omnino nil nocuit, videri ne magis profuerit. Et nonnullis interjectis, ut ostendat quanta id facilitate possis cum Christo: Quidni omnia possibilia sunt innitenti super eum qui omnia potest? Quanta fiducia, vox, omnia possum in eo qui me confortat! Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddant, quàm quod omnipotentes facit omnes qui in se sperant. Ingentis etiam audaciae vox illa S. Ambrosij, Non metuemus Diabolum qui totusque infirmus est, ut & ipse

1. Pet. 3.

Serm. 85.
in Cant.

l. de Parad.
c. 2.

ca/mrus sit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, sed non accepit copiam subruendi, nisi sua sponte labatur infirmo affectus, qui sibi auxilium non norit accersere.

Ep. 1.

Denique rem totam videtur conficere peramica illa quæ est Pici Mirandulani adhortatio ad pugnam: Vocatur ad coronam qui vocatur ad pugnam, atque ad eam præferimus in qua nemo vincit potest in virtute neque aliu nobis ut vincamus virtutis opus est, quam ut vincere ipsi velimus. Magna Christiani felicitas, quoniam & in eju arbi-

trio posita est victoria, & omnium vincenium voto, omnique expectatione majora sunt futura premia. **CONTEMPLARE viam, conforta lumbos** Nabum. 2. robor a virtutem valde.

Vide in 1. parte, & in aliis, ubi de fortitudine nominatum verò In die sancti Stephani, qui plenus gratia & fortitudine sic nos certare fortiter docuit, ut injuriam inferat: gratiæ maximam quæ sic non certat fortiter, Et in 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 21.

FERIA SEXTA.

DE VERBIS OTIOSIS IN DIE IUDICII CONDEMNANDIS.

Et de usu temperantiæ in continenda lingua.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

RATIO EST, Quia regula temperantiæ in edendo, est necessitas.

Sed hæc eadem est in loquendo regula.

Ergo quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. Unde ex opposito hæc alia veritas sic formari potest.

Eadem est oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo.

RATIO EST, Quia ubi est eadem regula temperantiæ contra quam peccatur, ibi est eadem oris intemperantiæ.

Sed eadem est regula temperantiæ in loquendo quæ est in edendo.

Ergo & eadem utrobique dicenda est oris intemperantiæ, & ex aquo detestanda simul ac fugienda.

CUM Christus Dominus Phariseorum sermonem impietatis & blasphemiæ condemnasset, tunc de pernicioso linguæ abusu ac de loquendi vitiis multa differuit, quæ non modò præsentibus qui aderant, sed & abentes quosque spectabant, ut inde proficerent. Progenies viperarum, inquit, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali! Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesaurum profert bona, & malus homo de malo thesaurum profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Formidanda certe sententia, & ad continendam linguam valde opportuna.

Sed quia quid sit verbum otiosum aut quale sit malum, vix novimus, ex notiori aliquo vitio deducenda est notitia, & audienda veritas quæ refertur, vel eandem esse regulam temperantiæ, vel eandem esse oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo. Quid notius & quid probrosius quam hæc eorum incontinentia? Inter omnia vitia humana, vitium intemperantiæ maxime ex-
2. 2. 9. 143.
a 4.
yi-

vitium tale sit in loquendo quale est in edendo, profecto erit etiam quod intemperatè loquentem non minus pudefaciat quam intemperatè comedentem. Jam verò videamus quanta sit paritas in utroque: quid est enim & unde cognoscitur oris intemperantia in comedendo? Quando videlicet inordinatè supra quàm necesse est aut quàm decet, cibi sumuntur: nam sicut regula temperantiae sumitur secundum necessitatem praesentis vitæ ita intemperantia quæ est illi opposita dignoscitur, prout has necessitatis excedit regulas. Expressus est & egregius hæc de re sancti Thomæ articulus ubi concludit, *Omnia delectabilia*

2.2. q. 141. a. 6.

*quæ in usum hominibus veniunt, ordinatè ad aliquam huius vitæ necessitatem sicut ad finem. Et ideo temperantia, inquit, accipit necessitatem huius vitæ sicut regulam delectabilium quibus utitur, ut scilicet tantum eum utatur, quantum necessitas huius vitæ requirit: Afferitque illud celebre sancti Augustini dictum: *Habet vir temperans in rebus huius vitæ regulam utroque testamento firmam, ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ huius atque officiorum necessitatem, quantum satis est usurpet, utentis modestia, non amantis affectu.**

1. de Mor. Eccl. c. 21

Cum quis ergo rerum earum quæ delectabiles sentiuntur, plusquam satis est, aut supra quod sufficiat, immodestè & inordinatè usurpat appetit, ea universim intemperantia dicitur, & particulatim oris intemperantia, cum circa cibum & potum talis versatur inordinatio. Multi quidem à sanctis Patribus afferuntur modi, quibus prout circumstantiis peccari possit in hac materia: sed quod præcipuum est caput, spectat excessum quo temperantiae regula quæ honestæ, & rationabilis necessitatis formata est legibus, violatur. *Manducaverunt, & saturati sunt nimis. Vobis qui saturati estis, CARNIS curam ne feceritis in desiderio. Quæ fieri in desiderio prohibetur, ait S. Gregorius, in necessitate conceditur, sed saepe dum incautè necessitati condescendimus, desideris deserimus. Quamobrem qui temperantia student quasi quidam rectissimi arbitri inter necessitatem voluptatisque consistuti, hanc consulendo sublevent, illam premendo fruantur, sic idem alibi fufius, Nonne id tibi videtur æquum? Nonne vel nomen crapulæ detestaris?*

Cassian. Coll. 3. c. 11

S. Greg. 10 Mor. 27.

Pf. 77. Luc. 6.

Rom. 13.

1. 10. Mor. c. 28.

20 Mor. 15

II. PUNCTUM.

SED hæc eadem est in loquendo regula: sic aut temperata per rectam rationem necessitatis & militatis leges moderanda est lingua.

Sic enim temperanda est lingua ut per eam omnino non peccetur, cum omne prius peccatum sit evitandum. At verò non potest intelligi quomodo aliter peccatum loquendo evitetur, nisi loquela his necessitatis vel utilitatis legibus temperetur. Nam cum verbum otiosum arguatur à Domino tanquam malum, de quo sit reddenda ratio, seu de quo poena sit exigenda in die iudicii: nihilque aliud sit verbum otiosum ut sancti Patres affirmant, imprimisque S. Gregorius, *Quam quod ratione iusta necessitatis, aut intentione pia utilitati caret, Nonne evidenter infertur, loquendi regulam esse necessitatem vel utilitatem? Cum alioquin nisi esset necessitas, peccaretur loquendo, nec aliter peccaretur quam quod regula temperantiae hic servanda & quæ necessitatis lege constringitur non servaretur.*

Basil. in Reg. br. q. 23.

3. p. Pastor. adm. 15. S. Bern. infra.

Eccl. 32.

Hinc illud Sapientis valde aptum; *Adolescens, loquere in causa tua viri si bene interrogatus fueris, habeat caput resp. osum tuum; Quali dicere te loquaris nisi in magna necessitate, cumque etiam necessitas loquendi te urgebit, ut accedit in causa nostra, cave multiplices sermonem, sed quàm breviter expedi & sermonem contrahere. Quod & ipsum multis & variis loquendi modis universa Scriptura exprimit, ut cum ait: *In multiloquio non deerit peccatum. Qui multis verbis utitur, laedit animam suam. INDISCIPLINA est loquela non assuescat ostium, est enim in illa verbum peccati. SIT sermo vester, Est est, Non non, quod autem hic abundantius est, à malo est. Quid clarius? Quid expressius? Sive ut vitium in se, live ut in te cognoscas?**

Prov. 10. 17. 20. Eccl. 23. Matth. 5.

III. PUNCTUM.

EADEM est igitur regula temperantia, ac proinde eadem prorsus est oris intemperantia in loquendo atque in comedendo. Utrumque enim ad temperantiam refertur, cuius est propriè moderari affectum & usum circa delectabilia: & ita moderari ut intra leges & terminos honestæ necessitatis vel utilitatis contineatur: unde si comedendo temperantia propter violatas necessitatis leges & regulas violatur, cur non in loquendo? Cur dicetur intemperans, qui necessitatem aut modum comedendi non servat; aut cur eodem nomine non infamabitur cæteris paribus qui supra quàm necesse est, aut quàm minus decet, liberè loquitur? An quia non tale est iudiciū hominum? An quia non sic de utroque sentimus? Non sic apparet inordinatè loquentis vitium

tium sicut comedentis? Verum si homo tu quis es? Si Deus contra sentit, si Judex ipse qui nec falli nec fallere potest ita condemnat loquentem ut de verbo otioso futuram sit iudicium & ex verbis suis homo sit condemnandus, quis leve putet vel leviter loqui? An frustra putas Scripturam loqui? Certè nunquam magis verborum, si fas ita loqui, quam cum de verbis temperandis loquitur; quorsum verò tot verba, tot sententiæ, tot multiplicatæ rationes de hoc argumento, nisi ut id gravius & momentosius quàm cogitari vulgò solet cogitemus?

Ecc. 6.

Et certè sic videtur Sapiens utrumque simul complexus cum dixit. *Omnis labor hominis in ore ejus*: Cujus dicti duplex hic sensus est. Primus, idcirco laborandum est hominibus ut comedant, ut huic necessitati serviant. Secundus, in hoc præcipue laborandum est omnibus, ut os suum sive linguam suam custodiant; in quem sensum monerat Ecclesiasticus: *Ori tuo facis ostia & seras*:

Ecc. 13.

*aurum tuum & argentum tuum confis, & verbum tuum facis stateram, & franos ori tuo rectas; & attendo ne forte labarum in lingua. Id est, impende in hunc finem quidquid habes pretiosius, nulli labori, nulli proliis impensæ propterea parcas, nulla in te putes tibi magis laborandum. Unde & idem: *Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me?* Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.**

Job. 23.

Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me? Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.*

Job. 39.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

1. 32. Mor.

c. 2.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Ino. Conf.

c. 37.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Serm. de

scripturis

Sodan.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, studens bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

*judicij: quanto districtius de verbis mendaci, mendaci & injuriosi? De elato vel laevo, de adulatorio aut astratorio judicabuntur? Quàm vera sententia, fratres, in multiloquio non offugiendum peccatum? Ve enim prateriam cetera, si propterea est otiosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus quod est prater rationem? Nemo vestrum, fratres, parvi aestimet tempus quod in verbis consumitur otiosis: si quidem tempus acceptabile est & dies salutis. Volat verbum irrevocabile: volat tempus irrevocabile, nec advertit inspiciens quod amittat. Libet fabulari, ajunt, donec hora praterat. O donec praterat hora! donec praterat tempus! Et post pauca: *Unam tamen vel solum tempus vitam amitteretur in verbis, sed multi in hu etiam vitam amittere comprobantur, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis? Et nonnullis interjectis: lingua modicum membrum est, sed nisi caveas, magnum malum. Tenu est & laza, aptissimum vacuandis cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari: nisi forte omnes tam perfectissimi, ut nunquam nobis post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectio, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba sive qua diximus, sive etiam qua audivimus, verba tamen, facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, ita ut multo inter loquendum minus profuerit quod propriam cohibuerint, dum non caverint alienam.**

Vide in 1. parte, Die 14. Januarii.

Nemo securè apparet nisi qui libenter latet.

Nemo securè loquitur nisi qui libenter tacet.

SAB-

ca/mrus sit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, sed non accepit copiam subruendi, nisi sua sponte labatur infirmo affectus, qui sibi auxilium non norit accersere.

Ep. 1.

Denique rem totam videtur conficere peramica illa quæ est Pici Mirandulani adhortatio ad pugnam: Vocatur ad coronam qui vocatur ad pugnam, atque ad eam præferimus in qua nemo vincit potest in virtute neque alius nobis ut vincamus virtutis opus est, quam ut vincere ipsi velimus. Magna Christiani felicitas, quoniam & in eju arbi-

trio posita est victoria, & omnium vincenium voto, omnique expectatione majora sunt futura premia. **CONTEMPLARE viam, conforta lumbos** Nabum. 2. robor a virtutem valde.

Vide in 1. parte, & in aliis, ubi de fortitudine nominatum verò In die sancti Stephani, qui plenus gratia & fortitudine sic nos certare fortiter docuit, ut injuriam inferat: gratiæ maximam quæ sic non certat fortiter, Et in 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 2. 1.

FERIA SEXTA.

DE VERBIS OTIOSIS IN DIE IUDICII CONDEMNANDIS.

Et de usu temperantiæ in continenda lingua.

Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Matth. 12.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

RATIO EST, Quia regula temperantiæ in edendo, est necessitas.

Sed hæc eadem est in loquendo regula.

Ergo quæ est regula temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo. Unde ex opposito hæc alia veritas sic formari potest.

Eadem est oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo.

RATIO EST, Quia ubi est eadem regula temperantiæ contra quam peccatur, ibi est eadem oris intemperantiæ.

Sed eadem est regula temperantiæ in loquendo quæ est in edendo.

Ergo & eadem utrobique dicenda est oris intemperantiæ, & ex aquo detestanda simul ac fugienda.

CUM Christus Dominus Phariseorum sermonem impietatis & blasphemiarum condemnasset, tunc de pernicioso lingue abusu ac de loquendi vitiis multa differuit, quæ non modò præsentibus qui aderant, sed & abentes quosque spectabant, ut inde proficerent. Progenies viperarum, inquit, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali! Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesaurum profert bona, & malus homo de malo thesaurum profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Formidanda certe sententia, & ad continendam linguam valde opportuna.

Sed quia quid sit verbum otiosum aut quale sit malum, vix novimus, ex notiori aliquo vitio deducenda est notitia, & audienda veritas quæ refertur, vel eandem esse regulam temperantiæ, vel eandem esse oris intemperantiæ in loquendo, quæ est in edendo. Quid notius & quid probrosius quam hæc eorum incontinentia? Inter omnia vitia humana, vitium intemperantiæ maxime ex-
2. 2. 9. 143.
a 4.
probabile est, inquit sanctus Thomas: unde si hoc
vi-

vitium tale sit in loquendo quale est in edendo, profecto erit etiam quod intemperatè loquentem non minus pudefaciat quam intemperatè comedentem. Jam verò videamus quanta sit paritas in utroque: quid est enim & unde cognoscitur oris intemperantia in comedendo? Quando videlicet inordinatè supra quàm necesse est aut quàm decet, cibi sumuntur: nam sicut regula temperantiae sumitur secundum necessitatem praesentis vitae ita intemperantia quae est illi opposita dignoscitur, prout has necessitatis excedit regulas. Expressus est & egregius, haec de re sancti Thomae articulus ubi concludit, *Omnia delectabilia*

2. 2. q. 141. a. 6. *quae in usum hominis veniunt, ordinatè ad aliquam huius vitae necessitatem sicut ad finem. Et ideo temperantia, inquit, accipit necessitatem huius vitae sicut regulam delectabilium quibus utitur, ut scilicet tantum eum utatur, quantum necessitas huius vitae requirit: Afferitque illud celebre san-*

1. de Mor. Eccl. c. 21. *cti Augustini dictum: Habet vir temperans in rebus huius vitae regulam utroque testamento firmam, ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitam huius atque officiorum necessitatem, quantum satis est usurpet, utentis modestia, non amantis affectu.*

Cum quis ergo rerum earum quae delectabiles sentiuntur, plusquam satis est, aut supra quod sufficiat, immodestè & inordinatè usurpat appetit, ea universim intemperantia dicitur, & particulatim oris intemperantia, cum circa cibum & potum talis versatur inordinatio. Multi quidem à sanctis Patribus afferuntur modi, quibus pro-

S. Greg. 10 Mor. 27. *variis circumstantiis peccari possit in hac materia: sed quod praecipuum est caput, spectat excessum quo temperantiae regula quae honesta, & rationabilis necessitatis formata est legibus, vio-*

Pf. 77. Luc. 6. *latur. Manducaverunt, & saturati sunt nimis. Vobis qui saturati estis, CARNIS curam ne feceritis in desiderio.* Quae fieri in desiderio prohibetur, ait S. Gregorius, in necessitate conceditur, sed saepe dum incautè necessitati condescendimus, desideris deserimus. Quamobrem qui temperantia student quasi quidam rectissimi arbitri inter necessitatem voluptatisque consistuti, hanc consulando sublevent, illam premendo fruantur, sic idem

1. 10. Mor. c. 28. *alibi fufius. Nonne id tibi videtur æquum? Nonne vel nomen crapulae detestaris?*

II. PUNCTUM.

SED hac eadem est in loquendo regula: sic aut temperata per rectam rationem necessitatis & militatis leges moderanda est lingua.

Sic enim temperanda est lingua ut per eam omnino non peccetur, cum omne prius peccatum sit evitandum. At verò non potest intelligi quomodo aliter peccatum loquendo evitetur, nisi loquela his necessitatis vel utilitatis legibus temperetur. Nam cum verbum otiosum arguatur à Domino tanquam malum, de quo sit reddenda ratio, seu de quo poena sit exigenda in die iudicii: nihilque aliud sit verbum otiosum ut sancti Patres affirmant, imprimisque S. Gregorius, *Quam quod ratione iusta necessitatis, aut intentione pia utilitati caret, Nonne evidenter inferatur, loquendi regulam esse necessitatem vel utilitatem? Cum alioquin nisi esset necessitas, peccaretur loquendo, nec aliter peccaretur quam quod regula temperantiae hic servanda & quae necessitatis lege constringitur non servaretur.*

Hinc illud Sapientis valde aptum; *Adolescens, loquere in causa tua viri si bene interrogatus fueris, habeat caput resp. osum tuum; Quali dicere ne loquaris nisi in magna necessitate, cumque etiam necessitas loquendi te urgebit, ut accedit in causa nostra, cave multiplices sermonem, sed quam breviter expedi & sermonem contrahere. Quod & ipsum multis & variis loquendi modis universa Scriptura exprimit, ut cum ait: In multiloquio non deerit peccatum. Qui multis verbis utitur, laedit animam suam. INDISCIPLINA loquela non assuescat ostium, est enim in illa verbum peccati. SIT sermo vester, Est est, Non non, quod autem haec abundantius est, à malo est. Quid clarius? Quid expressius? Sive ut vitium in se, live ut in te cognoscas?*

III. PUNCTUM.

EADEM est igitur regula temperantia, ac praesens eadem prorsus est oris intemperantia in loquendo atque in comedendo. Utrumque enim ad temperantiam refertur, cuius est proprie moderari affectum & usum circa delectabilia: & ita moderari ut intra leges & terminos honestae necessitatis vel utilitatis contineatur: unde si comedendo temperantia propter violatas necessitatis leges & regulas violatur, cur non in loquendo? Cur dicetur intemperans, qui necessitatem aut modum comedendi non servat; aut cur eodem nomine non infamabitur cæteris paribus qui supra quàm necesse est, aut quàm minus decet, liberè loquitur? An quia non tale est iudiciū hominum? An quia non sic de utroque sentimus? Non sic apparet inordinatè loquentis vitium

tium sicut comedentis? Verum si homo tu quis es? Si Deus contra sentit, si Judex ipse qui nec falli nec fallere potest ita condemnat loquentem ut de verbo otioso futuram sit judicium & ex verbis suis homo sit condemnandus, quis leve putet vel leviter loqui? An frustra putas Scripturam loqui? Certè nunquam magis verborum, si fas ita loqui, quam cum de verbis temperandis loquitur; quorsum verò tot verba, tot sententiæ, tot multiplicata rationes de hoc argumento, nisi ut id gravius & momentosius quàm cogitari vulgò solet cogitemus?

Ecl. 6.

Et certè sic videtur Sapiens utrumque simul complexus cum dixit. *Omnis labor hominis in ore ejus*: Cujus dicti duplex hic sensus est. Primus, idcirco laborandum est hominibus ut comedant, ut huic necessitati serviant. Secundus, in hoc præcipue laborandum est omnibus, ut os suum sive linguam suam custodiant; in quem sensum monerat Ecclesiasticus: *Ori tuo facis ostia & seras*:

Ecl. 13.

*aurum tuum & argentum tuum confis, & verbum tuum facis stateram, & franos ori tuo rectas; & attendo ne forte labarum in lingua. Id est, impende in hunc finem quidquid habes pretiosius, nulli labori, nulli proflus impensæ propterea parcas, nulla in te putes tibi magis laborandum. Unde & idem: *Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me?* Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.**

Job. 23.

Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis & lingua mea perdat me? Hinc illa Jobi tremenda confessio. *Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.*

Job. 39.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

1. 32. Mor.

6. 2.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Ino. Conf.

6. 37.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

Serm. de

scriptura

Rodia.

Qui leviter locutus sum, responders quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam. Ubi hæc egregiè S. Gregorius: Sancti viri ante Dei oculos student culpas lingua tegere meritis vita, student bonorum operum pondere premere immoderata verborum, unde in S. Ecclesia manus super os ponitur, dum in electu ejus quotidiè otiosa locutionu vitium, bona actionis virtute operitur. Itane cogitas de expiandis otiosis verbis tuis? Mirum quantos in fletus propterea erumpat S. Augustinus, ut videre est in his quæ de se ipse confitetur.

judicij: quanto districtius de verbis mendaci, mendaci & injuriosi? De elato vel laevo, de adulatorio aut astratorio judicabuntur? Quàm vera sententia, fratres, in multiloquio non offugiendum peccatum? *Ve enim prateriam cetera, si propterea est otiosum verbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo reddere poterimus quod est prater rationem? Nemo vestrum, fratres, parvi aestimet tempus quod in verbis consumitur otiosis: si quidem tempus acceptabile est & dies salutis. Volat verbum irrevocabile: volat tempus irrevocabile, nec advertit inspiciens quod amittat. Libet fabulari, ajunt, donec hora pratereat. O donec pratereat hora! donec pertranseat tempus! Et post pauca: *Unam tamen vel solum tempus vitam amitteretur in verbis, sed multi in huic etiam vitam amittere comprobantur, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis? Et nonnullis interjectis: lingua modicum membrum est, sed nisi caveas, magnum malum. Tenuis est & laza, aptissimum vacuanda cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari: nisi forte omnes tam perfectissimi, ut nunquam nobis post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectu, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba sive qua diximus, sive etiam qua audivimus, verba tamen, facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, ita ut multo inter loquendum minus profuerit quod propriam cohibuerint, dum non caverint alienam.**

Vide in 1. parte, Die 14. Januarii.

Nemo securè apparet nisi qui libenter latet.

Nemo securè loquitur nisi qui libenter tacet.

SAB-

S A B B A T O.

DE INIUSTA PETITIONE SIGNI
COELESTIS QUOD JUDÆI QUÆ-
SIERUNT A DOMINO.

Et de justa ejusdem negatione.

*Generatio mala & adultera signum quarit, & signum non dabitur
ei nisi signum Iona Propheta. Matth. 12.*

VERITAS PRACTICA.

Nisi diligenter advertas : quod petis à Deo ju-
stius, hoc est quod petis injustius.

RATIO EST, Quia tantò quid injustius petitur
quantò magis appetitur obtineri non servatis
servandis.

Sed quod peti à Deo justius, hoc est quod maximè
appetu obtinere, non servatis servandis.

Ergo & illud est quod petis injustius, Quod ceriè
petes quàm sis corrigendum.

I. PUNCTUM.

ADDUNT Judæi ad suas blasphemias,
hanc etiam impietatem & audaciam ut
non contenti miraculis, quæ tam multa
coram ipsis patrabat Dominus, petant
pro suo libito signum quoddam cœlestè: vel ut
ignis in morem Eliæ de cœlo decidat, vel sicut
accidit tempore Samuelis, sine ulla naturali cau-
sa, tonitrua mugiant, coruscant fulgura, imbres
ruant. Et alij tentantes, inquit Evangelista, Signū
de cœli quærebant ab eo; ostendat videlicet se in
cœlo aliquid posse, quasi vellent illi leges præ-
scribere, sic enim apud S. Matthæum, audent lo-
qui, Volumus à te signum videre. O impudentiam
non ferrendam! Tum verò Dominus, Generatio
mala & adultera signum quarit, & signum non
dabitur ei, nisi signū Iona Propheta, sicut enim fuit
Iona in ventre ceti tribus diebus & tribus nocti-
bus, sic erit filius hominis in corde terre. Viri Ni-
nivita & Regina Austri surgent in iudicio cum
generatione ista & condemnabunt eam. Quibus in
verbis adverte non modò justè negari à Domi-
no quod injustè petebant Judæi, sed hos præte-
rea castigari testimonio infidelium, qui majorè
fidem & pietatem minori de causa demonstra-

runt. O quàm multis Sacerdotibus, Religiosis &
alii ingenio seu Gratia præstantioribus idipsum
exprobrari posset! quàm multi laici & inferioris
notæ homines illis pietate præstant!

Sed quod attentius considerandum est: non-
ne id nobis accidit quod Judæis, ut neglectis or-
dinariis mediis ad salutem & perfectionem no-
stram, insolita quædam & extraordinaria requi-
ramus! Nonne signum è cœlo petimus, nonne
majores pietatis sensus quàm sentimus? Nonne
clariora fidei christianæ argumenta, & vehemē-
tiora quædam perfectionis incentiva? Quàm in-
justa hæc & iniqua sint omnia postulata quis
non videt? Aut ceriè si quid justius tibi videtur &
æquius petendum à Domino, si quod donum
cœlestè, si quæ virtus, si quæ gratia, vide quo il-
lam modo, vide quam justè aut injustè petas.
Nam nisi diligenter advertas, quod petis justius à
Domino, hoc est quod petis injustius. Mirum ceriè
& prope contradictorium; sed tamen verum &
satis evidens attentè consideranti rationem quæ
proponitur, & quæ in eo præcipuè fundatur,
quod tantò quid injustius petitur, quantò illud
magis appetitur obtineri non servatis servandis
id est, non servata justitia, non observato rerum
ordine quem statuit Deus in obtinendis rebus.

Sicut cum mater filiorum Zebedæi petiit à
Domino filius suis ut primas apud ipsum obti-
nerent sedes, injusta valde fuit petitio, quia non
sic illæ sedes primariæ conceduntur cognationi
& parentelæ prout sibi concedi mulier appete-
bat: sed alia erant statuta quædam media, quibus
eò gradatim erat deveniendum. Bibendus erat
calix Domini, & baptismo quodam baptisandi
erant, cujus nondum erant capaces: nec proinde
illarum digni sedium, quas cum matre filij am-
biebant.

Sic divina Sapientia seu Providètia, qua Deus
res administrat, dicitur in Scripturis, attingere à
fino usq; ad finè fortiter, & disponere omnia suaviter, Sap. 8.
seu

Ibid. 8.

Pf. 24.

Toann. 2.

Ibid. 6.

Pf. 100.

Ep. 87.

seu ut ibidem habetur, omnia in mensura, & numero & pondere disponere. Quod Plaltes Regius sic pie decantabat: *Vniuersa via Domini misericordia & veritas requirentibus testamentum eius & testimonia eius*, Id est, modus procedendi quem seruat Deus cum ijs qui se petunt aliquid, hic est, ut misericorditer & beneuolè illos recipiat, illos etiam præueniat, & excitet ad se conueniendum & orandum; tum verò ab illis requiratur aliquid quod de suo conferant, & cum ipso collaborent. Sicut cum vinum dedit in nuptiis, ante, petit aquam? Et antequam saturaret illum hominum multitudinem quæ ipsum sequebatur in deserto petit sibi dari panes & pisciculos quos habebant. Sic uniuersim in omnibus agit nobiscum, sic misericordia & veritas seu iustitia præclatè inter se conueniunt, ut misericordia nos præueniat, tum vero iustitia sequatur. Id est, de nostro conferamus quod exigit ad alia obtinenda quæ volumus. Vis cælum obtinere? Serua mandata. Vis gratiam consequi ad illa obseruanda? Ora, jejuna, & confer tu ipse gratiam tuis inimicis. Hæc sunt videlicet quæ dicuntur seruanda, & quibus non seruis. qui petit aliquid, injustè petit, & tanto illud petit injustius, quanto illud magis optat obtinere non seruis seruandis. Nonne id evidens & manifestum? Quid æquius quàm quod ordinavit Deus? Quid iniquius quàm hunc velle destræte diuinum ordinem? *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine: psallam & intelligam in via mandata tua, quando uenies ad me.* Tu verò solam velles cantare misericordiam! Et ubi iudicium? Ubi iustitia?

II. PUNCTUM.

SED quod petit à Deo iustus, hoc est quod magis appetit obtinere non seruis seruandis. Quid enim peris iustus quam virtutes sine quibus iustè non potes vivere, nec salutem consequi; Atque inter virtutes, quam petis iustus nisi qua magis indiges? Nempe humilitatem aut patientiam aut mansuetudinem aut caritatem, aut similem aliam? Jam verò vide utrum seruanda serues ad eas obtinendas. En tibi ad humilitatem humiliatio tam necessario est obseruanda, ut si refugias viam humiliationis, virtutem fugias humilitatis. Hæc sunt enim certa & ab omnibus recepta sancti Bernardi verba: *Humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem; sicut lectio ad scientiam. Si virtu-*

tem appetu humilitati, viam non refugias humiliationis. Nam si non poteris humiliari, non poteris ad humilitatem perveniri. Nonne hæc jam & similia multoties audivisti? Et tamen quantopere fugis humiliationem? Quantum id times ne veniat? Quantum doles quando id accidit?

Sic de patientia, de mansuetudine, de devotione, caritate, paupertate & aliis; placent quidem virtutes & eas expetis, etiam atque etiam petis; sed media quæ ad eas ducunt & sine quibus exerceri nullo modo possunt, an ita cupis? Expende diligenter, & videbis te velle caritatem sine patientia, patientiam sine ullo doloris sensu, mansuetudinem sine ulla contradictione proximi paupertatem sine ullo defectu rei temporalis, & sic de aliis, quod est velle virtutes sine seruis obseruandis, & sine mediis quibus nec obtinentur nec exercentur. *Non sic semper non sic, sed tanquam pulvis quem proiecit ventus à facie terræ:* Nam sicut ait S. Gregorius, qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum, pulverem portat. Ita plane qui humilitatem sine humiliatione, caritatem sine patientia, aut patientiam sine dolore.

III. PUNCTUM.

QUOD ergo petit iustus, hoc est quod petit injustius, Cum nihil peras iustus & sanctius quam virtutes: nihil verò injustius quam quod illas modo petit non seruis seruandis. Nam quidquid opponitur iustitiæ, sit, iustum necesse est, & quò iustitia & sanctior qualis est divina quæ illa obseruanda constituit & ordinavit, eò certè est injustius quidquid ei opponitur. Unde tu cum te illi opponas iustitiæ, petendo quod petis, licet iustum & sanctum sit, nonne injustus es? Iam verò sentiebas? Itane verò deinceps post hanc acceptam veritatis notitiam? *Iuste quod iustum est, persequeris,* ait Moyses, ut virtus & possideas terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Et apud Sapiens, *Qui enim custodierit iustitiam iustis, iustis abunnetur, & qui didicerit ista, inveniet quid respondeant. Concupiscent ergo firmenies meos, diligite illos, & habebitis disciplinam* Denique & illud Propheta opportunissimum, *Si quaristi, quarite; convertere à natura prava; tum occasione data; veni, humiliare sub potenti manu Dei, Omne quod tibi applicatum fuerit accipe, & in dolore iustine,*

Pf. 1.

In 3. Pfal. Penit.

Deut. 16.

Sap. 6.

Is. 21.

Ecclesi. 2.

Feb. 30.

Et in humilitate tua patientiam habe. Sic univ-
ersim de omni virtute, aut de omni ad
virtutem incesso ac præsidio: Patientia vobis ne-
cessaria est, ut voluntatem Dei facientes, repore-

tis promissionem. Hæc est conditio quâ promittit
Deus, quam qui non servat qui promissa petitis
injustè petit, nec meretur accipere, Vide in I-
pate, Dominica 2. post Epiphan.

DOMINICA OCTAVA.
POST PENTECOSTEN.
DE PRVDENTI VILlico
INIQUITATIS.

Filii huius sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua
sunt. Luc. 16.

VERITAS PRACTICA.

I PUNCTUM.

Indigni sunt sua luce, lucis filij, qui minus cla-
rè vident in suis, quàm filij huius sæculi.

RATIO esse posset quod illi sua luce sunt indig-
ni qui ea non utuntur.

Sed filij lucis, qui minus clarè vident minusque
prudentes sunt in rebus sua salute quàm filij
huius sæculi seu in negotiis; non utuntur sua
luce.

Ergo illa sunt indigni.

In 1. parte,
In Vigil.
Epiphan.

Quia tamen sæpe de hac lucis privatione di-
ctum est, & tota ratiocinatio satis per se patet,
sic videtur modò aptius per comparationem
prudentiæ filiorum lucis, cum prudentia filio-
rum huius sæculi declarari posse veritas.

Qui ad majus & præstantius aliquod opus vocan-
tur, majorique gratia præstant ad illud efficien-
dum quàm qui ad minus aliquod applicantur,
tunc manifestè apparent indigni & privandi
sua gratia, si minus suum illud opus præsent
iam alijsuum.

Sed filij lucis ad majus & præstantius opus vocati
sunt quàm filij huius sæculi, majorique gratia &
prudentia præstant ad illud efficiendum quàm
illi ad suum.

Ergo si minus id præsent, si minus prudentes sint
in suo gerendo munere, quàm alij in suo, tunc
manifestè apparent indigni & privandi sua lu-
ce, sua gratia, suisque donis. Quod certe est di-
ligenter expendendum & cavendum.

OPPORTUNE occurrit hodiernum
Evangelium ad suggerendam mate-
riam de virtute prudentiæ quæ una
superest ex quatuor cardinalibus
consideranda, prout erat statutum superiori
Hebdomada. Proponitur autem parabola Villi-
ci, in quo quid possit ac valeat prudentia huius
sæculi aperte declaratur, ut inde magis exite-
mur ad id omne diligenter efficiendum quod
prudentia lucis sive spiritualis & divina dicitur
esse agendum pro Dei cultu propriaque salute:
aut certe si desimus, tanto magis appareat de-
fectus noster, tantòque magis arguendi & casti-
gandi sumus, quantò negotium illud salutis æ-
ternæ comparandæ majus est quovis negotio
sæculari, quantòque prudentia lucis majori &
præstantior est ad æternum illud negotium con-
ficiendum quàm prudentia sæcularis ad sua di-
gerenda, Neque aliter Dominus laudat eum qui
ex mala fraude prudenter sibi providit quàm ut
sic nobis indicet se longè magis probaturum
qui sic in negotio animæ, spiritualique profectu
sapienter ac providè sibi prospexit, vel si forsan
in eo negligens fuerit, se in eum producturum
exempla eorum qui rebus in caducis & nihili,
tam strenui sunt & prudentes. Sic etiam ut ait
sanctus Augustinus de Iudice iniquitatis qui in-
terpellatur a vidua, Comparationem duxit ad Iu-
dicem Deum cui nulla ex parte Iudex iniquus con-
ferendus est.

l. 2. qua-
stionum
Evang. q.
34

Ac primò quidem lecta & considerata tantif-
per narratione parabolica quæ refertur, expendi
posset quod sancti Patres pluribus docent nos
huc esse velut villicos Dei; *Nobis villici humili-*

Serm. 126.
de Villico.

tas & modestia assumenda est; inquit sanctus Joannes Chryostomus, nihil enim est nostrum, sed omnia Datoris Dei. Sic & sanctus Chrysologus, putandum nobis esse ait prorogationis temporaria ministerium suscepisse non invenisse; nec possidendi: cavendum ne ad ipsam familiam fama vera substantia nos precedat juxta illud Apostoli, quorumdam peccata manifesta sunt precedentia ad judicium, quosdam autem & subsequuntur.

Sic autem omnia naturæ & gratiæ dona accepimus, ut omnium sit planè reddenda ratio, respondendumque illi qui ab unoquoque id exigit; *Redderationem villicationis tuæ.* Audi & meditare serio, num illam paratam habeas? An saltem de ea paranda cogites? An tibi certò & citius quam putes motituro ac judicando prospicias? hoc verè est esse prudentem, sic sibi prospicere in futurum. Sed hoc est in quo etiam filij lucis deficiunt, hoc est in quo superantur à filiis hujus sæculi, qui in generatione sua, id est, in suis temporalibus negotiis magis prudentes sunt ut se suis difficultatibus expediant, componantque res suas securius. Hoc est denique unde illis gravissima hæc intentatur comminatio, quod indigni sint & privandi sua luce lucis filij qui minus clarè vident aut qui minus prudentes sunt suo in negotio spiritali quam filij hujus sæculi suis imperituri rebus.

Ratio quæ hic accuratius est evoluenda satis manifestè liquet, quoad primam præcipuè partem qua dicitur, quod, quando ex diversis qui ad diversa destinantur opera, quicumque ad nobilius applicantur, majorique valent arte, potentia, viribus & gratia ut illud plenè & cumulante efficiant, quam qui ad minus addicuntur, tum evidentè apparere quam sint indigoi & quam meritò privandi sint sua gratia si minus laudabiliter suum illud expleant opus quam alij suum. Sicut enim duo illa simul juncta, nempe objecta seu finis dignitas, & mediocum ad finem valor magnam habent vim ad excitandam & fovendam industriam, ita certè si qui his desint, non parum sibi desunt, nec parva sunt animadvertione plectendi, cum præcipuè illis alij opponuntur qui talibus destituti præsidii & motivis ad suum peragendum opus, non defuerunt tamen operi, nec quidquam ab eis est desideratum, cum ipsi multa potuissent desiderare quibus carebant adjumenta. *Inimici nostri sunt Iudices:* agebat quondam Moses, quasi diceret, cum inimici nostri non habeant propositum sibi finem pugnandi tam nobilem & excelsum quam

Deut. 32.

nos qui pro Deo nostro pugnamus: neq; illi tam potentes sint viribus quam nos adjuti à Deo nostro: & tamen nobis prævaleant, ardentiusque pugnent, aut tenacius adhæreant suis superstitionibus quam nos in vera religione, nonne nos judicabunt & condemnabunt?

Sic Christus Dominus de filiis Judæorum, *Luc. 11. Ipsi Iudices vestri erunt* Sic Apostolus luctatores & in stadio decertantes aut currentes proponit, qui ab omnibus se abstinent, ut corruptam coram accipiant, nos autem ut incorruptam accipiamus, Pro qua non ita nobis molestè laborandum est sicut illis; & pro qua majores nobis à Deo subministrantur vires, non tamen ita contendimus, non ita currimus & laboramus; certè hoc probrosum, hoc pudendum!

II. PUNCTUM.

SED filij lucis ad majus & præstantius opus vocati sunt quam filij hujus sæculi: majorique gratia & prudentia præstant ad illud efficiendum quam illi ad suum.

Et quidem de præstantia seu excellentia operis, nulla potest esse comparatio, nisi velis terram comparare cælo, tempus æternitati, & sæculares ærumnas æternæ beatitudini. Velle sine aliquam inter hæc movere contentionem dignitatis & excellentiæ? *Quam dabit homo commutationem pro anima sua:* Neque verò etiam dubitari potest quin prudentia filiorum lucis sit excellentior quam prudentia filiorum hujus sæculi; cum illa supernaturalis & infusa, solique filiis communicata, id est solis in gratia sanctificante constitutis; alia verò sit tantum naturalis quæ peccatoribus magis conveniat quam justis & sanctis; aut certè quæ sit indifferens, ut in alterutris reperitur.

Sed quod quæri posset, hoc tantum est, utrum prudentia lucis sit potentior ex se gratia seu medium aptius ad id omne efficiendum, quod filiis lucis faciendum erit suo in negotio spiritali, quam sit prudentia hujus sæculi ad secularia pertractanda negotia? Atque hoc ipsum æquè certum & indubitatum est ac aliud: cum sit sola illa vera prudentia, verum scilicet lumen in intellectu quod repræsentet voluntati verum bonum consecrandum; alia vero prudentia non nisi apparenti verò & falso bono innitatur, unde proprie non est prudentia, sed astutia & calliditas, aut prudentia secundum carnem quæ mors est & stultitia apud Deum: *Nam prudentia car-*

nis

Rom. 8.

Matth. 16.

1. Cor. 9.

Rom. 8. nis, inquit Apostolus, mors est, prudentia autem spiritus visa & pax; quoniam sapientia carnis inimica est Deo. Et sanctus Thomas. Prudentia, inquit, vera & perfecta est quæ ad bonum finem totius vite rectè consiliatur, iudicat & precipit. Et hac sola dicitur prudentia simpliciter quæ in peccatoribus esse non potest; ac propterea non dicitur simpliciter quod sint prudentes sed in generatione sunt. Hæc verbum sanctus Doctor, unde aperitè patet quod quantum vera & perfecta virtus est potentior ad agendum quam falsa aut imperfecta, tantò prudentia lucis, quæ sola est vera prudentia, ex se potentior est gratia quam alia carnalis & secularis.

Adde, quod cum illi supernaturali prudentiæ adjuncta sint semper quæ appellantur dona Spiritus sancti, a que illud imprimis quod dicitur Consilium, quo maxime dono prudentia mirum in modum adjuvatur & perficitur, ut ait idem sanctus Thomas, quis non videat quantis hæc cœlestis prudentia partibus superet aliam ut potenter promoveat filios suos ad agendum? Nunquid Deo quidquam est difficile? NVNQUID Deo comparari potest homo, etiam cum perfecta fuerit scientia? QVANDO misit vos sine sacco & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis?

III. PUNCTUM

INDIGNI sunt igitur & privandi sua luce, lucu filij, qui cum vocati sint ad opus præstantissimum, habeantque convenientem operi perficiendo prudentiam cæteraque media proportionata: nec tamen illud opus suum ita perficiant sicut filij hujus sæculi, qui nec opus, nec sci-

entiam, nec mediata opportuna sunt nacti. Movebo candelabrum tuum de loco suo. OCCIDET sol in meridie & tenebrescere faciam terram in die luminis. Nimis aperitè deficiunt illi lucis filij. Nimis aperitè peccant in hoc suo defectu. Et quidem tripliciter, primò quod non responderint illi gratiæ quam ita potentem habebant ad agendum. Secundò quod se excusent quasi non possint melius: quæ est injuria valde probrosa gratiæ. Tertio denique quod blasphemare faciant quodammodo innicos Dei cum videlicet potentiores in generatione sua seu in suis quibusque peragendis videant sæculares quàm religiosos, carnales quàm spirituales, impios & scelestos quàm qui putantur pii & devoti. Nonne hoc injuriosum cœlo, & blasphemum, quod longè magis Mundus colatur à mandanis, quàm Christus à christianis? Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait Dominus, & cum filio vestro disceptabo. Transite ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite & considerate vehementer: & videte si factum est hujusmodi, si mutavit Gens Deos suos: & certè ipsi non sunt Dij: populus verò meus mutavit gloriam suam in idola.

Huc aptè referas historiam Nonni Episcopi qui cum Antiochiæ vidisset Pelagiam superbo indutam cultu, continere lachrymas non potuit, & inquirentibus causam, hac inquit iudex mea, hac accusatio & condemnatio mea negligentia, ut qui minus Deo serviam quam illa mundo. Va mihi peccatori. Sic identidem ingemiscebat ad Deum, illa sibi promissi placere hominibus & sic: & ego tibi promissi placere, & mansissus sum, propter pigritiam meam. Nunquid tu idem possis gemere?

Alia Veritas contra Prudentes sæculi.

Filij hujus sæculi quò prudentiores in generatione sua sunt, eò sibi majorem ingenerant imprudentiam.

RATIO EST, Quia quò illi prudentiores in generatione sua sunt, eo sunt magis addicti & affixi suis negotiis secularibus, tantòque minus vacant sua salutis.

Sed quantò illi minus vacant sua salutis, tantò sibi majorem ingenerant imprudentiam.

Ergo & quò illi prudentiores in generatione sua sunt, tantò magis imprudentes, juxta illud Mosis dictum: Gens absque consilio est & sine prudentia. Utinam saperent & intelligerent, ac novissima providerent.

Hayneusue Pars tertia

I. PUNCTUM

PRIMA propositio duas habet partes, & utraque est evidens: idcirco enim dicuntur filij hujus sæculi quasi tales sint rerum secularium amatores sicut filij suorum parentum: aut sicut filij toti sunt paratum, totique pendent ab eorum nutu & potestate, ita illi à negotiis secularibus. Quod vel ex eo confirmatur quod dicuntur etiam prudentes in generatione sua, id est, præ cæteris ita intel-

Apoc. 2.
Amos. 8.

1er. 2.

Anno Christi
circitor
410.

telligentes, & in his omnibus quæ spectant hoc sæculum ita periti quasi qui diutius huic studio applicarint & in eo multum profecerint, seu quasi qui suis in rebus domesticis vel augendis vel conservandis valde sagaces, fortunatique sint & beati ab omnibus prædicentur. Quorum filij sicut novella plantationes in juventute sua. Filia eorum composita, circumornata ut similitudo templi: promptuaria eorum plena, evulsantia ex hoc in illud: oves eorum factæ, abundantes in gregebus suis, boves eorum crasse. Non est ruina maceria, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Ita Psalterius Regius. Ita & Job egregie: Sublevati sunt confortatique divitijs. Semen eorum permanet coram eis: propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt & pacata. Et non est virga Dei super illos. Et plura ibi habet, unde & conclusit pro altera propositionis parte: Qui dixerunt Deo, recede a nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus. Quid est omnipotens ut serviamus ei? Et quid nobis prodest si oraverimus illum? Sic enim patet quam parum vacent saluti qui tam multum vacant sæculo; Quod & Christus Dominus aperte dixit: Non potestis Deo servire & mammonæ. Hi sunt qui verbum audiunt, & arumna saculi, & deceptio divitiarum, & circa reliqua concupiscentia introeuntes suffocant verbum, & sine fructu efficiunt.

Cave tamen putes id tantum esse intelligendum de his, qui abundant opibus aut qui sunt proveciores in sæculo; nam & qui illis invident qui illos æmulantur, qui radicem denique malorum omnium concupiscentiam consectantes, Volunt divites fieri, sicut ait Apostolus, inciduntque in tentationem & in laqueum diaboli & desideria multa inutilia & noxia qua mergunt homines in interitum & perditionem: Hi sunt etiam filij huius sæculi, hi sunt vel prudentes in generatione sua vel illius prudentiæ studiosi quam in aliis demerantur & concupiscunt. Hi sunt qui terrena sapiunt, qui solliciti sunt quæ sunt in mudi & diviti sunt: qui suis denique implicati negotiis non possunt venire, ad cœnam magnam, aut ad nuptias ad quas invitantur, Rogo te, inquit uniusquisque illorum, habe me extusatum. Ita multum curant sua, ut se negligant; ita de temporalibus cogitant, ut æternis considerandis nihil super sit animi; ita præsentibus toti adherent, ut futurorum cogitatio non eos moveat. Oculi eorum, oculi stultorum in finibus terra.

Ps. 143.

Job. 21.

Matth. 6.

Matth. 4.

1. Tim. 6.

1. Cor. 7.

Matth. 22.

Luc. 14.

Prov. 17.

HÆC est secunda propositio, merè stulti sunt, verè imprudentes sunt, & eò sibi majorem ingenerant imprudentiam, quò minus saluti suæ vacant. Nam si prudentiæ est, suis vacare negotiis, nonne quò negotia majoris sunt momenti, prudentiæ ipsius est majorem in his curam adhibere? Quod si è contra minora præferantur majoribus, atque ita præferantur, ut præ cura minorum, quæ sunt majora & præcipua prius negligantur, nonne tantò erit imprudentiæ quanto fuisse prudentiæ res aliter suas administrare? Sic aptè Sapiens; Sapiencia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans. Id est, sicut in hoc vel maxime agnoscitur sapientia viri sensati & bene rerum intelligentis, si noverit quomodo suis in rebus sit sibi cautè incidendum, quam cuique debeat vel præferre vel postponere, quantumque pluris uni aut alteri negotio sit dandum curæ: ita ex oppositio manifestatur imprudentia malè consultorum hominum qui nihil horum spectant, errantque in limine dum aberrant ab hoc faciendo negotiorum delectu.

Prov. 14.

Jam verò quantis partibus & circumstantiis negotium salutis nostræ superet omne aliud, imò simul omnia vitæ præsentis negotia, si forte nescis; inquire quæ sint partes & circumstantiæ quibus unum negotium præ alio verè dici possit majorem esse momenti: neque longè abiecis, ut quod quæres, invenias; nam in evangelico Negotiatore seu Villico, ita simul omnes illæ partes repræsentantur, ut propterea videatur nobis propositus in quo eas liceat intueri & omnem rei gravissimæ circumstantes casus.

Primum quod spectatur est rei qualitas, quando res scilicet de qua agitur, ex se est gravis & momentosa, quando de omnibus vel de magna bonorum parte, quando de honore, de familia vel de vita ipsa forte ageretur, tum certè res esset ponderis & momenti. Magnitudo periculi summo timore hominem afficit, a Jebadomianus Orator, quod uno iudicio de firmitate omnibus decernit. Sic nosset Villicus suo in negotio videbat agi de sua fama, de suis bonis omnibus, de sua libertate, nam erat a ffamatus quasi bona dissipasset. Quid hoc audio de te?

Ac. pro Quintia.

Secundum est, rei difficultas. Quid faciam, Ait Villicus in jus vocatus: quando scilicet difficile est se purgare à crimine, quando res obje-

ta.

Et ita patet, ut non possit dissimulari, non possit regi, quando precipue quod

Tertium est valde consideratum in quovis negotio, quando inquam pars adversa potens est opibus, & autoritate, nec non ardenti commota zelo ad rem promovendam. Sic dicitur, *Homo dives esse qui erat Villicus Dominus*, & pars eius adversa cui se longè novit imparè, & cum quo minime possit contendere.

Quartum verò quod maxime curam avertit & sollicitudinem, est incertitudo eventus, suspensio quædam animi dubitantis quid sit futurum, & quò se verat, atque in illo dubio æstuantis & sese torquentis, *Fodere non valeo, mænare e-rubefco*.

Sed quintum rei caput sollicitudinem magis auget, quando ita incertus est animus de eventu, ut nisi obviam eatur juri dicendo, vel aliis contra se oppositis testimoniis, actum de se esse videat, jamque patenti præjudicia, jam pene sententiam contra se latam audit, vix ulla evadendi spes allucet, conclamata est causa. *Quia Dominus meus auferet à me Villicationem*.

Sextum ac denique septimum quod accedens ad alia, rem supra modum facit anxiam & formidandam, Personarum est quam vocant negotij, & brevitas temporis quo se ipsa persona debet sustinere vel imparata, vel impotens & omni destituta præsidio. *Reddo rationem Villicationis tuæ*. Jam-jam, actutum, sine mora, *Iam enim non poteris Villicare*.

Quamobrem cum tot tantisque premeretur angustiis miser iste Villicus, merito angebatur, merito secum quærebat, *Quid faciam*. Nam hoc erat verè neget um grave & ponderosum. Hæc pæfecto erant veræ circumstantiæ quæ gravitatem negotij si quod est tale in sæculo, demonstrabāt.

VERUM, qualecunque hoc fuerit opus aut quale unquam esse possit in hac vita, nullum unquam est in quo hæc septem enumeratæ partes & circumstantiæ, tam longè lateque pateant quam in nostræ salutis negotio. Revolve singulas & confer singillatim quid in unaquaque simile vel dissimile proferatur.

Prima erat, rei qualitas. Quæ porro est in nostro salutis negotio? Quæ de re agitur? Nempe de Cœli vel Inferni æternitate. Expende si potes, quale hoc sit, vel in Cœlo beatum esse, vel in Inferno damnatum ad omnem æternitatem! Neque aliud disjunctum ab alio ita consideres, quasi de uno tantum ageretur, nam duo hæc simul sic concurrunt, ut si cœlo excidas, non tantum priveris summo illo bono; sed in

sumtum cadas malum: atque in hoc etiam subeundo malo ne prætermittas cogitare, quod potissima mali pars sit, excidisse illi tummo bono, suâ culpâ sua malitia, *In malignitate nostra consumpti sumus*. Estne verò par aliquid in sæculo quod huic æternitati bonorum vel malorum possit confecti? *Transferunt illa omnia tanquam umbra*. Vide & lege arcentius caput illud quintum Sapientiæ, in quo gemunt damnati præteritæ levitatem vitæ.

Secunda conditio seu circumstantia quæ est rei difficultas sic expendi debet, ut nemo quidem sine gratia salvus esse possit, possit autem cum gratia cuius etiam subsidio multum de difficultate rerum agendarum diminuat; at nihilominus negotium hoc quod vocamus salutis tale est, ut depravata hominis, considerata natura, perpensisque obstaculis quæ undequaque occurrunt, dici verè possit opus tam difficile, ut ipse Dominus cui nihil esse mirum poterat, admittetur tamen quàm sit difficile, quàmque arduum, vel unum divitem esse salvum; additque *facilius posse camelum intrare per foramen acus quàm divitem in regnum cœlorum*; Neque cum solummodo intelligit divitem qui abundet divitiis, sed qui in his confidat, qui his nimis adhareat, vel acquirendis vel conservandis plus nimio vacet, sive abundant sive deficiat, totum ex affectu pendet qui nisi temperet; ut, perdit tam verè animam quam verum est quod jam audivimus ex Apostolo, *Qui volunt divites fieri, & cætera quæ supra commemorata sunt*. At nonne hoc difficile sic temperare animum ab hoc inordinato affectu?

Adde difficultates à carne & à mundo de quibus infra loquimur. Oportet enim *in carne non secundum carnem ambulare*. Oportet in mundo *non secundum mundum esse*. Oportet pro humilitatis custodia sæpe cœlari quæ sunt speciosa & magnifica, & tamen oportet ita omnia exercere & talia ut si uni desis, forte audias, *serve male & piger, ligatis manibus ac pedibus mitte eum in tenebras exteriores*. Oportet, *inimicos diligere*, Oportet, *odisse patrem & matrem & quocunque saluti oppositos*. Oportet *erucere sibi oculum, abscindere manum, & pedem amputare*, quo sensu præcipiuntur in Evangelio. Oportet *Infantem esse*, tametsi proventus ætate sis. Oportet ita debitoribus remittere sua debita sicut tibi à Deo vis remitti. Oportet semper militare, semper *sibi vim facere*; Nunquam in Scriptura reperies Cœlum memoratum quin simul

1b. 11.
1b. 7.
1b. 12.

1. Cor. 9.
2. Tim. 4.

Apos. 7.

Ps. 34.

Job. 41.

1ac. 5.

Sap. 14.

Matth. 10.

1. Reg. 2.

adjunctum invenias verbum quod significet difficultatem & poenam subeundam. Regnum est, sed vim patitur, & violenti rapiunt illud. Dominus est, sed ejus angusta porta. Coena est magna; regales sunt nuptiae; sed omnia sunt deserta da ut eo accedas, & habenda vestis nuptialis. Id est, vitae puritas ne inde ejiciaris. Bravium est, sed curvandum in stadio & illud apprehendendum. Corona est justitiae, sed bonum certamen certantibus reposita. Sic omnes, omnes omnino Sancti vixi sunt in caelo suas habere palmas quas retulerunt de pugna & de victoria, nam non est satis pugnare, oportet vincere, & postquam multoties viceris, si vel semel victus es, sufficit ad interitum sempiternum.

Denique repraesenta tibi hominem in declivi & lubrico existentem loco, valde infirmum, & externa vi quadam velut praecipitem actum in perniciem & ruinam. Quid eo statu periculosius? Quid tali vitae genere difficilius? At nonne hic est pene universus hominum status? Nonne in mundo unusquisque versatur velut in lubrico? Nonne in carne velut in infirmitate positus, vix turò gradum movet? Nonne à Dæmone in ruinam & perniciem singulis pene momentis agitatur? Nonne idcirco dictum est, *via illorum tenebrae & lubricum & Angelus Domini persequens eos?*

Atque hinc quod erat tertium de parte adversa & opposita liquet quàm sit multiplex, quàm potens, & quàm sollicita in nostram perditionem. Quid enim potentius Dæmone, quid audacius, quid obstinatius cum nihil timeat, non ciretetur, non fatigetur, non quiescat, non sit denique super terram potestas qua comparetur ei, qui factus est ut nullum timeat? Quid carne fragilior? Quid sensibili appetitu & humana concupiscentia validior ad nos rapiendos quocumque trahunt, cum & Scriptura universim affirmet, *unumquodque tentari à sua concupiscentia?* Quantis verò quamque diversis objectis in peccatum alliciamur, ex ipsa mundi universalitate patet, ubi quotquot sunt creaturae, velut in odium facta sunt, & in tentationem animò ut hominum, & in insidiam pedibus insipientium?

Quid quod inimici hominis sunt domestici ejus sunt affines & cognati, sunt parentes in filios, & filii in parentes, aut quia se nimis diligunt aut se ita oderunt ut affectui potius in quamcunque se vertant partem magis indulgeant quàm divinis praeceptis aut consiliis. *Magis honorasti filios tuos quam me.* Quin & ipse Christus, ipse Judex noster, ipse est adversarius, ipse tam nobis opposi-

tus quàm & nos ipsi resistimus & ejus Evangelio contradicimus, de quo expressè dicitur, *Esio consentiens adversario tuo cùdum es in via cùso.* Quod ad quartum spectat de incertitudine, quænam potest esse major quàm quæ ex ipsa fide provenit qua tenemur credere quod scriptum est, *Nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta?* Quod si non est desperandum, nec certè est praesumentum, cum tam multa sint quæ timorem nobis ineutiant quàm quæ spem faciunt.

Sunt autem illa quæ dicuntur praejudicia & quæ quinto considerantur loco ad dignoscendam negotii gravitatem; nam cum sint anticipata quædam judicia & velut quædam sententia Judicis, latae in simili causa, profecto qui hæc attendit perpenderit aut praesumat necesse est aut valde timeat. Primum enim vox Christi est, *Paucos esse qui salventur.* Deinde illos esse solos qui sunt in arcto via. Id est, qui sibi vim faciunt, qui virtuti student & perfectioni sui status, qui humilitatem exercent & patientiam; An tu ex illis es? *Quis non est mecum,* inquit, *contra me est.* An tu cum illo es, prout intelligit, conformem vitam agendo? *Nisi conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum caelorum.* Itane tu conversus & effectus parvulus? *Quid hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Nonne tu quantum potes illud altum insectaris? *Omnia ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse Discipulus.* An tu ita omnibus renuntiaisti? An parum tibi est quod non sis ejus Discipulus? *Vtinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te vomere ex ore meo.* Auderesne te calidum & ferventem assumere? Non timebis verò te frigidum esse aut tepidum? Non timebis te privandum illis gratiis quibus abuteris aut certè quibus non uteris? *An putatis quod hi pro omnibus peccatores fuerint, quia talia passi sunt.* Non, dico vobis, sed nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis. Recogitane quid sit habere poenitentiam, quid sit conterere? Quid sit emendare delictum? Quid sit mutare vitam in melius? Nonne tu semper idem, semper superbus, semper impatiens, & humanae laudis magis appetens quàm veræ solidæque virtutis? *Patalne te exceptum ab hac sententia.* *Nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo dicens, qui ille? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad praesulium?*

Quod postremum est denique de personali ut

Matth. 7.

Eccl. 9.

Matth. 7.
Luc. 13.

Luc. 11.

Matth. 18.

Luc. 12.

Ib. 14.

Apos. 3.

Luc. 13.

1er. 2.

Rom. 14. vocant negotio & de breuitate temporis, nihil apertius dici potest quam quod, *Vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo*, Rationem scilicet villicationis suæ rationem uniuscuiusque doni accepti seu naturalis seu supernaturalis, quem in usum, quem in finem, quem in modum res unaquæq; fuerit usurpata. Standum est unicuique; propterea serius ocyus ante tribunal Christi. Nec quantumvis extrema dies differatur, potest dici longa dilatio, cum ubique & semper omni die, singulisque momentis teneatur unusquisque sic paratus esse ad exitum ut nisi paratus sit, malè peccat. improvisa rapiatur morte: Nempe, inquit ipse Iudex, *in die qua non sperat, & hora qua ignorat*. Velut ab hoste interceptus rapiatur, iudicetur, condemnetur. Vide sine tandem quam simul concurrant omnia quæ hoc salutis negotium supra quodvis sæculare & humanum, demonstrent esse ponderis & momentum.

III. PUNCTUM.

FILLI huius seculi quod prudentiores ergo sunt in generatione sua, ed sibi maiorem ingenerant imprudentiam. Cum illi prudentiores seculi sint qui magis vacant suis secularibus negotiis quam salutis: qua in prudentia suam manifestant imprudentiam, quod longè minus negotium ma-

jori praeferant. Atque ut de Achitophete dicitur, 3. Reg. 17. quod disposita domo sua suspendio interiit, sic illi dum lucrantur mundum, se perdunt; dum prudenter rebus suis terrenis prospiciunt, suam imprudenter animam negligunt; dum ad modicum corruptilis vitæ tempus sapiunt, ad æternitatem desipiunt. *Ve qui Sapientes estis in oculo, & coram vobismetipsis prudentes! Sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flamma exurit, sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut pulvis asunder.* STULTE! hac nocte animam tuam repetunt à te: qua autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives, **CONTENDITE** intrare per angustam portam. **MAGIS** satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. **CVM** metu & tremore vestram salutem operamini. **NESCITIS** quod ij qui in stadio currunt, &c. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno non quasi aërem verberans: sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliiu predicaverim ipse reprobus efficiar.

Sic Christus, sic Apostoli, quæ verbo, quæ exemplo nos ad salutis urgent negotium, tu verò quasi securus & quasi re confecta, non moveberis? *Arrogantia tua decipit te, & superbia cordis tui.*

Redde rationem villicationis tuæ.

VERITAS PRACTICA.

Qui ne terreatur, non cogitat reddendam rationem, magis terrenus est quia non illam cogitat.

RATIO EST, Quia magis ille terrendus est qui minus prospicit imminenti periculo. Sed qui non cogitat reddendam rationem, minus prospicit imminenti periculo. Ergo magis terendus est, ergo magis cogitare debet hanc reddendam aliquando rationem, sicq; sibi prospicere.

I. PUNCTUM.

COGITANTI attentius verba illa: Redde rationem villicationis tuæ: tam pavenda sunt & terrificata, ut quia tam pavenda sunt, vix cogitentur. Vocem tuam audiri & timui, eo quod natus essem. Sic Adamus, sic omnis penè homo qui de reddenda

vitæ ratione non potest cogitare sine horrendo metu & qui vix potest vivere cum tali metu. Quamobrem ut se illo liberet, cogitationem futurum iudicii abijcit. *Nullus est qui recogitet corde.* **VIRI** mali non cogitant iudicium, inquit expresse Sapiens, quia scilicet cogitando terrentur quod omnino nolunt.

At contra tanto magis terrendi sunt & tanto magis cogitare debent illam aliquando reddendam rationem, quanto minus illam hactenus cogitarunt. Nihil in toto iudicii processu tam horrendum & terribile quam non illud cogitasse iudicium, seu quod idem est, *Qui non illud cogitat, ne terreatur, magis terrens debet quia non illud cogitat.*

Ratio est manifesta, quid est enim quod ma-

gis terribile, tremendumque iudicium facit? Nonne est sententia Iudicis condemnantis animam peccatricem? Nonne est periculum sub eundem illius condemnationis? Nonne est animæ justus pavor, ne forte sit illa peccatrix anima de qua dicitur, *Quantum glorificavit se, & in delictis fuit, tantum dote illi tormentum*. Et in delictis fuit, tantum dote illi tormentum. Totus in periculo futuri huius eventus consistit tremor. Tolle illud periculum, tolle hunc eventum, tollis omnem tremorem ac proinde illud certissime sequitur, quod quanto quis minus prospicit illi periculo, tanto magis terribilis est quia totum ut dixi, terribile veritatur in illo damnationis periculo, quod qui evadit, securus est, & nil sentit quod ita terreat. Neque enim ipsa suppliciorum æternitas ita timetur, sicut ipsius ad eundem periculum. Nam qui intumescit in se in se terribilis, nullis tamen terrorem facit nisi qui se intelligant in eius vivere seu mori periculo, tunc videntes turbabuntur timore horribili.

TERRIBILIS expectatio iudicij, & ignis amulatio qua consumptura est adversarios.

Apo. 18.

Sap. 5.
Hob. 10.

II. PUNCTUM.

SED qui non cogitat reddendam rationem, minus prospicit imminenti periculo.

Quid sit cogitare, & non cogitare reddendam rationem, quidve magis aut minus prospicere imminenti periculo, non potest melius explicari quam verbis sancti Gregorii explanantis istud libri Job, *Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicium*.

Iob. 34. **VERSUS** isto tanto, inquit, maiore disputatione indiget, quando hoc quod dicit, si negligitur, ac ius dolet. Hic nimirum non illud iudicium designatur quod per æternam retributionem punit, sed quod mente conceptum per conversionem diluit. Ad illud quippe venire non desiderat, quisquis se per illud damnari formidat. Dum ergo dicitur, neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium, profectio ostenditur esse quoddam iudicium quod quandoque etiam à damnatis ac reprobis desideretur. Et quod est illud nisi hoc de quo Paulus Apostolus dicit: *si nosmetipsos diiudicavimus, non utique iudicamur*. Et de quo per Prophetam dicitur, *non est iudicium in gressibus eorum*: Et de quo David ait: *Honor regis iudicium diligit, ut videlicet qui jam Deum honorat ex fide, sollicitè iudicet quid ei debeat in operatione*. Unde rursus scriptum est: *Iudicare coram Domino, & expecta eum: coram Domino*

Iob. 34.

I. 25. Mor.
c. 6.

scilicet iudicatur, qui corde Dominum conficit, & actus suos sub eius presentia, sollicita inquisitione discernit. Quem tanto quis securius expectat, quanto quoties vitam suam suspectus examinat. Qui enim ad extremum eius iudicium venit, non iam coram illo sed ab illo iudicatur.

De hoc quoque mentis iudicio obliviscenti animæ per Prophetam Dominus dicit. *Reduc me in memoriam, ut iudicemur simul*. Narrat si quid habes ut iustificeris. Debet enim uniuscuiusque mens & causas suas apud Dominum, & causas Domini contra se sollicita inquisitione discutere, debet cautè pensare vel qua ab eo bona perceperit, vel qua mala illius per verè vivendo responderit. Quod electi quidem quotidie facere omnino non cessant, unde bene Salomon ait, *cogitationes iustorum iudicia; accedunt enim ad secretarium iudicis intra sinum cordis, considerant quam districte quandoque feriat, qui diu patienter expectat; metuent in his qua se egisse meminerunt, & paviani flendo quod perpetrasse intelligunt: timent subtilia divina iudicia, etiam de his qua in semetipsis intelligere fortasse non possunt*. **VIDENT ENIM VIDERI DIVINITUS, QUOD IPSI IN SE PER HUMANITATEM NON VIDENT**; Conspiciunt districtum iudicem, qui quo tardius venit, eo severius percutit. Sanctorum etiam Patrum residere conventum cum eo pariter contemplantur eorumque vel exempla vel dicta se contempsisse reprehendunt, atque in hoc secreto interioris iudicij ipsa mentis sua executione constricti pavitendo faciunt, quod superbiendo commiserunt.

Ibi namque adversum se quidquid se impugnat, enumerant, ibi ante oculos suos omnia quod defleant conseruant; ibi quidquid per iram districti iudicis decerni pessit, insistantur; ibi ea patiuntur supplicia, quos pati timeant; nec deest in hoc iudicio mente concepto omne ministerium quod punire reos suos plenius debeat. Nam conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor exercit: quod iudicium eo certius punit, quo interiori servit, quia videlicet ab exterioribus non accedit. Unusquisque enim cum causam huius examina contra se aggredi cæperit, ipse est actor qui exhibet, ipse reus qui exhibetur, odit se, qualem fuisse se meminit, & ipse est, per semetipsum in se iudicatur illum qui fuit, atque ab ipso homine adversus semetipsum sit quadam vix in animo, parturientis pacem cum Deo.

Hanc

Hanc coram rixam Dominus requirit, cum per Prophetam diceret, attendi & auscultari, nemo quod bonum est sequitur, nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, dicens, quid fecit ista cordis humani rixa placata est, cum Propheria suo, de Achab rege semetipsum reprehendente loqueretur, dicens: vidi Achab humiliatum seram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius.

Quia ergo nunc in potestate est, internum mentis nostra contra nos subire iudicium, recognoscendo accusemus nosmetipsos, & quales fuimus penitendo corquamus. Non cessamus, dum licet, iudicare quod fecimus, audiamus causam quod dicitur, Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in iudicium. Reprobatorum namque esse proprium solet, semper prava agere & nunquam qua egerint retractare omne enim quod faciunt, caeca mente pertransiunt, factumque suum, nisi cum puniri fuerint, non agnoscunt. Nonne hoc est imminente periculo minus prospicere?

III. PUNCTUM.

Quia non ergo sic cogitat reddendam aliquam rationem, ne forte minus terreatur, magis terrendus est, quod illum non cogitat: Quia scilicet tibi terribilius facit iudicium, se manifestius exponit periculo, quod imminet. Villicio dissipanti bona sua, nec rationes suas parat reddere: se unum ex illis facit quibus dicitur, Discidite a me mali doli in ignem aeternum qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Potestae quidquam aliud audiri gravius: Cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, ait beatus Job, quis poterit contrarium magnitudinis eius inveniri? Quamobrem apte idem qui supra & eodem loco sanctus Gregorius, Nunc, ergo, inquit, dum possumus a conspectu aeterni iudicis, & male cogitamus, & peius perpetrata delinimus, revocemus ante oculos cordis qui quid perversum egimus, per acquisitionem praesumptionis, nihil sibi nostra blandiamus infirmitas, atque in his que recollit, semetipsam delicia non palpet, sed quando sibi mali sit conscientia, tunc in se benignius sit secula. Proponat contra se futurum iudicium, & quaeque in se sentit distincte ferienda per sententiam iudicis, hac in sapientia feriat per penitentiam conversionis.

Modus autem proponendi iudicij varius & multi foris esse potest pro varietate personarum qui de illo cogitant, vel loquuntur, aut audiunt. Figuram quandam refert sanctus Joannes

in Apocalypsis capite primo quae multa distincte continet. Breviorem formam ex hodierno Evangelio mutuari licet, dum ex triplici capite demonstrabitur, quam sic distinctum & formidandum illud iudicium.

Primum caput est, a persona Iudicis qui est sapientissimus, nihil ut illi lateat integerimus, nihil ut non punitum omittat, optimus, maximus, nihil ut obliviscatur bonorum quae contulit in suum unum a nobis impendenda cultum; Potentissimus denique nihil ut velit quod non possit, Si fortitudo quaritur, robustissimus est, si aequitas iudicij, nemo audeat pro me testimonium dicere.

Secundum caput est, quod d' veniat in iudicium, quae sit illa villicatio cuius est reddenda ratio, quid sit unde iudicemur, nempe tota ipsa quam egimus vita. Tota vitae facta, dicta cogitata: si respondeant donis acceptis: si virtutum statui proprietarum mensura & ponderis fuerint appensa omnia: si quantum quisque debuit, fuerit humilis, patiens, pius in Deum & proximum, si dignos arbor tulerit fructus, si talentem multiplicatum, si praecincti lumbi, & lucernae ardentes in manibus, ac similes servis expectantibus Dominum suum, ut cum venerit & pulsaverit confestim aperiant ei. Sic expressè praescriptum a Iudice: sic expressè iudicij refertur forma. Mane, Thecel, Pharez, numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud, id est, vita, atque tempus. Appensus es in starera, & inventus es minus habens. Divisum est regnum tuum. Et datum verum corpus, animas vero daemioni. Vide locum Scripturae, & expende accurate.

Tertium caput, ipse est homo iudicandus, qui praeterquam multis peccatis onustus est, & paucis ornatus bonis, tam paucum sibi prospicit, quo ipso tempore datur ei facultas bene gerendae rei, ut vel hanc unam ob incuriam & acediam meritò sit condemnandus, & haec ferendus sententia: Serve male & piger ex ore tuo te iudico: sciebas me austerum, &c. Inuit lem servum ejectione in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. FUGITE ergo a facie gladij, quoniam ulcor iniquitatum gladius est, & scitote esse iudicium.

* * *

Appen-

Matth. 25

Job. 26

Job. 9.

Luc. 12.

Dan. 5.

Matth. 25.

Luc. 19.

Job. 19.

Appendix ad precedentem, aut separatim proponi posset in hac Sapientis verba:

Ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem. Ecclesi. 18.

VERITAS PRACTICA.

Qui se interrogat ante iudicium, interrogatus in iudicio, facilius respondebit.

RATIO EST, Quia si securus respondebit in iudicio qui se hic accusauerit & iudicauerit.

Sed qui se interrogat ante iudicium, se hic accusat & iudicat.

Ergo & interrogatus in iudicio, securus respondebit. Ac proinde audiendus Sapiens, Interroga teipsum: Cum vel maximè Dominus ad id nos provocet; Redde rationem villicationis tuæ.

I. PUNCTUM.

CVM securus responderet in iudicio, sit idem ac liberari, non iudicari, non condemnari: planè liquet, quod, qui se hic accusarit & iudicarit, securus respondebit, quia non iudicabitur, sic affirmante Apostolo, Quod si nosmetipsos diiudicauerimus, non utique iudicauerimur. Quam in sententiam sic præclarè S. Augustinus: *reccat a siue parua, siue magna, impunita esse non possunt, quia aut hominis poenitente, aut in iudicio, Deo iudicante plebuntur. Cessat autem vindicta diuina si conuersio præcurat humana. Amat enim Deus conscientibus parcere, & eos qui semetipsos iudicant non iudicare. Quid optabilius? Hoc ipsum idem habet Tractatu 12. in Joannem, ad hæc Verba: Dilexerunt magis tenebras quam lucem. Unde incipiunt, inquit, bona opera tua, qui accusas mala opera tua. Inisium operum bonorum, confessio est operum malorum. Quid expeditius? Ac fulius etiam in Psalmos ubi hoc ejus dictum satis frequenter obuium: Si homo se cognoscit, Deus ignoscit.*

1. Cor. 11.

In Sent.

Sent. 210.

In Ps. 31.

II. PUNCTUM.

SED qui se interrogat ante iudicium, se se hic accusat & iudicat.

Quadruplex quæstio seu interrogatio sibi ab unoquoque facienda dicitur ex evangelica parabola, unde facile est se accusare & iudicare.

Prima est: si quis homo bona sua tibi credi-

disset, aut apud te deposuisset cum hac mente & obligatione, ut facta te facta conservares: velle sine ita tibi ea usurpare ut non posses. Creditori repenti restituere, ac propterea in jus vocareris, malæ fidei accuseris, carceri perpetuo mancipareris, atque aliis de decorosis pœnis afficereris? Velle sine eò te adducere? Omnino nolles, bene memineris.

Secunda quæstio, at si forte quod Deus avertat, ex aduersa aliqua fortuna tale quid tibi contigisset, jam jamque traheris ad iudicium, de bonis tuis decerneretur; nec pecunia, nec amici nec consilio, nec ulla re posses te iuvare & te periculo eripere, nonne esset quod timeres & angere? Responde.

Tertia quæstio, Tum verò si quis amicus opportunè occurreret & amicè consuleret aliquid, quod salvo honore & bonis omnibus te presentipericulo erueret, nonne illud audires consilium? Aut si non audires, nonne duplici pœna dignus esses, tum ob dissipata bona, tum ob neglectum remedium? Responde hic etiam.

At qui hoc est negotium tuum, hic status tuus; hæc est quarta interrogatio tibi facienda, quæ multas alias complectitur & quæ tibi parabolam apertissimè applicat. Nonne tu bona accepisti à Domino? Quid enim habes quod non accepisti? Sive in temporalibus, sive in naturalibus, in corpore & in animo, sive denique in spiritualibus, cum sis Christianus Catholicus & multis præuentus gratis. Nonne hæc à Deo sunt uniuersa? Responde & fateare hoc ipsum quod qui dicebat: *E caelo ista possideo.*

At verò, quomodo hæc impendisti? An bona fide prout tibi Dominus ordinata? Nichil erat quod non ad Dei gloriam, vel tuam salutem referre debuisses; itane verò retulisti? Responde. Quid ergo ex his effecisti, quem in usum conuertisti, redde rationem villicationis tuæ. Quid de accepto lumine fidei? Quid de cognitione & timore Dei? Quid ex omnibus auditis ad salutem? Quæ virtus, quis profectus, quis proventus? Possine aliquid ex tuis omnibus laboribus, ex cæcis omnibus, ex tot sollicitudinibus, tot angustis, tot iunctibus & susceptis negotiis, vel unum producere quod ad Dei honorem & salutem tuam direxeris? Nonne omnia terram spectant,

1. Cor. 4.

2. Mach. 7.

Harunt, nonne omnia ad hanc solam presentem vitam, quasi uni terræ natus esses, & non cælo, sicut ipsæ bellæ animantes ad pastum incurvata? *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, &c.* Si à jumento aut à famulo tuo non accepisses plus servitij quam Deus à te accepit, quid diceres, quid cogitares?

Ps. 48.

Sed si etiam loco servitij, tua tibi famulus subripisset, si injuriam nomini, si corpori, plagas, si familiæ damnum intulisset! Hoc est scilicet quod tu Deo retribuisti, non contentus bona ejus dissipare, ac nihil illi servitij reddere, tu insuper eum offendisti juramentis, murmure, detractio- ne, libidine. *Hæc in reddu Domino, popula stulte & insipiens!* Nonne hæc omnia novit Deus? Nonne ex his in iudicium te adducet? Nonne putas omnium exactissimam rationem esse reddendam? Nonne est ergo quod formides & paveas? An habes quod respondeas dijudicanti omnesgressus tuos?

Diuiz.

Hæc & similia si piè & seriò cogitentur, inducent profectò cum divina gratia cogitantem ad dicendum cum Villico: *Quid faciam?* Tum occurret, faciendam esse accuratam totius vitæ confessionem, ac deinde formandam efficacem respiscendi voluntatem. *Dixi, confitebor adversum me, iniustitiam meam. Dixi nunc capi.*

Ps. 31.
Ps. 76.

III. PUNCTUM.

SIC divina igitur favente gratia, qui se interrogat ante iudicium, interrogatus in iudicio securus respondebit, facilius absolvetur, & amplio- rem inveniet gratiam. Quia sic præoccupat faciem Dei in confessione, sic prævenit ejus iudicium sese accusando & iudicando, sic prospicit futuris pœnis eas avertendo per seriam emendacionem; sic denique se componit quemadmodum exigunt sacræ Scripturæ ac sancti Patres, ut quam promittit Deus gratiam & misericordiam consequatur. *Ante mortem confitete, inquit idem qui supra Sapiens, à mortuo, quasi nihil perit confitete. Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & glorificaberis in miserationibus illius.* Quasi diceret, ne expectes confiteri post mortem, tunc enim nulla prodest confessio. Vel sic: ne differas confessionem usque ad proximam mortem, quo extremo vitæ tempore vix quidquam liberè & validè possis; sed dum sanus es, id totum effice cum gratia, quod instante morte velles esse factum; sicque fiet securus.

Eccl. 17.

Magis in suo parte servata.

Hæc Christi mei lex, ait S. Gregorius Nazian- zenus qui fuit de hoc argumento. Et alibi; Magni viij medicina est confessio & peccati fuga. Si- tem Chrysolomus 18: Raps tu quiquis es peccator remedia. Confessio asserat salutem: vive remediis qui moriturus fueras aliquando peccatis. Quid hor- res fateri quod commisisti? Sic aptè S. Hieronymus de Davide: Tantum profecit ut dudum peccator & penitens transferret in Magistrum, & dicat: docebo iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur. Confessio enim & pulchritudo coram eo ut qui sua confessus fuerit peccata, & dixerit, putruerunt & corrupta sunt cicatrices meæ, foeditatem vulnerum in sanitatis decorem commutat. Verè itaq; S. Bernardus: In animam suam peccat qui se excusat repellens à se indulgentiam medicinam, quam sibi videlicet accersit qui se nocens. Sic & S. Augustinus in illud Psalmi, Quoniam tascui in vetera verum ossa mea; quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua. Nolo humiliari confessione ini- quitatis suæ, humiliatus est ponere manus Dei: Tum pergens cum Davide: Conversus sum in ar- vumna mea, dum configitur spina. Ex ipsa aggra- vatione manus tuæ, ex ipsa humiliatione conversus sum in arumna mea; factus sum miser, confixa est mihi spina, compuncta est conscientia mea. Quid factum est, dum confingeretur spina? Datus est ei sensus doloris, invenit infirmitatem suam: & ille qui tacuerat confessionem peccati sui, modò quid fecit confixa spina? DELICTVM meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor, seu pronuntiabo adversum me iniusti- tiam meam Domino & tu remisisti impietatem peccati mei, NON jam pronuntiat sed promittit se pronuntiatum; & ille jam dimittit. Eo ipso quo dixit pronuntiabo, ostendit quia nondum ore, sed corde pronuntiaverat: hoc ipsum dicere, pronuntiabo, pronuntiare est; ideo, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Confessio verò mea ad os nondum vene- rat: dixeram enim pronuntiabo adversum me: verum tamen Deus audiit vocem cordis mei. Vox mea in ore nondum erat; sed auris Dei jam in corde erat.

Ad Vitæ.
& in Pla-
gan. Grad.
In Ps. 106.

Ep. 4.

Serm. 26.
in Cant.
Ps. 31.

O divinæ facilitatem auris, ad humani cordis molliem! ò nimis dura peccatorum corda si non emollescant ad tantam Dei bonitatem!

De iudicio extremo seu generali, seu particu- lari, vide in singulis partibus, verbo iudicium, & nominatim in hac 3. parte, Hebdomada decima ubi de Missionibus,

Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. LUC. 16.

VERITAS PRACTICA.

Importuni, opportui.

SENSUS EST, Quod illi ipsi quos modo habes magis importunos in petendo, possunt esse aliquando tibi magis opportuni amici, si, quod petunt, obtineant.

RATIO EST, Quia illi censendi sunt magis opportuni amici qui magis opportune valeant tibi adesse.

Sed quos modo habes magis importunos in petendo, magis opportune valent aliquando tibi adesse. Ergo illi magis opportuni amici, & magis, magisque eloendi sunt.

I. PUNCTUM.

EVANGELICÆ Summa Parabolæ tribus his constat partibus. Prima est, ut intelligamus nos non tam esse rerum temporalium dominos, quam dispensatores, qui earum omnium rationem reddere debent vero Domino Deo. Secunda est, quod si jam exigeretur à multis, illa bonorum acceptorum ratio, vix eam possent reddere. Tertia denique quod nisi omnino desipiant, provideant maturi oportet suis rebus exemplo huius Villici qui si probatus est à suo Domino quod sapienter fecisset, licet fraudulentè egisset, quanto magis à Deo illi laudabuntur, qui sibi de suis illis quæ super sunt, amicos faciãt à quibus opportune juvari possint, quando de alijs quæ male impenderunt, vocabuntur in jus divinamque iustitiam. Quamobrem hæc est extrema clausula: *Et ego dico vobis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis.* Id est, de divitijs quæ dicuntur iniquæ, non ex se, sed ex earum usu qui plerumque iniquus est, sive in illis comparandis sive in possidendis sive in consumendis. Fiant autem ex illis amici, qui nos deficientes recipiant in aeterna tabernacula, quando ex illis sunt elemosynæ quæ cum intuitu, & pauperum orationibus exoratus Dominus concedat felicem exitum quibus alioquin non nisi miserandus consigisset.

Quia verò jam sic importuni videntur Pauperes, ut eorum penè fastidium quosque subeat; diligenter id cavendum, & quos habes

modo importunos sic considerandi sunt tanquam futuri aliquando magis opportuni amici, si eorum importunitatem benignè toleraris & inopiam subleves.

Ratio est plurimum expendenda, quod illi sine dubio sint censendi magis opportuni amici, qui magis opportune, id est, in graviore necessitate valeant tibi adesse, tibi patrocinari, & te omni ope, si quo labores periculo, liberare; nonne sic Sacri profanique Authores veros à falsis amicos denotant? *Est enim amicus secundum tempus suum,* inquit Sapiens, & non permanebit in die tribulationis: *Est autem amicus socius mensæ,* & non permanebis in die necessitatis. *Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis,* id est, æqualem tecum sortietur lotem: in hoc erit verè amicus, si quæ tua sunt ærumnosa velit ex æquo participare, ac illa quæ fuerint beneficia, seu felicia; tuque illi parem rependes vicem.

O non minus rara quam fidelis amici nota.

II. PUNCTUM.

SED quos habes modo magis importunos in petendo, magis opportune valent aliquando tibi adesse.

Quò enim sunt magis importuni, major est patientia, majorque charitas dum illis subvenitur, atque ita magis certo amici comparantur, quo supra dictum est modo, licet id nesciant pauperes nec advertant. *Iustitia eius manet in sæculum sæculi.* Nempe eius qui dispersit, dedit pauperibus, & qui miseretur & commodat disponet sermones suos in iudicio, id est, habebit quod respondeat, & quo se accusatus defendat, ne iudicetur nec condemnentur.

Quod egregia quidem parabola sanctus Johannes Damascenus in historia Barlaam & Josaphat repræsentavit, sed eam licet paulò liberius sic ad eam nostram explanare:

Homo quidam singulari quatuor amicorum confortio convictus quæ gaudebat, licet eorum unum quem quartum dicimus, non ita coleret ac tres alios. Incidit verò ille in tam operosum negotium, ut nisi ab amicis juvaretur, par conficiendo nunquam esset negotio; quamobrem primum illorum adit conquirendi præsidij gratia.

Sed

Sed o perfidum amici pectus! statim ac hominem vidit, advertens quod erat, operis, e conspectu se se proripuit, nec se ultra spectandum dedit.

Secundus itaque convenitur amicus qui paulo quidem attentius moerentem audit sed moeroris aliud se habere levamen negat quam ut te la linea cuius erat factor aut venditor, partem aliquam impertiret; quod profecto perexile tanto negotio levamen erat.

Quamobrem tertius ex amicis adeundus fuit qui ut erat in pietatem, pronus, gravissimè funestum hominis tulit casum: neque modo auditis ingemuit calamitatibus, sed ut damnum inde impendens averteret, ultro se obrulit aditum Patronos, Judices atque alios quibuscum esset causa conferenda: jamque videbatur eorum domum cum calamitoso Cliente pergere: sed quæ est humanæ fragilitas amicitiae. cum ad fores domus perventum est non ultra pedem porrexit, neque domum ingressus, neque cum Judice causam egit, sed quæ prius venerat via regressus est nec deinceps comparuit.

Quid hic agat infortunatissimus hominum, quem sic omnes amici deserunt, & qui solus nihil possit agere? Superest unus è quatuor quos dilexit, sed tam parum cultus, aut tam prope neglectus ut vix cum ausit compellere de amicitia, nec quid opis ab eo postulare. Facit extrema tamen rei capitalis angustia ut quantumcunque parum de amico meritis, non vereatur negatam ab alijs gratiam ex ipso emendicare; nec frustra, nam is statim persuasus adit eum à quo uno summa rei pendebat, causamque amicitiam generose prosequitur, ut quod erat optandum obtineretur.

O qui tum animi motus ab homine liberato concitatus! quid de infidis illis tribus amicis sentire crederes? Quid de hoc unico prædicare, gratulari, congratulere? Possent ista tractari pensiculatorius, nisi quod te magis spectat, quo spectet illa Parabola, malis explorare.

Tu nempe, Lector, si nescis, tu ille homo es cui capitale incumbit negotium peragendum: cui quatuor singulares ita esse amici dicuntur, ut tres ex illis quidem præcipue foveas, quartum vero parvi ducas, Lector negotium, æterna salus est animæ. Statutum est hominibus semel mori: post hoc autem iudicium. Strabis ante tribunal Christi de universa vita causam dicturus; an te satis paratum & instructum ab omnibus putas ut nullius subsidio tum te indigere ar-

bitteris? Unde illa porrò tibi comparabis subsidia? Nunquid ex tribus illis quos tam carè foves amicis? Experire, compella singulos, unumquemque tibi jam advoca, quasi jam de negotio disceptaretur.

Primus quem maximè colis, est voluptatis sensus. Quid tandem confert animæ tuæ sistenti se coram supremo iudice? Nonne is statim avolat, atque anima corpore solvitur?

Secundus est pecuniarum amor: quid verò ex pecuniis referes, nisi linteolum quo mortuum corpus involvatur?

Tertius est mundi qui vocatur respectus aut affectus; at quaeso te, quid mundus iste aliud possit quam ut te morientem deploret, te mortuum lugeat, & te quidem ad sepulchrum, ad illam æternitatis domum ducat, sed non ultra, non inferno eripiat, non liberet condemnandum.

Videne quàm infidi, quàm invalidi, quàm impotentes sint illi tres amici tu? Quartus verò quem præfers quidem velle diligere, sed quem ita tamen negligis ut nisi animo pene invito & pœnitenti quiddam in eius edas gratiam; cultus est honorum operum quæ dicuntur misericordiae seu pietatis in pauperes & egenos. Nonne hunc diligis? Diligine verò sicut pecuniam, sicut naturæ commoda, sicut mundi honorem? Et tamen ille est, ille unus amicus est qui te ad Iudicem tuum constantè comitetur, qui causam dicat & obtineat, neque te unquam deserat, donec omni metu soluto te in æterna recipiat tabernacula. *Tanta vis est elemosyna*, inquit S. Johannes Chrysostomus, cum multa fiducia suos introducit alumnos, est enim caeli nota janitoribus, sponsalis thalami fores obsecrantibus. Ac rursus alibi, pennata est & levis, super autem solium regale consistit. Quando iudicamur repente subvenit, & nos à suppliciis liberat imminentibus: alis suis nos contegens. Nonne hoc est opportunè nobis adesse; Nonne hoc est summopere nobis optandum?

III. PUNCTUM.

QVOS igitur modò habes magis importunos opportuni. Cum in summo illo beatitatis æternæ negotio, te cunctis alijs desertentibus bonis & amicis, soli pauperes quibus bene feceris, sola illa bona quæ in illos contuleris, tibi patrocinari possint & adesse. Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam elemosyna ab omni peccato & à morte liberat & non patietur animam ire in tenebras. *Fiducia magna*

Eccl. 12.

Homil. 36. ad Pop.

Homil. 32. in Epist. ad Hebr.

Hebr. 9.

magna erit coram summo Deo, elemosyna omnibus facientibus eam.

Et licet alia valere possint etiam bona opera licet oratio & jejuniū magni sint apud Deum meriti, majoris esse tamen elemosynam vel ex eo manifestè patet, quod cum Judæi multum jejunarent, atque etiam crebras funderent preces, non se tamen illis placaturum affirmat Deus, nisi sua pauperibus largiantur. Cū multiplicaveritis orationes vestras, non exaudiam. Subvenit oppresso, judicate pupillo, defendite viduam: & venite & arguite me dicit Dominus. Et turtum: Nonne hoc est magis jejuniū quod egi: dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes; dimittis eos qui contracti sunt, liberos; & omne onus dirump. Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: cū videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris; tunc erumpet quasi mane lumen tuum & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuam justitia tua, & gloria Domini colliget te.

Sermo de Quodrag. Quibus sacris sermonibus conformiter sanctus Leo: Nulla, inquit, de oratione fidelium magis Dominus delectatur, quam ista que pauperibus eius impenditur: & ubi curam misericordiam invenit, ibi imaginem suam pietatis agnoscit.

Quamobrem quod ad propositam veritatis praxim accedit propius, videndum ne contra importunos pauperes accendamus ut fieri solet vehementius: sed potius hinc emollescamus & excitemur ad promptiorem beneficentiā, Quod illud egregium spectat S. Chrysoftomi; Amabile

ad Pop. 35. Paulus dicebat: induite vos sicut electi Dei sancti & dilecti, viscera misericordiam benignitatem, humilitatem. Vides verbi virtutem & quomodo nos semper vult esse misericordes? Non enim dixit, miseremini simpliciter, sed induite vos, ut sicut vestimentum semper nobiscum est, sic & elemosyna nec simpliciter dixit, misericordiam, sed viscera misericordiam, ut naturalem imitemur amorem, At nos contraria facimus: & si quis unum quidem petens vel alium accedat, contumeliosus & conviciis insectamur, ac impostorem vocamus: non horres homo & orubescis impostorem propter panem vocans? Si verò talis & imposturam facit, propterea cui misericordia tribuatur dignus est, quod ita fame premitur ut talem subeat personam. Quin hoc & nostra crudelitas est redargutio: nam quoniam facile dare non sustinemus, innumerat coguntur artes excogitare, ut inhumanitatem nostram fallere possint & emollire severitatem.

Similia quædam habet & ad praxim valde apta sanctus Gregorius ad hæc Jobi verba: Si despecti præteruntem, eo quod non habuerit indumentum & absque operimento pauperem, si non benedixerunt mihi latera eius, & de velloribus ovium mearum calefactus est. Quid pauperem non despecti, ait sanctus Doctor, virtutem humilitatis exhibuit, quod autem operum, pietatis. Dua quippe ista virtutes ita sibi inter se connexas debent, ut vicario semper opere fulciantur, quantenus nec humilitas cum veneratur proximum, largitatis gratiam deserat, nec pietas cum largitur intumescat. Erga indigentiam itaque proximi humilitatem pietas fulciat, humilitas pietatem, ut cum indigentem rebus necessariis natura tua consorem videris, nec per impietatem aternam desinas tegere, nec per superbiam negligas venerari quem regis. Nam sunt nonnulli qui mox ut ab egeno si a tribus fuerint necessarij postulati, post dona largituri, in eos prius contumeliosa verba jaculantur: qui est rebus ministerium pietatis perficiunt, verbis tamen gratiam humilitatis perdunt, ita ut plerumque videatur, quia illata jam injuria: ut factio nem solvunt, cum post contumeliosam dona largiuntur. Nec magni est operis quod postulat tribuunt, quia ipso donationis sui munere vix eundem excessum sermonis tegunt. Quibus bene per Ecclesiasticum librum dicitur, Omni dato non des tristitiam verbi mali. Errorem, ADDE verbum super datum bonum, & utraque cum homine justificato, videlicet ut datum exhiberi debeat per pietatem, & bonum verbum tribui per humilitatem.

At contra alij egenos fratres, non student rebus fulcire cum possint, sed blandis tantum sermonibus fovere quos vehementer Iacobi prædicatione sancta reprehendit dicens: si autem frater aut soror nudi sunt & indigent vultu quotidiano; dicat autem aliquis ex vobis: ite in pace calefacimini & saturamini, non desideret autem eis que necessaria sunt corpori: quid vobis proderit? Quos Ioannes quoque Apostolus admonet, dicens FILIOLI mei non diligamus verbo nec lingua, sed opere & veritate. Dilectio namque nostra semper exhibenda est & veneratione sermonis & ministerio largitatis.

Multum verò ad edomandam dantiū superbiam valet, si cum terrena tribuit, verba sollicitè Magistri celestis penset qui ait: FACITE vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. Si enim eorum amicitiam æterna tabernacula as-

l. 21. Mor. c. 13. & 14.

quiri-

mirimus, dantes proculdubio pensare debemus, quia Patroni potius munera offerimus quam egenis dona largimur. Hinc per Paulum dicitur: **VESTRA** abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum. Vt videlicet sollicitè perpendamus, quia eos quos nunc inopes carnimus, abundantes quandoque videbimus: & qui abundantes afficimur, si largiri negligimus, quandoque inopes erimus. Qui itaque nunc temporale subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetua recepturus, ut ita dicam, quasi ad frugem, terram excolit qua quod acceperit uberius reddat. Restat ergo ut nunquam

elatio surgat ex munere, quando videlicet dives ex eo quod pauperi tribuit, agit ut in perpetuum pauper non sit.

Vide in 4. parte, Hebdom. 17. Feria 5. ubi apte contra dissipantes bona sua, vel non bene aut bono fine usurpantes; hæc duplex habetur Veritas.

Nisi dives divitias faciat bonas: divitiæ malum faciunt divitem.

Aut cælum petit divitiis, aut emittitur.

HAC Hebdomada, sex illæ nobiles Parabolæ quæ occurrunt in evangelica historia considerandæ, conformes practicæ veritates suggerent, quæ ad profectum in via spirituali, atque ad uniuscuiusque perfectiorem in suo statu comparandam vel conferendam vel conservandam, plurimum valere poterunt.

FERIA SECUNDA.

PARABOLA SEMINIS SEMINATI IN TERRAM, TRIPLICI EX PARTE. IN FOELICEM.

Exiit qui seminat, seminare sîmen. Luc. 8.

VERITAS PRÆCTICA.

Verbum Dei non redit vacuum; aut profici necesse est recipienti vel obfit.

RATIO EST, Quia si verbum Dei non proficit recipienti, recipientis est resistensia quæ non ei is impunita.

At qui hæc est ordinariè poena qua talis punitur resistensia, ut quod prodesse poterat, contra obfit & nocet.

Ergo verbum Dei non redit vacuum, ne est apud Prophetam: aut profici necesse est recipienti vel obfit: quamobrem longè satius est sic attentum esse verbo Dei recipiendo, ut magis profici quàm obfit.

I. PUNCTUM.

LEGI potest Parabola de qua jam supra dictum est in secunda Parte, Dominica Sexagesimæ. Ubi plures proponuntur ex illa Veritates.

Debet verò considerari paulò attentius eius

interpretatio quæ sic à Christo Domino traditur: Semen est verbum Dei. Qui autem secus vitæ, hi sunt qui audiunt, deinde venit Diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radices non habent, qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis rei edunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & à sollicitudinibus & divitiis & voluptatibus vitæ evanescentes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono & optimo audiunt verbum, resistent & fructum afferunt in patientia.

Jam verò vide utra ex illis quatuor terra sis. An hæc bona quæ refert fructum ex meditationibus, ex libris, ex concionibus, aut quacunque tandem ratione recipiatur cœlestis illa sementis? An inde proficit? An inde à te deficiis? Nam hic verus profectus. Quod si nullum advenit aut modicum fructum, quid obstat? Quod genus terræ ex illa infausa triplex quæ commemoratur, tibi magis convenit? An illa patens & omnibus obvia? An quæ petris & saxis

Ier. 22.

induruit? Aut quæ forte spinis & tribulis est
constita? Contemplare attentius, & audi Pro-
phetam idcirco ter ingeminantem: *Terra, terra,
terra, audi sermonem Domini.* Audi saltem pau-
lò attentius modò, ut discas sic deinceps audire.
Audi propositam veritatem quæ duo continet
ad permovendos animos efficaciora incitamen-
ta, *præmium & pœnam.* Sic enim res habet ex
ipsis Dei verbis apud Isaiam, *Verbum Dei non re-
dit vacuum, aut profitur necesse est recipienti vel ob-
st.* Nonne hoc satis magnum parvi laboris præ-
mium ut ex quocunque tandem verbo Dei audito
nihil tibi si velis pereat, nihil tibi non multū
prosit? Aut certè si te tua commoda spiritualia
parum movent, moveant saltem detrimenta, &
discite quod si non prosit, obicit.

Ratio est satis quidem obvia & familiaris, sed
valde utilis ac sæpe in alios vitæ spiritualis usus
revolunda. Hoc est enim commune omnibus
gratiarum instrumentis ut si non usurpentur, vel
si non ita dignè & fideliter recipiantur, ut prosint
recipienti; recipientis semper est culpa & resi-
stentia: quia cum illa ex se aut ex sua institutione
sint divina & divinam contineant Gratiam, quæ
adjunctum semper effectum habet nisi impediatur;
impediri autem ordinariè non possit nisi de-
fectu recipientis; certè quoties non habebunt
illum suum effectum, dicendus est terties sese
illi recipiens opponere & resistere: sive id dire-
ctè & positivè fiat, nolendo expressè consentire
verbo veritatis: sive indirectè & negativè fiat,
volendo alia quæ cum divino verbo coherere
non possent. *Noluerunt ascendere, & avertuntur
scapulam recedentem.*

Zach. 7.

Quod autem talis resistentia non sit impuni-
ta, & facile est conjicere ex gravitate culpæ, & ex
gravibus quæ illi intendantur, ubique Scriptu-
rarum, minis. Culpa est certè gravis, & culpæ
reus prope illi est similis de quo dicitur, *Tendit
adversus Deum manum suam, & contra omni-
potentem roboratus est, Cucurrit adversus eum gra-
do collo, & pinguis cervicis armatus est.* Quid est
enim aliud resistere verbo divino, quàm ipsi Deo?
Quid est autem Deo resistere, nisi contra impu-
denter & erecta quodammodo fronte sese robo-
rare, quasi nihil eum cures, nihil eius verba, nihil
promissa, nihil minas? *Videte,* inquit Apostolus,
*ne recusatis loquentem: si enim illi non effugerunt
recusantes eum qui super terram loquebatur: mul-
tò magis nos qui de caelo loquentem nobis averti-
mus.* Id est si Judæi non effugerunt pœnas suæ
resistentiæ, multo minus putetis vos eas posse

Iob. 25.

S. Greg.
12. Mor. 21.

Hebr. 12.

fugere. Tantò gravius quisque punietur quantò
certius cognoverit verbum quod audit, & negli-
git esse Verbum Dei.

Vide in 2. parte, In die Ascensionis Domini.

II. PUNCTUM.

ATQVI hac est ordinariè pœna quæ talis puni-
entur resistentia, ut quod prodesse poterat,
contrà obstat, & nocet.

Hoc ipso scilicet divino verbo quo poterant
illuminari & accendi ad omnem pietatem, ma-
gis obscurantur, magis frigidescunt, & magis in-
de ab omni pietate avertuntur. *Depravati enim
Scripturas,* inquit sanctus Petrus, *ad suam ipso-
rum perditionem,* quod alius Apostolus sic decla-
rat; *quæcumque quidem ignerant, blasphemant
quæcumque autem naturalior tanquam muta a-
nimalia norunt, in hoc corrumpuntur.* Id est, quid-
quid ex Deo audiunt, in alium prorsus detor-
quent sensum, & tantum abest ut inde respiciant
quin potius in detiores abeant, nam vel id om-
nino non credunt esse à Deo, & infideles fiunt;
vel si credunt, ad libitum interpretantur & illis
ipsis Scripturæ verbis quibus condemnantur, se
absolutos fingunt. *Si operum est Evangelium no-
strum, in ijs qui pereunt est operum: in quibus
Deus hujus sæculi excacavit mentes infidelium, ut
non fulgeat illis illuminatio Evangelij gloriæ Chri-
sti.* Quasi diceret Apostolus, in his cæcutiunt
quæ nobis aperta sunt, quia sic puniuntur ut
pòst revera non videant quæ prius videre nolue-
runt. Neque in eo pœna tantum est ut non vi-
deant, priventurque lumine & gratia quam ha-
buissent ex audito & credito Dei verbo: sed præ-
terea, quod est longè pejus, sic puniuntur, ut in
sua cæcitate & perveritate per illud ipsum Ver-
bum quo poterant illuminari & emoliri, magis
indurentur ut dictum est *Verbum enim crucu-
perantibus quidem stultitia est: in autem qui salvi
sunt Dei virtus est.* Nempe illo ipso verbo quod
de Christo vel de eius cruce productum est &
quo alij incensi sunt ad penitentiam & vitæ au-
steritatem, isti laxantur ad libertioris vitæ licen-
tiam, quasi difficiliora essent quæ jubentur, qua-
si solis relicta perfectis, unde *propter cæcitatem
cordu ipsorum, desperantes semetipos tradiderunt
impudicitia.* Desperantes scilicet se posse unquàm
illa perfectiora contingere, ne quidem student
superandis difficultatibus, sed quasi essent insu-
perabiles, illis cedunt, & se tam tutos putant
quod se non putent posse quæ nolunt facere.
Nonne hoc est obesse quod prodesse poterat?

Adde

Rom. 7.

Adde quod, ut fuse prosequitur Apostolus, concupiscentia nisi verbo & legi Dei obtemperet, magis irretitur & ferociat. ut quæ semper nitatur in veritum, unde aut cedat verbo necesse est: aut verbo resistens augetur; & quidem augmento duplici, nempe naturali & morali. Naturali augmento crescit concupiscentia cum in actum reducitur: tum verò in actum reducitur cum resistit verbo Dei, & quo resistit vehementius, eo est actus intensior, & augmentum majus. Morali verò crescit augmento concupiscentia, cum magis est voluntaria: magis est porro voluntaria cum ab humana voluntate magis probatur; magis autem à voluntate probatur, cum ipsa voluntas pro ea pugnat, pugnat denique pro concupiscentia voluntas quando quis liberè & advertenter resistit verbo Dei, ne verbum Dei resistat concupiscentiæ; sicque tandem apertè fit, ut illo ipso verbo quo quis melior esse poterat, fiat deterior. O verè positum verbum in ruinam & in resurrectionem multorum: aique in signum cui contradicetur.

Luc. 2.

III. PUNCTUM.

Matth. 13.

VERBUM Dei ergo non redit vacuum: aut propter necesse est recipienti, vel oblit: Propter quidem producit fructum, Aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigésimum, pro vario videlicet recipientium statu & diverso vivendi genere: oblit verò dum rebellis non tantum nullo gaudet fructu, sed in deteriorem quandam evadit statum sicut illa ficus evangelica, quæ cum nullum haberet fructum maledicta fuit à Domino, & statim ab ipsa radice aruit nec ferendo deinceps fructui capax fuit. Sic apertè Apostolus: Terra sape venientem super se

Matth. 21.

Marc. 11.

Hebr. 6.

bibens imbrem, & generans herbam, opportunam illi à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem spinas ac tribulos, reproba est & maledictio proxima, cuius consummatio in combustionem.

Satisne illa gravia & pavenda, ut nobis cavencamus? Parumne nobis censendum est sic à Deo benedici vel maledici? Quis profectus tuus ex verbo Dei? Quo accedis animo ad conciones? Qua mente libros qui dicuntur spirituales, evoluis? Nonne plus curiositatis affert quàm pietatis? Certè ad audiendum Dei verbum æquè parandus esset animus atque ad ipsum Christum recipiendum. Quemadmodum enim ore Christus in Sacramento, ita aure quodammodo recipitur in audiendo Evangelio, unde Apostolus, Sicut accepisti Iesum Christum Dominum, in ipso ambulat. Et alibi, Det vobis Christum habitare per fidem in cordibus vestris. At fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.

Coloss. 2.

Ephes. 3.

Rom. 10.

Sic sanctus Augustinus unum confert cum alio: Interrogo vos, fratres, dicite mihi quid plus vobis videtur, corpus Christi aut verbum Christi? Si vultis verè respondere, hoc dicere debitis quod non sit minus Dei verbum quam Christi corpus. Inter. 50. Et ideo quanta sollicitudine observamus quando Christi corpus ministratur, ut nihil ex ipso de manibus nostris in terram cadat; tanta sollicitudine observemus, ne verbum Domini quod nobis erogatur, dum aliud cogitamus aut loquimur, de corde puro pereat, quia non minus erit rem qui verbum Dei negligenter audierit, quàm qui corpus Christi sua negligentia in terram cadere permisit.

Inter. 50.

Hom. 26.

Quæ sancti Patris verba quocumque sensu mitigentur, valere semper plurimum debent ad restringendum animum laxiorem in audiendo Dei verbo. Quare loquelam meam non cognoscit

10ap. 18.

Posset & hac urgeri.

VERITAS PRACTICA.

Ut sunt contra Christi verbum omnes habitus vitiosi: sic contra vitiosos omnes habitus, verbum Christi habet in nobis abundanter.

Coloss. 3.

SENSUS ET RATIO EST, Quod sicut Christi verbo sese opponunt maximè habitus vitiosi, qui regnant in animo sicque excludunt aut impediunt verbi effectus: sic contra vitiosos quosvis habitus nihil efficacius quam quod monet Apostolus: verbum Christi habet in vobis abundanter: Quia sic regnum illud vitiosorum habituum destruetur, & paulatim vitius

astruetur. P. nite hac verba in cordibus vestris. Deut. 12. Et suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocat. Quod olim Moses, hoc ipsum Christus Dominus; Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Sic Maria conservabat omnia verba hæc confrens in corde suo. Luc. 9. Ibid. 2.

Vide in 1. parte, Fer. 6, Hebdom. 2. post Epith. & Dominica 6.

DOMI-

FERIA TERTIA.

PARABOLA ZIZANIORUM.

Cum dormirent homines, venit inimicus & superseminavit zizania in medio tritici. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA

Ne putes te bene semper excusatum, cum dicis:
Non putabam.

RATIO EST, Quia nulla est excusatio si aque peccati non putando vel cogitando, ac si cogitares.

Sed saepe id accidit ut aque peccati, dum non putas aut cogitas, ac si cogitares.

Ergo ne putes te bene semper excusatum dicens non putabam. Quod tamen est frequens multu, & vnde damnosum.

I. PUNCTUM.

*Dominica
5. post
Epiph. in
prima par-
te.*

HÆC Parabola jam est nobis exhibita, & prout eam interpretatus est Christus Dominus de hominibus malis qui inter bonos vivunt, fusè alibi declarata, Nunc verò de nostris actionibus quæ multæ malæ sunt & inter paucas quasdam bonas permixtæ, liceat eam interpretari: atque illud potissimum expendere quod dicitur, *Cum dormirent homines superseminata esse zizania*, Id est, dum indormimus nobis, dum non advertimus ad id quod agimus, sæpe illud malè agimus, & quod pejus est hinc sæpe nos excusamus dicentes, *Non putabam; Non cogitabam*, quasi propterea innoxij & sine culpa essemus. Certè aliquando ita evenire potest ut simus innocentes, quando scilicet subrepat improvisum aliquid, quod usum seu advertentiam rationis ita prævertit, ut sic quique prudens intercepti poterit. Verum id etiam sæpius gravis dicitur: & si ve cogitemus sive non cogitemus, nulla tunc profectò est talis excusatio. si æquè peccamus non cogitantes ac cogitantes, Hæc primum expende diligenter, nam cum ad solam justificationem sese excusantis afferatur hoc excusatio, tunc certè nulla esse patebit si nihil ad justificationem valeat; non valebit autem si is qui se excusat non minus sit in culpa quàm si non se ex-

cusaret; cum unum & idem sit in eadem materia, esse in culpa, & nullam habere excusationem seu nullum habere jus quo te à probro & defectu possis eximere, Nam si haberes excusationem legitimam, non esses in culpa; aut si in culpa es, planè non habes quod excuses.

Sic Deus, quod est planè mirabile, sic ipse Deus antequam homines iudicet & condemnet, ab ipsis inquirat, num habeant quid excusent? *Reduc me, inquit in memoriam, & iudicemur si- mul; narra si quid habes ut iustificeris.* Quando verò producant aliquid quod est infirmius, ut se possint eo tueri & excusare: vide quàm blandè quàm amanter simul & quàm potenter nullam esse excusationem ostendat, quòdque sint in manifesta culpa; & in flagranti delicto: *Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes derelinquistis me, dicit Dominus.* Et paulò post: *Quid niteri bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem? Qua insuper & malitias tuas docuisti vias tuas: & in alia tuis inventus est sanguis animarum pauperum & innocentium: Et dixisti, absque peccato & innocens ego sum: & propterea avertatur furor tuus à me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris, non peccavi, Quam vilis factus es nimis, iterans vias tuas. Quali diceret: apparet nullam esse tuam excusationem, cum appareat culpa tua. Unde verissima esse constat propositio, qua dicitur, quod si æquè peccas non cogitando ac si cogitares, nulla est excusatio dicentis, non cogitabam, non putabam. *Argues te malitia tua.**

II. PUNCTUM.

SED ita saepe accidit ut non cogitans nec advertens, aque peccati ac si advertentes.

Illud æquè non infert talem peccati æqualitatem ut tam graviter pecces non attendens ad peccatum, quam si actu & expressè attenderes. Certum est enim tum gravius & ex singulari quadam peccati malitia, quando sic attentior sit reflexio in peccatum quod committitur. Sed

scm.

Tentus propositionis est, quod licet in aliquo actu vitioso non ita expresse attendas & ad veritas ad omnia quæ circumstant peccatum, non desinas tamen peccare, nec iste defectus majoris advertentiae aut cogitationis, te semper excuset à peccato.

Nam primo quidem cum talis attentio ad peccatum actionis, possit esse maior aut minor, non est necesse ut tanta sit quanta esse potest: satis enim est ut sit moralis, ut sit humana, ut sit sufficiens ad discernendum quid agas, ad cognoscendum aliquo modo te male agere, licet non omni modo, licet non explicite & expresse id cognoscas. Pauci sunt qui sic in peccando expressam habeant peccati cognitionem; multi verò & pene omnes vix actu de peccato cogitant, sed de sua tantum explenda libidine, quam quia non ignorant esse vitiosam aut vitiatam, satis est ut revera dicantur peccare. Satis enim habent libertatis & advertentiae ut actum humanum faciant, nam de illo hic agimus; satis etiam ut supponimus, habent scientiae & cognitionis ut sciant illum esse malum, Quod autem non satis habeant, ut actu cogitent esse malum & quale malum aut quale inde damnum sit futurum; hoc est quod dicimus non esse necesse cogitent, ut dicantur peccare. Propterea enim omnis peccans dicitur esse ignorans, & errare, & in tenebris esse, & velut irrationabilia peccora naturaliter in captione & in perniciem trahi: Quia scilicet si rationis lumen & Divinae dum gratiae sequerentur, non peccarent, & idcirco peccant quia rationem non sequuntur. Non ita tamen rationis expertes sunt quin eorum actus sint liberi & humani, ac proinde virtutis capaces aut vitij.

Deinde verò, esto ignorent illi omnino aliquid quod si scivissent, forte non peccassent: an putas omnem ignorantiam excusare à peccato? Nonne jam audivisti esse quandam affectatam ignorantiam, quando quis negligit ea scire quæ debet & quæ potest, ex qua ignorantia qui peccaverit non magis excusatur quam qui peccare voluerit? Nam ignorare voluit quæ non debebat ignorare, & in illa voluntate ignorantiae, seu in illa voluntaria ignorantia inclusum est omne peccatum quod inde sequetur in omnem vitam. Sic expresse sanctus Thomas assertque illud Apostoli, *Si quis ignorat, ignorabitur.*

Denique quid manifestius quam quæ scribit idem sanctus Doctor de vitij prudentiae oppositis, quæ sunt imprudentia, inconsideratio, præ-

cipitatio & similia, quæ non sunt vitia & peccata nisi quia sunt defectus rationis & advertentiae in agendo vel loquendo? Unde tam evidenter patet non cogitantem nec advertentem posse peccare, quam evidens est inconsideratum & præcipitem revera sæpe peccare & in Scripturis argui. *Qui inconsideratus est in loquendo, sentiet Prov. 13. mala. Et qui festinus est pedibus, offendet. Cum ibid. 19.* autem illa inconsideratio seu rationis deficientia ex alio sæpe vitio proveniat, inde etiam tanquam effectus à causa malignitatem suam contrahit, quæ cerè gravior & damnosior esse potest quam putetur. *Insipientes sunt & recordes, Jer. 4.* ait Propheta. Sed unde illa recordia? An ab ebrietate, aut à lascivia? Certè à quocunque vitio profluit, vitij colorem induit; & hoc profectò pavendum.

III. PUNCTUM

NE te igitur putes bene semper excusatum cum dicis, non putabam. Nam si tunc pecces, non excusaris, fieri autem sæpe potest ut non minus pecces non advertendo quam si adverteres; Nam satis advertis quantum est satis ad peccatum; aut si non satis advertis, tua est culpa, tuum peccatum; nec prodest dicere, non putabam. Sic apud sanctus Chrysostomus: *Nesciebam quid dicerem, & quare nesciebam? Cum sis hominationalis, irrationabilium opera facis: hac excusatio accusatione digna. Ira sunt verba, non mea, quomodo illius? Vires ira non habet nisi sumat abs te; ut si diceres, manus sunt non mea vulnera.* Sic sanctus Augustinus contra huiusmodi excusationes: *Non sciebam quia peccatum est; fuscè in Psalmum trigelimum quintum ad hos versus: quoniam dolose egit in conspectu eius &c.*

Certè sicut Homini rationali nihil magis est proprium & honorificum quam è ratione vivere, sic nihil magis oppositum & alienum quam ubi aliquid contra rationem egeris, hoc ipsum excuses quòd ratione non uteris, quasi hoc excusare posset hominem quod est in homine magis probrosus. *Esto vir,* dicebat David moriens, Salomoni filio, *& intellige universa quæ agis & quocunque te verteris.* Hoc est scilicet esse virum, ut jam alibi dictum est, *sic intelligere universa quæ agas & dicas.* Quomobrem ipse Salomon Proverbiale librum bene longum scripsisse se ait, *ut detur parvulis astutia, id est dexteritas, industria & attentio ad bene agenda omnia, ut sanctus Basilius interpretatur vocem Παιδείας qua*

2. Pet. 2.

1. 2. q. 76.

A. 2.

1. Cor. 14.

Hom. 29. ad Pop. aut

In P. 35.

3. Reg. 2.

Prov. 1.

A A

qua

Ibid. 4.

qua utuntur Septuaginta, & quam ipse Sapiens sic declarat: Oculi tui recti videant, & palpebra tua precedant gressus tuos, dirige semitam pedibus tuis, & omnes viae tuae stabiliantur. Sic Ecclesiasticus:

Ecclesi. 37.

Ante omnia opera, verbum verax precedat te; & ante omnem actum consilium stabile. Sic Christus Dominus tam saepe in Evangelio ut nihil saepius repetitum invenias, Videte, vigilate, & orate, quod vobis dico, omnibus dico, vigilate.

Marci 13.

Quorum enim cum gratia & divina subsidia nisi simul advigiles in illis recipiendis & in actum reducendis? Non si totum coe-

lum tibi adesset, quidquam proficeret si tibi defueris; neque si totus in te ruat infernus, tibi oberit si cum gratia vigilaveris. Esto vigilantior praesertim in congressu cum aliis, citò enim abripitur animus tuus.

Vide in 1. parte, communem SS. Confessoribus non Pontificibus, ubi haec declaratur Veritas:

Quantum cuique est vigilantiae, tantum virtutis & meriti.

FERIA QVARTA.
PARABOLA SEMINIS PAVLATIM
GERMINANTIS ET INCRESCENTIS.

Sic regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte & die, & semen germinet & increscat, dum nescit ille. Marci 4.

VERITAS PRACTICA.

L PUNCTUM

Neque quies nisi sollicita; neque sollicitudo nisi quieta.

SENSUS EST DE PROGRESSU SPIRITUALI, in quo faciendo sic concilianda sunt quies & sollicitudo, ut sicut non alia quies est admittenda nisi qua sit sollicita de virtutibus acquirendis & exercendis: ita sollicitudo non alia imponatur nisi sit quieta. Quod postremum hic praesertim urgetur, ac propterea sic veritas practica planius proponi possit.

Quae ad progressum spirituales sollicitudo valet, sit quieta, vel non valet.

RATIO EST, Quia idcirco ad spirituales progressum sollicitudo valet, ut qua à nobis pendunt recte & discretè curamus;

Atqui ad hanc rectam & discretam curam, sollicitudo debet esse quieta.

Ergo ad progressum spirituales sit quieta necesse est; quae non omnino valet.

BREVIS haec quidem Parabola verbis est, sed satis longa & fecunda sensu. Proponitur nobis in persona seminantis Agricola, quam sollicitudinem gerere debeamus circa praesentem animae nostrae statum & profectum. In qua quidem sollicitudine sicut errari potest defectu, ita & excessu. Deheeret qui non satis esset sollicitus; sed in ea excederet qui nimis anxie & inquietè se teneret sollicitum. Imitandus est igitur hic Parabolicus Agricultor qui sic laborem suum cum quiete temperat, ut quantum necesse est agro & semini seminato, laboret; de caetero autem dormiat & quiescat; nam, ut ait Dominus, *semen germinat & increscit dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde plenum frumentum in spica, & cum produxerit fructum, statim mittit falcem, quoniam odest messis.* Quali diceret, facit tantum Agricola circa semē quod sibi faciendum videt, agrum colit, seminat & metit suo tempore, dum interim sine illius cura & sollicitudine frumentum crescit. Sic planè nobiscum est agendum; nam sicut in illo naturali frumenti vel seminis incremento progressus spiritualis designatur, sic in illa temperata sollicitudine Agricultoris, exprimitur quieta nostra sollicitudo quae ad talem progressum

gressum valet. Ita porro valere dicitur, ut nisi sit quieta, omnino non valeat

Ratio est multum expendenda, quod scilicet ad hoc præcipue sollicitudo sit necessaria, ut quæ dependent à nobis rectè & discretè curemus. Sunt enim alia in hoc nostro progressu quæ à nobis liberè dependent cum Gratia; & alia quæ prorsus non dependent, sed à solo Deo. Liberum est tibi modo legere, orare, meditari, silere & similia; sed non ita in potestate est, contemplari, affici, gustare Divina, intimos pietatis sensus habere, & quæ sunt huiusmodi, quacunque in materia; Unde illud tandem sequitur ut si quæ sollicitudo adhibenda sit circa profectum animæ, in eo potissimum versari debeat, ut distinguamus illa libera à non liberis, & in utrisque tam diversè nos geramus quam di versa sunt in agendo; id est, in iis quæ sunt libera non negligamus quod nostram est, nulli parcamus labori, nulli curæ ac vigilantia quantum quidem id exigit rei necessitas; at verò in aliis quæ non sunt libera quæ sunt veluti extra nos seu extra nostram potestatem, minimè prorsus à nobis includetur & laboretur. Quorsum enim ille labor in re quam adipisci nullo modo possis? Nonne idcirco dicitur; *Noli resistere contra faciem Potentis, nec coneris contra scitum suum.* Ac rursum: *Quis vestrum cogitando potest adscicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cætero solliciti estis?*

Ecclesi. 4. h. 12.

2. Cor. 3.

Et quod forte est alias commemoratum, hic apte Apostolus, *Ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi, ex eo quod habetis.* Notanda verba. *Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod non habet.* Nec enim minus hallucinari est & aberrare, si quod non possis, indiscretè velis & cures, quam si nullo modo cures quod possis & debeas. Nonne in hoc sæpe erras? Et nonne gravis est error?

II. PUNCTUM.

A TQVI ad hanc rectam & discretam curam sollicitudo debet esse quieta. Id est, ut rectè discernas libera à non liberis, atque ut discretè in utrisque te geras, agendum cum agendum est, & patiendum cum est patiendum, oportet habere animum valde quietum & tranquillum, cum alioquin si perturbatus sit, non illa rectè dijudicet & discernat, ac proinde ibi desudet ubi esset quiescendum, & ibi quiescat ubi esset laborandū

Hæc est enim humana infirmitas nisi quis diligenter adverteat, ut dum sollicitè aliquid volumus promovere, statim angamur & cruciemur animo, unde duo illa incommoda ex æquo gravia manant; alterum quo agenda deferimus; alterum quo non agenda tentamus; quod enim est in potestate nostra pene semper negligimus, & quasi nostra in manu positum, vix curamus; quod verò extra est & longius distitum, id porro avidius consecramur. Cui utrique incommodo remedium aliud non est opportunius quam si sollicitudo sit quieta, id est, suis se contineat finibus, id unum curet quod curam exigit. *Martha Martha sollicita es & turbaris erga plurima; porro unum est necessarium.* Sollicitudo non reprehenditur, sed sollicitudo turbata & inquieta. *Non affligas te ipsum in consilio tuo. Nonne id æquum vides & rationale?*

Luc. 10.

Ecclesi. 30

III. PUNCTUM.

QVAECUNQUE est igitur ad profectum spirituales necessaria sollicitudo, tam sit quieta necesse est, quam illa est necessaria; Quia nisi quieta sit, erit anxiosa; si autem anxiosa, nihil agere nihil eorum quæ agenda sunt, volet; nihil eorum quæ agenda volet, poterit, sicque solum permanebit cassa illa sollicitudo & affectio spiritus de qua Sapiens quæ adeo nihil promovet spirituales profectum ut illum valde retardaet. *Quid prodest ei quod laboravit in ventum? Fuci multū strepunt sed non mellificant; apes verò mel suū, sine ullo strepitu conficiunt.* Quamobrem sic sollicitè laborandum in liberis, ut in aliis plane quiescas. Sic ipsi etiam quies labori permiscenda est & quieta labor; ut quieta sit labor, id est, dum laboras hoc tantum velis quod possis cum Gratia; & quies non sit otiosa, id est, dum nihil operari potes in non liberis, non cesses interius operari volendo nihil posse aliud: quandoquidem sic ordinavit Deus; *Omnem reliquam sollicitudinem projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de nobis.* Sic Sapiencia illa quæ cuncta cum Deo fecit & elaboravit se in omnibus requiem quasi *Is 38.* *vise ait, & sic in hereditate Domini moraturam.* *Marci 10.* Hæc est videlicet hereditas Domini in medio hostium; hæc est in pace amaritudo: hoc centuplum cum persecutionibus: hoc in omni tribulatione gaudium, de quo Scripturæ.

Ecclesi. 5.

1. Pet. 5.

Ecclesi. 24.

Is 38.

Marci 10.

2. Cor. 1.

Serm. 2. de

Assumpt.

B. Virg.

pluri.

AN 2

plurima, inquit, ut Martha occupatur: circa unum, ut Maria, delectabatur.

Sic beati illi spiritus qui animarum custodiam suscipere, ita suis sollicitè invigilant ut semper quieti, semper beati sint: unde illud est quod de Sancto Ignatio Soc. Jesu Fundatore legitur, qui cum angore immodico ubi res minus è tententia caderet, unum è suis cruciari seiret, admonuit eum id quod sæpè habebat in ore, *Angelos ut imitari studeret, qui in animarum sibi commissarum custodia omnem quidem diligentiam præstant, sed eventus quicumque sit, nihil de tranquillitate, nihil de beatitudine sua deperdant. Confide in Deo, & mane in loco tuo*, inquit Sapiens, id est, in eo animi statute contine quem statuit Dominus; adeo ut nihil ultra velis quam quod ipse velit, licet id

1. P. Hist. Soc. IESV, l. 13. n. 28.

Eccl. 11.

parum tibi videatur, sic enim pro certo & constanti habere debes te in illo modico plus profecturum quàm in magno. quia sic tecum Deus aderit. Sic namque pergit Sapiens: *Facile est enim in oculo Dei subire honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem Iusti festinat, & in hora veloci processus illius fructificat.* Vide quid in te hic nimium & quid reselandum. Nec pietatem excuses, aut quid aliud præendas. Jam enim supra in 2. parte declaratum est:

Fer 2, Hebdom, Sancta.

Impietatis genus esse pieratis cultoribus nimis commune; plura quàm possint velle facere: & quæ possint, non facere.

F E R I A Q V I N T A.

PARABOLA GRANI SINAPIS, ET FERMENTI FERMENTATI.

Simile est regnum cælorum grano sinapis quod minimum est omnibus seminibus, cum autem creverit, maius est omnibus oleribus.

Simile est regnum cælorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farina satis tribus, donec fermentatum est totum. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Nec magna bene, si parva malè.

SENSVS ET RATIO PROPOSITIONIS EST, *Quod magna non bene fiunt, si ex sola consideratione eorum magnitudinis bene fiunt.*

Sed si parva malè fiunt, signum est magna bene fieri tantum ex considerata eorum magnitudine.

Ergo neque magna bene si parva malè fiunt, si que nihil proficere possunt, nisi tam parva quam magnè bene gerenda ex aquo studens.

I. P U N C T U M.

PROLATA hic duplex Parabola quæ jam alibi declarata est, eundem habet finem qui est humilitatis commendatio, vel rerum minimarum cura diligentior quàm

haberi solet. Videri potest accuratius in textu evangelico & expendi. Tum verò ad propositum finem de minimis non negligendis attendè consideranda est veritas quæ dicitur, *Nec magna bene si parva malè fiunt.*

Atque hæc ratio quæ inter alias hic assertur, non est vulgaris, quod scilicet non bene magna fiunt, si quis ex sola eorum magnitudine, seu magnitudinis consideratione moveatur, ad ea perfectè accuranda. Sic autem declaratur: cum quævis magnitudo rei ordinariè spectetur potius secundum iudicium hominum quam Dei; si quis in agendo sic respiciat illam magnitudinem ut hoc respectu præcipuè moveatur ad agendum, is certè movebitur propter respectum hominum, potius quam Dei. Qui sic autem movebitur ad agendum, non potest dici coram Deo bene quod agit agere; nam agere aliquid propter respectum humanum non est illud bene agere, quantumcumque ex alia

his parte opus perficiat, deest illi pars potior quae in puro fine ac recta intentione est posita. *Matth. 32.* Omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus, aiebat Dominus de Pharizæis; & idcirco quidquid boni agerent non bene ab eis agi pronuntiabat, quia ex fine ac intentione operantis, bonitas operis sic est deducenda, ut si bonus non sit finis, quantumcumque speciosae sint aliae partes, bonum omnino non sit opus. Oculi ille est operis, qui si tenebrosus sit, totum operis corpus tenebrosum erit, ut saepe alibi dictum est. Imo & quanto rei seu actionis aliae partes apparent eminentiores & laude digniores, tanto seorsum ex impuro fine torares, totaque actio deturpatur, cum in pulchro corpore sit facies turpior, aut in pulchra facie turpior naevus magis offendat.

Et certe id longe est magis deplorandum, reni alioquin magnam & probatam defraudari suo fine, & sua Deum privari gloria quae inde redundasset, si pure in illum actio directa fuisset. *Job 43.* Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel. Id est satis quidem in multis laborasti sed non in me, non propter me, & idcirco frustra laborasti, nihil etiam ex me referes, nihili duco labores tuos. Vel quasi diceret, si me voluisses spectare in tuis operibus, si mihi uni placere & vacare studuisses non laborasses sicut laboras volendo placere hominibus; neque enim qui his placere volunt semper placent; multum propterea & saepe frustra laborant; at verò nullus mihi placere voluerit quin placeat, nullus hinc labor, nullum impendendum; Placere Deo voluisse, placere est; & tamen ista facilitate non permoveris, non me invocas, non me cogitas, non mihi vacas, quasi id laboriosius esset in opere tuo, quod est facilius.

Probriosa certe expostulatio, & argumentum evidens non parvi defectus operum quae ad Deum non diriguntur. Quid enim caetera conferant si nihil à Deo referunt? Quis nisi vanus & stultus se putet recte conacionatum esse, si nullam apud Deum in tota conacione gratiam, sed popularem duntaxat auram fuerit affectus? *Matth. 6.* Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. O dignum labore praemium! Vanum seminatunt, & turbinem meserunt.

II. PUNCTUM.

SED si parva male sunt, signum est magna bene fieri tantum ex considerata earum magnitudine Cur enim illa male, & haec bene: nisi quia illa parva sunt, & haec magna? Nam si magna bene

ficerent quia sic debent bene fieri, cur non etiam parva bene, cum æquè suo bene modo fieri debeant? Non exigitur forte tanta cura in parvis quanta in magnis, sed tamen quanta est necessaria cura ut bene fiant, tanta exigitur, quia ut dixi non minus debent bene fieri quam magna; Nonne in illis Deus colitur sicut in magnis? Nonne ad illa peragenda opus est gratia? Nonne ad hanc habendam gratiam opus fuit Christi sanguine & meritis? Nonne merces caelo reposita, vel danti potum aquae frigida? *Matth. 10.* Nonne de parvo quoque opere debet illud ex Scripturis timeri, *Matth. 10.* dicitur qui facit opus Domini fraudulentum?

Et certe si perfecti esse debemus sicut Pater noster caelestis perfectus est; Id est, ut cupita perfectio nostro modo sicut ille suo faciamus; quid est tam parvum & minutum in creatis quod non sit perfectum in suo genere? *Gen 1.* Vidit nempe cuncta quae fecerat, & erat valde bona. CVNGIT A fecit bona in tempore suo. OMNIA opera Domini bona, & omne opus hora sua subministrabit. Non est discere, hoc illi nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

Denique donec transeat caelum & terra, jota unum aut unus apex non prateribit à lege donec omnia fiant Qui ergo sol velit unum de mandatu istu minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum. Id est, de spectissimus erit, & quasi nullus, quia qui negligit negligetur; qui autem minima non curat, idcirco non curat quia minima sunt & quia illa negligit; unde & illud sequitur quod erat declarandum, nempe ex hoc minimorum neglectu facile colligi, quod si magna diligentius & accuratius fiant, non alio motivo & respectu ita fiant, quam quia magna & magnifica sunt, quam quia speciosa & splendida sunt eorum hominibus, Species decipit te. SIVE masculum sive feminam obtulerit, immaculata erunt omnia.

I. PUNCTUM.

NEQUE ipsa ergo qua dicuntur magna, bene fieri, si parva male. Nam sicut bene tantum propter eorum magnitudinem, & nullo modo propter Deum, neque ex aliis motivis supernaturalibus, quorum defectu deficient ea parte quae est magis necessaria ad moralem bonitatem operis, nempe sine ac intentione operantis; ac proinde non magis perfecta erunt moraliter, quam perfectum non esset opus aliquod naturaliter si

Hebr San

Matth. 32.

Luc. 11.

Job 43.

Matth. 6.

Os 8.

Matth. 10.

Matth. 10.

Matth. 5.

Gen 1.

Eccl. 3.

Eccl. 39.

Matth. 5.

Dan. 13.

Levit. 3.

ne sua forma; nam quod est forma in Physicis, hoc est finis in moralibus. Vide, contemplare corpus sine anima, quale est illud naturaliter, quam scdum & horrendum, quia videlicet deest illi sua forma. Sic planè est moraliter & coram Deo quivis homo sine suo fine, sic est quodlibet hominis opus destitutum sine suo, corpus est exanime, *Sepulchrum dealbatum, foris apparetur hominibus speciosum, intus autem plenum ossibus mortuorum, & omni spurcitia*: Unde est illud Sapientis: *Deum time & mandata ejus observa*: hoc est enim omnis homo: Nempe moraliter, quia hic est finis hominis ut Deum timeat & revereatur, ad hoc creatus est & redemptus, sicut Physicè & naturaliter homo est animal rationale seu ex anima rationali & corpore compositum; & sicut Physicè desineret esse homo, quando desineret esse talis forma ut dictum est; sic desinet esse homo moraliter, quado desinet talis finis in quo est omnis homo. *A spei terram & ecce vacua erat & nihil*, ait Propheta, *intuitus sum & non erat homo*, quia videlicet ante dixerat, *bens facere nescierunt* Non desinebant esse homines physicè & naturaliter, sed desinebant moraliter quia deerat illis suus finis qui est bene agere. Quod si ibidem etiam Propheta refert se non vidisse coelos aut alias mundi partes idcirco refert, quia tamen si subsisterent sicut & homines, quia tamen ipsi homines tunc erant quasi non essent, sic neq; alia creatura, quæ sunt tantum propter ipsos homines.

Atque hinc etiam quando de vanitate in Sculpturis agitur, intelliguntur hoc præsertim nomine, magna hæc & speciosa de quibus hic agimus, & quæ dicuntur vana seu vanitas quia vacua sunt & suo fine destituta. Undenam autem & à quo destituuntur suo fine nisi ab homine qui dum il-

lis utitur, respicit potius eorum magnitudinem & speciositatem quam Dei gloriam, seu quid aliud supernaturale & divinum; unde & ipse homo dicitur *vanitas vanitatum*, quia ipse est causa vanitatis quæ inest in aliis creaturis. Ipse est qui eas vanas facit, dum illas evacuat suo debito fine, sicq; seipsum etiam privat suo merito, suaq; vera & æterna utilitate quam derivaret ex creaturis, si bene illis uteretur, id est, si earum usum in bonum finem converteret. *Nolite recedere à verbo Domini, sed servite Domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post vana quæ non proderunt vobis, neq; eruent vos, quia vana sunt*. Quasi diceret, nolite tantum spectare magna illa & speciosa præ quibus parva negligitis; nam sic fieret ut nullum bonum opus in æternam vestram salutem efficeretis; quandoquidem ipsa quæ putaretis bona opera non essent nisi vana, & quibus periretis potius quam salvaremini.

Omnia vestra in charitate fiant, inquit Apostolus: Sive magna sive parva sint, omnia in charitate, excellenter & perfecte, *Omne quodcumq; faciitis in verbo aut in opere: omnia in nomine D. N. IESU Christi. SIVE manducatu sive bibitis sive aliud quid faciitis: omnia in gloriam Dei facite*. Si magna faciitis, non quia magna sunt faciite, sed quia magnus & gloriosus Dominus propter quem illa faciatis: quod si parva occurrunt facienda, sic faciite ut magna propter ipsum Deum qui non minus in parvis magnificatur quam in magnis: aut si non in parvis, nec in magnis. *Qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est*.

Vide in 1. parte, Dom. 6. post Epiphani, Sabbatum ejusdem Hebdom. 6. Et in hac 3. parte, Sabbatum Hebdomadæ quartæ.

FERIA SEXTA.

PARABOLA THESAVRI ABSCONDITI ET INVENTI IN AGRO.

Simile est regnum Cælorum thesauro abscondito in agro quem qui invenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Non tam spectatur quid doceas pro divinis quam quid non dones.

RATIO EST. Quia quod unum spectatur in istis, est, ut teipsum totum dones.

Sed si quid reserves, si quid non dones, non teipsum totum dones.

Ergo nihil reservandum: nec tam spectatur quid dones quam quid non dones, nihil ut omnino reserves annuum.

I. PUN.

I. PUNCTUM.

INSIGNIS est quæ hic Parabola proponitur ad cognoscendum pretium quo res divinas & cœlestes præ temporalibus æstimare debemus. *Thesaurus est absconditus*, non modo cœlestis beatitudo, sed & Perfectio quæ ad eam ducit, & virtus qualibet, quæ pars quædam est perfectionis, pro qua comparanda sic alia quævis donanda sunt, ut non tam spectes quid dones quam ut universim omnia dones & nihil prorsus reserves.

Hæc est utilissima veritas modo diligenter expendenda; atque illud imprimis quod in declaratione habetur, tanquam universale principium & fundamentum totius ædificij spiritualis ac negotiationis evangelicæ: nempe id spectari vel maximè, ut te ipsum totum dones, ut se tibi etiam totum Deus dones; non tua sed te petit Dominus, quem admodum Corinthiis dicebat Apostolus: *Non quero qua vestra sunt, sed vos.* Sic aptè S. Augustinus, *Si hoc solum, inquit, nobis promitteret Deus quod dixi modo, quibus potius verbis descripsi ac commendavi, quanti erat emendum si uxore esset? Quantum dandum erat ut emeretur? Sufficeretne quidquid haberes etiam si totum mundum possideres? Et tamen venale est, emere si vult, non multum exactus de re magna propter pretij magnitudinem: tantum valet quantum habes. Noli querere quid haberes, sed qualis sis. Res ista tanti valet quantum es tu. Te da &c habebis illam.*

In quibus S. Augustini postremis verbis duplex quedam ratio, cur ita nos ipsi universim donandi simus continetur. Prima est, quod res spiritualis & cœlestis quam nobis comparare volumus tantum valet quantum ipsi sumus. Pluris quidem valet cum Deus ipse possideatur charitate, & beatitudine; sed quia nihil supra nos pretiosius ducimus, hoc ideo pretio æstimatur. Secunda & valde notanda ratio, quia hoc ipso quo quis seipsum totum donavit, perfectionem attingit, neque etiam aliter eam attingere potest quam sic seipsum totum dando, unde fit ut nullum pretium si perfectioni & beatitudini magis adæquatam quam hæc perfecta sui donatio. Sicut nulla res plene beatum hominem potest facere quata totus possessus Deus; ita planè nihil æquè ad beatitudinem disponit ipsum hominè, quam plena & perfecta sui traditio.

Sunt quidem hujus donationis varij gradus sicut & ipsius beatitudinis ac perfectionis, pro diversa hominum conditione & vocatione; sed

cujuscunque vocationis sis, si vis ejus perfectum gradum attingere, tam necesse est te, tuo modo, totum dare Deo, quam cuivis alteri perfectionis status se totum tradere. *Emulor vos Dei amulatione*, ajebat Apostolus nuptis & innuptis, *despici enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* Id est, volo vos omnes in vestro statu sic totos & integros esse Christi & Dei, sicut in suo virginitatis statu, virgo se sponfam & se totam tradit Christo. Est enim quædam virginitas mentis sicut & corporis, illa autem virginitas in eo consistit, ut, quantum quis potest sincero, integro & plenè puro affectu se totum Christo donet, sicut ipsum totum sibi æmuletur Christus. Itane nos Christus? Nos sibi Christus ita æmuletur? Nos vero hanc Christi æmulationem repudicemus & dedignemur!

II. PUNCTUM.

SED si quid reserves quod non dones, non te ipsum totum donas.

Sumas quidem Dei omnes quidquid sumas, neque ei quidquam donari potest, quod non sit totum ejus; sed quia nos ab eo per inordinatos rerum humanarum affectus retrahimus, tunc nos ipsos ei totos damus quando illos affectus ita moderamus & abdicamus, nulla ut planè re mundi ab ejus amore & servitio abducamur. Sive ergo rem possideas ut sæcularis, sive reliqueris omnia ut Religiosus, si vis totus esse Dei, sic totum à rebus affectum retrahere debes, ut quantum magis aut minus retraxeris, tantum magis aut minus sis Dei. Et sicut non est necesse sæculari suis se exuere facultatibus, dummodo suis se exuat affectibus: sic non sufficit Religioso sua relinquere omnia nisi suorum omnium deponat affectum. In hoc uno vel maximè tota nostri donatio sita est vel effectu simul & affectu, aut certe solo affectu res omnes præter Deum abdicemus, unde tandem id Religiosus videt, quod si quid rei propria etiam sine affectu retineat, aut si quid affectus erga rem sine re sibi reservaret, non se totum daret, ita & sæcularis agnoscat quod si quid inordinati affectus cum re servata reservat, seipsum totum minimè donat. Nam *Te ipsum* hoc in affectu præcipuè temperando consistit, quapropter S. Bernardus ad hęc Petri verba: *Ecce nos reliquimus omnia: OMNIA sanè dixerim*, inquit, non tantum possessiones sed etiam cupiditates &c. eas maximè. Plus enim concupiscentia mundi quam substantia nocet. Et hæc fugiendam causam divitiarum præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore velle aut possi-

2. Cor. 12.
Serm. 64.
de Verbis
Dom.

possideri. Age ergo qui relinquere universa disponis ut quosq; inter relinquenda numerare momento, imo verò maxime & principaliter abnega te metipsum si desideras sequi eum qui exinanivit propter te se metipsum. Et paulò post de propria voluntate distinctius agens, fuge sanguisugam hanc & omnia reliquisti. Hac enim omnia irabis ad se.

Tum post multa declarans eos qui non percipiunt promissam centupli gratiam, non se totos, non omnia sua dedisse sed sibi reservasse aliquid sic præclare & aptè ad rem nostram; Sunt enim loculi non modò pecunia, sed propria voluntati. Scrutetur proinde vias suas & studia sua, qui promissam centupli gratiam sibi deesse causatur: nec dubium quin inveniat angulum & draversorium, reclinatoriumq; non quidem filij hominum, sed aut foveam vulpi, aut volucris nidum. Magis autem perfectus, obsecro, relinquat omnia, & solum sequatur Christum, iactans cogitatum suum in Deo, vni-triendus ab eo, & centupli sine dubio percepturus. Neq; enim potest solvi Scriptura, nihil sibi retineat, nihil suu, ne modicum fermentum totam massam corrumpat. Sed enim qui sibi retinent aliquid, & in ipsis quoq; sanctorum collegiè proprio aut desiderio aut fors assè consilio importunus adhaerens, sciolos sese faciunt, & de se aliquid sibi retinentes, quos penitus abnegasse & divina Providentia ac obedientia Patrum, consiliis quoq; spiritualium Virorum debuerant commississe.

Ex quibus & aliis quæ S. Pater fuse prosequitur, duo hæc patent: alterum, quid sit sibi servare aliquid neque omnia sua dare: nempe cum voluntatem propriam propriumque consilium retinemus, non acquiescentes facile iis quibus nos regendos dedimus: alterum verò quod si partes illas nostri reservamus, nunquam nos plenè totos tradimus, nec capaces sumus earum promissionum, quas Christus fecit iis qui sua omnia seque totos relinquere. O damnosa voluntas! o perniciosum consilium, quod sibi qui reservat, tam malè sibi consultit, quàm qui unum pro centuplo dare nollet.

III. PUNCTUM.

NON tam ergo spectatur quid dones pro divinis quàm quis non dones, quid vobis reserves. Nam cum hoc unum spectetur maxime ut te totum dones, si quid reservas, quantumcunque sit exiguum præ illo quod dedisti, tamen ita nocet ut nihil pro divinis te dedisse putandus sis coram Deo, quia non dedisti quod erat dandum, non dedisti te ipsum totum. Esto dederis ingentem pe-

cuniarum vim, multa reliqueris prædia, & domum Deituis muneribus dixeris, sed reservasti tibi unum aut duos loculos, reservasti eorum quæ dederis, vel quæ cum facultate possides nimis tenacem affectum: reservasti in multis propriæ ductum voluntatis, & consilij quandam proprietatem: non ita considerantur illa multa & magna quæ dederis, quàm ista exigua & pauca quæ tibi servas. Non ita consideratur Saul quod sex dies expectavit Samuelè, quàm quod non uno die vel una quæ supererat hora, cum expectavit Non ita considerantur, quàm multa idolorum genera variasq; species demoliti sint multi Reges Judæ, quàm quod lucos omnino non exciderint in quibus Judæi sacrificia faciebant. Non ita deniq; considerantur quæ puræ essent illæ quinque virgines quæ cum lampadibus suis expectarant Sponsum aut quamdiu quæcumq; cum affectu expectassent quàm quod non sibi suisq; lampadibus invigilassent, ut qua hora veniret Sponsus essent paratæ. Neque enim magnum aut multum aliquid censerit debet, quod pro Deo, pro Cælo, pro Perfectione vitæ spiritualis dederis quantumcunque illud magnum & multum sit, cum Deus & quæ confert dona spiritualia longe præponderet quibuscunque illis magnis & multis temporalibus datis: sed negare aliquid propterea sed non omnia sua dare propterea: tantus est donorum celestium contemptus, ut nihili fiat quæcumq; alia data sint quamdiu deest aliquid dandum. Sic enim ut dictum est, totum deest: quia sic totum petitur ut nisi totum detur, nihil detur.

Quod vel ex eo valde confirmatur, quod dicitur pauca & exigua quidam dederint, si tamen tota sua dederint, longè plus dederunt quàm qui multa & pretiosa, non tamen omnia sua largiti fuerint. Quod præclare admodum prosequitur S. Gregorius, ubi de duobus primis Apostolis qui relictis omnibus secuti sunt vocantem Dominum, & de tota hac materia quod superest pluribus dicere ad intellectus & voluntatis affectum, sic ait. Fortasse aliquis tacitis sibi cogitationibus dicat: ad vocem dominicam uti: q; iste Piscator, quid aut quantum dimisit, qui penè nihil habuit? Sed in hac re, fratres carissimi, affectum debemus potius pensare quàm censum. Multum reliquit qui sibi nihil retinuit: multum reliquit qui quantumlibet parvum, totum deseruit. Multi dimisit qui cum re possessa, etiam concupiscentiis renuntiavit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt, quantum à non sequentibus concupisci poterunt. Nemo igitur etiam cum quosdam conspicit multa reliquisse, apud semetipsum di-

cat, imitari huius mundi contemptores volo, sed quod relinquā, non habeo. Multa fratres relinquitu si desideriu terrenū renuntiatis. Exteriora etiam nostra Domino quamlibet parva sufficiunt: ornantq; & non substantiam pensas: nec perpendit quantum in eius sacrificia sed ex quanto profertur: nam si exteriorem substantiam perpendamus, ecce sancti negotiatores nostri perpetuam Angelorū vitam datu retibus & navi, mercati sunt. Estimationem quippe pretij rete non habet: sed tamen regnum Dei, tantum valet, quantum habes. Valuit namq; Zaccheo dimidium substantia: quia dimidium aliud ad hoc quod iniuste abstulit, restitutum in quadruplum reservavit. Valuit Petro & Andree dimissis retibus & navi. Valuit vidua duobus minutis. Valuit alteri calice aqua frigida. Regnum itaq; Dei, ut diximus, sansum valet, quā-

tum habes. Pensate itaq; fratres, quid viliū cūm emitur, quid carius cūm possidetur? Sed forsasse nec calix aqua frigida suppetit qui indigenti praebeatur etiam tunc securitatem nobis promittit sermo divinus. Redemptor etenim nato, Caeli civis ostēsi sunt qui clamarent, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntati. Ante Deum q; oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordū repleta bona voluntate. Et quae plura pergit de hac bona voluntate quae supra relata sunt.

Vide quid tibi desit, quod minus omnia deditis. Scrutabor Ierusalem in lucernis & visitabo ju- Soph. 2.
per viros defixos in facibus suis.

Videri potest in 3. parte, Feria 3. Hebdom. 2. post Epiph. In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 13. In 4. parte, Dominica 17.

S A B B A T O.

PARABOLA PRETIOSÆ MARGARITÆ.

Iterum simile est Regnum Cælorum homini negotiatori quarenti bonas margaritas, inventa autem una pretiosa margarita, abiit, & vendidit omnia quae habuit, & emit eam. Matth. 13.

VERITAS PRACTICA.

Quantum peritus & prudens est evangelicæ margaritæ Negotiator, tu tantum imperitus es & imprudens nisi prospicias.

RATIO EST, Quia quantum ille Negotiator peritus & prudens in evangelicæ margaritæ negotiatione, tantum alter est imperitus & imprudens, qui in eadem negotiatione se opposito gerit modo.

Sed tu, nisi prospicias, se in eadem negotiatione, opposito geris modo.

Ergo quantum ille peritus & prudens est, tu tantum es imperitus & imprudens: quod cum non possit non esse damnosissimum, sanè est quod prospicias.

I. PUNCTUM.

QUÆNAM sit illa pretiosa margarita, quis Negotiator, qui omnia sua vendidit ut illam emeret, quænam sint illa omnia quæ propterea vendidit, & quàm deniq; fuerit peritus & prudens in illa sua negotiatione, dicetur opportunius in ipso proposito veritatis expositivo discursu, ut manifestius videas, quàm sis imperitus & imprudens qui cum in eadem margaritæ negotiatione veteris qua ille negotiator, te opposito planè modo geras, nisi diligenter prospicias. Hic est itaque totius considerationis fructus ut cum videris te in ea præcipuè parte illi esse oppositum in qua est peritus & prudens, agnoscas te imperitum & imprudentem, & quantum fieri potest, respicias.

Ac primò quidem ut evidentius & certius res tota procederet, præmittenda fuit hæc universalis Propositio, quod quantum ille Negotiator evangelicus peritum & prudentem se in sua negotiatione ostendit, tam imperitum & imprudentē

sequi alius manifestet, si in eadem negotia-
 tione verteret se & opposito gerat modo? Nonne
 hoc evidens & manifestum? Nonne oppositio
 est eadem scientia in ratione suae oppositionis?
 Nonne bonus & malus: justus & injustus, pru-
 dens & imprudens sunt inter se oppositi qua ip-
 sa ratione bonitas & malitia: justitia & injustitia:
 prudentia & imprudentia inter se opponuntur?
 Quamobrem sicut est ratio quaedam propter
 quam Negotiator evangelicus maxime prudens
 & peritus habetur: profecto si opposita & contra-
 ria ratio reperitur in alio quovis negotiatore
 circa eandem specie negotiationem, jure is meri-
 to imprudens & imperitus habebitur. Si prudens
 est Abigail quae Davidi victum subministravit,
 imprudens fuit Nabal qui eundem negaverat. Si
 prudens ille est qui moderatur sermones suos, ille
 imprudens est qui nullo eos modo moderatur. Si
 prudens ille est qui inventa una pretiosa marga-
 rita vendit sua omnia ut illam sibi emat, profecto
 alter ejusdem negotiationis & studij qui diu cum
 alio margaritam quaerit & reperit, nec tamen
 sibi eam cum possit comparat, imprudens est, si
 praesertim margaritae novit pretium & valorem.
 O quis novit evangelicam margaritam, & non
 cognovit ejus pretium?

1. Reg. 25.
 Prov. 17.

II. PUNCTUM.

SED Tu nisi prospicias, te in eadem negotia-
 tione opposito geris modo.

Tria hic distinctè consideranda sunt. Primum
 quae nam sit illa margarita. Secundum, quae
 Negotiator qui sua omnia pro illa comparanda
 prudenter vendit. Tertium, quae sit illi opposi-
 tus. De primo cum multè afferri possint interpre-
 tationes, tum illa modò est convenientissima,
 quae hoc margaritae nomen & virtutem transfert
 ad eam humilitatis partem quae mundi contem-
 ptum amplectitur. Sic S. Papa Gregorius, in ejus
 inquit, comparatione vile sunt omnia, nihil in ter-
 renis liber, deforme conficitur quidquid de terrena
 rei placebat sperare.

Hom. 11. in
 Evang.

2. Par. 32.

S. quoque Chrysostomus, De hisce margarita
 in: si sper dum in conchyli fuerit, simul rursus ac
 perfectum fuerit, tum in gloria rebus sit, sic & nos.
 Et alia quae pergit Julius Sic & aptissime liber de
 imitatione Jesu, Dixi, victoria tibi emenda pro
 pretiosis & aliis, in rebus humanis. Nam valde vi-
 lu & parva ut pene oblivioni tradita videtur vera
 ecclesiae sapientia; non sapiens ultra de se, nec magni-
 ficari quaerens in terra, quam multi ore tenus pra-

dicant, sed vita longè dissentiant; IPSA TA-
 MEN EST PRETIOSA MARGARITA à
 multis abscondita.

De secundo, nemini dubium est quin prima-
 rius hujus margaritae Negotiator fuerit Christus
 Dominus, qui, ut ait S. Leo, Voluntariam humili-
 tatem ab utero matris, usque ad supplicium crucis
 pro omni fortitudine & elegit & docuit. Quomo-
 do verò propterea sua omnia dedit non erit
 difficile aut obscurum intelligere si revocemus
 in mentem quae bona Christus habere poterat,
 ut magnificè & gloriosè appareret coram homi-
 nibus in universo mundo, quibus tamen bonis
 abstinuit & sese privavit ne sic mundo gloriose
 appareret, sed pro gloria potius ignominiam re-
 ciperet. Hoc est enim Christum dare omnia sua
 pro hac pretiosa margarita seu pro mundi con-
 temptu quando sic suis omnibus bonis se abstin-
 et, ut inde mundo contemptibilis potius quam
 gloriosus appareat, & à mundo revera potius
 contemnatur quam honoretur. Sicut Moyses di-
 citur dedisse regnum Aegypti pro Christi oppro-
 brio, quando recusavit illud regnum sibi obla-
 tum tanquam filio adoptivo & haeredi, quando
 scilicet, ut ait Apostolus, Negavit se esse filium fi-
 liae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei
 quam temporalis peccatis habere jucunditatem,
 majores divitias assequens thesauro Aegyptiorum,
 improprium Christi. Sic Christus Dominus cum
 propositum sibi gaudium, id est vitam aeternam
 bonis omnibus recusavit, ut sustineret crucem
 confusione contempta, jure dicendus est bona il-
 la omnia hoc ipso tradidisse, quo ea potuit acci-
 pere, neque tamen accepit aut usurpavit. Nunc au-
 tem vide attentius quae nam illa essent ejus bona
 & ne multitudinem obruaris, distingue omnia in
 tres illas ordinarias bonorum classes, quarum
 prima continet bona quae dicuntur fortunae seu
 temporalia, & corporalia. Secunda quae natura-
 les animi vel supernaturales complectitur do-
 tes, quae dicuntur bona spiritualia, vel etiam ho-
 nesta & honorifica. Tertia denique quae vitam
 ipsam, bonorum omnium summum, compre-
 hendit.

Serm. 7. in
 Epiph.
 Dom.

Hebr. 11.

Ibid. 32.

2. Par. 32.

De bonis itaque temporalibus, intente quan-
 tam eorum copiam sibi comparare poterat qui Do-
 minus universorum erat, cui David acceptum
 referens quidquid possidebat, Tua est Domine, in-
 quiebat, magnificentia, & potentia & gloria, cum illa
 qua in caelo sunt & in terra, tua sunt. Tu es Domine
 regnum & tu es super omnes Principes. Tua di-
 vitia & tua est gloria, in manu tua magnitudo & impe-

viu omnium. Domine Deus noster, omnia hac
 sortia quam parauimus ut adificaretur domus no-
 mini sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt
 omnia MEVM est argentum, & meum est aurum,
 dicebat ipse Dominus. Per me Reges repugnant,
 per me principes imperant, mecum sunt diuitia &
 gloria, opes superba & iustitia, ut diem diligentes
 me, & thesauros eorum repleam. Quid ex his er-
 go non poterat sibi assumere? Quas non con-
 struere domos & palatia fabricare? Qualem co-
 mitatum & familiam ex omni hominum & An-
 gelorum cœtu non potuisset sibi sociare? Fuit-
 ne Cræsus ditior, fuitne Salomon gloriosior,
 fuitne alius quivis potentior, quàm is esse pote-
 rat qui habet in vestimento & in femore suo scri-
 ptum, Rex regum & Dominus Dominantium? Si
 splendere gloria, si fulgere imperio, si domina-
 tione regnare, quæ gens, quæ regna, quæ impe-
 ria, qui principes & qui Reges nõ se illi subiecif-
 sent & ex suis coronis omnibus unam forma-
 sent soli eius nomini & capiti imponendam? Sed
 nihil horum voluit, non regnum, non provin-
 ciam, non civitatem, non postremò domum, nec
 in ipso diverso loco ullum sibi parat, sed in
 angustiissimo terræ loco recipitur, in stabulo na-
 scitur, in præsepio reclinatur infans, & vir factus
 non habebit ubi caput reclinet. Poruitne is egen-
 tius nasci & vivere qui poterat splendidius? Cur
 porro tanta egestas in tam opulento viro? Cur
 tanta demissio in tam excelso? Nonne ut his suis
 datis bonis pretiosam illam emeret margarita-
 tam? Nonne ut sic mundum contemneret, & à
 mundo contemneretur?

Sic percutte celebrando singulares eius cor-
 poris Dotes, quanta esset eius venustas, quanta
 maiestas, quanta omni ex parte perfecta species,
 uno verbo, Spectosus erat præ filiis hominum; &
 qualis aliquando resplenduit in monte sancto,
 cum transfiguraretur coram suis tribus Aposto-
 lis, semper fulgere poterat, sic semper radiare;
 sed non sic sperni potuisset, non sic contemni.
 Contemnendum se volebat & deridendū, quid
 faciat in tanta corporis claritate? Adstupescunt
 omnes tanto splendore, tantam mirabuntur vul-
 tus gratiam, nullus eum averfabitur, nullus con-
 temnet. Non ita, inquit, splendorem potius re-
 primam, quam mei contemptus affectum Infirmabor,
 palle sciam, fatigabor, esuriam; Corpus
 meum dabo percutientibus, & genas meas vellen-
 tibus: faciem meam non avertam ab increpanti-
 bus & insipientibus in me. Non erit mihi species
 neque decor; & non erit aspectus. Quamobrem

verò ita? Ut qui me videbunt tanquam despectum
 & novissimum virorum, virum dolorū & scien-
 tem infirmitatem ne contemnant & dicant, quasi
 absconditus vultus eius & despectus, unde nec re-
 putavimus eum, aut cerè putavimus eum quasi
 leprosum & percussū à Deo, & humiliatū. O ve-
 det pretiosam margaritā quæ tali pretio æstimatur!

SECUNDA bonorum series complectitur
 eas animi partes & vitæ status qualitates, quæ
 commendationem imprimis apud omnes ha-
 bent, & honorem conciliant, quo in bonorum
 genere quàm insignis esset & singularis Christus
 Dominus, nemo dubitet qui eum norit. Ipse e-
 nim est in quo sunt omnes thesauri sapientia &
 scientia absconditi. Ipse est qui de sinu Patris ad
 nos venit ut enarraret nobis & eruçaret abscon-
 dita à constitutione mundi: per quem gratia &
 veritas facta est, de cuius plenitudine nos omnes
 accepimus, qui denique ut paucis multa comple-
 ctar cum sancto Hieronymo, Respublica erat
 omnium gratiarum, & statua omnium virtu-
 tum. Enumera tibi si potes omnes artes, omnes
 scientias & facultates de quibus aliquando quid-
 quam audiveris, propone tibi Arithmeticam,
 Musicam, Geometriam, Astrologiam, Rhetor-
 icam, Philosophiam naturalem, moralem, &
 supernaturalem. Recense disputationes illas
 quas Salomon habuit super lignis à cæditi Liba-
 ni usque ad hyssopum: nec non disceptationes
 de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & pis-
 cibus. Nonne Christus hæc & plura cognovit?
 Nonne de his copiosius & certius quàm Rex il-
 le Judaicus dicere & disceptare poterat? Non-
 ne si quid tale vulgasset, omnium in se admira-
 tionem concitasset? Cur de his ergo ne verbum
 quidem protulit? Cur tam diu ticit qui tam
 præclare loqui poterat? Cur quando loqui vo-
 luit tam demissa & humilia locutus est, ut Ju-
 dæis post esset scandalum & stultitia Gentibus?
 Sic nimirum sic emenda erat margarita, sic dan-
 dum erat quidquid gloriosius eminebat, ut dum
 contemptibilia diceret, diceretur ipse contem-
 ptibilis & re ipsa contemneretur.

Quod spectat vero ad eius dignitatem seu
 quam vocant status qualitatem, triplex in eo e-
 rat quæ apud omnes maximam obtinet vene-
 rationem & culū, nempe regia dignitas, Prophe-
 talis & sacerdotalis. Hæc erat dignitas omnium
 summæ apex, & sublimis honorū culmen quò
 qui promoti essent, sacro inungebantur oleo &
 Christi dicebatur, quos erat omnino vetitū tan-
 gere. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis
 meis

Agg. 2.
Prov. 8.

Apo. 19.

Luc. 2.
Matth. 8.

Pf. 44.

J. 50.

Ibid. 53.

Coloss. 2.

Ioan. 1.

3. Reg. 4.

Pf. 104.

meis nolite malignari, Cum itaque Christus Dominus hoc triplici dignitatis titulo supra omnes retrò ante Reges & Prophetas esset insignitus, cur non omnes Reges ad eum convolant, Regem suum agniti, & Prophetam illum magnum tot promissam oraculis audituri? Quia scilicet non ita vult eminere coram omnibus, non sic circūspici, non sic apparere. Prophetia certe est, sed hoc

Matth. 26.

vel maxime nomine deridendus: *Propheta nobis* Christus qui est qui te percussit. Rex omnino est, sed in arundine scepro & corona spinica

Ioan. 19.

proclamandus: *Ecce Rex vester*. Sacerdos denique est & summus Pontifex: *Sed non semetipsum la-*

Hebr. 5.

rificavit ut Pontifex fieret, inquit Apostolus. Hic est ille Sacerdos magnus Zacharia: pridem ostentus qui non aliis quam *fordidū vestibus indu-*

Zach. 3.

tus erat. Hic est ille Sacerdos qui in Sacramento altaris seipsum consecrat sub specie tam humili & abiecta ut multi ex his etiam, qui non erubescunt cum crucifixum, erubescant & negent consecratum. Ipse autem sic se quotidie immolandum simul & contemnendum reliquit, ut licet ad solum sui contemptum immoletur non recuset, & tam facile patiatur se à sacrilegis, à magis & à dæmonibus profanari & illud, quam ab Angelis adorari. O verè absconditam in conchylii margaritam! Porcine fundus maris esse profundior, ubi margarita delitescit, quam Christus Sacerdos sic demissus & abiectus sub illis modicis speciebus ubi non modo nihili sit à non credentibus, sed à credentibus sit execrandum sacrilegium!

SUPEREST Vita quæ tertium conficit & supremum bonorum genus quam qui tradiderit pro evangelica margarita, profectò sua omnia tradidisse dicendus est. Erat autem in Christo Domino vita triplex, nempe naturalis, supernaturalis, & divina, neque ulli earum pepercit unquam nihil ut sibi penitus reservareretur totum effunderet in illius margaritæ pretium. Primum quidem dedit naturalem vitam in quo est mortuus modo, qui totus fuit ad ferendum opprobrium: *Nam in humilitate iudicium ejus sublatum est.* Id est, tam humilis & contemptus in vita fuit ut ad eum morte tollendum nullà iudicij forma & ratio fuerit habita. Vel sic aptius: quando est morte condemnatus tam turpi morte damnatus fuit, ut quis qualisve esset, iudicari non posset. Supernaturalem autem vitam non ita potuit deponere sicut naturalem, quia cum illa consisteret in divina gratia, in sanctitate, cæterisque donis cœlestibus, non poterat Christus se his exuere, non

Act. 8.

poterat non esse sanctus, non poterat non esse Deo gratus & unitus. Quod ergo restabat ut faceret fecit, & quo poterat mori modo secundum illam vitam supernaturalem mortuus est ut sic contemni posset, nempe in existimatione hominum non modo non ut sanctus est habitus, sed ut maleficus, ut seductor, ut latro, *Et*

cum iniquis deputatus est. Sic divinam dedit vitam cum, ut crucifigeretur & illuderetur, permittit non modo se non agnosci Deum: *Si enim cognovissent, nunquam*

Uenimus gloria crucifixi sunt, Sed tanquam blasphemum, affectatè Divinitatis eum, probris & sanis onerari; *Si filius Dei es, descende de cruce, dixit enim quia filius Dei sum.* Atque adeo ipsum in cruce pendentem se à Deo derelictum clamare non puduit, *Deus meus Deus meus in quid dereliquisti me;* Quam Judæi

audientes vocem & in pravum detorquentes sententiam, novam tubannandi Crucifixo rapuerunt anam, & in ipsum Deum suas evomuerunt blasphemias, unde in Psalmis Christus: *Quonia*

propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam. Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Matth. 27.

Deus meus in quid dereliquisti me;

Quonia propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Matth. 27.

Deus meus in quid dereliquisti me;

Quonia propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Matth. 27.

Deus meus in quid dereliquisti me;

Quonia propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Matth. 27.

Deus meus in quid dereliquisti me;

Quonia propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Matth. 27.

Deus meus in quid dereliquisti me;

Quonia propter te sustinuit opprobrium, operuit confusio faciem meam.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

III. PUN.

III. PUNCTUM.

QUANTVM ergo peritus & prudens est evangelica margarita negotiator, tu tantum imperitus es & imprudens, nisi diligenter prospicias. Hoc est, nisi te totum convertas ab eo qui soles esse, in simili negotiatione, qua cum illo versaris. Cum enim hic te opposito proisus geras modo ac ille, cum ille det omnia sua ut contemptum sui patiat, tu verotua omnia largiaris ne illum teras, profecto quantum ille perit & prudenter facit, tu tantum imperit & imprudenter. Nam oppositorum antecedentium necesse plane est ut sint opposita consequentia. *Contra malum, bonum est, & contra mortem vita. Duo & duo, & unum contrarium,* inquit Sapiens. Quasi dice et, sicut malum ita bono opponitur, ut quod de malo tanquam malo dicitur, non possit dici de bono, imo contrarium sit dicendum; ita plane de reliquis que sunt inter se opposita, si de oppositorum uno, bonum dicas, malum oportet dicere de alio. Vel nega Christum esse prudentem in emenda illa margarita & in ferendo sui contemptu; vel te facere in hoc ipso tam

imprudenter qui contemni nolis, quam ille est prudens. Et tamen in hac precipue parte ponunt homines suam prudentiam ut avertant a se quidquid probrosum est! O quam verè talis prudentia, non nisi stultitia est, quandoquidem sic divinè opponitur prudentiæ, quantum unum contrarium suo potest opponi contrario. *Prudentiam prudentium reprobo.*

1. Cor. 1.

O quanta humilitatis æstimatio inde ducenda est, quod pro illa Christus non insipiens certè Negotiator sua dedit omnia! Tantum videlicet pro illa virtute dedit, quantum universum pro salute hominum! Quid enim amplius pro illorum salute potuit, quam sua dare omnia? Ex quo intelliges tam tibi caram hanc debere esse virtutem, quam ipsam salutem animæ, quæ sic ab illa virtute penderet, ut si quod sit salutis periculum, hinc maxime mendu sit, quod vel honorem nimis ames, aut nimis probum timeas. *Quantu sudoribus hereditas cassa, aut quid simile vanum expetitur! minore labore Margaritum Christi emiseras.* Sic apud sanctus Hieronymus. Vide plura passim Verbo, *Humilitas, Mundi contemptus.*

DOMINICA NONA.

DE LACHRYMIS A CHRISTO DOMINO FUSIS SUPER JERUSALEM.

Vt appropinquavit videns Civitatem, flevit super illam, dicens, quia si cognovisses & tu. Luc. 19.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Eccl. 3. Nisi cor tuum moveatur ad Christi verba lachrymantis, cor illud est de quo Sapiens: *cor durum habebit male in novissimo.*

RATIO EST, Quia cor illud est durum quod nec timore frangitur, nec amore mollietur.

Sed nisi cor tuum moveatur ad Christi verba lachrymantis, nec timore frangitur, nec amore mollietur.

Ergo: *quid est cor durum de quo Sapiens tremendum illud affirmat futurum, ut male habeat in novissimo die.*

EVANGELII hodierni precipuum argumentum est ingressus Christi Domini in Civitatem Jerusalem: de quo quidem ingressu plura in secunda parte, Dominica Palmarum die: & in quarta parte per integram Hebdomadam. Nunc verò tantum de eius verbis & lachrymis simul junctis, ad cordis nostri duritiam vel movendam vel cognoscendam quam sit periculosè pertinax.

Lege textum, intueri Christi vultum, vide suffatos moerore oculos, admirare profundas lachrymas, audi verba terrore simul & suavitate plenissima: *Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua, qua ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient*

Bb 3.

Ans

dies in te. & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te. & coangustabunt te undique. & ad terram prosternent te. & filios tuos qui in te sunt. & non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.

Non saxa deslet aut everfas domos, inquit sanctus Hieronymus, sed homines, atque ipsas hominum animas in sempiternum vituras exitum, nisi respiciat. Neque tantum Judæorum perditionem suis subiecit oculis deplorandam, sed omnium universim hominum, ac particulatim tuam qui hæc legis, meamque qui hæc scribo: unde est illa eisdem sancti Doctoris sententia in hæc Ezechielis verba: Rex lugebit, & princeps induetur mærore. POSSVMPS, inquit, Regem lugentem nostra vitia atque peccata Christum dicere, qui appropinquans Ierusalem flevisit super illam.

Sic itaque spectandæ sunt eius lachrymæ & audienda verba, quasi tibi uni funderentur, ut eorum consideratione magis ac magis afficiaris ad descendendum illud vitium quod gravius in te regnat, & cui deserendo nihil hæcenus profuerunt tot verba, tot monita, tot remedia quæ in hunc finem sunt impensa. Extremis malis quale est tuum, extrema profertur remedia qualia sunt hæc Christi voces, eiusdem perfusæ lachrymis. Nisi his sic conjunctim propositis cor tuum hodie moveatur, certè cavendū est, ne sit cor illud durum in quod aliquando cadant mala illa omnia quæ primò Christus Judæis denuntiavit.

1. Confid. 2. Expende rationem cum metu & tremore. Cor illud durum est quod nec timore frangitur nec mollitur. Longiorem duri cordis affert sanctus Bernardus descriptionem, sed eo tota recidit ut tum maximè intelligatur illa durities quando cordi proponuntur motiva vel timoris aut amoris, neque ullis horum se flexi sinit. Cum enim illa duo sint flexendis cordibus apertissima media, profectò si horum neutro inflectuntur, dura sint omnino necesse est, unde Beatus Job quando se à Deo narrat esse commotum, Deus, inquit, emollivis cor meum, & omnipotens conturbavit me. Id est, amore simul & timore concitatum me sensi. Contrà verò illi qui nec Deum ut Patrem dilexerunt, neque ut Dominum timuerunt, indurati prorsus corde dicuntur. Induraverunt cervicem suam. COR suum posuerunt ut adamantem. Nonne hoc est pavendum.

Mal. 1.
Ier. 17.
Zacch. 7.

IL PUNCTUM

SED nisi cor tuum moveatur ad Christi verba lachrymantu, seu ad Christi verba simul & chrymas, nec timore frangitur, nec amore mollitur.

Nam sicut Christi lachrymæ pro nobis fusæ nostrum amorem provocant, sic eius verba benè intellecta & nobis fideliter applicata timorem certè incutient vehementissimum. Quod autem & quomodo ea eius verba nobis applicare debeamus atque inde deterreri, sic exprèsse sanctus Gregorius: Debemus, inquit, ex rebus exterioribus introrsus aliquam similitudinem trahere, atque ex everfis adificiis parietum, morum ruinam timere. Tum sigillatim exponens Christi verba, ut unum quidem intactum relinquit quod non applicet illi animæ quæ paulò liberius vivit, duas verò verborum Christi partes quodammodo consiuit, dum primò quæ spectant ad nostrum vitæ præsentis statum, deinde quæ ad consequentem mortem referuntur, commemorat.

Hæc sunt porro Christi verba quæ dicuntur spectare nostrum præsentem vitæ statum: Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Sic enim sanctus ille Doctor in hunc ea sensum interpretatur: Svam hic diem habet anima perversa quæ transitorio gaudet in tempore, cui ea quæ ad pacem sunt: quia dum rebus temporalibus latatur, dum honoribus exsolitur, dum in carnis voluptate resolvitur, dum nulla ventura poena formidino terretur, pacem habet in die sua, quæ grave damnationis suæ scandalum in die habebit aliena. Ibi enim affligenda est, ubi iusti labuntur: & cuncta quæ modo ei ad pacem sunt, tunc in amaritudine vix vertetur, quia rixari se iam incipietur damnationem quam patietur non expavit, cur à prospectandis malis sequentibus oculos mentis clausit. Vnde ei dicitur, NUNC autem abscondita sunt ab oculo tuo. Perversa quippe anima rebus presentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta abscondit sibi mala sequentia, quæ prævideret futura refugit quæ presentem lætitiæ perturbant: dumque in presentis vite oblivionibus se deserit, quid aliud quam clausis oculis ad ignem vadit? Vnde bene scriptum est: In die bonorum ne immemor sis malorum. Et inde per Paulum dicitur, qui gaudens, tunc quæ non gaudentes sunt: quia quæ est præsens temporis, ita est agnda lætitia, ut nunquam amaritudo sequenti iudicii recedat à memoria, quatenus dum mens pavida extrema ulionis timore transigitur quantum nunc præsens lætitia, tantum post ira subsequens

Hom. 39.

Matth. 16.

sequens temporetur; hinc namq[ue] scriptum est, beatus homo qui semper est parvulus; qui vero mentis est dura corruet in malum. Sequentis enim ira iudicii tamò tunc districtior portabitur, quando nunc & inter culpas minimè timetur.

Hæc ad verbum S. Gregorius, ex quibus quæ postremò dicit, *Inter culpas minimè timetur*, sunt imprimis notanda: nam te d[omi]n[us] signant apertius, te manifestus indicant eum esse ad quæ totus hic sermo dirigitur; licet enim perversa hic nominetur anima quo te nomine forsitan exclusum putas, non est tamen aliter intelligenda hæc animæ perversitas quam cum inter culpas non satis timetur: hoc est habere suam diem. Hoc est habere pacem in die sua. Hoc est quod Christus deplorat, hoc est quod vehementer timeri debet: Unde tu qui hæc consideras, quam verè potes fateri te non satis timere inter culpas tuas, tam verè debes tibi applicare quæ eunque h[ic] dicuntur de illa anima quæ non satis timet, ne non satis lætetur; quæ futura non prospicit ne contristetur & ne nimis timeat; quæ clausis denique oculis ad interitum suum ruit.

Potesne aliquid dici vel cogitari terribilius? Poterant certè quæ sequuntur Christi Domini & sancti Gregorij verba, tortorem augere non mediocriter: sed vel commodius ad sequens remittitur punctum: vel hic sufficiat ad concipiendam timorem qui est in verbis Christi, hoc anù recogitare attentius quid sit clausis oculis in ignem vadere! Non ipsa inferorum gehenna si aperte videretur, ita esset tremenda, quam dum clausis aditur oculis. Nam si videretur, horrorem sui & fugam commoveret, quando verò non videtur, non vitatur; sicque fit ut qui nimis jucundè volunt vivere, nolunt videre quam vivant miseri & periculosè.

Quamobrem hoc etiam atque etià intelligit eum ille qui nō timet inter culpas, ille fit qui clausis oculis in ignem vadit: cūque tu ille sis qui nō satis times inter culpas tuas, quid sequitur nisi quod tibi tam tremendum esset, quam illi qui monitus esset de imminente salutis suæ periculo? Unde & aliud sequatur necesse est, quod sit tamen hæc monita nihil moveant, si nullis neque Christi, neque Sancti tui verbis cor tuum inflectatur, cor planè fit quod neque timore frangitur, nec amore molliatur.

III. PUNCTUM.

FERIT ergo etiam cor tuum cor illud durum de quo Sapiens: cor durum habebit malè in novissimo. Tunc enim apparebit quam sit durum quod nec amore molliatur, quæ Christi lachry-

mæ concitare debuerant: nec timore frangatur, quem verba tanto plena terrore non commoverunt. Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram, ignis scilicet ad amorem, & malleus ad timorè; Unde qui nec igne liquefiat, nec malleo conteratur: nonne ille quovis metallo vel petra durior? *Dura cervice & incircumciso corde!*

Hanc fuisse aliquando sui cordis duritiem & miseriam agnovit & desievit sanctus Augustinus, qui cum ploraret Didonem mortuam, ut ipse refert, seipsum à Deo mortentem siccis oculis ferret miserimus: & dum flet eius moriem qua fiebat amando Aeneam, non flet suam mortem qua fiebat non amando Deum. Sic & propius ad rem nostram sanctus Bernardus: O duritia cordis mei! Fratres, lachryma Christi mihi & pudorem parium & dolorem. Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi, super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc Vigenitus eius, exiit posito diademate, fletus & ejulans quod morte damnatus esset servulus eius. Intueor illum subito procedentem, stupeo novitatem, causam sempercunctor & audio. Quid facturum sum! Adhucne ludam, & deludam lachrymas eius? Plandè si insanus sum & mantis inops non sequar eum, nec simul cum lugente lugebo? Ecce unde pudor. Dolor & timor unde? Vique quia ex consideratione remedij, periculi mei astimo quantitatem. Et post pauca. Pudes itaque dilectissimi, propriam negligenter dissimulare passionem cui tantam à majestata tanta, exhiberi video compassionem. Comparatur Filius Dei & plorat: homo patitur & ridebis? Sic & medicina astimatio & doloris mihi & timoris exaggeratio est.

Et verò etiam hic doloris ac timoris sensus multum posset exaggerari considerando plenius, quam verè sit à Sapiente dictum de corde duro, quod habebit malè in novissimo: neque id plenius considerari potest quam ex sequentibus Christi Domini & sancti Gregorij verbis quæ aliam faciunt partem h[ic] remittam, *Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vultu, MALIGNI scilicet spiritus sic vultu animam moriturum circumdant, ut evadendi autum invenire non possit, & operari jam bona non liceat, qua cum licuit agere, contempsit. CIRCUMDABUNT se & coangustabunt te undique; tunc scilicet animam coangustant quando ei non solum operis, verum etiam locutionis atque insuper cogitationis iniquitates replicant, ut qua prius semel dilatavit in scelere, ad extremum de omnibus*

Ier. 23.

Afr. 7.

1 Conf. 33.

Serm. 3. in

Nat. Dom.

angustetur in retributione. **ET AD TERRAM PROSTERNENTE** & filios tuos qui in te sunt. Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur, cum caro cui vitam suam credidit, redire ad pulverem urgetur. Tunc in morte filij eius cadunt cum cogitationes illicitæ quæ modo ex illa procedunt, in extrema vita ultione dissipantur sicut scriptum est: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum: Quæ scilicet dura cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem valent: nam sequitur, **ET NON RELINQUENT** in te lapidem super lapidem. Perversa etenim mens cum perversa cogitationi adhuc perversorem adiecit, quid aliud quam lapidem super lapidem ponit? Sed in destructa civitate super lapidem lapis non relinquitur, quia cum ad ultionem suam anima ducitur, omnia ab illa cogitationum suarum constructio dissipatur; quæ cur hæc patiat, adjungitur, **EO QUOD** non cognoveris tempus visitationis tuæ: prænam namque animam omnipotens Deus multo modis visitare consuevit.

Et quæ plura prosequitur universim de his visitationum modis. Tu vide in particulari quibus te visitavit, & quoties hoc tempus non cognoveris. Vix tale tempus nosti, adverte diligentius. *Visitabo super eum vias eius: & cogitationes eius reddam ei.*

Osea 4.

ALIA hæc proposita veritas sic præcedentem illustrat, ut ipsa etiam ex illa lumen capiat.

Si te cognosces, hoc in te flendum nosces, quod deflet Christus.

RATIO EST. Quia quod paucissimum deflet Christus, est indurata eorum perverbia quæ tum ipsi resistebant. Sed si te cognosces, talem in te nosces perverbia.

Ergo & hoc ipsum in te nosces flendum quod deflet Christum, ac proinde diligentius prospiceres.

AD primam propositionem magis declarandam possent distinctius quatuor observari quæ Christus Dominus fleret. Primum futura everasio civitatis Jerusalem, & miserandus temporalis status Judæorum, quos cum singulariter Dominus diligeret, certè indolebat tantæ eorum miseræ. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculi meo fontem lachrymarum: & florabo die ac nocte interfusus filia populis mei?* Secundum magis flendum, sempiternus erat eorum interitus: *Fili mi Absalom! Absalom fili mi! quis mihi tribuat ut ego moriar pro te? Absalom fili mi! Fili mi Abso-*

Ier. 9.

2. Reg. 18.

lom! Sanè tenerior erat affectus Christi erga Judæos quam patris in filium, nec minus illos in suo perituros peccato videbat, quam David cerneret perduellem illum quem deplorabat jam petiisse. Tertium quod supra duo alia Christus deflebat acerbius, erat eorumdem peccatum seu indurata in peccato perverbia, quæ sibi tam contentiosè resistebant, ut quibuslibet oppositis remediis a deo non sanarentur & respicerent, ut inde potius in profundum peccati ruerent. *Insanabili fractura tua, pessimi plagæ tuæ, curationum virtus non est tibi.* Longè est enim gravius coram Deo malum, quælibet culpa quam quævis poena. Nihil est autè in tanto culpa gravius quàm in ea sic animam perveraciter indurari, ut quanto magis curetur, tanto magis ingravescat. *Parvenis ad caelos judicium eius.* Actum est de illa, nihil restat nisi punitionis infligenda. Quartum denique quod simul cum aliis deplorabat Christus, talis erat animi perverbia quam videbat futuram in hominibus qui sibi resistebant, qui fidem non reciperent vel abnegarent, qui peccato suo sic tenaciter adhererent, ut neque gratis cederent, nec promissis allicerentur, nec minis terrentur. *Quid est quod debui ultra facere virena mea & non feci ei? An quod expectavi ut faceret vram, & fecit labruscum?* Certè hoc est flendum!

Ier. 30.

Ibid. 5.

Ibid. 5.

AT verò, quæ secunda est propositio: si te cognosces, talem in te nosces perverbia. Sunt enim multa ex peccatis tuis, quæ simpliciter dici non possunt peccata, sed perverbia in peccatis. Non est superbia tua, simplex superbia, sed indurata & perverbia: seu potius ipsa est animi tu indurata quædam perverbia quæ Christo jam toties à multis annis te ab illa revocanti resistis & contradicis; Unde Scriptura de tali superbo loquitur, *Spiritus illius obfirmatus est ad superbiam.* Nonne sic tuus ita est obfirmatus? Nonne multoties sensit, quantum superbia displiceret Deo, quantum esset damnoza, quantum esset in Scripturis atque ab ipso præsertim Christo exagitata? Quid inde profecisti? Nonne cum annis crevit ambitio? Nonne eum doctrina si quæ habes, augetur fastus? Nonne cum dignitate fovetur arrogantia? Nonne denique magis in dies in sublime tolleris, & in ingenij tui commendatione obfirmaris? Quid est esse perverbia in peccatis nisi hoc sit? *Conteram duritiam superbia vestra.*

Dan. 5.

Levit. 26.

Si te ergo cognosces, hoc in te flendum nosces quod fleret Christus, perverbia videlicet in peccato animum,

animum, quem non modò in Judæis vidit & flevit Dominus, sed in quibuslibet induratis peccatoribus quos non minus venit salvare quàm Judæos. Neque semel tantum cum civitatem ingrederetur, sed si audimus Apostolum, læpissime in diebus carnis suæ flevis: Neque cessat modò per electos suos idem flere, ut præclare S. Gregorius: Hoc semel legit cum perituram civitatem esse nuntiavit: hoc quotidie Redemptor nosceret per electos suos agere nullatenus cessat, unde & qui planguntur, si damnationem suam qua eum imminet, agnovissent, semetipsos cum lachrymuloletorum plangerent.

Nec dicas te non ita desperatum esse ac deploratum, sicut Judæos; quid enim sit futurum nescis? Et si te cognosces non minus in te videres causas & radices gravissimorum criminum quæ à quovis homine sunt perpetrata: atque adeo de consequenti cerneres ipsius tempore etiam damnationis in te causam & causam esse, nisi te singularis Dei bonitas inde eriperet. Sed esto, nõ sit tam gravis superbia tua, quale erat illorum peccatum: putasne verò fuisse æquale in omnibus illis quos flebat Christus, peccatum? Nonne alij aliis erant nocentiores? At nonne etiam minus peccantes flevit? Nonne & hi simul cum aliis involuti sunt pœna temporali & æterna? Aut si putas te redire & converti posse, nonne & ipsi redire poterant quos tamen non desinebat flere? Imo & hoc ipso magis eos flebat, quod cum possent conversi, volebant aut. d. ferebant, unde tu qui te posse & velle aliquando dicis, tu peræquè es deplorandus, quod differendo resistas gratiæ quæ iamiam te vellet à peccato tuo reverti. *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ: & ipse abutitur eo in superbiam.* TIMEO inquit Apostolus, ne lugam multos qui peccaverunt ei: & non agerunt pœnitentiam de immunditia.

Quæ plura huc referri possent ex aliis Partibus aut Feriis, sic paucis habe.

Non vivitur in amore sine dolore.

In 1. parte, Feria 5. Hebdomada. 3. Adventus.

Licet omni peccatori sit necessariò pœnitendum, vix tamen ullus est qui necessariam agat pœnitentiam.

Haynefue Pars tertiam

In 1. parte. 4. Dom. Adventus.

Nisi probè paratus sis ad adversa, nec ad ipsa prospera bene paratus es.

In 1. parte, Feria. 6. Hebdomada. 5. post Epiphaniam.

Quantùm obest adversitas improvisa, tantùm prævisa prodest.

In 2. parte, Feria. 6. Hebdomada. Sexagesima.

Quicum Christo dolente non dolet, non potest cum ipso gaudente gaudere.

Frustra te Christi miseret, nisi se tui prius misereat.

Quantò te ipsam negligis quasi non es, les cum cæteris periturus, tantò te Christus doluit præ cæteris perituris.

Vera contritio dolorem sensibilem nec includit nec excludit.

In 2. parte, Fer. 2. 4. 5. & Sabbato Hebdom. 1. in Quadragesima.

Qui ruinam gaudet inimici, ruinam ejus in se trahit.

In 2. parte, Sabbato Hebdom. 3. in Quadragesima.

Minima quævis inordinatiõ cordis immundi, major est quavis inordinatiõ hujus mundi.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 1. post Oñav. Pasche.

Revocanti hominem Deo ab errore vitæ suæ non obsequi, pejus est quàm primò vocantem ne erraret, non sequi.

In fine 2. partu, ubi de statibus, consideratiõne 4.

Cs

Que

Quæ denique pro missionibus habentur in hac 3ª parte, Hebdomada decima, satis aptè conveniunt supradictis; necnon illa quæ in 4. part. Hebdomada 26.

Ad postremam verò Evangelij partem de ingressu Domini in templum, atque inde eiectionis venditoribus, videri debent quæ in fine primæ partis veritates fusè declarantur.

HAC Hebdomada, cum primùm occurrant tres illi homines qui videbantur velle sequi Christum Dominum, neque tamen leguntur eum secuti propter fatale in illam concupiscentiam, quæ à divino obsequio prope singulos avocat: opportunè de illis tribus concupiscentiis Christo Domino subiiciendis Meditationes & Veritates instituantur, exemplo peti- o ab aliis Creaturis quæ ad nutum illius oræ se formant, ut patebit in sedata maris tempestate, in fugatis ab humano corpore Dæmonius, in expulsis gravibus morbis, & in mortuis suscitatis, prout se historica Evangeliorum series offert.

F E R I A   S E C U N D A .

DE TRIPLICI HOMINUM GENERE QUI VIDENTUR VELLE SEQUI CHRIS- TUM, NEC TAMEN EUM SEQUUNTUR.

Nemo mittens manum suam ad aratram, & respiciens retro, aptus est Regno Dei. LUC. 9.

VERITAS PRACTICA.

I P U N C T U M .

Affectum probat Effectus.

SENSUS EST, Quod quando variis animi moribus seu affectibus affimur circa rem aliquam periclitam, quisnam sit inter ceteros primarius & verior eius rei affectus, declarat affectus inde sequens.

RATIO EST, Quia ille est primarius & verior rei alicuius affectus qui est magis liber & voluntarius.

Sed effectus probat & ostendit quisnam inter ceteros sit magis liber & voluntarius affectus.

Itaque verum affectum probat effectus. Quod certe ad multam partem peritile est observare.

DE primo ex his tribus hominibus qui ad Christum accesserunt quasi futuri eius Discipuli, sic sanctus Evangelista Matthæus: Et accedens unus Scriba, ait illi, Magister, sequar te quoecunque ieris. *Matth. 8.* Et dixit ei IESVS: Vulpes foveas habent, & volucres celi nidos, filius autem hominum non habet ubi caput reclinet. Quasi diceret, ut interpretatur sanctus Hieronymus, Quid me propter divitias & sacra lucra sequi vult, quem nec hospitium habeam. Sanctus autem Augustinus sic de eodem patet declaratus: Intellegitur hic miraculum motus, ob instantiam sequi voluisse quam significanti aves? & Discipuli obsequium significasse, quæ hinc vulpu nomini significata est. *De quaest. Evang. lib. 1.*

De secundo sic pergit sanctus Matthæus: *A. 9. 51.* Permittite me primum ire & sepelire Patrem meum; & IESVS ait illi: & sequere me & dimittis *mo-*

De Verbo
Dom. Sermon
7.
Luc. 8.

mortuos sepelire mortuos suos. Ad quæ Domini verba sic sanctus Augustinus: Quando Dominus parat homines Evangelio, nullam excusationem vult interponi, carnalium huius temporalisque pietati.

De tertio denique sanctus Lucas: Et ait alter, sequar te Domine, sed permitto mihi primum renuntiare hiis quæ domi sunt. At ad illum IESVS Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Ubi sanctus Cyrillus, apposuit manum aratro, inquit, qui habet affectum sequendi, tamen, respicit retro, qui dilationem petit occasione redeundi domum. Et sanctus Augustinus: Vocat se Orientis, & tu attendis occidentem.

Cum itaque tres illi viri variis moverentur affectibus, partimque vellet sequi Christum, & partim sibi suisque prospicere: quisnam eorum primarius & verior affectus fuerit, probavit effectus seu eventus. Id est, si relictis omnibus statim ipsa secuti sunt Christum, prout ab eo movebantur, tunc probatum est ex hoc effectu, talem eorum affectum sequendi Christum, fuisse primarium & veriozem: quod si è contra non sunt secuti Dominum, sed potius adhæserunt vel parentibus vel familiæ, vel bonis suis ordinandis, dici debet hunc affectum fuisse alio quo Christum sequi volebant potentiozem & veriozem, cum ille effectum suum habuerit & non alius. Hæc est enim universalis & ad multa dignoscenda perutilis veritas, quod affectum probat effectus, id est, ex effectu declaratur quisnam ex multis simul convenientibus sit verus & principalis affectus, quinam verò adulterini & fallaces quibus sæpe decipimur putantes nos velle quod revera nolumus, aut id nolle quod planè volumus.

Quod ut apertius explanetur, observandum est primo hanc vocem, affectus, esse æquivocam ad omnes illos motus quo movetur animus circa rem unam vel diversas exprimendos; sive enim sit naturalis inclinatio, seu passio appetitus concitator, seu simplex voluntatis complacentia, seu denique absoluta voluntas, dicuntur hi omnes animi motus eodem affectus vel concupiscentiæ nomine, licet eorum ratio sit longe diversa. Deinde verò est observandum, quod hi simul affectus quantumcunque varii & diversi sint, sæpe concurrunt circa unum & idem objectum, ut vel se juvent ad illud prosequendum & obtinendum, vel se impediant & destruant. Nonne id sæpe accidit ut

quis virtutem aliquam ex naturali indole, vel ex affectu humano, vel rationali & divino simul prosequatur? Nonne è contra sit etiam sæpius, ut quis naturali affectu averteret virtutem aliquam: & tamen ipsam eandem alio rationali & spiritali affectu diligit & observet? Quod & de vitio quolibet sic sentitur & dicitur; cum directè oppositi circa idem excitantur affectus & amoris & odij, & persecutionis & fugæ. Denique quod observet diligenter, cum hi affectus sint planè oppositi, atque inter se pugnantes, ut patet; oportet alios præ aliis esse unius rei veros affectus, & alios falsos: neque enim verè & ex æquo potest animus simul virtutem aut vitium colere & odisse: Aut enim unum odio *Matth. 6.* habebit & alterum diliget: aut unum iustinebit & alterum contemnet, inquit Dominus.

Jam verò ut cognoscat uter altero sit verior rei affectus, videndum est, uter sit magis liber & voluntarius; nam hic profectò affectus est verior qui est magis voluntarius; si magis voluntariè consentis vitio quàm virtuti, magis verus est affectus vitij quàm virtutis; & affectus virtutis quem tùm senties non erit verus affectus virtutis sed falsus & adumbratus. Hinc illa sancti Thomæ & similia passim in primæ secundæ: *Actus in tantum est peccatum, in quantum est voluntarius, & in nobis existens. Et cum peccatum principaliter in voluntate consistat, quantum motus peccati magis est proprius voluntati, tanto peccatum est gravius.* Atque idcirco Apostolus, *Voluntarie*, inquit, peccantibus nobis, *Hebr. 10.* *terribili quadam expectatio iudicij* id est, quò quis magis voluntariè peccat, eò terribilius iudicatur. Opavendam humanæ voluntati constantiam.

II. PUNCTUM.

SED effectus probat & ostendit quisnam affectus sit magis voluntarius. Declarandum primum quid sit effectus, nimirum quando actu & re ipsa sit aliquid quod dependet à nobis, & quod non fieret nisi vellemus, ut cum scientes volentes non ex primo naturæ impetu, sed advertèter cogitamus, loquimur aut quidpiam agimus; ista cogitatio vel loquela vel actio dicitur esse effectus positivus: aut si non cogitamus, si non loquimur, si non agimus quando agendum esset, dicitur effectus negativus qui effectus tam in actu vitij reperitur quàm in actu virtutis. Unde sunt peccata commissionis & omissionis sub

eadem peccati specie, Quia ad idem ordinantur, & ex eodem motivo procedunt, inquit sanctus Thomas, ut cum avarus rapit aliena, & non dat sua quæ dare debet ex eodem affectu pecunie; & gulosus superflua comedit, nec debita seivat jejunia, ex eodem etiam affectu gulæ.

1. 2. q. 71.
n. 6.

Quibus sic declaratis manifestè patet, quod per talem effectum seu positivum seu negativum probatur & manifestatur, quisnam ex multis affectibus sit magis voluntarius. Nam cum effectus procedat à voluntate, & voluntas ad illum producendum suo modo veatur affectu, profectò necesse est quod affectus sit tam certum signum affectus quàm certò constat effectum esse signum suæ causæ. Manemus in iisdem exemplis avari & gulosi, faciamus utrumque nonnullos habere affectus virtutis oppositæ suo vitio; quando tamen actu & effectu positivo vel negativo peccant, nonne affectus vitij major est seu magis voluntarius in illis, quam affectus virtutis? At unde cognoscis esse magis voluntarium nisi ex illo effectu vitij quem voluntariè ponunt, & quem non ponerent nisi magis affecterentur objecto vitij quam virtutis? O quàm rectè Sapiens; Qui depravat vias suas, manifestus erit: manifestum erit quàm sit ipse pravus: licet aliquos habeat bonos affectus intermixtos pravis, quia tamen in effectu est pravus, sic in affectu se indicat & manifestat magis esse pravum quam probum. Dum depravat vias suas, relinquit suæ pravitatis manifestum signum, sicut quoddam in via, pedis vestigium.

Prov. 10.

III. PUNCTUM.

AFFECTIVUM igitur probat effectus: Probat & declarat quisnam ex multis simul concurrentibus sit verus & germanus affectus; probat & veriè manifestat quinam in animo sint affectus virtutis & vitij; quia videlicet probat quinam sint actus voluntarij aut non voluntarij, ex qua probatione liquet quinam sint proprij & veri affectus. Sicut enim involuntarij affectus non sunt proprij & veri nostri affectus, ita planè voluntarij sic dicendi sunt veri ut illi soli sint veri. Sic Eleazarus ille nobilis inter suos & ætate grandævus cum duceretur ad supplicium propter leges paternas, varijs affectibus timoris & amoris movebatur; sed tamen ut indicaret se magis amare mortem pro Deo subeundam quam timere, ut manifestè faceret omnibus suum esse ma-

2. Mach 6

gis affectum amoris quam timoris: Voluntariè, inquit Scriptura, præbat ad supplicium: Quasi diceret, hoc signum dabat sui affectus.

Atque hinc de conscientia & de vera virtute aut vitio quidquid dubitari potest, pene totum solvetur, cum ad omnia quæ proponuntur dubia de consensu præstito, vel non præstito responderi: hoc unum debeat, an aliquid effectus? An aliquid voluntarium à te productum est? An aliquid quod potuisses non facere, nec debuisses? Si enim ita est, profectò consensisti, & affectum habes vitij, licet forte modò sentiam non habeas, aut licet aliquid ex opposita virtute sentias, diceretur tibi à Domino, *Perversa est via tua mihi que contraria.* Quod si nihil voluntariè produxeris, sed te invito & repugnante contigerit te pati potius quam agere, non est affectus vitij, non est verus eius affectus, licet possit esse sensibilis & vehementis & concitissimus, quia tamè nihil producit nihil effectum, non est verus affectus: quia verus affectus habet effectum aut non est verus, sicut ex fructu arbor cognoscitur; sicut ex opere fides & charitas: sic ex voluntario effectu, verus hominis animus, aut omnis verus affectus.

Num. 21.

Dicit licet Apostolus, *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio.* Illa enim ago & facio quæ usurpat non sunt effectus voluntarij, sed primus motus concupiscentiæ, quæ videntur quidem facere malum quod animus odit, sed tamen revera non faciunt, quia non est propriè malum nisi sit voluntas quæ illud operetur; non est autem voluntas nisi sit libertas, & nisi sit aliquid à tali profectum libertate. Quod certè non erat in Apostolo qui clamans, *Quis me liberabit de corpore mortis huius:* Respondit ipse sibi, *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Unde & aptissime ad rem nostram concludit; *Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.* Quasi diceret; ego, parte illa superiore qua maxime consto, id est, intellectu & voluntate, servio legi Dei per eius gratiam; ex alia autem parte quæ est inferior quæ est sensualis quæ caro dicitur, quæ nobis communis est cum bellis, servio legi peccati, non voluntariè, non liberè, sed sensibilibiter, sed primis concupiscentiæ motibus quos reprimo & subjicio rationi ac gratiæ. *Quomodo carne, legi peccati,* ait S. Augustinus: *Numquid concupiscentia consentiendo carnal? Absit, sed motus desideriorum illi habendo, quos habere volebat, & tamen habemus*

Rom. 7.

1. de Con-

sin. 6.

mis

Uat, sed eum non consentiendo, mente serviebat legi Dei: et tenebat membra ne fieret arma peccati. Sic in affectuum carnalium & spiritualium pugna quam sentiebat Apostolus, indicabat ex vero mortificationis effectu, quam verè sui essent spirituales affectus & non carnales: unde tu contra ex immortificatione tua quid aliud indicas quam spirituales affectus si quos sentis, non tam esse tuos quam alios quibus consentis?

Vide ne tibi palpes in quibusdam piis de virtute sensibus: tantus est verè virtutis sensus & affectus, quantus re ipsa est ejus effectus. Cui veritati concordant hæ sequentes:

Quam in se attrahit Gratiã qui se Deo libens offert, eandem sibi detrahit qui quod offert non reddit.

FERIA TERTIA.

DE SEDATA MARIS TEMPESTATE, IMPERIO CHRISTI.

Imperavit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Matth. 8.

Exurgens comminatus est vento, & dixit mari: Tace, obmutesce.

Et cessavit ventus. Marci 4.

Incepit ventum, & tempestatem aquarum.

& cessavit. Luc. 8.

VERITAS PRACTICA.

Vox illa, vox Christi est, dum commoveris: Tace obmutesce. Nec tamen taces aut obmutescis!

RATIO sic ostendit illam esse vocem Christi, dum commoveri, ut simul etiam doceret quod quis non taces aut obmutesci, sicut venti & mare tacuerunt ad imperium Christi, valde tibi propterea sit erubescendum & timendum. Erubescit Sidon, ait mare. Sic autem procedit Ratio.

Tunc valde nobis est erubescendum & timendum coram Deo quando infame aliquod probrum meritis nobis obicitur.

Sed tale probrum meritis tibi obicitur, quia commotus non taces aut obmutesci ad illam Christi vocem: Tace, obmutesce, sicut venti & mare tacuerunt.

Ergo tibi propterea valde est erubescendum & timendum.

In 1. parte, Feria 3. Hebdomada primã in Adventu.

Quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Fer. 5. Hebdom. 6. post Epiphaniã.

Vult & non vult piger.

In 3. parte, Dominica 7. post Pentecostem.

Quod videris tibi, velle: velles quidem, sed verè non vis.

In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 12.

mendum: aut potius ne sic erubescas & confandaris. cedo imperanti Christo, tace commotus & obmutesce.

I. PUNCTUM.

DE hac sedata maris tempestate jam supra dictum est in 1. parte; atque infra de Dom. 4. alia simili, dicendum erit quam obrem hic breviter, & quantum satis fuerit ad propositam veritatem attingendam & declarandam, propone tibi rem gestam. Vide ut ascendente Domino in naviculam & sequentibus eum discipulis, statim oboritur tatus maris & stus ut navicula openretur fluctibus. Ipse verò Dominus dormiebat. At discipuli terrefacti eum adveniunt & in clamant; Dominus salva nos perimus. Et dicit illis IESVS, quid timidi estis, modica fidei? Et exurgens comminatur vento, & dicit mari, tace, obmutesce.

mutescere; cessantque illico, & fit magna tranquillitas. Quod admirati viri qui aderant, *Qualis est hic, inquit, quia venti & mare obediunt ei?*

Certe id mirum quod sic eius imperium insensibiles fenserint creaturæ! Sed magis mihi quod tibi sic Christus imperet dum ira commoveris aut aliquo simili concupiscentiæ motu agitaris, nec tamen cesses, nec taceas, nec quiescas. Aut negandum ejus imperium, aut acquiescendum, aut profectò erubescendum. An negare velles tibi à Christo imperari silentium & quietè dum inordinatè commoveris, & perturbatè loqueris?

Matth. 5.

Quorsum illa Christi voces ut alia taceam: Ego autem dico vobis, quis omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo, *raca*, reus erit concilio. Qui autem dixerit, *fatue*, reus erit gehenna ignis. Nonne tibi hæc à Christo dicta putas? Nonne idcirco dicta credis ne commovearis aut ne commotus exandescas, ne tibi vel verbum excidat, sed omnino taceas & obmutescas? Itane vero illi obedis sicut venti & mare obediverunt? Planè non ita, nec sine fictione diffiteri potes, nec sine confusione & rubore id facer. Atque hoc saltem discè, quàm sit tibi propria erubescendum.

Ratio est evidens & ipso sensu satis comprobata. Quando enim infame & probrosum aliquid in faciem obijcitur quod diluere & excusare non possumus, tunc aut stolidos esse oportet & insanos, aut omnem exuisse pudorem, aut profectò erubescendum. Qui quidem rubor, tametsi motus est naturalis, quo, ut ait Tertullianus, *omne vitium natura suffudit*, tamen cum divina gratia multum valet ad relapsionem: *Erubescant & conturbentur vehementer, convertantur & erubescant, ut valde velociter*. Qui verò nesciunt erubescere, habentur velut desperati, & ad extremum malitiæ devenisse. *Frons mulierum meretricum facta est tibi, noluisse erubescere, CONFESI sunt, quia abominatio fecerunt, quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt; quamobrem cadent interruentes, in tempore visitationis suæ corrident, dicit Dominus*. Quod si seivissent erubescere, respissent & ruinam declinassent. Nonne id tentis? Nonne probris læciliis humilitatem te dicis, & nonne humiliatus confunderis, nonne & confusus erubescis?

II. PUNCTUM.

SED si iussus à Christo non taces & obmutescis, sicut tacerunt mare & venti: grave tibi probrum & infame meriti nomen obijcitur.

Nam cum sint creaturæ minus quàm tu capaces præcepti, cum sint omni cognitione destitutæ, omni affectu privatæ; cum Christum imperatorem neque nosse neque audire possent, cum nullis moveri minis aut præmiis; & tamen ita dicto fuerunt obediens, ut ad ipsam Domini vocem sese profus continerent, tu contra quidquid dicat, quidquid minetur, quidquid promittat, quidquid pro suo jure imperet; tu ratione præditus, tu fide instructus, tu salvandus aut damnandus nisi obsequaris; tu contra ire, tu contra niti & oblitari! Certe hoc probrosum, hoc infame, hoc esse magis a stultum & insanum quam ipsum mare! hoc esse minus docibilem quàm ipsos ventos! hoc esse minus rationalem & sensibilem quàm ipsas creaturas irrationabiles & insensibiles. Hoc est quod Scriptura dicit de iracundis contra divinum imperium se obfirmantibus: *Maledictus furor eorum quia pertinax: & indignatio eorum quia dura*. Et rursum. *In gente incredibili exardebit ira*. Parvane tibi aut levia videatur ista probra?

III. PUNCTUM.

ERGO tibi propterea valde erubescendum quod à Christo iussus in ira flere, non silias, cum venti & mare siliant eo jubete. *CONFUNDIMINI & erubescite super viam vestris*, ait Dominus Deus. Sive in mari, sive in terra viam instituat, videte ut omnia & moveantur & quiescant ad verbum meum: vos verò nec moveamini nec quiescatis. *Confusio Ephraim capiet: & confundetur Israel in voluntate sua*. Id est, nisi ipse se confundat confundetur: sed damno suo, nam illa ipsa voluntate qua mihi reluctatur, confundetur, cum per eam confusione hominum se exponet; *Et operietur sicut diploide, confusione sua*, sicut veste indutæ ridicula despuetur. Sic planè iracundi & iraxantes deridentur. *Ira & furor, utraq; execrabilia sunt*. Vide quæ de his plura in aliis partibus, & in hac etiam parte, Dominica 5.

Expende modò quantis nominibus magis obedire Deo tenearis quàm creaturæ; inquire quid obstat quo minus obsequaris; libertatem aut fragilitatem ne accuses aut excuses; si enim liberum est tibi non obsequi, liberum est etiam cum divina gratia obedire; tua una est trahit, imprudentia & audacia quam ut coerceas, audi Sapienç: *Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum*. Pugnabit cum illo orbiterarum contra insensatos. Audi & Prophetam seu ipsam:

Pf. 6.

Ier. 3.
Ib. 6.

Ezech. 36.

Osea 20.

Pf. 108.

Eccles. 27.

M. 5.
Ipsummet Dominum: Audi popule stultus qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis, & aures & non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus & à facie mea non dolebitis: Quis posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit, & commovebuntur & non poterunt, & insumescent fluctus ejus, & non transibunt illud: populo autem huic factum est cor incredulum & exasperans, recesserunt & abierunt. Et non dixerunt in corde suo, metuamus Dominum Deum nostrum. Audi denique, Apostolum: omni amaritudine, & ira, &

indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis. Adverte ut post clamorem jungit blasphemiam, quia ex clamore facilis est aditus ad blasphemiam, non eam tantum quàm jurando blasphematur, sed qua clamando multa contra Deum & proximum infanda pronuntiantur; quod & alibi repetit: Nunc autem deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, irrem sermonem de ore vestro. Hæc est ira progenies: hæc sunt genimina viperarum, suo statim in capite conterenda.

Col. 3.

FERIA QVARTA.

DE LEGIONE DÆMONVM IMPERIO CHRISTI EIECTA, EX POSSESSIS CORPORIBUS.

Legio mihi nomen est, quia multi sumus. Marci 5.

VERITAS PRACTICA.

Obedientia Dæmonum, nostræ est condemnatio inobedientiæ.

RATIO EST, Quis per quos passus aut e videtur innotescit alicujus hominis crimen, hic per illos dicitur condemnari.

Sed per obedientiam Dæmonum evidentius innotescit crimen inobedientiæ nostræ.

Ergo illorum obedientia nostræ est condemnatio inobedientiæ: & motivum ad eam corrigendam.

I. PUNCTUM.

ET exeuntis de navis statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo qui domicilium habebat in monumentis, & nichil catenæ jam quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpe compedibus & catenâ vinculis dirupisset catenas, & compedes comminuerat, & nemo poterat eum domare. Semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat clamans, & conculcans lapidibus. Videns autem IESVS, à longè eum currit & adoravit eum. Et clamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi IESV, Fili Dei altissimi, & iuror te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi, Rexi spiritus immundo ab homine. Et interrogabat eum; quod tibi nomen est? Et dicit ei, Legio mihi nomen est, quia multi sumus.

Hæc & plura S. Marcus de hoc homine; duos vero habentes Dæmonia & simul sanatos à Do-

mino refert S. Mattheus, sed ille de quo singularis est sermo, erat singulariter & præcipue devotus, atque in eo potissimum elucebat quid in animas efficeret ille animarum hostis qui sic in corpus deite viebat.

Et verò admirare attentius tantæ multitudinis Dæmonum, quanta est legio, demissam & exactam obedientiam. Statim enim atque iussu suæ exitæ à corporibus, illico exire omnes; neque etiam in porcos qui illic aderant intrare ausi sunt, nisi Domino permittente; ac denique impetu quodam facto velut in signum promptissimæ suæ obedientiæ præcipites inde in mare sese proripuerunt.

Non sic superbe! Non sic impudice obedis Christo! quoties enim & à quo tempore tibi iubet, Ne post concupiscentias tuas eas, & à voluntate tua avertaris? Quid tu propterea? Quoties, inquit, volui, & nolui? Certe hæc dæmonum obedientia, nostræ est condemnatio inobedientiæ. CONSIDERA vehementer, ut ait Propheta, Primò quidem quid sit alique in ab alio condemnari satis declarati & intelligitur, quando fit talis comparatio unius cum alio; ut ex facta comparatione, crimè unius aut culpa magis pateat & evidentius agnoscat. Sic Sapiens, Condemnat justus mortuus viros impios, & juvenis celeriter consummata, longam vitam iniusti. Sic Dominus: Pri, inquit, Ninivita surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia peccitentiam egerunt in predicatione Ionæ; & ecce plusquam Ionas hic, Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista

Ecclesi. 18. Matth. 23.

Jer. 2.

Sap. 4.

Matth. 12.

49.

b. 36.

20.

8.

27.

ista & condemnabit eam, quia venit à finibus terra ad respiciendam Salomonem. Et ecce plusquam Salomon hic. Actusque ibidem filij vestri iudices vestri erunt. Aliquam multi subditi & inferiores sic futuri sunt Superiorum Iudices?

II. PUNCTUM.

SED per obedientiam Dæmonum, evidentius innotescit crimen inobediencia nostra.

Quo enim minus in illo suo statu quàm nos in nostro possunt obedire, certè eò nostra inobediencia apparet gravior. Tria sunt autem quæ id indicant; primò sunt hostes Christi infensissimi, & Christus illis adversarius odiosissimus, ac certè durius est hostem suo velle obedire adversario quàm amicum amico vel Domino gratioso. *Quid nobis & tibi ESV Nazarene, venisti perdere nos? Deinde sunt obfuscatissimi in sua pravitate, & tamen cedunt imperanti Christo; id profectò arguit in homine non ita depravato majorè quàm dam pervicaciam. Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam facit malitiam suam. Nò est aqua frigida ex cisterna sicut ex fonte, qui est nativus aquæ locust; sic neque malitia in homine sicut in Dæmone.*

Marci 1.

Ier. 6.

Apoc. 12.

Denique Dæmon nihil ex illa sua obedientia reportat meriti, nihilque premij; homines verò propositam habent æternam Beatitudinem celestesq; illas sedes unde expulsi sunt Dæmones; *Neg. locus inventus est eorum amplius in celo. Quis inde non videat quale utriusque status discrimen ad obediendum; & quàm proinde evidentius innotescat nostra inobediencia per illorum obedientiam? Adde auxilia, gratias, & cellustrationes, motus & infinita propemodum adjumenta quibus ad obediendum excitamur; & quibus omnino destituti sunt Dæmones. Unde præclare S. Anselmus dixisse dicitur: Diabolus persistit in malitia Deo reprobante, ego verò Deo revocante; ille obduratur ad punientem, ego ad blandientem; etsi uterq; contra Deum, ille contra non requirantem se, ego contra morientem pro me. Ecce cuse imaginem horrebam, aspicio in me horribiliorem.*

III. PUNCTUM.

Deut. 32.

QUAM ergo reddunt obedientiam Christo Dæmones, illa est nostra condemnatio inobediencia; cum tantò gravior appareat nostra inobediencia ex comparatione Dæmonum obedientia, quanto plura nos movere deberent ad obediendum quàm illos. Inimici nostri sunt iudices: aut certè gravissimi accusatores, & testes acerrimi. Sic in Apocalypsi, Dæmon dicitur Accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte. Sic S. Augustinus fulissimè inducit illum accusantem & provocantem Iudicè ad condemnationem nostram. *Æquissimè inquit. Iudex iudica. iudica meum esse qui xusus esse noluit; meus est, mecum damnandus est; Post renuntiationem ut quid invasisti pannos meos? Quid apud sum impudicitia faciebat cui ego renuntia verai? Quid intemperantia? Quid avaritia? Quid ira? Quid cetera mea? Postremò a quissimè fugientem à me, confugientem ad se postea cum meo quibus renuntia verat apprehendi, invasorem detinui; in ipsa quodammodo mea possessione à me apprehensus est; Quid in theatro faciebat renuntiator turpium voluptatum? Meum esse voluit, & mea concupivit. Iudica a quissimè quoniam quem tu non dedignatus est tanto pretio liberare, ipse mihi se postmodum voluit obligare. Poterintne os aperire is qui talis inventur ut iustè Diabolo addicatur? Videte quid agatur; Et quæ plura pergit.*

Apoc. 11.

Ad Catechum, Tomo 6.

Exod. 24.

Unde tandem illud concludendum ad seriã emendationem; *Omnia quæ locutus est Dominus faciemus, & erimus obedientes. Vide ut omnia, cum sit idem Dominus qui omnia jubet, sicque nisi omnibus iustis obedias, nec forte uni obedies. Non erit obedientia christiana sed politica; nam cum christiana obediat Christo Domino quia Dominus est, æquè obedit in uno atque in alio, quia æquè in uno est Dominus atque in alio. Aut si quis non æquè in uno obedit ac alio, non obedit ei quia est Dominus, sed quia sic sibi placet aut certè quia non displicet. Quia verba mea non audierunt, & legem meam projecerunt. Ier. 6. Ut quid mihi thus de saba afferit, & calamum suave olentem de terra longinqua? Holocautomata vestra non sunt accepta, & victimæ vestrae non placuerunt mihi. Quasi diceret, quia ex omnibus verbis meis, & ex omni lege mea, vos ea tantum facitis quæ vobis placent & non alia, neque illa quæ facitis mihi placent. Hoc certè est sapius expendendum.*

Vide in 1. parte, Die 4. Jan. & in Die Purificationis B. Virginis. In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 4. post Octav. Paschæ.

FERIA QUINTA.

DE SANATA MULIERE HÆMORRHOISSA.

Et mulier quæ erat in profusio sanguinis, annis duodecim, & fuerat multaperpessa à compluribus Medicis, & erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat. Marci 5.

VERITAS PRACTICA.

Iniquè multum agunt, qui tam multa agunt sanando corpori: tam pauca, servandæ animæ.

RATIO EST, Quia iniquè multum agunt, qui jus æquum seu æquitatem juria, in debitis persolvenda observandam, multum pervertunt.

Sed qui tam multa agunt sanando corpori, tam pauca servandæ animæ, jus æquum seu æquitatem juria in debitis persolvenda observandam multum pervertunt.

Ergo iniquè multum agunt: & corrigenda talis iniquitas.

I. PUNCTUM.

Math. 8.
Marci 5.
Luc. 8

HISTORIA hujus sanatæ mulieris fuffillimè describitur à tribus Evangelistis plurimamque præbet meditandi materiam, ex variis quibus insignitur circumstantiis. Tu si vacat, revolve aliquas; tum, quia eò nos ducit finis & scopus Hebdomadæ, in his diutius hære, quæ referuntur de cura & sollicitudine quam habuit mulier pro recuperanda valetudine. Vide ut complures consulit medicos, nullis parcat impensis, nullis laboribus, imò sua omnia erogat, & adeo non convalescit propterea quin deterius in dies habeat. Contemplare ut auditis miraculis quæ de Christo Domino divulgabantur, inquirat apud se tacita modum quo illum adæcat; cum enim lege prohiberetur propter lethalem morbum selem immiscere turbæ, quid faciat? Audebitne se prodere? Nonne inde probrose expelletur, & tanquam legis rea punietur? Sic ergo apud se statuit non palam apparere, nec aperta voce sanitate postulare, sicut alij infirmi precabantur; sed clancularium & occultum quendam accessum meditatatur qui à nullo deprehendi pos-

Haynesius Pars tertia.

si; Accessit, inquit Evangelista, retrò, & tetigit simbriam vestimenti ejus. Ascendit enim intra se, sitetigero tantum simbriam vestimenti ejus, salva ero. Et revera sic accidit, nam cõfessum siccat us est fons sanguinis ejus, & sensit corpore quia sanata esset à plaga. O quam mirus est artifex amor nostrus! quæ ingeniosa est cura sanandi corporis! Et quidem non est propterea inculpanda hæc mulier quæ ipse Dominus non fecit omnibus & laudavit; neque alioquin arguenda est moderata cura valetudinis & bene ordinatus corporis amor; sed cum tam multa fiant & tolerantur ab hominibus pro sanando corpore, tam pauca verò pro anima quæ longè gravioribus jacet in morbis & negligitur; merito id iniquum censeri debet & pluribus deplorari, ut remedium aliquod afferatur. Sic ergo est, Iniquè multum agunt, qui tam multa agunt sanando corpori: tam pauca servandæ animæ.

Ratio tam æqua est & evidens, quam ipsa æquitas quæ servari debet in debitis persolvendis. Sicut enim jus quoddam æquum est quod debita teneris persolvere, & cui plura debeas, plura restituas, quantum possis; ita planè iniquum est si debita non solvantur, cum solvi possint; & tanto magis apparet iniquitas, quanto magis pervertitur illius juris æquitas. Tanto magis autem pervertitur, quanto magis possis omnibus omnia reddere; & tamen malis minus egenti & cui minus debes, sua omnia & accumulata reddere, quam magis egenti & cui plura jure æquiori debes restituere, defraudesque Creditorem bona suorum parte.

Aperta est Protopolipsia seu acceptio personarum, quæ divino & humano jure prohibetur. Nulla erit distantia personarum, ait Dominus. Si personas accipitis, inquit S. Jacobus, peccatum operamini, redargueti à lege. Denique nihil commendatius quam ne quid iniquè fiat, Nolite iniquum aliquid facere in judicio, in regula, in pondere, in mensura. Siatera justa, & aqua sine pondere.

Deut. 1.

Isa. 2.

Levit. 19.

D d

Rcm

Rem metire ex teipso, nonne velles jus tuum tibi servari? Nonne velles tantū tibi reddi quantum debetur? Nonne de iniquitate debitoris ex postulares, si eum posset persolvere, non solveret? Nonne judicaretur posse, si quod tibi debet & negat, redderet alteri cui non debet? *Quid à vobis ipsis non iudicatis quod iustum est?* dicebat Dominus.

Lnc. 12.

II. PUNCTUM.

SED qui tam multa agunt sanando corpori, et pauca servanda anima, ius illud æquum seu æquitatem juris in persolvendis debitis multum pervertunt, & cui minus debent, plura reddunt: cui plura debent minus restitunt.

Sunt enim corpus & anima duo veluti Creditores quibus quod suū est, omni ex jure debemus. Corpori autem longè minus debemus quàm animæ, nam si de animæ salute ageretur, si de periculo, si de damno aliquo, si vel uno veniali peccato lædenda esset anima, corpus ipsum prius esset exponendum flammis quàm lædendæ animæ consensus dandus. *Quam enim dabis homo commutationem pro anima sua?* Et verò etiam minus est egens corpus quàm anima, Nam primò paucis contentum est corpus: *Habensis alimenta, & quibus tegamur, huic contentus sumus;* At verò animæ tam multa sunt necessaria quàm multa sunt debellanda desideria, *qua militant adversus illam.*

Matth. 16.

1. Tim. 6.

Deinde, Superiores ac divina ipsa providentia in se quodammodo susceperunt curam corporis reique necessariæ ad vitam sustentandam, veratque Christus ne de illa solliciti simus: è contrà quæ sunt animæ, curam omnem subinferamus oportet, nulla ut illi desit. *Custodite sollicitè animas vestras.*

Matth. 6.

1. Pet. 1.

Dout. 4.

Denique quando aliquid, quando vel ipsa vita deesset corpori, dum sua non desit animæ, quid tandem inde gravius, cum sit tandem moriturū corpus, atque ex statu animæ resurrecturum, si ve in vitam si ve in mortem sempiternam? Animæ autem status tanti nostra refert, quanta quanta est ipsa celestis & æterna Beatitudo! Nonne itaque anima plus est quàm esca? Ac proinde si plus de esca & de corpore solliciti simus quàm de anima, nonne pervertimus omnem juris æquitatem? Nonne plus redditur cui minus debetur? Nonne minus ei redditur cui plus & jure potiori debetur? Esto reddas quod debes corpori, esto id illi debeas quod ei solvis, at curam animæ non idem

Matth. 6.

pendis? *Est sapiens, anima sua sapiens, inquit Ecclesiasticus, q. d. hæc est nota veri & iusti sapientis, si quod sapit, conferat animæ suæ; nam quidquid aliud sapit, non rectè sapit.* Unde & idem appositè: *Fili in mansuetudine serva animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suū. Peccantem in animam suam quomodo justificabis? Es qui honorificabis exbonorantem animam suam?*

Ecc. 37.

Ibid. 10.

III. PUNCTUM.

INIQUE igitur multum agunt, qui tam multa sanando corpori agunt, tam pauca servanda anima; Quia quantum agunt contra æquitatem juris in persolvendis debitis observandi, tam inique agunt: multum autem agunt contra illam juris æquitatem quæ sic præscribit suum unicuique reddendum ut cui plura debes, plura reddas. Illi autem jure hoc violato, cui minus debet plura reddant, & minus reddant cui plus debent. *Utsiquo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis?* Nempe sicut in acceptione personarum jus fasque pervertitur, quod peccatores præferantur innocentibus, quia illi externa facie plus feriunt oculos, & movent animos: ita dum corpus præfertur animæ, secundum faciem iudicatur, & secundum eam faciem quæ peccatorum est, quatenus hinc omne peccatum oritur, quod corpus plusquam anima, & terrena plusquam spiritualia foventur. Hoc est videlicet iniquum de quo Sapiens: *Discedo ab iniquo, & deficiunt mala ab eis.* Id est, cave hanc iniquitatē qua corpus præ anima colitur, & cavebis omnia mala.

Ps. 84.

Ecc. 7.

Hæc est etiam iustitia de qua idem Sapiens, *Pro iustitia agonizare pro anima tua, & usque ad mortem, certa pro iustitia:* Q. d. etiam si pereat corpus, servanda est animæ quæ debetur iustitia, & licet in ea servanda sit labor & certamen, non est detestandum tale certamen pro tali causa. *Denique debitoras summe non carni, sed secundum carnem vivamus, Obsecro itaque, vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam, Deo placentem, rationabilis obsequium vestrum, PRIMAS apud nos caras qua prima habentur, obtineant, inquit S. Eucherius, summasque sibi sollicitudini partes, qua summa est vindicta: hæc nos occupet in presidium sui, jam non planè prima, sed sola omnia vincat, eo studio quo præcedit omnia.*

Ib. 4.

Rom. 8.

Ib. 13.

Ep. Par. ad Valer.

Vide in 4. part. Dom. 18. & 23. Videri etià posset de seculis 28. tertie partis de ordine vitæ & mortis. Ubi expressè agitur de iustitia, si qua est ad seipsum.

EE.

FERIA SEXTA. DE FILIA PRINCIPIS IAIRI RESSUSCITATA.

*Puella surge; & reversus est spiritus eius, & surrexit
continuo. Lucæ 8.*

VERITAS PRACTICA.

Quam Christo debet anima subjectionem,
debet ita in corpore reddere, ac
extra corpus.

RATIO EST, Quia quod a quod debet omnia Christo,
debet hoc a quod Christo reddere, quocumque in
statu sit.

Sed a quod debet Christo subjectionem, dum hic vi-
vit in corpore ac dum est extra corpus.

Ergo hanc ita debet in corpore, ac extra corpus.
subjectionem Christo reddere. Quod corid est
valde rarum.

I. PUNCTUM.

Matth. 9.
Marci 5.

ANTEQUAM sanaret Dominus mulie-
rem illam de qua in præcedenti medita-
tione actum est, venerat quidam princeps
Synagogæ, Jairus nomine, ipsum roga-
turus pro filia duodenni quæ in extremis erat;
cùmque annuisset Dominus atque in ipso itinere
hæmorrhoidiam curasset; ecce è domesticis Jairi
quidam accurrens dicit ei, *Quia mortua est filia tua
noli vexare illum.* IESVS autem audito hoc verbo,
respondit patri puella, noli timere, crado tantum &
salva erit. Et cum venisset domum, non permisit
intrare secum quemquam, nisi Petrum & Iacobum
& Ioannem, & Patram & Matrem puella. Flebāt
autem omnes & plangebant illam; at ille dixit, no-
lite flere, non est mortua puella, sed dormit. Et deri-
debant eum scientes quod mortua esset. Ipse autem
tenens manum ejus, clamavit dicens: *Puella surge.
Et reversus est spiritus eius & surrexit continuo.*

Luc. 8.

Hæc S. Lucas, quæ singula possent fructuose
considerari, sed postrema præcipue verba, quæ
promptissimam animæ in suum corpus revocatæ
obedientiam exhibent. Hoc enim mirum & con-
sideratione dignissimum quod cum animæ separa-
tæ à corporibus quocumque in loco & statu à
Christo Judice omnium, constituantur, sic ob-
sequentes sunt, ut non nisi ejus nutu moveantur

& tamen illæ ipsæ animæ dum conjunctæ sunt
suis corporibus, ita ipsi Christo repugnantes
sunt ut vix illi obsequantur. Quot enim sunt vi-
tia aut peccata cujuslibet hominis; tot sunt re-
pugnantis Christo animæ motus. Quod cum sit
valde inordinatum, contra statuitur hac utilissi-
ma & maxime practica veritate, *Quod quam
Christo debet anima subjectionem, debet ita in cor-
pore reddere ac extra corpus.*

Ratio est tam facilis & evidens ut vix aliis no-
toribus terminis declarari possit. Quid enim no-
tius & manifestius quàm si plura diversi generis
cupiam ex æquo debeas, sic etiam ex æquo te-
nearis omnia reddere quantum in tua situm erit
potestate? Cur enim unum reddas & non aliud,
cum istud aliud perinde debeas ac illud unum? Si
cota ratio est cur illud reddas quia debes; cur non
aliud similiter reddas, cum hæc eadem in ista ratio
quia debes? *Reddite omnibus debita,* inquit Apo-
stolus, *Cui tributum, tributum; cui velligal, ve-* Rom. 13.
ligal; cui timorem, timorem: cui honorem, hono-
rem. Nec dicas te tam multa Christo debere ut
his omnibus exolvendis par nunquã futurus sis;
nam quæ potes saltem debes exolvere, & nihil à
te exigitur, quod non possis cum gratia. *Vnicuique* 1. Cor. 3.
sicut Dominus dedit.

II. PUNCTUM.

SED a quod anima debet Christo subjectionem
& obedientiam dum hic vivit in corpore, ac
dum est extra corpus.

Cur enim debet extra corpus nisi quia Domi-
nus est, nisi quia Redemptor est, nisi quia Judex
est, aut quidquid tandem dicas quo anima exuta
corpore obligetur se Christo subicere; nonne
hoc totum dici potest & debet quando est induta
suum mortale corpus? Nonne tùm æquè Chri-
stus est ejus Dominus, ejus Redemptor, ejusque
Judex? Nonne idcirco expresse dictum ab Apo-
stolo, *Quod nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi* Rom. 14.
*moritur: si ve enim vivimus, Domino vivimus:
sive morimur, Domino morimur.* Unde & conclu-
dit

D d z

dit, *Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus*. Quasi aperte diceret, sicut perinde Domini sumus sive vivimus, sive morimur; sic perinde debemus illi tanquam Domino nostram subjectionem & obedientiam, dum vivimus, atque dum mortui sumus. Quod & confirmat sic consequenter pergens: *In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, ut & mortuorum & vivorum dominetur*. Id est, hoc ex a quo promeruit Christus ut omnium pariter dominetur sive illi sint viventes, sive mortui: nec minus illi debent qui vivunt quam qui mortui sunt. Sic & 3. Joannes, *Omniem inquit, creaturam qua in celo est, & super terram, & sub terra, & qua sunt in mari, & qua in eo omnes audi vi dicentes: Sedens in throno, & Agnos, benedictio & honor & gloria, & potestas in secula seculorum*. Nempe agnoscunt omnes tam viventes quam mortui se debere honorem & obsequium Deo ac Domino suo Christo. Audere sine tu id negare debitum?

Apor. 5.

Pf. 61.

Exod. 10.

III. PUNCTUM.

QUA Migitur Christo debes anima subjectionem, debet ita in corpore reddere, atque extra corpus: Nā debet æque reddere quod æque debet: æque autem hanc subjectionē debet dum est in corpore, & non illam igitur æque reddat? Nonne Deo subjecta erit anima mea, nam & ipse Deus, salutaris meus, susceptorem meum. *VSQUEVO non vis subire mihi?* An quia dum est in corpore anima, libertatem habet resistendi Christo, quam

non habet dum est extra corpus? Itane verò libera est anima ut libertate abutatur? Nunquamne se Christo nisi coacta, aut ex necessitate subiciet? Nunquamne libere, nunquamne volens lubenter Christo se suo totam tradet? Quando nam verò sic libere lubenterque se dabit nisi dum vivit in corpore, nisi dum sua ponitur libertate? Tantū ergo abest ut quia modò libera est anima, modò non se debet subicere, quin potius quia modò libera est, modò id debet, ut, quod est in subiectione pretiosius, nempe libertas, non subtrahatur, siatque subiectio libera, voluntaria, læta & accepta, *Non extrisistis aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus.*

2. Cor. 9.

Luc. 19.

Pf. 62.

Alioquin certe expavendum illud Christi decretum: *Veruntamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me*. De solis viventibus loquitur, nā nullus mortuorum illi repugnat. Sic autē propterea de viventibus loquitur quia noluerunt, quia libertate abusi sunt, quia cum possent obedire vel resistere, maluerunt resistere quam obedire. Quod autem de his loquitur, tremendum planè est, nempe ut in sua rebellionē moriantur, non respiciant, non convertantur, sed sicut in Christo non vixerunt, ita nec in illo moriantur, O deplorandum vitæ & mortis statum! *Veruntamen Deo subjecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea*. Si quid propterea patiendum est ut te illi subicias, dabit tibi quod possis.

Vide in 2. parte, Fer. 3. Hebdom. Quinquagesima. In 4. parte, Sabbato Hebdom. 15.

S A B B A T O.

DE DVOBVS COECIS A CHRISTO DOMINO ILLUMINATIS

Secuti sunt eum duo cæci clamantes. Matth. 9.

VERITAS PRACTICA.

Quæ magis est oculata concupiscentia, magis est cæca.

RATIO EST, Quia quæ magis est oculata concupiscentia, magis se melius videt & sequitur quæ sunt corrupti mundi & depravata nature. Sed salu concupiscentia magis est cæca, ut quæ minus videat quæ sunt gratia & rationi. Ergo quæ magis est oculata concupiscentia, magis est cæca; proinde illi est magis præcipiendum.

I. PUNCTUM.

TRANSEVNTÈ inde IESV secuti sunt eum duo cæci clamantes & dicentes, *miserere nostri, fili David. Cum autē venisset domum accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis iesus creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei, utique Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens, secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum & comminatus est illu Iesus, dicens, videte ne quis sciat. Illi autē exeuntes diffama verunt eum in tota terra illa. Id est divulgaverunt, quia non erat præceptum.*

ceptum, sed mysterium, ut ajunt interpretes, nempe ad exemplum humilitatis, quantum in nobis est, optemus potius nostra praeclare facta esse secreta quam evulgata. Quod si aliquando Christus permisisse aut etiam iussit ut quae fecerat enarrarentur, hanc adhibebat cautionem, ut Deo referretur Gloria. Redi in domum tuam, inquit, & narra quanta tibi fecit Deus.

Quae & alia huius miraculi propria postquam tantisper ad fructum expendis, contemplare attentius ad fructuosissimam praxim, quam sit oculata simul & caeca concupiscentia; quamque eo magis sit caeca quam oculata.

Ratio ex illis est quas semini familes ait Seneca, Quod quamvis sit exiguum, cum occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur. Idem facit ratio, non late patet si aspicias, in opere crescit & pauca sunt quae dicuntur, sed ista anima bene excipit, & conualescunt & exurgunt. Eadem est inquam praecceptorum conditio qua seminam, multum efficitur: et si angusta sunt tantum, ut dixi, idonea mens rapiat illa & in se trahat, multa invicem & ipsa generabit, & plus reddat quam accepit.

Hoc ipsum sanctus Bernardus aliter exprimens, Fortis, inquit, mulier Sapientia misit manam ad eolum, & digiti eius apprehenderunt fissum. Novit enim modicam lanam vel linum in longum producere filum, atque in tela extendere latitudinem.

Sic ratio veritatis propositae paucis multa complectitur quae cuique facile est in longiora protrahere. Primum quidem quid vulgatus & quid fufius ad omne dicendi genus, quam quod prima propositione praemittitur, eam esse magis oculatam concupiscentiam quae melius videt quae sunt depravata in mundo & in carne? Hi sunt scilicet Sapientes huius saeculi, Sapientes ut faciant mala. Quorum Sapientia non est desussum descendens, sed terrena, animalis, diabolica; In quibus sancti Jacobi verbis triplex illa concupiscentia quae a sancto Joanne describitur, potest intelligi, Concupiscentia oculorum eadem scilicet est quae terrena & oculatos in terrenis bonis comparandis suos facit. Oculos suos statuerunt declinare in terram. CONCUPISCENTIA Carnis, Ipsa est quae animalis dicitur & in exquisitis delicis procurandis acutè perspicit & oculos habet per res varias fornicantes. SPPERBIA denique vita, diabolica est Sapiaentia qua ipse Diabobus excellit in suam perniciem, & qua primos nostros patentes ut deciperet, Aperiuntur, inquit

oculi vestri, & eritis sicut Dij, scientes bonum & malum. Hi sunt elati & sublimes oculi, ut despiciant quidquid infra se vident, & æmulentur atque ambiant quid supra se conspiciunt eminentius.

O quam praeclare Sapiens Dominus Pater, & Ecclesi. 23. Deus vita mea, ne derelinquas me in cogitatione illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne desiderium a vertice à me. Anser à me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentia ne apprehendant me, & anima irra vorentis & infruuta ne trahas me.

VII. PUNCTUM.

SED talis concupiscentia magis est caeca, ut quae minus videt quae sunt gratia & rationis. Dubitari non potest quod si minus haec videt quae sunt magis videnda, quin sit magis caeca. Nam quis caecus nisi servus meus, ait Dominus, Id est, nisi qui proficetur se mihi servire, & non vult videre quae sunt mei servitij, dum per concupiscentiam suam pravā, nimis acutè videt quae sunt mundana & sensualia. Quod autem ij qui perspicaces sūt & in mundanis oculati negotijs, minus videant quae sunt divina & spiritualia, sic aperit Scriptura utriusque Testamenti, Videntes, inquit, videbitis, & non videbitis. Id est, quo tempore terrena magis videtis, minus caelestia videbitis, Quid brevius simul & clarius.

III. PUNCTUM.

Quae est ergo magis oculata concupiscentia, magis est caeca. Quia illis ipsis rebus mundanis quibus exercitatos habet oculos excecatur velut offusa quadam caligine, quae vel naturaliter vel supernaturaliter, vel etiam artificialiter obvenire potest. Primum quidem naturaliter, quatenus animalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere quia spiritualiter examinatur. Quali diceret Apostolus, cum ratio & regula dignoscendi res spirituales sit ab illa longè diversa quae res mundanae & sensuales tractantur, hinc sit naturaliter ut qui in his mundi & sensuum rebus peritiores sunt, sine impetiores in spiritualibus: non modo quia in istis non sunt exercitati, sed quia in aliis oppositis sunt valde versati, à quibus desumunt principia iudicandi de rebus etiam opposita. Palpavimus sicut caeci parietem, & absque oculo attritantes impingimus in murum quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui, Sic illi apud Prophetam.

Luc. 8.

Ep. 38.

Serm. 15. in Cant. ex 31 Prov.

Ier. 4.

Iac. 3. Ionn. 2.

Pf. 16. Num. 15.

Gen. 3.

Is. 42.

Is. 6.

Maith. 13.

1. Cor. 2.

Is. 59.

Dent. 28.

Secundò id contingit supernaturaliter, recedente scilicet divino lumine, quo qui privantur quid nisi cœci & caliginosi sunt? *Percutiet te Dominus amentia & cœcitate à furore mentis ut palpes in meridiem sicut palpare solet cœcum in tenebris, & non dirigas vias tuas.*

2. Cor. 4.

Tertiò denique fraude & artificio Dæmonis qui quos magis possidet magis excœcat, ne videant miserandum suum statum & emergant. *In quibus, inquit Apostolus, Deus hujus sæculi excœcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio Evangelij gloria Domini qui est imago Dei. Idcirco enim dicitur Dæmon Deus hujus sæculi, quod sic amatores sæculi possideat ut ab eis*

colatur velut Deus, sicque illos dementet & excœcet ne videant aut intelligant quem colunt Deum, *Tenebris obscuratum habentis intellectum, alienari à vita Dei, per ignorantiam qua est in illis propter cœcitate cordis ipsorum. Quasi diceret cum ad videndum, opus sit lumine & facultate videndi neutrum illi habent, nam & versantur in tenebris, & cœci sunt.*

Potestne miserius aliquid fingi? Et tamen quàm multi ambiunt & sectantur illam oculatam concupiscentiam qua mundo apparent Sapientiores: *Et nesciunt quam sint cœci & nudi & miseri & miserabiles. Collyrio inungo oculos tuos ut videas. Vide passim Verbo, Concupiscentia.*

DOMINICA DECIMA,
POST PENTECOSTEN.
DE PHARIZÆO ET PUBLICANO.
Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus Pharizæus,
& alter Publicanus.

VERITAS PRACTICA.

Omnes insipientes & infœlices supra modum,
Superbi Sapient. 15.

IN TEXTV Libri Sapientie sic legitur, *omnes enim insipientes & infœlices supra modum anima superbi, Id est, supra quam naturaliter fieri solet; seu clarius ex lectione complutentensi, ubi habetur anima sua, sic tota potest reddi sententia: omnes superbi magis sunt suo vitio insipientes & infœlices quam si naturali defectu tales essent; & hoc pronuntiat literali sensu de inimicis populi Dei; accommodatio autem & morali, de superbis omnibus, & ijs præsertim qui sua ventitantes ut Pharizæus, inde laudem venantur. Vox verò anima quia paulò erat obscurior; omitti potuit in exprimenda veritate practica, sine ulla ullius Scripturæ sensus injuria. Cur porro tales superbi dicantur & revera sint supra modum insipientes & infœlices.*

RATIO EST, *Quod qui sua meliora & solidiora bona commutant in levissima & nullius pretij, sunt insipientes & infœlices supra modum & supra morem communem. Sed tales superbi sua meliora & solidiora bona commutant in levissima, & nullius pretij.*

Ergo sunt supra modum insipientes & infœlices. Quod certe assensum cogitans potest esse opportunum ad cavendam superbiam.

I. PUNCTUM.

QUÆ in Evangelio hodierno exhibetur Parabola de superbo Pharizæo & humili Publicano, notior est quam ut hinc fufius enarretur. Et quia finis & scopus Parabolæ videtur eò spectare ut demonstraret, quàm sint stulti & miseri qui se alijs præferunt, & qui se sua superbia denudant bonis suis: idcirco visa est Sapientis sententia opportunè conjungi posse ad Christi Domini verba & mentem atque inde hæc proponi veritas quæ modò attentè consideretur: *Quod omnes insipientes & infœlices sunt supra modum, superbi, Emphaticam quandam habet illud supra modum; Et duo illa simul juncta insipientes & infœlices tam apta sunt ad superbiam quæ ex benefactis oritur retundendam, quàm aptè conveniunt illis superbis qui se suaque jaclitant. Quàm verò aptè conveniant, hæc suadet ratio. Quid enim insipientius & infœlicius quàm si multò labore bona tibi quædam compararis, tu vel illa nullo delectu prodigas, vel in leviores quædam & nullius pretij reculas ultrò commutes, & transferas? Vix talis insipientia reperitur inter homines, nimis sunt tenaces suorum bonorum: & quò be-*

na sunt solidiora & veriora, naturalis eorum amor ita mentem humanam occupat, ut vix ab eorum affectu & possessione divellatur. Unde recte supra modum ordinarium & supra communem agendi morem illi dicendi erunt insipientes qui se suis ita denudarunt bonis, ut tandem infeliciores inde evadant & miseriores, quando erant felices & beati si sua conservassent.

Matth. 33.

Audite me magnates, inquit Sapiens, & omnes populi, & Rectores Ecclesie, auribus percipite: Filio & mulieri fratri & amico non des potestatem super te in vita tua, & non dederis alij possessionem tuam, ne forte poeniteat te, & deprecetis pro illis. Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filij tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In die consummationis dierum vita tua & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Quasi diceret, si sapias ne te unquam bonis tuis exuas quamdiu his egres: aut si te his exuis, experieris tuo damno quam insipienter egeris.

1. Cor. 9.
Dmt. 25.

Mirum certe quod sic facer Author de bonis perituris fatagat, Nunquid de bobus cura est Deo? Nūquid de bonis illis caducus cura est illi? Oportet certe hic esse aliquid mysticum, & sicut quando de bobus lex facta est, non tam boves spectabat quam operarios evangelicos, ut ipse Apostolus interpretatur, sic quando de bonis illis temporalibus non dimittendis tanta in Scripturis habetur cautio, multo magis de spiritualibus intelligenda est. Adhuc & vos sine intellectu estis? SPIRITUALIS indicat omnia: & ipse à nemine indicatur. Id est, longè melius potest judicare de temporalibus, quam possit animalis judicare de spiritualibus.

Matth. 15.
1. Cor. 2.

II. PUNCTUM.

SED tales superbi suis se ultro bonis exuunt, sicut quidquid habent melius, commutant in res levissimas & nullius pretij.

Matth. 6.

Dum enim bonis suis operibus superbiunt & inflantur, nonne tūm eorum se fructu privant? Nonne tum recipiunt mercedem suam sicut dicebat Dominus, nonne tum potius se pœna dignos exhibent quam ullo præmio? Quid solidius, quam quod sibi in omnem æternitatem bonum comparaverant? Quid melius eo bono, quam quo boni efficiuntur? Quid contra levius est quam inanis jactantia aut popularis ille rumulus quem superbi consecrantur & cui promerendo sua benefacta omnia profundunt & transmutant? Ambulaverunt post vanitatem & vani facti sunt.

Mat. 2.

Sancti omnes Patres hoc vel uno maxime superbiam seu vanitatem exagitant quod nos nostris bonis expoliet. Sic præclarè S. Cyprianus: Jejunij vel virtutum sudoribus laus importuna se ingerit, & subtilissimis aculeis penetrans animam dum extollit, emollit, & pungit dum ungit; Virtutem in hypocrisis vertit, & simpliciter inchoata pervertit; quasi iinea, quod integrum erat, rodit & occupat, & sanctitatis fundamenta evellit & dissipat. Mens hoc veneno imbuta in miseris deliciatur, & occupata hac scabie, in ulceribus gloriatur. Religio fit supersticio, & succedit ei ambitio subornata; extincto spiritu, quatruidano cadaveri solum supersunt exuvia, Virtutis species exanimis, & simulacrum sanctitatis.

1. de Car.
din. Ch. 9.
per.

In Conf.
Mon. 11.

Sic sanctus Basilius: Fugiamus inanem gloriam, dulcem spiritualium operum spoliatricem; iunctum animarum nostrarum hostem, ineam virtutum, blandissimam bonorum nostrorum depradatricem, eandemque mellis illitu, fraudis sui veneni coloratricem, & mort. feri hominum mentibus poculi porrectricem. Quod opinor ea de causa facit ut vitio scilli avidius ingurgitent, nec ulla illius expleantur satieta. Dulce quid humana imperitis gloria est.

1. 34. Mor.
6. 18.

Sanctus quoque Gregorius: Alia vitia esse solummodo virtutis impediunt quibus ipsa destruantur, ut videlicet ira patientiam, libido continentiam expugnet; superbia autem nequaquam unita virtutis extinctione contenta, contra cuncta animæ membra se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus, corpus omne corrumpit, quasi tyrannus quidam, obsessam civitatem intercipit, & quod ditiorum quemque ceperit, eo in dominio durior exurgit, quia quo amplius res virtutis sine humilitate agitur, eo latius ista dominatur. Et post multa de damnosis eius effectibus sic pergit propius ad rem nostram: Sed tamen facilius ruina sequitur, quando apud se quisque impudenter exaltatur. Hinc enim scriptum est, ante ruinam exaltatur cor. Hinc per Danielē dicitur. In aula Babylonis deambulabat rex, responditque ait: nonne hac est Babilō magna quæ ego adificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, in gloria decoris mei? Sed hunc tumorem quæm conceita vindicta ira represerit, illico adjunxit dicens: Cū adhuc sermo esset in ore regis, vox de caelo ruit: tibi dicitur Nabuchodonozor rex regnū transiet à te, & ab hominibus te eicient, & cum bestiis ferisq; oris habitatio tua, fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te. Ecce quia tumor mentis usq; ad aperta verba se pro-

protulit, patientia iudicis protinus usque ad sententiam erupit, tantoque hunc distinctius percussit, quanto se eius superbia immoderatus erexit; & quia enumerando bona dixit in quibus sibi placuit enumerata mala in quibus feriretur, audiuit Nonne hoc est suis se bonis exuere, & non modo in res nullius pretij, ea permutare, sed in certam perniciem & damnum suum effundere?

III. PUNCTUM.

OMNES ergo insipientes & infelices supra modum sunt superbi, Quia se se suis private meritis, sic se suorum fructu laborum & operum defraudare pro levicula gloria non nisi valde & supra modum insipientis est atque infelicitis: nec vix in alio genere reperias hominem qui sic temerè & insanè res alicuius pretij patiat sibi perire, Vigilet utique, & non sineret perfodi domum suam. Unde aptè propheta, postquam superbo dixit, Superbia cordis tui extulit te; Et quæ plura prosequitur, tum hæc addit, si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo contempsisses? Nonne furati essent sufficientia tibi? Si vindicatores introissent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi? Quasi diceret, nonne lugeres tibi tua sic ab hostibus abripi? Et tamen non luges quæ à te aufert superbia? Quæcunque hostes rapiunt, terrena sunt, caduca sunt, neque sic omnia rapiunt quin aliquid domi vel in agro relinquunt: sed quæ aufert superbia, spiritualia sunt, æterna sunt, divina sunt, & sic omnia simul bona deprædatur, nihil planè ut superstit.

Luc. 12.
Abbas.

Ecclesi. 6.

Hom. 39.

Ps. 93.

Hinc etiam aptè monebat Sapiens: Non te extollas in cogitatione anima tua, velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquas velut lignum aridum in eremo. De hac superborum stultitia fufe Divus Chryllostomus: de illorum verò infelicitate prudenter sanctus Augustinus in Psalmos, ubi hos versus exponit, Redde retributionem superbis, & donec sodiatur peccatoris forvea. NAM & ille, inquit, peccator fuit Publicanus qui oculis eliserat in terram, & percutebat pedes suos in dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Sed quia superbus non erat, Deus autem reddet retributionem superbis: non illi, sed talibus sodiatur forvea donec reddat retributionem superbis. Ergo quod ait, sodiatur peccatori forvea, superbos intellige. Quis est superbus? Qui in confessione peccatorum penitentiam non agit ut sanari per humilitatem possit. Quis est superbus? Qui illa pauca quæ videtur habere bona,

sibi vult arrogare, & derogat misericordia Dei. Quis est superbus? Qui etiam si Deo tribuat bona quæ facit, insul. at tamen his qui illa non faciunt, & extollit se super illos. Nam & ille Pharisæus, Gratiarum tibi ago, inquit, non dixit ego facio, Et post multa de illo, quantum se extulit, cum dicit, quia non sum sicut Publicanus iste? ille superbus erat in bonis factis: iste humilis in malis factis. Videte fratres, magis placuit Deo humilitas in malis factis quam superbia in bonis factis: sic odit Deus superbos.

Nonne times hoc divinum odium? Cur non times ergo superbiam quæ illud provocat odium? Cur non ergo times humanas laudes quibus illa superbia provocatur? Noli extollere te in faciundo opere tuo. Ecclesi. 10.

Ponit contra superbiam, præsumptionem, jactantiam, & similes infelicitis huius insipientiæ fetus, hæc valere possunt pro varijs ad quos dirigentur: variandæ veritates.

Nulla te homo quantumvis gloriosa gloriaripotest.

Ad laudes nostras tremere potius convenit quàm exultare.

In 1. parte, Fer. 2. & 4. Hebdom. 2. Adventus.

Qui se existimat stare, videat ne cadat.

In 2. parte, Feria 6. Hebdom. Septuages.

Nimia firmitas, infirmitas.

In 2. parte, Fer. 2. Hebdom. Sexages.

Sicut vinum novum, sic novus honor maximè temperandus.

In 2. parte, Fer. 2. Hebd. 2. post Oct. Pascha, & nota pene Hebdomada.

Nisi te humilies in prosperis, prospera te humiliabunt.

In 3. parte, Dominica 4. post Pentecosten.

Qui suam justitiam facit ut videatur, maximam quæ fieri possit injustitiam, videtur facere.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 5. post Pentec.

Primæ petitioni dominicæ prima se opponit superbia; quod illa petit, hoc ista impetit.

In 3.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 6. post Pent.
 Quæ à Christo hauritur nostri cognitio,
 omnem in nobis exhaurit factum.

In 3. parte, 3. Hebdom. 11.
 Superbo maximè formidandum divini
 tribunal Judicij.
 Claritas quæ ab hominibus accipitur,
 mera est obscuritas.

Ne divina pereat fides, pereat po-
 gius humana gloria.

In 3. parte, Fer. 5. 6. & Sabbato Hebdom. 12.
 Nemo sui boni bonus Judex.

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 14.
 Si cum nostris vitiis nostræ virtutes
 comparentur, plus nostris vitiis in-
 honoratur Deus, quàm nostris
 virtutibus honoretur.

In 4. parte, Sabbato Hebdom. 19.

PLURA vide in 4. parte, Dominica 16. ad
 hæc eadem quæ recurunt Domini verba: *Om-
 ni qui se exaltat humiliabitur: & qui se humiliat
 exaltabitur.* Ubi quæ ad humilitatis commen-
 dationem faciunt, potissimum recensentur, qui-
 bus & hæc magis hic opportuna possunt ad-
 jun- gi veritates:

HAC HEBDOMADA, cum suos Christus Apostolos destinaret mittere in vicos & civitates
 evangelizandi gratia; per quàm aptis eos instruit documentis, ex quibus considerationes, & veri-
 tates eruentur non modò Missionariis accommodæ; sed & aliis quibuscunque personis, ut de suo
 conferant ad hoc divinum opus promovendum, & ad salutem proximi, quoquo modo procu-
 randam.

FERIA SECUNDA.

DE ORATIONE QVAM EXIGIT CHRISTVS
 DOMINVS VT MITTANTVR OPE-
 RARII IN MESSEM.

*Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis,
 ut mittat operarios in messem suam. Matth. 9.*

VERITAS PRACTICA.

Sic pium est orare Deum pro salute proximi, ut
 sit impium non orare.

RATIO EST, Quia impium est, denegare
Haynesius Pars tertia

Ne dicas, sufficiens mihi sum.
 Grande malum propria voluntas, quæ
 se in bono bene faciendo non
 sinit dirigi.

In 1. parte, Feria, 4. & 5. Hebdom. 3. post Epi-
 phan.

Humilitati tuendæ tutius est, vix de se
 loqui, quàm vel humiliter loqui
 In 2. parte, Sabbato Hebdom. 1. post Oâav.
 Pasche.

Charitas non quærendo sua, melius in-
 venit quàm si quæreret: tantò di-
 tior, quantò pauperior.

Si charitas cogitaret de aliis malum,
 malum de charitate cogitari
 posset.

In 2. parte, Fer. 2. & 4. Hebdom. 3. post Pas-
 cha.

Quæ autem ex Publicano pœnitente, ad pœ-
 nitentiæ partes contritionem & confessionem
 referti debent, vide passim in singulis partibus,
 ac præsertim in prima, in Adventu, Dominica
 4. Hebd. 3. post Epiphaniam. Item in 2. parte, Fe-
 ria 6. & Sabbato Hebdom. 1. in Quadrag. Nec
 non in proximè sequenti Hebdomada, ubi pro
 Missionibus de peccato, & de pœnitentia.

*alteri beneficium quod ei facile conferre possis, in
 ipsum gravè necessitate.*

*Sed nisi Deum ores pro salute proximi, denegas al-
 teri beneficium in ipsum gravè necessitate, quod
 ei facile conferre possis.*

*Ergo impium est non orare Deum pro salute proxi-
 mi.*

mi: ac proinde rogandus Dominus messis, non
mo d us mittat operarios in messem suam, sed ut
ipsi efficaciter operentur.

H. PUNCTUM.

ANTEQUAM de missione Aposto-
lorum ageret S. Evangelista, prae-
misit haec verba de Domino JESU. valde
obseruanda: *Exiit ubi ait: ESTS omnes
civitates & castella docens in synagogis eorum &
predicans Evangelium regni, & curans omnem
languorem, & omnem infirmitatem. Videns autem
urbem miseratus est eam, quia erant vexati & jate-
tes, sicut oves non habentes Pastorem. Tunc dicit:
Disputa, messis quidem multa, operarii autem
pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat ope-
rarios in messem suam.*

Obserua igitur & attentè considera ut ipse
Dominus suo exemplo missiones instituit; vide
quo zelo & ardore circumquaque fertur ad sal-
vandas animas! Qua commiseratione tangitur!
Quàm multa messis! Quàm pauci operarii!
Quàm jure merito à nobis exigat ut rogemus
Dominum messis! Quàm id justum & pium sit
nos eum orare vel ut mittat operarios in messem,
vel ut benedicat eorum operi, vel tandem quo
ipse novit modo, salutem proximorum provideat!
Quàm è contra impium, crudele, & barbarum,
non orare Deum pro salute proximi, Quod qui-
dem prae aliis considerandis videtur magis ex-
pendendum ad finem nobis propositum de ora-
do Deo. Licet enim consideratio pietatis quae
exercetur in tali oratione nos ad eam movere
possit, tamè quando solà consideratur virtus aut
opus bonum ex consilio tantum faciendum, non
ita solent omnes petimoveri ad agendum, quàm
quando proponitur vitium oppositum quod in-
curras nisi virtutem exerceas. Non est enim om-
nis actus virtutis ita imperatus, sicut omne vitium
est vitium: neque semper ex omissione virtutis
cujuslibet, sequitur vitium. At verò in hac prae-
senti materia verè dici potest, *Quod sic pium est o-
rare Deum pro salute proximi, ut sit impium non o-
rare;* Quam obrem id diligentius attendendum:
Ratio autem quae affertur haec est, quod si gra-
vi aliqua necessitate proximus tuus eget ope-
ra quam ei commode conferre possis, & absque
vilo tuo damno se detinere pro; neque tamen ei
conferas ullo modo, nihil subsidii, nihil auxilii
feras, nonne hoc impium, nec ita in ferum & bar-
barum judicetur ab omnibus? Nonne te ipsum

tui puderet in tanta immanitate animi? Nonne
te ipsum condemnaret? Nam si non esset gravis
necessitas, si beneficium quod postulat esset
difficile vel damnosum, si denique aliquid inde
incommodum timeretur, esset fortè quod excu-
sares; sed cum nihil horum occurrat, cum nihil
petatur nisi quod facile possis absque ulla pro-
tus vel commoditatum vel otii vel cuiuslibet rei
tuae auctura, & tamen nolis, certe id ita est impium
& crudele ut si quid Deo de tuis postea velles
offerre, id abominaretur & exhoreretur tanquam
odiosum & acerbum: Unde est illud sacri Pro-
verbii, *Hosia impiorum abominabilis.* Et hanc
praecipuam afferebat Deus causam, cur Judaeo-
rum sacrificia & jejunia non acceptaret, quia non
subveniebant oppresso, non judicabant pupillo, non
defendebant viduam, non liberabant captivos. Il-
ludque unum erit quod Christus Judex exagita-
bit acriter: *Quam diu non fecisti uni de minoribus
his, nec mihi fecisti.* Nonne hoc esset impium si-
negavisse Christo?

II. PUNCTUM.

SED nisi oves Deum pro salute proximi, denegat
si operam vel beneficium in sua gravi necessi-
tate quid ei facile conferre possis.

Tria sunt distinctè perpendenda. Primum,
quotquot in peccato mortali existunt, eos in gra-
vi esse necessitate; quàm vero multi sint an igno-
ras? Secundum est, nihil ad eorum subsidium a-
què valere atque orationem: *Manent tria haec,*
inquit S. Bernardus, *Verbum, Exemplum, Oratio,*
MAIOR AUTEM HIS EST ORATIO Tertium
denique nihil facilius, nullus hic labor,
nullae expensae, nullum detrimentum, imo quàm
plurimum inde proficies; Nam *beneficentia anima
sua, vir misericors,* inquit Sapiens; unde illud re-
stat quod nisi oves pro salute proximi, benefi-
cium ei deneges, in ipsius gravi necessitate, quod
ei facile ac commode etiam tuo conferre possis.
Nonne hoc est de quo Deus expostulans, *Non a-
scendisti,* inquit, *ex adverso, neque opposuisti murum
pro domo Israel, ut stare tu in proelio insidie Domini.*
Quasi diceret non adjuvisti orationibus vestris
populum quo tempore us maximè indigebat. *Ibid. 22.*
Et iurasti: *Et quis stetit de adversum qui interjone-
ret sepem.* Et staret oppositum contra me pro
terra, ne dissiparem eam, & non inveni.

Gravissima certe expo-
sulario!

HIPUN

III. PUNCTUM

SIC ergo plium est orare Deum pro salute proximi, *Sic sic impium non orare;* Cum sic videlicet de- negetur beneficium proximo in sua gravi ne- cessitate quod ei commode prestare possis & debeas. Nam si verum id est de aliqua necessita- te corporis, quanto id magis de anima, cum præcipue Deus & Christus Dominus id à nobis tantopere exigant; & plerumque in hoc nego- tio magis deferant orationi quam operi? *Orate pro invicem ut salvemini: multum enim vales de- precatio iusti assidua.* Unde & Apostolus, *Obse- cro ergo vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum & per charitatem sancti Spiritus, ut ad- iuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Itemque alibi: *adjuvantibus & vobis in oratio- ne pro nobis, Rursumque apertius, Vigilantes, in- quit, in omni instantia & obsecratione pro omni- bus sanctis, & pro me, ut detur mihi sermo in aper- tione ori mei cum fiducia, novum facere myste- rium Evangelij pro quo legatione fungor in cate- na, ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui.* Quod si in Apostolo, viro illo ad Evangelij prædicationem divinitus segregato, tantum prodesse posset oratio quantum ipse testatur,

quid de aliis Operariis longè inferioribus dicen- dum erit? Et ve id si tantæ est efficacia & neces- sitatis oratio, tu qui illam possis prestare com- modè, non prestabis? An laboranti Apostolo, & petenti iustum panis, denegares? En prope tibi & procul Apostolici viri laborantes in vinea & messe Domini, orationem tuam postulant, urgent, & ambiunt; tu obsurdesces? *Qui obtu- ras aurem ad clamorem pauperis, ipse clamabit & non exaudietur.* **OBSECRO** Domine, mite quem

Prov. 21.

Exod. 4.

*Miserere nostri Deus omnium, & respice nos. & ostende nobis lumen miserationum tuarum, & im- mitte timorem tuum super gentes, quæ non exqui- sierunt te: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu. Innova signa, & immuta mirabilia. Glorifica manuum & brachium dexterum. Suscita prædica- tiones quas locuti sunt in nomine tuo propheta prio- res. Vide reliqua Ecclesiastici, notato capite. Vi- deri & possunt quæcunque de zelo alibi vel de oratione habentur. Sed magis esset videndum quid abs te desideretur in hac parte: quàm te parùm tangat salus proximi, quàm paucas & frigidas propterea fundas preces: quid deinceps ferventius & efficacius? *Loquar in amaritudine animæ meæ.**

Ecclesi. 36.

Ier. 10.

FERIA TERTIA.

DE DISCRETIONE ADHIBENDA JUVANDO PROXIMO, ET SALUTI ANIMARUM. PROCURANDÆ;

Ad hæc Christi Domini Verba:

In viam gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intraveritis; sed potius ite ad oves quæ perierunt, domus Israel. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA

Non plus ultra.

SENSVS EST, Hanc esse discretionem adhi- bendam juvando proximo, ut præscripti tui effi- cij limites nunquam prætergrediari, neque magis ultra debitum audeas, quàm ne citra deficias.

RATIO EST, Quia in juvando proximus est spectandus ordo divina providentia.

Sed hic ordo æquè exigit, ut ne plus ultra excedas quàm ne citra deficias.

Ergo non plus ultra. Quod quousque se extendat, & quanta sit dignum cautione, diligenter in- dagandum.

I. PUNCTUM.

ET convocatis duodecim Discipulis suis, da- dit illis potestatem spirituum immundorum *Matth. 10.* ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Cumq; illos jam jam mis-

Et 2 surus

surus esset, praecepit eis dicens, In viam gentium ne abieritis & in civitates Samaritanorum ne intraveritis; sed potius ite ad oves quae perierunt domus Israel, Euntes autem praedicate, dicentes, quia appropinqua vit regnum Caelorum. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate. Et quae plura habentur: in quibus illud magis mirum quod veteri adin Gentes seu Infideles & Samaritanos. Ne videheet ut ait sanctus Hieronymus, *Isidai dicentis: se non recepisse Dominum, quod Apostolos ad gentes miserit;* Vel, sicut ait sanctus Hilarius, *Ve minor excusatio Iudaeis esset qui plus sedulitatis in admonitione senserunt, & ab eis repulsi Apostoli, ordine ad gentium vocationem transirent, sicut postea illi aperit significarunt; vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellit illud, & indignos vos iudicavit aeterna vita: ecce convertimur ad Gentes. Sic enim praecepit nobis Dominus.*

Act. 13.

Sicut ergo non minus peccassent Apostoli, si quo illis erat vetitum, attentassent, atque si non effecissent quod erat iustum; sic universim inde discimus discretionem hanc adhibendam esse juvando proximo & salutem animarum procurandam: ut ne ultra quod sibi est ordinatum quisquam magis audeat, quam merito timere debet ne citra debitum officij declinet & deficiat: sed suos intra fines accepti muneris se unusquisque contineat.

Ratio est tanto efficacior, quanto est generalius & certius principium cui innitur de divina providentia, cuius statutum ordinem hic praecipue spectandum monet & demonstrat. Spectandus quidem est ubique semper hic divinus ordo, sed illic praecipue observandus ubi magis elucet; elucet vero praecipue in negotiatione salutis alienae, quae tam pene varia est & diversa quam sunt diversi homines quorum salutem negotieris. Tametsi enim Deus vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire: Non tamen eodem tempore, non iisdem modis & mediis, non per eadem personas & gratias; sed tanta est non modo diversitas, verum & inaequalitas gratiarum; ut licet omnes homines sint dilecti, alij tamen praeter alios electi dicantur ad gratiam & gloriam, secundum beneplacitum & propositum eius qui operatur omnia, secundum consilium voluntatis suae, ut ait Apostolus. *Pascuntur agri iuxta ordinem suum, & praecinebat Aias, & Pastor ipse de suis ovibus, Cognosco meas, inquit, & cognoscunt me mea, VOS non eratis qui non estis ex ovibus meis, oves mea vocem meam audiunt, & ego cognosco eas & sequuntur*

1. Tim. 2.

Ephes. 1.

1s. 5.

1sai. 40.

me, & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum.

Sed quanam illae sunt oves? Quanam illa vox Christi quam audiunt, quandonam & per quos auditur? Cur incivitate Corozain, cur in Betfai-dai, vel in Capharnaum praedicatur à Domino; & nullus est praedicationis fructus: In Tyroac Sidone non praedicatur, ubi fructus extitisset? Quid quod Paulus & Silas, *veniti sumus à Spiritu sancto loqui verbum Dei in Asia; & cum tentarent ire in Bithyniam, non permisit eos Spiritus IESU, sed in Macedoniam potius transire voluit?*

Matth. 11.

Act. 16.

Secreta sunt, Mysteria sunt, Sacramenta sunt, interno mentis cultu potius adoranda, quam ulla rationis indagine pervestiganda. Satis id nobis sit scire, quod sapienter observat Estius in suis commentarijs ad verba Christi, *Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes, DEVM non sollem esse Authorem actionis si ve effectus qui ex praedicatione provenit, sed & omnium mediatorum, & actionum intermediarum quibuscumque voluerit uti, seu quaecumque voluerit adhibere: cur autem illas potius quam alias, aut cur illic & non alibi, hoc unum cum Apostolo respondendum est: O altitudo divinarum Sapientiae & scientiae Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius! Et investigabiles viae eius! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?*

Matth. 11.

Rom. 11.

II. PUNCTUM.

SED divinus & arcanus hic ordo aequè exigit ut sine plus ultra excedas, quam ne citra deficias.

Nam cum divinae gratiae, quae ad juvandum proximum sunt necessariae, non distinguantur ab illo quem statum Deus ordine quid facies si ultra ordinem perrexeris? Quid facies sine divina gratia? Quid facies sine illo qui dixit, *Sine me nihil potestis facere? CVR transgredimini verbum Domini quod vobis non cadet in prosperum? Nolite ascendere, dicebat Moses ijs qui cum defecissent citra debitum officij, volebant ultra progredi; Nolite, inquit, ascendere, non enim est Dominus vobiscum, ne corrumpatur coram inimico vestro. Sic erat divina lege cautum: Propheta qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quae ergo non praecipiet, interficietur. Sic ipse Deus saepissime contra tales invehitur: Non misit eam & ipse curabant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant. Quod quam sit noxium, apparuit in illis sacerdotibus, qui sicut Machabaei militare voluerunt, cum sicut illi ad militiam non essent à Deo destinati. Et fugati sunt, inquit Machab. 5. Scriptura, existimantes se fortiter facturos, ipsi autem*

Joan. 15.

Num. 14.

Deut. 18.

1er. 23.

Mach. 5.

autem

autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israel In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in praelium. Hoc erat ultra progredi; hoc erat aequè contra Divinum peccare ordinem, quàm si Machabei Divinitus ordinati ad praeliandum, non essent praeliati.

Ecc1.7.

Hinc aptè Sapiens, Noli esse iustus multum, id est nimis, neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupesceas. Quod fusè Apostolus prosequitur, ut iam alibi est declaratum. Dico enim per gratiam qua data est mihi, omnibus qui sunt inter vos; non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatè; Et unicuique, sicut Deus divisit mensuram fidei, Si- cut enim in uno corpore multa mēbra habemus, omnia autem mēbra non eundem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem aliter alterius mēbra. Habentes autē donationes secundum gratiam, qua data est nobis, differentes.

Rom.12.

Quod & in alio loco repetens, sic aptè ad rem nostram. Si totum corpus d. vultus, ubi auditus? Si totus auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deum mēbra, unumquodq; eorum in corpore, sicut voluit, quod si essent omnia unum mēbrum, ubi corpus? Q. d. sicut praelarius ille ordo quem Deus in humano corpore posuit perverteretur, si quod eius mēbrum alterius mēbrum munus obiret; ita planè si quis in mystico Christi corpore, quod est Ecclesia, si quis plusquam debet, velit operari confundet ordinem & confunderetur. Quod & e-

1. Cor. 12.

gregiè S. Gregorius, ut in prima parte, est observatum, unde quæ hic defunt potes repetere, & fess. Pontif. quæ illic desiderantur, possunt hinc suppleri. Quid sancta, inquit, Ecclesia nisi superni sui capiti corpus est, in qua alius alta videndo, oculus; alius recta operando manus; alius ad adjuncta discurrendo, pes; alius præceptorum vocem intelligendo, auris; alius malorum fœtorum, bonorumq; fragrantiam discernendo, naris est. Quia corporalium more mēbrorum, dum vicissim sibi accepta officia impendunt, unum de semetipsis omnibus corpus reddunt. Et post pauca; Sed cum miro consilio Auctor & dispositor nostræ huic illa largitur qua alij denegat: alij hæc denegat qua illi largitur, mensuras sibi positas egredi nititur, qui quis possit plusquam accepit, conatur: ut fortasse is cui tantum modo datum est præceptorum occulta differere, tentet etiam miracula ceruicere: aut is quem superna virtutis donum ad sola miracula roborat, etiam divina legum pandere seculta contendat. IN PRÆCIPITIO enim pedem porrigit, qui mensurarum suarum limite non attendit. Et plerumq; amittit & quod poterat, qui

In Com-

muni Con-

fess. Pontif.

l. 28. Mor.

6. 11.

15.

14.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

audacter ea ad qua peringere non valet, arripere festinat. Nam & mēbrorum nostrorum tunc bene ministerii utimur, cum sua eum officia distinctè servamus. Lucem quippe oculis cernimus: vocem verò auribus audimus. Si qui autem mutato ordine voci oculos, luci aures accommodet, huic incassum utraq; patent. Et quæ ibi fusius presequitur.

Satis hinc aperta propositio: & satis apertum est quàm multa molietur ambitio in animis nostris, quæ nos ulterius promoveant contra hunc divinum ordinem. Cur elevamini super populum Domini? DE IECISTI eos dum alleluantur.

Num. 16.

Ps 72.

III. PUNCTUM.

NE plus ergo ultra, Ne plus ultra audeamus in juvandis proximis, quàm ne citrà debitum deficiamus; quia hinc maxime spectandus ordo divinæ providentiæ, qui æquè violatur si plusquam disponat audeas, atq; si minus agas quàm statuat, Recupera proximum, inquit Sapiens, secundum virtutem tuam, & attende ne incidas. Incides scilicet si plus attentens quàm virtus tua vel officium tuum patiaris.

Ecc1.29.

Legistine aliquando apud Jobum, quid turgidus & insolens Eliu de se prædicet? Ploravit, inquit sum sermonibus, & coarctat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi musti absq; spiraculo, quod lagunculas non vas dirumpit. Loquar & respirabo paululum; aperiam labia mea, & respondebo. Sic se juniores quidam non vocari temerè ingerunt ad concionandū: quibus & illud Psalmi conveniat: Subito sagittabunt eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Job. 32.

Ps 63.

Sed quàm pavendum illud quod in actis Apostolorum narratur; Tentaverunt quidam invocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini IESU, dicentes: adjuro vos per Iesum quem Paulus predicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESUM novi, & Paulum scio: vos autem qui estis! Et insiliens in eos homo in quo erat Daemonium pessimum, & dominatus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa. Hoc illis scilicet accidit ut qui à Spiritu S. regi ordinatè nolunt: à malo in ordinatè rapiantur: & malè pereant. Prudèntia tua pone modum. Rationabile sit semper obsequium tuum. Altiora ne qua steteris: sed qua precepit tibi Deus, illa cogita semper. NEC infra, ut ait S. Gregorius, minima negligens desistas, nec ultra, maxima superbiens tendas: nec minus coneris explere quàm sufficit, nec plus arripias quàm accepisti: ne aut ad mensuram

Act. 19.

Pr. 23.

Rom. 12.

Ecc1. 3.

l. 38. Mor.

c. 11.

Suram quam debes, non pervenias: aut eandem mensuram delevens, extra limitem cadas. Angusta quippe porta est que ducit ad vitam: & ille hanc ingreditur qui in cunctis qua agit, discretionis subtilitate, propter hanc felicitate coarctatur. Nam qui per voluntate proprias securamento se dilatat, an-

guste sibi porta aditum damnat. Quid restat quam illud Christi probum: Vos non intratis, nec introeuntes sinu intrare. Adverte diligenter: & noli altum sapere.

Wid. in x. parte, die 31 Decembris, Et in Comuni Confessorum Pontificum.

FERIA QVARTA. DE PACE PROCVRANDA CUM SALUTE.

Intrantes in domum, salutate eam, dicentes: Pax huic domui. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Pax in pugna.

RATIO EST, Quia pax est in subordinatione partium.

Sed ista subordinatio non fit nisi pugnando.

Ergo pax in pugna: quod tamen pauci capiunt.

I. PUNCTUM.

DIVINÆ Sapientie divina hæc fuit adinventio, ut cum salute proximi promovenda, jungeret pacem. Cum enim negotium salutis sit valde asperum & difficile, non poterat illa cōdit. asperitas suaviori condimento quam pacis, quæ ab omnibus univertim amatur & colitur. Tantum est pacis bonum, inquit S. Augustinus, ut etiam in rebus terrenis atq. mortalibus, nihil solet gratius audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremo possit melius inveniri.

19. de Civ. Dei. 121.

Cum verò multiplex sit genus pacis, totum illud in pugna consistit. Quod certè mirum, cum potius pax ita videatur repugnare pugnae ut si sit pugna, tum pax desit, si pax adsit, desit pugna. Quamobrem eò diligentius revolvenda est veritas quò magis involuta videtur.

Sic autem apertissimè & brevissimè declaratur: pax est subordinatio partium, quod discrete S. Augustinus exponit de omni genere pacis. Pax inquit, est tranquillitas ordinis: pax corporu, est ordinata temperatura partium. Pax autem irrationaliu, ordinata requies appetitionum. Pax animæ rationalis, ordinata cognitionis actio, q. consensio. Pax corporis & animæ, ordinata vita & salus animantis. Pax hominis mortaliu & Dei immortalis,

Ibid. 13.

ordinata in fide, sub aeterna lege obedientia. Pax hominum, ordinata concordia. Pax domus, ordinata imperandi atq. obediendi concordia cohabitantis. Pax civitatis, ordinata imperandi atq. obediendæ concordia civium. Pax celestis civitatis, ordinatissima & concordatissima societas fruendi Dei, & invicem in Deo.

De hac postrema pace non est hic quæstio, sed de aliis speciebus quæ ad triplex tantum genus referri possunt. Nempe cum Deo; Pacem habeamus cum proximo; Pacem habete inter vos. Ac deniq. nobiscum: Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo IESU. De qua triplici pace sic aptè & breviter S. Bernardus, Quia tentatio est vita hominū super terram, meritò in terra hominū, non gloria sed pax est querenda: Pax cum Deo, Pax cum proximo, Pax cum seipso. Nonne tu verò gloriam magis quam pacem quæris? Quid est quod sæpius tecum & cum proximo turba: pacem, nisi quod quæris gloriam? Itane verò hanc præfers paci? Nil tam adversum veræ paci quam vana gloria, nam cum pax sit in illa subordinatione partium quæ supra descripta est, nil aliud agit gloria quam rectum invertere ordinem. Superbia cordis tui extulit te, habitantem in seipsum petrarum, exaltantem se- lium tuum.

Rom. 5.

Marci 9.

Prov. 4.

Ser. 5. in Feslo omn. Sanct.

Abdim.

II. PUNCTUM.

AT verò ista subordinatio seu ordinatissima subiectio partium, in qua triplex illa pax sita est, non fit nisi pugnando.

Cum enim semper naturalis sit repugnantia nostræ appetitus cum ratione nostra, & rationis nostræ cum rationibus proximi atq. ipsius etiā Dei

Dei ordinantis quæ nobis difficilia intellectu, & dura operatu videntur, nunquam subijciuntur appetitus rationi aut ratio Deo nisi valide cum gratia expugnentur. Nunquam verò ita expugnantur, ut non sit semper aut sæpe contra pugnantium; neque enim naturalem difficultatem omnino tollit gratia; sed nos iuvat & confortat ut pugnemus & vincamus. Quis enim neget Apostolum omni abundasse gratia? Quis autem nesciat quantum simul difficultatem & repugnantiam sentierit, cum ipse apertè dicit: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, & captivanti me in lege peccati qua est in membris meis.* Infelix ego homo, qui melius abis de corpore mortui huius! Gratia Desideri IESVM Christum Dominum nostrum. Non quidem ut non sentiat legem illam membrorum repugnantem, neque ut non contra pugnet, sed potius ut pugnam illam generosè suscipiat & gloriose perficiat. Sic enim ille alibi: *Ego igitur sic curro non quasi: nisi: etiam sic pugno non quasi aërem verberans; sed: ita castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne forte cum alii prædicaverim, ipse reprobus efficiar.*

Rom. 7.

1 Cor. 9.

Coloss. 3.

1 de Cor.

sit in te repugnans quod non domes, dominatur tui, nec satis pugnans: *Cessaverunt fortes in Israel & qui verunt; quiete scilicet vitiosa & probiosa.*

1 ad. 5.

III. PUNCTUM.

SIC Pax ergo in pugna, quatenus ad habendam pacem cum Deo, cum proximo, & nobiscum subijcienda est concupiscentia rationi & ratio gratiæ: neque perfecte possit illa subijci fieri nisi expugnetur inferius quod superiori resistit, & tandem expugnetur, quamdiu resistit. Nā si resistens non expugnetur ut prævaleret, & non esset vera pax, non esset tranquillitas ordinis, non esset interior subordinata superiori: *Non est pax impiis dicit Dominus Deus.*

1 s. 57.

Atque hinc tria dices ad præxim Primum quod licet pacis bonum sit tam eximium, ut ex S. Augustino & ex ipso sensu percipitur, præcitantem illud habent, quibus pauci secum pugnant; *Viam pacis non cognoverunt, non est timor Dei ante oculos eorum.* Secundum est, quod si quem doces pacem, doce illam pugnam sine qua nulla pax: doce pugandi modum suavem & fortem Christo confixi sumus cruce. Tertium, ut efficacius docere & præsuadere possis, tu ipse tecum sic pugna ut, quantum fieri potest, pacem habeas cum omnibus, pacem sinceram & solidam. Christi compage firmatam. *Et pax Christi exultet in cordibus vestris, & manserit, id est, triumphet, palmam & præmium ferat in pugna.* Quasi diceret, multa quidem occurrent quæ impediunt ad hanc pugnam, sed bonum pacis prævaleat omnibus illis occurrentibus; & ad illud obtinendum bene possis pugnae laborare, non modo quia bonum hoc præstat cæteris temporalibus bonis quæ ab hac pugna nos revocant; sed quia bonum est ipsius Dei cuius in animis nostris locus tantum in pace factus est.

P. 13.

Gal. 2.

Col. 3.

P. 75.

Vide in 1 parte, Die 9 Jan. & passim Verbo Pax, Libertas.

FERIA

FERIA QUINTA.
DE SIMPLICITATE IVNGENDA
PRUDENTIÆ.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum: estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

In spirituali pugna fortior est ovis lupo.

SENSVS ET RATIO EST, Quod in spirituali pugna quam habemus incundam cum vitiosis & vitiosis, tunc fortiores erimus & superiores, si Christo Duce pugnamus.

Sed si oves fuerimus, si ovium mansuetudinem imitemur potius quam ferocitatem luporum: tunc Christo Duce pugnabimus, nec aliter.

Ergo & tunc apparebit quod in spirituali pugna fortior est ovis lupo, & columba miluo. Quamobrem hac induenda est armatura mansuetudinis & simplicitatis, pugnando contra lupos, contra mundanos & contra quoslibet vitiosos.

I. PUNCTUM.

CUM negotium salutis æternæ sit divinū potius quam humanum opus, non est mirum si documenta instr. uendis Evangelicis Operariis sint divina potius & supernaturalia quam humana & naturalia. Quid minus naturale & humanum quam oves in mundū mittere ut adducant & convertant ad se lupos? Sed optimè S. Chrysostomus, *Ut intelligant Apostoli novum hoc esse belligenus & insolitū præliandi morem, eum illos nudos mitteret, una indutos tunica, sive calcete, alijq; virga, & absq; zona & pera, & ab excipientibus ali juberet: non fecit hic dicendi finē, sed inextinguibilem virtutem suam proferens, etiam sic euntes, inquit, mansuetudinem tamen ovium ostendite, quamvis ad lupos ituri, nec simpliciter ad lupos, sed etiam in medio luporum: neq; verò ovium tantum mansuetudinem habere jubet, sed etiā columbe simplicitatem: se enim virtutem eā maxime ostendam, cum ab ovibus lupi superabuntur: & quamvis illi sint in medio luporum, & innumeris moribus lacerentur, non modò non consumpta fuerint, verum etiam illos in sui naturam transmutaverint. Majus certe atq; admirabilius est*

Hom. 34.
in Matth.

mentem Adversariorum commutare, & animum in diversum transferre, quam illos occidere: præsertim cum duodecim tantū essent, & lupi plenus esset orbis universus. Erubescamus igitur, qui longè diversa facientes, tanquam lupi in adversarios ruimus. **NAM QUAMDIV OVES FVERIMVS, VINCIMVS:** etiam si mille circumstant lupi, superamus & victores sumus: quod si lupi fuerimus, vincimur. Tunc enim à nobis Pastorum auxilium recedit qui non lupos sed oves pascit.

Hæc ad verbum S. Joannes Chrysostomus, unde veritas modo expendenda & ejus declaratio est deducta: In spirituali videlicet pugna quā habemus cum vitiosis & vitiosis hominibus fortior est ovis lupo; Fortior est, qui pugnando se mansuetū exhibet, quam qui ferocem & arrogantem: fortior est quam ipsi feroces & superbi quos habet expugnandos & convertendos.

Ratio est manifesta, quia ille fortior est pugnando, qui Christo Duce & adjutore pugnat: quid clarius? Nam si Deus pro nobis, quis contra nos? Inquit Apostolus. Et Propheta egregie: *Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar. Iuxta est qui justificat me qui contradicit mihi? Stemmus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus quis est qui condemnet me? Sic Elifæus in clamanti servo ad multitudinē hostium: Heu heu Domine mi quid facimus? Noli time-re, inquit, plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Sic dum adsit Christus nobis pugnantibus ille unus pugnam conficiet.*

Veni & vide: Et vidi, ait S. Joannes in Apocalypsi; Et ecce equus albus, & qui sedebat super illū, habebat arcum, & data est ei corona, & exivit vincens ut vinceret. Quod & rursus illi apparuit. Et quinam esset ille pugnator & victor manifestius declaratum est, cum vidit cælum apertum: Et ecce, inquit, equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur sâelus & verax, & cum iustitia iudicat & pugnat, Nempe Christus Dominus

nus

Hom. 2. in Cant.
 nus est, de quo sic præclare Origenes ad illud Canticorum: Equitatus Pharaonis assimilavi te. Equus, inquit, & equitatus Dei & Christi, sunt Apostoli, & anima sancta. Sessor est verbum Dei, cuius illa frantum suscipiunt, ut quocumq; voluerit frictat eas, ita ut ad omnia bona non à se sed à voluntate Sessoris ducantur & reducantur, atque à malo refrænentur. O quam felix tu n pugna, & quam certa victoria! Dubitasne Christum posse si velit, vincere? Dubitasne velit si tecum contra suos pugnet hostes? Confidite, ego vici mundum.

Joan. 16.

II. PUNCTUM.

SED si tanquam ovis pugnando mansuetus fueris, cum Christo Duce & adiutore pugnabis.

Ille est enim Pastor & Dux ovium non luporum, ut iam audivisti ex S Joanne Chrysostomo qui & alias addens rationes sic Christum suis loquentem inducit: Nolite turbari, si cum vos inter lupos mitto, tanquam oves & columbas esse jubeo. Nam etsi possum contrarium quoq; præstare, & non permittere, ut grave aliquid patiamini, nec lupis tanquam oves subiecti sitis, sed efficere ut Leombus terribilioribus evadatis, tamen sic expedit fieri: hoc & vos quoque illustriores faciet, & meam declarabit virtutem.

Hom. 24. in Matth.

Sic mulier Debhora dum de hostibus populi Dei victoriam reportasset. Nova, inquit, b. Ua elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit. Quid novum hoc est bellandi genus & maxime proprium Deo, ut per infirmos & exiguos qualis est mulier, debellet suos hostes. Sic enim magis apparet, ipsum esse de bellatorem & victorem, atq; uni ipsi dandam victoriæ gloriam. Sic Juditha ut divinum sibi efficacius conciliaret adiutorium contra Holofernem; Erit, inquit, hoc memoriale nominis tui, cum manus femina dejecerit eum: non enim in multitudine est virtus tua Domine, neq; in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Sic Plaltes Regius postquam dixit: suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usq; ad terram: Mox subiungit, Præcinite Domino in confessione, Psallite Deo nostro in cythara; Quid ob hoc vel maxime Deus noster laudandus est, quod oves eligat ut superet lupos, quod mansuetos suscipiat ut humilet superbos & peccatores.

Judic. 5.

Jud. 9.

Plal. 146.

Denique sicut universim dicitur idcirco Dominum elegisse piscatores & ignaros qui Eyan-

Haynesue pars tertia.

gelium prædicarent, ut virtus inde divina magis innotesceret; sic & eisdem vult mansuetos & simplices non feroces & potentes potentia seculari, ut sic ipse magis appareat in illis pugnare & vincere qui mundum non ferro sed ligno vicit. ADVERTE, inquit S Ambrosius cælestis consilium, non Sapientes aliquos, non divites, non nobiles: sed piscatores & publicanos quos dirigeret, eligit, ne traduxisse prudentia, ne remisse divitiis, ne potentia nobilitatisq; autoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videretur, ut veritatis ratio, non disputationis gratia prævaleret.

In cap. 6. Luc.

Nonne hoc cælestis probas consilium? Nonne huic velles inservire? Nonne Domino potius quam tibi velles referri si quid à ream proximum fructuose fieret? An verò simplex magis haberi quam ingeniosus & doctus? Attende quid re pōdeas: & quid dixerit Sapiens in Proverbiis: Superbus & arrogans vocatur indoctus.

Prov. 21.

III. PUNCTUM.

SIC igitur in spirituali pugna fortior est ovis lupis. Sic evangelici operarii agentes cum mundanis facilius eos superabunt & convertent, si mansueti & humiles fuerint, quam si scientia vel auctoritate tumentes nescio quid fastuosum præseferant. Nam præterquam quod ipsis mundanis hoc odiosum est, longè id etiam alienum à Christo qui mites beatos prædicat, Quia possidebunt terram, id est, ut multi interpretantur, ipsos homines, quibus eum agent, lucrabantur, quod & Propheta dixerat, Mansueti hereditabunt terram & delectabuntur in multitudine pacis. Et Sapiens: Fili in mansuetudine opera tua perfice & super hominum gloriam diligeris. Undè apud Joannes Chrysostomus, Neq; contumelia affecti feroces simus, etiamsi contempiores & pauciores nobis sint, qui nobiscum contendunt, sed mansuetudine furorem comprimamus; nihil enim illa potentius, nihil illa fortius.

Matth. 5.

Ps. 36.

Pr. 3.

Hom 34. in Gen.

Quod & alibi confirmans Apostolorum exemplo; Si rebus ipsis, inquit, id est fieri, videre desideras, lege actuum Apostolorum librum; perspicies profectò, cum saepe Iudaorum populus in Apostolos insurrexerit, ac dentes exacerit, illos columba simplicitatem imitando & cum decenti modestia respondendo, iram ipsorum superasse, furorem extinxisse, impetum retardasse. Nam cum illi diceret, nonne precipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto? Quamvis innumera possent edere miracula, nihil tamen asperum neq; dixerunt, ne-

Hom 34. in Matth.

Ef

que

que fecerunt, sed summa cum mansuetudine respondententes dicebant, si iustum est vos audire magis quam Deum, iudicatis. Parsperisti simplicitatem columba, vides nunc serpentis prudentiam? non enim possumus, inquisunt, nos qua vidimus & audimus, non loqui.

Sic iungenda semper simplicitati prudentia, unde est illud S. Hieronymi scilicet dictum; *Habes simplicitatem columba, ne cuiquam machineris dolos; & serpentis astutiam ne aliorum supplantas in insidiam. Non multum distat in vitio, vel decipe-*

re posse, vel decipi Christianum. Velle sine decipi & illud? Nonne hoc quantum potes, caves? Et verò etiam vide ne decipias. Si sola fuerit prudentia sine simplicitate rationabili, primò te decipiet; deinde tu alios, nam eris alioquin callidus, eris versutus, eris hypocrita. Nunquid hoc est decipere?

Vide in 1. parte, die 30. Decembris, ubi hæc Sapientis declaratur sententia. *Abominatio Domini est omnis illusor: & cum simplicibus sermocinatio eius.*

Prov. 3

FERIA SEXTA.

DE MAGNANIMITATE MAXIME NECESSARIA OPERARIIS EVANGELICIS.

Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus. Luc. 12.

VERITAS PRACTICA.

In paucis Christi verbis ad amicos suos, plus est ne terreantur, quam in cunctis inimicis, ut ipsos terreant.

Vel sic.

Plus est quod Christus monet ne terreamur, quam quod movent inimici ut nos terreant.

RATIO EST, Quia quod spirituale est, quod aeternum & divinum, plus est seu plura est ducendum, quam quod temporale est, quod caducum & transitorium.

Sed quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, aeternum est & divinum: quod verò movent inimici ut nos terreant, totum est temporale, & transitorium.

Ergo plus est quod Christus monet ne terreamur, quam quod movent inimici ut nos terreant. Ac proinde erigendus ad Christum animus contra vanos mundi terrores.

I. P U N C T U M.

QUAM verò Christus suos in mundum mitteret sicut oves in medio luporum declaravit apertius cum prædixit illis quanta essent perpeffuri. Tradent enim vos, inquit, in conciliis, & in synagoga sua flagella-

Matth. 10.

bunt vos: & ad præfides & ad reges ducti eritis propter me in testimonium illi & gentibus. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filij in parentes, & morte eos afficient: & oris odio omnibus propter nomen meum. Sed ne propterea terreantur, hæc addidit. *Dico autem vobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis: timeo eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timeo.* In quibus paucis verbis tam amicè, tam suaviter dictis, longè plus oratione terreantur Apostoli, quam quidquid movere poterant inimici contra ipsos. Quæ certè veritas si attentè consideretur, multum valere potest apud quosvis operarios evangelicos, ut sint magnanimi & constantes in adversis quæ nunc etiam illis non desunt, sic disponente Domino ut non aliter Evangelium prædicetur.

Luc. 12

Sic autè evidenter suadetur veritas: quia quod spirituale est, quod aeternum & divinum seu ad Dei cultum & honorem spectans, longè plus est & semper plura ducendum ut inde moveamur & excitemur cum gratia, quam quod est temporale, quod caducum & transitorium. Licet enim visibilia & sensibilia nos magis naturaliter moveant quam spiritualia & quæ à sensibus sunt remota: si divina tamen fides accedat, & quæ sit inter bona vel mala de quibus agitur comparatio, si non ex humano sensu, sed ex divino intellectu velimus inquirere, tantum aeterna temporalibus, & spiritualia sensibilibus præponderabunt.

140. bunt, quantum quod revera est, excedit illud quod non sublevisit Omnes gentes quasi novae sint, sic sunt coram eo. & quasi nihilum & inane reputata sunt ei. Quantumcunque longè, quantumque lætè aut miserè vivant homines & durent viventia; Quae pro nihilo habentur, eorum anni erunt. *VI* latamini in nihilo, ait Propheta de bonis omnibus. De malis verò testis sit ille Machabeus de quo expresse scribitur quod tanquam nihilum ducere cruciatus.

1. Cor. 7. Et hic nativus sensus est verborum Apostoli: Qui sicut tanquam non sicut; & qui gaudent tanquam non gaudentes; & qui emunt tanquam non possidentes; & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur; & praeterit enim figura huius mundi. Quasi aperte diceret, quae cumque sunt in hoc mundo sic aestimanda sunt, quasi non sint in te, sed in figura tantum; neque propterea in malis stendū, aut in bonis gaudendum, quia nec verè mala nec verè bona sunt. Quo in sensu S. Joannes: Omne, inquit, quod natum est ex Deo, vincit mundum; & haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra. Id est, quando spectamus Deum seu res divinas & aeternas, tunc nihil planè est nobis mundus. Quidquid mundus opponat nobis vel quod alligat bonum, vel quod nos terreat malum, totum hoc vincimus si fide decertamus; nam fides docet totum hoc bonum vel malum nihil esse praeter divinis & aeternis. Itane credis? Itane fide decertas? O quam rara, quam modica talis fides! Fide muris Jericho corruerunt. Sic mundana quaeque.

1. Ioan. 5. Hebr. 11.

II. PUNCTUM.

SED quod Christus monet ne terreamur, spirituale est, aeternum est & divinum: quod verò movent inimici, totum est temporale, caducum & transitorium.

Quando sola vox Christi esset, Ne terreamini, res divina esset & plus aliquid in illa voce esset quam quod omnes inimici molirentur, ut nos metu malorum terrerent, vel malis ipsis afficerent; quia solius Christi iubentis aut vetantis consideratio, longè pluris aestimanda esset quam nostri corporis, seu vitae temporalis ratio, de qua sola potest agi quidquid possunt agere & movere inimici.

Sunt verò alia spiritualia & aeterna quae proponit Christus & quae opponit bonis vel malis temporalibus, quae ab adversariis possunt contingeri: Occidit, inquit, corpus: At si propterea timeas & desiccas, Deus perdet corpus & animam in

gehennam ignis sempiternam. Confundent vos & pudescient coram hominibus; At ego vos erudiciam & negabo coram Patre & Angelis eius, si me propter confusionem illam humanam deseritis. Parentes & amicos objicient quorū vel amore vel timore abducamini ab instituto praedicandi opere: at meam oppono amicitiam, meumque odium: meam cognationem, meumque divortium, ut si quid affinitati debetur, reddatur divina potius quam humanae; & si quid uno verbo speratur aut timetur ab hominibus, magis à Deo vel speretur vel timeatur, cujus potentia longè est major in remunerando vel puniendo quam in hominibus. Cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum, ait Dominus Deus. Id est, illud ipsum quod speratis vel timeatis in hac vita, ego vicissim in altera paro vobis quod reddā; sed tantò gravius, quantum est pondus aeternitatis praeter momentaneo & levi tribulationis humanae & temporariae. Quod optimè noverat sapientissimus ille inter Judaeos Seneca, qui ne aliquid contra religionem admitteret, Et si in praesenti tempore, inquit, supplicium hominum oritur, sed manum Omnipotentis nec virum nec defunctus effugiam. Sic sapientum, sic loquendum esset.

III. PUNCTUM.

PLUS est ergo quod Christus monet paucis ad amicos verbum, ne terreantur, quam quod omnes movent inimici ut ipsos terreant. Nam quod spirituale est quod de attingit animam, plus est quam quod spectat solum corpus; & quod aeternum ac divinum est, longè ante illud, quod solum est temporale & humanum, duci debet. Quid est autem quod proponat adversarij sive ut blandiatur sive ut terreat, quid est aliud quam temporale aliquid, quam caducum & evanidum gaudium aut cito desitutum tormentum? Quid verò Christus opponit nisi quod sempiternum, nisi quod ipsius animae bonum vel malum spectet in omnem aeternitatem? Ne ergo, inquit, timeatis eos: nihil enim est opertum quod non revelabitur: & occultum quod non scietur: Id est, ut interpretatur sanctus Hilarius, licet modo non appareat quod dico, apparebit tamen suo tempore, & tunc videbitur quae nulla & incantata fuerint quae contra sunt aut dicuntur. Sic saepe alias, Videte ne turbemini. Nolite terri; non turbetur cor vestrum neque formidet, Cui & coherenter Apostolus. Tantum digne Evangelio Christi conversamini: collaborantes fides Evangelij, & in nullo terreamini ab adversariis, quae illi est causa perditionis, vobis autem salutis.

Ff 2

NOA

Ioel 9.

2. Mach. 6.

Matth. 20.

Matth. 24.

Luc 21.

Ioan. 14.

Phil. 1.

Ecol. 34.

Greg. Nyf-
jenus.Turbell.
6. c. 9.

Non prohibetur sensus timoris qui non est in nostra potestate, sed ne ultra sensum timor abeat ne quid in nobis efficiat quod fidelitati ministerii nostri aduersetur, ne desistamus prope crea convertendis animabus, fidei propagandæ, & veritati propagandæ. Vel ne timeamus omnino, vel magis timeamus Deum quam homines, & bono timore malum expellamus, ut ait Sapiens: *Qui timet Dominum nihil trepidabit & non pavebit.*

Quod præclare admodum & sentiebat & loquebatur S. Franciscus Xaverius, qui literis ad Provinciam Lusitaniam datis scribit in hæc verba de suo in Japoniam itinere: *Obstupescunt studiosi mei omnes, & amici, quod tam longinquum ac periculosum suscipere iter non verear. Multa mihi tempestatum, Syrtium, Piratarum pericula proponunt. Caterum haud paulo magis ego illos invicem obstupesco quod tam exiguam habeant Dei fiduciam, cuius illa omnia in ditione sunt & potestate. Equidem cum Dei nutu atq; imperio omnia gubernari acrio sciã, NIHIL OMNINO METUO PRÆ-*

TER IPSUM DEUM; Ne scilicet de mea in suo obsequio, religionis studio, negligentia inertiaque meritas exigat poenas. Quocirca reliquos terrores discrimina, arummas, cruceis, nihil admodum pertimesco. Vnum quippe timeo rerum omnium effugium ac moderator Deum: quod res cetera, quæ vitæ noxia, non nisi quantum ille finit, nocere hominibus queant. Et rursus ubi agit de sua in Sinas expeditione, post multa de utriusque periculis & corporis & animæ sic concludit, *Quocirca cum hæc animæ pericula longè majora corporis periculo iudicemus, satius ac tutius esse ducimus per vitæ discrimina pertransire, quam in discrimen adducere animæ salutem. Omnino deliberatum est mihi in Sinas, Deo favente, in vitis ejus hostibus, penetrare: nam si Deus pro nobis, quis contra nos? Magnum omnino adimus periculum: si nihil aliud, perpetua servitutis. Verum amen hæc me cogitatio consolatur, satius esse Dei causa servitutem servire, quam cruci frega, perfrui libertate.*

Ad hæc quid dices qui metu vel unius asperioris verbi aut repulse ferendæ non audes cum peccatore congregari? Non audes manifestè peccantem arguere; vel clam monere ne peccet? *Eccl. 2. dissolutio corde! Va mihi qui tacui! Va mihi est, si non Evangelizavero.*

Vide passim ubi de Fortitudine.

S A B B A T O.

DE MALA PACE QVAM CHRISTVS SUIS VETAT.

Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram; non veni pacem mittere sed gladium. Matth. 10.

VERITAS PRACTICA.

Optabilius est bonum bellum quam mala pax.

RATIO HÆC EST præter alias, quia optabilius est bellum habere cum hominibus quam cum Deo; aut pacem cum Deo habere, quam cum hominibus.

Sed bonum bellum, bellum est cum hominibus, & pax cum Deo; mala verò pax, pax est cum hominibus, & bellum cum Deo; optabilius ergo est bonum bellum quam mala pax. Quod tamen in præxi est ratum.

PUNCTUM.

TANTA res est, salus animæ, seu salutis promovendæ negotiū, ut nullis obstaculis retardari, nullis considerationibus impediri suos velit Dominus, quin semper quantum in ipsis erit, opus Domini operentur. Opponet se illis quidem mundus; sed mundo resistant oportet, & cum duobus præcipue modis sese mundus opponat, terrore scilicet & blanditiis, seu metu poenarum & affectu cognitionis; contra utriusque oppositionis genus sic suos instruit ut postquam de tolerandis malis egit, statim de blanditiis superandis tractet; *Nolite arbitrari, inquit, quia pacem venerim mittere in terram*

non

Non veni enim pacem mittere sed gladium: veni enim separare hominem adversus Patrem suum, & filium adversus matrem suam, & nurum adversus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Suntque alia plura in hanc sententiam quæ pergit Dominus, quod suis evangelicis operariis, cum prædicando Evangelium videbitis concives, amicos, parentes & alios cognatione seu amicitia junctos dissidere à vobis, vel inter se pugnare propter Evangelii prædicationem vos, ne desistatis ab opere & munere vestro; licet offendantur, licet amicitiam & pacem quæ inter vos inerat, solvant, & in odium vertant; melius est tale odium quam mala hæc amicitia, melius est bonum bellum quam mala pax; non est ista Pax quam veni mittere in terram, cum potius attulerim gladium quo discindantur istæ amicitia & illa fœdera quæ sese opponunt Evangelio. Sic interlinearis glossa, Non ad hoc, inquit, in er hominis veni ut carnales affectus confirmem, sed spirituali gladio dissociem; Et S. Hieronymus, Missus est bonum bellum ut rumpatur Pax mala, Pax illa scilicet quæ vel à prædicando vel à credendo impediret & quæ idcirco dicitur mala quod tale bonum impediat.

Salutare profectò monitum & quod extendi ulterius potest ad debitum correctionis fraternæ persolvendum. Sunt enim multi qui quos peccare vident, non audent arguere vel monere, ne pacem inter se turbent, maluntque eos in suis vitiis relinquere, ut se in pace conservent, quam si vitia corripiant, bellum quodammodo domigent, sed audiant illi Christum Dominum, Non veni Pacem mittere, sed gladium; Audiant & cōfiderent veritatem propositam; Optabilius est bonum bellum, quam ista mala pax. Non est quidem optandum bellum, & si fieri potest pax cum omnibus est habenda, sed si non potest licite fieri, magis optandum bellum tanquam quid melius quam mala pax.

Ratio est evidentissima quoad primam illam partem qua dicitur melius esse bellum quod haberi potest cum hominibus quam cum Deo; & meliorem illam pacem quæ habetur cum Deo quam quæ haberetur tantum cum hominibus, cum præiudicio pacis divinæ. Hoc enim perinde est ac dicere, melius est offendere homines, sive illorum incurere offensionem sine ulla culpa nostra, quam culpam aliquam admittere quæ eundem evitaretur offensio hominum, sed divi-

na incurreretur offensio. Quis autem de hac propositione dubitare possit? Quis Christianus nesciat, ne veniale quidem peccatum consideratione omnium omnino hominum fas esse perpetrare? Quis nesciat illud Ecclesiastici, Ne accipias personam ut delinquas: Atque illud ejusdem *Eccl. 4.2. & 18.* Quid est homo, & quæ est gratia illius? Et quid est bonum, aut quid nequam illius? Si videlicet comparetur cum Deo. O quam sapienter Apostoli, Principibus sacerdotum se persequentibus: *Act. 4.* Si justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, iudicate: Quasi dicerent, licet reculari posset vestrum iudicium, quia de vobis agitur; tamen res ita est evidens quod Deo potius quam vobis parere debeamus, ut vestram de hac veritate sententiam non recusemus. Tunc contra sentire velles?

II. PUNCTUM.

SED bonum bellum, bellum est cum hominibus, & Pax cum Deo: mala vero Pax, Pax est cum hominibus, & bellum cum Deo.

Fieri quidem potest correctio seu admonitio cum aliqua culpa, si non serventur prudentiæ leges & circumstantiæ; sed supponimus debitè fieri, & bene correctum, malè insurgere & infringere in corripientem; Non enim amat pestilens eum qui se corripit; Tunc sicut in eo qui corripitur malum est culpæ, sic in eo qui corripit de quo hic præcipue agitur, malum est aliquid poenæ quod dicitur bellum seu pugna & dissidium: sed bonum est bellum, quia ex bona susceptum est causa, nempe ex charitate, ex zelo, ex fidelitate quam debet suo muneri & officio qui subditum corripit aut alium sibi commissum; qua in debita fidelitate pax cum Deo servatur, quia sic ille jubet, sic illi obeditur quando præceptum de correctione servatur.

At verò mala pax, pax est cum illo, quem ne offendas, non corripis; sed bellum est cum Deo; peccatum est, offensio Dei est, injuria Dei est, creatura præfertur Creatori, nempe is peccator qui corripit debuerat, magis timetur quam Deus, qui corripit; æceperat. Sic dictum Heli à Domino, Magis honorasti filios tuos quam me. *1. Reg. 2.* Sic arguitur David quod noluerit, contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum. *2. Reg. 13.* Sic reprehenduntur Prophetæ molliores & palpantes vitia. In malitia sua latificaverunt Regem, & mendaciis suis principes? *Oste. 7.* A Prophetâ usque ad sacerdotem cuncti faciunt delictum.

Jer. 4.
 Thren. 2.
 Ez. 13.
 Serm. 10.
 de Verbu.
 Dom.
 Prov. 27.
 Ephes. 5.
 Nahum. 1.

lum, & curabant contritionem filia populi mei cum ignominia dicentes, Pax Pax, & non eras Pax PROPHETE tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem suam ut te ad poenitentiam provocarent. V. E. qua consumunt pulillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite unversa etati, ad capiendas animas.
 Tu vulnus fratris tui contemnisti, inquit sanctus Augustinus, tu vides perire & negligis? Pejor es tu tacendo quam ille conviciando. Rursumque idem, Nescio utrum Christiana amicitia putanda sunt in quibus magis valet vulgare Proverbium, obsequium amicos, veritas odium parit, quam ecclesiasticum, meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta ofensa odientis. Tritum est illud sancti Gregorii sed profecto grave & serium. Qui emendare potest & negligit, participem se delicti constituit. Velle ne ea ipsa committere que tu in aliis vides? At si non corripis quando potes & debes, tu horum efficeris omnium reus & participes, unde Apostolus, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Ex quibus certe patet, quantum inesse possit culpæ in illa mala pace, quale inde bellum cum Deo qui expressè propterea dicitur, Deus amulatur, & ulciscens Dominus; ulciscens Dominus & habens furorem.

III. PUNCTUM.

OPTABILIVS est igitur bonum bellum quam mala Pax. Cum sit optabilius bellum cum hominibus quam Deo, & pax optabilior cum Deo quam cum solis hominibus, Discipulo, inquit Propheta, ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit Pax. Et Et apte Sapiens: Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. VTINAM magis neminem oburgare necesse sit, aiebat sanctus Bernar-

Baruch. 3.
 Prov. 27.

us, Hoc enim melius, sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet cui ex officio incumbit peccantes arguere, magis autem urgeat charitas. Apertissime autem sanctus Augustinus, Phrenetici nolunt ligari, lethargici nolunt excitari, sed charitas illum ligat, istum stimulat, ambos amat; ambo offenduntur sed ambo diliguntur; ambo indignantur agri, sed sanati gratulantur.

Sec. 41. in Cantica.
 Ep. 167.
 Deut. 21.
 Ecclesi. 19.

Et certe si vel erra et animantes belluæ, vel in foveam dedicissent, essent retrahenda; unde est illud Deuteronomij, Non videbu bovem fratris tui aut ovem errantem, & prateribus; & si videris cecidisse de via, suble vabu? Quanto magis si ipse frater, si domesticus si quis alius ceciderit & errarit; Tanta est hujus præcepti commendatio, ut eius commendandi finem vix ullum, Scripturæ faciant, Corripie amicum. inquit Ecclesiasticus, ne forte non intellexerit & dicat, non feci, aut si fecerit non iterum addat facere. Corripie proximum, ne forte non dixerit, & si dixerit, ne forte iteret. Corripie amicum, sape enim sit commissio. Corripie proximum antequam commiserit: & da locum timori altissimi, quia omnia Sapientia timor Dei, & in illa, timere Deum, & in omni Sapientia dispositio legu, Et non est Sapientia nequitia disciplina, & non est cogitatus, peccatorum prudentia; Quasi diceret, ne putes te prudenter agere ad conservandam pacem, si quando corripiendus est proximus, tum sileas; non est prudentia sed nequitia & nequitia disciplina, id est, fomentum malitiæ & peccati, quod ipso peccato pejus est. Expende singula & da locum timori Altissimi, non timori hominum vel amori, Si quis autem corripui noluerit, hoc ipso magis est corripiendus.

Vide in 4. parte, Feria quarta Hebdomadæ 16, ubi hæc demonstratur veritas.

APPENDIX, AD MISSIONES FRUCTUOSE OBEVNDAS.

Juxta hæc Christi Domini mittentis suos, verba:

Euntes predicare, dicentes, quia appropinquavit regnum cælorum. Mat. 10.

Matth. 4.
 Luc. 10.

QUOD Missionum Author Christus Dominus suis præcepit Apostolis ut primum dicerent, & prædicarent, hoc ipse sibi ante præscriperat cum cepit predicare & dicere: Poenitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum. Atque hoc ipsum postea septuaginta duobus discipulis imperavit, cum illos misit binos ante faciem suam in omnem locum quod erat ipse venturus; dicit illi, inquit, appropinquavit in vos regnum Dei.

Diversa quædam est verborum forma, sed idem planè sensus: nam regnum cælorum, regnum est Dei qui potissimum in cælis regnat: & regnum Dei regnantis in terra sive in mentibus hominum, regnum cælorum est, sicut gratia dicitur gloria, cujus est semen & quoddam velut initiu. Verè autem appropinquare dicebatur hoc regnum, cum Christus venit in terras, cum cepit predicare, predicari & credi, quia quod

Rom. 13.

quod ante hominibus per peccatum fuerat clausum, sic per Christi mortem proximè reterandum erat, ut quotquot Christi fidem pœnitentes recipere, cœli regno reciperentur.

Quod verò Christus prædicando dicebat, *Pœnitentiam agite*, mandavit suis Discipulis ut prædicarent, non est quidem expressum in Scripturis, sed non est tamen dubium quin prædicaverint, cum expressè de his dicat sanctus Marcus, *Et euntes prædicabunt, ut pœnitentiam agerent, Quæ cœna scilicet ad Cœlum via est, possidendū.*

Sic itaque Christus Dominus, sic Apostoli, sic Discipuli omnes, facti sunt forma missionum, illis qui legitima potestate vocati tam sublimè, tam divinum opus susceperunt. Sic omnibus univèrsim dicitur: *Euntes prædicate dicentes, appropinquavit in vos regnum Dei; Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum colorum.* Hic est finis missionū, qui finis est hominis conditi, qui finis est Incarnati Verbi, qui finis est missi Spiritus sancti, qui finis est evangelicæ prædicationis per univèrsam spatia mundum; *Salvamini à generatione ista prava.* Nonne hic omnium finis, ut salus æterna comparetur, ut Deus regnet in nobis per gratiam, & nos tandem eum illo regnemus per gloriam?

Hunc scopum singulariter evangelicus sibi præfigat operarius, quo quidquid demum operetur, rectè spectet: sive plebem erudiat & primis Christianæ fidei rudēs imbuat elementis, sive confessiones audiat, sive ex plano, sive ex superiore loquatur suggestu, sive privatum, sive publicè dicat: Cœlorum ubique regnum, æternā ubique salutem inspiret, interferat & inculcet.

Tria possent separatim ad dicendum consti-

tui tempora, primum quo ad pueros & rudiores de primis nostræ fidei diceret principiis. Secundum quo de pietatis agatur officiis, ut orare mane & vesperi, Missam audire, confessionem instituere, conscientiam examinare, rosarium recitare, domestica Christianè obire ministeria: festos dies religiosè transigere; profectos fructuosè suo quemque in officio: similiaque proponere quæ vitam & mores omnium pie forment.

Tertium verò & præcipuum, quo conscientia vehementiùs stimuletur ad integram & perfectam vitam mutationem. Licet enim in quibusvis dicendi temporibus, ut dictum est, salus æternæ commendatio sit frequenter ingerenda; tamen hoc tertio tempore, tota est terenda hæc materia, tota versanda & urgenda. Nihil aliud tum pene sonet quàm quod operosum illud salutis negotium propius spectat, in eumque finem missionarius paratam habeat dicendorū materiam, quæ concipiendis eum divina gratia mentibus aptior & opportunior judicetur, & quam diligenter prævisam, ac multum etiam atque etiam secum animo revolutam exprimat, & de sacro Christi propinet latere.

Pendet illud quidem de defectu materiæ iudicium ex variis personarum loci, temporis, ac nonnullis aliis quæ obvenire possunt iunt circumstantiis; sed multa probatum est experientia non sine fructu proponi quæ hic suggeruntur argumenta, vel ab uno vel à pluribus simul collaborantibus pronuntiata, vel quæ subiunguntur ordine singula; vel quæ quis pauciora delegerit pro ratione temporis, quod in quaque ponetur statione; vel pro illorum captu qui dicent, & qui audient.

PRIMA CONCIO, SEV PRIMUM CAPUT UNDE MATERIA CONCIONUM DESUMI POTEST.

Acceprandam esse libenter comparandæ salutis occasionem, quæ in his offertur Missionibus. *Adjuvantes exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim, tempore accepto exaudivit, & in die salutis aujvni te: ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* 2. Cor. 6.

Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Hebr. 2.

VERITAS PRACTICA.

Qui ne negit, negligetur.

SENSYS ET RATIO EST, Quod qui oblatam à Deo salutis gratiam negligit, ab ipso etiam Deo negligetur.

Sed qui non accipit libenter hanc modò quæ offertur comparandæ salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.

Ergo & is negligetur, aut potius ne qui negligatur, libenter ab ipso quoque acceptanda est hæc salutis occasio.

IN PUNCTUM.

Desumi posset ex ordium aut aliquale proœmii ex occurrerit aliquo Festo, vel Evangelio, vel quavis demum opportunitate quæ ansam daret discursui, fieretque quod

Prov. 15.

ait Sapiens. *sermo opportunus, optimus.* Aut certe si nihil tale occurrat, satisque videatur ex propositis supra verbis Apostoli subjectam eruere veritatem practicam, ac eius sensum & rationem breviter enarrare: tum ad primam propositionem declarandam tria hæc præmittantur & exponantur.

1. q. 21.
n. 4.

Ecclesi. 5.

Primum quod ait S. Thomas, in omnibus Dei operibus misericordiam & iustitiam repetiri, præcedit bonitas, tum iustitia sequitur, quod maxime locum habet in his operibus quæ salutem nostram propius spectant, de quibus illud Sapientis est expressum; *Ne dicas miseratio Domini magna est, multitudinè peccatorum meorum miserabitur; misericordia enim eius ira cito ab illo proximo, et in peccatores respicit ira illius; non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in die in diem, subitè enim veniet ira illius, et in tempore ira disperdet te.*

Sap. 11.

Rom. 9.

Secundum inde consequens est quod ut intelligatur qualis erga quosvis futura sit ira & iustitia Dei, cogitandum est qualis eius fuerit erga ipsos misericordia, nam etsi miseretur omnium, ut ait Sapiens, dicitur tamen misereri, cuius vult, & misericordiam præstare cui præstitit, id est, maiorem ac maiorem exhibere benignitatem quibus voluerit, sine cuiusquam injuria, cum sit suarum Dominus gratiarum, quas potest majores aut minores imperitari quibus ipsi placuerit, tum verò dicimus quod quando majores imperititur gratiæ, tunc etiam major est eius ira & iustitia. Sic idem expressè Sapiens, *Misericordia enim eius ira est cum illo, potens exoratio eius effundens iram; secundum misericordiam suam, sic corripit illum.* Quid clarius?

Ecclesi. 26.

Tertium quod propius propositionem nostram attingit, non tantum ira sequitur misericordiam, sed modus iræ seu iustitiæ inferendæ sequitur modum misericordie violatæ; tu violasti divinam misericordiam, oblatas ab eo salutis gratias negligendo; tu negligis, & quæ ulteriores dandæ fuissent gratiæ, recusabuntur. *Va qui prædatis, nonne et ipse prædaberis? Et qui spernit, nonne et ipse spernetur? Cum consummaveris de prædationem, de prædaberis, cum satigatus fueris contemnere, contemneris.* Sic divina Sapientia se adjungit misericordie & iustitiæ, ut quomodo misericordia est offensa, sic offendentem iustitia puniat, dicatque de se peccator quod rex ille Adonibezec, *Sicut feci, ita reddidit mihi Deus.*

Jud. 1.

O sicut feci, o ita reddidit Deus! Quale est illud *sicut feci*, & quale istud, *ita reddidit Deus!* Nempe sicut neglexit peccator gratiam, ita gra-

tia peccatorum negliget quod certe gravius est, & damnosius, quam si qualibet alia puniretis peccata. Quid enim metuendum dum adsit gratia? Quid vero non pavendum si ablit? *Vae enim quoniam recesseris à me. SED et vae tui, cum recessero ab eis?*

Osee 7. 6
9.

II. PUNCTUM.

SED qui non acceptas libenter hanc modò qua offeritur comparanda salutis occasionem, negligit oblatam à Deo gratiam.

Tria hic etiam occurrunt exponenda, & tantò quidem accuratius, quanto ipsum non modo sermonis hujus, sed & totius missionis finem complectuntur plenius.

Primum est, quàm multæ, quàm magnæ, quàm salubres modò gratiæ vobis omnibus offerantur ad salutem comparandam. Licet enim nunquam desint, tamen fatendum est cum Apostolo quædam esse magis accepta tempora quibus majora salutis subsidia provideat Deus, & quibus ipse plenior et adjungat gratiam; qua de re discursus erit integer proponendus; tantum hæc modo breviter dico, quod quæ duo maxime faciunt ad salutem, verbum Dei, & Sacramenta, nunc vobis offeruntur tam facili & efficaci modo recipienda, ut nullus sit, qui non intelligat divina favente gratia quid sit tibi agendum, & qui non velit id agere, dum modò velit intelligere. Parvi & magni, rudes & capaces, servi & Domini, egentes & locupletes, viri ac feminae: Patres & filii, ægri & sani, laborantes & otiosi, omnes cum divina ope, omnes, simul & teorsim, quod suæ cuique proprium est ætati, capacitati, conditioni & statui palàm & particulatim audient, intelligent, capient, possidebunt, & quod ait Propheta: *Pascetur agni juxta ordinem suum.* Nullus est tam parvus & rudis ad quem nos non demittamus; nullus tam implicatus negotiis cui nos non accommodemus; nullus tam cupidus salutis quem non expleamus saluberrimis dietis; nullus tam multus onustus & vitiosus & peccatus quem non sublevemus; nullus tam inordinatæ vitæ cui non ordinem statuamus, sive ad præterita restauranda in melius, sive ad futura præcavenda sapientius. Debitores nos facimus omnium, ut quod commendabat princeps Apostolorum S. Petrus: *Vnusquisque nostrum sicut accepit gratiam in al-* 1. Petr. 4
terisrum illam administremus, sicut boni dispensatores multiformi gratia Dei. *FLUVIA autem* 2. Cor. 3
salem habentes per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi

ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui idoneos nos fecit ministros novi Testamenti. Cum ad hoc præsertim nos miserit, ut quod est facti Evangelii magis necessarium scitu & factu, vobis annuntiemus. Hoc est enim esse Missionarium, esse Operarium evangelicum, esse ita præconem evangelii, simul & regni Cælorum, ut prædicando Evangelium, operetur quodammodo regnum cælorum, id est, sic Evangelicè prædicet, ut qui prædicantur, compuncti corde veniant & dicant, sicut primi Christiani ad Apostolos primo prædicantes. *Quid faciemus viri fratres? O singularem gratiam! o verba vitæ æternæ! o me beatum si ita loquar! o vos felices, si hæc ita sentitis.*

Secundum quod illustrandæ propositioni serviat, sic oblatam hanc vobis putate salutis occasionem, ut non fortuito casu oblatam, sed singulari divinæ nutu providentiæ prævisam & procuratam, existimetis; ac propterea Christum Dominum sua particulatim merita Patri suo obtulisse, quibus mihi & vobis, mihi ad dicendum, & vobis ad audiendum, certas obtineret & conferret gratias quæ multis aliis denegantur. Quod enim in actis Apostolorum legitur vetatos esse divinitus loqui eos verbum Dei quadam in parte Asiæ, sed potius irent in Macedoniam: hoc penè cunctis evenit evangelicis Operariis, ut cum etiam primo cogitarent aliquo proficisci tum miro de repente casu fieri, ut alio vel adducantur, vel mittantur. Unde admirandus Prophetia, *Qui sunt, inquit, isti qui ut nubes volant?* Nempe ut est in libro Job, *Sicut nubes lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum, sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordia sua, eas jusserit irveniri:* Sic planè de divinis Operariis lentiendum, de quibus circa quandam orbis partem sic ipse ait Deus; *Nubibus mandabo ne pluant super eam, imbrem.* Unde & quando nubes pluunt, quando præter solitum missi sunt qui matutinum & serotinum fundant imbrem, ille ille est qui tam verè tum mandat nubibus ut ibi pluant, quam qui mandat ne alibi pluant.

Tertium denique ac præcipuum quod advertatis est, nisi hanc libenter acceptetis occasionem salutis quæ à Deo vobis offertur; nisi quod vestrum est, efficiatis; nisi veritatis evangelicæ quæ vobis exponetur, sitis fidelissimi cooperatores ut S. Joannes loquitur: planè illud

Haynesius Pars tertiam.

de vobis affirmabitur, quod de invitatis ad regias nuptias: *Illi autem neglexerunt, Nam oblatam divinitus gratiam neglexerunt.* Quid enim aliud vos avertat quàm contemptus? Cum enim tria duntaxat soleant à pijs institutis animos minus ferventes avocare, *Labor, Iactura, Deditus,* aut si quid simile: nihil horum trium occurreret quod vos deterrereat. Non labor, nam neque longas preces, nec continuata jejunia, neque procul remotas peregrinationes proponimus; tantum adesse nobis dicentibus, quæ vobis erit commodius tempore, Non iactura cuiusquam rei, neque enim quidquam à vobis nec pro victu, nec pro labore, nec pro ipsa etiam gratitudine postulamus: nam quæ est Dei gratia & nobilium quarundam personarum insignis charitas, impensis omnibus abundè provisum est, nullis ut proflus essemus oneri. Non est timendum denique probum ullum aut dedecus si quod jam agitis, pergatis agere paulò frequentius quamdiu vobiscum erimus. Quid restat itaque quod vos à nobis aut ab ipso Deo se vobis offerente avocet nisi negligentia, nisi contemptus, nisi quædam salutis incuria, & divini cultus fastidium, propter quod Deus tam vehementer expostulat & queritur se contemni & negligi: *Filios enervivi & exaltavi ipsi autem spreverunt me!* Deum sperni! expendite hoc: & à vobis, à filiis sperni carissimis, & quo tempore præsertim, cogitat de vobis in suum regnum promovendis! Ista omnia contemptum valde augent. Sed quid tandem, quid iade sequitur?

III. PUNCTUM.

Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris? Nonne hoc ita pridem conclusum est, nonne hoc jam antè pronuntiatum est, nonne hoc evidenter ex præmissis propositionibus sequitur? Nonne qui oblatam à Deo salutis gratiam negligit, meretur à Deo negligi? Nonne hæc est salutis gratia quæ modò vobis offertur, & quam nisi libenter acceptetis, nihil aliud dici potest quàm quod oblatam gratiam neglegatis? Nonne hæc sunt probata omnia? Quid ergo aliud expectetis quam ut aliquando etiam ab illo quem negligitis, negligamini, sicut expressè ait, *Et ego neglexi eos, dicit Dominus,* dicit de præterito jam se neglexisse, quia futurum tam certum est quàm si jam esset præteritum; vel certè sicut jam Deus neglexit eos qui se neglexerant, sic

Gg

pior-

Prov. 1.

profus idem futurum de omnibus. Quod ne cui esset dubium, atque ut omnes intelligerent quid esset à Deo negligi: *Sapientia*, inquit *Sapientis, foris pradicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat: Convertimini ad correctionem meam: en proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. Quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despectistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis advenit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio, & angustia: tunc invocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non invenient me, eod quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acq̄ieverint consilio meo, & detraxerint universa corruptioni mea.*

Ez. 66.

Quod & rursus per Prophetam repetit: *Ego eligam illusiones eorum, & qua timebant, aduocam eis; quia vocavi & non erat qui responderet. Quæ certè verba si minutatim expendantur mirum quantum possint in quosvis auditores. Parumne scilicet, censeri debet quod tam aperte minatur Deus se tum magis deserturum eos cum magis vellent adjuvari? Se tum irriturum & subsannaturum eos cum magis serio divinam inelamabunt opem? Hoc est scilicet, hoc est à Deo negligi cum vel hora mortis, vel gravi necessitate premente, non illud præbet auxilium quod non negasset nisi neglectus, nisi offensus esset: sicut de Antiocho legitur: *Orabat scelestus Dominum, à quo non esset misericor-**

a. Mich 9

diam consecuturus. Quis vellet sic se à Deo negligi? Ecce athena id tam certò futurum his est qui oblatam à Deo salutis occasionem & gratiam negligunt; quàm certum est Scripturam hoc dicere, & quod Scripturæ dicunt, ita esse.

Quamobrem unicuique vestrum libenter dicerem, quod Davidi quondam Propheta Gid, ut habetur in libris Regum: *Trium tibi datur optio, elige unum quod volueris; Vel te negare Scripturas quas audivisti; vel te à Deo negligendum: vel te præsentem hanc salutis occasionem non neglecturum. Nunc ergo de libera & vide quem respondeam ei qui me misit, sermonem. Visne à Deo negligi? Vis negare Scripturas? Nolles scio, nolles. Ergo ne negligas quod offertur. Nam si negligis, iterum dico, tam certo negligeris quàm sunt certæ Scripturæ quæ id dicant. Sic oportet nos premi, sic coartari, quia si timemus nescio quid in salute procuranda; timorem hunc graviori timore pellamus, neque tantum in illis qui rem oblatam negligunt, consideranda est boni, quo se privant, jactura, sed etiam mali periculum quod incurunt, ut nisi bono pelliciantur, malo deterreantur.*

Liceat itaque mihi concludere quod olim Moses, in re patri: *Testes invoco hodie caelum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem: benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas. Nolite negligere, nolite cessare, Verba sunt sacra Scripturæ, Fili mei nolite negligere; Sic vitam hanc præsentem dilectis instituire, ut æternam vobis possitis comparare.*

2. Reg. 24

1. Paral. 11

Deut. 50

Iud. 14

2. Paral. 29

SECUNDA CONCIO,

SEU

CAPVT SECUNDVM CONCIONVM.

De indulgentiis quæ solent in Missionibus promulgari.

Præbete corda vestra, & animas vestras, ut queratis Dominum Deum vestrum. 1. Paral. 22.

VERITAS PRACTICA.

Tam raræ sunt indulgentiæ, quàm frequentes.

SENSVS EST, Quod multi & quidem aliàs, & frequentes proponuntur indulgentia; sed rari

sunt & valde pauci qui propositum in illis lucrum referant; nisi diligenter advertant, quod iam docebitur advertendum.

RATIO EST, Quia nulla est indulgentiarum plena & integra participatio, nisi sublatâ omni culpa.

Sed

Sed rari sunt qui omnem tollant culpam, sicut modo tollenda docebitur.
Ergo & rari & pauci qui propositum in indulgentiis referant lucrum; ac propterea diligenter modo attendendum quod de fructu reportando dicendum est.

I. P U N C T U M.

QUOD sacris quibusdam locis a temporibus religiosius aliquando celandis concedi solet ab Ecclesia, ut tum caelestes aperiantur thesauri & quae vocantur indulgentiae proponantur omnibus comparandae; hoc ipsum nostris hisce conceditur Missionibus, quo tempore, quibus & in locis celebrentur, hoc ipsum inquam, indulgentiarum lacrum ac meritum omnibus qui quod suum est non neglexerint, exhibetur. Tanra est Missionum dignitas ac praestantia, ut quidquid est ad salutem in Ecclesia copiosius & opportunius, abunde his suppeditetur, quod sic magis ac magis colantur, celebrentur, frequententur, quasi modo nobis quod olim dicere Sapiens & Propheta: *Comparete vobis sine argento, & colum vestrum subijcite iugo. Venite, proparate, emite, & comedite; venite, emite aequae argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.* Id est, quae magnis & parvis profint, sine ullis vestris impendis, ac multis etiam cum vitae commodis.

Verum, quae nostra est foecordia, sic pravè affecti sumus, ut quantumcunque res quae proponuntur sint salutare & commoda, si sint tamen frequentes & obviae, negligantur aut parvisiunt: sic fieri modo posset ut quia multis aliis in locis ac temporibus lucra haec spiritualia frequententer exponuntur, jam minoris aestimarentur nec suo pondere ac pretio ponderarentur. Ideo particula hunc de indulgentiis sermonem institimus, ut vel tali fastidio remedium aliquod afferatur, vel intelligant universi non tam frequentes esse indulgentias quam putentur. Frequentes quidem sunt, sed rari admodum qui lucrum inde reportent, vel quia nesciunt, vel quia nolunt id agere, quod ex sua cuique parte necesse est, & quod si modo peceperitis, sperandum est cum Dei gratia, vos vobis non defuturos.

Hic itaque declarandum suscepimus quid sit, quod cum sit frequentes sint indulgentiae, sint tamen rari qui plene illas lucrentur, ut cum ejus

rei causam & rationem audiveritis, inde omnes aemulemini vehementius ut quod vestrum est in hoc negotio, & quod multum facit ad finem huius Missionis, non denegetis.

Causa porò hæc est, quod ad plenam & perfectam indulgentiarum participandam gratiam necesse omnino sit ut omnis tollatur culpa. Rem paulò alius repetamus, & quæ sit doctrina catholica de indulgentiis accuratè investigemus, sicque gradatim procedamus. Primò, in omni peccato duo semper insunt, culpa & poena. Secundò, si culpa est mortalis, poena est immortalis & æterna, quæ nunquam remittitur nisi sublata culpa. Tertio, non sic autem remittitur poena æterna cum culpa, ut non remaneat aliqua temporalis subeunda poena, quod patet in Adamo, in Israelitis, in Davide & aliis, *Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum*, inquit Dominus. Quod & præclatè sanctus Gregorius in illa verba Job: *Sciens quod non parceres delinquenti. Delinquenti Dominus nequaquam parcit, quia delictum sine ultione non deserit. Aut enim in se hoc homo poenitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcit quia nullatenus sine vindicta laxatur.* Sic David audivit post confessionem moruit, Dominus transiit peccatum tuum, & tamen multis pesti cruciatibus afflictus ac fugiens reatum culpa quam perpetraverat, exolvit. Sic nos salutis unda a culpa primi parentis absolvimur, sed tamen reatum ejusdem culpa diluentes absoluti quoque adhuc carnaliter obimes. Bene ergo dicitur, *sciens quod non parceres delinquenti quia delicta nosera sive per nos, sive per semetipsum referat, etiam cum relaxat.*

Quartò, poena illa temporalis varia est pro varietate & gravitate peccatorum; sed vel unus peccati etiam venialis est gravissima, quod patet ex poenis purgatorii, ex poenitentis sanctorum, ex poenis illatis à Deo propter levia quaedam peccata, quale illud Davidis de numerato populo, propter quod septuaginta virorum millia peste sublata sunt: & Moysi de quodam animi dubio cum ex petra deducenda fuit aqua, propter quod ingressu terræ promissæ fuit prohibitus; & Mariæ sororis ejus quæ propter murmur aliquod, foedissimam contraxit lepram atque ex humano per septem dies disjuncta est consortio. Unde & patet unumquemque paucò tempore reum esse gravissimæ poenæ.

G g 2

Quia

Exod. 32.
Job. 9.
1. 9. Mor.
c. 27.

2. Reg. 24.
Num. 20.

Ibid. 12.

II. PUNCTUM.

Quintò: atque in hac quidem vita possent hæc pœnæ solvi, si in gratia vel libenter & patienter sumerentur, sed ex nostra impatientia fit, ut ex his pœnis nova peccata emergant potius quam vetera dissolvantur: sicque in dies crescat reatus noster, & illud in nobis fiat quod Propheta de Israelitis dicebat: *Ephraim factus est subcinericius patris qui non revertatur.*

Osea 7.

Sextò, jam verò per indulgentias plenarias & verè participatas tollitur illa omnis pœna temporalis, nempe applicantur nobis merita Christi Beatissimæ Virginis, & Sanctorum ex thesauro Ecclesiæ cujus claves traditæ sunt summo Pontifici, & potestas absolute data solvendi omne quod ligat, & quod impedit ingressum cœli. Cum itaque pœnæ solvendæ impediunt illum ingressum, tam certum est potestatem esse datam ad tollendas illas pœnas, quàm certum est, datam esse ad id omne tollendum quod impedit salutem & beatitudinem. Illa autem solutio pœnarum fit per indulgentiam, id est, per gratuitam relaxationem quæ nobis communicatur à summo Dispensatore thesauri qui est in Ecclesiâ, cor sibi ex meritis satisfactoris Sanctorum omnium. Sicut si quis ex pecunia sibi data in aliquod bonum opus liberaret incarceratum; si que nos nostris suffragiis liberamus animas de Purgatorio. Hæc est communicatio & Communio sanctorum de qua in Symbolo Apostolorum & de qua illud Apostoli usurpatur; *Gaudeo in Passionibus pro vobis, & adimpleo ea qua d. sunt Passivum Christi in carne mea, pro corpore eius quod est Ecclesiâ.*

Matt. 16.

Coloss. 1.

Quibus ita præmissis & apertè declaratis, quod hic præcipi è inculcandum est, nulla est prorsus indulgentiæ participatio, nisi prius remittatur illa culpa cujus pœnæ datur indulgentia; sicque nunquam est in effectu indulgentia plenaria, nisi præcedat plena culparum omnium remissio; nam quando manet culpa, manet semper pœna. Potest quidem culpa tolli ut diximus sine pœna; sed nunquam pœna sine culpa quam sequitur semper & indivisè velut umbra corpus; ut supra visum est, & videri prætereapote est D. Thomas 1. 2. q. 52. a. 4. ubi de triplici genere pœnæ peccatum consequentes; ac tandem terminabitur primum istud punctum concitato in peccatum odio, quod tale est malum ut nunquam non sit malum auctori, unde est illud Archangelus Raphaelis: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. Quare de re plura concione de malis peccati mortalis.*

Job. 12.

SED pauci tollunt omnem culpam, sicut tolli debet.

Nam ut tollatur omnis culpa, debet omnis tolli affectus circa quodvis objectum inordinatus; qui sicut non esset culpa, nisi esset voluntariè inordinatus, sic non est inordinatus, nisi sit culpa. Neque aliter definitur vitium quam inordinatum appetitum, à quo si tollas hæc inordinationem, transibit vitium in virtutem; sed nisi etiam tollas, remanebit semper vitium & peccatum, atque ut ait Job, *Vsq. ad Inferos peccatum illius.*

Job. 24.

Hinc Scriptura cum ad poenitentiam nos ad hortatur: *Convertimini, ait, & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite à vobis omnes pravaricationes vestras in quibus pravaricati estis, & facite vobis cor novum & spiritum novum. Quid est facere sibi cor novum, nisi omnem inde penitus tollere vitij vetustatem, & pravam habitudinem, quoad voluntarium scilicet, qui à nobis cum gratia pendat, affectum animi: quam cor lis ac spiritus novitatem Græcus interpret. optimè vertit cum verba Christi poenitentiam agite sic uno verbo reddidit *metanoia*, quasi diceret, mentem vertite, à pravo in rectum vertite ordinem, nulla residueat inordinatio, nulla intus culpa remaneat.*

Ezech. 8.

JAM verò quam pauci sint qui sic mentem vertant, quis non videt? Quis divitias non eodem semper affectu diligit? Quis honores non eodem prosequitur impetu? Quis uno verbo, vitæ præsentis commoda non eodem procurat animo quo ipsam curat vitam? *Etiâ hominum usquequo gravi corde? BEATUS dicitur qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris: quis est hic & laudabimus eum? Quasi diceret, valde est rarus. Quæ tota hujus puncti doctrina fufius declaratur in 1. parte, Dominica quarta Adventus, ubi hæc veritas exhibetur:*

Ps. 4.

Ecc. 31.

Licet omni peccatori sit necessario poenitendum, vix tamen ullus est qui necessariam agat poenitentiam.

Quia videlicet vix ullus est qui tollat inordinatum rei affectum, quæ est causa peccati, & qui nisi tollatur, nulla est peccati remissio, nulla peccatoris poenitentia, nec conversio.

III. PUN.

III. PUNCTUM.

PATET igitur quod erat demonstrandum, quàm rara sint indulgentia, licet frequentes proponantur. Seu quàm rari sint qui propositum ex illis fructum & lucrum referant, quia nempe peccati poena, quæ per indulgentiam tollenda erat, non tollitur nisi sublata culpa; culpa verò non aufertur nisi affectus unde processit, fuerit ordinatus, quod tam rarum est quàm quid rarissimum. Non est qui hoc faciat bonum, non est usque ad unum.

Atque hinc tria sequuntur ad praxim valde opportuna. Primum est, non esse fastidias aut negligendas quæ modò proponuntur, indulgentias, quod aliàs seu frequentes proponantur: nam audivistis quanta sit fructus raritas in illa frequentia, meritoque vobis sit timendum, ne quid unquam lucri & commodi tanto ex thesauro reportaveritis: sperandum verò his diebus non ita cassum & inanem futurum vestrum laborem, quia diligentius & accuratius de his omnibus instituendi estis, quæ ad tanti boni participandam gratiam requiruntur.

Secundum autem observandum est; quod qua ratione audivistis non esse sublata peccati poenam, audivistis simul non esse sublata culpam; quid porro inde sequitur nisi nullas fuisse vestras confessiones? nam si bonæ ac probatæ fuerint, certè sublata est culpa; aut si culpa remansit, profectò nullæ fuerunt: remansit autem culpa si affectus non est sublatus ut dictum est, & quam sit probabilis affectum non fuisse sub-

latum, satis superque est declaratum, unde videtis quanta sit necessitas excutiendæ diligentius conscientiæ, nec non in internos nostros affectus penitius inquirendi.

Tertium, ne in tanto negotio mollescat aut terreamini, quasi sic supra vires opus, quasi nil supra quàm factum est, possitis agere, *Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus.* Bonus est timor, sed spes simul jungatur. Tantùm adeste nobis frequentes & attentæ, nec dubito per Dei gratiam, quin quod suis dicebat Apostolus, *Habebitis fructum vestrum in sanctificationem, sinem verò vitam æternam.* Hoc est quod ipso dicendi dicebam initio: *Præbere corda vestra & animas vestras ut quaratis Dominum Deum vestrum.* Hoc unicum à vobis petimus, non collectas, non pecuniam, non munera; sed propensas in salutem voluntates, voluntariam frequentiam & facilem animi docilitatem in his audientis quæ deinceps suggerentur.

Isti sunt dies quos observare debetis. Dies critici, dies ex quibus reliqua pendet vita, imò & ipsa quanta quanta esse potest æternitas. Sunt enim dies non minus diligenter observandi pro salute animi, quàm dies critici pro sanitate corporis. Quod breviter quidem docetur in 2. parte, in die Pentecostes ubi agitur de peccato in Spiritum sanctum: fufius verò Dominica Palmarum, quæ omnino videri debet ad hunc fructuosè discursum concludendum, vel in alium integrum differenda est veritas, quæ de diebus criticis, illic proponitur.

Eccles. 2.

Rom. 6.

CAPVT TERTIVM
CONCIONVM.DE NEGOTIO SALUTIS, QUOD POTISSIMUM
AGITUR IN HIS MISSIONIBUS.

POTEST applicari discursus vel universim ad curam adhibendam suæ salutis quamdiu hic vivitur: vel particulatim ad hanc salutis procurandæ quæ offertur occasionem.

Scripturæ verba ex occurrenti tunc Evangelio desumi possunt, vel à Christo Domino: *Fa-nitentiam agite, appropinquavit enim regnum caelorum:* Vel ex Apostolo: *Cum metu & tremore vestram salutem operamini.*

Scopus dicendi sūt & firmiter persuaderi, nul-

lum esse negotium quod tantam à nobis exigit curam & sollicitudinem in omnibus, quàm salutis negotium.

Ratio est, quia quædam sunt circumstantiæ in omni negotio, quarum consideratione plus vel minus curæ ac sollicitudinis est adhibendum.

Sed nullum est negotium in quo illæ circumstantiæ reperiantur tam graves & potentes ad curam exigendam in omnibus, quàm salutis negotium.

Ergo & nullum est quod tanta cura & dili-

gentia sit procurandum: quod tamen omnino non fit, sed & nullum est quod minus curetur.

Vide in hac parte, Dominicam 8, ubi in persona Villici totus hic discursus fuisse declaratur. Adjungi possent quæ ibidem sequuntur veritates, ad hæc verba: *Redde rationem missionis tuæ*, vel differri, cum de quatuor novissimis post agatur.

Et verò videri debet, in 2. parte, Dominica 2. post Pascha, quæ ibi declaratur veritas:

Quod æstimatione speculativâ nihil quidem pretiosius nobis est animâ, seu salute animæ: sed practicâ nihil vilius.

CAPVT QVARTVM CONCIONVM.

De præjudiciis salutis oppositis, unicuique particulariùs applicandis, & diligentius præcavendis.

Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Matth. 7.

I. PUNCTUM.

EX memoratis superiori concione capitibus, quæ salutis vestræ negotium quàm sit præ cæteris grave & momentosum ostendunt, nullum est vehementius, & ad finem hujus missionis aptius, quàm quod *Præjudicium* dicitur, quo de salute nostra sic actum esse indicatur, ut non sit quidem desperata salus, quia remedium adhuc superest: sed nisi diligentius quam ante hæc prospiciatur, vix spes ulla restet. Quâ certè consideratione quid potentius, quid acutius ad stimulantam animam, ut vel serò tandem, ac serò quantumque necesse est, attendat & provideat. *Expergiscimini ebrii & stete*, ait Propheta.

Isa. 1.

Facit hoc verò vel maximè nostram hanc ad missionem, cujus cum finis sit, ad penitentiam & veram animi conversionem cum divina gratia nos inducere, quid opportunius, quàm certum nosse periculum in quo versemur, nisi certò convertamur? *Vas tibi Moab, peristi popule Chamos?*

Jer. 48.

Cum sint autem multa illa præjudicia, seu cum possint variis exponi modis, non sufficit illa breviter attigisse, sicut suprâ tentatum est, sed & modò, & pluribus consequenter enarranda res est sermonibus, nullum ut vestrum lateat, quantum sua nunc inter sit, ubi de extremo salutis suæ periculo videt agi: *Salvate animas vestras*. Sentisne Peccator indurate, quam sint hæc aculeata verba?

Ibid.

Ad hunc itaque finem & scopum ut omnes

intelligent, quàm deplorando in statu jaceat suæ salutis negotium, atque ut inde libentius velint emergere, quod primum hodie proponitur, duplex est illa via, quam Christus in Evangelio demonstravit, una lata & spatiosa, quam multi etiam ex Christianis incedunt, & omnes pereunt: altera verò arcta quam pauci tenent, & qui soli salvantur.

Stupenda certè res est, & quam nisi divina veritas edoceret, vix credi posset; sed tanta firmitate nos ea de te certos esse Christus voluit, ut in tota evangelicâ quæ ad mores spectat doctrinâ, vix aliud & verbo & sensu expressius habeatur. Non enim solis contentus verbis rem evidenter aperit, sed adjuncto etiam admirantis & stupentis animi quodam signo, tantam esse demonstrat multitudinem eorum qui pereunt, & tantam eorum paucitatem qui salvantur, ut ille ipse qui nihil admiratur, non nisi tamen mirabundus de hac paucitate loqueretur.

Intrate, inquit, per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam? QVAM angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam! Et pauci sunt qui inveniunt eam; Ac rursus apud alium Evangelistam, quærenti eisdem si pauci sint qui salvantur, sic respondit: Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, querent intrare & non poterunt, id est, qui per aliam querent intrare quam per angustam portam, non poterunt ad salutem intrare, & qui etiam neglexe-

Matt. 25.

neglexerint intrare per anguſtam portam, quando cum gratia facile poterant, quærent intrare poſtea, nec ita facile poterunt: dicentque cum illis ſtultis virginibus, *Domine, Domine aperi nobis* at ille reſpondens aiet, *amen dico vobis, nescio vos, vigilate itaque quia nescitis diem, neque horam.* Vigilate ad gratias fideliter ſuſcipiendas, quando vobis offeruntur, aut ad ſuſceptas utiliter impendendas, quando ſe occaſio dederit; nam ſi præſentem neglexeritis diem & hanc horam prætermiſeritis, nescitis an craſtinam ſitis habituri.

Quamobrem unusquisque jam videat in quam ambulet via, & cum ſe agnoſcit in lata eſſe, tam cetid ſe agnoſcat eſſe in ſalutis periculo, quam certum eſt illos qui per latam incedunt viam, & multos eſſe, & omnes perire. Quomodo autem ſe quis in lata eſſe via poſſit agnoſcere, ſic evidenter demonſtrat.

Vel te oportet in lata eſſe via, vel in arcta,

Sed ſi te probe noſſes, non es in arcta via.

Ergo in lata ſis oportet, & ibi perens neceſſo eſt, niſi quantiocyus inde retraharis.

Prima propoſitio manifeſte inferitur ex verbis Domini, qui nos intrare jubet per anguſtam portam, ſive in arctam viam, *Quia inquit, lata porta & ſpatioſa via eſt qua du. it ad perditionem* quæ ſane ratio non valeret, ſi tertia eſſet quædam via; nam qui nollet ingredi viam arctam, nonne Chriſto ſtatim objeeres, tenebo viam quæ inter arctam & latam ſit velut media, quæ nec arctæ laborem viæ contineat, nec ſpatioſæ periculum mihi ſubjiciat.

Hoc eſt ſcilicet quod ſibi fingunt homines, ut pluribus, ac de hoc toto argumento declaratum habes in opusculo quod *lata via* inſcribitur. Sed quis auſit Chriſti rationem in te tam ſeria nullam eſſe affirmare? Nonne hoc ipſum eſt quod alio confirmat ſymbolo dicens, *Aus facite arborem bonam & fructum eius bonum aut facite arborem malam & fructum eius malum*, quaſi diceret, non eſt quid medium. Quod tandem duceret media illa via? Quis eſſet eius terminus? Que ſententia proferenda, dum cunctos Chriſtus adultos iudicabit? Eruntne alij iudicandi, quam quos à dextris ſuis ipſe Iudex ſtatuet, vel à ſiniſtris? Eritne alia ſententia præter illas duas quæ jam decretæ ſunt & præſentata: quatuor altera benedictos, & altera maledictos da. larat? *Et ibunt hi in ſupplicium æternum* inquiebat Dominus, *Iuſti autem in vitam æternam*, quaſi diceret æterni duntaxat duo ſunt illi termini quod duæ

tendunt viæ: ſicut latam, ſupplicium manet æternum; ſic arctam, vita æterna. Si tertiam viam ſtatuis, quæ re prius quod tendat, terminum: aut cetid ſi alium indagare non potes extra illos duos qui adultis parati ſunt, nec tibi tertiam fingas viam: & fatere quod habet propoſitio, vel te in lata vivere, vel in arcta via.

Quod ita verum eſt, ut ſanctus Hieronymus audenter ſcribat: *Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata aut de anguſta via eſt.*

l. 2. Ep. 34 ad Calant.

II. PUNCTUM.

SED, quæ eſt ſecunda diſcurſus propoſitio, *Si te probe noſſes, & quam ſit arcta via, tu ſemul facile noſſes in hac te via non ambulare.*

Primo quidem eſt via quam pauci tenent, tu vero nonne vitam agis quam multi vivunt in ſeculo? Deinde vero, inquit S. Gregorius, *Arcta via in qua quiſque ſtudioſe conſtringitur, eſt in hoc mundo vivere, & de mundi hujus concupiſcentia nihil habere.* Tunc ita vivis in hoc mundo Nihilne mundi rerum concupiſcis? Non voluptates, non divitias, non honores; non alia quæ naturalem excitare ſolent cupiditatem? Reſponde. Nihilne te horum excitat ad ſui concupiſcentiam? Aut quam in te lentis excita: am irane reprimis, itane moderaris ut præter rationem & virtutem nihil concupiſcas?

Hoc eſt enim, hoc eſt quod arctam facit viam, *Nihil inordinatè concupiſcere.* Non eſt exire mundo, non eſt eſſe ſolitarium, non Eremitam, non Monachum, non Religioſum, non Sacerdotem, non multis additum eſſe jejunii & caſtiganda carnis exercitationibus, non eſt hoc in qua quod arctam deſignat viam; ſed quocunque vivendi genere vitam agas, *ſi omni cupiditate calcata*, inquit S. Hieronymus, *ſoli ſtudemus virtuti per anguſtam viam niſtimur.* Non aliam ſancti omnes Patres producant notam quam rep: eſſe cupiditatis: unde tu quam facile poſſes agnoſcere te non eſſe hominem qui ſe ita voluntariè premat & conſtringat, nonne tam evidenter poſſis noſſe te in arcta non eſſe via;

l. 27. Mor c. 24.

Supra dicta Ep.

Neque dicas te ſat multis undequaque premi miſeris, de domeſticæ facultatis arctiſſimas pati anguſtias, te debitorum gravari onere, nec non ſexcentis humanæ vitæ calamitatibus penè in dies enecari; non enim poena ſed poenæ tolerantia, viam facit arctam: ſi libenter patereſis, ſi neceſſitatem in virtutem convertereſis ſi murmura, ſi commotiones animi, virtute

chri-

Matt. 25.

christiana reprimeres, tunc arctam posses viam incedere, sed si paupertatem odisti, non magis reprimis cupiditatem, quam si amares divitias, nam illud paupertatis odium non nisi ex amore divitiarum nascitur. Neque etiam dicas, te paucis contentum esse, te nihil supra necessitatem appetere, nihil injustum, nihil alienum, nihil nimium: nam licet ista concederem, potest tamen nimius esse vel acquirendi, vel possidendi ardor, neque ad arctam tenendam viam ita spectatur quid velis, aut quid habeas: quam quomodo quidquam velis aut habeas. In una scilicet cupiditate repressa, ut dictum est, tota via ponitur arctitudo; nihil autem spectat ad reprimendam cupiditatem quod multum aut parum habeas, sed hoc unum, ut quidquid habeas, temperate possideas, non cupiditate sed virtute, non in passione desiderii, sed in moderatione rationis, non incitato naturæ impetu, sed divinæ ductu gratiæ. *Tanquam advenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis quæ militant adversus animam.*

1. Pet. 2.

Neque rursum objicias id esse rarum, id esse paucorum hominum, id esse penè ignotum: nam hoc ultro profiteor, & hoc ipsum est quod Christus dixit, paucorum esse hanc viam; hanc ipse notam designavit ut cum animadverteres te ex illis non esse paucis, hinc intelligeres, te in arcta non esse via. Nonne id vides? Nonne id lateris?

III. PUNCTUM.

QUID ergo inde sequitur nisi quod erat demonstrandum, te salutis oppositum ferre te cum semper & ubique, præjudicium: te in lata esse via quæ ducit ad perditionem & ad interitum sempiternum?

Nam cum in ambarum alterutrâ necesse omnino sit, vitam traducere sicut ostensum est, cumque in arcta non te contineas, ut fateris; quid superest quam te in lata esse via, reque tam certò perituro, quam certum est Christum non errasse qui hæc duas tantum proposuit vias quarum una vitæ, & altera mortis esset æternæ?

Nec dicas te peccatorem quidem esse, sed non ex illis gravioribus qui latam videntur viam facere. Nam hic dupliciter errare posses, quod certè est diligenter advertendum: primò quidem, quod putes latam viam esse tantum illorum qui gravius peccent aut frequentius; non

est ita, neque hic nomine vitæ tam certò intelliguntur qui actu peccant, quam qui ad peccandum sunt proni, & contractis habitibus sic affecti, ut peccatum vix deponant, in coque moriantur; ut dicetur separato discursu fufius.

Jam verò licet aliis alia sint peccata graviora, nonne est satis ad perditionem animæ quod quis in peccato lethifero moriatur, licet peccatum istud non sic ex gravioribus? Nonne est satis illi diviti qui sepultus est in inferno, quod epularetur quotidie splendide; licet in illis epulis non esset tam scelestus quam Herodes in suis, qui sanctissimum virum Joannem enecavit? Nonne propterea Christus Dominus cum de quibusdam occisis loqueretur: *Putatis, inquit, quod hi præ omnibus peccatores fuerint qui in alia passi sunt? Non, dico vobis, sed nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Nonne id confirmat Apostolus cum universim ait de iniquis, *An nescitis quod iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare, neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* In his certè quæ commemorat, magna est, ut vides peccatorum differentia: sicque fornicarii dicere poterant se non esse tam iniquos quam vel adulteros, vel idolis servientes; Et tamen satis sunt iniqui ut damnentur. Ac rursum idem Apostolus, *Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei.* Sic & S. Joannes audivit de cælo quinam inde arcerentur, *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis servientes, & omnia qui amant & faciunt mendacium:* Quasi diceretur, non tantum cælo excludi eos qui gravius peccant, sed qui quocumque mortali peccant, quod ante mortem non expiarint, & qui aliter sentiant, longè à vero dissentire.

Deinde verò erras quod te ex gravioribus non reputes, & quasi Pharisæus dicas, *Non sum sicut ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri:* Licet enim istis non sis coinquinatus vitiis, fieri tamen potest ex aliqua circumstantia, ut peccatum tuum sit gravius, sitque peccatum in Spiritum sanctum ut ostenditur aliàs, jamque apparet ex illa præsumptione animi qua intumesceis contra monentem de periculo tuæ salutis, quasi sis securus, quasi nil timeas, quasi cum inferno & morte feceris pactum. Quando hoc

Luc. 16.

Luc. 13.

1. Cor. 5.

Ephes. 5.

Apost. 12.

Luc. 18.

hoc unum eſſet non eſt leve peccatum: Propter hoc audite verbum Domini viri illuſores: dixiſtis enim, Percuſſimus foedus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Vide locum Prophetæ. Non quod ſic loquatur peccator, ſed qui dum nihil timet, ſeque putat velut ſecurum, ſic videtur vivere quaſi pactum ſeciſſet cum morte & inferno, quaſi non eſſet moriturus, vel niſi quando, & quomodo vellet & quaſi non eſſet damnandus, quaſi non eſſet quod timeret. O praſumptio nequiſſima, unde creata es cooperire aridam malicia & dolofitate illius. Hoc eſt ſcilicet quod

alter dicebat Sapiens, ſunt impij qui ita ſecuri Eccl. 8. ſunt quaſi juſtorum facta habeant. Ipi juſtiores timent. Iſa columna cœli contremiſcunt, tu intrepidus erecto collo tibi cœlum promiſiſti? Non eſt certius ſignum quo te in lata via eſſe pateat, & quod in ea pereas niſi quam citius revertaris.

Vide in hac 3. parte, Dominica 3. poſt Pentecosten, ubi hæc Veritas explanatur:

Qui ſibi palpat quod non longè erret, periculoſius sæpe errat, quam qui aberrat longius.

CAPVT QVINTVM.

QVAM SIT EVIDENS CONTRA ILLOS
PRAEJUDICIUM, QUI CUPIDITATIBUS NON
RESISTUNT, TANTA PEREUNTIUM
MULTITUDO, VEL TANTA
SALVANDORUM PAUCITAS.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 20.

Videnda eſt in 2. parte, Dominica Septuageſimæ, ubi hæc veritas proponitur.

Quæ cauſa eſt cur pauci ſalvi ſint, hæc in te cauſa eſt cur ex illis forte non ſis.

RATIO praſupponit quod ubi eſt eadem cauſa & ratio, ibi etiam idem reperitur effectus, quo tanquam certo praſuppoſito ſic procedit ratione inſiſſe.

Cauſa præcipua cur ſit tanta ſalvatorum paucitas, & tanta pereuntium multitudo, eſt concupiſcentia non reſpreſſa.

Sed hæc eadem cauſa in te reperitur.

Ergo & idem omnino ſequetur effectus, niſi tollas cauſam

De tertio, tripliciter explicari poteſt malum concupiſcentiæ, unde perditio ſequitur: primò quod ſit radix totius culpæ: nam unusquisque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus: Quæ Iſa. 1. primò quidem ſolus eſt motus naturalis, cui ſi reſiſteres, fieret virtus, in omni genere boni; dum verò illi liberè conſentitur, ſit culpa ſeu peccatum quod tantò ſæpe eſt gravius, quantò major eſt concupiſcentia, ut ait ſanctus Thomas & explicatum habetur in hac 3. parte, Sabbatho Hebdomadæ 14.

Deinde verò ex concupiſcentia ſit ordinariè quidam abusus rerum omnium, quæ cum ſint ex ſe indifferentes, depravantur à pravo utentium ſine, qui ſecundum proprias ambulant concupiſcentias: qua de re videri debet Feria 5. poſt Cineres in 2. parte, ubi ad verba Domini, *Non pro mundo rogo*, explicatur hæc veritas:

Quà latè patet mundus, nihil eſt uſpiciam ita cavendum, quam quod intus in te uno latet, nempe concupiſcentia,

P RIMA propoſitio tria complectitur quæ ſunt ſigillatim exponenda.

Primum eſt paucos ſalvari; ſecundum eſt, non id eſſe referendum ad Deum, aut ad aliam cauſam quam ad ipſos homines qui ſua culpa pereunt. Tertium, quod radix omnis culpæ & perditionis eſt concupiſcentia.

De primo, vide dictam Dominicam Septuageſimæ in 2. parte.

De ſecundo, videnda eſt etiam Dominica 3. poſt Epiphaniam in 1. parte, ubi hæc Sapienſis Eceleſiaſtici ſuſe declaratur ſententia: *Non dixeris, Per Deum abeſt.*

Hayneſue Pars tertia.

116

Deo

Ier. 8.

Denique quod extremam affert perniciem, cum ad peccati remissionem necessaria sit omnino poenitentia, id est, verus dolor de peccatis, vera conversio animi, vix ulla talis est ob pravam concupiscentiam quæ sic animum peccatoris objecto peccati affigit, ut raro inde avellatur, & propterea, *Nullus sit qui agat poenitentiam super peccato suo dicens, quid feci*, ut jam antè dictum est, & post dicitur sæpius.

Jam verò quæ secunda est propositio, quod hæc perditionis causam te reperitur, qui concupiscentiæ reprimendæ non vacas, abundè declaratur in illo dicto Sabbato Hebdomadæ 14. infra in hac parte ubi hæc exponitur veritas:

Licet in aliis concupiscentia sæpe peccatum minuat, in te tamen sæpius auget.

Unde tandem conclusio & præjudicium, ne in tanta multitudine raparis cum aliis. *Virgo ego, dicit Dominus, quia si fuerit iechonias annulus in manu dextera mea, inde evellam eum*, id est, quantumcumque aliàs fuerit mihi carus & considerandus, tamen nisi resipiscat, planè cum aliis peribit pereuntibus. Cave, resipisce. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. ECCE non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, & non aggravata auris ejus ut non exaudiat. VENITE & revertamur ad Dominum. Quia ipse cepit & sanabit nos. Percutiet & curabit nos, &c.*

Ier. 22.

1. Ioan. 1.

Is. 59.

Osea 6.

CAPVT SEXTVM.

ALIVD PRÆIUDICIUM, QVIBVSVIS EX
CONCUPISCENTIA VIVENTIBUS, AB IPSO
JUDICE DENUNTIATUM.

In peccato vestro moriemini.

Vos de deorsum estis: vos de mundo hoc estis: dixi ergo vobis, quia moriemini in peccatis vestris. Joan. 8.

Vide in 4. parte, Fetiæ 5. Hebdomadæ 19. Necnon in hac 3. parte, Dominica 9. ubi ad Christi lachrymantis verba, *quia si cognovisses*

& tu, explicatur copiose quod dixit Ecclesiasticus: Cor durum habebis male in novissimo. Eccles. 3.

CAPVT SEPTIMVM.

DE PECCATO IN SPIRITVM SANCTVM QVOD
EST JAM COMMUNE MULTIS, ET UNDE
MANIFESTUM ERUITUR ADVERSUS
ILLOS PRÆIUDICIUM.

Vos semper Spiritui sancto resistitis. Act. 7.

Videnda in 1. parte, Dominica Pentecostes, ubi hæc plenè declaratur Veritas:

Peccati contra Spiritum sanctum

malignitas sic est singularis, ut multis jam peccatoribus sit communis.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.

QVOD VNDE TIMOREM MINVIS, INDE TIBI
MAGIS SIT TIMENDUM.

Posuisti firmamentum eius, formidinem. Pf. 88.

II. PUNCTUM.

AD secundam verò propositionem: tria sunt præcipue quæ videntur firmamenta nostræ salutis seu nostræ securitatis de salute; nempe bonitas Dei, redemptio per Christum facta, & Religio christiana quam profitemur. Atque hæc quidem vera si bene intelligerentur & usurparentur. In his omnino tota est nostra spes & nostra salus. *Nisi quis Dominus adjuvit me, paulò minus habitasset in Inferno anima mea.* MISERICORDIÆ Domini quia non sumus consumpti. Sic præclare semper de his sentiendum, sed non propterea tamen præsumendum, nec omnis timor expellendus, ne illa quæ suæ ex se optima & saluberrima fiant ex nobis nociva & mortalia, sicut dicebat Sapiens, *Hæc omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.* Quod quomodo fiat, nunc diligentius attendendum; & primo quidem de bonitate Dei.

Cùm sit Deus bonus & misericors jam multis nos bonis prævenit, jam multa nobis condonavit peccata, jam multo tempore nos expectat ad poenitentiam, nonne id fateris? At verò si illis non obstantibus, pergis semper illum offendere, neque sermò cogitas de emendatione, nisi cum peccare non poteris, nonne ista bona quæ tibi bonus Deus præstitit te magis condemnabunt? Nonne gravius est peccare in eum qui tam bonus est, quàm si non esset ita bonus? Noane est infidelitas & ingratitude major sic peccare in eum quem maxime deberemus diligere? Nonne est intoleranda crudelitas, ob id amicum & benefactorem magis offendere quia amicus est & benefactor? Nonne hoc est quod amans præcipue queritur: *Quem maxime diligebam, aversatus est me?* Itane velles tibi fieri? Itane te gereres cum quovis homine? Itane Deum minus veteris quam quemlibet hominum? *Audite cœli & auribus percipite terra, quoniam Dominus locusus est, filius enutritus & exaltatus, ipsi autem spreverunt me.*

Hb 2

Cogno-

Duplex potest esse sensus, primus quod firmamentum nostrum sit formido seu timor Dei, quod expressè ait Sapiens, *Firmamentum virtutis, tegimen ardoris, umbraculum meridiani.* Et alibi. *Si non in timore Domini tenueris te instanter cithò subvertetur domus tua.* OMNE namque virtutum adificium, inquit S. Bernardus, *illico vergit in precipitium, si hujus gratia amiserit presidium.*

Alius sensus & in quo præcipue inhaerendum, hic est scilicet quod illud ipsum quod putatur esse firmius ad securitatem salutis nisi diligenter tibi caveas & advertas, illud est unde magis formidare debes. Quod certè est ad timorem efficacissimum. Nam non potest esse major causa timoris quam si dicatur id esse infirmius quod putatur firmius. A qui hoc ipsum est quod hic demonstramus; unde necessariò sequetur ille pavor quem S. Augustinus, dicit omni securitate appetendum.

De Symbolo ad Catechum.

I. PUNCTUM.

PRIMA propositio per se patet, & illustrari potest familiaris similitudine illius qui cum litem haberet & plurimum confideret causæ suæ, si quaeretur quamobrem ita consideret, & tùm audiret à peritò nihil magis illi præjudicare quàm illud ipsum quod in suum jactat favorem, nonne esset quod timeret? Sic cùm Judæi nimis præsumerent de lege sibi data, hinc potius docet eos Apostolus magis sibi timendum. *Quicumque in lege peccaverunt, per legem judicantur.* Vide Romanorum secundo, Et cùm Gentiles ad fidem conversi contra Judæos etiam se auderent efferre insolentius quod illi defecissent & in eorum locum essent suffecti: tum unumquemque Apostolus vehementissimè compecebat, *Noli gloriari, noli alitè sapere sed time.* Vide ibidem Romanorum undecimo, atque idem conclude ad propositum.

* *

Cognovit vos possessorem suum, &c. Vide Isaia c. 1.
 & Jer. 2. An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? An divitiis bonitatis eius & patientia & longanimitatis contemnis? O quam aliter Sancti loquuntur de bonitate Dei. O quam bonus & suavis est Dominus spiritus tuus, inquit Sapiens, sed quid inde? An offendendus? An offensam dissimulabis? Audi, ut pergit, Ideoque eos qui errant corripis & de quibus peccant admones, ut relicta malitia credant in te Domino.

Est & egregius locus Michæ 6. suaviter & fortiter urgendus: *Audiant montes iudicium Domini, & fortia fundamenta terra, quia iudicium Domini cum populo suo. Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui? Responde mihi, quia eduxi te de terra Aegypti. Et quæ plura ibi habentur. Vide usque ad hæc verba: Salus erit timentibus nomen tuum. Vide & Ecclesi. 5, & 16. Secundum misericordiam suam, sic & correptio illius.*

In hoc valde erramus quod fingamus nobis Dei bonitatem in eo tantum esse, ut bene nobis velit & faciat, nec peccata puniat, aut alias peccatorum poenas exigat, quam ut aliquando fieri solet in Festis solemnioribus, illa confiteamur, & de cætero, cursum eundem liberioris vitæ retineamus, quasi non posset aliter fieri. Falsum id omnino est, & hoc expressè veritum dicere & sentire, ut sæpe nobis erit dicendum. *Non dixi, peccavi: & quid mihi accidit iriste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum: & ne dicas, misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim & ira ab illo eisdem proxima, & in peccatores respicit ira illius.*

Hæc est alioquin inordinata fiducia, quæ ut ait S. Gregorius, *Apud omnipotentem Deum vindicta locum habere potest: indulgentia vero obtinere non potest.* Hanc enim ipse arguit indulgentiam in illis Patribus qui non satis severi sunt suis filiis, ut in Heli & aliis: & certè quod quis est melior, eò magis in se suisque omnibus odit peccatum; & ab illa bonitate Sapiens laudat Deum quod cum sit bonus & suavis, errantes corripit, moneat & seriò alloquatur ut relicta malitia credant in se, quasi diceret, nec aliter credant aut sperent nisi relicta sua malitia. Sicque à beneficiis suis atque à sua bonitate se ipse quodammodo excitat ad puniendos eos quibus benefecit: *Quid est quod debui ultra facere vinea mea & non fecit? An quod expectavi ut*

faceres uvas & fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vinea mea: auferam sepem ejus & erit in direptionem, &c. Denique hoc est peccare in Spiritum sanctum sic de bonitate Dei præsumere, ut alibi demonstratur.

SECUNDUM de Christo Domino, multum quidem facit ad spem nostram, ut dictum est & plusquam dici potest; sed qui tamen inde præfidunt & in suis præsumunt peccatis, quasi securi sint quod Christus passus sit: hoc est calvinicum, hoc est hæreticum, hoc est ab Ecclesia profus anathematatum, ut videre est in Tridentino. Nihil magis pavendum peccatori nolenti se convertere quam aspectus Crucifixi, nam hoc primum positum à sanctis inter motiva timoris. Ibi videt peccator appetitissimè quid sit peccatum, & quænam eius Poena. Propter scelus populi mei percussus sum. *Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Ibi videt quanta sit salus æterna, quale sit bonum pro quo Deus sit patitur; & quod per peccatum contemnit. Ibi videt peccator quanti Deus fecerit animam ipsius pro qua dedit suam, quam tamen prodigit & mancipat Diabolo pro una delectatione, pro pecuniola, pro aliquo temporali bono! Ah probrum! Ah indignitatem! Ibi Dæmon exprobrat Christo Domino quod refert S. Cyprianus. *En peccatorem, pro quo nec alapis nec flagella accepi, cui nec requiem promitto neque regnum: sed quem solum falsa sollicitatione de ludo, & tamen se totum mihi tradit! Tuos tales munerariis Christi demõstra præceptis tuis monitos, &c.* Tu hujus blasphemie author & causa quid dices? Quid dices Christo ex cruce roganti te ne se offendas pro omnibus beneficiis quæ in te contulit, pro plagis, pro sanguine, pro anima, pro vita, hoc unum a te efflagitat, *Ne me offendas.* Ego verò, dices, eo te liberius offendam: quo te magis video pati. Auderesne hoc? Et hoc ipsum te ipsa & opere dices quando non desinis peccare præsumendo de Christo.

Supra dorsum meum, inquit, fabricaverunt peccatores, seu ut habet alia versio araverunt, id est, non me aliter tractaverunt, quam si vomere & aratro carnem meam evulsissent in sulcos: & sicut arator ex arata terra sperat messem, ita peccantes ex poenis meis suam præsumunt salutem, quod dum faciunt me magis gravant, quam dum paterer quia me privant fructu meæ Passionis, iste omnis fructus ut auferatur peccatorum, & illi magis afferunt. Et certè gravior est

psal.

Seff. 6. 6.

B. Laur. Justin. 4. De lig. no vita. 15. 55.

Luc. 23.

De Eleo. mof. & Miseri.

Ps. 128.

Isaia 27.

S. Thom. privatio finis quam eorum quæ impenduntur ad finem, ubi notandum est quod non tantum privatur sine sed contrarii effectus ac causa sive objectum, quatenus inde peccator magis obfirmatur. Atque hinc illius gemitus per Prophetam: *In vacuum laboravi, sine causa & vanè fortitudinem meam consumpsi.* Hinc illa prædictio Simonis: *Ecce positus est in ruinam & resurrectionem multorum.* Hic Lapis & Petra Scandali de qua *Is. 8. Rom. 9. & 7. 1. Petr. 2.* & hinc illud *Apoc. 6. Abscondite nos ab ira Agni,* Nihil quippe terribilius, ut declaratur in 3. parte, Sabbato secundæ Hebdomadæ.

S. Aug. 2. SEQUITUR tertium de professione Christiana Magnum sane beneficium. Sed quid est esse Christianum? An solum frequentare Ecclesiam, recitare rosarium & similia quædam exercere pietatis officia? *Apertius sub tali nomine peccamus,* ait *Salvianus;* & *S. Augustinus.* *Deprehenderis,* inquit, *& detegeris Christiane,* quando aliud agis & aliud profiteris *fidelis in nomine, aliud demonstrans in opere, non tenens promissionis tuæ fidem: modo ingrediens Ecclesiam orationes fundere, post modicum in spectaculis cum histrionibus impudicè clamare! Quid tibi cum pompis diaboli quibus renuntiasti? Vel credis quæ de peccato dicuntur, vel non credis. Si non credis, falso te Christianum jactas, & hypocritarum te poena manet; Pars ejus cum hypocritis,* inquit *Dominus.* Quod si credis, & tamen tam liberè peccas, ah manifestus contempus. Quid! credere per peccatum offendi divinam Majestatem, præsentem, potentissimam, justissimam! & nihil planè curare! Credere per peccatum perdi omnia merita, perire cælum, perire tibi Christum! & tamen tam facile peccare quam si nihil esset! *Propter hoc, am-*

plius accipietis judicium, inquit *Dominus, ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui & non fecit, vapulabit multis.* Ah Christianus est. Sed fecitne voluntatem Domini sui? *Vapulabit multis.* Audivit sacrum & concionem, *Vapulabit multis,* quia sciebat & non fecit.

Lms. 120

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet quam verè dictum sit, *Posuisti firmamentum ejus, formidinem:* Et quam verè magis illi timeendum sit, ubi solet magis præsumere. Nam quando hoc unum esset, ita præsumere, satis esset ad perditionem! Etiam quando tu omnium sanctorum merita solus haberes, non esset præsumendum, sed semper timeendum & cavendum à peccato sicut *Apostolus* dicebat & sentiebat: *Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Tu verò sceleribus plenus tibi arroges cælum! tu præsumas cœlestem gloriam & non timeas! *O præsumptio nequissima,* ait *Sapiens.* Hæc fuit *Judeorum* perditio ut exprobrat illis *Propheta:* *Ecce vos confiditis vobis, in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari jurare mendaciter. Et venistis & stetitis coram me in domo hac.* Vide locum *Propheta.*

Denique sic idem penitus accidet quod *Amano* illi superbissimo homini, qui cum se jactaret de gratia quâ valebat apud *Regem & Reginam Esther,* ibi invenit suum interitum ubi præsumebat habere meritum. *Esther 7.*

Caveant itaque, semperque Deum timeant & sanctos imitentur, qui ut ait *S. Gregorius,* *Positi in cœlo gaudium spei & tentationis metum, confidunt & timent, confortantur & citubant, certificantur & suspecti sunt.* *Lib. 20. Mor. c. 3.*

CAPUT NONVM.
 QVOD NEC CHRISTO CREDITVR,
 NEC OBEDITVR.

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse Filium Dei: & vix ullus est Christianus qui hoc vere credat.

Vide in 3. parte, in Festo Transfigurationis Domini, ubi hæc veritas explanatur, offerturque Symbolum duodecim Articulorum Fidei prædicæ à Christo prædicatæ cui vix omnino ere-

ditur. Additur & Decalogus, decem ipsius Christi Domini præceptorum, quibus & planè contradicitur.

CAPVT DECIMVM.

QVIDQVID DE CHRISTO SE SCIRE DICANT
IMPII, CHRISTUM NESCIRE DICENDI SUNT.

In 4. parte, Feria 4. Hebdomadæ 19,

CAPVT VNDECIMVM.

CHRISTVM E COELO NOBIS LOQVENTEM NON
AUDIRE PERICVLOSIUS EST, QUAM DUM
IN TERRIS LOQUERETUR.

Videte ne recusetis loquentem. Hebr. 12,

In 2. parte, in die Ascensionis Domini.

CAPVT DVODECIMVM.

NVLLA NISI PRIMARIA SATIS ESSE POTEST CVRA
DE PECCATIS EVITANDIS.

In 4 parte, Dominica 18.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

DE MALO PECCATI MORTALIS, SIVE AD
POENITENTIAM DE PRÆTERITIS, SIVE AD CAUTE-
LAM DE FUTURIS, SIVE AD TEMPORALES MISERIAS
MITIUS FERENDAS.

*Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum
tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus
exercituum.* Jer. 2.

Malo peccati nullum par aliud malum.

RATIO qua alias omnes complectitur sic forma-
ri potest, quia quod est malum Dei, Christi
Domini, & ipsius in omnem aeternitatem ani-
ma, tale est malum ut par illi aliud nullum sit
malum.

*Sed peccatum, malum est Dei, Christi Domini,
& ipsius in omnem aeternitatem, anima.*

*Igitur malo peccati nullum par aliud malum.
Quod profecto est diligentissime perpendendum,
ad fines supra dictos.*

I. PUNCTUM.

PRIMA propositio breviter expediri
debet, declarando quod cum omne ma-
lum, sit relativum malum, id est, respec-
tu habito ad personas quarum est ma-
lum, hinc sequitur tanto esse gravius malum,
quo personæ vel plures vel digniores, vel infi-
grius offenduntur; vel quando damna sunt plu-
ra & graviora: unde Sapiens, *Malum est, ma-
lum est, dicit omnia emptor; & cum recesserit,*

84170

etum gloriabitur, id est, unusquisque malum de re quam pronuntiat prout ad se refert rem illam de qua cum alio discrepatur.

Cum vero personæ nullæ sint digniores quàm Deus in se consideratus, vel ut homo Deus, qui dicitur Christus Dominus, vel quàm animæ nostræ immortales ad æternam procreatæ Beatitudinem: quis non intelligat, ut quod illis est simul malum & adversum, sic tale in genere suo malum, nullum ut illi aliud nec genere nec specie, nec individuo par inveniri possit?

Is. 40. & 46. *Et cui assimilastis me, & adqueastis, dicit sanctus? Vide locum.*

II. PUNCTUM.

SED peccatum, malum est Dei, malum est Christi Domini, & malum nostra in omnem aternitatem anima.

Quod cum variis explicari possit modis, tum hic videtur accommodari, ut sicut peccatum comparatur cum illa ferocissima bellua decem capitum quæ visa est à Daniele Propheta, sic quæcumque hic de singulorum dicuntur malo referantur ad decem capita quæ quisque dicendo possit magis aut minus enarrare, prout uno aut pluribus voluerit narrationem proferte discursibus.

Primo, peccatum dicitur malum Dei, ut est unus Deus in natura. Secundo, ut est trinus in personis. Tertio, ut est æqualiter infinitus in divinis attributis. Quæ tria mala fusillimè declarantur in hac 3. parte, Dominica prima, ubi de sanctissimo mysterio Trinitatis, cui peccatum directè opponitur.

Quarto, malum est Dei, quo Deus præsens offenditur à vili creatura propter leviculare commodum. *Me præsentem, in domo mea! Et violabam me propter pugillum hordei, & fragmen panis!*

Quinto dominationis divinæ malum est & offensa, quatenus peccator à Domino Deo suo se subtrahit perfringendo leges ejus, statuta, imperia, jura & foedera, *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non serviam.*

Sexto, bonitatis & misericordiæ Dei manifestus est in peccatore contemptus. *Etenim quia non profertur ei contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrans mala.* Nonne si statim atque peccas te puniret Deus, Deum magis timeres? Quid est autem quod te non statim puniat nisi quia bonus est, nisi quia

patiens & longanimis & multæ misericordiæ? *An divitias bonitatis ejus, & patientia, & longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit?*

Septimo, sanctitatis illius, quam præcipuo quodam cultu sancti venerantur, gravis est offensa; nam vel peccator putat Deum peccata nostra parum vel multum odisse ac detestari. Si parum, parum est illi Sanctus Deus: *Existimasti inique quòd dero tui similis?* Si multum, quomodo non veretur peccando tantum exacerbare odium? En nosse quod revera est, Deum tanto peccatum odisse odio, quanto amore amat legis æternæ rectitudinem cui peccatum adversatur, id est, amore infinito ac simili consequenter odio, tu tamen illud odium tam facile commoves quàm facile peccas! Peccas certe & graviter in divinam sanctitatem. *Va genti Is. 1. peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filii sceleratis, dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel.*

Octavo, sapientiam quæ Deus cuncta regit & gubernat, peccator offendit, & quantum in se est, vexat, impugnat, invertit & omni modo persequitur. Nam præterquam quod peccato suo se ab illo divinæ gubernationis ordine quem præfixum habebat subtrahit; quid aliud vellet aut nollet peccator, quàm quod suæ lubet libidini? quid est autem hoc aliud velle quàm quod nolit Deus? aut quid nolle aliud quàm quod Deus velit? Ac tandem quid hoc totum est, sic adversari Deo, nisi se toto sapientiam ejus & regimen velle invertere, conturbare, dissolvere? *Oplene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, Act. 13. non desinis subvertere vias Domini veritas!*

Nono, divinam planè peccator irridet justitiam: cum enim non ignoret quantas Deus peccatori sit comminatus poenas, cum probè sciat uno solo peccato tot castigata vel Angelorum vel hominum millia; tot urbes, tot civitates, tot regna, totum denique diluvio periisse mundum: cum in ejus manu quem offendit se ita positum credat, ut si manum vellet subtrahere, statim in infernum præceps decideret, ubi sempiterno torqueretur igne; neque tamen cesset à peccato, quid est irridere Deum nisi hoc sit? Quid est quod ait Apostolus, *Deum non irrides Gal. 6. & ri, nisi quod peccatores divinam contemnendo justitiam, Deum irident qui tamen non iridentur, quia divinam illam aliquando sentient justitiam.*

Decimo, tale Dei malum est peccatum, ut quod-

quoddam velut deicidium dici possit: quam enim Deus habebat vitam in anima per charitatem & gratiam, plane peccato tollitur; unde & quia simul anima moritur, idcirco à Scriptura dicitur, *Quasi romphaa bis acuta omnis iniquitas*, id est, duplicem inferens plagam & mortem Deo videlicet & animæ peccatrici.

Serm. 3. de Refur. Adde quod ait S. Bernardus de propria voluntate, prout est peccati causa, *In ipsum, horribilo dictu, deservit auctorem, & quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis plane & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Nonne hoc est, esse malum Dei?*

SED & apertius etiam id in Christo patet, qui cum propter peccatum tanta sit olim passus: nunc verò magis à peccato patitur, propter has decem causas quæ sunt illi velut decem plagæ quibus mirum in modum affligitur.

Prima quæ multas continet, quia quod à pluribus olim est passus, nunc à quovis peccatore per unum solum peccatum patitur; nam simul venditur, negatur, accusatur, flagellatur, condemnatur, crucifigitur, & moritur; ut in die parasces in 2. parte, videri potest amplissimè declaratum.

Hebr. 6. Secunda, Christus semel tantum pro peccatis olim est crucifixus & mortuus, nunc verò rursus & quoties iteratur peccatum, vox illa vox impletur Apostoli: *Rursum crucifigentes sibi metipsos filium Dei, & ostentus habentes, & quoties repetitam plagam!*

1. Cor. 6. Tertia, sic volebat olim pati propter peccatum, nunc verò tam invitus à peccato patitur, quam invisum est illi quodvis peccatum. *Quæ nolui elegerunt.*

Matth. 24. Quarta, tot abundat bonis Christi Passio, ut inde quidquid gratiæ Sacramenta continent omnia, velut à fonte derivetur: peccatum autem mera est malitia, mera malignitas, & ipsa desolationis abominatio, cuius imago quædam fuit eversio civitatis Jerusalem. Cumque is patientis Christi finis & finis præcipuus fuerit ut auferretur peccatum, quid contra directius quàm quod peccatum renovat? Quid contra Christum acius & vehementius, quàm si destruitur quod ædificatum voluit, aut quod destruxit,

ædificetur? *Unus ædificans, & unus destruens quid prodest illis nisi labor? Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?* *Eccl. 34. Ps. 29.*

Quinta, quantumcunque gravis & acerbus esset Christi patientis dolor, erat tamen dolor Christi tantum patientis secundum illam quæ solâ pati poterat humanam naturam; at verò peccatum sic divinam ipsam petit & offendit naturam, ut, si Divinitas pati & mori posset, per peccatum moreretur, unde quàm verè dixit Christus, *Pater major me est*, tam verè magis diligit & colit Patrem quàm seipsum, ac proinde & magis etiam ex consequenti doler suum Patrem offendi per peccatum, quàm se per crucem cruciari.

Sexta, quod erat Christo patienti valde jucundum, sic Deo Patri reconciliare homines, hoc illi ex opposito plurimum grave ac molestum in peccato quod perpetratur, sic homines ab offenso disjungit Deo. *Iniquitates vestrae diviserunt inter vos, & Deum vestrum.* *Is. 59.*

Septima, si gloriosum Christo fuit, ut certè fuit, *Per mortem suam illum destruere qui habebat mortis imperium, id est diabolus*, quod expressè refert Apostolus: nonne hanc Christo peccator tollit gloriam, qui peccato suo, sui totum imperium reddidit diabolo, quod Christus eripuerat? Et quid Christo magis ignominiosum quam sui loco videte in anima tua regnantem dæmonem aut ipsum audire hostem sibi exprobrantem, quod nihil passus pro te quem possidet, neque regnum habens cœlestis quod tibi unquam promittat, facilius tamen ille te possidet quàm ipse Christus! O probrum! ô malum Christo Domino, si quod à nobis esse potest malum!

Octava, quid ingratus & acerbius potest accidere Benefactori munifico, quàm illius ingratitudo cui beneficium contulit, quando præcipue tanta ingratitudini conjuncta est impietas ut ex collato beneficio fiat audacior ad ipsum Benefactorem suum liberius offendendum? Vix inter homines tanta reperitur immanitas: At verò illa est frequentissima quam Christo peccator exhibet. Nam primò quidem cum Christus pro eximio illo quo nos affecit redemptionis beneficio, nihil magis à nobis desideret, quàm ne peccemus; potestne quis peccator esse, & non esse ingratus? Quidquid enim reddas, nisi quod velit Benefactor & quod possis, reddas, ingratus es. Deinde verò si de salutis periculo peccatorem conscientia forte stimulet,

nihil

nihil esse periculi dicit peccator, nihil quod metuat: quia videlicet Christus est passus, & patienter peccatorem redemit. Nonne hoc ipso peccatur audacius, nonne propterea minus timetur, nonne idcirco projectus in omne crimen curritur? Nonne hinc denique peccati contra Christum immanitas & saevitia manifestè apparet? Sic aptè Sapiens postquam monuit: *Gratiam fidei iussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam, tum consequenter addit: Repromissorem fugis peccator & immundus. Bona Repromissoris sibi ascribis peccator, & ingratus sensu derelinquis liberantem se!*

Ezech. 29.

Ioann. 10.

Nona, cum Christus moreretur, certò sciebat se quanto citius resurrecturum, Quia, inquit, ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo. At verò cum in corde peccatoris moritur, quando iam ibi resurget? Fortè nunquam, aut non nisi tardissimè, vel nisi quando peccator placuerit, post multas Christi se offerentis repulsas & neglectas gratias.

Decima ex illis Christi verbis colligitur, hoc mandatum accepi à Patre meo, nempe illud erat, quo quidquid ageret & pateretur, ita condicbat, ut quò magis pateretur, tantò se magis gauderet pati, quod ita pateretur ex mandato Patris, ut nobis exhibendæ Deo similiter daret exempla obedientiæ. Nunc verò in peccato cum videat oppositam omnino peccantis inobedientiam, quantam illi putas peccatum inferre plagam, quam vehementem, quam acerbam! Suntne hæc peccator, expectationes meæ! nec dubium quin his sæpe à peccando verbis prope rantem in peccatum retardet animam; sed quod prædictis cumulul malis, tam præceps in libidinem sese anima projicit, ut ipsum licet videat Christum pendentem aut iacentem, tamen non retardetur & quod ait Apostolus, *Ipsam Dei conculecet Filium.*

Hebr. 10.

Nonne diceres illam esse Romanam servi Tullii filiam & Tarquini Superbi conjugem, quæ in iacentem humi Patrem imperavit thedam suam resiliens etiam ad tantum crimen equis, inveni ac intrudi, unde vico, scelera ti nomen est inditum.

ATQUE hæc sunt ex multis pauca quæ peccati malum quam sit Christo grave demonstrant, unde restat tantum exponere quam sit ipsi perniciosum animæ peccatrici, quæ decem

Haynefuo Pars tertia.

inde damna longè infensissima, peccando contrahit.

Primum est, divinæ privatio gratiæ, necnon illius amicitia quæ Deum inter & animam gratiosam intererat, *Ipsi ad iracundiam provocaverunt. Is. 63. runt & afflixerunt Spiritum sancti eius: & conversus est eis inimicum, & ipse debellavit eos!* O quanta status animæ diversitas quæ Deum habet amicum aut inimicum!

Secundum est, quòd cum anima gratiosa tam pulchra esset in oculis sui sponsi, ut sponsus admirans illi diceret, *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es.* Fit verò per peccatum tam deformis, ut ipse illi eidem cum stupore objiciat: *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas!*

Cant. 4.

Lev. 2.

Tertium, quæcunque sibi merita comparasset, his planè omnibus excidit: *Omnes iustitias ejus quas fecerat, non recordabuntur,* dicit Dominus per Prophetam: & S. Cyprianus, *Hæc sunt,* inquit, *peccata lapsis quod grandis frugibus, quod turbidum sydu arboribus, quod armenis possilens vastitas, quod navigiis sæva tempestas.*

Ezech. 1.

1. de Lap-
sis.

Quartum, quidquid boni agat, nihil ad cœli gloriam proficiet. *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest,* ait Apostolus.

1. Cor. 13

Quintum, neque ad illa quæ ex veteribus contracta sunt peccatis debita persolvenda, quidquid facit, quidquid faciat peccatrix anima, quia cum sit ipsa mortua, mortuum & ejus opus dicitur, ac nullius in æternam vitam promeriti. *Quare jejunavimus, & non auximus?* Vide locum Prophetæ satis amplum, necnon Ezech. 15. ubi de ligno vitis ambusto, unde nihil fieri possit operis.

Is. 58.

Ezech. 15

Sextum, protectione singulari cum sibi caram animam foeret Deus; tum verò peccatricem deserit, & vel dæmonibus vel suis mancipatam cupiditatibus abjicit. *Quare transgredimini præceptum Domini quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos?* Quasi peccatoribus diceretur, putabatis peccando, vos vestra melius procuraturos negotia: sed longè fallimini, cum in peccatis vestris derelinquatis Dominum, & in vestris vos Dominus derelinquat negotiis.

2. Par. 24

Septimum inde sequitur, ut quæ Dei Patriæ erat filia, quæ Christi Domini soror; & quæ Spiritus Sancti sponsa, mox ubi peccatum admisit, fiat dæmonis serva, captiva, ludibrium. *Respi-*

Is

Genes

2 Tim. 2. *sciant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. A quo enim quis superatus est, huius & servus est. O si hæc peccator ex- penderet.*

1f. 1. *Ostium, qui Justorum precibus promissit omnia, negat omnia precibus peccatorum. Etiam cum multiplicaverint orationem, Non exaudi- am, inquit Dominus. Parumne hoc cenferi de- bet peccatori, cui hoc unicum videbatur testa- re bonum, ut oraret, & tamen ipsa ejus oratio non modò nihil exorat, sed sæpe insuper transit in peccatum, ut ait Psaltes.*

Ps. 108. *Nonum, certissima cœli hæres erat anima cum erat in gratia quæ jus ad cœlum tradit: ac cum excidit per peccatum illa gratia, cœlo etiam protinus excidit & illa sancta civitate pro- cul amandatur, In quam non intrabit aliquod co- inquinatum, Ut audivit & retulit dilectus Chri- sti discipulus.*

Decimum denique, quod est velut peccati centrum quò suo tendit impetu secumque pec- catorem rapit, æterna est damnatio, Mors illa secunda est quod stagnum dicitur ardens igne & sulphure. Nam mors prima quæ multas alias continet de quibus dictum est, mors est animæ peccatoris, mors est ipsius Dei qui per charita- tem vivebat in anima, mors est meritum om- nium, mors est vitæ beatæ ac æternæ, quæ mors quantum vis multiplex, una tamen cenfer- tur quæ simul ac peccatum est, generatur, ut ait sanctus Jacobus: tum verò pòst sicut de pecca- to in peccatum naturali quod vocant pondere tenditur, sic de morte ad mortem, de morte pri- ma ad secundam, quæ ratione quidem pœnæ ac permanentis status unde nunquam redeatur, mors est prima gravior, sed ratione mali sim- pliciter dicti, mors prima gravius est malum, nam est malum culpæ, quod est malum offensi Creatoris, pœna verò tantum modò malum est creaturæ, neque tam grave censendum est pu- niri quavis pœna, quam pœna dignum fieri. O quam verè Apostolus: Suspendia peccati mors,

1 Jo. 3. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

Rom. 6. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

Sap. 4. *Quasi diceret, hæc est merces quam peccatum suis rependit servis. Hoc est salarium quod re- ceperunt peccatores. Hoc uno mortis verbo decer- tur, illos omnibus privati bonis, illos omnibus cumulari malis, quod & paucis Sapiens multa complexus. Illos Dominus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inser mortuos in perpetuum, quoniam distrumpet illos inflatos sine voce, & commovebit illos à fun- damentis, & usque ad supremum desolabuntur.*

III. PUNCTUM.

QUÆ cum ita sint; quis non videt quàm sit verum, Quod malo peccati nullum par aliud esse malum: Cum sit malum Dei, malum Christi Domini, & malum ipsius in omnem æ- ternitatem animæ peccatricis? Quo certè ma- lo quid gravius, quid acerbius dici aut fingi po- test? Unde quod ait Dominus per Prophetam: Scito & vide quia malum & amarum est reli- quisse te Dominum Deum tuum, perinde est ac si diceretur: cum tres præcipui reperiantur mo- di quibus in cognitionem boni vel mali deveni- tur, nempe Fides, Scientia & Experientia; tres hi modò tibi offeruntur modi quibus agnoscas quale malum sit peccatum. Nam primò cum Deus hic loquatur, habet Fides quod certò credat: deinde verò cum ratio & causa cur ita sit afferatur, nonne hoc est quod evidentem facit scientiam? Denique cum ipso prope sensu da- mna quæ inferuntur à peccato, percipias, quid est quod experientia manifestius agnosci possit, quàm quod de malo isto relatum est?

Quod quia maximi refert cum ad præteritæ tum ad futuræ cautionem vitæ, probe ab omni- bus intelligi: propterea decem ex supra dictis colligo capita quæ sint velut quædam corollaria quibus unâ simul aperiùs declaratur, quàm sit vera malum & amarum peccatum.

Primum est, quòd quidquid de hoc malo di- cant scribantve homines, vel ipsi etiam Angeli, nihil tamen satis atrox & acerbum loqui possunt quo ejus exprimat malitia, quia quidquid di- xerint creaturæ, totum finitum est, malitia verò peccati tam prope est infinita, quàm ipsa Dei Majestas quæ peccato violatur. Quamobrem facta Scriptura non tam verbis quàm rebus uti- tur ut hoc nobis representet malum. Verba cujuscunque linguæ satis expressa desunt: res inter universas, quæ sint detestabiles, quæ sint magis odibiles & magis execrandæ depromun- tur ad aliquam hujus mali partem exprimen- dam: *Vna eorum, inquit, una fellis, & botri a- marissimi: fel draconum vinum eorum, & ve- nenum aspidum insanabile. Tanquam à facie so- lubri fuge peccatum, dentes leontis, dentes ejus, interficiet animas hominum. Progenies vi- perarum quis vobis ostendis fugere à ventura ira? Vulnus & livor & plaga tumens. Computru- runt jumenta in stercore suo. Similes estis sepul- chris dealbatis. Nescis quia tu es miser & mise-*

Deut. 32.

Eccl. 21.

Luc. 30.

Is. 1.

Joel 1.

Matt. 23.

Apoc. 3.

396.

vabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Nonne his & similibus abundant Scripturæ symbolis?

Gen. 6.

Is. 10. 105

Quid, quod de Deo refertur quæ à peccato patitur, quæ certè nimis indigna Deo essent, nisi magis apta essent ad peccati sævitiam demonstrandam. Tale est istud Genes. *Tantum dolore cordis intrinsecus, pœnitet, ait, me fecisse hominem*: Sic in Psalmis: *Exacerbavit Dominum peccator, secundam multitudinem iræ suæ non quæret. Et iratus est furore Dominus, & abominatus est hereditatem suam.*

Denique, si quantulacunque peccati possit imago pingi, cerne substratum pedibus Archangeli Michaelis dæmonem: vide quàm horrenda jacet figura: quidquid pictor aut sculptor finxerit, minus est quàm quod re ipsa est. Unde autem putas tantum dæmonibus indictum esse horrorem? Solius peccati est vitium, non naturæ: natura illorum erat tam decora quàm ipsius Michaelis. Tolle peccatum à dæmone, Michaelem facis. Pone peccatum in Michaeli vel quovis Seraphino, Dæmonem effecisti. Lege cap. 28. Ezechielis, & videbis qualis esset dæmon ante peccatum, quàm decorus, quàm splendidus, quàm perfectus; cùmque inde in alium planè oppositum demigrasse statum cerne, cerne in peccato quanta sit scditas, quantum horror, quanta execratio.

Secundum quod ex dictis colligas est, nihil extra hominem, in tota rerum universitate reperiri quod ipsi plus nocenti afferat, quàm ipse homo sibi per peccatum. Non si totus in te conspiret orbis, non si tota cœlestium aut inferorum acies cohjurarit in perniciem tuam, tantum tibi nocere possint quam tu tuo peccato. Quid enim inferant detrimenti? Bona eripient, famam obscurabunt, corpus divellent, vitam auferent, quid sunt hæc omnia, si pura & immunis à peccato fuerit anima? Quid sunt hæc omnia si vel cum uno peccati damno comparentur, quod est invisum esse Deo? Quod quia non ignorat humani generis hostis, hoc unum quærit ut in peccatum inducat hominem.

Gen. 24.

Da mihi animas, cætera tolle tibi, unde cùm à nobis peccatum pendeat, sicque nobis ipsi malum hoc inferamus, rectissimè dicitur Tobie ab Archangelo Raphaeli, ut jam suprâ relatam est: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ*; sunt illi veri hostes, non alii, quia sunt illi qui sibi verè nocent.

Tertium ex dictis inferendum; licet de illo peccati malo particulatim fuerit dictum, quod in Deum redundat, & in Christum, & animam: tamen inde etiam facile colligi, quantam in res cæteras stragem edat, quod quia diversis agitur est suprâ discussibus, plura hic reticentur, videndaque est in 2. parte, Feria 6. Hebdomadæ 1. post Octavas Paschæ; & Sabbatum sequentis ibi Hebdomadæ: nec non in hac 3. parte, Dominica 3. ubi de ove perditâ & inventâ.

Quartum est, præter illud malum quod universim seu in genere dictum est de peccato: dici posse sigillatim de singulis vitiis malum aliud quod particulare quod specialem ut vocant contineat malitiam, & quo singulariter offendatur Deus ac Christus, ipsaque peccatrix lædatur anima. Suum enim vermem ac proprium virus habet superbia, suum invidia, suam luxuria, suumque pariter cætera vitia. Quodque est ad malitiæ peccati stupendum incrementum, sic est singulis sua singularis addicta viciofitas, ut hæc tamen omni peccato sit certo quodam modo communis; nam in omni peccato superbia quædam est, quædam invidia, quædam adulterii ac mendacii ac etiam idololatriæ species, quædam ebrietas, & quædam injustitia, propter quam & illud usurpari possit. *Qui offendet in uno, factus est omnium reus*, *Iac. 2.*

Quintum, tanta est præ cæteris hujus mundi malis, vel unius peccati quantumvis parvi malignitas, ut omnia mundi mala Deus possit assumere, paupertatem, ignominiam, famem, sitim, nuditatem, frigus, æstum, angores animi, metum, flagella, tristitiam atque ipsam mortem, mortem autem crucis, quo uno verbo, quidquid malorum est continetur; peccati vero vel minimi maculam, non omnino possit inducere, *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato*, *Hebr. 4.*

Sextum, etsi perdidideris omnia præter gratiam, cœlum tibi certò restituet omnia perditâ. Perdidideris verò gratiam per peccatum: an ita certò recuperabis? Recuperabis, inquires, si pœnituerit; sed an certo pœnitebit? Nonne opus gratia quæ merum est Dei donum, quam nullis unquam demereri potes operibus, potes autem contra tuis peccatis sic illam offendere, sic avertere, sic prohibere, ut non modò efficacia defectu gratiæ non resurgas à peccato, sed in aliud atque aliud incidas unde vix unquam possis emergere.

Hoc est scilicet, hoc est expavendum peccati malum, ut sit unum alterius causa & poena; quod expressè docet D. Thomas post sanctum Papam Gregorium, cuius est valde notanda sententia, libro primo super Ezechielem, in hæc Prophetæ verba: *Si conversus Iustus à justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo. DISTRICTA sunt, inquit sanctus Doctor omnipotentis Dei judicia, & qui peccatorem diu expectat ut redeat, non redeunti atque contemnenti, ponit adhuc ubi gravius impingat. Peccatum quippe quod per poenitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati simul & poena peccati. Iusto iudicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui stendo & corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulari.*

Quod postquam fusius allatis declaravit exemplis, sic rursus expendendum nobis proponit & Sacris Scripturæ confirmat testimoniis. *Hoc autem, inquit, nobis cum tremore considerandum est, quomodo iustus & omnipotens Deus cum præcedentibus peccatis irascitur, permittit ut creata mens in aliis labatur, unde Moyses ait, nondum completa sunt peccata Amorrhæorum. David quoque ait: appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum, ut non intrent in justitiam tuam. Prophetæ etiam alius dicit: maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inunda verunt, & sanguis sanguinem terigit. Sanguis enim sanguinem tangit quando peccato peccatum additur, ut ante Dei oculos adjunctis iniquitatibus anima cruentetur. Paulus Apostolus ait, ut impleant peccata sua semper. Ioanni quoque per Angelum dicitur: qui nocet, noceat adhuc. & qui in sordibus est, sordescat adhuc: unde nunc etiam Dominus dicit, si conversus iustus à justitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo; ac si aperit dicat, quia videre poenitendo noluit ubi iam impingit, iusto eum iudicio deferens, poenam ei ut alibi impingat. Quod tamen Dominus ponere est, nequaquam ad peccandum premere, sed nolle à peccato liberare, sicut de Pharaone dicitur ego indurabo cor eius. Hæc & plura sanctus ille Doctor quæ peccati pravitatem satis demonstrant.*

Septimum, sed esto detur gratia resurgendi, detur Christo passo ac mortuo quod peccatum poenitendo deletur: quale putas illud ad peccati gravitatem indicandam, quod sit piaculum tam execrandum, nullis prorsus ut humanis aut

Angelicis viribus ac meritis expiari possit; sed oporteat ipsum divinum sanguinem, ipsum totum simul cum vita divinum fundi sanguinem, ut vel unum possit remitti peccatum; quod nunquam alioquin solveretur. Quod ita verum est, ut quoties iteratur peccatum, toties illi solvendo, rursus iteranda esset Christi passio nisi meritum suum infinitum nostris inclusisset Sacramentis, quæ fusum quodammodo renovant sanguinem, dum eius vim ac valorem applicant peccatori, Agnosce vulnus peccator, agnosce vulneris tui gravitatem; pro quo Christum oporteat quoties peccas, vulnerari.

Octavum, sine tal remedio nulla quidè peccati fieret sanitas, sed qualecunque sit remedium & qualecunque modo applicatum; nisi quod suum est peccator etiam faciat, nulla vis erit remedij, nullus divini valor sanguinis. Quod autem à peccatore præsertim exquiritur, dolor est super omni dolore, Id est, qui summus haberi possit, si non intensivè ut vocat, at profectò appetitivè, quia videlicet summum est malum quod deploratur. *Sicut fuit sensus vester ut erraretis à Deo, decies tantum, iterum convertentes requiretis eum.*

Nonum, ac verò licet poenitenti remittatur culpa; non idcirco poena omnis solvitur, sed luenda restat gravis, diuturna, temporalis, & spiritualis; quales leguntur in Scripturis plurimæ vel à Deo latæ, vel ab Ecclesia constitutæ, vel ab ipsis ul ro assumptæ poenitentibus, ut jam supra commemoratum est. *Ego autem in Die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum, Quasi diceret Dominus, culpam ego quidem remitto, sed poenam eius refervo quam statuto insignam die, unde & statim sequitur: Percussit ergo Dominus populum: Vide supra ubi de Indulgentiis.*

Decimum, quæcunque porro poena vel uni peccato divinitus statuatur, semper infra condignum est, ajunt omnes. Theologi, semper major est culpa quam quævis poena. Contemplare septuaginta illa virorum millia quæ ob unam Davidis vanitatem occisa sunt, magna certè strages & horrendum supplicium, sed tamen minus malum quam illa Davidis vanitas. Rex ipse Iudæorum Herodes cum oblatam à populo gloriam paulò avidius quàm par erat hausisset; statim percussus ab Angelo, & consumptus à veribus expiravit. Nunquid gravis poena videtur? videtur certè, sed tamen infra condignum est, & Herodis superbia gravior est eius morte. Quanta quanta denique est ipsa Inferorum æternitas uni

2.2.9.75.
m.4.
Hom.11.
in 6.3.

Gen.15.

Pf.68.

Ose.5.

2.Tim.2.

Apoc. ult.

Bar.9.

Exod.31.

2.Reg.

ult.

AA.12.

uni Angelorum peccato inflicta, semper infra condignum est, nec tam gravis unquam erit eorum poena licet aeterna, quam gravis fuit illorum culpa licet momentanea.

Expende poenas, ad tormentorum locum, circumspice omnia: stagnum ardens igni & sulphure, vermes, & blasphemias, ejulatus, rabiem, & quidquid horrendum fingi potest: totum hoc minus una lethali culpa.

Noverat hoc insignis ille peccati osor Chrysofostomus ad quem cum missi essent ab Imperatrice Eudoxia, qui possent expiscari quam graviolem in vita censeret poenam, ut in illum foemina vindex poenam devolveret: Ego, inquit, unum duntaxat in malis duco peccati malum, Non paupertatem, non infamiam, non exilium, non domesticam depradationem, non ipsam mortem: unde illi Emissarii domum regressi regiam, reginae renuntiant: Frustra terras Chrysofostomum, nihil ille timet praeter peccatum. O quam pauci hoc sentiunt! Quam multi contra nihil minus timent quam peccatum; ubi de levi comodo agitur, de fama, de voluptate, quam facile mentiuntur, perjurant, detrahunt, concupiscunt!

Neque vero negent se peccatum velle aut cogitare cum lucro appetunt; neque enim neces-

se est id cogitare ut peccetur, sicut nec se velle dicent damnari cum peccant: quia tamen peccato connexa est damnatio, simul ac quis peccare vult, vult & damnari; sic planè, simul ac iniquè lucrum appetis, peccas & vis peccare, quia vis illud cui peccatum annectitur, neque aliter latro vult peccatum quam volendo latrocinium, seu potius quàm volendo quidquid furatur, quidquid in rem suam trahit. Unde aptè Propheta, *Va qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum, peccatum.* Id est, sicut funiculis trahuntur ea quae ipsis ligata sunt, & sicut plastro convehuntur ea quae in se continent; aut sicut valido vinculo plaustrum ipsum ligatur & movetur, ita peccatum illis ipsis rebus inseritur quibus ligata est anima. Quod & alius Propheta egregiè: *Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus.* Hæc est peccati fallacia quae incautos obdurat, & quam ut caveamus, tanto opere monet Apostolus: hæc sunt denique monita, quae hoc missionis tempore praesertim subministrantur, ut agnoscatis quam parum sanè haeremus quae sunt salutis vestrae praecipua capita tractaveritis, & qua deinceps sollicitudine sint exquirenda. *Convertere Jacob & apprehende,*

Is. 5.

Osee 13.

Hebr. 3.

Bar. 4.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

DE SEPTEM PECCATIS CAPITALIBVS VT OP- PONUNTUR SEPTEM ORATIONIS DOMINICÆ PETITIONIBVS.

Vide in 2. parte, Dominica 5. post Pascha. *Vis- que modo non peristis quidquam.*

In 3. verò parte fufius per septem ipsos dies Hebdomadae sextae, in quibus sigillatim uni petitioni suum oppositum capitale vitium manifestatur.

Contra hæc etiam septem vitia quomodo sit universim pugnandum in septem Christi patientis stationibus, explicatur in 2. parte, in Die sancto Parasceves.

Denique quàm multæ passim occurrant contra singula vitia Veritates, patere facile potest ex Indicibus cujusque partis, quos praevidisse oportuit & selegisse, praesertim contra luxuriam, gulam, invidiam & inde procedentes simulantes, odia, contentiones quibus placandis non parva ponenda est opera, sive ex superiore suggestu, sive ex plano. Vide verbo Injuria, Inimicitia, Reconciliatio & similia.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

SICVT A PECCATO , SIC A PECCATI
RELIQUIIS RESURGENDUM.

In 3. parte, Dominica 15.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

NISI AB OMNI CVPIDITATE VOLVNTAS , SICVT
AB OMNI ERRORE INTELLECTUS VERE
CONVERTATUR , VIX ULLA EST
VERA CONVERSIO.

In 4. parte , Feria 2. Hebdom. 16.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

QVOD VIDERIS TIBI VELLE , VELLIS QVIDEM
SED VERE NON VIS.

In 3. parte , Feria 2. Hebdom. 12.

Cui Veritati affinis & ista est:

Frustra multiplicas medicamina , sanitas non erit tibi;
quod gravius in te est malum, hoc minus vis sanari.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 6. post Epiphaniam.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

SI NON AGIS QVOD VULT DEVS , HOC VNVM
INFAME HABES QVOD RESPONDEAS,
NOLO , NON PLACET.

Quod cum sit execrandum, multum valere potest hæc consideratio ad
integram sui conversionem.

In 4. parte, Feria 5. Hebdomada 18.

CAPVT DECIMVM NONVM.

MAGIS TENEMVR OMNES AFFECTV , NOSTRA
RELINQUERE , QUAM EFFECTU APOSTOLI
VEL RELIGIOSI.

Quod certè est scitu opportunum,
contra communem multorum opinio-
nem, qua sibi falsò persuadent quod

docetur de mortificandis affectibus,
solos spectare Religiosos.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 2. post Epiphaniam.

Quò

Quod hæc referri possunt ex 4. parte, Domini-
ca 17. & sequentibus Feriis:
In levi quidem cupiditate, pars aliqua
nostri cordis detrahitur, in gravi ve-
rò, totum cor Deo perit.

Verendum ne quod tibi deest ad per-
fectionem, deest ad salutem.
Hoc amanti cælum paupertas est, quod
amanti terram divitiæ.

CAPVT VIGESIMVM. DE QVATVOR NOVISSIMIS, AD PLENAM ET INTEGRAM NOSTRI CONVERSIONEM.

Mortificandis concupiscentiis oppor-
tuna mortis memoria.

Quæ viventi res fuit gratior, hæc fiet
morienti gravior.

Ut vita mortem ordinat, sic mors vi-
tam.

In omnibus operibus tuis memorare
novissima tua, & in æternum non
peccabis.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Adolescenti frequentius mors cogitan-
da quam seni.

In 3. parte, Dominica 15. post Pentecosten.

Qui non est semper paratus, nunquam
est paratus.

Malæ vitæ mors bona rara est.

Qui non observat furem, observatur à
fure, & capitur.

In 4. parte, Feria 3. & 4. Hebdom. 28.

Videri etiam debet in eadem parte, Feria 5.
Hebdom. 23. de illo cui dictum est: *Sulte, hæc no-
ste, animam tuam repetunt à te.*

Feria item 6. Hebdomadæ 24. ubi de Divite
Epulone & paupere Lazaro.

Tres etiam primæ Feriæ Hebdomadæ 25. ubi
de Lazaro infirmo, mortuo & suscitato.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM. DE JVDICIO.

Nemo Christianus Christi iudicio condemnabitur, nisi qui prius
suo Christum iudicio condemnaverit.

Nihil in iudicio magis est timendum peccatori, quam quod minus
timet.

In 1. parte, Dominica 1. Adventus.
Qui nimis humana timeret iudicia, non
satis reveretur divina.

*In 1. parte, Feria 4. Hebdom. 6. post Epiphan.
Redderationem villicationis tuæ.*
In 3. parte, Dominica 8. vide & 28. in 4. parte.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM. DE INFERNQ.

SIC de Inferni pœnis agendum est, ut, quan-
to in earum periculo quisque versetur, advertat.
Quæ in finem apta est illa veritas quæ habetur
in 1. parte, Dominica 4. post Epiphaniam:

Peregrinantis in corpore animæ majus
est periculum, quam periclitantis in
navi corporis.

Quæ

Quæ porro de illis pœnis cogitari & proponi possint fructuosius, habentur in 4. parte, Feria 6. Hebdomadæ 24. ubi expenditur illud damnatæ animæ dictum: *Cruçior in hac flamma.*

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM. DE COELESTI GLORIA.

TOTA est de hoc argumento Hebdomada quæ dicitur Rogationum in 2. parte, ubi ex mul-
tishæ videntur aptiores veritates, quæ à terrenis animos avocant, & peccatorum fibras ecyllunt.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM. DE BONO FACIENDO CONFORMITER SUE VOCATIONI.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur. Matth. 7.

Cum tota justitia Christiana consistat in his duobus partibus, *Declinare à malo, & facere bonum.*

Quæ primam spectarent partem, sic abundantius, ut visum est hætenus, subministrari debuerunt; nunc quæ secundam brevius. Nihil est autem quod aptius indicet necessitatem & qualitatem boni ab unoquoque faciendi, quam similitudo arboris de qua fusè in hac 3. parte, Dominica 7. Vide & selige quæ ibi designantur aliunde petenda; quibus & hæc præcipuè veritas jungi potest:

Nisi diligenter advertas, stulto labore consumeris.

In 1. parte, Sabbato Hebd. 2. post Epiphaniam.

Nec aliena sunt quæcunque de recta intentione suis præfigenda operibus passim habentur: maxime verò sunt opportuna quæ de voca-

tionem cuique propria diligenter excolenda, veritates continent, qualis est ista:

Salutis animæ nulla est certior certitudo quam in certo vocationis gradu attingendo.

In 1. parte, Feria 2. Hebd. 5.

Cui & conformia illa sunt quæ habentur in eadem parte:

Hoc est verè laudabile, laudari ab officio.

Dominica 2. Adventus.

Non aliud sed aliter.

Die 7. Januarii.

In parvis, major est servi Dei fidelitas.

Feria 6. Hebdom. 6. post Epiphaniam. & vide Decembris 6.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM. QVOD SI RVSTICI VELINT TRANQVILLE RES SUIAS AGERE, SINT OMNIUM HOMINUM FOELICISSIMI: SIN SECUS, INFELICISSIMI.

Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

Baruch. 4.

I. PUNCTUM.

QUID est quod dicitur in Genesi, creatis unoquoque die distinctim rebus omnibus, Deum aspexisse suum opus & probasse tanquam valde bonum: præterquam quod de homine, quo creato nihil tale

dixisse fertur, cum tamen homo sit inter omnia divina opera magis eximium & probatum: respondent sancti Patres & præsertim S. Ambrosius, sic sapienter & à Deo factum & à Scriptura relatum esse, ut intelligeremus sic ordinatum esse divinitus, ut ad suum ipsi bonum de suo conferrent homines, & prout ipsi Deo subiecti essent

Ecl. 15.

essent ac rebus bene vel male uterentur, tum boni vel mali essent homines. Quod quidem Ecclesiasticus videtur innuere cum ait *Deum reliquisse hominem in manu sui consilij*, Ut quo vellet se promoveret, id est, illum fecisse liberum, & prout verè vel malè sua libertate uteretur, tum de illo bonum vel malè dicendum esse.

Quod cum universim de omni dictum sit homine, tum præcipuè verum puro de his qui rusticam & laboriosam vitam agunt. Sæpe dubitatur & quaeritur quàm sint illi præ aliis hominibus felices aut infelices. Et quantum à quibusdam putantur foelicissimi omnium, tantum ab aliis infœlicissimi judicantur. Dicam quod sentio, & proderit audisse. Solutio difficultatis, & veritatis enodatio pendet à vobis ipsis. Si Rustici velint tranquillè ut jam docentur, res suas agere, sunt illi omnium hominum foelicissimi; sin contra vivant aliter ac instruuntur, sunt infœlicissimi.

Ratio est valde consideranda, & multum facit ad finem nostrum, qui totus eò spectat ut jam vos omnes in bono cum Dei gratia confirmemini. Sic autem clarè procedit ratio: si qui sint homines censendi foelicissimi, sunt illi maximè qui securius ad æternam possunt tendere Beatitudinem: aut illi contra sunt infœlicissimi, qui per multos labores ad æterna tendunt supplicia.

Sed tales sunt præ cæteris omnibus, si velint rustici: nam & possunt si sibi attendant, ad æternam securius tendere beatitudinem; & nisi sibi attendant, per multos ipsi labores ad æterna tendunt supplicia.

Ergo & ipsi si velint sunt omnium foelicissimi vel infœlicissimi.

Prima propositio satis quidem per se clara, clarius tamen intelligitur, si præmittatur, quod est certissimum, non esse nostram in hac vita positam foelicitatem vel infœlicitatem. Quia præterquam quod bona & mala hujus vitæ non sunt merè bona nec mala, sunt ita brevita & transitoria, si maximè comparentur ad æterna, ut nihil sit in rebus creatis tam caducum & fragile quo vita ista non sit fragilior, fugacior & incertior, ut fusè habetur in 2. parte, Dominica 3. post Pascha, vide accuratè.

Atque hinc fit, ut, si quid veræ foelicitatis aut infœlicitatis esse possit in hac vita, totum ex alia derivetur & pendeat; prout scilicet tutius & securius ad æternam perducet foelicitatem, tum illud dicendum erit foelicus: aut certè si ad sem-

Hugonius Pars tertius,

piterna trahunt supplicia, tum illud infœlicius meritò recensendum, si præsertim illud fuerit laboriosum & difficile quo quis in æternum perit. Nam à miseriis ad miseriis tendit quod certè est miserrimum, & illud est deploratissimum quod illi gemunt in Inferno qui dicunt, *Lassati sumus in via iniquitatis; ambulavimus vias dif-*

ficiles. Qua de re videndum est in 1. parte; Sabbatum Hebdom. 2. post Epiphaniam, nisi jam dictum sic, & res per se patet quoad utramque partem; cur enim beati dicuntur pauperes vel qui lugent, aut qui persecutionem patiuntur, nisi quod ad æternam sic tendant Beatitudinem? Cur contra *va divitibus* intentatur, cum videantur divites omnium foelicissimi, nisi quia non spectatur hæc vita, sed alia cujus ratione censendum est quid sit foelicus aut infœlicus. Nam si tantum spectaretur hæc vita, *Miserabiliores sumus omnibus hominibus*, inquit Apostolus. Quis autem dicat illum Apostolum miserabiliores fuisse; aut quis alio neget sensu quam quia de foelicitate aut miseria judicari non debet ex hujus ratione vitæ? *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur; quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Sap. 5.

1. Cor. 15.

2. Cor. 4.

II. PUNCTUM.

SED si Rustici velint tranquillè res suas agere prout modò docentur, securius tendunt ad æternam beatitudinem: aut contra si sibi non attendunt, per multas illi miseriis ad plures & graviores tendunt.

Nam primò quid securius quam non habere obstacula quæ mundani habent, & habere adjumenta quæ vel illi non habent vel quibus uti nolūt? Nonne sunt magnum salutis obstaculum sollicitudines illæ mundanæ, quæ dicuntur *spinae suffocantes verbum Dei*? Nonne his verò carent Rustici qui suis contenti rebus hoc unum fatagunt, ut, quod ipsi possunt & debent, diligenter operentur: quod autem extra suam est potestatem non contendunt, non ambiunt, non expetunt? *Va mundo à scandalis? Va tibi Corozaim? Va tibi Bethsaida,* Id est, urbibus & urbanis qui

Luc. 8.

Matt. 15.

11.

habent quidem sua salutis adjumenta, sed tot habent curarum & negotiorum etiam implicamenta, ut his quo dammodo involvantur, obruantur, & ad quæ libet salutis monita, funestum illud respondeant, *Non possum venire, habeo*

Luc. 14.

excusatum.

K t

Non

Psalm. 7. Non est, non est secunda salus in talibus curis, *Invenimus eam in campis sylva.* Unde & in Canticis, *Egrediamur in agrum, commoremur in vilis.* Ibitam continuus & innocens labor est, ut vix de ulla realia cogitetur; ne verò nims etiam de terrenis cogitetur, nunc admonentur omnes rectum labori suo finem præfigere, nempe ut divinam exequantur voluntatem quæ sic de ipsis statuit ut vitam laborando agant, quare recta semel formata intentione, quidquid agunt, meriti locum habet & tantò majoris ac certioris meriti supra urbanos, quanto non partem aliquam, sed totam ipsam vitam laborando & divinam exequendo voluntatem traducunt.

Hæc diitari debent fufius, declarando quantum in finem bona in bene occupato vivendi genere. Bene autem dicitur occupari quando ex una parte necessitas illud urget, & ex alia pietas necessitatem in virtutem commutat, ut quidquid necessarium fit, liberè propter Deum fiat. O felicitatem in tali libertate necessitatem! ò beatam in tali necessitate libertatem.

Ecc. 40. Sic verè adimpletur quod ait Sapiens: *Vita operarij sufficientis sibi, condulcorabitur, & in ipsa inveniet thesaurum:* Quibus in verbis quæ duo sunt ad felicitatem valde opportuna, jucunditas & utilitas, continentur; unumque hoc requiritur quod maximè Rusticis commendatur, ut sint suis contenti, non murmurent contra Deum non invident aliis, non præsumant, non desperent de divina bonitate: hæc est enim vita operarij sufficientis sibi, unde alia duo fluunt, dulcedo & thesaurus; dulcedo vitæ, dulcedo solitudinis, dulcedo conscientie, dulcedo pietatis; thesaurus verò gratiarum, meritorum & virtutum: humilitatis & patientie, charitatis & obedientie Christianæ.

Sive enim quis lucretur aliquod tēporale seu perdat, ex utroque perinde proficit ad spiritualem profectum, nam utrumque perinde à Domino accipit, & in utroque Deum perinde laudat, sicut æque revera est laudandus in omnibus & quanto frequentius abundant mala, tantò abundantior est meritorum thesaurus qui colligitur ex illa docilitate animi, quæ necessitatem ut diximus in virtutem commutat. Sic, *Non quæsitæ Cruces sunt magis exquisitæ.* In 2. parte, & 2. Hebdom. Passionis.

Hom. 25 ad Pop. Sic præclare sanctus Ioannes Chrysostomus: *Si iustitiam, inquit, audientes non tumultuamus, sed dicamus, Benedictus Deus: multo plures divitias invenimus. Non enim tantum lucrabitur in*

pauperes, divitias distribuens, & circumiens ut egenos inveniat, quemadmodum ipse per hoc verbum lucrifaciet; unde & Iob magis miror, Et quæ plura prolequitur manifestè ostendere plus Iobum meruisse, patienter perdendo, quàm misericorditer dando pauperibus quod habebat. Non sic impij, non sic in mundo impij, qui vel ex lucro magis intumescunt & superbiunt, vel ex iactura magis deprimuntur & murmurant proficientes in pejus ex omnibus.

Sic itaque Rusticani securius possunt si velint ad æternam contendere Beatitudinem, verèque illis singularim quod filio suo dicebat Tobias, dici potest. *Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed nihil a bona habebimus si timuerimus Deum & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene, Quod scilicet ex quotidiano vitæ usu faciendum venit.*

QUOD si verò nolint sic bene agere, tunc ex multis & magnis miseriis in plures & majores dilabuntur; nam si suum libenter propter Deum non operantur opus, vel nihil agunt vel nisi repugnantibus laborant: quis autem non videat fat magnam in utroque miseriam? Quid facies in egestate si non feminas in hyeme? Nonne pauperitatis & fame premèris: si autem repugnantem feminas & laboras, quoties ad vorum non pluit aut serenum est: si tum murmuras si tum infestus contra Deum, nonne sic miseram vitam agis? Nonne sic peccas, nonne sic peccando vitam tibi paras ad illas graviores miseras quæ nunquam desinent? Nonne de his miseriis dici potest quod ait Sapiens de tenebrosa nocte quæ patiebantur Ægyptij, *Imago tenebrarum quæ sit per ventura illis erat?*

III. PUNCTUM.

AC proinde ut concludamus, nonne sic ergo manifestè patet quod si vellent Rustici tranquillè & Christianè res suas agere, possent esse omnium qui vivunt felicitissimi: vel certe si non sibi attendunt, infelicitissimi, propter rationem allaram quæ sic ipsos confirmare debet ad indefessam suæ salutis curam, ut omnem profusus excludat excusationem, si secus faciant.

Quid enim melius desiderare possunt quàm ipsam beatitudinem, quæ se ipsis offert in illis quotidianis laboribus quos habent exantlandos si tantum velint ipsos labores ad illam referre beatitudinem? Quid autem facilius? Quid propius? *Mandatum hoc quod ego præcipio sibi hodie*

non supra te est, neque procul positum, nec in caelo situm ut possis dicere quis nostrum valet ad caelum ascendere ut deferat illud ad nos, & audiamus, atque opere compleamur, neque trans mare positum ut causeris & dicas, quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre ut possimus audire & facere quod praeceptum est: sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.

Non enim petuntur ab illis se iunia, preces & elemosynae quas non possint persolvere, sed hoc unum, ut quod agunt, Christianè agant: non quali Paganus animo qui non aliam expectat vitam, sed quali baptisatus debet qui professus est se rebus omnibus mortuum, ut soli Christo solique caelo viveret. Non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi praebeui in thure. Deus est ipse qui loquitur. Reduc me in memoriam & iudicemur simul, narra si quid habes ut iustificeris.

Quod unum narrare possunt Rusticani, paupertas est & miseria quam patiuntur; sed hoc unum est quod beati esse possunt si velint illam tranquille pati, aut quod miseriores evadent nisi tranquille patientur. Velint nolint, patiendum est; at nonne satius sic velle pati ut sis beatus quam ut sis magis miser? Si malè patiendò beatus esses, aut si desineres esse miser, forte aliquid excusare posses; sed cum è contra sic te miseriorem reddas, neque aliter beatus esse possis quam si bene & Christianè pati discas, nonne est quo exciteris ad hanc vivendi normam?

Nihilne pro summo Deo qui te tam multis praevenit beneficiis: nihil pro Christo tam multa pro te passo; nihil pro tot commissis à te pec-

catis, nihil pro evitato inferno, nihil pro caelo possidendo vis pati? Tunc solus sine palma in caelo, ubi teste Divo Joanne Beati omnes suas habent in manu palmas? Quid pateris nisi quam gemis paupertatem? Quod bonum aliud agis opus? Tolle hanc à te patientiam, quid boni restat operis? Aut quidquid boni referre possis, quale istud erit ad illam virtuosam impatientiam qua totam inficis vitam? Patientes igitur estote fratres, ait sanctus Jacobus, usque ad Adv. Jac. 5. tum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terra, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum. Id est, quod pateris Agricola pro terrena ratione, hoc ipsum patere pro caelesti, discite à teipso patiente, bene pati. Non aliud suadet tibi patiendum quam quod pateris, sed bene ut patiatis tibi ipse persuadeat à teipso qui jam persuasus es pati. Sic enim pergens concludit sanctus Apostolus, Patiens igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Quasi diceret, tantum abstinete à querulo gemitu, ab impatienti murmure, à reluctanti contra labores animo, ut sit labor vester fructuosus, non poena dignus, sed praemio, non praemio tantum temporali, sed aeterno quod Christus conferet.

Non putes verò te bene semper excusatum, cum dicis, non purabam,

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 3.

His multa passim affinia reperias, de patientia, de nullis excusationibus, de necessitate in virtutem convertenda, & similibus.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

QVO MINVS POTES REDDERE QVÆCVNQVE
DEBES, EO MAGIS DEBES REDDERE
QVÆCUNQUE POTES.

In 3. parte, Feria 2. prima Hebdomada.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

SI VIS QVOD NON HABES, DA QVOD HABES.

In 1. parte, Dominica 2. post Epiphaniam.

Kk 2

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.
AFFECTVM PROBAT EFFECTVS.

In 3. parte, Feria 2. Hebdomada 9.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.
DVM LV CET, AMBV LANDVM: NE TENEBRÆ
FIANT.

In 1. parte, dies. Januarii.
Quo longius differes, difficultatem
difficilius tolles.

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4.

Si quid videtur difficile quod Christus
dixit, hoc ipso redditur facile, quod
Christus dixit.

In 3. parte, Feria 5. Hebdom. 5.

CAPVT TRIGESIMVM.
VERBVM DEI NON REDIT VACVVM, AVT PROSIT
NECESSE EST RECIPIENTI, VEL OBSIT.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom 8.

Melius erat viam iustitiæ non introisse,
quàm retroisse.

In 2. parte, Fer. 5. Hebdom. 4. post Pascha.

In occurrentibus Festis diebus, sive Domini-
cis, seligenda sunt illa quæ supra dictis capiti-
bus magis convenient,

QUOD si Missionibus præfens interesset
Episcopus vel ipsi Missionarii Patres illum in vi-
sitanda Diœcesi comitarentur, sive præcederent
ad instruendam plebem de Sacramento Confir-
mationis, quod esset administraturus, tunc circa
hoc Sacramentum triplex Sermonis genus pos-
set institui.

Primum familiare de his quæ ad Sacramen-
tum recipiendum magis necesse est scire & face-
re, quales sunt isti articuli.

1. A septennio quotquot non sunt confirma-
ri, debent se cum divina gratia paratos exhibere
ad Sacramentum recipiendum cujuscunque sint
sexus & conditionis.

2. Non est hujus quidem Sacramenti tanta
necessitas & obligatio sicut Baptismi & Pœni-
tentiæ, qui tamen illud cōterneret, vel ita ne-
gligeret ut nollet omnino suscipere, quasi non
illo egeat, peccaret graviter,

3. Scire debent omnes confirmandi, prima
saltem Mystera nostræ fidei quæ continentur in
Symbolo quod dicitur Apostolorum: nec non
præcepta Decalogi & Ecclesiæ, ac nonnulla alia
quæ solent pueri discere & orare.

4. Confessos esse oportet antequam susci-
pian Sacramentum aut saltem esse in gratia.

5. Jejunos esse decet si mane administraretur
Sacramentum.

6. Paratum habeant linteam seu vittam qua
frons inuncta cingatur.

7. Patrinum eligant aliquem seu Suscepto-
rem, diversum ab eo qui fuit in Baptismo, & qui
sit jam confirmatus; inter quem & confirma-
tum, atque hujus parentes intercedit affinitas
spiritualis.

8. Sint confirmandi flexis genibus, junctis
manibus, & religiose compositi.

9. Intentionem forment conformem Sacra-
mento, non ut illud tantum voluntariè susci-
pian, sed eo fine quo institutum est, ut paulo
post dicetur, nolendo quidquam oppositum, &
id omne volendo quod in animis nostris potest
efficere ad Christi Domini Gloriam, & susci-
pientis salutem.

10. Denique Sacramentum hoc magnifici-
ant, & quanta sit ejus dignitas libenter audiant,
ut se illi totos affectu & effectû conforment.

SECUN-

SECUNDUM est dicendi genus quod de hac possit haberi materia, modo paululum cultiori, declarando dignitatem Sacramenti per quatuor ejus causas.

Prima est quæ dicitur Sacramenti materia, nempe oleum & balsamum ab Episcopo prius benedictum & singulari quadam reverentia consecratum, tum simul mixtum ac dictum Chrisma sive unctio qua frons confirmati solenniter illinitur. Hinc autem Sacramenti dignitatem S. Cyprianus, & alii Patres apud deducunt, quos inter Ilidorus Hispalensis sic egregie: *Chrisma unguentum Moyses primum in Exodo jubente Domino composuit & confudit, quo primi Aaron & filii ejus in testimonium sacerdotis & sanctitatis peruncti sunt. Deinde quoque & Reges eodem Chrismate sacrabantur, unde & Christi nuncupabantur sicut scriptum est, nolite tangere Christos meos. Eratque eodem tempore in regibus & sacerdotibus tantum mystica unctio qua Christus figurabatur, unde & ipsum nomen à Christo dictum est. Sed postquam Dominus noster verus rex & sacerdos æternus à Deo Patre cœlesti, mystico unguento est delibutus, jam non solum Pontifices & reges, sed omnis Ecclesia unctioe Chrismae consecratur. pro eo quod membrum est æterni sacerdotis, & regis. Ergo quia genus regale & sacerdotale sumus, ideo post lavacrum unguimur, ut Christi nomine conseamur. Quid hac dignitate sublimius.*

Secunda causa est forma quæ in his verbis ad Episcopo confirmante ulurpatis continetur: *Consigno te signo Crucis & Confirmo te Chrismate salutis: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quasi diceretur confirmato: tu singulari per hoc Sacramentum signaculo consecraris & confirmaris in filium & servum Dei. Tu impresso quodam in animam caractere, seu quadam velut expressa nota designaris in domesticum & quoddam quasi peculium Dei ac Christi. Licet abessent cætera, tu hoc nomine, tu ratione hujus Sacramenti, specialiter ad Christum spectas, ut fit ille tuus, & tu illius totus. Tu illum colas, ille te salvum & beatum faciat: cujus initi fœderis pignus quoddam & vinculum est ipse Spiritus sanctus qui effusè propterea sese confirmato communicat.*

Sic luculentè S. Ambrosius: *Repete quia accepisti signaculum spirituale, Spiritum Sapientia & intellectus, Spiritum consilii atque virtutis, Spiritum cognitionis atque pietatis, Spiritum sancti timoris, & serva quod accepisti. Signavis te Deus Pater,*

confirmavit te Christus Dominus, & dedit pignus Spiritus in cordibus tuis, sicut Apostolica lectio didicisti; Nempe ex secunda Corinthiorum, capite primo. Et rursum alibi. Sicut in Christo morimur ut renascamur, ita etiam Spiritu signamur ut splendorem atque imaginem ejus & Gratiâ tenere possimus, quod est utique spirituale signaculum. Nam etsi Spiritu signemur in corpore, veritate tamen in corde signamur, ut Spiritus sanctus exprimat in nobis imaginis cœlestis effigiem. Potestne dici aliquid splendidius & nobilius?

Tertia causa est efficiens seu Minister Sacramenti, qui ordinariè solus est Episcopus indutus sacris vestibus. Sic enim soli leguntur Apostoli quos repræsentant Episcopi, Sacramentum hoc primitus ministrasse, sicque post universis statutum esse in Conciliis, Ecclesiastica docet historia: sanctusque Pontifex Innocentius primus, docet his verbis: *Hac autem Pontificibus solum debet, ut vel consignens vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio actuum Apostolorum qua asserit Petrum & Joannem esse directos qui jam baptisatis traderent Spiritum sanctum. Quamobrem quanta est apostolica & episcopalis celsitudo, tantam hujus Sacramenti dignitatem manifestè prodit.*

Quarta demum causa est, finis instituti & recepti Sacramenti qui cum multiplex affertur possit, tum ille insignis unde insigniter Sacramentum commendatur, quod propterea confirmemur, ungamur & ampliori gratia sancti Spiritus roboremur, ut contra Dæmonem, contra mundum seu mundanos respectus dimicare acrius & possimus & velimus. Idcirco in fronte ac signata cruce suscipitur ut non erubescamus Evangelium: & alapa tum infligitur ut paratos nos esse admoneamur ad ferendum quidquid propterea nobis adversum contigerit. Sic inter alios magnificè S. Melchisedes Papa & Martyr: *Sicut exigit militaris oratio ut cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum, non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in baptisato benedictio illo munus est. Dediti militem: da ei adjumentum militia. Nunquid prodest si quisquam parentum magnam pupillo conferat facultatem, nisi providere studeat & tutorem? Itaque Paracletus regeneratis in Christo, & custos & consolator & tutor est. Ideo dicit sermo divinus: nisi Dominus custodierit civitatem frustra vigilat, qui custodiam. Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas*

I. I. de Sp. sancto c. 6

Ep. I. ad Decem. c. 3.

Ep. ad Epif. Hisp.

In Ps. 141.

Ps. 126.

K k 3

Baptismi

In die Cena Dom. h. 2. de Eccles. Officiis. c. 25.

De his qui iniantur mysteriis 6. 7.

Baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum praestat ad gratiam. Et quia in hoc mundo, tota aetate victuris inter invisibiles hostes & pericula gradiendum est, in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur. Etsi continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat, mox in pace beati saeculi recipiendus: Confirmatio autem armat & instruit ad agonas huius mundi & praelia, reservandos. Et paucis interjectis. Itaque ante descensionem Spiritus Sancti, usque ad negationem, Apostoli deterrantur: post visitationem vero ejus, usque ad Martyrium contemptu salutis armantur. Secundo hoc per Christum redimimur, per Spiritum vero Sanctum, dono Sapientiae spiritualis illuminamur, edificamur, erudimur, instruimur, consummamur, ut illam Spiritus Sancti vocem audire possimus: intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris. De Spiritu Sancto accipimus, ut spirituales efficiamur, quia animalis homo non percipit ea, qua sunt Spiritus Dei. De Spiritu Sancto accipimus, ut sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, injusta resistere, ut malitia ac superbia repugnemus, ut luxuria ac diversis illecebris, & foedis indigneque cupiditatibus resistamus. De Spiritu Sancto accipimus vitam amorem, & gloria ardorem, ut succensi divinitus, erigere a terrenis mentem ad superna & divina valeamus.

Ps. 31.

1. Cor. 2.

Hac sanctus Papa, quibus & ita sunt affinia Divi Augustini: Vique adeo de Cruce erubescio, ut non in occulto loco habeam Crucem Christi, sed in fronte portem. Multa Sacramenta aliter atque aliter accipimus: quaedam sicut nostis, ore accipimus; quia vero in fronte erubescitur, ille qui dixit, qui me erubuerit coram hominibus erubescam eum coram Patre meo qui in caelis est, ipsam ignominiam quodammodo & quam Paganus derident in loco pudoris nostri constituit. Audis hominem insultare impudenti & dicere, frontem non habet; impudens est. Non habeam namque frontem; tegat eam Crux Domini mei.

Atque hinc tertium dicendi, genus illud quod grande vocant seu vehementius & fufius, in eos scilicet qui humanis ducuntur respectibus, quine irrideantur committunt aliqua vel omitunt, contra conscientiam, contra Religionem, pietatem, aut alias quas aliquin colunt virtu-

tes, qui propter verbum scandalizantur, ut ait Christus, Qui contristant Spiritum Sanctum in quo signati sunt in diem Redemptionis, ut ait Apostolus: Id est, qui peccant in illam Spiritus Sancti gratiam quam in Sacramento Confirmationis acceperunt. Nam, ut diximus, Confirmati signaculo quodam interno notantur, seu nota quadam & indelebili caractere signantur quo praeter aliis non confirmatis in omnem aeternitatem agnoscantur esse Christi. Dies autem redemptionis eorum dicitur quia sic redimuntur a servitute mundi & diaboli, sic illis propria confertur Gratia, qua si velint, possint mundo resistere, possint & debent se mundanis redimere respectibus qui se opponunt Christo colendo: vel certe si se rursus abiciunt in talem mundi servitutem, tunc manifeste peccant in illum Spiritum atque in illam Gratiam qua poterant se tam misera redimere servitute.

Quamobrem consequenti vel distincto discursu, qua fieri poterit granditate sermonis agendum est contra illos tanquam contra perduelles, & desertores, qui sane multi sunt & jam penè omnes sic à Christo deficiunt, ut vix ullus cum tantilla sui pudoris iactura velit Christo servire. Erubescant & conturbentur vehementer: convertantur & erubescant valde velociter.

Huc spectant subjectae veritates ex diversis partibus.

Sicut scandalizans, ita peccat scandalizatus.

In 1. parte, Dominica 2. Adventus, ubi omisum aliquid vide in Erratis.

Non minus modò quam olim Christus in propria venit, nec sui magis eum recipiunt.

In 1. parte, Dominica 4. Adventus.

Injuriam infert gratiae maximam qui pro ferenda injuria non certat fortiter.

In 1. parte, in festo S. Stephani.

Injuriosum est Christo si nulli quidem velis inferre injuriam, nolis tamen illatam ferre.

In 1. parte, die 16. Ianuarii.

Si quid nos revocat à doctrina Christi, vel ob id maxime recipienda est.

In 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Epiph.

Qui

Matt. 13.
Ephes. 4.

Qui nimis humana timet judicia ,
non satis reveretur divina.

In 1. parte, Fer. 4. Hebd. 6. post Epiph.
Voluntatis ejusdem est, nolle afferre
scandalum, & sufferre velle si quando
pravè accipitur.

In 2. parte, Fer. 3. Septuagesima.
Quæ in malo bona est confusio, in
bono mala est.

In 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 1. in Quadrage-
sima.

Quem pro Christo sperni pudet,
Christi pudet.

Humanus respectus, inhumanus
Christi despectus.

In 1. parte, Fer. 3. & Sabbato Hebdom. 4. in
Quadrages.

Quanta olim erat fidelium gloria,
mundum vincere; tanta modò est i-
gnominia, vinci à mundo.

In 2. parte, Dominica in albis ad hac verba
Epistola.

Hæc est victoria quæ vincit mun-
dum, fides nostra.

Videnda hæc est præcipuè.
De peccato in Spiritum Sanctum, varia.

In 2. parte, In die Pentecostes.

De dono fortitudinis.

Ibid. Feria 5. & in 3. parte, Fer. 5. Hebd. 7.
Hæc est magis laudabilis humilitas,
quæ sic laudes fugit ut laudanda non o-
mittat.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 12.

In hanc Domini sententiam:

Nemo potest duobus dominis servire, varia.

In 3. parte, Dom. 14.

Nisi diligenter advertas, ore facta
confessio, factis à te negatur.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 15. post Pent.

Cos bonæ libertatis, mala libertas.

In 4. parte, Fer. 5. Hebdom. 20. De cæco na-
to qui tantò liberius Christum confitebatur,
quantò liberius à Judæis negabatur.

DOMINICA VNDECIMA. DE SURDO ET MUTO SANATO A CHRISTO DOMINO.

*Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum ut imponat
illi manum.* Marci 7.

VERITAS PRACTICA.

Qui non audit, non audietur.

RATIO EST. Quia ordinariè loquendo qua-
dam est proportio & convenientia pœna à Deo
infigenda cum culpa delinquentis.

Atqui hæc est proportio & convenientia pœna
cum culpa illius qui non audit, ut non audia-
tur à Deo.

Ergo qui non audit, non audietur. Quod quàm
sit damnosum satis patet, & patebit etiam a-
pertius alia veritate consequenter adjuncta:

Quibus nos attentiores esse oporteret, in his
magis obsurdescimus.

I. PUNCTUM

MIRA est hujus surdi curatio
quæ in hodierno Evangelio le-
gitur. Nam ut ait sanctus E-
vangelista, Apprehendens eum
Dominus de turba seorsum, misit
digitos suos in auriculas ejus: &
expuens tetigit linguam ejus; & suspiciens in ca-
lum ingemuit, & ait illi, Ephpheta, quod est, ad-
aperire, & statim aperta sunt aures ejus, & so-
lutum est vinculum lingua ejus, & loquebatur
rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quantò
autem eis præcipiebat, tantò magis plus prædica-
bant, & ed amplius admirabantur dicentes:
bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos
loqui.

Jam

Jam verò quorsum illa omnia tam singularia quæ à Christo Domino gesta sunt? Cur ille in cælum aspectus, cur gemitus, cur contactus? Nonne vel verbum sufficiebat aut sola etiam voluntas ad perficiendam sanitarum? Ita planè si de sola sanitate corporis ageretur, sed aliam in isto surdo surditatem cogitabat & curabat Dominus: nempe spiritualem illam animi qua ita omnes obfurdescimus ad Deum nobis loquentem, ut quibus frequentius loquatur, illi sint qui minus eum audiant; *Quis surdus nisi ad quem nuncios meos misi? Qui vides multa, nonne custodies? Qui apertas habes aures, nonne audies?* Et quia hæc surditas gravius est malum & curatu difficilior quam putetur, idcirco Christus Dominus in cælum suspicit, ingemit, inlclamat, & manum admovet, ut his signis excitetur ad considerationem & remedium tanti mali.

Cùm multa porro ex hac surditate damna proveniant, tum illud damnosissimum quod proposita nobis veritate continetur, *Qui non audit, non audietur.* Quid sit autem non audire nec audiri, explicabitur in progressu rationis, qua veritas sic declaratur:

Si spectemus ordinariam poenæ infligendæ modum quem Deus servat dum in hac vita delinquentes punit animadvertemus talem esse proportionem & convenientiam inter culpam & poenam ut quo in genere, qua in materia, quoque modo & instrumento quis peccat, eodem & puniatur. Sic expressè Sapiens ubi ait de Plagis Ægypti, *Per qua peccas quis, per hac & torquetur.* Contemperate decem illas Plagas quibus Ægyptij divinitus sunt correpti, quod malè affecissent populum Dei; videbis omnes ita correspondere malo quod infligebant Israelitis, ut non minus miretis divinam in puniendis peccatis Sapienciam quam Justitiam.

Prima plaga fuit conversio Nili & aquarum in sanguinem, quia scilicet Nilo suo Ægyptij ita gloriabantur, ut in eo uno tanquam Deo spes suas ponerent; & quia mares Israelitarum infantes, statim ab ortu in fluvium projecerant; unde Moses miro eductus est modo,

Secunda: Ranæ undique pestrepentes, quibus mirum in modum affligebantur Ægyptij, in poenam videlicet neglecti vagitus infantium Hebræorum, quos ut ranas habuerant in aquis personantes.

Tertia: Sciniphes animalcula valde aculeata statim prodibant è pulvere vel è terra tantis-

per mora quibus Ægyptij molestè pungebantur. Cur ita porro nisi quia sic Israelitas affixerant in terra fodienda, convehendisque oncribus?

Quarta: Omne genus muscarum sic importunum erat Ægyptiis, & totis simul grave ac singulis, ut nullibi possent quiescere: opportunè certè & condignè, quia sic Israelitas flagellis & stimulis toto exagitarant corpore.

Quinta: Pestis sævissima cunctas animantes Ægypti sustulit: quia nempe Ægyptij non aliter Israelitis utebantur quam velut animalibus: minus curabant humana corpora quam jumenta sua.

Sexta: Vesicarum turgentium in Ægyptiorum carne facta sunt ulcera, & aspectu horrenda & sensu gravia; nimirum sic Israelitas adfuerant suis in fornacibus accendis, & coquendis lateribus, ut totà turgent cutem.

Septima: Grando & ignis mixta pariter ferebantur per totam Ægyptum, tum tonitrua personabant tam acuta, & fulgura discurrebant tali cum impetu, ut omnes horrore quaterentur. Sic videlicet Ægyptij, sic truci vultu, sic minaci ore, sic torvis oculis, contumeliosis verbis, & manu semper erectà Israelitas divexerant.

Octava: Locustarum vis ingens corrosit quicquid in agris seminatum erat, quia sic Ægyptij corrosferant cuncta Israelitarum bona.

Nona: Tenebræ densæ & palpabiles sic constringunt Ægyptios ut velut arctis astricti vinculis se movere non possent; *Quomobrem verò? Quia sic Israelitas suis in custodiis conclusferant, & duris vincis catenis sibi astrinxerant.*

Decima denique: moriuntur in Ægypto primogenita quævis, quod in mares Israelitarum enecandos Ægyptij præcipuè intenti fuerant.

Sicque deinceps cum delinquentibus ita est actum a Deo ut vix ullus fuerit qui non illud potuerit affirmare quod Rex Adonibezec: *Sicut feci, ita reddidit mihi Deus.* Sicut multorum Regum amputaverat manus & pedes, sic ipse multatus fuit. Sic humiliantur superbi, sic avari egent, *Sic omnes qui acciperint gladium gladio peribunt.* sic divina justitia in mensura, & numero & pondere exercetur, Nonne hinc est quod colatur & timeatur?

II. PUM.

If. 42.

Sap. II.
Exod. 7.
& seq.

Ind.

Mat. 26
Sap. 14

II. PUNCTUM.

A TQVI hac est proportio & convenientia poena cum culpa illius qui non audit, ut non audiatur.

Videndum hic primò quid sit non audire. Deinde quid non audiri. Ac denique quàm sit convenientia illa poena.

De primo septem illarum voces quæ in Psalmo vicesimo octavo enumerantur, considerari possunt tanquam voces Dei quibus unicuique nostrum loquitur & quasi qui non audiunt, dicendilunt non audire Deum.

Apo. 17. Prima vox quæ occurrit in Psalmo, *Vox est Domini super aquas, Aquæ populi sunt*, ait Scriptura, & populi egentiores, unde est illud *Ecclesiastæ*, *Mittet pœnem tuam super transeuntes aquas*. Sic videlicet in mundo peregrinantur & discuntur pauperes velut aquæ decurrentes, ut victum sibi quarant. Dum itaque pauper elemosinam petit, nonne vox est eius qui dicit, *Esurivi & non dedisti mihi manducare?*

Eccl. 11. Secunda vox, *Vox Domini in virtute*, dicitur sacra Scriptura ubi Deus tanta in virtute loquitur quantum describit Apostolus dum ait: *Vivus est sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & insonationum cordis.*

Matt. 25. Tertia vox Domini in magnificentia, Mundus est universus de quo sic Sapiens: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis*. Nempe loquuntur nobis omnia Deum esse colendum, & illi vacandum.

Hebr. 4. Quarta vox est Domini confringentis cedros, Superbas scilicet mentes, dum de cruce Christus nobis loquitur contemptum mundi & perfectam humilitatem, de qua voce Apostolus: *Accessisti*, inquit, ad testamenti novi mediatorem Iesum & sanguinis asperersionem melius loquentem quam Abel, unde & addit, *Videte ne recusetis loquentem.*

Job. 31. Quinta vox Domini dicitur intercedentis flammam ignis, Nempe illius ignis qui est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina, Quæ vox ita auditur in sanctissimo Sacramento, ut ipsum Sacramentum efficiat in animis nostris, quam ibi loquitur colendam nobis castimoniam & puritatem. Sic prædictum olim à Prophetâ: *Dabit vobis Dominus panem*

Haynesius Pars tertia.

arctum; & non facies avolare à te nisi Doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tua audient.

Sexta vox est Domini concutientis desertum, Rom. 2. Conscientia scilicet de qua cum dicitur, *Opus Es. 4. legis scriptum in cordibus, & signatum super nos lumen vultus Dei*, perinde est ac si diceretur, ibi vocem esse Dei docentis quid sit bonum & malum, & licet aliæ deessent voces, sic concutientis animum ut malum oderit & amet bonum.

Septima denique vox Domini preparantis cervas, id est, animas: ad pariendum salutis Spiritum, sicut cervæ tonitru terribitæ facilius pariunt, voxque illa est Domini per suos loquentis operarios qui cum Apostolo dicunt, *An experimentum quaritis eius qui in me loquitur Christus?*

Quibus sic declaratis, evidens est, quod sicut diversa per has diversas voces loquitur Deus, sic planè qui vel unam non audierit vocem, non audit Deum: qui non audit pauperem aut prædicatorem, non audit Christum sibi loquentem in illis. Is verò non audietur, & quidem convenienter ut Scripturæ omnes testantur. *Qui ob- turas aurem suam ad clamorem pauperis: & ipse clamabit & non exaudietur*. Ac rursum, *qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis*. Quid clarius? Quid expressius? Quid potè terribilius?

Prov. 28. Ibid. 28.

III. PUNCTUM.

QUONIAM non audit igitur, non audietur: Quia cum illius negligentia seu malitia poena conveniens sit exigenda, non potest exigi convenientior quàm ut qui negligit audire se rogantes, negligatur ipse rogans. *Va qui spernit, nonne & ipse sperneris*. Ego eligam illusiones eorum, & qua timebant adducam eis: quia vocavi, & non eras qui responderes: locutus sum & non audierunt. Id est, ex multiplici peccatum genere quibus ego Dominus possem eos punire, scilicet illas præcipue quæ peccato eorum magis convenient! & in hoc max me quia peccant quod admoniti vel rogati dissimulant se audire, & illudunt sibi loquentibus, sic & ego illis illudam, sic dum rogabunt non audiam; Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, cum vobis id quod timebatis auverit: cum irruerit repentina calamitas & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia. *Tunc irruet abutentis.*

Is. 30.

Ibid. 66.

Prov. 1.

Et non exaudiam: mane consurgens Et non inuenient me: eò quòd exosam habuerint disciplinam, Et timorem Domini non susceperint; comedent fructus via sua, suisque consiliis saturabuntur. Quasi diceret quod deinde Apostolus, Quae seminauerit homo, haec Et metet. Quod & ipsi peccatores agnoscunt qui dicunt apud Prophetam, Peccata nostra responderunt nobis.

Vel esne non audiri à Deo & eo praecipue tempore quo ejus ope & gratia plurimum indiges? Vide ergo ut illum audias, audi quid loquatur, quid in te arguit conscientia? Quae parte magis deficiis? Quid te pungit & stimulae acrius? Num tibi durum est tam pertinaciter, contra stimulum calcitrare?

Stupendum certe illud, Quod in illis minus audimus Deum Et magis obsurdescimus in quibus attentiores esse nos oporteret. Quae quidem distingui posset veritas à praecedenti, & hac futius ratione explanati quae sic breuiter indicatur.

Attentiores nos esse oporteret in iis de quibus frequentius & grauius admonemur. Quid clarius? Sed in illis minus audimus & magis obsurdescimus. Quid enim frequentius & grauius inculcatur quam ut superbiam detestati, sectemur humilitatem, gaudeamus humilitate, exultemus in injuriis, beatos nos arbitremur in paupertate, in luctu & persecutionibus; miserios verò in gloria, in laudibus, & mundano risu. At nonne ad ista potissimum surdi sumus? Nonne secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdae, & obturantis aures suas sic contra haec divina monita reluctamur? Quod si ut ait

Ap. 57. Omnia praeruaricatio Et inobedientia accipit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem?

Dicendum esset cum Prophetia: Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abiit. Et contra cum rebell. Pharaone dicit: Quis est Dominus, ut audiam vocem ejus? Potestne quidquam magis oppositum &

magis execrandum cogitari? In mente ergo habe qualiter acceperis, Et audieris, Et serua, Et persistentiam ago.

Quae autem caeteris Evangelii partibus veritates aliunde petendae respondeant, sic habeto.

HAC HEBDOMADA, occurrit historia colloquentis Christi cum muliere Samaritana, observaturque sic frequentissimè Dominum cum unaquaque anima de ipsius salute & perfectione colloqui.

FERIA

Apprehendens eum de turba seorsum.

Nulli magis necessariò secedendum quam qui minus necessarium sibi putat secessum.

In 2. parte, Feria 2. infra Octavam Ascensionis.

Misit digitos suos in auriculam eius.

Ad perfectam scilicet obedientiam, qua ut sit perfecta, nullis oppositis rationibus patere debent aures.

Qui rationes inquirit obedientiae, rationem quaerit suae inobedientiae.

In 2. parte, Feria 4. infra Oct. Ascensionis.

Et exspuens tetigit linguam eius.

Quae est regula temperantiae in edendo, eadem est in loquendo.

In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 7.

Suspiciens in caelum, ingemuit.

Sic pium est orare Deum pro salute proximi, ut sit impium non orare.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 10.

Et ait illi: adaperire. Et statim aperta sunt aures eius, Et salutum est vinculum linguae eius, Et loquebatur recte.

Quod magis confert ad faciendam Confessionem, minus efficitur, nisi cum Sacerdote prius conferatur.

In 1. parte, Fer. 3. Hebdom. 3. post Epiph.

Et praecepit illis ne cui dicerent.

Vide superiore Dominica, de Humilitate.

Bene omnia fecit.

Sic propterea non contristabit Iustum quidquid ei acciderit.

In 1. parte, die 10. Ianuarii.

Si non semper, nunquam magnificas Deum.

In 1. parte, Sabbato Hebdom. 4. post Epiph.

FERIA SECUNDA.
DE SITI CHRISTI DOMINI LOQUENTIS
SAMARITANÆ.

Da mihi bibere. Joann. 4.

VERITAS PRACTICA.

Quod vel inimico nunquam negares, sæpissimè recusas Christo.

SENSUS ET RATIO EST, Quis nunquam inimico sitienti negares potum aquæ. Sed hoc sæpè recusas Christo.

Ergo illi recusas quod non negares inimico; Quod certè est impium & crudele, ac proinde peccandum.

I. PUNCTUM.

TEXTUS Evangelicus paulò longior quàm ut referatur, legi potest à versu quinto capituli usque ad decimum quintum, ibidemque annotari quæ ad gustum & fructum valere queant; atque illud maximè quod de Christo refertur fatigato, sedente supra fontem, sitiente & petente à muliere Samaritana quæ tunc aquam hauritura venerat; *Da mihi bibere.* Ita enim mystica sunt, unde S. Augustinus: *Iam incipimus mysteria, non enim frustra fatigatur Iesus. Omnia ista innuunt aliquid; indicare volunt aliquid, intentos nos faciunt ut pulsemus.*

Revera quidem sitiebat Dominus, ut qui circa meridiem ex longo itinere & calenti sole fatigatus sederet; veruntamen sitis illa sitim aliam exprimebat, eratque velut mysterium & Sacramentum quod est signum visibile continens invisibilem virtutem & gratiam: sitis nempe corporis Christi sitim ejusdem spirituales representabat, quæ salutem animarum sitiebat. *Sitiebat,* inquit S. Augustinus, *mulieris fidem.* Et quod de hac muliere particulatim refertur, hoc universim de omnibus idem ipse Dominus dixit: *Sitis,* iterumque dicit unicuique nostrum quoties de salutè nostra nobiscum agit. Quod certè est consideratione dignissimum, ut caveamus ne quid petenti recusemus, cum perinde nefarium esse possit, ac si sitienti potum aquæ negaremus. Quod nefas ut apertius vi-

deatur, sic est proposita veritas: *Quod inimico nunquam negares, sæpissimè recusas Christo;* Hinc enim apparet, recusationem longè minus esse rationabilem ex comparatione scilicet inimici & Christi Domini Jesu.

Age ergo, quid est quod inimico nunquam negares? Nempe aquæ potum si commodè sitienti præstare posses, neque enim natura humana adeo fersa est & inhumana, ut non commiseratione tantæ miseræ moveatur. *Occurrens sitienti forte aquam:* Sic ipsa videtur apud Prophetam natura clamare: aut si natura repugnaret, tum certè charitatis Christianæ lex urgeret, quæ expressè jubemur referente Apostolo, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; sitis? potum da illi;* Cui charitatis officio qui defuerit, in condemnationis ejus æternæ jam prolata est à Judica sententia: *Sitivi & non dedistis mihi potum, nam quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.* Vellesne hanc incurrere maledictionis poenam?

Yf. 28.

Rom. 12.

Matt. 25.

II. PUNCTUM.

ATQVI hoc sæpè, in alio sensu, recusas Christo.

Quoties scilicet à te petit quæ spectant ad salutem tuam, tanto ardore animi petit quanto peteret sitiens potum aquæ; ac proinde si quæ petit, recusas; recusas sitienti potum. Quod apertissimè patet in hac muliere Samaritana quæ si recusasset conversionè suâ quam sitiebat Christus, planè sitienti & petenti bibere, recusasset potum; nonne est ita? Cur porò ita, nisi quia non aquâ putei sitiebat Christus, sed ejus animæ meliorem statum & salutem? At verò si modò æquè vehementi & ardenti desiderio quod à te petit desideret, licet sitim corporis nò sentiat, nonne tamen dicendus erit sentire sitim animi? Nonne ardens desiderium est quædã animi sitis? Nonne illa erat sitis quæ magis laborabat Christus quàm corporis? Ac deniq; cum illius sitis refrigerium non aliud sit quàm quod petit ad salutem; hoc si illi negas, nonne est sitienti potum negare?

Certè consequentia est evidens si quod ante-

L 1 2

cedit

cedit de sitiensi Christo non distentis. Nec vero distendi locus ullus est si attentè cogites Christum Dominum non minori jam desiderio salutem nostram optare quam cum olim in cruce dixit: *Sitis*. Putasne aliquid de illius charitate deductum? Blasphemum esset id cogitare, unde necessarium est concludere quod si olim ex charitate sitivit tuam salutem, ex eadem nunc charitate quæ nullam diminutionem passa est, æquè illam sitit, licet non æquè sensibili modo.

Adde quod non minori ardore Christus salutem nostram desideret, quam Dæmon perniciem nostram. Tantus est autem ardor Dæmonis ut comparetur siti, dicaturque de eoin libro Job: *Habet fiduciam quod insinas Jordanis in os eius*. Id est, tanta siti premitur perditionis hominum, ut non expleatur nec satisfaciat nisi electos quosque absolveat: quanto magis Christus: sitire dicendus est qui certè magis Deum Patrem & nos amat, quam Dæmon oderit; unde evidentissimum est quod quidquid ex illo desiderio petit, petit velut sitiens; & quod illi recusatur, recusatur velut potum sitienti.

Ah quoties petit, & quoties recusasti! Recense si potes & confundere.

III. PUNCTUM.

IGITUR quod inimico nunquam negares, sapissime recusasti Christo. Nec repetendæ sunt ultra propositiones, adeo jam patent ad veritatis intelligentiam, sed ad praxim urgenda est ista

comparatio inimici & Christi; nam rectè cogitanti non potest non injuriosum esse Christo Domino & alienum ab omni sensu pietatis quod minori apud te in pretio habeatur quàm inimicus qui in hoc officiorum genere postremus haberi solet. *Quid invenerunt in me iniquitatis?* *Jer. 2.*
POPVLE meus quid fecisti tibi, aut quid molestus fuisti tibi? Responde mihi. Sunt ipsa Domini verba de totius repulsis conquerentis. Et rursum: *Quid est quod debui ultra facere vinea mea & non feci? Tu vero quid fecisti eorum quæ debui? An quod expectavi ut faceres vnum & fecit labruscus?* *Mich. 6.*

Resume etiam ad vehementiores affectus quod Christus Dominus dicebat mulieri, & tibi dictum puta quoties perit à te quod illi negas: *Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam.* Forsitan, inquit, quando de te loquitur quia id à te pender & sapius libertate abuteris. At verò quando de se suisque donis loquitur, sic absolute pronuntiat: *Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum; qui autem biberit ex aqua quam dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Ac tandem ei dicit, *Domine da mihi hanc aquam.* *CONVERTE* *Thren. 3.*
nos Domine, & convertemur.

Vide potissimum in quo, vel in substantia, vel in modo, vel in fine. *In quo corrigit adolescentior, aut senior viam suam?* *Psal. 118.*

FERIA TERTIA.

DE COGNITIONE SVI QVAM MULIER SAMARITANA, ET ANIMA NOSTRA HAURIT A DOMINO.

Quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir.
Joan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Quæ à Christo hauritur nostri cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum:

Id est, non tantum eum qui repugnat cognitioni peccatorum, sed eum etiam qui opponitur humilitati & modestia qua quis demisse de se sentit.

RATIO

RATIO EST, Quia qua à Christo hauritur nostri cognitio notam nobis facit nostram insufficientiam.

Sed ex nota nobis insufficientia omnis exhauritur fastus.

Ergo & qua à Christo hauritur nostri cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum. Quia Veritas magis confirmatur ex hac sequenti altera.

Quidquid in se cognoscit anima, nil tam certò de se cognoscit quò extollatur, quàm quò humilietur.

RATIO EST, Quia nò tam certò de se cognoscit anima quam quò fide divina cognoscit.

Sed nil tam fide divina cognoscit quò extollatur, quàm quò humilietur.

Ergo neque id tam certò cognoscit; ac proinde longè verius & tutius, e humilitate quam se exaltet.

L. P U N C T U M.

CUM dicenti Christo Samaritanae ut vocaret virum suum, respondissetque mulier se non habere virum: tum illi Christus Dominus. Bene inquit, dixisti, quia non habes virum, quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir; hoc verò dixisti. Quo in sermone illud primum egit Dominus ut se nosset mulier quò facilius ultra progrediretur ad conversionem suam, sicut revera contigit. Hoc enim præcipuè motivo inducitur ut in Christum crederet, atque ut suos etiam Concives ad credendum adduceret: Venite, inquit, & videte hominem qui dixit mihi omnia quaecunque feci: nunquid ipse est Christus? Et ex civitate illa multi Samaritanorum, ait Evangelista, crediderunt in eum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis, quia dixit mihi omnia quaecunque feci. Tantum valet vera sui cognitio.

Quamobrè hoc illud ipsum est quod in quavis anima primum incipit operari Dominus, & ad quod perficiendum eum ipso nos exhortantur omnes sancti Patres, Volo animam primum omnium scire se ipsam, inquit sanctus Bernardus, & alij passim in illud primi Cantico tum: Si ignoras te, & pulcherrima inser mulieres, egredere; & abi post vestigia gregum.

Neque verò nudam & sterilem seu quam vasant speculativam nostri cognitionem operatur

in nobis Dominus, sed secundam, sed fructuosam, sed practicam: cumque hic potissimum huiusmodi cognitionis fructus sit illa demissio animi quæ fugit omnem fastum, omnem arrogantiam præsumptionem & complacentiam, hoc imprimis est intelligendum, & sic formanda Veritas quæ modò exendatur: Quia à Christo hauritur nostri cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum; Aut non est à Christo cognitio, aut non est in cognitione seu in cognoscente seipsum, fastus. Cum verò duplex sit genus fastus, unum quò erubescimus confiteri peccata & aliud quò gestimus nostra deprædicare facta: contra utrumque cognitio hæc nostri, nos apte format: sed de secundo hic particulatim agimus; acturi de primo commodius in sequenti meditatione. Sicut autem non est alia nostri cognitio per Christum habita quàm quæ nos à tali fastu re vocat, sic nec talis cognitio potest ab alio quò vis haberi quàm à Christo quod utrumque simul declarat hæc allata ratio: quæ à Christo hauritur nostri cognitio, notam nobis facit nostram insufficientiam ad omne opus bonum: sic enim ipse Christus, Sicut palmes non possunt ferre fructum à se-
metipso nisi manserint in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manserint in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. NON ait sine me parum potestis, inquit sanctus Augustinus, sed nihil potestis facere: si ve ergo parum si ve multum, sine illo fieri non potest, sine quo fieri nihil potest.

Quod ut magis confirmaret Dominus, sic de seipso sentiebat & loquebatur: Non possum ego à meipso facere quidquam. A meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor. Quasi diceret, si me à insufficientiam ipse agnosco, si sic de me loquor si quæ est ratio cur id de me dicam, quanto magis illa valet ut de vobis idem sentiat. Quò spectabat Apostolus cum dicebat: Hoc sentite in vobis quod & in Christo IESU, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit; id est, tanquam nihilum & inane aliquid fecit cum se fecit hominem; sicut enim homo non est à se, neque à se potest quidquam boni, sic Christus Dominus se faciens hominem, non est à se, neque quidquam potest à se tanquam ab homine? & hoc est se exinanire; hoc est se redigere in eum flatum in quo verè possit dicere, A meipso nihil facio; non possum à meipso quicquam facere; Hoc est denique quod in nobis sentire debemus, sicut sentiebat idem Apostolus à Christo probè edo-

Ioan. 15.

ib. 5. ib. 8.

Ph. 2.

L. 1. 2.

Aus.

2. Cor. 3. *Etus, Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, itane sentis, itane verè te agnoscis?*

II. PUNCTUM.

SED ex nota nobis nostra insufficientia, omnis in nobis exhauritur fastus.

Non quod ista notio nostre insufficientiæ, per se sola factum à nobis tollat, neque enim ad hoc sufficientes sumus quasi ex nobis; sed quod illa ipsa divina Christi gratia quæ hanc nostram insufficientiam nobis notam facit, simul cum ista notione quam haurimus exhauriat quidquid factum & arrogantiam sapit. Sic expressè Divus Augustinus exponens illa Christi verba quæ supra commemoravimus de vite & palmitate: *Magna, inquit, Gratia commendatio, corda hic instruit humilium, ora obstruit superbiorum: huic veritatis resistunt liberi arbitrij non assertores sed precipitatores; Qui à semetipso fructum se existimat ferre, in vite non est.* Quasi diceret, sicut causa factus & superbiæ provenit ex falsa opinione quam quis habet de sua excellentia, de suo merito, sive, ut ajunt, de sua sufficientia; sic bene juvante Domino talis desinet fastus cum talis opinio evanescet; & evanescet autem cum vera ei succedat notitia quæ homo se agnoscit non se magis sufficientem esse ex se producere aliquem fructum, quam sit palmet sine vite. Licet enim fructum in se aut in aliis faciat, quia tamen agnoscit non à se facere, simul etiam agnoscit non magis sibi esse gloriandum quam securi vel alteri cuiquam instrumento quo ad agendum utitur. *Nunquid gloriabitur securis contra eum qui fecit in ea?*

If. 10.

Ioan. 3.

2. Cor. 4.

1. Tim. 1.

1. Cor. 4.

Sic ipse Christus consequenter ex cognitione sui, *Si ego, inquit, glorifico me ipsum, gloria mea nihil est.* Sic ipse Apostolus post multa de se commemorata: *Tametsi nihil sum, Nihil laudis, nihil gloriæ mihi propterea vendico: quia soli Deo debetur Gloria, Solus ille est qui à se omnia potest, & sine quo nullus hominum quidquam potest.* *Quid habes & quid facis quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis* Vidistine unquam Sacerdotem ob id superbientem quod Corpus Christi consecrasset? Quod tamen est opus omnium excellentissimum: sed quia manifestè agnoscit se id non à se facere idcirco non potest inde superbiere. Sic neque aliud quidvis boni, Sacerdos aut alius magis potest ex se facere, quàm ex se solo, consecrare Corpus

Christi; & qui hanc habet notam suam insufficientiam, tam parum gloriatur & superbit ex uno quam altero, aut si superbit ex uno tam vanus est & arguendus quam si superbiret ex alio. Unde rectè Apostolus cuidam ex bono suo intumescenti, *Frustrà inflatur sensu carnis sue & non tenens caput ex quo totum corpus per nervos & conjunctiones subministratur; Quasi diceret, frustra gloriatur & sine causa, non seipsum iste novit, non sibi suam objicit insufficientiam, non advertit, à quo habeat ut aliquid possit. Sicut enim à capite corporis effluit quidquid in membra sensus diffundit, sic à Christo totum manat, quidquid à quovis homine boni sentitur & agit ut *Domine omnia opera nostra operatus es nobis.* Hoc ita forte modo dices cum Propheta, sed dum vanè de tuis extolleris, tibi & veritati contradicis.*

Coloss. 2.

Is. 26.

III. PUNCTUM.

SIC ergo quæ à Christo hauritur nostri cognitio, omnem in nobis exhaurit fastum; aut non est à Christo talis sui cognitio quæ superbium relinquit hominem, aut si à Christo est, nihil vanitatis nihil superbiæ, nihil fastui relinquit in homine; *Es nolite, inquit, in sublime volare.* *RECUMBE in novissimo loco OSTENDE se se ad me venire, talium est enim regnum cælorum.* *ERYNTO novissimi primi; & primi novissimi.* Hæc & similia quæ ad nostri cognitionem & humilitatem faciunt, sic dicuntur à Domino ut agnoscamus ab eo solo nostra esse omnia, ab eo solum hauriri, huic uni accepta esse referenda; & hoc ipsum etiam quod de nostri cognitione agnoscimus.

Luc. 12.

Ib. 14.

Matt. 19.

Ib. 20.

Ps. 37.

Quod præclare admodum sanctus Augustinus prosequitur ad illum Psalmi versum: *In diluvio aquarum multarum. Hæc, inquit, aqua humilitationis cordis, hæc aqua vite salutaris, abjicit se, nihil de se presumens, nihil suæ potentia superbe tribuentis. Hæc aqua in nullis alienigenarum libris est, non in Epicureis, non in Stoicis, non in Manichæis, non in Platonis. Vbiunque etiam inveniuntur optima præcepta morum & disciplina humilitas tamen ista non invenitur. Via humilitatis hujus aliunde non manat à Christo venit. Hæc via ab illo est qui cum esset altus, humilis venit. Et quæ plura pergit ut discas non ab alio quàm à Christo quærendam esse hanc tui cognitionem, neque ab illo aliam quàm quæ monstrat omnem dependendum fastum.*

O quàm

Mat. 10. O quam verè Christus, Ego sum estium: & qui non intrat per ostium, ille fur est & latro. Primus quippe ad vitam spiritualemente introitus fit per nostri cogitationem: qui verò se per Christum non cognoscit, non intrat per ostium, & quoties sibi de se bonisque suis complacet & gloriatur, fur est & latro qui gloriam Dei surripit, & se ipse suis denudat bonis.

Eccl. 9. QUIA verò iste bonorum aspectus quæ quisque putat se habere, non parum facit ad fastum illum & superbiam in nobis excitandam; præsto adsit oportet sequens veritas: Quod quidquid boni in se aspiciat & cognoscat anima, nihil tam certò de se agnoscat quò extollatur, quam quò deprimatur & humilietur. Nihil enim tam certò in se cognoscit quam quò divina fide cognoscit. Quid clarius? Nihil est autem quò in fide divina cognoscat unde extollatur, quam unde humilietur. Nescit enim fide divina se habere bonum aliquod, nescit se esse in gratia, nescit an sit in odio vel in amore Dei; quin potius ex fide est id omnino nesciri. At verò etiam ex eadem

fide divina certò scire debes & indubitanter, te nihil esse, te nihil ex te posse nisi malum, te verè peccatorem esse. Non est enim homo qui non peccet. Quæ cum plurimum valeant ad nos deprimendos, nonne apparet tantò hæc certiora esse quam quæ fastum excitant, quànò certius est quòd fide divina scitur quam quòd humana opinione putatur? Cur ergo non te libentius humiliter quam te extollas? Nonne semper veritatem malles quàm errorem, quàm falsitatem, aut quàm mendacium? At vera & christiana humilitas, ipsa est veritas. Unde quidquid opponitur veritati, repugnat humilitati, ac proinde non modò fastus & aperta superbia, sed quælibet etiam tacita de suis bonis aut meritis præsumptio non nisi error est, non nisi falsitas & non nisi mendacium. Verè mendaces erant colles & multitudo montium: Id est, quidquid in nobis videtur eminens & excelsum, ubi vanitatis idolo, sicut olim in excelsis profanè sacrificatur, verè id mendax & falsum est.

3. Reg. 8.

Jer. 5.

FERIA QVARTA.
DE ILLUSTRICOGNITIONE
CHRISTI DOMINI MANIFESTANTIS
SE IPSUM SAMARITANÆ
ET CUIVIS PECCATRICE
ANIMÆ.

Domine, video quia Propheta es tu, Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis quia Ierosolymis est locus ubi adorare oportet. Joan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Nunquam illustrius se manifestat Christus, quam dum animæ peccatricis illustrat conscientiam & peccatum latens, ipsi manifestat.

RATIO EST. Quia nunquam illustrius se manifestat Christus quam dum Bonitatis, Potentia, & Sapientia certiora dat signa.

Sed dum anima peccatricis illustrat conscientiam & peccatum latens ipsi manifestat, certiora dat signa sua Bonitatis, & Potentia & Sapientia.

Ergo nunquam illustrius se manifestat quam dum anima peccatricis illustrat conscientiam, &

peccatum latens ipsi manifestat. Quod certè est ad amorem Christi tum activum tum passivum illustrandum, non parum efficax.

I. PUNCTUM.

TAMETSI nihil adhuc de se Christus apertè dixerat Samaritanæ mulieri: neque quis esset, omnino indicasset: tamen ut audivit illum sua sibi revelantem peccata, statim cepit subodorari non vulgarem esse hominem, sed eximium quandam Prophetam & Magistrum, qui posset solvere questionem quæ illo tempore agitabatur frequentius de loco sacrificii publicè instituendi: sicque

sicque paulatim mulier ad manifestam ejus devenit notitiam, dum apertam accepit ab illo suae conscientiae peccati latens cognitionem.

Hoc illud est videlicet quod universim de nobis omnibustam magnifice praedictum erat à Propheta, in persona Judaeorum: *Hac dicit Dominus Deus: ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, populus meus. Et scietis quia ego Dominus cum aperuerò sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris. Quid est enim tumulus aut tumulatum esse, nisi latens habere peccatum in conscientia? Quid est porro aperitum tumulum, nisi hoc latens manifesta peccatum? Quid est denique inde scire de Domino quia Dominus est, nisi inde illum manifestius nosse?*

Hinc ergo deducta veritas, quae modo attentius consideretur, Nunquam illustrius se manifestat Christus quam dum anima peccatricis illustrat conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat. Differetur in crastinum solutio quaestionis à Samaritana, Christo propositae, ut quam sit certa haec veritas, quam opportuna ad cognitionem & amorem Christi adaugendum expendi possit accuratius.

Sic autem aperte declaratur, ex tribus divinis attributis. Nunquam enim illustrius se manifestat Christus quam dum suae Bonitatis & Potentiae simul ac Sapientiae certiora dat signa. Unum eorum sufficeret quidem ad certam sui manifestationem faciendam: sic distinctum, Deus à potentia cognoscitur in creatione mundi: sic à sapientia in ejus conservatione: & à bonitate in redemptione humani generis. Sed quando tria illa simul concurrunt, tunc profecto *funiculus ille est triplex qui difficile rumpitur, tres sunt illi digitus qui appendunt molem universae terrae, tres sunt illustres in quorum ore stat omne verbum, tria sunt denique quae de Christo enuntiant, quod ibi adsit, ibi operetur, ibi coleandus sit & amandus.*

Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. Noone sciebar Jacob qui loquitur, ubi que esse Dominum? Sciebar certè, sed quia in illo loco, *vidit scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens caelum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam, & Dominum in summum scalam dicentem sibi: ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & quae plura referuntur in quibus singulariter singularis Dei apparerebat Potentia, Bonitas, & Sapientia; idcirco tam singulariter ibi Deum adesse cognovit, ut si*

per impossibile, non fuisset ubique, fuisset tamen in illo loco. Sic ipse Deus de templo locisque sacris: *Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meae erectae ad orationem ejus qui in loco isto oraverit.* Nonne ubique oculos & aures habet erectas? Sed quia in templis plura bonitatis & potentiae suae demonstrat argumenta, sibi praesertim esse Deus & attendere & operari dicitur. O si tum etiam essemus illic erectiores & corpore & animo, quam plura sentiremus divinae signa praesentiae!

II. PUNCTUM.

SED dum anima peccatricis illustrat Christus conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat, certiora dat signa sua Bonitatis, Potentiae, ac Sapientiae.

Primo quidem Bonitatis, nam cum peccatrix anima sit ab eo averfa, mereaturque in sua derelinqui aversione, quid est quod Dominus illam non deserit? Quid est quod aeternis eam poenis non addicit, quod eam Daemoni non mancipat? Quid inquam est quod non modo non eam punit, sed praeterea monet ut resurgat, accendit ut excitetur, illustrat mentem ut se suamque statum agnoscat, quid nisi bonitas & misericordia, tantoque major bonitas, quanto res de qua tum agitur periculosa, momentosa & pretiosa est? *O quam bonus & suavis est Dominus Spiritus tuus in omnibus, ideoque eos qui exorant, partibus corripit, & de quibus peccans, admones, & alloqueris, ut relicta malitia credant in se Domine.*

Suavitas autem de qua hic Sapiens loquitur, est in Sapientia, Sapientia verò in variis & accommodatis modis quibus unumquemque Christus movet & excitat quasi è re nata, quasi aliud agendo, quasi ab uno successivè ad aliud. Primo petit aquam, tum de alia quadam loquitur aqua, post de viro, ac tandem de peccato. Sic cum Samaritana egit, sic cum unaquaque peccatrice anima, sic saepe tecum dum minus forte cogitares, *Sic attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.*

Potentis denique singularem exhibet notam, dum quae secreta sunt pandit dum quae obscura illustrat: dum quae dura, emollit; quae morti sicata vivificat; hoc nomen solius Dei est, sic in creaturam illabi, ut citra ullum medium, solo suo spiritu, sola sua potentia, in inanimatam fundum penetret, ibique tenes scrutetur & corda

Becl. 4.
H. 40.
Matt. 13.

Gen. 28.

2. Par. 7.

Sap. 12.

Ibid. 2.

corda & penitiora quæque videat & videnda proponat. *Hic est sermo virus & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intensionum cordis.*

Possesne te hunc celare tam Potentem? Possesne te ab illo abscondere? Aut quando etiam posses, vellesne ita latere & celari ut ab oculo tam benigno non videreris?

III. PUNCTUM.

NUNQUAM ergo illustrius se manifestas Christus quam dum anima peccatricis illustrat conscientiam, & peccatum latens ipsi manifestat: Quia quæ sunt illustriora signa suæ præsentia, sic manifestat, ut minimè dubitare possit anima quæ se agnoscit peccatricem, quin sit Christus à quo illustratur, cum sit tantæ Bonitatis, tantæ Potentiæ, tantæque Sapientiæ donum, sic illustrari & converti, ut non sit alia Bonitas quam divina, non alia Potentia nec Sapientia quam suprema & infinita quæ hos effectus patrare possit.

Domine, quid est homo quia innotuisti ei, aut filius hominis quia repertus eum? Sic recolendum beneficium justificationis, sic agnoscendus amor divinus quo præveni sumus, sic deprimenda mens in recordatione omnium quibus humiliari & abjici possit. Nec parcendum verbis & actis quibus peccati confessio exprimitur,

& divinæ satisfiat iustitiæ. Contemplabor ut videam quid dicatur mihi; & quid respondeam ad arguentem me. VENITE & revertamur ad Dominum, quoniam ipse cepit, & salvabit nos: percussit & curabit nos: sciemus, sequemurque ut cognoscamus Dominum. CONVERTE me & convertar, quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim convertisti me, egi poenitentiam: postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentia mea. ILLE homo qui dicitur IESVS, lutum fecit, & unxit oculos meos: Et abii, & video. AN non cognoscitis vosmetipsos quia Christus IESVS in vobis est? Nisi forte reprobi estis; Quasi diceret, quid dubitatis in re tam aperta? Potestne dubitari quin Christus adsit præsens quando suæ præsentia tot edit signa? Potestne verò credi sic adesse sic movere conscientiam, sicque ad resipiscendum, animam flectere, & non converti, non compungi? Certè hoc indicaret nimis obduratum pectus, & velut reprobam mentem. *Adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus: si tamen initium substantia ejus usque ad finem firmum retineamus: Primos scilicet illos gratiarum motus quibus incipimus subsistere vita spirituali; & quos ad finem firmum retinemus quando perfectè convertimur & in perfecta conversione perduramus.*

Vide in 1. parte, Fer. 3. Hebd. 4. post Epiphani.

FERIA QUINTA.

DE SVBLIMI COGNITIONE DEI QUAM CHRISTUS SAMARITANÆ COMMUNICAT, ET ANIMÆ SIBI ADDICTÆ

Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum in spiritu & veritate oportet adorare. Joan. 4.

VERITAS PRACTICA.

Sicut spiritus & veritas sunt indivisibiles, ita si in spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te toto indivisum Dei esse.

RATIO EST, Quia si in spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te perfectè subdicere appetitum rationi, & rationem Deo. *Haynsusius Pars tertia.*

Sed ut perfectè subdicatur appetitum rationi, & rationem Deo, oportet te toto non minus indivisum Dei esse, quàm spiritus & veritas sunt indivisibiles.

Ergo & te talem esse oportet si in spiritu & veritate Deum velis adorare. Quis sanè consideratio multum habere potest momenti ad acquirendam perfectionem.

I. PUN.

I. PUNCTUM.

QUÆSTIONEM à Samaritana propositam sic solvit Christus Dominus. *Mulier crede mihi, quia venit hora & nunc est, quando neque in monte hoc, neque in Ierosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est: sed venit hora & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus est Deus & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.*

Quæ verba quia sunt valde sublimia & augusta, fusiori egent explanatione; ut verborum explicatio sit fructuosior, inferenda est in ipsa propositione veritatis declaratione: cum & re ipsa veritas quæ nunc expendenda proponitur non possit melius declarari quàm ex illorum explanatione verborum. Sic enim habet: *Sicut Spiritus & veritas sunt indivisibiles, ita si in Spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te toto indivisum Dei esse Ratio autem seu declaratio hæc est, quia si in Spiritu & veritate Deum velis adorare, oportet te perfecte subijcere appetitum rationi, & rationem Deo. Quod ut probè intelligatur, vides quam necessario sit explicandum, quid sit in Spiritu & veritate Deum adorare: Sic porro dilucidè explicatur proponendo tibi quatuor genera hominum de quibus Christus loquitur.*

Primi sunt Samaritani, qui tum idola simul & Deum adorabant, falsis quibusdam ritibus contra quos Dominus ait, *vos adoratis quod nescitis*. Secundi sunt Judæi, qui unum & solum Deum vero cultu & à Deo ordinato colebant ex quibus ipse Dominus erat oriundus ac proinde dicebat, *Nos adoramus quod scimus*. Tertijerant futuri Christiani, qui neque ut Samaritani falsis ritibus, neque ut Judæi cruentis & merè corporeis Sacrificiis in templo tantum Ierosolymitano, sed in Spiritu & veritate adorarent. Id est, spiritali cultu qui partim futurus sit internus in virtutibus, & partim externus in eucharistico Sacrificio, eritque magis verum Sacrificium veritate opposita non tantum falsitati Gentilium sed & umbris & figuris Judæorum, qui solis in caeremoniis exterioribus intenti erant & parùm de cultu interno solliciti.

Quartid enique sunt ex Christianis perfectiores seu perfectioni vacantes, qui non tantum aliquoties in templis quod ceteri omnes faciunt, sed ubique & semper Deum colunt, suo vivendi

modo qui dicitur in Spiritu & veritate: quatenus Spiritui subijcitur caro, & mundus Christo, prout ipse Deus ordinat & ab unoquoque vult fieri. Et hi sunt adoratores seu cultores, & servi Dei quos Pater, id est, ipse Deus quærit, nam sic dicit Deus Spiritus est, ita diligit spirituales seu spiritali vita viventis. Sic expressè inter alios sanctus Athanasius, *Veri adoratores, inquit, sunt illi qui fugientes mundum & seculum, sic vivunt ut ipsi de domibus, de corporibus, de operibus, de verbis de cogitationibus templa & Sacrificia faciant.*

At nonne hoc ipsum est quod in propositione dicitur, *Si velis in Spiritu & veritate Deum adorare, oportet te perfecte subijcere appetitum rationi, & rationem Deo?* Sicut enim illa Dei adoratio in Spiritu & veritate, perfecte honorem divini cultus & Christianæ religionis continet: ita hæc perfectio continetur duplici hominis subiectione pro duplici qua constat parte, nempe appetitus, qui est pars inferior subdit rationi, & ratio quæ est Superior se Supremo subdat, id est, Deo. Sic jam supra ex sancto Prospero & aliis Patribus dictum est: *Domineur vitiis ratio, subijcitur corpus animo, animus Deo: & implet a est tota hominis perfectio.* O quanta inde perfectionis commendatio & dignitas qua sic Spiritu & veritate Deus adoratur qua sic in homine quod Deus quærit, invenit!

II. PUNCTUM.

SED ut subijcias appetitum rationi, & rationem Deo, oportet te toto, non minus ac Spiritus & veritas sunt indivisibiles, indivisum esse Dei; seu, quod idem est, oportet te totum esse indivisum à Deo, oportet te totum, quantum quantum es in animo & corpore, non ex parte tantum, sed ita omnino esse Dei, nihil ut prorsus agas aut cogites quàm quod Deo placeat.

Si enim ex parte aliqua deesse Deo, vel ex parte inferiori deesse vel superiori; nam si utraque pars sua in subiectione contineretur, profecto totus esses Dei, totus esses perfectus ut dictum est, ac proinde totus esses Dei, cum alioquin perfectus non esses, nisi totus illius esses. Unde necessario ex his duobus alterutrum sequitur, vel quod totus sis Dei si perfecte subijcias appetitum rationi, & rationem Deo: vel si non sis totus Dei, non perfecte compleas subiectionem illam utriusque partis; subtractio quædam est, *subtractionis es filius*, ut ait Apostolus:

Quod

Matth. 10. Quod si subtraxeris se, non placebit anima mea. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, Quasi diceret, toti sumus Dei nostri, sicut filii sunt toti patris, aut si aliquid de toto illo subtraheremus, non essemus illius toti; & perinde periremus ac si penitus non essemus Dei. Quia videlicet sicut si Spiritus humanus divideretur, totus periret, aut sicut si esset divisa veritas jam non esset veritas, sed mendacium & falsitas, ita planè si vel ex aliqua tantum parte desis Deo, totus deinde deeres; vel illum totus relinques, vel te ille totum abjiciet, quia non te vult ex parte aliqua, sed te totum. **Ex toto corde tuo, ex tota anima tua: ex tota mente tua: ex totis viribus tuis: ex tota virtute tua: ex tota fortitudine tua.** Non aliter reperies expressum primum mandatum quam ex toto, unde si aliquid demas, jam non explēs mandatum.

Dividatur infans. inquebat falsa mater: at verò vera, **Non dividatur.** Obsecro Domine **date illi infantem vivum, & nolite interficere eum.**

Sic planè divina bonitas non patitur nos à se dividi: nos ita totos sibi vult esse, ut non aliter ejus simus quam si simus toti.

O quam longè errant qui tanquam severitatis & justitiæ jugum esset, reformidant quod audiunt de perfecta sui mortificatione; non est id severitatis & justitiæ, sed bonitatis & benevolentia.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo Spiritus & veritas sunt indivisibiles, ita si in Spiritu & veritate Deum velle adorare, oportet te totum indivisim Dei esse: Quia oportet te ex utraque tui parte esse subjectum Deo, quod est adorare Deum in Spiritu & veritate, simulque totum illius esse: aut si aliqua ex parte desit illa subjectio, desit & adoratio

in Spiritu & veritate. Jam non secundum veritatem ambulas, jam tu ex illis es de quibus Apostolus: **Qui pereunt, eò quod charitatem veritatis non receperint, ut salvi fiant.**

2. Thess. 2

Vellesne id tibi exprobraretur? Vellesne fugere Deum te quaerentem? Quò tandem ires si ab illo fugeres? Quocumque tandem pergas, te scrius ocyus invenies, sed tua interest ut qualem te quaerit, talem inveniat. Talem autem quaerit ut adores eum in Spiritu & veritate: quod cum perfectè non possis explere nisi totus illius sis, nisi te totum illi subicias, hodie refer ex hac consideratione te tantum obligari ad hanc perfectam subjectionem, quantum obligaris ad adorandum Deum in Spiritu & veritate, quantum obligaris ad colendum Deum cum alios sui Cultores nolit, quantum denique obligaris ad eum animi statum tibi comparandum, qualem quaerit Deus, ne si forte te non inveniat qualem quaerit, neque tu illum talem invenias qualem quaeris. **Cum quaeseris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quaesieris:** Quasi diceret, non enim aliter invenies qualem scilicet quaeris, nisi toto corde quaesieris. Quid est autem toto Dominum corde quaerere, nisi nos totos ipsius esse, nos totos ipsi subjectos, & nos totos quales quaerit? Unde & alibi: **Præbere corda vestra, & animas vestras, ut quaeratis Dominum, Rursusque aptissime: Adanus Dei nostri est super omnes qui quaerunt eum in bonitate, id est, illi subjecti sunt & humilitati sub potenti manu Dei necesse est, qui sic eum quaerunt ut inveniant, aut certe non inveniant.** **Quaeritis Ioan. 7. me, & non invenistis.** TIMEO, inquit Apostolus Corinthiis, **ne forte cum venero, non quales volo, inveniam vos, & ego inveniar à vobis, qualem non vultis.** O quam timendum nobis ne sic nobiscum Deus.

Deut. 4

1. Par. 22

1. Esd. 3

Ioan. 7

2. Cor. 12

Vide in 1. parte, Die 4. Januarii. Et in 4. parte, Dominica 17,

F E R I A   S E X T A .
D E   C O N T I N U A   C O M M U N I C A T I O N E
C H R I S T I   C U M   A N I M A   Q U A V I S   G R A T I O S A
E T   F I D E L I .   A D   B E N E   S E M P E R
A G E N D U M .

Ego sum qui loquor tecum. Joan. 4.

V E R I T A S   P R A C T I C A .

Quod Christus semper vellet, nobiscum loqui & agere, si vellemus: sic certe volendum est.

RATIO EST, Quia idcirco semper vellet Christus nobiscum loqui & agere si vellemus, ut semper possimus bene agere, ut bene semper agamus.

Atqui hoc nobis volandum est, sic semper bene agere.

Ergo quod Christus semper vellet nobiscum agere si vellemus, sic certe volandum est. Et fructus inde uberrimi ad omnem vitam partem emanant.

I   P U N C T U M

DIVINUM Christi sermonem de spiritali cultu quem quaerit à nobis Deus, non potuit non admirari Samaritana mulier: ex eoque factum putatur ut de venturo proximè Messia, cogitationem susceperit, quasi subodoraretur illum esse aut illi similem cui loquebatur: unde & propterea sic Christo intulit: *Scio quia Messias venit qui dicitur Christus, cum ergo veneris ille, nobis annuntiabit omnia.* Tum verò Christus ipse Dominus: **EGO SUM QUI LOQUOR TECUM.**

O verba verba ignita, & penetrabiliora omni gladio ancipiti! Quis splendor inde erupit in intellectum mulieris? Quis ardor eius voluntatem accendit? Quis anæmus & suavis stupor omnes eius demulsi sensus? Hæc facilius cogitari possunt quam exprimi.

Sic porro ille idem semper nobiscum, sic ille ipse Christus Dominus nunquam cessaret nobiscum loqui, nobiscum meditari, nobiscum studere, nobiscum omnia simul agere quæ nobis agenda sunt. Semper id vellet si vellemus, si eum sinceremus agere, si non obstaremus, si consentiremus agenti. Nunquid hoc mirum! At nunquam magis mirum quod nolimus sic eum

nobiscum agere, quod agenti obstemus, quod eius actionem & operam interurbemus! Hæc est scilicet animi nostri stupiditas, hæc est eius demerita ut cum se Christus continuo nobiscum communicet ad bene semper agendum, malimus bene non agere quam sic Christo attendere. Contra hodie expurgandum, excitandusque modò animus, ut plene intelligat, *Quod sicut vellet Christus cuncta nobiscum semper agere si vellemus, sic omnino volumus oportet, sic velimus incessanter.*

Ratio jam proximè producta est, quod idcirco vellet Christus nobiscum semper agere ut bene semper operemur. Sicut enim sine illo nihil possemus agere, ut supra visum est, sic eum illo possumus omnia: ne verò caulemur nobis deesse auxilium, sic semper ille adest, ut nunquam dicendum sit, *Per Deum abest.* sicut expressè monet Sapiens, *Cur autem quæ de Deo dicuntur universim, dicantur particularim de Christo, hæc ratio est, quia ille est causa meritoria totius gratiæ quæ ad bene agendum datur, & quoties datur atque operatur gratia, tunc Christus non modò cum duabus aliis divinis Personis operatur ut Deus, sed simul ut Deus homo singulari influxu concussit ad opus tanquã vitis ad fructum palmitum, tanquam caput ad membrorum motum, tanquam lux mundi ad illustrationem & fecunditatem totius universi.*

Sic luculenter Tridentinum ex Evangelio: *Cum, inquit, ille ipse Christus IESVS tanquam capus in membra & tanquã vitis in palmites, in ipsos iustificatos VIRGITER VIRIVTEM INELVAT qua virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur & subsequitur, & sine qua nullo pacto, Deo grata & meritoria esse possent: nihil ipsis iustificationis amplius deesse credendum est quo minus plene illis quidem operibus qua in Deo sunt facta, Divina legi pro huius vite statu satisfecisset, & vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam, verè promeruisse censeantur, cum Christus Salvator noster*

Eccl. 19.

Sess. 6. 16.

noſter dicat. ſi quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non ſitiet in aeternum, ſed fiet in eo fons aquae ſalientis in vitam aeternam. Quod dicit, nunquam deerit illi gratia per me danda, neque unquam ceſſabo illi ad eſſe & cum illo agere, qui me volet ſecum operari.

O bonitatem! o Sapientiam! Agnoſco illam eſſe Sapientiam quam a bonitate divina petebat Sapiens. Da mihi ſedum tuarum aſſtricem Sapientiam & noli me reprobare a pueris tuis: mitte illam de caelis ſanctis tuis & a ſede magnitudinis tuae, ut mecum ſit & mecum laboret, ut ſciam qui id acceptum ſit apud te: ſcit enim illa omnia & intelligit, & adducet me in operibus meis ſobrie & cuſtodiet me in ſua potentia. Sic orandum quotidie.

II. PUNCTUM.

SED volumus oportet ſic ſemper bene agere.

Primo id neceſſario volendum eſt quando aliter non poteſt evitari peccatum: hoc enim evitandum ſic obligari ſumus, ut nunquam vel le peccatum liceat. Nemini datum eſt peccandi libertatem.

Secundo, quando ex officio, ex obedientia, ex caritate aut ex alia quapiam virtute tenemur agere, tunc bene exercenda virtus, tunc bonum bene eſt agendum, nec omittenda aut differenda occaſio prout monet Sapiens: Noli prohibere bene facere eum qui poteſt: ſi vales, & ipſe benefac. No dicis amico tuo: vade & revertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare.

Tertio denique, quod hic praecipue quaeritur, ubique & ſemper velimus oportet bene agere, nam niſi talis eſſet voluntas, non eſſet bona, non eſſet conformis Chriſto qui ſemper nos ſecum agere deſiderat, igne veni mittere in terram & quid vult niſi ut accendatur? Quando hoc oolum eſſet Chriſti deſiderium, nonne mereretur a nobis impleti? Cur nobis ille adeſt ad omnia? Quidquid dixeris, ſive honor ſit Patris, ſive meritum ſui Sanguinis quo ſtimulatur, ſive caritatis ardor quo nos proſequitur? ſive boni aeterni conſideratio, quod tantum perit nobis aut provenit, quantum oſioſe vel ſtrictioſe operamur, quidquid inquam horum dixeris quo moveri poſſit Chriſtus ad continuam ſui communicationem, dici debet ad inducendam noſtram voluntatem: ut ſe Chriſto conformans, a que velit bene agere, atque ipſe deſiderat & contendit.

Quale enim illud eſt ſcire Chriſtum ſtantem

ad januam & pulſantem ut, ingrediatur, ut operetur, ut omnia noſtra dirigat, inſtruat & promoveat pro ſua bonitate & ſapientia: & nos ſortis eum deſeramus. nos ingreſſum denegemus, nos operam noſtram detrectemus, nos probrum hoc ſubeamus, In propria venit, & ſui cum non receperunt. nos ipſum aliquando aduſum audiamus quod dixit Iſaac Geraritis, Quid veniſti ad me, hominem quem odiſti, & expuliſti a vobis? Poſſitne hoc ferre probrum?

III. PUNCTUM.

QVOD ergo vellet Chriſtus ſemper nobiscum agere ſi vellemus: hoc ceride volendum eſt: Hoc omnino agendum paribus cum Chriſto animis: ut non deſiſſaudemur a die bono, & paritula boni doni non teprareatur.

Hoc eſt quod tantopere ſacrae urgent Scriptura: Quodcumque poteſt manus tua iuſtan, eroperare. OMNIS arbor qua non facit fructum bonum excidetur. OMNEM palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. ABUNDANTES eſtote in omni opere Domini ſemper. BONVM facientes non deſiciamus: tempore enim ſuo meremur non deficientes: ergo dum tempus habemus, operemur bonum. CONTEMPLANTES ne quis deſiſt gratia Dei.

Hoc eſt quod ipſa ſuadet ratio, quod charitas Chriſti uiget, quod utilitas noſtra exigat, quod noſtra premit neceſſitas. Niſi enim cum motu & tremore ſalutem operemur: Niſi theſaurizamus vobis theſauros in caelo: Niſi di vites in Deum ſimus: de ſalute periclitamur. At quis metus & tremor? Qui theſauris? Quae divina? Si tam multis bonis privamur operibus, quantis privabimur ſi Chriſto deſimus volenti ſemper agere?

Hoc eſt denique quod tu ipſe oras in ſingulos dies; Dirige & ſanctificare regere & gubernare dignare Domine Deus, rex caeli & terrae hodie corda & corpora noſtra ſenſus ſermones & actus noſtros in lege tua & in operibus mandatorum tuarum: ut hic & in aeternum te auxiliante ſalvi & liberi eſſe mereamur. Salvator mundi.

Capſine quid ſit dirigi, quid ſanctificari, quid regi & gubernari a Domino? Viſne quod petis: aut id non viſ? Si te nolle agnoſcis, cur id oras? Cur diſſimulas? Cur hypocritam agis? Va duſtici corde & labiis ſceleſtis. Si te id velle affirmas: nonne eſt velle ſemper cum Chriſto agere? Quia ut dirigat, ſemper illi agendum eſt, nec niſi nobis ſimul agentibus nobiſcum ager:

M m 3

nam

Sap. 9.

Eccl. 15.

Prov. 3.

Luc. 12.

Apoc. 3.

Gen. 26.

Eccl. 14.

Eccl. 9.

Matt. 7.

Ioan. 15.

1. Cor. 5.

Gal. 6.

Heb. 12.

Luc. 12.

Eccl. 2.

Rom. 8.

nam & ipsi qui aguntur ab ejus Spiritu, non aguntur ut nihil agant. Quod præclare docet S. Augustinus. Dicit, inquit, mihi aliquis, ergo agimur non agimus: respondeo, immo & agis & ageris: & tunc bene agis si à bono ageris. Spiritus enim Dei qui te agit, adjutor est agentibus. Nemo autem agitur si ab illo nihil agatur. Spiritus enim adjuvat infirmitatem nostram. Et a libi expressus: Intelligant si filii Dei sunt, se Spiritu Dei agi, ut quod agendum est agant, & cum eperint, illi à quo aguntur, gratias agant. Agunt enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.

Serm. 13.
de Verbis
Apost.

1. de Cor-
rept. &
Grat. c. 2.

Et hoc eis ostenditur quid agere debeant ut quando id agunt, sicut agendum est, id est, cum dilectione & delectatione iustitia, suavitatem quam dedit Dominus, ut terræ eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant.

Sed nisi etiam agant, quid restat nisi ut infructuose gratiam se accepisse doleant?

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdom. 3. in Adventu.

Nunquam est Dei amor otiosus.

S A B B A T O.

DE ZELO QUI EX COGNITO CHRISTO SENTITUR, AD EUM ALIIS MANIFESTANDUM, EXEMPLE SAMARITANÆ.

Venite & videte hominem qui dixit mihi omnia quaecunque feci: nunquid ipse est Christus? Joann. 4.

VERITAS PRACTICA.

Rape ad eum quos potes, nam si potes & non rapis, tot caelo perdis quot Christo lucrari poteris.

RATIO EST, Quia tot caelo perdis quot tuâ culpa pereunt.

Sed si potes & non rapis, tot tuâ culpa pereunt quot Christo lucrari poteris.

Ergo & tot caelo perdis. Quod sanè damnum ita est lugendum, ut in eo lugendo plus hic opera poni debeat quam in ipsa probanda veritate.

I. PUNCTUM.

QUI Dominum comitabantur discipuli, quando cum Samaritana muliere cepit loqui, abierant omnes in proximam civitatem ut cibos emerent; tum vero cum redierunt, primò quidem mirati sunt quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit quid quaris, aut quid loqueris cum ea? Sed rogabant eum descens, Rabbi, manduca. Ille autem dicit eis; ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem, nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus, meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.

Quæ postrema verba sunt valde observanda, tum propter eam quam in se continent dignita-

tem, tum propter respectum quem habent ad propositam veritatem, quæ est de zelo manifestandi Christi, ad exemplum Samaritanæ mulieris, quæ statim ut audivit illum esse Messiam qui expectabatur, reliquit hydrum & abiit in civitatem & dicit illi hominibus: Venite & videte hominem qui dixit mihi omnia quaecunque feci, nunquid ipse est Christus? Quod quidem testimonium tanti fuit ponderis, ut multi Samaritanorum crediderint, cum convenerint, & in civitatem suam adduxerint, ubi cum duos dies mansisset, multò plures crediderunt in eum propter sermonem ejus. Et mulieri dicebans, quia jam non propter loquelam tuam credimus, ipsi enim audivimus & scimus quia hic est verè Salvator mundi.

O quantum potuit una mulier, tam brevi tempore? Vix unam modò mulierem multi viri convertunt, & ecce una mulier tam multos adducit viros ad Christum! Undenam hoc? Elanguit planè zelus noster, & quasi esset indifferens iis etiam qui concionatores habentur, quid vel quomodo dicant, dum dicendo placeant, sic suum leviter munus obeunt.

Itane verò sit illud indifferens quod nisi diligenter obeas, ita damnosum est ut de salute non tantum auditoris sed & ipsius Concionatoris agatur? Itane Christi causa peragitur? Itane negotium salutis animarum curatur? Tu quisquis

in id operis à Christo vocatus es, discere quanti sit ponderis, discere quam merito. S. Augustinus te hoc urgeat dicto: *Rape ad eum quos potes. Nam si potes & non rapis, tot caelo perdis quot Christo lucrari poteris.*

Certe sufficeret ipsius rei dignitas, ipsius Christi ratio cui vel unam lucrari animam Divinorum est divinissimum opus: sed saltem cogita quantum etiam tua referat si quos potes non rapis. Non enim modo præstantissimum o-mittis opus, sed horrendam acceris tibi perniciem. Quid enim horrendum magis quam eorum esse perditionis causam quorum salutis auctor fieri poterat? Sic autem prorsus est, tu illos ipse perdis qui tua culpa pereunt. Hoc primum expende. Nondum tibi demonstratur quod culpa tua pereant, sed posito quod sequenti patebit puncto, nonne id verè dicitur, quod si quis tua culpa perit, tu illum perdis? Nam si non illum perderes, quænam esset tua culpa? Vel cur dicitur culpa tua, nisi quia tale infert damnum? Nisi enim damnum inferretur non esset culpa vel non gravis, cum culpæ ratio vel gravitas à damno consequenti petatur.

Sic dicitur de quibusdam Sacerdotibus quod
1. Reg. 2. *peccatum eorum erat grande nimis coram Domino, quia homines retraherant à sacrificio Domini, quasi diceretur, non aliter esse peccatum aut non ita grande nisi hoc sequeretur detrimentum.*

Nonne si des alteri scandalum, graviter peccas, etiam si leve illud sit quod agis, etiam si non sit ex se malum, etiam si bonum alioquin esset? Quia tamen proximum scandalizat, quod est grave damnum, certè est gravis culpa, nec est aliter culpa quam quia damnum illud affert, & quanta est gravitas damni, tanta est culpæ gravitas: unde Apostolus: *Omnis quidem sunt munda, sed malum est homini qui per offendiculum manducat.* Sic peccantes in fratres & percussiones conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem, id est, ne mea culpa pereat & ne illum perdam qui mea culpa sic periret. Nam utrumque pari modo Apostolus ita connectit ut si ex scandalo quis pereat, perentem perdere is dicatur qui scandalizat. Et porrobit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est? Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Noli propter escam destruere opus Dei. Nonne hoc ipsum est quod habet propositum, tot caelo perdis quot

Rom. 14.
1. Cor. 8.
tua culpa pereunt? O quæ culpa si culpæ gravitas ex damno penditur!

II. PUNCTUM.

SED si potes ad Christum rapere & non rapis, et tua culpa pereant quot Christo lucrari poteris.

Si enim potes cur non rapis? Si quaeretur cur non raperes, hoc unum posses dicere, quod non possis: sed si cum possis non rapias, quid dices? Quid excusabis, tu præsertim qui hoc debes ex officio? Nihil certè aliud respondendum restat nisi quia non vis. Percurre animo quidquid obvenit cogitandum de homine qui non præstat quod potest & quod debet, quære quam obrem non illud præstet, vide num aliud præter illud unum occurrat quod nolit, si enim vellent cum possit, nonne id faceret? ac proinde cum id non faciat, nonne inde est quod nolit facere?

Jam verò nolle quod debes & quod potes in re tam seria & gravi, nonne culpa est, nonne crimen est, nonne peccatum tam grave quam ipsum scandalum, quod ut dictum est, non aliter est peccatum, quam quod eum perdit quem scandalizat?

Nec dicas eos suâ perire culpâ, vel tamen si quidquid potes, effecisses non inde ipsos conversum in ad Dominum. Esto enim sint in culpa: tunc verò extra esse dicendus es? An nescis multos ad eandem posse culpam concurrere? An ignoras quod illius qui quod debet & quod potest non vult efficaciter, mera negligentia est, quæ ex illorum genere peccatorum est quæ omissionis dicuntur, & quæ non minorem sæpè culpam contrahunt quam quæ commissionis vocant? *Quomodo nos effugimus*, inquit Apostolus, *sciantam neglexerimus salutem*, id est, si Hebr. 2. tantam nobis comparandæ vel alius procurandæ salutis occasionem non acceperimus?

Sic Sol causa est tenebrarum & frigoris, quia non illustrat aut calefecit aërem. Sic anima dum discedit e corpore corpus deforme reddit: sic medicus ægrum occidit, dum sanare negligit. Sic dives pauperem quem non pascit interficit. Sic planè ad rem nostram: si salutis alienæ negligentes districte judicantur, inquit S. Gregorius, *extantibus procul dubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt.* Est autem prorsus idem, non omnino loqui & non loqui appositè: cum perinde ex utroque salus æterna.

terna jactetur. Unde & idem sanctus Doctor : Admonendi sunt ait, ut si proximos sicut se diligunt minimè illis taceant unde eos justè reprehendant. Vocis enim medicamine utrumque saluti concurretur, dum & ab illo qui inferi, actio prava atque perversa compescitur, & ab hoc qui suffinet, doloris fervor vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorum mala respiciunt, & tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus usum maiecamini subtrahunt, & ad mortis auctores fiunt, quòd virus quod potuerant curare noluerunt.

Quod & fidelissimè postea repetens : Quòd reatu, inquit, constringantur, aspiciant qui dum peccantibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus morientibus vitæ remedia abscondunt. Unde & benè quidam Sapiens dicit :

Sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque ? Si populum famis attereres & occulta frumenta ipsi seruarent, auctores procul dubio mortis existerent : quæ itaque plethendi sunt pœna considerent qui cum famæ verbi, minima peccant, ipsi panem perceptæ gratiæ non ministrant : unde & bene per Salomonem dicitur, qui abscondit frumenta, maledicitur in populo. Et post nonnulla quibus hanc sententiam explicat sic pergit : Si medicinalis artus minimè dignari fecandam vulnus cernerent, & tamen secare recusarent, profectò peccatum fraterna moris exsulo torpore committerent : quanta ergo culpa involvantur, aspiciant qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea, sectione verborum.

Unde & bene per Prophetam dicitur, maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere, est prædicationis verbum à carnalis vitæ interfecione retinere, de quo gladio rursum dicitur, & gladius meus manducabit carnes.

Ex quibus & aliis quæ plura ibi prosequitur, manifestè patet, quod erat demonstrandum, tum esse culpam si pereant qui per te salvari poterant. Quod S. Justinus Martyr, sic paucis sed efficacibus decernit verbis : Qui possunt nec docent, damnationem incurruunt.

In Dis-
log. cum
Iyphr.

III. PUNCTUM.

AVDI ergo divinum monitum : rape ad eum quos potes, nam si potes, & non rapis, tot cælo perdis quos Christo lucrari poteris. Auditores ad audiendum sunt aliquando excitandi, sed modo, ut ipsi audiant Concionatores : sic eos excitat qui supra sanctus Gregorius : Audiant

quod talentum qui erogare noluit cum festantia damnationis amisit. Audiant quod Paulus de se à proximorum sanguine mundum credidit, quòd ferendis eorum vitis non pepercit, dicens, contem-
3. p. Adm. 26. 26. 26.

stor vos hodierna die quia mundus sum à sanguine omnium vestrum : non enim subterfugi quòd minus annuatiarem omne consilium vobis. Audiant quod voce angelica Ioannes admonetur cum dicitur, Qui audit, dicat, veni. Vi nimirum cui se vox interna insinuat, illuc etiam clamando alios, Quòd ipse rapitur, trahat, Ne clausas fores etiam vocatus inveniat, si vocanti vacuus appropinquat. Audiant quod Isthias qui à verbi ministerio tacuit, illustratus superno lumine, magna voce penitentia semetipsum ipse reprehendit dicens, Vanum mihi quia tacui. Audiant quod David hoc Deo in munere obtulit quòd prædicationis gratiam quam acceperat non abscondit, dicens, ecce labia mea non prohibebo, Domine tu cognovisti. Iustitiam autem tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi. Audiant quid sponsi colloquio ad sponsam dicitur, quæ habitas in hortis, amici auscultant te, fac me audire vocem tuam. Audiant quòd Moyses cum irascentem Deum populo cerneret, & assumi ad ulticendum gladius iuberet, illos à parte Dei denuntiavit existere qui delinquentium scelera incurantur feriant, dicens, se quis est Domini jungatur mecum. Ponat vir gladium super femur suum. Ite & redite de porta usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem suum, & amicum & proximum suum. Gladium quippe super femur ponere, est, prædicationis gladium voluptatibus carnis anteferre, ut cum sancta quis studet dicere, curet necesse est illicitas suggestiones edomare. De porta verò usque ad portam ire, est à vitio usque ad vitium per quod ad mentem mors ingreditur increpando discurrere. Ite medium verò castrorum transire, est tanta aequalitate intra Ecclesiam vivere, ut qui delinquentium culpas redarguit, in nullum se debeat favorem declinare : unde & res cte subjungitur, occidat vir fratrem & amicum & proximum suum. Fratrem scilicet & amicum & proximum interficit, qui cum puniendi invenit, ab increpationis gladio, nec eis quos per cognitionem diligit, parcit. Si ergo ille Dei dicitur qui ad feriendam vitam Zelo Divini amoris excitatur, profectò esse se Dei denegat qui in quantum sufficit, increpare vitam carnalium recusat.

Apod. 21. 21. 21.

Is. 6. 6. 6.

Pf. 39. 39. 39.

Cant. 8. 8. 8.

Exod. 28. 28. 28.

28. 28. 28.

28. 28. 28.

28. 28. 28.

28. 28. 28.

28. 28. 28.

possunt, ad Christum rapiant; si quis verò se nimis adhuc desidem perferret: cogitandum illi attentius quid sit perdere animam, quid sit sua culpa perire animam quam si voluisset, salvare cum Christo poterat.

Primo quidem quando sola cogitaretur animæ dignitas, sicut nihil in tota rerum universitate tanti est pretii, sic nulla foret tanti jactura boni, si vel totus periret orbis, quanta est unius animæ pereuntis, spectatâ tantum ut dictum est, naturali animæ dignitate.

Deinde verò si perpendatur Beatitudo cui fruendæ creata erat anima, & unde tuâ culpâ excedit, quis illius boni pretium, quis illius jacturam pretii commemorare possit?

Adde his divinæ gloriæ quantum conducatur ex salute vel perditione animæ! Vide quanto intervallo hæc inter se distent, vel laudari Deum in omnem æternitatem ab anima, vel blasphemari!

Quid porò censet de Christi Sanguine? Quanti putas illum valere si rem meritis suo ponderet? At quantus quantus est Sanguis, tanti valebat anima quam perdidisti, nec minoris es reus boni deperditi quam magni est divini Sanguinis pretium quo illa redempta fuit anima quæ per te perit.

Jam verò infernum ingredi, vide sempiternos illos ignes, divinæ sufflatus accensos ira: intueri animam illic volvi & revolvi per immensa illa quæ numerari non possunt annorum spatia; quære quam obrem sic ardeat; audi te in causa esse, audi quem admodum te ad divinum tribunal provocet; provocatum aspice Judicem qui de negligentia vel vanitate tua in dicendo cognoscat, & sic revera decidat, quod si fructuosius prædicasses, illa nunc cælo frueretur anima quæ in inferno cruciatur, teque illi tandem conjungat in poenis animæ cujus culpam fovisti!

Parumne tibi hæc ad stimulum & ad propositæ veritatis praxim valere videbuntur? Et ne tibi gratis dicta putes, audi Scripturam, audi Prophetam, audi Dominum. *Si steterissent in consilio meo & nota fecissent verba mea populo meo, avertissem ut igne eos à via sua mala, & à cogitationibus suis pessimis. Quid proleis ad irascendum? Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? Propterea ecce ego ad Prophetas qui nihil profuerunt populo huic: dabo vos in opprobrium sempiternum, & in ignominiam æternam qua nunquam oblivione delebitur.*

Haynesfue Pars tertia.

Hæc pauca ex multis quæ uno continentur capite, unde ad uberiores fructum, vide etiam atque etiam illud Apostoli quàm sit aptè veicq; dictum:

Opportunè, importunè.

Prædica, inquit, Verbum, Insa opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa cum omni patientia & doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria concervabunt sibi magistros prurientes auribus; & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu verò vigila. In omnibus labora, opus fac Evangelista. Ministerium tuum imple, sobrius esto. Quasi dicet, quidquid sit de alius, tu tuo fungere officio, sive adsint plures aut pauciores qui audiant, sive multus aut nullus fructus inde proveniet; Insa semper opportunè, importunè, in sa importunè sicut opportunè, eodem te gere modo apud paucos quo apud multos Auditores: eandem adhibe operam & constantiam in modico atque in plurimo fructu. Hoc est enim quod multos à dicendo avertit, qui, nisi frequens sit Auditor & locus commodus, & opportunum tempus, non putant sibi esse dicendi locum & tempus. Sed errant.

RATIO EST, Quia non aliter dicendum est quando opportunè dicitur, quàm ut Christo servias, ut ipsi placeas, & quod à te Deum vel te putas, exequaris.

Sed quando dices importunè, seu quando modicus aut nullus erit sermonis fructus, perinde Christo servies, perinde illi placebis, & quod à te exigit solyes, ac si opportunè & fructuosè diceret.

Sic ex æquo igitur opportunè instandum est & importunè sive ex superiori suggestu dicas, sive ex plano: sive domi, sive foris: sive in publico, sive in familiari congressu.

I. PUNCTUM.

VERUM id quidem quod ait Sapiens, sermonem opportunum esse optimum & quasdam interdum offerri ad dicendum opportunitates quæ foelices admodum habent exitus: sed ubi maximè agitur de Christo prædicando, vel universim de sa-

Nn lmc

lute animæ, vel particulatim de aliquo alicujus arguendo vitio, nō sunt illæ scēlices ita expectandæ occasiones, ut si non adsint, non dicas: nam ratio præcipua & primarius finis cur in hoc opere laboremus non tam est fructus operis & laboris, quàm divina voluntas & ordinatio quæ nos huic operi destinavit & cui obedire & placere, totum esse debet quod quaeramus.

- Hoc valde expendendum in omni quidem materia sed in hac præcipuè, ubi sese multi fines ingerunt qui divinum hoc opus valde depravant. *Phil. 1.* Dum omni modo, sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuntietur, est quidem gaudendum cum Apostolo, sed diligenter videndum istis annuntiatoribus, quomodo & quo sine illum annuntient. Audi eundem Apostolum, uno abbreviato verbo omnia concludentem, *1. Cor. 4.* Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei: hic jam quaritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. En fidelitas est, illud verbum abbreviatum, Quid est autem esse fidelem? Idem ipse se alibi explicat, *Act. 20.* Dum modo consummem cursum meum & ministerium verbi quod accepi à Domino Iesu, illudque unum est quod identidem suis inculcat; *2. Tim. 4.* Ministerium tuum imple. Vide ministerium quod *Coloss. 4.* accepisti in Domino ut illud impleas.

Hoc ipsum denique est quod dicebat Christus, *Joann. 4.* meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. Quasi diceret, hæc mea vita, hoc uno sustentor & vivo ut quid velit à meis qui me misit, hoc perficiam: unde & discedens ex hoc mundo, licet pauci essent conversi, dicebat tamen Patri: Ego te clarificavi super terram: opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Satis mihi est tibi satisfecisse: nihil ultra quaero. Hæc diutius in illo Christi affatu.

II. PUNCTUM,

SED quando dices importundè, seu quando modicus aut nullus erit fructus, perinde Christo servies, perinde illi placebis & munere tuo defungeris, ac si opportunè & fructuosè diceres, dum scilicet tua non desit opera: dum si defuerit fructus, non per te defuerit: dum nil subtraxeris utilium: dum accommodatè & appositè dixeris. Hoc erat ministerium tuum, hæc missio, hæc opera tua: satis tibi sit te fecisse quod tuum est, Deus non plura requireret à te. Non est tua opera fecisse fructum sed di-

vinæ; quod est igitur Dei, relinquendum Deo tibi quod tuum est sufficiat. Sic præclare Apost. *1. Cor. 9.* Gratia Dei sum id quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autè sed gratia Dei mecum. Sive enim ego, sive illi; sic predicamus. Quasi diceret, non commemoro nec moror fructum quem per me Deus fecit, Satis mihi est & satisfactum puto divinæ quam accipi gratiæ, si quanta in me fuit, tantus fuerit meus labor: non ex fructu metior impensa mea obsequia, non exinde capio testimonium meæ conscientiæ, & debet Deo fidelitatis, sed ex labore, ex conatu & cooperatione cum gratia: sicque mecum sentire debent quot eodem mecum funguntur munere. Satis nobis est hoc effecisse per gratiam quod à nobis illa exigebat.

Sed nonne fructum exigebat? Omnino, si Auditores attendissent; sed posita eorum negligentia nihil aliud à te tuoque labore voluit quam ut laborares. Multa quidem præterea dici possent de divina sapientia quæ sic justificatur à filiis hominum, ut ait ipse Christus, dum illis non deest, quò minus si velint convertantur. Dicit etiam multa possent de tuo laboris præmio quod te in cælis manet. Sed his omis- *Luc. 7.* sis hoc unum sufficit quod unum tibi quaerendum est, te perinde Deo placere posse, ac minus tuum implere quando importundè & infu- *Luc. 10.* tuosè dixeris, ac si opportunè & ad fructum uberrimè. Quin addo, sæpe id amplius ad meritum tuum fore, quod minus aliis proderit sua culpa; dicique potest de vi ac merito tuæ impensæ operæ quod de pace danda Christus dixit: Si fuerit filius pacis, requiescat super illum pax vestra. si autem, ad vos revertetur. Parumne tibi est, non tantum nihil tibi de tuo perire merito, sed etiam adaugeri, & quod à te aliis non recipiunt, ad te redire cum scenore?

III. PUNCTUM,

INSTANDVM igitur opportunè, importundè, Nec subterfugendum quo minus annunties omnibus omne consilium Dei; veniant vocati ad cœnam aut non veniant: satis est servo si quos debet vocaverit, possitque dicere Domino suo, Factum est ut imperasti. Non est discipulus super magistrum, nec servus super Dominum *Luc. 1.* suum: sufficit Discipulo ut sit sicut magister ejus, *Matt. 5.* & servo sicut Dominus ejus. Videsne Dominum, quàm multis & quàm multa magnâque de divi-

Luc. 17. divinis, uni Samaritanæ communicavit! Quod si virorum aliqui de Samaria conversi sunt, quamdiu putas in fide perstitissent? Certè paulò post dum civitatem volet ingredi Christus, non admittetur, recusabunt ingressum civitatis, illi ipsi apud quos biduum posuit, quibus locus est, & quibus videbatur persuasisse quòd esset Salvator mundi. Hicne fructus ejus operæ? Certè illis timendum, qui nisi gaudeant fructu sui laboris, non laborant; timendum inquam est, ne se potius subdole & malignè quàm *2. Cor. 11.* Christum quarant! Operarii subdoli, inquit Apostolus, transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum, ipse enim Satanas transfiguravit se in Angelum lucis, non est ergo magnum, si ministri ejus transfigurentur velut ministri justitia, quorum finis erit secundum opera ipsorum Quasi diceret, fingunt se zelatores divinæ gloriæ & salutis animarum, & hoc zelo tegunt suam pra-

vam intentionem, sicut dæmon sæpe obreptu religionis & pietatis, suas operit technas & insidias.

Hoc est tibi magnopere dispiciendum & deplorandum, *Va mihi quia tacui. Va mihi si non evangelizavero.* Qui observat ventum, non seminas, & qui considerat nubes, nunquam metet. Non possumus quæ vidimus & audivimus non loqui. Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo. Hæc tibi Dominus, tu quid illi? Fateri tuam ignaviam, & modicum zelum, atque ut accendans deinceps ferventius, vide in 1. parte, Die 18. Januarii.

*If. 6.
1. Cor. 9.
Ecc. 11.
Act. 4.
If. 59.*

Nemo magis sibi Christum servat, quàm qui minus sibi soli servat.

Nemo minus sibi Christum servat, quàm qui magis sibi soli servat.

DOMINICA DVODECIMA.
PARABOLA SAMARITANI QVI HOMINEM
A LATRONIBUS CÆSUM CURAVIT, CUIUS
PARABOLÆ CONCLUSIO EST:

Vade & tu fac similiter. Lucæ 10.

VERITAS PRACTICA.

Si vis curari, cura.

SENSVS EST, Quod non modo in homine parabolico qui incidit in latrones representeris, sed etiam in viro Samaritano qui hominem male à latronibus affectum curavit. Ac proinde sicut debes curari ab alio, sic alium debes curare; alius est, nempe Samaritanus, nempe Christus qui te curet: & alius est homo male affectus quem tu cures, nempe proximus in quavis necessitate positus.

Si vis inique curari à Christo, cura proximum.
Si vis curari, cura.

RATIO EST, Quia non potes curari, nisi à Christo Domino.
Sed Christus Dominus non te curabit, nisi cures proximum, quanta possis ope.
Ergo si vis curari, cura. Quod certè tam æquum est, ut non modo alius, sed tibi ipsi sis iniquus, si

as cureris non cures, quandoquidem aliter curari non posses.

L PUNCTUM.

EVANGELII hodierni tres sunt veluti partes præcipuæ. Prima est quæ dicitur beati oculi & beata aures eorum quæ videbant & audiebant Dominum Jesum. Secunda continet interrogationem cujusdam Legisperiti, & responsionem Christi de modo vitæ æternæ possidendæ, qui refertur ad mandatorum observationem. Tertia denique cum de proximo diligendo alia esset orta quaestio, Christus enarravit nobilem illam Parabolam de homine qui incidit in latrones, à quibus cæsus est multis plagis, & de Samaritano qui mira cæsum hominem caritate curavit, quæ neglexerat Sacerdos & Levita; tum verò sermonem

Matt. 23.

Nº 1 *conclu*

concludens, Legis perito dixit, vade & tu fac similiter, sic adesto proximo laboranti. Hic est ille tuus proximus qui tua magis eget opera, sicque eum adiuvando vitam æternam quam quærebis possidebis. O verè beatæ aures quæ hæc audiebant, & beatæ manus quæ audita complebant!

Hanc ut beatitudinem assequaris tibi hoc idem certissimè dictum puta quod illi, vade & tu fac similiter. Atque ut plenius totam Parabolam intelligas, magisque afficiaris ad eius practicum finem, qui est, proximo tua egenti opera subvenire & opitulari: sic te obligatum putes ad hanc opem ferendam, ut quantum adjuvari & curari velis à Christo, tuis in plagis & morbis: tantum ipse curare & adjuvare proximum debeas.

Ratio est ampla, & multi plena documentis: nam primò sicut te agnoscere debes in illo homine qui plagas accepit, sic in viro Samaritano Christus Dominus est intelligendus à quo solo cureris. Plagæ quas accepisti à primo nativitatis ortu sunt quatuor illæ insignes de quibus expressus est Divi Thomæ articulus, ubi ex Beda sic aptè ad rem nostram discurre: Per Iustitiam originalem perfectè ratio continebat inferiores animæ vires, & ipsa ratio à Deo perficiebatur, ei subjecta. Hac autem originalis iustitia subvertita est per peccatum primi parentis. & ideo omnes vires animæ remanent quodammodo destituta proprio ordine quo naturaliter ordiuntur ad virtutem, & ipsa destitutio VULNERATIO dicitur natura. Sunt autem quatuor potentie animæ quæ possunt esse subjecta virtutem scilicet ratio (seu intellectus) in quo est prudentia: voluntas in qua est iustitia: irascibilis in qua est fortitudo: concupiscibilis in qua est temperantia. In quantum ergo ratio seu intellectus destituitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantia; in quantum verò voluntas destituitur suo ordine ad bonum, est vulnus malitia; in quantum verò irascibilis destituitur suo ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; in quantum verò concupiscentia destituitur suo ordine ad delectabile moderatum ratione, est vulnus concupiscentia. Sic igitur ista quatuor sunt vulnera inflicta toti humanæ naturæ ex peccato primi parentis: sed quia inclinatio ad bonum virtutis in unoquoque diminuitur per peccatum æternale, etiam ista sunt quatuor vulnera ex aliis peccatis consequentia, in quantum scilicet per peccatum & ratio hebetatur, præcipuè in agendis, & voluntas induratæ ad bonum: & major difficul-

tas bene agendi accrevisit: & concupiscentia magis exar desit. Sic ad verbum sanctus Thomas,

Jam verò quod à Christo, & ab eo solo quatuor istæ plagæ seu vulnera possint curari, susceperat sanctus Bernardus in hæc Apostoli verba de Christo Domino: *Qui factus est nobis Sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.* Quæ quatuor ad totidem virtutes Cardinales sic refert, ut cum Christus dicitur primò Sapientia, idem sit ac Prudentia per quam tenebras nostri intellectus expulit. Deinde cum dicitur Iustitia, Iustitia illa intelligitur quæ est opposita malitiæ voluntatis, & quæ à Christo provenit per gratias sanctificantes quibus peccata absolvuntur, & per actuales quibus voluntas à malitia sua convertitur in bonitatem. Tertiò cum Christus dicitur sanctificatio, perinde est ac temperantia contra vulnus concupiscentiæ, quo vulnere, quia præcipuè inficitur & maculatur homo in corpore & anima, ideo temperantia quæ est illi opposita dicitur sanctificatio seu sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. *Hæc est voluntas eius sanctificatio vestra, ut abstinetis vos à fornicatione* & aliis quæ corporis & animam maculant, quæ quæ dum per temperantiam continentur, sanctificatio sequitur. At quomodo Christus factus est nobis ista sanctificatio seu temperantia? Nempe per exemplum suæ vitæ sanctissimæ, longè quæ abhorrens ab omni concupiscentia; tum verò etiam quia cum factus est homo, factus est aptius & facilius obiectum nostri amoris, ut, qui tantum carnalia noveramus amare, carnem in Christo reperiremus quam amaremus. Quamò denique cum dicitur Redemptio, planè idem est ac fortitudo in irascibili contra infirmitatem, sic enim Christus: maximè fortitudinem quam sectaremur ostendit in Passione, & nos quæ exemplo quæ meritis reor: mit ab illis malis & miseris quæ sibi hominem quodammodo vindicant; *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per IESUM Christum Lex Spiritus vitæ in Christo lesu liberavit me à lege peccati & mortis.*

Atque hinc pergens sanctus Bernardus: *Frustra inquit, huius saculi Sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputaverunt quas tamen apprehendere omnino nequiverunt: cum illum nescierunt, qui factus est nobis à Deo Sapiencia docens prudentiam, Iustitia delicta donans, & Sanctificatio in exemplum temperantia continenter vivens, & Redemptio in exemplum patientia fortiter moriens, Quid voluisti cum virtutibus, qui Dei virtutem*

1.2.9.85.
43.

Serm. 27.
in Sant.
1. Cor. 1.

Hebr. 12.
1. Thess. 4.

Rom. 7.
& 8.

sem Christum ignoratis? Vtinam quæso vera Prudentia nisi in Christi doctrina: Vnde vera iustitia, nisi de Christi misericordia: Vos vera temperantia nisi in Christi vita: ubi vera fortitudo, nisi in Christi Passione? Soli igitur, qui eius doctrina sunt imbuti, prudentes dicendi sunt: soli iusti, qui de eius misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: soli temperantes, qui eius vitam imitari student: soli fortes, qui eius patientia documenta fortiter in adversis tenent. In cassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quam à Domino virtutum, cuius doctrina arma: tum prudentia, cuius misericordia opus iustitia, cuius vita speculum temperantia, cuius mors insigne est fortitudinis. Ipsi honor & gloria in sacula seculorum.

Ex quibus sancti Patris verbis sicut manifestè patet, remedium ab illo nobis allatum qui Samaritanus dici voluit sic patet ab eo solo datum qui solus nostra est ialus, nostra sanitas & nostra redemptio.

Quantum inde illi altringimur! Quantum inde illi debemus! Quantum inde tenemur cum Davide dicere, *Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.*

II. PUNCTUM.

SED Christus Dominus ut te huc curet remedia, vult te curare & juvare proximum tuum, quam a possis ope & Charitate. *Vade & tu fac similiter.*

Primo enim nisi condones quæ in te peccata sunt & nisi reconcileris omnibus qui te læserint aut a te læsi snt, nihil est quod speres à Christo.

Matt. 5. Im id fusè multoties supra probatum est, *Vade prius reconciliari fratri tuo.*

Deinde, si esuriens panem, si sitienti potum, si nudo vestem, si jacenti auxilium negaveris, negabit & tibi Christus quæ date paratus erat: nam id ratum fixum, *In qua mensura mensus fueris, remetietur tibi.* Neque aliter misericordes in extremo iudicio condemnabuntur, quam quod in peccato mortui fuerint; neque aliter in peccato morientur quam quod eis gratia quædã negata sunt quas habuissent si misericordes fuissent; ac proinde manifestè sequitur, quod nisi curemus proximum non curemur.

Denique, quando hanc Christus protulit Parabolam, dixitq; illi viro cui loquebatur; *Vade & tu fac similiter.* Nonne putas tibi Christum simul

locutum esse? Nonne putas Christum vidisse proponendam hanc hodie in Ecclesia Parabolam, tibi que particulatim exponendam; Nonne verò credis hæc non frustra Christum dixisse, non sine fine aliquo, nec finem alium esse quam ut tali exemplo movearis ad idem faciendum, aut nisi movearis nec ipse tuis miseris commoveatur? *Nam qui spernit me, inquit, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum: sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo die.* Hic est autem sermo quæ locutus est: *Vade, & tu fac similiter.* Vnde nisi id feceris, sermo ille te iudicabit.

Ioan. 12.

III. PUNCTUM.

SI vis ergo curari, cura. Si vis curari in intellectu tot ignorantis quibus cæcutis, doce vel cura doceri quos potes prima fidei Christianæ mysteria. Si vis curari malitia quæ multa est in voluntate tua, tu simul cura quàm poteris peccantes revocari, moveri, argui: curam illorum præsertim habe qui tibi sunt crediti. Si vis curari tam longis infirmitatibus & horrendis plagis utriusq; appetitus, cura infirmitates animi & corporis quas multas vides in proximo. *Intelliga quæ sunt proximi tui ex reipso.* Vide quid tibi fieri velles à Christo & ab aliis, & hoc ipsum illis procura: vel si negaveris cuiquam, tibi etiam quod velles negabitur: diceſque tuo bono vel damno *Sicut feci, ita reddidit mihi Dominus.*

Ecc. 38.

Nec certè alia dici potest causa cur perinde modò nostris in vulneribus vivamus & moriamur ac si remedia Samaritanus noster non attulisset, nisi quia non utimur, nisi quia curari nolumus; aut ut curemur, curare alios negligimus. *Transite messis, finita est aestas, & nos salvati nō sumus Super contritione filia populi mei contritus sū & contristatus; super obtinuit me. Nūquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filia populi mei?*

Ier. 8.

Hæc est differentia facti & sapientis, ut ille procul à te rejiciat quod quid fructuosum audit, hic autem ad te adiciat & sibi applicet: sic enim apertè Sapiens Ecclesiasticus: *Cor factum, inquit, quasi vas confractum & omnem sapientiam non tenebit: verbum sapiens quodcunque audierit scius laudabit, ET AD SE ADICIET, audivit luxuriosus & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.* Quam obrem illud etiam atque etiam tibi hodie applica quod Christus dixit: *Vade & tu fac similiter.*

Ecc. 28.

Alia porro similitudo in tribus videtur consistere

nam primò Christus miseretur omnium, nullo proflus excepto; *Misericordia Domini plena est terra*, Vade & tu fac similiter erga omnes. Deinde sic miseretur ut omne genus miseræ curet, & omne genus impendat misericordiaz, *Non est qui se abscondat à calore ejus*, Vade & tu fac similiter quantum tu quidem poteris, Denique id purè & ex mera caritate præstat, *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè*, Vix tu idem facere possis cum non nisi præventus diligas: ac saltem hoc unum specta quod sis præventus, quod Christo id debeas, quod quæ debes Christo cum non possis rependere, saltem hæc pauca proximo prout ille ordinavit, præstes; sicque ex ejus veneratione ordinis quo nostri curam curæ aliorum attexit, ex æquo utrumque procuremus.

Carissimi, si si Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere.

Sic Deus dilexit mundum ut sic mundus diligeret Deum sicut dilectus est,

In 1. parte, Feria 2. Hebdom. 1. in Adventu.
Atque ad alias Evangelii partes seu particulas, si quis aliunde petiras velit applicare vinitates, sic commodè poterit.

Beati oculi qui vident quæ vos videtis.

Quam rarò cogitas Christum, tam crebrò resistis sancto Spiritui.

In 1. parte, Feria 4. Hebdom. 1. in Adventu.
Multi Prophetæ & reges voluerunt videre quæ vos videtis, &c.

Vix ullus est qui non se verè putet desiderare Christum: & vix ullus est qui cum verè desideret.

In 1. parte, Feria 5. Hebdom. 1. in Adventu.
Et ecce quidam Legisperitus surrexit, tentans eum.

Qui cum affectu incomposito Deum consultit, non Deum sed Deo consultit.

Non à Deo consilium petere, sed dare velle videtur.

In 2. parte, Feria 4. post Pentecosten.
Magister quid faciendo vitam æternam possidebo?

Sic dignum est cælum nostris desiderariis, ut nisi cælum desideres, cælo sis indignus.

In 2. parte, Feria 6. post Octavam Ascensionis, in qua Hebdomada videri possunt plura his conformia.

In lege quid scriptum est? Quomodo legis?

Qui à lege excludit aliquid, excludit à se totam legem.

In 1. parte, In Festo Purificationis B. Virginis.
Aut nulla aut tota est charitas in agendis sicut fides in credendis.

In 2. parte, Feria 4. Hebdom. 4. post Pascha.

Dilges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.

Vide in 4. parte, Dominica 17.

Et proximum tuum sicut teipsum.

Sicut non sunt amanda vitia propter amicos homines, sic non sunt odiendi homines propter eorum vitia.

In 1. parte, Dominica 5. post Epiph.

Quidquid profers ne parcas aliis, contra te profers, ne tibi parcat Deus.

In 4. parte, Dominica 20. post Pentecosten.

Affectum probat effectus.

In 3. parte, Feria 2. Hebdomada 9.

Effectum juvat affectus.

In 4. parte, Feria 4. Hebdom. 26.

Homo quidam incidit in latrones, &c.

Malo peccati nullum par aliud malum.

In 3. parte, Hebdomada decima, in Appendice ad Missiones, capite 13.

Non est in peccatis excusanda infirmitas, cui sanandæ præsens est medicina.

In 4. parte, In Festo S. Luca.

Accidit ut Sacerdos quidam descenderet eadem via & viso illo prateriit. Similiter & Levita, &c.

Nisi

Nisi pauper affectus sis, vix satis affectus eris in pauperes.

In 3. parte, Dominica 6. Vide & Dom 8.

Si dum adest occasio, virtus abest, vix unquam aderit.

In 2. parte, Fer. 2. Hebdom. 2. in Quadrag.

Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum, & videns eum misericordia motus est, &c.

Hic ascendit ad summos, qui descendit ad infimos.

In 2. parte, Fer. 3. Hebdom. 2. post Octavas Pasche.

Hoc amanti cælum paupertas est seu misericordia, quod amanti terram, divitiarum.

In 4. parte, Fer. 3. Hebdom. 17.

Curam illius habe, & quodcumque su-

pererogaveris, reddam tibi.

Arts omnium artium quæstuosissima est elemosyna.

In 3. parte, Dominica 6.

Multorum est conscientia cauteriata & perversa, nisi se sinant dirigi.

In 1. parte, Fer. 2. Hebdom. 3. post Epiph.

Vade, & tu fac similiter.

Exemplo suo Christus nos magis urget quam imperio.

In 1. parte, Die 13. Januarii.

Quod intellectus confert actioni, hoc actio refert intellectui.

In 2. parte, Feria 2. Pentecostes.

Qui non servat consilia, quia non sunt præcepta, nec ipsa etiam præcepta servabit.

In 3. parte, Feria 2. Hebdom. 5.

HAC HEBDOMADA, cum sanasset Dominus Paralyticum in Piscina jacentem, multa de rebus à se gestis honorifice simul & tam demisse prædicat, ut quomodo magnanimitas cum humilitate jungenda sit, aperte doceat; eò itaque referuntur meditationes & veritates considerandæ, extoto capite quinto sancti Joannis.

FERIA SECUNDA. DE SANATO PARALYTICO, JUXTA PISCINAM.

Vis sanus fieri? Joah. 5.

VERITAS PRACTICA.

Quod videris tibi velle, velles quidem, sed verè non vis.

SENSVS EST, Præcipue de sanitate spirituali quam velles quidem, sed verè non vis: & quærens Domino, vis sanus fieri? Non posses verè respondere, volo.

RATIO EST, Quia si repellis necessaria sanitatis remedia, non vis sanari.

Sed repellis illa remedia.

Ergo non vis sanitatem, quam tamen velle videris; Quod est sanè diligens expendendum.

EPICURI PUNCTUM.

ERAT Jerosolymis insignis quædam piscina quæ dicebatur probatica, id est, ovina seu pecuaria, *probatas* enim ovæ significat. oves autem & aliæ pecudes in vicino templo immolandæ, ibi prius abluebantur, ut refert S. Hieronymus. Et verè tantæ virtutis erat illius stagni aqua, ut quicumque infirmus post motionem aquæ ab Angelo factam, prior in eam descenderet, sanus illico resurgeret. Illic porro jacebat inter multos expectantes Angelum, suo tempore descendentem, homo quidam paralyticus jam triginta & octo annos; Quem cum vidisset Dominus, vis, inquit, sanus fieri? At ille, Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in Piscinam; dum venio

anım ego, alius ante me descendit. Dicit ei Iesus, surge, tolle grabatum tuum & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat.

Hæc facit Evangelista fufius: in quibus illud primò certè mirum & omni consideratione digniffimum, quod Christus ab infirmo petat an velit sanus fieri? Poteratne de illius voluntate Christus dubitare? Nemo id sanus dixerit. Nos itaque, nos animo infirmiores quàm effect ille paralyticus corpore, respiciebat Dominus; hoc à te quærebat in illius persona, *Vis sanus fieri?* Velles quidem, sed an revera velis, quæritur, & attentè consideranti rationem propositam, apparebit evidenter te revera nolle quod tamen tibi videris velle.

Ratio hæc est. Si repellis necessaria sanitatis remedia, repellis sanitatem & non vis sanus fieri. Quid clarius? Quando præcipuè remedia sunt ita necessaria, ut vix aliter sanitas obtineri possit. Quando sunt remedia præsentia, & ita omnia simul ordinata & præparata ut possit quidem infirmus si velit, ea commodè sumere, & tamen nolit; quis non dicat talem periclitari de vita, si morbus est lethalis? Quis non dicat saltè nolle illum ab eo morbo sanari, cujus sanandi necessaria non vult remedia? Vellet quidem infirmus sanitatem sine remediis, sed non vult absolvi & propitiè nisi quantum potest, illis utatur sine quibus sanitas esse non potest. Quamobrem Christus Dominus non dixit, vellesne? Sed, vis sanus fieri? Non velleitas quæritur sed voluntas, voluntas nempe finis absoluta & efficax quantum in nobis est: quæ ut talis sit, debet simul esse mediolorum ad illum finem, ut supra visum est ex sancto Thoma: Et aperte Scriptura, *Altissimus*, inquit, *creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. Fili in sua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum & ipse curabit te.* At quomodo te curabit? Da, inquit, locum medico, etenim illum Dominus creavit, & non discedat à te quia opera eius sunt necessaria. Sicut itaq; manifestum est quod qui necessaria illa medici opera uti nollet cum posset, nollet simul sanitatem corporis, quid est quod non æquè sit evidens infirmum spiritu qui nollet remedia spirituales, nolle etiam suam spiritualem sanitatem? Nonne idem Dominus utrique sanitati sua præscripsit remedia? Nonne illi parendum utrobique? Aut certè etiam si posset homo consentire in mortem corporis, possetne licitè vel-

le mortem spiritualem, mortem animæ & mortem sempiternam? *Miserere animæ tuæ placens Deo. Eccl. 39.*

II. PUNCTUM.

ATQVI tu necessaria illa sanitatis remedia sic repellis, ut tuis omnino nolis uti.

Hoc est præsentis considerationis caput accuratius expendendum, quod ut efficacius fiat, distingue hæc tria. Primum, quænam sit infirmitas tua gravior? Forè superbia & vanitas. Secundum, quænam eius sint remedia magis necessaria? Certè est humiliatio, unde David ad Dominum. *Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: ut eum scilicet sanes; Et, Bonum mihi Domine, quoniam humiliasti me.* Tertium denique quæritur ne an repellis has humiliationes & confusiones? Sentisne sicut David, bonum tibi esse quod humilieris aliquando & confundaris? Lætarisne propterea sicut de remedio sanitatis, sicut de bono, sicut de accepto beneficio? An te beatum existimas sicut Christus affectu eos esse beatos qui maledicta libenter sufferrent? Responde Christo, id est, simpliciter & candidè, nam ille est qui te interrogat, & quidquid dixeris, ille est qui te novit & qui videt quantum intumescas contra huiusmodi occasiones humiliandi tui, & sanandæ tuæ infirmitatis. *Insuperbi in me & superbia tua ascendit in aures meas.*

Pf. 31. Pf. 118.

Matth. 5.

4. Reg. 19.

Eccl. 11. Ibid. 2.

Verè enim Sapientis: *Abominatio est superbia humilitas; & verè, humiliatio carnis dicitur ubi probantur humiles.*

III. PUNCTUM.

QUOD videris ergo velle, velles quidem, sed verè non vis. Nam velles quidem non esse superbus, sed tamen non vis, quia non vis te humiliatum, non vis humiliationem quæ est remedium necessarium tuæ sanandæ superbiæ, quod perinde est ac si vulneratus nollet curationem sine qua vulnus est insanabile, & tum eius voluntas tam aliena esset à sanitate quàm à remedio. Sic dicitur animæ obduratæ & recusanti sanantem Domini manum; *Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua, quid clamās super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus, quia scilicet reculas medicinam.* Et quidquid dicas, quidquid excuses, mendacium dicitur coram Deo: quia nulla est infirmi excusatio nolentis sanitatem, quibus eam modis vult Deus impertiri. Quasi tu legem statuas Deo, & non Deus tibi? Quasi tu melius scias quid sit velle aut nolle, quam Deus notit? Quasi tu singulariter & præter

Ier. 30. Osee 7.

Dominus ca septima.

Eccl. 38.

Job. 21.

præter ordinem velis salvari! Nunquid Deū? doc-
cebit quīssimā scientiam, qui excelsos iudicat? Si
potuisset ille paralyticus quem sanavit Domi-
nus sese movere, & se in aquam projicere: aut si
hominem habuisset à quo projici posset, & no-
luisset, revera noluisset fieri sanus, quia non usus
fuisset mediis quibus uti ad sanitatem com-
mode poterat; unde ille hoc unum habuit quod
se excusaret, *hominem non habeo*, quasi diceret,
non per me stat, quantum in me est, vel quan-
tum expedit; da viam emergendi, & sequar.
Quod reipsa effecit, nam à Domino iussus sur-
gere, & lectum portare arque ambulare, non he-
sit dubius, non stetit piger, non dubitavit statim
à lecto surgere, non erubuit portare lectum, nec
quidquid eorum omisit quæ iussa fuerant ut sa-
nus fieret. Hoc est scilicet verè velle; hoc est vel-
le sanari quādo sanitati comparandæ media ca-
piuntur.

Et cerè, si humana voluntas intantum certa
est & recta voluntas, in quantum est conformis
sue regulæ quæ est divina voluntas, ut ait S. Do-
ctor, quomodo posset intelligi vera esse volun-
tas sanitatis si non sit voluntas mediorum, cum
non sit voluntas conformis Deo qui vult & pre-
scribit illa sanitatis media? *An amulamur Domi-*

num, inquit, Apostolus? Nunquid fortiores illo
sumus?

Hoc itaq; tibi ad praxim in occasionibus pro-
ponendum esset, Vis esse humilis? Vis sanari à
superbia & vanitate? Responde, & urge teipsum
quod non aliter sanaberis quàm; et hanc humi-
liationem quam idcirco permittit Deus. Mediū
est eo affectu quo finis ipse acceptandus. *Viltor si-*
am & ero humilis in oculis meis. Dominus praece-
pit ei ut malediceret David, & quis est qui audeat
dicere, quare sic fecerit? Huc referri debet quod
suprà est propositum:

2. Reg. 6.
Ibid. 16.

Nisi diligenter advertas, quod petis à
Deo justius, hoc est quod petis inju-
stius.

In hac 3. parte, Sabbato Hebdom. 7.

Quàm periculosum potèd & capitale sit, ho-
mine non uti, quasi si hominem non haberes qui
te mitteret in piscinam, Id est, Directorem: Vide
in 1. parte, tota Hebdom. 3. post Epiphaniam.

Quid hæc autem significant ad spiritualera
profectum, *surgere, tolle grabatum tuum, &ambu-*
la declaratum habetur in eadem 1. parte, Feria 4.
Hebdom. 4. post Epiph.

F E R I A T E R T I A.
D E H U M I L I T A T E C H R I S T I
D O M I N I Q U A E P O S T S A N A T U M
P A R A L Y T I C U M E M I N U I T

Iesus declinavit à turba constituta in loco. Ioan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Hæc est maximè laudabilis humilitas, quæ sic
laudes fugit ut laudanda non omittat.

RATIO EST, Quia hæc est maximè laudabilis
humilitas quæ sic caret ab extremis suis, ut suo
se in medio generosè contineat.

Sed humilitas quæ sic laudes fugit ut laudanda
non omittat facere, sic caret ab extremis suis,
ut suo se in medio generosè contineat.

Ergo hæc est maximè laudabilis humilitas cujus
exemplum nobis hic exhibet luculentum Chri-
stus Dominus quod imitemur.

I. P U N C T U M.

Mirabilis quidè Christus in omnibus operi-
bus suis, & ipse est qui facit mirabilia ma-
gnae sue Pars tertia.

Pf. 135.

gnasolus; Verùm si quod ejus opus est mirabili-
us, si quod ejus miraculū dici potest alio practā-
tius, certè miraculum sanati Paralytici videtur
esse ex præstantioribus, ob has duas causas. Pri-
ma, quod hominis illius infirmitas omnibus es-
set notissima, ut qui jam triginta & octo annos
palam spectandus jacuisset Altera, quod in loco
& tempore fuit sanatus ubi tum frequentissima
totius anni erat populi celebritas, nempe in Pis-
cina in festo Paschæ vel Pentecostes, ut proba-
bilis creditur, quo die undequaq; conveniebāt
Judæi Ierosolymam sacrificandi gratia, & in il-
lum locum sese omnes dabant quod descendebat
Angelus moturus aquam Piscinæ. & cum sana-
turus qui se prior in illam post aquæ motum im-
misisset.

O o

Non-

Nonne tum sanare hominem tam infirmum & tanta facilitate quanta sanatus est Paralyticus, gloriosissimum erat & super omnem admirationem stupendum & exaltandum? Et tamen vix ullum fuit obscurius miraculum, vix ullum fuit de quo minor sermocinatio & rariora præconia; nullæ hic laudes, nullus admirationis clamor, nullus religionis stupor, nullus sermo nisi forte illorum qui murmurant quod homo sanatus ferat humeris lectum suum in die festo. Et quod magis mirum, nec ipse qui sanatus est suum Benefactorem novit, aut ullas ei gratias egit. Is autem qui sanus fuerat effectus, inquit Evangelista, *nesciebat quis esset, qui scilicet eum sanasset. Iesus enim declinavit à turba constituta in loco.* O verè generosam & laudabilem humilitatem Domini Iesu, qui in tanta gloriæ & honoris occasione fugit laudem, fugit conspectum hominum & quærit latebras!

Verùm non hic tantum sistit eius humilitatis generositas & commendatio: nam cum sciret illum hominem quem sanarat corpore, nonnullis premi peccatis, voluit & hanc animi sanitatem illi conferre, atque idcirco Templum quoviverat, ingreditur Dominus, hominem convenit & hoc salutari monito sanum in eis esse jubet sicut exterius: *Ecco, inquit, sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Quæ Christi Domini verba sic Glossa exponit: *Istum IESVS sicut sanat exterius, ita intus sanavit.* Ac tandem cum videret Judæos non modo non prædicantes miraculum quod patrarat, sed infrendentes quod sanaret hominem vel sanatum, jubet de ferre lectum, in die festo, ipse adversarios ultro adit, alloquitur, & de sua cum Deo æqualitate miros habet sermones. Hoc est scilicet esse generosum & præcipuè commendandum, sic bonorum operum laudes fugere ut tamen non fugias bene operari, sic gloriam rei benè gestæ recusare ut vel probra tranquillè audias, & sapienter diluas. Hæc est denique vera & verè laudabilis humilitas, quæ se laudes fugit, ut laudanda non omittat, quando sic Dei cultus, sic proximi utilitas, & officij ratio postulat.

Cujus propositæ veritatis cum multæ reddi possint rationes, tum hæc modo videtur expendenda, quod hæc maximè laudabilis virtus univèrsim loquendo, aut particularim humilitas sit censenda, quæ sic ab extremis suis caverit, ut in suo se medio, suæque mediocritate constanter & generosè contineat. Neque enim est vera virtus nisi in medio. Nihil frequentius in scholis &

sanctis etiam Patribus, Bonum virtutis moralis inquit sanctus Thomas, *consistit in adæquatione ad mensuram rationis.* Manifestum est autem quod inter excessum & defectum, medium est æqualitas seu conformitas, unde manifestè apparet quod virtus moralis in medio consistit. Sic sanctus Gregorius Nazianzenus, *non potest esse virtus cui velitesse, vel cui excedit conveniens mensura.*

Da operam ut sagittam ita semper manu tenas, ut ad destinatum scopum tendas, ut neque ultra Christi mandatum, neque citra ejusdem præcepta eam mittas, neutro enim modo, virtutis album ferries. Sic Cassianus explicans verus illud Proverbium, *απορτης, ιορτης*, id est nimietate, æqualitates: nimietates ex alterutra parte tenentes, sive ab excessu, sive à defectu, docet æqualiter improbandas. Sic sanctus Hieronymus: Philosophorum quoque sententia est *μεσότης, ὡς πρὸς τὰς ἀρετὰς, ὡς πρὸς τὰς κακίας ἐν.* Quod Dat nus, inquit, ita potest sermo resonare, moderatas esse virtutes, excedentes modum atque mensuram inter vitia deputari. Vide quæ supra fusius ex Scriptura & sanctis Patribus referuntur. Ex vide attentius quam sint conformia rationi quæ nobis imperantur, cum sit virtus ipsa ratio, ipsa rationis æquitas & moderatio, & quàm proinde firmus inexcusabiles qui virtutem negligimus & negligentiam nostræ nonnullas etiam rationes prætendimus. *Arguet te malitia tua.*

II. PUNCTUM.

SED Humilitas quæ se laudes fugit, ut laudanda non omittat facere, sit caverit ab extremis ut suo se in medio generosè contineat.

Nam quænam sunt extrema humilitatis, nisi præsumptio, vanitas aut ambitio per excessum, & pusillanimitas seu nimia sui abjectio per defectum? Ac proinde quodnam est humilitatis medium, nisi talis æqualitas & moderatio, ut neque excedat in uno, neque deficiat in altero? Neque nimis præsumat, aut altius sapiat quam oportet sapere; neque nimis se abijciat, nimis lateat & taceat cum præjudicio divinæ gloriæ, nec non boni publici vel alicujus particularis iactura. Quod utrumque extremum sic prudenter & generosè caverit humilitas, dum ex una parte, fugit laudes, rumusculos, congratulationes, & similia superbiæ nutrimenta; nec tamen ex alia quidquam omittit eorum quæ vel charitas vel obedientia repræsentant esse faciendâ, sive plurimam secum invehant laudem, sive

1.2.9.64
a.1.Orat. de
scipio.2. Collat.
c. 16.Ep. 3 ad
Demetr.In 1. parte
te, die 31.
Decem-
bris.

Ier. 20.

7. Cor. 6. Ave nullam: Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, inquit Apostolus, non per solam gloriam & bonam famam: quia forte excederet in vanitatem: neque etiam per solam ignobilitatem & infamiam, ne forte deficeret in nimiam & infructuosam abjectionem; sed temperatè utroque, & per utrumque in medio: Per arma iustitia, à dextris simul & à sinistris, sic fornicat unusquisque deceret pro salute proximi sine tuo spiritali damno: & pro sua propria perfectione sine proximi detrimento.

2.2.9.161
8. 4. Quae quidem moderatio inter extrema nos ducens, tam propria est humiliati, ut propterea Divus Thomas hanc referat ad modestiam & temperantiam, dicatque humilitatem nihil aliud esse quam moderatorem quandam spiritus iuxta illud sancti Patris: In incorruptibilitate quieti & modesti spiritus: Afferatque illud Origenis sic scribentis in Lucam: Si vultis non audire huius virtutis, quomodo etiam à Philosophis appellatur, auscultate eandem esse humilitatem quam respicit Deus, qua ab illis Meritoris dicitur, id est mensuratio vel moderatio.

1. Eccles. 13. O quam multi decipiuntur qui dum ab uno extremo fugiunt, in aliud miseri dilabuntur! Et quam vere monuit Sapiens: Attende ne seductus in stultitiam humiliaris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris. Id est, ne in humilitatis praxi sinas te ex proprio tuo sensu trahi, quo in alterutrum virtutis extremorum pertraheris; sic enim in vitium potius quam virtutem traheris.

III. PUNCTUM.

2.2.9.129
7. 1. ad 3. HÆC est igitur maximè laudabilis humilitas, qua sic laudes fugit, ut laudanda non omittat facere: quia sic vera est virtus quæ in medio sistit. Unde expressè sanctus Thomas; Illi qui contemnunt honores hoc modo: quod pro eis

adipiscendis nihil inconueniens faciunt, nec eos nimis appetantur, laudabiles sunt. Si quis autem hoc modo contemneret honores, quod non curaret facere ea quæ sunt digna honore, hoc vituperabile esset. Et hoc modo magnanimitas est circa honores, ut videlicet studeat facere ea quæ sunt honore digna: non tamen sic ut pro magno estimet humanum honorem. Et alibi, quod est valde notandum, sic ait magnanimitatem & humilitatem simul convenire, ut humilitas quidem, reprimat appetitum ne tendat in magna præterrationem rectam: magnanimitas autem animam ad magna impellat secundum rationem rectam. Unde sicut non obstat magnanimitas, quo minus humilitas tendat ad latendum & ad fugienda honorifica seu laudabilia, quando recta suadebit ratio, sic humilitas non impedit magnanimitatem, quin moveat animum ad illa ipsa laudabilia coascetanda, non propter ipsorum laudabilitatem, sed propter honorem Dei, & proximi utilitatem; sicque humilitas sit semper magnanima & generosa, sicut magnanimitas semper humilis & modesta. Scio & humiliari, scio & abundare, ubique & in omnibus infusus sum, aiebat Apostolus. Tum aptissimè consequenter sanctus Ambrosius, Non ergo indocta humilitas, sed qua habeat sui modestiam & scientiam, laudi datur. Est enim humilitas formidinis, est & imperitia atque ignorantia. Unde & Scriptura dixit, humiles spiritus salvabit. Praclare ergo dixit scio & humiliari, id est, quo in loco, quæ moderatone, quo sine, in quo officio, in quo munere. Quod & sanctus Bernardus sic egregiè: Non infra desici, nec attelli supra. Non evadere in longius nec extendi in latius. Tene medium si non vis perdere modum: locus medius tutus est: medium sedes modi, & modus, virtus. Vide quæ ex parte magis deficias, & prospice.

2.2.9.161
7. 1. ad 3.

Phil. 4.

1.2. Offic.
c. 17.

1. 2. Con-
sid. c. 109.

FERIA QVART A.
DE MAGNIFICA CHRISTI HVMI-
LITATE, SEU DE HUMILI EJUS
MAGNIFICENTIA.

Amen amen dico vobis, non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit Patrem facientem. Quaecunque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit, & majora ei demonstrabit opera, ut vos miremini. Joan. 5.

VERITAS PRACTICA.

Nullus est dives, humili quantumvis paupere, magnificentior.

RATIO EST, Quia quo quis plura & ditiora bona possidet eaque libentius omnia, ad rectum quem intendit finem dispertitur, eo est magnificentior.

Sed nullus dives plura & ditiora bona possidet, nec libentius dispertitur quam humilis.

Ergo nullus est eo magnificentior; aut certe quò minus est magnificus; eo minus est humilis. Quod est sollicitè providendum.

I. PUNCTUM.

CUM argueretur Christus Dominus à Judæis, quod diem Sabbati violaret, primum hoc ad defensionem suam respondit, *Pater meus usque modo operatur & ego operor.* Id est, nihil ago quod non agat mecum Pater meus qui est Deus. Quod perinde erat ac dicere, nihil ago quod possitis arguere, quia ipsum est Dei opus quod ago. Quo responso cum illi excandissent, atque jam etiam de illo interficiendo cogitassent, quòd Patrem suum diceret Deum, æqualem se faciens Deo: tum Jesus confirmans quòd dixerat: *Amen amen dico vobis, non potest filius à se facere quicquam, nisi quòd viderit Patrem facientem;* Et quæ supra memorantur, in quibus observandam dicimus magnificè Christi humilitatem, seu humilem magnificentiam. Nam quid humiliter, quidve simul magnificentius quam quòd ait, se nihil à se facere, & se tamen facere quæ-

cunque Pater facit? Quod non intelligas modò de uno aut alterò quòd facit opere, sed universim de omnibus; quicquid agit Pater hoc agit filius, & nihil agit filius nisi quòd agat Pater; quæ quidem quàm sint magnifica simul & humilia magis adhuc patebit in declaratione veritatis propositæ quæ paradoxum continere videtur. Quid enim magis contra sensum vulgare quàm quòd humilis sit magnificus? Aut quòd etiam nullus quantumvis dives, sit magnificentior humili, quantumvis paupere? Et tamen ita est, & ratio si diligenter expèdatur, ita planè persuadet.

Quid namque est esse magnificum? Supra libertatem virtus est magnificentia, ut ait S. Thomas, quæ non solum respicit rationabilem usum pecuniæ vel aliorum bonorum, sed magnum usum, magnos sumptus & impensas, secundum tamen rectam rationem; id est, secundum probatum finem quem sibi proponit magnificus, & eo quidem erit magnificentior quòd & finis erit magis probatus, quòd plura bona & ditiora possidebit, & quòd minus eis parceret, seu quòd effusius omnia dispertiret ad obtinendum illum finem.

Hæc partim delibata sunt ex sancto Doctore, sed quæ habet de fine sibi proponendo non sunt brevius contrahenda. accal. i. quàm ejus verbis referenda; Nullus inquit, finis humanorum operum est adeo magnus sicut honor Dei. Et ideo magnificentia præcipuè magnum opus facit in ordine ad honorem Dei. Unde philosophus dicit in quarto Ethicorum quòd honorabilis sumptus sunt maxime qui pertinent ad divina sacrificia. Et circa hoc maxime studeat magnificus: & ideo magnificentia conjungitur sanctitati, quia præcipuè ejus effectus ad religionem sive ad sanctitatem ordinatur. Sic nempe de Deo dicitur, magnificus in sanctitate.

SANCTA

Exodi. 15.
Ps. 95.
Ps. 110.
Ps. 144.
Ezech. 38

SANCTIMONIA & magnificentia in conspectu
ejus. **CONFESSIO** & magnificentia opus ejus.
MAGNIFICENTIAM gloriae sanctitatis tuae lo-
quantur. **ET** magnificentior & sanctificabor.
Non sic illi non sic, qui magnificent fimbrias,
qui amant primos recubitus, & primas cathedras.

II. PUNCTUM.

SED nullus dives plura & ditiora bona possidet
sua libentius disperit, aut meliori fine, quam
humilis, quantumvis pauper.

Quid est enim ditius aut praestantius, quam
bonum spirituale, in cuius comparatione divi-
tias nihil esse duxit virorum omnium ditissimus
ac sapientissimus? Quis porro bonis spiritualibus
magis abundat quam humilis super quem praeci-
pue requiescit honorum Author omnium: qui
singulariter dicitur conferre humilibus gratiam,
ut sicut valles abundant frumento, ita & humi-
les omni spiritali fructu gaudeant: unde S. Au-
gustinus, *Quanto humilior, tanto amplius: con-*

Sap. 7.

Iac. 4.

Serm. 27
de Verbis
Dom.

suit enim aqua ad humilitatem vallis, denatatur
tumoribus collis Quis denique libentius & libe-
ralius in nobilissimum illum finem, qui est divi-
nus cultus, dispensat illa bona quam humilis,
qui nihil eorum sibi attribuit, nihil arrogat, ni-
hil reservat, sed totum quod habet, & totum
quod est in continuum Sacrificium illi offert à
quo se totum accepisse confitetur? Haec est Con-
fessio & sanctimonia & magnificentia in conspe-
ctu ejus. In conspectu hominum non ita forte
videbitur, sed in conspectu Dei non est magnifi-
centia nisi ubi sanctimonia, nec est sanctimonia
nisi ubi confessio; neque confessio nisi ubi hu-
militas, quae mala sua merè mala & merè sua co-
gnoscit: bona autem sua nec merè bona, nec me-
rè sua confitetur; sed quicquid est inde meriti
quidquid gloriae & honoris totum hoc Deo red-
dit, *Tua est Domine magnificentia & potentia, &*

I. Par. 29

gloria; cuncta enim quae in caelo sunt & in terra,
tua sunt. Quid sanctus? Quid magnificentior?
Magnificentiam suam jacenti Aethiopi, Salo-
mones, Justiniani & quo quot in divinos etiam
sumptus sua profuderunt; sed nisi fuerint humi-
les, non fuerunt sancti; & nisi sancti fuerint,
non poterunt esse magnifici, quia sanctitas &
magnificentia non disiunguntur, *Ta quarebas*
magnificentiam, inquit sanctus Augustinus?
praeus dilige sanctitatem. Cum sanctificatus fueris,

in Ps. 93.

eris & magnificus: nam si praeposterè prius esse vo-
lueris magnificus, ante cadis quam surgas. Non e-
nim surgis sed extolleris. Et post pauca, explicans
versus Psalmi consequentes: Afferte Domino pa-
tria gentium. afferte Domino gloriam & hono-
rem. Tollite hostias & introite in atria ejus: Et
quae sequuntur ad Gentiles convertos dirigit,
commonetque ne glorientur si vel magnificam
Deo domum aedificarint, vel pretiosa dederint
munera, cum in illis externis donis non sit ea
magnificentia qua praecipue colitur & honora-
tur Deus. Sacrificium Deo, inquit, Spiritus con-
tribulatus, cor contritum & humiliatum Deus
non spernit. Cum humili corde intra in domum
Dei, & cum hostia intrasti. Si autem superbus
es, inanis intras. Nam unde superbius, nisi inanis
esses? Nam si plenus esses, non instareris. Quasi
diceret, nihil magnificè facis ad gloriam Dei,
quantumcunque magna dones, nisi fueris hu-
milis. Sis verè humilis, tum plenus es donis
à Deo datis & Deo referendis, quales et pauca
essent, majorem tamen Deo deferrent laudem,
& majorem afferent illi magnificentiam, Quo-
niam magna potentia Dei solius, ait Sapiens, &
ab humilibus honoratur. O verè honoranda hu-
mitas qua sic honoratur Deus!

Ezech. 3.

III. PUNCTUM.

NULLUS est igitur dives magnificentior humi-
li, quantumvis paupere; Quia nullus est
qui plura & majora profusus in nobilissimum
qui potest haberi finem profundat, & frequen-
tius offerat, quam humilis qui cum pro cultu &
dilectione Dei dederit omnem suam substanti-
am, *Quasi nihil despiciet eam;* Quasi nihil dedisset
sic te despiciet, quia nihil dedisset confitetur
nisi quod acceperat, nisi quod debebat, nisi quod
acceptum à Deo magis obligat dantem ad gratias
illi referendas, quam putet sibi deberi quid
aliud, nisi poenas & flagella ex malo donorum
usu, Quae confessio & humilitas ita sanctificant
animam, & ita placent Deo, ut inde exurgat ma-
gnificentia quae in conspectu ejus sola magnifi-
cari debet & aestimari. Si enim ipsa Dei magnifi-
centia, ut Scripturae referunt, in sanctitate est,
certè si quae est hominum magnificentia, sic
erit in ea sanctitate quam parat humilitas, *Supra,*
cum vel maxime dicat sanctus Thomas,
magnificentiam humanam esse quandam di-
vinam magnificentiam participationem qua nos

Cant. 3.

Supra,

2. 2. q. 134

Deo 3.

Deo 2. 1.

2

Deo similes reddat. Neque enim aliter nos reddi similes quam humilitate, cum sine humilitate magnificentia superbos nos redderet & à Deo maximè dissidentes.

Quamobrem hic etiam atque etiam vide quanto sit cultus fovenda humilitas à qua est talis magnificentia, cui nulla par, similisque coram Deo reperitur. Quod si coram hominibus magnifici tanto sunt in honore, quanto nos esse videmus, quid sentiendum est de honore quem humiles consequuntur apud Deum? Sed vide etiam attentius qualis esse debet illa humilitas quæ est magnificentia parens & nutrix, nempe integra, sincera, indivisa quæ non partem sed totum reddat Deo. Sic enim egregiè S. Ambro-

sius, ut iam supra notatum est: *In vera humilitate nihil divisum, nihilque non solidum est, & ideo omnes participes suos unum facit, quia inæqualitatem ipsa non recipit. Hujus igitur boni proprietatem in confessione est gratia Dei, qua tota repellitur, nisi tota suscipiatur.* O verba aurea & auctore suo digna! Sed neque verba nec Auctorem magnificis, nisi facta verbis respondeat.

Vide in 4. parte, Feria 6. Hebdom. 16. Ubi hæc veritas explicatur:

Interrogatus quid primum in præceptis Christianæ religionis observandum; quid secundum; quid tertium: responde, humilitatem.

FERIA QUINTA.

DE SVBLIMI ET HVMI LI POTESTATE JVDICANDI HOMINES QUAM CHRISTUS SIBI DATAM DICIT.

Sicut Pater suscit at mortuos & vivificat, sic & Filius quos vult vivificat, Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Joann. 5.

VERITAS PRACTICA.

Superbo maximè formidandum divini tribunalis iudicii.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quia illi maximè formidandum tribunal est, qui se dum viveret, divino iudicio magis opposuit.

Sed superbus se divino præcipue opponit iudicio. Ergo illi maximè formidandum tribunal iudicii. Ac proinde ipsa præcipue reformidanda superbia.

I. PUNCTUM.

EQ dementiæ & impietatis devenerant Indæ, ut Christum Dominum audent accusare & velut reum læsæ religionis condemnare, quod non servaret dies festos, aut quòd se æqualem Deo faceret; quibus cum respondisset quæ heri considerata sunt, nunc addit, tantum abesse ut ab eis accusari & iudica-

ri possit, quin potius futurus sit aliquando ipsorum Iudex sicut & reliquorum hominum, jamque se in ea potestate constitutum esse à Patre, ut sicut Pater suscit at mortuos & vivificat, sic & Filius quos vult etiam mortificet, iudicet & condemnet, quia omne iudicium seu omnis iudicandi potestas illi prorsus relicta est.

Quæ certè potestas quàm sit honorifica, quàm sublimis & summa, quis non videt si præcipue cogitæalem hanc esse potestatem ut omnes omnino homines illi subdantur, agaturque in eo iudicio de re omnium maxima quæ est salus æterna. *Omnes stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim, vivo ego dicit Dominus, quoniam mihi stelletur omne genu.*

At verò intueri quanta humilitatem huic tantæ jungat potentia. Primum enim sibi ut homini datam hanc à Patre potestatem fatetur: Deinde quod certè mirum est, non aliter se usum illa potestate affirmat quàm prout noverit Patrem velle, & prout ipse Pater iudicavit. Sic enim expressè addit: *Sicut audio, sic iudico: & iudicium meum iustum est, quia non quero voluntatem.*

luntatem meam; sed voluntatem ejus qui misit me. O qualem humilitatem! Qui, ut ait sanctus Gregorius, tunc quoque obedit cum iudex venit. Quod & postea repetit Dominus cum dixit: Ego non iudico quemquam; & si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego & qui misit me Pater. Quasi diceret, si me res duntaxat ageretur, si de injuriis solum & calumniis quas patior quaestio esset, libenter cederem, libenter condonarem; sed solus non sum, non solus homo in me offenditur; et ipse est Deus qui est Pater meus, qui cum iudicet & condemnet offensam mihi a peccatore illatam, necesse est ut cum ipso eam condemnem, & meum iudicium non potest non esse iustum, quia idem est ac divinum.

Sic plane huiusmodi humiliter se ubique gerunt dum sublimiora quaeque tractant; cum e contra superbentiam in ipsis suis humiliationibus iatumescaunt & insistent. His sane praeter cetero: maxime formidandum est tribunal iudicis tam potentis & humilis Christi.

Quae veritas nobis hodie proposita, cum ex se pateat, tum vel hac etiam ratione magis clarescat. Si cui videlicet formidandum est iudicium illud animae, quod statim a morte fiet, maxime illi est formidandum qui dum viveret, suum divino iudicio iudicium magis opposuit. Nam primo cum is conformiter suo iudicio vixerit, oportet eum vitam vixisse plane oppositam Christo, sicut & ei oppositum ut supponimus habebat iudicium: quale autem iudicium illi homini post vitam futurum est, qui vitam omnino contrariam iudici vixit? Revelabitur ignominias sua, & vidabitur opprobrium tuum: ultionem capiam. & non resistet mihi homo.

Deinde vero cum suum iudicium praetulerit iudicio Christi, non potuit ista praesentia iudicii non esse injustissima & iniquissima, & roindeque praecipue iudicanda. Ego iudicio contemniam te cum. Denique cum id sit ratum quod perquam quis peccat, per hoc & torqueatur ut supra fusè est demonstratum; iudicio certe puniti & torquenti debet qui iudicio peccavit. Quod expressè refert Sapiens post denuntiatas poenas Regibus & Iudicibus terrae, Quoniam inquit, non recte iudicatis nos custodistis legem iustitiae. Horreat & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his qui praesunt, fiet. Sic enim fiet iustae retributio & debita vicissitudo, ut qui durius & severius iudicium exeruerunt, durissimo ipsi exerceantur & condemnentur.

tur iudicio. O qualis tum status animae! O quam verè Prophetia Domino, In mensura contra mensuram, cum abjecta fueris, iudicabis eam.

II. PUNCTUM.

SED superbus suam praecipue divino iudicio, iudicium se quo totum opposit.

Primo quidem cum Christus inter omnia vitia superbiam quae verbo, quae exemplo exagitant, & ex omnibus virtutibus humilitatem non modo ut utilem sed necessariam propoluerit, huic se iudicio superbus manifeste opponit, & nihil aequè detestatur quam quod praecipue Christus commendat, nihil aequè prosequitur quam quod odit Dominus. Nonne hoc est esse illi oppositum? Qui non est mecum, contra me est.

Secundo id patet, quia iudicio de aliis omnibus rebus ferendo, plane superbus sese Christo opponit; de divitiis, de honoribus, de primis cathedris, de humanis laudibus, & de ipso vivendi modo qui dicitur mundus, quidquid iudicet Christus, contrarium omnino superbus sentit. Unde ipse Dominus his à quibus provocabatur ut se mundo manifestaret mundano modo: Mundus me odit, quia testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt. Et paulo post, Venit enim Princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Quasi diceret, nihil illi mecum, neque mihi cum illo est, qui Rex est super universos filios superbiae. Sed omnia nobis opposita.

Tertio denique, cum superbus non superbiat nisi ex opinione sive ex iudicio proprio alicujus boni naturalis quod se putat habere praeter alios, unde laudem & gloriam plus aequo ambit & sectatur, hoc totum iudicium vanum est, vitiosum est, diabolicum est, ac proinde Christo Domino profus oppositum, qui cum de se ipso diceret se nihil esse, se nihil à se facere, si suam gloriam quæreretur, gloriam suam nihil esse; solum Deum esse bonum, & similia: longè magis id dicit & sentit de homine, ac proinde sic dire esse opposita profus sentit, ut, non aliter ac coelum exaltatur à terra, sic viae Domini & cogitationes ejus exaltentur à viis & à cogitationibus superbi & mundani. Unde cum Petrus nondum sanctus, Dominum alloqueretur ex sensu nimis adhuc humano & mundano, Vade, inquit Dominus, post te Satana, scandalum es mihi, quia non sapiens es quae Dei sunt, sed ea quae hominum.

135. Mor.
2 10.

Ioann. 8.

If. 47.

Ier. 2.

Sap. 11.

Ibid. 6.

If. 27.

Luc. 11.

Ioann. 7.

Ibid. 14.

Iob. 41.

Ioann. 5.

Et 8.

If. 55.

Matt. 16.

minum. O si vel sapere humana, Christo est adversari, quis nisi superbus præ cæteris Christo adversatur, qui humana præ cæteris sapit? Sic apud S. Ambrosius exponens illud Scripturæ: *Dominus superbis resistit: tanquam sua contumelia propulsator, veluti quoddam suscepit adversus superbiam speciale certamen: tanquam dicat, meus iste adversarius est qui me lacessit, mihi debetur ista congressio.*

Serm. 7
in Ps. 118.

III. PUNCTUM.

SI cui ergo formidandum est tribunal futuri iudicii, superbo maxime est formidandum, qui suum ita divino iudicio iudicium, suos mores, affectus, sensus, vitamque opponit universam, ut quod Christus dixit bonum, hoc malum superbus sentiat; & quod ille malum prædicat, hoc iste nonnum annuntiet. Sed quis sapientior, quis Iudex æquus? Ex quo autem iudicio Iudex iudicabit? An ex divino suo, vel ex mundano superbi & diabolico?

If. 50.

Ecce ego ad te superbo, dicit Dominus, quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ. Et cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum. Et alibi: Ecce dies venit succensa quasi cavinsus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem, stipula: & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus, quia non derelinquet eis radicem & germen. Videsne superbo maxime paratum esse iudicium? Videsne primos illos esse iudicandos, qui se primos inter homines esse voluerunt? Sicut iudicio contendit adversum Patres vestros, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.

Exech.
20.]

Atque hæc fortè satis concedes de superbis illis quorum jam iudicia sumpta sunt, de Lucifero, de Pharaone, de Core, Dathan, & Abyron, de Herode & de similibus; de te autem nihil tale esse timendum. At verò vide, quid de rebus sentias & iudices? Quid de divitiis & honore; quid de his omnibus quæ mundus prædicat, & quæ Christus contra execratur? Nam ut ipse agebat, quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. Cuiam iudicio te tuamque vitam magis conformas? Hoc est enim iudicium quod de rerum caducarum pretio facis, hoc est inquam iudicium quod superbia facit, & quod reddit formidandum tribunal Christi, qui contra sentiens contrariam tibi omnino sententiam pronuntiabit. *Dies Domini super omnem superbium & excelsum, & humiliabitur.*

Luc. 16.

If. 12.

Senti de te quidquid voles, atque ista iudiciorum contrarietas quæ est in te & in Christo, vocetur superbia vel quovis alio nomine, parum refert si te vera Christo adversaris, nam hoc est nomen quo vel superbus vel quisque in extremo iudicio male mulctatur, neque in alios quam Christo adversarios dicit Apostolus de sæviturum iudicium, *Terribilis, inquit, expectatio iudicii, & ignis amulatio qua consumptura est adversarios. Dies ille Domini, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis.* Talem vindictam qui non satis timeret, nonne nimis præsumeret? At scito te non posse dici timere illam, quamdiu in te agnosces superbiam quam non exagites & infecteris. *Nimis odio execrationem, & cognosce iustitiam & iudicia Dei, ait Sapientis.*

Hebr. 10.

Ier. 46.

Ecc. 17.

FERIA SEXTA.

DE CLARITATE CHRISTI QVAM NON ACCIPIT AB HOMINIBUS.

Adeius verba:

Claritatem ab hominibus non accipio. Joann. 5.

VERITAS PRACTICA.

Claritas quæ ab hominibus accipitur, meta est obscuritas.

dico hominum, Sed in tali hominum iudicio nihil nisi obscuritas. Ergo & ipsa claritas meta est obscuritas; ac proinde cavenda & contemnenda.

RATIO EST, Quia illa claritas tota est inju-

I. PUN-

I. PUNCTUM.

NE putarent homines quidquid Christus antè dixit ad defensionem suam contra calumnias Judæorum, ideo dixisse ut injuriam repellendo, sartam teſtam suam gloriam conservare vellet; atque inde ejus exemplo de conservanda sua gloria nimis satagerent & angerentur homines; ne hoc inquam sibi fingerent & persuaderent, hæc verba statim addidit: *Claritatem ab hominibus non accipio*, quibus proficitur se quidquid dixit ad suam gloriam, non eo dixisse animo ut gloriam ab hominibus expectaret; jam enim se satis humanæ gloriæ, si quam in hoc mundo quæret, accepisse à Joanne, ad quem miserant rogaturi de ipso testimonium, & à quo per honorificum, ut veritas postulabat, reculerant. *Ego autem*, inquiebat, *non ab homine testimonium accipio, sed hæc dico ut salvemini. Ego habeo testimonium majus Joanne, nempe à Scripturis, à Prophetis, ab Angelis, ab ipso Patre aeterno, à miraculis, à sanctitate, ab operibus; Opera quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me.*

Sic ille non tantum ut Judæos instrueret, sed nos præcipuè qui hæc lecturi, audiri & meditari eramus, nos qui captandæ humanæ gloriæ nimis iocundimus, sic disceremus ejus exemplo, quod si quid aliquando in nostri nostrorumque defensionem apud homines dicere cogemur, non ita dicemus quasi humanam captarem auram & gloriam: sed hoc unum duntaxat eniteremur ut veritas innotesceret, neque tam nostram quam veritatis causam & patrocinium suscipiemus.

Quid enim illa est humana gloria si per se spectetur? Quid illa claritas quæ ab hominibus accipitur, si attentè consideretur? *Mera est obscuritas, mera est vanitas, merumque nihil.*

Quod ut clare pateat, expende quod primò dicitur totam istam claritatem pendere à iudicio hominum; nempe humanum ipsum est iudicium, seu ipsa testificatio iudicii quod de illo faciunt homines quem honorant, vel de rebus ob quas illum honorant. *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Quod ita verum est ut si sciremus eum, à quo honorem accipimus, malè de nobis sentire & iudicare, plane nolle mus eius honorem; & eum tanquam Adulatorum & Parasitum detestaremur; *Sagitta vulnerans linguam torum, dolum locuta est.* Quia malum in Hayneſue Pars tertia.

ternum de nobis iudicium honorificum quam ipsam externam honorificationem, quæ nisi refectur honorem internum, dissimulatio est & irrisio; unde & mallems quodammodo illis externis privari testificationibus, dum modo nobis constaret aliunde nos in bona esse apud eos æstimatione & opinione: adeo verum est totum esse in iudicio hominum. O humanam opinionem: quanta mala in mundum inexisti, quanta quotidie invenis, & quanta in futurum invenies! Sic clamabat identidem sanctus Franciscus Xaverius.

II. PUNCTUM.

SED in illo humano iudicio nihil est nisi obscuritas.

Quod tribus quidem modis intelligi potest. Primò, id valde obscurum est quid verè sentiant de nobis homines; nam sensus suos ita variè confingunt & dissimulant, ut vix cuiquam hominum certa fides possit adhiberi. *Caput suum movebit*, inquit Sapiens, *& plaudet manu, & multa susurrans commutabit vultum suum.*

Secundò, tamen si nobis loquerentur ut sentiunt, ita tamen obscurum est an verè sentiant & iudicent, ut nihil certi possis habere. Quid enim incertius quàm humana de rebus iudicia? Quis nescit, & quis non experitur quantis pateant erroribus, quot ignorantia tenebris involvantur, & quàm sæpe speciem seu apparentiam pro re ipsa sumamus? Unde Christus Dominus. *Nolite iudicare secundum faciem: Et Propheta; Ioann. 7. Species deceptit te. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipse te decipiunt. Stat ad iudicandum Dominus: & stat ad iudicandos populos. Quasi diceret, solius est Domini iudicare.*

Tertiò denique, licet sint aliqui qui aliquando in aliquibus rectè sentiant & iudicent, quàm parum durat ille sensus? Nonne statim evanescit, aut in aliud immutatur? Nonne vel etiam quo ipso durat tempore, tantis aliunde infusatur & obscurantur vitis & vituperis illæ laudes, ut satius esset ad famam & gloriam non laudari, quàm tot adjunctis probis laudem fœdari? Nam ut sunt in malum proni sensus, ut sibi mutuo invident homines, si quid aliquando laude dignum agnoscant in homine, statim vitiosum aliquid tibi repræsentant, quo illa laus pene tota deterritur & obenebratur. *Verba bilinguis quasi simplicia & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Nonne illos*

Pp

audis

Prov. 18

audis, doctus est & eloquens, sed parum religiosus. O Vanitatem! O humana iudicia quis vobis fidat? Quam verè David, *Veruntamen vani filii hominum. Mendaces filii hominum in statera, ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates. Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.* Sic Sapiens de his universis iudiciis Deo loquens; *Tanquam pueris insensatis, iudicium in dorsum dedisti.* Id est, ostendisti quam essent ridicula omnium hominum iudicia, quam puerilia, quam malè sana & inter se pugnantia.

III. PUNCTUM.

ERGO ipsa claritas qua ab hominibus accipitur, mera est obscuritas. Cum non nisi ab hominum iudiciis pendeat in quibus nihil nisi obscurum, incertum, dubium, involutum & ita uno verbo infuscatum, ut mera tenebræ dici possint: *Tenebris obscuratum habentes intellectum.* Quæ autem à Deo est claritas ipsa lux est, sicut & Deus lux est in quo tenebræ non sunt ulla, Neque fallitur in suo iudicio, nec quemquam

fallit: quem ipse laudat verè est laudabilis: & quem probat, verè probandus est. Nonne igitur præstet hanc magis à Deo gloriam querere quam ab hominibus? *Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Non enim qui seipsum commendat, aut quem homines prædicant, ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Commendat autem præcipue humilem & pauperem Spiritu, quæ commendatio tam vera & luculenta est claritas, quam verum & certum est Dei iudicium.

Non vetatur tibi gloria, sed vana tantum & tenebrosa, ejusque loco vera proponitur. Dilce ubi pax ubi vera gloria: & hoc propone sermo: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: ut filii lucis ambulatis. *Frustrus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate, probantes quid sit beneplacitum Dei: & nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum.*

O quam vere Picus Mirandulanus, *Si illud est verum, quærendam gloriam, non qua ex hominibus, sed qua ex Deo est, cur de iudiciis hominum semper pendemus? Deo placere nemo est qui curat.*

SABBATO.

DE REPUGNANTIA ET INCOMPATIBILITATE FIDEI CUM VANA GLORIA.

Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam qua à solo Deo est non queritis? Joann. 5.

VERITAS PRACTICA.

Ne divina pereat fides, pereat potius humana gloria.

RATIO EST EVIDENS, Quia in æquali periculo bonorum inæqualium, satius est perire minus bonum quam majus.

Sed humana gloria, minus est bonum quam fides divina qua periret nisi periret humana gloria.

Ergo ne divina pereat fides, pereat potius humana gloria.

I. PUNCTUM.

CONCLUDEMUS cum Domino agitatam 10. à Hebdomada de humilitate, & materiam, hac ejus nobili sententia,

quod sit ita repugnans divina fides cum humana & vana gloria, ut vix simul possint consistere; hic est enim sensus verborum Christi, *Quomodo vos potestis credere qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam qua à solo Deo est non queritis? Quali diceret, mirum esset si vos cupidi vanæ gloriæ, crederetis: cum id fieri nequeat, cum simul repugnent fides & vanitas.*

Hinc autem efficax elicitur motivum ad fugandam istam vanitatem & mundanam gloriam, quod scilicet alioquin pereat fides; quis enim sanus de re tanta qualis est fides Christiana, velit periclitari, ob affectum vanis gloriæ? Et tamen ni pereat iste affectus, peribit fides; Ergo ne fides pereat, pereat potius iste pravus affectus.

Quæ

Quæ conclusio satis per se nota, ut planius etiam innotescat, & in affectum effectumque dirivetur, vide quàm verum sit quod primâ propositione dicitur, satius esse perire minus bonum quàm majus, quando videlicet alterum ex æquo periclitatur, ut nisi minus pereat, pereat majus. Nonne hoc in quolibet genere boni est evidentissimum? Nonne ut servetur totum corpus, exponitur membrum? Nonne ut membrum servetur, exponuntur pecuniæ? Nonne ut pecuniæ conserventur, quies & voluptas deseruntur? Non est hærendum diutius in re tam plana, nisi forte miretis homines in hoc tam stolidos ut quod in bonis præcipuum est, salus animæ, postponant cæteris longè inferioribus; quàm ut stoliditatem illis objiceret Dominus, ad serpentem, infame illud & odiosum animal illos provocat. *Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, qui scilicet ut caput servant in quo vivunt, reliquum exponunt corpus. Sic inter sal-*

Matt. 10.

l. 3. de

Contem-

pt. 20.

Cass. Coll.

l. 20. &

Coll. 2. c. 9

1. Thess. 5.

Phil. 1.

Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, qui scilicet ut caput servant in quo vivunt, reliquum exponunt corpus. Sic inter sal-
l. 3. de Contem- pt. 20. Cass. Coll. l. 20. & Coll. 2. c. 9 1. Thess. 5. Phil. 1.
entia & solida bona discernant, ait S. Prosper, Tales Dominus in Evangelio fieri præcepit. Quod etiam referri potest quod ab ipso Domino dictum, tradiderunt antiqui: Estote boni Trapezitæ, id est, prudentes in delectu bonorum. Itē inq; illud Apostoli, omnia probate, quod bonum est tenete: Et rursum: Hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu, ut probetis potentia.

II. PUNCTUM.

SED humana gloria minus est bonum quàm fides divina, quæ periret nisi periret humana seu vana gloria.

Ne quidem bonum est vana illa gloria cum sit peccatum, ut expressè ait S. Thomas ex D. Augustino; & super temporalia quævis mala sit gravius malum. Sed esto, sit aliquod sensibile bonum; at quis Christianus comparet illud bonum cum fide divina, sine qua impossibile est placere Deo, ut ait Apostolus, sine qua nihil sanctum, nihil castum, nihil verum, ut ait sanctus Leo, & de qua ut alios omittam, sic aptè sanctus Ambrosius: *O thesauris omnibus opulentior fides! o virtutibus corporis omnibus fides fortior! o medicinis omnibus salutarior!* Et tu huic tam excellenti bono compares nescio quas gloriolæ blanditias! o probrum!

Quod autem periret fides nisi periret vana gloria seu inordinatus vana gloriæ appetitus, multis modis explicari potest. Primum cum Chri-

stus multa dixerit contra id quod vana illo gloriæ appetitu appetunt homines: ne hi manifestè videantur se Christi dictis opponere, malant illa sensu alio & perverso interpretari quàm quo revera Christus dixit, & quo faciliè crederent nisi vanaretur gloria. Quod nempe Christus dixit: *Va vobis divitibus! Va vobis qui diligitis primas cathedras & salutationes in foro!* Non credunt vani seu mundani homines: non credunt se propterea miseros sicut dicit Christus: imò se crederent miseros nisi salutarerentur: & non aliter amant benedici & saluari quàm quia se propterea beatos putant. *Bonum dixerunt populum cui hæc sunt.* Nonne sic igitur periret fides contra hos saltè articulos qui de mundo sive de mundi vanitate proponuntur? At quis nescit, uno perente articulo, totam perire fidem?

Luc. 6.

Ps. 143.

Deinde ve id de aliis articulis fidei non mirùs dici potest quod à vana perente gloria, quæ qui vana ipsam spectant gloriam. Nam vanus & superbus ita de se præsumit, ut se posse putet intelligere quæ simpliciter credenda essent; vel nisi ea intelligat, non se putet debere credere. Quæ mentis præsumptione quid perniciosius nostræ fidei, quæ nisi omnem captiver intellectum, ipsa captivatur: & Veritas Dei, ut loquitur Apostolus, in injuria detinetur, & tandem perit.

R. m. I.

Quod naturali quidem consequentia sic necesse est evenire cum unum ita repugnet alteri, ut se invicem simul ferre non possint: sed & supernaturali ac divina insuper providentia sic agitur, ut cum Deus superbis maximè resistat, atque illos tum præsertim humiliet & castigee quando curiosius res divinas investigant; non aliter frequentius illos puniat quàm permittendo ut non modò non intelligant quod præsumunt, sed variis circa hoc implicentur erroribus, sicut apertè monet Apostolus: *Ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacitio, ut judicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati:* Sæc scilicet vanitati quæ iniquè præsumebant se de rebus fidei velle cognoscere.

2. Thess. 2.

Denique cum dicatur mori & perire fides, nisi ad actum revocetur, quando ejus exercendi necessitas sese offert: quis non videt quàm crebro necesse sit unumquemq; Christianum multos fidei actus palam exercere quos tamen profiteri pudebit, nisi vana pereat gloria, nisi derisum potius quàm plausum, nisi potius ignominiam

quàm gloriam, sit paratus à mundo accipere. Si nempe condonandum est proximo, si ferendæ injuriæ, si toleranda probra, si cedendum inferioribus, si vincendum in bono malum, nonne hæc christiana fides commendat? At noone hæc vana mundi reprobatur gloria? Quid hic igitur agat mundanæ hujus mancipium gloriæ, quando fidei declarandæ non declinanda occurrit necessitas? Nonne si desistas agere quod tunc agendum fides docet, licet fidem ore teneas, opere tamen perdis, quando vel aliquid oppositum positivè quod vocant operaris, vel negativè tantum, non id agendo quod fides exigit? Nonne sic expressè sanctus ait Jacobus:

Jac. 3. sic & fides si non habeat opera, mortua est in semetipso. Quasi cadaver examine, dicebat S. Bernardus; corpus est, sed mortuum, & mortuum corpus non modò non est homo, sed nec pendè corpus. Hac est gens, inquit Propheta, qua non audivis vocem Domini Dei sui, nec recepisti disciplinam: perit fides, & ablata est de ore eorum. Id est, fidem quidem receperat & ore fitebatur, sed cum ad disciplinam sive ad opus ventum est, perinde se gessit ac si fidem non habuisset, sic fides perit & ablata est de ore eorum; ore confitentur, factis autem negant.

III. PUNCTUM.

NE divina igitur pereat fides, pereat potius humana gloria: Quamquam nec ipsa peribit gloria, quia nihil est gloriosius quam constantè suam servare fidem, sed pereat inordinatus ille appetitus gloriæ, qui sic animam occupat ut nullum divinæ fidei locum relinquat,

- Osai 14. Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum; in gladio pereant: parvulorum elidantur. Quasi diceretur, si aliter perire non potest prava illa mundi affectio quam pugnando, certè pugnetur, & in ipsis primis motibus & cogitationibus elidatur: Nam hæc est*
- Tob. 12. victoria qua vincit mundum fides nostra. Et hi*

sunt qui triumphant in coelis, Qui fidei suam nunquam mutaverunt ab eo.

In hoc itaque prælio standum & persistendum acriter. In omnibus sumendo scutum fidei. *SCUTO* circumdabit te veritas ejus. non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die. *LEVITER* volat, inquit sanctus Bernardus, leviter penetrat sed dico tibi, non levis infligit vulnus, cito interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est. Qui ferventiores esse videntur, ipsi parveant, ipsi sibi caveant in hac parte: nihilominus adhuc solliciti non deserere scutum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati?

Sic ille pluribus, quorum summa est, ut obvias illas & familiares quæ occurrunt ex Scripturis veritates semper paratas habeamus quibus vanitatem expugnemus: atque in ipso pugnæ procinctu verba Scripturæ pronuntiantes, exerceamus actum fidei, ut per fidem cedat vanitas ne per vanitatem cedat fides. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, & cassa sollicitudo mentis. *NOLITE* declinare post vana qua non proderunt vobis, neque eruent vos quia vana sunt. *VANA* sunt & opus visus dignum, in tempore visitationis suæ peribunt, *VANITATEM* & verba mendacis longè fac me. Odisti observantes vanitatis supervacua. Plusquam vana & vacua talis est observatio, quia non modò nihil prodest ad gloriam, sed & multum obest. Vide in 2. parte, Sabbato Hebdom. septuagesimæ.

DOMI-

DOMINICA DECIMA TERTIA.

DE DECEM LEPROSIS MUNDATIS
A DOMINO, QUORUM UNUS DUNTAXAT
ACCEPTUM AGNOVIT BENEFICIUM.

*Nonne decem mundati sunt? Et novem ubi sunt? Non est inventus qui
rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alieni-
gena. Luc. 17.*

VERITAS PRACTICA.

Verè paucorum est vera gratitudo.

RATIO EST, Quia vera gratitudo ea est qua
refert usum accepti beneficii in unum Deum.

*Sed paucorum est, sic usum referre beneficii in
unum Deum.*

*Ergo & paucorum est vera gratitudo. Ac reveren-
dum magnopere no su inter multos ingratus
potius, quam inter paucos gratus censeatur.*

I. PUNCTUM.

EVANGELII hodierni narratio plana est.
Occurrerunt Domino decem viri leprosi
qui steterunt à longè, & levaverunt vo-
cem, dicentes; IESU, praeceptor, mise-
rere nostri. Quos ut vidit, dixit, ite, ostendite
vos Sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mun-
dati sunt. Unus autem ex illis, ut vidit quia mun-
datus est, regressus est cum magna voce magni-
ficans Deum; & cecidit in faciem ante pedes ejus,
gratias agens; & hic erat Samaritanus. Respon-
dens autem IESVS, dixit. nonne decem mundati
sunt? Et novem ubi sunt? Non est inventus
qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alieni-
gena. Et ait illi, surge, vade, quia fides tua te sal-
vum fecit.

Hæc sanctus Lucas, ex quibus singillatim ex-
pensis, multa possent ad praxim vel nondum
declarata formari: vel jam proposita repræ-
sentari.

1. In lepra sceditatem peccati agnosce, & vide
supra in Appendice ad Missiones.

2. Cum sit verè lepra proprii consilii & pro-
priae voluntatis, Vide in 2. parte, Sabbato Heb-
dom. 2. post Pascha, & Feria 5. quæ est Octava
Ascensionis,

3. Statim ut leprosi occurrunt Domino, le-
vant ad ipsum vocem suam, nec differunt. Sic
captanda virtutis occasio, multumque cavenda
dilatio. Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdom. 4. in
Adventu. Die 5. Januarii. Feria 2. Hebdomadæ 4.
post Epiphan. Et in 2. parte, Fer. 2. Hebdom. 2.
in Quadragesima.

4. IESU praeceptor, miserere nostri. Discedat
ab iniquitate omnis qui nominat nomen Do-
mini. 2 Tim. 2. Vide in 1. parte, In die Cui cum-
cisionis Domini.

5. IESU praeceptor. Quæ sint ejus præcepta,
qui Decalogus & quam malè servatus. In hac 3.
parte, In die Transfigurationis Domini.

6. Miserere nostri. Satis id multi clamant, sed
pauci ex animo; rara est admodum contritio,
veraque pœnitentia. Vide in 1. parte, Dominica
4. Adventus, & in Appendice ad Missiones.

7. Quos ut vidit, dixit, ite, ostendite vos
Sacerdotibus. Hoc ipsum jam dixerat uni lepro-
so, Vade ostende te Sacerdoti. In 1. parte, Do-
minica 3. post Epiph. & tota sequenti Hebdom-
ada, ubi notantur sex capita de quibus uni-
cuique expedit sæpe adire Sacerdotem vel Di-
rectorem. Vide & frequenter utere, sunt enim
ad dirigendam conscientiam per opportuna, sive
ut declinet à malo, sive ut faciat bonum.

8. Et factum est, dum irent, mundati sunt.
Quam sit præstans obedientia quæ dicitur cha-
ritatis. In 1. parte, Feria 6. Hebdom. 4. post
Epiphan. Et in 3. in fine ubi agitur de voto obe-
dientia. Quò magis Christo subijcitur, eò
magis

magis erigimur. In 2. parte, Feria 3. Quinquagesimæ.

9. *Vnus autem ut vidit quia mundatus est.* Non ita liquet de peccatis remissis, nec propterea tamen habenda est sollicitudo anxia, & scrupulosa, sed neque rationalis deponenda. In 1. parte, Fer. 3. Hebd. 4.

10. *Nonne decem mundati sunt, &c.* De vera gratitudine quæ non minus modò paucorum est, quàm tunc fuit unius tantum ex decem viris mundatis. Quod quia mirum est & non minus damnosum quàm probrosum, idcirco singularis hæc proponitur veritas: &

Ratio eius quæ affertur non ita forte trita est & obvia, proindeque plurima consideratione indiget ut bene intelligatur quid sit vera gratitudo, neque enim in verbis sita est, nec in affectu solo insensibilis, aut in tali ratione beneficii ad Deum quæ frequenter dicimus nos tale ab eo accepisse beneficium, nos illi valde esse obstrictos, plurimamque reddimus gratias. Non hic inquam sistit gratitudo, sed in ipso beneficii & acceptæ gratiæ usu secundum Deum, id est, eo modo, eo fine, eo loco & tempore, quo paramus Deum velle nos uti suo beneficio, nihil aliud penitus attendentes quàm illam eius ordinationem & voluntatem, ut sicut eum agnoscimus Authorem gratiæ, ita & finem eiusdem, actu & effectu purè agnoscamus. *Qui manducat, inquit Apostolus: Domino manducat, gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, & gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit* Quasi diceret, hoc est verè gratias Deo agere si manduces vel non manduces propter Deum: quia revera non aliter vivere debemus, neque alio nobis sine sua dona largitus Deus, quam ut ipsi serviamus & vivamus.

1. Thess. 5. Quod confirmans idem Apostolus, *In omnibus, ait, gratias agite; hæc est enim voluntas Dei in Christo IESU.* Id est, sic vult Deus agnosci sua beneficia, ut sicut in omnibus eum benefactorem habemus, ita & in omnibus gratias reddamus. Sed quomodo in omnibus, nisi omnia referendo ad ipsum? Quod & alibi sic apertius exprimit: *Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine D. N. IESU Christi, gratias agentes Deo Patri per ipsum:* Sive ut ait Psalter, *Dei id ipsum*, id est, in illud ipsum propter quod colatum est beneficium.

Et cerè, quantumcunque de accepto beneficio Deum laudaremus, si beneficio abuteremur ad eum offendendum, nonne ingrati essemus?

Si quis autem non refert usum beneficii ad Deum, Deum offendit quia sic habet alium finem præter Deum, quæ in ordinatione finis & depravatione intentionis, non potest non offendi Deum, unde est illud Psalmi, *Retribuunt mihi mala pro bonis sterilitatem animæ meæ.* Id est, dum mihi bene non faciunt, malè faciunt. Et hic est primus ingratitudinis gradus, ait sanctus Thomas Alioquin ille Pharizæus qui dicebat, *Deus, gratias tibi ago quod non sum sicut ceteri hominum,* Et quæ alia superbe effutit, gratus fuisse & gratitudinis quoddam exemplar edidisset, quis hoc tamen dicat? Cur porro potius ingratus censendus est quàm gratus, nisi quia gratias suas non referebat ad Deum; referebat quidem beneficium sed non beneficii usum; fatebatur Deum authorem bonorū suorum operum, sed non eorum finem, Non propter Deum opera illa fecerat, nec propter Deum agnoscebat se accepisse gratiam ut opera illa faceret, atque idcirco non erat verè gratus.

Dei quoque videndus est noster Samaritanus qui non modò gratias verbo reddebat, sed *procidens in faciem suam,* & se totum ad volens pedibus Benefactoris sui, ita vult ei adhærere, ut non prius ab eo discedat quin iubeatur abire, & quocunque tandem eat, non ibit nisi iussus, nihil faciet nisi iussus, & propter eum qui iussit, sicque non modò eum agnosceret authorem faminitatis & vitæ, sed ad illum, & sanitatem & vitam suam refereret. Hoc est esse gratum. *O Domine, quia ego servus tuus sum, ego servus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis Nempe incipsum in hostiam & in laudem tuam.*

II. PUNCTUM.

SED paucorum est, sic usum beneficii referre in unum Deum.

Nam ad hanc puram relationem oportet esse affectibus suis puros, quod cerè paucorum est quando enim nimis afficimur erga creatum aliquid, sicut dolemus quando non illud possidemus, sic quando re cupira fruimur, amor gaudium, & alij humani affectus ita rem ad nos attrahunt & referunt, ut vix de relatione ad Deum cogitemus; satis nobis esse putamus si quod erat in desiderio atque in spe, possideamus, *Bes Israhel cognovit possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israhel autem me non cognovit: & populus meus non intellexit! AMBVLAVERVNT* Jer. 2.

post

Post vanitatem, & vani facti sunt, & non dixerunt, ubi est Dominus qui ascendere nos fecit de terra Aegypti!

In hoc enim situs est amor concupiscentiæ, ut ad nos rem concupitam deferamus, propter nos illam amemus: nos in ea diligamus. Amor autem amicitiae amat amicum propter ipsum, amat Deum propter Deum, hæc est utriusque amoris differentia; & licet non semper malus sit amor concupiscentiæ, nec malum sit, amore nostro ordinato beatitudinem æternam concupiscere vel gratias quæ nos ad illam ducant, in multis tamen talis amor valde imperfectus & vitiosus est, nempe qui sanitatem tantum optet ut bene valeat, qui donum orationis tantum desideret ut commotius ore; isti affectus non sunt satis puri, & quia non satis puri sunt, nos in nobis ipsi sistunt; nec ultra tendunt in Deum; & quia non ultra tendunt in Deum, non sunt satis puri.

Ista enim duo sese invicem consequuntur, ac proinde verissimum est, quod ad hanc puram relationem usus beneficii, oportet esse affectibus suis puris, & unius Dei gloriam querere. *Appropinquate Deo. & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores. Purificate corda duplices animi.* Quam pauci verò tales! Omnes enim quæ sua sunt quarunt, non quæ sunt IESU Christi. Unde paucorum certè est, sic illum beneficii referre in unum Deum. Neque aliter ipsi novem leprosi non redierunt atque ingrati fuerunt, quam quia sic sanitatem amabant ut cum se viderent sanos, tum quasi obtinissent quod unum optabant, conquieverunt, nec aliud cogitarunt. O perversum nostri amorem qui sic pervertit amandi ordinem ut dona pliusquam Datorem amet.

III. PUNCTUM.

VERÈ igitur paucorum est vera gratitudo: Nam paucorum est vera cordis & affectuum puritas, cuius defectu non refertur usus accepti beneficii ad unum Deum, in qua sola usus relatione sita est vera gratitudo: ut è contra ingratitudo, quando beneficium aliter usurpatur: quia Deum privat sua gloria, sua laude, suo fine, suoque merito. *Ego dedi eis frumentum & vinum & oleum & argentum multiplicavi eis & aurum quæ fecerunt Baal. ARGENTVM suum & aurum suum fecerunt sibi idola ut incirent.*

Quod confirmatur ex his Apostoli verbis, *In novissimis diebus, inquit, erunt homines seipso amantes superbi, elati, blasphemæ, parentibus non obedientes, ingrati, se elati;* Quæ sunt omnia vitia opposita gratitudini ab una eademque radice procedentia, quæ est inordinatus sui amor. Hic nempe ut dictum est omnia ad se attrahit, & quidquid ore dicatur, contradicit opere, & non est ex multis qui redeat & det gloriam Deo nisi unus aut aliter.

Expende iterum illa Christi verba, *Qui redcat & reddat gloriam Deo.* Nam ut flumina fluunt ad mare unde veniunt, sic beneficia ad fontem suum redire debent: & ut gloria non datur tantum verbo, sed magis opere, sic non ille gloriam accepti beneficii dabit Deo qui dicit tantum se ab eo accepisse beneficium, nisi etiam omnem ex usu beneficii referat gloriam; alioquin quæ Dei gloria, si tantum agnoscatur Author beneficii, ut ab illo proveniat; sed non finis ut ad ipsum Authorem referatur? Non est dividenda Dei gloria sed uni Deo relinquenda, *Gloriam meam, Is. 40. inquit, alteri non dabo.*

Est aliud in beneficio præter laudem & gloriam, quod tibi facile concedet Deus, nempe meritum & merces; sed si gloriam boni operis, quam sibi reservat præcipere volueris, tum ejus merito & fructu privabere. *Amen dico vobis, Matt. 6. receperunt mercedem suam.* Quæ de te supra fuit.

Jam verò reflecte discursum in teipsum, & vide an ita Deum purè quæras in omnibus acceptis gratis, ut nihil de tuo honore cogites? Hinc judica de tua gratitudine vel ingratitude. Nolles ingratus dici; Nam *omne vitium dixit qui dixit ingratus.* Sed si de caris vel non, si te vera fueris coram Deo ingratus, nonne te idè probum manet, ac si dicereris? At verò nisi cuncta purè sincerè ad illum referas, nonne hæc est ingratitude quam hodie didicisti? Vides ergo quanta te maneat obligatio purificandi semper affectus, ne intentio corrumpatur & gratitudo violetur? Hoc sit propositum tuum: *Ego autem ad Dominum aspiciam: expectabo Deum Salvatorem meum.* Vide in 1 parte, Feria 3. Hebd. 3. post Epiphan. in 2. Feria 5. Septuagesimæ: In 3. Feria 2. Hebd. 2.

Ad Sacramentum unde virtutes exeunt revertuntur, ut iterum fluant.

HAC

HAC HEBDOMADA, cum à Judæa Dominus transfisset in Galilæam, adduxit Discipulos suos in desertum, quò statim cõvenit multitudo multorum millium quos ex triduo jejunio fessos pavit, multiplicatis quinque panibus & piscibus; tum divino illos sermone instruxit qui habetur Joannis sexto, de Sacramento sui Corporis, cujus figura quædam fuit, antecedens panum multiplicatio.

F E R I A S E C U N D A.
D E S E C E S S V D O M I N I E T
D I S C I P U L O R U M E J U S I N D E S E R T U M

Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Marci. 6.

V E R I T A S P R A C T I C A.

Christo non servit, qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit.

RATIO EST, Quia Christo non servit qui debitam ei servitutis partem subtrahit.

Sed qui Christo quidem laborat, sibi verò quiescit, debitam ei servitutis partem subtrahit.

Ergo is Christo non servit. Quod cum sit valde pudendum & damnosum, audiendus Christus Dominus vocans ad quietem sicut ad laborem unde nec minus quiescendum propter Christum quàm laborandum.

I. P U N C T U M.

FATIGATOS ex longo itinere Discipulos, seu variis iteratarum sæpe missionum laboribus fractos, cum Dominus paululum recreare vellet, *Venite*, inquit, *seorsum*, in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim, ut addit Evangelista, qui veniebant & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant. O felix pro Christo labor! O felix cum Christo quies! Quiesce tantisper in illo affectu: tum vide accuratius, quomodo ille ipse qui operarios suos ad opus & laborem vocat, revocat ad quietem: neque hi aliter requiescunt quàm ut laborantur, nempe non aliter laborantur quàm vocati seu missi ad opus & laborem, reque etiam ab opere & labore cessant nisi revocati, nisi iussi ut quiescant. O illustre documentum quo discamus quid sit servire Christo! Multi enim

putant satis esse si quas horas impendant in eius obsequium vel orando, vel studendo, vel cuius demum suo. vocando muerit: tum verò potest sibi vivat, sibi manducant, sibi relaxent animum, sibi orientur, sibi quiescant, & uno verbo quidquid vitæ degendæ superest, prout velint transigant, & quidquid velint, sui gratia velint & agant.

Sed errant profectò graviter: & contra hunc errorem statuitur proposita veritas, *Quod is Christo non servit qui Christo quidem laborat, sibi autem ita quiescit, quasi quiescendo & relaxando animum non ita spectandus esset Christus sicut laborando.* Non est hoc servire Christo, non est servire Domino suo si debitam ei servitutis partem detrahas, quam nullo modo vellet sibi detrahi. Sicut enim peccarent Domini qui debita mercedis parte servos defraudarent, sic planè peccant servi, si debitam Domini denegent servitutis partem. *Servi, obedite per omnia Dominis carnalibus,* Vide ut nihil excludit Apostolus, qui & rursus expressius, *Servos, inquit, Dominis suis subditos esse, in omnibus placentes non contradicentes, non FRAVD ANTES, sed in omnibus fidem bonam ostendentes.* Quæ si Dominis carnalibus præstanda sunt, quanto magis Christo, qui tale jus habet in universam vitam nostram, ut ipse de jure suo non possit remittere, nec te ita debito servitutis eximere ut aliquam vitæ partem non illi debeas, ac nisi reddas, fraudis factæ reus existas.

Et certè, si Apostolus proponit servitutem quam debemus Christo in exemplar servitutis quæ debetur hominibus, velique *per omnia ser-*

Coloss. 3.
Tit. 2.

Ephes. 6.

295

vos obedire suis Dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servos Christi; Nonne consequens est, sic ipsi Christo plenè atque universim servendum esse, nulla ut debeat servitutis pars desit? Alioquin quomodo inde concluderet, sic Dominis servendum in omnibus sicut Christo, nisi sic Christo servendum esset in omnibus? Ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis. Cur porro nisi quia non servit Domino? Cur verò non servit Domino, nisi quia debitam ei servitutis suæ partem negat & subtrahit? O infidum servum, qui cum subtrahat homines à servitute sui Domini deberet in officium revocare: se inde etiam, malignè subripit, & malignitatis suæ justas obtendit causas!

II. PUNCTUM.

SED qui Christo quidem laborat, sibi verò requiescit; sic debitam ei servitutis partem subtrahit.

Nam cum illa requies & relaxatio animi sit pars quædam vitæ, vitam autem debeat omnino integram & nulla ex parte deficientem in eius servitutem, profectò tantum demit debitæ servitutis, quantum deicit vitæ. Aut neget Christianus debere se totam vitam Christo, aut fateatur se quod debet non reddere, si tollit illam vitæ partem quam sibi soli applicat. Non estis vestri, empti enim estis pretio magno. Vi qui vivunt, jam non sibi vivunt, ait Apostolus; quod ut apertius videas, inquire apud te metipsum, cur labores ille servus Christo, qui laborem illi suum non negat? Cur Christo servit ex illa vitæ parte quæ laborando consumitur? Dicat aliquam causam, appeller aliquem titulum quo se putet obligatum ad illam suæ servitutis partem quam concedit. An quia Christus est Dominus? An quia Redemptor noster? An quia Judex & Retributor futurus? Dic, dimidiare Christi serve, dic quod voles nomen quod inferre tibi videatur aliquod servitutis obsequium; nisi videatur totius vitæ inferre servitutem, sanctum illud nomen blasphemabis, tantumque illi detrahes dignitatis & meriti, quantum de servitio putabis detrahendum. Cum enim tale sit nomen ut quantus quantus es, totum te Christo addicatur: tu qui partem tui tantum inde concedis, & negas aliam; nonne negas sancto nomini quod debetur? Nonne jus Christi proscindis? Nonne imperium contrahis? Nonne dominium conculcas? Nonne id denique re ipsa dicit quod solus ausit proferre impius. Quis est omnipotens, ut ex illa parte serviamus ei? O intolerandam audaciam.

trahis? Nonne dominium conculcas? Nonne id denique re ipsa dicit quod solus ausit proferre impius. Quis est omnipotens, ut ex illa parte serviamus ei? O intolerandam audaciam.

Addi posset quod alibi monstratum est, illam vitæ partem qua cessatur à labore, tantò magis deberi Christo quanto est carior, & quanto est evidentius periculum, ne, cum sibi quis vivit & non Christo, solutius vivat & liberius peccet. O quanta tùm linguæ libertas! ò quanta tùm peccandi proclivitas?

III. PUNCTUM.

NON servit igitur Christo, qui laborat quidem Christo, sibi verò quiescit; Quia dum sibi requiescit, se ita subtrahit Christo sicut si sibi laboraret: cum æquè illi debeat quietem, ac laborem: cum illi æquè debeat illam vitæ partem qua quiescit, atque illam qua laborat: cum illi æquè debeat illum vitæ actum quo loquitur, atque illum quo silet: cum illi denique se totum debeat, ex quo toto quantum deducit, tantum de servitute deducit, tantòque verius dicendum de illo est quod Christo non servit. Hujuscemodi Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri, suæ libidini, suæ quam vocant recreationi & voluptati.

Hoc est scilicet claudicare in duas partes; Hoc est arare in bove simul & asino: Hoc est veste indui qua ex duobus texta est: Hoc est agrum suum serere diverso semine: Hoc est duplicem esse corde, & duobus vis incedere: Hoc est sociare lucem cum tenebris, & Christum cum Balaam: Hoc est servire velle duobus Dominis: Hoc est neque calidum neque frigidum esse, sed tepidum. Quæ omnia in Scripturis reprobantur; contraque palam conceptis verbis edicatur: In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros.

Times forte, ne nimis multa Deo præstes! Inconsulte! Postquam fecisses omnia, te non nisi servum inutilem profiteri deberes; qualem te verò dices cum aliqualem tantum partem reddideris?

Vide in 1. parte, Die

4. Jan.

F E R I A T E R T I A .
D E Q U I N Q V E H O M I N V M M I L -
L I B U S . S A T U R A T I S , M U L T I P L I C A T I O N E .
Q U I N Q U E P A N U M , Q U A E F U I T F I G U R A .
S A N C T I S S I M I S A C R A M E N T I .

Accipit Jesus panes, & cum gratias egisset distribuit discumbentibus: Ioan. 6.

V E R I T A S : P R A C T I C A .

Quod praesertim spectat Christus, non est quid ad se afferas, sed quid à te auferas.

RA T I O E S T , *Quia in accessu ad sacram mentem, de quo hic praecipue agitur, quod praesertim spectat Christus, est puritas cordis.*

Atqui ad puritatem cordis magis refert quid à te auferas, quam quid ad Christum afferas.

Ergo hoc ipsum est quod praesertim spectat Christus, non quid ad se afferas, sed quid à te auferas: Pravam scilicet cupiditatem qua cor inficitur, & qua sublata purum manet cum gratia, & aptius dispositum ad alias gratias recipiendas.

I . P U N C T U M .

*In 2. par.
re Dom. 4.
Quadrages.
In 3. par.
9a. Dom.
6. post.
Fest.*

DE hac panum multiplicatione, & testis: que miraculo conjunctis circumstantiis, jam semel atque iterum supra tractatum est. Quod modò hic proponitur considerandum referri debet ad usum sanctissimi Sacramenti ejus figura quaedam fuit hæc panum multiplicatio. Sic enim quotidie divinus ille panis multiplicatur, ut licet innumera hominum millia eo reficiantur, semper tamen superfit quo refici possint: & verò imprimis attendenda est illa hominum dispositio quæ multiplicatis à Christo panibus saturati sunt. Vide ut omnes sua omnia reliquerunt, unum ut Christum sequerentur. Contemplare attentius ut omnes prædicanti attendunt, & loquenti sic adherent ut sui penitus suorumque obliti nihil aliud curent, nil aliud cogitent. Iam triduo jejuni permanent, nec ulla de cibo loquuntur, nullus de discessu verbum facit; nec timent famem, nec laborem metuunt, nec mortem reformidant. Tantum Christo fruuntur, tantum loquentem audiunt, vel silentem videant, & sibi satis esse pro-

ficentur. Non discedunt nisi iussu vel dimissi, & morientur potius ad ejus devoluti pedes quam ab illo dimitti petant. O præclarum exemplar procuranda dispositionis ad sacram mentem! Sic affectu reliquisse nos omnia oportet si, ut ille est, et homines: sic et sic et inuit communiantes, & tam divina mentis saturitate replemur, ut non aliquid nos reliqui sit sed mutatio in melius, tum facile sentiremus.

Hunc in finem proponitur veritas modo expendenda, quod ex multis quæ videntur facienda paranti se ad sacrum epulum, *Non tam positivum aliquid Christus spectat quod ad se afferas, quam negativum, ne afferas: Et quod à te prius tollas quam accedas.*

Ratio jam sæpe potuit agitari, sed quoties agitur de præparando corde ad orationem vel Communionem nihil aliud inquirendum aptius, & convenientius quam ipsius cordis puritas & munditia. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Non tantum aliquando in gloria, sed jam in gratia quam percipiunt tam uberem, & copiosam, ut verè Deum præsentem sentiant, & quodammodo videant. Cum enim sit idem Dominus hic recipiendus à nobis, qui nos in celo recipiet, sicut ut ab eo recipiamur, maxime requiritur puritas & munditia, sic ut eum recipiamus, eadem suo modo puritas quaeritur, quia velut pro eodem à nobis duci debet, & à Christo nos recipi, & nos Christum recipere. *Et Ps 177. ero immaculatum cum eo, & observabo me ab iniquitate mea;* dicendum cum Davide quotiescum Christo nobis versandum est, sive in celo, sive in terra, semper & ubique est Christus, semper est Dominus, ubique sanctus & sanctitatis amantissimus. *Sancti eritis quia ego sanctus sum, dicit Dominus.* Levit. 11. 1. Pet. 1.

Adde, quod cum ex se satis sit progenus ad conferendas gratias, dum nihil ex parte nostra ob sit; hoc unum maxime quaerit nihil ut ob sit, cumque aliud quod ob sit vehementius nihil sit quam

III. PUNCTUM.

quam impuritas cordis aut affectuum; quid est quod illi iustus Persolvamus? Nonne tam sæpe audis illum inclamantem, *Lavamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. & venite;* Quasi diceret, nec aliter etiam venire audeatis. Nonne hoc tibi notum? Nonne hoc tibi videtur æquum? Nonne hoc tibi commendum quod dixit Petrus: *Si non laveris te, non habebis partem mecum?*

II. PUNCTUM.

AQUI ad puritatem cordis magis refert quid a te auferas, quam quid ad ipsum afferas.

Afferendum quidem est cor mundum quod petit, sed cor ut mundetur, non tantæ est positivæ nostræ operæ quàm negativæ. Nihil quidquã nisi cum gratia poteris, sed poteris cum ipsa facilius quæcunque dicuntur positiva, id est, actu ipso præstanda ut orare, confiteri, abstinere & similia, quàm non amare honorem, non timere contemptum, nulla te denique præperam affici; hæc sunt scilicet negativa quæ præ aliis difficultiora sunt etiam cum pari gratia, & quæ minus proinde damus, in quibus tamen dandis tota consistit puritas, quia hæc sunt quæ coinquinant hominem, hæc sunt quæ dicuntur à nobis auferenda, hæc sunt quæ magis refert auferre ad cordis puritatem, quia donec à corde auferantur, cor non erit purum; statim autem atque sublata fuerint, purificabitur.

Aufer rubiginem de argento & egredietur vas purissimum, ait Sapiens, *Si quis emundaverit ab istis, erit vas in honorem sanctificatum, & utile Domino ad omne opus bonum paratum,* inquit Apostolus, *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis;* ait ipse Dominus, *Aufer ipse quidem solus ab invidis Judæis quæ in templo vendebantur, sed vult à te simul volente & lubente auferri quod in templo cordis tui profanum est & immundum. Si abstuleris de medio tui casenam, O præclare dictum! sunt enim non modo concatenati cordis affectus, sed cor ita suis ligatur affectibus, ut catena cordis sit ipse cordis affectus, neque aliter cor ligari desinat, quam desinat prævè ather. Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimen-*

QUOD spectat ergo præcipuè Christus Dominus, non tam est quid ad se afferas, quam quid à te auferas, Quia in tuis illis pravis affectibus auferendis puritas cordis quàm maxime quaerit, sita est; & charitas tua major ostenditur cum quod in te est difficilius, tibi que carius, non negas petenti Christo. Sic Incorruptio facit esse proximum Deo, Et sic proximum esse Deo facit esse sanctum, esse beatum, esse divinum.

Hinc apud Sapiens: *Qui mundus est, ractum est opus ejus,* Quasi diceret, rem totam perfectam, totum confectum negotium qui mundus esse cepit. Unde & Apostolus: *Hæc ergo habentes pro-missiones, carissimi, mundomus nos ab omni inquinamento carnis & Spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.* Arduum quidem opus, sed opus est etiam grande, præparare animum recipiendo Christo. *Neg, enim homini præparatur habitatio sed Deo. Mundate domum Domini, aufer-te omnem immunditiam de sanctuario.* Hoc videlicet cogitandum, nil minus agi quàm de paranda domo Domini, quàm de ornando sanctuario & instruendo propitiatorio ubi verissimè sedeat Christus Dominus.

Quod autem à te petitur, licet arduum & difficile sentiatur, non est bonum aliquod quo te privas, sed malum est quo te privari bonum est & beatum. Aut certe si te putas dare aliquid, vide cui des, nempe Deo cui nihil unquam perit datum, unde aptissimè Sapiens: *Honora Dominum de tua substantia, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Hoc est videlicet honorare Dominum de nostra substantia, quando pro illius honore naturales cordis affectus expurgamus; tum verò Dominus seipso nos ita reficit & saturat, ut quod jam dixi, non dedisse sed accepisse sentiamus. Hinc & alius Sapiens, *Bono animo gloriam redde Deo. Da Altissimo secundum datum ejus, quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.* Nonne jam sæpe multis nos prævenit? Nonne sæpe multa in celo aobis reservat? Ex quasi nihil illa essent, quasi nihil fecisset, aut facturus esset: nunc in præsentem etiam multiplicanda spondet quæ ipsi ultro dederimus: nec tamen excitantur ad id dandum quod postulat! Infida certe nimis humana corda.

Vide Introitum hujus 3. partis.

FERIA QVARTA.
DE SVB MERSIONE PETRI
AMBULANTIS SUPRA
AQUAS.

*Videns ventum validum, timuit; & cum cœpisset mergi, clamavit di-
cens, Domine, salvum me fac. Matth. 14.*

VERITAS PRACTICA.

Res adversa non possent quemquam dejicere, nisi se his prius vellet subicere.

RATIO EST, Quia rebus adversis dejici nihil propriè est aliud quàm à virtute tum exerce-
nda revocari ad vitium.

Sed nisi homo vellet se rebus adversis subicere, non eum possent à virtute ad vitium revocare.

Ergo non possent quemquam dejicere, nisi se his prius vellet subicere, & sinere se in vitium trahi. Quod nimis probrosum est & cavendum.

I. PUNCTUM,

PROPE desertum illud, ubi Christus Dominus requievit cum Discipulis & pavit turbas, erat quoddam fretum seu sinus maris quàm ducebatur Betsaidam & Capharnaum, quæ erant civitates Galilææ, quòque venturus erat ipse Dominus. Illuc verò præmisit suos, & iussit ascendere in naviculam & præcedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Navicula autem in medio mari jactabatur sustulibus, erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos ambulans super mare. Et videntes eum, turbati sunt dicentes, quia phantasma est. Et præ timore clamaverunt, statimque IESVS locutus est eis dicens, habete fiduciam, Ego sum, nolite timere. Respondens autem Petrus dixit Domine si tu es, jube me ad te venire super aquas. At ipse ait, veni. Et descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquam ut veniret ad Iesum. Videns verò ventum validum timuit, & cum cœpisset mergi, clamavit dicens, Domine salvum me fac. Et continuo IESVS extendens manum, apprehendit eum, & ait illi, modica fides quare dubitasti.

Hæc sanctus Evangelista, quæ omnia quidem singulari sunt consideratione dignissima, sed imprimis quod vel Petrus ambulet super aquas, vel submergatur. Si enim submergiur pondere suo naturali, quomodo ante ambulabat? Aut si virtute Domini ambulabat, quomodo postea tam periculosè submergitur? Ratio expressa est in textu: *Videns, inquit, ventum validum timuit & dubitasti?*

En ergo causa submersionis Petri, non naturale pondus, non mare agitatam, non venti flantes; sed inordinatus timor & diffidentia. *Non ventus periculum, inquit sanctus Chryostomus, sed modica fides fecit.*

Sic planè nobiscum agitur in adversis de quibus tantopere querimur, non ipsa res nos deprimunt, sed ipsi nos nostra culpa deprimimus & nos mergimus. Quæ putamus esse rerum vitia, nostra sunt, & merè nostra. *Neque enim res adversa quemquam dejicere possent, nisi se prius illis vellet subicere.* Quæ vitias modò expendenda cum jam supra sæpius aliis expressa terminis declarata fuerit, nunc breviter & facile sic persuadetur.

Rebus adversis dejici nihil est aliud quam non esse constantem, non esse patientem, vel humilem vel obedientem, vel denique non eam exercere virtutem quæ tunc exercenda esset Christiano & Religioso; sed potius degenerare in vitium oppositum, vel murmurando, vel superbiendo, vel impatientiæ verba, nimiamque tristitiæ signa dando: quod est valde notandum. Nam non est propriè dejici, opprimi vel paupertate, vel calumnia, vel quavis demum miseria, cum multi viri fortes sic oppressi fuerint, neque tamen dejecti. Non est etiam angustari aut ita dolere & contristari ut qui patitur videatur dejectus: sic enim plures etiam Sancti suis in adversis rebus, nonnulli doluerunt.

Et

2. Cor. 1. *Et supra modum gravati sumus, ait Apostolus, quantum ad sensum seu ad dolorem sensibilem, quo videbantur quidem dejecti, sed non ita vere & proprie. Dejecimus, inquit idem, sed non perimus. Quod ante sic exposuerat dicens, In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aperiuntur sed non desistimus: persecutionem patimur, sed non derelinquimus. Quasi diceret, sic adversis premimur & dolemus, ut tamen dolor non sit vitiosus, non sumus propterea impatientes, indignabundi, & murmurantes: sed stamus in Domino; Estimati sumus sicut oves occisionis, sed in omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.*

Rom. 8. *Hoc est non deijci, nam hoc est non revocari à virtute in vitium. Cum è contra qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam, & improprium murmurationis sua contra Dominum protulerunt, Hi verè dejecti sunt, & proinde exterminati sunt ab exterminatore, & à serpentibus perierant, ut Scriptura saepe commemorat.*

Nunquid tu existis es? Et nunquid quorum sequeris culpam, timere debes poenam?

II. PUNCTUM.

SED nisi homo velle se rebus adversis subijcere, non eum possent à virtute in vitium revocare.

Intelligendum primò quid sit, se adversis subijcere: nam id bono sensu posset dici & fieri, quo scilicet Sapiens dicit, Collum vestrum subijcite jugo. Sed alius est sui subijcendi modus & sensus quo nempe idem ait, Ne subijcias te omni homini pro peccato, id est, ne te ita submittas & permittas cuiquam homini, ut si te ad peccandum vellet attrahere, consentias potius quàm resistas. Perversa enim tum esset submissio & subiectio. Sic itaque se adversis subijcere, perinde est ac se ita illis dimittere & se totum sincere, nulla ut vi opposita renitans & obstitas, sicque frangaris animo, & in illa delabaris vitia quæ verè dejectum & miserum hominem faciunt, ut supra dictum est.

Jam verò quod hi proponitur, nisi homo velle se abijcere & submitti adversis, non possent adversa qua vis illum à virtute in vitium revocare, satis à pertè patet: manet enim semper homo liber & satis potens cum gratiâ, ut ne totus quidem infernus possit eum cogere ad peccandum si homo nolit. Fidelis enim Deus est, ait Apostolus qui non patretur vos tentari supra id quod potestis,

sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Et rursum, Ipse enim dixit, non te deseram, neque derelinquam, ita, ut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Tremis mundus, premit corpus, insidiatur Diabolus, non cado, inquit sanctus Bernardus, id est, non pecco, non sum impatiens, Fundatus enim sum supra firmam petram. Quæ certè petra satis capax & potens est ut sic sustentet & firmet quosvis homines si se illa firmari velint; unde si cadant, si peccent, si murmurent, non aliunde est quam quia nolunt ad petram recurrere: nolunt dare manum sustentanti Christo, nolunt illi confidere, nolunt omnino pati, & cum propterea tamen miseris suis non liberentur, malunt pati sine Christo quam cum Christo, malunt pati in peccato quam cum virtute.

O miseros impatientes, bis miseros! miseros in miseris, & miseros in peccatis! Quam verè Sapiens in Proverbiis, Qui impatiens est, sinebit damnum; & cum rapuerit, aliud apponet. Itémque Ecclesiasticus: Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum. Nonne te illius peccatoris miseret? At noane tu ille es peccator qui sic addis malum tuis malis?

III. PUNCTUM.

RES adversa non possent igitur quemquam deijcere, nisi se his prius velle ita subijcere, ut propterea virtutem desereret & in peccatum laboraretur, quod est propriè rebus adversis deijci, sed quod est etiã extra rerum omnium creaturarum potestatem, quæ si unâ omnes jungerentur, & superæ & mediæ & inferæ, nõ possent hominem invitum & nolentem inducere ad peccandum. Nemo enim invitus peccat. Nihil vobis nocebit, inquit Dominus. Tum verò S. Petrus: Et quis est qui vobis noceat si boni amulatores fueritis? Sed & si quid patimini propter justitiam, beati. Timorem autem eorum ne timeatis, & non conturbemini. Habete fiduciam; ego sum, nolite timere. Sic Christus dicebat discipulis clamantibus quòd videntes hominem ambulantem supra mare, putabant esse phantasma seu spectrum.

Sic planè Christus est in hoc turbulento casu qui te vexat. Quod tu vocas incommodum, phantasma est & mera imaginatio. Muta nomen & voca potius eum nodũ quia Christus est, Christus est bonitas & providentia quæ te his ventis ad

Hebr. 13.
Ios. 2.
Ps. 117.

Serm. 61.
in Cant.

Prov. 19.

Eccles. 3.

Luc. 10.
1. Petr. 3.

Matt. 14.

Ecc. 2. portam ducit. *Sustine sustentationes Dei; con-*
tingere Deo & sustine, ut crescat in novissimo
vitasua.

Contemplare attentius in discipulis quam
sape audivisti praxim virtutum quã distinguun-
tur quæ sunt nostræ potestatis, quæ non sunt.
Vide ut labocant remigando, hoc enim pos-

sunt: sed cum flantem ventum non possint re-
tardare, non hoc tentant, non id laborant, sic
tu semper in omni casu vide quid possis, & in
Domino effice. Quod minimè verò possis, ac-
quiesce sic volenti Deo. Si quid autem videris
perdere. *Credo Deo & recuperabit te.* Vide in
parte, Dom. 4. post Epiphaniã.

FERIA QUINTA. DE SANCTISSIMO SACRAMENTO UT EST PANIS VITÆ.

Ego sum panis vite. Joann. 6.

VERITAS PRACTICA.

Quam pretiosus est panis vitæ, tanto in pretio
esse deberet vita cujus est panis.

VEL SIC:

Quam parum pretiosus tibi sit panis vitæ, appa-
ret ex parvo pretio in quo illam habes vitam.

RATIO EST, Quia finis & media sic inter
se conveniunt, ut ex unius æstimate pretio,
colligatur & aliud.

Sed panis vite & vita spiritalis quam in parvo
habes pretio, habent se per modum finis &
medii.

Ergo quam parum pretiosus tibi sit panis vite ap-
paret ex parvo pretio in quo illam habes vi-
tam. Quod quia nefas est dicere, disceranti es-
se faciendam illam vitam, quant ipsum pa-
nam vita.

I. PUNCTUM.

CUM Dominus venisset Capharnaum,
eò etiam conveniunt Judæi cum
ex illis ipsis multi qui in deserto pasto-
rant, tum ex aliis plurimi qui hoc mira-
culo fuerant excitati, atque ejus videndi & allo-
quendi miro desiderio tenebantur, qui sic suos
aleret & foveret. Post aliquos autem sermones
ultrò citòque habitos, eò tandem Dominus o-
rationem devolvit ut occasione panum quos
pridie multiplicaverat in eorum conspectu, de
pane sacramentali seu de Sacramento Corporis
& Sanguinis sui sub specie panis & vini relin-

quendo, fusè dissereret prout habetur capite
sexto S. Joannis. Nos inde tria duntaxat in tres
sequentes dies deducemus, unde ex frequenti
huius SS. Sacramenti usu discamus esse spiritu-
ales, cœlestes & quos vocant divinos homines.

Ac primò quidem hodie spirituales in hæc
Christi Domini verba: *Ego sum panis vite*, id est,
vitæ spiritalis quã disponimur ad beatam & æ-
ternam. Et quia in hoc maxime deficiamus, quòd
vitam illam in praxi non satis æstimemus, in id
præcipuè nobis incumbendum est, ut intelliga-
mus quanti sit à nobis facienda. Non possumus
autem certius intelligere quam ex comparatio-
ne ipsius panis & vitæ, quæ comparatio talis est
ut quàm pretiosus est panis vitæ, tanto in pre-
tione esse deberet vita cujus est panis: seu quòd
idem est, quàm parum pretiosus tibi sit panis vi-
tæ, apparet ex parvo pretio in quo illam habes
vitam.

Sic proposita veritas si attentè consideretur
erit fortè efficacior, cum in id consentire nimis
refugiat animus ut parum æstimemus panem il-
lum qui Christus ipse est. Et verò manifesta est
ratio quæ id convincit: quia videlicet tanta est
colligatio finis & rei cujuslibet quæ propter il-
lum finem faciendâ proponitur, ut quantum fi-
nis æstimatur, tantum res illa æstimetur cujus
æstimatio tota derivatur à fine. Vide quæ su-
pra dicta sunt de mediis ad finem: nam idem
concludunt de fine ad media.

Proponatur duobus viris idem labor ad ho-
norem consequendum quis eorum putas labo-
rabit impensius? Nonne is certè qui honorem
magis æstimabit? Cur pro pecuniis tantus labor
assumitur? pro virtute nullus? Quia plus pecu-
niæ æstimatur quàm virtus. *Pecunia obediunt*
omnis,

Ps. 105. omnia, inquit Sapiens. Cur Israelitæ noluerunt laborem illum assumere qui erat assumendus pro terra Promissionis obtinenda? Quia, inquit Psaltes, pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Terra erat illis velut finis laboris, & quia finis ille parum ducebatur ab illis, sic & labor neglectus est, quia si finis non æstimatur, neque res ad finem ducens, ullo erit in pretio. Sic filii hujus sæculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua, quia sibi sæculi magis laborant pro sæculo, quam filii lucis pro cælo. Cur porro ita, nisi quia sæculum magis in paxi à suis filiis, quam cælum à suis æstimarunt.

Eccl. 16. O pudor humani generis! Pudor est certe, inquit S. Chrysothomus, sic excitari ad virtutem, sicut ad pecuniam, quemadmodum Sapiens nos ita excitat dicens, si quaesieritis eam quasi pecuniam; sed quandoquidem eam venimus, si saltè in pecuniam sic sapientiam & virtutem queremus! At proh dolor, longè minus hanc querimus!

II. PUNCTUM:

SED Panis vita, & vita hæc spiritualis quam in parvo habes pretiosior, habent se per modum finis & mediæ.

Vita spiritualis est quidam veluti finis panis vitæ, quia panis hic vitæ idcirco præcipue institutus est, ut vitam spirituales agamus. Hæc vita nostra causa est, inquit S. Hilarius, Quod in nobis manentem per carnem, Christum habemus. Sic Tridentinum jam supra auditum, ubi de ratione seu fine ejus institutionis agit: Saluator nosse sumi voluit Sacramentum hoc tanquam spirituales animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vitæ illius qui dixit, qui manducat me & ipse vivet propter me. Quid clarius? Quid expressius? Nam sicut vita naturalis est finis illius panis quem propterea manducamus, sic vita spiritualis est finis illius quem idcirco comedimus. Non enim vivimus ut comedamus, sed comedimus ut vivamus. Unde & una eademque petitio docemur eundem panem petere: Panem nostrum substantialem da nobis hodie. Quasi diceretur: da nobis utrumque panem pro utraque vita, naturali scilicet & supernaturali sustentanda. Admirare, obstupescere, talem panem ministratum, pro tali vita, pro tali fine!

Quam parvo autem in pretio vitam hanc habeam, nisi agnosceas, tu te ipsum plane ignoras, nam cum hæc vita spiritualis tota sit posita in

mortificatione interna qua sensitivus appetitus subicitur rationi & ratio Deo, sicut jam toties visum est: an nescis quam parum hæc mortificationi studeas, quam raro tibi contradicas ex vera virtute, quam crebriò & frequenter tibi tuis in rebus satisfactum velis? Cum sit inter vos zelus & contentio, nonne carnalis estis, & secundum hominem ambulatis? Hæc ex multis notis certissima.

III. PUNCTUM:

QUAM parum igitur tibi sit pretiosus panis vitæ, apparet ex parvo pretio in quo præter vitam illam habes, cuius est panis & cuius est quoddam veluti medium, quo talis vita nutritur, crescat & roboretur. Sic enim dum finem parvum ducis, profectò necesse est, ut, quod est medium institutum ad illum finem, parvi facias. Nam licet alii sint fines hujus Sacramenti & sacrificii, curatamen certum sit etiã, unum hunc exprimitur: & præcipuis esse, ut vitam illam aliat spirituales, quis non videat contemptum hujus vitæ spiritualis redundare in sacrum panem ex illa saltem parte & consideratione qua est medium ad illu finem?

Jam verò parumne tibi videtur Christum ex parte continere, nisi ex toto contemnas? Quare calce abiecti victimam meam? Id est, ex aliqua parte: quod certe nimis invisus est & impius; unde & alibi gravissimè: O querens provocat cælum & terram ad hanc impietatem proclamandam.

Audite cæli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est: filios enutriti & exaltavi, ipsi autem spreverunt me. I. ceterum nutrimentum illud esse resca communis, ad vitam naturalem sustentandam tamen impij & sceleratum esse filios tale alumnatum spernere, talem Patrem contempnere; quanto magis nefarium si eum spernas qui te suo ipse corpore pascit & nutrit! quanto id stupendum magis cælo & terræ! Urge te in hac cogitatione vehementius, nec à meditando surgas nisi serò stateris te non modò in speculatione ut dicitur, sed in praxi & re ipsa tanquam facturum spirituali modo vivere, quanti illud facis, quod Christus instituit ut illo spirituali modo vivas, alioquin iudicium tuum manducabis, non dijudicans Corpus Domini, non dijudicans quo sine sit institutum Sacramentum.

Vide in 2. parte, Feria 6. Hebdom. 4. post Pascha, ubi hæc exhibetur Veritas:

Quam gloriosum est Sacramento multa in nos posse, si velimus: tam ignominiosum est, pauca posse quòd noslimus.

FERIA.

1. Cor. 3.

1. Reg. 2.

Is. 15.

1. Cor. 11.

F E R I A   S E X T A.
DE SACRATISSIMO SACRAMENTO VT EST
PANIS DE COELO.

Pater meus dat vobis panem de caelo verum.

Hic est panis de caelo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. Ego sum panis vivus qui de caelo descendi.

Hic est panis qui de caelo descendit. Joann. 6.

V E R I T A S   P R A C T I C A.

Qui caelesti pane sic vivunt ut caelestes fiant, ita in suis vivunt corporibus, sicut Coelites in assumptis.

RATIO EST, Quia Coelites sic vivunt in assumptis corporibus, ut nullo corporis depravantur motu.

Sed qui caelesti pane sic vivunt ut caelestes fiant, sic nullo sui corporis depravantur motu.

Ergo sic in suis vivunt corporibus sicut Coelites in assumptis. Quae certe est excellentissima faciae communionis gratia, quam utrum fructuosè participes, patet ex hac nota, si finas corpus tuum suis depravari motibus.

I. P U N C T U M.

AD declarationem verborum Domini quibus se dicit, *Panem de caelo verum*, sufficeret illa ratio quam subjicit, *Quia de caelo descendit*, Et qui de ipso manducaverit non ita moriatur quin per mortem in caelo vivat. Sed praeterea fructuosè considerari potest, idcirco etiam sanctissimum Sacramentum sic panem de caelo dici, quod qui frequenter illud & religiosè usurpant ita quodammodo Coelites fiant ut impleatur illud Apostoli: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de caelo caelestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis caelestis, tales & caelestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis*

1. Cor. 15.

Sed quânorâ, quo iudicio hi agnoscentur qui sic fiant Coelites? Nempe illo quod proposita veritate continetur, ut sicut Coelites in assumptis vivunt corporibus, ita illi in suis, quantum

humana pati potest conditio. Nihil enim aptius exprimit singularem illam gratiam quae ex frequenti & religioso Sacramenti refertur usu, quam quod dicitur de Angelis vel de aliis in caelo residentibus quando hic apparent hominibus. Contemplare tantisper Raphaelem Archangelum aut alium quemvis ex illis beatis Spiritibus, cum hominibus conversantem. Assumpsit sibi corpus aëreum, id est, ex aëre conflatum & compactum in quo sic angelicè vivit ut nullo corporis depravetur motu, quia revera tale corpus non depravatur sicut mortale nostrum corpus. Dico mortale, quia quando erit immortale & beatum post resurrectionem, tum erit etiam spiritale, incorruptum, gloriosum: sicque jam tale est Christi Domini corpus, ac Beatissimæ Virginis Matris, eorumque omnium qui fortè resurtxerint in aeternam vitam: qui omnes quantumcunque hâc nobiscum agerent, sic in suo viverent corpore sicut in caelo vivunt, id est incorruptè, immaculatè, sanctè ac beatè, quia semper beati essent, licet in caelo non essent; & statui beatorum repugnat posse corrumpi aut depravari. *Caro & sanguis*, inquit Apostolus, *regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit.*

2. Cor. 15.

O felicem illum statum! ô beatam incorruptelam! ô incorruptam beatitudinem!

II. P U N C T U M.

SED qui caelesti pane sic vivunt ut caelestes fiant, sic nullo sui corporis depravantur motu.

Moveri quidem possunt aliquo depravato motu, sed ita leviter aut ita repugnante ratione cum gratia, ut si vix depraventur: Sicut unus pro omnibus proficitur Apostolus, qui licet adhuc videret aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suae, & capervantem se

in lege peccati. Unde exclamaret, infelix homo quis me liberabit de corpore mortis huius, contum quod tamen addit. *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Unde & concludit: *Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.* Nihil ergo nunc damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim Spiritus vitæ in Christo Iesu liberavit me à lege peccati & mortis; Id est, ab illo peccati fomite qui per consensum nostrum nos occidit, sed qui nihil nocet sine consensu nostro: ne autem consentiamus, facit illa Christi gratia, quæ tam certò tam copiosè & abundantiè in frequentato piè Sacramento solet hauriri, ut sola ejus quod receptum est cogitatio, teste sancto Chryostomo, *Nobis omnium*

nobis operatur; Nempe operatur vitam illam resurgentis Iesu, vitam incorruptam, vitam nullo corporis depravatam motu. Nam cum sic per Christi gratiam affecti simus ut inordinate nulli motui consensum velimus dare, status est quidam mortis qui operatur beatum illum statum resurrectionis, quo velut immortales & incorrupti dici possumus, ut in secunda parte demonstratur.

In Fer: Pascha bus.

O mihi sic liceat mori, ut mihi sic liceat vivere?

III. PUNCTUM.

SICVT ergo Cœlites in assumptis vivunt corporibus, ita & qui caelesti pane sic vivunt ut caelestes fiant, sic in suis licet corruptis & depravatis corporibus incorrupti tamen & vix ullo depravati vivunt motu, quia per communicationem Christi corporis quod frequenter & studiosè suscipiunt, hanc recipiunt gratiam ut quod ait S. Augustinus cum Apostolo, *Mortificent*

l. de Cont.

membra sua qua sunt super terram, fornicationem immunditiam, & alia, quando eis mente non consentiunt, neque exhibent eis arma, corporis membra. Et quod est vigilantia majore continentia curandum, ipsa etiam eorum cogitatio, si eorum quadam suggestionem, & quasi susurrationem tangatur, tamen ab eis ne oblectetur, avertitur.

2. Joann.

Vide quàm longè abis à tali statu! Vide quid inde te avocet, quâ curâ te præpares ad sacram mentem, qua vigilantia tuis animi & corporis motibus reprimendis incumbas? *Videte vosmetipsos, ne perdatis qua operati estis.*

Hom. 61. Irrationabilium motuum possit esse correctio. Multa sanctorum Patrum in hac dicta sententiam vide superius; & adde quod hic maximum proprium est, sic perfecte adimpleri quod ait hujus Apostolus, *si complacenti facti sumus similitudini mortis ejus: simul & resurrectionis erimus.* Nam negando consensum pravis motibus, complacentur similitudini mortis Christi, id est sumus et in morte similes; nempe sicut ille in cruce est mortuus, ita & nos nobis morimur, crucifigentes veterem hominem: tum verò etiam similes sumus ejus resurrectionis, quatenus in corpore nostro mortali vivimus sicut in immortalibus, sicut in incorrupto, & glorioso. Quodque a libi rursus repetit: *Semper nos qui vivimus, in mortem tradimur propter Iesum; ut & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali, ergo mors in*

SABBATO.

DE DIVINISSIMO SACRAMENTO IN VETERI MANNA FIGURATO.

Hic est Panis qui de cœlo descendit; non sicut manducaverunt Patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Joann. 6.

VERITAS PRACTICA.

Qui oblatam expellit Sacramenti gratiam, qua divinus esse possit, non minus foris peccat quam qui olim manna repulerunt.

RATIO EST, Quia in hoc precipue peccarunt Israelita nauseantes manna, quod vilissimos Egypti cibos illi pretioso caelesti cibo quem offero- Hayneusve Pars tertia.

bat Deus, anteferrent. Sed qui oblatam expellit Sacramenti gratiam qua divinus esse possit, mavult esse animalis quam divinus; & sic vilissimum animi statum praeferre dignissimo quem offert Christus. Ergo non minus peccat quàm qui olim manna repulerunt. Quod carè non est mediocriter formidandum.

RP I PUN-

I. PUNCTUM.

Sap. 16.

ANTIQUUM manna quod Israelitis quotidie de caelo descendebat, sic erat figura divinisissimi Sacramenti, ut quæ Divinitatis in Christo sunt, magis represententur quam humanitatis. Quod enim manna omne delectamentum in se haberet, & omnis saporis suavitatem, ut ait Sapiens: vel quod bonis tantum aperet, non autem malis; quod nulla compararetur arte: quod qui plus de illo colligerent quam ordinata esset mensura, non plus reportarent; ac denique si quæ essent alia huius cibi miracula, divinas proprietates ita exhibebant, ut cum etiam eucharisticum Sacramentum figurarent, Divinam non modò Christi naturam exprimerent sed & divinam ejus virtutem qua divinos eos faceret sui qui similes, qui se frequentarent religiosius, sibi que se totos unirent affectus.

Non satis illi fuit Divinitatis suæ participes nos facere, in illa quam assumpsit humanitate, nisi etiam unumquemque particulatim divinum hominem faceret, si divinus esse malit quam animalis, aut nisi malit animalis esse quam divinus. Hoc enim unum obstat ad hanc particularem Divinitatis participationem & consortium incundum. Quod obstatulum quam sit indignum, quam injuriosum Deo, & nobis perniciosum, non poterat melius exprimi quam veritate proposita, qua denuntiatur, *Non minus peccare eum qui divinam illam Sacramenti gratiam quam divini efficiuntur, à se excludit, quam qui vestri illud manna olim repudiaverunt.*

Num. 11.

Una est enim eademque prorsus utriusque peccati ac injuriæ Ratio quæ primo in Israelitis patuit quod vilissimos Aegypti cibos cibo illi tam pretioso & celesti, qualis erat divinum illud manna quod illis quotidie ministrabatur, antefertent. *Recordamur*, inquit, *Piscium quos comedebamus in Aegypto gratis; in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique & cepe & allia. Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man.* In quo quidem peccato triplex videtur inesse malitia, nam primò volunt aliter regi quam velit Deus. Deinde cum panis ille tam suavis esset & deserviens uniuscujusque voluntati & gustui, prorsus impetrari non conqueruntur de tali cibo. Denique comparant illi & anteponunt cibos tam viles & abjectos, ut vel ipsorum nomina pudorem injiciant ac horrorem: unde graviter succensus Deus

dedit illis quidem escas quibus concupiscentiæ tantisper saties facerent: *Sed adhuc carnes erant in dentibus, eorum nec defecerat hujusmodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis: vocatusque est ille locus, sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepeliverunt populum qui desideraverat.*

Horrendum quippe est incidere in manus Dei viventis; Et valde periculose est in illas incidere, si quod benignæ manus illæ offerunt ad nostram salutem & perfectionem, maligna mente repellimus.

II. PUNCTUM.

SED qui oblatam expellit Sacramenti gratiam quæ divinus esse possit, maluit esse animalis quam divinus, & sic vilissimum animi corporisque statum præfert dignissimo quem offert Christus.

Sigillatim cuncta sunt enucleanda. Primò dicitur oblatam esse Sacramenti gratiam quæ per frequentem & religiosum Sacramenti usum divini quidam homines reddimur. Nam qui vita Dei constanter vivit, divinus homo non minus dici potest quam Virgines dicuntur angelici, quod angelica vivant vita; aut quam fraudulenti & mendaces dicuntur diabolici, quod sic Diabolum imitentur. Quid est autem aliud vivere vita Dei quam operari in omnibus, ubique & semper, sicut Deus operatur, aut quod ipse operatur? Sic enim S. Thomas ponit Dei vitam in ejus operatione per quam & demonstrat in eo esse vitam. Quid vero præcedit aliud Christus Dominus sese nobis communicans in divinisissimo Sacramento, quam se ita nobiscum commiscere & unire, ut ex nobis duobus fiat unum quodammodo principium earum omnium operationum quæ vel in intellectu, vel in voluntate, vel in cæteris animi corporisque facultatibus exerceri possunt ad æternam vitam, possuntque vere cum Apostolo affirmare, *Vivo autem jam non ego, vivis vero in me Christus?* Et rursum, *An experimentum queritis ejus qui in me loquitur Christus?* Nonne sic Apostolum diceret divinum hominem? Cur porro, nisi quia Deus in illo viveret & operaretur? Unde idem dici necesse est de quovis homine qui sua quæque in Deo vel in quo Deus operetur: Unde Sapiens, *obaudite me divini fructus.*

Secundo, divinam illam quæ offertur expellit gratiã, qui ad eam vel recipendam vel in usum addu-

Rom. 8. adducendam non attendit; qui sibi scilicet non invigilat ut ex ea potius operetur quàm ex appetitu naturali, vel humano respectu: *Qui ea potius que carnis sunt sapit, quàm que sunt Spiritus: Unde*

Tertio patet, quòd qui divinus esse poterat tali gratiæ constans cooperatus esset, evadit in aliud quoddam extremum ut sit animalis, id est, animali vita vivat; non modò non ex gratia divinoque ductu, sed ne quidem ex recta rationis motu; at solum ex appetitu quæ pars illa est inferior quæ nobis una est cum cæteris animantibus, ac propterea dicitur animalis, & animales illi qui ex ea potius quàm ratione vivunt, *Animales, Spiritum non habentes. Animalis homo non percipit ea que sunt Spiritus Dei.*

Quarto denique, quod est præcipuum propositionis caput, cum quis ex naturæ vivens imperu sic in vulg animalis esse quàm divinus, manifestè vilissimum vivendi statum præfert dige ssumo quem offerebat Christus. Præfert enim animale statum divino; præfert naturam corruptam, divinæ Gratiæ; præfert terram cælo, tempus æternitati: uno denique verbo, præfert appetitum Deo.

1er. 2. *Obstupescite cæli super hoc!*

III. PUNCTUM.

QVI oblatam igitur expellunt Sacramenti gratiam, non minus forsè peccant quàm qui olim manna repulerunt; Quia cum possent si velent per illam gratiam esse divini homines, malunt esse animales; cum possent divinam vitam vivere, malunt vivere belluinam: cum possent suis in omnibus animi corporisque motibus cooperatores Divinitatis existere, malunt deserto Deo sequi appetitum: quod certè non est minus iniquum quàm neglecto manna concupiscere viliores aliquos cibos. *Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.* Esto non murmurent, non se nauseare dicant super divino cibo, sicut Israëlitarum fastidiosi de suo manna locuti sunt; esto in hac parte sint Judæis mode-

stiores, quia tamen longè major est inter divinam & animale vitam distantia, quàm inter manna deserti & Ægypti allia: sic fieri potest coram Deo, ut quod ex una parte decessit iniquitatis, accedat & superetur ex alia.

Quod èd magis verum est, quòd hinc non fiat comparatio unius actus sive peccati cujusquam, cum peccato Judæorum. De interno & habituali quem vocant statu quæstio est, & quo sensu affirmat Dominus se malle frigidum quàm tepidum, hoc ipso dicendum est pejori sæpe in statu esse animales, licet minus peccare videantur, quàm qui facinora quædam perpetrant graviora. Hi enim facilius respiscunt & ad meliorem mentem redeunt quàm illi tepidi & animales. Quod præclare Cassianus: *Frequenter, inquit, vidimus de frigidis atque carnalibus, id est, de secularibus ac Paganis ad spirituales pervnisse fervorem: de tepidis atque animalibus omnino non vidimus.*

O deplorandum eorum statum qui tantò magis pereunt quòd se minus perire vident! Videsne te ipsum in hoc periculo? Certè oportet te esse vel frigidum, vel calidum, vel tepidum. At te frigidum & de pessimis unum esse, quales sunt Pagani & scelerati quique, non profiteberis. An verò te calidum, te ferventem & inter sanctiores te recensere audebis? Quid restat ergo quàm quòd sis tepidus & animalis, sicque periculosè vivas, nisi quantocyus ad meliora suspires? *Qui timer Deum, convertetur ad cor suum.*

Nisi Christo resisteres, sic te Christus in se, sicut panem consecratum, converteret.

Vide in hac 3. parte, Sabbato Hebdom. 1.

Rr 2

DOMI-

D O M I N I C A

D E C I M A Q V A R T A.

Nemo potest duobus Dominis servire, &c. Matth. 6.

V E R I T A S P R A C T I C A.

Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum.

RATIO EST, Quia sic verum est neminem posse duobus diversis & dissidentibus servire Dominis, ut sibi horum uni servire velimus, renuntiandum sit alteri.

Sed Dominus Deus & libido sunt illi duo diversi & dissidentes Domini, quorum uni servire velimus.

Vel igitur Domino Deo vel libidini renuntiandum est. At renuntiare Deo quis nisi perfidus velit? Ergo renuntiandum libidini, quod sive motuum est efficax.

I. P U N C T U M.

QUOD in more frequentique usu positum cernimus apud eos qui persuadendum aliquid suscipiunt, ut sibi repugnantibus cogant ad concedenda quaedam absurda quae tamen noliant concedere: hoc familiare Christo fuit, & hoc insigniter patet in hodierno Evangelio. Propositum Christo erat persuadere nobis uni Deo ac Domino servendum esse: difficilis sane persuasio terrenis mentibus quae Deo quidem servire non detrectent, nisi plane sint infideles; at illi uni servire, & non libidini simul ac cupiditati, tam difficile semper est visum quam facile est & proclive suis servire cupiditatibus.

Quid ergo fiat illis perversis mentibus? nunquamne veritati cedent? nunquamne oppositam deponent falsitatem? nunquamne soli suo servire Domino persuaderi se sinent? Sinent certe, cum divina gratia, si audiant in quod se alioquin absurdum & periculum conjiciant. Nam nisi suo soli Domino serviant, seu quod idem est, si libidini simul ac Domino servire pergunt, non Domino, non ulla ex parte Domino, sed soli serviunt libidini. *Nemo enim potest duobus servire Dominis, quales sunt Dominus & libido, ANS:*

unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Alterutrius necessario renuntiandum. At quis non videt quam sit delirum & absonum, quam sit periculosum, & extremum renuntiare Domino ut soli serviat libidini? Quis non sentit nisi plane infidelis quam sit aequius renuntiare libidini, ut soli serviat Deo? Hic finis & scopus est quod Christi sermo tendit? Hoc unum premit & urget, ut hoc considerato absurdo facilius acquiescamus in id quod docet, *Vni Domino Deo servendum.*

Quamobrem ex omnibus considerandis illud vel maxime quod proponitur & qua exprimitur forma perpendi debet, *Vel Domino Deo, vel libidini renuntiandum.* Nam si semel hoc persuasum fuerit, plane intentum habebitur. Quam facile autem persuaderi possit, sic ipse nobis Dominus palam demonstrat. *Nemo, inquit, potest duobus Dominis servire.* Hoc fundamentum est totius disceptationis, hic rei fundus & cardo. Sic porro haec sententia debet intelligi, ut duo illi, quibus serviri non potest, Domini, sint inter se oppositi & dissidentes: sic enim propterea Christus addit, *aut unum odio habebit, & alterum diliget,* quo quidem dicto non tantum declarat se agere de diversis & repugnantibus Dominis, sed manifeste probat quod dixit non illis posse duobus servire Dominis, quia scilicet cum sint oppositi, oppositos etiam in sermo procreant odii vel amoris affectus: non potest autem servus, si de natura motu loquamur, sic servire odioso sicut amato. Sicut enim amatum sustinebit, ita & odiosum contemnet.

Deinde vero, licet servus quantum in se quidem est utrique Domino servire possit, non posset tamen, quantum in ipsis est Dominis: nam ut dictum est, cum sibi adversentur illi Domini, quod uni ex ipsis a servo gratum erit, erit ingratum alteri. Quidquid Davidi bene feceris, hoc sibi Saul malum interpretabitur. Vide hujus rei luculentum exemplum, capite vigesimo secundo libri primi Regum.

(Quod)

17. g. 81. *Patribus atque ipso in primis sancto Thoma dicuntur, nec non unicuique sunt nota de diversis nostris affectibus inordinatis. Nam unde rixa & lites in nobis? Nonne ex concupiscentiis quae militant in membris nostris, quae cum sint plerumque oppositae, quando uni servire volumus, aliam offendimus; quando concupisibili satisfacimus saepe irascibilis commoveretur: sicque in nobis de nobis rixa fit & contentio? quia quot sunt affectus oppositi tot sunt diversi Domini, quibus placere velle inordinatus animus; cum id autem non possit idcirco angitur & vexatur. Cur id verò non possit quid est aliud quam quod nemo possit duobus servire Dominis, quorum ut uni serviat, necesse omnino est ut alteri renuntiet; *Dū alternamentione se impetunt quasi ad-versante se unda collidunt, inquit sanctus Gregorius juxta illud Isaiae, quasi mare fervens quod quiescere non potest, & redundant fluctus in conculationem & lutum.**

II. PUNCTUM.

SED Dominus Deus & libido sunt illi duo distinctes Domini de quibus hic singulariter agitur.

Possent alij oppositi Deo, designari: posset Dæmon & mundus, id est, quot quot homines vita & moribus Deo adversantur, sive id quod in mundo & inter homines, malo utentium usu & sine, Deo contradicit: sed una voce libidinis haec omnia continentur, quia neque Dæmon, neque mundus ita Deo se opponit: sicut ipsa libido hominis quae una vel maxime Deum impetit, atque illi contra obnititur. Libido autem, triplex est illa concupiscentia quae circa vitæ commoda, voluptates & honores inordinatè impellitur, quarum illa quae oculorum concupiscentia sive habendi amor dicitur, hic potissimum à Domino sugillatur; hoc est mammona quod divitias significat & divitiarum appetitum; simul verò & aliae connectuntur concupiscentiae quia par omnium & eadem planè est ratio.

Tribus porro praesertim modis haec libido Deum sibi facit adversarium. Primò in suis primis & ingenitis motibus qui ut plurimum legi divinae contradicunt; haec est enim lex in membris posita quam videbat, Apostolus: repugnantem legi mentis suae, & se captivantem in lege peccati.

Deinde est quando resurgendum à peccato, quaanti Deum inter & hanc libidinem oppositi motus? Quae diversis utrimque stimulis meas a-

girata peccatoris! Nunc quid qui cadis non resurgas. *Et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosus? Apprehendens mendacium, & noluerunt reverti. Omnes conversi sunt ad cursum suum quasi quis impetu vadens ad praelium, id est, revocatur à sua quique concupiscentia, ne ipsos sui poeniteat.*

Tertio denique, si quid Deo consulente vel imperante ferendum est aut agendum quod displiceat, aut nihil ages si libidinem audis, aut nisi repugnanter, & invide, malleque Deum tibi subdere quam te Deo. *Quis est omnipotens ut servias? Quasi nescires eum esse omnipotentem & omni excellentè virtute; aut quasi nolles talem eum esse, ne tantæ cogaris virtuti cedere. Qui dicitur Deo recede à nobis; & quasi nihil posset facere omnipotens, aestimabant eum. Sic planè omnes prave affecti; quidquid Deus bonorum pollicetur, aut quidquid poenarum comminetur, tam parùm illi cedunt, tam parum illum aestimant, quàm si nihil eorum quae dixit, posset facere. Nonne hoc est eum Deo disfidere? Nonne hoc est illi adversari? Imperet Deus Dæmoni, quidquid volet, imperet caelo, soli, lunae, caeterisque creaturis, mari, terrae & inferis, nulla una erit quae non divina imperia statim adimpleat. Imperet verò libidini, seu humano animo, *Nò concupisces, post concupiscentias suas non eas: Eritne vel unus homo, vel certe quam rarus erit qui post aurum non abeat nec speret in pecunia & thesauris, quis est hic, & laudabimus eum? A deo id manifestè constat, quam hic unus & solus sit Dominus, qui Domino Deo contradicat & adversetur!**

Quo jure autem hic appetitus dicatur Dominus, nullum est planè legitimum, imò est naturale ac positivum, ut serviat ac subjiciatur rationi & gratiae, *sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius, ait ipse homini Dominus Iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus Rex noster.* Sed cum sit homo liber & sui juris, jus illud sic pervertit ut qua lege libido servire debuerat, eadem videatur imperare; & illa est ancilla de qua Sapiens, *quae facta est haec Dominæ suae, quae dominatum in rationem ita exercet, ut Divinitatem ipsam æmuletur, & quod in idolis Dæmon tentat, hoc in mente appetitus obtineat, ut tanquam Deus colatur, & sit illud idolum, & provocandam emulationem, de quo apud Prophetam, & fuscè declaratum est in hac 3. parte; Dominica prima. Vide accuratè, & ingemisce vehementius ad tantæ perversitatis aspectum.*

III. PUNCTUM.

VEL igitur Domino Deo, vel libidini renuntian-
dum. Nam cum ex una parte nemo
duobus Dominis servire possit; ex alia vero vo-
bis omnino necesse sit vel servire Deo vel libi-
dini: profectò hinc liquidè sequitur, quòd eo ip-
so quo uni servire velis, renunties alteri neces-
se est. Si in toto corde vestro revertimini ad Do-
minum, auferre Deos alienos de medio vestri, &
preparate corda vestra Domino, & servite ei so-
li. Nonne id concedis de vero Dei ac idolorum
cultu? Nonne fateris utrumque simul esse non
posse? At nonne audivisti libidinem esse velut
idolum his qui libidini serviunt? Nonne audi-
visti Christum Dominum apertè denuntiantem
omnibus qui se sequi volent, ut se abnegarent, ut
sibi suisque omnibus renuntiarent? Quid magis
aut expressius dici posset de idolis abnegan-
dis quàm quòd de libidine dicitur?

Luc. 9.
14.

Sicut autem Christus libidinem, sic libido
Christum abnegandum pronuntiat. Aut certè
quòd est immanius, ipse est Dæmon qui per li-
bidinem Christo renuntiare jubet, ut sibi servia-
tur, quòd jam sæpe suprâ S. docuit Cyprianus,
dum de duplici tractat martyrio, ubi hæc inter
alia plurima: *Satanas tibi loquitur per tuam
concupiscentiam, abnega Christum, & esto dives:
sacrifica mammona. & Christo nuntium remitti-
to. Nec dicit, movere, sed potius oblecta oculos, &
samen tu sponte submittis genua Satana, & ab-
negato Christo te totum illi mancipas!* Poteratne
loqui signifi-
cantius? Poteratne expressius
dicere de Christo abnegato, si sequar s libidi-
nem, quàm quòd Christus de abneganda dixit
libidine, si velis ipsum sequi.

Matt. 27.

O portentum perversitatis! Quid perversum
dici potest nisi quòd infra libidinem gratia, nisi
quòd infra inferos cælum, & infra Satanam,
Christus ponatur! Quam vulsis de duobus, in-
quiebat ille perversus Judex! Iniqua certè Chri-
sti atque odiosa comparatio cum viro virorum
omnium nequissimo! Sed quàm longè iniquior
si cum ipso Satana, si cum ipsa nequitia compa-
retur! Quando vel sola Dominorum diversitas
proponeretur, nonne tanta est, ut una ejus con-
sideratio rem supra modum execrandam subji-
ciat? Quid vero, si diversa eorum obsequia, si
diversa quæ proponunt sibi obsequentibus præ-
mia, considerentur? Nunc sic idem, ait S. Chy-
sostomus, quale si Rex, suæ quidem h. redos, filii
verò cohæredes post alia quoque innumera benefi-

Hebr. 19.
ad Pop.

cia nos confisurere volens contemnatur: latro-
num verò princeps qui nos parentesq; nostros in-
numeris affectis incommodis, uno tantum obolo
præcedente, à nobis adoretur. Regnum Deus pol-
licetur, & contemnitur: gehennam ministrat
diabolus, & adoratur! Brevius verò S. Augu-
stinus, *Patiatur, inquit, durum & perniciosum
Dominum quisquis servit mammona, sua enim
cupiditate implicatus servit Diabolo.*

l. 2. de
Ser. Dom.
in monte
6. 14.

Hæc essent ponderanda peccatori, hæc munda-
no perpendenda, quando resistendum est cu-
peditati, quando certandum contra seipsum. Au-
diant illi qua de re agitur, intelligant semel nihil
minus agi quàm de Christo Rege vel dæmone
præferendo. Non verba putent quæ dicta sunt
cum sint à sanctis dicta Patribus. Non homi-
num sola putent dicta, sed & ipsius Christi qui
palàm idcirco professus est: *Qui non est mecum,
contra me est.* Expendant hoc divinæ pondus
vocis, *contra me est,* contra Christum, pro dæ-
mone! Nec leviter percurrenda ista quæ hic ha-
bet Dominus, *Aut unum odio habebit, & alte-
rum diliget, Nam si ex fide divina certum est
quòd sicut resistendo libidini pro Christi cultu,
Christum diligit, & dæmonem odio habet: sic
dum libidini cedis, dæmonem diligis & Chri-
stum odio habes.*

Luc. 11.
Vide in 2.
parte Do-
minica 7.
in Quad.

Dic quidquid contra voles, magis Christo id
affirmanti credendum est, quàm neganti tibi. Et
semel quidem dixisse, satis Christo esset: at ite-
rum atque amplius idem repetiit, *Me mundus
odit, odio habuerunt me gratis.* Quæ certè verba
satis esset recogitare & credere, quàm quæ illi
opponi possunt inquirere. *Diligis odientes te, &
odio habes diligentes te.*

Ioann. 7.
15.

2. Reg. 19.

Videri passim multa possunt, ex singulis par-
tibus huc spectantia. Præsertim verò hæc:

Sibi non Domino vivit qui tempe-
ratè non vivit.

In 1. parte, Dominica 4. in Adventu.

Non nisi tribus oblatis concupiscenti-
is Rex Christus te agnoscitur.

In 1. parte, in Epiph. Domini.

Nisi te subdas Deo, Deum tibi sub-
dis.

In 1. parte, Die 12. Januarii.

Qui non renuntiat omnibus, non
potest esse Christi discipulus.

In 1. parte, Feria 3. Hebdomad. 6. post Epipha-
niam.

Hæc

Hæc sponsæ fides est, ut sicut neminem præter sponsum velit diligere, ita velit à nullo diligi.

In 1. parte, Sabbato Hebdom. 6. post Epiph.

Sicut martyrio vita naturalis, sic mortificatione vita sensualis,

In 1. parte, de sanctis Martyribus.

Quid nequius quàm quod excogitavit caro & sanguis?

In 2. parte, Feria 2. Septuagesima.

Qua latè patet mundus, &c. De concupiscentia quæ facit mundum oppositum Christo.

In 2. parte, Feria 5. post cineres.

Quod difficillimè crederes, te contra Christum esse, hoc est facillimum creditu si Christo credis.

In 2. parte, Dom. 3. in Quadragesima.

Quod novo negatur homini contra veterem, hoc indulgetur veteri contra novum.

In 2. parte, Sabbato Hebdomada Passionis.

In die vero Parasceves, multa, ubi de peccato gravius affligente Christum, quàm ipsa Cruce crucietur.

Vel nulla Christi recoletur memoria, vel nulla erit in ejus cultu querimonia.

In 2. parte, Dom. infra Octavam Ascensionis.

Perversa quædam est in mundo Trinitas quæ nisi caveatur, divinam in nobis pervertit Trinitatem.

In 3. parte, Dominica prima.

Satius esset nullo die velle vivere, quàm non omni die velle cum Christo mori.

In 3. parte, Fer. 5. Hebdom. 2.

Quò minùs concupiscentiam mortificabis, eò magis à concupiscentia mortificaberis.

In 3. parte, Fer. 4. Hebdom. 5.

Non tam spectatur quid dones in divinis, quàm quid non dones.

In 3. parte, Fer. 6. Hebdom. 8.

Quæ magis oculata est concupiscentia, magis est cæca.

In 3. parte, Sabbato Hebdom. 9.

Nisi se quisquis Christo conformet, sibi Christum conformabit.

In 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 15. post Pent.

Videnda porò in eadem 4. parte, Dominica 17. Et tota inde sequens Hebdomada ubi de concupiscentia & de virtutibus varia.

Quod servitutum peccati facit magis tolerabilem, hoc eam reddit minùs tolerandam.

In 4. parte, Fer. 6. Hebdom. 19.

Nunquàm magis eris tuus, quàm cum de tuo minus habebis, ut totus Christifis.

In 4. parte, Fer. 4. Hebdom. 24. qua panè tota hæc referri potest.

Quis ut Deus?

In 4. parte, in Festo S. Michaelis Archangeli.

AD ALIAS EVANGELII PARTES.

Ideo dico vobis ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini.

VERITAS PRACTICA.

Sollicitudo animi tantò minus probanda est, quantò magis probat Christus, seu quantis demonstrat rationibus, ne sitis solliciti.

RATIO EST MANIFESTA, Quia tantò minus aliquid est probandum, quantò magis Christo & rationi opponitur. Quid clarius?

Sed sollicitudo animi tantò magis Christo & rationi opponitur, quantò magis Christus probat, seu quantis demonstrat rationibus ne sitis solliciti. Nonne hoc etiam evidens?

Nam dum plura Christus affert quibus doctrinam suam probat, profectò & se id sentire manifestius indicat, & verum esse quod sentit, manifestat apertius; unde & quod illi doctrinæ opponimus, tum magis Christo & rationi opponitur.

Ergo

Ergo & hinc manifestè patet quod sollicitudo animi tantò minus procanda est & habenda, quanto magis probat Christus ne simus inordinate solliciti.

Quamobrem hoc unum superest, ut quantum id Christus rationibus probet, demonstretur. Sunt autem octo efficaces & validæ in Evangelij textu,

Prima est, quia sollicitum esse, idem est ac servire mammonæ seu cupiditati: hanc enim solitudinem inordinatæ cupiditas imperat, cui si servis Deo non servis; nam nemo potest duobus Dominis servire, unde & primum est quod inde Dominus infert: *Ideo dico vobis ne solliciti sitis*; Quasi diceret; sicut ostendo non esse serviendum cupiditati, ne Domino Deo non servias, sic si multo dico non oportere esse sollicitos, quia sic cupiditati serviretur, non Deo. Spinæ sunt suffocantes verbum Dei, & ipsæ inordinatæ solitudines ita nocivæ sunt ut illud Christi verbû quod dicuntur alia Dei verba suffocare, suffocent. Vide hanc veritatem expositam, in 2. parte Dominica 8.agesimæ.

Secunda ratio quam Christus affert, *Nonne anima plus est quam esca. & corpus plusquam vestimentum?* Id est, cum sine dubio salus æterna tum animæ tum corporis præstet terrenis aliis bonis, nonne satius est vacare illi negotio, & impedimenta quæ vis rejicere qualia sunt illæ mundi hujus sollicitudines? Vel sic intelligi potest Christi dictum: si Deus vobis non sollicitis animam & corpus dedit, quæ profectò præstantiora sunt quam esca vel vestimentum; nonne & dabit alia quæ his sustentandis sunt necessaria, & quæ multò minoria sunt? Nam qui dat esse dat consequentia. Si pro illo quod principale vocant, nulla fuit adhibenda sollicitudo vestra, nec pro illo quod accessorium dicunt, inferri debet, inordinatè videlicet; ut diximus, non ibi figentes acrius animû, aut finem reponentes, aut de nostra præsumentes industria, ut est apud S. Thomam.

1. 2. q. 19.
a. 3.
Luc. 12.

Tertia ratio, *Respicite volatilia cæli, considerate corvos, ut est apud sanctum Lucam* Id est viles illas ac desides bestias quas tamen Deus pascit, *Quanto magis vos, qui pluris estis apud illum?*

Quarta, *Quia vestrum cogitant potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?* Addit sanctus Lucas, *Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis?* Unde duplex eruitur sensus, primò quasi diceret Dominus, si quod est minus non potestis, neque quod est majus ten-

tare fas est, vestris sollicitudinibus: adjicere autè ad staturam suam cubitum unum, quod non potestis, minus est quam vitam suam in multos prorogare annos, quod unum tamen tentatis efficere dum de vita vestra nimis estis solliciti. Deinde verò sicut vanum & inutile prorsus esset, multum angere & sollicitum esse de adjiciendo ad staturam suam vel uno cubito, quia non potestis sic planè cassæ & vacua censi debet illa sollicitudo quæ de vita longiori laborat, hoc enim non magis est in vestra potestate quam aliud.

Quinta ratio, *Considerate lilia agri.* Diversa est hæc ratio à tertia quæ proponebat volucres quibus pascendis intendit Deus. Nam diceret homo sollicitus, sibi non tantum vitæ necessaria comparanda esse: sed quæ insuper decent statum suum, Respondet itaque Dominus neque in his etiam Deum defuturum, quod declarat exemplo liliorum quæ non sunt ad necessitatem agri vel hominum, sed ad decorem, ut venustatem, & honestam voluptatem: quæ quidem lilia, similesque alij flores tanta varietate & concinnitate sunt condita, ut nec Salomon sua potentia vel sapientia potuerit esse gravior & gloriosior: unde inferri omnino necesse est, quod ad status sui decentiam desiderare quis possit, tam providè dispensaturum Deum, quam ista minutiora nobis non sollicitis & cogitantibus abunde providet & subministrat.

Sextò, *modice fidei. Quanto magis vos pusilla fidei?* Amica quædam est objurgatio diffidentiam arguentis quæ omnium solitudinum causa est & causa tam dedecorosa fidelibus qui divinam agnoscunt providentiam, quam odiosa Deo qui se benignum Patrem æquè ac potentem Dominum vellet agnosci; *Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiam.*

Septimò, sic pergit objurgare diffidentes & plus æquò sollicitos. *Hæc enim omnia Genes inquirunt* Id est, Infideles quos Ethnicos & Paganos dicimus qui vel ignorant Deum vel ejus negant providentiam, non sunt de rebus suis magis solliciti quàm qui se fideles profitentur, quod certè indicat vel illos parum esse fideles Deo, vel parum sibi fidelem Deum credere. Quod utrumque quàm sit damnosum quis non videt?

Octavò denique sic concludit, *Scit enim pater vester quia hiis omnibus indigetis.* Quasi diceret, quid non ille faciat qui suos amat tanquam pater filios, qui potest his quos amat benefacere, & qui probè scit quibus indigeant, ut benè faciat? De bonitate patris & potentia non dubitatis

bitatis, nam in universo patet mundo; neque minus certi sitis de certa ejus scientia circa unumquemque particularim cuitatum advigilat quantum toti universo. Nonne hinc apte S. Petrus: *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* Et nonne his ter rationibus in id adduci lites?

1 Petr. 5.

Mirum certe quod Christus suorum velit redere rationem d. & eorum: sed quanto magis mirum, quod neque Christo nec ejus rationi creditur? Si quæ ratio videretur infirma, en Christus qui sua illam auhoritate roborat, Si Christus in loquendo esset excelsior: en ratio quæ loquentem interpretetur, & nobis illum accomodet, Quid est quod ultra debuit facere vineæ suæ, & non fecit ei? *An quod expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas?* In duobus differunt uva & labrusca, primum quod uva sit luavis, labrusca vero apera Deinde quod uva sit utilis labrusca in frugifera, Sic plane de anima curis vacua vel so-

1/3.

licita; sicut illa tota quieta est, tota suavis & frugifera; sic ista inquieta peracerba, nulli utilis, & sibi noxia. *Comedent fructus via sua OBSTIPES GENTeorum dentes.* Et patebit ipsis sensibus, quis è duobus æquior Dominus: an mundus qui non nisi curas & sollicitudines in suos inicit: an Christus qui curam omnem in se projectam recipit.

Prov. 1.

Ex 18.

Vide in 1 parte, die 6. Decembris.

In 2. Fer. 2. Hebdom. 3. post Pascha. Feria 3. Hebd. 4. Feria 3. Hebdom. infra obavam Ascensionis.

In hac 3. parte, Dominica 6. & Fer. 3. sequenti, Feria 3. Hebd. 7. Feria 4. Hebd. 8. Feria 5. Hebd. 9. Sabbato Hebd. hujus 14. In fine de voto pauper-tatis. Quo quis pauperior, eò ditior.

In 4. Feria 4. 6. & Sabbato Hebd. 17. Sabbato Hebd. 18. Feria 2. Hebd. 21. & pleraque sequentes ibi Feriæ. Feria 4. Hebdom. 4. Feria 2. Hebdom. 28.

Quærite ergo primum regnum Dei, & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis.

VERITAS PRACTICA.

Nisi primum quæras regnum Dei, quantumvis aliter illud quæras, non acquires.

RATIO EST. Quia nisi primum quæras regnum Dei, curam ejus quærendi postponis alteri curæ, seu si curam quærendi regni Dei postponis alteri curæ, non acquires regnum, quantumvis aliter illud quæras.

Ergo nisi primum quæras regnum Dei, quantumvis aliter illud quæras non acquires. Quod quam sit periculosum quis jam non videt, si ve multitudinem eorum qui non ita regnum illud quærent, inspicias: si ve damnum quod inde sequitur, spectes.

L. P U N C T U M.

HÆC est maximè practica veritas & universalis Conclusio quam Christus Dominus ex prædictis deduxit omnibus: *Quærite ergo primum regnum dei, & justitiam ejus.* Quasi diceret, hoc primum debetis quætere, quod primum est dignitate & merito Sed regnum Dei primum est dignitate & merito supra cæta omnia, sicut ostendi vobis. Ergo *Haynesius Pars tertia.*

hoc debetis primum quætere, Ergo hoc primum quærite. Sicut autem per regnum Dei comprehendit illud quod est finis noster, ut Dei Gloria, salus ac beatitudo nostra: sic per justitiam ejus intelligit quæcunque sunt ex nostra parte facienda ut regnum illud comparetur, quæ usitatio-ni nomine dicuntur media quorum alia sunt communia omnibus, alia particularia pro vario cujusque statu, *Sicut dixi sit Dominus.*

1. Cor. 7.

Ne verò tantum existimetur hoc esse consilium & non præceptum omnino necessarium quod exequamur, sic est formata veritas, quæ modo expendatur, ut planè intelligas. *Quod nisi nisi primum quæras illud regnum Dei, quantumvis illud aliter quæras, non acquires.* Id est, talem importat necessitatem executionis, qualis est necessitas acquisitionis, Quid autem magis necessarium, quam quod ait Dominus, *Unum esse necessarium?*

Luc. 10.

Sic porto breviter & dilucidè declaratur veritas: nisi primum quæras regnum Dei, curam ejus quærendi postponis alteri curæ. Hæc est enim communis interpretatio vocis illius *primum* ut significet non prioritatem ut vocant temporis, sed excellentiæ, meriti, dignitatis, quasi diceretur, maxime, præ cæteris omnibus præcipuè, singulariter & supra cætera omnia,

S.

Sic

Sic expresse sanctus Augustinus, *primum non tempore sed dignitate* ut in sequenti veritate refertur falsius: satis hic autem declaratur cum dicitur hoc re ipsa primum quæri vel non quæri regnum Dei sic cura ejus quærendi præferatur vel postponatur alteri cuius curæ. Cum enim totum quærendi negotium consistat in cura studioque quærendi, si prima est cura, primum quæretur. Potest autem esse prima cura dupliciter, nempe exterius & interius: exterius quidem, ratione temporis, curando primum & antequam aliud quidvis agas quod spectat ad salutem interius autem intentione mentis, seu affectu, pretio ac rei æstimatione quam vocant appetitionem & præferentiam, quæ non tantum in animo resideat, sed inde ad opus in quovis operandi occursum transeat: præferendo semper quod est divinæ gloriæ seu salutis æternæ, ceteris quibusvis omnibus etiam vitæ hujus temporalis, sicut monebat Sapiens, *Non ponas anima tua scandalum.* & sicut agebat Apostolus: *Non facio animam meam, id est vitam, pretiosorem quam me, id est, salutem.*

Ecc. 32.

Epist. ad
Valor.

Primas apud nos curas, inquit S. Eucherius, qua prima habentur, obtineans, summasque sibi sollicitudinis partes qua summa est vindicet, hac nos occupet in presidium sui, jam non plane prima sed sola omnia vincat, eo studio quo procedit omnia. Hoc est scilicet primum quærendi regnum Dei, cum sic ejus quærendi cura, curæ præfertur alteri; vel si quid aliud ex æquo cures, non quæris primum regnum Dei: sive de utroque affirmes sive neges; sive prius unum dicas sive posterius: unum plane & idem est dicere, si curam quærendi regni postponis alteri, non quæris primum regnum Dei: vel nisi primum quæras regnum Dei, curam ejus quærendi postponis alteri. *Vertitur ad me terga & non facies, cum docerem eas diluculo & erudirem, & nolent audire ut acciperent disciplinam.*

Act. 32.

II. PUNCTUM.

SED si curam quærendi regni Dei postponis alteri cura, non acquiritur illud regnum.

Cum enim duo sint ad acquirendum illud regnum præcipue necessaria, nempe divina gratia, nostrumque studium; plane verendum est ne tunc utrumque desit. Ac primum quidem gratia non omnis quidem sed quantum tibi adfuerit, si tuas non pervertisses curas, quantum enim

Deo displicet sic minoris æstimari quæ pluris essent ducenda, tanto de solita diminuit gratia, sicque est *perverso pervertitur, sicut cum bono bonus sit, & cum sancto sanctus* ut est in Psalmis & quidem appositè in Hebræo, ubi non perverti Deum sed *luctari & contra observari* legimus, quasi diceretur, ipsum ex adjutore fieri adversarium; quod sane nunquam tatis expenditur.

Deinde verò nostrum studium seu opera quam ad divinam debemus adungere gratiam, quis nescit inde tanto magis debilitari ac frangi quanto minor est cura sive rei de qua tunc agitur æstimatio? Quis nescit tanto magis vel minus in rem adlaborare homines, quanto magis vel minus illam velint; tantum autem velint, quantum de rei pretio judicant? Nonne propterea jam sæpe alias Sapientem audivisti, qui nos ut vehementius ad conquirendam sapientiam adhortaretur *Si quaesieris eam, inquit, quasi pecuniam, id est, quo ardere & studio pecunia solet quæri, quæ multum æstimatur & colitur!* Sic manas à Propheta videtur sub extensis animalium pennis, quia per manum operatio designatur, non aliter ad suum opus fertur, quam prout operis præcedit cognitio, rei que valor: unde in illa celebri stupendaque quadriga quam idem vidit Propheta, quasi pede incedunt bos & aquila licet longè dispari moveantur motu, quia nec vehementius nec tardius quam ut res exigit, incedendum, Et tarditas maturanda, & maturitas retardanda pro rei pretio, quæ quæritur.

Hoc verò insuper proprium habet cura temporalium, ut si semel laxetur, totum abripiat animum, vix que celestibus quam applicet partem, relinquit ullam. Quid tum dimidiatus poterit animus qui licet totus adesset, vix satis esset operi? Nonne hæc est eorum culpa qui ad cœnanti magnam & regias nuptias invitati noluerunt accedere, quia scilicet aliis nimis implicati erant curis. Nonne idcirco Dominus, *Nemo, inquit, mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Quia quod respicit, eò tendit, & quo tendit, inde à scopo suo, inde à regno Dei avertitur. Quod spectabat Apostolus cum diceret, *An nescitis quod ij qui in studio currunt, omnes quidem currunt sed unus accipit bravium, sic currite ut comprehendatis* Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet; quasi diceret, qui non abstinēt ab omnibus, qui se aliis implicat, non current; non comprehendent.

Et rursum, Nemo militans Deo implicat se negotiis

Ps. 17.
Bellarm.

Prov. 1.

Ezech. 1.

Luc.

Ab.

Luc. 9.

1. Cor. 9.

2. Tim. 2. *gotis secularibus, ut ei placeat cui se probavit,*
 Apoc. 12. *quia si se his implicaret non Deo militaret, vel*
 militans expugnaretur, vinceretur. Quid por-
 co aliud significat mulier illa quam Joannes vi-
 dit sole amictam, stellis coronatam, & Luna
 sub pedibus ejus? Nonne anima quæ vis est cœ-
 lo nata, cœlo intendens, quæ Lunam habet sub
 pedibus non in capite, id est, curam temporalium
 & mutabilium infra res æternas & immuta-
 biles, alioquin stellas non attingeret, cœlum
 non possideret.

Hæc est denique differentia benedictionis Ja-
 cob & Esau, qui figuram exhibent electorum, &
 reprobatorum. Nam cum utrique à Patre pro-
 mittatur ros cœli & pinguedo terræ; in hoc po-
 tissimum diversa est hæc promissio, quod ros
 cœli assignetur Jacob ante pinguedinem terræ:
 & contra, pinguedo terræ detur Esau ante ro-
 rem cœli. Quasi diceretur, hoc uno maxime
 differre invicem electos & reprobos, quod illi
 primò regnum Dei & justitiam ejus quærant,
 tum omnia illis adjiciantur; isti verò reprobi
 primò velint terrena omnia sibi adjici, tum re-
 gnum Dei quærent, sed quærent; ac non in-
 venient, non acquirent: *Ibi erit stridor*
Luc. 13. & stridor dentium, cum videritis Abraham & Isaac
& Jacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos
autem expelli foras. Et venient ab Oriente & Oc-
cidente & Aquilone & Austro, & accumbent in
regno Dei. Et ecce sunt novissimi qui erunt pri-
mi, & sunt primi qui erunt novissimi. Id est, illi
sunt qui expellentur foras qui primi sunt in cu-
ris hujus sæculi.

III. PUNCTUM.

ERGO nisi primum quæras Regnum Dei,
 quantumvis aliter illud quæras, non acqui-
 ras: Quia dum alia magis curabis, major ista
 curate abstrahet ab illa quæ acquirendo Dei re-
 gno est necessaria, sicque opera tua non inveni-

entur plena coram Deo, sic tepidus eris nec cali-
 dus quod pejus est quàm esse frigidum: sic mo-
 dicam habebis virtutem quæ dum appendetur,
 non erit regno emendo sufficiens: sic licet ali-
 qualem tuum laborem sciat Dominus, habebit
 tamen adversum te, *Quod charitatem tuam pri-*
mam reliquisti, & nisi prima opera facias veniet
tibi, & movebit candelabrum tuum de loco suo,
nisi pœnitentiam egeris, Quæ omnia sic expressis
denuntiata verbis, nonne veritatem aperte con-
firmant? Nonne ejus declarant praxim? Non-
ne ut primum illud quæramus regnum Dei, nos
vehementer excitant?

Quid stultius, & à communi hominum agen-
 di more disjunctius, quàm minora præferre ma-
 joribus, lucem tenebris, & mendacium veritati
 postponere? Quid sentires de homine qui bre-
 viori calcando calceo pedem absunderet?
 Nonne hunc stultum diceres? Cur porro nisi
 quia cum calceus sit propter pedem, non pes
 propter calceum, velanus ille sit qui hunc inver-
 tit ordinem cum aperto sui detrimento. At non-
 ne hoc ipsum est, cum corpus præfertur animæ,
 cum æterna cedunt temporalibus & Christus
 mundo posthabetur? Nonne sicut vestimentum
 propter corpus, ita & corpus propter animam?
 Nonne hunc pervertit ordinem cum manifesto
 sui damno, qui plus in corpus quàm animam
 impendit curæ ac studii? *Nunquid poterit ali-*
quis gustare quod gustatum affert mortem? Non-
ne gustus, nonne voluptas cedunt timori mor-
tis aut amoris vitæ? Cur non igitur cedent ti-
mori mortis animæ, vel amoris vitæ sempiter-
næ? O stulti & tardi corde ad credendum!

Vide in 2. parte, Feria 6. post Oct. Ascension.
 Sic dignum est cœlum nostris deside-
 riis, ut nisi cœlum desideres, *Quan-*
tum scilicet desiderare par est, cœlo sis in-
dignus.

ALIA VERITAS PRACTICA,

præcedenti connexa.

Sic primò quæri debet regnum Dei, ut secun-
 dò nil ita quæri possit.

SENSVS ET RATIO EST, *Quod quæri debet*
regnum Dei, tanquam finis.
Sed secundo nil ita quæri potest, ut finis.
Ergo sic primò quæri debet regnum Dei, ut secun-
dò nil ita quæri possit. In quo tamen multi

peccant.

I. PUNCTUM.

HANC Veritatem multum illustrat
 præcedens veritas, & præcedentem ve-
 ritatem multum ista confirmat.

S: 2

Quod

Quod enim supra dictum est de notione hujus vocis primò sive primùm, huc recurrit, ut non tam significet ordinem numeri quam dignitatis sic nempe intelligendum quod modo proponitur; Sic primò regnum Dei quari debet ut secundo nil ita quari possit. Quasi diceretur, possunt quidem secundo quari alia, sed non quo sensu quæritur primò regnum Dei. Nam sic primò quæritur regnum Dei tanquam finis, tanquam ex se & propter se nobis appetendum: non ita verò alia quæ secundo quærentur: non sic ut finis & propter se possunt appeti, sed velut secundaria, velut media quædam ad illum unum finem ordinata, & propter illum solum usurpanda.

Hinc autem ut dixi plurimum roborantur quæ considerata sunt de comparatione terrenorum cum celestibus & divinis: nam si illa tantam ut media quædam ad finem desiderari possunt, quomodo vehementius possunt desiderari quam ipse finis? Quis medicinam quæ propter sanitatem tantum assumetur, magis diligit quam ipsam sanitatem? Quod si sanitati officeret medicina vel cibus, quis amans sanitatis non medicinam & cibum fugeret? Sic planè si ob sunt terrena celestibus, quis amator salutis non terrena caveat?

Age igitur expendamus attentius quo sensu primùm quæri debeat regnum Dei, nempe ut finis, qui quidem tripliciter cogitari potest. Primò ut significet perfectionem nostram: Dicitur enim finis qui consumit & dicitur finis qui perficit. S. Augustinus: aliter quippe intelligimus cum audimus, finitus est cibus qui manducabatur; & aliter intelligimus cum audimus, finita est vestis qua texebatur; in utroque audimus, finitum est sed cibus ut jam non esset, vestis ut perfecta esset, finis ergo noster, perfectio nostra esse debet. Sic itaque primò quæri debet regnum Dei, tanquam nostra perfectio, sic enim unimur divinæ voluntati quæ nos eductura voluit per quotidianam media quæ subministrat; & in illa unione nostra est perfectio, perfecta est illa voluntas Dei de qua sanctus Apostolus, *Vi probetur qua sit voluntas Dei bona, beneplacens & perfecta*; Nempe ut sæpe dictum est voluntas Dei cum quidquid vult facimus; est vera beneplacens quando illo quò vult modo agimus; perfecta denique est, cum unum quem habet finem nobis proponimus. Possentne proponi melior?

Secundo finis dicitur quod propter se appetitur nec ultra, si finis est ultimus, referri potest. Cū

autem regnum Dei sit ipse Deus in nobis regnans per gratiam & per gloriam, sic profectò tanquam finis primò quæri debet, quia nihil ultra est quod supra quæri possit. Sunt quidem varij gradus & species ejus inquirendi, sed dum ipse semper quæratur semper finis noster quæritur, quocumque modo quærat. *Quarite Dominum, & confirmamini, quarite faciem ejus semper* Sed si semper quæritur, quando invenitur ait sanctus Augustinus. *An semper dixit, in tota vita ista quæ hic vivitur, ex quo nos id facere debere cognovimus, quando & invenitur quærendus est? Iam quippe illum invenit fides; sed adhuc eum quærit spes. Caritas autem & invenit eum per fidem; & eum quærit habere per speciem, ubi tunc sic invenietur ne sufficiat nobis, & alterius non quærat.*

Tertiò finis dicitur quies seu quoddam veluti centrum in quo aliquid requiescit tanquam in termino quem prætendebat; sic manifestè regnum Dei finis est noster, nostra quies, nostra felicitas, hic quidem inchoata per justitiam seu virtutem quæ nos ducit ad patriam; illic verò perfecta & completa, quo in sensu quæri debet regnum Dei, statuendo nostram omnem felicitatem & requiem in illo quærendo inveniendo & possidendo. *Hac requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam. FESTINEMUS ergo ingredi in illam requiem.* Id est, hoc unum intendamus, non retardemur in alijs degustandis, ne si forte nimis retardemur, non possimus in illam ingredi requiem. Sic festinatur non corporis passibus, sed animi affectibus.

II. PUNCTUM,

SED secundo nil ita quari potest, ut finis.

Nil ita ex terrenis quæri potest tanquam nostra perfectio; nihil in creaturis omnib⁹ quod per se sic appetendum, & ultra quod aliud quæri non possit; nihil in quo quiescamus, nihil quod ut finem & scopum prætendamus. Quid enim sunt creata omnia quam vanitas vanitatum, & afflictio spiritus & casta sollicitudo mentis? Et tu in his finem tuum ponas? Tu nihil ultra quæras? Tu tanquam illa sint bona in se, bonumque tuum, quæras? Ita planè sit dum peccatur peccato illo quod mortem affert. Non aliter peccatum lethale est, nec aliter æterna punitur poena quam quod in creatura ponitur finis ultimus. Et licet secundo quæratur loco, sic tamen quæritur quasi

Ps. 104.

Ps. 131.

Hebr. 4.

Ecl. 1. 2.

quasi primò quæretur. Nam primò & finis hinc pro eodem habentur, ut dictum est, sicque propterea quod uni regno Dei debetur ut primò quæritur, hoc peccator creaturæ defert, hoc voluptati, hoc pecuniæ, hoc vanitati. Nec efficitur probari potest nil posse quæri ut finem ultimum, quam dicendo nil posse quæri quod sit leuiter ferum, quod sit mortale peccatum. Quæ de re vide quæ fultis proferuntur in hac parte, Dominica prima: & in quarta, Sabbato Hebdom. 18.

III. PUNCTUM.

SIC primò igitur quari debet regnum Dei, ut secundò milita quari possit, Quod utrumque simul expressè a sancto Augustino traditur dum Christi Domini verba sic exponit: *Quid de interitu inter bonum quod appetendum est, & necessarium quod sumendum est, hac sententia declarat vult cum ait: quærite primò regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. Regnum ergo & iustitia Dei bonum nostrum est, & hoc appetendum, & ibi finis constituendus propter quod omnia faciamus quacunque facimus: sed quia in hac vita militamus ut ad illud regnum pervenire possimus, quæ vita sine his necessariis agi non potest: apponentur vobis hæc inquit, sed vos regnum Dei & iustitiam eius primò quærite. Cum enim dicit illud primò significavit quod hoc posterius quærendum est non tempore, sed dignitate. Illud tanquam bonum nostrum, hoc tanquam necessarium nostrum, necessarium autem propter illud bonum. Neque enim verbi gratia, debemus Evangelizare ut manducemus; sed ideo manducare, ut Evangelizemus. Et post multa. Et ideo cum dixisset: quærite primò regnum Dei & iustitiam eius, non dixit, deinde ista quærite, quamvis sint necessaria, sed ait, hæc omnia apponentur vobis, id est consequenter, si illa quæritis sine illo vestro impedimento, ne cum ista quæritis, illinc advertamini, aut ne duos fines constituatis, ut & regnum Dei propter se appetatis, & ista necessaria: sed hæc potius propter illud. Ita vobis non deerunt, quia duobus Dominis servire non potestis. Duobus autem Dominis servire conatur, qui & regnum Dei pro magno bono appetit, & hæc omnia temporalia. Non poterit autem simplicem habere oculum, & uni Domino servire, nisi quacunque sunt cætera, si sunt necessaria, propter hoc unum assumat; id est, propter regnum Dei. Et post pauca:*

Ergo simplici corde tantummodo propter regnum Dei debemus operari bonum ad omnes: non autem in hac operatione vel solam vel cum regno Dei mercedem temporalem cogitare, quorum omnium temporalium nomine crastinus posuit dicens, nolite cogitare de crastino, non enim dicitur crastinus dies nisi in tempore, ubi præterito succedit futurum. Ergo cum aliquid boni operamur, non temporalia sed æterna cogitemus, tunc erit illud bonum & perfectum opus. Pergit verò deinde pluribus declarare quomodo Sancti possint sibi temporalia providere, sic videlicet ut propter ista, Deo non sic militent, ut in operibus suis non regnum Dei, sed istorum acquisitionem intendant.

Quod & alibi copiosè prosequitur explanans illum Psalmi decimi octavi versum, *Averte oculos meos ne videant vanitatem: Hos, inquit, oculos quibus contemplamur quare faciamus quid quid facimus, adverti possit, ne videant vanitatem, id est, ne hanc attendat propter quam faciat cum boni aliquid facit. In qua vanitate præcipuum locum obtinet amor laudis humana propter quam multa magna fecerunt qui magni in hoc saeculo nominati sunt, Et post multa contra hanc vanitatem, sic propius ad rem nostram: Porro si vanum est propter hominum laudes bona facere, quanto vanius propter adipiscendam pecuniam, vel augendam sive retinendam, & si quid huiusmodi est commodi temporalis quod nobis accedit extrinsecus, quia omnia vanitas. Propter ipsam denique temporalem salutem non debemus facere bona opera nostra, sed potius propter illam quam speramus æternam, ubi bono incommutabili perfruamur, quod vobis erit ex Deo, imò quod nobis est ipse Deus.*

Ex quibus sancti Doctoris verbis intellige, quàm sit illorū, qui se nimis addicunt temporalibus, frigida ratio, cum ajunt se non habere malam intentionem, se nulli facere injuriam, se sua tantum velle sibi suisque conservare. Nam quæro abs te si ex illis es, propter quid vis illa tibi bona conservare? Nonne propter ipsa bona quæ nimis diligis, aut propter hanc temporalem vitam quæ illis sustentatur bonis? Nonne hoc est quod ait S. ille Doctor, esse vanum & cavendū? Nonne satis mala est illa contentio, qua tantum vacas bonis acquirendis vel conservandis propter ipsa bona? Expende illud propter, expende finem ibi latentem. Non quid agas contempleris, sed propter quid illud agas. Nam si vel bonum opus ageres propter illum finem cuius

Conc. 12.
in Ps. 118.

ius gratia tuis vacas commodis, tum bonū malē ageres, & bonum esse desineret: quāto id magis verum in his tuis negotiis & affectibus ubi nil spirituale & divinum, sed totum terrestre est ac humanum quod tractas. Non est crimen quia terrestre est, sed quia propter hoc solum tractas quod est terrestre & caducum, non sicut res ipsæ vituperabiles & criminosa, sed vel affectus, vel usus, vel utentis intentio seu finis. Si affectus est immoderatus, crimen est in illa immoderatione affectus. Si profanus aut perversus est usus, crimen est in illa usus perversitate. Si finis denique solum temporalis nec aliud spectans crimen est in illo fine, quia quod uni debetur Creatori ut sit finis ad quem, sicut est princi-

pium à quo sicut omnia, tu transfers in creaturam; quod tamen si leve initio videatur, sit tamen processu semper grave, quandoquidem ille est oculus qui te scandalizat, & qui potius debere erui quàm quod inde sequitur damnū inferri. Sunt illæ spinæ suffocantes sementem cœlitus jactam, sunt illa denique desideria nociva & inutilia quæ mergunt homines in interitum & perditionem; Nunquid hoc leve cenferi debet? 2. Tim. 6.

Tu autem ô homo Dei, hac fuge, sectare verò justitiam pietatem, &c.

Sicut à Deo, sic ad Deum.

Vide hanc inter alias quæ multæ huc referri possunt veritates.

In 2. parte, Dominica 4. post Pascha.

HAC HEBDOMADA, cū Scribæ & Pharisei quererentur apud Dominum de ipsius discipulis quod non servarent Seniorum traditiones, responsione sua Christus Dominus detegit nobis aliquas illusiones quæ in vita spirituali possunt accidere, de quæ iis certissimæ veritates statuentur: ex Capite decimo quinto Matthæi.

F E R I A S E C U N D A.

Q U E R V N T V R S C R I B Æ E T P H A R I S Æ I A P V D D O M I N U M D E I L L I U S D I S C I P U L I S.

Quare Discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum?
Matth. 15.

V E R I T A S P R A C T I C A.

Nec propter alios à bono te excusabis, nec quemquam alium propter te accusabis.

S E N S U S P R O P O S I T I O N I S E S T, *Quod si ad majorem tuam perfectionem agnoveris coram Deo aliquod bonum tibi esse faciendum, sic constans esto in eo faciendo ut non desistas; nec te putes excusatum ab illo bono opere propter alios qui non idem faciunt; neque verò etiam propterea quemquam accuses qui non idem præbet.*

R A T I O E S T, *Quia ubi agitur de bono perfectionis, non est aqua semper tui & aliorum ratio sive obligatio.*

Sed quando non est aqua obligatio, non est locus excusationi, aut accusationi.

Ergo nec te excusare debes à bono propter alios, neque alios propter te accusare. Quod tamen

proclive est fieri, & diligenter cavendum.

I. P U N C T U M.

ERANT Scribæ & Pharisei religiosiores sui temporis apud Judæos, sed eorum religiositas tam multis erat infuscata superstitionibus ut potius irreligiositas censenda esset. Hæc autem inter alias frequentissima vigeat supersticio, ut dum mensæ accumberent, se toties lavarent ad usque cubitum, quoties cibi genus esset mutandum; erantque ita religiosi in ea ceremonia, ut si quos pietatis sectatores cernerent non eam observare, norarent eos ut profanos & velut læsæ religionis reos incusarent. Cū itaque discipulos Domini animadvertenter perfectioris vitæ cupidos, nec tamen hujus convivalis observantiæ studiosos, conveniunt ipsum Dominum graviter expostulantes & dicentes: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum? Non enim la-* Marci 7.
viant

7. *uant manus suas cum panem manducant. Expres-
sora quaedam habet S. Marcus, Et cum vidis-
sent, inquit, quosdam ex discipulis ejus commu-
nibus manibus id est non lotis manducare panes,
vituperaverunt: Pharisei enim & omnes Iudaei
nisi crebro laverint manus non manducant, te-
nentes traditionem Seniorum, & à foro nisi bap-
tentur non comedunt, & alia multa sunt: quae
tradita sunt illis servare, baptismata calicum &
urceorum, & aramentorum, & lectorum.*

Hoc erigitur grande piaculum Discipulo-
rum Domini quod se ita non lavarent: seu po-
tius hæc erat Phariseorum intoleranda supe-
stitio & illusio, ut vulgarem quandam manu-
um ablutionem velut religiosam observantiam co-
lerent, & quos viderent non colere, velut irre-
ligiosos accusarent. Respondebit illis Domi-
nus sequenti meditatione, interim vero obser-
vemus hoc esse satis familiare & commune vi-
tium iis qui se paulo arctius continent in officii
Christianæ & Religiosæ Pietatis, ut alios no-
tent, aculent, judicent & condemnent qui ap-
parent liberioribus & laxioribus. Quod est illusio-
nis genus damnosissimum,

Certè, si quis liberior & laxior te vellet con-
tra conscientiam tuam relaxare & in parres suas
attrahere; cavere quidem debes ne dissolvaris,
constans esto, nec te putes excusandum si à bo-
no desistas proposito quia & illi non sic vivunt:
verum neque tu alios etiam accuses quod non
idem atque tu servant. *Nec te excusare potes,
nec alios accusare.*

Hæc est veritas ad praxim utilissima, cujus
fundamentum hoc est quod primò præmittitur,
quoties agitur de bono perfectionis seu de bo-
no quod non est præceptum, sed tantum ex consi-
lio & ut vocant, ex devotione; fieri potest ut non
æqua sit tui & aliorum ratio. Nulla quidem est,
ut supponimus, neque in te neque in aliis, obli-
gatio ex præcepto; sed tamen possunt conside-
rari alia quaedam obligationum genera. Primò
ex certa Dei inspiratione, deinde ex Directoris
consilio; denique à cognitione sui qua quis se
videt his aut illis mediis ad perfectionem magis
juvari vel inde impediri, tunc dicitur inesse ma-
jor quaedam obligatio, ad quæ ex illis motivis
se quisquis inductum noverit. *Non enim omnia
possunt esse in hominibus, ait Sapiens, Et rursum:
Non enim omnia omnibus expediunt, & non om-
ni anima omne genus placet. Nunquid omnes A-
postoli? Nunquid omnes Propheta? Vnusquisque
proprium donum habet ex Deo, unus quidem sic,*

alius vero sic. *Hac dicit qui tenet septem stellas in
manu sua; Id est, diversos spiritus, variæque
dona cælestia, nam sicut stella differt à stella in
claritate, sic cælestis donum à dono, sic divina
gratia differt à gratia. O divitem in omnes Dei
bonitatem! o providam cunctis divinam sapi-
entiam!*

II. PUNCTUM.

SED quando non est aqua & similis obligatio,
non est locus excusationi propria vel accusati-
oni aliena.

Sicut enim obligatus ad bonum non excusa-
tur si obligationi non satisfaciat, ita certè non
obligatus non potest accusari. Hoc ipso autem
quo Deus tibi dat gratiam ad aliquid faciendum,
quam non dat alteri, simul tibi declarat, illud à
te velle quod non ab altero. *Sequere me dicit
Dominus Petrus, hic vero videns Discipulum
quem diligebat Iesus, dixit Iesu, Domine hic au-
tem quid? Tuus Dominus? Sic eum volo mane-
re donec veniam, quid ad te, tu me sequere. Qua-
si aperte diceret: non illud ipsum ab eo volo,
quod à te, Petre, desidero. Quamobrem ne me
desistas sequi quo gressu & quatione volo me
sequaris, etiam si me ille non eodem modo se-
quatur. Nec propterea illum accusabis quod se
tibi non adjungat ad idem opus, quia nolo idem
ab eo.*

Non est spectanda præcisè res de qua est quæ-
stio, sed divina voluntas circa rem talem. Res
erat bona & sancta, ministrare mensis initio na-
scentis Ecclesiæ sicut ministrabant Apostoli:
at vero ubi senserunt se admonitos à Spiritu San-
cto satius ipsis esse prædicare verbum Dei, non
est bonum, *Non est æquum, inquit, nos de-
linguere verbum Dei & ministrare mensis;*
Tum videlicet non erat bonum eis, quia tum a-
liud ab eis volebat Dominus. Jam vero si quis
Apostolorum se à prædicando verbo voluisset
excusare quod alii Discipuli non illud prædica-
rent: aut si non prædicantes Discipulos volu-
isset accusare; nonne iniqua fuisset ejus excusa-
tio & accusatio? Cur porro, nisi quia non erat
æqua & similis utrorumque obligatio, non i-
dem ab utrisque volebat Deus? Quod quidem
per se est tam clarum & manifestum ut ambitio
& negligentia duo illa insigniora vitia non ali-
ter gravius perpetrentur quam quod vel su-
pra quæ Deus velit, vel infra procedatur. *Neque
declines ad dextram, neque ad sinistram: via
enim*

Apoc. 2.

1. Cor. 13.

IOANN. 21.

ACT. 6.

PROV. 4.

Eccl. 17.

Ibid. 37.

1. Cor. 12.

Ibid. 7.

enim qua à dextris sunt, novit Dominus; perver-
sa vero sunt qua à sinistris sunt. Ex utra parte de-
ficiis? Fortè ex utraque.

III. PUNCTUM.

NEC propter alios igitur à bono te excusabis,
nec quemquam alium propter te accusabis:
Quia sic pei veteres universum gratiarum ordi-
nem, qui tam divesus est circa bona quædam
facienda quàm sunt diversi non tantum ordines
in Ecclesia, sed diversæ etiam personæ in uno-
quoque ordine. Ac proinde dicebat Apostolus:
1. Cor. 15. Unusquisque in suo ordine, primùm quidem in
eis quæ spectant gratiam, tum quæ futuram glo-
riam: Hæc est scilicet varietas qua circumdatur
Pf. 44. Regina in vestitu deaurato, id est, Ecclesia tri-
umphans & militans, cujus tot sunt figuræ &
adumbratæ quædam imagines, quot sunt in
mundo corpora sive cœlestia sive terrestria, sive
humana sive civilia: quæ cum omnia non nisi
diversis consentiant partibus, quæ suam quæque
muaus & ordinem distinctum habent, nihil esset
universæ rerum naturæ repugnantius, quàm si
pars una, deserto suo munere & ordine, se in al-
terius munus ingereret, aut ad sui formam cæ-
teras omnes efformaret.

Nunquid Sol cessabit lucere quia solus in die
lucet? Aut nunquid ideo cætera poteris accusa-
re astra, quòd minus quàm Sol lucent? Velles-
ne corpus humanum aut totum esse oculum,
aut totum aurem? Quis à sicu poma, vel à po-

mo ficus desideret? Nunquid in magna domo
non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & li-
gnea & fictilia: & quædam quidem in honorem,
quædam autem in contumeliam? Quid insulsi-
us quàm si servus dominari velit, aut Dominus
se servo nimis subjiciat? Hoc est quod terram
commovet & consurbat, inquit Sapiens, cum
servus regnaverit: & hoc est quod terra non po-
test sustinere, cum ancilla fuerit hæres domine sua.

Vide quæ supra de his fustus ubi non modò
discas quàm sit fructuosum sibi suoque muneri
vacare fideliter, sed quàm præterea perniciosum,
inde discere quovis prætextu, vel alios judi-
care, quod idem tecum non sentiant, nec se tibi
conforment. *Is qui manducat, non manducan-
tem non spernat: & qui non manducat, mandu-
cantem non judicat, Deus enim illum assumpsit.*
*Tu quis es qui judicas alienum servum? Domi-
no suo stat aut cadit. Tu autem quid judicas fra-
trem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum?*
*Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Unus-
quisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non
ergo amplius invicem judicemus: sed hoc judica-
te magis ne ponatis offendiculum fratri vel scan-
dalum. Quod certè sit alterutro ex his duobus
quæ in veritate considerata continentur, nempe
si desistas facere propter alios quod tibi facien-
dum cognoveris: aut si accuses quos quod idem
tecum non præstent. Utroque possunt perinde
offendi, quia utrumque perinde est inordina-
tum. In mente ergo habe, qualiter acceperis &
audieris, & serva.*

FERIA TERTIA.

RESPONDET DOMINVS PHARISÆIS.

*Quare & vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem
vestram? Matth. 5.*

VERITAS PRACTICA.

Nemo sui boni, vel mali bonus Judex.

*Id est, in ratione boni vel mali agendi, iudicium
nostrum quantumvis pium videatur & reli-
giosum, nobis saltem debet esse suspectum.*

RATIO EST, Quia ubi periculum est, ne no-
strum iudicium à natura corrupta corrumpatur,
suspectum nobis esse debet.

*Sed in ratione boni vel mali agendi, periculum est
ne iudicium nostrum corrumpatur.*

*Ergo tum nobis saltem suspectum esse debet, &
non statim sequendum: sicut multis aliquan-
do accidit, & tibi sapius.*

I. PUNCTUM.

RECTISSIME sanctus Hieronymus *Comm. in
de responsione Domini ad Phariseos, Matth.*
Falsam calumniam vera responsione cõ-
futat. Cum, inquit, vos propter tradi-
tionem hominum præcepta Dei negligatis, quare
discipulos meos arguendos præstatis, quod Seniorum
iussa

justa parvipendat ut Dei scita custodians: Quodnam verò Pharisæi mandatum transgredierentur, ipse Dominus in Evangelio pergens loqui, sic aperit; Nam Deus dixit, honora Patrem & matrem, & qui maledixerit Patri vel matri, morte moriatur; vos autem dicitis, quicumque dixerit Patri vel matri, munus quodcumque est ex me, tibi proderit, & non honorificabit Patrem suum aut matrem suam: & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.

Quæ Domini verba sic explicat idem sanctus Hieronymus; Præceperat Dominus, vel imbecillitates vel atates vel penurias Parentum considerans, ut filij honorarent etiam in vita necessariis ministrarè dis, Parentes suos. Hanc providentissimam Dei legem volentes Scribæ & Pharisæi subvertere ut impietatem sub nomine pietatis inducerent, docuerunt pessimos filios, ut si quis ea quæ parentibus offerenda sunt, Deo votere voluerit, qui verus est Pater, oblatio Dei præponatur Parentum muneribus: vel certe ipsi Parentes, quæ Deo consecrata cernebant, ne sacrificij et inen incurrerent declinantes, egestate consciebantur. Atque ita fiebat ut oblatio liberorum sub occasione templi & Dei, in Sacrorum lucra cederet.

Hæc sanctus Doctor in quibus illud præcipue observa quod dicit, *Vi impietatem sub nomine pietatis inducerent*. Quod proprie est illud quando sub prætextu boni fit malum. O quam multos hæc illudit illusio! Quam multi liberè peccant ut aliquid boni agant? Quam multi officiosè mentiuntur, jucundè detrahunt, & ut placeant aliis, displicent Deo! Nunquid Deus indiget vestro mendacio? Jam pridem dixit Apostolus & supra declaratum est *Non esse faciendâ malâ ut eveniant bona*. Sed quia sæpe aliter judicamus & videmur nobis piè & religiosè judicare, idcirco opportunè hæc universalis veritas proponitur ut in ratione boni vel mali agendi, iudicium nostrum, quantumcunque pium & religiosum videatur, suspectum nobis sit, nec citò in praxi sequendum.

Ratio est facilis, sed sæpe nobis consideranda pro fructu quem continet, mirum enim quantum nostro nos decipiamus iudicio, & eò quidem facilius quò videtur æquus & religiosus. At cerè diffidendum & tum vel maxime cum periculum est ne à natura corruptatur. Hæc est una videlicet ex humanis miseriis deploratissima, ut cum appetitum cohibere & regere debet ratio atque iudicium, iudicium potius ipse appetitus pervertat & depravet. *Inconstantia*

Haynesius Parsterii.

concupiscentia transvertit sensum, ait Sapiens, *Munera excæcant prudentes & subvertunt verba iustorum*, ait ipse Deus: & alibi, *Victoriam & honorem acquirat qui dat munera: animam autem aufert accipientium*. Certè ubi sublata est anima, iudicium superesse non potest, neque aliter qui dat munera iudicium accipientis aufert, quæ quia munerum appetitu se sua sinit corrumpti iudicio qui munus accipit. Nescierunt facere iudicium reatum, thesaur. *antes iniquitatem & rapinam in diebus suis*. *AVDITE hoc Principes domus Iacob, & Iudices domus Israel qui abominamini iudicium, & omnia recta pervertitis, Principes in muneribus iudicabant, & Sacerdotes in mercede docebant, & Propheta in pecunia divinabant: & super Dominum requisiebant dicentes: nunquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala, propter hoc, causa vestri, sion quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa sylvarum*. Quasi diceret, inde tota pernicies quod iudicium corruptatur: & inde tota iudicij corruptio quod ex appetitu depravetur.

II. PUNCTUM.

SED in ratione boni vel mali agendi tunc maxime periculum est ne iudicium nostrum corruptatur.

Quia videlicet tunc maxime viget & excitatur appetitus naturalis. Nam si hic appetitus hoc unum spectat ut quod sibi placet, avidè profecturatur, & quod sibi displicet, citò fugiat; nonne tum illa profectio & fuga maxime concitantur quando est evitandum culpæ malum, vel bonum opus faciendum? Quandoquidem in alterutro semper inest quod magis appetitui placeat aut displiceat. Quid enim huic magis placet quam epulari, joculari, ludere, quæ sunt mala sæpe evitanda; & quid magis displicet quam jejunare, filere, obedire, humiliari, & similes virtutum actus quæ sunt nobis bona præstanda? *Omnis disciplina*, inquit Apostolus, *in præsentem quidem videtur, non esse gaudij, sed mœroris*. Atque inde primò sequitur ut pro majori complacentia vel displicentia quam appetitus sensit, ipse appetitus corruptatur, deinde verò sic corruptus iudicium ad se trahat & corruptat. *Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus: Pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus*: De Iuditha sermo est circa Holofernem & de re quavis delectabili, circa iudicium sermo usurpari potest.

Te

Quod

Sap. 4.
Exod. 23,
Prov. 22.

Amor 3.

Mich. 3.

Iob 13.
Rom 3.
In parte
die 2, Jan

Hebr. 12.

Iudith. 16.

Quod vel ex eo maximè probatur, quòd tam multi peccent & tam pauci se verè agnoscant peccatores, quia videlicet in peccatis cæcutiunt, corruptum est iudicium; videtur festuca in oculo proximi, & irabs non apparet in proprio.

Apo. 3. Callirio inunge oculos tuos ut videas.

III. PUNCTUM.

NEMO igitur sui boni vel mali bonus est iudex. Non est qui invocet iustitiam, ait Propheta, neque est qui iudicet verè; Quod tum præcipuè verum est quando agitur de bono virtutis arduo & difficili exercendo quod refugit appetitus; vel de vitioso actu evitando quo concupiscentia delectatur; tunc nisi diligenter cum gratia sibi homo advigilet, facile sibi persuadebit tale bonum sibi non expedire, aut tale malum sibi non nocere. En morior, quid mihi proderunt primogenita, Sic accepto pane Esau, & lentis edulio, comedit, & bibit & abiit parvipendens quod primogenita vendidisses. Sic fascinatio nigacitatis obscurat bona: Sicque mens fascinata vel negabit se peccasse, vel quod peccavit non esse admodum grave, Comedit & tergenis os suum dicit, non sum operata malum. Peccavi, & quid mihi accidit triste?

Itane verò Christianus de peccato iudicare possit, nisi iudicio corruptus esset? O quàm verè S. Dorotheus: Cum subiecti simus multis passionibus, pravæque affectibus, nostro iudicio non debemus omnino fidere. Quando enim norma vel regula curva est & inflexa, nunquam quod secundum eam dirigatur, rectum efficitur, sed distortum. Quod si culpam amici, inquit S. Bernardus, in tuo iudicio, amor illius aut minuit, aut prorsus abscondit, quantum magis amor tui tuium contra te iudicium fallit?

Sanctus verò Gregorius in Moralibus de hac universa iudicii pravitate & ignorantia sic præclare & fuse disserit: Sape recto studio contra delinquentium culpas accendimur, & cum ultra aequitatis metas per iram rapimur, hoc zelum iusta distinctionis æstimamus. Sape officium predicationis assumimus, ut per hoc fraternam utilitati serviamus, sed nisi placeamus cui loquimur, nequaquam libenter accipitur quod prædicamus. Cumque placere mens inutiliter studet, ad amorem laudis propria turpiter defluit, & qua à captivitate vitiorum curabat alios eruere, ipsa suis facinoribus incipit captiva servire. Quasi latrunculus quippe est appetitus laudis humana, qui

recto itinere gradientibus ex latere jungitur, ut ex occultis eauso gladio gradientium visa trucidetur. Cumque proposito utilitatis intentio ad studia privata deducitur: horrendo modo unum idemque opus culpa peragitur quod virtus inchoavit.

Sape & ab ipsis exordis aliud cogitatio expetit, aliud actio offendit. Sape se fidelem sibi nec ipsa cogitatio exhibet, quia aliud ante oculos mentis versat, & longè ad aliud ex intentione festinat. Nam plerumque nonnulli terrena præmia appetunt, & iustitiam defendunt, sed innocentes æstimant & esse defensores rectitudinis exultant, quibus si spes nummi subtrahatur, à defensione proinus iustitia cessatur: & tamen defensores se iustitia cogitant, sibi que se rectos asserunt qui nequaquam rectitudinem, sed nummos quarunt.

Et post pauca. Sape recta agimus & nequaquam præmia, nequaquam laudes ab hominibus, expectamus, sed tamen mens in sui fiduciam erecta, his à quibus nihil expetit, placere contemnit, eorum iudicia despicit, sed male liberam per abrupta elationis rapit: & inde sub vitio peius obruitur, unde quasi devictu vitii, nulli se appetitionibus subjacere gloriatur. Sape dum nosmetipsos plus iusto discutimus, de ipso discretionis studio indiscretius erramus, & mentis nostra acies quò plus cernere nititur, obscuratur: quia & qui importanè solis radios aspiciit, tenet recit, & inde nihil videre compellitur, unde videre amplius conatur.

Ex quibus S. Doctoris verbis, & aliis supra dictis patet, iudicium humanum depravari ex appetitu tripliciter, primò quidem cum homo sibi fingit non esse malum quod perpetrat: deinde cum an sit malum aut bonum planè ignorat. Deniq; cum bonum putat quod est malum. O quis sibi fidat! o quis sibi non diffidat!

Ne innitaris prudentia tua: ne sis Sapiens apud te metipsum, V. a stulti recta in oculis ejus; Ibid. 11. qui autem Sapiens est, audit consilia. Ne dicas quid est mihi opus? Et quæ erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas sufficiens mihi sum, & quid ex hoc pessimabor?

Vide in 1. parte, Feria 4. & 5. Hebdom. 3 post Epiphani. Et in 2. parte, Sabbato Hebdom. 2. post Pascha: Feria 5. quæ est Octava Ascensionis, ubi hæc tractatur Veritas:

Qui sensu suo privato saniores se aliis putat, sano se privat sensu.

FFRIA

FERIA QVARTA.
DE HIS CHRISTI DOMINI VERBIS
AD PHARISÆOS.

Hypocritæ, benè prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Matth. 15.

Verba Prophetæ sunt hæc:

Appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me: cor autem eius longè est à me. Il. 29.

VERITAS PRACTICA.

Quò sæpè vehementius Deum oras, ore quidem illi aditas propius, sed corde distas longius.

RATIO EST, Quia quò vehementius aliquid Deum oras, sæpè est naturalis ipse affectus magis inordinatus.

Sed cum sic orando affectus est magis inordinatus, tum corde distas à Deo longius, licet illi adites ore propius.

Ergo & quò sæpè vehementius Deum oras, ora quidem illi aditas propius, sed corde distas longius. Quod certè est illusionis genus valde cavendum.

I. PUNCTUM.

QUÆ Dominus in Pharisæos verba prosequitur, plana sunt, si de Pharisæis tantùm intelligantur; sed si ad nos, ut par est, illa convertimus, vix ullus forsan se iis notari animadvertet, nisi quod orando distractum cor habeat, quæ est humana infirmitas quam sancti quique gemunt.

Verùm, in veritate proposita gravitas aliquid continetur quod meritò est expendendum. Fit enim aliquando & fortè à te sæpius, ut cum quid vehementius naturaliter desideramus, id etiam vehementius Deum rogemus, & tum nos magis devotos, magis illi affectos, unitos & orationi attentos existimemus, Quæ certè est illusio damnosissima & valde cavenda; Nam è contra, Quò illud vehementius Deum oras, tum sæpè longius ab eo distas. Nonne hoc est paventium

dum si verum est? Disce autem ex hac rationatione quàm sit verum. Dubitari non potest quin sæpè quando vehementius aliquid Deum rogas, illud aliquid ex illo reum genere sit, quas naturaliter diligimus ut vitæ prosperitates, commodi, felices negotiorum eventus, honores, divitias & similia quæ sunt ordinaria nostra desideria, satis honestis & piis etiam recta prætextibus, ut sic commodius serviamus Deo, vel ne bonorum contrariis & oppositis premamur malis. Nonne hæc aliquando ita desideras & Deum oras? At nonne verendum est ne illa desideres vehementius quàm oporteret? Nonne verendum est ne desiderium illud minùs sit ordinatum, & plus æquò feratur in rem concupitam, quàm recta ratio postulet?

Perge ulterius & inquire à te ipso num quando sic vehementior est affectus, affectus sit magis inordinatus, aut in re quæ desideratur, aut in modo, vel in fine. Sic Esau vehementer benedictionem Patris postulabat, nam irrugit clamore magno, & consternatus, ait, *Benedic etiam & mihi, Pater mi.* At verò quàm parum fuerit tum ejus affectus ordinatus, constat ex Apostoli verbis: *Scisote enim quoniam & postea cupiens hereditare benedictionem, reprobatus est; non enim invenit pœnitentia locum, quamquam cum lachrymis inquisisset eam.* Sic Rex Antiochus, Rex ille sceleratus qui tam vehementer, orabat Dominum à quo non erat misericordia consecuturus, Nonne ex ipso naturali & inordinato quo vivebat affectu sic orabat ut viveret, & quò vehementius orabat, licet affectum tegetet & dissimularet, eò tamen coram Deo magis inordinatus erat? Nim revera vitam non desiderabat nisi ut mo-

Gen. 27.

Heb. 12.

2 Macch.

1s. 38. more solito viveret. Sic denique vehementer illi orabant de quibus ipse Deus, Rogant me, inquit iudicia iustitia, appropinquare Deo volunt: quare jejuna vimus, & non asperxisti? Humilia vimus animas nostras, & nescisti? Sed quod eis respondetur, satis indicat quam inordinatum orando & jejunando affectum habere, unde quod erat eorum oratio vehementior, tanto magis inordinatus prodibat eorum affectus. O quam verè sanctus Jacobus! Petitis & non accipitis, eò quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis.

Jacobi 4.

II. PUNCTUM.

SED cum sic orando, susus affectus est magis inordinatus, tùm eorde distas à Deo longius, licet illi adfles ore propius.

Nam quod est valde considerandum, nunquam corde longiores à Deo sumus quam cum voluntate & affectu dissentimus; quando autem desiderium rei alicujus est vehementius quam oporteret, tunc est inordinatum, & voluntas ita desiderans sic à Deo dissentit, ut quantum est inordinatè desiderans, tantum à Deo dissentiat, distentque simul longius. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Id est, tantò magis recedet Deus ab illo homine, qui se inordinatè provehit aut aliquid supra se altius cupit. Nunquid est cor tuum rectum, ajebat Jehu Rex Israël sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est si est, inquit, da manum tuam: qui dedit ei manum suam? at ille levavit eum ad se in currum. Sic Deus ab unoquoque petit ut se sibi uniat, vivantque simul. Non est autem cor rectum si est inordinatum, cum rectitudo cordis pendeat à sua regula, quæ est æterna lex seu divina voluntas.

Ps. 63.

4. Reg. 10

In Praefatione.
Ps. 124.
In Exortatione
est ejusdem.

In Ps. 32.

Sic apud sanctus Augustinus; Qui sunt recti corde? Qui voluntatem suam ad voluntatem Dei dirigunt, non voluntatem Dei ad voluntatem suam curvare conantur. Et paulò post, Hoc cogitant qui recto sunt corde, qui voluntatem Dei sequuntur non suam; faciunt illum precedentem, & se, equentes: non autem se precedentes & illum sequentem. Et in omnibus enim bonum inveniant, sive emendantem sive constantem, sive consulantem, sive exortentem, sive coronantem, sive purgantem, sive illuminantem.

Itemque alibi: Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei, & si eos perturbat humana fragilitas, divina consolatur æquitas,

Quamvis autem corde mortali privatim aliquid velint quod sua interim causa vel negotio vel presententi necessitati conveniat, ubi intellexerint & cognoverint aliud Deum velle proponunt voluntatem melioris voluntati suæ, & voluntatem omnipotentis voluntati infirmi; & voluntatem Dei, voluntati hominũ. Et post multa de exemplo Christi orantis in horto, Non quod ego volo, sed quod tu Pater. QVOMODO, inquit, distans es à Deo qui jam hoc vis quod Deus? Eris ergo rectus & te decet laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curvus fueris, laudes Deum quando tibi bene est, blasphemias quando tibi male est, &c. Quasi diceret, sicut illi corde cum Deo coadjuncti sunt qui recti sunt, seu qui amant & faciunt ejus voluntatem; sic ab eo disjuncti sunt corde qui curvi sunt & ita inordinati ut Deum non laudent nisi cum iis bene fecerit. Si non fuerint saturati & murmurabunt, O infida corda, o curvas in terram animas.

Ps. 58.

III. PUNCTUM.

QVOD sape igitur vehementius Deum oras, oras quidem illi auctas propius, sed corde distas longius, quia illa orationis vehementia procedit potius ab inordinato quodam cordis affectu quam à recta ratione vel pia voluntate: unde fit ut, quam inordinata est cordis affectio, tam longè cor distet à Deo. Sicut enim accessus cordis ad Deum consistit in ipsius cordis rectitudine & ordinatione secundum divinam voluntatem, sic ejus à Deo recessus fit, cum curvum & inordinatum redditur, quando scilicet sese per affectum naturalem nimis inflectit in res creatas. Va eis, quoniam recesserunt à me. Non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super criticum & vinum ruminabant, recesserunt à me. Id est, satis quidem vehementer orabant cum clamarent & ulularent, sed cum pro suis bonis temporalibus tantum me orarent, ibique cor haberent defixum: quò se putabant orando propius ad me accedere, eò recedebant longius, sic orando tantum temporalia & caduca. Non me invocant non me desiderant qui sic orant, sed illa tantum bona quæ sibi optant.

Osea 7.

Ps. 52.

Quod præclare sanctus Augustinus ad illa psalmi verba, Deum non invocaverunt. NON NE, inquit, quotidie tales rogant Deum? Non rogant Deum. Attendite si possimus hoc dicere adjuvante ipso Deo Deus gratus se vult coligi, gratus se vult

vult diligere, hoc est, castè amari: non propterea se amari, quia dat aliquid prater se, sed quia dat se. Qui ergo invocat Deum ut dives fiat, Deum non invocat, hoc enim invocat quod ad se vult venire: quid enim est invocare, nisi vocare in se? In se ergo vocare, hoc dicitur invocare. Nam cum dicitur, Deus da mihi divitias: non vis ut ipse Deus ad te veniat, sed vis ut divitiae veniant ad te. Quod vis ut ad te veniat, hoc invocaret, si autem Deum invocares, ipse ad te veniret, ipse esset divitiae tuae. Nunc autem vis habere arcam plenam & inane conscientiam, Deus non implet arcam, sed peccus. Quid tibi profunt exteriores divitiae, si interior premit egestas? Ergo isti qui propter secularia commoda, qui propter terrena bona, qui propter vitam praesentem & terrenam felicitatem invocant Deum, non invocant Deum.

Hæc ad verbum S. ille Doctor, ex quibus nõ modo patet propositæ veritatis ratio, sed quàm sit damnosum quàm pudendum & alienum à vera religione sic orare Deum. Hoc est scilicet quod Ecclesiasticus primo ipso libri capite tan-
Eccles. 1. tope re præcavebat: Ne sis incredibilis timori Domini, & ne accesseris ad illum duplici corde.

Ne fueris hypocrita in conspectu hominum. & non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inobedientiam, & reveles Deus abscon-
I. c. 4. tua. & in medio Synagoga elidat te; quoniam accessisti malignè ad Dominum, & certum plenum est dolo & fallacia. Nec importunum videri debet quod ex sancto Jacobo huciterum revocamus: Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus, peccatores: & purificate corda, duplices animo.

Hanc Ecclesiastes cordis purificationem sic oraturo commendabat: Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei; & appropinqua ut audias. Id est, cave affectum inordinatum, cave ne ex eo Deum ores; audi potius ipsum Deum te admonentem ut hinc prayum deponas affectum; cui admonitioni si parueris, longè plus Deo dabis quàm si multas illi inactas victimas; unde & pergit Sapiens, Multo enim melior est obedientia quàm stultorum victima, qui nesciunt quid faciunt: Nempe nesciunt nec cogitant quantum Deo displiceat sic orari cum affectu inordinato. Videte, vigilate, & orate.
Videri debet in 2. parte, Feria 4. Pentecostes,

Eccles. 4.

Marci 13.

FERIA QUINTA.

AD HÆC CHRISTI DOMINI VERBA CONTRA PHARISÆOS.

Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Humana consilia ed sãpè pejora, quò meliora.

RATIO EST, Quia consilia quavis ed pejora sunt, quò magis obsunt intento fini. Sed quò meliora sunt, ed sãpè intenti fini magis obsunt.
Ergo ed sãpè pejora sunt quò meliora. Quamobrem in id accuratius invigilandum est.

I. PUNCTUM.

CUM nihil haberent Pharisæi quod verbis Christi opponerent, nec tamen Christo Domino crederent, hoc unum resta-

bat illis murmurare, infrendere, & tanquam se ab eo malè acceptos atque offensos palam conqueri. Quod cum animadverterent Discipuli Domini, Accedentes, inquit Evangelista, dixerunt ei: scis quia Pharisæi audito verbo hoc, scandalizati sunt. At ille respondens ait: omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. Simite illos, cæci sunt & duces cæcorum; cæcus autem si cæco ducatum præferat, ambo in foveam cadunt. Quasi diceret, ne turbemini aut ullo modo moveamini propter facta Pharisæorum, quia deficient, exarescent, aut etiam evellentur, sicut infœcunda plantatio; atque universum illud certi habetote, quod, quidquid non fuerit à Deo vel cum Deo institutum, illud non stabit.

Tr 3

Quæ

Quæ Christi Domini sententia valde moralis est & saluberrimum continet documentum, quo admonemur nihil inconsulto Deo statuendum: nihil quidquam suscipiendum sine Deo, nihil alioquin profuturum, quantumcunque videatur sapienter susceptum; imò quò sapientius illud videbitur, si tantum humanum est consilium nec divinum accesserit, quò inquam illud humanum consilium melius & utilius apparebit, eò sape deterius fiet.

Hoc est quod expressius hodierna veritate proponitur, per humana consilia intelligendo non modò quò quid homines consulunt, sed quod ipsi nobiscum statuimus, nostro tantum naturali & humano consilio instructi, sine peculiari recursum ad Deum & non habita potius ratione ad ejus ordinationem & voluntatem quam ad nostram. Hæc erit plantatio quam non plantavit Pater cœlestis, & quæ eradicabitur, nihil proficiet, imò & nocebit, & tantò forte gravius quantò illud humanum consilium videbatur utilius. Quod quia magis mirum est & periculosum nisi præcaveatur, idcirco diligentius expendendum.

Ratio autem quæ id demonstrat hæc est inter alias, quod tunc censeretur debet consilium inutile aut etiam perniciosum, quod adeo non proficit ad finem negotij cuius causa suscipitur, ut ei noceat & contraveniat. Nonne hoc est ipso naturæ notum lumine, nec non ipso naturali sensu perceptum? Quorsum enim deliberamus & consilia nobiscum vel cum aliis simul inimus de negotiis, nisi ad ea facilius ad suam finem & exitum perducenda? Quænam autem meliora vel pejora consilia dicimus nisi quæ facilius eò ducunt, aut inde deducunt quò spectamus? Quænam prudentior, mediorem electioni nisi quæ directius ad propositum finem ducit? Nonne vel hoc ipso divina commendatur sapientia quod attingat à fine usque ad finem fortiter, & disponat omnia suaviter, id est, convenientibus sibi proposito fini mediis. Atque hinc Sapiens: Sapientia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans. GENS absque consilio est & sine prudentia, utinam sperent & intelligerent ac novissima providerent. Nempe inconsulti sunt qui sibi finem suum non proponunt.

II. P U N C T U M.

Sed humana consilia quo utiliora videntur, eò sape magis obsunt fini seu negotio quod suscipimus quam illi profunt.

Primo quidem quando hoc unum esset quod

humana sunt tantum consilia quibus divina non accesserunt, neque ut accederent illam implorata nonne sufficeret provocandam illam desertionem Dei quam ipse per Prophetam minatur: *Va 14. 30.* filij desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum, qui ambulatis ut descendatis in Aegyptum, ET OS MEVM NON INTERROGASTIS: sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in umbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusione, & fiducia umbra Aegypti in ignominiam. Quæ omnia tara verè nobis singulatim applicari possunt, quam certum est de nobis singulis singularem esse Dei providentiam, si eam vellemus attendere.

Deinde verò quò utiliora videntur illa consilia, major in eis fiducia ponitur, tantumque solent homines in humana industria & solertia ponere ut quò major est industria & solertia, eo plus in ea ponant. Nonne id est naturale & humanum? At scitò id esse valde perniciosum quia inde magis etiam à Deo retrahimur, aut certè minus in eò fidimus. Quod ita quidem illi displicet ut propterea se negotio ipse opponat & rem disturbat, quod his apè Propheta concepit & expressit verbis: *Dominus misit in medio ejus 4. 19.* spiritum vertiginis: & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens. Lege caput integrum Prophetæ quod pene totum est de hoc argumento, & caput trigessimum primum ubi hæc præcipue perpendenda sunt verba: *Aegyptus homo, & non Deus: & equi eorum caro 1er. 2.* & non spiritus: & Dominus inclinabit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur. Cui coherenter Jeremias, *quoniam obtulit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.*

Denique, quantumcunque sint illa consilia nobis ad negotium temporale ac humanum finem utilia, quoniam est illa utilitas si æterno nocet negotio & illi obstat supernaturali fini ad quem omnia dirigenda essent negotia *Quid enim proficit Luc. 9.* homo si lucratur uni versum mundum, se autem ipsum perdat, & detrimentum sui faciat? Sæpe autem hoc accidit ut quò utiliora sunt illa humana consilia ad finem temporalem, deteriora sint ad supernaturalem. Nam cum finis temporalis vix sit alius quam vel honoris vel commodorum aut voluptatis argumentum; quid hæc ad vitam æternam? Imò quantum ab incommutabili & vc-

Sap. 8.

Pro. 14.

Deut. 32.

- & vero bono hæc caduca deducant, quis non videt, quis non deplorat nisi cæcus & perditus? *Propterea dilata vit infernus animam suam, & aperuit os suum absque nullo termino: & descendit fortes ejus, & populus ejus, & sublimes glorioſique ejus ad eum.* Nonne & propterea Prudentia carnis mors est? Et Sapiencia carnis inimica est Deo? Legi enim Dei non est subjecta, nec enim potest. Sic stultam fecit Deus Sapienciam hujus mundi.
- I. Cor. 1.*

III. PUNCTUM.

- H**UMANA ergo consilia eò sape pejora quò meliora: Quia cum merè humana sint, humanà tantum ducuntur sapientia quæ divinæ sic est opposita, ut, quod stultum est Dei, sapientius sit hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius sit hominibus: Unde quid sequitur nisi quod videbatur melius coram hominibus, fiat coram Deo oppositum, sicut quod erat apud Deum sapientius, factum apud homines stultius? Dominus dissipat consilia gentium, & reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia Principum: consilium autem Domini in æternum manet. Jam verò quid boni speres Deo non adjuvante? Aut quid mali non timeas contradicente Deo?
- Nihil agas, inquit Deus, n' e in consulto, & omnia tibi fortiter fissent. Tu verò contra; etiam te non consulto, felicitus cedent. Itane auderes loqui? Et nonne apud Deum operà magis audiuntur quam verba? Non credis Sapienci, vel potius ipsi Deo sic per Sapienciam imperanti; Habe fiduciam in Domino, ex toto corde tuo, & ne innita: p' prudentia tua. In omnibus viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos. Et ne sis sapiens apud te ipsum. Quod & Apostolus repetit: Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. Neque ad hanc propriam cavendam prudentiam, sufficit consulere homines, nisi etiam ipse consulatur & invocetur Deus. Unde aperit Sapiens, postquam dixit inter consultores eum
- I. Cor. 1.*
- Ps. 32.*
- Pr. 3.*
- Rom. 12.*

esse præferendum qui sanctitate præstat, addit & post illum etiam consultum, tum præcipue Deum esse consulendum. Cum viro, inquit, sancto assiduis esto, quemadmodum cognoveris obſervantem timorem Dei; cor boni consilii statuo tecum, non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti evanescit al quando vera quam septem circumſpectores sedentes in excelsis ad speculandum, Et in his omnibus deprecare Altissimum ut dirigat in veritate viam tuam.

Denique, ut magis appareat differentia plantationis plantarum à Domino & non plantarum, seu animæ confidentis in Deo vel in homine, audi ipsum loquentem Dominum: Hæc dicit Dominus: maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit cum veneris bonum: sed habitabis in siccitate in deserto in terra saluginis, & inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit aestus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

Videsne differentiam utriusque confidentiæ? Poteratne magis innotescere quam ex facta comparatione tantæ benedictionis & maledictionis oppositæ? Quis tam parùm sui amans qui cum possit à Deo benedici benedictione præcipua, malit maledici maledictione pessima? Sic proinde sapienter juniorem monebat senior Tobias: Omni tempore benedic Deum: & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant. Quem in usum apti occurrerunt multi Psalmorum versiculi: Domine deduc me in justitiam tuam: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. **NOTA** fac mihi viam in qua ambulem, &c.

Vide in hac 3. parte, Quæ tres primæ habentur de statibus, circa finem totius partis.

FERIA

FERIA SEXTA.

Quae procedunt de ore, de corde exeunt: & ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes mala, homicidia, adulteria. Haec sunt quae coinquinant hominem. Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Etsi in aliis hominibus, concupiscentia saepe peccatum minuit: in te tamen saepius auget.

RATIO EST, Quia quando concupiscentia antecedens est, diminuit peccatum; quando vero est consequens, illud auget.

Sed in te saepius est consequens.

Ergo & saepius auget peccatum; Quod tamen non advertis & in quo multum illuderis.

I. PUNCTUM.

VT apertius appareret quam longè gravius arguendi essent Pharisaei: suis illotis cordibus, quam Discipuli Domini, non lotis manibus; Tunc convocatis ad se Dominus turbis dixit eis, audite & intelligite: non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tum paulò post particularius ad Discipulos, Quae procedunt, inquit, de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem; de corde enim exeunt cogitationes mala, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemia: haec sunt quae coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

Quae Christi Domini verba cum possint intelligi de omni peccato quod ex corde exit, quatenus à voluntate procedit, sunt tamen quaedam quae de corde magis exeunt, quae scilicet ex concupiscentia magis procedunt, & ea sunt etiam quae magis peccantem coinquinant quia peccatum auget, quod certe pauci advertunt, tuque inter illos si te probe noris, & gravius his peccatis peccas, & minus advertis. Audi igitur veritatem propositam quae tota tibi proponitur: Etsi in aliis peccatum saepe diminuit concupiscentia, in te illud tamen saepius auget. Agnosces ex hac ratione quae praesupponit quod docet D. Thomas, appetitum sensitivum seu concupiscentiam, posse se habere ad liberum arbi-

trium antecedenter & consequenter. Antecedenter quidem secundum quod passio appetitus sensitivi trahit vel inclinatur rationem vel voluntatem: consequenter autem secundum quod motus superiorum virium si sint vehementes, redundant in inferiores; non enim potest voluntas intendere moveri in aliquid quin excietur aliqua passio in appetitu sensitivo. Si sit igitur antecedens passio, diminuet peccatum, quia minus est à voluntate, & quanto minus peccatum est voluntarium, tanto minus est peccatum. Passio autem consequens non diminuit peccatum sed magis auget, vel potius est signum magnitudinis ejus, in quantum scilicet demonstrat intensiorem voluntatis ad actum peccati: & sic verum est quod quanto aliquis majori libidine vel concupiscentia peccat, tanto magis peccat.

Ipsa sunt sancti Thomae verba quibus nihil addendum pro intelligentia primae propositionis, nisi forte illud Sapientis: Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere. Quibus verbis potest illa antecedens & subsequens notari passio. Atque pro aliquali commovendo affectu, cogita paulò diutius quantum quotidie peccata peccantium crescunt, non modo numero, sed gravitate, cum eorum quotidie crescat concupiscentia. Cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilentem. Multus est in his verbis sensus; exquire.

II. PUNCTUM.

SED in teipso saepius est illa consequens concupiscentia,

Quidquid sit de aliis, teipsum inspicere; Vide vias tuas in convulle: scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine. In desiderio anima sua attraxit ventum amoris sui. Nonne jam pridem agnosces te vanitati, libidini, aut alteri, quod noris, vitio esse obnoxium? An illud quae par est sollicitudine curas evellendum? Si deest necessaria sollicitudo, signum est te amare illud vitium, & tibi

ter. 3. & tibi esse voluntarium, adeo ut quando in illud incidis, non ex passione antecedente sed consequente incidas. *Scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum pravocatus es.* Antecedebat passio in primis adolescentiæ annis cum nondum illam ita clarè adverteres: sed modo post tot annos in ea sentienda & cognoscenda positus, post tot meditationes, tot gratias, tot communiones ad eam extirpandam efficacissimas; si adhuc viger, voluntariè quodammodo derinetur, sicque consequens est; quod non tam à passione voluntas, quam à voluntate movetur passio; cum si pridem voluisses, si velles etiam nunc cum Deo, facile concupiscentiam reprimeres. *Arguet te malitia tua.*

ter. 2. Adde quod, ultra quæris occasiones, aut oblatas non refugis; tu te ipsum ad vanitatem excitas, extollendo res à te gestas, excitando tacite alios ad prædicationem tui; & aliis multis modis quibus concupiscentiam foves. *Quasi equus impetu vadens ad prælium.* Hoc est *atrahare ventum amoris sui.*

ter. 8. Denique, quoties occurrunt contraria passio- ni seu concupiscentiæ; dic, quæ non das signa doloris & impatientiæ? Quid porro illa significat nisi te diligere illud & omnino velle quod doles non habere? *Via tua est cogitationes tuas fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.* Expende singula Prophetæ verba.

III. PUNCTUM.

ter. 6. **E**TSI in aliis igitur Concupiscentia saepe dimi-
nuit peccatum, in te tamen sapius auget. Quia
sapius consequens est, voluntaria est, voluntariè
nutrita & excitata. Hæc sunt quæ de corde exeunt
& quæ coinquinant hominem. Quod sic Pro-
pheta exprimit verbis aptissimis: *Sicut frigidam
fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit ma-
litiæ suam.* Id est, non calenti sed frigido ut di-
cunt sanguine, malum operatur: quasi dicere-
tur, non repentino motu sed quasi præcognito
& deplorato, licet aliter peccanti videatur. At-
que in hoc duplex est illusio. Prima quæ
quod putes non esse voluntarium nisi quod ex-
presso voluntatis actu perficis, quasi non velles
quod te velle non cogitas. Error est alibi resu-
tatus.

Deinde verò, etsi fatearis te peccare in illis ad
quæ natura incitante propendes, non tamen id-
circo graviter te peccare arbitreris, quia naturæ
propensio videtur peccatum excusare. Sed non
ita in te, ut dictum est, quia cum corruptam de-
buisse naturam excolere, nec non d. vinæ subji-
cere gratiæ; tu illam potius foves & nutris, un-
de fit ut non modò sit voluntaria & inexcusa-
bilis illa naturæ propensio, seu quæ inde præcedit
culpa; sed tantò evadit gravior & pœnâ dignior,
quantò est magis naturalis, quia magis est nota,
magis tua, magis expressa per tot actus in te con-
citos, à te liberè acceptatos, & sponte quada-
m elicitos.

Non id quidem advertis, non id putas ita
esse, quia ex illis es de quibus dicitur, *Transie-
runt in affectum cordis.* Id est, quanti quanti sunt
in intellectu, voluntate, memoria, verbis, factis, ge-
stibus, & se totis, transierunt in affectum cordis,
nihil aliud sapiunt aut cogitant; seu ex his om-
nibus animi corporisque facultatibus, affec-
tum suum foveant & colunt. Quò tantum ab-
est ut excusentur, quin propterea gravius accu-
sentur, quia hinc apparet valde robustam esse
concupiscentiam: nec aliter roborari potuisse
quam libera voluntate consentiendi primis ejus
innatis motibus. Quod satis apertè Sapiens,
cum dixit, *Si præstes anima tua concupiscentias
ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Id est,
talem te ipse efficiet qualem te inimicus, qua-
lem te Dæmon optat, nempe in peccatis totum,
nec advertentem. Nam si saltem adverteres; aut
si totus in concupiscentia non viveres, res in ex-
tremo non esset: sed totum aut penè totum esse
in culpabili concupiscentia, nec advertere, nec
sentire, nec monenti credere, hoc est *concupisce-
re concupiscentiam*, quod est extremum malitiæ.
Exardescet contra te, constanter & solentè.
*Persequar inimicos meos & comprehendam illos:
& non convertar donec deficiant. Confringam il-
los, nec poterunt stare: cadent sub pedibus meis.*
Sic dicendum, sic agendum in Domino.

Videri potest in 1. parte, Feria 5. Hebdomadæ
6. post Epiphaniam, In 2. parte, Feria 5. post Ci-
neres: Et in hac 3. parte, Feria 3. Hebdom. 8. Ubi
hæc exhibetur veritas:

Ne putes te benè semper excusatum,
cum dicis: non putabam.

SABBATO.

DE MULIERE CANANÆA.

O Mulier, magna est fides tua, fiat tibi, sicut vis.
Matth. 15.

VERITAS PRACTICA.

Sicut non satis fides Deo, qui nimis satagit: sic, qui de suo non satis agit.

RATIO EST, Quia fiducia in Deum debet esse ordinata.

Sed qui de suo non satis agit, non minus agit contra ordinem divinæ fiduciam seu contra fiduciam ordinatam, atque is qui nimis satagit.

Sicut ergo non satis fides Deo qui nimis satagit, sic qui de suo non satis agit. Quod tamen pauci cogitant.

I. PUNCTUM.

ADJUNGIT proximè supra dictis in eodem capite, sanctus Matthæus historiam de muliere Cananæa, quæ cum audisset Dominum JESUM accedere in partes Tyri & Sidonis, statim à finibus illis egressa clamavit dicens ei, miserere mei Domine, fili David, filia mea male à Damonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes Discipuli ejus rogabant eum dicens, dimitte eam quia clamat post nos. JESVS autem respondens ait, non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel. At illa venit & adoravit dicens, Domine adjuva me. Qui respondens ait, non est bonum sumere panem filiorum & mittere canibus. At illa dixit, etiam Domine, nam & canelli edunt de micis quæ cadunt de mensa Dominorum suorum. Tunc respondens JESVS, ait illi, o mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia ejus ex illa hora.

In quibus sacri Evangelistæ verbis illud præcipuè observandum est, quod notat sanctus Augustinus, Clamabat femina & dissimulabatur à Christo, non ut misericordia negare-

tur, sed ut desiderium accenderetur, & humilitas commendaretur. Sicque nobis aperte detegitur duplex quædam illusio & error errori oppositus, in quem plerique incidunt, dum adversis premuntur, aut aliqua gravi necessitate laborant.

Sunt enim qui tum ita satagunt, ita se cruciant & inani labore divexant, quasi Deo non fideant. Sunt alii verò qui se ita dicunt Deo fidere, ut nihil sibi agendum putent. Quæ duo cum sint extrema utrimque vitiosa, nunc luculento Cananæa exemplo nobis evitanda proponuntur. Non enim illa se inaniter domi excruciat, non vanos editus ejulatus, non se male vexat cum male vexata filia. Sed neque tamen otiosa remanet; adit Christum, adit Apostolos, repulsa non repellitur, rejecta non abjicitur; urget & inclamat opem ac misericordiam, nec quiescit donec impetret quod operatur.

Hoc est verè Deo confidere, sic inter extrema laboris & solitudinis, incedere ut neque excedat sollicitudo neque deficiat: & quia clarius est quod qui nimis satagunt, minus videntur Deo confidere quam qui nihil de suo agunt; ideo ab uno ad aliud discemus veritate proposita, quod planè sicut non satis confidit Deo qui nimis satagit, sic qui de suo non satis agit.

Ratio est ita plana, ut quoad illam primam partem qua dicitur veram in Deum fiduciam debere esse ordinatam, nulla sit alia probatione opus. Nihil enim non ordinatum potest illi placere qui non est Deus dissensionis, seu ut græca vox habet, inordinationis Deus seu pacis & ordinis. Et licet virtutes theologice non consistant ex se in medio sicut morales, sed tantò melius illarum bonum sit, quanto magis acceditur ad summum, ut scribit sanctus Thomas: ex parte tamen nostra, ut ait idem sanctus Doctor, in medio quodam consistunt: quis

quia debemus ferri in Deum credendo a sperando, & amando, secundum mensuram nostrae conditionis, quae fit ut virtutes illae, quibus credimus speramus & amamus, habeant extrema quaedam & medium quo possint ordinari.

Et particulatim de spe seu fiducia sic ibidem: Spes: inquit, est media inter praesumptionem & desperationem ex parte nostra. Quod & alibi expressius, ut mox videbitur.

Cam. 2. Spon. 49. in Canis. 6.
O quam praecclare sanctus Bernardus ad illa sponte verba: Ordinavit in me charitatem: DISCRETIO ita omni virtuti ordinem ponit, ut ordo modum tribuat & decorem.

II. PUNCTUM.

SED qui de suo non satis agit, non minus agit contra ordinem divinae fiducia, seu contra fiduciam ordinatam, atque is qui nimis fatagit.

Cur enim qui nimis fatagit non servat ordinem, nisi quia excedit plus agendo quam debeat, plus agendo quam velit Deus, quam ratio postulet, quam requirat negotium, quam ipse agens possit perficere? Quid de crastino solliciti estis, id est, inani & inquiete re. ut solitudine quae ad solum Deum spectant. Quis ve-

Matth. 6. Strum cogitans potest adjicere ad staturam suam, cubitum unum?

Sic planè qui de suo non satis agit, sic per defectum pervertit ordinem; non enim agit quod est ordinatum ut agat, & sine quo Deus nihil praestabit: quae est manifesta praesumptio, spei divinae opposita, inquit S. Thomas, cum quis inhæret divinae potentiae per immoderantiam, respiciendo scilicet quod absolute Deus possit, & non quod velit facere per certam quaedam media: in quo ex una parte est excessus, inordinate sperando; ex alia vero est defectus non agendo quae sunt ordinata, ut illud fiat quod speratur; Sicut si sine poenitentia speret vellet peccata remitti, aut sine meritis salvus esse. Quid de illo censes, qui se sperare diceret? Placeat praesumeret, nec nisi male & inordinate speraret: quia non servaret ordinata. Cur non igitur ille in alia quavis materia sic dicitur praesumere, sicque ordinem non servare, qui de suo non agit quod agendum est: qui non ferit, quod merat: qui non studet, quod discat: qui non orat, quod obtineat: qui non se colligit ut orare possit?

2. 2. q. 21. a. 1. & sequentibus.

Nunquid de tribula fietus, aut de spinis urget? Nunquid quia sollicitudo creatur nimia, nulli est prorsus habenda? Quorsum illae Domini voces, serva male & piger: SERVUM in utilem projicite in tenebras exteriores. Quorsum illae apostolicae cohortationes, sollicitudine non pigri, SOLICITE cura te ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconsusibi. em. VOS autem curam omnem subinferentes ministrare in fide vestra virtutem: in virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam: in abstinentia autem patientiam: in patientia autem pietatem: in pietate autem amorem fraternitatis: in amore autem fraternitatis charitatem. Hac enim si vobiscum adsint & superent, non vacui nec sine fructu vos constituent in Domini nostri IESU Christi cognitione: cui enim non praestantur haec, caecus est & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum delictorum.

Matth. 7

Matth. 25:

Rom. 12.

2. Tim. 2.

2. Pet. 1.

An haec tibi videntur inaniter dicta? Vel si serio dicta putas, nonne aperte vides quam multa sint inter se ordinata quae de tuo conferas: aut si non conferas, non serves statutum ordinem? Vade ad fornicam, o piger: & considera vias ejus.

Prov. 6.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo non satis fidit Deo qui nimis fatagit, sic qui de suo non satis agit. Uterque scilicet deserto verae fiduciae medio, se in extrema projicit quae inordinate fiduciam faciunt quae magis offenditur Deus quam colatur. Nolite considerare in verbis mendacii dicentes, templum Domini, templum Domini, templum Domini est. Quod si bene direxeritis vias vestras & studia vestra, habitabo vobiscum, Ecce vos confiditis in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis. INDICABO tibi o homo quid sit bonum, & quid Dominus requirat a te: utique facere iudicium, & diligere misericordiam, ET SOLICITUM AMBULARE CUM DEO TUO. Tum vox Domini ad civitatem clamat: Et saltem eris timentibus nomen tuum.

Mich. 6:

Certe si quis recte unquam & ordinate speravit in Domino, fuit ille Pfaltes Regius, quem idcirco multoties a Deo liberatum ipse Deus affirmat quod in ipso sperasset: quo modo vero spem & fiduciam suam exercebat? Ego, inquit,

Ps. 51.

sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in aeternum. Id est, sicut arbor & illa praecipue arbor quae est valde fructifera ex se suaque radice simul cum sole producit fructum suum, ita ego cum Deo quod in me erat, quod meum erat quod à me Deum velle narrem, in id totus elaborabam, id unum comendebam, Quod cum ubique praestiterit, tum id maxime apparuit in rebus cum Saule gestis. Licet enim certo sciret se futurum Regem, seque jam inunctum à Propheta Samuele non oblivisceretur; ita tamen declinabat omnes illos mortis casus in quos se redactum saepissime vidit, quasi nihil promissum sibi fuisset: sic nempe volebat Deus ipsum sperare & confidere, ut non in suo quidem arcu speraret, sed in divina misericordia se protegente: neque tamen ita speraret in illa protectione ut nihil ageret, sed agendo confideret & confidendo ageret. In

Deo meo transgrediar murum. Sic & nos exhortatur ut agamus & speremus, Viriliter agite. *Ps. 17.*
 & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. *Ps. 30.*

Sic sancta Judith, postquam concives suos de vana quadam & inuili solitudine qua se angebant arguit, docet illos quid agere debeant, & ad illud agendum exhortatur: *Humiliemus illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato seruientes illi, dicamus stantes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam.* Hæc æmulare virtutis exempla; nec pigeat à feminis discere quod est agendum; sed pudeat potius non id agere quod illæ docent & faciunt. *Judith. 8.*

Cum autem multa passim de spe ac fiducia proponantur, videri possunt in singulis partibus.

FINIS CONSIDERATIONVM ET VERITATVM
TERTIÆ PARTIS DE VITA DOMINI JESU.

VERI-

VERITATES PRACTICÆ.

AD DIES FESTOS SANCTORVM
QVI INCIDVNT IN HANC
TERTIAM PARTEM.

DE SANCTO BARNABA APOSTOLO.

Erat vir bonus, & plenus Spiritu sancto & fide. Act. II.

VERITAS PRACTICA.

Tantò unusquisque est magis aut minus verè bonus & sanctus, quantò magis minusve participat de Spiritu sancto.

RATIO EST, Quia tantò quis est magis aut minus verè bonus & sanctus, quantò magis de vera bonitate & sanctitate participat, Sed vera bonitas & sanctitas est Spiritus sanctus. Ergo tantò quis est magis aut minus verè bonus & sanctus, quantò magis minusve participat de Spiritu sancto; quem proinde oportet crebrò & vehementer orare & colere.

I. PUNCTUM.

Act. 4. 9.
II. 12. 13.
14. & 15.

HALIS hic vir, quantique meriti fuerit, discite ex libro actuum Apostolorum, notatis capitibus, ubi sic inter alia, de illo, & de co-apostolo ipsius Paulo; omnes Apostoli simul congregati loquuntur Antiochenis Christianis; *Placuit nobis collectis in unum eligere viros & mittere ad vos cum carissimis nostris Barnaba & Paulo, hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine*

Domini nostri IESU Christi. Sed ipse Spiritus sanctus, jam ante quanti eum faceret, satis manifestarat, cum ex omnibus Discipulis, eum segregandum iussit ad idem prædicationis evagelicæ munus, ad quod Apostolus Paulus erat vocatus. Segregate, inquit, mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos.

Act. 13.

Quid quod idem Spiritus sanctus totum se ipso replevit hominem, ut ex eisdem actis relatum est, nonne hoc unum sufficit ad singularem sancti viri sanctitatem declarandam? Nam ut habet proposita veritas, Tantò unusquisque est magis aut minus bonus & sanctus, quantò magis minusve participat de Spiritu sancto; Unde cum sanctus hic Apostolus plenitudinem quandam huius Spiritus participat, quid nisi plenitudinem sanctitatis & bonitatis habuit? Congaude illi, & ope ejus ad veritatis notitiam & praxim implorata, expende primò quàm verum sit quod prima propositione dicitur, tantò unumquemque magis aut minus verè bonum & sanctum esse, quantò magis minusve de vera bonitate & sanctitate participat. Sicut enim à divitiis homo est dives, à doctrina doctus, à fortitudine fortis, à iustitia iustus, & à cæteris qualitatibus ita instructus & affectus, quales ipse sunt; sic; rorsus à bonitate & sanctitate bonus & sanctus est, quisquis

VN3

Ephes. 4. quisquis est sanctitatis capax, & à majori bonitate magis bonus & sanctus. Invenite novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis: Id est, in vera sanctitate, non falsa, non adumbrata. Quænam sit porro illa veritas seu vera sanctitas deducunt sancti Patres à duobus Græcis vocabulis quorum primum & magis usitatum est *ἀγιότης* seu *ἀγιος* quod componitur, inquit Origenes, ex à privativa & *γῆ* id est terra, quasi dicas sine terra, sine terrenis affectibus. Hic proprius veræ sanctitatis effectus & character: unde S. Dionysius vocat eam *omni ex parte immaculatam puritatem*.
I. de Div. Nom. c. 12. Aliud verò vocabulum est *ἰσότης* seu *ἰσότης*, quod dum S. Chrysolomus utitur, intelligit semper ab omni scelere & labe immunem puritatem; unde & S. Jacobus veram religionem vocat *mundam & immaculatam apud Deum*; Quia ejus præcipua pars est, ut ait, *immaculatam se custodire ab hoc sæculo. Salvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus; quoniam diminuta sunt veritates*. Sic nempe deficit Sanctus dum deficit veritas seu vera sanctitas quæ ab hominibus diminuitur, detruatur, pervertitur, & depravatur.

II. PUNCTUM.

AT vera hæc bonitas & sanctitas est Spiritus Sanctus.

Non modò in se ut est increata bonitas & sanctitas cum duabus aliis divinis personis, sed in nobis dicitur vera sanctitas; primò quatenus verè sanctificat animam nostram suâ præsentia, suâ gratiâ, cæterisque donis supernaturalibus illi adjunctis, quæ nos à terrenis ad cœlestia transferunt. Deinde quatenus operatur in nobis, & nos in eo quidquid sanctum & bonum est, per triplicem viam perfectionis, purgandi nos ab omni labe peccati, tum illuminando ad eas virtutes cognoscendas & exercendas quæ sunt nostro conformes statui. Denique provehendo ad sublimem quandam unionem cum Deo, in qua constituti crescimus quotidie tum multitudine tum perfectione nobilissimorum caritatis actuum; ut patet in illis primis Christianis qui sancto serventes Spiritu tua omnia projiciebant ad pedes Apostolorum, uno contenti Deo, quos inter jam à prima conversionis die singulariter eminebat B. Barnabas, de quo hæc sunt insigniter scripta in Actis Apostolorum: *Joseph autem qui cognominatus est Barnabas ab A-*

postolis, quod est interpretatum, filius consolationis, Levises Cyprius genere, cum haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum.

Sic nempe Spiritus veritatis quem mundus non potest accipere, mundana & terrena omnia consulebat abjicienda, ut toti spirituales & cœlestes evaderent, qui à terrenis affectibus emerissent. Ad pedes verò Apostolorum non in manus, pecuniam & sua quæque afferebant, tum quòd indigna illa reputarent quæ illorum manibus contrètarentur, tum quòd, ut ait S. Chrysolomus majoris ducebant Christiani quòd ab Apostolis dona reciperentur, quàm quòd darentur. Hoc est enim potissimum contemnere opes, hoc est pascere esurientem Christum, si absque arrogantia & fastu id facias, sicquæ des aliis quasi tibi ipsi plura dari quàm dare beneficia videaris.

O excellentem illorum hominum sanctitatem! ò singulare Spiritus S. donum quo uno reliqua continentur, quando sic affecta est anima ut postquam sua omnia externa & interna dederit, plus se recepisse ab eo qui accepit sua, quàm se dedisse sentiat!

III. PUNCTUM.

TANTO igitur unusquisque est magis aut minus verè bonus & sanctus quanto magis minusve participat de illo Spiritu Sancto à quo est talis bonitas & sanctitas quæ est immaculata puritas & vera sanctitas. *Auferes spiritum eorum & deficient, & in pulverem suum revertentur. Emittes spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terra.* Prius auferendus nos Spiritus, tum deinde datur divinus. Quantum auferitur de nostro, tantum datur de divino. Si toti nostro exinanimur, toti divino replemur, ò qualis mutatio, ò qualis Spirituum diversitas, humani & divini! Et tamen formidamus dare nostrum, vix mediam ejus concedimus partem, vix ultro etiam gratis oblatum Spiritum illum Sanctum recipimus aut retinemus; priusquam enim de nostro possimus aliquid, sese ipse offert, sese insinuat, ipse nos excitat, ipse pro nobis postulat, id est, postulare facit, & postulantibus sese amplius atque amplius in dies communicat.

Quis ex vobis, inquit Dominus, patrem petis panem, nunquid lapidem dabis illi? Aut piscem? nunquid pro pisce serpentem dabis illi? Aut si pueris ovum, nunquid porriges illi scorpionem? Sed ergo

ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de caelo dabit Spiritum bonum petentibus se. Ubi aptè Beda: bonum dicit ex quo omnia bona: & hoc unum

præcipue petendum manet quia in eo una cetera continentur. Vide supra Sabbato ante Pentecosten, quomodo S. Spiritus sit orandus.

Die 21. Junii.

DE BEATO ALOYSIO GONZAGA SOCIETATIS JESV.

Consummatus in brevi explevit tempora multa. Sap. 4.

VERITAS PRACTICA.

Mendaces filii hominum in stateris, si res non pendunt coeli pretio.

RATIO EST, Quia hoc est homines esse mendaces in stateris, si res aliter æstiment quam revera valeant.

Sed si res non pendunt coeli pretio, res aliter æstimabunt quam reipsa valeant.

Ergo & evunt mendaces in stateris. Quod quàm sit damnosum patet. Quàm sit verò cavendum & qua industria, discas ex Beato illo, cuius est hodierna memoria apud Patres Societatis Jesu.

I. PUNCTUM.

ALOYSIUS Gonzaga Marchio Castellionensis ex serenissima Mantuanorum familia, cum ageret annum decimum octavum admissus est in Societatem Jesu, in qua tantum vixit per quinque annos; sed tanta cum perfectione, ut verè de eo dici possit quod Sapiens de Henoch refert, Consummatus in brevi, explevit tempora multa. Id est, in illo brevi spatio quinquennii, tantum sibi meritum cumulum & thesaurum comparavit, quantum si alius non ita studiosus perfectionis sibi collegisset per multas annorum decades. Hoc autem inter alia pietatis colendæ monumenta, quæ de illo sanè multa extant, narratur solemne ipsi fuisse dicere, quoties de rebus humanis cogitaret, audiret, aut usurparet aliquid; Quid hoc ad vitam æternam? Quasi diceret, non aliter mihi res ista est æstimanda & usurpanda quàm prout revera valet; neque aliud planè valet quàm prout me ex divina ordinatione juvat ad finem meum qui est honor Dei

cum vita æterna, consequendum. Cui quidem d. Sto cum interiorem conformaret animum ad singula quæque obversantia vel abstinendo, vel sustinendo, mirum quantum in religiose perfectionis studio illis quibus vixit annis profecerit, quippe qui hac soletti arte & continua praxi nihil inane faceret, nihil non meritorium, nihil non actu & re ipsa intentum ac directum ad beatum & æternum illum finem cui possidendo creati sumus.

Quod & nos cum divina gratia ut fructuosius imitemur, proposita est veritas, quæ non modo sanctæ hujus praxis utilitatem, verum & necessitatem quandam ostendat, cum alioquin nisi qua hic Beatus statera res humanas ponderabat, ponderemus, sumus illi mendaces filii hominum in stateris, de quibus Psaltes Regius, Quis hoc autem de se verè dici patiatur? At profectò id tam verè dici poterit, quàm certum est ex vulgato Scripturæ stylo & sensu, Esse mendacem in stateris, nihil aliud esse quàm iniquè & injustè de rebus judicare, seu plus aut minoris eas facere & prædicare quàm valeant. Sicut enim qui privato & injusto pondere, id est, graviore vel leviori quàm leges ferant, res vendibiles ponderaret, mendax in stateris diceretur, quod graviter in lege cavebatur; sic qui majoris aut minoris res externas hominum & internas æstimat; qui honorem scilicet, divitias, felicitatem sæculi, popularem auram & similia magno in pretio habeat; paupertatem verò, humilitatem & virtutes mundo despectas despiciat; mendax est in statera, id est, in illa æstimatione & judicio quod de rebus facit. Nolite facere iniquum aliquod in judicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera justa, & aqua sint pondera. Statera dolosa, abominatio est apud Deum, & pondus æquum voluntas ejus.

Pf. 61.

Lev. 29. Prov. 11.

II. PUNCTUM.

Sap. 4.

8.

11.

II. PUNCTUM.

SED qui res non pendunt cœli pretio & qua statera Beatus hic res humanas ponderabat, aliter eas aestimabunt quam reuera valeant.

Sicut enim res dicuntur pendere & ponderari pretio cœli, quando de his non aliter iudicatur, quam prout valent ad salutem, seu ad promittendam æternam illam beatitudinem quæ in cœlo possidetur: sic aliter pendere & aestimari dicuntur, quando nulla beata illius vitæ seu divini cultus ratio proponitur, quando ex vulgi sensu, & populari trutina ponderantur, quando ex mundano & corrupto iudicio aestimantur. Tunc autem quis non videat aliter res aestimari quam reuera valeant? Quid enim res omnes valent quam prout hominem ducunt ad suum finem, cui fruendo conditus ipse est; & alia omnia creata sunt & ordinata ut ipsum juvent ad illum ipsum finem attingendum?

Sunt hæc enim media vel naturalia vel supernaturalia quæ suam bonitatem à fine suo derivant, sicut à sanitate medicina quæ est ad illam ordinata. Non ita verò vulgus res aestimat, non ita mundus de his iudicat & contendit. Paupertatem abhorret ut extremum malum, divitias autem profecquitur tanquam suum bonum, Et tamen beati dicuntur pauperes spiritu, & vix divitiis innotent. *Everterunt scilicet sensum suum & declinaverunt oculos suos ut non viderent cœlum, neque recordarentur iudiciorum iustorum.* Id est, idcirco perversè de rebus iudicaverunt quia non eas cœli pretio expendunt, nullam in eis cœli sed terræ tantum & humanæ vitæ rationem indukerunt. Unde & Sapiens, *oculi stultorum in finibus terra*, quasi diceret, qui de rebus aliter sentiunt sicut stulti & amenes, idcirco ita sentiunt quia non ultra terrenas & humanas rationes sese evehunt. Nihil de cœlo cogitant, *Non est ista sapientia desursum descendens*, inquit S. Iacobus, *sed terrenâ, animalis, & diabolica.* Hæc est ratio inferior quæ de rebus secundum carnem & mundum iudicat, cui opposita est illa superior quæ ut ait S. Augustinus, *intendit æternis conspiciendis, aut consulendis, & ex iis accipit regulas agendorum.*

Dan. 13.

Prov. 17.

Iac. 3.

8. 12. de Trin. c. 7.

3. Mor. 14.

Qui verò æterna intueri negligunt, inquit S. Gregorius, *& appetitui temporalium mensis pressantitate incumbunt, tanto ab æternis altius corrumpunt, quanto bona temporalia esse quasi sola suspiciantur. His iustorum simplicitas displicet, & orem occasionem perturbacionis irveniunt, suam*

eos arripere duplicatam suadent, unde aptè quod subditur, dixit illi, nempe Jobo, uxor sua: ad huc permanses in simplicitate tua? Benedic Deo & morere. O quale iudicium, quale consilium. Verè quasi una de stultis mulieribus locuta est, quæ in loquendo terram non cœlum respexit! Quo humano & terreno sensu cum Petrus Dominum esset allatus, hoc stupendum accepit responsum: Vade post me satana: scandalus es mihi, quia non sapiens es qua Dei sunt, sed ea qua hominum.

Iob. 2.

Prov.

Ecc. 2.

Phil. 3.

Mat. 16.

III. PUNCTUM.

MENDACES igitur filii hominum in statera Beatus hic res humanas ponderabat, & nisi ipsi ponderent. Nam pluris humana, & minoris aestimabunt spiritualia quam valeant; aliter de ueris que iudicabunt quam esset iudicandum ex relatione quam habent ad finem cuius sunt media. Quod est esse ita mendacem in statera quam qui res venales vende et iniquo pondere. *Pondus & pondus, mensura & mensura, utrumque abominabile est apud Deum.* Uno videlicet & eodem pondere res universæ sunt expendendæ prout cœlo valent, & colendo Deo rerum omnium Conditori. *Omnis aestimatio siclo sanæ avarie ponderabitur.* Id est, quantum ipse Deus rem aestimat, & aestimari à nobis imperat. Atque hinc mendaces & mendacia dicuntur quæcumque huic divinæ & soli veræ non respondent estimationi. *Ephraim, pascit ventum, & sequitur æstum: sota die mendacium & vastitatem multiplicat.* Notanda hæc valde verba, quasi Prophetæ diceret, tot mendacia multiplicat quot habet falsa de rebus iudicia & quot profert verba his iudiciis conformia. Quid diceret de hominibus ita mendaci ut quot verba tot proferreret mendacia? Quid verò dices de te nisi hæc utaris statera, qui quot sensus quot iudicia & verba de rebus humanis profers, tot mendacia, tot vanitates, tot insanias falsas multiplices & vastitatem, id est, ad tuam ipsius perniciem.

Prov. 20.

Lev. 27.

Osea 12.

Prov. 15.

Ibid. 16.

Ioann. 7.

O quam opportunè Sapiens: *Cogitationes iustorum iudicia:* Nempe, non ex levitate ductu & impetu de rebus cogitant sed maturo cum consilio, cum reflexione ad finem æternum, & ad divinam iudicia: quæ propterea etiã dicitur pondus & statera, quia sunt forma quedam & mensura iudicii quod de rebus conformiter nos habere par est, nisi malimus decipi. *Iustum iudicium iudica, vel certè iusto iudicio iudicaberis,*

beris. Quid tibi autem morituro & iudicando ille honor, illa pecunia? Non proderunt divitiae in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte. O si tibi haec saperent si haec in corde essent frequentius & in ore, quam multa redimeres molisso pretio! Haec est eminentis scientia Jesu

Christi propter quam Apostolus existimabat omnia detrimentum esse de qua in 2. parte, Fer. 3. Pentecostes, ubi haec veritas statuitur: Qui eminentior est in hac eminenti scientia, minus inter homines eminere cupit.

IN NATIVITATE S. IOANNIS BAPTISTÆ.

Die 24.
Iunii.

Quis putas puer iste eris? Luc. 1.

VERITAS PRACTICA.

Sicut prima & puerilis aetas index est secururae vitae praesentis, ita haec vita praesens indicium est futurae post aeternitatem.

RATIO EST, Quia idcirco prima & puerilis aetas index est secururae vitae praesentis, quod talem cum ea connexionem habeat, ut ab una facile ad aliam capiatur indicia. Sed non minor est ad hunc eundem finem connectio huius vitae cum futura & aeterna. Ergo non minus inde possunt capi indicia, ac proinde sicut pueritia sequentis est index aetatis, ita & haec praesens vita, futura est indicium aeternitatis. Quod certe est valde observandum.

I. PUNCTUM.

ADMIRANDA profus omnia quae in S. Joannis conceptione & nativitate contigerunt. Annuntiat ab Angelo; concipitur à sterili matre, sanctificatur ex ipso matris utero; iam inde agnoscit Redemptorem in alvo SS. Virginis existentem, & exultat praegera gaudio; nascens Patri loquelam perditam reddit; Matri Prophetiam imperit; nomen à caelo datum accipit. Quid plura? Dum circumciditur & vagit infans in cuavis, tam multa supra infantilem aetatem edit pietatis & virtutis signa, ut omnes noti & vicini haec spectantes & audientes, inter se mutuo quaerent, *Quis putas Puer iste eris? Etenim manus Domini erat cum illo,* inquit Evangelista, quasi diceret, in illo infante Dominus ostendebat quaedam potentiae suae miracula quae portendebant aliquid

Haynesius Pars 3. ca. 1.

grande futurum. Nec vana certe fuerunt portenta & signa, nam ille est *Propheta & plus quam Propheta*, inquit ipse Christus Dominus, *de quo est scriptum, ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum major Ioanne Baptista. Nemo melius novit quis sit magnus quam Christus qui est ipsa quaedam mensura Sanctorum magnitudinis; ac proinde illius erat nobis enuntiare quae magnus esset Ioannes.*

Quibus tantisper consideratis, redi ad Puerum, venerare eius sanctitatem, & sanctitatis signa mirare, quibus ut ait sanctus Ambrosius, *Futurae vitae insigne praeimitur, & gratia secururae virtutis signatur.* Tum vero, ut inde fructus solidior excerpatur. Contemplare veritatem propositam: Atque illud imprimis quid sit cur ab infantia, conjectura capiatur in sequentem aetatem? Nempe quia talis est connectio primae & consequentis aetatis, ut ex illa facile colligatur quid sit deinceps futurum. Sic Sapiens; *Ex studiis suis, inquit, intelligitur Puer, cum enim solo naturae ductu agatur, natura se statim prae dicit & quo propendat certis iudiciis aperit; ubi vero tantillum Puer naturalis assueverit propensioni, tum roboratur in dies, & ex libidine fit consuetudo, atque ex consuetudine quaedam velut necessitas. Hinc illud inter omnia Proverbia: Proverbium est, inquit Sapiens, *Adolescens iuxta viam suam ambulans, etiam cum senuerit non recedet ab ea.* Et apud Iob. 20. *Jobum: Ossa eius implebuntur vitis adolescentiae eius, & cum eo in pulvere dormient: Quia videlicet, ut ait sanctus Hieronymus, difficulter ad evaditur quod rudes animi perhiberunt.* Lana-Gaudens.*

Xx

vum

vam conchylia quæ in pristinum candorem revocet? Recens testis dicitur, sapore in retinet & odorem quo primum imbutus est.

Unde S. Gregorius Nazianzenus cum Julianum illum Apostatam adhuc Athenis juvenem nosset, non dubitavit augurari ex ejus juvenilibus vitiis quàm vitiosus in omnem ætatem futurus esset. Quod & de pluribus Sanctis memoratur quos præveniens gratia jam inde à pueris efformabat ad virtutem: & fundamenta quædam ponebat quæ essent indicia futuri ædificii.

O beatus ille quem sic prævenit Dominus in benedictionibus dulcedinis suæ!

II. PUNCTUM.

SED non est minor ad hunc finem connexio hujus vitæ præsentis cum futura & æterna.

Nam ex vitæ præsentis sic futura dependet ut qualis quisque hic vixerit seu bene seu male, talem omnino sortiatur exitum & sortem fœlicem aut infœlicem in omnem æternitatem. *Galat. 6.* *N. lite errare, inquit Apostolus, Deus non irridetur, qui seminavit in carne sua, hæc & metet, quoniam qui seminavit in carne sua, de carne & metet corruptionem; qui autem seminavit in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes. Nihil poterat dici expressius, sicut enim tam manifesta est connexio inter sementem & messem, ut nemini dubium sit quin aliud nihil metatur quàm quod est seminatum; sic ne dubites, inquit Apostolus, quin similibus & prope par connexio reperiat inter hanc & alteram vitam. In hac enim seminatur, & quod seminaveris, metitur in altera. Si secundum carnem vixeris, vitæ tuæ messis inter zizaniorum fasciculos in æterno igne parata est. Quod si spiritu vivis & ambulat, tibi tua messis servatur in cœlestibus illis horreis ubi triticum suum Deus servat.*

Sic S. noster Joannes Pharisæis illis qui ad se ventitabant, prædicebat: *Progenies viperarum quis demonstravit vobis fugere à ventura ira? Et post quædam de Christo jamjam venturo, Cujus inquit, ventis labrum in manu sua, & per mundum arcem suam & congregabit triticum suum in horreum, palam autem comburet igni inextinguibili; Quasi diceret, sicut video vos modo tanquam inanes paleas sine ullo fructu, ita in hi vos videre videor in illo igne, ubi homines suæ infructuosæ vitæ pœnas daturi comburentur.*

At dices, id quidem certum & ratum de his qui suo in peccato moriuntur: sed non omnes qui in eo vivunt, in eo mori; nec proinde tantam esse connexionem hujus vitæ cum altera, quanta est primæ & tenerris ætatis cum adultæ & virili. Respondetur, non omnes quidem in peccato mori, sed majorem partem, & eam certè totam quæ in lata & spatiosa via incedit & ambulat, quæ idcirco via perditionis dicitur, & spatiosa quòd multi per eam ambulant & peccant. Sicut autem de adolescente audivisti, quod juxta viam suam ambulans non recederet ab ea, sic de viro ambulante in lata via: vix unquam inde recedet & in ea peribit. Quid est enim ambulare per illam viam aut ab illa recedere? Nonne hoc unum est, quod tam sæpè audivisti, secundum concupiscentias vivere, aut eas omnino coercere nolle? Jam verò quomodo ex his qui cupiditate pecuniæ vel honoris aut voluptatis tenentur, ab ea sese coercent? Licet aliquoties aut sæpius peccatum confiteatur, appareatne propterea cupiditatem deponi? Putasne verò peccatum dimitti non deposita ex animo cupiditate? Quod perinde est ac si quæretem, putasne peccatum dimitti non contrito vel non attrito? Quid respondes? An ignoras, sine dolore animi nullam esse confessionem? Et verò quis esse potest dolor peccati: tentata cupiditate rei quæ fuit causa peccati? Nullus planè, nullus talis peccati dolor, nulla neque vel attritio; vel contritio: nulla confessio; ac proinde quid sequitur nisi mors in peccato quæ est illa vitæ lata perditio?

Nonne hoc ipsum est quod Christus Dominus tam aperte dixit quàm sunt hæc aperte voces; *In peccato vestro moriemini.* Non enim aliis aut alia de causa dixit quàm quòd intercederent per illam latam viam, & ab ea nunquam recederent, quia quam semel mundi cupiditatem altius animis suis impresserant, nunquam exuerent. *Aut mutare posset Æthiops pellem suam, & Pardus varietates suas,* si possent illi verè converti & resipiscere. Possent quidem cum gratia, si volent: sed non volent, neque revertentur; tanta est pravæ cupiditatis improbitas, sicque frequentius videas ex malo puerum vitium bonum, quam ex malo viro, senem sanctum & in arcta via positum, quæ sola est salutis via.

Quorundam hominum, inquit Apostolus, *peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium:* Id est, antequam judicentur ab hominibus aut à Deo, atet illos judicandos, patet il-

los

Phil. 3. los à peccatis non recessuros, atque in ipsis tandem morituros, Neque illos paucos esse homines, sed multos, inquit cum lachrymis; *Multis ambulans, quod sæpe dicebam vobis, nunc autem & stens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus. Audisne finem eorum fore interitum? Unde verò id audeat affirmare, nisi propter connexionem hujus & alterius vitæ quæ talis est, ut, qui sic inimicus crucis Christi fuerit, malè pereat in æternum? O æternum malè quod à momento pendet hujus vitæ!*

III. PUNCTUM.

SICUT ergo prima & puerilis aetas index est securura vita presentis, ita hæc vita presentis indicium est futura post aeternitatis; Propter eandem scilicet antecedentium & consequentium connexionem quæ utrobique pariter reperitur, & quæ fit ut non temerè sed rationabiliter indicetur unum ex alio. Ego scio contentionem tuam, & carvicem durissimam. Adhuc virveute me & ingredienti vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum, quanto magis cum mortuus fuero? Novi quod post mortem meam iniquè ageris & declinabimini de via quam præcepi vobis, & occurrent vobis mala in extremo tempore quando fueritis malum in conspectu Domini, Sic Moyses suis, non spiritu tantum prophético, sed ratione probè subducta, quod scilicet natura sua essent contentiosi, neque naturæ domandæ studuissent, ac proinde consequenter eventurum affirmat, ut cum ab eis discesserit, in pejus ruant & tandem intereant. Quod & revera contigit; atque idem proflus eos omnes manet eventus qui dom vivunt non ita sibi temperant, ut cum moriuntur, intemperantia ipsos vitæ pœniteat. Tempore quo fuerint dissipati, peribunt. Involuta sunt semita gressuum eorum, ambulabunt in vacuum & peribunt. Nonne quot verba, tot fulmina?

Neque tu inlites contra, hoc esse de aliis judicare, quod est à Christo veritum, & hoc esse eos in desperationem agere, quod est omni no nefas. Non enim ex nobis ipsis iudicium ferimus, ipse est Christus Dominus, ipse omnium Iudex, qui post allatum eorum exemplum qui repentino casu perierunt, semel ac iterum, nisi pœnitentiam, inquit, egeritis, omnes similiter peribunt. Quod autem illi pœnitentiam vix agerent, qui suis essent addicti cupiditatibus, nonne evi-

denter indicavit eum dixit, *facilius esse camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in Regnum cælorum?* Unde enim tanta difficultas nisi à defectu pœnitentiæ? Et unde talis defectus nisi à prava cupiditate quæ ita divitum animos occupat ut nullum pœnitentiæ locum relinquat? Quod & Apostolus manifestè declaravit: *Nam qui volunt, inquit, divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia & nociva qua mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.* Credisne his Christi Domini & S. Apostoli verbis? Potesne verò his credere & non judicare eos perituros quos ipsi judicant & condemnant? Ne propterea verò desperent quamdiu vivunt, si velint respicere; at nisi respiciant, desperent certè, sed neque Christus, neque Apostolus, neque nos, in desperationem eos adigimus, ipsi se potius præcipites agunt cum redire nolunt nec opportunis utri remediis quæ ipsis offeruntur. *Respicant, inquit, à Diaboli laqueis, à quo captivi tenentur, ad ipsius voluntatem.* Et idcirco iudicia illa prolata sunt ante mortem, ne post mortem proferantur, ne in illa incidant iudicandi, dum tempus habent pœnitendi. Quod præclarè S. Bernardus, dum de signis beatæ vitæ disserit: *Hæc sanè verbo, inquit, & electus consolatio ministratur, & subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis si quidem signis vitæ, quisquis hæc negligi, manifestè convincitur in vano accipere animam suam, & pro nihilo habere terram desiderabilem comprobatur.*

Quod & Dominus Judæis exprobat qui noscent faciem cæli dijudicare, & ex certo cæli spectu, quæ æteris futura esset temperies posset prædicere; cum tamen ea quæ ad salutem suam spectabant, ex signis non minus certis quæ ipsis erant objecta, nescirent aut nolent conjicere. *Hypocrita, faciem cæli & terra nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem & à vobis ipsis non iudicatis quod justum est?* Vide in quarta parte, in Festo Decollationis sancti Joannis. Et vide quæ in te sint à tua prava cupiditate signa infasta, ut cum divina gratia prospicias, *Vigiles, & omni tempore ores ut dignus habearis fugere ista omnia qua futura sunt, & stare ante Filium hominis.*

Matt. 19.

1. Tim. 6.

2. Tim. 3.

In Oß.
Pasch.
Serm. 2.

Luc. 12.

Ibid. 27.

ALIA VERITAS PRÆCEDENTI
ADJUNGENDA VEL SEORSIM CONSIDERANDA
IN ILLUD ISAÏÆ.

Dominus posuit me sicut sagittam electam. II. 49.

Sanctus Joannes electus est, sicut sagitta electa.

SENSUS EST DUPLEX; Primus ad eos magis spectat qui proficiunt in Spiritu, quorum est proprium facile compungi & excitari cum gratia, majores ad progressus, ex eorum attentata consideratione quæ ipsi confusionem pariant, & modicam suam virtutem indicent. Talis est autem sancti Joannis vita tam aspera, tam innocens, tam longè supra humanam eminens, cujus certè consideratio vel hoc uno valde compungat & sagittet eorum animos, qui se non putant plura posse quam faciant, cum tamen ad perfectiora vocentur. Undenam potui tam multa, tam grandia, tam perfecta? Putasne à meipso? Nonne ex gratia? Nonne ex vocatione ad talem gratiam talemque sanctitatem? *De plenitudine ejus nos omnes accepimus? NON potest homo accipere quidquam nisi fuerit ei datum de caelo.* Tibi ergo cum minime desit ea gratia quæ augendæ tuæ perfectioni necessaria est, quid est quod ultra non progredieris? Quid quod excusas nimiam difficultatem? Sic ille hodie & quoties consideratur suo in deserto, neque manducans neque bibens, sic sagittat & compungit electorum mentes, ut hinc valde confundantur & excitentur.

Alter sensus, pro his qui non ita proficiunt aut perfectioni vacant, præsupponit quod monet S. Petrus, *Magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; hæc enim facientes non peccabitis aliquando: sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri, & Salvatoris IESU Christi.* Quo præsupposito, sic intelligenda est veritas ut qui velint certam suam electionem facere, considerent vitam & verba S. Joannis hinc sagittabuntur hinc excitabuntur cum gratia ad illam certam electionem faciendam. Talis consideratio medium est aptissimum ad hunc finem.

RATIO EST, Quia medium aptissimum ad certam suam electionem faciendam illud est quod singulariter excitat animum ad refræmandam triplicem concupiscentiam. Sicut enim concupiscentia non refrænata radix est omnium,

peccatorum, & inde consequentis æternæ damnationis causa: sic quando refrænatur, securis ad illam radicem ponitur, subtrahuntur peccata & salus comparatur. Nonne hoc est quod supra dicit S. Petrus: *Hæc enim facientes non peccabitis & salvi eritis?*

Sed consideratio vitæ & verborum S. Joannis singulariter excitat animum ad refræmandam triplicem concupiscentiam, seu illum appetitus motum qui dicitur *concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ.* DOMINUS posuit eum sicut sagittam electam, id est singularem & aptissimam, ad hanc triplicem retundendam ex animo concupiscentiam. Quod certè paruit in triplici hominum genere qui prædicantem eum convenerunt, & quo auditio compuncti sunt & persuasi vitam in melius commutare. Primò quidem Pharizæi quorum superbiam exagitavit & excussit. Deinde Publicani & milites, qui cum aliena raperent, ab hac prava cupiditate dimoti sunt. Tertio denique meretrices, eo auditio, impuræ voluptati renuntiaverunt: Quod enim omnes audiebant contra has concupiscentias à sancto illo viro pronuntiatum, in eo ipso videbant impletum & cumulatè perfectum. Videbant vitam voci conformem; videbant pauperiæ oppositam luis rapinis: videbant humilitatem cuivis ambitioni repugnantem: videbant asperitatem longè à voluptate abhorrentem, Vox erat clamans, ipsa ejus vita, ipse habitus, ipse potus & esus, ipse is totus corpore & animo quantus quantus erat, vox erat clamans; *qui habet duas tunicas det non habenti, & qui habet escam similiter faciat.* CONTENTI estote stipendiis vestris, id est, nihil aliud concupiscite; *Securis ad radicem OMNIS arbor non faciens fructum bonum, excidetur.*

Hæc erat sagitta salutis Domini, sagitta electa & acuta qua illi transfixi sunt de quibus dicitur, *quod baptisati ab eo considerentur peccata sua, detestarentur pristinam vitam, & ad ipsam vitiorum radicem penetrantes, sic cupiditati jam regugrabant, ut quæcunque ab illo crimina, probra*

Ioan. 1.
Ibid. 3.

2. Pet. 1.

1. Tim. 2.

Luc. 3.

Matth. 3.

Luc. 3.

Ioan. 5.

bra & maledicta in se introqueri audirent, audirent sine murmure; peterentque omnes paribus animis quid sibi faciendum deinceps esset ad salutem.

Ser. 127. O certe aureum & opportunum Petri Chrysologi dictum: *Joannes virtutum schola, magistrum vite, sanctitatis forma, norma iustitia.* Unde apparet luculente veritas quo sensu est proposita, ut, qui velint electionem suam certam facere, confideant vitam & verba S. Joannis, quibus tanquam sagitta compungentur, & inhorrescant & inardescant ad melius, ut de se fatebatur S. Augustinus. Vide in ejus die festo. Vide etiam attentius quomodo Christus Dominus prædicationem illam Joannis vocet *consilium Dei* quod quia non sunt secuti, dicuntur *sprevisse illud in semetipsos*, Id est, in suam perniciem & reprobationem, quasi diceret, quod erat eis medium à Deo constitutum ut suam certam electionem facerent, versum est ipsis retrò in occanem ruinæ & perditionis. Quod quidem illis postea gravius & apertius declaravit cum diceret, *venit ad vos Joannes in via iustitia, & non*

credidistis ei: Publicani autem & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes nec poenitentiam habuistis postea, ut crederetis ei. Crediderant ex Pharizæis nonnulli, sed vel plures alii non crediderunt, vel illi ipsi qui crediderant exciderunt à fide, & ad horam tantum exultarunt in luce ejus, ut jam illis dixerat Dominus. O quam verendum ne hic totus sistat dici fructus, exultare ad horam! o quam timendum, ne & ipsa dici exultatio sit potius humana vel etiam sensualis, quam divina vel spiritualis! *Exulta cum tremore.*

Joan. 5.

Ps. 2.

Quæ plura de magnitudine S. Joannis dici possent, peti debent ex hoc triplici capite. Primum est, ex persona Christi affirmantis inter natos mulierum non illo esse majorem. Secundum est, ex ipsius officio quod est esse testis Christi, & quod est esse talem sanctitate, ut jure merito illi credatur testimonium de Christo ferenti. Tertium ex ipsius S. Joannis humilitate quæ summa fuit & cui semper ex æquo respondet Sanctitatis magnitudo. Vide autem in 1. parte, Dominica 2. & 3. Adventus. In 2. Die 2. Aprilis. In 4. Feria 3. Hebdom. 16.

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PETRI ET PAULI.

*Die 29.
Junii.*

Constitues eos Principes super omnem terram. Ps. 44.

VERITAS PRACTICA.

Sicut fide, sic moribus, veriprobantur subditi tantorum Principum.

RATIO EST. Quia veri subditi tantorum Principum idcirco fide probantur, quod hi duo præsertim Apostoli fuerint constituti Principes, ut nos docerent veram fidem quam qui non tenent non se illis verè subdunt.

Sed ita etiam sunt constituti Principes ut nos docerent Christianos mores, quos a què servavimus ac fide.

Ergo sicut fide, sic moribus veriprobantur subditi tantorum Principum. Unde apparet quanta sit necessitas operum ac morum fidei Christianæ conformium, cum alioquin nostros non cognosceamus Principes, qui sunt constituti super omnem terram, ut omnis terra subdatur eis, aut per illos Christo Domino, cui non aliter servitur quam intellectu & voluntate, seu fide ac moribus.

I. PUNCTUM.

QUAM verè illi duo inter alios Apostolos constituti sint Principes super omnem terram, patet ex eminenti eorum dignitate & potestate quæ singulariter à Christo Domino donati sunt. Et quidem potestas sancti Petri & ejus successorum Pontificum quæ dicitur potestas clavium tres habet eminentiæ gradus supra quosvis alios Sacerdotes & Pontifices. Primus, quia est universalis & absoluta de remittendis omnibus omnino peccatis, censuris & quibuslibet vinculis dissolvendis quæ animam ligare possent & à Cæli introitu retardare: sic enim illi dictum & successoribus, *Tibi dabo claves regni caelorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.* Quæ potestas aliis Pontificibus est limitata.

Matt. 16.

X 3

limitata, Secundus gradus est, quod hæc potestas in omnes omnino personas extenditur, nullo juris ipsius sicut in aliis, definito termino: *Pasce*, inquit, *agnos meos, Pasce oves meas*; Pasce parvos & magnos; filios & Patres, subditos & Dominos; omnes denique peccatores salvandos, Tertius est, quod hæc potestas est ita perpetua & indeficiens ut portæ inferi non sint prævaliturae adversus eam, sicut prævaluerunt adversus alias aliorum Pontificum sedes, quæ ab hæreticis aut Schismaticis fuerunt occupatæ.

O Beate Cæli lanitor, inquit sanctus Hilarius, *cujus arbitrio claves æterni aditus eraduntur, ejus terrestre judicium præjudicata auctoritas sic in cælo: ut quæ in terris aut ligata sunt aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in cælo.*

Act. 2. & 10. Sic ille primus omnium & Judæos & Gentiles convertit, atque à peccatis absolvit, ut est in actis Apostolorum.

POTESTAS verò sancti Pauli quæ dicitur scientiæ ad convertendos homines in tribus etiam excelluit præ cæteris. Primum quidem quia Christum & ejus vitæ mortisque mysteria singulari concepit intelligentia & concipienda proposuit, *Cujus factus sum, inquit, minister secundum gratiam Dei quæ data est mihi secundum operationem ejus. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc in Gentibus, evangelizari investigabiles divitias Christi, & illuminare omnes.* Secundum quo præcellit ejus scientia est, ut

vix ulla gens fuerit quam non per se sævæ epistolæ crudierit, informavit & permoverit ad Christi cultum. *Præ aliquem, inquit, fructum habeam in vobis sicut & in cæteris gentibus, Græcis ac Barbaris, sapientibus & insipientibus doctior sum ita (quod in me) promptum est, & vobis qui Romæ estis evangelizare.*

1. Cor. 15. Tertium denique quod ipsemet prædicando peragravit plures obis partes ubi abundantius omnibus cum divina gratia se laborasse scribit,

Act. 9. & re ipsa ostendit quam verè esse: Domino, *Vas electionis ut portaret nomen ejus coram gentibus, & Regibus & filiis Israel.* Unde & de illo tam aptè prædicari potest quam quod de sole dicitur:

Eccl. 43. *Vas admirabile, opus Excelsi: magnus Dominus qui fecit illum; & in sermonibus illius festinavit iter.*

O verè digni Principes constituti à Domino *Exodi. 6.* super omnem terram. Iste est Aaron & Moyses quibus præcepit Dominus ut educerent filios Israel de terra Aegypti per curram suam. Hæc sunt duo

luminaria magna quæ creavit Deus super terram unum ut præset dicit, & alterum ut præset nocti. Hi sunt duo Cherubini super arcam ubi divinum oraculum statutum est & sedes Domini. Hi sunt duo Corporis cui capus est Christus, quasi geminum constituti lumen oculorum. Hæc sunt duæ singulares columna arca suis propriis designata nominibus. Hæc sunt duæ olive istæ ad dexteram cantabris & ad sinistram ejus. Isti sunt duo filij olei qui assistunt dominatori univærsæ terræ. **QVOMODO** amplificemus Zorababel? Nam & ipse quasi signum in dextera manu: & IESVM filium Iosedece, qui in diebus suis edificaverunt domum, & exalta verunt templum sanctum Domini, paratum in gloriam sempiternam.

Multi sunt in Scripturis similes typi & figuræ quibus adumbrati sunt hi duo primarij Ecclesiæ viri ac Principes, & quibus recolendis ita potes immorari, ut quæ sunt tamen ædificationis tuæ vel proximi, non omittas revolvere. Quod certè Christo Domino, atque ipsis Apostolis non minus erit gloriosum, quàm si eorum memoriam cogitando vel dicendo celebriorem feceris. Quid enim magni confert quod nostri sint Principes si non sumus eorum subditi? Aut quomodo sumus eorum subditi, si non illis ultro nos subdimus in quibus nostri sunt Principes? Neque enim dignitate tantum sunt principes ut colantur, sed autoritate & potentia ut nobis imperent quæ sunt Christi & salutis, nosque ipsi obsequamur.

Nam arma militia nostra, inquit unus eorum pro utroque, *non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitio, consilia destruentes, & omnem altitudinem excollem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, & in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam.* Quali diceret, nos ter principatus seu nostra potestas non est similis potestati terrenorum Principum, qui ferro armati, & robore militum cincti, suos sibi subditos in officio continent; sed arma quibus utimur, ipsa est virtus & potentia Dei quam nobis scilicet dedit Deus ad proponenda & persuadenda mysteria fidei & præcepta morum quibus Christo servitur. Quæ quidem potentia & autoritas talis est, ut, si nobis non creditur nec obtemperatur, tam parata sit inobedientibus ultio quàm si Deo ipsi non paruisse. Quamobrem attendendum quid nobis imperent, & an imperatis fideliter obsequamur.

Et quidem quod spectat ad intellectum seu fidem catholicam nemo dubitat eam esse tenendam integerrimè quam illi docuerunt: sed de voluntate & moribus quod scriptis reliquerunt suis, nō ita forte persuasum habes æquè illis esse obtemperādū, in quo certè tantum erras quāvis si illos omnino tuos nō agnosceres Principes Neque enim omnino tuos agnoscis nisi te illis omnino subdas: nec te illis omnino subdes nisi intellectu & voluntate, nisi fide & moribus, utroque si nūl indivisim, Sicut fide sic moribus veri probantur subditi sanctorum Principum. Cur enim uno te illi subdas & non altero, cum sit par utrobique ratio? Die apertè quod palām profiteris, cur non auderes discedere ab illa integra fide quam docuerunt hi nostri Principes, quamque Romana tenet Ecclesia, nisi quia nobis à Christo tales constituti sunt, ut quod de fide docuerunt, tam fixam firmamque sit nullo unquam ut tempore possit deficere; atque id modò tam verè certoque vigeat, quam si modò ab ipsis traderetur. Ego rogavi pro te Petro, ajebat ille Dominus, ut non deficiat fides tua: hoc ego siagulare privilegium tibi concessum volui, ut non modò tu fide non deficias, quod est commune aliis Apostolis sed nec illa tua fides quam in Romana docebis Cathedra nunquam deficiat, quod tibi est singulare & proprium.

Luc. 22.

Ep. 120.

Sic sanctus Bernardus ad Innocentium, Operet, inquit ad vestrum referri Apostolatam pericula quaque & scandala regni Dei, præsertim qua de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum rejaciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Cui enim alteri sedi dictum est aliquando ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua? Unde & Divus Hieronymus ad Damasum, Obsecro, inquit, ut mihi literis tuis, si res ascendarum si ve dicendarum si ve dicendarum trium hypothesis detur auctoritas, non timebo tres hypothesis dicere, si jubeas.

1. 3. Apost. leg. contra Rufin.

Itemque de sancto Paulo contra Ruffinum: Scito Romanam fidem Apostolica voce laudatam ejusmodi præstigiis non recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non esse mutari.

Rom. 1.

Atque idcirco hic idem Apostolus ad Romanos scribens, antequam eò duxisset, congaudet illis quod fides eorum annuntietur in universo mundo? sibi que ipse gratulatur quod eam ipsam fidem sit edocuit nec aliam proficitur quàm quæ illis est tradita, quasi diceret, quod & Galatis scriptum: Ego ipse cum Petro contuli quod à

Gal. 1. 2.

Christo didici, ne in vacuum currerem; ne suspectus alius essem, si cum illo non convenissem cuius indubitata fides erat,

O verè firmam petram super quam ædificata est Ecclesia, & contra quam portæ inferi nil prævalebunt. Nonne ita credis? Non quia præcisè Petrus dixit aut Paulus, sed quia quod dixit Petrus & Paulus, hoc Christus dixit, hoc Deus revelavit, Non enim doctas fabulas secuti nos am fecimus vobis Domini nostri IESU Christi virtutem & præsentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. Sic illi passim quod à Deo acceperunt, se nobis tradere profitentur.

2. Pet. 1.

II. PUNCTUM.

SED illi ipsi duo principes sic à Christo Domino sunt constituti, ut nos docerent Christianos mores quos æquè servaremus ac fidem.

Tria hic dicuntur, Primum illis i, si non minus esse ordinarum à Christo Domino ut nos docerent mores quam fidem. Nam cum certum sit sola fide sine bonis moribus neque Christum coli, nec Christianum salvari posse: certè oportebat illos qui præcipuè constituti erant ut Christi cultum & Christi cultorum salutem prædicarent, de bonis moribus edocendis præceptum accepisse: Euntes inquit docete omnes gentes; docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.

Matt. 28.

Secundum est, quod in illis docendis moribus & præceptis non minus sint infallibiles nec minoris auctoritatis & potestatis quàm in docenda fide. Cum enim eandem à Christo habeant auctoritatem ad unum æquè ac aliud: quid est quod in fide tradenda essent infallibiles, & non in moribus? Nonne æquè ad omnia quæ docebunt, illis est dictum Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit?

Luc. 10.

Atque hinc tertium est, quod non minus observanda nobis sunt eorum præcepta moralia, quàm quos vocamus fidei Christianæ articulos, cum non minus illa nobis præcipiant neque minus significant esse ad salutem necessaria, quàm eorum fides, quæ credenda doceat. Hanc ecce vobis, charissimi, ait sanctus Petrus, secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in commotione sinceram mentem, ut memores sitis eorum quæ prædixi, verborum Et post multa: Propter quod, charissimi, satagite immaculati & involati ei inveniri in pace; & Domini nostri

2. Pet. 3.

lon-

longanimitatem, salutem arbitramini: sicut & charissimus frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis. Et concludens; vos igitur fratres prescienter custodite, ne insipientium errore traducti excidatis à propria firmitate.

Quinam porro illi essent insipientes, antè aperuit cum dixit venturos in novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes. Et inanibus dictis avocantes à bonis moribus quos possent inducere ad liberiores genio laxandas secum habenas. Quod ne faceremus nos pramonet, persuadetque sua & fratris sui Pauli auctoritate, quæ certè ad coercendam propriam concupiscentiam sicut jubet, plus apud nos valere debet quam illusorum dicta vel errores insipientium.

Serm. 1.
de Apost.

Sic apud sanctus Bernardus: Hi mihi traditi sunt in Magistros & in Mediatos quibus secrete committere possim. Et post multa: Hi sunt Magistri nostri, qui à Magistro omnium, vias vitæ plenus didicerunt, & docent nos usque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt vel docent nos Apostoli sancti? Non piscatoriam artem, non scenofactoriam vel quidquid huiusmodi est: non Platonem legere, non Aristotelis versutias invertere, non semper discere, nunquam ad veritatis scientiam pervenire. **DOCVERUNT ME VIVERE.** Putas parva res est scire vivere? Magnum aliquid, imò maximum est. Non vivit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui ceteris inficitur pestibus, quoniam non est vivere, sed vitam confundere, & appropinquare usque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere: & sic perseverare usque ad mortem. Expende hæc accuratè.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo fide sic moribus veri probantur subditi tantorum Principum. Sicut enim qui fidem eorum non teneret, non se bonum & fidelem probaret eorum subditum, quia non crederet quod docuerunt, tanquam Principes à Christo constituti ut nos docerent: ita planè qui mores ab eis traditos non observat, quia propterea scientiam constituti sunt Principes ut nos mores docerent, & eorum doctrinæ morum non minus adharetemus in praxi quàm doctrinæ fidei. Sic enim non tantum pro fide Christiana, sed, pro castis moribus quos docebant dicuntur esse accepti apud Deum, & ab eo propterea condemnati. Atque idcirco sanctus ipse Petrus,

S. Ambr.
in Epist.

quanti à nobis deberent fieri præcepta morum & vitæ quæ tradidisset, sic universim docebat. Si refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & Salvatoris IESU Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora, deteriora prioribus: melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem, retrorsum converteri ab eo, quod illis traditum est sancto mandato. Quali diceret, nunquam admitti essent ad fidem; nisi refugientes coinquinationes mundi bonos illos mores statuissem de quibus acceperunt à nobis præceptum: nunc vero cum in fide progressi sunt, putabunt forte sibi esse licitum, ut ab his nostris præceptis resiliant & rursus se mundo inquinant. At verò tantum abest ut id liceat, quàm potius inde magis angeatur peccatum, & minus peccassent non accipiendo fidem & præcepta, quam non stare præceptis acceptis, cum fide retenta.

Sic & sanctus Paulus. Testor coram Deo & Christo IESU, & electis Angelis, ut hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando. **PRÆCIPIO** tibi coram Deo qui vivificat omnia & Christo IESU ut serves mandatum sine macula, irreprehensibile, usque ad adventum Domini nostri IESU Christi. Hoc est esse Principem sic præcipere, & hoc est esse subditum sic parere ut præcipit.

Ne te verò dicas obtui & confundi multitudine præceptorum moralium quæ nobis tradunt hi Principes. Vide quid magis in te repugnet moribus tuo statui convenientibus, & vide quid contra præcipiant: hoc est præceptum quod tibi tradunt, hoc est in quo vel maximè te illis probabis subditum, vel negabis.

An te acedia torporve mentis constringit; nec forte satis vigilas in assidua virtutum praxi? Audi sanctum Petrum: **CURAM**, inquit, omnem subinferentes ministrare in fide vestra virtutem: in virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam: Et quæ plura sequuntur usque ad nomen capitis versus, ex quo discere non consilium sed præceptum esse, cum pœnæ seu damna proponantur non obsequentibus.

An te piget obedire nonnullis superioribus? Audi sanctum Paulum: **OMNIS ANIMA** potestati- bus sublimioribus subdita sit. Qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

O quam diversi modò mores ab illis quos docuerunt! o quam verè & graviter sanctus Leo: **Pudet dicere, sed necesse est non tacere**

Serm. 3.
de Apost.
Plus

Plus impenditur Damonibus quam Apostolis! An hoc tibi dictum conveniat, apparebit hodie ex correcto vel incorrecto vitio cuius argueris. Nisi enim te corrigas, plus impendes & deferes

Dæmonibus qui te in vitio retinent, quam sanctis illis Apostolis qui te ab eo revocant. *Pudet dicere, sed necesse est non facere.*

DE SANCTO PETRO.

*Et ipsi tanquam lapides vivi super edificamini. 1. Pet. 2.
Super lapidem unum septem oculi sunt. Zacch. 3.*

VERITAS PRACTICA.

Cui sanctus Petrus petra viva non est, Petra est scandali.

RATIO EST, Quia idcirco sanctus Petrus petra viva dicitur, quia qui firmiter illi adhæret, sana fide vivit sanisque moribus.

Sed qui non firmiter se illi adhærent, dicunt inter alia, ipsum fide & moribus peccasse Petrum, quod est eum sibi facere petram scandali sive occasionem sui peccati.

Ergo Cui sanctus Petrus petra viva non est, petra est scandali. Quod certe est diligenter cavendum

I. P U N C T U M.

QUÆ de sancto Petro singularia dicunt Patres & Scripturæ Interpretes, quæque jam partim dicta sunt, hic possunt repeti & referri ad septem capita designanda septem illis mysticis oculis, qui super lapidem unum dicuntur inesse à Propheta Zaccharia. Multis autem ea modis referri possunt. Primo quidem circa eius Personam, septem hæc annotantur. Primum: intuitus **JESUS** imponit ei nomen Cephæ seu Petri. Secundum: ascendit Dominus in navem Petri, unde docet turbas, & tum Petro singulariter dicitur, *Noli timere, ex hoc jam homines eris capiens*. Tertium: solus Petrus unâ cum Domino ambulat super aquas, sicque unicum se Christi vicarium designavit, qui non uni populo sed cunctis præesse deberet, inquit sanctus Bernardus. Quartum: Petro inter omnes confitenti Christum Dominum, Filium Dei, respondet Dominus, *Et ego dico tibi quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves regni caelorum*, Et quæ sequuntur divina verba. Quintum: cum de cunctis Apostolis dixisset Dominus: *Ece Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum*, tum Petro singulariter, *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando con-*

Hayneufue Pars tertia

versus confirma fratres tuos. Sextum, in domo Pontificis negantem se Petrum Dominus respicit, tum poenitens Petrus peccatum amarè deflet. Septimum denique, postquam Petrus insignem præ cæteris suum Christo indicavit amorem, *Pasce oves meas*, inquit illi Christus, *Pasce oves meas*, Quibus verbis conceditur illi ovile, ait sanctus Epiphanius.

DEINDE verò hic alius rerum ab ipso gestarum septenarius numerus conficitur, quo singulariter omnium primus & facile princeps agnoscitur. Primus de substituendo in locum Judæ Apostolo verba faciens ad reliquos omnes fideles, qui erant numero ferè centum viginti, ab omnibus ne uno quidem refragante, auditur & rem conficit, Primus, accepto Spiritu sancto sermonè habet apud Judæos quorum circiter tria millia primo illo die conversa sunt, Primus, inter omnes primum edit miraculum, Primus, primos ex Credentibus peccatores poena mortis multat, Primus, primum Hæresim archam Simonem Magum refutat, arguit & condemnat, Primus Gentilem Cornelium sibi ab Angrio missum de fide instruit, baptizat & Ecclesiæ aggregat. Primus denique in primo generali concilio palàm loquitur, & agitaram de legalibus abrogandis definit questionem.

SUNT qui ad primam eius sedem ex multis prærogativis, has septem singulares referant. Primo, quod una & sola dicatur Apostolica. Secundo, quod quæ illi adhærent sedes Episcopales, semper teneantur Orthodoxæ, & veræ Ecclesiæ, non item aliæ. Tertio, quod tanquam suprema omnium de aliis omnibus judicet & à nullo judicetur. Quarto, quod leges condat quibus obedire fideles omnes debeant. Quinto, quod in fide & moribus errare non possit. Sexto, quod & locis & temporibus definita non sit, neque unquam defecerit aut desitura sit aliquando. Septimo, quod sola de controversis in fide definit, & de sensu Scripturæ sacræ dijudicet.

Yy ALII

ALII denique sunt qui hunc eximiarum S. Petri virtutum Septenarium texunt. Prima est obedientiæ promptitudo quæ vocantem Christum secutus est. Secunda est, renuntiatio perfecta omnium. Tertia est singularis eius fides. Quarta præcipuus in Christum Dominum amor. Quinta est, poenitentia continua. Sexta, insignis animi fortitudo, constantia, vigilantia, & omni ex parte perfecta Pastoralis cura. Septima est humilis mansuetudo, quæ cum aliis tum in adversante sibi Paulo apparuit, & in eius laudandis Epistolis, in quibus se reprehensibilem esse vidit; Unde hæc illa egregia sunt sancti Gregorij: Se, inquit, minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est, sequens minoris sui, atiam ut in hoc præiret, quatenus qui Primus erat in Apostolatus culmine; esset primus & in humilitate Petras: ergo, fratres charissimi, in quo mentis vertice stetit, qui illas Epistolas laudavit in quibus Scriptam se vituperabilem invenit. Quæ illi mansuetudo tanta esse potuit, quæ quies animi, quæ soliditas atque imperturbatio cogitationis? Ecce à minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam revocet: at quod Primus Apostolorum vocatus est, non quod claves regni cælestis accepit; non quod peccata, quæcumque in terra solverit, essent soluta & in cælo: non quod in mari pedibus ambulavit, non quod Paralyticos in IESU nomine subdolererat: non quod agros, corporis sui umbra sanaverat: non quod mentientes verbo occiderat; non quod mortuos oratione suscitabat. Ne igitur increpationis verba dedignaretur audire, omnia dona quæ acceperat quasi à memoria repulit, ut unum fortiter humilitatis, nonum teneret.

Sic de singulis eius virtutibus commendandis, atque aliis etiam titulis supra commemoratis facile deduci possent ex sanctis Patribus, quæ fœlius narrarentur: sed prærito illa sunt apud Controversistas, & maxime Bellarminum: & dandus est tandem locus veritati propositæ, pendendæ, quæ tam necessaria est ad praxim, quam perniciosum est petram illam vivam & vitalem, sanctum inquam Petrum, nonnullis fieri petram mortis & scandali. Quibus scilicet non est Petra viva, Petra est mortis. Cui potro? Expende rationem. Idcirco enim dicitur S. Petrus petra viva, non tantum quod ipse viveret cum dictus est petra sed quod modo etiam in Ecclesia se vivat tanquam eius caput, ut, qui firmiter illi adhærent, sana fide vivant, tamque moribus: neque illi altere esse possint vivere aut sanè sen-

tire de fide & moribus, quin illi tam firmè adhæreant ut nulla vi ab eo possint dimoveri. Sic apud S. Hieronymus, ex oriente ubi tum debebat scribere ad Damasum Papam. Neque verò, inquit, tanta vastitas elementis liquentis, & interiacens longitudo terrarum, me à pretiosa margarita potius inquisitione prohibere. Vbiunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquila. Profigato à sobole mala, patrimonio, apud vos solos incorrupta Patrum servatur hæreditas (sive autoritas) Ibi cessite terra fecundo, dominici seminis puritatem centeno fructus refert; hic obruta sulcis frumenta in lolium avenasque, degenerant. Et post pauca. Beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communiōe cōsorsior. Super illam Petram, adificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum, agnum comederit, profanus est: Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio. Itemque paulo post: Non novi Vitalem: Meletium respicio, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit: hoc est qui Christus non est, Antichristi est. Et sequenti epistola ad eundem: Hinc præsertim sulca mundi, ariana rabies fremit: hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere se festinat. Monachorum cetera manentium antiqua in me surgit aut horitas. Ego interim clamito: si quis cathedræ Petri jungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus ibi hærentes dicunt. P. Item credere si hoc unum asserat: nunc, aut duo montes sunt aut omnes. Idcirco obtestor Beatitudinem tuam per crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per Passionem Christi, ut qui Apostolos honore sequeris, sequaris & merito: ut mihi literis tuis apud quem in Syria debeam communicare, significes: nos de spicere animam pro qua Christus mortuus est: Quasi diceret: tam ego duco scire à te tanquam ab ipso Petro quid credere quidve agere debeam, ut in hoc vitam & salutem omnem constituam, si sic credidero & vixero prout mihi significaveris. Nonne tu idem cum tanto Doctore censes?

III. P U N C T U M.

SED qui non firmiter Apostolicæ Petra sic adhærent, dicunt inter alia ipsum in fide & moribus errasse Petrum, quod est sibi cum sacre Petram scandali.

Nempe hoc dicunt Hæretici, & in peccatis obstinati: atque ideo sic sibi palpant in erroribus suis, ut sibi perisualum velint Hæretici, non electum à Domino Petrum, petram & fundamentum Ecclesiæ, quod gravis peccator fuerit, Neque de peccatis cavendis aut de ponendis multum noverantur peccatores, quod Petrus etiam peccaverit.

O quævis

Rom 18. in
Exech.

Tomo 1.
1. de Rom.
Rom 18.

Prov. 13.

O quam verè dictum à Sapiente: anima dolose errant in peccatu. Merus est enim dolus quomens insua pravitare obfirmata, velum obtendit suo vel errori vel peccato, ne in sua nuditate appareant & conscientiam moveant. Est enim, Hæretice, peccat Petrus, non tamen fidem amisit, neque unquam defecit corde credere illum esse Christum quem ore denegavit, cum illi Dominus expressè dixerit, non defuturam eius fidem Peccavit tamen, & graviter sic ore negando Dominum suum; sed quid inde? Non propterea fuisse Petram & primum à Christo Ecclesiæ fundamentum? Imò propterea sic peccare permissus est, ut cum Pastor ovium futurus esset, non indignaretur errantes recipere, & peccatores revocare seu revocatos amplecti. Sic præclare sanctus Gregorius: *Qua in re, inquit, considerandum nobis est cur omnipotens Deus eum quem cuncta Ecclesia præferre disposuerat, ancilla vocè pertimescere, & seipsum negare permisit. Quod nimirum magna actum esse peccatis dispensatione cognoscimus, ut is qui futurus erat Pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret qualiter alius misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi. Et tunc præposuit ceteris, ut ex sua infirmitate cognosceret quam misericorditer alienam infirma toleraret.*

Hom. 21. in Evang.

Ep. 19. ad Hier.

Sic qualiscunque illa fuerit culpa quam in ipso Paulus arguit, ad humilitatis exemplum evenisse non modo patet ex eodem sancto Gregorio, ut supra visum est, sed ex ipso sancto Augustino qui factum Apostoli contra D. Hieronymum vehementer tuetur: *Rarius, inquit, & sancti exemplum Petrus, Pastorem præbuit quo non dedignarentur à posterioribus corrigi, quam Paulus, quo confidenter auderent minores majoribus pro defendenda veritate, salva caritate resistere. Ubi vides manifestè, quod tamen si daretur ex Augustino Petrum peccasse & iuste à Paulo reprehensum fuisse, semper tamen ipsum Augustinum censuisse Paulo Petrum esse Priorem, cum aperte dicat à posteriori & minori fuisse corre: tam.*

Serm. 3. de Apostolia

Contra verò induratos peccatores & à Petri peccato petram scandali, id est, occasionem sui peccati falsò & iniquè desumentes sic graviter sanctus Bernardus: *Va tibi qui post lapsum, forsio rem te nobis exhibes! Vt quid tam rigidus es in tuam perniciem? Inclinare potius ut melius erigaris, & ne prohibeas frangi quod distortum est ut possis melius solidari. Quid indignari increpanti gallo? Tibi potius indignare. Pluviam voluntariam, ait Psalmista segregabit Deus hereditati tua, & infirmata est, bona infirmis segregatur heredita-*

ti, qua medietum non repellit. Indurates enim tanquam vas figuli in virga ferrea conteret: & hæreticas infirmata est, ait, tu verò perfecisti eam. Notanda hæc Peccatori postrema verba, quasi ipsi diceretur, falsò & impiè tuam in peccatis excusas infirmitatem, cum in ea tu te ipse projecis, vel cum in eis diutius remoraris; tunc enim perficis tuam infirmitatem; quæ prius erat tantum inchoata; tunc abuteris tua infirmitate ad excusationem peccati, cum potius illa uti deberes ad peccati fugam & cautelam. Non idcirco peccavit Petrus ut peccares, sed potius ut eius exemplo disceres tibi cavendum, aut si forte peccaveris, citò resipiscendum; nec desperandum unquã post quodlibet perpetratum peccatorum, cum ille in pristinum suum statum redierit; sed neque etiam præsumendum aut persistendum in peccato, cum ille statim respectus à Domino egressus fuerit foras, & amare se verit,

O quoties illum oculum qui respexit Petrum, despexisti?

III. PUNCTUM.

SIC ergo cui sanctus Petrus petra viva non est, petra est scandali, dum loco exempli virtutis & penitentiae, quod à sancto Petro exprimere oportebat, sibi potius occasionem erroris & peccati fingit, trahitque ex petra quandam fellis amaritudinem; unde potius mellis & olei suavitatem educere poterat, ad æternam suam salutem. Sic ipse Christus Dominus qui lapis summus, angularis, electus & pretiosus dicitur, dicitur etiam lapis offensionis & petra scandali, quod quia crucifixus est, non credatur Deus: aut si Deus creditur pro peccatis crucifixus, iam de peccatis propriis nihil nos esse sollicitos oporteat sed securus, sed certos de salute, quantumcunque quisque peccaverit, & in peccatis obierit, dum Christum credat crucifixum, salva sunt ei omnia. O verè petram scandali, & offensionis ei qui sic de Christo sentiret: *Qui ceciderit super lapidem istum, confingetur: super quem verò ceciderit, conteret eum.* Ita planè de sancto Petro peccatore, petra illa est de qua Job: *Et petra fundebat mihi rivus olei.* Miram enim quantè inde in nos defluant misericordiae, cum inde peccatorum remissio, inde venia, inde penitentia & quidquid ad salutem spectat, volenti deriveretur. Sed noientis & scandalum sibi facienti, petra illa est infocunda in quam semen iactum dum decedit, deficit, exarescit & perit. *Radice non habet, concinnò scandalisatur,* inquit Dominus.

1. Pet. 2.

Math. 21.

Job. 29.

Math. 16.

Serm. 38.

O te ter miserum & infelicem, qui cum pos-
ses esse felix alieno damno, mavis esse miser tuo
& tantò majori tuo damno, quantò major est
tua culpa quæ sic petram vitæ convertit in pe-
tram mortis & scandali. Exardefce ad hæc in te-
ipsum, & audi sanctum Ambrosium: Si Petrus
petra est super quam aedificatur Ecclesia, recte pri-
mum signum mirabilem suorum Petrus fecit con-

solidando plantas hominũ claudũ: ut sicut in Ec-
clesia, fidei fundamenta continet, ita in homine,
membroꝝ fundamenta confirmet. Recte in-
quam primum in Christiano pedes curat, ut jam
non intrepidus nec imbecillus possit super Petram
Ecclesia sed robustus & fortis incidere. Sic con-
fortare, & cito robustus.

DE SANCTO PAVLO.

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. I. Cor. II.

VERITAS PRACTICA.

Licet Pauli magnitudo vix sit imitabilis: vix ta-
men alius est magis imitabilis quam magnus
Paulus.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quod
vix est alius magis imitabilis quam qui exem-
plo suo majorem spem facit proposita imitationis
assequenda.

Sed vix ullus est alius qui exemplo suo majorem
spem faciat proposita imitationis assequenda,
quam magnus Paulus.

Ergo vix alius est magis imitabilis: ac proinde au-
diendum, dum ad imitationem sui nos adhortatur.

I. PUNCTUM.

QUANTA esset magnitudo S. Pauli,
satis patet ex eius vita, rebusque ge-
stis, quæ ex Actibus Apostolorum, atque
ex ipsius Apostoli Epistolis colligun-
tur. Quia tamen non nisi sparsim & per partes il-
lic referuntur quæ sunt huius divini hominis il-
lustriora facta: si quis collectim ea desideret, a-
deat sanctum Joannem Chryostomum, quem
nobis divina providentia non minus submini-
stravit Pauli prædicatorem: quam Paulum, Chri-
sti præconem. Oportebat sanctum talem Apostolum
cui singularis hæc daretur Gratia, in gentibus e-
vangelizare investigabiles divitias Christi, & il-
luminare omnes quæ sit dispensatio Sacramenti
absconditi à seculis in Deo. Verum & oportebat
tale os aureum, quod singularem illam Aposto-
li gratiam nobis evidenter & dignius aperiret.

Et cum multa de Paulo Chryostomus, tum
illud insigne est & compendiosè eximium quod
ait, eum velut Paradysum spirituales, unde qua-
tuor fluvij gratiarum in universam emanent ge-
nus. Quatuor sunt scilicet præcipua capita quo-

gratiæ illæ omnes referuntur. Primum est divi-
na sapientia seu rerum divinarum scientia de qua
sic sanctus Chryostomus: Paulus, Archetypus
bonorum cui omnem prædicationem, res orbes, my-
steria cuncta, universamque dispositionem Deo
concessit. Ipse caelum solem habens: iustitia, ipse ma-
re sapientia purissimum & profundissimum.

Secundum est, efficacia in dicendo, de qua sic
idem sanctus Doctor: Etenim homo ignobilis, ab-
jectus, & circumforaneus qui artem exercebat in
pellibus, in tantum virtute progressus est, ut vix tri-
ginta annorum spatio, Romanos & Persas, & Me-
dos & Indos & Scythas & Aethiopes, & Sauror-
maticas & Saracenos, & omnes profusus humanam
genus sub jugum miseret veritatis. Tertium est
eius sanctitas & virtutum omnium quantum-
cunque diversarum associatio. Paulus, inquit
idem Panegyctes, cum in terris esset: ubi Sere-
phim sunt, ibi conversabatur, prope Christo assi-
stens quam hastam & stipitatoris regi assistunt, qui
per eum iste aspectus huc illuc circumferant, illo ve-
rò nulla rerum specie motus, universam mentis a-
ciem ad regnum (Christum) tendit. Et rursum
Paulus omnium virtutum fuit arcus, adeo ut et-
iamsi quis totum contra eum, iustorum chorum
sigillatim appondat, inveniat erutimam, virtutum
ponderibus à Pauli parte depresso.

Quartum denique est infatigabilitas quæ dâ
animi & corporis, dum per universas totius orbis
partes Christum annuntiat. Totus factus charitas,
inquit os aureum, sicut missum in ignem ferrum
totus ignis efficitur, qui quasi communis totius
mundi esset Pater, ita amore hominum, ipsos eorum
imitabatur parentes, in dō cunctos pietate & solaci-
tudine superabat. Itemque alibi falsus: Sicut medi-
cus optime, & Pater communis, & curator ac tu-
tor, omnia agit, omnia curat, in pedum remota
essendit & reprimat, ubiq; circumcurat. Neque enim
sicut si qui in prallo rem persequitur, sed sicut si qui ad
paratam

Ephes. 3.

Hom. 1. de
laud. b.
Pauli.

Rom. 8.

Ibid.

Hom. 55.
in Matth.

3. Co.

Eph. 3.

in comm.
S. Pauli.Hom. 21. in
1. Corinth.

paratam

paratam ac promptam venit victoriam, trophæa statuit, iussidians, destruens, deiciens Diaboli munitiones, & ministrorum machinationes, & uniuersum tandem orbem ad Christi exercitum ducit & neque parum respirat ab his ad illos, ab illis ad alios transiens quasi militum Dux quidam optimus asserens trophæa: imò singulis horis sola tunica indusus irrumpens in aciem, aduersariorumque ciuitates & tela, & lanceas & jacula, & omnia in suum ius cogens.

Ex quibus & aliis uberius pertractatis, unde hæc pauca decerpta sunt, euidenter patet quam vix aut ne vix quidem tanta magnitudo à nobis esset imitabilis: & tamen certa est veritas quæ modò proponitur expendenda, Quod vix est vltimus alius magis imitabilis quam magnus Paulus. Rationes multæ possent afferri, sed hæc imprimitis opportuna, quæ docet vix esse alium magis imitabilem quam eum qui suo exemplo maiorem facit spem in opus imitationis assequenda. Hoc est enim quod vel maxime nos deterret ab imitandis Sanctis, quod nobis persuadere non possumus posse nos eos imitari, quippe qui tam longè simus remoti ab eorum sanctitate; unde & quod illi sunt sanctiores, tantò minus id persuasum habemus, quam nobis ad tam difficilem persuasionem inducendam nihil poterat dici aptius, quam quod de certa spe dicitur quam qui de Sanctis certiorum aut maiorem facit, is se magis imitabilem reddit. Quod certe patuit in S. Augustino cui dubitanti nùm posset casta sanctorum sequi vestigia, tum inquit ipse, Apparuit casta dignitas continentia, serena & non dissoluta hilaritas, honestè blandiens ut venirem neque dubitarem, & extendens ad me suscipiendum & amplectendum vias manus plenas gregibus honorum exemplorum. Et quæ plura pergit quibus se mirum in modum ait esse excitatum, quia sic in spem venerat propositæ ad imitandum virtutis facilius consequenda quam pararet.

Re vela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet: & educet quasi lumen iustitiam tuam. In hoc vel maxime deficiis.

II. PUNCTUM.

SED vix vltimus est alius qui exemplo suo maiorem nobis faciat spem propositæ imitationis, seu ad imitandum virtutis assequenda, quam magnus Paulus.

Primo enim cum nos exhortatur ad imitationem sui, sicut ipse est imitator Christi, docet nos

euidentissimè non id à nobis imitandum queri quod ipse fecit: neque enim ipse sic Christum imitatus est, ut quæ omnia Christus gessit, Paulus gesserit. Nunquid Paulus crucifixus est? Sed suo modo Christum secutus est, faciendo & patiendo perfectè quæ Christus volebat ab ipso fieri & sustineri, sicut Christus suo modo illa passus erat quæ à Patre sibi erant ordinata ut pateretur. Vnusquisque inquit, proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic. Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permanent. Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum. Tanti refert hoc temel probè intelligere, ut non semel sed iterum atque iterum repetat, se nolle à quoquam aliud quam quod est proprium suæ vocationi, suæ ætati, suis viribus, suo denique statui tum interno tum externo, tum animi, tum corporis & rerum etiam domesticarum. Unde illud ad rem nostram per opportunum sequitur, ut cum ad eum imitandum appellamur, ad illa tantum quæ sunt nostri officij provocemur, ut illa nempe diligenter exequamur in Christo, sicut ipse suo in ministerio gnauus & sedulus fuit. Vide, inquit, ministerium quod accepisti in Domino, ut illud impleas; Non mecum quod accepisti, sed illud tuum quod tibi à Domino datum est, sicut mihi meum, & cuius rationem reddes non mei ministerij, sicut nec ego tui. Nam unusquisque nostram pro se rationem reddet Deo. Quid clarius? Quid iustius?

Atque ita, hoc aliud inferitur quod erat præcipuè demonstrandum, cum nempe non sit alia tibi proposita virtus Pauli ad imitandum, quam quæ tibi domestica est, tibi propria est, & tota tua, quid est quod deterearis? Quid est quod non speres? Quid est quod dubites vel affuturam gratiam, vel satis eam esse potentem ut tuo perinde fungaris munere, ac Paulus suo?

Quod si tamen adhuc hæres; si vel gratiæ vel tibi sic diffidis ut non putes unquam posse etiam in minimis quod Paulus in maximis potuit; queso te, Paulum cogita, quis esset ante acceptam gratiam, quis qualivè factus sit post acceptam; & vide num ex istis, spes tam certa exerceatur, quanta esse potest cum Dei gratia ex cuiusvis exemplo. Quanta est enim distantia Sauli perfectantis Christum & Pauli Christum prædicantis, tanta est ratio seu rationis efficacitas ad demonstrandum, quid possit in nobis gratia, si velimus ei consentire; cum unius sit gratiæ opus, quodcunque illud est grande opus, quod Saulus persecutor, factus est Paulus prædicator. Propriæ, Pauli, inquit

1. Cor. 1.

1. Cor. 7.

Coloss. 4.

Rom. 14.

Serm. 1.

In Conversione S.

Pauli.

In Conversione S. Pauli.

inquit S. Bernardus, conversionis ejus memoria frequentatur quod & ipsa quoque memorantibus usque inveniatur. In hac enim memoria & peccator spem veniæ concipit, & provocatur ad penitentiam; & qui jam peccasset, perfectæ conversionis accipit formam. Quis desperet ultra pro magnitudine ejuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiat adhuc spirantem in nativitate & eadem in Discipulos Dominus, subito factum vas electionis! Quis dicat iniquitatis pondere pressus, assurgere jam ad studia meliora non valet, quando in ipsestinere quo sanguinem sitionis Christianum, dixit toto corpore virtus afflabat, persecutor et crudelissimus in fidelissimum repente mutatus est. Predicatore? Magnificè si quidem in hac una conversione, & misericordia magnitudo, & efficacia gratiæ commendatur.

Quod & ipse S. Apostolus sic agnoscebat, sicque omnibus notum volebat, ut omnes suo exemplo animaret ad illam spem quæ est vel maxime necessaria ad formandum imitandæ virtutis affectum: sic enim a. t. *Christus IESVS venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum; sed idcirco misericordiam consecutus sum, ut in me primo est. n. dicit Christus IESVS omnem patientiam & informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Quem in Apostoli locum sic præclare S. Anselmus, ex D. Augustino: o Saulus sanatus est, ego quare despero? Si à tanto medico tam desperatum ager sanatus est, ego vulneribus meis illas manus non optabo? Ad illas manus non festinabo? Vt hoc dicerent homines idcirco factus est Saulus, de persecutore Apostolus, quia cum venit Medicus volens sibi famam comparare, infirmum quærit aliquem desperatum, & ipsum sanat: & si pauperimum inveniat, non ibi quærit mercedem, sed commendat artem: ita & Christus potentiam specialis medicina spiritalis sua ostendit in Saulo, ut omnes deinceps possent, eum sanare posse eumdem infirmitates omnium confugientium ad se. Tunc verò jam dubitare posses?*

Adde his verò quod non parum facit ad provocandam imitationem, non modò Paulus fuit qualem se dicit ante conversionem, blasphemus & contumeliosus: sed post suam etiam ad Christum vocationem, & post acceptam baptismi gratiam, sic internis & externis agitur est motibus, molestiis, angustiis & pressuris, ut vix ullus hominum se infirmum magis & oppressum sentiat quàm se hic passim proficitur Apostolus nempe ut omnes non solum verbo sed factò doceat in quo potissimum sita sit virtus hominis & operatio gratiæ; non in apathia, non in obrusis

sensibus, non in corporis aut animi sic quædam vacuitate curarum & motuum: sed in pugna cum vitis, in certamine cum concupiscentia, in negando consensu naturæ provocanti ad peccatū. Videro, inquit, in me & tenio quidquid in aliis hominibus depravat apertè naturas, sed renitor, sed reluctor cum Dei gratia per Jesum Christum. Sic pugno non quasi aerem v. rberans, sed castigo corpus meum, & in salutem redigo. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiatur: aporiamur sed non desistimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur; deiecitur sed non perimus: semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes, ut & vita IESV manifestetur in corporibus nostris.

Quasi diceret, si qua mundi aut carnis vexatione vos agitat, & virtute propterea dimoveri putatis, putate & certò credite nos eadè prolixè vexari molestia, cum interna tum externa: nec tamen divino freti subsidio, virtutem abdicamus sed potius in illa & cum illa magis subsistimus: quæcunq; virtutis impedimenta vos habere cõclamatis, hæc & Paulus habet: quæcunq; verò Paulus habet virtutis & gratiæ necessaria subsidia, vos habetis. Unde & concludit; *Has ergo habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perfectentes sanctificationem in timore Dei. CAPITATE NOS. Neminem læsumus neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Id est, ut exponit S. Thomas, capite nos in exemplum servandæ simul charitatis & justitiæ. Si naturæ depravatiæ motum effem secus, læsissimè eos certè qui me innocentè prius læterant, sed divina juvante gratia neminem læsissimè aut ulla in re offendimus. Sic agite, sic naturæ resistite, sic gratiæ cooperamini. Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hoc agite, & Deus pax erit vobiscum. Quando scilicet, vos a me imitando non exultabitis quasi alius essem à vobis, quod falsum est, & quod si prætenditis, Deus pacis non erit vobiscum, quia non est cum mendacis & falsitate. Quamobrem, inquit, ESTOTE SICUT EGO, QUIA ET EGO SICUT VOS. Estote sicut ego, patientes, mansueti & humiles; quia & ego sum sicut vos intus in animo, & extra in mundo, afflatus, agitatus & commotus. Sic tribulamur pro vestra exhortatione & salute quæ operatur eandem tolerantiam passionum quæ & nos patimur. Id est, vobiscum mala patior, ut vos mecum mala bene pati discatis.*

Ab Paulo in caelo jam IESVM conspicit, & in terra

1. Tim. 1.

Rom. 7.

1. Cor. 9.

2. Cor. 4.

2. Cor. 7.

Phil. 4.

Gal. 4.

L. 19. M. r.
6. 5. & 6.

va adhuc hominem fugis, nempe gentis Aretæ regem, in paradysum duceri, secreta Dei verba agnosci, & adhuc à Satana Angelo tentari. Unde sic foris ut ad calcestris rapiarum: unde sic in firmis, ut in terra hominem fugias, & adhuc à Satana Angelo ad versa toleres: Sic S. Papa Gregorius, qui & sibi fusè respondet id ita divinitus factum, ad augendam virtutem Apostoli, & ad ejus virtutis exemplum facilius exponendum.

III. PUNCTUM.

LICET ergo Pauli magnitudo vix sit imitabilis; vix tamen alius est magis imitabilis, quam magnus Paulus. Non enim invitatis ad eius imitandam magnitudinē, sicut neq. ad ejus officij Apostolici sublimitatem; sed tamen invitatis ad illum imitandum, ut sicut ille humilis fuit & patiens atque omni virtute commendabilem se suo in illo Apostolico munere præstitit, ita tu in tuo; & ne forte dicas te non posse quod debes, idcirco ille tibi proponitur qui minus quam tu poterat, nisi adjutus fuisset ab illa gratia quæ sibi tā præsto est ad obeundum munus tuum quam ad suū: illi affuit perficiendum. Gratia Dei sum id quod sū, inquit ille, & gratia ejus in me va: va non fuit. Atque ut ij simus etiam qui esse debemus. Adjū-

2. Cor. 15.

Die 2. Julij

IN FESTO VISITATIONIS
BEATÆ MARIÆ VIRGINIS.

Exurgens Maria, abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda. Et intravit in domum Zachariæ, & salutavit Elizabeth. LUC. 1.

VERITAS PRACTICA.

Divinæ visitationes raro conveniunt cum humanis, nisi hæc rare sint,

RATIO EST, Quia humana illa visitationes quælibet citroque dantur & accipiuntur, nisi sint rare, sunt nimis familiares, nimis libera & effusa.

Idcirco divina visitationes raro conveniunt cum illis visitationibus quæ sunt nimis familiares, nimis libera & effusa.

Ergo raro conveniunt divina cum humanis, nisi hæc rare sint. Quia ceteratio multum valere debet ad coercendam liberiozem illam licentiam, quàm multo citius Religiosi sunt frequentiores.

vantes, inquit, exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

Totum est in illo gratiæ fidei usu: unde apud S. Chrysostomus. Quid sit & homo, & quanta natura nostra nobilitas, quantaq. capax virtutis, in Paulo videmus, qui vita sua docet quod inter Angelos hominesq. non grande sit medium, si tamē nos ipsos diligenter excolamus. Non enim aliam ille est fortis naturam, nec dissimilem nactus animam, neq. alterum habitans mundum; sed in eadem terra, sub eadem etiam legibus nutritus & moribus.

Ad hæc quid animi? Quid virtutis? Quid melioris vita? Quid perfectioris sanctimonie? Nihilne tali exemplo movereris? An te adhuc posse negabis quod debes facere, aut refugies velle quod possis? Nihilne Sancto deferes? Nihil ejus dictis? Nihil ejus exemplis? Audi saltem illum: *Timo ne forte sine causa laboraverim in te.* Quid respondes? Potestne solo silentio tantum probum conquire?

Vide in 2. parte, Feria 4. Cinerum, ubi hæc proponitur veritas:

Non quidquid Christus egit, sed quomodo.

Et Feria 3. Hebd. 1. in Quadragesima, ubi de internis Christi doloribus.

in visitando, si que divini privantur visitationibus & gratis; Quod est valde deplorandum.

I. PUNCTUM.

CUM ex Angelo nuntiante sibi divinum Verbum incarnandum, didicisset Beata Virgo cognatam suam Elizabeth concepit filium tenectur e tua: statim atq. discessit Angelus, cognovit divinæ voluntatis esse, ut gravidam illam suam cognatam, ipsa etiam Verbo divino foeta visita ei, & coleret; cum illi d paruit, sive ut sic volenti Deo tantum obsequeretur, sive ut officium suum Elizabethæ deferret, sive ut mutuo divina in se collata benefici-

nefcia recolerent, five ut effet nobis exemplo, quo fructu quo ve fine fint habenda colloquia, & mutua vifitationes tranfigenda. O certe caelitus injectam Virgini talem mentem! o fancte natam ejus operam quae tanto malo quale in frequentibus illis congreffibus reperitur, modum & remedium afferre queat.

Perpendi quidem pollunt ex evangelica rei gefte historia, quaecunque pietatem tuam acuet, de quibus fatifufe supra in Adventu, tota fecunda Hebdomada: five promptam mireris obedientiam, five feftinum iter modeste Virginis, five suavem & divinum amica cum amica congreffum, five quas profert Elizabetha laudes divinae matris, five quos sentit infans Joannes ab infante JESU anticipatos pietatis fenfus; five quid demum ex tanto delibes mysterio, tum vero attentius contemplare quanta fit hujus sanctae vifitationis, & earum quae inter nos haberi folent differentia. Nihil illic vaniloquij, nihil otiofae confabulationis eft, nihil de regnorum ftatu, nihil de Regum bellis, nihil de alienis moribus, nihil leve, nihil ridiculum, nihil defultorium; fed omnia religiofa, pia, fancta, caeleftia; de divinis beneficiis unus eft ambarum fermo; tota eft Elizabeth in celebranda Virgine Matre; tota Virgo Mater in magnificendo Domino. Quas effandit illa laudes in Virginem, Virgo refundit in ipfum Deum totius boni fontem. *Magnifici: at anima mea Dominum, & exultavit fpiritus meus in Deo falutari meo.* Revolve fingula penficulatim: tum ut tali ex congreffu difcas tuos reformare: audi veritatem propositam de divinis & humanis vifitationibus opportune conferentem. Audi quantum humanae divinis praerjudicent; & quantum inde detrimenti totam in vitam importetur.

Raro enim divina convenient cum humana, nifi ha humana fint rariores. Et quidem ratio que affertur eft planior, quam ut fufius probari debeat: nam nifi fint rare vifitationes, funt frequentes; fi fint frequentes, funt nimis familiares, funt nimis liberae, nimis effufa. Contrafta funt rationis repagula, pudor exutus eft, licentia regnat, verecundiae locus sublatus, amicitiae dicuntur permitti omnia. *Sicut urbs patens & ab quo murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere fpiritum suum.*

Nonne hoc ita evenit? Nonne & tibi saepius? O quoties minor homo rediit ex hominibus fic effufe frequentatis! *Effusus es sicut aqua, non creftas.* Dicebat Jacob Ruben optime genito fuo.

Tibi vero quod pejus eft, effusus sicut aqua, decrescas.

II. PUNCTUM.

SED Divina scilicet vifitationes raro conveniunt cum illis humana vifitationibus, quae funt nimis familiares, nimis libera & effusa.

Primo quidem dicendum effer, quid fit in genere divina vifitatio. Deinde quot ejus species enumerentur. Ac postremo quam divinis obftent humanae libertiores & effufiores.

De primo, consulendus eft liber Exercitiorum Salgati ubi de regulis agitur ad discernendos fpiritus motus; inde sub nominibus consolationis & delolationis facile difces divinam tunc esse vifitationem, quando Deus fenfibili aliquo fuae praesentiae signo dato, animam plenius occupare tentatur, & in unaquaque facultate diverfas operationes fic exercere, ut ipsa etiam anima moveatur ad non nullos actus conformes divinis illis, quas perferunt operationibus & gratis. *Vifitasti terram & inebrafti eam. VISITA vineam*

Quod fpectat ad fecundum, tres praecipuae recitentur vifitationis divinae species. Prima eft terrens, conturbans & pavore quodam concutens animam quae vel in peccato eft, vel in affectu aliquo inordinato, vel in tepido ftatu, vel in quadam mentis incuria, vel in periculo tentationis & lapsus nisi advertat, vel si denique lapsa fit, admonetur fuae culpa. *Adam ubi es? CAEN quid fecisti? Vifitabo in virga iniquitates eorum.* Secunda eft inftruens, monens, docens & variis intellectum collustrans luminibus, ut animi ftatum melius cognofcat, ut peccati foeditatem & virtutis praesentiam notit acutius: ut quae de

Christo Domino funt, plenius intelligat; & quos in via virtutis progreflus facere debeat apertius intueatur. *Intellectum tibi dabo, & in ftruam te in via hac qua gradieris.* Quod apte referas illud Sapientis. *Nifi ab Altissimo fuerit emiffa vifitatio, no dederis in illis cor tuum.* Tertia eft officiens, & appetitum five rationalem five fenfitivum diverfis moyens affectibus in fperem aeternorum, in gaudium divinae voluntatis efficit, in defiderium patiendi, in amorem Dei, in zelum divinae gloriae proximorumque falutis, & alios pro diverfa perfonarum difpofitione, aut divina in ipfas ordinatione ac beneplacito. *Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & vifitatio tua cuftodivit fpiritum meum.*

Pf. 64.
Pf. 79.

Gen 3. 64
Pf. 88.

Pf. 31.

Ecc. 34.

Iob. 10.

JAM

Prov. 25.

Gen. 49.

III. PUNCTUM.

JAM verò quod tertium est & præcipuum, divina illæ visitationes raro conveniunt cum humanis quæ sunt effusiores & liberiores, quia sic effuse loquendo & conversando, anima quodammodo tota effunditur, ut nec recipiendo nec audiendo Deo sit capax; Si venerit ad me non video eum; si abierit, non intelligam. SÆPE enim est gratia donum, inquit ibi S. Gregorius, quod iram deputat: & sæpe Divina distractio ira est, quod gratiam deputat. Quoniam effusus est sicut vitulus super herbam, inquit Prophetas; Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulveri quæ genuit vos; id est conscientia. Ecco novissima erit, deserta, in via & arena. Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem, id est, destituetur divinis gratijs quas alioquin nisi nimis effusa fuisset, recepisset.

Iob. 9.

Ier. 50.

Prov. 10.

Malach. 1.

As. 59.

Adde quod cum in multiloquio non desit peccatum, peccatum autem opponat nubem divino soli ne se communit, nec non est mirum si non conveniant. Non est mihi voluntas in vobis. IN QVI- TATES vestrae disjuncte inter vos & Deum vestrum: & peccata vestra absconderunt faciem ejus à vobis.

Denique cum in illis liberioribus colloquijs res humanae soleant semper pluri fieri quam divinae, hinc naturales appetitus & cupiditates rerum sublunarium crescunt & roborantur; contra verò, rerum coelestium decrescit valor & pò- dus. Ac proinde vel negantur eis visitationes & communicationes divinae quæ res illas, pluris æstimant quam merentur: vel si conceduntur aliqua, pereunt illæ velut fementecus viam jactum quod pedibus incedentium concalcat, & volucres caeli comedunt illud. Id est Diabolus, ut ipse Christus Dominus interpretatus est.

O quam sapienter ille insipientiam suam agnoscebat quod nimis esset locutus, & qui se propterea sic arguebat: Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? da animum meam, ponam super os meum. Vnum locutus sum, quod utinam non dixissem; & alterum quibus ultra non addam. Tum paulò post, acrius in se exardescens; ideo insipienter locutus sum, & qua ultra modum excederent scientiam meam. Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere. Si talis illi doloris sensus propter unum aut alterum verbum levius dictum, qualis tibi habendus est propter tam multa profanè fusa?

Luc. 8.

Iob. 39.

Ib. 42.

DIVINÆ igitur visitationes raro conveniunt cum humanis nisi hæc rara sint. Quia quæ participatio iustitia cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras? Qui frequentiores sunt in illis humanis congressibus, de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Nos ex Deo sumus; qui novit Deum audit nos; qui non est ex Deo non audit nos. Quasi diceret dilectus Discipulus: sicut libenter mundani mundana loquuntur, sic non libenter de divinis audiunt, quia non quædrant simul divina & mundana; atque hoc ipso quo mundana placent, divina displicent. Neque tantum mundanos putes, inquit ille, qui de mundo loquuntur; sed qui loquentes libenter audiunt, & hæc est nota mundanæ vel religiosæ animæ, si libentius de mundo vel de Deo loquentem audiatur. Quod & alter sanctus Joannes sic exprimebat: Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur; qui de caelo venit, super omnes est. Et quod vidit & audivit, hoc testatur, & testimonium ejus nemo accipit: id est, cum terreni & mundani homines totum sint in terrenis, loquendo, conversando, & vivendo; non audiunt eum qui de caelo venit, & qui de caelo loquitur, quia sic terrena non conveniunt cum coelestibus, sic humana discordant cum divinis.

2. Cor. 6.

1. Ioan. 4.

Ioan. 3.

Osea 2.

1. Cor. 7.

Iob. 19.

Cant. 2.

Serm. 35.

Atque hinc divinus amator animarum, ut animam quo velit modo, visite; Ducam, inquit, eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus. Neq, illam tantum intelligit solitudinē quæ corporali præsentia nos se jungit ab alijs; sed illam etiam qua præsentis & simul agentes ita temperatè res universas tractamus, ut sicut monet Apostolus, Quæ utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Legi posset D. Gregorius in hunc Jobi locum Cui dedit in solitudine locum, & tabernacula ejus in terra susugenu. Videri verò debet S. Bernardus ad hæc Cantorum verba: En dilectus meus loquitur mihi. Sermo est integer, & illustris de visitationibus Domini, quæ sunt animæ sibi rectè vacanti; unde hæc pauca ex multis ad coercendas deinceps liberiores illas visitationes quæ divinis obstant, atque ad procurandum cum gratia interiori animi & exteriori vitæ statum, qui Sponso venturo viam parat. Arguit nos pro certo, inquit, negligentia & incuria ipsa inopia nostra. Nam si quis nostrum integrè & perfectè, juxta verbum Sapientis, cor suum tradat ad vigilandū diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in cõspectu Altissimi deprecatur simulq, vocem omnibus siudeat

parare vias Domini, rectas facere semitas Dei sui: cui cum Prophetis sic dicitur, oculi mei semper ad Dominum, quia providebam Dominum in conspectu meo semper: nonne hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo: Visitationis profectò frequenter, nec unquam ignorabit tempus visitationis suae, quantumlibet u qui in spiritu visitat, clandestinus veniat & furivus, ut pote verecundus amator. Adhuc ergo longè agentè benè vigilans anima, sobria mente respiciat, & deinceps universa somperiet qua in Dilecti adventu sponsam tam solerter quam signanter advertisse monstravit, quia ipse ait: qui mane vigila verint ad me, invenient me. Et quæ plura prosequitur. Sed ó præclare positas quascunque vigilias,

quæ tali compensantur dono! Quod de comedendo ait Sapiens, tu etiam de loquendo memineris usurpare: Cessa prior, causa disciplina; & noli nimius esse, ne forte offendas. Ecclesiast.

Eadem quippe est oris intemperantia in loquendo, quæ est in edendo. Et quæ est regula Temperantiæ in edendo, eadem est in loquendo.

In hac 3. parte, Fer. 6. Hebd. 7. Vide & in 1. parte, Dic 14. Januarij.

IN FESTO SANCTÆ MARIÆ MAGDALENÆ.

Vides hanc mulierem? Luc. 7.

VERITAS PRACTICA.

Tantum à perfectâ pœnitentia deficiet, quantum à pœnitente Magdalena discedes;

RATIO EST, Quia tantum à perfectâ pœnitentia deficiet, quantum aberis ab his omnibus observandis, quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur.

Sed quantum à pœnitente Magdalena discedes, tantum aberis ab his observandis quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur.

Ergo tantum à perfectâ pœnitentia deficiet, quantum à pœnitente Magdalena discedes. Quod sanè est & ad pœnitentis Magdalena commendationem per illustre; & ad nostram salutem per opportunum.

I. PUNCTUM.

Fer. 4.
Hebd. 7.

NOTA est historia hujus peccatricis mulieris de qua jam supra in hac parte sunt multæ veritates propositæ. Nunc quod pluri omnium refert; audienda sunt hæc Christi Domini verba: *Vides hanc mulierem? Quasi diceret, vides absolutum exemplar perfectæ pœnitentiæ? Sic est pœnitendum sicut illa demonstrat pœnitens.* Hoc est librum æneum de speculis mulierum fabricatum in quod layandi sunt quicunque sacrificium illud quod

Exodi 30.
c. 38.

est spiritus contribulatus, sunt oblaturi. *Tantum denique à perfectâ pœnitentia deficiet, quantum ab hac pœnitente qua dicitur Magdalena discedes.* Ps. 50.

Sic in ipso primo considerationis aditu, subiicienda nobis est veritas quæ expendenda proponitur, ut ei scilicet declarandæ subserviant singula quæ de hac pœnitente refert historia, tum evangelica, tum ecclesiastica. Quamobrem, neque diutius immorandum est in prima propositione, qua dicitur tantum te à perfectâ pœnitentia recessurum, quantum aberis ab his omnibus observandis quæ ad perfectam pœnitentiam requiruntur. Nam licet hoc necessario fuerit præmittendum tanquam fundamentum totius discursus, tam aperte tamen patet, ut probatione non sit opus ad intelligentiam, sed affectu voluntatis ad praxim & executionem eorum omnium, quæ præscribuntur tanquam necessaria volenti seriò pœnitere. Nonne id vis aliquando? Nonne scis tam necessariam esse veram & perfectam pœnitentiam, ut si vera non sit, nulla sit salus, non sit autem vera nisi concurrant ea omnia quæ ad ejus formandam veritatem conducunt? O quam verè alioquin dicitur de his pœnitentibus qui non verè convertuntur, *Non sunt reversi in toto corde suo, sed in mendacio!* Quod dices aliis, primò tibi dictum puta. 1er. 33.

II. PUNCTUM.

II. PUNCTUM.

SED quantum à poenitente Magdalena discitur, stantim aberis ab his observandis qua ad veram & perfectam poenitentiam requiruntur.

Non exigitur quidem tanta gratia, neque talis effectus gratiae, quantum ad omnes perfectionis gradus, qualis apparet in hac peccatrice poenitente; sed sicut non dubitatur esse necessaria quaedam praeviens gratia qua clamamus, *Converte nos Domine ad te, & convertemur*. Ita planè dubitari non debet, quin secundum illam gratiam nobis communicatam, ea debeamus observare quae observanda proponuntur in illa poenitente quae proponitur omnibus tanquam perfectum exemplar perfectae poenitentiae.

Sis licet in minori gratiae seu perfectionis gradu: at juxta illum tamen gradum, sic conari debes eam imitando exprimere, ut non quidè tam perfecte quam illa diligas; tuo tamen in gradu perfecte diligas & convertaris, si quae illa praestet, observes: aut certè si ea desis observare, tantùm desis à vero poenitente seu à vera poenitentia, quantum ab illis observandis defueris. Idcirco etiam dictum à Domino: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: Q. d. sicut sine me ad vos prius converso non potestis inchoare soli vestra conversionem: ita neque ego solus illam perfectionem nisi mecum collaboratis, & nisi me conversum ad vos per primas gratias sequamini vestro conatu, si quae incipitis converti, non convertar ad vos per necessarias consequentes, ac proinde nulla erit conversio. Atque ut manifestè videatis quid factò vobis sit opus, videte hanc peccatricem, videte & facite secundum exemplar quod vobis demonstratur, ut sitis sicut illa, verè poenitentes & verè conversi. Quænam autem sunt illae? Tres vulgo poenitentiae partes referuntur, sed illis tribus tria quaedam alia connectuntur, quorum defectu vix fortè hæcenus illarum unam partium perregisti. Vide ut in te deficiunt, vide ut in sunt in Beata Magdalena, ut inde ad te atque ad alios transferas.

Primum est, audire libenter admonentem de salute, vel adire Concionatorem Apostolicum, vel legere librum aliquem efficacem, vel convenire hominem probum & pium de conscientia. Hoc est primum quod fecisse Magdalena narratur: quantumcumque peccatrix esset, sorore, tamen suam Martham libens audiebat: persuadet Martha sorori Prophetam illum audire qui dicitur Jesus: consentit Magdalena, prædicantem

audit Dominum, tangitur audiendo, compungitur, & ecce tota convertitur. O quale illud verbum quod fuit penetrabilis omni gladio accipiti ad dirumpenda rot pravitatis vincula! Itane verò tu monentes audis? Itane viros efficaciores adis quorum verbis accendans? Hoc est fortè quod magis times & odisti; severiores sunt, inquis, & arctiorem faciunt viam caeli. Hoc est quod te perdit, quia hoc est quod in via perditionis te retinet. *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*

Secundum in quo deficiet, est, quod licet peritos audias Concionatores, tibi tamen particulatim non applicas quod illi dicunt generatim de peccato, de divinis judiciis & horrendis poenis quae peccatores manè; quasi alius dicerentur & non tibi, quaecumque dicuntur de difficili salute divitum, vel corū quorumlibet qui prava mundi cupiditate tenentur, quasi non sis ex illis divitibus & mundanis ad quos divinus sermo dirigitur; nempe non ita divitem putas quam velles sicque non putas omnino eū esse de quo Scripturae loquuntur: nec miser cogites quod satis sit ad æternam perditionem velle esse divitem sicut expresse monet Apostolus: *Qui volunt divites fieri*

*incidunt in tentationes & in laqueum Diaboli, & quæ plura refert; sicque de aliis concupiscentiis, satis est ad peccatum, velle peccare, vel epulari & indulgere genio largius, licet non actu indulgeas quia fortè non potes commode; quomodo docunque tandem id accidat, verendum tibi maximo perere est, ne ex illis sis qui audiebant quidè Dominum neque; tamen auditis movebantur, quia ut illis exprobrat Dominus: *Vos estis qui iustificationem vos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra.* Non sic Magdalena non sic non ad alios refert sed ad se unam, quaecumque audit; se velut unam peti, se unam urgeri sentit, sicque cum Davide in-clamat, *Conversa sum in arumna mea, dum configitur spina; delictum meum cognitum tibi feci, & injustitiam meam non abscondi.**

Sed esto movearis aliquando, & non possis dissimulare qui sis; tertium est tamè aliud in quo plurimum deficiet, nempe in dies differens converti quod expresse vetat Scriptura, *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*: Tu quasi expresso volūtatē oppositæ actu nihil putas festinandum in re, inquis, tam seria & momentosa non est properandum; satis tibi videris velle modo, quod aliquando facias; atque inirerim unus idemque; semper manes, semper amans pecuniæ & honoris & voluptatum: neque ab his

Hebr. 4.

Prov. 12.

1. Tim. 6.

Luc. 16.

Pj. 32.

un-

unquam desistes nisi quando desistes vivere, vel quando ita dolore tuæ vitæ deficientis opprimeris, ut de solo dolore liceat cogitare. Itane salutem animæ ludis? Itane converti hoc est, an potius Deum irridere!

Quam longè alia est Magdalena! Statim atque sensit aculeum, non ad mensem, non ad hebdomadam; non ad proximum festum, non ad crastinam sequentem diem, sed illà ipsà horâ, ut cognovit quod IESVS accubisset in domo Pharizæi, prodiit illa continuo & ad pedes sui Redemptoris se prona conjicit. Quod certè tēpus & diversorum facile probant, nullam à primo conversionis sensu, interjectionem fuisse moram; nam si quid retardare voluisset, non profectò tempus illud elegisset, illumve locum convivij quo peccatrice vel pœnitentem mulierem apparere, insolitum & portento simile foret. *Nescit quippe tarda molimina, Spiritus sancti Gratia;* vel si properantem retardas gratiam, retardata offenditur, & offensa deserit offendentem. Si diutius expectasset accedere, nunquam forte accessisset. *Vt pregnantibus in illis diebus quos sibi quisque suo præscribit consilio;*

Atque ut horum trium defectu planè intelligas, quomodo tres illæ partes quæ magis dicuntur pœnitentiam conficere, planè deficient, discè ab exemplari tuo, quales esse deberent, & quales in te sunt. *Vides hanc mulierem?* Vides ut lachrymas ubertim fundit, ut his lavat pedes Domini, ut capillis suis eos tergit, & unguento ungit? Quorsum hæc omnia, nisi ut vehementiam interni doloris de peccato indicet, qui dolor ita necessarius est, ut sine ipso nulla sit vel contritio vel attritio de peccato? Non est quidem doloris sensus & affectus ita necessarius: sed effectus, & quem vocant appreciativum dolorem de peccato, tam necessariè requiritur quàm ipsa contritio vel attritio cum Sacramento, quæ nihil aliud est quàm ipse talis dolor de peccato, ut quocunque pretio proposito jam non liberet, nec deinceps, ullo modo peccare. Dices forte te id ita velle: sed quid sit verè velle, discè à Magdalena. *Vides hanc mulierem?* Vides ut quæ fuerunt peccati quondam instrumenta, procul à se amoveat, vel si amovere non potest, quàm vehementer illà in se oderit & detestetur, nempe oculos, vestes, capillos, torques & similia peccati nutrimenta?

Hom. 33. in Evang. Quod sibi turpiter exhibuerat, inquit sanctus Gregorius, hoc jam Deo laudabiliter efferebat. Itane tu? Non quæritur à te ut tam largiter ex dolore fleas si forte non id possis? Neque ut tua bona

projicias & effundas in pauperes: sed id tantum, aut certè præcipuè ut deponas affectum ab illo præsertim objecto quod fuit causa peccati. Hoc est quod quæritur & quod ita debes ut nisi reddas, nihil agas. Non tua sed te quærit Dominus, at te nunquam illi reddes, nisi ab objectis quibus implicaris, te retrahas & veid dicas: *Tuum sum ego, salvum me fac.* Unde hæc apta Prophetæ verba. *Et contaminabis laminas sculptilium argenti, & vestimentum conflatu aurium tui, & disperges ea sicut immunditiam menstruatæ egredere, dices ei.* Vide quæ supra de his fufius, in 1. parte, Dominica 4. Adventus.

PARS alia pœnitentis est Confessio, cujus necessaria perfectio consistit in sinceritate detegendi peccata omnia, nullo ut pudore, nullo ut timore sciens volens quidquam omitas, sed potius in illis ipsis firmius hæreas in narandis quæ naturalem possent movere ruborem; cum ut magis offenso Deo satisfiat, tum ut cautius consulatur conscientiæ, quæ se alloquin nisi caveatur, tectam velleret, & leviter idcirco delibat quod pleno funditus dicendum est ore & corde, sicut ipsi Christo patere non dubitatur. *Fili mi, Da gloriam Domino Deo Israel, & confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque Athan. Iosue, & dixit ei, verè ego peccavi Domino Deo Israel, & sic & sic feci; vidi enim inter spolia pallium vocineum;* Et quæ plura singillatim ac distinctè aperit. Sic prorsus unicuique fideliter ac sincere procedendum esset. Sic Magdalena non erubuit, ait S. Gregorius, *Nam quia semetipsam graviter erubescerat intus, nihil esse credidit quod verè eundem daretur foris.* Sic peccatum suum confitetur & confitendo exaggerat, quasi esset peccatum notius civitatis, seu quasi una, omnium civitatis esset causa peccatorum; Sic luculente S. Chrysologus expendit quod ait Evangelista, *Multum in civitate peccatrix. Civitate, inquit, peccaverat; quia fama sua famam totius tetigerat: civitatis, scilicet, jam non peccatrix solum, sed ipsius civitatis facta fuerat ipsa peccatrix. Hæc cognovit quod nisi ab illo solo, civitatis peccatum non posset auferri, qui solus mundi voverat abolere peccatum.*

DENIQUE quod postremam illam spectat partem quæ satisfactio dicitur, saltem illa est necessaria quæ scandalum datum eluit, quæ aliena dâma reparat, & suæ vitæ statui conformes edit fructus. Quo in genere quid luculentius, quàm quod à prima illa suæ conversionis hora, supremum usque ad spiritum beata pœnitens fecit: de qua dicitur quod in vastam altissimi montis

spe.

S. Ambr.

Matth. 24.

Is. 30.

Ps. 118.

Is. 30.

Iosue 7.

Hom. 33.

Serm. 93.

speluncam se contulit, ubi triginta vixit annos ab omni hominum consuetudine longè disjuncta. Tu verò non dicam quid simile, sed quid non dissimile facis? Profitetur illa se poenitentem: tu vix auderes coram nonnullis quædam pietatis opera prodere, ne te fortè irrideant. Deputat se illa suis pretiosis vestibus: tu pretiosiores quotidie pro humano more appeteres. Totum se illa Christo addicit: tu te totum mundo & mundanis affectibus. Inhæret illa Cruci & Crucifixo, quibuscuque suis periculis: tu ne honoris leve damnum velles pro Christo pati. Secessit illa & mundo ut soli Christo vivit: tu nihil aspicius ducis quam humanis abduci congressibus, quam non videre & non videri! O te nimis excecaturum si non vides quantum ab illa distes!

III. P U N C T U M.

SIC ergo etiam manifestè patet quantum à vera & perfecta poenitentia deficias.

Quid est enim ab ea deficere, nisi ab his observandis recedere, quæ ad veram & perfectam poenitentiam requiruntur? Quænam porro sunt illa nisi quæ in poenitente Magdalena, tanquam in viva poenitentium forma sunt declarata? Vidisti verò quantum ab hæc forma distares: quid est ergo quod non simul videas quantum à vera distes poenitentia? Vel si satis aperte id vides, quid animi sentis? Quid est tunc sensus ve à Christiani, ubi res agit tanti momenti & ponderis? Nunquid qui cecidit, non resurgit? Et qui aversus est, non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti. Attendi & auscultavi, nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo dicens, quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi oquus

impetu vadens ad prælium. VULNUS, & livor, & plaga sumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque losa oleo. DEDIT ei Deus locum poenitentia, & ille abusus eo in superbiam. Hoc est videlicet, hoc est quod te retardat, quia tardat Dominus, quia expectat, quia bonus est, quia misericors, quia longanimis. Itane verò propterea differendum? An divitias bonitatis eius, & patientia, & longanimitate contempnunt? Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducat? Secundum autem duritiam tuam & impoentiam car, thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationi justii judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius.

Apertè verò etiam sanctus Gregorius sermonem de hac nostra poenitente concludens, rationem inde accipit & motivum non differendæ poenitentia, quod Deus idcirco expectet, ne differamus, idcirco bonitatem suam offert, ut ea moti facilius inducamur ad reditum. Ecco, inquit, vocat, & quos inquinatos denuntiat. Hostiam amlecti querit, à quibus desertum esse se queritur. Nemo ergo tanta misericordia tempus perdat, nemo oblata remedia divina pietati abiciat. Ecce superna benignitas aversos nos revocat, & nobis revertentibus clementia sua sinum aperit: unusquisque ergo penset quo debito constringitur, quando Deus illum expectat ne contemptus exasperetur. Et post allatum Jeremias locum, Attendi & auscultavi: videte tantam pietatis sinum, considerate apertum vobis misericordie gremium: quos male cogitantes perdit, bene cogitantes querit. Ad vos ergo, fratres charissimi, ad vos oculos mentis reducite, & poenitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationi anteferte. Et quæ plura prosequitur, quæ edocentur ut animus à re nimis amata unde est peccatum, avertatur, quia in eâ præcipue aversione consistit status animi poenitentis, ut alibi demonstratur.

Possit hæc etiam formari veritas:

Magdalena, seu anima verè poenitens, verus est, Christi triumphus.

Vel sic aptius.

Sicut amor de Christo triumphat in cruce: ita Christus de amore, in anima peccatrice, cruci subjecta.

RATIO EST, Quia idcirco amor de Christo triumphat in cruce, quia Christum quodammodo vincit, spoliat & ita sibi subjectum habet, ut, quidquid jubet Amor, hoc Christus in

cruce faciat & patiatur. Sed in anima peccatrice verè poenitente & cruci subjecta, qualis est Magdalena, hoc ipsum Christus facit de amore mundano. Nemo illum in ea vincit anima, &

ita sibi subiectum tenet, ut, quidquid Christus velit, hoc anima verè pœnitens faciat & patiat, aut non sit verè pœnitens. Ergo sicut amor de Christo triumphat in cruce ita Christus de amore in anima peccatrice cruci subiecta. Unde & aliter posset concipi veritas: **Quem non perfectè pœnitet, Christi triumpho invidet.**

Ratio supponit quod per se est clarum, nempe invidere Christi triumpho nihil aliud esse quàm impedire ne triumphet de nobis: quo supposito sic declarat veritatem; ille impedit ne de se Christus triumphet qui se non sinit perfectè Christo subijci, sed quem non perfectè pœnitet, non sinit se perfectè Christo subijci. Ergo ille impedit ne de se Christus triumphet. Quod est maiorem Christi obscurare gloriam quam de se possit consequi, & quam ei deberes omnibus modis procurare.

Videri potest Divus Bernardus sermone sexagesimo quarto, in Cantica, unde hæc fundamentalis propositio est eruta: *Triumphat de Deo amor, nempe in Cruce, ubi semetipsum exinanivit, ut scias amoris fuisse quædam plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quod singularitas associata est;* Quod & fufius demonstrare est facile, per analogiam ad triumphum seu ad triumphantis proprias qualitates; quo in sensu dixit Apostolus: *Deo gratias qui semper triumphat nos; in Christo JESU.* De quo & alibi, *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.* Vide & supra in hac 3. parte, Feria 5. primæ Hebdomadæ, in Solemnitate sanctissimi Sacramenti, ubi hæc habetur veritas.

Quæ hodiernum Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat.

IN FESTO SANCTI IACOBI APOSTOLI,

Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei, possumus. Matth. 20.

VERITAS PRACTICA

I. PUNCTUM.

Sicut possumus, sic debemus.

Id est.

Qua ratione tenemus nos posse bibere calicem Domini: eadem tenemur bibere.

RATIO qua tenemus nos posse bibere calicem Domini, hæc est inter alias, quod à Domino nobis offertur bibendus.

Sed ipsa hæc ratio persuadet nos teneri ad sumendum & bibendum talem calicem.

Ergo qua ratione tenemus nos posse bibere calicem Domini, eadem tenemur bibere. Quod brevius dici potest, Sicut possumus sic debemus. Sic debemus loqui & facere exemplo sancti Iacobi, quod hodie proponitur imitandum.

HIC est unus de filiis Zebedæi dictus Iacobus maior; frater germanus Joannis Evangelistæ, quorum mater accedens ad Dominum adorans, petit, ut unus eorum ad dexteram ipsius aliquando regnantis sederet, & alter sinistram. Quibus respondens Dominus: *Nescitis, inquit, quid petatis; potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei, possumus. At illi: calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo.* Id est, non sic immeritis aut personis favore datur sicut putatis, sed oportet unumquemque illudante meriti secundum gratias ipsi à Deo datas. *Secundum formam servati loquitur, inquit S. Augustinus. Divus verò Hieronymus sic paulò fufius: Regnum Dei, non est tantum danti, sed etiam accipienti; quicumque se dignum præbuerit, accipiet quod non persona sed vita paratum est.*

Sapienter autem monet sanctus Joannes Chrysostomus, non esse mirum si adeo imperfecti

fecti fuerint Apostoli, ut primas sedes ambierint, nondum enim mysterium crucis erat consummatum, nondum gratia spiritus in corda ipsorum infusa. Quod si virtutem ipsorum discere cupit, quales post datam gratiam spiritus fuerint, considera, et videtis omnem ab illa peruersam affectionem fuisse superatam. Et post multa, perpendendum exponit quomodo statim ab hac opinione ipsos remouit Dominus, contraria eis disserens; Nam vos, inquit, de honoribus eius de coronis mecum agitatis; ego vero de luctamine atque sudore dissero. Non praemiorum hoc tempus est, nec illa gloria mea modo apparebit: sed cadit et periculorum tempus praesens est. Perspice autem qualiter ipso interrogacionis modo et hortatur et allicit. Non enim dixit, potestisne eodem subire, potestisne vestrum effundere sanguinem? Sed quomodo passio potest bibere calicem? Deinde alliciens inquit, quem ego bibiturus sum; ut ipsa etiam eo communicatione laborum, promptiores redderentur.

Quod & re ipsa praestiterunt. Nam Jacobus inter omnes Apostolos primus pro Christo sanguinem suum fudit in ipsa Ierosolymorum ciuitate, ut refertur in Actis Apostolorum: Misit Herodes Rex manus ut affligeret quosdam de Ecclesia: occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. IOANNI autem maritimi animu non defuit, ait S. Hieronymus, Missus enim est in seruentia olei delium, et inde ad suscipiendam coronam, Christi athletica processit, statimque relegatus in Paphos in iularum fuit, sicque bibit calicem confessionis quem et res pueri in camino ignis biberunt, licet persecutor non sudaret sanguinem.

Atque hinc orta veritas quo sensu est proposita, sicut possumus, sic debemus. Id est, qua ratione agnoscimus & certo tenemus nos posse calicem Domini bibere, eadem prorsus persuaderi debemus nos ad hoc ipsum teneri, prout occasio patienti sese obtulerit.

Quomodo est autem illa ratio? Nempe calix ille seu illa quaevis aduersitas quae nos affligit, non nisi permittente Deo sic nobis obvenit. Ille est qui nobis calicem offert, dum haec offertur patienti occasio: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. DABO calicem in manu tua. Non sic autem daret au. offerret nisi vires daret ad ferendum quod ferendum offert. Fidelis Dominus est, inquit Apostolus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere. Nam & propterea dicitur calix Domini, id est, pars adaequata nostris viribus ab ipso Domino sic ordinata, sicut antiquitus apud Iudaeos solebat Patrifamilias aut primus inter conuivas unicuique partem calicis & potus ministrare, ut omnes secundum aetatem & vires biberent, ut iam alibi dictum est. Sic Dominus calicem porrigit, id est, proportionatam nobis partem crucis & aduersitatis tolerandae subministrat: Quae meri & ferri unice dignae suadetur, inquit S. Leo, quia proprium modum atque mensuram ab unoquoque toleratur.

Sic discretè sanctus Augustinus in illa Psalmi verba: Ignis & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum; CALICEM, inquit, propterea puto appellatum, ne quid praeter modum atque mensuram, vel in ipsis peccatorum supplicis per diuinam providentiam fieri arbitramur. Et ad illud versum, Calicem salutaris accipiam & nomen Domini invocabo: O HOMO qui tibi dedit calicem salutaris quem accipiens & invocans nomen Domini retribuere ei pro omnibus quae retribuit tibi? Quis nisi ille qui ait, potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Quis tibi dedit imitari passiones suas nisi qui propter te passus est prior? Dat itaque imitari se veli, qui te inuicem admittantur: Et tibi si aliquando in difficultatibus videaris deficere, non tam potestatis quam voluntatis iste defensus est. Expende quam id verum & probrosum.

II. PUNCTUM.

At vero illa ipsa ratio plane persuadet nobis id esse volendum quod possumus, seu quod idem est, nos inde prorsus teneri ad iudicandum & bibendum calicem quem porrigit Dominus.

Nam cum sit Dominus, nosque eius serui: quid aequius quam seruum cognoscentem Domini sui voluntatem, sese totum illi conformare? Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. Hic vel unus titulus omnem omnino a nobis obsequiantiam & voluntariam exigit seruitutem.

Deinde vero, cum voluntas eius sit tam aequa tam iusta & omni ex parte sancta, nemo certe nisi proteruus & impius, tanta possit aequitati contravenire. Unde in hunc sensum apte illud deriuetur quod ait Sapiens: Pondus aequum voluntas eius; Nempe ut ille iniquus esset qui pondus non seruat aequum; sic plane qui agnitam non seruat diuinam voluntatem. quia nobis esse debet velut pondus aequum, velut solum pondus iustum quo res omnes nostras appendere & aestimare debeamus, cum praeter Dei voluntatem, in rebus nihil sit nisi falsitas, inanitas, & merum nihil.

His adde, quod tum diuina providentia certis quibus-

Per. 5. Domi
2. in Quad
Serm. 9. de
Quadrage.

Pf. 11.

Pf. 116.

1. Reg. 3.

Prov. 11.

Ps. 12.

3. Com-
ment. in
Matth.
6. 20.

Pf. 74.
Ezech. 23.

Cor. 10.

Ecclesi. 2.

quibusdam mediis unumquemque regat ad finem suum, sicut nihil consultius quam nos illis mediis quantumcunque asperis & difficultibus stare & inherere, sic nihil deploratius quam nos inde discedere. *Sustine sustentationes Dei, conjungere Deo, & sustine, ut crescat in novissimo vita tua.* Probationes sunt nostræ fidei & fidelitatis, unde statim sequitur in eodem Scripturæ loco sæpe revolvendo. *Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur aurum & argentum: homines verò receptibiles in camino humilitationis.* Nonne propterea diximus dictum à Domino, supremas illas sedes quas petebat Jacobus, cum Joanne fratre, non ita dari ut petebat, sed ante probandos eos esse quibus concederentur, & ante bibendum calicem cum Christo Domino, quàm cum ipso regnandum? Nonne sic ipsi Domino patiendum fuit, ut ita intraret in gloriam suam? Nonne sic ipse Dominus ut Petrus indicaret quam libenter vellet pati: *Calicem, inquit, quem dedit mihi Pater, non bibam illum?* Quasi hoc ipsum diceret, quod hic demonstramus: aut potius quasi suo ipse dicto & exemplo probaret quod dicimus, hoc ipso videlicet quo Deus est qui dat bibendum calicem; bibendus est. Hoc eius meritum à nobis exigit: hoc illi tam multis & validis, debemus nominibus, ut vel uni ex his nos possemus id negare: quantum minus tam multis? Profer si quid habes contra, & confer cum Christi merito.

Luc. 24.
Ioh. 18.

III. PUNCTUM

Gen. 24.

SICUT igitur possumus, sic debemus: Sicut scimus esse patiendum, sic est patiendum: sicut scimus posse, sic oportet velle: sicut scimus idcirco nos posse, quia Dominus est qui calicem bibendum offert, quem necdè non afferret nisi possemus bibere, & nisi daret simul posse quod vult nos pati & agere: sic profectò quia ipse est Dominus, sic nos velle oportet quod ipsum velle novimus. *A Domino egressus est sermo, dicunt servi probi & fideles, non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui.* Certè poterant libera sua voluntate resistere divino placito, sicut multi resistunt: sed dicunt se non posse, quasi dicerent se non aliter debere facere; hoc est enim non posse quod non potes rationa-

biliter, quod non potes religiosè, quod non potes Christianè. *Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate,* ait Apostolus.

Et certè in multis casibus, tam necessariò patiendum est, ut velis nolis, sic oporteat pati: at nonne tum fatius est sic libenter pati quia sic Deus modò vult, quàm repugnare & fugere, cum propterea non desinas pati? Hinc illa Sapientis præclare dicta: *Impatiens operabitur stultitiam. Qui impatiens est sustinebit damnum;* Quasi diceret, solus impatiens sustinet damnum ex adversitate, cum patiens ex illa proficiat.

Sed esto, sit tibi liberum & facile te à bibendo calice modò avocare, quem tamen vides à Domino porrigi, potesne Dominum à te avocare? Nam unum & idem est porrectum fugere calicem, & fugere porrigentem. Non auderes negare eum esse, cum tibi non illud accidat nisi eo permittente & volente. Non auderes dicere, non possum ferre quod offertur, quia Dominus est qui nihil offert quod non possis. Quid ergo dices? Quid est quod audebis? Nempe hoc unum, *Nolo.* Licet ipse sit Dominus qui calicem afferat, licet velit me bibere, licet possim, *Nolo tamen.* O infame verbum, & protervum vocem? Sic tamen est, sic propterea dictum: *Quoties volui, & nolui?* Obstupescere, confundere, & exardescere contra.

Funiculus simplex difficilior sumptur. Hunc tibi funiculum facito ex his tribus simul considerandis in quolibet casu adverso. Primum est, divina voluntas sic ordinans. Secundum est, hujus ordinationis servatæ vel non servatæ magnum momentum ad salutem & perfectionem tuam. Tertium est, exemplum Christi & sanctorum omnium de quibus asseritur quod *omnes qui piè volunt vivere in Christo IESU, persecutionem patientur.* *ECCE quibus non erat judicium ut biberent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? Non eras innocens, sed bibens bibes.* Vide in 2. parte, rotam Hebdomadam 2. in Quadragesima. Et in 4. parte, Fer. 5. Hebd. 18. Ubi hæc expressa declaratur veritas.

Si non agis quod vult Deus, hoc unum infame habes quod respondeas; nolo, non placet.

IN

Die 26. Julii.

IN FESTO SANCTÆ ANNÆ.

Dominus mortificat & vivificat. 1. Reg. 2.

VERITAS PRACTICA.

Qui non vult mortificantem Dominum, non vult vivificantem.

RATIO EST, Quia qui non vult Dominum ordinatè, seu quo se modo suaque communicat, vult illum absolute.

Sed qui non vult illum prius mortificantem quam vivificantem; non vult illum ordinatè, nec quo se ille modo communicat.

Ergo absolute non vult illum vivificantem. Quod perinde damnosum est, ac dicere: nolle Deum sibi propitium.

I. PUNCTUM.

Orat. de Nativit. Virg. Maria.

l. 4. de Fide.

Suprà.

QUONIAM futurum erat, inquit sanctus Joannes Damascenus, ut Dei Genitrix & Virgo ex Anna oriretur, nativitas Gratiæ factum antevertere minimè causa est: verùm tantisper expectavit, àd gratia fructum suum produxisset; Itemque alibi, Quemadmodum prisca illa Anna, cum sterilitate morbo laboraret, per orationem ac promissionem, Samuel procreavit: eodem modo hac etiam per obsecrationem & promissionem Dei genitricem à Deo accepit, ut ne hic quoque cuiquam ex illustribus matronæ cederet. itaque gratia, nam hoc sonat Anna vocabulum, Dominam parit, id enim maria nomine significatur. Verè etenim rerum omnium conditrix Domina facta est, cum Conditoru mater extitit. Rursusque idem sanctus Pater de hac quam vocat Leïssimam & summam laudibus dignam mulierem; meritò igitur, Anna divino Spiritu plena, læto hilarique animo personat, congaudete mecum qua promissionis germen ex sterili ventre peperit, ac benedictionis fructum uberibus meo, ut optaveram, nutrio. Sterilitatis mœstissimam exui, & lætam fecunditatu vestem indui. Congaudeat mecum hodie Anna illa Phenanna adversaria: & novum hoc atque inopinatum miraculum quod in me gestum est, suo exemplo celebret.

Alludit scilicet ad Canticum Annæ matris Samuelis, quod habetur primi Regum secundo capite, ubi hæc inter alia de sua sterilitate & fecunditate dicitur.

Haynesius Pars tertia.

cunditate: Donec sterili peperit plurimos, & que multos habebat filios, infirmata est. Dominus mortificat & vivificat, adducit ad inferos & reducit. Dominus pauperem facit & ditat: humiliat & sublevar; Et quæ sequuntur conformia, ex quibus deducitur quod sicut illæ beatæ mulieres prius senserunt Dominum mortificantem quam vivificantem, sic & nos non nisi unum ab altero expectemus; aut certè, Qui nolit Deum mortificantem audiat ex veritate proposita, quod eum etiam nolit vivificantem.

Ratio est valde consideranda, quotiescumque agitur de Deo invocando, seu de divinis petendis aut recipiendis: nempe hæc omnia non nisi ordinatè & quo se velit Deus modo communicare, petenda sunt & expectanda. Cum enim ut Sap. 11. ait Sapiens, Omnia in mensura & numero & pondere disponat Deus, Sic nos etiam meritò sibi suoque divino subjectos ordini & providentiæ accommodatos exigit; sic vult hyeme feri quod aestate colligatur; sic vult in juventute colligi quod in senectute possideatur: sic uno verbo suis omnia spatiis & temporibus attemperavit, ut qui vellet aliquid aliter atque ordinatum est, non illud velle dicendus esset, neque enim vellet rationabiliter, sed insanè, impiè & infandè. Hoc esset enim tentare Deum, hoc esset petere miraculum, hoc esset velle Deum pervertere suum ordinem; quæ non nisi temeraria præsumptione cogitari possunt, cum ne quidem pro salute animarum ordinatus verum cursus immutetur. Nunquid Deum docabit quispiam scientiam, qui excelsos judicat? Nunquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfecta fuerit scientia? Nunquid semitam seculorum custodire cupit, quam calcarunt viri iniqui? Acquiesce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones eius in corde tuo. Sic apud Jobum, & passim in Scripturis.

II. PUNCTUM.

SED qui non vult Dominum prius mortificantem quam vivificantem, non vult Dominum ordinatè, seu quo se ille modo & ordine communicare statuit.

AAA

Hic

Hic est enim ordo seu ordinarius agendi mo-
dus Dei, ut priusquam insignem aliquam gratiam
cuiquam conferat, permittat eum affligi, & co-
maximè laborare atq; egere bono quod illi col-
laturus est, ut evidentius postea possit agnoscere
beneficium, nec inde glorieter nisi in Domino.

Tob. 11.

ib. 13.

Sap. 16.

Iob. 5.

Deut. 32.

In Ps. 29.

Ad caput
30. let.

Ep. 4.

Orat. 32.

Serm. 16.
in Cant.

Sic Tobias agnoscebat acceptam gratiam, Be-
nedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me
& tu salvasti me. Tu flagellas & salvas, deducis
ad inferos & reducis. Sic Sapiens: Tu es Domine
qui vita & mortis habes potestatem, & deducis ad
portus mortis, & reducis. Sic B. Job: Ipse vulnerat
& medetur, percussit, & manus eius sanabunt; Sic
ipse deniq; Deus: Ego, inquit, occidam, & ego vi-
vere faciam, percussuram, & ego sanabo.

Quibus Scripturæ locis consonant S. Patres.
Mos est, inquit S. Basilus, sacri eloqui, si quando
tristitia lata quo commemorat, tristitia lata in ordinis
proponere, fructus enim boni efficitur jucundior tri-
stibus iam exactis. Beneficium poenâ est posterius.
percussuram & ego sanabo: ego occidam, & ego vi-
vere faciam. Qua nos affligunt, præcurrunt; quo ma-
jore cum constantia multiplici, è gratiam nobis col-
latam conferemus. Sic S. Hieronymus: Primam
tristitia annuntiantur ut post malorum magnitudi-
nem læta succedant. Gravior quippe est sanitas agro
ratione depulsa: & doloris magnitudo in magnitu-
dinem virtutis gaudiorum. Et ad Marcellam scri-
bens: Dominus te in laboribus hominum posuit, &
salutifero paterna pietatis verberè visitavit, ut in
pauis vexatam in multis bonè disponeret.

S. quoq; Gregorius Nazianzenus sic eloquē-
ter: Dominus, inquit, mortificat & vivificat, qui
sola voluntate omnia facit atq; immutat: qui ex
nocte diem facit, ex hyeme ver, ex tempestate tran-
quillitatem, & siccitate pluviam. Et post allata ex-
empla Josephi & Hebræorum, sic pergit, quid hoc
admirabile, aut illustrius divina magnificentia
argumentum, cum ex rebus perditis ac deploratis,
iter secundis aperire volueris? S. verò Papa Grego-
rius de his fuisse in moralibus. Ac paucis deni-
q; S. Bernardus sive ad intellectum sive ad af-
fectum: Paterna vox est, percussuram & ego sanabo.
Non est proinde quod à Patre formides, qui etsi fe-
riat, nunquam vindicat. Id est, nunquam ita ferit
ut tantum feriat & puniat; sed simul feriendo
sanat & beneficit, sicut & sanando fe-
rit ac percussit. O vere paternam
animam maternam
manum!

VI non vult igitur mortificantem Dominum,
non enim vult, nec enim certe habebit vivifi-
cantem, quia non eum vult ordinatè, non vult
conformiter voluntati & ordinationi divinæ. Me-
tenim de die in diem quarunt, & scire vias meas
volunt, quasi gens qua justitiam fecerit, & iudiciū
Dei sui non dereliquerit. Q. d. non me inveni-
ent quia non benè quarunt. Quarite me, & non in-
venietis; & ubi ego sum, vos non potestis venire;
nisi vos videlicet cum gratia disponatis. Ferit
unde & addit convertimini, venite, Quod & alibi
aptè exprimitur: Cum quaesieris Dominum suum,
invenies eum: si tamen toto corde quaesieris, & tota
tribulatione anima tua. Quasi diceretur, non ali-
ter cum invenies; Quoniam invenitur ab his què
non tentant illum, inquit Sapiens: & proinde ab
his qui tentant illum non invenitur. Tentant au-
tem ut diximus, qui perperam & contra ordina-
tum rerum statum aliquid petunt.

1f. 58.

Ioan. 7.

1f. 25.

Deut. 4.

Sap. 7.

Eccel. 33.

Mane semina semen tuum, & v. sperare ne cesset
manus tua, hoc est, utere mediis ordinatis ad ha-
bendum quidquid petis; sicut necessariè semina-
dum est & laborandum votenti triticum, quia de
oportet ut semen iactum in terram prius morti-
ficetur quàm vivificetur. Sic planè nobiscum à
Deo agitur. Et quidem magis gratiosè & muni-
ficè nobiscum agitur, quàm si nihil à nobis expe-
teretur. Sic enim nos cooperatores suorum do-
norum efficit, in quibus obtinèdis major est glo-
ria, de nostro aliquid contulisse ad meritum,
quàm ex merito favore nobis omnis fuisse data.

Sic B. Annæ plus debemus quod dum sterilis
esset, suis obtinuit precibus nobilem illum suum
partum, B. Virginem Dei Matrem, quàm si steri-
lis non fuisset, nec orasset. Quamobrem oppor-
tunè S. Joannes Damascenus: O par Beatum, To-
achim & Anna, vobis omnis creatura obstricta est.
Per vos enim omnium donorum præstantissimum
Creatori obtulit, nempe castam Matrem, qua sola
Creatore digna erat. Et alibi, Dignum sanè quidam
ac maximè dignum esse tam laudare qua divina
benignitate oraculum accepit, ac talem & tantum
nobis fructum edidit, ex quo dulcis IESVS predict.
Hæc eo affectu dicas quo vis à B. impetrare An-
na, ut sicut mortificantem Dominum, libens su-
stineas & sentias.

Vide in 2. parte, Die 20. Martij, De sancto Jo-
achimo.

D E

DE SANCTO IGNATIO FVNDATORE SOCIETATIS JESV.

Ad majorem Dei gloriam.

In gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum. Il. 43.

VERITAS PRACTICA.

Nulla operando potest esse major gloria, quam querendo majorem Dei gloriam.

RATIO HÆC EST INTER ALIAS, Quod nulla operando potest esse major gloria, quam operando sicut ipse Deus operatur. Sed querendo majorem Dei gloriam, operamur sicut ipse Deus operatur.

Ergo nulla operando potest esse major gloria, quam querendo majorem Dei gloriam.

Ac proinde cum sanctus Ignatius in formando Societatis Jesu instituto, atque in omnibus suis operibus, majorem Dei gloriam semper quaesierit, patet, quanta sit dignus gloria, & in quo eum præcipue imitari possumus cum gloria.

I. PUNCTUM.

Prov. 16.
Ps. 18.

TAMETSI nulla est creatura quam Deus non fecerit ad suam gloriam, *Univerſa enim, ut ait Sapiens, propter ſemetipſum operatus eſt:* dicuntur tamen aliqua præ cæteris ut coeli, ut stellæ, ut Luna & Sol enarrare gloriam Dei, quia luculentius & splendidius notam faciunt eius potentiam, magnificentiam, sapientiam, & alias divinas perfectiones. *Vas admirabile, opus Eccelsi SOL. Magnus Dominus qui fecit illum;* Quasi diceret Sapiens, hoc est quod statim dici debet post visum tam admirabile opus; quale est sol: magnus & magnificentus qui fecit illum.

Ecclesi 43.

Sic planè dici potest de Sanctis, omnes præcipue sis formati sunt ad majorem Dei Gloriam; *Servus meus es tu Israel, quia in te glorior:* sed tamen sunt aliqui de quibus in particulari ait, *In gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum* quia per ipsos magis glorificatur, magis notificatur, magis honoratur; Hoc enim glorificari Deum, cum omnis gloria sic definiatur. *Clara cum laude notitia.* Unde qui clarius & latius

Il. 49.

notificant Deum, dicuntur etiam eum magis glorificare. *Date gloriam laudi eius; dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua, Domine.* Ps. 66.

Hos inter quàm jure merito referri debeat sanctus IGNATIUS non modò historici eius vitæ Authores referunt, sed & ipsi Commissarii Apostolici & Judices ordinati ad instruendum quem vocant processum eius canonizationis, post longam & accuratam, ut fieri solet, inquisitionem; post multa multorum testium juratorum exanima, post maturam denique omnium, unde certa nosci possunt vestigia veritatis, discussionem, sic discernunt, sic definiunt, sic gravissima judiciali sententia pronuntiant: *Tantò erga Deum amore flagrabat, ut tota die illum exquireret, & nihil aliud cogitaret, nihil aliud loqueretur, nihil aliud cuperet quàm placere Deo, & illius obtemperare voluntati.* Itaque se illi totum committebat, illum omnino sequi decreverat, etiamsi toto caelo, terraque privaretur. Omnes suas cogitationes, verba, opera in Deum tanquam in finem referebat; ad Deum ac Dei gloriam honoremque destinabat; atque hoc veluti symbolum **AD MAIOREM DEI GLORIAM**, in ore semper habebat.

Ex abundantia quippe cordis os loquebatur, & corde simul ac lingua sese ira exacuebat in opus, ut non modò quidquid faceret, id faceret ad Dei gloriam, sed quidquid ad majorem Dei gloriam se posse facere cogitaret, id omnino totum tentabat: & si quid non posset facere, hoc ipsum etiam non posse nec facere, referebat ad eundem finem. Hæc tria sunt præcipua capita, unde zelus sancti Ignatii pro Dei gloria cognosci potest, quæ quidem tria sic patent per universum quem exigit vitæ cursum, ab ipso primo conversionis momento ad extremum usque spiritum, & per eam quam in hunc finem instituit Societatem, ut sit facilius ea legere vel ipsis intueri oculis, intuendo religiosum eius institutum, quàm scribendo vel narrando referre.

Nonnulla tamè suggerà ex quibus illud triplex caput facilius declaretur, Ac primum de primo

capite quo asseritur ipsum omnia sua referre solitum ad maiorem Dei gloriam, tres sunt quidam veluti fontes unde hæc praxis emanabat, totidemque notæ sunt certissimæ quibus constat eum sese in illa constanter exercuisse, Primò, statim atque conversus est, agnovit aptissime, & singulari affectu gustavit universale hoc principium quod ipse vocat *fundamentum Exercitiorum*, Nempè hominem esse duntaxat natum Deo colendo, salutique suæ procurandæ. Hunc unum illi finem esse propositum, hoc unum necessarium, hoc unum cogitandum: cætera quæ sunt super terram tanti ducenda esse, quantum ad illum finem ducunt vel abducunt.

Secundò, cum ab illo fine propensiones animi quas vocant naturales, nos vel plurimum avocent, sic illis edomandis studuit, ut quæ est universis hominum magis communis, superbia seu vanitas; & quæ ex proprio temperamento particularis illi erat, iracundia, tam sceleriter in eo essent edomitæ, ut nullum earum vestigium appareret, nihilque minus ille timeret quam vanitatem: & nihil medici minus crederent quam illum esse iracundum. Atque ex his fiebat ut omni exitus amore proprio, facile cerneret quod vellent à se Deus, & expedire completeret.

Tertiò denique, si forte aliquando hæeret dubius de certa Dei voluntate, majorique eius gloria, non se præcipitem rebus agendis ingerebat, non suæ fidebat prudentiæ, non zelo, non spiritui, non fervori se ita permittebat quin semper probaret Spiritus, utrum ex Deo essent, atque ut peritus Trapezita probaret quid esset melius quid esset potius: sicut commendatū à Domino refert imprimis Cassianus; *Efficiamur, inquit, secundum præceptum Domini, probabiles Trapezita, quorum summa peritia est ac disciplina, probare quodnam sit aurum purissimum*. Et quæ fustius ibi profequitur. At propterea sanctus Pater præscripsit sibi regulas quas vocabat *Electiois*, quarum usu familiari sic utebatur, ut ad singulas prope actiones, in quibus aliquid esset dubij & anceps curæ, utram se in partem ferret, tria hæc observaret: Primò momenta rationum utriusque partis expendebat, & sanctiora semper sequebatur. Secundò, cogitabat quid petenti à se consilium de tali negotio responderet, ut illud ipsum quod alteri daret consilium acciperet. Tertio denique, si sebat se iudicandum in illo particulari, quod à morte instat iudicio, & à se percontabatur quid tum vellent egisse, mox que indubitanter eò se ferebat. O si sic saperent ho-

mines, si sic intelligerent & novissima providerent, profectò studiosius divinam gloriam quam suam quaerent.

NUNC verò quod secundum est caput quàm solerter indagaret, quid præter solitum posset aggredi quod majori cederet gloriæ, tria sunt etiam in quibus generatim id observetur, & quæ ad particularia derivari possint. Primum est in seipso excolendo & aptando cum gratia, quid fecerit, quid laborarit, quid suscepit. Nullum est enim genus poenitentiae, nulla mortificationis species, nulla paupertatis, humilitatis cæterarumque virtutum praxis quam non in summo genere per triplicem perfectionis viam, & per quater nam dimensionem in tota sua latitudine, & longitudine, sublimitate & profundo coluerit; exercuerit & habitum comparavit: cumque animadverteret se virum illiteratum minus esse idoneum promoterendæ divinæ gloriæ, studia literarum jam annos natus triginta tres, suscepit & perfecit. Secundum est, quid in aliis per se fecerit quamdiu vixit, quo de argumento lege caput undecimum libelli, qui *gloria sancti Ignatii inscribitur*.

Tertium est, quid per alios ad omnem posteritatem egerit, convocando propterea socios, Societatem propterea instituendo, & his informando legibus, quæ totæ essent ad maiorem Dei gloriam: nullum omittendo genus obsequij quod impendi posset in salutem animarum, nullum admittendo genus officij, quod illa posset impedire obsequia. Et licet ubique paterent occasiones juvandi proximi, divinæque promovendæ gloriæ, quæcumque se in mundi partem daret: ut tamen illud propositum assequeretur religiosius & certius, nec in eo exequendo tantisper deviare, peculiari voto se suosque voluit astringere Summo Pontifici, ut ubicunque terrarum ipse videret maiorem fore Dei gloriam, illuc eos mitteret, etiam pedestres si vellent, etiam sine ullo viatico, etiam inter Turcas & inter certa vitæ discrimina, nec possent, ullam eò proficiscendi excusationem prætere. Quis mihi det hoc gemino Spiritu vel sic posse juvare alios, vel sic ab aliis velle adjuvari?

QUOD postremum est caput: si quid majus non posset facere, hoc ipsum ad maiorem Dei gloriam referebat, vel agnoscendo id nolle à se Deum, vel advertendo ipsum velle alia, cum quibus illa repugnarent quæ alioquin pia & sancta iudic-

Col. i. c. 20.

Judicabat. Non poterat quippe Orientem adire cum Sociis, nec ipsas sacras Hierosolymitarum plagas revifere, quod è divina gloria tam opportunum judicabat ad infidelium conversionem: Romæ resideat necesse est, inde ne discedat officii ratio exigit; non discedet, ibi residebit, ibi vitamaget & agere desinet, actum Hierosolymam non petere, credet esse majorem Dei gloriam. Non poterat chorum seu quotidianum Ecclesiæ cantum cum exercitationibus literariis conjugere, chorus omittatur, sed non alio sine quam ut majori seruiatur Dei gloriæ. Non poterat denique Societatis institutum sanctum lectum conservare, nisi duæ struerentur portæ, quarum altera pateret dyscolis, & altera clauderetur probatis & provocatis viris, ne in Fraxules assumerentur: quod utrumque non carebat suis difficultatibus & incommodis, quæ sanctus Pater certe prævidit, sed ad majorem Dei gloriæ toleranda judicavit.

Atque ex multis hæc pauca delibasse sufficiat ut dum veritatem practicam, quæ perpendenda proponitur, expendemus, facilius agnoscamus quo ille dignus sit cultu quæve gloria, qui divinæ gloriæ sic studiosus fuit, ut ea quæ posset agere omnia, & quæ etiam non posset agere, eò referret & dirigeret, quantum dirigi poterant; atque in eâ præcipuè religionis parte quâ in primis excellit, provocemur ad illum imitandum; cum è revera nihil sit utilius, nihil optabilius, & ut habet veritas, Nulla cuiquam operando major esse possit gloria, quam quarendo majorem Dei gloriam. Cujus quidem veritatis multæ possent afferri rationes.

Dici enim primò posset, nullam esse majorem gloriam quam ipsius divinæ gloriæ participationem, quam sibi demeretur quisquis illam Deo procurat. Deinde verbò, cum quærere majorem Dei gloriam nihil sit aliud quam offerre Deo quod ipse carius & præstantius ducit, nonne hinc appetere posse demonstrari, quanta sit inde gloria quærenti & donanti Deo tale bonum? Adde quod cum Deus nunquam patiatur se liberalitate vinci ab homine, dixeritque conceptis & expressis verbis, *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum*: Quis non videt inde quantum gloriæ redundare possit in ejus opus qui quærat Dei gloriam?

Sed his prætermisissis, ratio quæ affertur, videtur magis practica & universæ rei spiritali magis obsecundans: nempe nulla est operando major gloria quam ipsius summi Opificem, o-

perando imitari, & quantum homini fas esse potest, sic illum in agendo exprimere, ut ad eum modum & finem quo Deus operatur, ita & operari homo dicatur: non ex æqualitate quidem, quod nec fieri nec cogitari potest, sed ex illa omni similitudine quæ cum Deo possit haberi, prout intelligebat Apostolus, ad illam nos exhortans: *Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi*. Tam gloriosum est sic imitari Deum aut illi similem fieri, ut in ea similitudine Dei, sit posita beatificæ visionis gloria. Nondum apparuit quid erimus, ait S. Joannes, *scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. Hoc est videlicet quod ambebat posse suis viribus Rex ille superbiæ qui dicebat: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo*: In quo certè peccavit, unde & pœna statim additur: *Veruntamen ad infernum detraheru profundum lacu*. Non punitur quod præcisè Altissimo voluerit esse similis, sed quod aliter id posse voluerit quam ordinasset Deus. Sicut quando primis nostris Progenitoribus proposuit quod futuri essent sicut Dij: nihil habuit quidem perniciosius quod illis proponeret, ut patuit ex eventu, sed nihil habuit potentius quo illos in talem perniciem attraheret, quia nihil erat gloriosius & amabilius quam sic esse similem Deo. In qua quidem similitudine de sideranda non peccarunt, sed in modo similitudinis exprimendæ, nempe per scientiam boni & mali seu per illius pomi esum, quod fuerant interdicti. Nam si obedire præcepto, si operari & custodire locum illum deliciarum voluissent, tunc Deo similes tam verè extitissent, quam verè sic sancti sic beati fuissent.

O quam sapienter Dominus arguebat Judæos gloriæ cupidos: non quod gloriam cuperent, sed quod humanam tantum cuperent, non illam quæ à solo Deo est, aut non illis modis quibus illam Deus concedit: sic planè modò liquet quod nulla operando major est gloria, quam sit operari sicut Deus operatur, propter divinam similitudinem, quæ ex simili operandi modò contrahitur, verum & patet quod nulla sit gloria magis expectanda, quam quæ ex tali similitudine provenit.

II. PUNCTUM.

SED quarendo à divinam gloriam operamur sicut ipse Deus operatur.

Non quidem adæquatè, ut dictum est, nec

AAA 3.

COM-

completè sicut Deus, sed quantum humanis divina favente gratia dici & fieri potest, nempe ex eodem fine & motivo, quæ finis circumstantia sicut una est ex præcipuis quæ in operando maximè consideratur, ita si per eam in operibus nostris convenimus cum Deo, convenimus excellentiori modo qui operari possit. Quod autem unus & idem sit finis quærentis divinam gloriam & Dei operantis, tam evidens est quàm certò constat Deum in operando nihil aliud posse quærere quàm suam ipsius gloriam, Cum enim Deus sit finis ultimus cuius gratia fieri debeat omnia, ut bene & ordinatè fiant: si quid faceret non relatum ad seipsum tanquam ad ultimum finem, non bene illud & ordinatè faceret, nam ipsa est relatio actionis ad finem quæ facit ipsius ordinationem. Unde si deesset talis relatio, deesset etiam ordinatio, ac proinde opus esset inordinatum, quod de divinis operibus cogitare est impium.

Quando verò dicitur Deus se spectare & se quærere tanquam finem, perinde est ac si diceretur, quærere bonum aliquod suum; nullum est autem aliud bonum quod possit magis quærere quàm suam gloriam, id est, quàm ut cognoscatur & ametur, nam nullum est aliud bonum quod non possideat. Atque ex illa etiam infinita perfectione qua cunctis bonis abundat, necessario infertur, nihil aliud à se posse quærere, nam quidquid extra ipsum est vel nihil est, vel utcumque in se consideretur, tam modicum bonum est præ summo bono quod est ipse Deus, ut si se relicto creatum illud haberet pro fine, perperam videretur agere, & pluris quodammodo facere quod longè minus est: quæ inordinatio non potest in Deum cadere. *Propter me, propter me faciam, ut non blasphemem, & gloriam meam alteri non dabo. Ego ipse, ego primus & ego novissimus.*

O quàm id iustum, quàm id sanctum & æquum! Neque est tumendum ne quid inde nobis depereat, ne nostra minus procuret Deus, aut minus nobis consulat, quia in eo ponit suam gloriam ut bonitatem suam nobis ostendat, quàm cognitâ moveamur ad eum diligendum; & ipse amore nostro provocatus novis semper nos cumulet beneficiis,

III. PUNCTUM.

NULLA igitur operando potest esse major gloria quàm quærendo majorem Dei gloriam. Nam

sic operans non tantum operatur opus Dei, sed illud operatur modo & sine divino, modo quo ipse Deus operatur, modo tam excellenti ut Deus excellentiore non habeat. Unde fit ut intellectu, voluntate, & operatione operans sic conjunctus cum Deo: quia hoc unum cogitat & intendit: hoc unum vult & operatur quod ipse Deus; quæ conjunctione & unione quid gloriosius, quid magnificentius? *Gloria magna est sequi Dominum, inquit Sapiens, longitudo enim dierum assumetur ab eo; Quasi diceret, sic sequendo, & imitando Deum in operando, tam multa & excellenter bona edet opera, ut vel mereatur longè vivere tempore, vel quantulumcumque vivat, longi temporis semper emolumentum referat, Quia unus duraxat dies quo sic opereris omnia, sicut ipse Deus operatur, mille annis æquivalet, merito & dignitate,*

Videri potest Lessius opusculo de perfectionibus divinis, libro 14. cap. 3. unde hæc ad rem nostram pauca, sed apta: *Quare cum Deus, inquit ordinatissimè agat, necessario debet magis intendere suam gloriam quàm perfectionem creatura. Gloria enim Dei plura est estimanda quàm omne bonum creatum. Unde etiam homo non potest sibi excellentius bonum proponere in operando, quàm gloriam Dei, nec melius actiones suas peragere quàm referendo illas ad gloriam Dei, ad quam etiam Beati omnes suæ referunt.*

Addo, quod inde etiam majorem gloriam consequuntur, quàm si suam propriam quærerent & non divinam. Sicut enim sancti dicuntur dare gloriam Deo quando illum magnificant & divinas ejus perfectiones deprædicant; sic à Deo sanctis datur gloria, quando ipsorum virtutem probat, & spectandam proponit Angelis atque hominibus. Quæ certè gloria sic à Deo sanctis communicata, major quodammodo est ipso quem sancti Deo tribuunt, honore & gloria. Nam cum honor sit potissimum in honorante, id est, in opinione seu iudicio illius qui honorem defert alteri; profectò hinc sequitur, ut quo Persona honorans est dignior, quoque ejus iudicium est certius, tantò ampliores honorata persona recipiat honoris partem; unde cum nullum divino iudicio iudicium sit certius, nullaque persona dignior quàm ipse Deus, nulla etiam major esse potest gloria quàm quæ à Deo provenit. *Non qui seipsum commendat, inquit Apostolus nec quem commendant homines, ille probatus est; sed quem Deus commendat.* Unde & ipse Deus majorem sibi solus gloriam impertitur; quàm omnes creaturæ

1f. 48.

Ecc. 31.

2. Cor. 10.

turæ possint ei conferre. Ipse est sua gloria, ipse suos honos, suum decus, & omnia sua. Sic & sanctorum gloria Deus est, qui sanctos approbando magis eos glorificat, quam si communibus omnium quotquot sunt hominum & Angelorum encomiis prædicantur. Et cum eos maxime probet, qui suæ propriæ gloriæ & utilitatis oblitæ, solam spectant divinam gloriam, quanto putamus honore in cælis honoratum illum, qui de solo Deo colendo & glorificando cogitavit in terris? Si danti potum aquæ tanta est merces & gloria, quanta in Evangelio promittitur, quid danti Deo gloriam, quo dono nullum est Deo carius? Quid danti majorem ac majorem semper gloriam, quo dandi modo nullum est ditius? Bono animo gloriam reddat Deo, dicebat Sapiens, quoniam Dominus retribuet ei, & septies tantum reddet tibi, id est, longe pluries quam tu ipsi de deris aut quam putes te accepturum.

Videri possunt quæ in laudato libello de gloria S. Ignatii commemorantur ad ejus gloriam, quam ex variis accipit Sanctis, nempe ex S. Carolo, S. Philippo Nerio, S. Francisco Xaverio,

sanctaque Theresia: nec non quàm multis etiam miraculis exultationem & gloriam servi sui Deus conservaverit; sed quia tempus manifestandæ sanctorum gloriæ, tempus ipsum est manifestandi Christi, tunc verè apparebit, tunc certò manifestabitur quanta sit gloria glorificantis Deum. Cum Christus apparueris vira vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Nec minò: Dei bonitas in remunerandis bonis quàm sit ejus justitià in puniendis malis; unde si de mundana quadam anima dicitur: *Quantum glorificavit se & in deliciis fuit: tantum date illi tormentum & lacrum*: Quid de humili & solum glorificanti Deum, dici putandum est, nisi quantum se humiliavit & Deum glorificavit, tantum date illi honorem & gaudium.

Utram ex illis duabus sententiis tibi dicendam velles? Et tamen te tuæ gloriæ major cura sollicitat quàm divinæ! Cave hoc vitium vanitatis, soli Deo da gloriam, imitare S. Ignatium, venerare illum propterea sanctius, nec unquam timeas, ne ex tuis Deo datis, quidquam tibi perdat.

Coloss. 3.

Apoc. 13.

Matth. 10.

Eccl. 35.

DE EODEM, AD ILLA VERBA PSALMI SEXAGESIMI SEPTIMI.

Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.

VERITAS PRACTICA.

Qui excellentior mentis excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita S. Ignatii ut tota sit ejus vita simul ecclastica, & tota exemplaris.

RATIO EST, Quia excellentior mentis excessus, ille est qui dicitur mentis operativa seu effectiva.

Sed hic excessus sic excellit in vita S. Ignatii, ut exprimitur in veritate proposita.

Ergo & carta veritas, & cerè admiranda, quæ duo nobis preponit in sancto viro valde distincta nempe totum esse ecclasticum, & totum exemplarem, quorum ex uno quanta est Sancti gloria, tanta in nos ex altero, redundat spiritualis utilitas.

I. PUNCTUM.

RELIGIOSORUM Ordinum Fundatores si Patriarchæ dicuntur, & quod pene omnes sentiant, si quandam præ se ferunt similitudinem cum duodecim illis Jacob filijs, qui fuerunt capita duodecim tribuum Israelis & populi Dei; manifestè patet quod S. Ignatius Fundator Societatis JESU, sicut tempore postremus est, ita Benjamin qui natus minimus inter suos fuit, locum & nomen possit usurpare *Ibi Benjamin adolescentulus.*

Numerate à magno Antonio qui primus Cœnobitas instituit, quotquot deinceps succedentibus sæculis celebriores condiderunt familias, Basilium, Augustinum, Benedictum, Norbertum, Brunonem & cæteros consequentes, vix plures reperietis quam duodenos, quorum, se ultimum & longè minimum non tantum tempore, sed & merito semper profictebatur Ignatius.

Accedit alia ratio, quod sicut Benjamin filius Jacob

Gen. 35.

Jacob, primò dicitur est *Benoni*; hoc est *filius doloris*, tum verò post *Benjamin*, id est, *filius dextrae*: sic quodammodo S. Ignatius primò fuit doloris filius quando ex accepto gravi vulnere genitus est novæ illi gratiæ qua vocatus fuit, à militia sæculari ad spirituales: cujus vocationis & gratiæ cum singularis fuerit potentia & valde sublimis scopus, quo ad suam majorem gloriam Deus illum destinabat, nonne sic, filius dextrae dici potest?

Tertiò denique, sicut Benjamin dicitur in quodam mentis excessu præ cæteris insigniter exstitisse, sic sanctus Pater in hoc tam eximius & insignis fuit, ut cum plures inter se distinguantur mentis excessus, sintque aliis alijs præstantiores, qui præter omnes excellere dicitur, dicatur etiam excelluisse in vita sancti Ignatii; neque id tantum ad concitandam de sancto viro admirationem, vel ad extollendam ejus sanctitatem referatur: sed quod magis mirum, ad similes vitæ nobis proponendum exemplar, sitque vita sancti Ignatii non solum tota ecclastica, quod certè mirum; sed tota simul exemplaris & ad imitationem efformata, ut nos ad eundem mentis excessum ejus exemplo possimus aspirare; neque tantum de illo, sed de unoquoque nostrum dici possit si velimus cum gratia; *ibi Benjamin adolescens in mentis excessu*. Nonne hoc stupendum? Nonne hoc omni studio consecrandum? Quam obrem, hic sermonis sit scopus; qui ut facilius capiatur, distinguendi sunt ante omnia qui dicuntur mentis excessus; & qui sit eorum excellentior & ad præxim accommodatior, diligentius investigandum.

Tres omnino species ecclasticæ sive excessus mentis referuntur ab his, qui de mystica tractant Theologia, sed non eodem modo proferuntur. Sunt qui non aliter eos distinguant quàm per diversas animæ facultates, intellectum, voluntatem & memoriam; quam alij distinctionem sic dilucidant, ut prima species sit lucis, secunda verò ardoris, & tertia dicatur operationis seu vitæ. Addunt denique alij, quandoquidem non de excessu simpliciter, sed de mentis excessu agitur, sic ejus triplicem aptius notificari speciem, si dicatur prima esse solius mentis in excessum raptæ; secunda mentis, ad excessum simul raptentis voluntatem seu affectum; tertia mentis quam vocant operativæ seu effectivæ, cum se meas raptam & raptentem ita insinuat in ipsas totius vitæ partes & operationes, ut, quidquid homo agit & patitur, quidquid homo sentit, cogitat, lo-

quitur, operatur; quidquid uno verbo vivit, totum hoc in excessu sit vitæ; id est, excedat communem vivendi morem, non tantum qui naturalis dicitur, sed qui etiam supernaturalis appellatur. Sicut enim solius mentis aut voluntatis simul excessus est cum sola mens in admirationem divinorum raptæ, consuetos naturæ & gratiæ motus atque operationes excedit; aut cum voluntas simul in ardorem & affectum supra quàm ordinariè sentiri solet, abripitur: ita excessus vitæ est quando ipsa hominis vita, suo modo supra omnem humanum modum in omnem virtutem extollitur.

Et quia talis vitæ excessus ab ipsa mente divinitus acta & affecta procedit, sic apud dicitur mentis excessus, non solius quidem mentis quæ prima dicta est species, nec voluntatis simul cum mente, quæ aliam constituit speciem, sed mentis insuper effectivæ quæ lucem intellectus & ardorem voluntatis ad divinos virtutum effectus reducit, unde tota vita excessus est, tota vita ecclastica, cœlestis & divina.

In primo mentis excessu fuisse Benjaminum Interpretes docent ad illum nostrum versiculum: *ibi Benjamin adolescens in mentis excessu*, quando scilicet unà cum alijs Patriarchis aliquando conveniebat ad celebrandas Dei optimi maximi laudes, & commemoranda beneficia quibus totum afficiebat mundum; ita præ alijs omnibus divinæ bonitatis admiratione raptabatur, ut extra se quodammodo raperetur & in ecclasticam sive mentis excessum abiret.

In secundo excessu tunc erat David, cum dixit, *Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax*. Id est, in fervore mentis & in ardenti voluntatis affectu quem ex divinis concepi verbis; sensi me commotum ut dicerem, *omnis homo mendax*, non tantum ut mentiri possit, sed ut revera mentiat, quando ex humano affectu de rebus aliter se atit & loquitur quàm de his judicet & loquatur Deus.

In tertiò denique sanctus Apostolus, qui non tantum raptus est usque ad cœlum cœli, sed de suo alio mentis excessu manifeste scribit Corinthiis, dum expressis ait verbis, *Sive mente excedimus, Deo, sive sobrii sumus, vobis*, id est, si me auditis interdum sublimia quædam de me prædicantem quæ profectò excedunt communem vivendi morem, id ita vivimus & ita loquimur propter Deum; sive pauciora de his à me accipitis, sic temperati sumus & sobrii propter vos, me ut vobis accommodem, ne vos ego nimis obstu-

2. Cor. 11.

pecta-

pefaciam, atque ut ea etiam quæ dico facilius intelligatis.

2. Cor. 4.

Quænam autem essent illa sublimia quæ mentis excessum vocat, non alia sanè sunt quam quæ paululum ante descriperat, dum de suo vivendi genere sic loqueretur: *Habemus thesaurum istum in vas fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aperiuntur sibi non desistimus; persecutionem patimur sed non derelinquimur; deiecitur sed non peritimus; semper mortificationem IESU in corpore nostro circumferentes, ut & vita IESU manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur propter IESUM, ut & vita IESU manifestetur in carne nostra mortali. Et paucis interjectis: Propter quod non desicimus, sed sicut is qui foras est, noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renovatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostre supra modum in sublimitate, æternam gloria pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Hoc est scilicet mente excedere, dum, ut ait S. Anselmus, *Excedens mente omnem humanam fragilitatem & seculi temporalitatem, & omnia quæ nascendo & occidendo vane sunt, habet abbas corde in ineffabili quadam contemplatione eorum de quibus dicit, quod auditus ineffabilia verba quæ non licet homini loqui, unde & ait, sobrius sumus vobis Jobrid de his loquimur ut vos ea capere possit.*

At verò hic mentis excessus non solius mentis aut voluntatis excessus est, sed operationis & effectus, dum ex illa mentis sive sublimium & æternarum contemplatione rerum, Apostolus suam omnem regebat vitam, ut, quidquid ageret aut pateretur, tam sublime esset in effectu quàm ipse rerum affectus sublimium, unde talis emanabat effectus.

Ex quibus aperte patet quàm hic cæteris excellentior mentis excessus sit, nã ut fuse & præclare describit celeberrimus ille sanctitatis & doctrina spirituali Gebennensis Episcopus, in tractatu de amore Dei, toto septimo libro, quidquid mali esse potest in prima & secunda excessus mentis specie, non est in tertia, quidquid boni reperitur in illis, reperiri potest in ista; & potest aliquid emolumenti spiritualis ex ista percipi quod non ex aliis; quæ tria certè quocunque in subjecto

in apponitur pars tertia.

reperiantur, manifestam illius faciunt præ cæteris ejusdem generis, dignitatem & excellentiam. Et verò hic quàm verè reperiantur, patet: primò quidem priores duas excessus species, potest Dæmon excitare, potest in ecstasim animum rapere, potest & voluntatem inflammare, non verò quidem amore Dei, sed falso & suppositio, qui cum sæpè pro divino accipiat, sic miseros illudic homines Unde Apostolus suos præmonens, *ipse inquit, satana transfiguratus in Angelum lucis.*

2. Cor. 11.

Et quando ille abesset illudor, solusque amor excellentiæ propriæ qui vix unquam deserit hominem, suas hic partes ageret, quis nescit quantum ex illis excessibus mentis, qui vel in intellectu vel in voluntate consistunt, possit excitari superbix, vanitatis, & quàm plurimum hujusmodi vitiorum? Nonne idcirco idem Apostolus, *Ne magnitudo, inquit, revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satana qui me colaphizat?*

At verò in excessu mentis operativæ, nihil tale timendum est, totus enim in solida veræ virtutis exercitatione ponitur, totus in humilitate & patientia, quæ profectò virtutes longè a Dæmonis illusionibus & fallaciis sunt politæ.

Deinde dico, quod quidquid boni est in intellectu & voluntate, quidquid lucis & ardoris, quidquid uno verbo, charitatis illius quæ animum cum Deo jungit, totum in opera diffundi potest imò & debet si vera est charitas, quæ in agendo & patiando potissimum vera esse agnoscitur.

Addo denique, cæteris partibus, plus operando, virtutis & meriti posse comparari quam intelligendo & volendo, ac proinde plus aliquid in hoc excessus genere quàm in aliis reperiri, unde & ejus supra cæteros excellentiam quis non videt? Quam & expresse docet S. Thomas in illis quæstionibus quas de vita contemplativa & activa movet; quarum illa quidem si cum altera comparatur, præstantiorem obtinet locum, si vero mixta quæ dicitur vita in contentione excellentiæ veniat, palmam sine dubio referat, primasque supra omnem quæ contemplando ponitur, teneat. Quid autem aliud excessum mentis operativæ dicimus, quam illam ipsam mixtam vitam, cum non sit excessus mentis nisi aliquid de contemplatione habeat, neque sit mentis operativæ nisi de actione simul aliquid comprehendat.

2. 2. q. 182.

Quod utrumque luculenter S. Gregorius in Moralibus suis exhibet ad illa verba Job. *Nunquid 106. 39.*

B b b

ad

1.37. ad 7.
6.24.

ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi? Ad præceptum Dei elevatur aquila, dum IVSSIONIBVS DIVINIS OBTEMPERANS, IN SVPERN S SVSPENDITVR FIDELIVM VITA. Quibus sanè verbis, sicut non poterat expressius designari excessus mentis effectivæ, qui totus in divinis consistit iussionibus exequendis, sic neque poterat excellentius & sublimius prædicari quàm comparatione facta cum illa quæ ad præceptum Dei elevatur aquila, & in arduis ponit nidum sibi. Et verò pergit S. Doctor, & exemplo Apostoli qui sine dubio mixtam agebat vitam, & hoc præsertim in excessu mentis operativæ vivebat, ut dictum est, quanta sublimitatis & excellentiæ vita hæc sit, ita declarat: *Quæ in arduu nidum ponere dicitur, quia torrena desideria despiciens, spe iam de cælestibus nutritur. In arduu nidum ponit, quia habitationem mentis suæ in abjecta & infima conversatione non construit. Videamus aquilam nidum sibi in arduis construente, qui ait: nostra conversatio in cælis est. Et rursum: qui conresuscitavit & confedere nos fecit in cælestibus. In arduis habet nidum: quia profecto in supernu figit consilium. Non vult mentem in ima dejicere, non vult per abjectionem conversationu humana in infimis habitare. Tunc Paulus fortasse in carcere tenebatur, um se confedere Christo in cælestibus testaretur. Sed ibi erat, ubi ardentem jam mentem fixerat non illic ubi illum necessario pigra adhuc caro retinebat. Hoc namq; esse speciale specimen electorum sciet, quod sic secum præsentu vita iter carperet, ut per sp: certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atq; omne quod in hoc mundo erinet, amara tormitatis: alieni. Hinc est enim quod sequenti se anima per Prophetam Dominus dicit: sustollam te super altitudines terra. Quasi quadam nãque inferiora terra sunt, damna, consumelia, egestas, abjectio, quæ ipsi quoq; amatores sæculi dum per larata via plantium ambulanti, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terra sunt, lucraverum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quæ quæquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta estimat, quo magna putat. At si semel cor in cælestibus figitur, mox quàm abjecta sint cernitur quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem descendit, ad pauli per: esera subter) cernia despicit, quod ad altiora gressum amplius tendit, ita qui in summu intentione figere nititur, atq; annis, ipso nullã præsentu vita gloriam esse disprebudit, super terra alti-*

Phil. 3.
Eph. 2.

Isaias 8.

tudines elevatur, & quod prius in imis desideris positum super se credidit, post ascendendo proficiens sibi jubesse cognoscit. Quis ergo illic Dominus factus esse pollicetur, dicens: sustollam te super altitudines terra, hæc apud B. Iob solum sese facere posse testatur dicens: nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & ponet in arduis nidum sibi? At si diceret: ut ad meum, qui quod exterius præcipio, hoc intrinsecus gratia occulta largitatus in spiro. Quasi diceretur, quantumcunq; sit arduum & sublime quod proponitur, satis est potes divina gratia, quæ hoc ipso quod proponit agendum aliquid, dat agentis vires ut quod possit velit, & quod velit possit. O potentem non solum Dominum, sed & servum, qui Domini sui potentia tam potens est, ut quidquid Dominus iusserit, servus possit!

II. & III. PUNCTUM.

SED hic excessus sic excellit in vita S. Ignatii, ubi tota sit simul ecstasica & tota exemplaria.

Non illi certè defuerit excessus alij, nam quoad primum, cum sæpe alias, tum aliquando per totum octiduum ita exanimis jacuit, ut, qui proximè aderant, sepulchro illum condidissent, nisi latentis vitæ reliquias ex tenui cordis palpitacione deprehendissent, ac tandem velut è somno evigilans, ah, JESUS! suaviter ingeminabat, & quasi nihil in tuetum accidisset, placidè surgens, omnes admiratione complevit.

De secundo, qui est voluntatis sese quodammodo excedentis seu à se transcendentis in Deu, sic apertè relatio quam vocant canonizationis: Negj: verò, inquit, tan sum modo custodi vit cor suum ab iu quæ sunt: contra dilectionem: sed etiam à se ipso amore omnium rerum, quæ Deus non sunt, profuso abiecit, atq; in eundem transtulit Deum, omnemq; affectionem ad Dei dilectionem referre conatus est.

Hæc & plura passim ubicunq; de illo agitur, quæ certè tam manifestam indicant ecstasim voluntatis, sive quem diximus excessum mentis affectivæ, quàm verè talis in Deum affectus vocatur ecstasis. Sed hæc missa faciamus, & non illò uno excessu qui non modò est excellentior, verum & ad imitationem accommodatior, immorantes, ostendamus non in parte tantum, non in virtute aliqua particulari, non in quibusdam dantaxat actionibus, sed in tota universim sancti vii: vita, quantum eluxerit, quàm constanti & perpetuò viguerit, ac regnarit, totaque ipsa vita excessus vitæ sive mentis effectivæ, aut uno verbo, vita tota ecstasica dici jure queat,

Tribus id modis indagari potest, nempe illius vitæ ingressum, progressum & egressum attentius intueudo, quæ tria mihi videntur aptissimè simul connexa in his suprâ dictæ relationis contractis verbis: ineffabilis Dei bonitas excitavit spiritum Ignatii Loyola, qui ex medio honorum cursu, atque à seculari terrenâq; militia, admirabili quadam ratione vocatus vitam admirabili sanctitate tradidit, pio in Domino conclusit exitu. Quod enim vocatur hic admirabilis, perinde profusus est ac insuetum & excedens solitum vivendi morem, unde eum in his tribus & totus vitæ cursus comprehendatur, & in his ipsis totus dicatur admirabilis, nonne hoc ipsum reliquitur de tota vita dicendum?

Et verò triplex illud caput sigillatim contemplemur. Ad eam illam lecto jacentem ex vulgere, pios quosdam de vita Christi ac sanctorum volentem in libros spectemus. Quid inde sensus, quid animi referat, percontemur. Sequor, inquit, quæ me Deus vocat, sed quò tandem? Ad conciliandos Christo infideles & totum ipsum convertendum orbem. Hic illi scilicet cum seipso convertendo, statim ab ipso vitæ melioris exortu, propositus finis TOTIUS UNIVERSI CONVERTENDI. Tunc verò miles ignare hoc cogites? Tu mundanè, mundum convertas? Si de te solo ageretur, si de domo ac familia tua, si de ditione ac subditis apud quos Domini plurimū valet exemplum, cerè & hoc mirum esset quod vix benè conversus, hanc de aliis cogitationem & curam susciperes. Sed tamen id concedi possit zelo recenti: at de universo tu cogites terrarum orbe! Tu scilicet Africam penetres, tu Asiam, tu Europam, Americam & cfferatas quantumvis gentes adeas, alloquaris, attrahas, & tibi seu Deo subdas? Hoc est enim mundum convertere, sic cunctas universi partes peragrate, subjicere, transmutare moribus, institutis, & se ipsis totis? An unius hoc hominis opus ac munus? An militis hoc cogitare! An ignari hoc aggredi! Dic quibus id armis & sumptibus? Dic quibus machinis sic universum invertas orbem? An putas ense domari animas? Aut si verbo, si doctrina, si pietate demulcentur, quid tibi vel tantillum ex illis sacris dotibus, qui vix scribere noris ac legeret?

Non erat dubium quin hæc simul in mentem venirent militi, cum miles mentem susceperet de mundo convertendo: Et tamen à tali mente nunquam avertitur; non rei novitas & difficultas, non ignorantia, non egestas, non solitudo, non

vastitas, non quidquid demum dicas, mentem hanc ejus mutet, ibit vel unus ad omnes populos; prædicabit vel ignarus ipsis Evangelium Philosophis, expugnabit vel inermis armatas quaslibet acies, aut cerè socios sibi adjunget ejusdem animi, se disciplinis erudiendum tradet, & favente Deo se modis omnibus tanto idoneum operi comparabit.

Itane Lector de hoc sensisses homine? Sanusne tibi mente visus esset quem sic audisses loquentem, proponentem, statuentem? Nonne hic mentis excessus est, & mentis effluvia quæ tam arduum, tam sublime, tam divinum opus audeat aggredi?

Hoc itaque primum ex tribus est, unde constat excessus ille mentis de quo hic agimus, hinc nempe constat evidèter quod qui primus melioris Ignatio vitæ fuit ingressus, fuit simul ingressus vitæ ecclasticæ. Nunc quod secundum est de progressu videamus. Progressum dico non illius divini operis quod de infidelibus ad Christū adducendis, & de ipso toto, si Deus annuat, mundo convertendo suscepit; non hunc inquam, progressum intelligo declarandum: nam ipsi tam apertè patet oculis, quàm ipse religiosus Societatis Ordo, qui longè latè que patens per universum terrarum orbem, ad hunc unum finem ab illo S. Patre est conditus, ut proximi salus comparatur. Sed illum dico progressum vitæ ecclasticæ ejus ingressum vidimus, progressum dico mentis excessus, in quibus omnibus sese deinceps vir ille sanctus exercuit. Scimus quid fecerit, scimus illū jam natu grandem, primis navasse operam literarum tuicementis, nec ignoramus quem inde fructum tulcrit, quos sibi socios aggregavit, quas ipse adierit plagas, vel domi residens quibus familiam suam instruxerit documentis: sed an istis in omnibus sic constanter, quemadmodum inceperat, vixerit, ut in excessu mentis semper vixisse dicendus sit, hoc est quod quaeritur, dum progressus vitæ inquiritur.

Nullus est equidem Author quem ego sciam, qui sic expressis terminis de illius vitæ progressu egerit: sed nullus est Author qui de vitæ ejus scripserit, ex quo non facile possit demonstrari sic omnino vixisse Ignatium. Nam cum apud omnes sit constantissimum in id maxime virum illum evigilasse, toto vitæ tēpore, nihil ut corruptæ naturæ motibus omnino daret, sed totum rationi, totum gratiæ, totum Deo: quid est quod manifestius illū ecclasticæ vitæ progressum manifestare possit quàm illud perpetuum & nunquam inter-

Rom. 12.

missum, quod vocat Apostolus, Rationabile obsequium?

1. p. 16. n. 102.

Audi verò quid Orlandinus, historiae Societatis Author in hanc rem referat: Hoc habuit eximie B. Pater *rationis plurimum & consilio uteretur, crebro usurpans à bellis hominem ratione differre. Quod quāti referat, ita vivere, sic explanat. Et sanè uti incuria, considerandiq; negligentia vitiorum omnium seminarum, ita cura & consideratio cunctarum est parens & alumna virtutum. Nemo quippe malum quā malum amat, sed imagine fallaci boni deceptus, rerum illecebra caducarum, consuetudo sensuum, prava vulgi opinionos, Damonum instinctus cupiditates inflammant easque communes notitias vel natura vel fidei lumine comprehensas, quibus vitanda turpia, honesta seclanda cognoscimus, paulatim obscurant, hebetant, languesciunt, ut ratio debilitata & quodammodo exarmata facile tot undiq; oppugnantibus hostibus succumbat. At consideratio fructus est, quo mens perturbationes atq; sensus, ne abiciant se sermo impetu ad fallacem praesentis boni speciem, coeret ac sustinet: lima est ac malleus quibus boni maliq; notitiae illustrat, exacuit, corroborat, unde ad ipsam mentem & voluntatem vi & vigor emanat.*

Hoc Author ad verbum omnia, quorum sensus nō est, sola ratione fieri, quod est in viris perfectis praestantissimum. Nam praeterquam quod divina opus est gratia, sine qua nihil prius boni fit, opus est verò etiam maioribus quibusdam gratiis, quarum praecipue nutu & imperio mens humana & voluntas illustrentur, inflammentur, & agantur, ut bonum aliquod sit praestantissimū, & ex illo eminentis boni genere quod in sancto Ignatio veneratur, nec certe magna est viri commendatio, nisi forte Pagani & Sroici, si dicatur ratione tantum naturali vel cum aliqua etiam gratia vitam ac mores suos componere: longè est aliam Christianis ac sanctis viris ratio, nempe illa quae superior & sublimior appellatur, de qua sic S. Augustinus: *Sublimior ratio nō est iudicare de ipsis corporalibus secundū rationes incorporales & sempiternas, quae nisi supra mentem hominum essent, incommutabiles non essent. Hæc in sanctis viris ad sit oportet supernaturalis ratio, ut sancti sint. hoc profitemur; sed ne tamē naturalis desit, non est minus faciendum; neutra sit sola, sed simul utraque sic sibi subordinata, ut quantum naturalis ratio dominatur appetitui, tantū huic naturali rationi superior altera praesit & imperet. Sic idem S. Augustinus, ut, quo est in homine praecipuum & excellens, hoc imperet ca-*

1. 1. de
Trin. c. 2.1. 1. de Civ.
Dom. in
monte c. 2.

teris non reluctansibus qua sunt nobis bestiaq; communis: atq; id ipsum quod excellit in homine, id est mens & ratio subijciatur potiori quod est ipsa veritas, Vnigenitus filius Dei. Nōq; enim imperare inferioribus potest nisi superiori se ipse subijciat. Hæc vita consummari perficiat: que Sapientia.

Quando itaque de S. narratur Ignatio quod sit plurimum ratione usus, non aliter quā de utraque simul ad utum applicata ratione, debet intelligi, vel de naturali suum munus agente cum tali subordinatione ad Superiorem, ut illā ipsā curā & diligentia quae cavebat ne contra naturalem rationem appetitus quidquam in se ipso moveret, eādem prius adverteret, ne ipsa ratio sine superiori moveretur.

Quod quā perfectè fieret, sic idem habet Author Historicus: *Hoc igitur acerrimo, a generalis celo plurimum B. Pater usus est: atq; ita ut nulla unquam voluntatum appetitio, ac ne celestis quidem dulcedinis copia intell. gēra ejus usui officeret. Nam duo cum sint celestium Christi auxiliorum genera, altera ad afficiendas voluntates, ad mentes aliter collustrandas, ferè ita fit, ut cum ubi vult voluntati superna vi infundatur, agatur homo potius quā ducatur eoq; rationem perexiguam iure sit. At in Ignatii animo genus utrumq; & copiosissimum, & mirè concors fuit, ut, cum inenderet vehementissimè ejus voluntatem flamma celestis, suum tamen integrum regnū rationi, divinaq; luci relinqueret; ab eaq; regi, ac temperari arbor ille se sineret. Unde, quanquam Laminis ardentissimam S. viri charitatem, & immensam divinam gloria studia, summamq; cum summo bono conjunctionem, & quā facile ad caelestia auferretur, spectans, dicebas, in rebus divinis Ignatium patienti, quā agentis propiorem videri: ut Ignatius quoq; ipsa de se erat illi professus: ita tamen eādem rationem adhiberet, ita contendebat ne res in austria, undiq; sibi admira- tula, cura, & arte conquirens, & singula circūspē- tē dimetiens, ut ad studia quamvis pia, nollet impetu ferri, sed consilio ducti. Hæc autem recta est via qua Deus homini inire vult: in cuius mente, intelligentia idcirco lumen accendit, ut illud sequens, rationabile offerat obsequium, maturo scilicet consultatione delectū, & suu undiq; conditionibus absolūtum: atq; hoc pacto simul a fraudibus illudentis Damonis defendatur; simul constantis ac perseverantis agat. Ergo, si ve complacens sibi summa bonitas in Ignatio irradiando formare multorum magistrum, si ve id generosa ejus indolis, & capacis sime consilij mēti maximè congruebat sua viximè illū per vias rectas ad perfectā consummā atq; iustitiam regnum-*

regnumque suum deduxit scientia sanctorum plenum; videntem singula, ac notantem, gressusque suos assidue precedentem rationis oculis, ac iusto prudentia pede praesipientem. Atque hinc assemanda sunt Ignatii apud Deum promerita, & præclara facta numeranda.

Quæ quidem præclara facta pergit Historicus numerare: at verò nobis quod est nostri propositi sufficiat inde jam dicta confi mare, quàm totus esset Ignatius in illo mentis excessu qui effectivus dicitur, cum totus esset supra se, non tantum quoad inferiorem illam partem cui ratio præsidet naturalis: sed quantum insuper ad hanc spectat rationem quæ tota sursum in æternam legem & divinam transfertur mentem.

Est verò & aliud in vita sancti Ignatii non minus evidens argumentum, unde hic eius vitæ progressus totus exactius colligi possit: nempe, cum à sua conversione, totum illud quo deinceps vixit tempus posuerit in assequendo sine quem sibi de salute proximi procuranda præfixerat, profectò non minus dicendum est tempus illud in excessu mentis esse traductum, quàm dum primò sibi finem proposuit. Neque enim minus, imò magis gloriosum & sublime est, finem intentum consequi, quàm finem ipsum intendere. Quàm multi mira proponunt, quam pauci vero quod proponunt efficiunt! *Omnes quidem currunt, sed unus accipit præmium*, qui nempe seopum attingit. Cum itaque tam excelsus sit opus quodvis, quàm excelsus est finis propter quem opus agitur cumque sanctus Ignatius, illum ipsum in operando finem semper habuerit quem in opere inchoando sibi destinarat, cur non progressus operis æquè dicitur excelsus & excellus, atque ipsius primus ingressus? Quod ex eo vel maximè confirmatur, quod prima illa gratia cuius virtute miles adhuc Ignatius, tantum potuit sibi opus destinare, nunquam in eo vacua fuit, sed tam ultra semper progressa est quàm ipsum opus late processit. Non erat verò gratia tantum collata Ignatio ut opus illud facere, sed ut eo sine faeret quo ad faciendum fuerat primò excitatus, unde sicut manifestè patet gratiâ illi adfuisse in opere, sic in operis fine non defuisse certum est, cum finem Deus magis respiciat quàm ipsum opus. Quod si verò totus vitæ Ignatii cursus non minus constanter ex illo fine processerit quàm ab illo fuerat generosè susceptus, quid sequitur nisi quod quæritur, talem eius fuisse progressum vitæ, qualis ingressus fuit, sive quod eodem est, talem in eius vitæ progressu perstitit-

se mentis excessum, qualis fuit in ingressu.

Neque dicas, non ita esse mirum, si miles factus Sacerdos, se in curam impendat proximi, quàm si miles propterea fieri velit Sacerdos. Esto enim sit minus mirum, non est tamen minus excelsus & divinum, imò ex quo miles Sacerdos factus est, quis non videt illum intellectus & voluntate perfectiorem esse oportere, atque ex consequenti fieri, ut finis sive intentio sit purior sacratio, sanctior.

Neque rursus objicias, finem posse mutari operis, licet opus ipsum non mutetur. Id enim etiam concedatur de mundanis & parum in virtute promotis mentibus: at certè de Ignatio, tam alienum id esse cognosceret quisquis tantillum de gestis ab eo rebus legerit vel audierit, ut nihil in eius vita frequentius repetatur, quam vel eum universim cupiditates omnes animi repressas habuisse, vel particulatim illum honoris ac laudis appetitum quo à seculo sine mens humanà derorqueri solet facilius. Rarò de se loquebatur, sed quoties tamen salus animarum vel Dei gloria postularet, sua non minus bona quam peccata, sine ulla profus vanæ gloriæ titillatione narrabat; illudque interdum auditus est dicere, se per divinam gratiam à nullo sibi minus timere quam à vanitatis vitio. Quamobrem nihil est hujus humanæ vitio sitatis quod illum à rectitudine sibi proposita de convertendis ad Christum proximis unquam inflecteret quin potius ex illo pleno & integro cupiditatum animi quo fruebatur imperio, reddebatur in dies aptior ad illum sublimem finem excelsus attingendum. Diceres illi evenisse quod olim Moysi quem Deus iussit sibi dolari & parari duas tabulas, in quibus duplex illud magnum mandatum de diligendo Deo & proximo, quod cætera omnia continet, suo imprimeret digito: sic planè est quod in sancto admiremur Ignatio; duas ille velut tabulas, utrum scilicet cordis appetitum sic continua sui mortificatione dolavit & perpolivit, ut in eius corde Deus legem charitatis inscripserit, qua Deum unum propter se, & proximi salutem tantummodo quæretet propter ipsum Deum: quo ex insigni dono factum est, ut, qui ante acceptam divinitus perfectam illam charitatem jam erat propriis cupiditatibus expurgatus, post verò etiam amplius & perfectius à seipso totus in Deum transferret, nihil ut profus de proprio resideret.

Quod singulariter observatum habemus in illa relatione summo Pontifici facta, de qua jam

Bbb 3

supra

supra dictum est, ubi cum relatum de sancto viro esset à seipso amorem omnium rerum quæ Deus non fuit prorsus abiecit, tum paulò post additur, *Hanc in Deum Charitatem adeo puram in suo corde aluit retinuitque, ut etiam sui ipsius amorem à se prorsus amandavit.* Videretur idem dici, videretur inanis esse verborum repetitio, sed non ita profectò. Nam aliud est ex primis quibusdam gratis amorem à se proprium primum expellere, tum ex abundantiori dono abundantius eundem purgare amorem, proficere, amandare. Aliud est dum juvando vacas proximo, nihil præter Deum querere, & aliud prorsus est, nihil in cæteris quibusvis rebus querere, quam proximum adjuvare propter Deum. Qui proximum eo tantum sine juvet ut Deo placeat, bene quidem operatur; sed qui eundem finem nihil planè aliud in cunctis suæ vitæ actibus querit melius agit; hoc est enim prorsus seipsum totum in id unum impendere.

Hoc est autem unum quod quærebat Ignatius, si ve studeret, si ve cessaret, si ve comederet, si ve jejunaret si ve oraret, si ve laboraret: ad hoc unum omnia referbat ut se suisque aptius ad salutem animarum componeret. Hic illi unus finis & scopus, non in ipso tantum proposito erat opere quo juvarentur animi: sed in ipso toto vitæ degendæ tempore, cuius singulas partes & momenta tam purè revocabat ad hunc ipsam finem quàm si actu cum proximis ageret. Ex qua universali mentis intentione, sic per omnes sparsa vitæ actus, quis non videat quod hic potissimum inquirimus, in Ignatii vitæ progressu talem fuisse mentis excessum & extasim, qualem in ingressu miratissimus?

Iob. 7.

I. 8. Mor.

14.

6. Mor. 17.

28. Mor. 2.

Ez. 8.

31. Mor. 7.

Erat videlicet in illo continuo mentis suspensio de quo præla à sanctus Gregorius ad illa verba Job, *Elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.* OMNE inquit, quod suspenditur procul dubio ab imo elevatur: anima igitur suspendium eligit ut ossa moriantur, quia dum mentis intentio ad alta sublevat, omnem in se fortunam vitam exteriori necat. Et alibi: *Machina mentis, vis est amoris, qua hanc dum à mundo extrahit, in alia hominem suscitit.* Extursum: *Pondus quoddam est quod omnem animam quam replet, levat.* Atque etiam expressius in illud Ezechielis: *Emissa similitudo manus apprehendit me in circinno capite mei, & elevavit me Spiritus inter terram & caelum:* QUIA inquit, cum nostra mens sese per studium collegit, vis superna sursum nos ab infimo trahit: bene verò inter terram & caelum sublevat nos se asserit, quia quilibet

sanctus in carne mortali positus, planè quidem ad superna non pervenit, sed tamen in terra dereliquit.

Quod non tantum de contemplatione dictum à sancto Patre intelligas, sed multò magis de actione seu de vita mixta sic idem sanctus Doctor declarat ad illud quod in libro Job legitur: *Sic & considera miracula Dei: SUNT nonnulli quippe qui Dei miracula jacentes considerant, quia operationis vim potentiam non sequentes admirantur; sæpe quidem superna iudicia mirantur, prædicamenta cælestis patrie cum audient deligunt, mira opera interna dispositionis obstupescunt; sed tamè amando & vivendo ad hæc eadem opera assurgere negligunt. Iacentes ergo Dei miracula considerans qui eius potentiam sciendo pensant, sed vivendo non amant. Per contemplationem quidem in consideratione oculos tendunt, sed tamen per intentionem sese à terra non erigunt, unde bene in Balaam exprobratio dicitur, qui cæcè aperes habet oculos.*

Quod est itaque respectu jacentium stare, vel comparatione itatum sursum erigi & suspendi, hoc est quod egit quod fuit toto vitæ progressu Ignatius. Unde quo alio aptior vocetur nomine hic progressus, quam continuus mentis excessus?

Denique, si quid hanc in rem, ultra desideres, percutte virtutes eius omnes si ve thelogicas si ve morales, ex quibus tota eius vita contexta est; & quàm manifestè videbis totas in excessu esse, tam erit facile de toto eius vitæ progressu, prorsus idem concludere.

Fides, ut ordinariè solet exerceri sic credenda credit, sicut & ipse speranda sperat quæ sunt scilicet à Deo revelata qui est prima veritas, & à Deo promissa qui est summa bonitas & potentia qui tam potens est faciendo quàm fidelis in dicendo. At quando credenda & speranda tot sunt circumscripta difficultatibus & penè simul oppositis involuta obstaculis, ut quantum ex una parte est quod credas & quod speres, tantum ex alia videtur esse quod non credas neque speres, tunc profectò fides qua creditur, & spes adjuncta qua speratur, dicuntur in excessu esse, seu excedere modum credendi ac sperandi communem, quia non sic in aliis ordinariè sibi obstant credenda & speranda. Talis fuit Abrahami Credentium Patris fides & fiducia, quod contra spem in spem crediderit, ut loquitur Apostolus, contra spem scilicet suscipiendæ proles quia se videbat & Sararam conjugem extra potentiam eius habendæ, speravit tamen & credidit Deo promittenti, quod est eximie fidei.

Hæc autem prope est fides Ignatii, hæc in Deum constans eius fiducia, quando in suo men-

Iob. 37.

Rom. 4.

vis excessu de infidelibus, atque universim de
 quocumque peccatoribus convertendis consilium
 cepit & ad felicissimum perduxit exitum. Quan-
 ta, ut diximus, erant obstacula tanti consilii? Quis
 crederet ignarum hominem, eodumquam per-
 venturum? Quis imparatus ab illo subsidio
 quod ad tale opus omnino est necessarium, spe-
 raret se opus aliquando perfecturum? Et tamen
 credidit, credidit se à Deo vocari tale in opus, &
 non obstantibus quæ tam multa se ingerbant
 retinaculis, speravit futurum quod evenit. Ex-
 cessus fidei est, excessus spei est. *In Deo meo trans-
 grediar murum:* supra quam fieri posse videtur.

Charitatis in Deum vel proximum hic sum-
 mus esse videtur actus, si quantum vitæ est, to-
 tum in divinum effundatur obsequium. Quid
 ultra faceret qui nihil ultra videtur posse? At Ig-
 natij charitas non modò totum quod est vitæ
 propriæ Deo glorificando & proximo beati-
 ficando consecrat, sed modum invenit quo talem
 ad finem tot homines sese Deo ac proximo de-
 dant quot ipsius instituto possunt adjungi per
 consequentes & nunquam nisi ad æternitatem
 delicturos annos: quorue adjuvari poterunt, eo-
 rum continuis & non cessantibus ubique locorū
 obsequiis & sacrificiis. Excessus est charitatis,
 quæ cum illa tantum quæ potest debeat, fasit se
 debitoricem omnium in quæ non potest temporū

Temperantis est animi, nullas exquirere deli-
 cias; paucis esse contentum, soli servire necessi-
 tati, si quæ contingant aspera, libenter ferre, aut
 etiam sibi ultro interdum accersere. Quis in hoc
 porro virtutis genere fuerit Ignatij animus; sic
 eius vitæ Scriptores referunt: *Totam Hebdoma-
 dam ante epulas Dominico, jejunabat; pane emer-
 dicio simplici, & aqua contentus: humo nudus vel
 asseribus nullis ve stratis, inter mendicorum quis-
 quillas cubabat: cibi ac somni parcissimus, cisticio
 asperissimo, & praterea catena seu cingulo ferreo
 carnis atterebat; capite & pedibus, tunicis nudis, &
 sine ulla calce; deinde cum studia daret operam,
 solus caleorum perforatus aiebat. In æra hyems
 se vidisse semper nudis jacere, quamvis à celo
 densa nix caderet, ac crispis gelu cuncta inborresce-
 rent. Sine ulla quæque diebus se sese flagellis etiam
 ferreo, quam acerrimè cedebat: & constanter id
 omne referebat, quod aliquam pesser, afflicto cor-
 pori delectationem vel levitatem asserere. In aqua cum
 esset dicere vitæ, & egred à totius corporis firmi-
 tate, fractu paulatim oribus, omni illo vigore a-
 quissimi bellatoris, & forma viridis juvenis profusa
 sanguis. In extrema deinde ætate, penitentiarum
 severitate, stupor, laboriosum, malisque assiduum fra-*

*ta, nisi ea victum exigeret meliorem, cibi potus, quæ
 fuit parvus aded, ut domestici obstupesceret. & gu-
 statum funditus perdidisse videtur, nisi si quando
 pauculu vesceretur castaneis, quæ in Italia & Hi-
 spania, mendicorum cibaria sunt.*

Noone hæc sunt virtutis excessus? Et quidem
 excessus tam manifestus, ut, quia nimius exces-
 sus est, vitij potius videatur excessus quàm vir-
 tutis. Nam cum virtus in medio sit posita quod
 inter extrema duo continetur, quorum alterum
 excessus est, & alterum defectus dicitur, Nonne
 perinde virtus læditur si cadas in excessum, ac
 si laberis in defectum? Sed responderet ex Di-
 vo Thoma medium illud esse varium pro varie-
 tate personarum, & finium propter quos virtus
 exereetur. Sic enim fieri potest, ut, quod uni erit
 excessus vitiosus, non erit excessus alteri, vel erit
 excessus virtutis; quod non potest aptius de-
 clarari quàm in sancto Ignatio qui cum omnem
 virtutem exereeret eo sine, ut vocanti se Deo ad
 animarum salutem responderet, seque idoneum
 tanti operis redderet administrum; rationi con-
 sonum & divinæ justitiæ congruum judicabat sic
 se omnibus cruciare modis tum ut præterita vitæ
 contractas elueret maculas plenius, tum ut
 novostatui se cõformans, inciperet à seipso quod
 aggrediebatur munus convertendi peccatores,
 atque in seipso id totum simul experiretur quod
 postea singulis accommodatè per partes distri-
 bueret, fieretque illud in praxi quod jam audi-
 mus ex Apostolo, *sive excedimus, Deo; sive sobri-
 sumus, vobis* Excessus nostros ajunt Sancti, non
 humano sed divino metimur judicio, ejus si ita-
 tera ponderamus quid à nobis velit Deus & à
 vobis, quod vobis excessus esset vitij, nobis
 est excessus virtutis.

Quod si attentè considerassent hi qui facta
 sancti Ignatij voluerunt in invidiâ trahere, non
 essent opinor ausi nomen eius violare. Quidquid
 enim contra effutit, in excessum virtutis ejus
 totum effunditur. Nimiameius carpunt prudentiâ,
 nimiam fortitudinem, nimiam religionem, nimium
 zelum, nimiam deum que virtutem omnem, quâ
 idcirco probro veniunt quia nimia, quia extrema
 quia excessus est sed recogitent in quo virtutis
 medium sit positum, & intelligent sic Ignatij
 virtutem in excessum abuisse, ut suum nunquam
 deseruerit medium.

At vide Lector, quonâ sit devoluta oratio, ut
 jam nobis virtutis Ignatij non sit demonstrandus
 excessus, sed cum ipsis pateat adversariis, decla-
 randa potius est ratio cur talis excessus fue-

17.

1. 2. 9. 64.
A. 2.

2. Cor. 5.

61.

rit; nempe sic exigebat ille finis quem sibi divinitus propositum sentiebat de salute omnium procuranda, ex quo sine cum omnes eius elicerentur virtutes, tam excellas & sublimes illas esse oportebat quam finis ille sublimis est & excelsus.

Videretur quidem ex una parte, tam subli- mem & excelsum finem obtinere posse, quod minus tam perfectas virtutes possent exerceri, cum in eo sine attingendo tam multa Religiosos distrahant ut religiosae disciplinae vix satisfaciant. Sed cum ex alia, sic sibi suisque sanctus Religio- nis Institutio sapienter providerit ut se ab hu- manis in divina toros erigerent; quae aliis essent obstacula, sibi media faciunt & adjumenta suo fini consequendo: neque minus religiosae & so- litariè mediis in ipsis vivunt turbis, quam si de- fertis in locis viverent. *Sedabit quippe Solitarius & tacebit, quia levavit super se.* Quod Prophe- tae Dicitur si de viro solitariam agenti vitam, intelligendum esset, videretur potius dicendum fuisse à Propheta, *quia sedet solitarius & tacuit, levavit supra se*: nam solitudo & taciturnitas sunt causae, cur tale genus hominum se supra se levet, ac proinde non tam de illo Scriptura lo- quitur quam de viro mixtam agenti vitam, in quo sublimi vitae genere quia levavit super se, ideo sedebat solitarius & tacebit; Id est, ta- met si vivat inter homines, vivet tamen perinde ac si esset solitarius; & loquetur perinde ac si taceret, nam supra quam homo solet vivere, vel quam solet loqui, vivet ille & loquetur.

Vultis tandem videre quam perfectè Ignatius hoc excellenti modo sederet solitarius & tace- ret? Videte postremum eius vitae actum, quod est etiam tertium & postremum caput, unde vita eius ecclastica tota esse demonstratur, nempe ingressu vitae sicut fuit in ingressu & pro- gressu.

Non dubitarem ego quidem quin deficiente vita, duos illos priores excessus mentis de qui- bus dictum est, excellentius senserit, cum sibi revelatam habuerit felicissimam illam horam, qua exiit mortali corpore, frueretur Deo suo ple- nius & amantius, sed in tertio duntaxat haeremus mentis excessu, qui ad opus refertur: supra com- mune operandi sive agendi morem. Quid magis solitum ac commune sanctis Ordinum Funda- toribus quam instante morte suos omnes con- vocare, amplecti, admonere, & postremis quae acutius pungunt, urgere ad virtutem verbis? Quod sanctè laudabiliter multi praestiterunt, sed

hanc tamen laudem fugit Ignatius, nulli suum quem proximè sibi norat instantem obitum, cui- quam pronuntiat, praeterquam uni quem è to- ta domo elegit ut suo nomine summum adiret Pontificem, qui sibi proximè morituro plena- riam impetiri dignaretur indulgentiam. De caetero, cum nihil etiam gravius nec ipsis me- dicis appareret quo instare illud tempus videretur: en se unum cum uno Deo servat: en solitariū & tacentem se solo spectante caelo, mori pra- elegit: en cunctis absentibus, & iis etiam qui aegroti solent adhiberi vigilibus, placidissi- mam cum Domino IESU noctem transigit, & postremum diem claudit.

Si palam sibi moriendum esset, optaret sanctè palam universo mundo tanquam reum pro Christo mori. Sed quandoquidem hoc publi- cum & infame moriendi genus negatum est, moritur quo potest obscuro mortis genere, ut omnem à se laudis & honoris splendorem amo- liatur, non se Patrem, non se Fundatorem, non se Authorem ordinis audiat à filiis vel fratribus conclamari, deplorari, & paternam rogari be- nedictionem. Quasi unus aut non quasi unus ex illis pro nullo habeatur, & corpus etiam exa- nime procul ab aliorum sepultura in sterquilini- um projiciatur. O verè mentis excessum, quantus haberi potest in supremo vitae excessu! Quod unum in pestilentia timent omnes acer- bius ne solitarij moriantur, hoc acerbum mortis genus mavult Ignatius quam illustre & glorio- sum, ne quid vel tantillum vivens aut moriens humanae concedat cupiditati, quam proflus mortuam & in holocaustum penitus Deo da- tam ad extremum usque spiritum constantissi- mè consecravit.

SED nunquid verendum est, ne dum altius illum qui se ita depressit evelimus, hunc etiam à nobis longius distrahamus, nec possimus cum imitando sequi, quem tamen in exemplum no- bis proponimus? Non est, mi lector, non est, quod hac in parte vereamur: nam quò in emi- nentiori loco virtus sancti Ignatii posita fuerit, eò erit non modò ad venerationem illustrior, sed ad imitationem paratior: unde illud tandem conficietur quod proposita veritas continebat, ut licet vita S. Ignatii tota sic ecclastica, tota sit tamen exemplaris. Ratio hæc est scilicet inter alias, quod illa vita est magis exemplaris quæ nos ad magnam sanctitatem facili via ducit. Duo hæc simul invicem jungi debent. Nam si vulgaris est sanctitas quantumcumque via sit fa- cilis

Thro. 3.

edus, non est multum exemplaris vita. Sit verò magna sanctitas, nec sit ad illam via facilis, vix erit qui non refugiat difficultatem, Cum autem illa d. 10 concurrunt, ut sit exquisita sanctitas, & via facilis ad illam pateat, quis tùm illustre non videat exemplar vitæ; Hoc est autem quod evidenter patet in vita sancti Ignatii, cuius sanctitas in hoc uno præsertim elucet, in quo est vera & summa sanctitas, nempe in fine spectando quo à Deo vocaretur, sive quod idem est, in una Dei voluntate fideliter adimplenda, Modus autem quem præsertim adhibuit, hic est ut quæcunque media forent aptiora, conquereret, & quæcunque se offerrent, ac quidquid demùm ageret, eò totum purè referret, ut finem illum propositum attingeret, ut divinam illam voluntatem adimpleret. Quid præsentius? Quid facilius? Quid opportunius nobis ad imitandum? Sicut enim sanctus Ignatius non est ita sanctus quòd militiam deseruerit sæcularem, quòd studiis inferioribus se grandævus addixerit, quòd multa denique vel egerit vel passus sit, quàm quòd purè propter Deum cuncta egerit, propter eius voluntatem, propter salutem proximi, quæ significata erat Dei voluntas: sic planè nostra eius imitatio non ita versatur in his rebus præstandis quas præstitit, quam in quibusvis nostris ordinariis & domesticis eodem quo ille fine, digerendis. Non enim à nobis eadem Deus quæ ab Ignatio voluit fieri: sed quæ à nobis vult fieri, vult eodem rectò fine à nobis fiat, quo ille sua præstitit.

Quòd quanti sit apud Deum meriti, quantumve præstet ad veræ sanctitatis augmentum, & operam omnibus facilitatem, sic Societatis Historicus sapienter observavit: Cum enim in actione honesta, non spectanda solum materia sit, sed etiam modus & finis, ex quibus rei quidem per se bona honestas amplifacatur, media autem impertitur cum hic sanctus vir non modò res præstantissimas ratione summa tractaret, sed medias quoque & quotidianas vite necessitates, ad prudentiam normam diligentissimè exigeret, & ad finem altissimum erigeret; quasi mercator, qui non pretiosarum modò mercium magnas exorceret

negotia; sed viam invenisset, qua & quam minima faceret impendia, & quidquid attingere faceret pretiosum; haud dubie tot annorum assidua cura, thesaurum quendam prope inestimabilem divina gratie, reliquæ factorum concessit. Ex eodem metiendum est capite, quantos in perfecta virtute progressus habuerit. Cum enim ad insignem progressum quolibet in studio necessaria ea sint, primum us finis, ac terminus prænotatur: deinde ut recta inveniatur via: ne si in incertum, vel per ambages erratur, sit labor itineris, non profectus: postmodò ut assiduitas, conatu quoque progrediendi apte adhibeatur: qui totum vite Ignatii cursum animo lustret, non obscure hac illum singulari Dei beneficio præstantissime omnia adeptum sentiet. Non errore via per ambages vagatus est; non ignoratione optimi defatigatus circa media, sed ipso statim mutata vita exordio ab summo inchoans, simul ubi consideret absoluta virtus, simul rectam viam Deo monstrante didicit, simul denique eam incitatissimo capeffivit impetu, quem quinque, & triginta annis non relaxavit unquam, sed continenter magis, magisque contendit.

Sic itaque nostro in statu contendamus, sic finem nostrum attingemus. Quid potentius ad hanc contentionem excitandam? Nam in hoc fine attingendo & summa est nostra sanctitas, & summa sanctitatis facilitas. Summa est inquam sanctitas, quia sic divina voluntas efficitur quæ est nostra sanctificatio: summa est autem sanctitatis facilitas quia non aliud quàm quòd agimus quæritur, sed aliter tantum fiat, non humano, sed divino ductu ac fine. Qua de re cum sint expressæ alibi veritates, satis hic modò sit eas indicare.

Non aliud, sed aliter.

In 1. parte, Die 7. Ianuarij.

Non quidquid Christus egit, sed quomodo.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Quam gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia.

In 3. parte, in fine. ubi de votis.

DE EODEM SANCTO, AD HÆC VERBA ISAIAE 49.

Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea, usque ad extremum terræ.

ALIA VERITAS PRACTICA.

Quanto salutem omnium studio procuravit sanctus Ignatius, tam studiosi omnes illius esse debent, quibus est curæ sua salus.

RATIO EST, Quia quanto hic salutem omnium studio procuravit, sanctus Ignatius, tam potens est in cælo pro aliis ad eorum salutem promovendam qui fuerint ipsius studiosi, quæve ad illum propterea studiose recurrerint adiuvandi.

Sed quibus est cura sua salus, tam studiosos esse par est illius Sancti, quam potens est in cælo pro aliis ad eorum promovendam salutem,

Ergo quanto salutem omnium studio procuravit sanctus Ignatius, tam studiosi omnes illius esse debent quibus est cura sua salus.

DISCURSUS non minus est facilis quam utilis. Prima propositio continet dogma commune de diversis Sanctorum meritis quibus par in cælo respondet gloria, beatitudo, potentia, & singularis quædam efficacia ad certas quædam hominibus communicandas gratias quas alij non conferrent. Sic usitatum in Ecclesia cœnimus, ut vel pro certis malis depellendis vel bonis quibusdam impetrandis, ad unum de Sanctis potius quam ad alium recurratur, quia videlicet hæc illi singularis à Domino data est gratia & potentia ut sic cœlatur Sanctus in Deo, & Deus in Sancto glorificetur. Sic autem dicitur illa singularis Sancti potentia ipsius meritis respondere, quatenus inter se habent quandam analogiam & similitudinem, ut qui dum viveret, misericordiz, castitatis aut alterius virtutis & bonorum operum laude præcellerit, partem in cælo vim habeat similis gratiæ conferendæ. Vide sanctum Bernardum sermone de sancto Nicolao & de aliis sanctis.

Cam itaque sanctus Ignatius dum viveret, singulari salutem omnium studio procuravit, quod facile est ex eius vita declarare, planè id

sequitur ut modò in cœlis, tantum præ cæteris possit in hoc genere beneficij conferendi, quantum in terris excelluit benè merendo de omnibus, & omni studio salutem proximi conquiritendo. *Euge serve bone & fidelis quia super paucis fuisti fidelis, super multa te constituam.* Hæc est videlicet remuneratio multiplicati talenti, ut in quo quis administrando fidelis fuerit, fiat potentior in eo dispensando. Quod & alia Parabola Dominus expressum nobis voluit paulò distinctius, cum sic negotiantem servum inducit rationem suæ negotiationis reddentem: *Domine, Mna tua decem mnas acquisivi. Et ait illi euge bone serve, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates. Et alter venit dicens, Domine, mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait, & tu esto super quinque civitates.* **ANIMÆ** significantur, inquit sanctus Ambrosius, quibus iure prapponitur, sicut enim Angeli præsunt, ita qui vitam meruerunt Angelorum.

SECUNDA propositio est evidens ipso naturæ humine, confirmari vero etiam sanctorum Patrum dictis, tum piorum exemplis hominum qui sua vota his potius deferunt, à quibus sperant certius se quod orant obtenturos.

Sic aptè Divus Ambrosius ad sanctos Petrum & Andream, qui primi ex omnibus sua reliquerunt omnia, recurrendum ait pro cupiditatibus nostris reprimendis, *Ama, inquit, propinquitatem Petri, affinitatem Andree, ut pro te rogent; & recedant cupiditates tua verbo Dei pulsa.* Quasi diceret: illi sunt præcipuè ad eundem qui sunt in dono quod postulas conferendo præcipui.

Sic itaque, si tibi curæ est tua salus, studiosum te illius Sancti exhibe, qui quantum in terris salutem omnium procurandæ studuit, tantum in cœlis modò potest eam procurare omnibus sibi studiosis, demerendo illis gratias efficaces, quas alioquin forte non accepissent & quarum defectu perissent.

O gratiæ nullis sat dignis quæstibus præcibus & gratiæ nullis sat multis obtentæ votis!

IN FESTO S. DOMINICI, ORDINIS FF. PRÆDicatorum FUNDATORI S.

Surrexit quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat. Ecclesi. 48.

VERITAS PRACTICA.

Nec lucere tantum, nec ardere tantum: sed utrumque simul.

SENSVS EST, Quod sicut lucere tantum nisi ardeas parum est; ita & ardere tantum nisi luceas, non est satum; sed simul oportet lucere & ardere.

RATIO EST, Quia idcirco lucere tantum, nisi ardeas parum est; quod lux sine ardore nec aliis proficit & lucenti noceat.

Sed ardor sine luce nec prodest etiam aliis, & ardentis saepe nocet.

Ergo nec lucere tantum nec ardere tantum. Sed utrumque simul.

Sicut Elias de quo est Scripturæ textus propositus; sicut sanctus Joannes Baptista de quo Dominus, *Erat, inquit, lucerna ardens & lucentis*; & sicut sanctus Dominicus cujus sanctissima vita, lux ardens fuit & ardor lucens, in universo terrarum orbe.

I. PUNCTUM.

QUALES quantique futuri sint aliquando viri quidam illustres, nonnulla solent signa portendere. Tale illud fuit quod narratur de matre sancti Dominici, quæ cum gravida esset, sibi visa est in quiete continere in aluo catulum ore præterentem facem, qua editus in lucem, orbem terrarum incenderet. Cui divino portento sic universalis Ecclesiæ suffragatur, ut minimè dubitet dicere, *Hoc somnio significatum, fore ut splendore sanctitatis ac doctrina, gentes ad Christianam pietatem inflammarentur*; additque veritatem exitu comprobata, *id enim & præstitit per se & per sui Ordinis Socios deinceps est consecutus*. Quo Ecclesiæ testimonio quid illustrius & luculentius

Hanc insignem vitæ commendationem suo etiam nomine videbatur præferre. Quod est enim significatione Dominicus, hoc reipsa erat vir totus Domini JESU, totus in eius obsequiū impensus & expensus. Querit sanctus Thomas, an ipse Christus vocari posset homo Dominicus, & negat posse, quia ipse est Dominus; *Sed quæ ad illum spectant, inquit, hoc esseruntur nomine, ut caro, voluntas & passio dominica*; Unde & nos

Dominicum diem dicimus qui colendo præcipue Domino totus addictus est; & Antiqui Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, breviori & usitato nomine *Dominicum* nuncupabant. O illustre nomen! o illustrem nomine virtum, sed & re ipsa illustriorem qui vita sua refert quod nomen profert.

Verum ut hæc distinctius illustrentur, revocantur hæc debent quæ jam supra ex sancto Bernardo relata sunt, aliud esse lucere tantum, aliud ardere tantum & aliud lucere simul & ardere.

Est enim, inquit, tantum lucere, vanum; tantum ardere, parum; lucere & ardere perfectum.

Ex quibus sancti Patris verbis quantæ sanctitatis & perfectionis fuerit sanctus Dominicus licet colligere, nam si lucere simul & ardere perfectum est, certè, quò quis luxit simul & arsit vehementius, ille censendus est perfectior: talis autem fuit sanctus Dominicus, ut & primò luxerit tanta doctrina scribendique peritia, cui nulla par esset: deinde verò sic ardebat dicendo, ut omnes ab impietate revocaret ad verum Dei cultum.

Numerata sunt hominum centum millia quæ in una Galliæ Provincia, suis sacris concionibus ad meliorem convertit frugem. Tum ne in uno tantum laboraret loco, vel al quo duntaxat tempore, scripsit librum contra errores sui temporis, ut ubique & semper prodesset omnibus, cumque adversarij suos item libellos venirent, hanc illis optionem proposuit sanctus Pater, ut omnes ex utraque parte libri compositi conjicerentur in ignem, & qui liber consumptis aliis reperiretur integer, ille sanam doctrinam contineret; qua optione capta, solum Dominici librum sic flammæ sunt reveritæ ut ipsam libri doctrinam & viri sanctitatem ad omnes consequentes annos prædicarent.

Erat videlicet sacratio quidam ignis in sancti Dominici verbis ac scriptis, cui noster inferior tanta facilitate cederet, quanta Creatori creatura. Erat quippe divinus ille ignis quem Dominus venerat in terram mittere, arque ut accenderetur vel maximè desiderabat. Quamobrem quàm Christo carus esset Dominicus, vel ex hoc uno liceret cogitare quod ignem illum

Serm. de S. Joanne.

Luc. 12. ubique

18.25

19.

Joan. 5.

Lat.

3. p. 9. 16. 4. 3.

ubique locorum accenderet cuius accendendi desiderium erat Christi ardentius. Quid enim carius cuiquam esse potest quam ut illud obtineat quod vehementius optat & sanctius? Jam non miror si tantum Dominico Christus deserret, ut cum paratus esset Christus universum delere orbem, ob infames quæ tum vigeant cupiditates, solo Dominici ac Francisci tum viventis intuitu, posuerit manu tela & incendia, servavitque mundum incolumem in hanc usque diem.

Certe illinostrum debet Gallia quod gravius à se malum depulerit, & quod bonum optabilius impetrarit. Depulit enim hæresim tum grassantem, quo malo nullum est perniciosius: & impetravit Regem sanctum Ludovicum, quo bono non est aliud in regno melius. O si nobis hæc conferretur gratia, ut quod in mente pejus esse deperiret: & quod melius est vel daretur vel augetur! Exprime affectum Sancto: atque ut ipsum quoquo modo imiteris, expende veritatem propositam: adijunge auctoritati & exemplo sanctorum, rationem allatam, cur lucere vel ardere tantum non sufficiat. Nempe neutrum seorsim habitum prodest aliis, & habentur nocet.

Ac primo quidem lucere tantum quid est, nisi apparere hominibus, nisi doctum & peritum videri: nisi ex his esse quibus dicebat Dominus, *Va vobis legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ, ipsi non introiissent & eos qui introiierunt prohibuerunt.* Sic aptè sanctus Bernardus, *Va nobis fratres si luxerimus tantum. Nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est, ut ab humano iudice dicamur. Qui enim iudicat me, Dominus est qui fervorem ab omnibus exigit splendorem vero non item. Sicut itaque lucere tantum, idem est ac docere, & doctrinæ famam sibi potius conciliare quam prohibitæ: sic planè qui sic dicunt & non faciunt, nihil aliis profunt qui magis moverentur factis & exemplis quàm dictis; quin potius & ipsi valde nocent, quod, ut ait sanctus Isidorus, interdum Doctorum vitio, etiam ipsa vera doctrina vilescit: quia dum non vivit, sicut docet, ipsam quam predicat veritatem contemptibilem facit. Si non habueris opera, inquit sanctus Chrysostomus, non tantum loquens non profuisti, sed & potius laesisti. Melius est tacere, Quare? Quoniam opus mihi redditus impossibile. Cogito namque quod sitis tanta differens non efficit, multo magis ego veniam dignus.*

QUANTUM vero sibi ipsis noceant, sic idem acutè & graviter: Bene vivendo & bene docendo, populum instruis quomodo debeat vivere.

Luc. 12. *vere: Bene autem docendo & male vivendo, Deum instruam quomodo te debeat condemnare. Nempe ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.*

II. PUNCTUM

SED ardor sine luce nec predest etiam alius, & Sardenti sepe nocet.

Hoc est enim velle movere alios antequam doceas quale si illud ad quod impellis; quæ mera est cæcitas & labor cassus & damnatum illud ingros quod iudicabat Dominus; Cæcus si cæco ductum præstet, ambo in fossam cadunt. DICEBAT QUE suis: Euntes in mundum universum prædicare Evangelium omni creatura, euntes docete omnes gentes docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Quomodo enim servabunt tam diffidilia, nisi credant? Aut quomodo credent nisi doceantur & distindè intuantur de omnibus? Aut denique quomodo docebuntur nisi tu lucem præferas? *Propterea captus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino. Nam si dilucidescissent homines quanto in salutis verterentur discrimine, cum evangelicis non se conformant consiliis & præceptis, forte caverent attentius; atque idcirco Apostolus tam crebro & frequenter; Hoc scitote, inquit, intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus, & quæ profectur, quasi diceret, & sciant omnes nos docere quæ cavenda sunt, & intelligant quæ docemus ut caveant.*

Quod idem ut faceret sui Timotheus, Titus 4. *Doctores & alij cum tribus datis ad ipsos Epistolis vehementer inculcet; idcirco ait S. Augustinus, Tres illas Apostolicas Epistolas ante oculos habere debet eius est Doctorum persona imposita. Neque tantum ut dicentem auditores audiant, sed ut plane intelligant quid dicat; Sic paulò ante idem sanctus Doctor, 1b. c. 12. Qui docere vult, inquit, quamdiu non intelligitur nondum se existimat dixisse quod vult, ei, quæ vult docere: quia etsi dixit quod ipse intelligit, nondum illi dixisse putandus est, à quo intellectus non est: si vero intellectus est, quocumque modo dixerit, dixit.* Quæ paucis dicta fulsissime prosequitur S. Gregorius ad illa verba Job; *Quis dedit gallo intelligentiam; GALLO, inquit, Intelligentia desperat tribuitur quia Doctori veritate, viri discretionis, sequitur ut noverit quibus, quid, quando, vel quomodo inferat; divinitus ministratur. Non enim una eademque eadem exhortatio convenit, quia nec eadem sparsio morum qualitas.*

Euseb. 13.

Serm. de S. Ioan.

13. de Summo bono 37.

Hom. 38. ad Rom.

Hom. 43. in Matth.

Qualitas astringit. Tū pergit copiosius id declarare; ex quibus aperte patet quā parum aut nihil aliis prolit ardor sine luce, cū nisi luceas & unūquemque accomodatē & opportune doceas, zelum Dei forte habeas, sed non secundum scientiam; qui zelus indifferetis & inordinatus dicitur, quo quidem nihil perniciosius & ipsis zelatoribus evenire posse affirmat sanctus Bernardus, ut supra jam dictum est: *Facillimē, inquit, zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficitur: ad tollendam de corde dilectionem, quam si effi. cre possit ut in eo incandē, & non cum ratione ambuletur.* Et alibi, ad hæc sponsa verba, *Introdixit me rex in cellam vinariam: ordinavit in me charitatem.* Omnino necessarē: *Importabilis si quidem absque scientia est zelus. Virgo est vehementem emulatio ibi maxime discretio est necessaria qua est ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia, MINVS EFFICAX, MINVS QVE UTILIS INVENITVR: PLERVMQVE AVTEM ET PERNICIOSVS VALDE SENTITVR.*

Quid clarius ad rem nostram? Aut si quid ultra desideres, vide in 2. parte, Feria 2. Quinquagesimæ, ubi hæc explicatur veritas:

Scientia sine zelo, arma sine milite: zelus sine scientia, miles sine armis.

III. PUNCTUM.

NEC igitur lucere tantum, nec ardere tantum, sed utrumque simul, ad exemplum S. Dominici, qui studebat quidem ut luceret, sed in libro charitatis studebat, ut arderet simul ac luce-

ret, si que mirabiles illos fructus retulit, cū ad propriam suam perfectionem, tum ad proximum salutem, qui enarrantur fusus in eius vita, & quibus hi privantur qui tantum lucent aut tantum ardent; quia tantum lucere vanum est, & nec solus ignis in Discipulos congregatos descendit, sed linguæ igneæ ut docendo lucent simul & arderent. *Sic luceat lux vestra coram hominibus,* dicebat Dominus, non ut vos tantum audiant, sed ut videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est. Quod utrumque præclarè apud Prophetam exprimitur, *Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inventa in labiis eius: in pace & in aequitate ambulavit mecum, ET MULTOS AVERTIT AB INIQUITATE.* Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est.

Vide quid horum in te desit. Fortè minus audes dicendo, & minus audes arguere delinquentes, quapropter audi rursus sanctum Bernardum: *Ferveat etiam in nobis zelus iste, Carissimi, ferveat amor iustitiae, odium iniquitatis. Nemo vitia patet, peccata dissimulat nemo, nemo dicat, nunquid custos fratru mei sum ego? Nemo quod in se est, aequanimiter ferat cum viderit ordinem deperire, minus disciplinam. Est enim consentire, silere cum arguere possit: & scimus quæ similis pœna facientes maneat, & consentientes.*

Videri etiam debent in 1. parte, quæ habentur in communi Doctorum, Confessorum non Pontificum, & Fundatorum Religiosi ordinis. Et in 2. parte, Fer. 6. Hebdom. 2. post Pascha.

IN FESTO
TRANSFIGURATIONIS
DOMINI.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi benè complacui: ipsum audite. Matth. 17.

VERITAS PRACTICA.

Nullus est Christianus qui non credat Christum esse filium Dei; & vix ullus est Christianus qui hoc verè credat.

RATIO quæ ad postremam veritatis partem hæc

est, quod qui non credit Christo in omnibus, non credit Christum esse filium Dei.

Sed dixit ullus est etiam Christianus qui credat Christo in omnibus.

Ergo vix ullus est qui credat Christum esse filium Dei; quod certè est stupendum, & non sileandum.

Ccc 3

IPUN.

ASSUMPSIT IESVS Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum secretum, & transfiguratus est ante eos. Videri possunt apud Evangelistas quæ plura de hoc Myste-rio referuntur. Et in 2. parte, Dominica 2. Quadragesimæ Nec non in 4. parte, Feria 5. Hebdomadæ 15. Nunc vero, ad illam Dei Patris vocem, quæ tum de nube audita est: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Valde admiranda & fructuosa proponitur veritas, si quod in illa est præcipuum, attentè perpendatur.

Nam quod primò dicitur: *Qui non credit universim & in omnibus Christo Domine, non credit Christum esse filium Dei,* sic quidem præmitti debuit, sed nullam habet difficultatem. Licet enim aliqui possint uni resistere veritati cognitæ & non aliis simul propositis, tamen ordinariè loquendo, si quis non credit Christo loquenti, vix alia potest esse causa, quàm quod non credat esse vera quæ dicit Christus: si enim vera esse crederet, cum alicui credere nihil aliud sit quàm id esse verum quod dicit credere: unde à contrario non alicui credere nihil aliud est, quàm non credere verum esse quod dicit: *Quod scimus loquimur, & testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis & non creditis: quomodo si dixerò vobis caelestia, credetis?* Quasi diceret, nihil vobis dico quod non sciam esse verum: vos verò si verum illud esse non credatis, neque mihi creditis. Nunc autem quod qui non credit universim & in omnibus vera esse quæ Christus dixit, non credat Christum esse filium Dei, tam aperta est & manifestum quàm aperte patet filium Dei nihil nisi verum dicere, aut si quis verum non dicat non posse esse filium Dei, nam qui loquendo verum non dicit mendax est, mendacem autem esse filium Dei, quis nisi blasphemus dicat? Quis veritatem posse esse mendacem, nisi vesanus & omni profus sensu destitutus ausit cogitare? Sic itaque profus indubitata est hæc propositio, quod, qui Christo loquenti non credit in omnibus, non credit Christum loquentem esse filium Dei. *Loquor vobis & non creditis. O stulti & saris corde ad credendum in omnium?*

Ioan. 3.

Ioan. 10.

Ioan. 24.

SED vix ullus est Christianus qui Christo credat in omnibus.

Hæc est accuratius declaranda & attentius expendenda propositio. Cum autem multa sint in Evangelio quæ Christus dixit & quibus aperte non creditur, tum inde Symbolum quoddam facile potest confici, quod distinctos duodecim complectatur articulos.

Primus est, *Beati pauperes. Beati qui nunc esuriis, Beati qui nunc siccis, Beati cum vos oderint homines propter filium hominis. Va vobis divitibus qui habetis consolationem vestram. Va vobis qui saturati estis, Va vobis qui risistis nunc. Va cum benedixerint vobis homines. Nonne hæc & his similia quæ plura leguntur in Evangelis, dicta sunt à Christo Domino? At quis hæc esse vera credat? Quis nollet esse pauper si crederet pauperes esse beatos, cum nullus sit qui non esse beatus velit? Quis vellet esse dives si divites crederet miseros cum nullus esse velit miser? Et tamen vix ullus est qui non velit esse dives & qui non timeat esse pauper: nec alia certe de causa quàm quod credit beatos esse divites & miseros esse pauperes. Nonne hoc est manifeste Christo non credere?*

Secundus articulus, *Nemo potest duobus Domini servire: aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unum sustinabit & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & Mammona.* Id est, divitiis seu cupiditati habendarum divitiarum. Hic est Dominus cui simul & Deo servire, negat nos posse Christum. At verò Christianus vix ullus est in sæculo qui non serviat illi cupiditati, quo etiam sensu hæc intelligitur ut supra ostensum est: & tamen non propterea crederet se non posse simul servire Deo, nam id nollet profiteri; non crederet igitur Christo.

Tertius articulus, *Intrate per angustam portam quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!* In quibus Christi Domini verbis, illud maxime quia quod usurpat est observandum, sic enim reddēs rationem cur sit intrandum per angustam portam quia lata & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, manifeste docet duas tantum esse vias per quarum alteram nos oporteat necessario incedere, vix autem hoc creditur à sæculari Christiano; nam vix ullus est qui se in arcta poterit esse via, neque tamen fatebitur se in lata esse, & se

Luc. 6.

Matth. 6.

Matth. 7.

Luc. 13.

& se propterea periturum quod in arcta non sit via, unde tertiam quandam viam fingat necesse est, nec proinde Christo credat duas tantum vias afferenti.

Math. 11. Quartus articulus. *Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde: & invenientis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* At quis hoc credit? Quis nolit requiem animæ suæ? Cur non igitur Christi iugo se subdit unde est illa quies? Videtne quàm pauci sint qui re vera iugum illud ferant? Cur porro nisi quia credunt illud esse durius & difficilius? At quid est hoc credere nisi Christo non credere?

Luc. 14. Quintus. *Omni qui se exaltat, humiliabitur.* Nihil magis veretur qui se exaltat, quàm ut humilietur; & profectò si crederet se vere humiliandum, non se exaltaret: & tamen vix est ullus Christi anus in mundo qui se quantum possit non exalter, nec ullo modo propterea timeat se humiliandum! Undenam tanta illi præsumptio, nisi quia non credit Christo?

Math. 18. Sextus. *Nisi conversus fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum.* Vix est ullus eorum etiam qui hæc Christi verba sæpe audierint, qui vel intelligant vel curent intelligere; tantum abest ut conentur se his conformare. An verò propterea si non sint sicut parvuli, quo sensu Christus intelligit, se credent non intraturos in regnum caelorum? Non credent scilicet quia desperarent. Et tamen Christus dixit: Christo non eredunt.

Luc. 16. Septimus. *Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Vide quid sit altum hominibus: vide quàm illud appetat pene omnis Christianus: vide quantis exaltet gaudiis si quod appetiit, obtinet. Itane verò propterea se suumque illud gaudium credet eam esse quam Christus dicit abominationem ante Deum? Non credet. Et tamen illud est quod hominibus altum est; & quod hominibus altum est, Christus aperre dicit esse abominationem ante Deum. Sed Christo dicenti non creditur.

Math. 3. Octavus. *Quamdiu non fecistis uni de minoribus hu, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium æternum.* Quamcunque suavem & facilem his Christi Domini verbis, si modò vera sit, afferas interpretationem, contra tamen videbis vix ullum esse qui dum uni negat pauperi cui dandum esset, se Christo negare credat, aut se propterea supplicium illud æternum subiturum quod minatur Christus. At si Christo crederet, quomodo

id negare auderem aut si negare audeat, quomodo dici potest Christo Domino credere?

Act. 20. Novus. *Beatus est magis dare quam accipere.* Non leguntur quidem in Evangelio, hæc Christi verba, sed nulli dubium esse potest, quin sint ejus verba cum sic Apostolus expresse dicat, *Operet suscipere infirmos, ac meminisse Verbi Domini IESV, quoniam ipse dixit: Beatus est magis dare quam accipere.* Nonne credis Apostolo? Nonne credis hoc esse Christi verbum? Credisne verò verbum hoc? Credisne beatus tibi esse si tua des quàm si accipias tibi data? Itane das tam libenter ac tu accipis? Ah te miserum & infidellem qui credis Christum dixisse beatus esse magis dare quàm accipere quia sic refert Apostolus; & hoc ipsum non credis esse quod Christus dixit!

Luc. 9. Decimus. *Qui me erubuerit & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua & Patris, & sanctorum Angelorum.* Non est tantummodo Christum erubescere, quando de fide agitur apud infideles; sed quando etiam de cavendo peccato res est: sive omitendo sive committendo aliquid propter solos homines, ne ab eis videlicet iridearis, Quod alio loquendi modo Christus dicit scandalizari propter Verbum: Id est confundi, non audeat id facere quod alioquin faceres nisi timeres aliquod probum. Jam verò quàm multi sunt & Christianis qui hoc timent, qui sic scandalizantur, & qui sic erubescunt Christum? Timentne verò illi quod Christus dicit fore ut ipsos erubesceret & confunderet? Plane non timent, quia timore isto graviore, leviozem expellerent alium; & molient confundi ab hominibus quàm à Christo. Quid est autem quod hanc horrendam non timeant confusionem à Christo denuntiatam, nisi quia Christo non credunt?

Luc. 12. Undecimus. *Stulto, hac nocte animam tuam reperunt à te, quæ autem parasti, cujus erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives.* Quis Christianorum sæcularium credit hunc esse stultum qui sibi sic thesaurizat? Quis potius non cum sapientem prædicet qui nulli facta injuria, thesauros opum accumularet? Quis sibi propterea credat timendam ne qua nocte non putat de repente moriatur? At nonne illud est tamen quod Christus disertis & expressis verbis dicit? Est illud sane, sed Christi verbis quantumcumque disertis & expressis non creditur.

Luc. 12. Duodecimus. *Quid hoc quæris de te? Redde rationem villæ tuæ.* Constans est omnium Patrum

Patrum sensus atque interpretatio, quod ex his verbis, & ex tota quam affert Christus Parabola de Villico dissipante bona Domini sui, voluerit nobis declarare, quod sumus omnes velut eius villici, qui quaecunque bona possidemus, sive quae dicuntur fortunae, sive quae corporis & animi naturalia vel supernaturalia, sic à Deo euncta recepimus, ut sit illi omnium reddenda ratio. Si quid eorum bonorum aliter aut alio fine fuerit usurpatum, quam ipse ordinavit, tunc dici dissipatum bonum, & dissipatori dies dicta, qua in iudicium advocetur; quando vel nulla videntur alia mala perpetrata, solumque hoc dissipatoris bonorum Domini crimen objiceretur; satis grave tremendumque est crimen, inquit Dominus, ut unusquisque meritò in se reveratur & dicat, *Quid faciam?*

Quis hoc verò Christianus tam verè dicit, quam verè videt se pene omnia dissipasse bona Domini Dei sui? Quis propterea vel tantillum movetur ut rebus suis prospiciat sicut iste villicus de quo laus est in Evangelio? Filij, scilicet, huius saeculi prudentiores filii lucis in generatione sua sunt. Sed quare prudentiores sunt nisi quia credunt saeculo suggerenti talem prudentiam; alij verò non credunt luci & veritati? *Hoc est iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera.*

Ioan. 3.

III. PUNCTUM.

Vix ullus est igitur Christianus qui Christum credat esse filium Dei. Quia vix ullus est qui Christo credat in omnibus, & certum ex fide est, quod qui Christo non credit in omnibus, non credit Christum esse Dei filium, qui non aliud potest loqui quam verum, unde & ipse, vel de uno ait articulo, *Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filij Dei.* Quasi diceret, quantumvis alia crederet, si vel unum quod dixit Christus non credat, non alia credit ex illa fide quam debet unigenito Dei filio, qui mentiri non potest; nec ipsum proinde Christum esse Dei filium, talis dicendus est credere. At verò qui dici non potest credere Christum esse Dei filium dicere poterit Christianus? Audi sanctum Cyprianum contra quasvis excusationes aut interpretationes quas possis fingere: *Vnde hac incredula cogitatio? Vnde impia & sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo fidei, perfidum peccatum? Quid,*

Serm. de
Elemos.

qui Christo omnino non credit, appellatur & dicitur Christianus? Pharizaei tibi magis congruit nomen, nam cum Dominus in Evangelio de elemosynis disputaret; Et quae fufius pergit.

QUIA verò licet etiam crederes, non sufficeret ad Christiani nomen adimplendum nisi fidem operibus comprobares: videri propterea hic posset attentius quam longe sis ab his operibus quae Christus praecipit aut consuluit, & propter quae obsorvanda non minus à Patre dictum est, *ipsum audis, quam ut credatur.*

Sicut porro Symbolum fidei ex numeratis articulis contextum est, ita & quidem Decalogus confici potest ex decem Christi praecipis sive consiliis quae in primo sermone, quem habuit praecipue commendavit, & quae ab ipsis Christianis tam parva estimantur quam supra expensis articuli. Brevius tamen referetur, quia plana sunt omnia, vel facile possunt explari.

Primum contra iram, *Ego dico vobis quia omni qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo; Vide antecedentia & consequentia: vide & quam paucis haec curae sint.*

Secundum contra lasciviam, *Ego dico vobis quia omnia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam meretrix est eam in corde suo: quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & projice abs te. Et si dextra manus tua scandalizat te, abscide à te, & projice eam. Additque alibi: Et si pos tuus te scandalizat, amputa illum. De quibus supra fufius. Sed his praecipis vel consiliis quis obedit? Quis acquiescit? Satis porro deinceps fuerit, solum Christi praecipitum producere, cum illic manifestè appareat, quam sint pauci vel penè nulli qui praecipitum servant.*

Tertium itaque est contra perjuriam & juramenta: *Ego dico vobis, non jurare omnino.*

Quartum contra vindictam, *Ego dico vobis non resistere malo; sed si qui te percussit in dextram maxillam tuam, praebe illi & alteram, Et ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te angaria verit mille passus, vade cum illo & alia duo. Qui petit à te, da ei: & volenti mutuari à te, ne avertas.*

Quintum contra inimicitias & odia: *Ego dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite hiis qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumnantibus vos.*

Sextum contra vanitatem: *Attendite ne iustitiam*

ib. 6.

siam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Alioquin mareedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelo est.

Septimum contra avaritiam: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi arugo & tinea demolitur, & ubi fures effodunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi neque arugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur.

Octavum contra invidiam sollicitudinem: Ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plusquam esca, & corpus plusquam vestimentum? Respicite volatilia caeli. Et post multa: Nolite ergo solliciti esse dicentes, quid manducabimus? Aut quid bibemus? Aut quo operiemur? Hac enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis. Quarite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adficientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum.

Nonum contra temeraria iudicia: Nolite iudicare & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini: dimittite & dimittamini.

Decimum contra tenacitatem & acediam: Date & dabitur vobis, mensuram bonam, & conferatam, & coagulatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fuerit, remetietur vobis.

Petite & dabitur vobis: quarite & invenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Non omnia qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei qui in caelo est, ipse intrabit in regnum caelorum.

Quod referri possunt multa his affinia variis dicta temporibus à Christo Domino, & diversis scripta locis ab Evangelistis. Negotiamini dum venio. Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, ut ego veniens cum usuru usque exegissem illam? ATTENDITE vobis ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curu huius vita; & superveniat in vos repentina dies illa: tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omni terra. Vigilate itaque omni tempore, orantes ut digni habeamini

fugere ista omnia quae futura sunt, & stare anse filium hominis.

Quae Christi Domini dicta eo potissimum fine referuntur & recolenda modo sunt, ut confirmetur veritas proposita de paucis Christianis, qui verè credant Christum esse Dei filium quem nos audire iubet. Et an fortè ex illis sit, diligenter inquiras. Sicut enim cum audire nihil aliud est quàm credere & facere quae proponit: sic plane nisi credas & facias, quomodo dices te illum audire ut Filium Dei, ut Magistrum & Dominum tuum? Itane Discipulus contradicat magistro? Itane servus contemnat Dominum?

Ponam verba mea in ore eius, ait ipse Deus, loqueturque omnia quae praeceperò illi. Qui autem verba eius quae loquetur in nomine meo, audire non avertit, ego alior existam.

Expede singula quae tibi applices, & ad majorem fidem & fidelitatem verbis Christi habendam accendaris, illud habeto familiare quod ait Psalter: Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum sepsulum. Id est, jam omnibus examinata sunt modis. Non est quod de his dubites. Non est quod illa rursus revoces ad examen: vide tantum & factò est opus: sed ita omnino est opus, ut cui Christiano fides & facta desint, tam verè Christianus esse desinat, quàm qui Christum negaret Dei filium. Eum qui emittit eos, Dominum

Vide in 4. parte, Feria 2. Hebdom. 15. Ubi hæc profertur Veritas:

Nisi diligenter advertas, ore facta Confessio, factis à te negatur.

IN FESTO S. LAURENTII MARTYRIS.

Noli timere, cum ambulaveris in igne non combureris, & flamma non ardebit in te. Isa. 43.

Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum Salvatorem meum, quia liberasti me à pressura flammæ qua circumdedit me, & in medio ignis non sum estuatus. Ecclesi. 31.

VERITAS PRACTICA.

Quò à suis Christus abesse putatur longius, hoc ipso propius ipsis adesse putandus est.

RATIO EST. Quia tum longius à suis Christus abesse putatur, tum illi graviora patiuntur sine nullo profus humano solatio.

Sed inde potius putandus est, tum illis adesse propius.

Ergo quò à suis Christus abesse putatur longius, hoc ipso propius ipsis adesse putandus est; quod certè est, & ad fidem magno solatio, & ad constantiam non minori adjumento.

I. PUNCTUM.

Serm. 30.
de Sanctis.

DE hoc Beatissimo Martyre sic apud S. Augustinus, *Tanta est eius martyrii gloria extitit, ut passione sua mundum illuminaverit univèrsam. Illuminavit mundum planè Laurentius eo lumine quo ipse accensus est; & flammis quas ipse persulit omnium Christianorum corda calefecit. Quod quidè verissimè dictum esse reperias, sive genus martyrii cõsideres, sive constantiam Martyris. Etenim quæ duæ res atrocitatem martyrii faciunt, violentia tormentorũ, & diuturnitas; hæc ambæ concurrunt in hoc S. Martyre. Quid enim violentius igne est? Et quid lentius lento igne, quo cruciari iustus est? Nec enim occisus est citò, inquit idem S. Augustinus, sed cruciatus est in igne. Diu vivere permissus est, imò non diu vivere permissus est, sed tardè mori compulsus est. Quod & particulatius explicans S. Leo. *Laceros artus, inquit, & multa verberum sectione confectis, subiecto præcipit igne torzari, ut per crastem ferream qua jam de ser-vore continuo vim in solidiores urandi, con-versorum alterna mutatione**

Tract. 27.
in Ioan.

membro-rum, fieret cruciatus vehementior & pœna productior.

Quanta verò fuerit eius constantia, vel ex hoc liquet, quod in mediis ipsis tormentis Tyrannũ iridere & provocare quodammodo videretur, *Assatum jam, inquit, est in una parte, versa corpus in aliam & manduca; ne quod aliquid de facultatibus Ecclesiæ quibus inhiat, à me speres, jam enim illuc omnes in caelestes thesauros, manus pauperum deporia verunt. Hoc si tres illi, Pueri vel multi alij martyres dicerent qui in flammis illæ si ambulabant, non esset adeo mirum, sed in ipso acerbissimo pœnarum sensu sic constanter loqui, certè admirandum.*

Et verò, cur non æquè ac illi, Laurentius à Deo liberatus & illæsus evasit? *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Nonne de suis faciat & disponat Christus quod sibi liberum fuerit; ut tamen scias non minus ab eo protegi quos sinit pati, quàm quos tormentis liberat, revolve propositam veritatem, & discè quò à suis Christus abesse putatur longius; hoc ipso propius ipsis adesse putandus est. Cur enim putatur abesse longius nisi quia Martyr dum graviora quæq; sustinet, ipsum invocare nec tamen à cruciatur liberatur, aut ullo sensibili recreatur solatio? Sic David, sic ipse Christus dũ in cruce langueret, *Deus Deus meus, respice in me quare me dereliquisti, longè à salute mea, verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem & non exaudies, & nocte, & non ad insipientiam mihi. Totus hic Psalmus satis longus quem inchoare auditus est de cruce Christus, & quem integrum secretò pronuntiasse multi affirmant, hic in quâ Psalmus nihil aliud resonat quàm gemitus & lamæ de illo defectu auxilij & solatij quo relaxantur pœnæ & quod tum aberat cum pœnæ crucis erant graviores. Sic S. ille Jobus in suo duriori conflictu: *Clamo ad te, & non exaudis me, & non respicis me; mutatus es mihi in crudellem***

Rom. 9.

Ps. 21.
Matth. 27.

Iob. 30.

1. Cor. 1. **S**ic duritia manus tua advertere mihi. Sic interdum Apostoli & Apostolici quique viri: Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra quae facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut taderet nos etiam vivere. O divina judicia! quae obscura quidem esse possunt, at nunquam injusta.

II. PUNCTUM.

SED inde potius putandus est Christus iam illi adesse propius.

Neque enim sic constanter possent pati, nisi eum illis adesset Christus cuius virtute roborantur ad constantiam. Et virtus Christi ac Martyris multo eminentius patet, quando sic intrepide & libenter homo aliqui infirmus diriora quaeque patitur, quam si per miraculum à patiendo liber evaderet. Etenim quod corpus humanum non urat ignis, Dei est quidem summa in ignem potentia, & ignis à Deo dependeatia, sed quod ignis urat hominem & usionem homo libenter pro Christo patitur Christi est potestas in hominem & hominis in Christum cultus & observantia, quae longè magis Deus honoratur & colitur quam quilibet creaturae infensatae obsequio.

Malach. 1. Magnū est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Longè plus est apud infideles ad cognoscendum Altissimum quod Deus habet in hominem Dominium, quādo hi suam Deo vitā se profundunt, quā si vitam ab eo factam testā semper haberent, Domine qui habes sanctam scientiam, manifeste tunc quia cum à morte possim liberari, duos corpora sustineo dolores: secundum animam vero propter immoram tuam libenter hac patior. Et certe plus etiam debet esse apud fideles ad imitandum Sanctorum exemplum, quod passi sint in tormentis, quā si non omnino passi essent. Quorum insuente exitum conversationis, imitemur fidem. Plus denique ipsis Sanctis, ad gloriam & meritum, quod per ignem & aquam sic educi fuerint in refrigerium, quā si ab omnibus damnis incolumes salvi essent. Quoniam Deus tentavit eos, inquit Sapiens, & invenit illos dignos se: tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos: & in tempore erit respectus illorum.

1. Mach. 6 **S**icut enim sic constanter possent pati, nisi eum illis adesset Christus cuius virtute roborantur ad constantiam. Et virtus Christi ac Martyris multo eminentius patet, quando sic intrepide & libenter homo aliqui infirmus diriora quaeque patitur, quam si per miraculum à patiendo liber evaderet. Etenim quod corpus humanum non urat ignis, Dei est quidem summa in ignem potentia, & ignis à Deo dependeatia, sed quod ignis urat hominem & usionem homo libenter pro Christo patitur Christi est potestas in hominem & hominis in Christum cultus & observantia, quae longè magis Deus honoratur & colitur quam quilibet creaturae infensatae obsequio.

Hebr. 13. Magnū est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Longè plus est apud infideles ad cognoscendum Altissimum quod Deus habet in hominem Dominium, quādo hi suam Deo vitā se profundunt, quā si vitam ab eo factam testā semper haberent, Domine qui habes sanctam scientiam, manifeste tunc quia cum à morte possim liberari, duos corpora sustineo dolores: secundum animam vero propter immoram tuam libenter hac patior. Et certe plus etiam debet esse apud fideles ad imitandum Sanctorum exemplum, quod passi sint in tormentis, quā si non omnino passi essent. Quorum insuente exitum conversationis, imitemur fidem. Plus denique ipsis Sanctis, ad gloriam & meritum, quod per ignem & aquam sic educi fuerint in refrigerium, quā si ab omnibus damnis incolumes salvi essent. Quoniam Deus tentavit eos, inquit Sapiens, & invenit illos dignos se: tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos: & in tempore erit respectus illorum.

Pf. 65. Magnū est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Longè plus est apud infideles ad cognoscendum Altissimum quod Deus habet in hominem Dominium, quādo hi suam Deo vitā se profundunt, quā si vitam ab eo factam testā semper haberent, Domine qui habes sanctam scientiam, manifeste tunc quia cum à morte possim liberari, duos corpora sustineo dolores: secundum animam vero propter immoram tuam libenter hac patior. Et certe plus etiam debet esse apud fideles ad imitandum Sanctorum exemplum, quod passi sint in tormentis, quā si non omnino passi essent. Quorum insuente exitum conversationis, imitemur fidem. Plus denique ipsis Sanctis, ad gloriam & meritum, quod per ignem & aquam sic educi fuerint in refrigerium, quā si ab omnibus damnis incolumes salvi essent. Quoniam Deus tentavit eos, inquit Sapiens, & invenit illos dignos se: tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos: & in tempore erit respectus illorum.

1. Cor. 1. Magnū est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Longè plus est apud infideles ad cognoscendum Altissimum quod Deus habet in hominem Dominium, quādo hi suam Deo vitā se profundunt, quā si vitam ab eo factam testā semper haberent, Domine qui habes sanctam scientiam, manifeste tunc quia cum à morte possim liberari, duos corpora sustineo dolores: secundum animam vero propter immoram tuam libenter hac patior. Et certe plus etiam debet esse apud fideles ad imitandum Sanctorum exemplum, quod passi sint in tormentis, quā si non omnino passi essent. Quorum insuente exitum conversationis, imitemur fidem. Plus denique ipsis Sanctis, ad gloriam & meritum, quod per ignem & aquam sic educi fuerint in refrigerium, quā si ab omnibus damnis incolumes salvi essent. Quoniam Deus tentavit eos, inquit Sapiens, & invenit illos dignos se: tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos: & in tempore erit respectus illorum.

Quando autem Deus dicit in Scripturis se liberaturum omni poena suos, aut cum ipsi confitentur se liberatos, non sic intelligendū est quasi nihil corpore paterentur: sed hoc sensu affirma-

tur, quod quidquid patientur, nihil inde in animam inferatur damni, nihil inde deterentur à divino cultu, nihil à fide constanter retinenda, nihil à generosa fidelitate dimoventur, sed peccent immobiles; Torquentibus fortiores, & pulsantes ac laniantes ungulas, pulsata ac laniata membra vincant, ut ait S. Cyprianus Fierine posset ut sic vincerent, nisi Deus illis adesset? Quando verò sic illis adesset ut libentius velint cruciari quā cruciatibus eripi, & nunquam se beatiores putent quā cum apparent inferiores: nonne hoc est protectionis & auxilij genus tantò nobilius altero quod in solo servando corpore, praesentique vita consistit, quantò anima praestat corpori, caelum terrae, & aeterna foelicitatis gloria caducitati temporis? Sic usorum anima in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortu. VIS nolite ad horam vni Laurentij igne, ut aeternū gehenna non patiatur incendium?

Quod autem illi se aliquando conqueruntur desertos, non conquerentium illa vox est, ut de Christo Domino speciatim diximus, sed quaerentium aeternam eorum salutem à quibus cernebantur tanta pati, ut, nisi testati essent se verè pati, non fuissent estimati homines, nec in exemplum dati quorum fortitudine animi nostra conquereretur ignavia. Sic aperte Apostolus, antequam suas enarraret aeternas: Si ve tribulamur, inquit, pro vestra exhortatione & salute, qua operatur tolerantiam carundem passionum quas & vos patimur: ut spes nostra firma sit pro vobis: scientes quod sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationu. Quidcirco patimur & profitemur nos pati ut sic erigamini ad patiendum; & spes illa vestri profectus inde consecuturi sic nos solatur & recreat, ut propterea libenter patiamur; nec dubito quin vos participes etiam futuri sitis illius nostrae consolationis, si socij poenae sitis.

O qualis stimulus ad patientiam! o quale probrum impatienti qui se negat posse levia quaedam tolerare, cum videat sibi similes tam dura pati! Respiciat homines, & dicet, peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus, non recepi.

III. PUNCTUM.

QUO igitur à suis Christus abesse putatur longius, hoc ipso propius ipsis adesse putandus est: Quia dum graviora cernuntur pati supplicia, tunc nonnulli putant abesse Christum, quia non eos à poenis liberat, sed falluntur, nam tunc illis propius adest, cum ita libenter & constanter patitur.

1.2. Ep. 6.

Sap. 3. S. Aug.

In Hebd. Sancta. Fer. 4.

2. Cor. 1.

Iob. 33.

Ddd 2 cius.

niuntur, ut & ipsi gratias Deo agant quod se
nat potius in igne uri, quam in se ignem extin-
gui. *Assis gratias ago:* dicebat S. Laurentius:
gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi
merui.

Apoc. 1. 4.

Obserua hic primo diligenter, quomodo era-
ticulam igneam in qua jacebat & alia conjuncta
supplicia vocet januas cœli, quia videlicet cer-
tissimus inde est in cœlum introitus. Sic & de
cœlo dicitur: *Hic patientia sanctorum est, qui cu-
stodiunt mandata Dei, & fidem IESV.* Quasi
diceretur, hic in ipso introitu ad gradum beati-
tudinis unicuique statuendum, maximè consi-
deratur patientia quam in pœnis exercent.

2. Cor. 12.

Deinde verò etiam atque etiam illud observa
quàm insipienter oblatam fugias pœnam. Janua
cœli est & tu fugis! Semen divina est beattudi-
nis & tu pareis semini! Certitudo est aeternæ sa-
lutis, si quæ hic possit haberi, & tu mavis peric-
litari aut forte perire in periculo, quàm certum
& securum incedere! Respice ab hac infania, &
libenter gloriare in infirmitatibus & adversis
tuis, *Ut inhabitet in te virtus Christi.*

Cant. 2.

Quod ut præstes fidelius: observa tertio quod
ait S. Bernardus in hæc Cantorum verba, *Cœ-
lumba mea in foraminibus petra.* Nempe Chri-
stum velle non tantum ut confidamus in adver-
sis nos ab ipso videri & adjuvari, sed præterea ut
ipsum etiam videamus, ut mentis oculos in ip-
sum conjiciamus. *Vult videri, inquit, vult ben-
gnus Dixit de vultu milis vultum & oculos in sua*

*Serm. 61.
in Cant.*

sustolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, &
exemplo sui reddat ad tolerandum fortiozem. E-
nim verò non sentiet sua iam illius vulnera insue-
bitur. Stat martyr irruens & triumphans toto
licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non
modò fortiter sed & alacriter sacrum è carne sua
circumspicit ebullire errorem. *Vt ergo tunc anima
martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in
visceribus IESV, vulneribus nimirum patenti-
bus ad introeundum. Si in suis esset visceribus,
ferens ea ferrum profecto sentiret, dolorem non
ferret, succumberet, & negaret; nunc autem in pe-
tra habitans quid mirum si in modum petra du-
ruerit? Neque hoc facit stupor sed amor: submitti-
tur enim sensus non amittitur. Nec deest dolor, sed
superatur, sed contemnitur. Nonne si posses in-
tueri Christum ut sic posses dolorem vincere?
non evitatio pœnam sed culpam: non subtra-
hendo te à patiendi loco, sed retrahendo te ab
impatenti verbo & animo.*

Vide in I. parte, de Comuni SS. Martyrum.
In 2. Ver. 4. Palchæ, Ubi hoc declaratur parado-
xum.

In infirmitate virtus. In impoten-
tia potentia.

Et in 4. parte, Fer. 2. Hebdom. 21. Fer. 3. Heb-
dom 22.

I N

ASSUMPTIONE
B. MARIE VIRGINIS.

*Die 15.
Augusti.*

*Porro, unum est necessarium. Maria optimam partem elegit,
qua non auferetur ab ea. Luc. 10:*

VERITAS PRACTICA.

Quod unum est in Assumpta Virgine gloriosius,
hoc est assumptum ex illo uno necessario
de quo Christus.

*RATIO EST, Quia quod unum est in Assum-
pta Virgine gloriosius, est illa cœlestis gloria &
singularis beatitudo, ad quam evelta est supra
omnem creaturam.*

*Sed ex illo uno nec scario de quo Christus, assumptus
est illa cœlestis gloria, & singularis beatitudo ad
quam evelta est beata Virgo supra omnem crea-
turam.*

*Ergo quod unum est in Assumpta Virgine gloriosius
hoc est Assumptum ex illo uno necessario, de quo
Christus. Quia cerè veritas manifestè demon-
strabit quanti sit meriti & momenti revo:are
ad præxim illud unum necessarium, sicut Beata
Virgo revo:avit, unum sibi tantum miri &
glo-*

gloria singularis promeruit, quantum in Assumptione sua recepit.

I. PUNCTUM.

Luc. 10.

INTRAVIT IESVS in quoddam castellum, & mulier quaedam Martha nomine, excepit illum in domum suam, & huic erat soror nomine Maria, qua etiam sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa freques ministerii, qua stetit, & ait: Domine, non est tibi cura quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. Et respondens dixit illi Dominus: Martha Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro, UNUM EST NECESSARIUM. MARIA OPTIMAM PARTEM ELEGIT QUAE NON AVFERETUR AB EA.

Quam apte quod et hoc hodiernum Evangelium assumptae B. Virgini dicitur in declaratione veritatis propositae, cujus praxis quale sit momentum & meritum sicut patet ex illa gloriosissima Virginis Matris assumptione, sic quanta sit illius assumptionis gloria non potest melius demonstrari quam ex ipsa veritate proposita; seu ex uno ipso necessario de quo Christus Dominus; quae & optima pars est quam elegit Maria Mater ejus sanctissima, ratione cujus hodie sublimem illam ad gloriam evecta est, cui nulla in caelis par esse cognoscatur post Filium.

Præmittenda est itaque toti discursui veritas, quod qui aliquid est in Assumpta B. Virgine gloriosum, quod sanè ex multis unum est aliquid singulare hoc est assumptum scilicet ex illo uno necessario de quo loquitur Christus. Hoc est in illo suda u. Hoc est inde depromptum, hoc est inde glorificatū.

Ratio est valde moralis, practica & per opportuna his qui suae perfectioni vacant. Cum multa nempe considerari possint quae ad hujus triumphum magnificentiam concurrerunt, cum representari possint novem illi Angelorum chori, qui certatim sonnelebrent resurgentem, ascendentem & triumphantem Virginem matrem: Cum ipse Christus Dominus sua praesentia triumphum cohonestate & manu docere dignissimam Matrem suam in paratum sibi thronum, sit facile contemplari: sicut & ipse thronus ad similitudinem throni Salomonici describi possit, de quo dicitur, quod non est factū tale opus in universis regnis. Ac cum pleraque alia pro cuiusque peccatis sensu possint cogi-

3. Reg. 10.

tari: tum verò unum est singulare & solidū, quod praeter ceteris omnibus verè gloriosum, verè illustre est & verè memorandum, singularis illa scilicet gloriae propriae beatitudinis seu beatificae visionis, quam adeptae est, quam consecuta est, quam possedit hodie & in aeternum possessura est supra omnes Beatos alios, supra quoslibet Angelorum choros, uno Christo inferior, ceteris omnibus eminentior & excelsior, non sola solum sede seu gradu quodam ad dignitatem externam sublimiori, sed ipsius quam vocant essentialis beatitudinis possessione tam gloriosa, tam beatifica tam eximia & singulari, ut illa una plus illius gloriae possideat quam ceteri simul omnes Beati, verèque de se dicat: In plenitudine sanctorum de-

Eccl. 24.

lensio mea. Hoc est unū videlicet gloriosius, hoc est illustrius & ad omnem memoriam insignius. Nam cum vera beatitudo veraque caelestis gloria non in triumphis illis consistat qui ad humanum nostrum morem componuntur, sed in ipsa sola Dei visione & amore Deifico: quid sequitur nisi hoc ipsum etiā praeter ceteris unum esse, quod verè gloriosum, verè beatum, verè sit praedicandum? Atque eò magis praedicandum, eum magis gloriosum & beatum censendum, quod lumen gloriae seu illa Dei visio & divinus amor magis affluant & abundabunt.

Hoc est vel maxime quod ipsi mirabantur & celebrabant Angeli: Quae est ista qua progreditur quasi Aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Nempe ut aurora consurgens, dum viveret, progrediebatur semper in amore divino, & ex illis iustis erat de quibus Sapiens: Austorum semita quasi lux splendens procedit, & exiit usque ad perfectam diem. Pulchra erat ut luna, non quae suis decessit spatiis, sed quae semper plena & lucida, sive corpus sive animum Virginis spectes, nullus ibi defectus. Electa ut sol qui eam sit singularis in sua specie, & unus in mundo eam representat singularem illum caelestis gloriae statum ad quem e vecta est, tanto claritatis splendore supra omnes sanctorum caetus, quantum est solis splendor supra omnes astro: in ordine. Nihil splendore in aliis, ait S. Hieronymus, quod non reluceat in Maria. Sic propterea denique ut castrorum acies ordinata dicitur, quod illa una contineat universam sanctorum aciem, sive sanctitatem consideres, sive beatitudinem, sive potentiam qua contra Daemones, in gratiam hominum plus una valet apud Filium, quam quidquid creatum est. Vna est columba mea, perfecta mea, viderunt eam filiae, & beatissimam praedicaverunt.

Cant. 6.

Prov. 4.

Cant. 6.

D d d 3 runt,

runt, & regina laudaverunt eam. Multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. Congaude illi plenius, & protectate quod si etiam majorem & beatorem illam posses facere, faceres. Sed verè id non dices nisi saltem hodie quod possis ad eius promerendum cultum, sic facias.

II. PUNCTUM.

SED ex illo uno necessario de quo Christus Dominus in Evangelio, assumpta est illa caelestis gloria & singularis beatitudo, ad quam eversa est hodie Beatissima Virgo, super omnem creaturam.

Id est ex continua illius unius necessarii praxi promeruit ut sic glorificaretur, inde assumptum est eius meritum ut sic assumeretur ad talem gloriam. Neque enim praecise quod Virgo mater: vel mater Christi, vel plena gratia fuerit, ad tantam evecta est beatitudinem; sed quod simul bonis suis operibus seu praeclaris virtutum & perfectae praesertim caritatis actibus quamdiu vixit, se dignam fecit tali felicitatis aeternae gloria. Nam cum velut merces, velut bravium, & velut corona iustitiae detur unicuique mortali immortalis in caelo gloria, sic oportet totum antecedentis vitae promeritum considerari, ut ex aequo respondeat illa consequens merces, & aeterna compensatio, ut illud adimpleatur: *Vnusquisque mercedem propriam accipiet secundum suum laborem. Vnusquisque quod fecerit bonum, hoc recipiet à Domino.*

1. Cor. 3.
Ephes. 6.

Jam verò quid est illud unum necessarium in Praxi? Quo modo Beata Virgo sese in illa exercuit? Et quale inde est meritum assecuta? Tria sunt nobis modò breviter explananda. De primo cura multa dici possunt secundum literalem allegoricum, moralem & anagogicum Scripturae sensum, quae patent apud Interpretes, tum eò praecipue recidunt omnia, ut dicatur esse voluntas Dei bona, beneplacens & perfecta, id est, in substantia, in modo & in fine: nihil ut aliud pure spectetur quam quod velit Deus, prout velit & quia sic vult. Hoc enim unum verè censendum est necessarium in hac vita, sine quo ad aeternam perveniri non potest, licet ad sint caetera omnia: & quo posito securè pervenitur, licet alia desint omnia. Quod est autem verius illud bonum sine quo perveniri non possit ad aeternam vitam, & cum quo certissime perveniatur, nisi voluntas Dei? Tolle hanc ab homine, quid proderit quidquid fecit, si non fecit quod Deus voluit?

Rom. 12.

Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, 1. Reg. 15; & non potius ut obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia quam victimas, & auscultare magis quam offerre ad pectus arietum. Unde expressè sanctus Thomas: *Qua. unque alia virtutum opera ex hoc meritoria sunt apud Deum, quod fiant ut obediatur divinae voluntati. Nam si quis etiam martirium suscipere, vel omnia sua pauperibus erogaret, nisi hoc ordinaret ad impletionem divinae voluntatis, meritoria esse non possent, si non nec si fierent sine caritate.* Qui autem voluntatem Dei fecerit, quantumcunque parva fecerit, ipse intrabit in regnum caelorum, ait ipse Rex caeli & terrae.

Math. 7.

Hæc est optima pars quam elegerat Maria Magdalena praeforore sua Martha. Nempe ut sedens secus pedes Domini audiret verbum illius, audiret quid à se vellet, in hoc uno tota esset ut quid loqui vellet, audiret, & quod audiret exequeretur. Martha autem quae satagebat circa frequentis ministerium, bonato quidem partem & ipsa elegerat, sic ministrando Discipulis & ipsi Christo Domino, sed non optimam sicut Magdalena, quia non unum necessarium sicut illa elegerat; non stabat in uno sicut illa, non stabat in una Dei voluntate audienda & facienda sicut illa: nimis erat sollicita & nimis turbabatur erga plurima: volebat aliquid aliud aut alio modo & sine, quam vellet Christus. Maria autem Magdalena nihil aliud, sed hoc unum, atque hoc uno planè in modo & sine, quo Christus vellet: sicque in Christo tota erat, tota illi adhaerebat, tota illi vivebat, totalitate quadam indivisibili & inseparabili, quae distinguebat munus eius à Martha munere: quia Martha non sic indivisa erat nempe quantum erat nimis sollicita & turbata, tantum erat à Christo divisa, & ab uno necessario, divisione scilicet repugnanti perfectissimae & unitivae caritati quae unum Deum pure respicit, pure amat, pure querit in omnibus, pure invenit, & invento pure fruatur, quae est pars optima quae non aufertur à possidente, quia perseverat in caelo ad omnem aeternitatem.

Sic sanctus Augustinus postquam dixit, non opus Martha fuisse reprehensum à Domino, sed munus distinctum: fuse ostendit in his duabus mulieribus duas vias esse figuratas, praesentem & futuram, temporalem & aeternam. In Martha, inquit, erat imago praesentium, in Maria futurorum. Quod agebat Martha tibi, sumus quod agebat Maria, hoc speramus. Hoc egamus bene ut illud habeamus plene. Quasi diceret, plenitudo & perfectio

Serm. 27.
de Verbo Domini.

Ratio illius unius necessarii & optimæ partis non habetur nisi in Cælo, ubi plene possidetur; sed interim tamen similitudo aliqua cœlestis & beatæ illius vitæ inchoatur in hac præsentia, quando scilicet ad Mariam imitatione propius accedimus quam ad Martham. Id est, quando magis se jungimur ab aliis omnibus ut uni Deo vacemus, uni obsequamur & salutem operemur. Unde & pergens sanctus Doctor: *Nam & modo, inquit, inde aliquid agimus remosi à negotiis, sepositis familiaribus curis: convenistis, statis, audistis, In quantum hoc agitis, Maria similes estis.*

Quod autem alij Patres & Interpretes vitam contemplativam & activam in his duabus foronibus esse expressam dicunt, & tantò contemplativam activæ anteferri, quantò Maria Marthæ, seu quantò pars optima bonæ præfertur, non aliter intelligendum est, quam ut exponit Divus Thomas, id ita quidem verum esse de duabus illis vitis consideratis in genere suo, sed nihilominus, inquit, posset tamen contingere quod aliquis in operibus vita activa plus mereatur quam in operibus vita contemplativa: puta si propter abundantiam divini amoris, ut eius voluntas impleatur, propter ipsius gloriam, interdum sustinet à dulcedine divina contemplationis ad tempus separari: sicut Apostolus dicebat ad Romanos nono, optarim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, quod exponens Chrysostomus in libro de compunctione dicit, ita totam mentem eius demerserat amor Christi, ut etiam hoc quod ei præ cæteris omnibus, amabilis erat, esse cum Christo, rursus id ipsum, quia ita placebat Christo, contemneret.

Ex quibus sanctorum Patrum verbis liquet quod sicut cæteris paribus melius est, exercitio Mariæ vacare quam Marthæ, si tamen cætera non sint paria, id est, si major sit Dei gloria, magisque appareat eius voluntas ut quis se exerceret in activa quam in contemplativa vita, tunc melius illi esset exercitium Marthæ, quam Mariæ, quia nihil melius quam divina voluntas; quæ propter si Marthæ debet Mariæ cedere, sic activa debet deseri propter contemplativam, non alio potiori iure hoc fit, quam quia sic melius agnoscitur Dei voluntas & impletur. Unde si, ut dictum est agnosceretur Deum aliter vel de aliquo, tunc propter eandem rationem, contemplativa deberet deseri, & Marthæ deberet Maria cedere.

Quod si ex divina voluntate & ordinatione, sic simul miserentur & unirentur illa duæ vitæ

ut neutra præjudicaret alteri, sed potius sese mutuo adjuvarent, tunc mixta illa vita perfectior & excellentior esset quam sola contemplativa vel activa sola. Sic expressè sanctus Thomas, ex quo concluditur tantò perfectius illud unum attingi necessarium, & optimam possideri partem, quantò excellentius mixta illa vita tenebitur, quantoque fidelius ambæ sorores Martha & Maria simul convenient, sicut videre est in Beatissima Virgine.

Hoc est secundum caput nunc ita explanandum ut pateat quomodo sanctissima Virgo Dei para duas duarum sororum vitas simul conjunxerit, ac perfectius etiam quam ipsa Magdalena in praxi unum illud necessarium exercuerit. Quod quidem explicari posset duobus modis, primò ut intelligatur sic aliquando vacasse divinis & internis rebus, ut tunc velut Magdalena solis illis vacaret, nec quid ullo modo de terrenis & externis cogitaret. Interdum verò etiam sic activam, velut Martha, exercebat vitam, ut tota esset in illo exercitio; sicque utramque diverso vitam tempore coleret, semper quidem perfectè in suo genere, sed non semper in eodem vitæ genere, sicut sanctus Gregorius Nazianzenus refert de sua Matre Nonna, Rem, inquit, sua domesticam in Austria suscipit auxit quasi pietatem colere nescires, Deo autem ac divinis rebus ita se addixit, tanquam à rerum domesticarum procurratione plurimum abesset, nec ab alter utro horum impedita est, quo minus alterum impleat; tota in domesticis, & tota in divinis. Quod cerè non est parum laudandum in foemina.

Sed alter est agendi modus qui longè videtur nobilior & perfectior: ut scilicet simul agas contemplando, & agendo contempleris. Potest quidem deseri actio si non sit necessaria, sed nunquam deseritur contemplatio nec cum ipsa etiam cessat actio; sicut Beati nunquam deserunt beatitudinem & contemplationem Dei, licet circa nos operentur. Sic B. Virgo sic indefessè divinis & humanis intendebat, ut si quid esset exterius operandum nunquàm omitteret, sic etià verò illa opus suum externum operabatur ut de divinis contemplandis nunquàm remitteret. Vacabat internis & divinis ut Magdalena, sed non sicut Magdalena: quia simul vacabat externis si esset opus: vacabat verò externis ut Martha, sed non sicut Martha, quia simul internis & Divinis intendebat. Nullum est externi generis officij à Martha Christo præstitum, nec ullum internæ pietatis officium ipsi à Magdalena redditum, quod

2.2. q. 188.
a. 6.

2.2. q. 182.

4.3.

27.

11

Serm. 2. de
Assumpti.

Serm. de
Nativit.
Virg.

Homilia in
Evangelio
hodiernum

quod non simul ex æquo Maria Virgo reddiderit. Quasi una illa simul eodem tempore, atque eodem obsequij actu, Magdalena esset & Martha. In hac una & summa Maria, inquit sanctus Bernardus, & Marthe negotium, & Maria non otiosum otium invenitur. Petrus vero Damiani paulo fufius, alludens ad duas manus quæ in throno Salomonis vifebantur: *Dua, ait, manus, activa & contemplativa vitam significant, quæ Virginem propensiori diligentia ambiunt. Adeo ut nec actio contemplationem minueret, & contemplatio non deferret actionem. Recordare quia non erat ei locus in diversorio, quomodo Filium suum propria lactaverit uberibus, & omnes vagientis parvuli susceperit actiones, & tunc intelliges quia plurimum ministravit. Tum vero de contemplatione: Considera quia ipsa est quæ in contemplativa dignitate supervecta dulcedinem, in ipsius Dei substantiam lucidiores insinuat obtutus. La va eius, inquit Cantorum secundo, sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me.*

Fufissimè autem sanctus Anselmus: *Sicut Mater est singularis, inquit, ita & istarum virtutum effectus, quarum ista sorores typum tenent, in ea existit singulari. Nunquam in aliqua persona, immo in omnibus sic Marthe operata est: nunquam alia sic Maria contemplata est, nunquam illa vel hæc alia quod suum est, sic exhibuit. Et post descriptam Marthe actionem, per usitata misericordiarum corporalis opera, sic ad beatam Virginem cuncta illa refert: ita non quemlibet ex minimis, sed summum Dei Filium hospitem suscepit: nudum carne, velotiam pannu operuit: eo surientem parvit sitientem lacte potavit: infirmum per infantiam & jaacentem non solum visitavit, sed etiam balneando, fovendo, leniendo, gestando frequentavit, ut merito de ea dicatur, Marthe satagebat circa frequens ministerium: Comprehensio & crucifixo quasi in carcere posito affuit. Et post multa de hoc activæ genere, sic pergit in eius explicanda contemplativa: Quid de Deo non sapiebat, in qua Sapientia Dei latebat, & in cuius utero corpus sibi aptabat? Christus est ut ait Apostolus, Dei virtus & Dei Sapientia, & in eo sunt omnes thesauri Sapientia & Scientia absconditi. Christus autem in Maria. Ergo Dei virtus & Dei Sapientia, & omnes thesauri Sapientia & Scientia in Maria. Eæ non tantum ad pedes, sed etiam ad caput Domini sedens audiebat verbum ex ore eius. Hæc confer vabat omnia verba Angelorum, Pastorum, Magorum, nec non*

ipsius Filij sui, conferens in corde suo. Nemo sitit quasi ut ista gustavit quæ suavit est Dominica. Inebriabatur ab ubertate domus Dei & torrentis voluptatis sue potabatur. Nec mirum, quoniam apud eam, imo intra eam erat fons vita de quo manabat tanta perfectio utriusque vita. Circa plurima ut Marthe occupabatur: circa unum ut Maria delectabatur, quia unum est necessarium, plurima auferuntur, unum manet. Singulariter igitur partem Marthe peregit, singulariter optimam partem Maria elegit.

Quibus sancti Patris verbis nil superest ad iungendum, nisi quod tertio loco propositum fuit, quale inde meritum Beatissima Virgo Deipara sit consecuta, ut inde cælestis illa gloria & singularis Beatitudo ad quam hodie fuit evecta, delumpta fuerit. Sic autem facile demonstratur: nam cum omne meritum nostrum cui Beatitudo proportionata respondet in cælis, situm sit in quantitate & qualitate bonorum operum; profecto quanta extiterint numero, & qualia perfectione opera, tanta futura sit beatitudo necesse est: & cum sint nonnulla principia ex parte Dei, & ex parte nostra unde illa quantitas & qualitas operum peti solet, hinc manifestè sequitur, ut, quod erit principium huiusmodi quantitatis & qualitatis operum, illud ipsum sit singularis huius gloriæ quam possidet, fundamentum. Quodnam est autem illud principium ex parte B. Virginis, nisi unum illud necessarium, cui sic affixa erat, ut quod spectat ad quantitatem bonorum operum, tanta numerari possint quanta possunt recenseri momenta, quibus à primo suæ conceptionis exordio, ad supremum usque spiritum, mereri potuit. Sicut enim nunquam desinit actu & re ipsa in hætere summo illi bono in quo est positum illud unum necessarium, ita planè non cessavit à merito; quia potius eam secundum totam gratiæ latitudinem semper operaretur, sic in singula meritis procedebat momenta, ut unoquoque actu, unoquoque suspitio, suum duplo meritum adaugeret, ret. O quis numeret quò tandem usque pervenerit?

Atque ita ratiocinandum est de qualitate tantorum eius operum. Nihil excellentius, nihil sublimius. Quid enim excellentius pura & perfecta charitate? Quænam verò purior & perfectior charitas quàm quæ ex puriori corde procedit? Quodnam denique purius esse corpore est intelligi, quàm quod uni Deo sic adhæret ut nulla profus humana re vel ad momentum in-

de divellatur? *Dilectus meus mihi & ego illi Tenueum, nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee.* Id est, in coelestem ipsam beatitudinem, ubi nunquam excidit nec decrevit.

S. Dionys.
l. de Div.
Nom. 6. 4.

O quam verè sanctus ille Doctor qui asserit, *amorem Divinum eccliam facere, suos amantes ita in Deum rapere ut vivant in Deo potius quam in seipsis, utique dicant, vivo ego jam non ego, vivit verè in me Christus;* Quasi dicerent, quotquot sunt actus vitæ, tam sunt excellentes & perfecti quam ipse Christus excellenter & perfectè vivit, qui sic in ipsis vivit sicut & ipsi vivunt in eo. O verè pars animæ optima quam Maria elegit, cum illud unum elegit necessarium cui toto quo vixit tempore, non adhæsit modò sed in hærit in ipsum transformata *Vnum. Ego dilectio meo, & ad me conversio eius.*

Can. 7.

III. PUNCTUM.

QVOD unum est igitur in Assumpta Virgine gloriosus, hoc est Assumptum ex illo uno necessario, de quo Christus ad duas illas egit sorores, qua Virginem Matrem sic expresserunt, ut illa una simul fuerit & fecerit quod illa amba circa Dominum IESVM; Atque ex illa praxi Virgo sanctissima tantum est assecuta perfectæ æonis & meritæ, ut, quidquid in cælis possidet, inde, possideat; & quidquid in cælis est post Christum gloriosus, propterea possideat quia sic uno illo necessario in Praxim exercito sibi illud promeruit. Hinc rursus sacri Comites eius triumphi: *Quæ est ista, inquit, quæ ascendit de deserto, delictis affluens, innixa super dilectum suum?* Totus illi videlicet mundus erat velut desertum, quia nihil in mundo præter unum Deum spectabat. Inde verè delictis affluens quia inde summam illam qua fruebatur beatitudinem profors hauserat. Innixa denique est super dilectum suum, quia totum id agnoscat provenire ex illo qui humilitatem respexit ancillæ suæ, unde illam beatam dicunt omnes generationes; & quia fecit illi magna qui potens est, & sanctum nomē eius.

Can. 8.

O quantum illa jam magnificat Dominum! suum! o quantum à Domino etiã & magnificatur, & magnificanda proponitur! Quid hodie conferes ad eius magnificentiam? Cogita quidquid voles, nihil illi gratius, aut gloriosius nec tibi quidquam utilius aut facilius invenies quam si eam velis imitari, secundum datam tibi gratiam, in illo uno necessario ad praxim quotidianam revocando.

Hayneusue Pars sortis.

Nihil illi gratius, primò quidem quia nihil Christo Filio & Domino suo gloriosus, cum id unum præcipuè commendaverit, id unum in vita egerit, id unum ut agamus ad suam gloriam nostramque spiritalem utilitatem vehementius desideret, Deinde quod ipsa sciat ex rei veritate, & ex propria cognovit experientia, nihil esse opportunius ad ingentem meritum cumulum promerendum, quam si huic uni negotio invigilemus, insistamus, induremur & immodiamur. Hoc est quod nos invitat cum his Sapientia verbis nos allicit ad consecretandas vias suas: *Nunc ergo filij, audite me, Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam, & estote sapientes, & nolite abijcere eam.* Quid ab illa petis aliud, cum potius id tibi sit attendendum quod illa petit à te? Si quam etiã, eius favore, gratiam postules, nonne illam facilius largietur ad id efficiendum quod ipsa exte desiderat, quam si quid aliud quantumvis pium & salubre cupias? Nec illud frustra est additum, *Estote Sapientes,* quasi diceret, in hoc ostenderis an sis sapientes, necne; si quod est tam facile simul ac utile, vobis cordi & curæ sit, cum in re tanti momenti quale est salutis negotium, nemo id sapiens recuset quod est iudicatum à Christo, & ab eius Matre, opportunius ad salutem.

Prov. 8.

Recitene illi iudicant & nobis consulunt? Cur non ergo assentiris? Quid magis humano conformè iudicio quàm veritas? Et hæc est veritas evangelica præcipuè commendata? Quid magis appetit humana voluntas quam bonum? At quale bonum aptius quam quod Veritas ait unum hoc esse necessarium? Quid denique memoriam magis juvat quam rerum ad discendum necessitas & brevis? Quid porro brevius & magis necessarium, cum sit unum & unum duntaxat necessarium?

Nonne tam sæpe audivisti cavendum esse ab homine unius negotij, quia scilicet cum illud unum habeat, totus in eo curando est: & hunc hominem qui sit unius huius negotij maxmè cavet Dæmon qui contra nos est vigilantior quam nobis ipsi simus, ideoque omni modo conatur inde nos avocare, & multa interponere quæ nos avertant. Itane plus apud te valebit, quam Beatissimæ Virginis consilium & oblata gratia? Dic Virgini, dic illi quidem vehementer, *ne id pariat, sed audi etiã tibi dicentem, Nemibi adverseris dum tibi præsto sum.* Vide in 4. parte, Feria 2. Hebdom 23 Ubi opportunè ad seriem evangelicam de hoc uno necessario.

E o o

IN

IN EODEM FESTO. AD HÆC APOCALYPSIS VERBA.

Et signum magnum apparuit in cælo, Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Apoc. 12.

VERITAS PRACTICA.

Stellam è corona Virginis extrahit, qui humilitati suæ partem aliquam detrahit.

SENSVS ET RATIO EST, Quod stellam è corona Virginis extrahit, qui non ex æquo æstimat omnes humilitatis partes & gradus ex quibus velut stellæ corona eius texta est.

Sed qui humilitati suæ partem aliquam detrahit non ex æquo æstimat omnes humilitatis partes & gradus.

Ergo & si stellam è corona Virginis extrahit. Quod cum sit valde impium, amanda est humilitas omni ex parte, nec quicquam hic in terris refugendum, quantumcunque nos humiliter & gravis videatur, quod in cælis magnam habet repositam gloriam.

I. P U N C T U M.

MVLIEREM illam qua à sancto Iohanne describitur, Virginem Mariam significasse, qua caput nostrum integræ integrum perierit, nullus vestrum ignorat, inquit sanctus Augustinus. Signum magnum in cælo est. Quia præ cæteris beatis omnibus cernitur, ac spectabilis, speciosa, gloriosa & illustris apparet. Amicta est sole, quia quidquid creaturæ lucis & gloriæ communicatur per partes aliis, totum in eam affluit & circumlucet. Luna sub pedibus eius est quia totum præcipue sic dominatur orbi terrarum, ut nihil nos habere voluerit Deus nisi per Mariam. Denique in capite eius corona est stellarum duodecim id est, tot varii cælestis gloriæ gradus quot Virgo dum viveret diversos humilitatis actus exercuit, & gradus sibi comparavit, quibus ex æquo in cælis, respondent diversimode, fulgentes gloriæ radij, qui caput eius velut corona stellata cingunt & ornant.

Stella enim est Symbolum humilitatis, quæ cum parva nobis appareat, magna tamen in se est, & magnos habet effectus; sic perfecta humilitas quam parva est in terris, tam magna in

cælo est. Hæc est virtus quæ perseverans usque ad mortem coronatur in cælis, exaltatur, sublimatur, & tanto altius elevatur, quanto hic depressa fuit. Rata est sententia Domini, *Qui se humiliaverit exaltabitur, & quantum quis se humiliaverit, tantum ei exaltabitur.* Sic de ipso primum Christo decretum est: *Qui humiliaverit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod, inquit Apostolus, & Deus exaltavit illum. Et rursum: Qui autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terra; qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cælos, ut impleat omnia.*

Sic & consequenter Beata Virgo, quæ ascendit super omnes creaturas, ipsa est quæ descendit infra omnes. O quanta fuit descendens humilitas, O quanta resurgens è tumulo & ascendens in cælum, & in Reginā hominū atque Angelorum coronatæ gloria! Quanto splendore cæli ornat caput illud coronatum! Quam jucundè lucet beatis omnibus corona illa stellarum duodecim! Sed vix tibi quisquis es qui ad eius exemplum perfectè & integrè non vis humiliari! Audi quid pecces, audi quid audeas: *Stellam è corona Virginis extrahis: qui humiliati tuæ partem aliquam detrahis.*

Quæ proposita veritas ut manifestior fiat, ac simul magis appareat humilitas in Virgine exaltata, & Virgo in humilitate coronata, declarandæ sunt illæ virtutis partes sive gradus qui stellis duodecim designantur.

PRIMUS est, *Cognitio sui.* Quæ unusquisque à se nihil habere cognovit sed à Deo, cui refert totum acceptum. *Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est.* Hanc sui perfectissimam cognitionem haud dubie Beata Virgo habuit, satique declaravit suo illo magifico Cantico, quo præter vilitatem suam quam respexit Deus, cætera omnia quæ ab Elizabetha prædicabantur Deo retribuit. *Magnificat animam meam Dominum.*

Jam verò huic gradui respondet ea gloria quæ ubique

Di. Symbolo ad Catechū

S. Bern.

Matth. 23.

Phil. 2.

Ephes. 4.

Ma.

Ad.

2. Th.

1. Cor. 15.

ubique sic honoratur & colitur, ut, quæ sunt propria Christo Domino, de illa per communicationem eiusdem gratiæ censeantur & dicantur; ut quod sit janua cæli, mediatrix, vita, spes nostra, & similia. Tu es spes unica peccatorum, per te speramus veniam delictorum, & in te Beatissima, nostrorum est expectatio pramiorum. Sic sanctus Augustinus.

SECUNDUS gradus, Se infra omnes ducere & reputare. Sic illa se ancillam & ultimam omnium non verbo tenus, sed corde & re ipsa sentiebat, At modò prima & super omnes exaltata cognoscitur. Nempe illa quæ dicebat, Nardus mea dedit odorem suum, Jam ipsa dicit: quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi cypressus in monte Sion: quæ sunt arbores eminentissimæ, sicut nardus, humillima.

TERTIUS gradus, Non se tantummodo reputare ultimam, sed & reputari velle & salem libenter asimari, postremum semper quærendo locum. Sic illa libentissimè: sic illa quasi una è plebe infra omnes audiebat loquentem filium; sic illa non modò post Apostolos, sed post ipsas etiam mulieres quæ nominantur adesse in cænaculo postrema recenseretur. Nunc verò nullus est hominum & Angelorum cui non præsit & non præmineat, uno Deo inferior. Regina est Ethæ cui dææ serviunt famulæ, natura scilicet angelica & humana.

QUARTUS, Silere & celare dona divinitus sibi data, nisi purè ad gloriam Dei sint revelanda. Sic illa prorsus reticebat, nec quidè dilecto sponso Josepho mysterium incarnationis Dominicæ communicavit, licet illum de se gràvida non parùm anxium & sollicitum sciret, Jam verò manifestata est omnibus eius gloria, nil Mariæ nomine clarius, nihil eius dignitate & merito notius: Beatam me dicant omnes generationes.

QUINTUS, Singularitatem evitare, & popularis occasiones aura fugere. Sic illa in purificatione & sæpe alias cum se posset probare Virginem & Matrem Dei, tamen abstinent: nec patrasse miraculum, nec docuisse mysterium, aut vix à quoquam nominata dum viveret, reperitur. At modò, quot Sanctorum præconiis, quot Patrum Scriptis, quot Christianorum omnium votis & vocibus celebratur: Tu gloria Ierusalem, tu latitia Israel, tu honorificentia populi nostri.

SEXTUS, Si laudes evitare non possint, sic eas audire quasi non audias, quasi tuæ non sint, sed ipsius Dei, nec his aliter delecteris quam in Deo. Sic illa dum laudatur, Et exultavit spiritus meus

in Deo salvari meo. Nunc vero videns id Deum velle, tuas ipsa laudes suis inspirat, quæ nam sint sibi jucundiores, indicat, quæ sint gratiora obsequia: quæ munera ditiora. Ego mater pulchra dilectionis, & timoris & agnitionis, & sancta spes. In me gratia omni via & veritatu. In me omnia spes vita & virtutis.

SEPTIMUS, Contemptum libenter pati quando sic Deo placet. Sic illa cum Filius in cruce contemneretur, stabat juxta crucem, & quantum Matri accedit de filij gloria vel ignominia, tantum illa de illatis filio probis & contumeliis, suam hauriebat partem. Nunc autem à filij gloria, gloria Mariæ Matris sic est indivisa ut vix sit dies Christo facer, vix ultra ad Christum preces deferantur, vix ulla Salvatori reddantur vota, quin simul Beata parens invocetur, & colatur: nihilque demum tutius Christo possit offerri, quam per manus Mariæ matris. Beatus homo qui observat ad postes ostij mei.

OCTAVUS, Paupertatem profiteri, carere necessariis, egentem vitam agere, & non nisi mendicatio victitare. Sic illa frequentius, non modò cum in Bethleemica specu, & in Ægypto de morandum fuit: sed cum Filius ageret inter homines, atque ita pauper esset, ut non haberet ubi caput reclinaret, ministrarentque illi piæ nonnullæ mulieres, credine tùm potest Matrem aliquid possedisse; Nonne de suis filio commuicasset? Aut si filio magis placebat pauperem ultro vitam agere, nunquid & idem matri placuit? Quid quod ab ipsis egenis, preces efflagitavit & subsidium, ut refert Ambrosius, In prece, inquit pauperum spem reponens. At modò illa est gratiarum omnium dispensatrix, & Cæli thesauraria, quæ de se ipsa dicit: Mecum sunt divitiæ & gloria ut ditem diligentes me, & thesauros eorum replam.

NONUS, Subjici & obedire aliis, ex affectu humilitatis. Sic illa non tantum sponso, in omnibus, sed cuivis hominum, si cuiquam cedendum & parendum fuisset, ut sæpe contingit pauperibus qui passim repudiantur. Nunc verò huic obediunt & Angeli & Dæmones, nullaque est creatura cui non dominetur. Omnium, inquit, excellentium & humilium corda, virtute calcavi.

DECIMUS, Argui quasi terra veru, cum sistamen innocens. Quid est quod me quærebatur? Nesciebat quia in hu que patris sunt, oportet me esse. Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Quibus filij verbis videbatur Virgo mater argui & errare, cum nihil tamè peccaret. At modò, inquit Petrus Damiani, accedit ad auram illud B. Virg.

E e z divina

Serm. 18. de
Santiss.

Cant. 2.
Ecclesi. 24.

Matth. 12.

Matth. 1.

Esai. 15.

Judith. 15.

Ecclesi. 24.

Prov. 8.

Luc. 8.

Luc. 2.
de Vir-
ginib.

Prov. 8.

Ecclesi. 24

Luc. 2.

Ioan. 2.

Serm. de

B. Virg.

divina severitatis tribunal, non rogans, sed imperans, Dominam non ancilla. Quomodo enim potestati sua obviare poterit potestas illa qua de tuis visceribus traxit originem?

UNDECIMUS. Recusari, aut raro accipere quod iuste & rationabiliter videretur dandum neque ullo modo negandum. Sic illa si desiderio solum suo satisfecit voluisset, nunquam à Christi oculis & praesentia se separatam voluisset. Et tamen tamdiu se separatam vidit & sustinuit, ut vix ab eius resurrectione ad sequentes vitae annos cum illo egerit. Nunc verò nihil planè illi recusatur; *Pete mater, neque enim fas est ut avertam faciem tuam.* Quid vis Esther regina? Quae est petitio tua?

3. Reg. 2.
Esther 5.

DUODECIMUS. Ejici patria, exulare, interdici suis bonis, & exponi omnibus miseria-rum modis. Sic illa non modò fugiens in Aegyptum cum filio, sed post eius Ascensionem in caelum, cum tantae persecutiones moverentur in Judea, & ubique contra Christianos, ut omnibus vel moriendum vel secedendum esset: nonne illa tùm ejecta est & in insulam Pathmos cum Joanne, cui à filio data erat in matre veniit exul, & multos ibi annos extorris & particeps universae tribulationis quam subirent alij, demorata? Nunc autem ad eam gemunt & suspirant omnes exules filij Eve, cuius patrocinio liberentur & aeterna tandem quiete potiantur. Sic sanctus Thomas: *Sicut navigantes, inquit, per stellam diriguntur ad portum: ita Christiani per Mariam ad salutis gloriam.*

Apoc. 1.

Opusc. de
Salut. An-
gel.

Quibus ita declaratis, & non minus affectu quam intellectu decursis, ratio veritatis propositae sic procedit, quod stellam, è corona Virginis extrahis, si non ex aequo aestimas omnes illos humilitatis gradus, ex quibus velut stellis corona eius texta est, prout supra descripti sunt. Nam extrahere stellam ex illa corona, nihil aliud est quam in mente tua non putare unum ex illis gradibus tanta dignum gloria quanta hinc praedicatur. Si autem ex aequo non omnes aestimas, perinde est ac si non putares aliquos aut ex illis unum non ea dignum gloria quae declarata est. Licet enim gradus possint esse inaequales meritis, dicuntur tamen ex aequo, id est, similiter omnes illam mereri gloriam, quae relucet & quae celebratur in memorata corona: ac proinde similiter merentur ut ita de his iudices & sentias, aut certe si non ita sentis & iudicas, tu inde tantum apud te subtrahis gloriae & splendoris, quantum de aestimatione diminuis, cum in illa aestimatio-

& iudicio consistat tota gloria, qua dignum putas quemlibet humilitatis gradum. Sicut si quæ diceres gloriosum & multum celebrares à divitijs & delicijs quibus in vita potitus est, ego non eum propterea crederem ita gloriosum aut celebrandum, quia non multum aestimo divitias neque delicias, & quam modica est apud me divitiarum ac deliciarum aestimatio, tam parva & nulla est illorum gloria qui abundant divitijs. Sic prorsus ratiocinari debes de illis duodecim gradibus seu stellis coronae virginis, si quem ex illis apud te minus aestimas: minus etiam facis gloriam inde redundantem in caput Beatae Virginis, atque ita extrahis aut quantum in te est obscuras illum splendorem, qui ex tali stella est ex parte talis gradus in beatifica relucebat corona. Velle sic ita eius obscurare gloriam? *Qui elucidant me, inquit, vitam aeternam habebunt.* At vero, qui obscurant illam, quid putas habituros?

Ecclesi. 14

II. PUNCTUM.

SED si humilitati tuae partem aliquam detrahis, non ex aequo aestimas omnes humilitatis partes & gradus.

Nempe illam partem quam detrahis, hoc ipso satis indicas te non similiter aestimare sicut alias humilitatis partes, in quibus te exerceas, aut quas non à te repellis sicut istam, quae ideò dicitur detrahi quod illam in praxi repudies.

Recenseatur ille humilitatis gradus, advocetur in mentem & discursum pars illa quam avertaris: sit ea scilicet quae septimo & quae octavo ponitur loco de contemptu tui & paupertate vitae. Fetearis te in humilitatis partibus deficere, nec te posse persuaderi ad illas amplexandas. Nonne hoc idem est ac non illas aestimare in praxi sicut alias de quibus es persuasus? Quid est enim persuasum esse de re quapiam faciendâ, nisi rem illam ita aestimare factu utilem aut necessariam, ut in effectum efficacem veniatur? Nonne qui persuadere vellet tales humilitatis gradus, rationem persuadendi depromeret ab utilitate vel excellentia vel necessitate, vel aliqua demùm alia bonitatis & commendationis parte qua solet animus persuaderi? Unde si tu nondum persuasus es ad praxim illarum humilitatis partium, nonne hoc idem est ac profiteri te nondum videre illas esse utiles aut necessarias aut aliquâ ratione bonas & amplexandas? Nonne hoc denique est non illas aestimare? Quid est enim

aesti-

2 Reg. 10.

æstimare in praxi virtutem aut aliquam virtutis partem? Quid est quod tu ipse humilitatem æstimas ex aliqua sui parte, nisi quod iudices illam partem vel excellentem vel utilem aut necessariam? Unde à contrario quid sequitur de aliis partibus à quarum praxi abhorres, nisi quod aliud de illis iudices? Quid sequitur nisi quod iudices illas non esse ita utiles ac necessarias, & uno verbo nisi quod illas non ita æstimas? *Non est nobis pars in David*, Dicunt quidam rebelles: Id est partem illam deserimus, condemnamus, impugnamus.

Sine verum aut falsum tuum iudicium, nihil hic atinet dicere, cum sit satis ad exponendam propositionem id demonstrari, quod ex humilitatis gradibus seu partibus si quid detrahis, si quid detrectas facere; si quid repudias, non illud ex æquo æstimas sicut alia quæ non ita refugis & aversaris. O homo, quis te constituit iudicem & arbitrum in divinis illis decernendis?

III. PUNCTUM.

STELLAM ergo è corona Virginis extrahis, qui humilitati tua partem detrahis. Quam enim partem detrahis, non illam in praxi æstimas sicut alias: quam autem humilitatis partem non æstimas, non illam ducis ea dignam gloria quæ celebratur in corona Beatissimæ Virginis, nam illa gloria est æqualis & uniformis, est una eademque omnium stellarum illustratio; tu verò qui aliter sentis & iudicas de illis gradibus humilitatis, aliter etiam sentias necesse est de illis stellis seu de illarum gloria & prout erit modica quorundam graduum æstimatio, tam parva & obscura erit stella seu gloria quæ illi respondet gradui, sicque in tua mente, in æstimatione, & in illa parte appetitiva quæ est pars animi tui nobilior, tam parvi facis gloriam quæ Virgini ex contemptu proprio, & paupertate vitæ accessit, quam tu parvi facis talem contemptum, talemque paupertatem. O te perversum qui sic pervertis cœlestia! *O te inimicum omni iustitiæ quæ non a se sua subvertit vim Domini rectam!*

A. H. 13.

Nec dicas te probare & æstimare in Virgine quod in te non probas nec æstimas. Si enim illud æstimares in Virgine, in te etiam æstimares, aut te ipsum condemnares. Nam si id probas in Virgine, non aliter probas quam quod illa rectè iudicavit & æstimavit. Si autem illa rectè iudicavit, tu qui oppositum de re eadem sentis, nonne te ipsum falsi condemnas iudicij? Aut illa erravit aut falleris: quia non potest esse tam diversum de re una duorum iudicium quin alterutrum erret & fallatur. Nam quod est valde notandum, non modò illa iudicavit talem sibi gradum humilitatis esse necessarium, sed & tibi etiam quando sic vellet Deus ut contemnereris sicut illa contempta est, atque idcirco etiam libenter tulit illum sui contemptum ut sic facilius persuadereris ejus exemplo tibi similem esse ferendum, unde si fateris illam rectè sensisse, fatendum tibi est te errare in diverso de te iudicio; aut si te non putas errare, illa decepta est cum iudicavit exemplum suum tale esse ut capax foret tibi persuadendi bonum esse contemni & humiliari, quando sic vellet Deus. Tunc enim tibi est æquè necessarium atque illi fuit: cur enim illi, nisi quia Deus sic voluit? Ercur non tibi, si Deus æquè vult? *Quid adhuc quaritur? Voluntati enim ejus quæ resistit? Quis nisi erret?*

Rom. 9.

Putasne tibi vel ullas hujus virtutis partes aliquando necessarias? Omnino putas, quia de quibusdam tantum nobis est contentio? Sed cur illes dicis esse necessarias nisi quia Deus ita constituit & ordinavit? At quando ita permittit ut aut contemptum patienter feras, aut pecces non ferendo injuriam; nonne ita tibi contemptum illum ordinat & constituit, quantum scis esse ordinatum & constitutum ne unquam peccato consentias?

Cave ne peccatum peccato adjicias, ne in Christum ac Virginem simul pecces. Uterque enim te præmonet verbis Sapientiæ, *Qui in me peccaverit, laedet animam suam.*

Prov. 8.

Ecc 3.

EODEM

EODEM DIE, AD HÆC PSALMISTÆ VERBA.

*Astitit Regina à dextris tuis, in vestitu deaurato,
circumdatur varietate. Pf. 44.*

VERITAS PRACTICA.

Reginam sine regno dicimus, cum Beatam Virginem dicimus hujus præcipue regni Regi-
nam, nobis non illi subjectis.

RATIO EST MANIFESTA. Quia Regina sine regno esse dicitur si regnum ei non est
subjectum.

Sed nobis non subjectum, regnum hoc non est subje-
ctum Beate Virgini,

Ergo Reginam sine regno dicimus, cum illam dici-
mus hujus præcipue regni Reginam, nobis non il-
li subjectis. Quod est illi probrosum potius quam
honorificum, ac proinde cavendum.

L PUNCTUM.

CONSIDERARI possent tituli qui-
bus Beata Virgo verè Angelorum ac
hominum Regina est. Primus Materni-
tati, hoc ipso enim, inquit S. Joannes Da-

l. 4. de Fide
c. 15.

mascenus, quo facta est mater Regum regum, & Do-
mini Dominantium, facta est ipsa consorti Regni &
Regina totius universi. Maria verum omnium ef-
fecta est Dominna, cum Creatoris mater exstitit.

Serm. de
Deipara.

Expressius etiam S. Athanasius: Quandoquidem
ipso rex: & qui natus est de Virgine, demque Domi-
nus & Deus; eapropter & Mater qua cum genuit
& Regina & Dominna proprie & verè censetur.

l. de Excell.
Virg. c. 4.

Secundus titulus de sponsationis factæ à Spi-
ritu sancto de qua sic S. Anselmus: Ipse Spiritus
Dei venit in eam, singularique gratia præ omni-
bus Reginam & Imperatricem cæli & terra, & o-
mnium que in eis sunt, fecit sponsam suam.

Tertius titulus est, excellentiæ gratiarum &
donorum spiritualium. Nam quæ excellent in
uno genere, prima sunt illius generis, & ita di-
cuntur regnare in cæteris quæ sub illo genere
continentur, ut sint eorum regula & mensura,
cui quantum se alia conformant, tam perfecta
sunt in suo genere. Nemini autem est dubium
quin cæteris omnibus creaturis rationalibus
quæ sunt capaces gratiæ, sanctissima Virgo præ-
cellat. Tanta est Virgo, inquit S. Chrysologus, ut

Serm. 140

quantus sit Deus satis ignores ille, qui hujus Vir-
ginis mentem non stupet, animum non miratur. S.
quoque Bernardus: Nihil tibi ò Domina aequale,
nihil comparabile. Omne quod est, aut supra te, aut
infra te est. Supra te solus Deus: infra te omne quod
Deus non est.

Quartus est gloriæ, seu gloriôsæ dispensatio-
nis gratiarum quæ talis est in Beata Virgine; ut
nulla dicatur dari hominibus gratia, quæ per
manus Mariæ non transeat. Sic aperte S. Bernardus
affectu à nobis eam voluerit honorari qui totius
boni plenitudinem possit in Maria: ut proinde si
quid spes in nobis est, si quid gratia, si quid salutis
ab ea noverimus redundare, quæ ascendis deliciis
affluens. Totum ergo medullis cordium, totum præcor-
diorum affectibus & votis omnibus Mariam hanc
veneremur, quia sic est voluntas ejus qui totum
nos habere voluit per Mariam.

In Nativ.
B. Virg.

Quintus, Electionis cum quis in particulari
aut plures universum consenserunt in electio-
nem ejus ut sui ipsorum dominaretur, & se sua-
que omnia velut Regina regeret; qualis electio
singulari pietate Ludovici decimi tertij Gallo-
rum Regis facta est anno millesimo sexcentesi-
mo trigesimo septimo, in quam universi Galli
tum libentissimè communibus omnium votis
consenserunt, tum quot annis hac die, paribus a-
nimis, consensum suum renovant & ratum fi-
xum tenent.

O Galliæ dignitatem! ò Regni securitatem! ò
Reginæ potentiam!

Verum quid dicimus, & quid facimus, cum
illam facimus & dicimus Reginam nostram nisi
nos illi perfectè subijciamus? Reginam sine regno
dicimus & facimus, quod certè est intoleran-
dum?

Sic tamen est, & ratio tam evidens id demon-
strat, ut mirum sit si non intelligamus, aut si in-
telligentes non aliter ejus honori prospiciamus.
Tum enim manifestè Regina sine regno est, si
quodcunque dicatur ejus regnum, non est ei sub-
jectum, quod perinde est ac dicere si nullos ha-
bet subjectos quibus imperet, si nullum habet
locum ubi regnet. Quid clarius? Esto habeat jus

&

& fiat illi injuria si jure suo non utitur, interim tamen dum illo privatur, tam verè potest dici sine regno esse, quàm verum est illam nō regnare. Regina Vasthi est, regina nomine, nomen vacuum, inanis titulus; mera verba, res nulla. *Fa-
Ha est quasi vidua Domina gentium.* Itane de Virgine sentiendum? Itane de illa Virgine quæ vera est Esther quæ nos morti destinatos liberavit?

Esther 1.
Thren. 1.
Esther, 15.

II. PUNCTUM.

SED nobis illi non subjecti, regnum hoc non est subjectum Beata Virgini.

Nos enim vel maximè sumus ejus regnum, nos ejus propriè servi & subditi sumus: nobis ut imperaret, Rex Christianissimus se suumque regnum, id est suos, id est, nos omnes dedit, dedit & cōsecravit. Tolle à regno homines, quid super sunt nisi feræ animantes, aut insensatæ creaturæ? Itane verò Virgini hæc sunt oblata, quando illi regnum oblatum est? Si per divinas gratias quarum illa est dispensatrix præcipuè regnat, ubi nam effundet gratias, nisi adsint qui soli gratiarum capaces sunt, homines? Nisi adsint humanæ voluntates quibus solis ditandis & regèdis dona cœlitus effunduntur? *Da mihi animas,* inquit illa, *cætera tibi tolle.* Tu verò è contra dices, tibi cuncta sunt, præter animas. Hoc si revera diceres, nonne nos diceres non illi esse subjectos; & nonne diceres, nobis illi non subjectis, regnum hoc illi non esse subditum, cum nos simus ejus regnum?

Luc. 19.

1/47.

Noluerunt me regnare super se. Id est, apud eos omnino non regnare. Sic loquuntur qui secundum Deum loquuntur, nam sublatis hominibus super quos regnent, non est ubi regnent. *Sede tæcens & intra in tenebras filia Chaldaorum,* quia non vocaberis ultra Domina regnorum: Tollentur

scilicet à te regna, cum tollentur homines quibus dominando regnabas. Quid clarius ad intellectum? Quid acutius ad affectum?

III. PUNCTUM

REGINAM igitur sine regno dicimus cum B. Virginem dicimus hujus præcipuè regni reginam; nobis non illi subjecti, Qui regnum ejus sumus in quibus omnibus aut regnet necesse est, aut in hoc regno non plenè regnet. *Qui creavit me,* ait illa, *requievi in tabernaculo meo, & dixi mihi in iacob inhabitare, & in israel hereditare, & in electu meo mitte radices.* In quibus verbis tria sunt notatu digna; primum est quod ab ipso Deo què genuit jus regnandi accepit. Secundum deinde est quod regnum ejus est in Jacob, in israel, id est, in homines. Tertium deniq; quod his in quibus regnat, divinæ signum est electionis; *In electu,* inquit, *meo mitte radices æternæ scilicet vitæ.* Sic illa paulò post supra dicit: *In me gratia omni via & veritas, in me omnis spes vitæ & virtutis.* *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini: Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum.* Id est, nihil grave & molestum in regno meo, cum in id potius regnem ut si quid esset grave, mitigarem. *Transite verò ad me,* emphaticum est & energeticum verbum: q. d. *Transite à voluptate ad virtutem, à libidine ad rationem: à natura depravata ad gratiam: à lege mortis ad legem vitæ: ab ancilla quæ est caro indomita, ad Regionam vestram quæ & Mater vestra est, nihil ut in ea timeatis austerum.*

Ecc. 24.

16.

Vide quid obftet quo minus in te regnet, neque hinc discas quin verè ei dicas quod est in Scriptura; *Dominare nos frater & Filius tuus.*

1ud. 3.

Vide & in Fcsto Annuntiationis, in 2. parte.

EODEM DIE, AD HÆC
SALOMONIS VERBA.

*Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem
tuam.* 3. Reg. 21

VERITAS PRACTICA.

Quam Christus in Matrem pius est, concedendo illi omnia: tam sumus impij negando quod postulat.

RATIO EST, Quia idcirco Christus concedit Matri omnia quia ejus filius est; & quia pius est sic filium Matri concedere quidquid petit. Sed nos etiam sumus ejus filij; & à nobis nonnulla postulat quæ donegare filios Matri tam impium est, quàm esset pius illi concedere.

Ergo

Ergo quàm Christus in Matrem pius est concedendo illi omnia quae ab ipso petit: tam sumus impij negando illi quod a postulat. Quod certè est expavendum.

I. PUNCTUM.

REVOCANDA est in memoriam ex libris Regum historia, qua narratur sedente Salomone rege in throno David Patris sui, venisse ad ipsum Bethabec matrem ut loqueretur ei pro Adonia. Et surrexit rex, inquit Scriptura, in occursum ejus: adoravitque eam, & sedit super thronum suum: posteaque est thronus matri regis quae sedit ad dextram ejus, dixitque ei: petitionem unam parvulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: peccata mater mea, neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

3. Reg. 2.

In quibus verbis & factis tria designantur quae aptè conveniunt assumptae in caelos Virgini Matri. Primum est venisse Filium in occursum ejus, & cum eo multa Beatorum ac praeteritum Angelorum millia, de quorum ministerio & celeberrimo in caelos introitu, licet tantisper cogitare. Secundum est, positum esse thronum Matri juxta Filium, id est, locum separatum, excelsum, sublimem, singularem de quo ipsa sub nomine Sapientiae: *Thronus meus in columna nubis*; admirando scilicet modo factus. Admirare. Tertium denique est sedentem illic Beatam Virginem postulare pro nobis, & paratum ejus Filium tantò felicitius illi concedere omnia quae cumque petit quàm illa in petendo prudentior est Bethabec Matre Salomonis: & quàm Christus est melior & beneficentior Salomone, de quo eade seipso dixit: *Ecce plus quam Salomon hic.*

Ecclesi. 24.

Matth. 12.

Serm. 1. de Assumpt.

ADVOCATAM, inquit S. Bernardus, prae misit peregrinatio nostra quae tanquam iudicis mater, & mater misericordiae suppliciter & efficaciter salutis nostrae negotia pertractabit. Quia verò praxim spectamus, & quia nonnulla sunt quae à nobis simulatque à Filio Beatissima Virgo postulat, quae tam nefandè & impiè illi negamus, quàm piè constanterque Christus illi concedit omnia; idcirco tantae impietatis ad talem comparatè pietatem ut nos pudeat & poeniteat, sic proponitur veritas modò expendenda: *Quàm Christus in Matrem pius est concedendo illi omnia, tam impij sumus negando illi quod à nobis petit.*

Ratio allata paucis multa complectitur, quae breviter etiam attingemus, vel quia satis ex se

patent, vel quia facile est unicuique quod velit amplius aliunde sibi comparare. Prima itaque propositio tria haec distinctè continet: primum, Beatam Virginem sic de nobis esse sollicitam apud Filium, ut inter rationes cur in caelum sit assumpta, haec afferatur ab Ecclesia, ut sic efficacius res nostras agat. Certè sic orat Sacerdos in sacro Missae sacrificio: *Matera nostra, Domine, apud Clementiam tuam, Dei genericum commendat oratio, quam idcirco de praesenti saculo transiulisti, ut pro peccatis nostris apud te fiducialiter intercedat.*

Secundum est, tam propensum esse iam Matrem Filium ut quidquid Mater petat, concedat filius, quia illa Mater ejus est, quia hic filius ejus est. Sic discretè sancti Patres *Gaudet Filius orante Matre*, inquit Theophilus Alexandrinus, quia omnia quae nobis ejus precibus donat, ipsi matri se donare putat. & accepta ab illa sine Patre, humanitatis vires reddere. Sic Arnoldus Carnotensis, Abbas bonae villis, sancti Bernardi Discipulus, tractatu de laudibus Virginis matri *Habet homo, inquit, Mediatorem causa sua filium ante Patrem: & ante filium, matrem. Christus nudato latere, Patri ostendit latus & vulnera: Maria Christo peccatus & ubera. Nec potest ulla modo esse rapulsa, ubi concurrunt & orant omni lingua discretissimi, haec clementiae monumenta & charitatis insignia.* Sanctus quoque Anselmus post multa de hoc argumento, sic concludit: *Dum igitur à quo vult, suo nomine invocatus Dominus non statim exaudit: profecto id iuste facit. Invocato autem nomine Matris, si si merita invocanti non mereantur ut exaudiat, merita tamen Matri intercedunt ut exaudiat.*

Joan.

Hebr.

Ps. 21.

In Epistola
Tempres,
Hieron. in
Bibl. Pat.I. de Excell.
Virg. c. 6.

Tertium denique, sic constanter Filium Matri esse benevolam ac indulgentem, quia sic pius est Matri deferre filios. Certè hanc pietatem filiorum in parentes non modò sacrae leges & profanae praecipunt, sed & ipsa proficitur natura non tantum in hominibus à vera religione alienis, sed in feris ipsi animantibus quarum mira sunt exempla naturalis hujus pietatis. At nullum tale est exemplum in hoc genere tam potens & suave quàm Christi Domini, propter rationes infra dicendas. O quantus honor Matri sic in omnibus audiri à Filio! Quanta hinc hominum felicitas talem in caelis habere Matrem quae nec ipsos recusat dum postulatur; nec recusetur à Filio dum pro ipsis postulat!

Ivan. 3.

I. 4. de F.
Orthod.
115.

Apr. 21.

II. PUN-

II. PUNCTUM.

SED nos etiam sumus eius filij: & à nobis nonnulla postulat qua illi denegamus: & qua negare filios matris tam impium est, quam pius Christo est illi concedere.

Tria hic etiam separatim expendenda. Primum est, nos esse filios Beatissimæ Virginis Matris, quæ Mater nostra triplici quadam ratione dici potest. Primum per adoptionis gratiam qua fratres Christi sumus, & sicut ille, sic sumus Filij Dei & Filij Virginis. *Eccæ mater tuat PROPTER quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens, nunciabo nomen tuum fratribus meis;* inquit Apostolus.

Joan. 19.
Hebr. 2.
Ps. 21.

Secundò per moralem & spiritualem quandã paruritionem, cum juxta crucem pendens & morientis Filij posita, consensit in ejus mortem, qua redimerentur homines ab æterna morte & vitam viverent spiritualem ac æternam. Sicut enim Deo Patri debemus hanc spiritalem & æternam vitam, atq; hoc etiam nomine Pater noster est, quia nobis dedit Filium suum qui moriendo vitam illam mereretur nobis aliquando conferendam: sic suo modo eandem debemus Virgini Matri vitam, & eo nomine mater nostra est quia eundem nobis dedit Filium pro materno jure quod in illum habebat, & in eundem finem quo Pater dedit, neq; enim Christus minus erat filius Matris suæ quam sui Patris: nec minus quodam sensu Mater poterat suum filium dare in redemptionem nostram, quam dedit Pater, unde sanctus Bonaventura non dubitavit de illa dicere quod Christus de suo dixit Patre. *Sic Maria dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret: & addit, nullo modo dubitandum est, quin virilis Maria animus voluit tradere filium suum pro salute generis humani, ut mater per omnia conformis esset Patri & Filio.* Sic Arnoldus qui supra, Carnotensis Omnino tunc erat una Christi & Maria voluntas unumq; holocaustum ambo pariter offerebant Deo, hac in sanguine cordis, hic in sanguine carnis: unde communem in mundi salute cum illo effectum obtinuit: Sic deniq; S. Joannes Damascenus: *Quos in partu dolores effugerat, passionis tempore sustinuit: nempe ut quos dolores effugerat Christum pariens, sustineret reparturiens.* Vide D. Bernardum sermone tertio in Purificatione B. Virginis, ubi de duplici sacrificio vespertino & matutino.

Joan. 3.

1. 4. de Fide
Orthod.
135.

Apr. 20.

Tertiò, cum toties post perpetratum peccatũ indigni vita & gratia profus essemus, nihilque aliud jam nos maneret quam mors illa secunda

Haynensisue Pars tertia.

quæ Infernus & damnatio dicitur: illa tum Virgo sanctissima nostri misera, fatalem illam mortem avertit, illa peccati veniam exoravit: illa gratiam obtinuit & qua è peccato resurgeremus, & qua rursum viveremus vitã filiorum Dei, atque ad illam unde excideramus æternam beatitudinem revocaremur; nonne vel hoc nomine tam verè mater nostra est, quam verè mater est misericordiae quæ nos ad perditam licuit redire vitam? Agnosce & venerare.

SECUNDUM in hac secunda propositione contentum, hoc est, Sanctissimam illam Matrem nostram à nobis nonnulla petere quæ illi denegamus. Quod quidem mirum & auditu novum videri potest, sed tamen ita verum est & perspicuum, ut non sit verius dicere quod ait S. Hilarius, *De nostro est beata illa aternitas pro merenda.* quàm verum est affirmare nonnulla Matrem nostram à nobis petere, quo ipso tempore illam rogamus, vel universim pro singulari quadã gratia. Nam illud quod à nobis necessariò est conferendũ vel ad salutem universam, vel ad illud particulare donum quod petimus: illud est, in quã quod à nobis æquè Mater postulat, ac postulamus ab ea quidquid nobis esse opus arbitramur. Quod ut facilius etiam intelligatur, adverte, vix quidquid in praxim venire virtutis aut boni operis exercèdi in quo non sit aliquid facilius, & aliquid simul difficilius. Ac quidem ad illud facilius exequendum sufficit communis & ordinaria gratia quæ nulli deesse dicitur: ad aliud verò difficilius, majori opus est subsidio, divinaq; nobis gratia vehementius exoranda. Tum verò propterea convertimur, ad volamus, & ad volumus ad thronum beneficentissimæ nostræ Matris, ore illa Filium, exoret illa majorẽ gratiam, potentius illa impetret sine quo nihil à nobis fieri, subsidium. Bene habet, non deerit, non te repellat oratura pro te Filium, nec à Christo filio repellatur, ut diximus. Verum, neque tu illi nec tibi desis. Est ordo quidam in gratiis & in operibus exercèdis: fac prius quod est factu facilius cum illa gratia quæ te nondum deseruit, tum sic disponètis ad majorem quam petis gratiam & ad aliud difficilius exequendum. Atque hoc est quod te rogat simul ac illã rogas. Sicut in illis nuptiis quæ factæ sunt in Cana Galilææ, quando petivit à filio vinum, petivit simul à Convivis aquam: petivit ut darent quod habebant quia sic ordinatũ erat à Filio ut non id aliter daret, quo egebant. Sic planè quando tibi peccatorum veniam, vel insignem castitatem, vel ferventem orationem vel quid aliud difficilius ab

In 7. Matris,

Eff

co.

Dom. 2. post Epiph.
 eodem suo filio petit, petit à te simul eodemque prorsus tempore, ut quod tuum est non omittas; ut quod est facilius in illa materia de qua tum agitur, non negligas. *Da quod habes si vis quod non habes.* Hæc veritas fusè probata est in prima parte.

Nec dicas, te non illam audire petentem sicut illa te audit: nam hoc ipso quo non ignoras unum pendere ab alio, nec aliter consequens dari nisi prius antecedenti dato, tum te oportet scire & intelligere, sic illud à te peti quod est necessarium ad aliud, sicut tu hoc aliud consequens petis. Ipsa est rerum natura & exigentia quæ hoc petit & quam non ignoras. Si petis messem ab Agricola, petit à te sementem, etiamsi nihil dicat, quia non est messis sine semente. Si petis à Sacerdote peccati absolutionem, petit ille à te peccati confessionem, quia non est ordinaria peccati absolutio sine peccati confessione. Sic, si petis à B. Virgine talem castitatem, ut vel nullo impuro movearis motu, vel nulla inficiaris cogitandi macula, petit à te ut contineas linguam, oculos & congressus si quos liberiores facis; quia sic res ipsa exigit ut animi cogitatio non sit munda, nisi mundi sint oculi.

Prov. 3.
Nunc ergo filij audite me, audite disciplinam & nolite abjicere eam.

Hoc est in quo deficiamus, hoc est quod illi negamus, hæc sola causa est cur quæ rogamus non impetiemus. Nam cum ut dictum est, neque bonitas illi desit ut nos audiat, nec potestas ut audiatur à filio; quid potest superesse ad effectum, quid potest interesse ad orationis tuæ defectum, nisi quod tu tibi desis, nisi quod tu illi neques aquam ut vinum impetret? An accusabis ejus bonitatem quod nolit benefacere cum id possit? An de illius potestate detrahes quasi non posset quod vellet? Neutrū potes sine blasphemia, unde hoc solum superest ut illi neques quod petit: & quod verat Sapiens, *dimittas legem matris tuæ, quam si observares, redderetur gratia capiti tuo.* & torques collo tuo, ut idem ait.

Prov. 1.

JAM verò quod tertium est, quàm sit id impium, sic te filium matris tuæ denegare quod illa petit, tu ipse attentius considera, perpendendo qualis illa sit Mater, quali jure quod petit, exigit: quali quantoque vinculo tenearis ad ejus obsequium, quàm graviter ferre possit non modo se à te recitari, sed non posse tibi prodesse, quod nobis leve nescio quid concedere, sine quo neque illa nec Filius salutem tuam promovere possint. Sic videt evanescere preces tuas, sic devotio-

nem perire, sic periclitari salutem, sic ipsas gratias inanes reddi, sic te ipsam tibi velut inuilem & otiosam fieri, cum sine te nihil in te operetur. Nonne hoc ingratum, nonne hoc impium? *Es. Eccl. 7. misus matris suæ ne obliviscatur.*

III. PUNCTUM.

Ps. 97.
QUAM Christus igitur in Matrem pius est concedendo illi omnia, tam summi impij, negando illi quod à nobis petit: Cum non alio nomine concedat ei Christus quàm quia postulat mater, quia filius ejus est; & nos eodem gloriemur nomine, nos ejus filij simus, nostra sit illa mater cui triplicem debemus vitam, spirituales, æternam & ipsam naturalem, quæ post peccatum toties perire debuerat quoniam peccatum est nisi manu illa perimentis justitiæ tenuisset, & reviviscendi gratiam impetrasset. *Paulo minus habitasset in inferno anima mea.*

Non ita certè Christus obstringebatur Mari suæ à qua unam naturalem & semel tantum vitam acceperat, atque ita etiam acceperat ut quidquid Filio dedit mater, prius mater à Filio receperit. Adde quod cum illa Filium rogar in nostri gratiam, quantumcunque is qui rogatur sit ejus filius; ejus tamen simul & noster est Dominus, qui pro suo summo Domino posset si vellet & illi & nobis recusare postulata, postquam præcipue tot modis à nobis offensus est, ut divinæ justitiæ vis quædam inferri videatur, quando sic fulgura in pluviam desinunt, & pœnæ peccatorum in veniam deflectunt. At verò illa est ita mater nostra ut sit etiam Domina, sit Regina, sit summæ post suum filium potestatis in nos omnes, quæ de nobis posset statuere, ordinare, imperare pro sua libera voluntate, quale illud cunque esset quod juberet. Et tamen, o quid mirer magis, an ejus bonitatem an nostram ingratitude! Nihil à nobis exigit nisi rogando, nisi amantè postulando; nec quidquam postulat nisi quod bono nostro cedat, nisi quod multis nominibus debeamus, licet id non postulet: & nos eò usque ingrati sumus & impij, ut vix aliquando quidquam concedamus, vix ejus postularis tantillum deferamus! *Filius noster iste prostravimus & contumax est, monita nostra audit & contemnit!*

Dani. 4.
 Expende rem accuratius, revolve hæc animo tuo verba. *Recusare sancta Matri quod tam justè petit!* Nonne ipso verborum sono sentis quam id sit plane ingratum, injustum, impium, imò & in-

consultum ac vofanum, cum tu alioquin frustra illam roges nisi ab illa rogatus tam libenter rogantem exaudias quam cupidè velis exaudiri? Dic fodes, quid intendis, quid rogas, quorsum illam precaris, si quod tibi offert negas, negando conditionem qua tibi offert? Nonne hoc est vel præsumere se posse aliter quam cœlitus sic constitutum, obtinere; aut desperare salutem? Nonne hoc est hypocritam agere. cum te dissimules velle & petere quod revera non vis? Nonne hoc denique prævaricari est, cum una manu destruas

quod altera ædificas, & te illi opponas quam rogas ut se opponat tuo Judici? Hoc uno magis offenditur quam in cæteris honoretur, quia illud unum maximè curat, ut, quod tuum est diligenter agas; quod si negaveris, scito id illi esse gravius, quam tibi foret, si tibi negaretur quod petis ad salutem, nam illa te magis saluum desiderat quam tu ipse velis.

Opete Mater, neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

EODEM DIE : AD HÆC CANTICORVM VERBA.

Fulcite me floribus : stipate me malis : quia amore languo. Cant. 2.

VERITAS PRACTICA.

hoc ipso magis amore mori poteris.

Quò e minus sentis amare Christum, hoc ipso magis amore mori poteris.

RATIO EST, Quia quò te minus sentis amare Christum, hoc ipso magis dolere poteris.

Sed tunc magis amore mori poteris, cum revera magis dolebis quod minus Christum ames.

Quò te ergo minus sentis amare Christum,

QUOMODO Beatissima Virgo Deipata sit ex amore Filij mortua, fuscè habes apud Dominum de Sales Episcopum Gebennensem in tractatu de amore Dei, libro septimo, & libro sexto antecedenti ubi quæcunque ad hanc materiam, atque ad propositæ veritatis elucidationem spectare possint, reperies. Tu tantum ad præxim revoca.

IN FESTO S. BERNARDI ABBATIS.

Homo sanctus manet in Sapientia, sicut Sol. Ecclesi. 27.

VERITAS PRACTICA.

Vera devotio inter varietates locorum & temporum invariabilis.

RATIO EST, Quia vera devotio est prompta & vera voluntas servienti Deo.

Sed talis voluntas inter varietates locorum & temporum est invariabilis.

Ergo & vera devotio, sicut videre est in S. Bernardo, qui propterea Devoti nomen obtinuit.

I. PUNCTUM.

QUOD in lib. Esther legitur, *Parvus fons crevis in fluvium & in lucem solemque cõversus est,* aptè applicari potest Bernardo qui è loco Fontanis dicto in Burgundia lux magna Galliarum & Sol totius Christiani

orbis extitit. Hic enim non modò splendore virtutù & miraculorù toti luxit Ecclesiæ, sed velut Sol universa lustras sic unus à Deo destinatus erat ad ejus componenda negotia, ut vix ulla esset contentio inter Principes, Reges & Dynastas, cuius non esset arbiter; vix ullum apud sacros Præsules & Sùmos ipsos Pontifices opus promovendū cui non præficeretur; vix ullum deniq; in Ecclesia Concilium contra Schismaticos & in Imperio bellum cõtra Infideles quò non imprimis vocaretur, & cuius nutu penè omnia gererentur.

Sed quò ad solis similitudinem magis accedit, sicut Sol inter varias anni tempestates aut diversos noctium dierumq; recursus, unus semper idemque invariatus manet, sic planè devotus sanctus Bernardus inter tot varietates locorù & temporum, inter tot diversas & molestas nego-

Die 20. Augusti.

Eff. 10. 6. 11.

riorum moles unus idemque semper sui similis fuit, ut verè homo ille sanctus sit de quo Sapientis: qui manet in Sapientia & in devotione sicut Sol.

Ep. 249. I.

Vis audire quantis externis ageretur motibus aut diversis etiam videretur in divi formisè *Clamar, inquit, ad suos Clarevallenses, clamat ad vos mea monstruosa vita, mea exumosa conscientia. Ego enim quada Chimera mei seculi, nec Clericum gero, nec Laicum. Nam Monachiam dudè exui conversionem, non habitum. Nolo scribere de me, quod vos per alios audisse existimo, quid alitem, quid studeam, per qua discrimina verser in mundo, imò per qua iacter precipitis.*

Cant. I.
Serm. 43.

Et verè audi ex eodem ipso dum in illa sponse verba ex Cantico Canticorum scribit, *Fasciculus melleus & dulcis meus mihi, inter ubera commorabitur.* Audi & mirare qualis intus in animo permaneret, quàm constans, quàm invariatus, & unus idemque in Italia atque in Gallia; unus inter Principes atque plebeios: unus inter sæculares atque Religiosos; unus deniq; atq; idem in prosperis & in adversis. Et ego, inquit, fratres, ab in eunte mea conversione pro aceruo meritorum qua mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare & inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatib; & amaritudinibus Domini mei, Et post multa de illis amaritudinibus patientis Christi, *Hæc me, inquit, erigunt in adversis, in prospera reprimunt, & inter læta tristiaq; vite præfatis, via regia incedenti, tutum præbens utrobq; ducatur, hinc inde mala imminenti propulsando.*

Videri possunt quæ fustus ibi prosequitur, atque ex ejus dictis confirmari veritas debet, cuius exemplo formatur, *Quod scilicet vera devotio inter varietates locorum & temporum sit invariabilis.*

2. 2. q. 82.
art. 1.

Ratio autem petitur ab ipsa devotionis natura, quæ, ut ait S. Thomas, nihil aliud videtur esse, quàm voluntas quaedam prompta tradendi se ad ea qua pertinent ad Dei famulatum. Ipsa sunt ejus verba quæ & variis Scripturæ locis & sanctorum Patrum dictis facillimè possent illustrari, ac contra falsas quasdam devotionis ideas, quas sibi quisque format, produci. Videntur porro eundem his paucis comprehensa verbis: *Det vobis cor omnibus, ut colatis eum & faciatu ejus voluntatem corde magno & animo volenti.* Expende verba.

2. Macch. 8.

II. PUNCTUM.

SED talis voluntas inter varietates locorum & temporum est invariabilis. Id est, semper & u-

biq; cum gratia potest esse prompta & parata se tradere ad ea omnia quæ ad Dei famulatum spectant.

Cum enim gratior & acceptior Dei famulatus sit voluntatem Dei facere, cumq; inter varietates locorum & temporum semper spectari & fieri possit divina voluntas, quid est quod nostra voluntas si cum gratia veli, non possit illam divinam facere tam promptè & constanter in uno loco & tempore, sicut in alio? Dites forsan, difficultates & implicatas occupationes intervenire & obflare quo minus semper æquali facie & animo acceptentur & gerantur: nec proinde ex æquo, divina voluntas fiat neque Deo serviatur. Responso est facilis, id quidem posse dici quo ad sensum & primos animi motus, qui vel in potestate nostra non sunt, vel si sublimitationis imperio, possunt à voluntate dirigi & sic inflecti, ut, quidquid sensus & pars inferior sentiat, ratio tamen & pars illa superior qua verè Deo servitur & ejus voluntas efficitur, sit semper eadem, semperq; conformis divinæ providentiæ & voluntati, quæ sic de rebus & eventis disponit.

Sic David in tam variis quas gerebat rerum vicibus & figuris: *Paratum cor meum Deo, paratum cor meum. SEMPER laus ejus in ore meo.* Quin quod Romanus Philosophus de suo id Sapiente prædicat: *Sapientis, inquit, malis non premitur sed utitur. Novit in adversis aquè ac in secundis suam explicare virtutem. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulachra; faciebat ex ære. Si marmor illi, si vilior mater: à qua obtulisset, facisset quale ex illa fieri optimum posset. Sic Sapientis: si licet, virtutem in devitiis explicabit: sin minus, in paupertate; si poterit, in patria; sin minus, in exilio. Si poterit, Imperator; sin minus, miles. Si poterit, integer; sin minus, debilis.* Et Christianus hoc non posset divina favente gratia? Confundere, si quid tale cogitasti.

Ps. 36.

Sen. Ep. 36.

III. PUNCTUM.

VERA ergo devotio inter varietates locorum & temporum est invariabilis, aut non est vera: nam in hoc sita est vera devotio, ut, quantum eum divina gratia fieri poterit, semper sit prompta & parata nostra voluntas ad divinam efficiendam. Sic autem semper prompta & parata esse potest in quacunque varietate locorum & temporum, cum ista varietas sit à divina voluntate, quæ nos circumquaque dispergit sicut ventus nubes; unde est illud egregium Jobi trigésimo septimo:

Eru;

Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum; qua lustrant per circuitum quocun-

que eas voluntas gubernantis duxerit ad omne quod praeceperit illis super faciem orbis terrarum.

Sic de Apostolis & Apostolicis viris dicitur; Qui sunt isti qui ut nubes volant? At sic volando per uniuersum orbem & per tot varia tuorum ministeria munerum, nonne pietatem colere aut deuotionem conservare poterant; voluntatem suam ita obfirmando inter illas varietates, ut in uno Deo una eademque persisteret? In omnibus tribulationem patimur, inquit unus pro omnibus, sed non angustiamur; a portamur sed non destituimur, semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes. Et post multa; Propter quod non deficimus: sed licet is qui foris est, non ster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Sicque nos idem omnes efformabat, ut exhiberemus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in necessitatibus, in angustiis, per arma iustitiae, a dextris & a sinistris; & quae ibi plura prosequitur.

Sic sanctus etiam Bernardus exemplo sui nos provocat ad habendam memoriam patientis Christi & conservandum ubique pietatis affectum. Hunc & vos, dulcissimi, tam dilectum fasciculum colligite vobis, hunc medullis inserite cordis, hoc munite aditum pectoris, ut & vobis inter ubera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante pra oculis, ne portantes & non odorantes, & onus premat & odor non erigat. Mementote quia accepit eum Simeon in ulnas suas, Maria gestavit in utero, fovit in gremio, sponsa sibi inter ubera collocavit. Et post pauca: Exemplo ergo sint vobis ut & vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis quem portatis, pro certo videntes angustias Domini, levius vestras portabitis, ipso auxiliante Ecclesia sponso qui est super omnia Deus benedictus in saecula.

DEO gratias qui dedit nobis victoriam per D. N. IESVM CHRISTVM, itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles abundantes in opere Domini semper.

Vide in 2. parte, Fer. 5. Sexagesimae. Et Fer. 3. Octav. Ascensionis, Ubi haec habetur Veritas, Sic internis externa sunt temperanda, ut neutrum eorum importune, & utrumque opportune sibi cedat.

DEO gratias qui dedit nobis victoriam per D. N. IESVM CHRISTVM, itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles abundantes in opere Domini semper.

Vide in 2. parte, Fer. 5. Sexagesimae. Et Fer. 3. Octav. Ascensionis, Ubi haec habetur Veritas, Sic internis externa sunt temperanda, ut neutrum eorum importune, & utrumque opportune sibi cedat.

Vide in 2. parte, Fer. 5. Sexagesimae. Et Fer. 3. Octav. Ascensionis, Ubi haec habetur Veritas,

Sic internis externa sunt temperanda, ut neutrum eorum importune, & utrumque opportune sibi cedat.

IN FESTO S. BARTHOLOMAEI APOSTOLI.

Die 24. Augusti.

Detracta pelle hostiae, artus in frustra concident. Levit. 1.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quam quid mortificationi detrahendum.

HOC habuit sanctus Bartholomaeus Apostolus in suo Martyrio eximium & singulare, ut, sicut antiquitus hostia iubebatur offerri, detracta pelle, & in partes concisa, sic ille inaudito supplicio post innumeros jam exanthlatos labores in ceteriori India & in maiori Armenia pro Christo, passus est sibi vivam pellem detrahi & caput abscondi, sicque se velut viventem hostiam Deo immolavit. O quale hominis pectus, quale animi robur, & amoris divini fortitudo! Nam si Josephi fidelitas in Dominum suum, si Jonathae amor in Davidem commendantur, quod ille pallium, hic tunica deseruerint; quanto majori dignus commendatione & praconio sanctus hic Apostolus qui pellem, qui sanguinem, qui caput, qui vitam & omnia sua Domino tam horrendis modis consecravit?

Gen. 39. 1. Reg. 18.

RATIO EST, Quia mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quam tibi vera desit & Christiana mortificatio.

Sed si quid quovis modo mortificationi detrahatur, tibi vera & Christiana desset mortificatio.

Ergo mortificatione potius tibi sunt omnia subtrahenda, quam quid mortificationi detrahendum. Quod tamen rarum est, & exemplo huius sancti Apostoli excitandum.

Fff 3

Oquan-

O quantum poterat & valebat in Beatis illis
viris amor Christi, pro quo talia tam libenter
paterentur! O quantum illa tanta quæ pro Chri-
sti amore passi sunt, deberent animos nostros
commovere ad hunc Christi amorem in nobis
excitandum, & aliquam animi nostri testificatio-
nem exhibendam? Propterea hęc veritas propo-
nitur expendenda, quæ quantum fieri potest
cum gratia nos ad exemplum huius sancti Apo-
stoli conformes omnino faciat, per suam illud
habendo, *Quod mortificatione potius nobis sunt
omnia subtrahenda, quam quid mortificationi
destrahendum.* Quod ne in primo ad tu nimis no-
vum & arduum videatur, hoc ipsum est quod
commendabat ille Romanis qui ait: *Obsecro ita-
que vos fratres, per misericordiam Dei, ut exhi-
beatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam,
Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.*

Rom. 12.

Ratio verò quæ afficitur, valde est conside-
randa, quod quæ spectant ad hanc materiam de
vera mortificatione minus forte nota, dilucida,
& in quotidianam praxim adducat. Cum enim
prima propositione dicitur mortificatione po-
tius tibi omnia subtrahenda quam tibi desit
vera & Christiana mortificatio, manifestè in-
dicat: ut falsam quandam esse & non Christianam
mortificationem, ac proinde quænam sit vera,
quænam falsa, necessariò declarandum. Sic autè
est, non omnes qui se cruciant aut mortificant,
verè se mortificatione exercent.

3. Reg. 18.

L. 6. de In-
sit. c. 7.L. 2. de Mo-
rib Ma-
nich. c. 13.Terullia-
nus anno
200.

Quantum se cruciantur Prophetæ Baal, refert
sacra Regum historia, Quantis se Athletæ dive-
xarent modis, ut in stadio palmam possent conse-
sequi, scribit fuse Cassianus in institutis. Quanti
laboris esset patiens perduellis ille Catilina,
quamque Apostolis nostris pene similis in labo-
rando, narrat sanctus Augustinus in libris de
moribus Manichæorum. Quam multi fuerint hæ-
retici qui Catholicos arguebant quasi Psychicos
& animales quod non ita jejunarent ac ipsi, satis
compertum est in Ecclesiasticis authoribus.
Quam multi etiam nunc in mundo laborant di-
vitiis conquirendis, & rebus augendis domesti-
cis! Itane verò propterea quis sanus dicat veram
illos habere mortificationem? Cur porro? Quia
hęc est sola vera mortificatio quæ nos totos
Deo subjicit propter ipsū Deum. Quantumcun-
que illi se divexarent non se totos sed ex parte tā-
tum; non propter Deum sed ex naturali cupidi-
tate aut alio pravo motivo se continebant. At
verò qui verè, qui ex animo, qui ex virtute sese
mortificat, sese totum Deo subjiciat necesse est,

aut virtus non est: *Habentes speciem quidem pie-
tatis, virtutem autem eius abnegantes.* 2. Tim. 6.

Dicitur autem hęc mortificatio Christiana,
quia Christus eam docuit verbo & exemplo:
quia Christiani eam profitentur, jam inde à Ba-
ptismo ubi omnibus morimur, ut Christo soli
vivamus quia sic complantati facti similitudini
mortis Christi, sic & eius resurrectionis juncti:
Quia sic vetus homo noster exiit, crucifigi-
tur, & moritur, ut novus induatur & vivat in no-
bis: Quæ omnia quam sine Christiani officij nul-
lus ignorat. Ac proinde postquam Apostolus
monuit: *exhiberemus corpora vestra tanquam
viventem hostiam,* addit proximè: *sanctam, Deo
placentem, Quasi diceret, Deo sacraram & placi-
tam, neque ob alium finem excogitaram. Quod
& confirmat expressius, statim addens: Et nolite
conformari huic saculo, sed reformamini in novi-
tate sensus vestri, ut probetis quæ sit voluntas
Dei bona, & benelacens, & perfecta.*

Rom. 6.

Ibid. 1a.

Ex quibus ipsa etiam prima propositio satis
apertè patet, quod fatius esset tibi perire omnia
& mortificatione subtrahi, quam tibi verè deesse
& Christianam mortificationem. Cū enim solè
hęc sit vera mortificatio, si tibi hęc deesset, tibi
omnis deesset, & planè immortificatus habere-
ris; nam quantumcunque alius te torqueres &
vexares, tantò esses miserior, quantò plura incō-
sultò, non verè, non Christianè patereris. *Tanta
passi sine causa!*

Gal. 3.

Adde quòd sine vera mortificatione, nulla est
Christiana virtus, nulla religio, nulla Christi ser-
vitus, nullū Dei obsequiū; velle ne te illo redigi?
Nonne mallet tibi potius perire omnia quæ Chri-
stianā virtutem & religionem? Nonne cum Apo-
stolo tam sæpe dicitis: *Quis nos separabit à Cha-
ritate Christi? Tribulatio? An angustia? An fa-
mos? An nuditas? An periculum? An persecutio?
An gladius, sicut scriptum est, quia propter te
mortificamur tota die, astimati sumus sicut oves
occisionis. Sed in his omnibus superamus propter
eum qui dilexit nos.* Itane sentis ex animo?

Rom. 8.

I L P U N C T U M.

SED si quid quovis modo mortificationi detra-
heretur, tibi hęc vera & Christiana deesset
mortificatio.

Quæ nempe parte detraheretur, nō esses sub-
jectus Deo: quantumcunque autem sit illa pars
tui modica & exigua, qua non sis subiectus Deo,
veram & Christianam à te auferet mortificationem
quæ in eo vera & Christiana est, ut audivisti,
quod totum hominem, totum inquam, nullā
proptus

promus exclusa parte subicit Deo; nam illum Deo subicit tanquam mortuum, tanquam hostiam, tanquam holocaustum, quæ sanè Symbola nullam hominis partem excludunt. *Hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando.*

Non enim ita spectatur, sicut alibi est demonstratum fufius, quid mortificando dones quam quid non dones, quam quid reserves, si quid restet ad totum donandum, quod totum tam religiose quæritur, ut si desit ex aliqua parte, totum desit quod dandum erat, & nihil est datum. Nam hoc unum in hoc dono spectabatur ut in eo totum daretur; *Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto, quantumcunque minuta sint & pauca quæ dantur, si nihil superest, sat magnum & dives est donum, quia totum est quod Deus quærit: sed hoc etiam ita quærit, ut, quantumcunque magna & numero & pondere dederis, si totum non dedisti, nihil dedisti. Anania, nonne manens tibi manebat, & venundatum in sua erat potestate? Quæ sunt intelligenda de his ad quæ vel voto vel ex aliqua virtute obligamur si quæ pars desit, peccatur; & quantum peccato Deus offenditur, tantum offendi dicendus est illo partis defectu quæ debebatur, vel ex voto vel ex alia quavis virtute.*

Atque hoc ipsum est quod accidit, quando quid mortificationi necessaræ ad virtutem detrahitur: hoc ipso enim quo quid deest mortificationi, virtus deest: & defectu virtutis, vitium est, peccatum est, Dei offensa est; ac tunc apertè patet quàm longè abfit vera & Christiana mortificatio, quæ peccatum omne profcindit. *Incircumcisi sunt corda.*

Accedit quod licet abesset culpa, quando tamen mortificationi pars aliqua detrahitur, vix aut ne vix adest vera mortificatio; quia pars illa quæ detrahitur, sæpe est gratio Deo, sæpe minus fuisset detrahenda, sæpe magis eras ex illa mortificandus parte. At vera mortificatio quod Deo magis placet, magis spectat & præfert cæteris, aut non est vera. *Et hoc oro, inquit Apostolus, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu ut probetis posteriora.*

Denique vel propter Deum te in cæteris mortificas paribus; præterquam ista, quæ mortificationi detrahitur; vel non propter Deum. Si propter Deum, ais, cur non æquè hanc illi sacrificas partem quam ex æquo vellet cum aliis? Aut si non propter Deum, quod verius est, non

ne tunc evidenter deest vera & Christiana mortificatio quæ solum Deum spectat? *In omni bonitate, & iustitia, & veritate: probantes quid sit beneplacitum Deo.*

III. PUNCTUM.

MORTIFICATIONE igitur tibi sunt omnia potius subtrahenda quam quid mortificationis detrahendum: Quia deesset alioquin vera & Christiana mortificatio, quæ totum ita subicit hominem Deo, ut nisi sit illi totus subiectus, non sit vera mortificatio, neque ex consequenti vera ulla virtus aut vera ulla religio, quibus bonis conservandis si necesse est omnia mortificatione subtrahi, nonne in hanc mortificationem potius consentiendum est quàm in talem bonorum iacturam, quæ virâ ipsa longè debent esse cariora? Ergo, inquit Apostolus, *debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem Spiritu facta carnis mortifica veritis, vivetis.* Hæc est videlicet tam vera Christiani vita, quam vera est animæ vita, Deus! neque enim aliter verè & perfectè vivit in anima seu in homine Deus, nisi sit illi homo ex omni parte subiectus; sicut anima non viveret in toto corpore, si quæ pars esset corporis vitæ capax, quam non animaret.

Quàm autem verè Deus sit animæ nostræ vita, rectè & apertè S. Augustinus. *Dicebat Epicurus, mihi frui carne, bonum est. Dicebat Stoicus, mihi frui mea menta, bonum est. Dicebat Apostolus, mihi autem adharere Deo, bonum est. Errat Epicurus, fallitur Stoicus. Tunc enim rectè anima vivit, si non secundum carnem, non secundum seipsam, sed secundum Deum vivit. Sicut enim anima carnis, ita Deus anima est vita.*

Velle te non in te toto vivere animam tuam? Et velle Deum tuum non in te toto vivere! Hoc est amare animam suam plusquam Deum, hoc est fovere animale suam vitam plusquam divinam; hoc est indignum esse Christiano nomine, & ipso Christo Domino dicenti tam apertè: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Vide in singulis partibus, verbo Mortificatio, Crux. Præsertim verò in 1. parte, in Comuni de sanctis Martyribus, In 2. ubi de Passione Domini, tota ferè Quadragesima. In 3. Per. 5. Hebdom. 2. Ubi hæc proponitur veritas:

Satius esset nullo die velle vivere, quam non omni die, velle cum Christo mori.

Ephos. 5.

Rom. 8.

Serm. 13.
de Verbis
Apostoli.

Matth. 19.

IN

IN FESTO S. LUDOVICI REGIS.

Certamen forte dedit illi ut vinceret. Sap. 10.

VERITAS PRACTICA,

Ille inter potentes potentissimus, qui contra magnam peccandi potentiam, certat & vincit.

RATIO EST, Quia ille inter potentes potentissimus, qui cum plurimis, acerrimis & infestissimis hostibus certat & vincit.

Sed in magna peccandi potentia sunt illi hostes acerrimi,

Ergo qui contra talem potentiam certat & vincit, ille est inter potentes potentissimus, qualis fuit sanctus Ludovicus Rex Gallorum.

I. PUNCTUM.

Vix dum è pueris excefferat sanctus Ludovicus, cum illi pugnandum fuit in suo regno, cum pœduellibus & factiosis. Vix dum etiam pacem regno attulerat, cum illi fortis hostes & bella suscepta sunt, quæ vix unquam cessant. At verò longè acrius illi certandum fuit cum seipso, cum regia dignitate, cum libera vivendilicentia, cum omnibus mundi illecebris, cum ipsa denique peccandi potentia, qualis in potentissimo Rege reperitur. Hoc est certamen forte quod dedit illi Deus ut vinceret, & vincendo palmam referret Christianæ fortitudinis, tum sanctitatis Lauream, & æternæ coronam beatitudinis assequeretur.

Sic enim verè est apud Deum & apud quoslibet rectè sentientes, *Quod ille est inter Potentes Potentissimus*, & consequenter inter illustres eminentissimus & inter Sanctos Sanctissimus, qui contra magnam peccandi licentiam & potentiam certat & vincit. Quod sic modò universim declarandum est, ut particulatim ostendatur id ita in sancto Ludovico contigisse, & inde Sanctum ac beatum extitisse.

Ac primò quidem hæc est universalis & indubitata propositio quod ex fortiori certamine, certantis fortitudo, vincensque potentia noscitur, atque is omnium consensione gentium inter potentes & inter fortes nominetur fortissimus, qui in eo vincat certamine ubi certandum

est cum hostibus numero plurimis, robore fortissimis, exercitatione peritissimis, & crudelitate sævissimis. Adde etiam ubi hostibus ex loco & tempore, & aliis circumstantiis longè major est vincendi facilitas, & victis damna importentur extrema. Nonne tumis qui crederetur vincendus si fortiter decertando vincat, fortissimum nomen mereatur?

Lege caput vicecesimum tertium libri secundæ Regum, ubi fortes Davidis recensentur, & observa quantum ex uno Regis desiderio moveantur homines qui nec ipso Dei iubentis imperio se patiuntur duci!

II. PUNCTUM.

SED in magna peccandi potentia qualem habere solent Reges, Principes & alij Potentes saculi, tales sunt hostes: nempe plurimi, infestissimi, exercitatissimi, & supra modum acerrimi.

Non quod Reges aut quivis hominum majorum habeat legitime potentiam aut jus ullum peccandi, Namini enim mandavit Deus impie Ecclesiæ 10. agere, & namini dedit spaium peccandi, quin potius, Potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior insit cruciatio; Sed quod illis omnia suppetant ad peccandum; si potestate abutantur, dicuntur posse peccare quod revera peccant, licet non vero jure. Quæ sunt autem illa quæ ad peccandum provocant? Nonne pecuniæ, illecebræ, convivia, mulieres, adulationes, parasiti, ludus, luxus, summa potestas in homines, impunita licentia, & si quid simile à corruptis sensibus, à depravato mundo, atque à Demone in hominum perniciem excogitari possit, de quibus susè Sapiens: Venite & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creatura tanquam in juventute, caloriter: vino pretioso & unguentis nos impleamus, Et quæ plura refert ex sensu eorum qui quod male possunt, malè volunt: nec aliud habent quò sese vehementius acuant quam quod possunt quod volunt, aut si quis se opponat, opprimatur, circumveniat. Sit fortitudo nostra lex justitia. Quasi dicerent, illud licere putemus quod possumus facere, quantumcunque sit nefas.

Hoc

Matth. 21. Hoc est quod uno verbo dixit Dominus: *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.* Vocantur quippe mollia, quæcunque emollunt animos & inflectunt ad peccandum, & eo quidem sunt crudeliora quod molliora, quia crudelitas in pellendi est, nec diutius unquam est animæ quam cum illi est mollius & blandius à mundo & à carne. *Inveni amariorem morte mulierem,* inquit Sapiens: cur porro nisi quia nihil est mollius? Sic enim pergit, *quæ laqueus venatorum est, & sagæna cor eius, vincula sunt manuum illius.*

Quam multi sint porro hi hostes, numerare potes quam multæ in tota vita possint occurrere peccandi occasiones, quæ tam crebræ & obvix sunt quàm faciles sunt oculorum motus & humanæ cordis cogitationes; tot enim sunt hostes quibuscum semper certandum est; & illi quidem hostes intestini, individui & qui non adeo fatigantur expungendo, ut magis ac magis exercitentur & acuantur. *Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur.* **INFERNVS** & perditio nunquam implentur; similiter & oculi hominum insatiabiles. **SANGVI SVGÆ** dua sunt filia, dicentes: *affer, affer.* Ignis verò nunquam dicit, *sufficit.*

Iob. 41. Denique Scriptura teste cum non sit potestas supra terram quæ comparatur potestati Damonis, qui factus est ut nullum timeret; **Dæmon** autem suam illam omnem potestatem conjungat cum carnis & mundi blandioribus illecebris ad pellendas Principum animas in peccatum, ut sic facilius eorum subditos in eandem trahat perniciem: Nonne illi hostes erunt eo infensiores quod plures erunt peccandi illecebræ: Nonne periculum præsentius? Nonne damnum infestius?

Is. 5. *Va qui potentes estis ad bibendum vinum, & Matth. 18.* *viris fortis ad miscendam ebrietatem! Væ mundo à scandalis! Væ, va, va habitantibus in terra!*

III. PUNCTUM

ILLE est igitur inter potentes potentissimus qui contra magnam peccandi potentiam certat & vincit: Quia certamen illud præ cæteris tam potens & forte est propter multitudinem, potentiam & quaslibet superiores hostium partes, ut in illo qui vincat, nulli certando cedat. *Non est enim nobis colluctatio sanctorum adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates.* *Hayneusue pars tertia.*

ses, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in celestibus. Id est, contra spirituales nequitias quæ circa nos versantur in aere, & hoc unum habent ut nos decipiant & in peccatum adducant ac perniciem sempiternam.

Hac in pugna sapientissimi quique Reges & Duces devicti sunt: **Samiones, Salomones, Davides & alij** penè innumeri sua in peccando infatuati potentia; unde & quod potentiores in malo erant, eò impotentiores in bono facti sunt, De hac pugna expressè dicitur, *Beatus dives qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauro. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua: qui potuit transgredi & non est transgressus facere mala & non fecit, ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & elemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum.* Id est, tam multa & præclara bona faciet, ut nullus sit qui non illum laudet; quia qui potest male facere & non facit, tanta sit instructus fortitudine necesse est ut non mediocribus contentus, ad summa & perfecta contendat.

Talis autem fuit sanctus noster **Ludovicus**, qui medius in divitiis Evangelicam Spiritus paupertatem servavit: qui castimoniam in deliciis domesticis: modestiam in regali cultu: pietatem in armis; moderationem in prosperis, & in adversis constantiam tam æquali semper curâ tenuit, ut nunquam non dissimilis esset aliis qui suis abuterentur facultatibus, sibi verò semper similis in temperato rerum usu & ad virtutem composito. Quod vel maxime potuit cum religiosum bellum suscepit adversus infideles; nonne tum poterat exardescere ad foeliciosem belli exitum quàm qui semel & iterum accidit: Quid iustius quam expugnare Dei hostes? Quid porro iniquius videbatur quam se ab illis videre expugnatum? Vidit tamen sanctus **Ludovicus**, & tam æquo vidit oculo atque animo, ut perinde paratus esset vinci ac vincere, sic volente Deo; nec minus vicit ab hoste victus, quam si hostem vicisset. Se victus etenim vicit, & seipsum sic vicisse gloriosius fuit quam debellasse barbarum.

Neque porro satis illi fuit peccato abstinuisse in peccati perpetrando potentia, quod certe tamen illustre est ad omnem sæculorum memoriam: sed quod insignius fuit, illam ipsam potentiam qua multum in regno valebat sic trahere solitus erat ad quolibet pium opus, ut

Ggg quo

Ephes. 6.

quo alij abutuntur ad vitium, ille ad virtutem uteretur. Divitias alij ludo, theatris, venationi & epulis impendunt immodicis: ille pauperibus nutriendis, nosocomiis extruendis, monasteriis ædificandis. Alij dignitati suæ volunt indulgere ne jejument aut ut vetitis cibis abstineant: ille pro sua dignitate urgebat sibi multiplicari jejunia, & solo pani vesci. Alij apparitores habent & satellites qui ab aula plebeios & proletarios arceant: ille suos habebat, qui oppressos, qui pauperes, qui viduas & egenas ad se introducerent & ab omni vendicarent injuria. Alij honoribus & prosperis exaltantur: ille se his deprimebat. Alij se sui temporis Dominos putant ut vacent nugis & otio, ille ut pietati vacaret, ut horas canonicas quondam persolveret, ut duobus interesset Sacris. Alij nec à Deo vellent sibi resisti suis in pravis desideriis & consiliis: ille nec pia sua desideria vellet consequi nisi Deo propitio, nisi Deo volente, qui si aliter de se suisque decernat, longè magis hæc divina decreta, quamvis gravia, quamvis infaustra, quamvis lethalia malit, quam regnum & quam ipsam vitam, nam illi vivere, & illi regnare, Christus erat.

Rom. 6.

O mirum & insolitum certandi ac vincendi modum! Hoc est hostem armis suis debellare, hoc est Holoferne aut Goliathem suo jugulare gladio, hoc est exhibere membra sua non arma iniquitatis peccato ut alij solent Principes, sed arma justitia in sanctificationem. Quod est Christianissimi maximè proprium Regis. Hoc enim verè est esse Christianissimum Regem, sic tantò esse sanctiorem, quantò potentiorem: sic tantò amplius esse Christianum quantò est amplior Regis potentia.

Orisum admirandam Regis sanctitatem quæ ex peccandi potentia coaluit in talem perfectionis cumulum, ut quot fuerint peccandi genera, & occasiones in regia dignitate, tot fuerint virtutis actus & sanctitatis gradus! Hoc est, ut dixi, quot penè momenta vitæ dinumerari possint, tot sint bonitatis vestigia, quia tot sicut repressæ malitiæ signa quæ non nisi contrario bonitatis motu reprimi potuit. Quod de alio vivendi statu quàm de supremo & summo vix dici potest: quia vix est alius status ubi natura depravata magis acuatur ad vitium, unde oportet summos Principes aut esse optimos aut pessimos: pessimos quidem si naturæ depravatae obsequantur, optimos verò si resistant. Quod quidem est tantum arduum & difficile ut quo etiam tempore Salomon esset Regum Sapientissimus, non minus ti-

meret abundare divitiis quam egere. *Mendicitatem*, inquit, & divitias ne dederis mihi: tribue tantum vidui meo necessaria, ne sortis satietus illicitarum ad negandum & dicam, qui est Dominus? Aut egestate compulsus fueris, & perjuram nomen Dei mei. Nimis enim proclive est labi & perire quando in alterutro vivendi status extremo fueris, sive excessus ille sit, sive defectus. Et rarus ille est qui æque in praxi sciverit abundare, ac penuriam pati. *Non est minus miraculum*, inquit sanctus Joannes Chrysostomus, *castum esse Iosephum in domo impudica quàm salvos esse tres pueros in ardenti fornace Babylonica*. O quale ergo miraculum, sanctus in regno suo Ludovicus, qui regnando milies poterat quod Iosephus aliquoties: & nolendo bene, quod male poterat, tot se gradibus sanctitatis supra quemvis exerat, quot pluribus modis & vicibus peccare potuit, & noluit.

O Rex non minus sancte quam potens: te libenter rogarem pro viris illis principibus quæ potentes sunt ad peccandum, suam illam ut potentiam tuo coercerent exemplo: sed nimis expior meo damno, non solos Principes & Primates viros, sed & infimos quosque ac vulgares posse peccare & sua sæpius abuti potentia quam obrem te pro utriusque rogo & dimissæ precor ut omnes hanc fructuosissimam sæpe expendamus veritatem, *Quod si peccare possumus, possumus etiam cum gratia non peccare*: Nec aliter uti debemus potentia qua valemus, quàm ut liberè & libetè nolimus illa uti. Quod enim non debemus facere, licet possumus, non est magis faciendum quam si non possemus. Neque potentia & libertate uti ad peccandum, potentia ad libertatis usus est, sed abusus. Hoc etiam omnes intelligamus, non tam esse potentia quam infirmitatis, posse peccare. Aut si potentem reputamus eum qui quod velit possit, adjungamus illud, dum nihil velit ille potens nisi quod bonum & sanctum est. Vide in 2. parte, Die 29. Aprilis, ubi hæc veritas exhibetur.

Fortioris est animi, non vincit à bonis blandientibus, quàm ipsa vincere mala terrentia.

IN FESTO S. AVGVSTINI,
EPISCOPI ET DOCTORIS.Die 28.
Augusti.

Sagittæ tuæ infixæ sũnt mihi. Pl. 37.

VERITAS PRACTICA.

Sagittæ divini amoris quanto magis lethiferae,
tanto magis vivificæ.RATIO EST, Quia sagitta divini amoris tan-
to sunt magis vi vivifica quanto magis cor pur-
gant ab omni alio humano affectu.Sed quanto sunt magis lethifera, tanto magis cor
purgant ab omni alio humano affectu.Ergo & tanto magis sunt vivifica, quanto magis
lethifera. Quod utrumque in modo excellit
in sancto Augustino qui de se sic Domino loque-
batur: Sagittaveras tu cor nostrum charita-
tæ tuæ.

9. Conf. 2.

I. PUNCTUM.

QUÆ in prima parte habentur confi-
derationes & veritates, communes
omnibus Pontificibus, Doctoribus,
& Fundatoribus ordinum, eæ omnes
tam singulariter conveniunt sancto Augustino,
quàm singularis & eximius fuit in illis titulis &
gradibus. Quæcunque sparsim etiam de divino
amore proponuntur, totæ ad illum referri pos-
sunt qui totum se ad divinum amorem in se & in
nobis formandum transfudit. Denique qui uno
velut intuitu quæ sunt penè immensa tanti viri
merita sibi aut aliis repræsentare velit, depromat
ex libro Ecclesiastici quæ de Simone illustri O-
niæ filio, refert Sapiens: *Sacerdos magnus, qui in
vita sua suffulsi domum, & in diebus suis corro-
boravit templum, in diebus ipsis amana verunt
putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt su-
pra modum. Qui curavit gentem suam, & libera-
vit eam à perditione. Et post pauca: Quasi Stella
matutina in medio nebula, & quasi Luna plena in
diebus suis lucet. Et quasi Sol resurgens, sic ille re-
fulsit in templo Dei. Quasi arcus resurgens inter ne-
bulas gloria, & quasi flos rosarum in diebus ver-
nis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, &
quasi ihu redolens in diebus aestivæ. QUASI IG-
NIS EFFVLGENS, ET THVS ARDENS
IN IGNE. Quasi vas auri solidum, ornatum
enni lapide pressio, Quasi oliva pullulans, & Cy-*

Ecclesi. 50.

pressus in altitudinem se extollens, in accipiendo i-
psam solum gloria, & vestiri eum in consumma-
tionem virtutis.

In quibus verbis primum quod mireris est
multiplicitas Symbolorum quæ singula sancto
Augustino aptè quadrant, si pro Templo Eccle-
siam universam acceperis. Secundum est, diver-
sitas & quasi repugnans rerum conjunctio quæ
simul de Eodem dicuntur, Nam si Stella est, qua-
re Sol dicitur? Si quasi rosa, cur quasi liliu? Si
quasi oliva, cur Cypressus? Quis non videt unum
penè negare aliud? Sed absit hoc de Scriptura Sa-
cra cogitare: non poterant aptius exhiberi quæ
tam varia S. Augustinus exercuit Christianæ re-
ligionis munera, quàm parvis illis simul & ma-
gnis rebus, quia revera sic parvus humilitate &
modestia semper fuit, ut magnus nunquam esse
desineret, virtute, scientia, & omni laudis genere.

Tertium verò quod magis rarum & mirum
est, sic excellenter effulsi intelligentia & doctri-
na, ut Sol resurgens merito dici possit: simul
verò sic affectu & voluntate in divinum exarsit
amorem, ut quasi ignis & thus ardens in igne
dicatur. Quod quidem de illustribus aliis viris
fatis commune est in temperato quodam gradu,
quo simul lucent & ardent: sed in eo summo
gradu quo sanctus Augustinus resulsi, & divini
flamma incendij totus exarsit, tam mirum est &
singulare ut præter causam quam refert sanctus
Thomas ab elatione scientiæ petitam, affirmet
alii id ita simul non reperiri, quod Doctores ha-
beant animum in illa quibus student objecta di-
structum & divisum, quæ animi divisio non aptè
conveniat inflammandæ voluntati; unde ut di-
xi, tantò id magis est in sancto Augustino mi-
rum, quanto is supra Doctores alios in plura di-
visus est scientiarum objecta, nec propterea ta-
men quidquam de ardenti eius charitate dece-
sit, quin potius se in eo scientia & charitas sic
mutuis & reciprocis consuebant subsidiis, ut
ab ardore charitatis reluceret scientia: & à luce
scientiæ charitas inflammaretur. Erat lucerna ar-
dens & lucens, Non prius lucens quàm ardens, nec
enim prius à luce ardor quam lux ab ardore pro-
cessit, ut notat sanctus Bernardus. Præcessit quidè

2. 2. q. 82.

4. 3.

Ioan. 5.

Ggg 2

ccm-

tempore scientia charitatem, sed charitas dignitate, potentia, & vi quadam superiore scientiam Augustini sic in se transtulit, ut non esset eius inflata nec inflans scientia sed inflammata simul & inflammans. Sicut enim ferrum ignitum non jam ferri sed ignis naturam obrinet, sic eius scientia charitate inflammata, quicquid humanum erat, exiit & in Divinum transiit.

Hoc videlicet effecerunt divinx illæ sagittæ quibus transfixus est; hæc est illarum vis admiranda quemcunque feriant, ut quod est humanum, purificent & quodammodo convertant in divinum, ac propterea dicuntur lethifera & vivifica. Imò & quanto magis lethifera tanto magis vivifica. Quod quomodo in nobis etiam fieri possit sicut in sancto factum est Augustino, nunc ex Veritate propofita, paulò attentius perpendendum. Hinc enim manifestè apparebit, quinam sit verus & verè divinus amor, hinc patebit quibus veris indicis sagittæ cælestis dignoscatur à sagittæ volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurfu & Damonio meridiano. Nempe sagittæ domini sagittæ salutis est, sagittæ vitæ, sagittæ vivifica, veræ animæ conferens vitam, id est, ipsam charitatem quæ ex Deo est quæ in eo est, & ad eum solum tendit. Ut autem talis sit, ut sit inquam ita vivifica debet prius esse lethifera, debet prius mortem quandam inferre cordi, quæ mors quo magis certa fuerit, erit & vita certior.

Ratio quæ id evidenter declarat, est, quod vera & vivifica charitas sit de corde puro, ut ait Apostolus, puro inquam ab omni alio quovis affectu qui non subordinetur & subiciatur charitati. Aurum est ignitum, probatum, locuples, id est, defecatum ab omni alio quovis metallo; neque enim tam probatur aurum in igne, ut ardeat, quam ut purificetur & mundetur: sic neque amor ita probandus est, quando ardet in corde non puro & circumciso, quam si puritas cordis esset major, & ardor minor; quæ de re plura in prima parte, in 3. Hebdomada Adventus, Nunc sufficiat quod atebat Deo sanctus Augustinus: *Minus te Domine amat qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat: Quia videlicet Deus de toto corde vult diligi, unde quanto cor est minus purum, tanto magis de toto tollitur, & tanto minus Deus diligitur. Atque ideo quod primum & quod præcipuum requirit in corde charitas, est illa cordis munditia de qua sic rursus sanctus Augustinus, Excitant quod*

in 1. Joan. 3 implendum est: bono impletus es, fide malum

puta quia melle te vult implere Deus, si aceto plenus es, ubi mel pones? Evadendum est id quod portat vas, mundandum est ipsum vas. Et quæ plura referunt. Tum de se alibi. Quam suave mihi subito factum est carere suavitatibus; & quæ amittere metus erat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas à me, vera tu & summa suavitatis: ejiciebas & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni & sanguini: omni luce clarior sed omni secreto interior: omni honore sublimior sed non sublimibus in se. Iam liber erat animus meus à curis mordacibus ambiendi, & acquirendi & volutandi, atque scilicet scabiem libidinum.

Videsne quantum Augustini pectus purificaretur à Domino? Videsne quantum etiam ipse Dominus tuum purificare vellet?

II. PUNCTUM.

SED quanto sunt magis lethifera sagittæ Domini seu Divini amoris, tanto magis purgantur animam ab omni alio pravo affectu.

Sic enim propterea lethifera dicuntur sagittæ divini amoris, quod alios affectus interimant, unde & fortis ut mors dilectio dicitur, quia scilicet, ut eum nostro sancto Augustino ait Divus Gregorius. *Quod mors agit in sensibus corporis, hoc agit dilectio in cupiditatibus mentis. Sunt enim nonnulli qui sic diligunt Deum ut omnia visibilia negligant, & dum in æterna, mente tendunt, ad omnia temporalia penè insensibiles fiunt. In his nimirum ut mors, dilectio fortis existit, quia sicut mors exterioris corporis sensus ab omni proprio & naturali appetitu interficit, sic dilectio in tali. Viris omnia terrena desideria contemnere mentem alio intentam compellit. Non sic porro in omnibus charitas vim suam exerit, quia non sic omnes se charitati totos dedunt, ac proinde cum dicitur, quod sunt sagittæ charitatis magis lethifera, perinde est ac si diceretur, quod sunt acutiores & potentiores ad illam suam viam & violentiam exercendam, quod sinuntur libentius efficere & operari in animis nostris sensu altero illam mortem: tum illud denique advenit quod in propositione sequitur, tanto magis purgari animam ab omni alio pravo affectu, quia sic purgari animam nihil est aliud quam ipsum mortuus pravis affectibus, unde quod his verius moritur, verius purgatur.*

Quod luculentè admodum his Jobi verbis exprimitur

Ps. 90.

1. Tim. 2.

Apo. 3.

*In Soli. 3.
6. 19.*

In 1. Joan. 3

9. Confess.

*Aug. in
Ps. 47.
Greg. in
Cant. 8.*

exprimitur: Sagitta Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me. Nempe indignatur charitas contra nostras cupiditates quas secum pati non potest tanquam indignas suo consortio: tum verò talis indignatio ebibit spiritum, id est exhaust, & absorbet quidquid impurum est. Quod si resistit cupiditas, sibi sua petere, dolet, si quo metu terretur, terrores Domini contra militant, hoc est, timor humanus David, Confite timore tuo carnes meas, à iudicium enim tuum timui.

Ps. 118.

Atque hoc etiam ipsum est quod in te sentie-

bat & mirabatur S. Augustinus. Quid est illud quod interlicet mihi & percussit cor meum sine laesione, ET INHORRESCO ET INARDESCO? Inhorresco, in quantum dissimilis ei sum: Inardesco, in quantum similis ei sum. Quàm verò hinc plenè purgatus esset terreno quovis affectu, sic ibidem expressit: Domine amate percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te. Quid autem amorem te amo? Non speciem corporis, nec decus temporis, nec candorem lucis, non dulces melodias suarum cantionarum, non florum & unguentorum & aromatum suarum essentiam, non manna & mella, non membra acceptabilis carnis amplexibus, non hac amorem cum amo Deum meum. Quæ dum ibi plura profecquitur, non modo significat Deum non esse aliquid simile terrenis illis bonis, sed nec se ipsum talibus bonis affici cum Deum amat, quasi diceret se lethifera illa divini amoris sagitta sic esse vulneratum, ut tam plenè purgatus esset aliis affectibus quantum opus esset ad unum Deum plenè amandum.

O divina dilectionis spicula! en paratum peccatus, en cor vobis apertum, sic me confodite, sic vulnerate, sic me totum impetite, ut totus à me deficiam & vestro nunquam saner vulnere, in quo est vera sanitas.

III. PUNCTUM.

1. Reg. 20.

SAGITTÆ Domini amoris igitur quanto magis lethifera, tanto magis vivificat. Tanto magis puræ, seu tantò magis est purus amor in te proveniens, & tantò magis est ille amor qui mortificando vivificat, qui pauperem faciendoditat, qui humiliando sublevar, & qui auferendo spiritum nostrum, suum divinum conferet juxta illud Psalmi: Auferes spiritum eorum & deficient, & in pulverem suum reverterentur. Emitteres spiritum tuum & creabuntur, & renova-

Ps. 103.

vabū faciē terra. NOLVERUNT habere spiritū suum, inquit ibi sanctus Augustinus, habebunt spiritum Dei. O dives commutatio! o quis sic mori nollet ut sic viveret? Et tamen tā paucifunt qui sic spiritu Dei vivunt, quia suo nolunt mori! tā pauci sunt qui vivificas amoris sagittas sentiant, quia nolunt sentire lethiferas. Vellent sibi & Deo vivere: nolent sibi quidquā perire pro Deo possidendo. Quasi Deus non præponderaret omnibus. Non sic, non sic sanctus Augustinus qui quantumcunque deserit omnibus uni Deo suo conjunctissimè viveret, ad ipsa tamen omnia magis ac magis deserenda sic animam suam frequentissimè, sic nos secum excitabat: Ibi ergo mansionem tuam, ibi commenda quicquid habes anima mea, saltem fatigata fallaciu. Ut quid per-versa sequeris carnem tuam? Ipsa te sequatur conversa, si placent corpora, Deum ex illa lauda, & in artificem eorum retorque amorem: ne in huc qua tibi placent, tu dissipareas. Si placent anima, in Deo amentur. Rape ad eum quas potes, & dic ei hunc amemus, hunc amemus. Si autem cum eo, & stabitū. Requiescite in eo, & quieti eritis. Quovis in aspera? Quovis? Bonum quod amatis, ab illo est. Quid vobis adhuc, & adhuc ambulare vultis asperis & laboriosis? Non est requies ubi queritis eam. Querite quod queritis, sed ibi non est, ubi queritis. Beata vita queritis in regione mortui non est illis. Quomodo enim beata vita, ubi nec vita? Et descendit huc vita nostra & tulit mortem nostram, & occidit eam de abundantia vita sua, & tonuit clamans, ut redeamus hinc ad eum. Nunquid & post descensum vita non vultis ascendere & vivere? Sed quid ascendistis quando in altum istis, & posuistis in columen vestrum? Descendite ut ascendatis, & ascendatis ad Deum: cecidistis enim ascendendo contra eum. Dic ei ista, ut plorent in convalle explorationis, & sic eos rapet tecum ad Deum, quia de spiritu eius hac dicent, si dicit ardens igne charitatis.

Nonne tibi tot amoris tela videntur quot verba? Ergo his etiam sine te affici,

Nec timeas te nimis multis obrui. Non his obruitur telis animus, quibus magis erigitur.

Non his multiplicatis oneratur, sed hæc multiplicanda sunt potius, ne oneretur animus.

Quæ certe alia posset esse veritas vel seorsim vel conjunctim cum præcedente aut sequenti-

l. 4. Confess
c. 11. & 12.

bus expendenda, cuius hæc est ratio, quia obrui animus vel onerari multus, est impediri multiplicitate rerum, ne rectè afficiatur. Sed cum divini amoris tela & motiva multiplicentur, tantum abest ut animus illa impediat multitudinem, quin potius adjuvatur: quia varietate reficitur, renovatur, instauratur & fovetur. Ergo multiplicanda sunt potius tela & motiva divini amoris, quam decurtanda ne animus oneretur. Quod quomodo faceret sanctus Augustinus, & unde tanta tamque diversa quibus magis ac magis in Deum afficeretur, erueret, sic paucis habeto.

Primo considerandum sibi proponebat intuitum illum divinum amorem qui nos etiam immerentes prævenit in benedictionibus dulcedinis suæ, & de vasis iræ fecit vasa misericordiarum, & ubi abundavit delictum, ibi abundet gratia. Vide libri noni confessionum caput primum, ubi hæc inter alia sanctus Doctor: *Vix erat tam annoso tempore, & de quo imo altoque secreto evocatum est in momento liberum arbitrium meum, quo sederem cer vicem lenti jugo tuo, & humeros leni sarcina tua? Christe IESU adjuutor meus & Redemptor meus.*

Secundo, dum cogitaretur hæc divini amoris bonitas, tanta in eius animo fiebat commotio quod illam aliquando peccatis suis offendisset, ut, quot erant animi peccatis motus, tot sentirentur tela quibus compungebatur, ac magis excitabatur ad illum quem neglexerat diligendum. *Opusredo, inquit, ob mortis profunditas? An ille posuit liberè quod non licebat? Non ob aliud nisi quia non licebat? Quid retribuam Domino quod recollit hunc memoria mea, & anima mea non metuit inde? Diligam te Domine, & gratias agam, & confitebor nomini tuo, quoniam tanta dimisisti mihi mala, & nefaria opera mea.*

Tertio, quantumcunque moveretur ac doleret animus, tam parum se commoveri ac dolere sentiebat præ desiderio dolendi vehementius, ut desiderium illud esset velut alia quædam sagitta quæ usque ad mortem percutiebatur, quia eò usque & ultra si fieri posset penitentiam continuare & augere voluisset: *Semper inquit, doleat, & de dolore gaudeat, & non semper doluisse doleat.*

Quarto denique, cum amantissimus Christi Domini, amorem suum videret crucifixum, sic configi cum eo desiderabat, ut ipsi quodammodo Christi clavibus semetipsum cruci affigeret, optaretque cum Apostolo dicere, *Christo configi sum cruci*: Sicque fiebat inter Christum & Augustinum quod factum erat inter Davidem & Jonathanem cum Davidi Jonathan dedit arcum & sagittas, & David Jonathan deflevit mortem, hoc affectu: *Doleo super te frater mi Jonathan, decore nimis & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium, ita ergo te diligebam.*

Sic sanctus Augustinus sese in hoc pietatis genere magis ac magis exercebat: *Rogo te per illa salutifera vulnera tua qua passus es in cruce pro salute nostra, vulnera hanc animam meam peccatricem pro qua etiam mori dignatus es: vulnera eam regno & potentissimo teo tua nimia charitatis. Tu sagitta electa, & gladius acutissimus qui durum scutum humani cordis penetrare tua potentia vales; confige cor meum jaculo tui amoris, ut dicat tibi anima mea, charitate tua vulnerata sum.*

Nonne sic posses vulnerari? Nonne sic affici? Nonne saltem desiderare? Saltem orare: Quando cor linguam non excitat, sæpe cor lingua movet, cum divina gratia.

EODEM DIE : AD HÆC CHRISTI VERBA.

Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum. Matth. 5.

VERITAS PRACTICA.

Magnus amor, magnus est Doctor.

Ratio est, quia magnus est Doctor qui fecerit & docuerit: & quò plura melius fecerit & docuerit, tantò magis magnus est Do-

ctor. Sed magnus amor, hic est qui non modò facit facere & docere, sed qui movet ad plura melius faciendâ & docendâ. Ergo magnus amor magnus est Doctor. Quæ quidem omnia facile est ex verbis & operibus sancti Augustini demonstrare quam verâ sint, & quam verè in illo fuerint Percepta-

l. de Vera.
Poenit.
c. 13.

Gal. 2.
1. Reg. 13.
2. Reg. 18.

In Medit.
c. 37.

Quint.
laud.
Chri.
in Pf.

Pf. 79.

Perpende hæc pauca ex multis ad illud Psalmi, *Qui sedes super Cherubim. CHERUBIM*, inquit, sedes est gloria Dei, & interpretatur plenitudo scientia: ibi sedet Deus in plenitudine scientia. Licet intelligamus Cherubim sublimes esse cælorum potestates atque virtutes, tamen si videri Cherubim: scilicet Cherubim sedes est Dei, nudi quid dicat Scriptura: anima lusi sedes est Sapientia. Quomodo, inquit, ero plenitudo scientia? Quis hoc implet? Habes unde im-

plens. Plenitudo legi charitas. Noli per multa ire atque disendi. Terret te ramorum diffusio, radicem tene & de magnitudine arboris noli cogitare. Sit in te charitas, & necesse est plenitudo scientia consequatur. Quid enim nescit qui charitatem scit, quandoquidem dictum est: Deus charitas est?

Vide in secunda parte, Feriam secundam Pentecostes.

EODEM DIE: AD HÆC VERBA,
A V T S I M I L I A.

Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione est. Ecclesi. 45.

VERITAS PRACTICA.

Quò quisquis est Dei amantior, eò est augustior & amabilior.

Quomodo de laudibus. Charitatis in Pf. 103.

Ratio est evidens, quia quò quisquis est Dei amantior, eò est sanctior & beator: nam ut ait sanctus Augustinus: Ille tenet & quod patet & quod latet in divini eloquiis, qui charitatem tenet in moribus: Errursum: In omnibus Scripturis supereminetissimam viam, supereminetissimum locum charitas obtinet: non ad eam aspirant nisi boni. Hanc nobiscum non communi: aut mali; possunt communicare Baptismum, possunt communicare orationem, possunt communicare istos parietes; charitatem nobiscum non communicant, ipse est enim fons proprius honorum, proprius Sanctorum de quo dicitur, nemo alienus communicet tibi. Supereminens enim via charitatis tenet eos qui propriè pertinent ad regnum cælorum. Ergo præceptum charitatis super cælos, super omnes libros; et enim subduntur libri, et militat omnes lingua sanctorum, & omnis motus Dispensatorum Dei & anima & corporis.

Sed quò quisquis est sanctior & beator, eò est augustior & amabilior, seu quò idem est, quò quisquis est sanctior, eò majori cultu & veneratione dignior est; nam sanctitas & beatitudo est proxima ratio propter quam veneramur sanctos. Unde Regius Pfaltes, *Sanctitas & magnificentia in Sanctificatione eius*, id est ut interpretatur sanctus Augustinus, *Cum Sanctificatus fueris, eris & magnificus. Hoc annuntiamus cum adificamus domum. Quasi diceret, quando Ecclesiam ædificamus in qua Sancti colantur, hoc annuntiamus vobis idcirco eos à nobis coli quia Sancti sunt; & quia sanctitatem omnem suam acceperunt à Deo, propterea eorum cultus ad ipsum Deum refertur qui in sanctis colitur, sicut in illo Sancti coluntur.*

Ergo quò quisquis est Dei amantior, eò est augustior & amabilior, sicut revera est sanctior & beator. Ergo & sanctus Augustinus qui Dei amantissimus fuit, fuit etiam sanctissimus & est in cælo beatissimus, & est à nobis præcipuo quodam cultu colendus. Vide quid in eius honorem hodie, quidve ad ejus imitationem facias.

IN

Die 29.
Augusti.IN FESTO DECOLLATIONIS
S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Herodes misso spiculatore precepit afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere, & attulit caput eius in disco: & dedit illud puella, & puella dedit matri suæ. Marci 6.

VERITAS PRACTICA.

Mors Joannis, vox clamantis in deserto cordis est. contra proprias concupiscentias.

SENSVS ET RATIO EST, Quia quidquid cordi nostro representatur quod ipsi manifestet proprias concupiscentias pravitatem & perniciem. potest aptè dici, vox clamantis in deserto cordis contra proprias eius concupiscentias.

Sed mors sancti Iohannis Baptista talis est: nempe sic representatur cordi, ut ipsi manifestet propria concupiscentia pravitatem & perniciem.

Ergo haec mors Iohannis, quadam est velut vox clamantis in deserto cordis contra proprias eius concupiscentias. Quæ quidem vox tantò nunc magis est audienda, quanto minus forte alias ei attenditur.

I. PUNCTUM.

ARGUEBAT Joannes Herodem Regem, quod uxorem fratris sui Philippi Herodiadem rapuisset. Rex autem Joannem inclusum carcere continebat. Tum vero accidit ut eum in convivio regio filia Herodiadis saltasset & placuisset Herodi, obtinuit ex suggestione Matris à Rege, caput Joannis. En ergo abscissum caput affertur in disco. Quale ferculum! Quale convivium! Quæ omnia tuius apud sanctum Marcum legi possunt, unde illud præcipue discas ad praxim, quanta sit etiam in nobis concupiscentiæ depravatio! Verè enim mors Joannis non modò contra Herodem aut Herodiadem vox est clamantis in publico, sed & in deserto cordis nostri contra nostras ipsas concupiscentias: quæ quidem veritas sic modò expendi debet, ut inquamlibet reprimendæ concupiscentiæ datam occasionem praxis transferatur.

Ratio verò veritatis est evidentissima quoad

illam primam partem qua dicitur, quidquid cordi nostro representatur quod ipsi manifestet propria concupiscentiæ pravitatem & perniciem, id aptè dici potest vox clamantis in deserto cordis contra proprias concupiscentias.

Sic enim dicitur Abele occiso, Vox sanguinis Gen 4, fratris sui clamat ad me de terra. Et, Habemus aspersiorem sanguinem melius loquentem quàm Abel. Sic dicuntur panni natiæntis pueri JESU in præsepio clamare contra mundi vanitatem. S. Bern. Sic dicitur suam unicuique conscientiam testimonium reddere & inter se invicem cogitationes accusare, aut etiam defendere. Unde & quidquid ita cordi nostro seile offert unde se cognoscat & arguat, tum certè vox illi clamans dici debet, cui si forte cor obsurdescat, vox inde alia clamat ad aures Domini Sabaoth, sicuti fraudata merces operariorum, & vindictam clamat voluntariæ fuditatis, & obduratæ malitiæ. Descendam & videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint. Iac. 5. Gen. 18.

Quàm verè autem cor peccatoris desertum dici possit, vide in prima parte: Dominica tertia Adventus.

II. PUNCTUM.

SED Mors sancti Iohannis Baptista sic representatur cordi, ut ipsi manifestet propria concupiscentia pravitatem & perniciem.

Non tantum quia representat nobis quod quantumque facinus est perpetratum in decollato Joanne, totum est à pravitare concupiscentiæ live Herodiadis live Herodis: sed quia etiam in ipsa eorum inordinata concupiscentia, manifestatur nostra inordinatio. Sicut enim inordinatio Herodiænæ concupiscentiæ tum maximè apparuit, quando quod erat totius mundi pretiosissimum caput S. Joannis posthibetur mulierculæ saltatrici; sic inde suo modo apparet quanta sit nostræ deordinatio, cum res mundanas inordinate diligimus, & ex earum affectu volun-

III. PUNCTUM.

voluntatem Dei negligimus, aut prætermittimus, & ipsum Deum offendimus. Licet enim non sit tam grave nostrum crimen quale illud Herodis fuit, occidendo sanctissimum virum; tamen si occisionem illam consideremus tantum ut inordinationem quandam humanam, abstractentes cogitationem à peccato sive ab offensa Dei, nonne semper humano iudicio seu coram hominibus & secundum leges politicas ac civiles, magna foret deordinatio? Quid est enim deordinatio, nisi cum inferius superiori antefertur, & quò est major illius inferioris à superiori, distantia, quæcunque tandem sint illa extrema quæ sic confunduntur, eò major est inordinatio? At qualis illa quantaque distantia etiam humano iudicio inter puellam & virum illum quo inter natos mulierum non surrexit maior? Quem etiam Herodes magni ducebat, & quo audito multa faciebat? Magna itaque semper esset inordinatio, etiam si nullum in ea peccatum cogitaretur.

Jam verò non separemus mente & cogitatione, sicut ipsa non est separatum ab inordinatione cordis nostri peccatum quod in ea reperiri potest, quæcunque illud fuerit, etiam veniale: & hanc ipsam inordinationem nostram comparemus cum illa quam consideramus tantum, ut humanam & civilem in Herode: nonne nostra tantò major apparet quò est Deus maior Joanne? Seu quò est inter Deum & res humanas distantia, quam inter Joannem & puellam? Sicut enim ut dictum est magnitudo deordinationis Herodiane petitur à magna distantia Joannis & puellæ quæ illi præfertur, sic nostræ inordinationis magnitudo peti debet ab illa quæ est inter Deum & res concupitas quas illi præferimus, quæ cum longè major sit quam alia, major sit etiam nostræ inordinationis magnitudo necesse est, seu major depravatio. *Transite ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est huiusmodi.* Ponderandum illud, *considerate vehementer*, quasi diceretur, nisi sic vehementer consideres, non intelliges; sed si attentè considerare volueris, tunc aperte videbis, nihil in humanis rebus reperiri tam inordinatum, tam indignum, tam injustum & execrandum, quàm quod in Divinis reperitur, cum vel uno veniali peccato summa illa divina majestas pro te levi offendetur. *Sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis!*

MORS ergo Ioannis vox est clamantis in deserto cordū nostri contra proprias ipsius concupiscentias. Quia ex tali morte apparet earum malum & deordinatio, quatenus scilicet consideratur humana tantum Herodis actio citra offensam Dei, & ejus deordinatio cum nostris peccatis comparatur; in qua comparatione vidimus, nostram tantò majorem apparere, quòtò esset majus intervallum meriti & dignitatis inter Deū à nobis offensum, & Joannem ab Herode decollatum. Esto non sit mortale peccatum nostrum, nec Deicidium sicut Herodis peccatum fuit homicidium: plus est tamen, Deum vel minima offendi culpa quam Joannem occidi, si occisus consideretur sine ulla Dei offensa, quemadmodum hic nobis considerandus proponitur. Major est denique inordinata nostræ concupiscentiæ pravitas quàm cujuslibet hominis inordinatio non peccantis. Hoc tibi Joannes moriens clamat sicut Herodiam mortuo suum exprobrabat crimen. *Os aureum illud exangue conticescendo, totum hoc damnat quod Scripturæ condemnant; Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordū tui; POST concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere. NON regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiæ ejus. OMNE quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ. NON concupisces ex rebus ejus aliquid.*

Vide in 2. parte, Feria 5, post Cineres, ubi hæc explanatur veritas:

Quà latè patet mundus, nihil est usquam ita contemnendum, quàm quod intus in te uno latet, *Nempe concupiscentia.*

SI quæ Septembris festa in hujus tertiæ partis tempus forte inciderent, habetur eorum consideratio in quarta sequenti parte.

H h b

DE

Haynefue Pars tertia

DE VOTIS RELIGIOSIS.

IN DIE PROFESSIONIS EDENDÆ
VEL QUO PRIMUM VOTA RELI-
GIOSA NUNCUPANTUR.

Holocausta tua in conspectu meo sunt semper. Ps. 49.

VERITAS PRACTICA.

Professus idem ac profitens.

SENSUS EST. Quod sicut profitens dum professionē edit, aut dum prima vota nuncupat, debet in eo esse animo ut quocumque vivat loco & tempore, velit vivere conformiter perfectioni status quem amplectitur: ita & semper perseveret in eo ipso animo & eadem voluntate, nec minus aliquando se obligatum sentiat post multos professionis annos, ac dum actu profitetur: sicut revera non minus est obligatus coram Deo, qui propterea profitenti & votenti dicit: *Holocausta tua in conspectu meo sunt semper.* Id est, te tuaque opera omnia semper aspicio sicut dum actu te in holocaustum offerebas, unus & idem perinde mihi es, professus ac profitens; sicque te ipsum de futuro à te ipso de presenti, planè indivisum volo, & tibi profusus idem persuasum.

RATIO patitur à ratione holocausti quod totum est Dei. & quod offerri Deo debet in professione seu prima votorum nuncupatione, ut sit religiosa & legitima sui oblatio.

Sed nisi professus idem esset ac profitens, quo sensu dictum est, non esset oblatum holocaustum, vel ipsum esse ablatum.

Ergo id ita fieri debet modo & deinceps, ut sit professus idem ac profitens.

I. PUNCTUM.

QUÆCUNQUE modò sūt in universarum natura: quæcumq; olim extiterunt, & quæ aliquando futura sunt, ita sunt in conspectu Dei omnia, ut nihil illi proliis sit præteritū aut futurum, sed cuncta meæ præsentia, cuncta subiecta ejus oculis, cuncta denique sive universim, sive singulatim in ejus mente, sicut in ejus nutu posita. *Non est,*

Hebr. 4.

inquit Apostolus, *ulla creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta sunt in oculo ejus.* Dicuntur tamen aliqua singulari quodā modo esse in conspectu ejus vel ab illo respici, quod illa potissimum cara ducat & nobis singulariter commendata velit: sic passim in Scripturis: *Oculi ejus in pauperem respiciunt: HUMILIA respicit in celo & in terra: OCULI mei erunt aperti & aures mea erecta ad orationem ejus qui in loco isto oraveris.* Id est, certis signis & effectis indicabo me præsentem illi loco vel personis, vel negotiis de quibus ibi est sermo, ut sic etiam discant homines, illud ipsum non parvi facere quod audiunt à Deo magni fieri.

Cum itaq; Deus velle holocausta quæ à populo suo sibi quondam offerebantur, ritè & sanctè offerri, *Holocausta, inquit, tua, in conspectu meo sunt semper.* Hoc est sacrificium quod præ ceteris specto, & quod spectari volo ut integrè & sine peccato fiat: Nam ego Dominus diligens judicium, & odio habens rapinam in holocausto. Ac cum præterea tale esset sacrificium ut de hostia immolata nihil profusus reservaretur sicut in aliis sacrificiis, sed tota incenderetur in honorem Dei, periculum erat ne Sacerdotes aut alij offerentes sacrificium, sibi aliquid retinerent, nec planè totum daretur Deo, quod ut sacrilegum & valde odiosum dicebatur Deus detestari, ut ipsi homines ab hac impietate detererentur.

Et verò sicut in illis holocaustis mosaïcis & eruentis, Deus christianas & spirituales hostias potissimum intuebatur, ita quando dicebat se in conspectu habere semper holocausta, non tam de illis veteribus quam de novis, non tam de carnalibus quam de spiritualibus, intelligendus est, ipso teste Psalmista Regio qui sic aperte Deos *Holocaustis, inquit, non delebantur: sacrificium Deo Spiritus contribulatus.* Et rursum: *Sacrificium oblationem nominasti, aures autem perfecisti mihi: holocaustum pro peccato non postulasti, tunc dicitur: ecce unio. In capitulo libri scriptum est de me ut faceret voluntatem.*

Ps. 65.

Voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Quasi diceret, hoc est maxime holocaustum quod tibi placet, ut tui toti simus, & tuae voluntatis obsequio mancipati. Quod & alibi clarius: *Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea;* Id est, haec sunt videlicet holocausta quae tu praecipue respicis, ut tibi vota mea distincte & attentè faciam, & prout illa feci, reddam: prout animo me affectum sensidum illa facerem, sic bene semper affectus permaneam, & tam constans in omnibus meis promissis ac votis exolvendis persistam, quam libens & voluntarius illa professus sum.

Hoc est quod paucis istis verbis, *Professus idem ac proficiens*, proponit veritas modò expendenda. Unus & idem is qui hodie professionem facit, permaneat affectu & effectu in totos consequentes annos, qualis modò est affectus dum proficitur. Sic proficendo sit affectus sicut debet perfecte vivere, toto quod superest vivendi tempore: sicque perfecte semper vivat, sicut affectus erat proficendo.

Ratio est evidens siue ex dictis, siue ex ipsa rei perspicuitate, quia professio seu votorum nuncupatio ut sit legitima, debet esse holocaustum: nec aliam affert rationem sanctus Thomas cur Religiosi vel religiosus status appellentur hoc nomine, vel cur hic status sit perfectionis status, quam quia religiosi se totaliter mancipant divino servitio quasi holocaustum Deo offerentes, quod est maxime proprium virtutis Religionis, *Vnde antonomastice nomen hoc illi datum est statui, in quo sic homo se Deo totum immolat.* Et affert in confirmationem, haec sancti Gregorij verba: *Sunt quidam qui nihil sibi metipsis reservant, sed sensum, linguam, vitam, atque substantiam quam perceperunt, omnipotenti Deo immolant.* Unde & sanctus Thomas concludit statum esse perfectioris, *Quia, inquit, in hoc hominis perfectione consistit, ut totaliter Deo inhaereat.*

At vero quod hic potissimum agitur de holocausto & de professionis similitudine cum hoc genere sacrificij, ut plene intelligas, ad eundem ipse est sanctus Gregorius, ubi supra citatur, qui rem fusè prosequitur: *Sciendum verò est, inquit, quia hoc inter sacrificium atque holocaustum distat quod omne holocaustum sacrificium est, sed non omne sacrificium, holocaustum, In sacrificio etenim pars pecudis, in holocausto verò totum pecus offerri consueverat. Vnde & holocaustum latina lingua totum incensum dicitur. Pensemus ergo*

quid est sacrificium, quid holocaustum. Cum enim quis suum aliquid Deo vorvet, & aliquid non vorvet, sacrificium est; cum verò omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vorverit, holocaustum est. Nam sunt quidam qui adhuc mente in hoc mundo retinentur, & tamen ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, oppressos defendere festinant: isti in bonis quae faciunt, sacrificium offerunt, quia & aliquid de actione sua Deo immolant, & aliquid sibi metipsis reservant. Et sunt quidam qui nihil sibi metipsis reservant, sed sensum, linguam, vitam atque substantiam quam perceperunt, omnipotenti Domino immolant. Quid isti nisi holocaustum offerunt, imò magis holocaustum sunt?

Quid clarius dici poterat, quid expressius? Poteritne aliquid dubij superesse, aut si nihil proficenti restat dubij, quantum ad rei intelligentiam, poteritne restare aliquid, quantum ad eius voluntatem, ut se totum non imolet, nec sit verum holocaustum?

II. PUNCTUM.

SED nisi professus idem esset ac proficiens, quo sensu dictum est, non esset tale holocaustum, vel non tale permaneret: non esset totum oblatum, vel quod oblatum esset, esset sublatum.

Hic est enim duplex sensus quo dictum est, professus idem sit ac proficiens: primo quidem ut proficiens dum professionem facit probe intelligat & plene velit se obligare ad acquirendam sui status perfectionem, sicut expressè sanctus ait Bernardus: *Cum vorvemus, promittimus operam dare, ut perfectione vitae attingere possimus à quo conatu qui recedit, voti transgressor reputandus est.*

Deinde verò, ut, postquam proficulus est & quamdiu professus vivit, memor suae professionis sic perfectioni vacet, sic perfecte vivat, sicut promissit & statuit proficendo. *Qui velle capistis ab anno priore, inquit Apostolus, nunc verò & facto perficite: ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi, ex eo quod habetis.*

Quae duo nisi adint, suo fideliter modo & tempore, non erit professus idem ac proficiens, nec holocaustum erit, aut non permanebit. Non erit certè holocaustum nisi proficiens se totum imolet; ac se non totum immolabit, nisi se in totam vitam, in totas actiones, in tota verba, & uno verbo in totum quidquid est, se perfectioni velit dedere & consecrare. In hoc nempe est ratio holocausti, nihil ut velit reservare, in praeparatione, ut vocant, animi. Unde sunt illa egregia sancti Bernardi jam supra memorata.

Hhh 2

48

22. q. 186, a. 1.

Hom. 20. in Exeg. chielens.

2. Cor. 8.

In illud
Eccanos
reliquimus
omnia.

Age ergo qui relinquere universa disponis, te quoque inter relinquenda numerare memeto totum vero maxime & principaliter abnega te ipsum, si desideras sequi eum qui exinanivit propter te, semetipsum.

Quod si quidem profitendo se totum immolat, totum se volendo impendere in quidquid perfectum est, ipso autem deinceps tempore quo venit ad rem, quo perfectio requiritur in orando, in conversando, in officio persolvendo, in omnibus denique religiose peragendis, non nisi negligenter & perfunctorie peragantur; tunc holocaustum aufertur; de toto demitur aliquid, & tantum demitur, quantum de illa perfectione tollitur quam requirebat actio ut religiose fieret. Sic enim holocaustum intelligitur sese ad omnem vitam extendere, ut pars qualibet vitæ sit holocaustum. Quod præclare sanctus Gregorius in eo pergens loco ubi supra relatus est: *Israheliticus*, inquit, *populus primum sacrificium in Aegypto obtulit, secundum vero, id est holocaustum, in eremo. Qui itaque habet adhuc mentem in jaculo sed boni jam aliquid operatur, Deo sacrificium obtulit in Aegypto; qui vero præsens jaculum derelicta, & agit bene quæ valet, quasi jam Aegypto derelicta, sacrificium præbet in eremo, quia repulso strepitu desideriorum carnalium in mentis sua quiete atque solitudine, Deo immolat quidquid operatur. Unde & sic concludit: *Magnus est holocaustum sacrificio, quia mons quæ hujus mundi delectatione non premitur, totum in omnipotentis Dei sacrificio incenditur quod habetur.**

Rom. 12.

Hom. ult.
in Ezech.

Quod & alibi repetit, explicans illud Apostoli, *Exhibeatis corpora vestra, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem: HOSTIA* quippe occiditur ut offeratur, sed *hostia vivens est corpus Domini applicitum: quod & hostia dicitur & vivens, quia vivit in virtutibus, & est à vitio occisum: hostia videlicet quia jam huic mundo est à pravis actibus mortuum: vivens vero quia cuncta quæ prævalet bona operatur. Verum à contrario, hæc omnia sancti Patris dicta revolvamus, si Religiosus non immolat quidquid operatur, si non totum incendit quod habet, si non totus vivit in virtutibus, si non cuncta quæ prævalet bona bene operatur. Nonne is tam verè non erit holocaustum, quàm verè tale esse dicebatur, se se totum immolando ad omne opus perfectè peragendum.*

PROFESSVS igitur idem ac profitens: Qualis est profitens, talis sit professus: & qualis debet esse professus, talis sit profitens. Hoc intendat, hoc cogitet, hoc proponat, hoc statuat, & hoc intelligat idem esse profiteri seu professionem religiosam facere, quod esse diceretur. Hæreticum profiteri religionem catholicam, nempe ut is sic abjureret hæresim, nihil ut deinceps erroneum aut alienum à fide vellet; ita planè Religiosus nihil sæculare, nihil sensuale, nihil mundanum, quod totum profitendo sic immolat ut immolatio per totam continuetur vitam, & per singulas vitæ partes, quarum si vel una desit non immolata, tum simul desit immolatio per holocaustum facta, quia quod immolatur per holocaustum, aut totum immoletur, totum incendatur necesse est, aut non sit holocaustum, sed rapina, sed sacrilegium, sed incentivum divini odij. *Omne*, inquit Deus, *quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Dominus.* Id est, maxime & inviolabiliter consecratum: *Et omni consecratio quæ offertur ab homine, non redimetur, sed moris moriatur.* At quæ te quomodo Deus volebat hominem sibi consecratum mori nisi morte illa qua nobis morimur ut vivamus Deo? Sic mortua & sacrificata dicitur à Jephthe Patre filia, non morte quam vocant violenta, sed civili, sed religiosa separatè vivendo à communi hominum catu & victu, cum alioquin dubitetur an licuisset Patri filiam immolare nec tam verè dixisset de suo voto sic eruentè adimplendo, quam verè dixit: *Aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non potero.*

Levit. 27.

Iud. 11.

Vide ib.

Estium.

2.2

4.6

Hoc est videlicet quod profitens debet profiteri, & ad singulas vitæ actiones revocare, aperit os suum Domino quando profitetur se religiose velle vivere, & aliud vivendo non potest facere, quia non debet aliud professus facere quam quod profitens statuit.

Anathema dictum est Jericho & cunctæ quæ ibi esset supellectili, quod miser Achan infrin- *Iosue. 7.*
gens miserè perit. *Amorosa estose uxoris Loth*, dicebat Dominus, quasi diceret, ne quidem oculi *Luce. 17.*
eoajiciendi sunt in mundana quæ deservuntur, ne oculum concupiscentia, ne concupiscentiam culpa, & ne culpam poenasequatur, sicut illa raulier perit, *Quia retrospexit*, inquit sanctus *Gen. 19.*
Ambrosius. *Et statua salis facta est*, ait Divus Au-
gu-

gusticus, ut admonendo homines ne retrospiciant, & se à spe divina promissionu avertant, tanquam condiciat cor eorum ne sint fatui.

Velle ne aliquid reservare pecuniæ? Putare ne votum paupertatis ritè factum nisi pecuniam omnem ejurares? At verò sunt *Loculi non modò pœcunia*, inquit sanctus Bernardus, sed *propria voluntatis*. Consecranda, consecranda est illa voluntas integra, nihil ut ex illa magis superfit quam ex pecunia. Sic verè sacrificium fiet, sic verè holocaustum, & holocaustum perpetuum, quale est illud Christi Domini qui cum semel tantum se obtulerit, sic tamen perseverat illa oblatio, ut non quotidie tantum renovetur, sed quoties in die sacrosanctum Missæ sacrificium celebratur.

O dignitatem religiôsæ professionis quæ pro-

fitentem Christo reddit similem, si sui similis proficens sic esse velit ut sit idem semper professus ac proficens! Ô motivuum ita inchoandi nobilissimum, Ô vinculum ita perseverandi strictissimum! Sic incipimus hodie sicut volumus aliquando mori: ut sic aliquando moriamur sicut incipimus hodie. *Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi ut facias mandata hæc atq; judicia. Et custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie, ut sis tibi Deus & ambules in viâ ejus, & obedias ejus imperio. Et Dominus elegit te hodie, ut sis ei populus peculiaris sicut locutus est tibi. Nonne id ita vis? Nonne id ita semper velle cum gratia profiteris?*

Vide in 2. parte, Fetiâ, Hebdom. 3. in Quadragesima.

DE VOTO PAUPERTATIS.

Elegi te in caminopauPERTATIS. II. 48.

VERITAS PRACTICA.

Quò quis pauperior, eò ditior.

RATIO EST, Quia quò quis abundat pluribus & melioribus divitiis, ille est ditior.

Sed quò quis est pauperior, pluribus abundat divitiis & melioribus.

Argo est ditior, ac proinde ne quid extra puritatem voti paupertatis quæras, quòd in ipsa paupertate melius reperies, si parè votum serves.

I. PUNCTUM.

CUM ex D. Thoma, tria Religiosorum vota tribus opponantur concupiscètiis, illud commodi consequitur Religiosus, ut per illa vota sanctè observata, brevi faciliq; compendio ad perfectionem caritatis perveniat: sed illud semper restat incommodi, ut nisi diligenter advertat & caveat, concupiscèntia nunquam ex toto extincta reviviscat interdum, & quæ sua sunt eò quæret avidius quò est repræfata strictius. Sic videmus in multis & plangimus, amore bonorum temporalium, paupertatem religiosam valde labefactatam; sic amore voluptatum, castitatem non parum læsam; sic deniq; amore vanitatis & gloriæ, neglectam obedientiã.

Quamobrem ut his efficacius occurratur malis, ac puritati votorum consulatur, sic formantur

hæ considerationes & veritates de tribus votis, ut ostendatur ex perfecta votorum observatione tantum abesse, ut quid boni vel utilis, vel delectabilis vel honesti depereat, quàm potius eò magis crescat quò vota melius observabuntur. Quod ut primò in paupertate pateat, sic habet veritas modò expendenda? Quò quis pauperior, eò ditior.

Nempe ille est eò ditior quò pluribus abundat & melioribus divitiis, sicut ille est doctior qui meliori est instructus disciplina; ille est sanior & pulchrior qui plures & nobiliores corporis partes saniores & pulchriores habet: ille est sanctior qui veræ sanctitatis intensiores habitus possidet & frequentiores actus edit. Quid clarius? Sed quid rarius? *Salvum me fac Domine, quoniam defecit Sanctus, quoniam diminuta sunt veritates à filiis hominum.*

II. PUNCTUM.

SED quò quis est pauperior, eò abundat pluribus & melioribus divitiis.

Primò quidem non est dubium quin divitiæ spirituales & ecclestes sint meliores quàm terrenæ, sive earum dignitatè spectes sive utilitatem & necessitatem. Nam si de sola sapientia Sapiens verè dixit, *Divitiarum nihil esse duxi in comparatione illius*: quid de illis gratiarum thesauris quos secum advexit Christus & nobis largè communicat? Audi S. Petrum: *qui vocavit nos propria*

Hhh 3

Pf. II.

Sap. 7.

2. Pet. I.

glo-

In illud
Ecce nos
ratiq.

2. 2. q. 86.
A. 6. & 7.

gloria & virtute, per quam maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hanc efficiamus in divina confortis natura. Audi & sanctum Ambrosium: quid enim est quod conferri possit huic de quibus Deus dixit: & inhabitabo in illis. Quid magnificentius

Serm. 8. in
Ps. 118. hospite celesti? Quid beatius possessione divina?

Deinde verò certum est, quod quis fuerit pauperior, id est, quod quis affectu circa res terrenas fuerit religiosiori & plenius mortificato, ille abundabit pluribus donis spiritualibus, quia erit capaxior illis recipiendis: hanc enim solum capacitatem requirit Deus ut se suaque largius impertiatur. Dilata ostium & implebo illud. AF-

Pf. 80.

4 Reg. 4.

5. Aug.

Apoc. 2.

FER mihi adhuc vas. EXINANANI ut implearis. SCIO tribulationem & paupertatem tuam, ait Dominus, sed deus es, MELIUS est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles. EST homo mercator: abundans paupertate & oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput eius. Sic magnificè dictum à Psalte Regio: Parasiti in dulcedine tua pauperi Deus. Et aptè huc transferas quod scribit Apostolus de Macedonibus: Altissima paupertas eorum abundavit in divitiis.

Pr. 25.

Ecclesi. 11.

2. Cor. 8.

Id est, profundissima & ex imo fundo vacui, ac proinde capacissima & aptissima divitiis spiritualibus comparandis & continendis.

Adde quod illa ipsa dona celestia licet ex se satis nobilia & pretiosa, sunt tamen in eo nobiliora & pretiosiora qui est pauperior & minus affectus erga res humanas: nam sicut aurum purum & defecatum, est nobilior & pretiosius quam permixtum, ita donum celeste quando est purum in animo, est pretiosius; est autem eò purius in animo nostro, quod animus est magis liber & purus ab illis terrenis affectibus qui sunt velut scoria & faeces quibus non minus dona celestia inficiuntur & diminuuntur, quam aurum & argentum permixtione alterius inferioris metalli. Eapropter elegit, inquit Dominus in camino pauperatus; Quod & alibi repetit & declarat apertius: Excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omnem stannum tuum. Id est, per paupertatem purificabo affectus tuos sicut in camino purificatur aurum. Sic Dominus pauperem facit & dilatat; & sic de stercore erigit pauperem, ut collocaet eum cum principibus. Hinc est illud Apocalypsis celebre dictum: Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, ut lucuples fias. Quis? Et cui suadet? Quomodo? Et quid suadet? Contemplare attentius,

If. 48.

Ibid. 1.

1. Reg. 2.

Pf. 112.

quod scribit Apostolus de Macedonibus: Altissima paupertas eorum abundavit in divitiis. Id est, profundissima & ex imo fundo vacui, ac proinde capacissima & aptissima divitiis spiritualibus comparandis & continendis.

VO quis ergo pauperior, eo est ditior, cum divitijs abundet pluribus & melioribus. vereque possit dicere cum Patriarcha Iosepho Crescere me fecit Deus in terra paupertatum mea.

Gen. 41.

SEMPER dives est Christiana paupertas ait sanctus Leo: quia plus est quod habes quam quod non habet. Nec parvis in isto mundo indigentia laborare, cum donatum est in omnium rerum Domino, omnia possidera. Hoc est videlicet Centuplum de quo Christus Dominus: Hæ sunt divitiæ salutis de quibus Propheta Isaias: Hic est dives cum nihil habeat, de quo Sapiens: hi sunt, nihil habentes & omnia possidentes de quibus Apostolus: hi sunt pauperes quos elegit Deus in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni quod repromissum est. Deus diligentibus se, ut ait S. Jacobus. Hi sunt qui cum Tobia debent dicere: Pauperem quidam vitam gerimus, sed multa bona habebimus si visumur Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene: Et iterum, sufficiebat nobis paupertas nostra ut divitijs computaremus in ea. Hi sunt vel maxime propter quos Christus egenus factus est cum esset dives, ut illius inopia divites essent. Ad quæ Apostoli verba, sentit sanctus Augustinus; quid factura sunt divitiæ eius, cuius paupertas nos divites facit?

Serm. 4. de

Quadrages.

Matth. 19.

If. 32.

Prov. 13.

2. Cor. 6.

1. Cor. 2.

Tob. 4.

1b. 5.

2. Cor. 8.

1. 5. Civit.

6. 18.

Ne verò in aliquod extremorum laboris: aut negligentia in colenda paupertate: aut superbia in perfecto eius cultu; sapienter idem sanctus Doctor te admonet: Quomodo se aud. b. extollere de voluntaria paupertate Christianus, ut in huius vite peregrinatione expeditior ambulet viam que perducit ad patriam, ubi vera divitiæ ipse Deus est, cum legat L. Valerianum qui in suo defunctus est consulari, usque adeo fuisse pauperem, ut nummi à populo collati eius sepultura curarentur: Legat Q. Cincinatum quem quatuor jugera possideret & ea suis manibus coleret, ab aratro esse abductum ut Dictator fieret, victisque hostibus, ingentem gloriam consecutum, in eadem paupertate mansisse? Et post alia quedam exempla; Hæc, inquit, proposita sunt necessaria communitioni exempli, ut si virtutes quarum ista utcumque sunt similes, quas isti pro civitate terrena gloria tenuerunt, pro Dei gloriosissima civitate non tenuerimus, pudore pungamur: si tenuerimus, superbia non extollemur.

Vide in 1. parte, In die Natalis Domini. In 3. parte, Fer. 2. Hebdom. 3, In 4. parte, tota pend. Hebdomada 17.

DE VOTO CASTITATIS.

Non est census super censum salutis corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium. Ecclesi. 30.

VERITAS PRACTICA.

Major est voluptas, voluptatem nolle quam velle; voluptatem vicisse, quam capisse.

RATIO EST, Quia voluptas animi & bona conscientia major est quam voluptas corpori. Sed voluptatem nolle & vicisse, voluptas est animi seu bona conscientia: & voluptatem velle aut capisse, voluptas est corpori.

Ergo major est voluptas, voluptatem nolle quam velle: voluptatem vicisse quam capisse. Ac proinde cum neutra simul voluptas esse possit, neque tu possis sine alterutra vivere; tam fugienda est voluptas corpori, quam consecrandum est gaudium bonae mentis.

I. PUNCTUM.

JAM in ipso primo considerationis aditu, propositam veritatem contemplare. Jam incipe admirari quantum sit castitatis bonum, quae cum sit virtus tam honesta tam utilis & necessaria, ut per se patet, simul etiam tam laevis est & tam iucunda ut sit iucundius & delictabilius nolle & vicisse voluptatem propositam, quam eam velle & capisse. Quae certe veritas attentè considerata, multum valere debet ad religiosissimam huius virtutis custodiam, cum non nisi ex pravo voluptatis affectu violeatur. At ecce, major est voluptas si pravam illum affectum represseris, si foedam illam voluptatem nolis & viceris.

Nam universim loquendo, hic est communis eorum omnium, qui rectè de rebus sentiunt, sensus, hoc humana dicitur ratio, nec non ipsa clamat experientia, quòd voluptas animi longè major est quam corporis. Hoc è factis Authoribus nullus est qui non affirmet; è profanis vero qui scripserunt sanius & sapientius Aristoteles, Plato, Seneca, Tullius, Epictetus & alij, in id ipsum ita conspirant omnes, ut de his scribat sanctus Hieronymus, nihil aliud esse profectus suis in Scholis & disciplinis, quam vo-

luptatem animi præferendam esse voluptati corporis. Sic enim ait contra Jovinianum, virginis tatis adversarium, Pythagorei frequentiam urbium declinantes in solitudine & deserto locu habitare consueverunt. Platonici quoque & Stoici in templorum locu & porticibus versabantur, ut admoniti angustiore habitaculi Sanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent, Sed & ipse Plato cum esset dives, & thoros eius Diogenes luttatis pedibus conculcavit, ut possit vacare Philosophia, elegit Academicam villam, ab urbe procul non solum desertam, sed & pestilentem, ut cura & assiduitate morborum, libidine impetus frangeretur. Discipuli quoque sui nullam aliam sententiam voluptatem, nisi earum rerum quas discerent.

Sanctus verò Thomas qua solet eruditione perspicua, naturalem hanc affert rationem: Si comparentur, inquit, delectationes intelligibiles spirituales, delectationibus sensibilibus corporalibus, sic secundum se & simpliciter loquendo, delectationes spirituales sunt majores: & hoc apparet secundum tria quae requiruntur ad delectationem; scilicet bonum conjunctum, & id cui conjungitur, & ipsa conjunctio. Nam ipsum bonum spirituale est majus quam corporale bonum, & est magis delectatum, cujus signum est quòd homines etiam à maximis corporalibus voluptatibus absistant ut ut non perdant honorem qui est bonum intelligibile. Similiter etiam ipsa pars intellectiva est multo nobilior & magis cognoscitiva quam sensitiva. Conjunctio etiam utriusque est magis intima, & magis perfecta, & magis firma. Intimior quidem est quia sensus sistit circa exteriora accidentia rei, intellectus vero penetrat usque ad rei essentiam, obiectum enim intellectus est, quòd quid est. Perfectior autem est, quia conjunctio sensibili ad sensum adjungitur motus qui est actus imperfectus, unde & delectationes sensibiles non sunt tota simul, sed in eis aliquid pertransit, & in eis aliquid expectatur consummandum: sed intelligentia sunt a seque motu, unde delectationes tales sunt tota simul. Est etiam firmitior, quia delectabilia corporalia sunt corruptibilia, & cito deficiunt: bona vero spiritualia sunt incorruptibilia.

Hæc

Hæc ad verbum sanctus Thomas: neque his obstat quod voluptates corporis à pluribus appetantur quam animi? Nam, ut ait idem sanctus Doctor, magis nota sunt corporales quam spirituales, quia in sensu & in appetitu consistunt ubi vehementius delectatio sentitur. Et sub prætextu quodam necessitatis facilius assumuntur præsertim ab his qui natura corrupta potius quam rationi & virtuti cedunt quorum major est numerus: unde fit ut se in eos spiritualibus deliciis reddant & vix eis norint. Sed si despectis corporalibus sese internis & spiritualibus dederint, tantò magis spirituales corporalibus præstare noscent, tantò animus corpori, & quanto pars nostri nobilior præcellit infirmæ.

Antu. Egyptianas ollas, pepones porros, cepas, & similia vulgi esculenta delicatioribus esse credas cibos, quam cæleste illud Manna quo Hebræi quotidie vescabantur? Et tamen illos vulgares cibos vehementius appetebant quam suum manna suavissimum, unde hæc præclare sanctus Gregorius: *Quid per pepones nisi terrena dulcedines? Quid per porros aut cepas exprimitur qua plerumque qui comedunt lachrymas emittunt, nisi difficultas vite presentis qua à dilectoribus suis, & non sine luctu agitur. Et tamen cum lachrymis amatur? Manna igitur deserentes cum peponibus ac carnibus porros cepasque quas ferunt, quia videlicet perversa mentes dulcia per gratiam quietis dona despicunt, & pro carnalibus voluptatibus laboriosa huius vita itinera etiam lachrymis plena concupiscunt: contemnunt habere ubi spiritualiter gaudeant, desiderant appetunt ubi & canaliciter gemant: per verso iudicio perturbata tranquillitas, dura lenibus, aspera mitibus, transitoria æternis, suspecta se curis anteponunt.*

Denique aut oportet esse desperatos, indo-
 171. parte. lentes, cauteriatæ conscientia, & in eo statu ani-
 Hebdom. 3. mi constitutos qui est omnium miserimus,
 post Epiph. ut alibi est demonstratum: aut si superest bonæ
 mentis stimulus, illud oportet omnino profiteri,
 tantum interesse inter voluptatem corporis &
 animi quantum inter perturbatam & pacatam
 conscientiam. Nam cum voluptas corporis tan-
 tisper inordinata non possit capi sine læsa con-
 scientia, sine læso Numine, sine salutis suæ pe-
 riculo, sine gratiæ detrimento; tantum necesse
 est perturbetur conscientia, quantum amat aut
 timet Deum, quantum de salute sua solitudi-
 nem gerit, & quantum gratiæ defert. Unde,
 quod dixi, aut nihil illis divinis movetur, aut
 si movetur, conturbatur: & perturbata quid so-

latij quid delectationis percipiet? Aut medio-
 crem certè aut vehementem voluptatem: si
 mediocrem, an putas conferendam cum illa se-
 cura mente quæ est jure convivium, & cum
 manna illo abscondito quod nemo scit nisi qui
 accipit? Aut cum illo ligno vitæ quod à Chri-
 sto gustandum offertur? Quod si vehementem
 sentis: at nonne tantò magis commoveri debet
 conscientia quanto vehementior est voluptas,
 cum ex illa vehementia crescat peccatum nisi
 resistat, ex peccato verò crescat conscientia
 commotio, vel ex resistentia decedat necesse
 est delectatio? Unde tandem quid sequitur nisi
 aut nullam esse conscientiam, nullam religio-
 nem, nullam Dei metum, nullam salutis curam,
 nullam æternorum fidem, nullam spem futu-
 rorum: aut certè præ animi voluptate, nullam
 esse voluptatem corporis, quæ sentiri non po-
 test cum religione conscientia, cum Dei metu,
 cum salutis cura, cum spe ac fide æternorum? U-
 trum mavis fateri?

II. PUNCTUM.

SED voluptatem nolle & vicisse, voluptas est ani-
 mi seu bonæ mentis & conscientia.

Est enim voluptas aliqua ut satis per se senti-
 tur, non est autem voluptas corporis, cum sit po-
 tius eius expugnatio & victoria, quid restat igitur
 quam ut sit voluptas animi, & illa requies de
 qua Dominus: *Et invenietis requiem animabus*
 vestru, jugum enim meum suave est, & onus meum
 leve: Nam sicut nihil est aliud jugum illud Chri-
 sti tollere quam naturam depravatam seu cor-
 poralem voluptatem subjugare, & Christianæ
 legi subjicere: sic suavitas quæ in illo tollendo
 jugo percipitur, ipsa est animi voluptas & re-
 quies quæ in subjuganda illa corporis volup-
 tate sentitur. *Quam suave mihi subitò factum est*
 carere suavitatibus nugarum, inquit sanctus
 Augustinus, & quas amittere mecum fuerat, jam
 dimittere gaudium erat. *Ejiciebas enim eas à me,*
vera tu & summa suavis: ejiciebas & intra-
bas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni &
& sanguini.

Certè pax animi, voluptas quædam est & ju-
 cunditas ipsius animi. At verò: undenam illa pax
 animi nisi ex repressis & domitis concupiscen-
 tiis, seu quod idem est, ex refrænata carnis vo-
 luptate quæ militat adversus animam & pacem
 eius turbat nisi refrænatur? Ac proinde quid
 clarius quam refrænasse & vicisse voluptates cor-
 poris,

Prov. 15.
 Apoc. 2.
 Ibid.

Matth. 11.

2. Conf. 1.

poris, voluptas est animi, cum sit pax animi, pax autem animi sit ipsa eius voluptas?

Denique, cuiam promittitur manna illud absconditum de quo ante, nisi vincenti? Cuiam autem vincenti nisi voluptatum corporis? Quid porro est illud manna nisi voluptas animi, unde tandem quid restat nisi voluptatem nolle & vitasse, ipsam esse animi voluptatem?

III. PUNCTUM.

EST ergo maior voluptas, voluptatem nolle & vitasse, quam velle & capisse. Cum sit voluptas animi, quæ tantò est maior voluptate corporis, quantò non solum animus maior est & præstantior corpore, sed quantum omni creatura Creator est maior, à quo est illa voluptas animi, & contra quem est voluptas corporis.

Sic expressis verbis sanctus Cyprianus; Nihil, inquit *fidelm sic delectat quam integra immaculata pudoris conscientia. Voluptatem vitasse, voluptas est maxima, nec ulla est maior victoria quam qua de cupiditatibus refertur. Sanctus item Bernardus aptè; Quis vestrum est qui non sepe expertus sit conscientia bona delectationem? Qui non gustaverit saporem castitatis, humilitatis, caritatis? Non est hæc delectatio potus, neque cibi aut similitis cuiuslibet rei: delectatio tamen est, & maior omnibus illis; divina enim est & non carnalis delectatio, & cum in hâ delectamur, planè delecta-*

mur in Domino. Hoc ipsum brevius dixerat sanctus Hieronymus; quanta felicitas, non uxoris servum esse sed Christi, non carni servire sed spiritui; qui animi adhaeret Deo, unus spiritus est.

Sic & alij omnes sancti Patres, quos inter sanctus Ephrem, sermonem integrum de hoc argumento scripsit. Sed rectè monet Abbas Cheremon apud Cassianum, *Vix quemquam posse huius virtutis de qua hic agitur, suavitatem sermons exprimere; tanquam, inquit, si quis dulcedinem mellis ei qui nunquam quidquam dulce gustaverit, velit sermonibus enarrare. Profecò nec ille saporis illius suavitatem quam nunquam ore percepit, auribus capiet; nec ille dulcedinem quam gustus voluptate cognovit, verbis poterit indicare, sed propria tantum agnitione suavitatis illeclus, necesse est ut experti saporis iucunditatem intra semet ipsum solummodo tacitus admiretur.*

Est verò contra quod mireris in te vel in aliis, quod cum sit tanta voluptas voluptatem vitasse, non vincas semper cum possis, nec ideo vincas quia non satis expugnas, nec ideo satis expugnes, quia plus voluptatis sentias non expugnando quam pugnando. O te miserum si non hic sentis tuam miseriam! Pugna, expugna, nec desiste nisi vincas cum gratia. *Ponat vir gladium super femur suum. VNIUSCV:VSQVE ensis super femur suum. TELPSPM castum custodi.*

Vide in 1. parte, Feria 6. Hebdom. 4. in Adventu. Et in 2. parte, Feria 2. Hebdom. 5.

Coll. 11. 6.

13.

Exod. 32.

Cant. 3.

1. Tim. 5.

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

Quos præsciuit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus. Rom. 8.

VERITAS PRACTICA

Quàm gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia.

RATIO EST EVIDENS, Si nulla re propius ad similitudinem Christi acceditur quam obedientia. Quam id verò sit verum,

Ratio est, quia illa re propius acceditur ad similitudinem Christi qua est in eo eminentior & nobis maximè propria.

Sed nulla res est qua sit in Christo eminentior, & nobis magis propria quam obedientia.

Ergo nulla re propius ad eius similitudinem acceditur quam illa ipsa obedientia; proinde qua quam gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia qua hanc singulariter continet similitudinem.

Hayneusius Pars tertia.

I. PUNCTUM.

CUM in parvis & abjectis rebus sita sit plerumque Religiosi obedientia, & inde ex superbia seu ex vano amore gloriæ, difficultates nascantur, discat hodie Religiosus nihil esse gloriosius quam obedire, etiam in illis parvis & abjectis rebus, quia sic propius ad similitudinem Christi accedit, quâ similitudine nihil cuiquam mortalium potest esse gloriosius, nihil beatius, nihil tutius aut securius ad futuram beatitudinem, cum prædestinati designentur hoc potissimum caractere, ut sint conformes Imagini filij.

Ratio autem huius propositæ veritatis hæc est, quod nullo signo propius & verius univet-

111

111

sim acceditur ad similitudinem personæ alicujus; aut particulatim ad imaginem Christi, quam re illa quæ est in eo eminentior, & quæ est nobis maximè propria. Quod ut melius intelligatur, advertit in subjectis heterogeneis cujuscunque generis & sex, & maxime in personis quæ ex diversis qualitatibus & perfectionibus componuntur, alias aliis esse eminentiores, & singulari quadam ratione ac differentia, quam vocant individua, proprias & veluti particulares, in quibus eminent & excellunt; nam sicut uniuscujusque est rei natura, ita est una quædam perfectio inter alias per quam in se particulatim constituitur & ab aliis differt. Sic palma præcipuè commendatur sua firmitate, sic Leo sua generositate, Sol suo lumine, & homo universim ratione ac judicio: in particulari autem, tali gradu judicij, sapientiæ vel doctrinæ.

Atque hinc fit, ut, si similitudinem alicujus hominis cum aliis creaturis, aut alicujus creaturæ cum homine velis instituire, non alia sit aptior & convenientior quam circa illud quod est eminentius in objecto cujus similitudinem vis exhibere. Quapropter non quemlibet hominem comparabis cum palma aut cum leone, sed fortem & constantem, quia id magis eminet in palma & leone. Non quod vis magnum & veloc corpus compones cum lucidissimo sole, sed illud duntaxat quod est splendidum & luminosum, quia in hoc præcipuè Sol excellit & eminet. Sic non comparabis omne animal quod habet pedes cum homine, sed illud quod habet faciem hominis, quanta quidem in bellua potest esse humana facies, quia facies in homine pars est eminentior, aut si quod animal propius accedat ad rationem, tum verò illud est homini magis simile quia ratio est in qua maximè vivit & commendatur omnis homo.

Sic proportionatè de Christo Domino, cum multa in eo sint, & omnia quidem eximia & sublimia, & tamen potest vnum esse aliquid suo quodam modo eminentius, & nobis magis proprium & propositum ad imitandum, ad quod qui propius accesserit, is illi erit similitudine & representatione proprius. Sicut ex antiquis Patribus cum penè omnes illum in aliquo representarent: Nullus enim iustus fuit, ut ait S. Gregorius, qui non eius per figuram nuntius extiterit: Alij tamen aliis eò nobilius, & expressius illum figurabant quò magis accedebant ad id quod erat magis proprium Christo Salvatori, ut Abraham & Isaac in suo sacrificio: Joseph, Moyses &

Josue in salute populis data: Proindeque nos etiam eò propius ad eum accedemus, quò rem seu virtutem quæ est in eo singularis sive præcipua, quæ ve nobis præcipuè conveniat, imitatione referemus. Nam affectare aliam quæ non esset conveniens, hoc crimen primi est Angeli, primique hominis quod à nobis Deus avertat. *Domine Deum vestrum sequimini: & ipsum imitate.* Id est, videte quemodo eum, & quo usque sequamini,

Dant. 16.

II. PUNCTUM.

SED nulla res est qua sit eminentior in Christo, & nobis Religiosis magis propria, quàm obedientia.

Id quidem in vnum videri possit. Primum quidem quia omnes virtutes Christus habuit in pari gradu: ubi est paritas, nulla est eminentia, nisi quod virtus una in se excellat aliis, qualis est inter omnes, charitas potius quam obedientia. Deinde si quas à nobis præsertim virtutes exigit videntur esse potissimum humilitas & mansuetudo, ad quas diserte & expresse nos invitavit dicens. *Disce à me quia mitis sum & humilis corde.* *Matth. 23.*

His tamen non obstantibus verè dicitur obedientia in eo eminuisse, quòd fuerit forma quædam & motivum illud quod dicitur formale aharum omnium virtutum & actionum quas operatus est vivens & moriens. Nam si fuit humilis, si mansuetus, si patiens, ita fuit ex obedientia: humilitas seu objectum humile in quo humiliabatur & patiebatur, erat velut materia in qua exercebat obedientiam & in qua nos vult eam exercere. Non humiliabatur nec patiebatur nisi ut obediret: & in hac materia sic obediebat quia est difficilior & melius indicat animum obedientem: unde obedientia erat forma & motivum humilitatis patientiæ & aliarum virtutum; ac proinde tanto excellentius eminebat præ cæteris virtutibus, quanto præstat formam materiæ.

De charitate autem quia debet esse ordinata, sic per obedientiam ordinabatur, ut diligere & obedire & obedire diligendo. Sic expresse S. Thomas, eadem ratione inquit, passus est ex charitate & obedientia, quia & præcepta charitatis ex obedientia implevit, & obsecrans fuit ex dilectione ad præcipientem. Sic ipse Dominus utrumque simul jungens, ut cognoscas mundus, inquit, quia diligo Patrem, & sic mandatum dedit mihi Pater, sic facio: Surgite, eamus hinc. Quod quam esset convenientissimum ut sic obediret respectu Patris, respectu nostri & respectu Dæmonis, fuit ibidem prolequitus sanctus Thomas. *Breyius*

In Praefatione Job. s. 6.

3. p. 9. 47.

a. 2.

Joan. 1. 4.

III. PUNCTUM.

NULLA re igitur propius ad similitudinem Christi acceditur quam obedientia. Cum sit illa virtus quæ est eminentior in eius vita & morte, quamque nos imitari magis expediat & necesse sit, si religiose volumus vivere: *Animas vestras castificantes in obedientia charitatis*, ait S. Petrus, ut sicut ex charitate debet procedere obedientia ita, ex obedientia charitas exerceatur; & quidquid sit, hoc animo fiat, quia sic Deus mandat, sic Deo grati est, ita Pater quoniam sic fuit placitum ante te; Ex quo quidem divino divini Patris placito, quidquid tandem fiat, quantumcunque sit modicum & exile, mirum in modum nobilitatur & dignitate & merito. Sed ex Christi similitudine nobilitas illa & dignitas actionis sive obedientiæ religiose tantum crescit, ut nihil sit Deo gratius. Quod enim grati sumus Deo nostris in operibus, id provenit à Christo Filio, in quo tibi bene complacet & propter quem ipsi placent quicumque placent, unde fit ut qui sunt magis conformes & similes Filio, magis ipsi placeant propter eum quem magis representant; & cum præsertim nos Filio similes efficiat obedientia, quis non videt nos inde etiam fore Patri gratiores; & id fore nobiliter ac excellentius quidquid obedientes gesserimus? Nam si ipse Filius iudicavit nullam re Patri se futurum gratiorem quam obedientiam, quanto id magis de nobis iudicandum est, cum præsertim sic Filius Patri obediens fuerit, ut suo nos exemplo sic efformaret, doceretque factis & verbo sic iungendam simul charitatem & obedientiam. *Manete*, inquit, *in dilectione mea. Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta servavi, & maneo in eius dilectione.*

O quale est illud sicut, quam perfectum in Christo; quam mancum & imperfectum in nobis! Expende accuratè, nam hoc est exemplar nostræ obedientiæ, sicut ille integrè, sicut in omnibus; sicut semper & ubique; sicut in abjectis & vilibus, sicut ex corde magno & animo volenti, sic nos obediamus Præpositis nostris, & subjaceamus eis. Sic Christus obediebat Patri, obediendo Cæsari, Pilato & aliis Sarranæ administris, quibus eum Pater subiectum voluit. Et tu detrectare audebis obedientiam tuis Præpositis tibi à Christo sapientissimè constitutis; Multa certe sunt quæ te inobedientem arguant & accusent: sed nihil capitalius quam quo fingis te excusatum, nempe

Brevius autem Apostolus: Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi. Et rursus: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Ubi adhuc sanctus Thomas egregie: Si fuisse passus non ex obedientia, non fuisset ita commendabilis, quia obedientia dat meritum Passionibus nostris. Sed quomodo factus est obediens? Non voluntate divina quia ipsa est regula, sed voluntate humana qua regulata est in omnibus secundam voluntatem paternam: voluntatem non sicut ego volo, sed sicut tu. Et convenienter introducit in passione obedientiam, quia prima pravariatio est facta per inobedientiam.

Neque verò id tantummodo verum est de eius Passione & Morte, sed de natiuitate, de circumcissione, & de singulis quibusque vitæ partibus ab ipso primo vitæ ortu ad extremum usque Spiritum, unde Apostolus ex Psaltes Regio, *Idco ingrediens mundum dicit: hostiam & oblationem noluit corpus autem aptasti mihi. Holocausta non tibi placuerunt. Tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut faciam Deum voluntatem tuam. Deus meus voluit, & legem tuam in medio cordis mei. Quod sapissime Christus Dominus repetit: Descendi de caelis, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. A ME ipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor. EGO ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Qua ergo ego loquor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor. Nonne hoc est obedientem esse? Nonne hoc est insignem & eminentem in obedendo præsertim esse? Nonne hoc est obedientiam præ cæteris commendare virtutibus?*

Quam sit verò hæc virtus Religiosis maximè propria tam aperte constat, quam patet evidenter illis virtutes esse proprias, & eas maximè quæ votis continentur. *Sola autem obedientia virtus est*, ait sanctus Gregorius, *qua virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit. SOLVM obedientia vosum est*, inquit sanctus Thomas, *quod alia omnia religiosa continent, quod unum sufficit ad religiosum statum constituendum, & sine quo nullus nec status, nec religiosus esse potest. Potestne aliquid magis esse proprium quam quod est ita necessarium & excellens?*

1. 35. ad Cor.
c. 10.
2. 2. q. 186
a. 8.

1. Pet. 2.

Matth. 11.

Ps. 39.
Hebr. 10.

Ioan. 6.
Ibid. 8.
Ibid. 12.

Ioan. 15.

Hebr. 13.

in asperis & abjectis, cum minus rationabiliter videntur imperata. Nam in his præcipue Christus obediendo eminuit, & nihil est excellentius nihil sublimius, nihil optabilius quam illud exercere in quo eminuit, cum in eo potissimum sit posita similitudo Christi: aut si quid humanum putas excellentius, vide quid putes, vide

quid cogites, nempe esse aliquid Christo sublimius, esse aliquid supra Christum, esse aliquid quod sit dignius quam esse Christo similem. Velle hæc id sentire?

Vide in 2. parte, Fer. 4. Cinerum, Sabbato Hebd. 4. post Pascha, Et Fer. 4. infra Octav. Ascensionis.

DE RENOVATIONE VOTORVM.

AC PRIMUM DE TRIDVANA RECOLLECTIONE QUÆ RENOVATIONEM ANTECEDIT.

Arborem ficu quidam habebat plantatam in vinea sua, & venit quærens fructum in illa, & non invenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non invenio: succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat?

At ille respondens dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora, & si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam.

Luc, 13.

EX hac Parabola desumitur materia considerationum totius tridui, in hunc finem, ut agnoscat Religiosus se vocatum in Religionem ut fructum ferat suæ conformem vocationi, se propterea interdum visitari à Domino qui debitum repetat fructum, quem nisi Religiosus reddat, periclitetur de sua vocatione & salute.

Quæ tria spectant tres differentias temporis, præteritum, præsens & futurum, in quibus ordinandis tota consistit perfectio ut ait sanctus Bernardus ad illa Moysi verba, *Vinam saperent & intelligerent, ac novissima præviderent. In quibus utique verbis, inquit, tria video nobis commendari, sapientiam, intelligentiam, providentiam. Arbitror sanè tribus ea assignari posse tem-*

Serm. 2. de Apost. Petre & Paul.

poribus, ut aternitatis quadam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderantibus per sapientiam, præterita per intelligentiam & iudicantibus, novissima providentibus ad cautelam. Hac nempe spiritalis est exercitij summa, hac forma studij spiritalis, ut sapienter disponamus præsentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita, futura quoque sollicitè prævideamus. Sobriè, & iuste & pie vivamus in hoc sæculo, ait Apostolus, ut videlicet in præsentia sobrietas observetur: ut iusta satisfactione præterita quæ nobis sine fructu salutis præteriere tempora, redimantur, ut pietatis clypeum immisnensibus de futuro periculis opponamus.

PRIMO

PRIMO DIE.
DE FINE VOCATIONIS RELIGIOSÆ
QUI EST FRUCTUS VOCATIONI
CONFORMIS.

*Arborem ficu habebat quidam plantatam in vinea
sua. Luc. 13.*

VERITAS PRACTICA.

Religiosus infra vel supra regulam suam vivens,
ficus est ficum non ferens.

RATIO EST, Quia ficus ficum non ferens, est re-
ligiosus non afferens fructum conformem sua
vocationi.

Sed quisquis infra vel supra regulam suam vivit,
non affert fructum conformem sua vocationi.

Ergo religiosus sic infra vel supra regulam suam
vivens, ficus est ficum non ferens. Quod certè
est diligenter expendendum.

I. PUNCTUM.

BENEDICTVS Deus & Pater Domi-
ni nostri IESV Christi per quem vocati
estis in societatem filij eius. Qui bene-
dixit vos in omni benedictione spirituali in
caelestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitutionem, ut essemus sancti & im-
maculati in conspectu eius in charitate.

Hæc & similia quis Religiosus dicat de be-
neficio suæ vocationis: Benedicite omnes Religiosi
Domino Deo Deorum, laudate & confitemini ei,
quia in omnia secula misericordia eius. **MAGNA**
est super nos, inquit S. Bernardus, magna valde
misericordia Dei nostri, quos tam ineffabili spiri-
tus sui virtute, tam inestimabili dono gratia sua,
eripuit à vana nostra conversatione hujus sæculi,
in quo eramus aliquando sine Deo, aut certè quod
exacerbilius est contra Deum, non ignorantiam
habentes, sed contemptum. Et quæ plura fufius ha-
ber.

Brevius verò Psalmista Regius uno aut altero
versiculo: Convertere anima mea in requiem
suam, quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit
animam meam à morte, oculos meos à lachryma,
pedes meos à lapsum. Nempe à tribus gravissimis
mundi malis, à morte peccati, à lachymis misere-
ntiam, & à lapsu occasionum peccandi. Tum

quod sequitur: Placebo Domino in regione vivo-
rum, tria opposita bona Religiosi complecti-
tur. Primum quidem quod hoc unum habeat a-
gendum, *Placere Deo*. Deinde verò quod sit in
societate eorum quibus in idipsum adjuvetur,
Ac denique futurus sit aliquando cum illis qui
semper vivant & placeant Deo.

Atque hæc quidem insignia sunt Religiosi
status beneficia, sed tamen hæc conditione tibi
collata, ut collabores gratiæ vocationis & fru-
ctum feras illi conformem, tete continendo in-
tra ejus fines, perinde atque arbor fert fructum
juxta genus suum, ut expresse nobis proponit
Dominus in illa Parabola, unde est erura veritas
modò attentius expendenda; *Quod Religiosus in-
fra vel supra regulam vivens, ficus est ficum non
ferens.*

Ratio est facilis quoad utramque partem. Pri-
mò enim licet sanctus Hieronymus, & quidam
alii per ficum infructuosam & succidendam in-
telligant populum Judaicum, sive Synagogam,
aut ipsam civitatem Jerusalem evertendam; ta-
men communis est aliorum Interpretum sensus
designari etiam unumquemque eorum qui sin-
gulari quadam gratia vocatus sit ad certum
quoddam vitæ genus ubi Deo serviat, sibi &
proximo vacet impensus. Arbor enim plantata
in vinea, vineæ cultori commendata, & tam sæpe
ac sollicitè à Domino suo visitata, significat non
vulgarem aliquam Personam, sed selectam, dile-
ctam, & singulariter charam, qualis est Ecclesia-
sticus, Religiosus, aut si quis alius in sæculo ad
perfectiorem quendam vocatus statum. Habet
hoc etiam particulare ficus, ut bis in anno ferat
fructus, quo Symbolo præsertim hi denotantur,
qui ad ferendos spirituales fructus tam sibi quam
proximis aptum & fecundum vitæ genus co-
lunt.

Verùm quod præcipua consideratione dignū
est, sicut arbor ficus non pyra, non poma, non ce-
rasa, sed sicū affert, sic unaquæq; vocatio seu sta-
tus vocationis in quo quisq; vivit Religiosus, cer-
tum

Ioan. 14.
I. Cor. 15.

ib.

zech. 1.

Is. 1.
2. Par. 26.

1. Reg. 13.

1. Cor. 15.

quendam & proprium continet perfect. onis gra-
 dum quo penè ab aliis statibus distinguitur, sicut
 ficus a ceraso. Alia est perfectio seu alius est per-
 fectionis gradus Carthusiani, alius Franciscani,
 & alius Iesuitæ. *In domo Patris mei, in aitiones mul-
 ta sunt,* ait Dominus; & sicut stella differt à stella
 in claritate, sic varia sunt & diversa nò modò sta-
 tuum sed sanctorum merita. *Nam unusquisq; pro-
 prium domum habet ex Deo. Alius quidem sic; alius
 usrd sic;* ut sæpe dictum est ex Apostolo. Quæ si
 de singulis personis quoquo modo dici possunt,
 multò tamen magis de statibus & religiosis in-
 stitutis intelligenda sunt, in quibus est certa vo-
 cationis gratia quæ est differentia quædam indi-
 viduans, quâ, ut dixi, ab aliis distinguitur, quàm
 omnes istius instituti professores singulariter
 participant, & cujus ductu ac spiritu moveri debent,
 sicut rota illæ in rotis, apud Ezechielum, in
 quibus erat spiritus vitæ.

Atque hinc fit, ut, quod est in prima propo-
 sitione, Religiosus non ferens fructum conformè
 suæ vocationi, seu non vivens conformiter suo
 statui, sit velut ficus sine ficu. Quantumvis e-
 nim mira & sublimia ederet, si non sunt conformi-
 a suæ personæ suove statui, aut à suis superio-
 ribus non approbata, non sunt fructus, sed folia.
*Quis quæsit hoc de manibus vestris? NON est
 tui officij Ozia, ut adoleas incensum Domino. Sed
 Sacerdotum qui consecrati sunt ad huiusmodi mi-
 nisterium: egredere de sanctuario, ne contempseris,
 quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino
 Deo, statimq; orta est lepra in fronte ejus.* Sic Saul
 offerens holocaustum quâ tacunq; le necessitate
 compulsus diceret, ut placaret faciem Domini
 hoc à Samuele audit: *Stultè egisti, nec custodisti
 mandata Domini Dei tui, nequaquam regnum
 tuum usque in aeternum: quæsit enim Dominus sibi vir ù
 juxta cor suum.* Hoc est licet esse juxta cor Dei
 quando quis conformiter suo statui vivit: quia
 sic se conformat divinæ voluntati quæ in talita-
 tu declaratur, *Vnusquisque in suo ordine.*

II. PUNCTUM.

SED quisquæ infra vel supra regulam suam vi-
 vit, non affert fructum conformem suo statui.
 Id est, qui minus quàm debet, aut supra quàm
 licet, ex regula seu ex ordinatione & mente Su-
 periorum aggreditur, is non vivit conformiter
 suæ vocationi; quod quidem satis patet in eo, qui
 minus quam potest & quàm debet, facit: minus
 est habens, seu numero seu merito; seu quantita-

te seu qualitate fructus. De alio verò qui supra
 quam licet, ex regula seu mente superiorum quid-
 quid agit, non est minus certum, cum non mi-
 nus peccari possit per excessum quàm per defectum.
*Nò declines ad dexteram neq; ad sinistram:
 avertè pedem tuum à malo: via enim qua à dex-
 tris sunt novit Dominus.* Id est, ipse scit quid sit
 nobis faciendum, & declarat unicuiq; per suas
 regulas aut superiores: quantumcunq; dextrâ suâ
 bonâ intentione quisquis sibi videatur agere
 quod ex propria voluntate facit, non est propte-
 rea tutus & securus, novit Dominus, quid sit de-
 xtrum aut sinistrum in nobis: & ne quis in hoc
 erret, sibi non debet soli fidere. *Prudentia tua po-
 nò modum. Nolè esse justus multum, neq; plus sa-
 pias quam necessè est, ne forte obstupescas.* Id est, nò
 forte tibi potius oblis quàm prolis. *Si à re tua vis
 paululum declina veris,* ait sanctus Hieronymus,
*non interest utrum ad dexteram vada, an sini-
 stram: cum verum iter amiseris.*

Multus est S. Bernardus in hoc argumento qui
 supra relatus videri potest. Aptè verò S. Grego-
 rius Nazianzenus: *Virtutem excessus est defectus
 peraq; labefaciunt, non secus ac regulam additio
 aliqua vel subtractio. Nemo igitur sapientior sit
 quam conveniat, nec lege exactior, nec luce splendi-
 dior, nec norma rector, nec præcepto Dei sublimior.*
 Quasi diceret, non minus peccat qui supra regu-
 lam quàm qui infra vivit, quia non minus peccat
 in regulam quæ perinde excessu offenditur ac
 defectu. Quod si zelo fructus faciendi movetur
 is qui excessu peccat, non est sic vocandus,
 qui non est conformis statui, nec est conformis
 statui, qui status leges excedit & regulas.

O quam præclare dictum & factum; *Ordina-
 vit in me charitatem!*

III. PUNCTUM

RELIGIOSVS igitur infra vel supra regulam
 vivens, ficus est sicum non ferens, Quia non
 fert fructum convenientem suo statui, cui non
 potest convenire, quod disconvenit, legi & regulæ
 à qua potissimum habet ut sit certus status & di-
 stinctus ab aliis. Quantumcunq; se moveat aut
 se agitet & tribulet Religiosus, nihil agit si su-
 pra quam licet agit. *Nunquid de tribulò ficus?*
 Nunquid ex præsumptione virtus? Nunquid
 præsumit qui supra quam licet, licere sibi ai-
 gat? Hoc est sæculi vitium seu sæcularium error,
 qui se regi non sinuat, ut semper infra aut supra
 quàm debeat audeant: à quo errore Apostolus

Prov. 4.

Prov. 11.
Ecl. 7.

In Joian.
14. c. 12.
Serm. 198
71. in Cant.

Orat. 26.

Cant. 3.

Matth. 7.

Rom. 10.

nos revocans, Nolite, inquit, conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Dico enim vobis per gratiam qua data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo.

Alia haec est similitudo valde apta confirmanda veritati & quam sancti Patres multis illustrat; sed modò ea sufficiat quae de arbore ficu nobis proponitur, cuius hoc est etiam proprium & praeter ceteris arboribus singulare, ut, cum verum suum fructum non profert, duplex aliquod genus apparentis producat fructus, nempe immaturum, exili, quos vocant inchoatos grossos, qui sunt flores potius quam fructus: aliud verò est, quod in altitudinem se extendit & quae ficus celsa seu fatua dicitur, id est, inanis & vacua. Quo duplici fructus apparentis genere, quam aperte deligetur illi qui vel infra vel supra regulam vivunt, quis non videt?

Denique nec omittendum, quod illi apparen-

tes fructus aut quaecunque sint ficus nisi sint bonae, valde malas esse, nec esse fructum suaviorem quando bonus est, nec insuaviorem quando est malus. Quod aprè illos etiam significat qui Religiosum amplectuntur institutum; sicut ex iis boni sunt qui se suis continent regulis & legibus, & valde boni sunt: ita qui supra vel infra regulas vivunt, mali sunt, & valde mali. Quod ostensum sibi à Domino Jeremias expresse refert: *Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficu, posuit ante templum Domini. Calathus unus ficus bona habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis: & calathus unus ficus habebat malas nimis, quae comedi non poterant, eo quod essent mala. Et dixit Dominus ad me: quid tu vides Jeremia? Et dixi, ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quae comedi non possunt eo quod sint mala. Tum perionis adaptat similitudinem.*

Ex utris verò te putas esse? Agnosces ex vocatione qua vocatus es, agnosces ex ministerio quod in illa geris: agnosces ex regulis quas ad illud rectè gerendum habes. Hinc tota res pendet: *Hac meditare, in his est, iustia in illu. Vide in 3. parte, Dominica 7.*

1er. 24.

1. Tim. 4.

SECUNDA DIE.

DE FRUCTU VOCATIONIS QUAM AB UNOQUOQUE RE- PETIT DOMINUS.

Et venit quarens fructum in illa, & non invenit. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quod te imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc te paratiorem debet reddere.

RATIO EST, Quia quod te imparatum magis reddit, est incertitudo exigendi & reddendi fructus.

Sed ex illa incertitudine paratiorem esse debes.

Ergo quod te imparatum magis reddit ad reddendum fructum, hoc est quod te paratiorem debet reddere.

QUAM cara Domino esset illa ficus plantata in vinea, satis ipse indicat singulari cura quam praese fecit visitanda interdum arboris, & ex gendi ab ea fructus. Sic suos Christus Dominus, sic quos singulariter fecit suos, singulariter etiam curat, invilit, fovet, arguit, & quem ab eis expectat fructum tuo tempore repetit. Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Quanti erant in mundo admonendi, revocandi, convertendi, cum Dominus illos septem viros praecipua quadam sollicitudine admonet quibus in Apocalypsi particulatim & diversis dicit modis: *Scio opera tua, & laborem & patientiam, sed habeo adversum te quod arguam, esto vigilans. Si non vigila veris, veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.*

Pj. 84.

Apo. 1. 2. 3.

Oye.

O verè admirandam in suos Christi curam! o verè arguendam, si quæ sit, horum incuriam! Quid responderes Christo si jam à te fructum exigeret tuæ vocationis, tui ministerij, tui talenti? Habelne parata quæ debes reddere? An clamabis inducias, dilationem, & longiora tempora? Sed quousque tandem? Vide quid te imperatum reddat ad reddendum debitum fructum, Fortè illud, quod te paratiorem deberet reddere. Considera vehementer ex proposita veritate & primum illud quo declaratur veritas admirare, quam verum & quam certum sit illud unum quod te imparatum magis reddit, esse *Incertitudinem temporis* quo venit Dominus exacturus rationem tuæ vocationis & repetendi à te fructus. Quid enim aliud te retardaret? Non ignoras quis sit ille fructus reddendus? Aut si forte ignoras, non excusaris, nam debes & potes scire. An ignoras quod benignitas Dei te adducit ad poenitentiam tuæ superbiam, tuæ vanitatis, & loquacitatis? Atque ex consequenti ad particulare studium humilitatis, caritatis patientiæ, contemptus tui, puræque Deo placendi voluntatis? Nonne id certo certius habes quod te humilem, mansuetum, & obedientem in eo perfectionis gradu quem meretur tua vocatio, Christus Dominus expevit, exigit, & modis omnibus promovet?

Nec te latere potest quàm sit sollicitus, quàm justus & fidelis sive in remuneranda virtute, sive in puniendo vitio. Quanti denique referat in utramque partem aut paratum aut imparatum esse ad debitum reddendum fructum, nimis aperte patet. Quid ergo restat quod te imparatum efficiat nisi hæc incertitudo temporis, hæc incertæ mentis suspensio de hora & de modo quo exigit? Nam si tibi certo persuaderes certum aliquod & definitum tempus quo res sine mora esset transigenda, nonne tibi prospiceres? Nonne si audires à Domino, *Stulto, hæc nocte animam suam repetunt à te*, magis paratus esses ad proximam noctem quam fortè unquam paratus sis, quia tibi hoc dictum non cogitas? Sic d'fferente Domino reditum, *capit servus percussere conser-vos suos, manducare & bibere cum ebriosis*. Sic moram faciente sponso domita verunt *virgines & dormierunt*. At væ imparatis, væ lampadibus non accensis, væ quibus dictum est, *Clau-sa est janua, nescio vos. Nescio unde sitis*.

Luc. 12.

Matth. 24.

ib. 25.

NEMPE illa ipsa est incertitudo temporis quo fructus est exigendus qua nos paratiore debet reddere.

Idcirco enim incertum est tempus, ut omnium parati tempore: idcirco enim quoscunque Dominus de hac præparatione sermones habuit tam apertis eos explanavit Parabolis quæ hanc præparationem exigent ut nihil sit in humanis rebus planius, nihil familiarius, nihil evidentius. Nihil porro frequentius repetitum & inculcatum quam quod ex illis Parabolis inferit, *Et vos nescite parati, quia quæ hora non putatis, filius hominis venit. De die illa, vel hora, nemo scit. Videte vigilate & orate, nescitis enim quando tempus sit, vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domum veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane; ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. PARATOS igitur esse nos convenit, inquit S. Hilarius, quia dei ignorantia mentem sollicitudinem suspensa expectatione exagitat.*

Luc. 12.

Matth. 24.

Comm. in Matth. 26.

Nec refert quod de morte & de judicio particulari videantur illa potissimum intelligi. Nam eadem planè est ratio temporis quo paratum esse oportet, ad reddendum fructum, sive in morte sive in vita sive in morbo, sive in sanitate; quia tota ratio est quod tunc oporteat esse paratum quando exigitur; Unde si hac in vita & in sanitate exigitur, tum oportet ita esse paratum ac si in morbo vel morte peteretur. Licet enim tantum non videatur imminere dampnum, si quod Christus in vita peti recusetur, ac si petenti recusaretur in mortis articulo; tamen non minus est audiendus: nam idem Christus est & idem Dominus, qui pro jure suo sua petit quando & quoties ab unoquoque vult, & tanta est nostra obligatio tum reddendi quod petit, quantum est ejus dominium, quanta est illius potestas, & quantum jus petendi sibi debita. Contemperate quantum sit illud dominium, quanta illa potestas, & quale jus illud quod in te habet, quàm altum quàm absolutum & quàm æquum.

Quod si etiam magis placet tuum hinc spectare lucrum aut detrimentum, esto sanè id velim spectes, tua enim res perinde agitur, ut sis semper paratus ac aliquoties. Cur enim aliquoties? Cur in morbo? Cur in morte, nisi quia imparato periculum est poenæ alicujus subeunda: sic ut accidit imparatis illis servis de quibus instituta sunt Parabolæ supra dictæ? At nonne idem po-

202

ne periculum te manet omni tempore quo paratus non fueris, ac in ipso mortis momento? Nonne te modò Christus æquè punire potest, si te modò imparatum & infructuosum inaverit, ac alio quovis tempore? Nonne & ipsum quod præcipue times mortis tempus est incertum & dubium, ut quavis illud expectes hora, & tanta expectes solitudine & cautione, quasi si omni hora moriturus esses? Nonne id agnoscis ita imperatum nobis à Domino? At nonne ex consequenti agnoscis illam esse mortis aut exigendi fructus incertitudinem quæ nos paratiores debet reddere? *Finis venit, venit finis, & vigilavit adversum te, ecce venit.*

Eccl. 7.

III. PUNCTUM.

QVOD te igitur imparatum magis reddidit ad reddendum fructum, hoc te paratorem debet reddere; Nempe illa incertitudo temporis quo fructus exigatur à Domino qui tempus idcirco vitæ & mortis, ac ipsius exigendi fructus incertum esse voluit, ut nullum esset tempus quò non timeres & caveres: cum præcipue Dominus toties monnerit se ita velle nos omni esse paratos

tempore, ut si quod sit tempus quo minus parati simus, tum ille venturus sit, sicut fur illo venit præcipue tempore domum furaturus, ubi domestici minus advigilant. Sic ille, *Si ergo, inquit, non vigilaveris, vaniam ad te sanguam fur, & nescies qua hora veniam ad te.*

Apo. 2.

Mirum cerè quod sic Dominus infame furis nomen sibi applicare voluerit, ut in quarta post parte ponderatur opportunius: sed magis mirum quod cum id sciamus ab eo dictum, tam parum moveamur ad illam continuam & non interruptam solitudinem conservandam, ut potius inde minus solliciti simus, unde nos magis urget & vult esse sollicitos.

Hoc est quod supra deploratur, non creditur Christo, non creditur Christus; nec ab ipsis etiam qui fidei propugnandæ constituti sunt defensores! Hoc est quod ipse prædixit Dominus, *Venerunt amen filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra? VIRVM fidem quis inveniet? DOMINE, oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, & non deluerunt. VOS METIPROS sentate si estis in fide: ipsi vos probate. VIGILATE, state in fide, viriliter agite, & confortamini.*

Luc. 18.

Prov. 20.

Ier. 5.

2. Cor. 13.

4. Cor. 16.

Vide in 4. parte, Feria 4. Hebdom. 27.

TERTIA DIE.

DE POENA RELIGIOSI, SVA IN VO-CATIONE INFRUCTUOSI.

Ecce annitres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac & non invenio: succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat? Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

I. PUNCTUM.

Quanto minus puniri timet infructuosus: tanto jam magis punitus est.

RATIO EST, Quia quando minus puniri timet infructuosus, tanto minus sentit miserum suum statum, tantoque minus ei providet. Sed tanto jam magis punitus est, quando qui minus sentit miserum suum statum, quantoque minus ei providet.

Quanto igitur minus puniri timet infructuosus, tanto jam magis punitus est. Quod sanè cuique est & maxime Religioso irreligiosè viventi parandum.

Hayneusue Pars tertia.

ANTEQUAM Dominus similitudinem arboris fici referret, Adorant quidam ipse in tempore, ait S. Lucas, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificio eorum. Et respondens dixit illi: putatu quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis, sed nisi pœnitentiam habuerint, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos; putatu quia & ipsi delictores fuerint, præter omnes homines habitantes in Jerusalem? Non, dico vobis, sed si pœnitentiam non egerint, omnes similiter peribitis.

Luc. 13.

X k k

Tum

Tum verò his ita prolatis, adjunctis nostram fici Parabolam in eundem finem & scopum quo superiora dixerat; nempe ut, qui fructu non ferreat suæ vocationi conformem, timerent & resipiscerent: aut certe si non timerent nec poenitentiam agerent, punirentur & perirent sicut arbor infrugifera succiditur, & igni datur. Quamobrè tu qui præcedenti die potuisti agnoscere, quàm minus esles habens, quàm parum esles fructuosus, aut quàm revera infructuosè hæcenus vixeris, time sine intentatas tibi coelestes minas? Time sine ita seridè ut ex sancto timorè resipiscas & meliorem cogites frugem? Neq; enim verus est timor si desit resipiscencia: neque vera est resipiscencia nisi sint cetera melioris vitæ consilia. Convertere iacob & apprehende. Quod ut efficacius cum divina præstes gratia, per oportune veritas expendenda proponitur, Quod quanto minus puniris, tanto jam magis puniris es.

Bar 4.

Ratio est tam facilis & obvia ut sint tantum enuntiandæ propositiones, nec pluribus declarandæ. Quid enim apertius vel ex scripturis, vel ex ante dictis, vel ex ipsis terminis quàm quod primò dicitur, quanto quis minus puniri timeat, tanto minus miserum suum sentit statum, tantoque minus ei prospiciet? Sicut enim timoris est declinare à malo, si ve culpæ si ve poenæ: sic ubi est timor, malum non evitatur, non sentitur, non agnoscitur; nam si agnoscitur, timeatur, vitaretur, unde aptè in Proverbiis, Sapientis timet & declinat à malo: stultus transiit & non sistit.

Prov. 14.

II. PUNCTUM.

SED tanto jam magis punctus est, quanto quis minus sentit miserum suum statum, quantoque minus ille prospiciat.

Sicut enim poenæ & miseræ graviores sunt illæ quas vocamus spirituales, sic inter has poenæ illæ censentur damnosiores, quæ nos ita privant cognitione & sensu miseræ nostræ, ut nobis exprobretur, Nesci quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.

Apoc. 3.

Quid miserus misero, & non miserante seipsum inquit S. Augustinus, Quod & præclare D. Gregorius; Prima inquit, virtus est ne perpetrari debeant sed vitari peccata: secunda autem salis perpetrata corrigere: sed plerumque culpa non solum committentes minime vitamus; verum etiam nec commissas agnoscentes. Et peccatoris mens tanto altius

6. Mar. 13.

tens broscit, quanto nec damna sua cecitatis intelligit. NESCIERUNT neq; intellexerunt, in tenebris ambulans, movebuntur omnia fundamenta. I. e. ita sunt insensibiles ut quidquid ad eos promovendos adhibeatur, nihil prosit, non si terram universam vel ab ipsis moveas fundamentis, Vel sic fortè aptius, quasi diceretur: ex illorum ignorantia & cæcitate hoc damnum accidit, ut quæ sunt fundamenta Religionis, inde concutiantur & dissipentur: nempe fides, timor, & pietas, & Conscientia & si quid simile, totum perit perente sensu suæ miseræ. Commovebit illos à fundamentis, & usq; ad supremum & desolabuntur.

Pf. 81.

Sap. 4.

III. PUNCTUM.

QUANTO igitur minus puniri times infrugifera, tanto jam magis punitur; Cum nulla sit gravior poena, quàm esse in culpa & culpam nolle agnoscere, nec afferre velle remedium, cuius defectu funditus percas, Nisi poenitentiam habueris, omnes similiter peribis.

Hanc punitionem spiritualem & perditionis inde sequentis periculum luculente S. Gregorius declaravit, explanans hæc Isaïæ verba: Descende, sede in pulvere, virgo filia Babylonis, sede in terra, non est solum filia Chaldaeorum. HOC, inquit, loco humana mens virgo non incorrupta, ut arbitratur, dicitur, sed infœcunda. Et quia Babylon confusio interpretatur, rectè infœcunda mens Babylon: id filia vocatur, quia in eo quod nequaquam bona opera germinat, dum nullo ordine recta vita componitur quasi confusione matris generatur. Cui aptè per increpationem dicitur Divina voce: DESCENDE, In alto quippe humanus animus stat, quando superna retributionibus inhiat, sed ab hoc statu desistit cum turpiter videtur, sese desucentibus mundi desideris subjicit. Cui bene mox additur: SEDE IN PULVERE. Descendens enim in pulvere residet: quia coelestia desiderans, terrenis cogitationibus absorbitur, in infimo viloscit. Vbi adhuc ingemiscens & subjungitur: SEDE IN TERRA. Ac si aper. & exprobrans dicat, quia coelesti conversatione noluisse se erigere, sub semetipso prostratus in terræ aridibus humiliare. Unde & necessario protinus additur, NON EST SOLIM FILIÆ CHALDÆORUM: Chaldæi namque feroces interpretantur, valde autem feroces sunt qui voluntates proprias sequentes nec jam parcere moribus ferunt: ferocia sunt terrena desideria que non solum contra præcepta Conditoris sed sæpe etiam contra permissionem verbera, duram atque insensibilem

Isa. 47.

1. 6. Mar.

6. 9.

mentem reddunt. Et post nonnulla: Es quia agere intellecta dissimulat, cecatur etiam recte ut no- sciat quod agat. Et sicut iusto iudicio in sua volun- tate relinquitur, et sub ea qua anxie appetit, labo- riosa mundi ministeria relaxatur: unde aperte il- lic subditur, Quia ultra non vocaberis mollis & tenera, tolle molam, & mole farinam, Quia mens pravis desideria dedita, in eo quo anxie appetit, hu- jus seculi labores relinquitur, ut foris mundo velut ancilla serviat qua intus Deum ut filia nequa- quam amat!

At verò, nonne hoc est expavendum? Nonne hoc est iam puniri? Nonne hæc est poena infu- ctuosæ animæ debitis? Nonne idcirco præcaven- da est talis poena, producendo fructus vocatione nostra dignos; aut redimendo tempus infu- ctuosæ ætatis? Nec dicas, te non trahit timore, sed duci potius charitate quæ foras pellit timorem, nam falsum est te infructuosum duci charitate quæ non est otiosa & quæ magna semper ope- ratur, aut charitas non est. Unde sicut concedi-

tur præferendam esse timori charitatem, sic ne- gari non potest si desit charitas, meliorem esse timorem quo malum culpæ & poenæ vitatur, quàm defectu timoris & amoris sterilem fieri & sterilitatis suæ poenas ferre. Sic Christus Domi- nus hoc sancto timore proposito concludebat esse vigilandum & orandum: postquam enim de futuri die iudicii fufe dixit, monuitque atten- dendum ne dum gravaremur cura huius vita superveniret in nos repentina ates illa, qua tanquã laqueus in omnes superveniet, Tum addit, Vigila- te itaque omni tempore, orantes ut digni habeami- ni fugere ista omnia qua futura sunt, et stare ante filium hominis. O stare ante filium hominis! Hæc est summa beatitudinis, ait Intellectus, in præ- sentia Iudicii sui securum consistere. Ut è contra, hæc est extrema infelicitas, non illic posse stare, O quàm consultius hic fructuosè timere, ne illic infructuose tremas! Da locum timori Altissimi, quia omni sapientia timor Dei.

Luc. 21.

Ecclesi. 19.

EODEM DIE, AD HÆC POSTREMA VERBA PARABOLÆ.

Domine, dimitte illam & hoc anno, usque dum fodio circa illam, & mittam stercora, & si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Frustra tibi Cultor, si culturam non pateris.

RATIO EST PLANA ET FACILIS, Quia si non vi excoli, frustra est tibi Cultor, Sed si culturam non pateris, non vi excoli. Ergo frustra tibi Cultor si culturam non pateris. Quod certe est tam damnosum quàm commo- dum fuit infructuosa arbori seu menti Culto- rem habuisse qui poenam succisionis deprecave- tur.

CULTORES illi nostri sunt, vel Angeli Tu- telares, vel Directores aut Superiores, vel utriq; simul qui sæpe paratam avertunt negligentia nostræ perniciem, eorumque precibus & cultu- ra reservamur si forte respicamus; sed quia re- spicienti necessaria est imprimis correctio, in-

crepatio, mortificatio, humilitas & humiliatio, quæ sunt illa mittenda stercora de quibus agit Cul- tor, nos tales increpationes & humiliationes as- pernamur; nos talè culturam non patimur, sicq; frustra nobis est Cultor quia nolumus excoli dū Cultoris culturam non patimur. Circumfodere De Verbis est humilitatem & patientiam docere, inquit S. Dom. Augustinus, sterces sordes sunt, sed fructum dant; sordes cultoris, dolor est peccatorum.

S. vetè Gregorius dum hoc ipsum fufius ad eundem refert sensum, quàm simus nostro dam- no talis culturae impatientes, sic præclare profe- quitur. Quid est, inquit, circa ficulneam fodere nisi infructuosas mentes increpare? Omnis quippe fossa in imo adest: & nimirum increpatio dum mentem si- bi demonstrat, humiliat. Quoties ergo aliquem de peccato suo corripimus quasi ex cultura debito cir- ca infructuosam arborem fodimus. Et post multa de stercoracione, Missitur ergo copiosius stercoris ad radicem arboris, quando pravitate sua consci-
101. 2

na tangitur memoria cogitationis, cumq; se per penitentiam ad lamenta mens excitat, & ad bona operationis gratiam reformat, quasi per sacrum stercoreis redit ad fecunditatem operu, radix cordis. Et forte ergo ad fructum redi visis arbor, quia de consideratione peccati ad bona se opera resuscitat animus. Et sunt pleriq; qui increpationes audiunt, & tamen ad penitentiam redire contemnunt, & infructuosi Deo, in hoc saeculo vixides stant. Sed audiamus quid ficulne & cultor adjungat: siquidem fecerit fructum, sin autem in futurum succides eam: quia profectò quis hic non vult ad fecunditatem pin-

guescere per increpationem, illic cadet, unde iam resurgere per penitentiam non valet: & in futurum succidetur, quamvis hic sine fructu viridè stare videatur.

Audisne anima quid sit increpationem & humiliationem illi adjunctam non libenter recipere? Hoc nempe est culturam fugere. Fugienti vero culturam quid prodest Cultor? Et à Cultore deserta si fueris, quid restat nisi à Deo deseri, cui te solus Cultor immeritam hætenus conservat? Expende hæc accuratè.

DE RENOVATIONE VOTORVM ET SPIRITVS,

*Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos,
secundum dies quibus Deus custodiebat
me? Job, 29.*

VERITAS PRACTICA.

Vota non rectè renovas, nisi te vota
renovent.

*RATIO EST, Quia vota non rectè renovas nisi
assequaris finem cur vota renovas,
Sed nisi te vota renovent, non assequaris finem cur
vota renovas.*

*Vota ergo non rectè renovas, nisi te vota renovent.
Quamobrem sic conjungenda est simul re-
novatio votorum & spiritus, ut si alterutrum
separatim renovare velles, neutrum renova-
res.*

I. PUNCTUM.

CUM ex multis quæ à nobis agenda sunt alia nos aliis magis minusve moveant, non tam sæpe sui merito & pretio quàm nostro languore & fastidio, sic sapienter à divina providètia res ordinatæ sunt, ut quæ minus naturali nos afflatu attrahunt, necessitate quadam his jungerentur quæ nos facilius movènt & ita simul concatenata omnia nos eo placidè ducerent quo non nisi repugnantes aut remissi traheremur. Danda est inimico venia, quis non repugnet? Sed nisi à te detur, tibi à Deo non concedetur, quis non consentiat? Sic dandæ inimico veniæ difficultas emollitur ex illa connexionè

quam habet cum venia nobis à Deo concedenda. Quod cum universim in cunctis penè agendis annotare sit facile, tū particularim id in renovatione nostra semestri vel ànua licet observare.

Renovandus est animus, revocandus est primus ille fervor quo Religionè ingressi sumus, restituta sunt cuncta in integrum quæ languere videntur, hoc agitur cum de renovatione agitur, sed in praxim adduci quod dicitur nõ est ita proclive ingenio facienti & languido, naufragabit ad has voces, contrà remittetur & teporille animi qui erat renovatione has excutiendus, hanc renovationem exequiet nisi quid adhibeas quo mens expurgatur & stimuletur acrius.

Opportundè idcirco factum, & planè divinitus inspiratum sancto Ignatio Fundatori Societatis JESU, ut renovando animo jungeretur votorū renovatio, qua faciliè id fieret quod vix alioquin fieri posset. Cum enim tanta sit, & tam altè impressa menti nostræ votorum Religio, ut nullus nisi perditus quidquid ad votum spectat, nisi sanctè & religiose velit atrectare, nihil poterat aptius excogitari ad perfecte instituendam animi renovationem, & primum Religiosi spiritus inflammandum fervorem, quam si votis renovandis jungeretur illa spiritus renovatio, simulque omnes vota renovaturi discerent ac probe intelligerent non se rectè & religiose vota sua renovaturos, nisi simul ex renovatis votis renovaretur

tur

tur. Spiritus. Quod tibi religiose, voto est religiosus? At de voto agitur cum de renovando spiritu agitur. De Religione qua nuncupantur vota, negotium est cum de renovatione spiritus spiritualiter negotiaris. Quis voti reus esse vellet? Reus erit, qui vota renovabit non renovato spiritu. Quamobrem quantus est metus & horror tam execrandi reatus contrahendi, tantus esse debet timor non renovandi animi, cum unum alteri connectatur, ut patebit apertius ex declaratione veritatis propter ea propositæ. & modò attentius expendendæ: *Non rectè, nisi religiosè vota renovas nisi te vota renovent, nisi simul ex renovatis votis spiritus renovaveris.*

Ratio paucis complectitur quidquid alij tractant de hac materia fufius quæ videri possunt. Primò quidem vota non rectè renovas nisi finè assequaris vel præteras assequi cur vota renovantur. Cum enim in bono quovis opere bonus finis sit sibi semper præfigendus, tum verò maxime in votis Deo nuncupandis, in quibus tota vis, tota Religio, totus valor pendet ex mente seu ex fine ac intentione voventis & votum admittentis. Non est inquam, aliud in voto, quàm quòd intendit votum faciens & recipiens; unde si voventis aliud intendere, qui votum facit, quàm qui recipit, nullum esset votum, non enim intendit voventis quòd debet intendere: & tale votum nullum est quòd caret suo debito fine, sua intentione, sua veluti essentia & anima: imò esset grave peccatum sic voventis, nisi quid legitime excusaret ut ignorantia, vel metus rationabilis, aut vis illata, aut quid simile canonicum & regulare, sine quo alioquin Deum irideret, Deum contemneret, & se gravi Religione obstringeret qui Deo votum offerret non eo fine & animo quo esset offerendum.

Ecclési. 1. Attende in illis, inquit Sapiens, ne forte cadas, & adducas anima tua in honorem, & revelet Deus absconsa tua, & in medio Synagoga elidat te, quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.

II. PUNCTUM.

SED nisi vota te renovent, non assequaris finem seu vota renovantur. Vel clarius: Nisi renovando, vota intendas te renovare, non habebis finem & intentionem quam in renovandis votis debet habere.

Nam hæc est horum certa & determinata in-

tentio, ut expressè habetur in constitutionibus & instituto Societatis JESU, à quo idem cæteræ quæ sua vota renovant hauserunt Religiones. Neque enim renovantur vota, ut nova vel majori voventes obligatione se astringant, cum quanta voti potest esse obligatio, jam in prima eius nuncupatione tota contracta sit; ac proinde nullus alius superest renovandi voti finis, quàm ut renovetur is animus quo primò factum est tale votum. Unde id tandem sequitur, quòd qui votum renovat nisi hunc habeat finem, non habet finem sui voti; nam cum debet habere quem habet ipsa Religio, quem habuit eius Fundator, quem habent Superiores, eius legum ac eius mentis Interpretes.

Sicut enim cum religiosa primum vota in quolibet instituto & ordine religioso fiunt, sic omnino fieri debent à novitio prout talis est instituti ratio & regula: unde in ipsa votorum formula sæpè hæc exprimuntur verba, *secundum regulam, vel omnia intelligendo juxta constitutiones*: sic planè in ipsis renovandis votis se quisque conformare debet suo instituto, cuius cum alius finis non sit quam renovare animum, non alius etiam esse potest vota renovantis, aut si alius fuerit, non erit is qui esse debet.

An putas quòd admissus fuisses in religionem, si finem religionis non habuisses in primis tuis votis? Putasne verò te admittendum ad votorum renovationem, nisi finem eiusdem religionis habeas in illis votis renovandis? Putasne si Superior id resciret, id indulgeret? Superiorem potes fallere, potes laedere: sed non Deum. *Ier. 7. Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus, habitatio ibid. 9. tu autem in medio doli in dolo renuerunt scire me, dicit Dominus.*

III. PUNCTUM.

VOTA, ergo non rectè renovas nisi te vota renovent, nisi sic ea renoves ut renovari velis cum gratia in eum primum statum quo ante primò facta sunt.

Cum enim apertè demonstratum sit vota religiosa non rectè fieri aut renovari nisi finis religionis in qua fiunt, illis à vovente præfigatur, neque alius religionis cuiuslibet staturus sit finis quàm ut per ea renovetur animus, ut dictum est: profectò manifestè patet quòd si hunc finem tui renovandi non habeas, non rectè vota renovas: denudas enim illa & spoliis meliori bono quòd in votis inest, nempe suo fine proprio,

prio, & motivo quod vocant formali & quod audivisti esse tam necessarium, ut, nisi quid voventem excuset, non possit religiosè votum facere suo sine destitutum.

Quid est autem ex his quæ legitimè possunt excusare, quod causari possis? An ignorantia? An metus gravis? An coactio seu defectus libertatis? Nihil horum penitus. Neque enim potes ignorare quod est tam tritum & obvium. *Deut. 32.* Aut certè interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi: majores tuos & dicent tibi. Satis porro aperte id dicunt etiam non interrogati, quando hanc indicunt votorum renovationem, quando secessum aliquem paulò ante præcipiunt, quando antecedentis vitæ recognitionem jubent, quando sacræ lectionis, orationis, & religiosæ cujuslibet exercitationis frequentio-rem usum commendant. Quotsum hæc spectant omnia, nisi ut animo cum votis simul renovando, ipse animus præparetur & accingatur?

Quid potest verò metui si dum vota renovas, te renovare intendas? Nihil tibi novum imponitur, nihil asperius, nihil gravius, nihil aliud quam quod tu ipse jam voluisti, jam vovisti, jam fecisti, nec modò quidem detrectas facere, sed forte languidius & negligentius quam par esset; atque ut hic languor curetur, & recalescat animus ad primum vocationis ardorem, hoc tantum quæritur quando renovandus animus quæritur; hoc tantum quæritur quod jam pridem debes, & quod negare non potes nisi te ipsum neges, & te tui pœniteat quod Dei servus sis, & libertus Christi.

An auderes id conqueri & dolore?

An te magis coactum minusve liberum modò dices ad redonandum Deo animum tuum quàm ad illum primò donandù? Quid tibi fecit? Quid iniquitatis in eo invenisti? Dic illi, *3. Reg. 11.* *apud eum*, ut propterea pigeat te cum illo esse? Eò usque Deus, ipse Deus eò usque te demittit, ut quærat à te cur primò, cum illum minus nosset, non dubitaveris te ad eius obsequium corde magno & animo volenti mancipare, post verò dum ei assuevisti, de corde illo & animo tantum remiseras, ut nisi repugnanter obsequaris?

Audite caeli & auribus percipite terra, quoniam Dominus locutus est: Filios enutrivit & exaltavi; ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. INCRASSATUS est dilectus, & recalcitravit, impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum! ET DIXI: cum fecisset hæc omnia: ad me revertere, revertere avertatris Israel, & non avertam faciem meam à vobis. Convertimini filij revertentes, dicit Dominus, quia ego vir vester; Et quæ plura proponit quibus mirum in modum emollitur animus, & valde roboratur ratio de renovatione animi adjungenda votis renovandis.

En videlicet parata simul cum ipsa votorum renovatione gratia, qua & animum possis tenorare si velis, qua tibi cuncta præterita condonentur delicta, & dona quibus excidisti, renoventur; & novum robur addatur ad omnia perfectius digerenda, novus homo denique totus renascatur veteri mortuo, perinde quasi nihil deliquisses. Hæc est planè vis illius gratiæ quæ ad renovationem animi tam certò promitti-

mittitur quàm certo excitamur ad illam renovationem quæ sine tali gratia non potest perfici,

Quod sit autem adjuncta hæc gratia renovationi votorum, tria sunt quæ ostendant. Primum; ipsa institutio faciendæ bis in anno renovationis votorum, ad hunc finem, ut simul fiat Spiritus renovatio. Sive enim consideretur ut à Domino particulatim inspirata, sive ut à sancto Fundatore ordinis approbati, unà cum ipso fundata ordine; dubitari non potest quin ea ipsa gratia quæ Fundatori data est ad stabilendum suum ordinem, sese extendat ad hanc eius partem quæ perfectioni acquirendæ & conservandæ tam apta est, ut quotidiana constet experientia.

Secundum est, ipsa operis excellentia, seu ipsum renovationis votorum meritum, quod certè non est ex se minus quàm primæ votorum nuncupationis, cum sit eadem planè voluntas & vota renovantis intentio, perfectè Deo serviendi, eademque profusoveat quibus ei serviat. At vero certum est primam illam votorum nuncupationem tanti esse valoris & meriti, ut veteribus omnino condonatis delictis, novam afferat novæ vitæ gratiam.

Tertium est, illa quæ inter vota religiosa & animum renovatum intercedit similitudo & paritas. Quid est enim votare vota religiosa nisi se totum dare Deo velut in holocaustum, ut supra vitum est? Et quid est aliud renovare illam mentem quæ sit tota Dei, si qua forte parte deflexisset? Unde licet non dubitatur dari gratia Religiosis ad observanda sua vota, nec non ad

perfectè vivendum, seque totos suæ vocationi conformandos: ita certè tenendum est vel illam ipsam valere gratiam vel novam addi, ad renovandum & revocandum quod semel datum est. *Levavi oculos meos ad cælos, & Daniel. 4. sensus meus redditus est mihi. BONIS dono majoribus quàm habuisti ab initio. TVNC Ezech. 36. erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur.*

Ex quibus tandem & manifestius videas, concludas certius, quod proposita continet veritas, te votare rectè non renovare nisi te vota renovent: nam præter dicta de defectu finis & intentionis, hoc accedit præterea quod non possis rectè renovare vota sine Gratia quæ illi adjuncta est renovationi, quæ quidem gratia si tum adsit, aderit & renovatio animi quam secum infert; aut si talis deest gratia, nec ipsa rectè renovabis vota. Quid clarius ad intellectum? Et quid efficacius ad voluntatem, ut te cognita veritati conformare velis, renovandis simul animum cum renovatis votis; ne te scilicet oblata prives gratia, & tot inde sequentibus bonis: ne te tecum constituas voti perperam facti: *Ne Ecclesi. 11. consenscas in malo: Ne has eo usque tepidas ut evomaris ex ore Christi: ne denique frustra illud gemas aliquando, ps. 6. In veteravi mer inimicos meos, Et non sit qui te renovare possit cum velis, qui cum posses noluisti. Quis mihi tribuat ut sim juxta menses pristinos? Tam frustra tum id dices quando tempus effluerit, quam fructuose tibi dicendum est hodierna die, qua te Christus offert qui tibi tribuat, ut sis juxta Tob. 29. menses illos pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat te, quando splendebat lu-*

cerna eius super caput tuum, & ad lumen eius ambulabas in tenebris. Sicut fuisti in diebus adolescentie tuae, quando secreto Deus erat in tabernaculo tuo.

Judith. 13 CONFIRMA me Domine Deus Israel, & respice in hac hora, ad opera manuum mearum, ut sicut promissisti hoc quod credens per te posse fieri, cogitavi, perficiam,

MANDA Deum virtuti tuae, confirma hoc *Ps. 67.* Deus quod operatus es in nobis. Vide in 1. parte, Dominica 1. Adventus. Die 7. Januarij. Et in singulis partibus, Verbo Renovatio.

FINIS TERTIÆ PARTIS.

INDEX

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM TERTIÆ PARTIS.

A.

ABNEGATIO. Hanc præcipue docuit Christus, & ejus exemplar reliquit in sanctissimo Sacramento. pag. 39.

Acedia. Septimum vitium capitale opponitur septimæ petitioni orationis Domini- cæ, nec simul hominem velle à malo liberari. 135. V. *Negligentia.*

Adversitas. Ad eam tolerandam multum juvat sacra Communio, quæ & juvatur etiã ex adversis patienter toleratis. 56. Quàm sit beatum adversa pati pro Christo. 85. Res adversæ non possent quemquem de- jicere nisi se prius illis subjecerit. 298. Calix est Domini non recusandus. 356. Qui non vult mortificantem Dominum, non vult vivificantem. 359.

Affectus. Constingunt voluntatem. 23. Duo sunt præcipui Complacentiæ & Displi- centiæ. 39. Inordinati impediunt fructum Communionis. 47. Tot sunt Christo tra- dendis. 54. Nihil paratius ad bonam Com- munionem quam eorum puritas. 57. 297. affectus erga personas præsertim cavendi. 100. terreni purificandi *ibid.* Affectum probat effectus. 193. impediunt plenam peccatorum remissionem. 125. corrup- punt judicium. 319. nos à Deo disjungunt in orationibus. 322.

B. Aloysius. Societatis Jesu. In eius die festo. 332.

Amor Dei. Ex cognitione Dei negativa. 8. ex ejus beneficiis. 54. De amando Deo variæ Veritates. 149. Divini amoris sagittæ quantò magis lethifera, tanto magis vivi- ficæ. V. *Charitas.*

Amor proximi. De diligendis inimicis. 104. de condonandis debitis. 129. de aliis bonis proximo præstandis. 275. Quo quisquis est Dei amantior, eo est amabilior. 413.

Amor sui. Divino amore exhauritur. V. *Con- cupiscentia.*

Anima. Quanta sit animæ pœreantis jactura. *Hayneusve pars III.*

270. V. *Salus.*

S. Anna. In ejus die Festo. 359.

Avarus. Impeditur à debita facienda elec- molyna. 119. inordinate mortem timet. 124.

B.

S. Barnabas. In ejus die Festo. 331.

S. Bartholomæus. In ejus die Festo. 403.
Beatitudo. Nullum affert fastidium. 28. de il- la sub variis nominibus quæ Beatitudines Evangelicæ dicuntur, videnda est tota hebdomada tertia & quarta. Quid ad il- lam assequendam præcipue conferat ex parte nostra. 390.

Beneficium. Quibus beneficiis Christus mun- dum affecit, 52. quomodo sint agnoscen- da beneficia. 291.

S. Bernardus. In ejus die Festo. 401.

Blasphemia. Sæpe affingitur Christo. 61.

C.

Castitas. 68. Ubi de munditia cordis. Con- tinendi sunt propterea sensus. 98. quam sit impudens impudicus, dum etiam orat Deum. 133. de voto Castitatis. 421.

Certamen. Magnum certamen certare contra peccandi potentiam. 406.

Charitas. Res est omnium maxima. 193. quo- modo operiat multitudinem peccatorum. 146. quomodo nos divinos faciat. 304. de corde puro est. 410.

Christus. D. Vita eius abscondita. 20. Con- versatio ejus cum hominibus. 22. quadru- plex ejus thronus gratiæ. 24. ut se nobis communicat. 25. quanta hinc ejus boni- tas. 26. quam sit pulcher in omnibus. 27. Tituli quibus à nobis est colendus. 30. Triumphus ejus in sanctissimo Sacramen- to. 33. quæ consideranda in ejus miraculis. 41. de illius virtutibus, 50. de illius effica- cia ad nobis aliquid persuadendum. 104. Tituli quibus id à nobis quod juber, exi- git.

- git. 106. Negotiator est Evangelicus qui sua omnia dedit pro Margarita pretiosa. 184. quam illi reddit anima subiectionem extra corpus, debet in corpore. 201. Judex est omnium, & quam sit illi hoc honorificum. 284. de eius transfiguratione. 379. Quod à multis etiam Christianis non creditur esse filius Dei. 382. quo à suis abesse putatur longius, hoc ipso propius illi adesse putandus est. 384. præter cæteras virtutes insignis in illo fuit obedientia. 421.
- Cognitio Dei, Christi.** Duo modi cognoscendi & amandi Deum. 6. Non minus errat qui non satis, quam qui nimis Deum scire vellet. 9. Ad cognoscendum Deum maxime apti sunt mundi corde. 89. quibus modis se manifestet, & nos nobis ipsi. 261. V. *Deus.*
- Communio.** Si sit infrequens, injuriosa est Christo. 24. quæ sit fructuosior. 46 52. 53. 57. 296.
- Concupiscentia, Cupiditas.** Sicut nullo errore, ita nulla oportet cupiditate violari. 1. triplex concupiscentia directe opposita mysterio sanctiss. Trinitatis. *ibid.* nihil concupiscentia deterius. 54. 59. quo minus ex ea mortificabis, tanto magis ab ea mortificaberis. 101. quo magis oculata est, magis est cæca. 202. facit latam viam & perditionem animarum. 131. Vel Domino Deo, vel libidini seu concupiscentiæ renunciandum. 306. Quomodo augeat vel minuat peccatum. 326. Studium retrahendæ concupiscentiæ certius est signum salutis. 288. Mors S. Ioannis Baptistæ vox quædam est clamantis in deserto cordis contra proprias eius concupiscentias. 414.
- Confessio.** Dolosa quædam est, eorum scilicet qui nolunt agnoscere se ibi peccare ubi se nolunt corrigere. 148. V. *Pœnitentia.*
- Confirmatio.** Sat multa de hoc Sacramento. 150.
- Consuetudo.** Miris eam modis Christus illustrat, & quale hoc sit beneficium. 262.
- Contritio.** Exemplum in Magdalena. 354. impeditur ab affectibus inordinatis. 125.
- Conversatio.** Qualis Christi cum hominibus. 20. 43. qualis nostra esse debeat. 350.
- Conversio.** Sicut panem consecratum, ita & nos Christus in se vellet convertere. 41. quanti referat omnium vel unius peccatoris conversio. 73. multum valet elemosina convertendo peccatori. 116. multum etiam verba Christi lachrymantis. 187. Conversionis exemplar est Magdalena. 353. V. *Peccatum, Pœnitentia.*
- Correctio.** Ejus necessitas. 219.

D.

Decalogs. Ex decem Christi præceptis conficitur, quorum vix uni obeditur. 382.

Deus. Unus & Trius, & cur præcipue sanctus dicitur. 2. Multa de illo cognoscendo & amando. 5. quomodo est absconditus. 20. quomodo videtur in creaturis. 88. quanta ejus in peccatores misericordia. 331. solus est timendus. 217. quor modis nobis loquatur. 155. Quomodo se illustrius manifestet. 261. quid sit adorare Deum in Spiritu & veritate. 264. quomodo dicatur Deus quætere suam gloriam. 362. quomodo exigit rationem Villicationis & Vocationis. 163.

Devotio. Vix ulla est in templis à fastu vestiti. 32. Vera devotio inter varietates locorum & temporum invariabilis. 402.

Diabolus. De peccatore triumphat. 36. quod nihil possit contra nos nisi velimus. 151. Eius obedientia condemnat nostram inobedientiam. 198.

Difficultas. Tota est ab immortificatione. 102. tollitur à Christo D. 103. quænam dici possit in salute comparanda. 161. V. *Certamen.*

Dilatio. Non potest dici longa, quantumcunque mors tardet. 163. cavenda Confitendi dilatio. 353.

Discordia. Quam sit damnosa. 84.

Divitia, Divites. Quam sit cavendus divitarum affectus. 119. quo quis pauperior, eoditior. 419.

S. Dominicus. In ejus die festo. 377.

Donum. Hilariter faciendum. 120. Nos ipsi toti Deo dandi. 181.

E.

Elemosina. Ars omnium artium quæstuosissima. 115. importunis non neganda. 168.

Eucharistia. Cur cœna magna dicatur. 47. V. *Communio, Sacramentum.*

Exam.

Examen. Quam sit exactè de se faciendum. 163.
Excessus mentis. Quam sint varii, & quis eorum excellentior. 366.
Excusatio. Nulla est si non facis quæ potes. 16. 45. 65. irascens se præserim excusant, sed falso. 95. 125. Non est dicendum non putabam. 174. merus est dolus. 345.
Executio seu efficacia. 100. Multum propterea confert exemplum Christi. D. 104. affectam probat effectus. 194.
Exemplum. Tenemur ad bonum dandum. 90. non omnia in exemplum sunt danda omnibus. 317. V. *Imitatio.*

F.

Familiaritas. Parit contemptum in humanis, sed non in divinis. 26.
Fides, Fidelitas. In quo sita sit fidelitas. 17. de fidei usu gratiarum. 51. quam sit modica fides. 379. Ubi de quodam fidei symbolo ex dictis Christi composito. Quam sit animi, se divinæ fidei supponere. 143. quantæ sit dignitatis fides & quomodo periret nisi pereat vana gloria. 289.
Fiducia. Qualis habenda est ad Deum. 113. 144. 217. quid à nobis requirat, vel non requirat. 328.
Finis. Ponitur finis ultimus in peccato mortali. 4. finis noster Deus. 22. dicitur etiam Christus, & salus esse finis noster. 314. quam sint cavendi respectus humani. 179. media quæ sunt ad finem necessaria, pari sunt affectu volenda sicut ipse finis. 278. V. *Intentio.*
Fortitudo Roboratur exercitio. 57. Sita est præcipue in seipso vincendo. 142. quanta in nobis esse possit per Christum. 150. 214. 217.
Fragilitas. Quanta sit hominis. 162. 274.

G.

Gaudium. Quodnam sit beatum gaudium 81.
Gloria. Nulla major quam quæ est Christi. 61. tota debetur Deo. 109. tota quam quærimus, est à iudicio humano quod est valde obscuram & incertum. 287. Nisi vana pereat gloria, peribit fides. *ibid.* quid sit quærere Dei gloriam. 364. V. *Finis, Intentio.*

tio, Humilitas, Laus.
Gratia. Cooperandum gratiæ. 19. 37. 267.
 Gratiæ Christi thronus. 24. de gratia Communionis. 48. 300. Cavendus gratiarum abusus. 65. 159. 172. 223. 153. 304. sine Christi gratia nihil possumus. 214. 259. 266.
Gratitudo. Quo minus potes reddere quæcumque debes, eo magis debes reddere quæcumque potes. 16. Vere paucorum est vera gratitudo, & in quo sita sit. 291.

H.

Humilitas. Quam sit Deo grata 13. humilitas Davidis coram atea testamenti. 29. quanta à nobis debeat sanctissimo Sacramento. 30. externa simul & interna sit. 31. omni ex parte sit indivisa. 394. maxime necessaria in prosperis. 81. humiliatio via est ad humilitatem. 156. quanti fiat à Christo qui sua omnia dedit pro illa habenda. 184. quanta esse debeat ex cognitione nostri. 260. quænam sit magis laudabilis. 281. quam sit dives & magnifica. 283.

I.

S. Iacobus. In eius die Festo. 356.
S. Ignatius. In eius die Festo. 361.
Ignorantia. Quænam excuset vel non excuset à peccato. 175.
Imitatio. In quo consistat. 347. 375. quam sit gloriosa Dei imitatio. 363.
Impudicus. Ut se inducit in tentationem, & orando Deum irridet. 133.
Indulgentia. Quam pauci eas lucentur. 125.
Ingratitudo. Apparet in usu sanctiss. Sacramenti. 34. V. *Gratitudo.*
Inimici. Diligendi propter Christum. 104. condonandæ illis injuriæ. 250.
Intemperantia. Opponitur quartæ petitioni orationis Dominicæ. 128. quænam dicenda est in edendo & loquendo. 152.
Intentio. Quam sit injustum & injuriosum Deo aliquid aliud præter ipsum intendere. 168. quam diligenter procuranda recta intentio. 123. 179. 292. 295. 314. 365.
S. Ioannes Baptista. In eius Nativitate. 335. In eius decollatione. 414.
Ira. Qualis in Christo D. contra indigne communicantes. 64. malè se excusat. 96.

LII

repug-

repugnat, tertiæ petitioni orationis Dominicæ, & voluntati divinæ. 125. 196.
Judicium. Quale exerceat Christus in SS. Sacramento. 63. Iudicii particularis consideratio. 165. quam grave sit futurum superbo iudicium, 284. quam sint humana iudicia incerta & obscura. 287. cavendum temerarium de aliis. 318. Nemo sui bonus Iudex. *ibidem.*
Iustitia. Quid sit esurire iustitiam, & quam beatum. 84. Iustitia divina poenam peccatis proportionatam infert. 154.

L.

L *Achryma.* Quam sit beatus luctus. 81. De Christi lachrymis. 188.
S. Laurentius. In ejus die Festo. 384.
Laus. In quo sit vera Laus. 60. 87. quam sit timenda mundana. 88. nec ejus aspectu bonum est agendum, nec despectu omitendum. 91. Sic est fugienda Laus, ut non fugiantur laudabilia. 281. V. *Gloria, Respectus humanus, superbia.*
Libertas. Quæ sunt in nobis libera multum distinguenda sunt à non liberis. 177. liberis & voluntariis maximè gaudet Christus. 202. liberè peccare non est libertatis usus sed abusus. 408.
Lingua, Loquela. Quæ est in edendo regula, hæc eadem est in loquendo, nempe necessitas. 152.

M.

M *Agdalena.* Quam multum dilexerit. 146. Et in ejus die Festo. 352
Magnificentia. Sic humilis, sicut & humilitas magnifica. 282.
Mansuetudo. Quantum à Christo commendetur. 196. 215. qui sint mites, & quam beati. 80.
Margarita. Quænam sit Evangelica quæ dicitur preciosa. 183.
S. Maria, Virgo. Nostram curat salutem. 74. In Festo Visitationis. 349. Assumptionis. 386. & sequent, ubi multa quæ ad illam spectant.
Mediocritas. Moderatio. 210. In mediocritate virtus. 280.
Meritum. Unde sit petendum. 390.
Miseria. Quinam præcipuè sunt censendi miser. 84. 87.
Misericordia. Quænam sit à nobis facienda, &

& quam beatum sit esse misericordem. 86. 275. in remittendis debitis. 129.
Missiones à pag. 220. ad multas sequentes.
Mors. De inordinato eius timore. 124. signa futuræ mortis in peccato. 336.
Mortificatio. Quotidie moriendum cū Christo. 60. mortificatio sensuum quam sit necessaria castitati. 98. & saluti. 100. quo se quis minus mortificat, tanto magis mortificabitur. 102. 113. mortificatione celestes homines fiunt. 303.
Mundus. Eius iudicia divinis opposita. 87. 183. mundana omnia nihil sunt præ celestibus & æternis. 216. 333. & seq.

N.

N *Necessitas.* Unum est necessarium. 388.
Negligentia. Quanta sit nostra, patet ex Christi cura pro nobis. 69. In minimis non minima culpa. 193. 158. 178. qui negligit, negligetur. 221. De negligenti & incuncto Religioso fat multa in fine, ubi de votis Religiosis, sive de triidua Recollectione ante votorum Renovationem. 423.

O.

O *Obedientia.* Deo reddenda, repugnante licet natura, exemplo creaturarum omnium. 107. Dæmonum obedientia nostram condemnat, inobedientiam. 197. Non minus in corpore quam extra corpus anima Deo deberet obedire. 201. quam gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia quæ nos ei præsertim similes facit. 421.
Oblatio. Sit integra nostri in omnibus. 181.
Obstinatio. 23. 188. 190. 196.
Occasio. Opportunè, importunè prædicandum. 271.
Officium. Quinam suo potissimum dici debeant deesse officio. 158. Continere se quisque debet in officio suo. 210. 317. V. *Religio. Vocatio.*
Opera. Quam pauca sint bona patet ex defectu causarum. 138. quantum valeant in iudicio post mortem. 169. debent esse conformia vocationi. V. *Vocatio.*
Oratio. De quacumque re fiat, debet esse ordinata, debent servari servanda. 155. quam sit impium non orare pro salute proximi. 208. quo sæpe vehementius Deum oras, ore

ore quidem illi aditas propius, sed corde distas longius. 321.

P.

Patientia. Quantum proffit. 57. In ea possidentur animi. 80. servandæ patientiæ motiva. 86. 357. 360. 385.

S. Paulus. In ejus die Festo. 339. 346.
Paupertas. Quæ sit paupertas Spiritus, & quæ beata. 117. 119. De voto paupertatis, quod quisquis pauperior eod̄ dicitur. 419.

Pax. In mansuetudine. 79. In bona voluntate. 85. De pacificis & quam sint beati. 83. pacifica sit & quieta sollicitudo quævis 176. pax in pugna. 212. optabilius bonum bellum quam mala pax. 218.

Peccatum. Quam sit oppositum Deo. 2. Subtrahit voluntatem à divino servitio. 35. redditus à peccato. 67. quot quantisque præjudicet. 75. quantum proffit ad peccati remissionem misericordia. 86. ut cavendum in minimis. 94. quam dolose quidam sua tegant peccata, nec confiteantur. 147. ad peccatum committendum quæ cognitio sufficiat. 174. cavendum omni modo. 218. de malo peccati mortalis. 136. fuscæ, quam justa & proportionata puniatur pœna. 153. quomodo augeatur vel minuat per concupiscentiam. 326. peccandi potentia, magna ad peccandum illecebra, magnum certamen contra certare. 406.

Perfectio. Tota in tribus observandis sita est. 39. tres eius viæ seu gradus. 88. quam sit necessarium sic gradatim procedere. 89. ad perfectionem consequendam indivisum esse oportet à Deo. 264. quam sit perfectè Christo serviendum. 294. uniuscuique sua perfectio est ex divina voluntate, seu vocatione. 317.

Perseverantia. Quam sit studiosè curanda Religioso professo. 416.

S. Petrus. In ejus die Festo. 338. 345.

Pœnitentia, pœna. Motiva pœnitendi. 75. pœnæ culpis respondentes. 154. pœnitentiæ forma & exemplar, Magdalena. 352.

Præcipitatio. Quale sit vitium. 89.

Præjudicium. Quæ sint salutis periclitantis præjudicia. 162. 128. 336.

Præsumptio. Quam cavenda. 68.

Professio. Quo die fit à Religiosis. 416.

Prosperitas. Nisi te humiliter in prosperis, prospera te humiliabunt. 80.

Providentia. Qui se à divina subtrahunt, quomodo erent. 67. 359. Non timendum ne Deus nobis desit, sed ne desimus Deo. 112. 114. multum spectari debet divina providentia in procuranda salute proximi. 210.
Prudentia. Qualis filiorum sæculi & Lucis. 157. Vera prudentia discernit quodnam sit melius bonum. 289. Ne innitatis prudentiæ tuæ. 320. 324.

R.

Ratio. Adhibenda est ne peccemus. 174
V. *Vigilantia.*

Religio. Religiosus supra vel infra regulam vivens, sicut est ficum non ferens. 425. De Religiosa perfectione procuranda, de Religiosis votis, & de aliis eo spectantibus. V. in fine huius partis. 416.

Renovatio. Quotidiana sit oportet. 18. tri-duana recollectio quæ præcedit renovationem votorum, & de ipsa votorum renovatione. 424.

Renuntiatio. Sit integra & perfecta eorum omnium quæ possidentur. 181.

Resignatio. Se conformat divinæ voluntati. 127

Respectus humanus, quam sit cavendus. 179.
V. *Finis, Intentio.*

Rustici. Eorum felicitas vel infelicitas. 146.

S.

Sacramentum. De convenientia SS. Sacramentum cum omnibus vitæ Christi mysteriis. 15 & seq. De eius frequentia cultu, & effectis, & aliis eo spectantibus. In 1. & 2. Hebdomada huius partis.

Salus. Salutis nostræ negotium, negotium est totius universi. 75. nullum esse aliud tale negotium patet ex circumstantiis quæ negotium aliquod comitantur. 160. unde petenda sollicitudo procurandæ salutis. 100. 137. 159. 168. 200. 128. 132. 312. quam vehementer Christus sitiat nostram salutem. 256. signa futuræ salutis. 338.

Sanctitas. Imitanda in Deo præ cæteris attributis. 2.

Scandalum. Ut debet evitari. 91. 269. qui nobis sunt scandalo, diligenter evitandi. 99.

Scientia. In ea debet esse moderatio. 10.

Sollicitudo. Nimia de rebus ad vitam spectantibus

stantibus veretur. 129. 200. sollicitum maxime faciunt circumstantiæ concurrentes in negotio. 160. 168. sollicitudo sit quæta. 177. major sit animæ quam corporis. 200. octo rationes in uno Evangelii textu contra nimiam sollicitudinem. 310. nisi sit prima regni cælorum cura, nulla erit. 312. quarum rerum debeat esse sollicitudo, & quarum nulla sit. 329.

Spes. Qualis esse debeat. 144. *V. Fiducia.*

Spiritus Sanctus. Tanto unusquisque est magis aut minus bonus & sanctus, quanto magis minusve participat de Spiritu Sancto. 331.

Superbia. Quam sit invisibilis Deo. 13. stupenda in vestibus, & noxia dum in templis oratur. 32. cavenda multum in prosperis. 81. opponitur primæ petitioni orationis Dominicæ, & nostro fini. 122. pater in Pharisæo quam sit damnanda. 204. multum eam deprimat nostri cognitio. 260. superbo maxime formidandum divini tribunalis iudicii. 285.

T.

Temperantia. Commendatur in 4. petitione orationis Dominicæ. 128. Eadem est in loquendo quæ in edendo. 152.

Tempus. Tempore opportuno exercenda virtus. 51. 267. opportunè, importunè insistendum pro convertendis peccatoribus. 271.

Tentatio. Quomodo dicatur Deus ad illam nos inducere, & quomodo potius nos ipsos inducamus. 133. Nil potest Dæmon contra nos, si velimus resistere cum gratia. 150.

Trepiditas. Quam odiosa Christo D. 68. 305.

Timor. Quis sit verus. 111. motiva timendæ damnationis. 137. 188. motiva timendi Dei & peccati. 217. 134. 136. *V. Salus, sollicitudo.*

SS. Trinitas. De hoc Mystero à pag. 1. in multis sequentes.

Tristitia. Quasi tristes, semper autem gaudentes. 82. tristitia inordinata miseros facit. 84. soli peccato expiando est utilis. 113.

Vanitas. Quanta sit hominum. 61. quanta invisibilis & injuriosa Deo. 109. cavenda præcipue in magnis & speciosis. 180.

Verbum Dei. Non redit vacuum, aut profus necesse est recipienti, vel oblit. 171.

Veritas. Indivisibilis est. 264.

Vigilantia. Necessaria est ad vitandum peccatum & peccati excusationem. 175. tanto major adhiberi debet, quanto incertior est hora reddendæ rationis. 427.

Vindicta. Quam sit cavenda. 230.

Visitatio. De Divinis & humanis Visitationibus, quam parum inter se conveniant. 349

Virtus. Gradatim in ea procedendum. 89. De archa virtutis via per quæ pauci ambulant. 129. exercenda occurrenti occasione. *V. Tempus.* Virtus in medio. 280.

Vita. Quæ sit vita spiritualis. 21. Vita abscondita. *ibid.* vitæ spiritualis compendium. 39. vitæ spirituali carera cedant omnia. 53. 301. Vita mixta, vita excellentior. 367. 389.

Vino. Magna Christi nobiscum in sanctissimo Sacramento. 42. quomodo nos indivisos esse oporteat à Deo. 264.

Vocatio. Vocacioni conformiter vivendum, & de fructu vocationis, quam ab unoquoque reperit Deus. 427.

Voluntas. Non minus excolenda quam intellectus. 1. ut se opponit Deo. 4. quæ sit bona & efficax. 17. 136. 191. 267. 278. quæ sit obstinata in malo. 23. Voluntatem præcipue vult Deus, quæ tamen illi præcipue negatur. 54. Nihil vere magnum nisi quod tale iudicat & vult Deus. 47. volenti nihil difficile. 104. Voluntatis divinæ certiora signa. 125.

Voluptas. Voluptatem vicisse, maxima voluptas est. 421.

Vota. Sunt holocausta, & quæ plura de his desiderantur, in fine hujus partis. 419.

Z.

Zelus. Motiva zeli concipiendi. 75. 208. 268. ne sit amarus. 96. non luceat nec ardeat tantum, sed utrumque simul. 378.

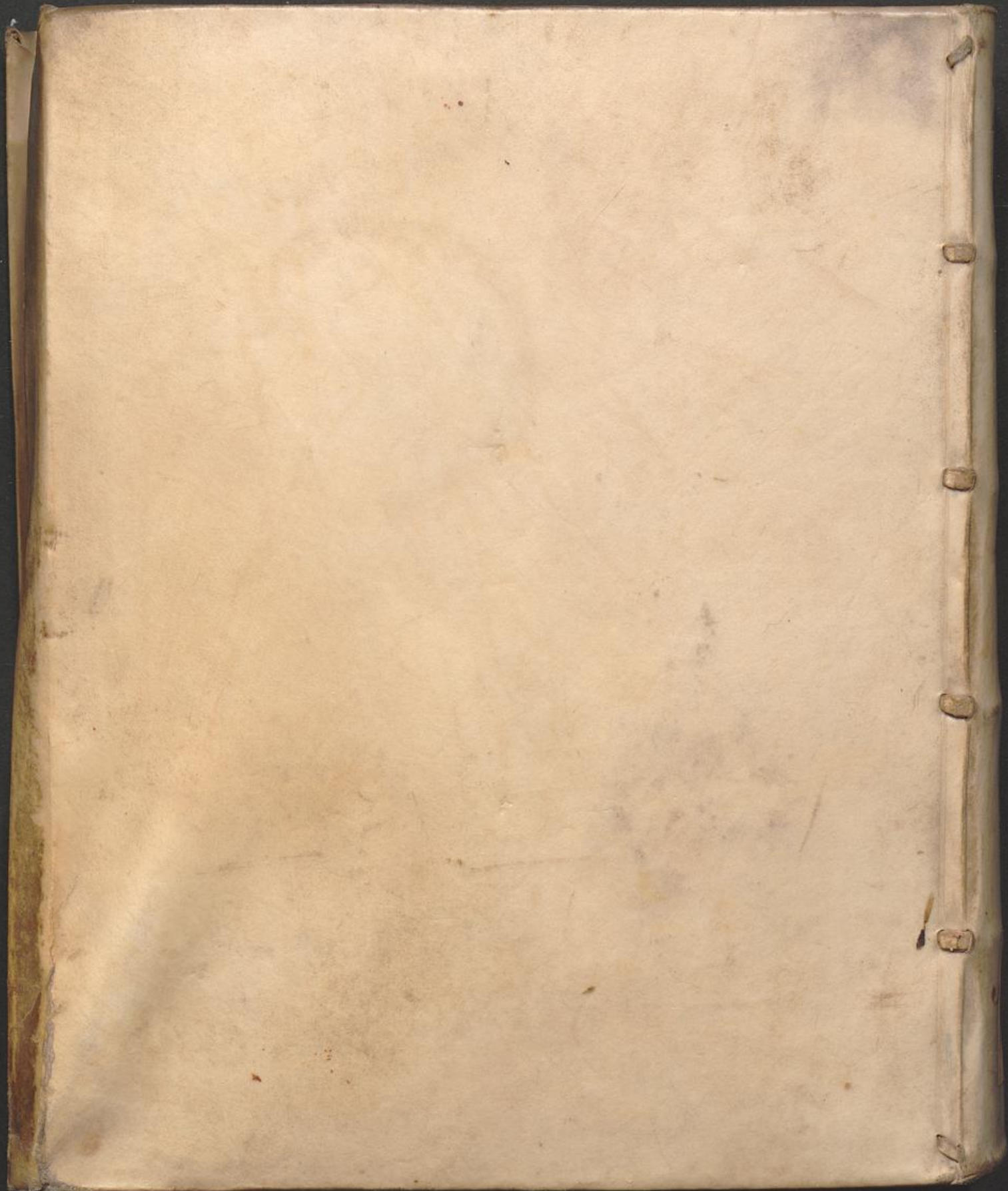
F I N I S.

Epiphanius
Concionatorum
Haynethus
Pars Festiva

I

Th II

2522